

Gadu Buku

Saramaccan New Testament

Contents

Dee woto u Masa Jesosi dee Mateosi sikifi	1
Dee woto u Masa Jesosi dee Maikusi sikifi	72
Dee woto u Masa Jesosi dee Lukasi sikifi	116
Dee woto u Masa Jesosi dee Johanisi sikifi	186
Dee woto u dee Tjabukama u Masa Jesosi	235
Di biifi Paulosu manda da dee biibima u Loomë	301
Di fosu biifi Paulosu manda da dee biibima u Kolenti	330
Di u tu biifi Paulosu manda da dee biibima u Kolenti	357
Di biifi Paulosu manda da dee biibima u Galasia	375
Di biifi Paulosu manda da dee biibima u Efeise	386
Di biifi Paulosu manda da dee biibima u Filipi	396
Di biifi Paulosu manda da dee biibima u Kolosën	403
Di fosu biifi Paulosu manda da dee biibima u Tesalonika	410
Di u tu biifi Paulosu manda da dee biibima u Tesalonika	416
Di fosu biifi di Paulosu sikifi da Timoteo	420
Di u tu biifi di Paulosu sikifi da Timoteo	429
Di biifi Paulosu manda da Titusi	435
Di biifi u Paulosu di a manda da hën mati Filemon	439
Hebelejën (Di biifi u dee Isaëli biibima)	441
Di biifi u Jakobosi	466
Di fosu biifi u Petuisi	473
Di u tu biifi u Petuisi	482
Di fosu biifi u Johanisi	488
Di u tu biifi u Johanisi	495
Di u dii biifi u Johanisi	496
Di biifi u Judasi	497
Akoalimbo (Dee soni dee Masa Jesosi tja ko a limbo da Johanisi)	501

Gadu Buku

New Testament in Saramaccan (NS:srm:Saramaccan)

Language: Saramaccan

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

61da619e-7e2d-5796-935b-1e662a44a491

ISBN: 978-1-5313-0600-7

Dee woto u Masa Jesosi dee Mateosi sikifi

Wan wöutu a fesi.

Söö. Wë andi di pisi u Gadu Buku aki kē taki da u, dee sēmbē? Wë a di fosu kamian nöö de kai ën Mateosi, biga wan womi de kai Mateosi sikifi ën. Di womi aki bi dē wan u dee tuwalufu bakama u Masa Jesosi dee a bi kai a wan apaiti fasi, dee de ta kai Apösutu. Nöö Mateosi abi tu nē e. Biga te i lesi soni fëen a dee oto pisi u Gadu Buku, nöö de ta kai ën Leifi.

Nöö de taa Mateosi sikifi di pampia aki kuma 75 jaa baka u di de pali Masa Jesosi. Nöö te joo lesi ën, nöö joo si taa a sikifi ën möön taanga da dee Dju sēmbē. A ta biinga nöömö u de sabi taa Masa Jesosi hën da di Keesitu, di Könu di Gadu bi paamusi dee Dju sēmbē gaanduwe a fesi taa a o manda ko. Biga sōmēni pasi i sa si taa a ta hai soni u dee fesiten tjabukama u dee Dju ko fiti ku dee wooko Masa Jesosi bi ta du, be de sabi taa hën da di Sēmbē di dee fesiten tjabukama bi ta taki.

Ma nöö fa Mateosi ta mēni dee Dju sēmbē möön gaanfa seei, ma na u de wanwan hedi Masa Jesosi ko e. Biga a ko faa tja wan njunjun tii ko da hii libisēmbē, nöö a di pampia aki i sa si fa di njunjun tii naandē dē. Nöö a di kaba pisi u di pampia di Mateosi sikifi aki, nöö a ta taki fa Masa Jesosi manda dee bakama fëen u de go a hii goonliba go paaja di buka fëen da hii mundu.

Nöö di pampia di Mateosi mbei nöö hën disi.

Aki ta konda soni u di lö

u Masa Jesosi.

Luk. 3:23-38

1 Wë nöö dee sēmbē, fa i si woo taki aki, nöö dee gaan sēmbē u *«Masa»* Jesosi Keesitu dee a abi, nöö de wë woo kai da unu aki e. Biga di de pai Masa Jesosi, nöö de pai ën a di lö u Abahamu, di gaan sēmbē fuu dee Isaëli sēmbē, ufö a dē wan bakamii u Könu Dafiti tu.

² Wë nöö haika e. Di möön fesiten gaan sēmbē fuu di u Dju sēmbē abi, hën de kai Abahamu,
nöö hën pali Isaki e,
nöö Isaki ko pali Jakopu,
nöö hën Jakopu pali Juda ku dee baaa fëen.

³ Nöö hën Juda tei Tamali nöö hën ku ën pali Pëlēzi ku Zelaki,
nöö hën Pëlēzi toona ko pali Esilon,
nöö hën Esilon ko pali Lam.

⁴ Nöö Lam ko pali Aminada,
nöö Aminada toona ko pali Nakison,
nöö hën Nakison ko pali Salima.

⁵ Nöö hën Salima tei Lakabu hën a pali Boasi. Hën Boasi tei Luti nöö hën a pali Obëti ku ën.

Nöö hën Obëti toona pali Isai.

⁶ Nöö Isai hën pali Könu Dafiti e,
nöö hën Könu Dafiti toona pali Könu Salumon ku di mujëe u Ulia di a bi tei.

⁷ Nöö hën Salumon toona pali Könu Lahabiam,
nöö hën Könu Lahabiam toona pali Könu Abia,

nöö Könu Abia pali Könu Asa.

⁸ Nöö hën Könu Asa ko pali Könu Josafati,

nöö hën Könu Josafati toona ko pali Könu Jolam,

nöö hën Könu Jolam ko pali Könu Uzia.

⁹ Nöö hën Könu Uzia pali Könu Jotam,
nöö hën Könu Jotam ko pali Könu Akasi,

nöö hën Könu Akasi ko pali Könu Esikia.

¹⁰Nöö hën Könu Esikia toona ko pali Könu Manase,

nöö hën Könu Manase ko pali Könu Amon,

nöö Könu Amon toona ko pali Könu Josia.

¹¹Nöö hën Könu Josia ko pali Könu Jekonia ku dee baaa fëen.

Nöö a di ten u Könu Jekonia ala, nëen dee Babilon sëmbë kisi dee gaan sëmbë fuu tei tja go buta a katibo a Babilon köndë.

¹²Söö. Nöö woo kai dee gaan sëmbë u Masa Jesosi go dou. Nöö hën woo seti ku Könu Jekonia baka.

Könu Jekonia hën toona pali Seatiëli, nöö hën Seatiëli pali Zebabeli.

¹³Nöö hën Zebabeli toona ko pali Abiutu,

nöö hën Abiutu pali Eliakim,

nöö hën Eliakim toona pali Azolu.

¹⁴Nöö hën Azolu toona ko pali Sadoki,

nöö hën Sadoki toona ko pali Akim,

nöö hën Akim ko pali Eliutu.

¹⁵Nöö hën Eliutu toona ko pali Eleesa,

nöö hën Eleesa pali Maatan,

nöö hën Maatan ko pali wan sëmbë de kai Jakopu möön.

¹⁶Nöö di Jakopu dë, hën ko pali Josëfu, nöö di Josëfu aki, hën wë da di manu u Malia e,

nöö Malia hën pai Jesosi, di da di Keesitu.

„Nöö fa u kai ën di Keesitu dë, hën kë taki di Sëmbë di Gadu bi paamusi taa a o manda ko fu ko tii di goonliba a wan leti fasi.”

¹⁷Nöö sö u kai teni-a-fö gaan avo fu Masa Jesosi fu kumutu a Abahamu te dou a Könu Dafiti. Nöö fu kumutu a Könu Dafiti te dou a di ten de kisi de buta a katibo a Babilon dë, u toona kai teni-a-fö gaan avo fëen baka. Nöö fu kumutu a di ten di de kisi de buta a katibo dë tee dou di ten di de pai di Keesitu, u toona

kai teni-a-fö gaan avo baka. Nöö sö wë dee gaan sëmbë u Masa Jesosi bi waka e.

Aki ta konda fa a waka Malia

ko pai Masa Jesosi.

Luk. 2:1-7

¹⁸Wë nöö fa i si woo taki ën aki, nöö sö de pai Jesosi Keesitu e, dee sëmbë. A dë sö taa Malia hën bi da di kiija mujëe u Josëfu. Nöö de an duumi seei, nöö hën wë de ko si taa di mujëe dë ku bëë gbolo. Nöö fa i si a ko dë ku bëë naandë, nöö di Akaa u Masa Gaangadu hën wë mbei a ko dë ku di bëë.

¹⁹Nöö Josëfu dë wan sëmbë di ta libi leti a pasi kumafa Gadu kë. Nöö di Malia ko dë ku di bëë sö, nöö a kë disëen, ma an kë du ën a wan fasi fu sen kisi di mujëe, ma a kë du ën a wan tjubii fasi sö. ²⁰Nöö hën wë a dë ta pakisei di soni te wan pisi, nöö hën a duumi. Hën a sunjan wan basia u Masa Gaangadu köndë ko nëen.

Hën a kai ën: “Josëfu, di böngö fu Könu Dafiti aki.”

Hën a piki.

A taa: “Ja musu fëëë fii tei Malia fii mujëe buta a i wosu e. Biga di bëë i si a dë ku ën naandë, na libisëmbë dëen. Di Akaa u Masa Gadu, hën wooko sö. ²¹Nöö a o pai wan womi mii, nöö woon kai ën Jesosi. Hën kë taki ‘di Heepima’. Biga a o heepi dee sëmbë fëen puu de a dee hogilibi u de basu.”

²²Nöö fa i si di soni pasa dë sö, nöö a kai makandi ku di buka u Masa Gaangadu di a bi da wan fesiten tjabukama fëen „de kai Jesaaja.” ²³A taa:

Un haika e, dee sëmbë.

Di wëndjë mujëe mii di an duumi ku manu wan daka,

hën o tei bëë, nöö a o pai wan womi mii.

Nöö de o kai di mii Imanuwëli.

Hën kë taki “Gadu dë ku u”.

Sö di tjabukama bi taki kaa e.

²⁴Söö. Nöö di Josëfu hopo a duumi, nöö hën a du leti kumafa di basia taki dëen. Biga a tööu ku Malia hën a hoi ën nëen wosu. ²⁵Ma nöö an sabi ën kuma mujëë fëen möönsö u teefa a pali wan womi mii, nöö hën wë de kai ën Jesosi.

Nöö a sö wan fasi de pali Masa Jesosi e.

Aki ta lei fa dee könima

bi ko luku Jesosi.

2 Wë nöö di de pai Masa Jesosi, nöö de pai ën a wan köndë de kai Betelehem a di pisiwata u Judea naandë. Nöö di juu dë, wan könu de ta kai Helodi hën bi ta tii di köndë.

Nöö hën de dë te wan pisi, nöö hën wanlö könima ko a di köndë. Dee könima dë, de ta luku teeja u de sabi andi o ta pasa a goonliba. Nöö hën de kumutu te a di së u sonu kumutu ala, hën de waka te de ko dou a Jelusalen. „Biga hën da di hediköndë u dee Dju sëmbë.”

²Nöö fa de ko dou a Jelusalen dë, nöö hën de ta hakisi taa: “Wë na unsë de pai di njunjun könu fuun dee Dju sëmbë aki? Biga di u bi dë a u köndë a di së u sonu kumutu hën u si wan teeja di lei u soni fëen, nöö hën u ko aki fuu ko wai ku ën.” Sö de ta hakisi.

³Wë nöö di Könu Helodi jei di soni dee könima ta hakisi naandë, nöö a toobi ën gaanfa, hën ku hii dee sëmbë u Jelusalen tuu. ⁴Nöö hën a kai dee Gaan Begima u Dju ku dee Sabima u Wëti u de ko nëen. Hën a hakisi de taa: “Unfa di Buku taki? Naasë de o pai di Keesitu, di o ko dë könu fuu dee Dju sëmbë?”

⁵Nöö hën de piki ën taa: “Wë leti a Judea aki a di köndë de kai Betelehem, ala de o pai di mii. Biga sö Gadu bi manda di tjabukama fëen faa musu sikifi. A taa:

⁶Di köndë de kai Betelehem, fa i si a dë a di pisiwata u Judea aki, nöö an dë lagi möön dee oto köndë u Judea,

a dee hedima wojo e.

Biga nëen wan gaan tiima o kumutu.

Hën o tii dee Isaëli sëmbë u mi kuma wan sëmbë ta kiija sikapu ta tii de fu de an musu kaba a sösö.

Sö a dë sikifisikifi a di Buku e.”

Nöö sö dee leima piki Könu Helodi.

⁷Nöö di Könu jei sö, hën a kai dee könima ko nëen saapi, nöö hën a ta fini de tefa a kaba fu de konda dëen gbelingbelin söndö ganjan ee un longi kaa de bi si di teeja. Hën de konda dëen tefa de kaba.

⁸Nöö hën a manda de taa: “Un musu go a Betelehem e, nöö un suku finifini tee un go si di mii ka a dë, nöö un toona ko piki mi baka wantewante. Biga miseei kë go wai ku ën mbei piizii dëen tu.” Sö a taki da de.

⁹⁻¹⁰Nöö hën wë di di Könu taki sö kaa, nöö hën de tei pasi nöö hën de go e. Nöö fa de nango dë, hën de ko si di wan seei teeja di de bi si a de köndë ala. Nöö di de si ën, nöö de wai seei. Nöö hën di teeja ta waka a de fesi ta tja de tee a go dou leti a di wosu ka di mii dë nëen dendu, nöö hën a tan piiii a di wosu liba.

¹¹Nöö hën dee könima denda go a di wosu dendu, hën de go si di mii ku ën mama naandë, hën de tjökö kini a goon ta wai ku di mii ta bigi ën seei. Nöö hën de jabi dee toonpu u de, nöö hën de tei gaan dii gudu u di ten ala hën de da di mii. De dëen goutu. De dëen wan pei soni de ta tjuma nöö a ta sumëë suti, ku wan sumëë suti fatu degidegi kantii sö. Sö de dëen.

¹²Nöö di ndeti hën de duumi, hën de sunjan wan sunjan taa de an musu toona go a di könu möön. Nöö hën de tei wan oto pasi hën de waka go u de a de köndë.

Aki de tja Jesosi go tjubi*a Egepiti köndë.*

¹³Nöö hën a baka u di dë, hën wan basia u Masa Gaangadu köndë ko piki Josëfu a sunjan taa: “Womi, hopo e, nöö i tei di mii ku ën mama nöö un kule go a Egepiti köndë. Nöö un tan ala u tee un jei mi piki unu baka, biga di könu o ta suku di mii faa musu feni ën kii.”

¹⁴Nöö hën a di ndeti naandë seei, hën Josëfu hopo hën a tei di mii ku ën mama hën de fusi go a Egepiti köndë. ¹⁵Hën de fika ala teefa Könu Helodi dëdë bifö de toona ko baka.

Nöö fa di soni pasa dë, nöö a kai makandi ku wan oto buka Masa Gaangadu bi da dee tjabukama fëen a fesiten, a taa:

Mi kai di mii u mi puu a Egepiti köndë.

¹⁶Ma nöö fa de bi dë a Egepiti köndë ala, hën di könu jei taa sö dee könima bi ganjëen, nöö hati fëen ko boonu seei tee an saanfa faa du. Nöö hën a kai dee sodati ko, hën a taki da de taa: “Un go a Betelehem e, nöö un go kii hii dee womi mii naandë tuu, kumutu a tide pai mii te kisi ku dee tu jaa mii.” Biga fu di soni naandë mbei a bi hakisi dee könima ee na un ten de bi si di teeja.

¹⁷Nöö fa di soni pasa dë, nöö a kai leti ku di buka di Gadu bi da di tjabukama fëen de kai Jelemia, a taa:

¹⁸A di köndë de kai Lama, de ta jei wan tumisi wolo, kää ta piki te na soni. Mama Lakëli ta kää dëdë ku libi fu dee mii fëen hedi.

An kë sëmbe musu ganjëen möönsö biga dee mii fëen kaba tuu.

Sö wë di Buku bi taki a fesi e. Nöö sö wan gaan hogi pasa a di köndë di ten dë.

Aki de toona tja Jesosi ko*a Nazalëti.*

¹⁹Nöö hën de dë tee fa Könu Helodi dëdë, nöö hën wan basia u Masa Gadu Köndë toona ko a Josëfu a sunjan möön, te ka a dë a Egepiti köndë ala. A taki dëen taa: ²⁰“Womi, hopo, nöö i tei di mii ku ën mama nöö un toona go a Isaëli köndë baka e. Biga dee sëmbe dee bi ta suku di mii u kii nöö de an dë ku libi möön.”

²¹Nöö hën Josëfu hopo, hën a tei di mii ku ën mama hën de toona go a Isaëli Köndë. ²²Ma nöö di de dou, hën Josëfu ko jei taa di mii fu Könu Helodi de kai Akelausi ko dë könu u hii di pisiwata fu Judea nëen tata kamian. Nöö hën di a jei sö kaa, hën a panta seei.

Nöö hën a toona sunjan wan oto sunjan möön taa an musu go a di pisiwata u Judea ala möön. Nöö hën a bia tei di mii ku ën mama, hën de go a di pisiwata de kai Galilea. ²³Hën de go libi a wan köndë de kai Nazalëti, ka Josëfu ku ën mujëe bi ta dë a fesi.

Nöö fa u du dë, nöö a kai ku wan oto soni Masa Gadu bi manda wan tjabukama fëen faa taki a fesi, u di Paamusi Könu di Gadu o manda. A bi taa: De o kai ën sëmbe fu Nazalëti.

**Aki Johanisi di dopuma ta
bai basia a di sabana.**

Maik. 1:1-8; Luk. 3:1-18; Joh. 1:19-28

3 Wë nöö baka sömëni jaa longi, hën wan womi de kai Johanisi ko dë a di gaan sabana u Judea dendu ta bai basia. ²A ta bai taa: “Un disa dee hogilibi fu-unu e, bia ko libi bunu. Biga di juu dou kaa fu Gadu musu tii unu a wan njunjun fasi.” Fa Johanisi ta bai di basia dë, nöö sö a ta taki.

³Nöö di Johanisi dë, nöö hën wë da di sëmbe di di tjabukama u Masa Gadu de kai Jesaaja bi taki a fesi di a taa:

De ta jei wan töngö, wan sëmbe ta bai a di sabana taa:

“Un mbei di pasi da Masa ooo, be a dë limbolimbo gbegedee dëen.

Un seeka dee bendibendi pisi u di pasi, be de ko dë tololoo.”

Sö Jesaaja bi taki taa wan sëmbe o ko ta bai, nöö di sëmbe a bi taki dë, nöö di Johanisi aki wë e.

⁴Nöö fa Johanisi sai dë, nöö di koosu a ta bisi nëen sinkii, nöö de mbei ën ku wan mbeti de kai kamëli puuma, nöö di banti a ta tai nëen mindi nöö ku mbeti kakisa de mbei ën. Nöö di soni a ta njan, a dë wan pei atiti ta dë a di sabana naandë, nöö hönwata a ta bebe. Sö wan sëmbe Johanisi dë.

⁵Nöö hii dee sëmbe u Jelusalen te kisi hii dee oto köndë u Judea tuu, te dou ku dee oto pisiwata u di lio de kai Joodan dë, de tuu seei ta hai ko nëen naandë.

⁶Nöö fa a ta bai de a dee hogilibi u de dë, nöö de ta piki. De ko si taa de an ta libi bunu tuu, nöö hën Johanisi ta dopu de a di Joodan lio dë.

⁷Nöö di juu dë, i abi tu paatëi a di dju keiki. Wan da Sadusei, wan da Falisei. „Nöö fa dee sëmbe u de tu paatëi sai dë, de ta mbei deseei gaan hebima u Dju, bumbuu sëmbe.” Nöö di de jei taa Johanisi ta dopu sëmbe, nöö hën sëmëni u de ko nëen faa dopu de tu.

Ma di a si de, nöö hën a gandji da de seei. A taa: “Un dee takuhatima dë, unfu un hai ko gidjii sö naandë kuma wanlô hia sindeki ta lusu kumutu a dokunu ta kule da faja? Ambë bai unu taa fuun kule da di hatiboonu u Gadu fu an kai a unu liba?

⁸“Wë nöö ee wan kë Gadu hati boonu ku unu, nöö un musu bia unu libi, be lanti si taa un disa dee hogilibi fuunu tuu e! ⁹Wan musu sai naandë ta mbei taa:

‘Fa u dë Abahamu böngö tjika aki, nöö andi seei sa toobi u möön? Gadu sëmbe u dë kaa.’ Wan mëni di soni dë e! Biga mi taki da unu taa ee Gadu kë nöö a sa mbei dee sitonu i si aki kisi libi bia ko Abahamu böngö a unu kamian. „Biga wan ta libi bunu möön de.”

¹⁰“Nöö mi taki da unu e, taa fa u dë aki, nöö de seti koti dee pau lutu kaa. Nöö ee wan pau sai dë an ta pai bumbuu njanjan, nöö de o faa ën puu koti tuwë a faja tjuma kaba a sösö.”

Sö Johanisi bai dee hedima u Dju keiki dee ko nëen dë.

¹¹Nöö hën a toona fan möön taa: “Fa mi ta dopu sëmbe aki, nöö mi ta dopu de ku wata fu di de kë bia disa di hogilibi u de.

“Ma nöö wan oto sëmbe dë ta ko a mi baka, nöö a hebi gaanfa möön mi e. Ma bumbuu tjika seei u mi dë futuboi fëen ta tja saapatu fëen dëen. Nöö fa a o ko dë, nöö a o tja wan oto dopu ko, biga hën o dopu unu ku di Akaa u Masa Gadu, ku faja. „Biga fa a o du ën dë, nöö di Akaa o dë a unu liba kuma faja ta tjuma hogilibi puu a unu hati.”

“Sö wë di Sëmbe di o ko aki o abi kaak-iti tjika e.

¹²“Nöö fa u dë aki, a dë kabakaba këëë faa ko seeka di njanjan fëen. A o tja dee bumbuu njanjan ko lai a suwa, ma dee poipoi wan a o tjuma a di faja di an sa tapa a mundu möönsö.”

Sö Johanisi taki.

Aki Johanisi dopu Masa Jesosi.

Maik. 1:9-11; Luk. 3:21-22

¹³Wë nöö di juu dë, hën Masa Jesosi seei kumutu a Galilea ko a Johanisi a Joodan Lio dë, faa musu dopu ën tu.

¹⁴Ma nöö fa a ko dë, hën Johanisi kë tapëen. A taa: “Fa i dë aki, nöö mi bi musu ko a i fii dopu mi, nöö hën i ko a mi nö?”

¹⁵Ma Masa Jesosi piki ën taa: “Nönö, na tapa mi e. Boo du ën nöö. Biga a fiti fuu du hii dee soni dee dë leti a Gadu wojo.”

Nöö di a taki sö kaa, nöö hën Johanisi dopu ën awaa. ¹⁶Nöö di a dopu ën te a kaba, hën Masa Jesosi ta kumutu a di wata. Nöö wantewante dë, hën mundu jabii wajaa gbegedee nëën liba, hën a si di Akaa u Masa Gadu kuma wan pomba saka ko nëën liba. ¹⁷Hën de jei wan tòngö piki te a liba ala taa: “Ja si di sëmbë aki ö? Hën wë da di lobi womi mii u mi. Libi fëen ta kai ku mi.”

Sö wan gaan soni wë pasa di Masa Jesosi dopu e, dee sëmbë.

Aki di didibi ta pooba

Masa Jesosi.

Maik. 1:12-13; Luk. 4:1-13

4 Wë nöö baka u di Masa Jesosi dopu, nöö hën di Akaa u Gadu tjëen go a wan gaan sabana dendu, fu di didibi sa ko nëën ko poobëen luku ee a sa mbei a piki ën buka. ²Nöö hën Masa Jesosi go tan ala föteni daka ndeti ku didia ta begi söndö njan, nöö hangi ko kisi ën seei.

³Nöö hën di poobasëmbëma de kai didibi go nëën ala. A taki dëen taa: “Wë di i dë di Mii u Gadu tuu, nöö be i fan ku dee sitonu i si aki be de bia sondi u njan da i.”

⁴Ma nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Ja jei fa a sikifi a Gadu Buku ö? A taa na soni u njan wanwan nöö ta hoi sëmbë a libi e, ma a hiniwan wöutu fu Gadu di a ta taki, nöö a de libi ta kumutu. Sö di Buku taki e.”

⁵Nöö hën di didibi tei ën tja go te a di Wosu u Masa Gadu a Jelusalen naandë, tee a di tölu fëen a liba ala. ⁶Hën a taki dëen taa: “Di i da Gadu Mii, nöö vinde i seei tuwë go a goon. Biga di Buku sikifi taa Gadu o manda dee basia fëen u de

ko heepi i. De o tja i a maun fu ja musu naki futu a sitonu.”

⁷Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Ma di Buku taki tu taa ja musu pooba Masa Gadu e. Biga hën da i Gadu.”

⁸Nöö hën a baka u di dë möön, nöö hën di didibi tei Masa Jesosi tja go tee a wan hei kununu liba, hën a lei ën hii soni u goonliba palalaa lontu dou. Dee waiti soni nëbai wan u goonliba ku hii dee köndë, de tuu a lei ën.

⁹Hën a taki dëen taa: “Ja si ö? Hii dee soni aki tuu mi o da i fii seei, ee i tjökö kini a goon a mi fesi aki begi mi.”

¹⁰Nöö fa di didibi fan te tjika dë, nöö hën Masa Jesosi gandji dëen awaa. A taa: “Hetji pasa kumutu a mi fesi aki, ju didibi Saatan! Biga di Buku u Gadu taki taa ja musu begi na wan oto soni a mundu möön leki Gadu i Masa. Hën tö nöö i musu ta dini.”

¹¹Nöö fa a fan ku ën naandë, nöö hën di didibi disëen go, nöö hën dee basia u Masa Gadu Köndë ko nëën awaa ko sölugu ën.

Aki Masa Jesosi seti konda di buka u Gadu da sëmbë.

Maik. 1:14-15; Luk. 4:14-15

¹²Nöö a baka u di dë, hën Masa Jesosi ko jei taa de kisi Johanisi di Dopuma buta a dunguwosu. Nöö di a jei sö, hën a kumutu a Judea go a di pisiwata u Galilea, a Nazalëti ka de bi kiijëen. ¹³Ma nöö an tan dë. A pasa go libi a wan oto köndë u Galilea de kai Kapenaumi di dë a di ze bandja. Nöö di köndë a go sai dë, nöö a dë zuntu ku dee köndë ka dee Dju lö de kai Zebulon ku Nafutali ta libi.

¹⁴Nöö a kai ku wan soni di tjabukama u Gadu de kai Jesaaja bi sikifi a di Buku di a taa:

¹⁵Un luku dee köndë dë, dee u Zebulon ku Nafutali lö.

De dë leti a di pasi ka i ta waka nango a di ze,

a di oto sē banda u di Lio de kai Joodan, a Galilea seei, ka dee sēmbē na Dju ta libi.

¹⁶ Dee lō sēmbē naandē bi dē a suguu, ma awaa de ko si wan gaan limbo ta ko a de.

Fa de bi ta fēēē dēdē dē,

nōō di limbo dē o ko puu de a di sitaafu dē basu,

leti kuma te didia ta jabi faa jaka di ndeti go.

Sō Jesaaja bi sikifi.

¹⁷ Wē nōō di juu dē, nōō hēn Masa Jesosi seti ta konda di buka u Gadu taa: “Dee sēmbē o, un disa dee hogilibi fuunu e, bia libi bunu. Biga Masa Gaangadu dē kabakaba faa tii unu a wan hii njunjun fasi awaa.”

Aki Masa Jesosi tei

dee fosu bakama fēēn.

Maik. 1:16-20; Luk. 5:1-11

¹⁸ Tefa wan daka nōō hēn Masa Jesosi ta waka a di ze u Galilea bandja naandē, hēn a ko si wanlō womi ta tuwē nēti a wata u de kisi fisi. Nōō wan u dee womi de kai Petuisi, hēnseei da Simon. Di otowan da hēn baaa womi Andiasi. De tu baaa aki sō dē hōndima ta kisi fisi.

¹⁹ Nōō fa Masa Jesosi ta pasa dē, hēn a kai de: “Dee womi aki.”

Hēn de piki.

A taa: “Un ko go ku mi e, be mi lei unu fa fuun kisi libisēmbē [tja ko da Gadu].”

²⁰ Nōō fa a fan ku de dē, nōō hēn wante de disa hii dee soni u de de bi ta hōndi dē tuu, nōō hēn de go ta waka a Masa Jesosi baka.

²¹ Nōō hēn de waka go möön longi. Nōō hēn Masa Jesosi si tu oto baaa möön, Jakobosi ku Johanisi, nōō deseei dē hōndima tu ta kisi fisi. Nōō de dē ku de tata Zebedeosi a wan boto dendu ta lapu dee nēti u de. Nōō hēn a kai de tu, fu de ko waka nēen baka. ²² Nōō hēn de

tu baaa kumutu wante a di boto disa de tata, nōō hēn de go ta waka a Masa Jesosi baka.

Aki Masa Jesosi seti kula sēmbē.

Luk. 6:17-19

²³ Nōō hēn Masa Jesosi kumutu dē ta waka a hii di pisiwata u Galilea naandē te dou. A nango a dee keikiwosu u dee Dju nango ta lei de ta konda di bunu buka u Masa Gaangadu da de kumafa di Njunjun Tii u Gadu o dē. Nōō a ta kula hii pei siki tu.

²⁴ Nōō fa u mbei naandē, nōō hēn nē fēēn ko paaja a hii di pisiwata naandē tuu te kisi Silia kōndē, nōō hēn de ta tja peipei sikima ko nēen faa kula de. So sēmbē sinkii ta njan de, so sēmbē dē ku gadu a hedi, so sēmbē dē ku pikimii siki ta naki de ta tuwē, so sēmbē dē lanlan, hii dee lō pei sēmbē dē tuu de ta tja ko nēen nōō a ta kula de.

²⁵ Nōō na sikima wanwan nōō ta ko nēen sō e. Ma hii sēmbē dee dē a Galilea dē tuu booko seei gililii ta ko nēen, ku dee sēmbē u di pisiwata de kai Dekapolisi, ku dee sēmbē u Jelusalen te dou ku dee oto kōndē u Judea tuu, te kisi dee sēmbē ta libi a oto banda u Joodan Lio ala. Hii dee sēmbē dee jei fēēn palalaa dou, de tuu ta booko gililii ta ko nēen.

Aki ta lei ambē dē bunu

a Gadu wojo.

Luk. 6:20-23

5 Nōō di Masa Jesosi si dee hia sēmbē ta ko nēen dē, nōō hēn a subi wan kuun te dou nēen mindi, nōō hēn a sindo faa lei de. Hēn dee bakama fēēn hai ko dē möön zuntu ku ēn. ² Nōō hēn a tei dee wōutu aki nōō hēn a lei de.

A taa: ³ “Dee sēmbē o, wan fēēē e, ee un ta fii taa sōndō Gadu wan dē wan wojo soni. Un dē bunu e, biga dee sēmbē

ta fii sö, nöö de dë a dendu u di Tii u Gadu kaa.

⁴“Nöö un dë bunu e, dee sëmbë, ee un ta këë. [Biga ee un biibi a Gadu, nöö] Gadu o mbei hati fuunu ko kötö wan daka nöömö.

⁵“Nöö un dë bunu e, dee sëmbë, ee un abi saka fasi. Biga a bakaten di goonliba aki o ko fuunu nöömö fuun tii.

⁶“Nöö un dë bunu e, dee sëmbë, ee un ta kë fu hii soni musu ta waka tololo a Gadu wojo. Biga wan daka woon si ën sö nöömö.

⁷“Nöö un dë bunu e, dee sëmbë, ee un abi tjalihati u sëmbë. Biga Gadu o abi tjalihati fuunu tu.

⁸“Nöö un dë bunu e, dee sëmbë, ee hati fuunu dë limbolimbo a Gadu wojo. Biga a a’ wan daka unu ku Gadu o miti nöömö fesi ku fesi.

⁹“Nöö un dë bunu e, dee sëmbë, ee un lo’ u mbei sëmbë ku sëmbë ko fii ku de-seei. Biga sö wan sëmbë o tja di në taa a dë miii u Gadu gbelingbelin.

¹⁰“Nöö un dë bunu e, dee sëmbë, ee sëmbë ta suku unu a toobi fu di un ta libi bunu a Gadu wojo hedi. Biga sö wan sëmbë dë a di Tii u Masa Gadu dendu kaa.

¹¹“Nöö un dë bunu e, dee sëmbë, ee sëmbë ta kosi unu ta toobi unu ta mindi hii sootu pei hogi ta buta a unu hedi fu di un ta waka a mi baka hedi. ¹²Un musu ta wai da di dë e. Un musu ta piizii seei, biga a Masa Gadu Köndë ala woon feni wan gaan paima. Biga leti sö nöö wë de bi du ku dee tjabukama u Gadu dee bi dë bifö unu.

Aki ta lei fa wan bakama u

Masa Jesosi musu dë kuma satu

ku fa a musu dë kuma limbo.

Maik. 9:50; Luk. 14:34-35

¹³“Nöö un haika e, dee sëmbë. Fa un ko nama ku mi aki, nöö un dë kuma satu da dee sëmbë u di goonliba aki. Nöö i sabi fa satu ta heepi tjika. Ma nöö ee a bi sa lasi di tesi fëen, nöö an bi o abi heepi a mundu möönsö e. A sitaati nöö i bi o sa tuwëen go, ka sëmbë o makisëen ku futu. Nöö un musu luku bunu fu wan lasi di tesi fuunu, fuun ko kuma satu di lasi ën tesi.

¹⁴“Nöö söseei un dë kuma wan lampu faja tu e, da hii dee sëmbë u di goonliba aki. Nöö i sabi nö? Te wan köndë dë a wan hei kununu liba, nöö te dee faja fëen ta sëndë nëen nöö di köndë dë an sa dë tjubitjubi. Hii sëmbë ta si ën kaa. Nöö söseei un musu dë tu e. Hii sëmbë musu ta si di libi fuunu fa a limbo tjika.

¹⁵“Biga na wan sëmbë o sëndë faja nöö a butëen a wan tjubi kamian te ka sëmbë an sa si limbo ku ën. Nönö. Fa a o sëndëen dë, nöö a o hopo ën buta a liba be hii sëmbë a di wosu sa si soni ku di limbo fëen.

¹⁶“Nöö sö nöö di libi fuunu musu dë a di goonliba aki e, dee sëmbë. A musu dë gbegedee kuma wan faja limbo. Nöö sëmbë o ko si dee bunu soni un ta du, nöö de o ta gafa di Tata fuunu di dë a liba ala.

Aki ta taki soni u dee soni dee bi dë sikifikikifi a Gadu Buku kaa.

¹⁷“Dee sëmbë o, fa mi ko ta lei unu aki, ma ko u ko poi dee wëti Gadu da Mosesi fuu hoi e. Nönö. Nöö ma ko u ko poi dee soni dee fesiten tjabukama bi sikifi tu. Ma mi ko u ko mbei hii soni pasa

kumafa dee soni dë sikifisikifi dë bi kē taki.

¹⁸“Nöö un si hii dee soni dee dë sikifisikifi a di Buku nö? Wë mi sa taki da unu gbelin taa solanga dee soni u goonliba aki ku dee soni u liba ala dë eti, nö na wan u dee soni sikifi a di Buku o fika di an o pasa e, te dou ku dee piki pisi fëen tuu. Hii de tuu seei o pasa.

¹⁹“Nöö ee wan sëmbe i ta poi ee wan piki pisi seei u dee soni Gadu taki ta sösö de nö i ta lei sëmbe u de du sō tu, nö di sëmbe dë o dë di möön sösö wan a dee sëmbe dee Gadu ta tii dendu.

“Ma ee wan sëmbe i ta hoi i seei a dee wëti dë liba nö i ta lei otowan andi de kē taki, nö hën o dë gaan heima a dee sëmbe Gadu ta tii dendu.

²⁰“Nöö mi taki da unu e, taa ee wan ta libi möön bunu a Gadu wojo möön dee Faliseima ku dee Sabima u Wëti, nö wan o sa dë a di Njunjun Tii u Gadu dendu möönsö e.

Aki ta lei taa ja musu abi

takuhati u otowan.

Luk. 12:57-59

²¹“Wë nöö un bi jei fa de bi fan ku dee gaan sëmbe fuu a fesi taa ja musu kii sëmbe, ma ee i kii sëmbe nöö i musu kisi sitaafu fëen.

²²“Ma nöö mii taki da unu taa di sëmbe di hati fëen boonu ku di otowan fëen kaa, nö hënseei musu kisi sitaafu tu e, kuma di sëmbe di kii sëmbe. Söseei di sëmbe di kosi di otowan fëen taku kosi nöö hënseei musu kisi sitaafu tu. Nöö di sëmbe di o kosi di otowan fëen taa a lau, nöö a musu mēni ën seei bunu, ee nasö a o go tja sitaafu a didibi faja.

Aki ta lei taa i musu seeka di taki di i ku sëmbe abi.

²³“Nöö mi taki möön e, taa ee i go a di keikiwosu fii tja soni go da Gadu nöö

hën i ko mēni taa wan sëmbe ta hoi i a bēe a wan sondi, ²⁴nöö i musu disa di paima fii leti dë, nöö i go a di otowan go seeka di taki te i kaba bifö nöö i toona ko da Gadu di soni di i bi o dëen awaa.

²⁵“Nöö ee wan sëmbe ta tja i go a kutu u wan soni hedi, nöö fa i si un dë a pasi nango naandë kaa, nöö i musu biinga seei be un koti di taki wante. Biga ee i sai dë ta buuja te di felantima fii tja i go a kuutu, nöö soni i miti e. Biga dee kutuma o buta i a dee siköutu maun, nöö dee siköutu o tuwë i go a dunguwosu. ²⁶Nöö mi taki da i gbelin taa solanga ja paka di möni de o kai da i fii paka teee dou ku di lasiti köpösensi, nöö ja o sa kumutu dë möönsö.

Aki ta lei fa fii biinga tjika

fii libi bunu a Gadu wojo.

Mat. 19:9; Maik. 10:11-12; Luk. 16:18

²⁷“Wë nöö un bi jei fa de bi fan ku dee gaan sëmbe fuu taa ja musu duumi ku wan mujëe na mujëe fii u wosu. Na sō de taki nö? ²⁸Ma nöö mii taa di sëmbe di ta luku wan mujëe kuma a kē tei ën, nöö nëen hati a tei ën kaa e.

²⁹⁻³⁰“Dee sëmbe o, fa mi ta fan aki, un musu biinga fuun du fa un sa du fii waka a Gadu pasi e. Boo taki ën sō, taa, ee di fa i ta luku soni ku di wojo fii hën ta manda i fii du hogi, nöö a möön bëtë i diki ën puu tuwë e. Nöö söseei tu ee i kē du hogi ku di leti sē maun fii, nöö a bëtë i koti ën tuwë tu. Biga a sa möön bëtë da i taa wan kamian fii sinkii poi ma i feni di libi u teego möön leki de hiti i ku telu tuwë go a di didibi faja.

³¹“De bi taki taa ee wan sëmbe tuwë di mujëe fëen nöö a musu dëen wan biifi be lanti si taa a tuwëen. ³²Ma nöö mii taki da unu taa ee wan sëmbe tuwë hën mujëe ma na manu a tei nëen wosu, nöö a mbei di mujëe naandë ko jajo mujëe e. Nöö ee wan womi go tei sō wan mujëe,

nöö hënseei booko Gadu wëti tu. Biga a tei wan oto sëmbe mujëë.

Aki ta lei taa ja musu ta soi.

³³“Un bi jei fa de bi fan ku dee gaan sëmbe fuu möön taa te i tei Gadu në soi, nöö ja musu booko di soi dë möönsö. I musu du di soni nöömö. „Ma ee i tei wan oto soni soi, nöö di soi dë an hogi poi fu booko.”

³⁴“Ma nöö mii taki da unu taa wan musu soi möönsö e, kwetikweti. Wan musu tei liba ala soi ku ën biga ala di kónubangi fu Gadu dë. ³⁵Nöö wan musu tei di goonliba aki soi ku ën tu, biga aki di bangi fëen dë ka a ta buta futu. Nöö söseei ja musu tei Jelusalen soi ku ën biga hën da di köndë u di Gaan Könu. ³⁶Nöö ja musu tei i hedi soi ku ën tu, biga fa i sai naandë, ja a’ kaakiti a i seei tjika fii mbei na wan niën u di uwii fii bia ko weti ee nasö baaka.

“Hën mbei wë mi taki e, taa an dë fii soi möönsö ufö di soni i taki dë tuu. Ma te joo taki wan soni nöö i fan gbelin, nöö a bunu kaa. ³⁷Wë biga te i taki aai, a musu tan aai e. Te i taa nönö, a musu tan nönö. Ma ee i musu soi ufö de o tei taa tuu, nöö a go a di së u hogi kaa.

Aki ta lei fa fii libi ku i felantima.

Luk. 6:27-30, 32-36

³⁸“Nöö un bi jei tu fa de ta taki taa „du ku du na wisi”. Ee wan sëmbe booko wan së wojo fii, nöö i musu toona booko wan së wojo fëen tu. Ee wan sëmbe naki i booko tanda nöö i musu toona naki di fëen tanda booko tu. Na sö de ta taki nö?

³⁹“Ma nöö mii taki da unu taa wan musu puu hatiboonu a wan sëmbe liba taa te a du i hogi nöö joo du ën hogi baka e. Ee di sëmbe hogi seei, ma ja musu libi sö ku ën. Ma ee wan sëmbe naki i baai maun a i bandja jesi, nöö i bia di oto së dëen be a naki möön. ⁴⁰Nöö ee wan sëmbe kë tja i go a kuutu fu di a kë di

liba bisi fii hedi, nöö i dëen di liba bisi fii ku di basu wan tuu. ⁴¹Ee wan sëmbe ta duwengi i fii waka ku ën wan hafu juu langa, nöö i waka ku ën wan hii juu langa e. ⁴²Ee wan sëmbe hakisi i soni fii dëen, nöö i dëen. Ee a hakisi i soni fii leni ën, nöö i leni ën. Na niinga.

⁴³“Nöö un bi jei de bi taki taa i musu lobi di sëmbe di ta libi bunu ku i, ma di felantima fii i sa buuse ën.

⁴⁴“Ma nöö mii taki da unu taa un musu lobi dee felantima fuunu e. Un musu ta begi da dee sëmbe dee ta du hogi ku unu. ⁴⁵Nöö te un du sö kaa, nöö woon djeesi unu Tata a liba kuma miii fëen gbelingbelin. Wë biga fa a sai dë, nöö te di sonu fëen ta jabi, nöö a ta jabi da dee bunu sëmbe ku dee hogi wan tuu. Te tjuba fëen ta kai, a ta kai te dou a hii sëmbe, dee ta libi bunu nëen wojo ku dee an ta libi bunu nëen wojo tuu.

⁴⁶“Nöö ee i ta lobi dee sëmbe dee ta lobi i nöö, ma ja ta lobi dee felantima fii, nöö un paima fëen seei joo feni? Biga sö nöö dee hogisonima u di goonliba aki ta libi u de kaa. ⁴⁷Ee i ta fan ku dee sëmbe i ku de ta fii nöö, nöö na wan apaiti soni i du dë e. Sö nöö dee sëmbe u di goonliba aki ta libi dee an sabi na wan wojo soni u Gadu möönsö. Ma i musu libi bunu ku hii sëmbe.

⁴⁸“Wë nöö mi taki e, taa un musu bi-inga be un libi söndö föutu te dou, leti kumafa unu Tata di dë a liba ala ta libi söndö föutu te dou.”

Nöö sö Masa Jesosi ta lei dee sëmbe.

Aki ta lei taa ja musu du soni

u feni në.

6 „Nöö Masa Jesosi toona nango dou ku di lei fëen eti. A taa:” “Haika e, dee sëmbe, ee woon du wan soni fuun dini Gadu, nöö wan musu du ën fuun feni në a libisëmbe e. Biga ee i du ën fu sö

hedi, nöö wan o kisi na wan paima a unu Tata a liba. Kaba u di taki di dë kaa.

²“Nöösöseei tu, ee joo da wan sëmbe wan soni fii puu ën a fuka, nöö ja musu tei ën ta bai basia a ganda mindi e, kumafa dee sëmbe ta pëe deseei u bumbuu sëmbe ta du. Biga de ta hopo a dee keiki ee nasö a sitaati ta bai ta konda soni u hii sëmbe musu si de taa sö de du wan gaan bumbuu soni. Nöö na sö un musu du, dee sëmbe. Biga mi taki da unu taa fa i si de du ën dë, nöö de an o kisi oto paima fëen a Gadu möönsö, biga de kisi di paima u de kaa.

³“Ma te joo puu wan sëmbe a fuka, nöö i musu du ën a wan tjubi fasi kuma leti maun fii an saandi töötömaun fii ta du, töötömaun an saandi leti maun ta du.

⁴Nöö di Tata fuu di ta si hii soni ee a tjubi seei, nöö hën o si ën nöö a o da i paima fëen.

Aki ta lei fa fii begi.

Luk. 11:2-4

⁵“Nöösöseei tu, te joo begi nöö ja musu ta du ën kumafa dee sëmbe ta pëe deseei u bumbuu sëmbe ta du. Biga de lobi u hopo begi a keiki dendu ee nasö a ganda mindi, be hii sëmbe musu si taa sö de sabi u begi tjika. Mi taki da unu taa fa i si dee lö sëmbe sai dë, de an o kisi na wan wojo soni a Gadu e. Tuu fëen seei wë di dë kaa.

⁶“Ma te joo begi, nöö be i go fii a i dendu wosu nöö i tapa i döö, nöö i begi i Tata ka i dë tapatapa döö dë te i kaba. Nöö i Tata di ta si andi ta pasa a tjubii, hën o da i di paima fii.

⁷“Nöö te joo begi tu, nöö ja musu ta hai di fan nango langalanga nöömö e, kumafa dee sëmbe u di goonliba aki dee an sabi Gadu ta du. Fa de sai u de dë, de ta mëni taa te de ta begi longi sö nöö Gadu musu u jei de. ⁸Ma na sö un musu begi e. Biga ufö un go u go begi seei, nöö

Gadu sabi gaanduwe kaa andi ku andi un abi fanöudu.

⁹“Ma te woon begi, nöö a di fasi aki un musu begi e, dee sëmbe: Ke, u Tata a liba o, hii sëmbe musu lesipeki i e, sabi taa i dë bumbuu limbolimbo.

¹⁰U begi taa di Tii fii musu paaja a hii goonliba,

be di fii kë pasa a goonliba aki leti kumafa a ta pasa a i a liba ala.

¹¹Nöö u begi i tu, fii da u dee soni u abi fanöudu fuu pasa u libi tide.

¹²Nöö u begi i o,

be i puu u a bëë fu dee hogi dee u ta du, leti kumafa i si u ta puu dee otowan fuu a bëë fu dee hogi de ta du u.

¹³Nöö u begi i,

taa na disa u da dee soni dee sa hai u tja go a di së u hogi e, ma puu u a di didibi maun.

Sö fuun begi e, dee sëmbe.

¹⁴⁻¹⁵“Biga mi taki e, taa ee un ta hoi sëmbe a bëë u dee hogi de ta du unu, nöö unu Tata a liba ala o hoi unu a bëë tu e, u dee hogi dee un ta du. Ma ee un puu di otowan fuunu a bëë, nöö unu Tata a liba ala o puu unu a bëë tu.

Aki ta lei fa fii begi söndö njan.

¹⁶“Nöö mi taki da unu möön e, taa te woon hoi begi söndö njan, nöö wan musu dë gudjuu kuma dee sëmbe dee ta mbei deseei u bumbuu sëmbe. Fa de sai u de dë, de ta gudju fesi fu hii sëmbe musu si taa aai, de da bumbuu sëmbe, sö de ta hoi begi tjika söndö njan. Nöö mi taki da unu taa fa i si de ta du naandë, tuu u de seei di dë kaa e. De an o kisi na wan kodo soni a Gadu möönsö.

¹⁷“Ma te joo hoi begi söndö njan, nöö be i wasi te i kaba, lo' fatu a sinkii, kan i uwii te i kaba, seeka, ¹⁸be sëmbe an musu sabi taa sö i ta hoi begi söndö njan. Nöö di Tata fii di ta si hii soni ee a dë

tjubitjubi seei, nöö hën o sabi nöö a o da i wan paima.

Aki ta lei taa na dee gudu u goonliba aki da di gaan soni.

Luk. 11:34-36, 12:22-31, 33-34, 16:13

¹⁹“Wë nöö mi taki möön e, dee sëmbë, taa wan musu biinga fuun abi hia gudu a goonliba aki. Biga aki kopikopi sa njan dee gudu fii, ee nasö sukufu sa poi de. Fufuuma sa ko fufuu hii dee soni i abi tja go, i fika ku maun tjololoo. Sö di libi a goonliba aki dë kaa. ²⁰Hën mbei i musu biinga fii libi a sö wan fasi taa i ta lai gudu a Masa Gadu Köndë. Biga ala kopikopi an o ko njan mën, sukufu an o kisi ën, fufuuma an o ko dou dë u fufuu ën tja go. Nöö ala fii tjubi dee gudu fii e. ²¹Biga ka gudu fii dë, nöö naandë di hati fii ta dë tu. Sö wë a dë e, dee sëmbë.

²²“Boo taki ën sö taa di wojo fii di dë a i sinkii dë, nöö a dë kuma wan lampu faja fii sa si soni limbolimbo. Nöö te i ta si soni sö kaa, nöö hii libi fii o dë gbegedee limbolimbo. ²³Ma nöö ee i ta luku dee soni u di goonliba aki ku di wojo fii söndö i mën Gadu, nöö joo fika a dungu. Di wojo fii di bi musu heepi i fii si soni limbolimbo an heepi i möönsö, ma i fika leti a dungu dë.

²⁴“Haika e, dee sëmbë, na wan sëmbë sa dini tu masa makandi e. I musu fu lobi wan möön wan, ee nasö joo hëngi a wan möön wan. Nöö söseei tu, ja sa waka a Masa Gadu baka ku dee gudu u goonliba aki baka makandi e, kwetikweti.

Aki ta lei taa Gadu ta sölugu

di sëmbë ta waka nëen baka.

²⁵“Nöö mi taki da unu taa ja musu ta a’ bookohedi ta hakisi taa: ‘Maingë, andi seei mi o feni u njan?’ nasö ‘Unsë mi o feni wata u bebe baa?’ nasö i ta hakisi taa: ‘Naasë seei mi o feni koosu u mi tapa di sinkii u mi aki?’ Nönö, na sö i musu

ta pakisei e. Biga fa i feni libi a Gadu dë kaa, nöö an bunu möön soni u njan ku soni u bebe nö? Nöö di sinkii fii wë? An bumbuu möön di koosu fii bisi nëen nö? ²⁶Wë nöö di Gadu da i dee gaan soni naandë kaa, nöö an sa da i dee möön piki soni kuma njanjan ku koosu tu nö?

“Un luku dee fou ta buwa ta lontu a liba ala. Fa de sai naandë, nöö de aan goon ta paandi fu de sa feni njanjan. De an abi na wan suwa möönsö ka de sa tjubi njanjan tu. Ma de ta njan kädë biga di Tata fii di dë a liba ala ta sölugu de. Wë nöö mi taki da unu taa un bumbuu gaanfa möön dee fou e!

²⁷“Fa un dë aki sö, undi fuunu sa libi tjë sö seei pasa möön leki fa Gadu bi buta da i, fu di i ta booko hedi mbei? Na wan sëmbë e! ²⁸Wë ee ja sa heepi i seei a dee pikipiki soni dë, nöö andi i ta booko hedi ku koosu soni u du?

“Un luku dee folo naandë, fa de hanse. Ma na deseei ta mbei dee bisi u de, nöö de an ta wooko u de bai de tu. ²⁹Ma nöö mi taki da unu e, taa fa Könu Salumon bi ta bisi dee gaan waiti bisi fëen seei, ma dee bisi fëen an bi ta hanso kuma dee folo naandë.

³⁰“Nöö fa Gadu ta bisi dee sösö uwii ku hanse folo dë, an dë taa de ta sai dë longi seei. Te mamate i si taa de dë sö hanse, te u sapate de puu kai dë u de tja go tjuma. Wë nöö unu wë? Na möön hesi Gadu o sölugu unu ku soni u bisi tu nö? Ee, dee sëmbë aki, unfä seei a waka te nöö di biibi fuunu piki sö baa?

³¹“Fëen mbei mi taki da unu taa, wan musu ta booko hedi taa: ‘Maingë, unsë woo feni soni u njan? Unsë woo feni wata u bebe? Unfa woo feni koosu u bisi?’ ³²Mi taki da unu taa dee sëmbë an dë ku Masa Gaangadu a wan së, de ta a’ bookohedi a dee lö pei soni dë. Ma unu Tata a liba bi sabi gaanduwe kaa taa un abi dee lö soni naandë fanöudu. ³³Ma nöö a di fosu kamian un musu biinga

fuun ta dē a di Tii u Masa Gadu dendu ta libi kumafa a kē, nōō hii dee soni u taki dē tuu woon feni.

³⁴“Nōō sō mi ta taki da unu e, dee sēmbē, taa ja musu abi bookohedi fu dee soni fu amanjan, biga te amanjan dou, nōō a sa sōlugu fēēn seei. Nōō hiniwan daka ta abi hēn soni fii booko hedi nēēn te tjika kaa.”

**Aki ta lei taa i musu seeka i seei
ufō i suku otowan u seeka.**

Luk. 6:37-38, 41-42

7 Nōō hēn Masa Jesosi ta fan eti, a taa: “Wē nōō mi taki da unu taa na kuutu sēmbē e, nōō sēmbē an o kuutu i tu. ²Biga fa i si i ta kuutu sēmbē dē, nōō sōseei de o toona kuutu i baka. Biga ku di wan seei maaka di i tei maaka di otowan fii, nōō ku ēn seei a o toona maaka i baka.

³“Boo taki ēn sō taa i ta si wan sakisi a i baaa wojo, ma nōō wan gaan gindi baliki dē a i seei wojo, ja ta si ēn. ⁴Nōō hēn i sai dē ta taki da di otowan fii taa: ‘Tan e womi, be mi puu di sakisi a i wojo da i,’ ma nōō di gaan gindi baliki dē leti a i seei wojo goboo naandē. ⁵I bōdjēēma, fa i si i ta mbei i seei gaan bumbuu sēmbē mōōn di otowan fii naandē, faandi mbei ja sa puu di gaan baliki di dē a i seei wojo, nōō joo si mōōn limbo fii puu di sakisi a di otowan fii wojo?

Aki ta lei taa i musu sabi

ku ambē i ta fan.

⁶“Nōō mi taki mōōn e, taa i musu ta mēni i seei ku di sēmbē di joo ta konda wan bumbuu soni da. Biga te i tuwē wan bumbuu soni da dagu, nōō a o disēēn dē bia ko kisi i njan tēnē pispipisi. Nōō sōseei tu, ee joo tuwē bumbuu soni da hagu, an o si ēn u soni. Ma a o bia makisēēn ku futu fiōnfiōn pasa go fēēn.

Aki ta lei taa Gadu o piki

ee i begi ēn.

Luk. 11:9-13

⁷“Nōō un haika e, dee sēmbē. Un musu ta begi Masa Gaangadu soni, nōō woon kisi. Un musu ta suku soni nēēn, nōō woon feni. Un musu ta naki ēn dōō nōōmō, nōō a o jabi dōō da unu. ⁸Wē biga di sēmbē di ta begi Gadu, nōō hēn o kisi. Di sēmbē di ta suku soni nēēn, nōō hēn o feni. Di sēmbē ta naki ēn dōō, nōō hēn a o jabi dōō da. ⁹Biga kumafa un dē aki, ee di mii fii hakisi i wan pisi bēēē, undi fuunu o go tei sitonu dēēn? ¹⁰Ee a hakisi wan pisi fisi nōō joo go tei wan pisi sindeki tja ko dēēn o? Wē nōō, ja o du sō e. ¹¹Biga hii fa i si hati fii an dē bumbuu te dou seei, ma i ta da dee mii fii bumbuu soni. Nōō di Tata fuunu di dē a liba ala wē? Na mōōn hesi a o da unu bumbuu soni te un begi ēn nō?

¹²“Nōō mi taki e, i musu libi ku sēmbē leti kumafa i seei kē u de musu libi ku i tu. Biga te i libi sō kaa, nōō hēn da i piki di mama u hii dee wēti dee Gadu bi buta Mosesi ku dee fesiten tjabukama u de sikifi buta a di Buku fēēn.

Aki ta lei tu pasi dee dē

u sēmbē waka.

Luk. 13:24

¹³⁻¹⁴“Wē dee sēmbē, fa u dē a goon-liba aki, nōō tu dōōbuka dē di sēmbē ta denda e, wan gaan wan ku wan piki wan. Nōō un musu biinga fuun denda a di piki wan. Biga ee i denda a di gaan wan nōō joo go dou a di didibi faja. Nōō di pasi di ta tja i go a di dōō dē baai e, nōō an taanga u waka. Hia sēmbē ta tei ēn. Ma ee i denda a di piki dōō nōō joo feni di libi u teego. Ma di pasi di ta tja i go dou a di piki dōō dē piki tu, nōō a taanga u waka. Nōō biti sēmbē ta waka nēēn.

**Aki ta lei taa i musu kõni
ku ganjansëmbëma.**

Luk. 6:43-46, 13:25-27

¹⁵“Nöö mi taki e, dee sëmbë, taa un musu mëni unu seei bunu ku dee sëmbë dee ta waka ta ganjan sëmbë taa de ta tja Gadu buka, ma na Gadu hën manda de. Dee lõ sëmbë naandë, de dë leti kuma wan takumbeti di bisi sikafu puuma te a kaba, nöö a go a dee sikafu dendu ta mbei kuma hënseei da sikafu tu. Ma hii fu di dë takumbeti hati a abi. Sö dee ganjansëmbëma ta libi. ¹⁶Ma fa de o ko dë seei, joo sabi de e, biga joo si a di libi u de taa ganjansëmbëma de dë.

“Biga ja sa booko bumbuu fuuta a matunga e. ¹⁷Di pau di bi ta pai bumbuu njanjan nöö bumbuu njanjan nöö a o ta pai nöömö, nöö di pau di an bi naa pali bumbuu njanjan nöö an o pai ën möönsö. ¹⁸Wan bumbuu pau an sa pai poipoi njanjan, söseei wan poipoi pau an sa pai bumbuu njanjan. ¹⁹Nöö ee wan pau dë an ta pai bumbuu soni möönsö, nöö de o faa ën gboogboo tuwë a gufalu tjuma puu dë. ²⁰Hën mbei wë mi taki taa i sa sabi dee sëmbë u bi taki dë a di libi u de.

²¹“Biga na hii sëmbë di ta kai mi ‘Masa’ ta dë a di Tii u Gadu dendu fu de dou nëën kõndë e. Ma dee sëmbë dee ta du dee soni dee mi Tata kë, nöö de nöö o dou nëën kõndë.

²²“Nöö hën mbei te di gaan kuutu daka dou, nöö mi o jaka sëmëni sëmbë puu a mi fesi taa ma sabi de. Nöö de o fia taa: ‘Masa, unfa wë? Na u bi da sëmbë buka a i në nöö? Na u bi jaka sëmëni gadu puu a sëmbë hedi ku di në fii ö? Sëmëni hia gaan foondo wooko u bi du a i në, nöö unfa a waka ja sabi u?’

²³“Nöö mi o piki de taa: ‘Ambë? Mi? Na wan ten seei mi bi sabi unu möönsö e. Un waka pasa kumutu a mi fesi naandë, un takusëmbëma!’”

**Aki Masa Jesosi da di oto u
de tu wosu sëmbë ta mbei.**

Luk. 6:47-49; Maik. 1:22

²⁴Nöö hën Masa Jesosi da wan oto möön, a taa: “Ee wan sëmbë i ta jei dee soni mi ta fan ku unu aki nöö i tei de fu tii i libi, nöö sö wan sëmbë mi ta si ën kuma wan gaan fusutan sëmbë di go u go mbei wan wosu fëën. Nöö a seti ën ku wan goonsei taangataanga gingin kuma sitonu. ²⁵Nöö di a mbei di wosu te a kaba, nöö hën wan gaan tjuba kai a mundu bigi möön hii soni singi di kamian zuuu pii, gaan ventu ko tee ta naki di wosu. Tee a pasa go, di wosu dë fëën gingin a pë naandë eti. An booko kai seei möönsö, biga de seti ën bunu.

²⁶“Ma nöö di sëmbë di ta jei di lei u mi aki, ma an tei ën faa libi kumafa mi taki, nöö hën mi ta si kuma wan gaan don sëmbë di mbei di wosu fëën a sandu liba. ²⁷Nöö hën wë tjuba kai singi di kamian dë pii, di ventu ta böö ta naki di wosu te wan pisi hën a booko kai djolou kaba a sösö fijaa.”

Nöö a sö wan fasi Masa Jesosi lei dee bakama fëën tefa a kaba. ²⁸Nöö fa a fan dë, hii sëmbë tuu foondo gaanfa seei. ²⁹De taa: “Di sëmbë aki sö, an dë kuma dee Sabima u Wëti e. Biga hën, a ta konda soni da u gbelin seei kuma hënseei da basi fëën.”

Aki Masa Jesosi kula

wan tjinama.

Maik. 1:40-45; Luk. 5:12-16

8 Nöö hën Masa Jesosi bazia di kuun ko a goon, nöö hën dee gaan hia sëmbë ku ën bi dë ala, hën de dë nëën baka ta ko. ²Te wan pisi hën wan sëmbë waka ko nëën, hën a tjökö kini a goon nëën fesi. Di sëmbë aki siki tjina siki hën a begi Masa Jesosi taa: “Masa o, gaan-

tangi, ee i kë, nöö i kula mi be mi ko bunu baa.”

³ Hën Masa Jesosi tuwë maun panjëen, hën a taki dëen taa: “Aai, mi kë. Ko bunu fii e.” Nöö hën wantewante dë hën a ko bunu. Sinkii fëen limbo gbegedee.

⁴ Nöö hën Masa Jesosi bai ën taa: “Womi, fa joo go aki, nöö na konda di soni aki da na wan kodo sëmbe e. Ma be i waka tololoo go a di begima u keiki be de si taa i ko bunu. Nöö i tja di paima go paka Masa Gadu kumafa di wëti dë taa te wan sëmbe i ko bunu u sö wan siki nöö sö i musu du.”

**Aki ta lei fa wan sodati hedima
biibi Masa Jesosi tjika.**

Luk. 7:1-10

⁵ Nöö a baka u di dë, hën Masa Jesosi toona go a Kapenaumi. Nöö fa a go dou naandë, hën wan hedima u dee Loomë köndë sodati ko nëen. ⁶ Hën a taki dëen taa: “Masa o, mi ko a i aki. Wan u dee futuboi u mi suwaki teee piki sö fika a dëdë. A dë a wosu kandikandi, nöö a dë a gaan fuka seei te an sa buli. Nöö hën mi ko a i ko begi i gaantangi be i kulëen da mi.”

⁷ Hën a piki ën taa: “Söö, mati mi jei. Mi o go nëen.”

⁸ Ma nöö hën di sodati hedima toona taki dëen taa: “Wë Masa o.”

A piki.

A taa: “Ma bumbuu tjika sö e, fii ko a mi wosu. Ma nöö i sabi nö? Be i fan leti ka i si i sai aki nöö, nöö di futuboi u mi o ko bunu kaa. Biga sö mi sabi taa i abi taki tjika.

⁹ “Biga miseei, fa mi dë aki, mi sabi andi da taki. Biga mi dë a sëmbe basu kaa, nöö miseei abi sëmëni sodati a mi basu tu. Nöö ee mi taki da wan u de taa be a go ala, nöö a o go. Ee mi taki dëen taa be a ko aki, nöö a o ko. Ee mi manda wan u dee futuboi u mi faa du wan soni, nöö a o du ën.

“Nöö söseei mi sabi taa i abi taki tu, te a siki liba seei. Nöö hën mbei mi taa fii fan leti ka i dë aki nöö, nöö di futuboi u mi o ko bunu kaa.”

¹⁰ Nöö di Masa Jesosi jei fa di sodati hedima fan dë, nöö a bigi dëen tee na soni. Hën a fan ku dee Dju sëmbe dee ta waka ku ën dë taa: “Dee sëmbe, i si fa di sëmbe aki fan ö? Wë mi taki da unu seei gbelin taa, fa mi ta waka ta lontu a u Isaëli köndë aki, nöö ma si di biibi u di sëmbe aki wan daka e. Ma nöö hën an dë Isaëli sëmbe seei faa musu biibi sö.

¹¹ “Nöö un mëni unu seei e. Biga mi taki da unu taa sëmëni sëmbe na u Dju [kuma di sodati hedima i si aki] o kumutu a dee pepei köndë u goonliba ko biibi a mi disa unu. Nöö de o go sindo makandi ku dee gaan sëmbe fu-unu, dee Abahamu, Isaki, Jakopu sö, ka Masa Gaangadu dë könu, ta njan di gaan piizii. ¹² Ma nöö un dee sëmbe bi musu feni di piizii dë, nöö woon fika söndö ën e. Dee basia u Gadu Köndë o tuwë unu go a döo a dungudungu ala, nöö na ala woon dë ta bai ta kai olo ta njan tanda, ma an o heepi möönsö.”

¹³ Nöö di a bai de sö kaa, nöö hën a bia fan ku di sodati hedima awaa, a taa: “Mati o.”

Hën a piki.

Hën a taa: “Toona go fii a wosu e. Di soni di i kë, nöö a pasa leti kumafa i biibi naandë.” Nöö fa a fan dë, nöö hën di juu dë seei hën di futuboi u di sodati ko bunu kaa.

**Aki Masa Jesosi kula Petuisi
mai ku sëmëni oto sëmbe.**

Maik. 1:29-34; Luk. 4:38-41

¹⁴ Nöö hën Masa Jesosi kumutu dë, hën a go a di bakama fëen de kai Petuisi wosu. Nöö hën a go si di mai u Petuisi sikisiki pëtëë a bedi naandë. Fëbë nöö kisi ën sö. ¹⁵ Nöö hën a tëndë maun panjëen, hën di mujëe ko bëtë wantewante.

Nöö hën a hopo go seeka soni u njan da Masa Jesosi.

¹⁶ Hën di sapate buka dë seei, hën de ta tja wanlô hia sëmbe ta ko a Masa Jesosi faa musu kula de. Sömëni u dee sëmbe naandë dë ku soni a hedi, nöö hën Masa Jesosi ta jaka de ta puu a de. Wan wöutu nöö a ta taki, nöö dee soni ta kumutu a de liba go kaa. Sö a abi kaakiti tjika, nöö sö a kula hii dee suwakima de tja ko nëen dë tuu.

¹⁷ Nöö fa Masa Jesosi ta du dë, nöö a kai makandi ku di soni di tjabukama u Gadu de kai Jesaaja bi sikifi a fesi di a taa:

A tei dee suwaki fuu ku dee siki fuu tuu tja go.

A puu de a u liba.

Aki Masa Jesosi ta fan ku tu sëmbe dee kë ko nëen baka.

Luk. 9:57-62

¹⁸ Nöö hën de dë te wan pisi, hën Masa Jesosi si fa dee hia sëmbe ko ta lontu ën, nöö hën a fan ku dee bakama fëen taa: “Un boo koti wata go a di oto sê banda ala ufö e.”

¹⁹ Ma nöö di juu dë, hën wan u dee Sabima u Wëti ko a Masa Jesosi.

A kai ën taa: “Mësitë.”

A piki.

A taa: “Mi kë ko ta waka ku i o, hii kamian ka i nango.”

²⁰ Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “I fan bunu e, mati. Ma fii waka a mi baka na sösö soni e.” Biga fa dee mbeti ta dë a sabana dë, nöö de abi baaku ta libi. Söseei dee fou dee ta buwa ta lontu i si dë, nöö de abi wosu a dee pau hedi. Ma nöö Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki, ma abi kamian ka mi ta duumi e.”

²¹ Nöö hën wan oto sëmbe bi dë ku ën dë tu, hën a taki dëen taa: “Wë miseei kë waka ku i tu, ma te mi tata dëdë mi bei te mi kaba bifö.”

²² Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Mati o, be dee sëmbe dee dë paatipaati ku Gadu bei de na de e. Ma be i ko go ku mi nöö.”

Aki Masa Jesosi du wan gaan foondo soni a wata liba.

Maik. 4:35-41; Luk. 8:22-25

²³ Nöö hën Masa Jesosi subi a boto, hën ku dee bakama fëen, ²⁴ hën de ta koti nango a di oto sê banda. Ma te u de mëni, hën wan gaan ventu ko, a bigi möön hii soni. Hën di wata ta seki nango a di boto dendu teee kuma a sa singi di boto. Ma hii u di dë, Masa Jesosi dë pii a wan kamian u di boto ta duumi.

²⁵ Nöö hën dee bakama fëen kule go nëen go kai ën taa: “Masa o! Masa!”

Hën a piki.

De taa: “Heepi u o! Woo kaba a wata!”

²⁶ Hën a taki da de taa: “Womi, andi un ta fëë sö u du? Piki nöö di biibi fuunu piki sö nö?”

Nöö fa a fan dë, hën a hopo gandji da di ventu ku di wata taa: “Un tan pii!” Nöö wantewante dë hën di wata kötö pii. Di ventu kaba.

²⁷ Nöö di dee bakama fëen si sö kaa, nöö a foondo de te na soni. De luku de na de taa: “Womi, ambë seei da di sëmbe aki, womi? Te a fan ku ventu ku wata nöö de ta piki. A bigi da u o. Poosian nöö a abi sö.”

Aki Masa Jesosi puu wanlô taku soni a tu sëmbe liba.

Maik. 5:1-20; Luk. 8:26-39

²⁸ Nöö hën de go dou a oto banda a di pisiwata u dee Galasëni sëmbe. Nöö fa de kumutu a tela naandë, hën de ko miti ku tu womi ta libi a wan geebi naandë. Dee sëmbe dë, de dë ku wanlô taku soni a de liba, nöö de ta hogi tee na wan sëmbe tjika u ko a di kamian ka de sai dë.

²⁹ Nöö di de si Masa Jesosi kaa, hën de bai kai logologo wolo taa: “Ambë ta ko

dë, ju di Mii u Gaangadu dë! I ta ko fii da u sitaafu bifö di daka dou nö?” Sö de bai.

³⁰Nöö di juu dë, wanlö hia hagu bi dë te ala ta pii soni ta njan. ³¹Hën dee taku soni dee dë a dee sëmbe liba naandë begi Masa Jesosi taa: “Wë ee joo jaka u puu aki, nöö gaantangi da u pasi fuu go a dee hagu ala.”

³²Hën Masa Jesosi piki de taa: “Un go!” Nöö fa a fan dë, wantewante hën de kumutu a dee sëmbe liba go a dee hagu. Nöö hën dee hagu kule ku baai gbululu bazia wan kununu dë teee go kai a wata djolou dëdë tuu fijaa.

³³Ma nöö di dee sëmbe bi ta luku dee hagu si sö, nöö hën de kule go a ganda go konda taa sö wan soni pasa ku dee sëmbe dee bi dë ku dee taku soni a hedi naandë. ³⁴Nöö hën hii di köndë booko gililii ko miti ku Masa Jesosi. Nöö hën de begi ën taa gaantangi, be a kumutu a di pisiwata u de dë go fëen a oto kamian.

Aki Masa Jesosi kula wan lanma.

Maik. 2:1-12; Luk. 5:17-26

9 Wë nöö di dee Galasëni sëmbe taki sö, hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen toona subi a boto. Hën de koti wata toona go a di oto së banda ka de bi kumutu, hën de go a di köndë ka Masa Jesosi ta libi.

²Nöö fa de ko dou, hën de tja wan lan sëmbe ko nëen faa kulëen. A dë kandikandi a wan kama liba. Nöö di Masa Jesosi si fa dee sëmbe dee tja di womi ko nëen dë ta biibi ën tjika, hën a taki da di womi taa: “Womi, na fëëë e. Masa Gaangadu da i paadon u dee hogi dee i bi du. An o hoi i a bëë möön.”

³Ma nöö so u dee Sabima u Wëti sai naandë, hën de kuutu ku de na de taki taa: “Womi, un luku fa a ta mbei kuma hën da Gadu.”

⁴Ma nöö Masa Jesosi saandi de ta pakisei kaa, hën a piki de taa: “Dee

sëmbe o, unfa un ta mëni hogi u mi a unu hati sö?

⁵“Be mi hakisi unu wan soni. Fii taki da sö wan sëmbe taa Gadu puu ën a bëë, naa fii taki dëen taa be a hopo waka go, undi u dee tu soni sa möön fukë u taki ku buka? Na di fosuwan nö? Biga sëmbe an sa go a Gadu faa go hakisi ee di soni i taki dë ee tuu, ee ganjan.”

⁶“Ma nöö un luku, mi o toona fan ku di womi aki möön. Nöö joo si fa Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki abi makiti tjika tuu u puu di sëmbe aki a Gadu bëë.”

Hën a bia fan ku ën taa: “Womi.”

A piki.

A taa: “Mi taki e, hopo taanpu, nöö i tei di kama fii, nöö i go a wosu.”

⁷Nöö fa a fan dë, hën wantewante sö hën di womi di bi dë lanlan dë hopo vu taanpu a hii dee sëmbe fesi naandë. Hën a tei di kama fëen hën a waka go fëen nëen wosu.

⁸Nöö fa di soni pasa naandë, hën dee hia sëmbe bi sai dë da Masa Gadu tangi e. De gafëen seei fu di a da libisëmbe sö wan gaan kaakiti.

Aki Masa Jesosi kai Mateosi

faa ko dë bakama fëen.

Maik. 2:13-17; Luk. 5:27-32

⁹Nöö hën Masa Jesosi kumutu dë, hën a ta waka nango. Te wan pisi, hën a si mi, Mateosi, dë sindosindo a mi kantoo naandë ta pii lanti möni.

Hën a kai mi taa: “Mati.”

Hën mi piki.

Hën a taa: “Ko go ku mi e. Ko ta waka a mi baka.”

Hën di a kai mi sö, hën mi hopo wante ko ta waka nëen baka.

¹⁰Nöö baka u di dë, nöö hën mi kai Masa Jesosi ku dee oto bakama fëen fu de ko njan ku mi a mi wosu. Nöö fa u go sai dë, nöö wanlö oto sëmbe ko dë tu, dee ta pii lanti möni kuma miseei, ku

wanlō oto sēmbē lanti ta si kuma poipoi sēmbē u di kōndē, de tuu ko makandi a mi Mateosi wosu naandē.

¹¹Nöo hēn dee Faliseima ko si u dē, hēn de bigi ta buja ku dee oto bakama u Masa Jesosi taa: “Unfa a waka di mēsītē fuunu ta sindo ku dee pii-lanti-mōnima ku dee oto poipoi sēmbē u di kōndē ta njan a wan tafa?”

¹²Nöo fa de fan dē, hēn Masa Jesosi jei gbolo. Hēn a taki da de taa: “Dee sēmbē un haika, mi o hakisi unu wan soni.”

Hēn de taki aai.

Hēn a taa: “Ambē un sabi abi data fanōudu, dee sēmbē dee dē bumbuu naa dee sikima?”

¹³Hēn a taa: “Mi o tei wan soni fu Gadu Buku konda da unu e, nöo un musu pakisei bunu ee andi a kē taki. Gadu taki e, taa:

Fa un ta tja dee mbeti ta ko ta kii da mi aki,

nöo na dee lö soni dē mi kē e.

Ma mi kē fuun abi tjalihati u sēmbē.

Hēn nöo wē mi ta suku a unu.

Sö di Buku taki.

“Wē nöo fa mi ko a goonliba aki, nöo ma ko u kai un dee gaan bumbuu sēmbē e. Nōnō. [Biga mi si taa un dē fa un kē kaa.] Ma mi ko u ko kai dee sēmbē dee sabi taa de an ta libi bunu kuma dee aki, be de bia libi fu mi sa heepi de puu de a dee hogilibi u de.” Sö Masa Jesosi fan ku dee Faliseima.

Aki dee bakama u Johanisi

di Dopuma ko hakisi

Masa Jesosi wan soni.

Maik. 2:18-22; Luk. 5:33-39

¹⁴Nöo baka u di dē, hēn dee bakama u Johanisi di Dopuma ko a Masa Jesosi. Hēn de taa: “Wē u ko a i aki ko hakisi i wan soni. So juu u ku dee Faliseima ta begi söndö njan kumafa di wēti taki, wē

ma wa ta si i ku dee bakama fii ta du sö. Un ta njan ta bebe kodo. Nöo u kē sabi faandi mbei.”

¹⁵Nöo hēn Masa Jesosi piki de taa: “Haika e. Te wan womi ta tööu, nöo te de dē a di piizii dendu nöo dee sēmbē di tööuma bi tei u ta seeka soni dēen, nöo de ta wai biga a dē leti a de dendu naandē. Ma nöo te di juu dou de ko puu en a de dendu bifö de o dē söndö njan ta kusumi awaa.

“[Ma nöo fa mi ta fan ku unu aki, ma a sa toobi unu fuun tei.] ¹⁶Biga de an ta tei wan njunjun koosu pisi lapu wan awoo koosu e. Biga te i wasi en, nöo di njunjun koosu o hai disa di awoo wan, nöo di soni o ko möön hogi.

¹⁷“Söseei de an ta tei njunjun diingi lai a wan awoo mbeti kakisa saku e. Biga di njunjun diingi o soopu, ma nöo di saku an o sa soopu möön biga a gaandi kaa. Te wan pisi a o basiti gboo latja, tuwē di diingi tuu fiaa. Nöo a ko dē taa di saku ku di diingi tuu kaba a sösö.

“Ma njunjun mbeti kakisa saku fii tei, nöo i lai di njunjun diingi nëen te i kaba e. Nöo te di diingi ta soopu nöo di saku seei o ta soopu tu. Nöo di diingi o dē bumbuu nöo di saku seei o dē bumbuu tu.”

Aki Masa Jesosi heepi wan mujëe ku wan mujëe mii.

Maik. 5:21-43; Luk. 8:40-56

¹⁸Nöo Masa Jesosi an kaba u fan seei, nöo hēn wan fesima u Dju keiki ko suti kini a goon nëen fesi. Hēn a taki dēen taa: “Mēsītē o, mi ko a i aki ko begi i taa wan mujëe mii u mi suwaki teee fa u dē aki a dē seei a dēdē ku libi maun. Nöo hēn mi ko hakisi i ee i sa ko buta maun nëen da mi be a toona ko libi.”

¹⁹Nöo hēn Masa Jesosi piki en taa: “Antoobi, mati. Un boo go.”

Nöo hēn a hopo, hēn ku u dee bakama fëen, hēn u nango.

²⁰ Te wan pisi hën wan mujëë waka ko a u baka dë. Nöo di mujëë dë bi abi wan siki, tuwalufu jaa longi soni ta kule nëën an ta koti möönsö. Ma nöo di a si Masa Jesosi ta ko dë, hën a waka saapi ko nëën baka, hën a panjan di koosu buka fëen tjë sö. ²¹ Biga a ta pakisei nëën hati taa: “Ee mi sa nama tjë seei a di koosu fëen, nöo mi libi kaa.”

²² Nöo fa u taki dë, hën Masa Jesosi bia luku, hën a si di mujëë. Hën a taa: “Mujëë o, na fëëë e. Di biibi di i abi a mi liba dë heepi i kaa.” Nöo wantewante seei di mujëë ko bëtë gbegedee u di siki fëen.

²³ Nöo hën Masa Jesosi nango te a di wosu u di hedima u keiki di bi kai ën dë. Nöo fa a go dou, hën a si wanlö baakuma sai dë kaa ta böö foloiti, ²⁴ kumafa di guwenti fuu dee Dju sëmbë dë te wan sëmbë dëdë. Hia sëmbë sai dë ta bai ta këë tee di kamian ta mbei wööo seei, biga de si taa di mujëë mii dëdë kaa.

²⁴ Hën Masa Jesosi taki da de taa: “Dee sëmbë, un hai kumutu aki da mi pasi. Biga na dëdë di mii dëdë e. Duumi nöo a ta duumi.” Ma nöo di de jei a taki sö, nöo hën dee hia sëmbë dë lafu ën mbei ën fa te a bigi.

²⁵ Nöo hën dee sëmbë dee abi di wosu mbei dee sëmbë go a döo. Hën Masa Jesosi pasa go dou ka di mujëë mii dë, hën a panjëën a maun. Nöo fa u mbei dë, wantewante naandë hën di mujëë mii weki hopo taanpu.

²⁶ Nöo fa a du dë, hën di soni bigi da sëmbë tee di buka paaja dou hii di pisi-wata naandë tuu taa sö wan foondo soni Masa Jesosi du.

Aki Masa Jesosi kula wanlö sëmbë möön.

²⁷ Nöo hën Masa Jesosi kumutu naandë. Hën a ta waka nango te wan pisi, nöo hën tu bookowojoma ta ko nëën baka ta bai seei ta kai ën taa: “Na i

da di bakamii u Könu Dafiti ö, ²⁸ di Gadu bi paamusi taa a o manda ko faa heepi u. U begi i gaantangi, be i a’ tjalihati fuu nöo i heepi u o!” Sö de ta bai ta ko nëën baka nöömö. Ma Masa Jesosi an piki de möönsö, a pasa go fëen a wosu.

²⁸ Te wan pisi, hën de go dou nëën ka a dë a wosu dendu naandë. Nöo hën a hakisi de taa: “Wë dee sëmbë, fa un ko a mi aki, nöo un ta biibi tuutuu taa mi sa kula unu nö?”

Hën de taa: “Aai, Masa, u ta biibi e.”

²⁹ Hën a taki aai. Nöo hën a nama maun a de wojo hën a taki da de taa: “Söö. Wë be a pasa ku unu leti kumafa i si un ta biibi dë e.”

³⁰ Nöo fa u mbei dë, hën wojo u de tu sëmbë dë ko limbo seei gbegedee.

Ma nöo hën Masa Jesosi bai de taanga taa: “Wan musu kondëën da na wan sëmbë e!”

³¹ Ma hii fa a bai de dë seei, ma de paaja de soni a du dë te dou hii di köndë.

³² Nöo hën Masa Jesosi ku u dee bakama fëen kumutu naandë. Nöo di u nango, hën de tja wan womi ko nëën faa musu kulëën da de. Di sëmbë aki abi wan soni nëën hedi ta tapëën buka te an sa fan. ³³ Nöo hën Masa Jesosi bai ën puu nëën liba tefa a kaba, nöo wantewante dë hën di womi toona ko ta fan baka.

Nöo fa dee gaan hia sëmbë bi sai naandë si di soni pasa dë, hën de taa: “Hëën, aai maingë, u si foondo soni tide di wa bi si a u köndë aki wan daka.”

³⁴ Ma nöo dee Faliseima bi sai dë tu, hën de bai taa: “Höön, andi wë! Wan si taa di hedima u didibi hën ta dëën kaak-iti faa jaka dee soni nö?”

Aki ta lei fa Masa Jesosi abi tjalihati u sëmbë tjika.

³⁵ Nöo hën Masa Jesosi ta waka ta lontu a dee gaangaan köndë ku dee pikipiki köndë fuu dee Dju sëmbë tuu te dou. A nango a dee keikiwosu fuu

ta lei sēmbē soni u Gadu ta konda di Bunu Buka da de kumafa di Njunjun Tii u Gadu dē. Nöo hiniwan sooti pei siki di sēmbē abi kaa, de tuu a ta kula.

³⁶Ma nöo fa a si dee gaan hia sēmbē ta ko nēen nöömö dē, nöo tjali u de kisi ēn teee. Biga a si taa de dē fukafuka weiwei, kuma wanlō hia sikafu dē a mundu sōndō sēmbē u kiija de.

³⁷Nöo hēn a bia fan ku u dee bakama fēen, a taa: “Dee sēmbē o, a tjali da mi e. Wan si fa dee sēmbē ta ko gidjii nöömö a mi nö? De dē kuma wan gaan goon njanjan lepilepi fii koti buta a suwa, ma wookoma biti poi o. ³⁸Nöo un musu begi di goon Masa, be a manda möön hia wookoma fu de koti di njanjan buta a suwa.”

Aki Masa Jesosi lei dee bakama fēen fa de musu wooko.

Maik. 3:13-19, 6:7-13, 9:41,

13:9-13; Luk. 6:12-16, 9:1-6,

12:2-9, 51-53, 14:26-27, 21:12-17

10¹⁻⁴Söö. Wē a di pisi aki woo kai dee nē fuu dee bakama u Masa Jesosi dee a bi tei a dee otowan mindi, fuu dē dee apaiti tjabukama fēen de ta kai “apösutu”. Di fosu wan hēn de kai Simon, di oto nē fēen da Petuisi, ku di baaa fēen de kai Andiasi. Nöo i abi Jakobosi ku ēn baaa Johanisi, dee mii u Zebedeosi. Nöo a baka u di dē i abi Filipi ku Batolomisi, ku Tomasi, ku mi Mateosi di bi ta pii lanti möni dē. Ufō joo kisi Jakobosi di womi mii u Alufasi, ku Tadeosi, ku Simon di bi dē a dendu u dee sēmbē bi kē puu u dee Dju sēmbē a Loomē köndē basu, ku Judasi Isikaliotu, di o sei Masa Jesosi da dee felantima fēen fu de kii.

Nöo u dee tuwalufu sēmbē u kai aki, Masa Jesosi kai u ko nēen, nöo hēn a da u makiti fuu ta jaka dee gadu ta kisi sēmbē a hedi ta puu. Nöo söseei a da u makiti tu, fuu kula hii pei sikima ko bunu.

⁵Nöo hēn a o manda u go a köndēköndē fuu ta konda di buka u Gadu. Nöo hēn a fan ku u te a kaba fa u musu waka.

A taki da u taa: “Fa woon go aki, nöo wan musu go a dee oto sēmbē na Isaēli e. Nönö. Na a dee Samalia sēmbē seei un musu go. ⁶Ma a dee Isaēli sēmbē fuu, dee i si ta dē kuma lasilasi sikafu dē, a de nöo un musu go.

⁷“Nöo fa i si woon go dē, nöo un musu ta konda soni da de gbelingbelin, be de fusutan taa abiti möön nöo Gadu o seti di tii fēen a wan hii njunjun fasi.

⁸“Nöo fa mi ta manda unu go aki, nöo te un dou a wan köndē nöo un musu kula dee sikima e. Ee wan sēmbē dēdē, nöo un weki ēn. Nöo un kula dee sēmbē dee siki tjina nöo un jaka dee gadu puu a sēmbē hedi. Nöo fa un kisi di kaakiti aki, na bai un bai ēn e, nöo wan musu mbei sēmbē paka unu fēen tu.

⁹“Nöo fa un nango aki, na köpö sensi seei fuun musu tja go ku unu e. ¹⁰Wan musu lai na wan soni a saku tja. Wan musu tei tu djakiti ee nasö tu susu tja go ku unu e. Nöo na tei tu pau fii mbei kokoti, ma i sa tei wan. Biga di sēmbē di i ta heepi, nöo hēn musu sölugu i.

¹¹“Söö. Nöo te un go a wan köndē, ee gaan wan ee piki wan, nöo un musu suku wan sēmbē di de abi lesipeki da a di köndē, nöo unu tuwē lai nēen wosu. Nöo a di wosu naandē, nēen i musu ta libi fu tee i kumutu dē e.

¹²“Nöo te woon denda a di wosu, nöo un da dee sēmbē odi taa ‘Masa Gadu musu da unu kötöhati e, dee sēmbē.’

¹³Nöo mi taki da unu taa ee dee sēmbē u di wosu naandē dē a pasi u kisi di lö bunu dē, nöo Gadu o da de kötöhati tuu. Ma ee de an dē a pasi u de feni ēn, nöo de an o feni ēn. Di bunu dē o toona ko a unu baka.

¹⁴“Nöo ee un go a wan köndē ee nasö a wan wosu, nöo dee sēmbē an kē tei

unu, de an kë jei di buka un ta tja go dë seei, nöö un kumutu dë go fuunu e. Nöö te woon go, nöö un musu puu di susu fuunu a unu futu, nöö un naki ën puu di doti di bi peka nëen tuwë disa da de, nöö un kumutu dë e. ¹⁵ Nöö mi taki da unu taa te di daka Masa Gadu o kumutu a libisëmbë liba, nöö di köndë dë o kisi wan möön gaan hebi sitaafu möön leki fa dee hogi köndë de kai Sodom ku Gomola bi kisi.

¹⁶ “Nöö un haika e, dee sëmbë. Fa i si mi ta manda unu go aki, nöö a dë leti kuma mi ta manda sikafu go a takumbeti dendu. Nöö un musu dë weki-weki ta wooko ku fusutan e, ma nöö un musu dë ku saapi fasi seei tu kuma pomba. ¹⁷ Nöö wojo fuunu musu ta dë limbolimbo nöömö. Un musu saandi un ta du. Wë biga mi o bai unu a fesi taa de o kisi unu tei tja go a dee gaan kuutu u de e, nöö de o fon unu a dee keikiwosu u de seei. ¹⁸ De o ta tja unu go a dee hedima u köndë fu di në u mi hedi. Ma wan musu fëëë, biga naandë woon feni pasi fuun sa konda soni u mi da hii sëmbë, Dju sëmbë te dou ku dee na Dju sëmbë tuu.

¹⁹ “Nöö te de kisi unu tja go a dee kuutu u de, nöö wan musu dë pantapanta ta booko hedi ta pakisei taa: ‘Unfa woo piki de?’ Nönö. Biga a di juu dë Gadu o da unu di fa fuun piki de. ²⁰ Nöö an o dë taa unu o fan di fan naandë e, ma di Akaa fuu Tata di dë a unu liba dë, hën o ta fan da unu.

²¹ “Nöö mi taki e, taa wan baaa o tjëen baaa go könku u de kii puu fu di a nama ku mi hedi. Söseei tu wan tata o tjëen mii go könku u de kii puu, fu di di mii ta nama ku mi hedi. Dee mii o ta hopo ta puu de mama ku de tata a de liba manda go kii fu di de ta nama ku mi hedi. ²² Boo taa hii sëmbë o buuse unu fu di un ta nama ku mi hedi. Ma nöö di sëmbë di ta

hoi te go dou a di kaba pisi, nöö hën o feni di heepi u Gadu.

²³ “Nöö te un go a wan köndë nöö te de ta toobi unu tumisi, nöö un kule kumutu dë go a oto köndë e. Biga mi taki da unu taa wan o sa kaba di wooko a hii dee köndë u dee Isaëli sëmbë fuu tuu bifö a dë taa mi di ko dë Libisëmbë Mii aki o toona ko a goonliba.

²⁴⁻²⁵ “Ma nöö fa i si de o du ku unu dë, nöö söseei de ta du ku mi aki kaa e. Hën mbei an musu dë gaan soni da unu. Biga di sëmbë di ta tei lei an sa hei möön di sëmbë di ta lei ën. Söseei tu, wan futuboi an sa hei möön hën masa, ma a sa dë kuma hën masa nöö. Hën mbei fa de ta kosi mi aki taa di didibi hën ta wooko a mi liba, wë nöö na möönmöön de o kosi un dee sëmbë ta nama ku mi nö?

²⁶ “Nöö mi taki e, taa fa mi ta manda unu go aki, nöö wan musu fëëë fuun konda dee soni mi ta manda unu fuun konda. Biga na wan soni sa dë a tjubi te nöö an o ko a döö. Nöö na wan soni sa pasa te nöö sëmbë an o ko sabi ën. ²⁷ Nöö fëen mbei dee soni i si mi ta konda da unu sapisapi a së aki, un musu ta bai ta konda de a lanti dendu.

²⁸ “Nöö wan musu fëëë tu te sëmbë o ta suku unu fu de kii. Biga de sa kii unu sinkii, ma de an sa kii unu akaa. Ma di Sëmbë fii fëëë, hën da Masa Gaangadu e. Biga _ee ja a’ bisi ku ën, nöö_ a sa disa i te i kaba a sösö, nöö di sinkii fii ku di akaa fii tuu o go a didibi faja.

²⁹ “Dee sëmbë o, un luku dee sösö piki fou ta buwa ta lontu aki. Sëmbë an ta si de u gaan soni, hën mbei de ta sei tu u de u wan tiisënsi nöö. Ma nöö fa i si de ta buwa dë, na wan kodo u de sa puu kai a goon ee na u Tata a liba da pasi. ³⁰⁻³¹ Wë nöö un dee libisëmbë wë? Wan bumbuu gaanfa möön dee piki fou naandë ö? Nöö te i si wan soni pasa ku unu, nöö nëen da u Tata dëen pasi fa a pasa sö nö? Nöö hën mbei mi taa wan musu fëëë. Biga Masa

Gaangadu sabi hii soni fuunu finifini, te dou ku un mēni niēn uwii dē a unu hedi.

³²“Nöö mi taki e, taa ee ja fēēē fii piki a lanti fesi taa mi ku i nama, nöō miseei tu ma o fēēē u piki mi Tata a liba ala taa mi ku i nama. ³³Ma ee wan sēmbē ja kē piki taa mi ku i nama, nöō miseei tu, ma o piki mi Tata taa mi ku i nama.

³⁴“Dee sēmbē o, fa i si mi ko a di goonliba aki, na wata mi tja ko e, ma faja mi tja. ³⁵Mi ko u ko paati sēmbē ku sēmbē. Biga fu mi hedi a o pasa leti kumafa i si Gadu Buku taki. A taa:

Wan womi mii ku ēn tata o kisi gaan toobi.

Mujēē mii ku ēn mama o kisi gaan toobi. Mai ku mai o kisi gaan toobi.

³⁶Nöö dee möön gaan felanti di wan sēmbē o abi, de o dē dee bēē fēēn seei.

Sö a bi sikifi a Gadu Buku kaa e. ³⁷Ma nöō ee wan sēmbē lobi hēn mama ku ēn tata möön mi, ee nasö a lobi ēn womi mii ku ēn mujēē mii möön mi, nöō di sēmbē dē an bunu tjika u waka a mi baka.

³⁸“Un haika e, dee sēmbē. Ja si fa de ta buta wan sēmbē faa tja hēn lakpa pau te de o tjēēn go kii ö? Wē sö nöō hiniwan sēmbē o abi fēēn sitaafu di a musu tjai ee a o ko waka a mi baka. Nöö ee ja kē tja di sitaafu dē, nöō ja fiti fii dē wan bakama u mi e.

³⁹“Söseei tu, ee wan sēmbē i kē dē fii seei, nöō ja o feni wan suti libi kumafa i kē möönsö. Poi nöō libi fii o ta poi. Ma nöō di sēmbē di ta sakēēn libi da mi, hēn o feni wan suti libi nöömö kumafa a kē.

⁴⁰“Nöö mi taki e, taa fa mi ta manda unu fuun ta tja di buka u Masa Gaangadu aki, ee wan sēmbē tei unu buta a wosu nöō miseei wē a tei dē kaa e. Nöö ee wan sēmbē tei mi, nöō di Sēmbē di manda mi ko a goonliba aki, nöō hēnseei wē a tei dē tu. ⁴¹Nöö ee i si wan sēmbē ta tja Gadu buka nöō hēn i hoi ēn a i wosu fu di a dē tjabukama u Gadu hedi, nöō i

seei o feni paima a Gadu leti kumafa di tjabukama dē seei o feni. Söseei tu, ee i si wan sēmbē ta libi bunu kumafa Gadu kē, nöō hēn i kisi ēn hoi fu di i sabi taa sö a ta libi hedi, nöō joo feni paima a Gadu leti kumafa di sēmbē dē seei o feni.

⁴²“Un luku dee sēmbē ta waka a mi baka aki o, dee sēmbē. Sömēni u de dē lagilagi sēmbē seei a libisēmbē wojo. Ma mi taki e, taa ee dēēwata kisi wan u de nöō i dēēn wan kan kötö wata faa bebe fu di a ta waka a mi baka hedi, nöō joo feni paima fēēn a Gadu nöömö.”

Nöö sö Masa Jesosi leti u dee bakama fēēn te a kaba ufö a manda u go.

Aki dee bakama u Johanisi

ko a Masa Jesosi.

Luk. 7:18-35

11 Baka u di Masa Jesosi fan ku u sö, hēn a kumutu dē, ta waka ta lontu a dee köndëköndë u Galilea ta konda di buka u Masa Gaangadu ta lei sēmbē soni fēēn finifini.

²Wē nöō di juu dē, de bi kisi Johanisi di dopuma buta a dunguwosu kaa. Nöö ala a dē ta jei u hii dee soni dee Masa Jesosi, di Keesitu, ta du. Nöö hēn a kai dee bakama fēēn ko nēēn, hēn a manda de taa: “Un go a Jesosi e, ³nöö un hakis i ēn ee hēn da di sēmbē tuu, di Gadu bi paamusi u taa a o manda ko, naa u musu luku wan oto sēmbē möön? Sö fuun hakis i ēn e.”

⁴Nöö hēn dee bakama u Johanisi nango te de go dou a Masa Jesosi. Hēn de dēēn di buka te de kaba.

Nöö hēn Masa Jesosi piki de, a taa: “Un toona go a Johanisi e, nöō un konda hii dee soni dee un si ku dee un jei a mi aki tuu dēēn. ⁵Un taki dēēn taa hii dee soni Gadu Buku bi taki u di Sēmbē Gadu o manda ko, nöō de tuu ta pasa fa u dē aki. Biga bookowojoma ko ta si soni, lanma hopo ta waka, sikitjinama

ta ko bunu, bookojesima ko ta jei soni, dëdë sëmbe ta weki, dee möfina sëmbe ta jei di suti Buka u Masa Gadu. Sö fuun taki dëen e. ⁶Nöö un taki dëen tu, taa di sëmbe di an ta mati fu di ma ta du kumafa a bi mēni, nöö sö wan sëmbe dë bunu e.”

Sö Masa Jesosi piki de te a kaba.

Nöö hën de toona go a Johanisi baka.

Aki Masa Jesosi taki soni u Johanisi di Dopuma.

⁷Nöö fa dee bakama u Johanisi nango dë, hën Masa Jesosi bia fan ku dee hia sëmbe dee ku ën sai dë. A taa: “Fa un bi kule go a Johanisi a di sabana dë, un sooti sëmbe un go si ala? Un si wan sëmbe di aan pakisei, kuma wan kambaluwa di ventu ta böö nango ta ko nö? ⁸Ee nasö un si wan sëmbe bisibisi ku gaan waiti koosu nö? Nönö, Johanisi an bi dë sö e. Biga dee sëmbe ta bisi gaan waiti koosu, nöö a guduma wosu de ta dë. Na a sabana dendu de ta libi.

⁹“A kandë un bi mēni tu taa fa woon go dë, nöö woon si wan gaan tjabukama u Gadu ta du gaan foondofoondo soni. Wë mi taki da unu taa un si wan tjabukama u Gadu tuu, ma a möön hei möön wan tjabukama seei. ¹⁰Biga Johanisi wë da di sëmbe di dee fesiten tjabukama u Gadu bi sikifi soni fëen, taa Gadu o manda wan sëmbe ko faa seeka pasi da di Heepima di o ko.

¹¹“Nöö mi taki da unu seei gbelin taa fu hii dee libisëmbe mujëë pai, nöö na wan u de hei kuma di Dopuma de kai Johanisi e. Ma fa mi fan dë seei, ma hiniwan sëmbe di dë a di Njunjun Tii u Gadu dendu te dou ku dee möön lagi wan seei, nöö de tuu a’ kölöku möön Johanisi.

¹²“Nöö fa mi ta fan soni u di Njunjun Tii u Gadu aki, nöö a ta ko taanga seei kaa e, dee sëmbe, fu kumutu a di ten Johanisi hopo seti konda soni fëen fu te kisi fa u dë aki. Nöö di sëmbe di

ta biinga taanga nëen baka nöö hën o dë nëen dendu. ¹³Nöö di Njunjun Tii aki, hën da di soni di Mosesi ku hii dee fesiten tjabukama u Gadu tuu bi ta taki, te kisi di ten u Johanisi aki.

¹⁴“Nöö ee un kë piki, nöö woon ko sabi taa Johanisi wë da di sëmbe di bi musu ko a di ten di di tii aki o seti. Hën wë da di Elia di dee oto fesiten tjabukama bi ta taki taa a o toona ko. „Biga di wan seei fasi Johanisi ku Elia abi.” ¹⁵Nöö fa i si mi ta fan ku unu aki nöö un pakisei ën bunu e, be un fusutëen.”

¹⁶Nöö hën a bai taa: “Ee, dee sëmbe aki, andi seei mi sa tei maaka ku unu kumafa un dë aki baa? Un dë kuma dee mii ta pëë a sitaati, soni an ta kai ku de möönsö. Fa de sai dë, de ta buja ku de seei taa: ¹⁷‘U böö tutu da unu te u wei fuun baja, ma wan kë baja. Nöö hën u bia kanda tjali kanda da unu fuun këë, ma wan kë këë.’

“Nöö sö wë nöö un dë tu e, dee sëmbe. ¹⁸Biga Johanisi ko, nöö hën an bi ta njan kuma unu, an bi ta bebe kuma unu, nöö un kosi ën taa a lau, soni dë nëen liba.

¹⁹“Nöö hën Mi di ko Libisëmbe Mii aki ko, nöö hën mi ta njan ta bebe ku unu, nöö hën un ta kosi mi tu taa mi a’ langabëë tumisi, mi dë bebesonima, mi ta hulu takulibisëmbe u di köndë. Ma mi sabi taa a o ko a döö nöömö u sëmbe musu ko fusutan taa Gadu hën manda mi ku Johanisi tuu ko, biga u tu tuu bi libi leti kumafa Gadu kë.”

Aki Masa Jesosi ta bai helu

da dii köndë.

Luk. 10:13-15

²⁰Nöö hën Masa Jesosi ko gandji da dee sëmbe u dee köndë awaa ka a bi du dee möön hia wooکو fëen, foondofoondo wan, ma töku de an bi bia ko piki ën möönsö fu de disa dee hogilibi u de.

²¹ A taa: “Mi bai helu da unu e, un dee sēmbē u Kolazin, ku un dee sēmbē u Betisaida. Biga fa dee kōndē de kai Tilusi ku Sidon sai naandē, dee sēmbē u de hogi tee de hogi. Ma ee de bi si dee gaan foondo wooko dee un bi si aki, nōō de bi o bia de libi gaanduwe. Mi taki da unu taa, de bi o buta maun a mindihedi ta bai ta kēē ta tuwē deseai a goon ta logoda ta bisi djodjo. Sō di hogilibi de bi ta libi dē bi o hati de tjika. Ma un wan du sō.

²² “Hēn mbei mi taki da unu taa a di gaan kuutudaka u Gadu, nōō di sitaafu di dee sēmbē u Tilusi ku Sidon o kisi an o bigi kuma di woon kisi e.

²³ “Nōō sōseei un dee sēmbē u Kape-naumi fa un hei di gaan hei aki, nōō un ninga taa hēn o tja unu go a Gadu Kōndē ō? Na seei. Mi taki da unu taa a di didibi faja a o tja unu go kaba a sōsō. Biga fa dee sēmbē u Sodom bi hogi tjika dē seei, ma ee de bi si dee gaan foondo wooko dee un si aki, nōō de bi o bia libi gaanduwe. Nōō Gadu an bi o booko di kōndē u de kaba a sōsō te kisi fa u dē aki.

²⁴ “Nōō mi taki da unu taa di sitaafu di Sodom o kisi a di gaan kuutudaka an o bigi kuma di un dee sēmbē u Kape-naumi aki o kisi e. Biga wan kē bia unu libi mōōnsō.”

Aki Masa Jesosi fan ku ěn tata

ufō a fan ku

dee sēmbē dee dē ku fuka.

Luk. 10:21-22

²⁵ Nōō hēn Masa Jesosi bia fan ku ěn Tata awaa. A taa: “Taata o, i wē da Masa u liba ala ku goon aki tuu. Nōō mi gafa i o, fu di fa i ta wooko. Biga i ta hoi dee soni fii tjubitjubi da dee kōn-ima u di goonliba aki ku dee sēmbē dee ta mbei taa de sabi soni poi, nōō hēn i ta mbei dee lagilagi sēmbē ko sabi de.

²⁶ Aai Taata, a bigi o, biga wē sō i feni ěn bunu fii du. Gaantangi fii e.”

²⁷ Nōō hēn a bia fan ku dee sēmbē hēn ku de sai dē mōōn. A taa: “Dee sēmbē o, fa mi dē aki, mi Tata buta hii soni a mi maun e. Nōō na wan sēmbē sabi mi fa mi dē boiti mi Tata nōō, nōō sōseei na wan sēmbē sabi mi Tata tu fa a dē boiti mi di Mii fēēn aki nōō, ku di sēmbē di mi kē mbei a ko sabi ěn.”

²⁸ Nōō hēn a taa: “Haika e, dee sēmbē, ee wan sēmbē i dē fukafuka, i ko wei u dee lai dee i ta tja, nōō be i ko a mi e. Nōō mi o mbei i ko dē bööböö. ²⁹ Dee sēmbē, un saka unu seei da mi o, be mi ta tii unu ta lei unu soni. Biga fa mi dē aki, mi abi tjalihati, mi a saka fasi, nōō ee wan sēmbē i ko a mi nōō joo feni böö te dou a i hati. ³⁰ Biga di tii u mi an taanga e, nōō dee lai dee mi o da unu fuun tjai, de dē fukēfukē.”

Sō Masa Jesosi fan ku dee sēmbē ta haikēēn dē tefa a kaba.

Aki Masa Jesosi lei taa

hēn da basi u saba daka.

Maik. 2:23-28; Luk. 6:1-5

12 Nōō hēn u dē te wan saba daka, hēn u ku Masa Jesosi ta waka ta pasa a wanlō goon dendu. Nōō dee goon dē ku wan pei soni kuma alisi, ma i sa njan mēn kuwakuwa. Nōō hangi bi kisi u, nōō hēn u ta booko so taka fēēn ta buuka ta njan.

² Te wan pisi hēn dee Faliseima si taa sō u ta du, hēn de taki da Masa Jesosi taa: “Ja si fa dee bakama fii ta wooko a di saba daka ta poi di tjina nō?”

³ Hēn a piki de taa: “Dee sēmbē o, wan bi lesi a di Buku di soni bi pasa ku Dafiti ku dee mati fēēn ō? Hangi bi ta kii de, ⁴ nōō hēn de go a di wosu u Masa Gaan-gadu hēn dee begima da de di bēēē di de ta buta da Masa Gadu. Wē nōō di bēēē naandē, dee begima wanwan nōō ta a’

pasi u njan mën, na sô nō? „Ma tōkuseei Gadu an tei Dafiti ku dee sēmbē fēēn fu hogi di de njan mën.”

⁵“Nōō wan ta lesi a di Buku tu nō, taa a a’ juu dee begima musu ta wooko a di saba daka nō? Wē ma tōkuseei de an ta du hogi. „Biga a di Wosu u Gadu de ta wooko, nōō di Wosu hei mōōn dee wēti u saba daka.” ⁶Wē nōō mi taki da unu e, taa Mi di Sēmbē di un ta si dē taanputaanpu a unu fesi aki, nōō mi hebi gaanfa pasa di Wosu u Gadu. „Nōō ee ma si taa dee sēmbē aki du hogi, nōō an dē fuun musu kuutu de e.”

⁷“Wan jei fa Gadu taki a di Buku fēēn ö? A taa:

Fa un ta tja dee mbeti ta ko ta kii da mi dē,

na dee lö soni dē mi kē a unu e.

Ma mi kē fuun abi tjalihati u sēmbē.

Hēn nōō mi ta suku a unu.

Sō Gadu taki e. Wē nōō misikuma ee un bi sabi andi di Buku kē taki dē, nōō wan bi o kuutu dee sēmbē aki sō, „ma un bi o abi tjalihati u de fa di hangi ta kii de dē.”

⁸“Nōō mi toona taki da unu mōōn taa Mi di ko dē Libisēmbē Mii aki, nōō mi abi taki a saba daka liba e.”

Sō Masa Jesosi taki da dee Faliseima di juu dē.

Aki Masa Jesosi kula wan sēmbē

a di saba daka.

Maik. 3:1-6; Luk. 6:6-11

⁹Nōō hēn u kumutu naandē, hēn u go dou a wan keikiwosu fuu dee Dju sēmbē, hēn u denda nēēn. ¹⁰Nōō hēn u ko si wan sēmbē dē, wan sē maun fēēn dē dēēdēē tjakaa sō.

Wē nōō dee felantima u Masa Jesosi bi sai leti dē kaa, nōō hēn de o poobēēn luku ee de sa feni föutu nēēn. Hēn de hakisi ēn taa: “Unfa i mēni? A fiti fu kula wan sēmbē a saba daka nō?”

¹¹Hēn Masa Jesosi piki de taa: “Haika e. Ee i abi wan sikaфу fii ta kiija nōō hēn a kai go a baaku dendu a saba daka, nōō ja o go puu ēn fu an musu dēdē ö?

¹²Wē nōō wan libisēmbē wē? An bum-buu mōōn wan mbeti nō? Nōō ee i kē du wan sēmbē bunu a saba daka nōō aan tjina e.”

¹³Nōō hēn a bia fan ku di sēmbē di abi di dēēdēē maun taa: “Womi, tēndē di maun fii ko i si.”

Nōō fa a tēndē maun taaan naandē kaa, hēn di maun fēēn ko bunu gbeling-belin kuma di oto sē maun.

¹⁴Ma nōō di dee Faliseima si di soni Masa Jesosi du dē, nōō an kai ku de seei. Hēn de go a dōō go ta kuutu fa u de du de kii ēn puu dē.

¹⁵Ma Masa Jesosi sabi kaa taa sō fēēn de ta pakisei, nōō hēn a kumutu disa de dē, hēn a go fēēn. Nōō fa a nango dē, wanlō hia sēmbē ta waka ta ko nēēn baka hēn a kula dee sikima u de tuu.

¹⁶Ma nōō hēn a ta bai de taa de an musu mbei lanti ko sabi soni fēēn.

Aki ta lei taa Masa Jesosi hēn da di Futuboi u Gadu di bi musu ko.

¹⁷Nōō hii fa Masa Jesosi ta du naandē, nōō a ta pasa leti kumafa Gadu bi buta di fesiten tjabukama fēēn de kai Jesaaja faa sikifi a di Buku taa:

¹⁸Luku di futuboi u mi aki, di mi tei u miseei vō,

hēn wē mi lobi e.

Gaan piizii fēēn seei dē a mi hati.

Nēēn liba wē mi o buta di Akaa u mi,

nōō a o ta konda da dee peipei sēmbē u goonliba

andi da bunu ku andi da hogi.

¹⁹Fa a o sai dē, nōō an o ta fia ta kai wolo.

Na wan sēmbē seei o jei bai fēēn a sitaati mōōnsō.

Nōō a o abi tjalihati u sēmbē teee.

²⁰Te a si wan sēmbē booko saka,

kuma wan piki pau de booko pië hëngi
buta tëkëë dë,
nöö an o fën ën puu.

Ee a si wan sëmbe abi wan pikii biibi a
Masa Gadu liba eti,

kuma wan lampu di oli fëen ta kaba
nöö a ta tapa nango njöiin,
nöö an o böö ën tapa.

Sö a o abi tjalihati u sëmbe tjika e.

Nöö sö a o ta libi fëen fu te a wini hii
mundu

buta u de musu libi a wan leti fasi nëen
wojo.

²¹ Nöö hii dee peipei nasiön u di goon-
liba aki

o buta pakisei nëen liba fu de feni heepi
a Gadu.

Sö wë di Buku bi taki fu di Futuboi u
Gadu di bi o ko.

Aki dee Faliseima ku Masa Jesosi toosa tōngö.

Maik. 3:20-30; Luk. 6:43-45, 11:14-26

²² Nöö di juu dë, hën de tja wan sëmbe
ko a Masa Jesosi faa kulëen. Di womi
dë, wan soni bi tapëen buka, a booko ën
wojo. Nöö hën Masa Jesosi puu di soni
nëen liba. Nöö wantewante dë hën buka
fëen jabi a ko ta fan, wojo fëen ko limbo
a si soni baka.

²³ Nöö di soni foondo dee hia sëmbe
sai dë te na soni, hën de ko ta hakisi de
na de taa: “Maingë, a sa kë di Bakamii u
Könu Dafiti di Gadu bi paamusi u taa a
o ko, di Heepima, hën disii nö?” Sö dee
sëmbe ta hakisi deseei.

²⁴ Ma nöö di dee Faliseima jei fa de ta
taki dë, hën de taa: “Höön, andi wë? Di
soni dë na gaan soni sö. Fa i si a ta puu
dee soni a sëmbe liba dë, nöö di hedima
u dee didibi de kai Belisabo hën wë ta
dëen da kaakiti faa du sö e. Na oto soni
möönsö.”

²⁵ Ma nöö Masa Jesosi sabi kaa taa sö
fëen dee Faliseima ta pakisei. Hën a fan
ku de taa: “Unfa un mëni? Ee wan könu

dë nöö hën dee sëmbe dee dë nëen tii
hopo ta feti ku de na de, nöö nëen da di
tii fëen o booko nö? Söseei tu, ee wan
piki köndë ee nasö wan bëë ko paati ta
feti ku de na de, nöö na kaba a ta kaba a
sösö nö?

²⁶ “Nöö ee di didibi ta feti ku dee
otowan fëen ta jaka de na de ta puu a
sëmbe liba, nöö nëen da di tii fëen ta
kaba a sösö nö? ²⁷ Nöö fa un taki dë, taa
mi ta puu dee soni a sëmbe liba ku di
didibi kaakiti, nöö dee sëmbe fuunu wë?
Ku un kaakiti de ta puu de? Wë de o da
unu adjabëë o, biga ku di wan seei kaak-
iti mi ku de ta puu de.

²⁸ “Ma nöö ee mi ta puu de ku di kaak-
iti u di Akaa u Gadu, nöö un musu sabi
taa di Njunjun Tii u Gadu ko a unu awaa
e. ²⁹ Biga ee wan sëmbe i kë go a wan
taanga sëmbe wosu u go tei dee gudu
fëen, nöö i musu kisi ën tai te i kaba bifö,
na sö nö? [Wë nöö hën mi ta du aki.]

³⁰ “Nöö ee wan sëmbe ja tuwë gogo ku
mi a wan së, nöö hën da i dë felantima u
mi e. Ee ja ta wooko makandi ku mi fii
hai sëmbe ko a mi, nöö hën da i ta jaka
sëmbe puu a mi kaa.

³¹ “Nöö un haika bunu fa mi o fan aki,
dee sëmbe. Mi taki e, taa a dë wan gaan
hogi soni fii sösö di Akaa u Masa Gaan-
gadu. Biga hii hogi di wan libisëmbe sa
du ku hii pei hogi soni a sa taki ta sösö
Masa Gaangadu, de tuu sa puu a Gadu
bëë. Ma ee i ta sösö di Akaa fëen, nöö
heepi an o dë da i möön e, biga Gadu
an o puu i nëen bëë möönsö. ³² Aluwasi
ee wan sëmbe i ta mindi soni da Mi di
ko dë Libisëmbe Mii aki ta sösö mi, nöö
Gadu o sa puu i a bëë. Ma ee i ta mindi
soni da di Akaa fëen ta sösö ën, mi taki
da unu gbelin seei taa Gadu an o puu i
a bëë möönsö, na a di ten u dë aki, na a
bakaten tu.

³³ “Nöö fa un fan di soni dë, nöö wan
sabi taa a di pau njanjan nëen i ta sabi
un sootu pau a dë nö? Ee di njanjan bunu

nöö hën da di pau seei bunu, ma ee di njanjan an bunu nöö di pau seei an bunu tu.”

³⁴ Nöö hën Masa Jesosi kosi dee Faliseima seei awaa, a taa: “Fa un hai ko zunta na dokunu gidjii kuma wanlō hila sindeki naandē, nöö un sa taki bumbuu soni möönsō nō? Nönō, sösō hōgi nöö un sa taki. Biga di hōgi di dē a unu hati, hën nöö ta kumutu a unu buka te un ta fan.

³⁵ “Nöö un haika e, dee sēmbē. Ee wan sēmbē i dē nöö bumbuu soni dē a i hati, nöö bumbuu fan joo ta fan. Ma ee wan sēmbē i dē nöö hōgi wanwan nöö dē a i hati, nöö hōgi soni nöö joo ta taki ta tuwē.

³⁶ “Ma nöö mi taki da unu gbelin taa te di gaan kuutu daka u Masa Gaangadu kisi, nöö hiniwan sēmbē o piki fu hiniwan sösō fan di a bi fan sōndō pakisei.

³⁷ Dee fan dee i bi ta fan, nöö de Gadu o tei ta kuutu i luku ee a dē faa da i leti, ee a dē fii musu kisi sitaafu fēen.”

Aki dee hedima u Dju ta hakisi wan maaka.

Maik. 8:11-12; Luk. 11:24-32

³⁸ Nöö hën wanlō u dee Sabima u Wēti ku dee Faliseima seei, hën de toona ko a Masa Jesosi möön. Hën de taki dēen taa: “Mēsītē, wē fii du wan foondo soni boo si ee a Gadu di taki fii ta kumutu tuu.”

³⁹ Hën Masa Jesosi gandji da de, a taa: “Un dee takulibima aki, fa un disa Gadu dē, nöö un dē leti kuma wan mujē di bia baka disēen manu go tei oto womi nēen manu wosu. Sō un hōgi tjika. Hën mbei un kē u mi lei unu wan maaka ufō un sa biibi. Wē mi taki da unu e, taa ma a’ maaka fu mi lei unu möönsō möön leki di soni di bi pasa ku di tjabukama u Gadu de kai Jona. ⁴⁰ Biga fa a bi dē dii daka ndeti ku didia a di fisi bē dē dē bifō a kumutu, nöö sōseei Mi di ko dē Libisēmbē Mii aki o dē a goon basu dii daka ndeti ku didia ufō mi o kumutu.

⁴¹ “Nöö fa wan kē biibi mi aki, nöö mi taki da unu gbelin taa a di gaan kuutu daka u Masa Gaangadu nöö dee sēmbē u Ninifei o hopo da unu adjabē e. Biga di Jona konda di buka u Gadu da de, nöö hesihesi seei de piki di buka hën de disa di hogilibi u de bia ko begi Masa Gadu faa puu de a bēē. Ma nöö di Sēmbē di ta fan ku unu aki, nöö a hebi möön Jona gaanfa e, ma wan kē piki ēn buka möönsō.

⁴² “Nöö sōseei mi taki da unu tu taa di mujē könu di bi ko a Könu Salumon, hēnseei o da unu adjabē tu a di gaan kuutudaka u Gadu e. Biga a bi kumutu te a longi ko haika Könu Salumon luku fa a köni tjika. Ma nöö di Sēmbē un ta si aki, a hebi möön Könu Salumon gaanfa e, ma wan ta tei ēn u soni möönsō.”

⁴³ Nöö hën Masa Jesosi bai dee sēmbē ta haikēen dē taa: “Un haika e, dee sēmbē. Te wan soni kumutu a wan sēmbē hedi, nöö a o ta waka ta lontu ta suku kamian faa tan te a wei, an feni möönsō.

⁴⁴ “Nöö a o taa: ‘Sōö, antoobi. Mi o toona go a di sēmbē di mi bi kumutu nēen.’

“Nöö a o toona go dou nēen baka, nöö te a si di kamian hooo, oto soni an ko nēen hedi möönsō, nöö a o wai. Biga a dē kuma wan wosu de baí seeka te de kaba buta gbegedee.

⁴⁵ “Nöö a o taa: ‘Sōö, mi böö.’

“Nöö a o go kai sēbēn oto gadu möön hōgi möön hēnseei fu de ko kisi di sēmbē dē a hedi. Nöö mi taki da unu taa di lö sēmbē dē, soni fēen o ko möön hōgi möön leki fa a bi dē a fesi.

“Nöö sō wan soni o pasa ku unu e, un dee takulibisēmbēma u di ten aki. Biga hii fa un taa un ta dini Gadu dē seei, ma wan ta tei mi u soni möönsō.”

Aki dee famii u Masa Jesosi

ko nëën.

Maik. 3:31-35; Luk. 8:19-21

⁴⁶Nöö fa Masa Jesosi ta fan ku dee hia sëmbe naandë, nöö a wan wosu dendu a dë ta fan. Te wan pisi, hën hën mama ku dee baa fëen ko nëën u de ko fan ku ën, nöö hën de taanpu a döo buka naandë. ⁴⁷Nöö hën wan sëmbe go taki da Masa Jesosi taa: “I mama ku dee baaa fii dë a döobuka dë e, nöö de kë fan ku i.”

⁴⁸Nöö hën a piki taa: “Aai, wë antoobi. Ma un haika e. Ambë sa dë mi mama ku dee baaa u mi tuutuu?” ⁴⁹Nöö hën a lei finga a u dee bakama fëen taa: “Ja ta si de naandë nö? Dee sëmbe dë, de da mi mama ku dee baaa u mi. ⁵⁰Biga hiniwan sëmbe di ta du kumafa mi Tata a liba ala kë faa du, nöö hën wë da mi baaa ku mi sisa ku mi mama.”

Aki Masa Jesosi da di oto

fu di sëmbe ta jaa böngö.

Maik. 4:1-9; Luk. 8:4-8

13 Nöö hën di daka dë seei, hën Masa Jesosi kumutu a di wosu go sindo a bandja wata ala. ²Nöö hën wanlô gaan hila sëmbe hai go ta lontu hën gilili sö. Hën a hopo go sindo a wan boto bi sai dë dendu, nöö hën dee hia sëmbe dë a tela ala ta haikëën.

³Nöö hën a tei wanlô oto ta lei de soni, a taa: “Wan daka nöö hën wan sëmbe go nëën goon go ta jaa böngö. ⁴Nöö fa a ta jaa ën dë, nöö hafu u di böngö kai a pasi liba, nöö hën dee piki fou pii ën njan puu dë. ⁵Hafu fëen kai a sitonu kamian ka hia doti an dë, nöö hën a nasi hesi seei. ⁶Ma di di sonu ko hati taanga, nöö hën dee lö böngö dë dëë gbegedee kaba a sösö. De an ko soni möönsö. ⁷Nöö hafu u di böngö kai a maka dendu, nöö a nasi

ma nöö hën di maka göö peetëen te an ko soni möönsö.

⁸“Ma nöö so u di böngö kai a bunu doti nöö hën a ko soni seei. So fëen puu diiteni toon möön hia möön fa a bi paandi. Otowan fëen puu sikisiteni toon möön hia, otowan puu wan höndö.”

⁹Nöö di Masa Jesosi taki di oto te a kaba, nöö hën a taa: “Söö. Wë di woto mi taki aki, nöö un pakisei ën bunu e, dee sëmbe, be un fusutëen.”

Aki ta lei faandi mbei Masa Jesosi ta lei sëmbe ku nongö.

Maik. 4:10-12; Luk. 8:9-10

¹⁰Nöö hën u dee bakama fëen ko nëën hën u hakisi ën taa: “Masa o, faandi mbei i ta lei dee sëmbe ku nongö sö? Biga de an ta fusutan.”

¹¹Nöö hën Masa Jesosi piki u taa: “Fa un dee bakama u mi dë aki, unu wë a kai da e, fuun sa ko sabi dee tjubitjubi woto u Gadu. Biga unu sa fusutan fa di Njunjun Tii fëen dë. Ma na dee sëmbe naandë e, biga de an kë tei di lei u mi u soni.

¹²“Biga ee wan sëmbe i jei wan soni nöö hën i tei ën u gaan soni, nöö möön-möön seei joo ta sabi ën. Ma ee i jei ën, nöö ja tei ën u gaan soni möönsö, nöö di pikiwan i bi jei dë, hënseei o lasi da i tu, joo fika ku sösö maun tjololoo.

¹³“Nöö hën wë mbei mi ta lei dee sëmbe dë ku nongö e. Biga hii fa de ta si mi aki, ma de an sabi ambë da mi möönsö. Fa mi ta fan aki, nöö de ta haika ma de an ta fusutan möönsö. Biga de aan di pakisei u de fusutan soni. ¹⁴Fa de sai u de dë, nöö a ta pasa ku de leti kumafa Jessaaja di tjabukama bi sikifi buta a Gadu Buku. A taa:

Woon ta si soni ku unu wojo,
ma wan o saandi un ta si.
Woon ta jei soni ku unu jesi,
ma wan o fusutan andi un ta jei.

¹⁵Biga fa un sai dë,

hii un tuu hati dē tapatapa.

Jesi fuunu booko te wan sa jei soni.

Wojo fuunu dē dungudungu pii da dee soni u Gadu.

Ee nasō, fa i si un ta luku soni ku unu wojo dē,

nōō un bi o saandi un ta si.

Un bi o jei soni ku unu jesi,

nōō un bi o abi fusutan a unu hati,

te nōō un bi o ko a mi fu mi kula unu.

„Sō wē Gadu bi taki a fesiten u wanlō sēmbē e, nōō dee sēmbē u di ten aki, sō nōō de dē tu.”¹⁶ Ma nōō un dee bakama u mi aki, wan dē sō. Biga un ta si soni ku di wojo fuunu, un ta jei soni ku di jesi fuunu.

“Nōō Gadu naki unu kōlōku tuu o.

¹⁷ Biga sōmēni u dee fesiten tjabukama u Gadu ku dee oto sēmbē bi ta libi bunu a Gadu wojo a fesi, de bi hangi seei u si dee soni un ta si ku dee un ta jei aki, ma de an bi si de o. De an bi jei de tu.”

Aki Masa Jesosi ta puu di nōngō

u di bōngō.

Maik. 4:13-20; Luk. 8:11-15

¹⁸ Nōō hēn Masa Jesosi taa: “Sōō. Wē awa mi o puu di hedi u di woto da unu awaa.

¹⁹ “I abi so sēmbē de ta jei di buka u di Njunjun Tii u Gadu aki, ma nōō de an kē kai ēn gaan soni u de fusutēēn hoi a de hati. Nōō te wan pisi di hogihatima de kai didibi hēn o ko puu di buka de bi jei dē a de hati gbegedee. Nōō sō wan sēmbē hēn hati dē kuma di pasi liba ka di bōngō bi kai. An ko soni mōōnsō „biga dee fou bi pii ēn njan puu dē.”

²⁰ “Nōō ka di bōngō kai a di sitonu kamian naandē, nōō hēn da di sēmbē di jei di buka nōō hēn a kisi ēn seei ku wai.

²¹ Ma nōō an pakisei ēn go dou mōōnsō. Di fa a jei ēn wante wai dē, nōō a kaba.

“Nōō te wan fuka ko miti ēn, ee nasō sēmbē ko suku ēn a toobi fu di wōutu di

a bi jei naandē hedi, nōō an o hoi go dou. A o disēēn bia baka da Gadu. Hēn wē da di bōngō di bi kai a di sitonu kamian.

²² “Nōō ka di bōngō kai a maka dendu naandē, nōō hēn da di sēmbē di jei di buka, ma a abi bookohedi a soni u di goonliba aki poi, ufō dee gudu u di goonliba aki ta ganjēēn ta hai ēn baka te di buka u Gadu an sa ko soni dēēn mōōnsō.

²³ “Ma ka di bōngō kai a di bunu doti naandē, hēn da di sēmbē di jei di buka nōō a kisi ēn seei limbolimbo, nōō a hoi ēn nēēn hati. Sō wan sēmbē dē kuma di bunu doti ka di bōngō kai hēn a pai dou diiteni toon mōōn leki fa a bi dē, ee nasō sikisiteni, ee nasō wanhōndō. Sō di buka ko soni dēēn tjika.”

Aki Masa Jesosi ta da di oto

u di sēmbē di ta jaa taku sii

a sēmbē goon.

²⁴ Nōō hēn Masa Jesosi toona tei wan oto woto mōōn ta lei dee sēmbē kumafa di Njunjun Tii u Gadu dē. A taa: “A dē leti kuma wan sēmbē tei wan bumbuu njanjan bōngō tja go jaa nēēn goon te a kaba, nōō hēn a go. ²⁵ Nōō tefa ndeti, kōndē kōtō pii, nōō hēn wan felantima fēēn tei wan taku sii hēn a go saapi a di goon fu di sēmbē. Nōō hēn a go jaa di taku sii a di goon dendu te a kaba, nōō hēn a go fēēn.

²⁶⁻²⁷ “Nōō hēn de dē tee juu dou, di njanjan seti nasi. Nōō hēn dee wookoma fēēn ko si taa wanlō taku soni dē a di njanjan dendu.

“Nōō hēn de kule go a di sēmbē abi di goon hēn de taa: ‘Wē na bumbuu bōngō i bi jaa a di goon nō? Wē u si taku uwii ta nasi ta ko a dee bumbuu wan dendu gidjii. Unsē dee di dē kumutu?’

²⁸ “Nōō hēn a piki de taa: ‘Nōnō, womi. Bumbuu bōngō nōō mii bi paandi

e. Wë a musu dë taa wan felantima u mi du sò ku mi.’

“Nöö hën de hakisi ën taa: ‘Wë nöö unfa fëën i mëni? Ja kë fuu go hön dee hogi wan puu a dee bumbuu wan dendu nö?’

²⁹ “Nöö hën a taa: ‘Nönö e, dee sëmbë. Un boo disa de ufö, biga ee un go u go hön de, nöö woon hön dee bumbuu wan tu. ³⁰ A möön bëtë un disëën te de tuu lepi, nöö mi o manda sëmbë go koti dee taku wan tai a bondji tja go tuwë a faja tjuma. Nöö de go koti dee bumbuu wan awaa, tja go lai a suwa.’”

Nöö sò wan oto Masa Jesosi tei lei dee sëmbë te a kaba.

Aki Masa Jesosi da wanlô oto

u di uwii de kai mutaadi,

ku di mujëë ta dian boon.

Maik. 4:30-34; Luk. 13:18-21

³¹ Nöö hën a toona da de wan woto möön, faa lei de kumafa di Njunjun Tii u Gadu dë. A taa: “A dë leti kuma di uwii de kai mutaadi di de ta paandi a di köndë fuu aki. ³² Fa a sai dë, di sii fëën piki möön hii soni de ta paandi. Ma nöö te i paandi ën kaa, nöö a ta ko bigi möön hii dee oto uwii tuu dee u ta paandi a goon dendu, te fou seei ta ko ta mbei wosu nëën.”

³³ Nöö hën a toona da de wan woto möön. A taa: “Fa di Tii u Masa Gaangadu sai dë, nöö a djei kuma te wan mujëë ta dian boon. A ta tei wan pikiin sooda sò tuwë nëën, nöö di sooda ta soopu di boon tee a ko gindii, gaan hia soni möön fa a bi dë.”

³⁴ Nöö sò Masa Jesosi ta fan ku dee sëmbë. An ta lei de soni söndö an taki ën a nöngö da de. ³⁵ Nöö a kai makandi ku di soni wan tjabukama u Gadu bi sikifi buta a di Buku. A taa: Mi o koti nöngö da de.

Dee soni bi dë tjubitjubi fu sensi di goonliba mbei,

mi o tei de taki awaa.

Sö Gadu bi taki a fesi e, nöö awaa a ta pasa.

Aki Masa Jesosi ta puu di oto

u di taku sii.

³⁶ Nöö di Masa Jesosi lei de sò te a kaba, hën a toona go a wosu. Nöö hën u dee bakama fëën ko nëën ko begi ën taa gaantangi, be a puu di oto möön limbo da u andi di taku sii ku di bunu böngö dë bi kë taki.

³⁷ Nöö hën a piki u taa: “Antoobi. Un haika e. Di sëmbë di jaa di bunu böngö naandë, nöö Mi wë di ko dë Libisëmbë Mii aki. ³⁸ Nöö di goon doti, hën da hii di goonliba u dë aki. Nöö di bunu böngö naandë, hën da dee sëmbë dee dë a di Njunjun Tii u Gadu dendu. Nöö dee taku sii, de da dee sëmbë dee ta dë a di tii u di didibi dendu. ³⁹ Nöö di gaan felantima di i si jaa di taku sii naandë, hën wë da di didibi seei. Nöö di ten u koti dë, hën da di kaba juu u di ten u ta libi aki. Nöö dee sëmbë dee o koti di njanjan buta a suwa, nöö de da dee basia u Masa Gadu Köndë.

⁴⁰ “Wë nöö fa i si dee sëmbë bi koti dee taku uwii tai a bondji tja go tjuma dë, nöö sò soni o waka te di ten di u dë aki o kaba. ⁴¹ Biga wan juu o ko, nöö Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki o manda dee basia u Gadu Köndë go pii hii dee sëmbë dee ta libi takulibi, ku dee ta lei oto sëmbë u de libi sò tu. De o puu dee lö sëmbë dë a dendu u dee sëmbë dee Gadu ta tii, ⁴² nöö de o tja de go tuwë a didibi faja. Nöö naandë de o dë ta kai wolo ta bai ta këë ta njan tanda.

⁴³ “Ma nöö dee sëmbë dee bi libi bunu a Gadu wojo, nöö de o dë a di köndë ka Gadu dë könu, nöö hii sëmbë o si fa de bi libi bunu tjika. Biga di bunu libi u de

o ko a döo ta sëndë leti kuma sonu u hii sëmbë musu si ën.

“Nöo fa u ta fan aki, nöo un pakisei ën bunu e, be un fusutëen.”

Aki Masa Jesosi ta da

wanlô sati oto möön

u lei fa di Tii u Gadu dë.

⁴⁴ Hën Masa Jesosi toona tei wan oto woto ta lei sëmbë möön kumafa di Njunjun Tii u Gadu dë. A taa: “A dë leti kuma wan gaan gudu bi dë tjubitjubi a wan pisi goon. Nöo hën wan sëmbë go si ën. Nöo fa a si ën dë, hën a toona tjubi ën te a kaba. An piki na wan sëmbë. Nöo hën a kule go ku gaan wai nëen hati, hën a go sei hii dee soni fëen dee a bi abi tuu fiaa. Nöo hën a tei di möni go bai di goon naandë gbom tei, faa feni di gudu di dë nëen dendu. Sö di gudu bumbuu dëen tjika.

⁴⁵ “Söseei tu, di Njunjun Tii u Gadu dë kuma wan wënkëma ta suku gaan bumbuu djamati sitonu faa musu bai. ⁴⁶ Hën a ta waka ta lontu tee a ko si wan gaan waiti wan, a dii te na soni. Nöo hën a go sei hii dee soni fëen dee a bi abi tuu fiaa, hën a tei di möni tuu hën a go bai di djamati sitonu dë puu tei. Sö a bumbuu dëen tjika.”

⁴⁷ Hën a toona taki wan otowan da de möön. A taa: “Di Njunjun Tii u Gadu aki, nöo a dë leti kuma dee sëmbë ta kisi fisi. De tuwë wan gaan nëti u de a wata. Hën de kisi hii pei fisi, dee dë u njan ku dee na dë u njan tuu, ⁴⁸ te di nëti fuu pöö. Hën de hai ën gbulululu puu a tela.

“Nöo hën wë de go sindo, hën de ta pii dee bunuwan ta tei ta buta a manda, nöo de ta tuwë dee na bunu.”

⁴⁹ Nöo hën a taa: “Nöo sö a o pasa e, dee sëmbë, te di kaba juu u di ten u ta libi aki dou. Biga Gadu o manda dee basia fëen köndë u de go pii dee takulibisëmbë

puu a dee sëmbë dendu dee ta libi bunu a Gadu wojo. ⁵⁰ Nöo de o tuwë de go a di faja dendu ka de o dë ta bai ta kai wolo ta njan tanda te de wei, de an o kumutu dë möönsö.”

⁵¹ Nöo hën a hakisi de taa: “Dee sëmbë o, fa mi ta fan ku unu aki, nöo un ta fusutan mi ö?” Hën de taa: “Aai, Masa, u ta fusutan i e.”

⁵² Nöo hën a taa: “Wë a bunu. Biga ee wan leima bi sabi dee awoo lei fu Gadu dee bi dë a di Buku kaa, nöo hën a toona ko kisi dee njunjun lei u di Tii u Gadu aki, nöo di sëmbë dë hën abi bumbuu sondi seei te a hia e. A dë leti kuma wan sëmbë di abi wan kamba fuufuu ku awoo ten ku njunjun ten gudu tuu, nöo a sa nango ta tei kumafa a kë.”

⁵³ Sö Masa Jesosi taki da dee sëmbë tefa a kaba.

Aki Masa Jesosi toona go

a Nazalëti ka a bi kiija.

Maik. 6:1-6; Luk. 4:16-30

Nöo hën a kumutu dë, ⁵⁴ hën a tei pasi go a Nazalëti ka de bi kiijëen. Nöo hën wë a go a di keikiwosu u di köndë go ta lei dee sëmbë sai dë. Nöo fa a ta lei de naandë, hën a foondo de te na soni.

Hën de ta hakisi de na de taa: “Wë dee sëmbë o, naasë di mii aki sö feni di köni dë ku di kaakiti ta du dee foondo wooko? ⁵⁵⁻⁵⁶ Biga na di mii u di tëmbëma fuu aki disi nö? Jee? Na Malia da mama fëen nö? Nöo dee baaa fëen, Jakopu, Judasi, Josëfu, ku Simon, ku dee sisa fëen, na u ku de ta dë aki nö? Naasë a go feni dee soni dë?” ⁵⁷ Hën de tei ën fu hogi seei.

Hën Masa Jesosi taa: “Awa, sö a dë tuu o. Wan tjabukama u Gadu sa feni gafa a hii oto köndë ma boiti nëen seei köndë e, ku ën wosu dendu ka a bi kiija.”

⁵⁸ Nöo hën mbei wë an du hia foondo wooko a Nazalëti naandë. Biga dee sëmbë fëen an kë biibi ën.

Aki ta lei fa de du ku Johanisi

di Dopuma.

Maik. 6:14-29; Luk. 9:7-9

14 Wë nöö di juu dë, Könu Helodi di ta tii di köndë ko jei fu dee foondo soni Masa Jesosi ta du a dee köndëköndë. ²Nöö hën a taki da dee otowan ku ën bi sai dë, taa: “Fa di sëmbë ta du dee soni naandë, nöö a musu dë taa di dopuma de kai Johanisi hën di dë e. A toona weki baka a dëdë, nöö hën mbei wë a abi kaakiti faa du soni gaanfa sô.”

³Wë nöö di soni mbei di könu fan sô. A dë sô taa a bi tei di mujëë u wan baaa womi fëën de kai Filipi buta nëën wosu. Di mujëë hën de kai Helodiasi. ⁴Nöö hën Johanisi fan ku ën taa di soni a du dë, an bunu, aan leti seei kwetikweti. Gadu wëti wë a poi fa a tei di mujëë fëën baaa dë. Sô Johanisi fan ku di könu tefa a kaba. ⁵Nöö di a fan sô, nöö hën di könu hati boonu ku ën seei te a bi kë kii ën, ma fu di a fëëë hogi në a lanti nöö hën mbei an kii ën ma a tuwëën a dungu-wosu. Biga wë hii sëmbë bi ta si Johanisi taa a dë wan tjabukama u Gadu.

⁶Ma nöö te wan pisi, hën di könu fujai. Nöö di mujëë di a bi tei dë abi wan mujëë mii fëën di a bi pai ku Filipi. Nöö fa de dë a di piizii u di könu dendu naandë, nöö hën di mujëë mii ko baja wan baja a di piizii dendu te a bigi. Nöö di soni suti da di Könu seei te na soni, ⁷nöö hën a kai di mujëë mii ko nëën. Hën a paamusi ën ku soi a hii sëmbë fesi naandë taa hiniwan soni di a hakisi kaa, nöö a o dëën.

⁸Nöö fa di könu fan dë, hën di mujëë mii kule go piki ën mama taa sô di könu paamusi ën, nöö ee andi a musu hakisi ën.

Nöö hën di mama taa: “Wë go taki da Könu taa i kë faa manda sëmbë go kii di Dopuma de kai Johanisi, nöö a koti hën

hedi buta a wan gaan paabi dendu, nöö a tja ko da i. Sô fii taki dëën e.” Nöö hën di mujëë mii kule go a di könu go taki di soni dëën te a kaba.

⁹Nöö di di könu jei sô, hën hati fëën latja te na soni. Biga an bi mënii taa sô wan soni di mujëë mii bi o hakisi. Ma nöö fu di a bi soi sô a hii lanti fesi kaa, hën mbei an sa piki nönö möön. ¹⁰Nöö hën wante fa u mbei dë, hën a manda sëmbë go a dunguwosu go koti Johanisi hedi belim puu. ¹¹Hën de butëën a wan paabi dendu, hën de tjeën ko da di mujëë mii. Hën di mujëë mii tei, nöö hën a tja go dëën mama.

¹²Nöö hën dee bakama u Johanisi go tei di dëdë sinkii fëën hën de tja go bei. Nöö hën de go piki Masa Jesosi taa sô wan soni. Johanisi dëdë.

Aki Masa Jesosi da 5000 sëmbë soni u njan.

Maik. 6:30-44; Luk. 9:10-17; Joh. 6:1-14

¹³Nöö fa Masa Jesosi jei di buka dë „nöö a bigi dëën tee.” Nöö hën a kumutu naandë, hën a subi a boto, u ku ën, hën u koti wata go a di oto së banda ala. Biga a bi kë fuu dë u wanwan pii ufö.

Ma nöö di dee sëmbë u dee peipei köndë si ka u ta puu nango dë, hën wë de booko seei gililii kule a futu koti tapa u a fesi ala. ¹⁴Nöö di ten u go dou a lampeesii fuu kumutu a boto go a tela, nöö dee sëmbë sai dë gidjii kaa ta luku u. Nöö hën tjali u dee hia sëmbë dë kisi Masa Jesosi tee na soni, nöö hën a ta kula dee suwakima u de tefa a kaba.

¹⁵Nöö di juu dë, nöö a bi dë ndeti buka kaa. Nöö hën u ko a Masa Jesosi ko taki dëën taa: “Masa o, luku. Ndeti ta ko. Na fii manda dee sëmbë go, be de go suku soni bai u de njan nō? Biga ka u sai aki, kamian u bai soni u njan an dë aki seei.”

¹⁶Ma nöö hën a piki u taa: “An dë u de go e. Be unu da de soni u njan.”

¹⁷ Hën u mbei: “Huun? Wë Masa, wa a’ soni u njan aki möönsö. Feifi bëëë tö u abi aki, ku tu pikipiki fisi.”

¹⁸ Hën a taa: “Antoobi. Un tja de ko da mi aki.”

¹⁹ Nöö hën u tja de ko dëen. Nöö hën a manda dee hia sëmbe u de go sindo a goon a di ahun liba dë, nöö hën de sindo te de kaba. Nöö hën a tei dee bëëë ku dee fisi hën a hopo wojo luku liba, hën a da Masa Gaangadu tangi te a kaba. Nöö hën a booko dee bëëë [ku dee fisi] pisipisi tefa a kaba, hën a tëndëen da u.

Hën a taa: “Un tja go paati da dee sëmbe e.”

²⁰ Hën u tja go paati da de. Hën de njan teefa bëë u de fuu, ma tökuseei soni fika eti. Hën u toona pii dee pisipisi dee fika te u kaba, u feni tuwalufu manda fuufuu. Sö a fika hia tjika u dee feifi bëëë ku dee tu pikipiki fisi dë. ²¹ Ma nöö fa u du ën dë, de bi dë feifi dusu womi sëmbe dee bi njan dë, boiti dee mujëë ku dee mii.

Aki Masa Jesosi waka a wata liba.

Maik. 6:45-54; Joh. 6:15-21

²² Nöö baka u di dë, hën Masa Jesosi manda u taa be u toona koti wata go ka u bi kumutu, ma nöö hën a o fika naandë ufö faa manda dee sëmbe toona go a wosu. ²³ Nöö di a manda de go kaa, nöö hën a go a wan kununu kamian naandë go ta begi hën wanwan.

Nöö di juu dë, kamian ko dungu kaa. ²⁴ Nöö u dë te a mindi wata ala nango ku di boto. Te wan pisi hën wan gaan ventu ko ta seki di wata teee wa sa go möön. ²⁵ Hën u sai dë ta biinga teefa gannian kanda wa sa dou möönsö.

Nöö hën u bia luku te ala. Hën u si wan sëmbe ta waka ku futu tjuwatjuwa a di wata liba ta ko a u. Wë nöö di sëmbe dë, Masa Jesosi wë e, ma nöö wa bi sabi. ²⁶ U mënì taa jooka. Nöö hën u bai kai olo, fëëë nöö u fëëë sö.

²⁷ Nöö hën Masa Jesosi bai da u wante taa: “Dee sëmbe, wan fëëë e. Un tai hati. Mi wë disi e!”

²⁸ Nöö hën Petuisi taa: “Masa, ju nö? Wë ee ju di dë tuutuu, nöö i piki mi be mi waka a di wata liba tu ko a i.”

²⁹ Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Antoobi. Waka ko nöö.”

Nöö hën Petuisi kumutu a di boto, hën a ta waka a di wata liba nango a Masa Jesosi. ³⁰ Ma te wan pisi hën a ko ta luku fa di ventu ta böö ku fa di wata ta seki tjika, nöö hën a panta te na soni, hati fëen latja, nöö hën a ta saka nango a basuwata zuuu.

Nöö hën a bai kai wolo taa: “Masa, heepi mi o. Heepi mi!”

³¹ Nöö hën Masa Jesosi tëndë maun panjëen. Hën a taa: “Womi, unfu i panta sö? Unfa biibi fii piki gaanfa sö?”

³² Nöö fa de mbei dë, hën de ko a di boto dendu. Nöö wantewante dë, hën di ventu saka, di wata ko dë pii.

³³ Nöö fa u si dee soni pasa dë, nöö hën u tuu saka tjökö kini a Masa Jesosi fesi dë, hën u taa: “Aai Masa, i da di Mii u Masa Gaangadu tuutuu.”

Aki Masa Jesosi ta kula sikima

a Ganesalëti.

Maik. 6:53-56

³⁴ Nöö hën u go dou a di köndë ka u bi nango. Hën da Ganesalëti. ³⁵ Nöö di dee sëmbe dë si u kaa, hën de sabi taa Masa Jesosi hën ko dë, nöö hën de paaja buka waaa a hii di köndë lontu dou taa hën ko a de dë.

Nöö hën dee sëmbe kisi dee sikima u de, hën de booko gililili ko a Masa Jesosi. ³⁶ Hën de begi ën taa gaantangi, be a da dee sikima pasi u de nama tjë sö seei a di libakoosu fëen buka. Hën Masa Jesosi da de pasi. Nöö fa de ta nama nëen dë, nöö hën hii de tuu fiaa ko bunu u hiniwan siki di de bi abi.

**Aki Masa Jesosi ta lei de andi sa
sundju sēmbē a Gadu wojo.**

Maik. 7:1-23

15 Wē nōō di juu dē, hēn wanlō Fali-seima ku wanlō Sabima u Wēti kumutu te a Jelusalen ala ko a Masa Jesosi ko hakisi ēn wan soni. ²De taa: “Faandi mbei dee bakama fii ta poi dee wēti fuu sō? Biga de an ta wasi maun a di fa dee gaan sēmbē fuu bi buta fuu musu wasi maun bifō u njan.” Sō de hakisi.

³Ma nōō hēn a piki de taa: “Dee sēmbē o, faandi mbei un ta tōtō dee wēti u Gadu buta go a wan sē, nōō un ta buta dee lei fuunu a de kamian sō?”

⁴“Biga Gadu taki taa i musu kai i mama ku i tata gaan soni. Ee wan sēmbē i dē nōō i ta kosi i mama ku i tata ta wisi-wasi de, nōō di wēti taki taa sēmbē o kii i puu dē. Sō Masa Gadu hei mama ku tata tjika.

⁵“Ma nōō unu taa wan sēmbē sa taki dēen mama ku ēn tata taa: ‘Wē dee sēmbē, heepi an dē. Mi bi abi soni u da unu, ma mi tei ēn buta a wan sē kaa u mi da Gadu. Wē ma a’ kōni fuunu mōōn e.’ ⁶Nōō un feni taa te wan sēmbē du sō, nōō a bunu poi. Ma na tuu seei. Hogi a ta du fa an ta sōlugu ēn mama ku ēn tata dē.

“Nōō hēn mbei mi taa un ta tōtō dee wēti u Gadu nōō un ta hai dee lei fuunu tja ko buta a de kamian.”

⁷Nōō hēn a kosi de awaa taa: “Un dee bōdjēema aki, hii fa un ta pēē unu seei u bumbuu sēmbē naandē, ma unu wē di tjabukama de kai Jesaaja bi taki e, di a sikifi buta a di Buku taa:

⁸Dee sēmbē aki, ku de buka de ta mbei taa de ta hei mi,

ma mēni u de an dē a mi seei.

⁹Hii fa de mbei taa de ta begi mi kuma Gadu u de naandē,

ma sōsō soni seei de ta du dē e.

Biga na mi wē de ta hei.

Fa de ta mbei taa de ta lei sēmbē Gadu wēti dē,

ma na tuu seei.

Libisēmbē soni tō nōō de ta lei.

Sō Jesaaja bi taki, nōō unu wē a bi taki dē e.”

¹⁰Nōō hēn Masa Jesosi kai dee hia sēmbē dee bi sai dē ko nēen awaa, hēn a taa, “Dee sēmbē o, mi o taki wan soni da unu aki, nōō un musu fusutēen bunu.

¹¹Mi taki e, taa dee soni i ta njan sōndō wasi maun, na de sa mbei i ko sundju a Gadu wojo e. Ma dee soni dee i ta fan ku i buka, de wē ta mbei i ko sundju a Gadu wojo.”

¹²Nōō di a fan sō te a kaba, nōō hēn u dee bakama fēen ko taki dēen taa: “Masa o, fa i si i fan dē, i sabi taa dee Faliseima tei i fu hogi ō?”

¹³Hēn a piki u taa: “An dē fuu a’ toobi ku de e, biga na Gadu ta manda de a dee soni de ta du. Nōō hii dee soni dee mi Tata an paandi nōō a o hōn de puu. ¹⁴Dee lō sēmbē dē, de dē kuma wanlō bookowojoma ta suku u de tja oto bookowojoma fu de go pasa ngōtō. Nōō na de tuu o kai go a di ngōtō nō? Nōō hēn mbei mi bi piki unu taa an dē fuun a’ toobi ku de.”

¹⁵Nōō hēn Petuisi hakisi ēn taa: “Wē nōō Masa o, di soni di i taki fu di njan sōndō wasi maun dē, ja sa puu ēn mōōn fini da u nō?”

¹⁶Hēn a piki taa: “Dee sēmbē, unfā a waka wan bi fusutēen?”

¹⁷“Wē un haika e. Di soni di wan sēmbē ta njan, nōō hēn nango nēen bēē. Te wan pisi a o kumutu a i bēē baka, na sō nō? Nōō hēn mbei an sa sundju i a Gadu wojo, biga hēn da kaba fēen kaa.

¹⁸“Ma dee soni dee i ta puu a i buka ta taki, nōō na kaba u de di dē e. Biga a i hati de ta kumutu, nōō de ta mbei i ko sundju a Gadu wojo. ¹⁹Biga wē a libisēmbē hati dendu hii pei hogi ta kumutu, kuma kii sēmbē, tei otowan mujēē

ku hii oto fanafiti libi a di së u manu ku mujëë, fufuu, mindi soni, ganjan sëmbë, kosi sëmbë, njan sëmbë a baka. Hii dee soni dë tuu ta dë a sëmbë hati u de kumutu ko a dö. ²⁰Nöö mi taki da unu e, taa dee lö soni dë wë ta sundju sëmbë a Gadu wojo. Ma fii njan söndö wasi maun a wëti fasi, sö wan soni an sa sundju i a Gadu wojo e, kwetikweti.” Sö wë Masa Jesosi fan ku u tefa a kaba.

**Aki Masa Jesosi heepi wan
mujëë di an dë Dju sëmbë.**

Maik. 7:24-30

²¹Nöö hën u kumutu a di köndë naandë, hën u go a di pisiwata fu Tilusi ku Sidon. ²²Nöö fa u go dou dë, hën wan mujëë u di pisiwata naandë ko a Masa Jesosi. Nöö di mujëë dë, Kaana sëmbë a dë e, na Dju sëmbë.

Nöö hën a ko ta bai taa: “Masa o, na i da di böngö u Könu Dafiti di bi musu ko nö? Na i da di Heepima nö? Wë nö a’ tjalihati u mi o. Biga wan gadu dë a di mujëë mii u mi hedi ta dëen sitaafu ta kii. Mi begi i baa, gaantangi, heepi mi ku ën e.”

²³Ma nöö fa di mujëë ta bai dë seei, ma Masa Jesosi an piki ën möönsö.

Nöö hën u dee bakama fëen taki dëen taa: “Masa o, gaantangi, piki di mujëë dë be a disa u baa. A ta bai ta ko a u baka kodo.”

²⁴Hën a piki taa: “Haika e. Gadu an manda mi u mi go a oto pei sëmbë e, ma a dee Isaëli sëmbë fuu nöö mi musu go. Biga de dë kuma wanlö hia lasilasi sikafu di dë söndö tiima, nöö de a’ heepi fanöudu.”

²⁵Ma nöö di juu dë hën di mujëë ko suti kini a goon nëen fesi, nöö hën a begi ën taanga taa: “Masa o, gaantangi, heepi mi o. Di mii u mi ta dëdë.”

²⁶Hën a taa: “Wë mujëë o, na kë ma kë heepi i e, ma ja dë Isaëli sëmbë, nöö

an fiti u puu bëë a dee mii maun tuwë da dagu mii.”

²⁷Hën di mujëë piki taa: “Aai Masa, wë sö a dë tuu o. Ma dee pikipiki pisi ta puu ta kai a tafa basu wë? Dee dagu mii an sa njan de nö?”

²⁸Wë nöö fa di mujëë fan dë, nöö a suti da Masa Jesosi seei, hën a taa: “Aai mujëë, i ta biibi mi taanga tuu o. Wë nöö di soni di i si i ta suku dë, nöö i fendi ën kaa e.”

Nöö an kaba u fan seei, hën di mujëë mii u di mama ko bunu gbegedee.

Aki Masa Jesosi ta da 4000

sëmbë soni u njan.

Maik. 8:1-10

²⁹Nöö hën Masa Jesosi kumutu dë, hën u ku ën ta waka a di ze u Galilea bandja dë ta lontu te u go dou a wan kamian ka wanlö kuun dë, nöö hën a go sindo. ³⁰Nöö hën wanlö hia sëmbë booko gililili ko nëen möön, nöö de tja hia sikima ko tuwë nëen fesi faa musu kula da de. Hën a kula de tuu fiaa: lanlan sëmbë, bookowojoma, makisamakisa sëmbë, tapabukama, hii de tuu a kula te a kaba gbegedee.

³¹Nöö di dee sëmbë ko si fa dee tapabukama ko ta fan, dee lanma ko ta waka, dee makisamakisa sëmbë ko bëtë seei, dee bookowojoma ko ta si sondi, nöö a bigi da de tee. A foondo de tuutuu, nöö hën de da Masa Gaangadu tangi taa: “Ee, di Gadu fuu dee Isaëli sëmbë aki, a bigi tuu o.”

³²Nöö baka fëen, hën Masa Jesosi kai u dee bakama fëen te u piki, a taa: “Tjali u dee hia sëmbë aki kisi mi o. Biga tide mbei di u dii daka di de dë ku mi aki, nöö de an njan na wan wojo sondi möönsö. Wë nöö ma sa manda de go söndö njan, biga a kandë so u de sa faau a pasi.”

³³Nöö hën u piki ën taa: “Aai, u jei, ma nöö unsë woo sa fendi sö wan hia soni u

njan fuu sa da de, ka u dë a sösö kamian a sabana aki?”

³⁴ Hën a hakisi u taa: “Wë un mēni bēēē un abi dë?”

Hën u piki ēn taa: “U abi sēbēn bēēē aki ku wantu piki fisi.”

Hën a taa antoobi.

³⁵ Hën a manda dee sēmbē go sindo leti a goon na ahun liba dë. ³⁶ Nöō hën de sindo te de kaba, hën Masa Jesosi tei dee sēbēn bēēē ku dee pikipiki fisi naandē, hën a da Masa Gadu tangi te a kaba. Nöō hën a booko de pisipisi, hën a tēndē da u taa: “Un tja go paati da dee sēmbē.”

³⁷ Nöō hën u tei, hën u ta paati da dee hia sēmbē dë te dou de tuu. ³⁸ Hën de tuu njan seei tee bēē u de fuu.

Nöō hën u toona go pii dee pisipisi dee de njan fika, te fuu sēbēn gaan manda. Nöō fa di soni pasa dë, de bi dë fō dusu womi a di kamian ufō i abi dee mujēē ku dee mii. Sö dee sēmbē bi hia tjika.

³⁹ Nöō di de njan tefa de kaba kaa, hën Masa Jesosi manda de go a wosu awaa. Nöō hën u ku ēn tei boto hën u koti wata go a di köndē de kai Magidala.

Aki dee hedima u keiki hakisi Masa Jesosi wan maaka möön.

Maik. 8:11-13; Luk. 12:54-56

16 Nöō fa Masa Jesosi ko a Magidala dë, hën dee Saduseima ku dee Faliseima ko nēēn. Wë de tu keiki paatēi dë, de an kē piki möönsö taa a Gadu Masa Jesosi kumutu. Nöō fa de ko nēēn dë, hën de taa de kē faa lei de wan maaka kumutu a Gadu ala, ee nasö de an o piki taa Gadu hën mandēēn ko.

² Ma nöō hën Masa Jesosi piki de. A taa: “Dee sēmbē, a toobi mi poi da unu. Biga te sapate ee un si bundji a liba ala bē njaan, nöō un taa amanjan sonu o hati. ³ Te mamate un si di sonu bē hēi, tjuba ta baaka, nöō woon taa tjuba o kai tide. Sö un sabi u wegī dee maaka u liba ala tjika.

“Wë nöō unfā a waka wan sa wegī dee maaka dee dë leti a unu wojo un ta si aki? Biga ee un luku dee soni ta pasa a di ten u dë aki, de ta kai seei ku dee soni dee tjabukama u Gadu bi sikifi a fesi e. Nöō hën da di ten de bi taki dë, hën dou kaa.”

⁴ Nöō hën a gandji da de awaa, a taa: “Un dee takulibima aki, un dë leti kuma wan mujēē disēēn manu go ta waka ta suku oto manu. Biga Gadu bi da unu dee maaka fēēn gaanduwe kaa, nöō hën un disa de go ta suku oto maaka möön. Nöō mi piki unu taa wan o feni oto maaka a mi möönsö e, möön leki di i si mi bi taki da unu kaa u di tjabukama de kai Jona.”

Aki Masa Jesosi ta bai dee bakama fēēn a di lei u dee Dju hedima.

Maik. 8:14-21

Nöō di Masa Jesosi fan ku dee hedima u keiki sö kaa, hën wë a disa de dë. ⁵ Nöō hën u ku ēn toona subi a boto möön, hën u ta koti nango a di oto sē banda ka u bi kumutu. Ma nöō u bi fēēkētē u tja bēēē go ku u.

⁶ Nöō fa u nango dë, hën Masa Jesosi bai u a soni, a taa: “Un mēni unu seei e, dee sēmbē, ku di sooda u dee Faliseima ku dee Saduseima.”

⁷ Ma nöō di a fan sö, hën u pakisei wante taa wë a kandē fu di wa tja bēēē, nöō hën mbei a fan sö.

⁸ Nöō Masa Jesosi sabi taa sö u ta mēni. Hën a taa: “Dee sēmbē aki, unfā biibi fuunu piki sö? Unfa un sa mēni taa bēēē soni mi ta taki? ⁹ Wan ta fusutan mi möönsö nö? Naasē un bi dë di mi tei dee feifi bēēē da feifi dusu sēmbē, de njan te de wei toona fika sōmēni manda eti? ¹⁰ Nöō naasē un bi dë möön di mi tei dee sēbēn bēēē da dee fō dusu sēmbē, de njan te de wei toona fika sōmēni manda möön?

¹¹ “Nöō unfā a waka wan ta fusutan taa ma ta a’ bookohedi ku soni u njan?

Nöo na bëëë soni mi taki dë. Ma mi taki e, taa un musu mëni unu seei ku di sooda u dee Faliseima ku dee Saduseima.”

¹² Nöo fa a fan dë ufö u ko kisi u seei awaa taa na di sooda di de ta dian boon, nëën a ta taki, ma di poipoi lei u dee Faliseima ku dee Saduseima di de ta paaja a hii di goonliba, leti kuma wan piki sooda ta soopu ta paaja a wan hia boon, hën wë a ta taki di taki.

Aki Petuisi taki

ambë da Masa Jesosi.

Maik. 8:27-30; Luk. 9:18-21

¹³ Nöo di u dou a oto banda dë, hën u ta waka te u go dou a di pisiwata de kai Sesalia Filipi. Nöo hën Masa Jesosi kai u te u piki, a taa: “Unfa un ta jei de ta taki u Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki?”

¹⁴ Nöo hën u piki ën taa: “Wë u ta jei so sëmbë ta taki fii taa i da di dopuma Johanisi, hën toona weki baka a dëdë. So u de taa i dë wan u dee oto tjabukama u Gadu bi dë a fesi kuma Elia, kuma Jelemia sö, hën toona weki baka. Sö u ta jei de ta taki fii.”

¹⁵ Nöo hën a toona hakisi u taa: “Wë unu wë? Ambë un ta mëni taa mi dë?”

¹⁶ Hën Simon Petuisi piki ën taa: “Masa o, i da di Keesitu e, di Könu Gadu bi paamusi taa a o manda ko. I da di Mii u Masa Gaangadu seei, di abi libi fu teego.”

¹⁷ Nöo di Masa Jesosi jei fa a fan dë, hën a taa: “Aai womi Simon, ju di mii u Jonasi aki, Gadu naki i kölöku tuutuu. Biga di soni di i ko sabi dë, nöo na libisëmbë lei i ën. Ma mi Tata a liba ala hënseei mbei i ko sabi ën.

¹⁸ “Nöo fa de ta kai i Petuisi dë, na ‘sitonu’ di në fii kë taki nö? Wë nöo mi taki da i taa ku di gaan sitonu i si aki mi o seti di keiki u mi e. Nöo fa mi o seti ën dë, nöo di didibi ku hii di kaakiti di a

abi, ku dëdë köndë seei, an o sa tapëën ën möönsö.

¹⁹ “Nöo mi taki da unu taa mi o da unu taki a di Njunjun Tii u mi dendu, te hiniwan soni di i si un tai a goonliba aki nöo a o dë taitai a Gadu ala. Söseei tu hiniwan soni di un lusu a goonliba aki, a o dë lusulusu a Gadu ala.”

²⁰ Nöo di a fan sö te a kaba, hën a bai u tuu seei taa wa musu konda da na wan sëmbë taa hën da di Könu Gadu bi paamusi taa a o manda ko.

Aki Masa Jesosi konda di hogi

di o pasa ku ën.

Maik. 8:31-9:1; Luk. 9:22-27

²¹ Nöo a di ten dë hën Masa Jesosi seti fan ku u, fuu sabi andi o pasa ku ën a bakaten. A taa: “Te wan pisi nöo woo go a Jelusalen. Nöo dee Gaan Womi ku dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti, de o kisi mi da sitaafu te a tjika de, nöo de o kii mi. Ma nöo a di u dii daka fëën, nöo mi o toona weki baka a dëdë e.”

²² Nöo fa a fan naandë, hën Petuisi kai ën tja go a së, hën a fia ku ën taa: “Masa, na taki dee lö soni dë e. Biga de an o sa pasa ku i seei, kwetikweti.”

²³ Nöo hën a bia gandji dëën taa: “Waka pasa kumutu a mi fesi dë e, ju didibi Saatan. I dë kuma wan sitonu a pasi da mi u mi naki futu kai kumutu a di pasi Gadu buta da mi u mi waka. Biga fa i fan dë, nöo na Gadu da i di pakisei dë e. Libisëmbë pakisei nöo di dë.”

²⁴ Nöo di a fan ku Petuisi sö te a kaba, nöo hën a bia fan ku u tuu taa: “Dee sëmbë o, wan mëni fa mi bi fan ku unu nö, taa hiniwan sëmbë abi sitaafu fëën fu tjai ufö a sa waka a mi baka. Nöo ee i kë waka a mi baka tuutuu, nöo i musu disa di soni di i seei ta kë, nöo i tei di sitaafu dë tja.

²⁵ “Biga ee wan sëmbë i ta suku wan suti libi da i seei a di goonliba aki, nöo

ja o feni en fa i ke möönsö e. Lasi nöö joo lasi. Ma nöö ee i saka i libi fu mi hedi, nöö joo fendi en kumafa i ke nöömö.

²⁶“Nöö ee i feni hii soni u di goonliba aki tuu te dou, ma i seei lasi go a di didibi faja, nöö un heepi seei a abi da i? Nöö andi seei de a goonliba aki waiti tjika tu, fii tookëen ku di libi u teego? Soni an de e, baa.

²⁷“Biga te wan daka, Mi di ko de Libisëmbë Mii aki o toona ko a di goonliba aki nöömö, fu mi kuutu a libisëmbë liba. Nöö fa mi o ko de, nöö mi ku dee basia u mi Tata köndë tuu o ko makandi, nöö ku di gaan hei u mi Tata seei woo ko e. Nöö mi o paka hiniwan sëmbë kumafa a fiti di libi di a bi libi a di goonliba aki.”

²⁸Nöö hën a taa: “Mi taki da unu e, taa so fuunu de aki an o dedë möönsö bifö un si Mi di ko de Libisëmbë Mii aki toona ko dou ku di Njunjun Tii u mi.”

Sö Masa Jesosi fan ku u tefa a kaba.

Aki dee bakama u Masa Jesosi si di Gadu fasi fëen di a abi.

Maik. 9:2-13; Luk. 9:28-36

17 Nöö hën a baka sikisi daka, hën Masa Jesosi tei Petuisi ku de tu baaa Jakobosi ku Johanisi, nöö hën de subi go te a wan hei kununu liba. ²Nöö hën de sai de te wan pisi, hën Masa Jesosi ko tooka a de wojo seei. Fesi fëen ko ta koti faja kuma sonu, nöö dee koosu nëen sinkii ko weti faan te sëmbë wojo an sa kai ku de. ³Nöö te u de ke mëni, hën de si tu womi ko taanpu nëen bandja, wan de kai Elia, wan da Mosesi. „De tu womi de bi de awoo tjabukama u Gadu u fesiten, gaan nëbai sëmbë, nöö de bi dedë gaanduwe kaa, ma nöö hën de ko a Masa Jesosi de ko ta fan ku en.

⁴Nöö fa de ta fan ku en de, hën Petuisi taa: “Masa o, a bunu fa i tja u ko aki. Nöö ee i ke, nöö mi sa mbei dii tjëkë liba da unu: wan fii, wan u Mosesi, ku wan u Elia.”

⁵Ma nöö di a fan sö kaa, hën wan gaan limbo wöluku saka zalalaa ko tapa de buuu. Hën de jei wan töngö ta fan a di wöluku dendu de taa: “Un luku di lobi Womi Mii u mi aki. Libi fëen ta kai ku mi. Nöö hën fuun ta haika e.” Sö di töngö piki.

⁶Nöö fa de dii bakama u Masa Jesosi jei di fan de, nöö hën de fëëë te de kai ku fesi a goon. ⁷Hën Masa Jesosi waka go panjan de hën a taa: “Womi o, un hopo. Wan fëëë sö e.” ⁸Nöö di de ko jabi wojo, nöö Masa Jesosi wanwan nöö de si. De an si de tu sëmbë möön.

⁹Nöö hën de toona ta bazia di kununu ta saka nango a goon. Nöö fa de nango de, hën Masa Jesosi bai de taa: “Un haika e, di soni di un si a di kununu liba naandë, nöö wan musu taki en da na wan kodo sëmbë e. Un musu hoi en a unu hati ufö. Tee Mi di ko de Libisëmbë Mii aki dedë toona weki baka ufö un sa taki en.”

¹⁰Nöö hën de taki deen taa: “Masa o, u ke hakisi i wan soni. Faandi mbei dee leima fuu, dee Sabima u Wëti, taa Elia hën fosu musu ko ufö di könu Gadu bi paamusi o ko a u?”

¹¹Hën a piki de taa: “Awa, fa de ta lei unu de, nöö sö a de tuu. Elia bi musu ko a fesi fa a seeka pasi da di Könu. ¹²Ma nöö mi taki da unu taa a ko kaa e. Ma dee sëmbë an bi sabi en, nöö hën de du ku en kumafa de ke. Nöö söseei de o du ku Mi di ko de Libisëmbë Mii aki tu.” Sö Masa Jesosi taki.

¹³Nöö fa a fan de ufö de ko sabi taa Johanisi di Dopuma hën a ta taki de. Hën wë bi da di Elia di bi musu ko.

Aki Masa Jesosi kula

wan womi mii bi de ku mii siki.

Maik. 9:14-29; Luk. 9:37-43a

¹⁴Nöö hën de ta bazia di kuun ta ko te de ko kai a palala goon, nöö hën de ko si

wanlō hia sēmbē naandē ta luku de. Nōō hēn wan womi kule kumutu a dee sēmbē dendu ko kai a goon a Masa Jesosi fesi.

Hēn a begi ēn taa: ¹⁵“Masa gaantangi, a’ tjalihati fu wan womi mii u mi aki o. Miii siki dē ku ēn seei te na soni. So juu a ta naki ēn ta tuwē a faja, so juu a ta tuwēen a wata. Sō a ta fukēen tjika. ¹⁶Nōō mi bi tjēen ko a dee bakama fii aki u de heepi mi kulēen, ma de an bi sa heepi mi mōōnsō. Nōō hēn wē i si mi tjēen ko a i seei.”

¹⁷Nōō hēn Masa Jesosi djēmē, a taa: “Ee! Andi seei mi feni a dee sēmbē u di ten aki maun? Fa mi ku de dē aki, de an ta biibi mōōnsō. Taangajesi nōō de abi sō. Un longi mi musu dē ku unu aki ta hoi pasensi da unu ufō un sa biibi mi?”

Nōō hēn a taa: “Sōō. Wē tja di mii ko a mi aki i si.”

¹⁸Nōō hēn de tjēen ko dēen. Hēn a jaka di soni di bi dē nēen liba dē puu tuwē go, nōō wantewante dē hēn di mii ko bunu fiaa.

¹⁹Nōō baka u di dē, hēn u dee bakama fēen ko nēen. Hēn u hakisi ēn taa: “Masa o, andi seei mbei wa bi sa jaka di gadu dē puu a di mii liba?”

²⁰Nōō hēn a taa: “Awa, wē baaa o, fu di wan ta biibi a di fa wē mbei e. Biga mi taki da unu taa ee un abi wan piki biibi tēin sō seei kuma di sii fu di pau de kai mutaadi, nōō i sa go taki da wan gaan kununu taa ‘hopo kumutu dē’, nōō a o kumutu dē go. Biga te di biibi fuunu dē a di fa kaa, nōō na wan soni o dē di wan o sa du e.

²¹“[Ma boiti u di dē, sō wan pei soni, ja sa puu ēn a sēmbē liba ee na i tei ten fii begi Masa Gaangadu gaanfa sōndō njan.]” Sō Masa Jesosi piki u di ten dē.

Aki Masa Jesosi toona fan soni

u di dēdē fēen mōōn.

Maik. 9:30-32; Luk. 9:43b-45

²²Nōō baka u di dē, hēn u ku Masa Jesosi ko makandi a di pisiwata u Galilea naandē, hēn a taki da u taa: “Dee sēmbē, mi kē taki wan soni da unu aki taa Mi di ko dē Libisēmbē Mii aki, nōō wan daka de o buta mi a dee felantima u mi maun.

²³Nōō de o kii mi e. Ma di u dii daka fēen nōō mi o toona weki baka. Sō wē o pasa ku mi e, dee sēmbē.” Nōō fa a fan ku u dē, nōō a dē wan gaan tjali soni seei da u, a da u fuka te na soni.

Aki Masa Jesosi ku Petuisi

o paka keiki mōni.

²⁴Nōō hēn u toona go a Kapenaumi mōōn. Nōō hēn dee sēmbē ta pii mōni da di Gaan Keikiwosu a Jelusalen dē, nōō hēn de ko a Petuisi ko hakisi ēn taa: “Wē mati o, fa di mēsītē fuunu sai dē, hēn an ta paka di keikimōni nō?”

²⁵Hēn a taa: “Aai hōōn, a ta paka.” Ma nōō fa de ta fan dē, nōō Masa Jesosi an sai naandē.

Nōō hēn Petuisi go nēen a wosu. Ma nōō fa a denda a di wosu, an jabi buka fan seei, hēn Masa Jesosi kai ēn taa: “Womi Simon.”

Hēn a piki.

A taa: “Mi kē hakisi i wan soni. Fa dee kōnu u di goonliba aki ta pii lantimōni, nōō na ambē de ta pii ēn? A deseei mii, naa a dee sēmbē dee an dē a di kōnu famii?”

²⁶Hēn Petuisi piki ēn taa: “Wē a dee oto sēmbē dee na famii u kōnu.”

Nōō hēn Masa Jesosi taa: “Sōō. Wē hēn da an dē u dee mii u di kōnu seei musu paka, na sō nō?” ²⁷Ma nōō un boo paka nōō e, fu de an musu mati u.

“Nöo haika e. Tei di huku fii nöo i go a huku. Nöo di fosu fisi di i si joo kisi nöo i jabi en buka luku, nöo joo si wan möni nëen dendu, nöo i tei en tja go paka u mi ku i.”

Aki ta lei ambë da hei sëmbë

a di tii u Gadu dendu.

Maik. 9:33-37; Luk. 9:46-48

18 Hën u dë te wan daka, nöo hën u dee bakama u Masa Jesosi ko nëen ko hakisi en taa: “Masa o, u kë hakisi i wan soni. Undi fuu sa dë di möön hei wan a di Njunjun Tii u Gadu dendu di ta ko aki?”

² Nöo hën Masa Jesosi kai wan piki mii tja ko nëen, nöo hën a butëen leti a u dendu naandë. ³ Hën a taa: “Wan ta si di mii aki nö? Ee wan sëmbë ja bia ko abi di fasi di wan piki mii abi, nöo ja o sa dë a di Njunjun Tii dendu möönsö e. ⁴ Ma nöo ee i abi sö wan sakafasi, nöo joo dë gaan hei sëmbë a di Njunjun Tii dendu.”

⁵ Hën a taki da u möön taa: “Ee i du sö wan piki mii kuma di i si aki wan bunu fu di a nama ku mi hedi, nöo miseei wë i du di bunu dë kaa e.

⁶ “Nöo ee wan mii kuma disi ko biibi a mi liba, nöo hën wan fuunu mbei a kumutu a Gadu pasi, nöo mi taki e, di sitaafu fëen di joo kisi a Gadu nöo a o hebi gaanfa e. A bi sa möön bëtë da i de bi tei wan gaan gindi sitonu tai a i gangaa te de kaba, nöo de tja i go tuwë a di möön fundu kamian u di ze dubuu pii. Biga di sitaafu dë an o hebi kuma di i bi o kisi a Gadu, ee i bi mbei so wan sëmbë kumutu a di pasi u Gadu.”

Aki ta lei fa i musu kõni tjika

fii tan a di tii u Gadu.

Maik. 9:42-48; Luk. 17:1-2

⁷ Hën a taa: “Mi bai helu da di goonliba aki e, da dee soni fëen ta ganjan

sëmbë puu a Gadu pasi. A dë sö tuu taa sö di goonliba aki dë kaa, ma tökuseei mi bai helu da dee sëmbë dee ta buta sëmbë fu de du dee soni dee an kai ku Gadu.

⁸⁻⁹ “Nöo mi bai unu taa ee i kë du wan soni ku i maun di o mbei i kumutu a di pasi u Gadu, nöo a möön bunu i koti di maun fii kolon puu a i sinkii tuwë wante.

“Nöo söseei tu, ee ku di wojo fii dë i kë luku wan soni di o puu i a Gadu pasi, nöo a möön bunu i diki en puu tuwë. Biga a möön bëtë da i i lasi wan kamian fii sinkii ma i feni di libi u teego, möön leki de hiti i ku telu go a di didibi faja.

¹⁰⁻¹¹ “Nöo mi taki da unu möön e, taa un musu mëni unu seei bunu a di fa i ta libi ku dee piki mii kuma di i si aki sö. Wan musu tei de u sösö soni. Biga dee basia u mi Tata köndë dee ta waka nango ta ko nëen fesi nöömö dë, nöo de wë ta watji dee mii aki e. Hën mbei wan musu ta kai de sösö soni.”

Aki Masa Jesosi taki soni u

wan sikapu di bi lasi.

Luk. 15:3-7

¹² Nöo hën a tei wan oto konda da u, a taa: “Ee wan sëmbë abi wan höndö sikafu ta kiija, nöo hën wan u de kumutu a dee otowan dendu lasi go te a go pii, nöo unfu i mëni? Na a o disa dee nëigiteni-ku-nëigi ka de ta njan a di sabana dë, nöo a go suku di lasi sikafu dë tee a feni en nö? Aai, sö a o du. ¹³ Nöo mi taki da unu, taa te a feni di wan kodo di bi lasi go dë, nöo a o wai ku en gaanfa seei möön leki dee nëigiteni ku nëigi dee an bi go lasi.

¹⁴ “Nöo söseei wë mi Tata di dë a liba ala dë tu e, dee sëmbë. Biga an kë na wan kodo sëmbë fëen musu lasi, te dou ku dee piki mii kuma disi aki seei. Sö a ta kai de gaan soni tjika.

**Aki ta lei fa fii du ku wan
sëmbë di du hogi ku i.**

¹⁵ “Nöö mi o taki wan oto soni da unu möön. Ee wan otowan fii du i wan hogi, nöö i musu go nëën i wanwan go fan ku ën, fuun seeka di taki be un ko bunu baka. Nöö ee di otowan fii piki tei di fan fii, nöö hën da i wini ën tja ko buta a pasi. ¹⁶ Ma ee i fan ku ën an kē haika möönsö, nöö i musu toona go kai wantu sëmbë, nöö un tuu go nëën makandi nöö un fan ku ën te un kaba. Nöö a o kai ku di Buku u Gadu ka a sikifi taa i musu abi tu ee nasö dii kotoigima ufö de sa sitampu wan soni taa a dë tuu.

¹⁷ “Ma nöö ee di otowan fii an kē haika unu möönsö fu di taki musu seeka, nöö be un tja di taki go a dee oto biibima fuunu ka un ta miti makandi a keiki. Nöö ee un go taki ën te un kaba, ma seei di sëmbë an kē piki möönsö, nöö a ko dë taa heepi an dë. Nöö un luku ën kuma wan sëmbë na sabi soni fu Gadu, kuma wan takulibima.

¹⁸ “Nöö mi taki da unu e, taa fa un dee sëmbë u mi ta ko makandi naandë, nöö di soni di i si un sitampu te un kaba taa hën bunu, nöö Gadu seei o nama ku unu nëën taa a bunu. Nöö ee un luku wan soni a goonliba aki tee un kaba sitampu taa an bunu, nöö Gadu seei o taa an bunu tu. Sö taki fuunu a goonliba aki o a’ kaakiti tjika e.

¹⁹ “Nöö mi taki e, taa ee wantu fuunu ko miti a wan kamian fuun begi mi Tata a liba faa du wan soni da unu, nöö mi piki unu gbelin taa a o du ën e. ²⁰ Biga ka tu dii fuunu ko makandi fu di un nama ku mi, nöö mi seei o dë leti a unu mindi dë.”

**Aki ta lei taa u musu
da sëmbë paadon.**

²¹ Nöö hën Petuisi ko nëën, hën a hakisi ën taa: “Wë Masa o, ee wan otowan u

mi ta du hogi ku mi nöö hën mi puu ën a bëë te dou sëbën pasi kaa, nöö an tjika nö?”

²² Hën a piki ën taa: “Nönö, womi, an tjika e. I musu ta puu ën a bëë nöömö, ee sëbënteni toon sëbën pasi seei. Ja musu hoi ën a bëë möönsö.”

²³ Nöö hën a toona da u wan oto möön faa lei u fa di Njunjun Tii u Gadu dë. A taa: “A dë leti kuma wan könu di abi sëmëni wookoma ta juu möni nëën. Nöö hën a dë te wan daka nöö hën a kai de ko fu de pakëën di möni di de bi juu nëën.

²⁴ “Wë nöö di de seti di soni, hën de tja wan sëmbë ko nëën. Di sëmbë naandë bi abi sëmëni milion faa pakëën.

²⁵ “Hën di könu taa: ‘Wë mati o, da mi di möni u mi di i musu paka mi.’

“Ma nöö di womi an abi di möni. Nöö hën di könu taa: ‘Wë antoobi. Un sei ën, hën ku ën mujëë ku dee mii fëën ku hii soni a abi tuu, nöö un tja di möni u de ko da mi, be mi feni di möni u mi.’

²⁶ “Ma nöö di di womi jei sö, nöö hën a saka tjökö kini a goon nëën fesi, hën a begi ën taa: ‘Köndë Masa o, i a’ leti, ma mi begi i gaantangi hoi pasensi da mi o. Di möni di mi juu a i, nöö mi o paka i ën nöömö.’

²⁷ “Nöö fa a begi ën te a kaba dë, nöö hën tjali fëën kisi di könu. Nöö hën a taa: ‘Wë mati o, wë an dë fii paka mi di möni möön e. Un boo disa di taki nöö.’ Nöö di a fan ku ën sö tefa a kaba, nöö hën a mandëën go.

²⁸ “Ma nöö fa di womi kumutu dë, hën a go miti ku wan otowan fëën a pasi, di hën ku ën tuu ta wooko makandi da di könu. Nöö di womi aki bi juu kuma wan teni-a-feifi kölu sö a di womi di kumutu a di könu dë. Nöö fa de miti dë, nöö hën a djombo kisi di otowan a gangaa gbolou peeta. Hën a taa: ‘Söö, womi, wë u miti. Paka mi di möni u mi wantewante, nasö mi o du ku i tide.’

²⁹“Nöö hën di womi tjökö kini a goon nëen fesi hën a begi ën taa: ‘Gaantangi baa, hoi pasensi da mi o. Te mi feni di möni nöö mi o da i ën nöömö.’

³⁰“Ma nöö di fosu womi naandë, hën an dë a di taki dë seei, kwetikweti. An haika seei andi di otowan fëen ta taki. Nöö hën wë a mbei dee siköutu ko tei ën tja go buta a dunguwosu fu tee a sa paka di paima.

³¹“Ma nöö fa di soni pasa dë, nöö dee oto wookoma u kōnu sai dë ta si, nöö hën de kule tjalalaa go piki di kōnu taa sö wan soni de si pasa, a bigi te an sa taki.

³²“Nöö hën di kōnu toona kai di wookoma dë ko nëen möön, hën a gandji dëen seei awaa, a taa: ‘Ju hogihatima ju, hii di gaan hia möni di i bi abi u paka mi nöö hën wë mi disa i fu di i bi begi mi. ³³Wë nöö an bi bunu da i fii abi tjalihati da di otowan fii nö? Jee? Sö i dë ö?’

³⁴“Nöö hati fëen boonu ku ën teee, nöö hën a kai dee siköutu, a taki da de taa: ‘Un kisi di sëmbë dë tja go tuwë a dunguwosu, be a ta tja sitaafu fu teee a paka hii di möni di a bi musu paka mi, tee dou ku dee lasiti bësënsi tuu.’”

³⁵Nöö sö Masa Jesosi taki wan oto da u te a kaba. Hën a taa: “Un si fa di soni pasa dë ö? Wë nöö leti sö nöö mi Tata di dë a liba ala o libi ku unu tu e, ee wan puu dee otowan fuunu a bëë ku hii unu hati a dee hogi de ta du unu.”

Aki Masa Jesosi ta taki fa

manu ku mujëë an musu tuwë.

Maik. 10:1-12; Luk. 16:18

19 Nöö hën a baka u di dë, hën u ku Masa Jesosi kumutu a Galilea naandë latja Judea go te a di oto së banda u Joodan Lio. ²Nöö fa u ta waka nango dë, wanlö hia sëmbë ta dë a Masa Jesosi baka ta ko nöömö. Nöö di u dou a

di oto së banda u di lio, nöö hën a kula dee sikima u de tefa a kaba.

³Nöö di juu dë, hën wanlö Faliseima ko nëen fu de poobëen luku ee de sa feni föutu nëen u de tjëen go kaagi da lanti. Nöö hën de hakisi ën taa: “Mësitë o, u kë hakisi i wan soni aki. Unfa di wëti u Gadu taki? Wan womi sa tuwëen mujëë fu hiniwan piki soni di hën ku ën abi ö?” Sö de hakisi ën.

⁴Nöö hën a piki de taa: “Wan bi lesi a di Buku nö, taa di Gadu mbei goonliba te a kaba nöö hën a mbei libisëmbë, wan womi ku wan mujëë. ⁵Nöö kumutu a di ten dë te kisi fa u dë aki, wan womi o kumutu disa hën mama ku hën tata go libi ku ën mujëë, nöö de o ko dë wan sinkii. ⁶De an o dë kuma tu sëmbë möön. Wë nöö fa Masa Gaangadu buta de ko di wan dë, nöö libisëmbë aan leti u paati de möönsö e.”

⁷Hën de hakisi ën taa: “Wë nöö ee a dë sö tuu, nöö faandi mbei Mosesi bi buta da u Dju sëmbë taa i sa mbei wan pampia a lanti te i kaba taa i ku di mujëë fii tuwë, nöö i manda di mujëë fii go? Faandi mbei a taki sö?”

⁸Hën a taa: “Awa, wë fa a da unu di pasi dë, fu di un abi taangajesi wë mbei e. Ma a seti u goonliba nöö an bi dë sö. ⁹Nöö mii taki da unu seei gbelin taa ee wan sëmbë i abi wan mujëë fii nöö i tuwëen ma na manu a tei a i wosu nöö hën i toona go tei wan oto mujëë, nöö Gadu wëti hën wë i booko dë e.” Nöö sö Masa Jesosi piki dee sëmbë.

¹⁰Nöö di u dee bakama fëen jei a taki sö, hën u taa: “Wë nöö Masa o, ee sö di wëti fu Gadu dë, nöö an dë fu womi abi mujëë, an dë u mujëë abi manu tu e. Un boo dë fuu sö nöö.”

¹¹Hën a taa: “Ma na hii sëmbë sa fika sö e. Nönö. Ma dee sëmbë dee a kai da, nöö de nöö sa dë sö. ¹²Biga so sëmbë an sa tei mujëë biga de pai ën sö kaa. So sëmbë an sa tei mujëë fu di oto sëmbë

du hogi ku de. So sëmbe, deseei feni ën fu bunu fu de dë ku wan hati ta biinga fu di Tii u Gadu musu paaja a mundu, hën mbei de an tei mujëë.

“Nöö di sëmbe di sa tei di lei aki, nöö be a tei ën e.”

Aki de tja dee miii ko

a Masa Jesosi.

Maik. 10:13-16; Luk. 18:15-17

¹³Nöö di juu naandë, hën de tja wanlô miii ko a Masa Jesosi faa musu buta maun a de hedi begi da de. Nöö di u dee bakama fëen si sô, hën u gandji da dee sëmbe seei. ¹⁴Ma nöö hën Masa Jesosi si taa sô u ta du, hën a bai u taa: “Nönö womi, wan tapa de e. Be de tja dee mii ko da mi nöö. Biga dee sëmbe dee abi sô wan saka, fasi kuma dee piki mii i si aki, nöö de nöö o dë a di Tii u Gadu dendu e.”

¹⁵Hën a buta maun a dee mii hedi, hën a begi da de te a kaba.

Aki Masa Jesosi ta fan

ku wan guduma.

Maik. 10:17-31; Luk. 18:18-30

Nöö baka fëen, hën u kumutu a di kamian dë nango möön. ¹⁶Te wan pisi, hën wan kijoo ko a Masa Jesosi hën a kai ën te a piki, a taa: “Mësitë, wë mi ko a i aki. Mi ko hakisi i ee un bumbuu soni dë fu mi sa du nöö mi feni di libi u teego?”

¹⁷Hën Masa Jesosi hakisi ën taa: “Faandi mbei i hakisi mi soni u bumbuu? Biga Gadu nöö da bumbuu sëmbe, nöö ee i kë feni libi u teego, nöö i musu hoi i seei a dee wëti fëen.”

¹⁸Hën di womi hakisi taa: “Undi u dee wëti fëen fu mi hoi?”

Hën a taa: “Ja musu kii sëmbe. Ja musu go a wan mujëë na mujëë fii. Ja musu fufuu sëmbe soni. Ja musu mindi soni da sëmbe. ¹⁹I musu a' lesipeki da i

mama ku i tata. I musu lobi hii sëmbe kumafa i lobi i seei.”

²⁰Hën a taa: “Aaa, dee soni dë nö? Wë hii dee wëti dë tuu seei mi bi ta hoi kaa, fu sensi mi bi dë miii. Ma nöö ee i si taa wan soni toobi mi eti, nöö gaantangi be i taki ën da mi o.”

²¹Hën Masa Jesosi piki ën awaa, a taa: “Söö, wë antoobi. Wë ee i kë ko dë wan bumbuu sëmbe te dou, nöö i go sei hii dee gudu fii dee i abi tuu te i kaba, nöö i tei di möni paati da dee möfina sëmbe u di köndë. Nöö te i du sô kaa, nöö joo abi gudu a Masa Gaangadu köndë te a hia e. Nöö te i kaba, nöö i ko bakama u mi ta waka a mi baka.”

²²Wë nöö fa Masa Jesosi fan ku ën te a kaba dë, nöö hën di kijoo bia go ku gaan tjali nëen hati, biga a abi hia gudu tuu.

²³Nöö fa a go dë, hën Masa Jesosi bia fan ku u dee bakama fëen, a taa: “Womi, a dë wan taanga soni tuu fu sô wan guduma musu ko a di Tii u Gadu dendu e. ²⁴Ja si fa di mbeti de kai kamëli bigi ö? Ee i luku ën te i kaba, nöö ja sa maakëen seei taa a sa pasa na aguja baaku. Ma mi piki unu taa, di soni dë möön fukë möön leki fu wan guduma sa ko a di Tii u Gadu dendu.”

²⁵Nöö di u jei sô kaa, nöö a toobi u seei. Hën u hakisi ën taa: “Wë ee sô a taanga da wan sëmbe di Gadu heepi sô te a ko gudu, nöö ambë seei sa feni di libi u teego baa?”

²⁶Hën a luku u diin sô, hën a taa: “Ee a nama a di kaakiti u libisëmbe, nöö na wan sëmbe sa feni ën e. Ma a di kaakiti u Masa Gadu a nama, nöö soni seei an dë di hën an sa du.”

²⁷Nöö hën Petuisi taa: “Wë Masa o, uu bi disa hii soni seei ko ta waka a i baka, nöö un paima u o feni?”

²⁸Hën a taa: “Haika e. Te a dou di juu fu hii soni musu ko njunjun, nöö Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki o go sindo a di könu sutuu u mi ku hii di hei u Gadu di a

abi. Nöö di juu dë, nöö un dee tuwalufu sëmbe bi ta waka a mi baka aki, nöö woon ko sindo a tiima sutuu tu, ta kutu dee tuwalufu lö u Isaëli.

²⁹“Nöö na unu wanwan o feni paima e. Ma hii dee sëmbe dee disa de wosu, ee nasö de baaa, ee nasö sisa, tata, mama, miii, pandasi kamian, hiniwan soni fu di a kë waka a mi baka hedi, mi taki da unu taa dee lö sëmbe dë an o lasi. Biga de o toona feni dee soni naandë höndö toon baka, nöö te fu kaba fëen nöö de o feni di libi u teego a Gadu tu.

³⁰“Nöö di juu dë, nöö sëmëni sëmbe dee de bi ta tei u heihei sëmbe a goonliba aki, de tuu o ko dë lagi sëmbe. Nöö sëmëni sëmbe dee bi dë lagima a goonliba aki o ko hei sëmbe awaa.”

Sö Masa Jesosi taki da u tefa a kaba.

Aki da wan oto fu wanlö wookoma bi wooko a wan goon.

20 Nöö hën wë Masa Jesosi konda wan oto woto da u möön, faa lei u fa di Njunjun Tii u Gadu dë. A taa: “Wan guduma abi wan gaan goon fëen. Nöö hën di mamate biten hën a hopo go suku sëmbe fu de heepi ën wooko di goon. ²Nöö di a feni sëmbe, hën a mbei buka ku de te a kaba taa a o paka de wan daka wooko möni. Hën de taki aai, a bunu. Nöö hën wë a manda de go a di goon.

³“Nöö hën a sai dë te kuma nëigi juu sö, hën a toona go suku sëmbe möön u de musu heepi ën wooko di goon. Nöö hën a go si wanlö sëmbe taanputaanpu pii a wojowojo naandë, de aan soni seei u du möönsö.

⁴“Nöö hën a taki da de taa: ‘Un ko go wooko da mi a mi goon, nöö mi o paka unu kumafa a fiti.’ Hën de taki aai, nöö hën a manda de go.

⁵“Nöö hën a dë te kuma tuwalufu juu, hën a toona go suku sëmbe möön fu

de heepi ën wooko di goon. Hën a feni sëmbe möön.

“Nöö a di dii juu, hën a toona go suku möön.

⁶“Hën a dë tee sapate feifi juu hën a toona go möön. Hën a go si wanlö sëmbe dë taanputaanpu a wan kamian, na soni seei de ta du möönsö.

“Hën a hakisi de taa: ‘Andi mbei un dë taanputaanpu aki di wan hii daka nöömö sö?’

⁷“Hën de taa: ‘Wë nönö, wa feni wooko seei möönsö e.’

“Nöö hën a taa: ‘Söö. Wë mi o manda unu be un go wooko a mi goon ala. Un kë ö?’

“Hën de taki aai. Hën a manda de go a di wooko.

⁸“Nöö hën de ta wooko tee fa juu kisi u de kumutu a di wooko. Nöö hën di sëmbe abi di goon hën a go fan ku di basi taa: ‘Wë go kai dee wookoma tja ko, nöö i paka de da mi. Nöö joo seti ku dee bi ko lasiti dë te kisi dee fosu sëmbe dee bi ko di mamate e.’

⁹“Nöö hën di a go u go paka de, nöö hën a seti ku dee bakawan hën a paka de wan hii daka möni. Nöö sö a paka de tuu te dou.

¹⁰“Ma nöö di a paka dee sëmbe bi ko a fesi, nöö de bi mëni taa de o kisi möön hila möni möön dee ko a baka dë. Ma nöö de ko si taa di wan möni nöö de tuu feni. ¹¹Nöö di soni an kai ku de seei, nöö hën de sai dë ta guunjan di sëmbe abi di goon.

¹²“Te wan pisi hën de go nëen gbolo, hën de hakisi ën taa: ‘Unfa di soni waka? Di mamate hën u ko dë ta pena a di sonu mindi tefa di ndeti aki, ma nöö dee sëmbe dee wooko di wan kodo juu langa dë, u ku de tuu kisi di wan seei möni. A bunu sö nö?’

¹³“Nöö hën di goon masa kai wan u de, a taa: ‘Mati.’

“Hën a piki.

“A taa: ‘Fa un taki dë, nöö ma du hogi ku unu e. Biga na mi ku unu bi mbei buka taa mi o paka unu wan daka möni nöö? Wë nöö un mēni dë a i maun naandë? Na wan daka möni mi da i dë nöö?”

14–15 “Nöö unfä i pakisei? Di soni di mi abi, ma sa du ku ën kumafa mi kē nöö? Sö nöö mi bi kē da dee sēmbë dee ko lasiti dë, nöö fu di mi abi bunuhati u de fëen mbei un ta haun sö nöö?”

16 Sö wan oto Masa Jesosi tei konda da de. Hën a taa: “Sö nöö a o dë a di Njunjun Tii u Gadu e. Dee sēmbë i mēni taa o dë a fesi, nöö de sa ko dë a baka e. Nöö dee sēmbë i sabi taa o dë a baka, nöö de sa ko fesima.”

Aki Masa Jesosi taki soni

u di dëdë fëen möön.

Maik. 10:32-34; Luk. 18:31-34

17 Nöö a baka u di dë, hën Masa Jesosi o go a Jelusalen. Nöö hën a kai u dee tuwalufu bakama fëen a sē.

Hën a fan ku u te a kaba taa: 18 “Dee sēmbë, un haika e. Woo go a Jelusalen awaa. Nöö fa i si woo go dë, nöö wan gaan soni o pasa ku Mi di ko dë Li-bisēmbë Mii aki e. De o sei mi da dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti, nöö de o kuutu ku de na de te de kaba fiti buka taa mi musu dëdë. 19 Nöö de o tja mi go buta a dee oto köndë sēmbë maun dee na dë Dju sēmbë, u de ta sösö mi ta mbei mi fa. Nöö de o fon mi te a tjika de ufö de o tei mi tja go peka a lakpa pau kii. Ma nöö a di u dii daka, nöö mi o toona weki baka e.” „Sö wë a fan ku u gbelingbelin tjika.”

Aki wan mama ta hakisi hei kamian da dee womi mii fëen.

Maik. 10:35-45

20 Ma nöö baka di Masa Jesosi fan sö, hën di mama u Jakobosi ku Johanisi, dee

mii u Zebedeosi, ko nëen ko tjökö kini a goon nëen fesi taa: “Masa o, mi kē begi i wan soni.”

21 Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Antoobi, mujëë. Andi i kē?”

Hën a taa: “Wë ja si dee tu womi mii u mi aki ö? Wë mi ko begi i taa te joo subi a di könu bangi fii, fii tii di köndë, nöö mi kē i mbei de sindo a i bandja, wan u de a i leti maun sē, di otowan a i töötömaun sē.”

22 Hën Masa Jesosi hakisi ën taa: “Wë mujëë o, fa i ko begi mi di soni aki, ma nöö i saandi i ta begi mi nöö?”

Hën a bia fan ku de tu baaa, a taa: “Womi, di soni di de lai da mi u mi bebe aki, nöö un sa bebëen tu ö?”

Nöö hën de taa: “Aai, Masa, u sa bebëen.”

23 Hën a taa: “Awa, wë woon bebe wan pikiwan fëen tuu o. Ma haika e. Ee a dë taa fii ko sindo a dee hebi kamian a mi bandja dë, nöö an dë a mi aki fu mi sa mbei buka ku unu nëen e. Biga dee sēmbë dee mi Tata a liba ala buta, nöö de nöö sa feni dee lö kamian naandë.” Sö Masa Jesosi piki de.

Aki ta lei ambë o hei a di tii u Gadu dendu.

24 Wë nöö di u otowan ko jei fa de tu baaa bi fan dë, nöö hati fuu ko boonu ku de seei.

25 Nöö hën Masa Jesosi kai hii u tuu ko nëen makandi, hën a fan ku u taa: “Womi, un haika e. Fa dee hedima u di goonliba aki ta tii köndë, nöö de ta masa sēmbë ta buta de a de basu, nöö dee sēmbë dee dë a de basu dë seei ta masa oto sēmbë tu ta buta a de basu. A sö wan fasi wë dee hedima u goonliba aki ta tja köndë.

26 “Ma nöö unu, wan musu dë sö e. Nönö. Biga ee wan fuunu kē ko heima a di Njunjun Tii u Gadu aki, nöö i musu saka i seei da di otowan fii. 27 Ee i kē ko

fesima u dee otowan, nöö i musu ko dë kuma futuboi seei da de. ²⁸ A di soni dë un musu ta djeesi mi e, dee sëmbë. Biga fa i si Mi di ko dë Libisëmbë Mii ko a goonliba aki, nöö ma ko fu sëmbë musu dini mi e, ma mi ko u miseei musu dini sëmbë. Mi ko u mi lasi mi libi seei paka paima fu sëmëni hia sëmbë sa ko bunu ku Gadu.” Sö Masa Jesosi taki da u a di ten dë.

Aki Masa Jesosi kula

tu bookowojoma.

Maik. 10:46-52; Luk. 18:35-43

²⁹ Nöö hën u ku ën ta waka nango tefa u go dou a wan köndë de kai Jelikou. Nöö fa u nango dë, na u wanwan e. Wanlô gaan hia sëmbë ta waka a Masa Jesosi baka gidjii kumafa de bi guwenti kaa, nöö hën u ta kumutu a di köndë.

³⁰ Nöö di juu dë tu bookowojoma bi dë leti a bandja pasi naandë. Nöö di de jei taa Masa Jesosi hën ta pasa dë, nöö hën de seti bai dëen taa: “Masa gaantangi, na i da di bakamii u Könu Dafiti di bi musu ko nö? Saa u ooo, saa u!” Sö de ta bai.

³¹ Ma nöö dee hia sëmbë dee ta waka ku u dë ta gandji da dee bookowojoma taa: “Un kabuka naandë!” Ma de an haika seei. Awaa de ta bai taa: “Masa, ju di Heepima dë, u begi i gaantangi, saa u ooo! Heepi u!”

³² Nöö hën Masa Jesosi taanpu pii, hën a kai de.

Hën de ko dou.

Hën a hakisi de taa: “Andi un kë fu mi musu du da unu?”

³³ Hën de taa: “Masa, u kë fii heepi u be u ko ta si soni.”

³⁴ Nöö fa de fan dë, hën tjali u de kisi Masa Jesosi tee na soni, hën a tëndë maun nama a de wojo. Nöö hën wante-wante dë, hën wojo u de limbo, de ko si soni gbegedee. Nöö hën de ta waka

nango a Masa Jesosi baka, de ku dee hia sëmbë dë.

Aki dee sëmbë ta wai ku Masa Jesosi kuma wan könu.

Maik. 11:1-11; Luk.

19:28-40; Joh. 12:12-19

21 Nöö u ku Masa Jesosi nango tefa u ko dou a wan köndë de kai Betifaigi. Di köndë dë dë zuntu ku Jelusalen, leti a di kuun de kai Oleifi Kuun bandja naandë.

Nöö hën Masa Jesosi kai tu fuu dee bakama fëen, ² hën a taki da de taa: “Womi, un go a di köndë a u fesi naandë e. Nöö te un go dou nöö woon si wan buliki dë taitai ku ën mii nëen bandja. Nöö un lusu de tja ko da mi.

³ “Nöö ee a ko dë sô taa wan sëmbë ko hakisi unu taa: ‘Unsë un nango ku dee mbeti?’ nöö un piki ën taa: ‘Di Masa fuu, hën abi de fanöudu,’ nöö de o disa de da unu.” Sö Masa Jesosi fan ku de tu bakama te a kaba.

⁴ Wë nöö fa i si di soni o pasa aki, nöö a o kai ku di soni wan tjabukama u Gadu bi sikifi gaanduwe a fesi, a taa:

⁵ Un go taki da dee sëmbë u Jelusalen naandë,

leti a Sion dë seei, taa:

“Un luku di könu fuunu ta ko a unu a wan saapi fasi dë.

A dë sindosindo a wan buliki liba ta waka ta ko,

a wan buliki mii seei.”

Sö wë di tjabukama bi taki fu di könu Gadu o manda ko, nöö awaa a ta pasa.

⁶ Nöö hën de tu bakama du leti kumafa Masa Jesosi manda de. Biga de nango te de go dou, hën de go si di buliki taitai ku ën mii nëen bandja. ⁷ Hën de lusu de hën de tei tja ko da Masa Jesosi. Nöö hën de jabi koosu a de baka, nöö hën Masa Jesosi subi la di miii wan liba, ta waka nango a Jelusalen.

⁸Nöö di juu dë, hën dee hia sëmbë dee ta waka ku u naandë, hën de tei koosu jabi a di pasi liba, so sëmbë ta koti palo maun ta tuwë a di pasi u di buliki di Masa Jesosi dë nëën liba musu waka a de. Bigi nöö de ta bigi ën sô.

⁹Nöö hën de ta waka nëën baka ta waka nëën fesi, te wan pisi hën de seti bai dëen taa:

Ke baa, u böö!

Di Gaan Könu fuu dou,

di Bakamii u Könu Dafiti di Gadu bi paa-musi u.

Masa Gaangadu musu dë ku i e!

Fa i si a manda i ko aki,

në fii musu bai te dou a Gadu Köndë ala! Sö dee hia sëmbë ta bai ta wai ta mbei piizii dëen.

¹⁰Nöö fa u mbei dë, nöö Masa Jesosi dou a Jelusalen kaa, nöö di juu dë köndë ta booko seei, sëmbë ta mbei wajawajawajawaja. Sëmbë ta hakisi taa: “Maingë, ambë ko aki?” ¹¹Hën de taa: “Ja jei ö? Jesosi u Nazalëti wë, di tjabukama u Gadu di ta dë a di pisiwata u Galilea, hën ko aki e, hën wë u ta wai ku ën sô.”

Aki Masa Jesosi jaka sëmbë puu

a di wosu fëen Tata.

Maik. 11:15-19; Luk.

19:45-48; Joh. 2:13-22

¹²Nöö fa Masa Jesosi ko dou a Jelusalen naandë, nöö hën a go wante a di Wosu u Gadu. Nöö di a go dou, hën a si wanlö hia sëmbë sai naandë ta sei soni da dee wakama ta ko dë. De ta sei dee mbeti ku dee pomba sö dee de ta kii da Gadu ta paka paima. So sëmbë sai dë ta tooka möni. Nöö sö de buta di pisi kamian ko dë kuma wojowojo ta wooko möni te a hia a dee sëmbë ta ko dë.

Nöö hën di Masa Jesosi si sö kaa, hën hati fëen boonu seei. Hën a jaka dee sëmbë puu dë, a kandi dee tafa u de tuwë

djolou a goon, a tötö dee bangi u dee sëmbë ta sei pomba dë tuwë ku baka a goon.

¹³Hën a gandji da de taa: “Wan bi jei fa Masa Gaangadu bi taki a di Buku ö? A taa di wosu fëen dë wan kamian ka sëmbë musu ta ko ta begi ën. Ma nöö unu tei ën buta ko tan kamian u fufuuma!”

¹⁴Nöö a baka u di dë, hën dee bookowojoma ku dee lan sëmbë u di köndë ko nëën naandë a di Wosu u Gadu, nöö hën a kula de te a kaba.

¹⁵Nöö di juu dë, wanlö mii sai dë eti ta kanda ta bai taa: “Gaantangi u di Bakamii u Könu Dafiti di Masa Gadu manda da u aki ooo!”

Ma nöö di dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti ko si dee foombo wooko Masa Jesosi ta du dë, ku di fa dee mii ta kanda ta bai dëen a di Wosu, nöö hati u de ko boonu.

¹⁶Hën de taki dëen taa: “Fa dee mii ta bai ta kai olo dë, ja ta jei fa de ta taki ö? Ja o tapa de be de kabuka nö?”

Hën a piki de taa: “Awa, mi ta jei. Ma nöö wan bi lesi a di Buku u Gadu ö, taa Gadu ta buta dee piki mii u de gafëen, te dou ku dee mii a bobi tuu.”

Nöö hën di a taki sö, ¹⁷hën a kumutu disa de dë, nöö hën a go a di köndë de kai Betania. Naandë a duumi di ndeti dë.

Aki Masa Jesosi fan ku wan pau.

Maik. 11:12-14, 20-26

¹⁸Nöö di dobooko fëen, hën u ku Masa Jesosi kumutu a Betania fuu toona go a Jelusalen möön. Nöö di u dë a pasi nango, hën hangi ko kisi Masa Jesosi.

¹⁹Nöö hën a si wan fuuta pau leti a bandja pasi dë de kai figa, hën a go suku njanjan nëën faa musu njan. Ma nöö an feni. Uwii nöö di pau abi nëën hedi. Nöö hën a fan ku di pau taa: “Fa i si ma feni njanjan a i aki, nöö ja musu pai a di goonliba aki möön e.” Nöö di a fan

sō, hën wantewante dë hën di pau uwii lenguwa waaa fiaa.

²⁰Nöö di u dee bakama ko si di pau taa a dëë, nöö soni fëen toobi u tumusi. Hën u hakisi Masa Jesosi taa: “Masa o, unfä a waka i fan ku di pau dë hën a dëë hesi sō?”

²¹Nöö hën a piki u taa: “Dee sëmbë, un haika e. Ee i ta biibi Masa Gadu ku hii i hati, nöö unu seei sa du sō tu e. Nöö na di dë nöö, ma möön gaan soni seei un sa du. Biga ee hën i taki da di kuun aki taa: ‘Hopo kumutu fii aki go a di ze,’ nöö a o du leti kumafa i taki dëen. ²²Biga ee i abi biibi a Masa Gadu tjika, nöö hiniwan soni di i begi ën nöö i sa feni ën nëen.”

Aki Masa Jesosi tai dee Dju hedima ku fan.

Maik. 11:27-33; Luk. 20:1-8

²³Nöö hën u toona go a di Wosu u Masa Gadu möön, nöö hën Masa Jesosi seti ta lei sëmbë. Te wan pisi hën dee Gaan Womi ku dee Gaan Begima ko nëen möön.

Hën de hakisi ën taa: “Ambë da i taki fii du dee soni i ta du aki?”

²⁴Hën a piki de taa: “Wë fa un hakisi di soni dë, nöö miseei o hakisi unu wan soni tu. Nöö te un piki mi, nöö miseei o piki unu unsë mi feni di taki.”

²⁵Hën a hakisi de taa: “Di dopu Johanisi bi ta dopu sëmbë, ambë bi butëen a ta du di lö woo ko dë, Masa Gadu naa libisëmbë?”

Wë nöö fa a hakisi de naandë, hën de go a së go pakisei di soni go, de pakisei di soni ko, te de wei, hën de taa: “Wë unfä woo taki di soni aki? Biga ee u piki taa Masa Gaangadu hën mandëen, nöö a o hakisi u ee faandi mbei wa bi piki ën buka? Wë nöö woo peka. ²⁶Ma nöö ee u taki taa libisëmbë hën mandëen nöö u musu fëëë, biga hii dee sëmbë u di köndë aki tuu tei Johanisi fu wan gaan tjabukama di Gadu seei manda ko. Möön

bëtë fëen nöö un boo piki ën taa wa sabi.”

²⁷Nöö hën de go a Masa Jesosi hën de piki ën taa: “Wë di soni i hakisi u dë, nöö wa feni u piki i e.”

Hën a taki da de taa: “Wë di wan feni, nöö miseei tu, më sa konda da unu ambë da mi di taki u mi ta du dee soni mi ta du aki e.”

Aki Masa Jesosi da wan oto

fu tu baaa.

²⁸Hën a toona fan ku de möön taa: “Un haika, mi o taki wan woto da unu aki, nöö un pakisei ën bunu e.

“Wan tata bi abi tu womi mii fëen. Nöö hën a go a di möön gaan wan hën a taki dëen taa: ‘Womi o, baa, wë mi kë fii go a u goon tide go woo ko e.’

²⁹“Nöö hën a taa: ‘Ambë? Mi ö?’ A taki aai. A taa: ‘Nönö, ma o go e.’

“Ma nöö hën a sai dë te wan pisi, di soni ko hati ën fu di a bi piki hën tata gaan buka sō, nöö hën a hopo go a di goon dendu go woo ko.

³⁰“Ma nöö sōseei di tata bi go a di oto womi mii fëen tu, hën a taki dëen taa: ‘Womi, mi kë fii go a u goon dendu go woo ko tide e baa.’

“Nöö hën a piki ën taa: ‘Söö. Wë antoobi Taata, mi o go e.’ Wë ma nöö hën an go möönsö.”

³¹Nöö hën Masa Jesosi taa: “Wë nöö mi hakisi unu, de tu mii u di tata, di a fan ku de undi u de piki ën buka?”

Nöö hën de piki taa: “Wë di gaan wan, hën du kumafa di tata bi kë.”

Nöö hën Masa Jesosi taki da de taa: “Awa, sō a dë tuu. Nöö un haika e. Dee fufuuma u di köndë aki, ku dee jajo mujëë dee un ta mbei fa, nöö dee lö sëmbë dë sa ko a di Njunjun Tii u Gadu dendu möön hesi möön unu e. Biga de sabi kaa taa de an ta libi bunu. Ma nöö unu, un ta mbei kuma un ta piki Gadu buka, un

dë bumbuu sëmbe kaa, nöö hën mbei a taanga da unu fuun saka unu seei a di tii u Gadu basu.

³² “Biga di Johanisi ko, nöö a bi ta lei unu unfu fuun libi ufö un sa ko bunu ku Gadu, ma nöö wan bi kë piki. Nöö hën dee sëmbe dee bi a’ poi në a di köndë, nöö de bia piki Johanisi hesihesi. Ma nöö unu, hii fa un si taa sö de ta piki, ma tökusee wan bia piki ën buka möönsö. Un mbei taangajesi go dou te kisi fa u dë aki eti.”

Aki Masa Jesosi da wan oto fu wanlö hogihati wookoma.

Maik. 12:1-12; Luk. 20:9-19

³³ Nöö hën a tei wan woto konda da de möön, a taa: “Wan guduma bi dë e. Nöö hën a koti wan gaan goon hën a paandi di fuuta de kai doloifi nëen te a kaba faa musu ta mbei win. Hën a mbei wan peni te a kaba lomboto di goon. Nöö hën a diki wan baaku te a kaba mbei baki nëen, fu te di doloifi lepi nöö a di baki dë dendu de o ta makisëen ta mbei di win. Nöö hën a mbei wan hei wosu buta a di peni dendu u dee wakitima musu ta watji fufuuma.

“Nöö di a mbei hii dee soni tefa a kaba, hën a kai wanlö sëmbe ko nëen. Nöö hën a mbei buka ku de tefa a kaba taa de o ta wooko a di goon, nöö te juu kisi di fuuta lepi, nöö de o ta mbei win nöö hën ku de o ta paati ën.

“Nöö di di goon masa mbei di buka ku dee sëmbe te a kaba, hën a mbei wan lëisi go tee a wan oto köndë.

³⁴ “Nöö hën a go dë ala teee juu dou di fuuta lepi. Nöö hën wë a kai wanlö futuboi fëen manda go a di goon, fu de go tei di win fëen a dee sëmbe tja ko dëen.

³⁵ “Nöö hën wë de nango tefa de go dou. Ma nöö di dee sëmbe dee ta wooko a di goon si taa de ta ko, hën de buta ku de. Wan u de de fon tee a fika a dëdë ku

libi maun. Di otowan hën de fon kii. Di otowan hën de naki ën ku sitonu kii.

³⁶ “Nöö hën a baka u di dë, hën di goon masa toona manda oto sëmbe u de go möön go suku di win tja ko dëen. Nöö hën de nango tefa de go dou. Hën dee sëmbe dee dë a di goon du ku de leti kumafa i si de bi du ku dee fosuwan.

³⁷ “Nöö a baka u di dë, nöö hën di goon masa taa: ‘Söö. Wë mi o manda di womi mii u mi seei go awaa. A kandë te dee sëmbe si ën, nöö de o abi lesipeki fëen, di a dë mi mii.’

“Nöö hën a manda di womi mii fëen go gbolo. ³⁸ Ma di dee sëmbe dee dë a di goon si taa hën ta ko dë, nöö hën de taa: ‘Söö. Wë di sëmbe a’ di goon, luku di womi mii fëen ta ko dë e.’

“Nöö hën de kuutu ku deseei taa: ‘Te di masa dëdë nöö di mii i si naandë, hën o ko tei di goon aki puu a u maun. Nöö un sabi nö? Un boo kii ën puu aki wante, nöö di goon o fika da u wanwan.’

³⁹ “Nöö hën wë di womi mii ko dou. Nöö hën dee sëmbe kisi ën tja go a döösë u di djai, hën de kii ën gbegede puu dë.”

Sö wan woto Masa Jesosi konda da de te a kaba.

⁴⁰ Hën a taa: “Wë nöö fa dee soni pasa dë, nöö te di goon masa ko, andi un mëni taa a o du ku dee sëmbe naandë?”

⁴¹ Hën de taa: “Höön, wë di soni naandë dë u taki ö? A o sitaafu de ku wan gaan hogi sitaafu di fiti de nöö a o kii de. Nöö a o da oto sëmbe di goon di a sabi taa a sa feni wini fu di goon fëen a de.”

⁴² Nöö hën Masa Jesosi hakisi de, a taa: “Wan sabi fa de taki a di Buku u Gadu nö? De taa:

Dee sëmbe ta mbei sitonu wosu,

de si wan sitonu taa an bunu,

nöö hën de tuwëen a kapëë.

Ma nöö bakaten,

hën di sitonu dë ko di mama posu u di wosu.

Masa Gadu seei wë du di soni sö, nöö a dë wan gaan foondo soni da u. Sö wë di Buku taki.

⁴³ “Nöö mi taki da unu taa Masa Gadu an o biinga ku unu möön e, faa buta unu a di Tii fëen basu möön. Nönö. A o disa unu, nöö a o tei wanlö oto sëmbë buta a di Tii fëen di a o sa feni wini a de.

⁴⁴ “Biga di soni Gadu buta taa a bunu, nöö hën un feni taa an bunu kwetikweti, leti kuma di sitonu de bi tuwë dë. Nöö un sabi fa di sitonu naandë dë nö? Ee un kai nëen liba nöö woon booko pisipisi, ma ee di sitonu hën kai a unu liba nöö lala a o lala unu finufinu kaba a sösö fiaa.”

⁴⁵ Wë nöö fa Masa Jesosi fan dë, nöö dee Gaan Begima ku dee Faliseima jei, nöö de sabi taa de wë a tjökö ku di fan a fan dë, nöö hati u de boonu teee. ⁴⁶ Nöö de kë kisi ën tja go buta a dunguwosu, ma fu di de fëë lanti hën mbei de an du sö. Biga hii sëmbë ta tei Masa Jesosi u wan gaan tjabukama u Gadu seei.

Aki Masa Jesosi da wan oto

fu wan tööu wosu.

Luk. 14:15-24

22 ¹⁻² Nöö hën Masa Jesosi toona tei wan woto möön konda faa lei u fa di Njunjun Tii u Gadu dë.

A taa: “Wan könu abi wan womi mii fëen o tööu, nöö hën a kai sëmbë a fesi fu te di daka dou nöö de ko a di tööuwosu. Nöö hën a seeka soni te a kaba këë. ³ Nöö hën a manda dee futuboi fëen fu de go piki dee sëmbë dee a bi kai dë taa wë aan soni, di daka hën a dou. Be de ko a di tööuwosu ko njan di gaan piizii.

“Nöö hën dee futuboi go, hën de da di buka te de kaba. Ma nöö dee sëmbë a bi kai dë, de an kë ko. De an dë a di soni dë seei.

⁴ “Nöö hën di könu manda wanlö oto futuboi fëen möön taa be de toona go

taki da de taa a seeka hii soni tuu kaa. Dee gaan kau, ku dee kau mii dee a bi kiija buta naandë fu de fatu tjika u de njan di daka, nöö a kii de tuu kaa seeka boi. Nöö be de ko a di piizii. Sö a manda taki da de.

⁵ “Ma nöö fa dee futuboi go da di buka te de kaba naandë, hën dee sëmbë tjëkë ahwa maun da de taa de an dë a di soni dë. Hën wan u de hopo go fëen nëen goon dendu, di otowan go fëen a möni wooko. ⁶ Nöö dee sëmbë dee fika, hën de hopo, hën de kisi dee futuboi u di könu hën de du hogihogi ku de te a tjika de, hën de kii de puu dë gbelin.

⁷ “Nöö hën di könu jei taa sö wan soni, nöö hën hati fëen ko boonu seei tee na soni. Hën a kai wanlö sodati fëen, hën a manda de go kii dee sëmbë dee bi kii dee futuboi fëen, hën de booko di köndë, de suti faja nëen tjuma gbegedee.

⁸ “Nöö hën wë di könu toona kai wanlö oto futuboi u de ko nëen, hën a taa: ‘Wë un luku. Dee soni u seeka buta dë fuu njan di piizii, nöö u kaba u seeka de gaanduwe kaa e, ma dee sëmbë dee mi kai u de ko nöö de hogi poi. An fiti u de ko njan di piizii aki möön.

⁹ “Wë nöö un sabi nö? Un go a di köndë nöö un paaja waka a hii dee sitaati tuu, gaan wan ku piki wan. Nöö hiniwan sëmbë di un si, nöö un kai ën taa be a ko a di tööuwosu aki ko njan.’

¹⁰ “Nöö hën de paaja hii di köndë. Nöö hën de kai hii sëmbë dee de si kaa, bunuwan ku hogiwan tuu, hën de tja de ko a di piizii te di wosu fuu pöö ku sëmbë.

¹¹ “Ma nöö di tööu bi abi wan wëti taa di könu seei o buta di koosu fii bisi ko a di tööuwosu. Nöö hën de dë a di piizii dendu te wan pisi nöö hën könu ko u ko da de wodi. Nöö fa a ta da de wodi ta lontu dë, te wan pisi hën wojo fëen ko kai a wan sëmbë ko naandë. A dë fëen

ku fëen seei koosu nëen sinkii gbolo. An bisi di koosu könu bi dëen möönsö.

¹² “Hën könu luku ën diin, a kai ën: ‘Womi.’

“A piki.

“A taa: ‘Unfa a waka i ko aki söndö i bisi di koosu di mi da i fii musu bisi?’

“Hën di womi dë pii. An sa piki na wan soni.

¹³ “Nöö hën di könu manda dee futuboi fëen taa: ‘Un kisi di sëmbë dë tai ën maun ku ën futu te un kaba, nöö un vindëen go a döo a dungudungu ala, ka sëmbë dë a sitaafu ta bai ta këë ta djëmë nöömö.”

¹⁴ Sö wan oto Masa Jesosi taki da de naandë e. Hën a taa: “Nöö sö wë a dë e, dee sëmbë. Masa Gadu kai hia sëmbë u de ko, ma nöö biti sëmbë nöö ta ko nëen a di fasi di a buta faa tei de.”

Aki Masa Jesosi ta taki soni

u lanti möni.

Maik. 12:13-17; Luk. 20:20-26

¹⁵ Nöö fa Masa Jesosi fan te a kaba dë, hën dee Faliseima go a së go kuutu ku de na de unfa u de du de feni ën kisi tai ku dee fan a ta fan. ¹⁶ Nöö hën de feni wan soni fu de hakisi.

Nöö hën de kai dee bakama u de, ku wanlö sëmbë u Könu Helodi paatëi, hën de manda de go a Masa Jesosi go hakisi ën di soni de pakisei dë.

Nöö hën de naki te de go dou. Hën de kai ën: “Mësitë o.”

Hën a piki.

De taa: “Wë u ko a i aki.”

A taki aai.

“Wë u sabi taa fa i dë aki, nöö i dë gaan bumbuu sëmbë. Biga i ta konda dee soni u Gadu gbelingbelin da u leti kumafa de dë. Ja a’ toobi ku di fa sëmbë ta pakisei fii, hën mbei ja ta kwei di fan da u. Wë nöö hën i si u ko a i aki ko hakisi i wan soni, nöö di fa a dë nöö i piki u.

¹⁷ “Fa di Gaan Könu a Loomë ta duwengi u fuu ta paka lanti möni aki, wë nöö unfa i si ën? A fiti fuu pakëen naa an fiti?” Sö de hakisi ën.

¹⁸ Ma nöö Masa Jesosi sabi kaa taa politiki wë de ta naki ën sö, hën a piki de taa: “Un dee bödjëema aki, andi mbei un ta suku mi fuun tai ku fan sö? ¹⁹ Wë un da mi wan kwëngëlë möni i si.”

Nöö hën de tei wan kwëngëlë möni tja ko dëen.

²⁰ Nöö hën a hakisi de taa: “Wë ambë abi di në ku di fesi dë a di möni liba aki?”

²¹ Hën de piki taa: “Di Gaan Könu.”

Hën a taa: “Nasö nö?”

De taki aai.

Hën a taki da de taa: “Wë nöö di soni di dë u könu nöö un da könu ën e, nöö di soni di dë u Masa Gaangadu nöö un da Masa Gaangadu ën.” ²² Nöö fa a piki de dë, nöö a bigi da de seei. De an bi mëni taa sö a bi o piki de a sö wan köni fasi te de an sa feni soni u taki möön. Nöö hën de kumutu disëen dë, hën de go u de.

Aki dee Saduseima ko hakisi Masa Jesosi soni u di dëdë weki baka.

Maik. 12:18-27; Luk. 20:27-40

²³ Nöö hën di daka dë seei, hën wanlö sëmbë u di keiki paatëi de kai Sadusei ko a Masa Jesosi. Wë dee lö pei sëmbë naandë, de an kë biibi taa te sëmbë dëdë nöö di akaa fëen ta fika ku libi faa toona ko a di sëmbë sinkii a bakaten, be a weki baka.

Nöö fa de ko nëen dë, hën de hakisi ën taa: ²⁴ “Mësitë o, de taa te sëmbë dëdë nöö a o toona weki baka. Wë nöö u ko hakisi i wan soni fëen fii piki u.

“Wë Mosesi bi da u wan wëti. A taa ee wan womi ku ën mujëë libi te nöö hën di womi dëdë söndö a pali ku ën, nöö di baaa fëen musu hoi ën suwagi, be a pali miii ku ën fu di baaa fëen böngö an musu kaba. Na sö nö?”

²⁵ “Söö. Wë nöö de bi dë sëbën baaa womi a u mindi aki. Nöö hën di gaan wan u de tei wan mujëë. Hën de dë te wan pisi hën dëdë kii di womi gbolo, hën ku di mujëë an pai möönsö. Nöö hën di oto baaa hoi di mujëë. ²⁶ Te di womi dë seei dëdë, an pali ku ën möönsö. Hën di u mbei dii hoi di mujëë. Tefa a dëdë an pai ku ën möönsö. Nöö sô hii dee sëbën baaa womi tuu libi ku di mujëë, ma na wan u de pali miii ku ën möönsö. ²⁷ Nöö a baka u di dë, hën di mujëë seei ko dëdë tu.

²⁸ “Wë nöö di soni u kë hakisi i, hën da ee sëmbë dëdë de ta weki baka, nöö unfa di soni o pasa te de tuu weki baka? Undi u dee sëbën baaa o abi di mujëë? Biga de tuu bi libi ku ën.” ²⁹ Nöö hën Masa Jesosi piki de taa: “Wë un ta tei di taki a wan föutu fasi poi e, fu di wan saandi Gadu Buku taki, nöö wan sabi un kaakiti Gadu abi tu. ³⁰ Biga tee sëmbë dëdë weki nöö manu ku mujëë soni an o dë möön e, ma hii sëmbë tuu o dë kuma dee basia u Masa Gaangadu köndë.

³¹ “Ma nöö fuu taki a di fa sëmbë ta dëdë weki baka dë, nöö wan ta lesi a di Buku u Gadu fa Gadu bi fan ku Mosesi a di faja dendu ö? ³² A taa: ‘Mi da di Gadu di dee gaan sëmbë fii ta begi, de Abahamu ku Isaki ku Jakopu.’

“Wë wan jei ö? An taa, ‘Mi da di Gadu di de bi ta begi,’ ma a taa ‘Mi da di Gadu de ta begi.’ Wë nöö Masa Gaangadu an dë di Gadu u dëdëdëdë sëmbë e, ma a dë di Gadu u libilibi sëmbë. Wë nöö hën da Abahamu ku Isaki ku Jakopu, di akaa u de dë ku libi a wan kamian eti, nasö nö? Nöö faandi mbei wan kë piki taa tee sëmbë dëdë nöö de dë ku libi eti?”

³³ Wë nöö di dee hia sëmbë sai dë jei fa Masa Jesosi piki dee Saduseima, nöö a bigi da de te na soni.

Aki Masa Jesosi ta lei undi u dee wëti u Gadu da di möön hebi wan.

Maik. 12:28-34; Luk. 10:25-28

³⁴ Nöö di dee Faliseima ko jei taa sô Masa Jesosi wini dee Saduseima a fan, nöö hën de toona hai ko makandi möön ko ta suku soni möön u de go kisi ën. ³⁵ Te de kaba nöö hën de go nëen.

Nöö de bi abi wan fiafia lei wan a de dendu di sabi Dju wëti finifini, nöö hën o fan di fan. ³⁶ Nöö hën a kai ën taa: “Mësitë.”

A piki.

A taa: “Wë nöö fa Mosesi sikifi dee wëti u Gadu buta a di Buku, nöö undi u de da di möön hebi wan u de tuu?”

³⁷ Hën a piki de taa: “Di möön hebi wan ö? Hën da i musu lobi Gadu i Masa te dou ku hii i hati ku hii i akaa ku hii di pakisei fii di i abi. ³⁸ Hën da di möön hebi wan u hii dee wëti tuu. ³⁹ Ma nöö wan otowan dë leti nëen baka, hën da i musu lobi di otowan fii leti kumafa i lobi i seei. ⁴⁰ De tu wëti dë, de dë a fesi u hii dee otowan tuu. Biga hii dee wëti Mosesi ku dee tjabukama bi kisi a Gadu tuu, de tuu ta hëngi a de tu wëti naandë e.”

Sô Masa Jesosi piki de.

Aki Masa Jesosi tai dee Faliseima ku wan hakisi.

Maik. 12:35-37; Luk. 20:41-44

⁴¹ Wë nöö di dee Faliseima dë a Masa Jesosi dë kaa, nöö hën a bia hakisi de wan soni awaa. ⁴² A taa: “Wë miseei o hakisi unu wan soni. Unfa un ta mëni u di Könu de kai Keesitu, di Gadu bi paa-musi taa a o manda ko? Ambë bakamii a musu dë?”

Hën de taa: “Wë a musu dë wan bakamii u Könu Dafiti.”

⁴³ Hën a taa: “Na sô nö? Wë nöö unfa a waka Dafiti seei kai ën ‘Masa’, ee bakamii fëen nöö a o dë? Biga i sabi fa di Buku taki. Di Akaa u Gadu ko a Dafiti

liba nöö hën a taki wan soni u di Paamusu Kõnu taa:

⁴⁴“Masa Gadu taki da mi Masa taa:

‘Ko sindo a mi letimaun sē aki

ta luku te mi buta dee felantima fii a i basufutu.’

Na sō Dafiti bi taki ö?

⁴⁵“Wē nöö andi Dafiti kē taki ku di soni dē? Biga ee di Paamusu Kõnu o dē hën bakamii nöö, unfa a o sa dē hën Masa möön?” Hën di soni dē Masa Jesosi hakisi dee Faliseima.

⁴⁶Ma nöö fa a hakisi de di soni dē, na wan u de saanfa u piki ën möönsö. Nöö hën mbei fu kumutu a di ten naandē, nöö na wan sēmbē abi hati u go hakisi Masa Jesosi soni u de sa kisi ën möön.

Aki Masa Jesosi bai helu da dee hedima u keiki ku dee Faliseima.

Maik. 12:38-40; Luk. 11:37-52, 20:45-47

23 Nöö a baka u di dē, hën Masa Jesosi fan ku u dee bakama fëen ku dee hia sēmbē dee sai dē tuu. A taa: ²“Un haika e, dee sēmbē. Wan si fa dee Sabima u Wëti ku dee Faliseima ta libi ö? De buta deseei a di kamian di Mosesi bi abi ta lei sēmbē dee wëti u Gadu. ³Nöö fa un jei de ta fan dē, nöö un musu piki de tuu. Ma nöö wan musu suku u djeesi de a di fa de ta libi e. Nönö, biga de an ta libi kumafa dee wëti ta taki. ⁴Nöö de ta lai wëti tee a hia da unu fuun musu ta tjai, ma de seei an ta tja wan pikiwan fëen seei.

⁵“Nöö fa dee lö sēmbē dē sai dē, nöö hiniwan soni di de o du kaa nöö de ta du ën fu sēmbē wojo musu si de taa de dē bumbuu sēmbē. Biga Gadu bi taki taa i musu sikifi dee wëti fëen buta a i mindifesi ku i maun fu ja musu fëekëtē de. Ma nöö dee lö sēmbē dē, de ta mbei gaan gindi dosu te de kaba ta sikifi Gadu wëti te a hia lai nëen ta tai buta a de mindi fesi ku de maun te de kaba fu sēmbē

musu si de taa aai, sō de ta biibi Gadu tjika.

“Söseei Masa Gaangadu bi taki taa te de o nai di koosu u de, nöö de musu nai ën ku jëkëjëkë a buka. Ma nöö de ta nai gaan langalanga jëkëjëkë te pasa maaka fu hii sēmbē musu si taa sō de ta biibi Gadu hebi tjika. Ma an dē sō a de hati. Un si ö?

⁶“Nöö fa i si de sai dē, ee de o go a wan piizii ee nasö de go a keiki, nöö de lobi u sindo a dee möön hei kamian fu hii sēmbē wojo musu ta kai a de. ⁷Nöö te de o go a wojowojo ee nasö a wan oto kamian a lanti dendu, nöö de lobi u sēmbē musu ta da de wodi a lanti dendu dē ta kai de ‘Munëli, Munëli.’ A ta suti da de seei.

⁸“Wē ma nöö mi taki da unu taa na sō un musu libi e, dee sēmbē. Biga un tuu dē baaa ku baaa makandi. ⁹⁻¹⁰Nöö wan musu buta unu seei hei möön sēmbē fu de ta ko ta kai unu ‘Munëli’ ee nasö ‘Taata,’ ee nasö ‘Masa.’ Di fa dē an bunu e! Biga wan kodo Masa nöö un abi, ku wan kodo Tata, hën da Masa Gaangadu di dē a liba. Nöö wan kodo Mësitē nöö un abi hën da di kõnu di Gadu bi paamusu taa a o manda ko. Nöö wan musu tei libisēmbē buta a dee lö kamian dē e, nöö wan musu hopo unu seei buta a dee lö kamian dē tu. Nönö.

¹¹“Ma nöö ee wan fuunu kē dē fesima, nöö i musu saka i seei ko dē kuma futuboi u dee otowan fii. ¹²Biga ee wan sēmbē i ta suku u hopo i seei, nöö Gadu o booko i saka. Ma ee i saka i seei, nöö Gadu o buta i möön hei.”

¹³Nöö hën Masa Jesosi gandji da dee hedima u Dju awaa, a taa: “Mi bai helu da unu e, un dee Sabima u Wëti ku un dee Faliseima aki, un bödjëema unu! Fa un sai naandē, wan ta ko a di Njunjun Tii u Gadu dendu möönsö, nöö dee sēmbē dee dē fa u ko nëen nöö un ta tapa di

pasi da de tu. Un ta tapa di döo seei a de fasi u de an musu denda ko a dendu.

¹⁴“Nöö mi toona bai helu da unu möön e, un dee Sabima u Wëti ku un dee Faliseima naandë, un bödjëema unu! Biga te un si wan mujëë manu fëen dëdë a fika a ganda, nöö un ta tei dee gudu fëen ku hii dee soni dee dë nëen wosu tuu ko fuunu. Nöö naandë seei un ta dë ta begi gaan langa begi, ta mbei taa un dë bumbuu sëmbe poi. Fa un ta du dë, nöö mi taki da unu taa woon kisi wan gaan sitaafu fëen a Gadu e.]

¹⁵“Nöö mi bai helu da unu möön e, un dee Sabima u Wëti ku dee Faliseima aki, un bödjëema unu! Biga fa i si un sai dë, nöö un ta waka hii di mundu fuun feni ee wan kodo sëmbe seei hai tja ko a unu së. Nöö te un wini ën kaa, nöö un ta butëen ko tu toon didibi möön leki fa un sai dë.

¹⁶“Nöö mi bai helu da unu möön e, un dee bookowojoma dë. Biga fa un sai dë, un ta suku u ta lei otowan pasi ma unu seei wan ta si di pasi möönsö.

“Biga un taa ee wan sëmbe i tei di Wosu u Masa Gadu soi, nöö di soi dë aan kaakiti. Ee i poi ën seei nöö an o kisi i. Ma ee i tei di goutu di dë a di Wosu soi, nöö hën a' kaakiti tjika fu di soi kisi i. Sö di lei fuunu di un abi, sö a dë. ¹⁷Wë un dee bookowojoma dë, unfa un du don sö? Biga di goutu ku di Wosu u Masa Gadu, undi u de möön hebi? Na di Wosu nö? Nöö fu di di goutu dë a di Wosu dë, hën mbei a ko dë wan hebi soni, na sö nö?

¹⁸“Söseei tu, un ta lei sëmbe taa ee de tei di begitafa soi, nöö di soi aan kaakiti tjika. Ma ee i tei di soni de tja ko buta a di tafa dë soi, nöö hën abi kaakiti, di soi o kisi i ee i booko ën. Na sö un ta taki ö? ¹⁹Wë nöö un wisiwasi di dë? Biga di soni de tja ko buta a di tafa, nöö nëen hebi e. Ma di begitafa hën hebi, nöö te i tja di soni ko buta a di tafa liba ufö a o ko wan hebi soni. ²⁰Nöö mi taki da unu

taa, ee i tei di begitafa dë soi, nöö hën da i soi ku ën ku hii dee soni dee dë nëen liba tuu.

²¹“Nöö söseei tu, ee i tei di Wosu u Masa Gaangadu soi nöö hën da i ta soi ku ën ku hii dee soni dee nama ku ën tuu, te dou ku Masa Gaangadu seei tu di ta dë a di Wosu. ²²Nöö te i tei liba ala soi, nöö hën da i tei di könubangi u Masa Gaangadu a liba ala ku Masa Gadu seei di dë sindosindo nëen. Sö di soi fuunu hebi tjika.

²³“Nöö mi bai helu da unu möön e, un dee Sabima u Wëti, ku un dee Faliseima, un bödjëema unu! Biga hii dee soni un ta paandi fuun njan te dou ku dee pikipiki sii tuu, nöö de tuu un ta paati a teni pisi finifini nöö i ta da Gadu fëen pisi. Sö un ta mbei taa un ta hoi Gadu wëti fini tjika. Ma nöö dee gaan wëti u Gadu kuma fii wegi soni luku a wan leti fasi, ee nasö fii abi tjalihati da otowan, ee nasö fii libi a wan leti fasi fu sëmbe sa futoou i, dee di dë wan ta kai de gaan soni möönsö. Nöö an bunu e! Biga ee i lobi u hoi wëti sö, nöö dee wëti dë tuu i bi musu hoi makandi söndö i disa hafu u de.

²⁴“Nöö mi bai helu da unu möön, un dee bookowojoma ta lei otowan pasi naandë. Biga un dë leti kuma wan sëmbe ee wan piki sundju kai a di wata fëen di a ta bebe, nöö a o hopo wante go maani ën puu te a kaba bifö a o bebëen. Ma ee wan gaan gindi mbeti dë a di wata nöö an o si ën möönsö. A o bebe di wata wiö. Nöö sö wan sabi u wegi soni tjika.

²⁵“Nöö mi bai helu da unu möön, un dee Sabima u Wëti ku un dee Faliseima, un bödjëema unu! Biga un ta wasi paabi fuunu ee nasö kan fuunu finifini a wëti fasi, ufö de sa limbo da unu tjika. Ma hii fu di dë, hati dendu fuunu an dë limbolimbo. A lai ku söso giii ku langahati ku takufasi. ²⁶Un dee bookowojo Faliseima aki, un haika e! Un mbei hati fu-

unu ko dë limbolimbo, nöö hii dee döösë soni fuunu o dë limbolimbo tu.

²⁷“Nöö mi bai helu da unu möön e, un dee Sabima u Wëti ku un dee Faliseima aki, un bödjëëma unu! Fa un sai dë, un dë leti kuma dee geebi de ta seeka feifi a döösë tee de ko dë wetiweti faan limbolimbo. Ma dendu u de lai ku dëdë sëmbe pondipondi fika bonu. ²⁸Sö un dë e, fa i si un sai dë. Biga un ta mbei unu seei kuma gaan bumbuu sëmbe, ma hati dendu fuunu lai ku sösö ganjan ku bödjëë fasi ku hii pei hogi.

²⁹“Nöö mi bai helu da unu möön e, un dee Sabima u Wëti ku un dee Faliseima, un bödjëëma unu! Fa un sai naandë, un ta seeka dee geebi u dee fesiten tjabukama u Gadu, ku dee u dee oto sëmbe dee bi libi bunu a Masa Gaangadu wojo. Un ta bisi de te de hanzo möön hii soni. ³⁰Sö un ta du e, nöö hën wë un sai dë ta taki taa ee unu bi dë a di ten u de ala, nöö wan bi o kii de kumafa dee gaan sëmbe fuunu bi kii de.

³¹“Ma nöö hii fa un taki dë seei, ma ee sëmbe wegi di fa un ta libi te de kaba, nöö de musu si taa un dë lalalala bakamii u dee gaan sëmbe fuunu dee bi kii dee tjabukama dë. Un djei de tumisi ku di hogilibi fuunu. ³²Nöö mi taki e, taa be un libi di hogilibi fuunu go dou nöö e, te nöö a o kisi di maaka di dee gaan sëmbe fuunu bi buta da unu.

³³“Nöö fa un hai ko zunta gidjii kuma sindeki lolulolu na akata dë, nöö un sabi taa un sa lusu kule go te de an o kisi unu tuwë a di didibi faja nö? ³⁴Wë nönö e! Un haika, mi o toona manda wanlö oto tjabukama ko a unu möön, ku fusutan sëmbe. Bumbuu leima seei mi o manda da unu leti kumafa Masa Gadu bi manda ko da dee gaan sëmbe fuunu a fesiten. Nöö hafu u de woon peka a lakpa pau kii, hafu u de woon kii a oto fasi, hafu u de woon fon a dee keikiwosu fuunu, hafu u de woon ta buta ku de ta jaka ta

puu a köndëköndë kuma dagu. Sö woon du ku de tjika.

³⁵“Nöö hën mbei mi taki da unu taa hii dee bumbuu sëmbe u Gadu dee de bi kii a goonliba aki tuu kaa, de tuu o fika a unu liba e, kumutu na Abeli te dou a Sakaliasi di mii u Belekia di de bi kii a di Wosu u Masa Gadu ganda mindi. ³⁶Hii di hebi u de tuu o kai a un dee hogi sëmbe ta libi a di ten aki liba e.” Sö Masa Jesosi fan ku dee hedima u Dju naandë.

Aki Masa Jesosi ta këë

da Jelusalen.

Lk. 13:34-35

³⁷Nöö di a fan sö te a kaba, nöö hën wan gaan tjali kisi ën u di köndë. Hën a taa: “Ee aai, Jelusalen, Jelusalen, a i ganda mindi aki de vinde sitonu naki dee sëmbe kii, dee Gadu bi manda. Hii dee tjabukama tuu de kii a i aki. A tjali e. Sömëni pasi mi bi hangi fu mi kai dee sëmbe fii ko a mi, kumafa wan ganian mama ta kai hën miii fu de ko nëen hanza basu faa tjubi de. Ma nöö de an bi kë ko möönsö. ³⁸Da a ko dë taa wë heepi an dë. Nöö mi o disa unu be un libi kumafa un kë e, be di kamian fuunu aki booko kaba a sösö.

“Biga mi disa unu fuun bai sabi sö. ³⁹Nöö mi taki e, te di daka dou u mi toona ko möön, nöö woon dë kabakaba fuun tei mi awaa. Nöö woon toona bai kumafa un bi bai dë kaa taa: ‘Gaantangi u Gadu u di sëmbe a manda da u aki. Gadu musu dë ku ën.’”

Sö Masa Jesosi fan te a kaba di ten dë.

Aki ta lei dee maaka u te

di ten u dë aki o kaba.

Maik. 13:1-31; Luk. 21:5-33

24 Nöö hën di a ta kumutu a di Wosu u Masa Gadu a Jelusalen dë faa go, nöö hën u dee bakama fëen ko nëen

ko hakisi ën taa: “Masa o, ja si fa dee wosu fu di keikipisi aki waiti nõ?”

²Nöo hën a taa: “Awa, ma fa i si de hanzo seei, ma wan daka ta ko di na wan u dee gaan sitonu i si aki o fika oto a oto liba möön e. De tuu de o booko tuwë a goon paaja fanjanfanjan.”

³Nöo hën a kumutu dë, hën a go a di kuun de kai Oleifi Kuun go sindo. Nöo hën u ko nëen naandë u wanwan hën u hakisi ën taa: “Masa, wë di soni i taki dë, na un juu ten a o ko pasa? Nöo un maaka joo lei u tu, fuu sa sabi di juu di joo toona ko baka ku di juu di ten u dë aki o kaba?”

⁴Nöo hën Masa Jesosi piki u taa: “Söö. Wë a bunu fuun sabi ën tuu e, fu sëmbe an sa ganjan unu. ⁵Biga di juu dë, nöo sëmëni sëmbe o hopo ta tei mi në taa de da di Paamusi Könu, nöo a di fasi dë de o ta kisi sëmëni sëmbe ta ganjan.

⁶“Nöo un haika e. Te di juu ta kisi, nöo woon ta jei taa: ‘Feti dë aki,’ te wan pisi, ‘Feti dë ala.’ Nöo wan musu panta e, biga dee lö soni dë musu ko pasa ufö. Ma nëen da di kaba eti e. ⁷Di juu dë, nöo wan köndë o hopo go feti ku di oto köndë, wan könu o hopo go feti ku wan oto könu, gaan hangi o ko, goonliba o ta seki, kamian o ta bai ta latja. ⁸Nöo di dë hën da di seti nöo fu di gaan fuka ten di dë u ko. A o dë leti kuma te bëë seti njan wan mujëë faa pai. Sö dee fuka dë o ta lei taa di juu zuntu fu di ten u dë aki musu kaba.

⁹“Nöo di juu dë, de o seti du ku un dee sëmbe u mi tu. De o buta unu a sëmbe maun u de sitaafu kii. Hii sëmbe o ta buuse unu fu di un nama ku mi hedi. ¹⁰Hën wë mbei hia sëmbe o bia baka, de an o a’ biibi a mi liba möön. Nöo di juu ten dë, di libi o hogi tee. Sëmbe o ta tja de na de go sei, de o ta buuse deseei te na soni. ¹¹Nöo sëmëni sëmbe o hopo ta konda taa de da tjabukama u Gadu, nöo de o

ta ganjan hia sëmbe ta kisi ta hai tja ko a de së.

¹²“Nöo fa dee sëmbe u di ten dë o libi hogi ku deseei tjika dë, nöo gaan së u de an o lobi de na de möön e. ¹³Ma nöo dee sëmbe dee o tai hati ta biibi a Gadu tee dou di kaba pisi, nöo de o feni di libi u teego. ¹⁴Ma nöo di bunu buka u di Njunjun Tii u Gadu musu paaja te dou hii goonliba e, be hii föluku musu jei. Nöo baka u di dë ufö di ten u dë aki o kaba.

¹⁵“Nöo te wan pisi, nöo woon si di gaan hogi di di tjabukama u Gadu de kai Daniëli bi taki e. Di hogi dë, Masa Gaangadu an sa si ën a wojo seei, kwetik-weti, biga hën ta biinga u poi hii bum-buu soni kaba a sösö gbededee. Nöo di hogi dë o hopo ën seei buta leti a di kaba apaiti kamian u Masa Gaangadu Wosu, ka hën wanwan bi musu dë. Sö a o hopo ën seei tjika. (Nöo fa u sikifi ën aki, nöo di sëmbe di ta lesi, nöo be a buta mëni nëen bunu faa musu fusutëen.)

¹⁶“Nöo te di soni u taki dë pasa, nöo dee sëmbe dee dë a Judea köndë aki nöo de musu kule hesihesi go tjubi a dee gaan kununu liba e. ¹⁷Ee wan sëmbe i dë a i wosu a baiko a liba ala, nöo i musu bazia wante kai a goon kule go tjubi. Ja musu bia go a i wosu dendu seei taa i nango tei soni fii tja go ku i. Nönö. Sö i musu biinga kule hesi tjika. ¹⁸Nöo dee sëmbe dee dë a goon dendu, sö nöo de musu kule wantewante go tu. De an musu go a wosu go tei koosu u de tjai. ¹⁹Nöo a o tjali möönsö o, dee sëmbe, da dee mujëë dë ku bëë ku dee dë ku miii a maun. Biga dee daka naandë o dë wan hebi daka seei da de.

²⁰“Nöo un musu ta begi Gadu taanga e, be di juu naandë an kisi i a kötö ten, ee nasö a saba daka [di a’ tjina fii kule.], ²¹Biga mi taki da unu taa, fu sensi di Masa Gadu mbei goonliba, nöo di lö gaan fuka dë an bi ko pasa wan daka eti. Nöo söseei tu an o pasa ufö di ten

dë dou. Nöö fa a o pasa naandë, nöö an o pasa möön tu e. ²² Ka soni o hogi tjika dë, mi taki da unu taa ee Masa Gaangadu an tapëen hesi, nöö na wan sëmbe o dë ku libi a goonliba möön. Hii sëmbe seei tuu fiaa o dëdë kaba. Ma fu dee sëmbe dee Masa Gaangadu tei ko sëmbe fëen, nöö fu de hedi wë a o tapëen möön hesi.

²³ “Söö. Nöö di juu dë, nöö wan sëmbe o ko taki da i taa: ‘Luku di Paamusi Kõnu leti naandë!’ Ma wan musu piki e. ²⁴ Biga sëmëni sëmbe o ta hopo ta ganjan sëmbe taa de da tjabukama u Gadu ee nasö de da di Paamusi Kõnu. De o ta du gaan foondo soni ta bia sëmbe hedi ta hai tja ko a de së. Mi taki da unu taa ee a bi sa, nöö de bi o ganjan dee sëmbe fu Gadu seei tu, dee a bi tei kaa ko sëmbe fëen seei. Un si ö? ²⁵ Nöö fa mi ta taki dee soni da unu aki, nöö mi ta taki de a fesi da unu fu buuja an musu kisi unu. Biga un bi jei de kaa.

²⁶ “Nöö mi o toona bai unu wan pasi möön, kumafa i si mi bi bai unu dë kaa taa ee de ko taki da i taa: ‘Di Paamusi Kõnu ko e! A dë leti a sabana dendu ala!’ nöö wan musu kule go luku e. Biga na tuu. Ee de taa: ‘Haika, a dë leti tju-bitjubi a wosu dendu dë,’ ma wan musu piki e. ²⁷ Biga te mi ko, nöö an o dë wan tju-bitjubi soni sô. Nönö. A o dë limbolimbo u hii sëmbe u goonliba sa si, leti kuma te gaangadu koti faja a di së u sonu kumutu nöö i ta si ën te a di së u sonu go tu. Sö nöö di ko u Mi di ko Libisëmbe Mii aki o dë e. An o dë seei u oto pena taki da oto, biga hii sëmbe o si mi kaa.

²⁸ “Ja sabi fa a dë te soni dëdë pondi a wan kamian nö? Te wan pisi nöö joo si hia tingifou ta hai ta ko gidjii dë u de ko njan di soni. Wë sô nöö di ko u mi o dë u hii sëmbe sa si tu. An o dë a tju bi.

²⁹ “Nöö a baka u di fukaten u bi taki dë, nöö wanlô gaan soni o pasa, leti ku-

mafa di tjabukama u Gadu bi taki ën. A taa:

Di sonuwojo o dungu kankan.

Nöö di libawojo an o tuwë limbo möön tu.

Nöö dee teeja dee dë a liba ala, de o ta kumutu a de kamian ta puu ta kai.

Hii soni u mundu kaa o ta seki.

Sö di tjabukama bi taki, nöö sô a o ko pasa a di ten u ta taki aki.

³⁰ “Nöö di juu ten dë, de o si di maaka fu Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki te a liba ala, nöö hii sëmbe u di goonliba aki tuu o ta bai ta këë te na soni. Biga de o si mi ta koti faja ta ko a dee bundji dendu ala ku gaan kaakiti. ³¹ Nöö fa mi o ta ko dë, nöö wan tutu o piki taanga. Nöö dee basia fu Masa Gaangadu kõndë o ta waka ta pii hii dee sëmbe u Gadu tuu hai tja ko buta a wan kamian. De o pii de a hii kamian ka de bi dë, ee a sonu go, ee a sonu kumutu, ee a basusë, ee a libasë. Sö dee basia o hai de ko makandi.

³² “Söö dee sëmbe, be mi lei unu wan soni a di fuuta pau de kai figa. Te un si di pau dë toona ta buta njunjun uwii ta ko, nöö un sabi taa a deeweï buka u dë, na sô nö? ³³ Wë nöö so seei tu, te un si dee soni mi bi taki da unu aki ta pasa, nöö un musu sabi taa di juu kisi u Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki toona ko. ³⁴ Nöö mi taki da unu seei gbelin taa dee lö sëmbe u di ten u dë aki, na de tuu o dëdë e, bifö hii dee soni mi taki dë tuu o ko pasa.

³⁵ “Nöö fa mi ta fan ku unu aki, nöö mi taki e, taa hii soni u goonliba aki ku hii soni a liba ala tuu sa kaba a sösö, ma dee wöutu dee mi ta taki da unu aki, na wan u de seei o lasi kaba a sösö möönsö. Sö de dë tuutuu soni tjika.

Aki ta lei taa i musu dë

seekaseeka da di kaba u di ten

u dë aki.

Maik. 13:32-37; Luk.

12:41-48, 17:26-30, 34-36

³⁶“Ma nöö fa mi taki dee soni dë seei, ma na wan sëmbe sabi na un juu ten de o pasa e. Dee basia u Gadu Köndë an sabi, nöö Mi di Mii u Gadu aki seei, ma sabi tu. Ma mi Tata a liba wanwan tö nöö sabi un juu de o pasa.

³⁷“Nöö leti kumafa un jei soni bi waka a di ten u Noa, nöö sö nöö soni o dë a di ten Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki o toona ko a goonliba. ³⁸Biga dee sëmbe u di ten naandë bi dë ta njan u de ta bebe ta tei mujëë ta da mujëë manu, tee dou di daka Noa go a di gaan sipi. ³⁹De an bi mënï seei taa sö wan hogi dë u ko miti de. Ma te u de kë mënï, nöö hën tjuba kai gbulululu singi di goonliba piii, sawa de tuu fia tja go kii puu dë.

“Nöö mi taki da unu taa leti sö nöö a o dë a di juu ten mi o toona ko a goonliba. ⁴⁰Biga tu sëmbe sa dë u de a goon dendu ta wooko, te wan pisi mi o ko tei wan u de tja go, di otowan o fika naandë. ⁴¹Tu mujëë o dë u de ta puu fania, te wan pisi mi tei wan u de tja go, di otowan fika. ⁴²Nöö hën mbei mi ta bai unu aki taa be un ta dë setiseti ta mënï mi e. Biga wan o sabi na un juu di Masa fuunu aki o toona ko a unu.”

⁴³Nöö hën Masa Jesosi toona taki wan oto soni u di ko fëen möön taa: “Di ko u mi o dë leti kuma te wan fufuuma go booko wan wosu a ndeti. Wë nöö di sëmbe di abi di wosu, ee a bi sabi un juu di fufuuma bi o ko, nöö a bi o dë ku wojo setiseti ta watji ën fu an ko booko di wosu fëen. Na sö nö? ⁴⁴Nöö hën mbei un musu ta dë setiseti e. Biga tee wan daka nöö mi o dou a unu liba vau sö, a

wan juu di wan bi mënï seei taa mi ta ko.”

⁴⁵⁻⁴⁶Hën a taa: “Di juu dë o dë kuma te wan guduma o go a wan kamian. Nöö a o kai wan u dee futuboi fëen ko nëen faa musu butëen basi a dee otowan fëen liba. Hën o ta seeka de ta da de njanjan kumafa a dë fanöudu, fu tee di juu kisi fu de masa toona ko.

“Wë nöö a o bunu seei da di lö futuboi dë e, ee a dë taa a ta du di wooko fëen a wan bunu fasi ku fusutan. ⁴⁷Biga tee di juu dou u di masa fëen toona ko, nöö a o si taa a wooko bunu. Nöö a o wai ku ën seei te a o buta hii gudu fëen tuu nëen maun faa musu ta seeka dëen nöömö.

⁴⁸“Ma ee di futuboi dë wan hogi sëmbe, nöö kandë a o pakisei nëen hati taa: ‘Wë fa di masa u mi ta hoi longi tjika aki, nöö kandë an o ko eti.’ ⁴⁹Nöö a o seti ta fon dee oto futuboi kuma hën ta du hogihogi ku de. Nöö a o ta waka ku dee mati fëen ta njan ta bebe soni a kamiankamian ta dööngö. ⁵⁰Nöö i sabi andi o pasa ö? Te wan pisi nöö di masa fëen o ko dou a wan juu di an bi mënï ën seei. ⁵¹Nöö mi taki da unu taa a o sitaafu di futuboi fëen naandë wan gaan hogi sitaafu e. Biga a o tuwëen go a di kamian ka dee bödjëema ta dë, nöö naandë a o dë ta tja fuka ta bai ta kai olo ta njan tanda fu nöömö.”

Sö wë Masa Jesosi taki da u di juu dë.

Disi da di oto u dee

teni mujëë mii.

25 Nöö hën Masa Jesosi taa: “Mi o konda wan oto woto da unu aki möön u lei unu fa di Njunjun Tii u Gadu dë.”

Hën a taa: “Wë un sabi fa di guwenti dë kaa, u te wan womi ku wan mujëë o tööu. Dee wëndjë mujëë mii o go miti ku di womi fu de tei ën tja go tööu ku di mujëë. Na sö nö?”

“Wë nöö hën wë de o hoi wan tööu, nöö teni mujëë mii bi musu go miti ku di womi a wan kamian, fu de tjëen ko a di mujëë. Hën wë de seeka te de kaba, hën de tei de lampu faja hën de nango. ²⁻³Ma nöö feifi u dee mujëë mii waka a wan don fasi. Biga de an tja oli möön leki di dë a de lampu kaa. ⁴Ma nöö de feifi otowan, de waka ku fusutan. Biga di de kumutu fu de go, nöö hën de tja oli go ku de.

⁵“Nöö hën wë de go sai dë ta luku di womi o tööu di tööu faa ko. Ma nöö a waka lati seei, hën de sai dë tefa ndeti, hën wë duumi tja de gbolo.

⁶“Hën de dë te tuwalufu juu u ndeti, te u de kë mēni hën de jei bai taa: ‘Un hopo! Un hopo seeka! Di womi ta ko e!’

⁷“Nöö hën de teni mujëë mii panta hopo vu, hën de kisi lampu u de valai seeka hesihesi.

⁸“Ma nöö dee feifi dee bi waka a don fasi dë, hën de pidi dee otowan taa: ‘Mujëë gaantangi, u begi unu un da u wan piki oli fuu munjan maaun, biga faja fuu ta tapa.’

⁹“Ma nöö de piki de taa: ‘Wë nönö, mujëë, di fuu an hila tjika fuu da unu e. Be un go bai a dee wënkëma.’

¹⁰“Nöö hën wë de feifi mujëë mii hën de go u go bai oli. Nöö fa de go dë, hën di womi ko miti ku de feifi mujëë mii dee bi fika dë, nöö hën de tjëen go a di tööuwosu. Nöö di de go dou, hën de tapa döo gbalai söötö, biga di juu pasa kaa u sëmbe musu ko a di piizii. Nöö hën de dë a di piizii wante.

¹¹“Nöö hën de sai dë tee wan pisi hën de feifi mujëë mii dee bi fika baka dë ko dou ko ta naki di döo ta bai taa: ‘Gaan-tangi o, dee sëmbe. Un ko jabi döo da u baa.’

¹²“Nöö hën di womi di abi di tööu hakisi taa: ‘Ambë da dee sëmbe ta bai ta kai mi dë?’ Hën a gandji da de taa: ‘Un go kumutu dë e! Ma sabi unu seei!’”

Sö wan oto wë Masa Jesosi tei konda da u te a kaba. ¹³Nöö hën a taa: “Hën wë mbei mi ta bai unu e, taa be un dë seei kabakaba hiniwanten. Biga wan sabi di juu di mi o toona ko a goonliba.”

Aki da di oto u wanlō sëmbe di bi musu wooko ku möni.

Luk. 19:11-27

¹⁴Nöö hën a toona tei wan oto woto konda da u möön, faa lei u fa di Tii u Gadu dë. A taa: “Wan guduma bi dë nëen kōndë, nöö hën wë a o go a waka a wan oto kōndë. Nöö di a o go, hën a kai dii futuboi fëen ko nëen, nöö hën a tei möni hën a paati da de fu de musu wooko ku ën dëen.

¹⁵“Wë nöö di fosuwan a buta feifi dusu nëen maun. Di u mbei tu a buta tu dusu. Di u mbei dii hën a buta wan dusu. Nöö fa a da de di möni peipei dë, nöö a da de ën leti kumafa a sabi taa de abi kōni tjika fu de sa wooko ku ën. Hën a baka u di dë, hën a tei pasi hën a go.

¹⁶“Nöö fa di masa go dë, hën di futuboi di feni di feifi dusu dë, hën a ta wooko ku ën tefa a toona feni feifi dusu möön buta nëen liba, a ko teni dusu. Sö di sëmbe dë wooko ku di fëen tjika. ¹⁷Nöö söseei di u tu, a wooko ku di fëen tee a feni tu dusu möön buta a di fëen liba, a ko fö dusu.

¹⁸“Ma nöö di u mbei dii, hën a tei di wan dusu fëen dë nöö hën a go diki baaku te a kaba, hën a bei ën buta a goon basu dë.

¹⁹“Wë nöö di masa u de go tan longi seei ufö a toona ko. Nöö di a toona ko, nöö hën a kai dee futuboi fu de ko konda dëen unfa de wooko ku di möni tjika.

²⁰“Nöö hën di fosuwan ko. Nöö hën a taki dëen taa: ‘Masa o.’ A piki. A taa: ‘Wë di feifi dusu i bi disa da mi aki nöö mi wooko ku ën e, tee nöö hën mi feni feifi dusu toona buta nëen liba möön. Nöö ja ta si ën aki nö? Mi tjëen ko da i.’

²¹ “Hèn di masa fëen wai ku ën seei. A taa: ‘Aai, womi, i dë wan sëmbe u futoou e. I dë wan bumbuu futuboi u mi seei. Wë nöö di i wooko sö bunu ku di piki soni mi bi buta a i maun dë, nöö mi o toona buta wan möön gaan soni a i maun awaa. Nöö be i fika ku mi aki e, be u tuu ta wai makandi.’

²² “Nöö baka u di dë, hèn di u mbei tu hèn a ko. Nöö hèn a taa: ‘Wë, Masa.’ Hèn a piki. A taa: ‘Wë i bi da mi tu dusu. Wë nöö mi wooko ku ën te nöö hèn mi toona feni tu dusu buta nëen liba möön. Ja ta si ën aki nöö? Mi tjëen ko da i.’

²³ “Hèn di masa fëen taki dëen taa: ‘Aai, womi, i dë wan sëmbe u futoou e. I dë wan bumbuu futuboi u mi seei. Wë nöö di i wooko sö bunu ku di piki soni mi bi buta a i maun dë, nöö mi o toona buta wan möön gaan soni a i maun awaa. Nöö be i fika ku mi aki e, be u tuu ta wai makandi.’

²⁴ “Nöö hèn di u mbei dii nöö hèn a ko dou. Hèn a taa: ‘Wë Masa, wë fa i dë aki, wë nöö mi bi sabi taa i dë wan hogs sëmbe. I ta koti soni ka ja bi paandi. I ta pii ka ja bi jaa tuwë. ²⁵ Nöö di mi sabi sö fii kaa, nöö mi fëëë e. Nöö hèn wë mbei mi go diki baaku te mi kaba hèn mi bei di möni fii. Nöö ja ta si ën kädë aki, mi tjëen ko da i.’

²⁶ “Nöö di di sëmbe fan sö te a kaba, nöö hèn di masa fëen hati boonu. Hèn a gandji dëen te na soni, a taa: ‘Ju hogison-ima, malëngëma ju! Di i bi sabi taa mi ta koti soni ka ma bi paandi, mi ta pii soni ka ma bi jaa tuwë, ²⁷ wë nöö i bi sa tja di möni u mi tololoo go buta a banku. Biga mi bi sa feni wan piki wini nëen te mi ko.’

²⁸ “Nöö hèn a manda dee oto futuboi fëen taa: ‘Un go puu di wan dusu nëen maun naandë e, nöö un da di sëmbe di abi teni dusu ën. ²⁹ Biga di sëmbe di bi abi te a hila kaa, nöö hèn o toona feni te pasa maaka. Ma nöö di sëmbe di abi wan

pikiwan nöö, nöö nëen maun de o puu di pikiwan a abi dë, be a fika ku sösö maun tjololoo.’

³⁰ “Hèn a taa: ‘Un go tei di sösö futuboi naandë puu a mi aki, nöö un tuwëen go a dungudungu ala, ka sëmbe ta tja fuka ta bai ta kai olo ta njan tanda fu nöömö.’”

Nöö sö wan woto Masa Jesosi tei lei u e.

Aki ta lei fa Masa Jesosi o kuutu sëmbe a bakaten.

³¹ Hèn a toona fan ku u möön, a taa: “Te wan daka nöö Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki o toona ko a goonliba e, mi ku dee basia u Gadu Köndë tuu. Nöö fa mi o ko dë, nöö ku hii di hei u Masa Gadu di a abi, ku hèn wë mi o ko e. Biga mi o ko fu mi ko sindo a di könubangi u mi, nöö di waiti u Gadu o ta koti faja a hii di kamian.

³²⁻³³ “Nöö di juu ten dë, nöö de o kai hii sëmbe u goonliba kumutu a hii dee köndëköndë tuu fia tja ko a mi fesi, nöö mi o paati de a tu pei. Hafu u de o dë a mi letimaun së, hafu u de o dë a mi töötö-maun së, leti kumafa dee sëmbe ta kiija mbeti ta paati dee mbeti u de, sikapu dë a wan së, kaabita dë a wan së.

³⁴ “Nöö mi o taki da dee sëmbe dee dë a mi letimaun së taa: ‘Söö, wë un dee sëmbe Gadu limbo fesi da aki, un pasa ko tei di kamian fuunu a mi Tata köndë aki e, di i si a bi seeka buta dë gaanduwe da unu kaa bifö a seti mbei goonliba. ³⁵ Biga di mi bi dë da hanga ta kii, nöö hèn un da mi soni mi njan. Di dëewata bi ta kii mi, hèn un da mi wata mi bebe. Di mi bi dë wakama, nöö hèn un tei mi buta a unu wosu seeka. ³⁶ Mi bi dë pënëpënë söndö soni a sinkii, hèn un tei koosu da mi, mi bisi. Di mi bi siki hèn wë un sölugu mi. Nöö di de bi tja mi go söötö a dunguwosu nöö hèn un ko luku mi e.’

³⁷ “Nöö fa mi o fan dë, nöö a o bigi seei da de. Nöö de o hakisi mi taa: ‘Wë Masa

o, na un juu u bi si i a kamian hangi bi ta kii i, hën u da i soni fii njan? Na un juu u bi si dëwata ta kii i, hën u da i wata i bebe? ³⁸ Na un juu u bi si i kuma wakama a wan kamian hën u tei i buta a wosu? Na un juu u bi si i söndö koosu a sinkii hën u da i soni u bisi? ³⁹ Na un juu u si i suwakisuwaki ee nasö a dunguwosu, hën u bi ko luku i?

⁴⁰ “Nöö mi o piki de taa: ‘Haika e. Hii dee bunu dee i si un bi ta du dee sëmbe u mi tee dou ku dee kaba lagiwan tuu ala, nöö mi seei wë un bi ta du dee bunu dë e.’ Sö mi o piki de.

⁴¹ “Nöö baka u di dë, nöö mi o bia fan ku dee dë a mi töötömaun së taa: ‘Un waka pasa kumutu a mi fesi dë! Fa di siba u Gadu kisi unu dë, nöö un kaba a sösö e! Nöö un go a di faja di ta kisi u nöömö, di de bi seeka da di didibi ku dee basia fëen. ⁴² Biga mi bi dë ku hangi ma wan bi da mi soni u njan. Dëwata bi kisi mi, ma wan bi da mi wata mi bebe. ⁴³ Mi bi dë wakama a unu mindi ma wan tei mi buta a wosu. Mi bi dë pënëpënë ma wan da mi soni mi bisi. Mi bi siki, mi bi dë a dunguwosu, ma wan ko sölugu mi.’

⁴⁴ “Nöö de o piki mi taa: ‘Aan, ma Masa o, a bigi da u poi. Na un juu seei u bi si i ku hangi, ma wa bi da i soni u njan? Na un juu u bi si i dëwata ta kii, ma wa bi da i wata fii bebe? Na un juu u bi si i kuma wakama ma wa bi tei i buta a wosu? Na un juu u bi si i söndö koosu a sinkii ma wa da i koosu fii bisi? Na un juu seei i bi dë suwakisuwaki ee nasö a dunguwosu, ma wa bi sölugu i?’ Sö de o hakisi mi.

⁴⁵ “Nöö hën mi o piki de taa: ‘Mi taki da unu seei gbelin, taa fa i si wan bi heepi dee sëmbe u mi te dou ku dee kaba lagiwan seei, nöö mi seei wë i si wan bi heepi dë e.’ Sö mi o piki de.

⁴⁶ “Wë sö wë i ta si taa dee takulibima o feni gaan sitaafu fu teego, ma nöö dee

sëmbe ta libi bunu a Gadu wojo, de o feni di libi u teego.”

Nöö sö wan oto Masa Jesosi taki dë.

Aki dee felantima u Masa Jesosi ta kuutu u de kii ën.

Maik. 14:1-2; Luk. 22:1-2; Joh. 11:45-53

26 Nöö a baka u di dë, hën Masa Jesosi kai u dee bakama fëen te u piki. Hën a fan ku u taa: ² “Dee sëmbe, fa u dë aki tu daka nöö fika e, nöö di Pasika o kai. Nöö a dee daka ta ko aki de o kisi Mi di ko Libisëmbe Mii aki tja go buta a sëmbe maun u de musu peka mi a lakpa pau kii.” Sö wan soni Masa Jesosi taki da u.

³ Wë nöö di juu dë kaa, nöö dee Gaan Begima ku dee Gaan Womi bi go dë a di wosu u di Kaba Hei Begima de kai Kajafasi. ⁴ Nöö naandë wë de go sindo ta kuutu unfu de sa du de feni Masa Jesosi tja go kii.

⁵ Ma so u de dë a di kuutu taa: “Dee sëmbe, un haika e. Ee woo du di soni aki, nöö wa musu du ën a di Pasika daka, biga di köndë o mbei wajawaja da u poi nöö woo abi hogi në a lanti.” Sö so u de taki a di kuutu dendu.

Aki wan mujëë du Masa Jesosi wan gaan bunu.

Maik. 14:3-9; Joh. 12:1-8

⁶ Nöö di juu dë, u ku Masa Jesosi dë a di köndë de kai Betania. Nöö hën u go a di wosu u wan womi de kai Simon di bi siki tjinasiki, go njan.

⁷ Nöö hën u ta njan te wan pisi, hën wan mujëë ko dou ku wan hanse bata nëen maun ku wan gaan dii sumëesuti fatu nëen dendu. Nöö hën a waka tololoo ko a Masa Jesosi ka a dë a tafa naandë, hën a tutu di fatu nëen hedi te di fatu kaba këëë a di bata.

⁸ Nöö fa a du ën dë, nöö di soni an bunu da u dee bakama u Masa Jesosi seei, nöö hën u sai dë ta guunjan di mu-

jëe taa: “Wë andi a du dë maingë? Di gaan dii fatu dë sô hën a poi kaba a sôsô nõ? ⁹ Biga a bi sa sei ën puu gaan hila mõni, nõo de tei di mõni paati da dee penama u di kõndë.”

¹⁰ Ma fa u ta fan dë, Masa Jesosi sabi kaa. Hën a hakisi u taa: “Ma dee sëmbe o, andi mbei u sai dë ta guunjan di mujëe u du? An du wogi e. Wan gaan bumbuu soni seei wë a du da mi aki. ¹¹ Biga dee pootima o dë aki nõömö fuun ta sölugu, ma mi, ma o dë ku unu longi möön e.

¹² “Ma nõo boiti u di dë, i si fa di mujëe du dë ö? Fa a tutu di fatu a mi sinkii aki, nõo mi sinkii wë i si a seeka sô a fesi e, da di bei di de o bei mi abiti möön aki.

¹³ “Nõo mi taki da unu taa a hii kamian u goonliba ka de o ta konda di buka u mi kaa, nõo sô de o ta konda di bumbuu soni di mujëe aki du da mi tu.”

Aki Judasi go a dee felantima

u Masa Jesosi.

Maik. 14:10-11; Luk. 22:3-6

¹⁴ Nõo fa u mbei dë, hën wan fuu de kai Judasi Isikaliotu hopo vu disa u, nõo hën a waka tololoo go a dee Gaan Begima ka de ta kuutu dë, dee felantima u Masa Jesosi. Hën a go hakisi de taa: “Wë ee mi mbei mõiti fuun sa feni Jesosi kisi, nõo andi woon paka mi?”

¹⁵ Hën de taa: “Sô nõ womi? Wë ee u da i diiteni pisi soofu mõni, nõo a o tjika ö?”

Hën a taki aai.

Hën de tei di mõni konda kpaakpaa te de kaba gbelin, hën de tëndë dëen. Hën a tei ën nõo hën a go. ¹⁶ Nõo fu seti a di ten dë, hën a ta suku pasi nõömö unfa a sa du buta Masa Jesosi a dee felantima fëen maun.

Aki Masa Jesosi ku dee bakama fëen ta njan di Pasika.

Maik. 14:12-26; Luk. 22:7-23;

Joh. 13:21-30; 1 Kol. 11:23-25

¹⁷ Wë nõo di gaan piizii de kai Pasika dë, nëen de ta njan di bëëë di de ta jasa sôndö sooda, nõo sëmëni daka longi de ta njan mën. Nõo a di fosu daka fëen de ta kii di sikafu mii njan. Nõo hën mbei u hakisi Masa Jesosi taa: “Masa o, naasë i kë fuu seeka kamian fuu ku i sa njan di daka?”

¹⁸ Hën a taki da u taa: “Wë un haika. Un go a di kõndë di dë leti a u fesi aki, nõo woon si sô wan womi. Nõo un taki dëen taa: ‘Di Mësitë taki e, a taa di juu Gadu buta dëen nõo a ko zuntu kaa. Nõo a taa a kë ko njan di Pasika aki a i wosu.’ Sô fuun taki da di womi e.”

¹⁹ Nõo hën so fuu go hën de feni di wosu, hën de seekëen te de kaba fuu go njan.

²⁰ Nõo hën di sapate hën u go sindo a tafa ta njan, Masa Jesosi ku u dee tuwalufu bakama fëen tuu. ²¹ Hën u dë te wan pisi, hën a fan ku u taa: “Mi taki e, taa wan fuunu dë leti a u dendu aki o tja mi go sei da dee felantima u mi.”

²² Nõo di a fan sô tefa a kaba, hën a hati u tee, a da u gaan pakisei. Nõo hën u ta hakisi ën taa: “Masa o, fa i fan dë, nõo a sa kë taa mi ö?” Sô u ta hakisi oto a oto baka.

²³ Hën a piki taa: “Wan fuunu di i si mi ku ën ta munjan bëëë a di wan kodo baafu paabi aki, hën wë o sei mi sô e.

²⁴ Nõo a dë sô tuu taa dee tjabukama bi sikifi sëmëni soni a fesi u Mi di ko Li-bisëmbë Mii aki, nõo de tuu musu pasa. Ma helu u di sëmbe di o sei mi aki. A bi möön bëtë hën mama an bi pai ën wan daka ko a di goonliba aki.”

²⁵ Nõo fa a fan dë, hën Judasi seei hakisi ën awaa taa: “Wë Mësitë, ambë da di sëmbe? Mi nõ?”

Hën a piki ën taa: “Leti kumafa i si i taki ën dë, nöö sö a dë e, womi.”

²⁶ Nöö fa u dë a tafa ta njan naandë, te wan pisi hën Masa Jesosi tei wan bëëë hën a da Gadu tangi te a kaba. Nöö hën a booko ën hën a tëndëën da u. Hën a taa: “Ja si fa mi booko di bëë aki ö? Hën da di sinkii u mi di o booko fu libisëmbë hedi.” Un tei ën nöö un njan e.”

²⁷ Nöö a baka u di dë, hën a tei wan kan win hën a toona da Gadu tangi möön te a kaba, hën a tëndëën da u. ²⁸ A taa: “Un tei nöö un bebe e. Hën da di gadjabia u mi di mi o tuwë a goon fu Gadu sa mbei wan njunjun buka ku libisëmbë. Biga fa de o kii mi aki, nöö hën o mbei Gadu o puu hia sëmbë a bëë u dee hogi de bi du.”

²⁹ Hën a taa: “Mi taki da unu e, taa te mi ku unu bebe win a di fasi aki möön, nöö di Njunjun Tii fu mi Tata hën seti kaa e.”

³⁰ Nöö di u njan te u kaba kaa, hën u kanda wan kanda da Masa Gaangadu te u kaba, hën wë u hopo kumutu naandë ta waka nango a di kuun de kai Oleifi Kuun.

Aki Masa Jesosi ta taki da Petuisi andi o pasa.

Maik. 14:27-31; Luk. 22:31-34; Joh. 13:36-38

³¹ Hën Masa Jesosi fan ku u, a taa: “Dee sëmbë o, a di ndeti i si aki seei nöö na wan fuunu o abi biibi a mi liba möön e. Un tuu o go disa mi. Biga a o pasa leti kumafa dee fesiten tjabukama bi sikifi buta a di Buku taa de o fon di sëmbë di ta luku dee sikafu, nöö hii dee sikafu tuu o kule paaja fanjanfanjan.

³² “Ma nöö mi taki e, te mi weki baka kumutu a dëdë, nöö mi o go dë a Galilea ta luku unu.” Nöö sö Masa Jesosi fan ku u tefa a kaba.

³³ Ma nöö fa a fan dë, hën Petuisi piki ën wante taa: “Ambë, Masa! Aluwasi hii

dee otowan aki tuu go disa i ma mi, aan juu seei di mi o disa i möönsö.”

³⁴ Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Womi, fa mi o fan aki, nöö tuutuu soni mi o taki e. A di ndeti aki seei, ganian an o kanda ufö joo fia dii toon taa ja sabi mi, womi.”

³⁵ Wë nöö Petuisi an sa jei di soni dë. A taa: “Aluwasi ee mi ku i musu dëdë makandi seei, ma ma o fia möönsö taa ma sabi i. Na seei.” Nöö fa Petuisi taki dë, nöö sö nöö u dee oto bakama tuu taki.

Aki Masa Jesosi dë a di djai

de kai Gëtiseimani.

Maik. 14:32-42; Luk. 22:39-46

³⁶ Nöö hën u ku Masa Jesosi nango tefa u go dou a wan djai de ta kai Gëtiseimani. Nöö hën a taki da u taa: “Un sindo aki ufö e, nöö mi o go ala go begi.”

³⁷ Nöö hën a tei Petuisi ku de tu mii u Zebedeosi, hën de ta waka nango te de go dou a wan kamian u di djai. Nöö hën gaan pakisei ko a Masa Jesosi liba te an saanfa u du. A ko dë seei fukafuka tee na soni.

³⁸ Hën a taki da de taa: “Womi, fuka ku tjali fuu mi hati tee kuma a sa tja dëdë kii mi. Nöö un tan aki ta da mi taanga e.”

³⁹ Nöö hën a waka go a fesi abiti sö, hën a kai tapa fesi a goon dë wante. Nöö hën a begi taa: “Ke Taata o, gaantangi mi begi i, di soni di i lai da mi u mi bebe aki, ee i sa puu ën da mi u ma bebëën nöö be i puu ën o. Ma nöö fa mi fan aki seei, ma na du di soni di mi kë e, ma be a pasa kumafa i kë.”

⁴⁰ Nöö di a begi sö tefa a kaba, hën a hopo toona go a de dii womi dee a bi disa dë, nöö hën a si taa de ta duumi.

Hën a kai Petuisi te a piki a taa: “Womi, wan sa tan ku wojo ku mi di wan kodo juu langa aki seei nö? ⁴¹ Wë

un weki hoi wakiti e, nöö un begi taanga be di didibi an wini unu. Ma mi sabi taa hati fuunu kë du kumafa a fiti, ma wan taanga sö.”

⁴² Nöö hën a toona go begi di wan seei begi baka. A taa: “Taata, di soni di i lai da mi u mi bebe, nöö ee an sa puu, nöö heepi mi be mi bebëen nöö. Biga di soni di i kë, nöö hën musu pasa.”

⁴³ Nöö hën a toona ko a de dii bakama fëen möön, hën a si taa de toona ta duumi möön. Duumi nöö hebi a de wojo sö. ⁴⁴ Nöö hën a disa de dë, hën a toona go begi di u mbei dii pasi, di wan seei begi te a kaba.

⁴⁵ Nöö hën a toona ko a de dii bakama dë möön. Hën a fan ku de taa: “Duumi nöö un ta duumi ta böö sinkii sö nö baa? Wë ma nöö di juu kisi o. De sei Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki da dee hogihatima kaa. ⁴⁶ Nöö un hopo boo go e, biga di sëmbë di sei mi hën wë ta waka ta ko dë.”

Aki de kisi Masa Jesosi.

Maik. 14:43-50; Luk.

22:47-53; Joh. 18:3-12

⁴⁷ Nöö Masa Jesosi an kaba u fan seei, nöö hën wë Judasi dou, hën ku wanlö gaan hila sëmbë. De ko ku feti lai e, de ko ku ufangi, de dë ku kodjo a maun. Nöö fa de ko dë, nöö dee Gaan Begima ku dee Gaan Womi wë bi manda de e.

⁴⁸ Wë nöö Judasi di kõnkuma bi taki da de kaa taa: “Haika, mi o da unu wan maaka. Fa i si woo go dou naandë, nöö di sëmbë di i si mi o bosi, nöö hën da di sëmbë di un musu kisi e.” Sö wan buka a bi mbei ku de te a kaba.

⁴⁹ Nöö fa de go dou naandë, hën a waka go a Masa Jesosi wante, hën a dëen odi taa: “Mësitë, odi o.” Hën a bosi ën a bandjajesi naandë kumafa di guwenti u di kõndë bi dë te joo da wan sëmbë fii odi.

⁵⁰ Hën Masa Jesosi taa: “Mati o, di soni di i ko aki fii ko du, nöö be i du ën nöö e.” Nöö fa a fan dë, hën dee sëmbë kule voo ko kisi ën gbalau panjan gingin wante u de tja go.

⁵¹ Nöö hën wan fuu dee bakama u Masa Jesosi hai di ufangi fëen valau puu a dosu hën a hiti go dë. Nöö hën a koti di futuboi u di Kaba Hei Begima jesi belim puu tuwë a goon naandë.

⁵² Ma nöö hën Masa Jesosi taa: “Nönö womi, toona tuusi di ufangi fii nëen dosu e. Biga di sëmbë di hopo ufangi a liba nöö ju ufangi o kii.”

⁵³ Hën a toona taa: “Unfa i mëni, baa? I sa’ taa ma abi kaakiti fu mi sa hakisi mi Tata faa heepi mi nö? Biga a sa manda möön un mëni dusudusu basia fëen kõndë u ko puu mi a dee sëmbë aki maun. ⁵⁴ Ma nöö ee mi du sö, nöö dee soni dee fesiten tjabukama bi sikifi buta a di Buku, nöö de an o pasa möön.”

⁵⁵ Nöö hën a bia fan ku dee hia sëmbë ko nëen naandë, a taa: “Dee sëmbë, faandi mbei un ko a mi aki ku feti soni ku kodjo ku ufangi, fuun ko kisi mi kuma mi da wan toobisëmbëma a di kõndë? Biga hiniwanten mi bi dë a di Wosu u Masa Gadu ta lei sëmbë, ma tökuseei wan bi kisi mi.

⁵⁶ “Ma seei mi sabi taa dee soni ta pasa aki, nöö de musu fu ko pasa, be dee soni dee fesiten tjabukama bi sikifi musu ko tuu.”

Nöö fa a fan dë, nöö hën hii u dee bakama fëen tuu fiaa kule go disëen. A fika hën wanwan ku dee sëmbë dee ko kisi ën dë.

Aki de tja Masa Jesosi go a kuutu.

Maik. 14:53-65; Luk. 22:54-55,

63-71; Joh. 18:13-14, 19-24

⁵⁷ Nöö hën de tei ën tja go tee a di wosu fu di Kaba Hei Begima u bi taki dë de kai Kajafasi. Biga naandë dee Sabima

u Wëti ku dee Gaan Womi tuu bi hai ko makandi ta luku u de tja Masa Jesosi ko.

⁵⁸ Ma nöö fa dee sëmbë ta tjëen go dë, nöö Petuisi bi dë te a baka ala ta waka sapisapi ta ko. Nöö hën a nango tee go dou a di djai dendu. Nöö hën a sindo ku dee watjima u di wosu ta luku ee unfa de o du ku Masa Jesosi.

⁵⁹ Nöö di juu dë, hën di Kaba Hei Begima ku dee tiima ku hii dee oto kuutuma u dee Dju tuu sai dë kaa ta mindi soni ta buta a Masa Jesosi hedi. De ta suku föutu nëen nöömö fu de feni tja go konda da dee lanti u Loomë dee ta tii di köndë, be gaan lanti sa piki taa a musu dëdë. ⁶⁰ Ma nöö hii fa de ta pii soni ta mindi dëen seei, ma na wan soni de si bigi tjika faa musu dëdë.

⁶¹ Te wan pisi, hën tu u dee mindisonima hopo taanpu. Hën de taa: "Lanti, un haika e. Di womi i si aki sô, hën bi taki taa a sa booko di Wosu u Masa Gadu tuwë a goon, nöö a dii daka dendu nöö a sa toona mbei ën baka. Sô wë a bi taki e, fa i si un ta si ën aki."

⁶² Nöö hën di Kaba Hei Begima hopo vu taanpu a pë. Nöö hën a fan ku Masa Jesosi, a taa: "Wë di soni fii de ta taki aki, andi fëen joo taki? Soni de ta mindi da i, naa sô i taki tuu?"

⁶³ Ma Masa Jesosi dë fëen pii. An piki ën na wan töngö seei.

Nöö hën di Kaba Hei Begima fan ku ën möön taa: "Mi manda i e, fii soi da mi a di libilibi Gadu fesi aki, taa di soni joo piki mi, a o dë tuutuu soni. Nöö mi hakisi i taa ee ju da di Könu di Gadu bi paamusi taa a o manda ko? Ju da di Mii u Gadu nö?"

⁶⁴ Nöö hën Masa Jesosi piki ën awaa, a taa: "Wë leti kumafa i si i taki dë, nöö sô nöö mi dë e. Nöö di juu o dou, nöö woon si Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki sindosindo leti a letimaun së u Masa Gaangadu di abi hii kaakiti a mundu. Woon

si mi kumutu a liba ala ta saka ta ko e, a dee bundji dendu." Sô a piki ën.

⁶⁵ Wë nöö fa a fan dë, nöö hën di Kaba Hei Begima tënë dee koosu fëen sinkii seei zaaa, [hati fëen nöö boonu sô]. Hën a taa: "Dee sëmbë, andi un kë jei möön? An dë fuu suku kotoigi möön e. Biga wan jei fa a mindi soni da Masa Gaangadu nö?" ⁶⁶ Andi un pakisei fuun du ku ën?"

Hën de tuu bai piki a di kuutu taa: "Aan soni u du möönsô, dëdë nöö a musu dëdë e!"

⁶⁷ Nöö fa u mbei dë, hën de bigi u du hogihogi ku Masa Jesosi awaa. De ta tunta nëen fesi, de ta naki ën ku böö, [de tai ën wojo, hën de ta naki ën baai maun a bandjajesi ta mbei ën fa taa: ⁶⁸ "Di i taa i da di Paamusi Könu, i ku Gadu ta fan, nöö konda da u ee ambë naki i di naki?" Nöö sô dee sëmbë ta du ku Masa Jesosi di juu naandë.

Aki Petuisi fia taa an sabi

Masa Jesosi.

Maik. 14:66-72; Luk. 22:56-62;

Joh. 18:15-18, 25-27

⁶⁹ Ma nöö fa dee soni ta pasa dë, Petuisi hën a dë pii sindosindo ku dee watjima a di djai dendu. Te wan pisi hën wan mujëë futuboi fu di wosu ko nëen, hën a hakisi ën taa: "Wë womi, na i bi dë ku di Jesosi fu Galilea naandë nö?"

⁷⁰ Nöö hën Petuisi fia a hii dee sëmbë dë fesi taa: "Ambë? Mi? Nönö! Ma saandi i ta taki dë." ⁷¹ Hën a hopo kumutu dë waka go a di djai dööbuka ala.

Nöö hën wan oto mujëë mii ko nëen möön, hën a fan ku dee sëmbë taa: "Di womi i si aki, a bi dë ku Jesosi u Nazalëti tu e."

⁷² Hën Petuisi toona fia möön, a soi seei taa: "Ma sabi di sëmbë un ta taki dë e!"

⁷³ Te wan pisi, hën wanlô sëmbë bi dë taanputaanpu dë, hën de ko a Petu-

isi möön taa: “Womi, an dë fii pena fia taa ja dë sëmbë u di womi dë e. Biga u ta jei a di tōngō tatai fii taa i da wan Galilea sëmbë.”

⁷⁴Höön, wë Petuisi an bi fia eti e. Hën a ta konda sondi a buka ta sibëen seei ta fia tee, a taa: “Mi taki da unu e, taa di womi dë ma sabi ën seei wan daka, kwetikweti!” Nöo fa a fan dë, wante nöo hën wan ganian bai kanda te a koti.

⁷⁵Nöo hën Petuisi ko mëni di fan di Masa Jesosi bi fan ku ën taa: “A di ndeti aki seei, ganian an o kanda bifö joo fia dii pasi taa ja sabi mi.” Nöo di a ko mëni di soni dë, hën a kule go a döo go këë te a bigi. Hati nöo a hati ën sö.

Aki de tja Masa Jesosi go

a Gaama Pilati.

Maik. 15:1; Luk. 23:1-2; Joh. 18:28-32

27 Nöo hën di dobooko fëen mamate biten, hën dee Gaan Begima ku dee Gaan Womi kai kuutu u de taki unfu de sa du buta Masa Jesosi a dee gaan lanti fu Loomë maun. „Biga de an sa manda sëmbë go kii ee na dee Loomë lanti dë da de pasi.” Hën de kuutu tefa de ko feni wan baaku. ²Nöo hën de go tei Masa Jesosi, hën de bui ën te de kaba. Hën de tjëen go tee a di gaama de kai Pilati, di dee Loomë lanti bi buta faa tii dee Dju sëmbë.

Aki ta lei andi pasa ku Judasi.

Tjab. 1:18-19

³Wë nöo di juu dë, hën Judasi ko si taa fa a sei Masa Jesosi dë nöo de o kii ën tuu. Nöo di sondi ko hati ën tee an saanfa u du möön. Nöo hën a tei de diiteni pisi soofu möni dee de bi pakëen dë, hën a go a dee Gaan Begima ku dee Gaan Womi.

⁴Hën a taki da de taa: “Dee sëmbë, ma du bunu e. Sö wan bumbuu sëmbë mi sei fu de kii ën tuwë buuu fëen a goon. Biga fa i si a sai dë, na hogi a du möönsö e.”

Ma nöo hën de piki ën taa: “Ambë? Wa a’ soni fëen u taki möön e. A fika da i.”

⁵Nöo di de piki ën sö kaa, nöo hën a hiti di möni tuwë djolou a goon leti a di Wosu u Masa Gadu dendu naandë, hën a kule go hëngi hënseei kii.

Nöo sö wë di soni dë pasa ku Judasi e.

⁶Nöo hën dee Gaan Begima go pii di möni te de kaba. Hën de taa: “Wë di möni aki an bunu u buta a di keiki kasi möön. An o kai ku di wëti fuu, biga hën da möni di de paka u de kii sëmbë.”

⁷Nöo hën de kai pakisei te de kaba ee unfu u de du ku di möni. Nöo hën de ko fendu taa de o go a dee sëmbë ta mbei dee soni kuma agban sö go bai wan pisi goon a de fu de ta bei wakama. ⁸Hën mbei de ta kai di goon dë Buuu Goon te kisi fa u dë aki.

⁹Wë nöo fa di soni pasa naandë, nöo a kai makandi ku wan soni di tjabukama u Gadu de kai Jelemia bi taki a fesi, a taa: “De tei dee diiteni soofu möni di dee Isaëli sëmbë bi si taa a hia tjika fu paka u di sëmbë dë, ¹⁰nöo hën de go bai wan goon ku ën a dee sëmbë ta tëmbë ku doti, kumafa Masa Gadu manda mi.” Sö a bi dë sikifisikifi a di Buku kaa e.

Aki de dë a Gaama Pilati pisi.

*Maik. 15:2-15; Luk. 23:3-5,
13-15; Joh. 18:33-19:16*

¹¹Wë nöo di juu dë, de bi tja Masa Jesosi go a Gaama Pilati kaa. Nöo hën di Gaama hakisi ën taa: “Wë ju da di könü u dee Dju sëmbë tuu nö?”

Nöo hën Masa Jesosi piki ën taa: “A dë leti kumafa i si Gaama taki naandë.”

¹²Di juu dë, dee Gaan Begima ku dee Gaan Womi ta pii soni ta mindi ta buta a Masa Jesosi hedi tee a hia, ma Masa Jesosi an ta piki. A dë fëen pii nöo.

¹³Nöo hën di Gaama hakisi ën taa: “Wë ja ta jei dee hia hogi fii de ta konda dë nö? Nöo ja o piki nö?”

¹⁴ Ma Masa Jesosi an taki na wan soni möönsö. Nöo di soni ko bigi da Gaama seei fu di a dë fëen pii, an ta piki.

¹⁵ Wë nöo a bi dë sô taa te di Pasika daka dou, nöo Gaama bi guwenti u puu wan sëmbe di lanti kë a dunguwosu da de. ¹⁶ Nöo di ten dë, wan gaan hogihitima de ta kai Balabasi bi dë a dunguwosu. ¹⁷ Nöo hën Gaama bia fan ku dee hia sëmbe dee bi hai ko dë taa: „Wë lanti, un saanfa di guwenti fuunu dë taa mi musu lusu wan sëmbe da unu.” Wë nöo undi u dee sëmbe aki un kë fu mi lusu da unu: Balabasi, naa Jesosi di un ta kai di Paamusi Könu fuunu aki?”

¹⁸ Wë fa a hakisi di soni naandë, nöo a sabi taa dee Dju hedima bi tja Masa Jesosi ko nëen fu di de ta haun ku ën. „Hën wë mbei na de a hakisi di soni ma a hakisi dee sösö sinkii sëmbe.”

¹⁹ Nöo fa Gaama ta fan ku dee sëmbe dë, nöo a bi dë sindosindo a di kutubangi fëen. Te wan pisi, hën wan sëmbe tja wan buka ko dëen taa hën mujëe taki taa an musu dë a dendu fu di kuutu u di gaan bumbuu sëmbe naandë. Biga a di ndeti dë a bi sunjan wan sunjan, nöo a dëen fuka seei gaanfa nëen hati. Sö wë di mujëe u Gaama manda taki dëen.

²⁰ Nöo di juu ten Gaama ta haika di buka fëen mujëe naandë, nöo dee Gaan Begima ku dee Gaan Womi ta tuusi dee sösö sinkii sëmbe a baka ta duwengi de taa: “Un piki taa Balabasi faa lusu e! Un piki taa Balabasi un kë. Jesosi nöömö de musu kii.” Sö dee felantima u Masa Jesosi ta manda de u de taki.

²¹ Nöo hën aan soni möön. Gaama bia hakisi de taa: “Wë andi un feni fuun piki?”

Nöo hën de tuu bai wööö ku wan tögö taa: “Balabasi hën u kë e! Balabasi hën i musu lusu!”

²² Hën a hakisi taa: “Wë andi un kë u mi du ku Jesosi di de ta kai di Paamusi Könu fuunu aki?”

Hën de bai piki taa: “De musu pekëen a lakpa pau kii e!”

²³ Nöo hën Gaama toona hakisi de taa: “Ma wë un hogi seei wë a bi du?”

Hën de ta bai möön taanga nango taa: “Un pekëen nöo, un pekëen a lakpa pau kii e!” ²⁴ Nöo fa de ta bai dë, nöo Gaama ta luku de diin. A si taa an sa tapa de te a heepi möönsö. Ee an piki fa de kë, nöo de o mbei toobi booko di köndë.

Nöo hën a tei wata nöo hën a wasi maun te a kaba a hii dee sëmbe fesi dë. Hën a taa: “Söö, mi kaba e. Mi wasi maun puu miseei a dendu fu di buuu u di bumbuu sëmbe aki an fika a mi hedi. Soni fëen fika da unu e.”

²⁵ Nöo hën hii dee Dju sëmbe sai naandë tuu bai taa: “Aai, be a fika a u ku dee mii fuu tuu hedi e, taa u kii ën. Wa a’ toobi!”

²⁶ Nöo hën wë Gaama lusu Balabasi puu a dunguwosu da de. Hën a manda dee sodati fëen u de fon Masa Jesosi te de kaba, hën a butëen a de maun u de pekëen a lakpa pau kii.

Aki dee sodati ta mbei

Masa Jesosi fa.

Maik. 15:16-20; Joh. 19:2-3

²⁷ Nöo hën dee sodati tei Masa Jesosi hën de tjëen go a di wosu u Gaama dendu. Nöo hën de bai da dee otowan u de taa: “Un ko lontu ën e!”

Nöo hën hii dee sodati u di lö dë tuu ko lomboto ën gililii sö. ²⁸ Hën de puu dee koosu fëen nëen sinkii di a bi bisi, hën de bisi ën wan langa djapona bëëë sö, „kumafa könu ta bisi.” ²⁹ Nöo hën de tei wan agbago maka hën de lolu ën te de kaba mbei kuma könu kaapusa, hën de tuusi ën nëen hedi. Nöo hën de tei wan baluma hën de butëen nëen maun kuma könu pau. Nöo hën de ta mbei ën fa ta tjökö kini a goon ta bai taa: “Wodi o, könu u dee Dju! Wodi o, könu!” ³⁰ Nöo

de ta tunta nëen fesi. Te wan pisi nöö hën de puu di pau nëen maun nöö hën de ta naki ën ku ën a hedi gboogboo sö sömëni pasi.

³¹ Nöö di de du ku ën sö tefa de kaba, hën de toona puu di könü djapona nëen sinkii, hën de tei dee fëen koosu toona bisi dëen baka. Nöö awaa de o tjëen go ka de o pekëen a di lakpa pau.

Aki de peka Masa Jesosi

a lakpa pau.

Maik. 15:21-32; Luk.

23:26-43; Joh. 19:17-27

³² Nöö fa de ta tja Masa Jesosi nango dë, te wan pisi nöö hën de miti ku wan womi de kai Simon. A dë wan sëmbe u di köndë de kai Sileni, wan Afiikan köndë. Nöö fa de si ën dë, hën de duwengi ën faa tei di lakpa pau u Masa Jesosi tja dëen, biga hënseei an sa tjëen möön.

³³⁻³⁴ Nöö hën de nango te de go dou a di kamian de kai Golugata, hënseei da Hedibonu Kamian. Nöö hën de tei win mökisi ku bita hën de da Masa Jesosi faa bebe. Ma di a tesi ën kaa nöö an këen. Nöö hën de kandi ën a di lakpa pau a goon dë peka ku peegu tefa de kaba.

³⁵ Nöö di dee sodati pekëen tefa de kaba kaa, hën de hopo ën ku di lakpa pau taanpu a pë. Nöö hën de tei dee bisi fëen dee bi dë nëen sinkii, hën de tuwë lötu luku ambë ku ambë o wini dee koosu fëen te de kaba, nöö hën de paati de puu.

³⁶ Nöö di de du sö kaa te de kaba, nöö hën de sindo u de naandë ta watji Masa Jesosi.

³⁷ Ma nöö de bi tei wan paanga hën de sikifi soni nëen te de kaba taa DISI DA JESOSI DI KÖNÜ U DEE DJU SËMBË, hën de pekëen leti a di lakpa pau hedi. Biga sö dee Loomë lanti bi guwenti u piki sëmbe faandi mbei de peka di sëmbe a di lakpa pau.

³⁸ Nöö fa de ta kii Masa Jesosi a lakpa pau dë, nöö de ta kii tu oto sëmbe a lakpa pau tu. Wan dë nëen letimaun së, wan dë nëen töötömaun së, nöö Masa Jesosi dë a mindi. Wë de tu oto sëmbe naandë, de bi dë fufuuma ta watji sëmbe ta kisi fon u de tei soni fii tja go, nöö hën de peka de ku Masa Jesosi a di wan ten dë.

³⁹ Nöö fa u du dë, nöö sömëni sëmbe ta waka ta pasa a di kamian. Nöö te de si Masa Jesosi a di lakpa pau, nöö de ta kosi ën ta mbei ën fa ta seki hedi, ⁴⁰ ta taki taa: “Wë ju bi taa joo booko di Wosu u Masa Gadu puu nöö a dii daka dendu joo toona mbei ën baka. Sö i bi mbei taa i a’ kaakiti tjika. Wë nöö andi mbei ja sa puu i seei a di lakpa pau dë? Ee i da di Mii u Gadu tuutuu, nöö saka kumutu a di lakpa pau boo si e.” Sö de ta taki fa i si de ta pasa dë.

⁴¹ Nöö söseei dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti ku dee Gaan Womi ta mbei ën fa ta lafu ën tu. De ta taki taa: ⁴² “Höön, wë a bi ta heepi oto sëmbe. Andi mbei an sa heepi ën seei? Jee? Ee hën da di Paamusi Könü fuu tuu, wë nöö be a saka kumutu a di lakpa pau ko a goon, nöö woo biibi ën. ⁴³ Fa a sai dë, a taa a ta buta futoou fëen a Gadu liba. Wë nöö be Gadu heepi ën biga a taa Gadu dëen tata.” ⁴⁴ Nöö söseei dee hogi sëmbe dee dë pekapeka nëen bandja dë ta kosi ën ta mbei ën fa tu, fa de ku ën sai naandë.

Aki Masa Jesosi dëdë.

Maik. 15:33-41; Luk.

23:44-49; Joh. 19:28-30

⁴⁵ Ma nöö fu kumutu a tuwalufu juu sonuati u tee kisi dii juu sapate, nöö hii di köndë tuu ko zuguu pii. Hii dii juu langa a tan sö dungudungu kankan. ⁴⁶ Nöö a di dii juu ten dë, hën Masa Jesosi bai taanga «a di töngö fuu» a taa: “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Di dë kë

taki: “Gadu e, di Gadu u mi, andi mbei i bia baka disa mi sö?”

⁴⁷Nöö dee sëmbë dee sai taanputaanpu naandë nöö de jei ën, ma nöö de an sabi andi a taki. Nöö hën de taa: “Dee sëmbë, un haika. Elia në wë a ta kai dë sö e, faa musu ko heepi ën.”

⁴⁸Nöö hën wan u de kule go tei wan sipönsu, hën a munjëen ku wan gandji-gandji win te a kaba, hën a butëen a wan pau buka tëndë dëen faa bebe. ⁴⁹Ma dee otowan taa: “Nönö, un tan. Un disëen boo luku ee Elia o ko heepi ën tuu.”

⁵⁰Nöö fa u mbei dë, nöö hën Masa Jesosi bai wan taanga bai möön, hën a manda di akaa fëen go awaa. A dëdë pii, böö fëen koti.

⁵¹Nöö di juu dë seei, hën sëmëni gaan foombo soni ko pasa. Biga di gaan degi koosu bi dë a di Wosu u Masa Gadu di bi tapa di möön hebi kamba u Masa Gaangadu fu libisëmbë an sa dou ala, hën tënë seei zalalaa kumutu a liba te kisi goon, di kamian fika jabijabi hooo. Goonliba ta seki ta bai. Gaangaan sitonu ta bai ta latja. ⁵²Nöö sëmëni u dee geebi u di köndë booko jabi, nöö wanlô hia sëmbë dee bi ta biibi Gadu toona weki ko ku libi baka. ⁵³Hën de kumutu a dee geebi, ma nöö de an go a di köndë ganda u Jelusalen eti. Tefa baka di Masa Jesosi seei toona weki baka a dëdë bifö de go a Jelusalen awaa. Nöö sëmëni sëmbë si de e, fa de toona weki baka dë.

⁵⁴Söö. Wë nöö dee sodati ku di hed-ima u de, di de si fa di goonliba seki, dee gaangaan soni pasa dë, nöö hati u de latja te na soni. De taa: “Wë di soni aan soni. Di sëmbë aki, a bi musu dë Miii u Masa Gaangadu tuutuu.”

⁵⁵Nöö hii fa i si de bi ta du ku Masa Jesosi naandë, nöö wanlô mujëe bi dë taanputaanpu te a longi ala ta luku. Dee mujëe naandë, fu sensi a di ten di Masa Jesosi bi seti di wooko fëen a Galilea, nöö de bi ta sölugu fëen nöömö. ⁵⁶Wan

u de da Malia u Magidala, di otowan da Malia di mama u Jakobosi ku Josëfu, ku di mama u de tu womi mii u Zebedeosi. Sö de bi dë te ala ta luku andi de ta du ku Masa Jesosi.

Aki de tja Masa Jesosi sinkii

go bei.

*Maik. 15:42-47; Luk.
23:50-56; Joh. 19:38-42*

⁵⁷Nöö hën u dë tefa sapate buka. Nöö wan guduma de kai Josëfu bi dë a Jelusalen dë, nöö di köndë de kai Alimatea hën da köndë fëen. Nöö hënseei bi dë wan sëmbë ta biibi a Masa Jesosi tu. ⁵⁸Nöö di a si taa Masa Jesosi dëdë, hën a go a Gaama Pilati go hakisi ën pasi faa go tei di dëdë sinkii fëen tja go bei. Hën Gaama taa antoobi, hën a manda sodati fu de puu ën a di lakpa pau dëen.

⁵⁹Nöö hën Josëfu tei di dëdë, hën a lolu ën a wan gaan langa weti koosu tefa a kaba. ⁶⁰Nöö a bi abi wan sitonu baaku di de bi seeka njunjun u bei sëmbë, nöö hën a tja di dëdë go buta a di baaku dë dendu. Hën de logoda wan gaan gindi sitonu tuwë ko tapa di baaku buka te de kaba, nöö hën de go. ⁶¹Nöö fa de ta du dë, nöö Malia fu Magidala ku di oto Malia bi dë leti dë sindosindo a di oto së u di geebi ala ta luku.

Aki dee sodati ta watji di geebi.

⁶²Nöö di juu dë, di daka de ta seeka da di saba pasa kaa. Ma hii fu di dë, dee Gaan Begima ku dee Faliseima, hën wë de go a Gaama gbolo.

⁶³Hën de kai ën: “Köndë Masa.”

A piki.

De taa: “Wë u ko a unu aki. U ko taki wan oto ku unu taa di ten di di bödjëema naandë bi dë ku libi, nöö a ta taki kodo taa te a dëdë nöö a di u dii daka fëen nöö a o toona weki ko ku libi baka. Sö a bi ta taki e.

⁶⁴ “Wë nöö u kë begi Gaama fuun buta sëmbe a di geebi be de watji ën dii daka longi fu sëmbe an musu ko dë. Biga ee wan du sô, nöö dee bakama fëen o go fufuu di sinkii fëen tja go, nöö de o go ta ganjan sëmbe taa a weki baka a dëdë. Nöö di lö ganjan dë o hogi möön leki fa de bi ta ganjan sëmbe a fesi e. Nöö hën wë tja u ko a Gaama aki, u ko begi ën faa musu heepi u a di lö pisi dë.”

⁶⁵ Nöö hën Gaama taa: “Wë un go tei wanlö sodati tja go buta, nöö un seeka di geebi tapa kumafa un sa tapëen.”

⁶⁶ Nöö di a da de pasi sô, nöö hën de go tapa di geebi tee de kaba naki sitampu nëen fu sëmbe an ko dë. Hën de tei sodati buta a di kamian ta watji da de, nöö hën de go u de.

Aki Masa Jesosi weki baka.

Maik. 16:1-10; Luk. 24:1-12; Joh. 20:1-10

28 Wë nöö hën u dë teefa di saba daka pasa. Nöö di oto daka di o ko dë möön, hën da di fosu daka u di wiki. [Hën da sonde.] Hën di daka dë, hën Malia fu Magidala ku di oto Malia hopo hën de tei pasi nango a di geebi ka de bi bei Masa Jesosi. Nöö di juu dë, sonu seti kumutu kaa.

² Wë nöö wan gaan soni bi pasa a di ndeti dë. Goonliba bi seki tee na soni, hën wan basia u Masa Gadu Köndë kumutu a liba ala bazia ko a di geebi ka de bi bei Masa Jesosi. Nöö hën a puu di gaan gindi sitonu di de bi tapa di baaku buka, hën a go sindo leti a di sitonu dë liba. ³ Nöö fa a sai naandë, fesi fëen ta sëndë teee kuma te gaangadu koti faja, nöö dee koosu fëen sinkii dë wetiweti faan.

⁴ Nöö hën dee sodati dee bi sai dë ta watji di geebi, di de si di soni pasa sô kaa, nöö hën de fëë tee de ta tēemë tjatjatja tombi kai a goon gbolou dë pii kuma de dëdë. Sô de panta tjika.

⁵ Wë nöö hën de tu mujëë waka go dou a di geebi. Nöö di de si di basia fu Gadu dë, hën de fëë te na soni.

Nöö hën a kai de taa: “Dee mujëë aki.” De piki.

A taa: “Wan fëë sô e. Mi sabi ambë un ta suku kaa. Jesosi di de kii a di lakpa pau, hën wë un ta suku. ⁶ Wë an dë aki möön e. A weki baka leti kumafa i si a bi taki da unu ufô a dëdë. Un ko luku di kamian ka de bi butëen. Wan si ô? Sëmbe an sai dë möön. A go.

⁷ “Nöö mi taki e, un bia toona, nöö un kule go a dee bakama fëen go piki de taa a weki baka a dëdë nöö a o waka a de fesi go a Galilea. Ala de ku ën o miti kumafa a bi taki. Un jei bunu fa mi taki da unu ô? Mi fan ku unu kaa e.”

⁸ Nöö hën dee mujëë toona kumutu dë. De ta panta möönsô ma etisee de ta wai. Hën de ta kule nango u de tja di bunu buka dë go konda da u dee bakama u Masa Jesosi.

⁹ Ma nöö fa de nango dë, te u de kë mëni, hën de ku Masa Jesosi seei miti a pasi. Hën Masa Jesosi da de odi taa: “Dee mujëë aki, un weki nô?”

Nöö di sondi bigi da de teee. Hën de saka tjökô kini a goon nëen fesi, hën de ta kisi ën a futu dë ta baasa.

¹⁰ Ma nöö hën Masa Jesosi taki da de taa: “Dee mujëë, wan fëë e. Un go taki da dee otowan u mi taa be de go a Galilea, nöö ala mi ku de o miti kumafa mi bi taki da de.”

Aki de buta dee wakitima

u de mindi soni.

¹¹ Wë nöö di juu dë, so u dee sodati kumutu ka de bi ta watji di geebi naandë, hën de kule go a ganda go a dee Gaan Begima. Hën de go konda da de kumafa hii soni bi pasa ka de bi ta watji a di geebi ala.

¹²⁻¹³ Nöö di dee begima jei sö kaa, nöö hën de kai dee Gaan Womi tuu ko a de. Hën de go sindo a kuutu fu de taki ee andi de sa feni fu di soni di pasa naandë.

Nöö di de kuutu tefa de kaba, hën de toona kai dee sodati ko a de möön, hën de taki da de taa: “Wë un haika e. Woo paka unu wan gaan möni aki, nöö wan musu konda taa weki di womi weki e. Ma un musu piki sëmbë taa un bi du-umi, nöö hën dee bakama fëen ko fufuu ën tei tja go. Sö un musu taki. Nöö wan musu fëëë e. ¹⁴ Biga ee di taki dë dou a di Gaama jesi, nöö woo heepi unu fan ku ën tee nöö hati fëen o kötö.”

¹⁵ Nöö hën wë dee watjima tei di möni naandë, nöö hën de ta konda leti ku-mafa dee hedima manda de. Nöö fa de ta taki ën dë, nöö sö nöö dee Dju sëmbë ta kondëen te kisi fa u dë aki eti.

Aki Masa Jesosi ta manda dee sëmbë fëen u de go paaja di buka.

Maik. 16:14-18; Luk. 24:36-49; Joh. 20:19-23; Tjab. 1:6-8

¹⁶ Nöö hën wë dee mujëë ko dou a u dee ëlufu bakama u Masa Jesosi, hën de

da u di buka te de kaba. Nöö di u jei sö nöö aan soni möön, hën wë u go a Galilea. Hën u nango tefa u go dou a di kuun ka Masa Jesosi bi taki da u a fesi fuu go, nöö hën u go si ën ala. ¹⁷ Nöö di u si ën, hën u tjökö kini a goon nëen fesi ta bigi ën. Ma nöö so fuu an saandi seei fuu pakisei, a bigi da u poi.

¹⁸ Nöö hën Masa Jesosi waka ko a u awaa, hën a taki da u taa: “Söö, wë dee sëmbë, un haika e. Mi kisi hii makiti a liba ala ku goon aki tuu. ¹⁹ Nöö un musu ta waka a dee köndëköndë u goonliba ta paaja di buka u mi da hii sëmbë, be de bia ko dë bakama u mi kuma unu. Nöö un musu dopu de a di në u mi Tata ku di në u mi di Mii fëen aki ku di në u di Akaa fu mi Tata tu. ²⁰ Nöö un musu ta lei de u de piki hii dee soni tuu dee mi manda unu fuun musu ta du kaa. Nöö fa woon nango dë, nöö mi taki da unu taa mi o dë ku unu hiniwanten e, u tee a kaba u di goonliba aki.”

Sö wë Masa Jesosi fan ku u dee bakama fëen a di kuun liba ala e.

A kaba.

Dee woto u Masa Jesosi dee Maikusi sikifi

Wan wöutu a fesi.

Söö. Wë andi di pisi u di buku aki o taki da u, dee sëmbë?

Wë a di fosu kamian, nöö di pisi aki de kai Maikusi, biga hën da di në u di womi di de taa sikifi ën. Nöö a so pisi u Gadu Buku de ta kai di womi aki Johanisi Maikusi. Di womi aki an bi dë wan u dee tuwalufu bakama ta waka ku Masa Jesosi hiniwanten e, ma a bi dë wan bi-bima nöö u di ten dë.

Nöö fa Maikusi sikifi sondi u Masa Jesosi aki, nöö a sikifi andi a bi jei fëën a oto sëmbë, ku andi hënseei bi sabi tu. Biga di dee bakama u Masa Jesosi seti di wooko ta tja di buka ta konda a köndëköndë, nöö di Maikusi aki bi dë ku de a di wooko. Nöö so sëmbë si kuma Petuisi hën bi konda sëmëni u dee sondi dëën, biga a ta fan hia sondi u Petuisi a di pampia aki.

Wë nöö dee fö sëmbë dee bi sikifi soni u di libi u Masa Jesosi a goonliba aki, nöö so u de bi sikifi möön fini a dee soni dee a bi ta lei. Ma Maikusi, hën a sikifi möön fini a dee soni dee a du, be sëmbë sabi taki aai, Masa Jesosi bi abi gaan kaakiti ku gaan taki tuu.

Nöö di a o tapa di pampia, hën a taki finifini fa de kii Masa Jesosi. Ma nöö fu di a taki a di weki baka a dëdë fëën kölö poi, hën mbei wanlö oto sëmbë taki di pisi dë go möön longi.

Nöö dee leima ta mëni kuma Maikusi sikifi di pampia aki kuma 70 jaa baka di Masa Jesosi ko pali a goonliba aki. Nöö fa a sikifi ën, nöö a sikifi ën da dee oto köndë sëmbë dee an dë Dju sëmbë, be de sabi dee soni dee Masa Jesosi bi du di a bi dë a goonliba aki.

Aki ta lei fa di Bunu Buka

u Masa Jesosi seti.

Mat. 3:1-12; Luk. 3:1-18; Joh. 1:19-28

1 Söö dee sëmbë, leti kumafa woo taki aki, nöö sô nöö di Bunu Buka u Masa Jesosi di Paamusi Könu seti e. Jesosi Keesitu hën da di Mii u Masa Gaangadu seei, nöö di pampia aki o lei i fa a dë.

² Nöö a bi ko pasa leti kumafa di sëmbë de kai Jesaaja bi sikifi buta a di Buku u Gadu. Biga Jesaaja bi dë wan tjabukama u Gadu u fesiten, hën a sikifi wan soni u di Könu Gadu bi paamusi taa a o manda ko a dee Dju sëmbë. A taa, Gadu o manda wan sëmbë waka a di Paamusi Könu dë fesi faa musu buta sëmbë a pasi dëën. ³ Nöö di sëmbë dë o dë a di sabana dendu ta bai basia ta taki taa:

Un seeka di pasi da Masa ooo,
be a dë limbolimbo gbegeedee dëën.

Un seeka dee bendibendi pisi u di pasi,
be de ko dë tololoo.

Sô Jesaaja bi sikifi taa sô wan sëmbë o ko sai dë ta bai.

⁴ Wë nöö da sô a ko pasa tuu leti kumafa Gadu bi taki dë e. Biga wan womi de kai Johanisi di Dopuma, hën Gadu manda ko. Nöö fa a ko naandë, nöö a ta libi a di sabana dendu u di pisiwata de kai Judea. Naandë a ta bai di basia ta dopu sëmbë. Nöö sëmëni sëmbë ta ko nëën nöömö, nöö a ta bai ta taki: “Un bia disa di hogilibi fuunu oo, nöö unu ku Masa Gaangadu o ko bunu. Gaangadu an o hoi dee hogi du fuunu a bëë möön.” Sô a ta bai ta taki.

⁵ Nöö hii dee sëmbë u di pisiwata u Judea naandë, ku di mama köndë fëën de kai Jelusalen, nöö de tuu ta ko a Johanisi naandë ta ko ta haika fa a ta bai di basia. Nöö hën de ko ta piki taa: “Awa, wa ta libi bunu tuu.” Nöö te wan sëmbë i piki sô kaa, nöö Johanisi ta dopu i a di lio de kai Joodan dë.

⁶ Söö. Wë nöö di koosu fu Johanisi di a ta bisi nëen sinkii, a mbei ku di puuma u di mbeti de ta kai kamëli. Atiti ku hõniwata da sondi u njan fëen. Sö wan sëmbë a bi dë e.

⁷⁻⁸ Nöö Johanisi toona ta fan ku dee sëmbë. A taa: “Un haika e, dee sëmbë. Wan oto Sëmbë o ko a mi baka nöö a hebi möön mi gaanfa e. Ma bumbuu tjika seei u sa bendi lusu di susu fëen puu nëen futu. Fa mii dë aki, mi ta dopu unu ku wata, ma di Sëmbë di o ko dë, nöö hën a o dopu unu ku di Akaa u Masa Gaangadu. [Biga a o mandëen ko a unu liba.]”

Di pisi aki o lei fa Johanisi

dopu Masa Jesosi.

Mat. 3:13-17; Luk. 3:21-22

⁹ Wë nöö di juu dë, hën Masa Jesosi kumutu a di köndë de kai Nazalëti u di pisiwata de kai Galilea, nöö hën a ko a Joodan Lio naandë fu Johanisi musu dopu ën. Nöö hën Johanisi dopu ën te a kaba. ¹⁰ Nöö fa Masa Jesosi ta kumutu a di wata dendu ta ko a tela, nöö hën a luku nëen liba ala hën a si liba jabi hooo. Nöö hën a si di Akaa u Gadu kuma wan pomba bazia ko nëen liba. ¹¹ Nöö hën wan tòngö piki a liba ala taa: “I da mi lobi Womi Mii. Libi fii ta kai ku mi e.”

Sö wan soni pasa di Masa Jesosi dopu.

Aki di didibi ta biinga ku Masa Jesosi faa du hogi.

Mat. 4:1-11; Luk. 4:1-13

¹² Söö. Wë nöö a baka u di dë, nöö hën di Akaa u Gadu tja Masa Jesosi go a wan sabana kamian. ¹³ Nöö hën a go dë ala hii föteni daka. Nöö a dee föteni daka dendu dë, nöö di didibi ta mbei möiti ku ën nöömö faa musu piki ën buka a soni, ma nöö Masa Jesosi an du kumafa a kë möönsö.

Nöö fa Masa Jesosi dë a di sabana dee hia daka naandë, nöö dee mbeti u di sa-

bana bi sai dë tu, ma dee basia u Gadu Köndë bi dë ku ën ta tjubi ën.

Aki o lei fa Masa Jesosi kai

dee fosu bakama fëen.

Mat. 4:12-22; Luk. 4:14-15, 5:1-11

¹⁴ Hën de dë te wan daka, nöö hën de kisi Johanisi di Dopuma söötö a dunguwosu. Nöö baka u di dë, hën Masa Jesosi toona go a Galilea, nöö hën a seti ta waka ta lontu ta konda di Bunu Buka u Gadu da dee sëmbë u di pisiwata dë.

¹⁵ A ta taki da de taa: “Di juu ko zuntu e, u Masa Gadu musu tii unu a wan njunjun fasi. Nöö ee wan sëmbë i kë ko a di Njunjun Tii u Gadu dendu, nöö i musu bia disa di hogilibi fii, nöö i piki di Bunu Buka u Gadu di mi ta konda aki.” Sö Masa Jesosi ta taki da de.

¹⁶ Nöö wan piki ze bi dë a di pisiwata u Galilea naandë. Te wan daka nöö hën Masa Jesosi go ta waka a di ze dë bandja, nöö hën a ko miti ku tu womi. Dee womi aki dë baaa ku baaa. Wan de kai Simon, [hënseei de ko ta kai Petuisi,]. Di otowan da Andiasi. De dë ta tuwë nëti u de kisi fisi biga hën da wooko u de de ta du.

¹⁷ Nöö hën Masa Jesosi kai de tu baaa dë te de piki. A taa: “Un ko dë ku mi ta waka a mi baka e, nöö mi o lei unu fuun kisi libisëmbë [tja ko a mi së,].”

¹⁸ Nöö wantewante naandë, hën de tu womi disa dee nëti u de hën de go ta waka a Masa Jesosi baka.

¹⁹⁻²⁰ Nöö hën Masa Jesosi waka go möön longi, nöö hën a ko si tu oto baaa möön. De seei dë höndima tu ta kisi fisi. Nöö fa Masa Jesosi ta pasa dë, nöö de bi dë ku de tata a boto ta seeka wanlö nëti u de. Wan u dee baaa de ta kai Johanisi, di otowan da Jakobosi, nöö di tata u de hën de kai Zebedeosi.

Nöö di Masa Jesosi si de tu baaa dë, hën a kai de taa: “Un ko go ku mi e.” Nöö hën wante dë, hën de disa de tata

ku dee wookoma u de naandë, nöö hën de go ta waka a Masa Jesosi baka.

Aki ta lei fa Masa Jesosi abi taki

a dee gadu liba tjika.

Luk. 4:31-37

²¹Nöö hën Masa Jesosi kumutu naandë, hën ku dee bakama fëen, hën de go a wan u dee köndë u Galilea de ta kai Kapernaumi. Nöö hën de dë te di saba daka, hën Masa Jesosi go a di keikiwosu u di köndë go ta lei dee sëmbë dee bi ko dë di lei fëen. ²²Nöö fa a ta lei de naandë, a bigi da hii sëmbë tee na sondi. Biga an ta lei de kumafa dee Sabima u Wëti bi guwenti u lei de Gadu wöutu, ma a ta lei de seei a wan apaiti fasi kuma hënseei abi di lei.

²³Wë nöö di daka dë gbolo, wan womi bi dë a di keikiwosu naandë, a dë ku wan soni nëen liba. Nöö hën wë a bai ko a hedi ko ta fan. A taa: ²⁴“Jesosi u Naza-lëti, andi seei u ku i abi? I ko aki fii kaba u a sösö nö? Wë mi sabi ambë da i. I wë da di apaiti Sëmbë u Gadu di a manda ko a di goonliba aki.”

²⁵Nöö hën Masa Jesosi bai ën taa: “Kabuka naandë! Kumutu a di sëmbë liba wante.”

²⁶Nöö fa a fan dë, hën di soni ko möön taanga a di sëmbë liba te hii sinkii fëen ta tëëmë tjatjatjatja. Hën a bai taanga bifö a kumutu nëen awaa.

²⁷Wë nöö fa di soni pasa naandë, a ko foondo dee sëmbë tumisi. Hën de ko ta taki da de na de taa: “Dee sëmbë, andi u ta si aki? Njunjun lei ko a u nö? Di sëmbë aki abi taki a dee soni ta kisi sëmbë a hedi liba tee de ta piki hën buka a sondi seei.”

²⁸Nöö hën di soni Masa Jesosi du naandë paaja a hii dee köndëköndë u Galilea tuu paliu dou. Sö a bigi da sëmbë tjika.

Aki ta lei fa Masa Jesosi

kula wanlö hia sëmbë.

Mat. 8:14-17; Luk. 4:38-41

²⁹Nöö hën Masa Jesosi kumutu a di keikiwosu naandë, hën ku Jakobosi ku Johanisi, nöö hën de go a di wosu u Simon ku ën baaa Andiasi. ³⁰Di juu dë di mai u Simon bi dë ku gaan fëbë. A dë leti a bedi naandë. Hën de köndëen da Masa Jesosi.

³¹Nöö hën wë Masa Jesosi go a di mama, hën a panjëen a maun hopo ën sindo. Nöö hën wantewante di fëbë go, a ko bunu seei te a hopo seeka soni da de.

³²Nöö hën de dë tefa sonu go, hën dee sëmbë u di köndë tja sëmbë te a hia ko a Masa Jesosi naandë. Dee sëmbë de tja ko dë, de dë ku peipei siki ufö i abi dee sëmbë dee dë ku soni a hedi. ³³Hii sëmbë u di köndë tuu fiaa hai ko a di dööbuka naandë, ³⁴nöö hën Masa Jesosi kula hii dee sëmbë ku dee peipei siki naandë te a kaba. Söseei a jaka dee soni ta kisi sëmbë a hedi. An da de pasi u de fan möönsö, biga an kë u de konda ambë dëen.

Aki ta lei fa Masa Jesosi lei dee sëmbë u di pisiwata u Galilea.

Luk. 4:42-44

³⁵Nöö hën di mamate biten, ganian an kanda seei, nöö hën Masa Jesosi hopo. Hën a kumutu a di köndë ganda go dë a wan kamian piiu hën wanwan ta begi Masa Gaangadu.

³⁶Te wan pisi hën Simon ku dee otowan fëen ko hopo, de an si Masa Jesosi a wosu dë, hën de go ta suku ën te fa de ko si ën. ³⁷Nöö hën de hakisi ën taa: “Andi pasa? Dee sëmbë ta hakisi fa fii poi.”

³⁸Nöö hën Masa Jesosi piki de taa: “Nönö, na soni. Ma un boo go a dee oto köndë ala tu e, go tja di Bunu Buka u

Gadu go paaja. Biga wë hën mbei mi ko a goonliba.”

³⁹ Nöo hën de kumutu ala, hën de ta waka a dee köndëköndë u Galilea tuu. Fa de ta waka dë, nöo Masa Jesosi ta konda di Bunu Buka u Gadu da dee sëmbe a hii dee keikiwosu u dee Dju sëmbe. Nöo a ta jaka dee soni ta kisi sëmbe a hedi ta puu a de liba.

Aki ta lei fa Masa Jesosi kula

wan sëmbe ku tjinasiki.

Mat. 8:1-4; Luk. 5:12-16

⁴⁰ Hën de dë te wan daka, nöo hën wan sëmbe dë ku tjinasiki ko a Masa Jesosi. Nöo hën a tjökö kini a goon nëen fesi begi ën taa: “Ee, Masa o, mi sabi taa ee i kë i sa kula mi o.”

⁴¹ Nöo hën tjali u di sëmbe kisi Masa Jesosi, nöo hën a tëndë maun panjëen. Hën a taa: “Aai mati, mi kë e. Be i ko bunu wante!” ⁴² Nöo fa a fan dë, hën di sëmbe ko bunu wantewante naandë, di tjinasiki an dë u si nëen sinkii möön seei.

⁴³⁻⁴⁴ Nöo hën Masa Jesosi mandëen taa be a go. Ma nöo a bai ën tu taa: “Na konda di sondi pasa ku i aki da sëmbe e! Ma waka tololo go a di begima di ta dë a di keikiwosu, be a si taa i ko bunu. Nöo i tja di paima go tuwë da Gadu kumafa Mosesi bi taki.” „Biga gaanduwe Gadu bi da wan tiima u dee Dju sëmbe de kai Mosesi dee wëti fëen. A taa te wan sëmbe i ko bunu u sö wan siki, nöo i musu tja paima go da Gadu bifö i sa toona go a wosu baka.”

⁴⁵ Ma nöo fa di sëmbe kumutu naandë, an tapëen buka möönsö. Ma a go ta paaja di taki naandë te dou hii di köndë, te Masa Jesosi an bi sa ko a dee köndë ganda möön u sëmbe si ën. Nöo hën a fika a döösë ka sëmbe an ta dë hia, ma töku sëmbe ta kumutu a hii së nango nëen ala eti.

Aki Masa Jesosi kula wan sëmbe.

Mat. 9:1-8; Luk. 5:17-26

2 Baka wan tu daka sö, hën Masa Jesosi toona go a Kapernaumi. Nöo an dou seei, hën di njunsu paaja taa sö wan soni, Masa Jesosi toona ko nëen wosu. ² Nöo hën dee sëmbe u di köndë booko gulululu ko fuu di kamian naandë pöö te kamian an dë u denda go a wosu dendu möön seei. ³ Di juu dë, Masa Jesosi dë a di wosu dendu ta konda di Buka u Gadu da dee sëmbe.

Te wan pisi hën fö womi ko dou ku wan lanlan sëmbe di de ta tja a wan kama liba ko dëen faa kula. ⁴ Ma nöo fa sëmbe hia a di kamian tjika dë, nöo de fö womi an sa feni pasi u pasa go dou a Masa Jesosi. Nöo hën de subi a wan sikada go a di wosuliba. „Biga dee wosuliba u di köndë bi dë paatapaata.” Nöo hën de fula wan baaku leti a Masa Jesosi liba dë, hën de saka di womi a di kama liba zëngëe ku tatai te go buta leti a Masa Jesosi fesi a goon dë.

⁵ Nöo hën di Masa Jesosi si fa dee womi ta biibi ën tjika te de mbei sö wan gaan möiti, nöo hën a taki da di lan womi taa: “Na fëëë, womi. Mi da i paadon u dee hogi dee i bi du. Masa Gadu an ta hoi i a bëë möön e!”

⁶ Ma nöo wanlö Sabima u Wëti bi dë sindosindo leti naandë ta haika soni. Nöo di fa Masa Jesosi fan dë an bunu a de seei, kwetikweti. Nöo hën de ta guunjëen a de hati taa: ⁷ “Unfa di womi dë sa a’ hati u taki sö wan gaan soni? Na sösö a ta sösö Masa Gadu nö? Biga ambë sa puu sëmbe a Gadu bëë boiti Masa Gadu seei nöö?”

⁸ Ma nöo Masa Jesosi sabi taa sö de ta pakisei, nöo hën a hakisi de taa: “Dee sëmbe o, unfa un ta mënì hogi u mi a unu hati sö? ⁹ Wë mi hakisi unu e, taa ee fii taki da sö wan sëmbe taa Gadu puu ën a bëë, ee nasö fii taki dëen taa, be a

hopo waka go, nöö undi u de tu soni dë sa möön fukë u taki ku buka? „Na di fosu wan nō? Biga sëmbe an sa go a Gadu go hakisi ën ee a puu di sëmbe a bëë tuu.”

¹⁰ “Ma nöö un luku. Mi o lei unu taa Mi di ko Libisëmbe Mii aki, na fan nöö mi sa fan, ma mi abi makiti tu a di goonliba aki fu mi sa puu sëmbe a Gadu bëë.”

¹¹ Nöö hën a bia fan ku di womi taa: “Mati, hopo taanpu! Tei i kama nöö i go fii a wosu!”

¹² Nöö fa a fan dë, hën di womi hopo vu taanpu a pë a dee hia sëmbe fesi naandë, nöö hën a tei ën kama hën a waka go fëen a wosu.

Nöö di soni naandë bigi da hii sëmbe tee de ko ta gafa Gadu taa: “Hoo, wa si sō wan gaan soni wan daka.”

Aki Masa Jesosi kai Leifi

faa ko waka nëen baka.

Mat. 9:9-13; Luk. 5:27-32

¹³ Nöö hën Masa Jesosi kumutu hën a go a di piki ze u Galilea bandja. Nöö sëmbe ta ko nëen naandë te a hia, nöö a ta da de di lei fëen.

¹⁴ Nöö hën a ta waka nango. Te wan pisi, hën a si wan womi de kai Leifi. „Hën seei da Mateosi.” A dë fëen sindosindo a wan piki wosu a bandja pasi dë ta pii lantimöni, biga hën da wooko fëen kaa. Nöö di Leifi aki, wan womi de kai Alufasi hën pai ën. Nöö di Masa Jesosi si ën, hën a kai ën faa musu ko bakama fëen. Nöö wantewante hën Leifi hopo ko ta waka nëen baka.

¹⁵ Wë nöö a ko pasa sō taa Leifi kai Masa Jesosi ku dee bakama fëen fu de musu ko njan ku ën nëen wosu. Nöö hën de go sindo u de njan. Nöö sëmbe u dee pii-lanti-mönima ku sëmbe oto sëmbe dee abi poi në a di köndë, nöö sō de ko dë ta njan ku de a wan tafa makandi. Biga hia u dee lö pei sëmbe naandë bi ta waka a Masa Jesosi baka kaa.

¹⁶ Te wan pisi nöö hën wë dee Sabima u Wëti ko ta pasa naandë gbolo, dee u di Dju paatëi de kai Falisei. Nöö hën de ko si Masa Jesosi dë sindosindo ku dee pii-lanti-mönima ku dee oto nëpoima u di köndë dë ta njan makandi, nöö di soni an bunu a de seei, kwetikweti.

Nöö hën de hakisi dee bakama u Masa Jesosi taa: “Faandi mbei di mësitë fuunu go dë ta njan ku dee lö pei sëmbe naandë a wan tafa u du?”

¹⁷ Nöö di Masa Jesosi jei di hakisi u de, nöö hën a piki de a nongö taa: “Dee sëmbe o, unfa un mëni? Wan sëmbe di siki ku wan sëmbe di dë bumbuu, undi u de abi data fanöudu? Na di sikima nō? Wë nöö ma ko u kai dee sëmbe dee dë bumbuu sëmbe kaa e, ma mi ko u kai dee sëmbe dee an ta libi bunu a Gadu wojo, fu mi heepi de.” Nöö sō a piki de.

Aki ta lei faandi mbei Masa Jesosi

ku dee bakama fëen an ta disa

u njan a di fasi u Dju.

Mat. 9:14-17; Luk. 5:33-39

¹⁸ Hën de dë te wan pisi. Nöö di juu dë, dee bakama u Johanisi di Dopuma ku dee u dee Faliseima ta hoi deseei söndö njan. Biga sō dee Dju sëmbe abi wan guwenti taa so juu de ta tja hangi u wan pisiten fu begi hedi. Nöö hën wan tu sëmbe ko a Masa Jesosi, hën de hakisi ën taa: “Faandi mbei dee bakama u Johanisi ku dee u dee Faliseima ta tja hangi fu begi hedi, ma i ku dee bakama fii wan ta du sō?”

¹⁹ Nöö hën Masa Jesosi piki de a wan nongö fasi, a taa: “Fa u dë aki, ee wan sëmbe o tööu, nöö a o kai sëmbe sëmbe ko a di piizii, na sō nō? Wë nöö solanga di tööuma dë ku de naandë, nöö de an sa ta kusumi ta tja hangi. Wai nöö de o ta wai. ²⁰ Ma te di juu dou de ko puu ën

a de mindi bifö de o sa ta kusumi ta tja hanga awaa.”

²¹Nöo hën a taa: “Fa mi ta fan ku unu aki, ma a sa toobi unu fu un tei.” Biga na wan sëmbe o tei wan njunjun koosu pisi u lapu wan awoo koosu. Biga te i wasi en nöo di njunjun pisi o hai kumutu disa di awoo wan, nöo di baaku o ko möön bigi möön leki fa a bi dë kaa.

²²“Söseei tu, ja sa tei wan njunjun win lai a wan awoo mbeti kakisa saku. Biga di awoo saku gaandi kaa, an ta hai möön. Nöo ee i lai di njunjun win go nëen dendu, nöo te di win soopu nöo di saku o tënë tuwë di win fiaa. Da a ko dë i lasi di win fii ku di saku tuu.

“Ma nöo i musu tei wan njunjun saku nöo i lai di njunjun win nëen, nöo de tuu o dë bunu kumafa a fiti.”

Aki ta lei taa Masa Jesosi

hën da basi u di saba daka.

Mat. 12:1-8; Luk. 6:1-5

²³Nöo hën de dë te wan saba daka, nöo hën wë Masa Jesosi ku dee bakama fëen ta latja ta pasa a wan goon dendu. Di goon naandë, de paandi wan pei soni kuma alisi nëen, ma i sa njan mën kuakua. Nöo hën wë dee bakama ta booko dee taka dee bendi ko a di pasi naandë ta gili a maun ta njan.

²⁴Di juu dë wanlō sëmbe u di Faliseima kulupu si de, hën de ko hakisi Masa Jesosi taa: “Fa dee bakama fii ta du dë, na Gadu wëti de ta poi nö? Biga de ta wooko a saba daka.”

²⁵⁻²⁶Nöo hën a piki de taa: “Wan bi lesi a Gadu buku nö, di soni bi pasa ku Dafiti a di ten u di Kaba Hei Begima de kai Abiata? Hangi bi ta kii hën ku dee mati fëen, nöo hën a go a di wosu u Gadu, hën dee begima da de di bëë di de ta buta da Gadu naandë. Nöo hën Dafiti njan mën, hën ku dee mati fëen tuu. Wë nöo di bëë naandë, dee begima wanwan

nöo bi a’ pasi u njan mën, na sö nö? Ma tökuseei Gadu an tei Dafiti ku dee sëmbe fëen fu hogi di de njan mën o.”

²⁷Nöo hën a taki da de taa: “Haika e, dee sëmbe. Masa Gaangadu an mbei libisëmbe fu de hoi saba tjina hedi e, ma a mbei di saba faa heepi libisëmbe. ²⁸Nöo mi taki da unu, taa Mi di i si ko Libisëmbe Mii aki, nöo mi dë Masa a hii soni liba e te dou ku di saba tuu.”

Sö wan soni Masa Jesosi taki da dee Faliseima a di ten dë.

Aki ta lei fa Masa Jesosi kula

wan sëmbe a saba daka.

Mat. 12:9-14; Luk. 6:6-11

3 Wë nöo a wan oto saba möön, hën Masa Jesosi toona go a di keikiwosu. Nöo di a go dou, nöo wan womi sai naandë, wan së maun fëen dë dëdëdë tjakaa. ²Ma nöo sëmbe dë leti dë ta watji Masa Jesosi ee a o kula di womi a di saba daka naandë, biga de kë feni föutu nëen u de tjëen go kaagi.

³Nöo hën wë aan soni. Hën Masa Jesosi taki da di womi di dë ku di dëdëdë maun naandë taa be a hopo taanpu a dee hia sëmbe fesi dë. Nöo hën a hopo taanpu.

⁴Nöo hën Masa Jesosi bia hakisi dee sëmbe dee sai naandë taa: “Unfa Gadu Buku taki, dee sëmbe? Undi möön bunu? Fii du bunu a saba, naa fii du hogi? Fii musu puu sëmbe a dëdë buka, naa fii disëen faa dëdë? Unfa Gadu wëti sikifi fëen?” Ma nöo fa a hakisi de naandë, na wan sëmbe piki en möönsö, de tuu ko dë pii.

⁵Nöo hën a luku de ku hatiboonu. Ma nöo a hati en tu, fu di de abi sö wan taangajesi da Gadu te tjali u sëmbe an ta kisi de möönsö.

Nöo hën a bia fan ku di womi taa: “Mati, tëndë di maun fii i si.” Nöo hën di womi tëndëen maun, nöo hën wante-

wante di maun ko bunu leti kumafa a bi musu dë.

⁶Nöö hën wë dee Faliseima kumutu dë, hën de waka go langalanga tee a di kulupu u di Könu u di köndë, hën da Helodi. Nöö hën de ko ta kuutu makandi unfu u de du de kisi Masa Jesosi kii.

„Sö di soni Masa Jesosi du dë hati de tjika.”

Aki ta lei fa dee sëmbë ta ko hia a Masa Jesosi liba.

⁷Wë nöö wan daka möön, hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen hën de go a di piki ze u Galilea bandja. ⁸Nöö fa de ko dou dë, hën wanlô hia sëmbë hai ko nëen gidjii, dee sëmbë u Jelusalen ku hii dee oto köndë u Judea, ku dee u di pisiwata de kai Idumea, ku dee sëmbë dee ta dë a di oto së banda u Joodan Lio, ku dee u dee köndëköndë u dee pisiwata de kai Tilusi ku Sidon. Sö dee sëmbë hai ko a Masa Jesosi tjika, biga de bi jei u dee foondo wooko a ta du.

⁹Nöö di de ko hia sö kaa, nöö hën Masa Jesosi taki da dee bakama fëen taa be de seeka wan boto buta a bandja wata naandë dëen. Biga fa a ta kula sëmbë dë, nöö awaa seei de ta pusa ta ko nëen liba.

¹⁰Biga de ta si taa ee de nama nëen, nöö de sa ko bunu nöömö.

¹¹Di juu dë, dee sëmbë dë ku soni a hedi, te de ko dou a Masa Jesosi nöö de ta bai kai olo seei kai a goon. Nöö de ta taki dëen taa: „[U sabi ambë da i e!] I da di Mii u Masa Gaangadu.” ¹²Ma nöö hiniwanten te de taki sö kaa, nöö Masa Jesosi ta gandji da de taa de an musu taki di soni dë.

Aki ta lei ambë ku ambë Masa Jesosi tei u ko bakama fëen.

Mat. 10:1-4; Luk. 6:12-16

¹³Wë nöö te wan pisi hën Masa Jesosi go a wan kamian ka wanlô hia kuun dë, nöö hën a kai sëmëni sëmbë u de ko

nëen. ¹⁴Nöö hën a pii tuwalufu womi a de dendu tei u de fika ku ën ta lei nëen nöömö, nöö de de kai “apösutu”. Nöö a o manda de go a köndëköndë u de paaja di Bunu Buka u Gadu, ¹⁵nöö a o da de makiti tu u de ta jaka dee gadu ta kisi sëmbë a hedi puu a de liba.

¹⁶Söö. Wë nöö dee në u de tuwalufu womi dee a tei dë, nöö di fosu wan hën da Simon, hën Masa Jesosi ta kai Petuisi. ¹⁷Nöö joo kisi Jakobosi ku ën baaa Johanisi, de da de tu womi mii u di womi de kai Zebedeosi. Nöö Masa Jesosi da de wan në, a ta kai de Boanëgësi, nöö di në dë hën kë taki “Mii u Döndö”, „biga sö de tu baaa fasi bi dë”. ¹⁸Nöö baka u dee baaa dë, nöö joo kisi Andiasi, Filipi, Batolomisi, Mateosi, Tomasi ku wan oto Jakobosi. Hën tata da Alufasi. Nöö joo kisi Tadeosi ku wan oto Simon, nöö di womi aki, hën bi dë a di paatëi u dee sëmbë dee ta suku u puu Loomë lanti a de liba. ¹⁹Ufö joo kisi Judasi Isikaliotu, hën o sei Masa Jesosi buta a dee felantima maun.

Nöö sö wanlô sëmbë Masa Jesosi tei u de dë ku ën makandi e.

Aki dee Dju hedima taa Masa Jesosi ta wooko ku didibi kaakiti.

Mat. 12:22-32, 46-50; Luk.

8:19-21, 11:14-23, 12:10

²⁰Te wan daka möön hën Masa Jesosi go dë a wan wosu, nöö hën sëmbë booko ko nëen naandë tee hën ku dee bakama fëen an sa fendi pasi u njan seei. ²¹Te wan pisi hën dee mama bëë fëen ko jei taa sö ta pasa, hën de taa de o ko tei ën tja go. Biga de ta si kuma tja sondi kamian fëen an dë bunu möön.

²²Nöö di juu dë, wanlô Sabima u Wëti u Jelusalen bi dë a Masa Jesosi naandë, hën di de si andi ta pasa hën de taa: “Wë di sondi aki an dë u taki oto fasi möönsö e. Hën di gaan hedima u dee didibi de kai Belisabo hën wë kisi ën a hedi sö. Hën ta

dëen di taanga faa ta jaka dee gadu puu a dee sëmbe liba.”

²³Nöö Masa Jesosi ɿsabi taa sô de ta taki, hën aɿ kai de ko, hën a taki da de taa: “Dee sëmbe, unfu di didibi sa jaka dee otowan fëen puu a wan kamian? A sa booko di tii fëen seei sô nô? ²⁴Biga ee dee sëmbe u wan kôndë hopo feti ku de-seei, nô na booko di kôndë dë o booko nô? ²⁵Söseei ee wan bëë hopo ta feti ku deseei, nô na booko di bëë naandë ta booko kaba a sôsô nô? ²⁶Wë nô ee di didibi ta feti ku ën seei sô, nô nëen da a ta kaba di tii fëen a sôsô nô? Ma nô di soni ta pasa aki, na di soni un ta taki dë e.

²⁷“Ma mi o taki da unu andi da di soni ta pasa aki. Te joo go tei gudu a wan taanga womi wosu, nô i musu kisi ën tai gingin ufô i sa go tei dee gudu fëen awaa. Wë nô hën u ta du aki e. ²⁸Nöö un dee leima u wëti aki, un haika. Fa i si un fan dë, un musu mëni unu seei e. Biga fu hii dee hogi dee sëmbe ta du, ee de ta kosi Masa Gaangadu seei ta sôsô ën ta poi ën në, Gadu sa puu de nëen bëë eti. ²⁹Ma ee wan sëmbe i ta kosi di Akaa u Gadu ta wisiwasi ën, di sëmbe naandë an o kisi paadon a Gadu möönsô a mundu.”

³⁰Nöö sô Masa Jesosi fan ku dee sëmbe, fu di de taki taa di hedima u dee didibi hën dë nëen liba ta du dee foondo wooko.

³¹Te wan pisi Masa Jesosi mama ku dee baaa fëen ko dou a dööbuka dë gbolo, hën de manda kai ën. ³²Nöö di juu dë, sëmëni sëmbe bi sindo lontu Masa Jesosi a di wosu dendu. Nöö hën sëmbe taki dëen taa: “Masa o, dee sëmbe fii ko aki, i mama ku dee baaa fii, nô de ta kai i e. De dë leti a dööbuka dë.”

³³Nöö hën a taa: “Dee sëmbe u mi nô?” ³⁴⁻³⁵Nöö hën a luku dee sëmbe sindosindo lontu ën naandë, hën a taa: “Un dee sëmbe aki dee ta du kumafa Gadu

kë, nôö unu wë da mi mama ku mi baaa ku mi sisa e.”

Aki Masa Jesosi da di oto

u di sëmbe ta jaa böngö.

Mat. 13:1-9; Luk. 8:4-8

4 Wë nôö te wan oto daka möön, hën Masa Jesosi toona ko dë a di piki ze u Galilea bandja möön ta lei sëmbe Gadu wöutu. Nöö hën sëmëni sëmbe booko seei gililili ko nëen naandë, nôö hën a subi a wan boto bi dë a lampeesi dë, nôö hën a sindo. Nöö dee hia sëmbe dë a tela liba dë, ²nôö hën a tei wanlô woto ta lei de sëmëni sondi a wödu fasi.

³A taa: “Wan goonma go ta jaa böngö nëen goon dendu. ⁴Nöö fa a ta jaa ën naandë, nôö so fëen ta kai a di pasi liba nôö dee piki fou ta ko ta pii ën ta njan.

⁵“So u di böngö ta kai a sitonu kamian ka doti an dë hia, nôö a nasi hesi seei. ⁶Ma nôö hën di sonu ko hati, hën a kii ën, biga di sitonu kendi di lutu fëen.

⁷“Nöö so u di böngö kai a maka dendu, nôö di böngö ku dee maka tuu ta göö makandi, ma dee maka ta peeta di njanjan te an sa ko sondi.

⁸“Ma nôö dee otowan kai a bunu goon doti, nôö hën a göö ko puu njanjan e. Biga so puu diiteni toon möön hia möön fa a bi dë, so puu sikisiteni toon möön hia, otowan puu wanhöndö. Nöö sô di pisi dë ko njanjan tjika.”

⁹Sô wan woto Masa Jesosi da dee sëmbe te a kaba, nôö hën a taa: “Wë fa mi fan ku unu aki, nôö un pakisei ën bunu e, be un fusutëen.”

Aki Masa Jesosi puu andi

di oto kë taki.

Mat. 13:10-23; Luk. 8:9-18

¹⁰Nöö hën de dë te wan pisi, Masa Jesosi dë ku wantu sëmbe ku de tuwalufu bakama fëen, nôö hën de hakisi ën taa:

“Masa o, faandi mbei i ta lei dee sēmbē a tjubi fasi sō?”

¹¹ Nōō hēn a piki de taa: “Haika e. Unu wē Gadu naki kōlōku fuun sa ko sabi dee tjubitjubi soni u di tii fēēn. Ma dee oto sēmbē naandē 〔de an ta kē saka deseei a di Tii u Gadu basu mōōnsō, nōō fēēn mbei〕 mi ta lei de a tjubi fasi sō. ¹² Nōō a ko dē taa de ta si kodo ma de an ta fusutan, de ta haika kodo ma de an ta jei mōōnsō. Biga ee nasō de bi o bia de libi ko a Gadu, nōō a bi o puu de a bēē.”

¹³ Nōō hēn a hakisi dee bakama fēēn taa: “Wan bi fusutan di woto di mi lei dee sēmbē o? Wē nōō unfa woon du fusutan dee oto sondi mi o toona lei sēmbē mōōn?”

¹⁴ Hēn a taa: “Sōō. Wē nōō un haika e, mi o puu ēn da unu. Di goonma mi bi taki naandē, hēn da di bosikopuma u Gadu e, nōō di bōngō hēn da di wōutu u Gadu di a ta tja ta paaja. ¹⁵ Nōō ka di bōngō kai a pasi liba, dee piki fou ko pii ēn njan dē, hēn da dee sēmbē ta jei di wōutu u Gadu, ma te de jei ēn, nōō wantewante di didibi ta ko puu ēn a de pakisei djee, de an ta mēni ēn mōōn.

¹⁶ “Nōō ka di bōngō kai a di doti ku sitonu a basu, hēn da dee sēmbē dee jei di wōutu u Gadu hēn de tei ēn seei ku wai, ¹⁷ ma de an ta hoi dou. Biga te sēmbē ta hoi de u felanti, fuka ku toobi ko miti de u di wōutu hedi, nōō de ta kumutu disa di biibi djee. Biga di wōutu an bi go fundu a de hati tjika.

¹⁸ “Nōō di goon ka di bōngō kai a maka dendu dē, hēn da dee sēmbē ta jei di wōutu ¹⁹ ma de ta abi bookohedi ku dee sondi u goonliba aki poi. Dee gudu u di goonliba aki ta ganjan de, de ta kē peipei sondi te de an ta a’ ten u di wōutu u Gadu, nōō an sa gōō ko sondi a de libi mōōnsō.

²⁰ “Ma nōō ka di bōngō kai a di bunu goon, hēn da dee sēmbē tei di wōutu u Gadu nōō de ta dēēn pasi faa wooko a

de hati. Nōō Gadu ta fendi wini a dee lō sēmbē naandē seei te a hia, leti kuma di bōngō di puu diiteni toon mōōn hia mōōn fa a bi dē, ku sikisi toon, ku wan hōndō toon.”

²¹ Nōō hēn Masa Jesosi taa: “〔Fa i si di womi jaa di bōngō naandē, nōō sō a musu du e, biga di wōutu u Gadu an musu fika tjubitjubi. Biga〕 ee wan sēmbē tja wan faja ko a wan wosu dendu, nōō an o butēēn a sondi basu. Ma a o butēēn a wan kamian be hii sēmbē sa si limbo ku ēn, na sō nō?”

²² “Nōō un haika e, dee sēmbē. 〔Dee soni mi ta lei a di fasi aki, de an o fika sō tjubitjubi u nōōmō e. De o ko a dōō wan daka nōōmō u sēmbē musu ko sabi de. Biga〕 hiniwan soni di dē tjubitjubi musu u ko a dōō wan daka nōōmō.”

²³ Hēn a taa: “Sōō. Wē nōō fa mi fan ku unu aki, nōō un pakisei ēn bunu e, be un fusutēēn.”

²⁴ Nōō hēn a taa: “Dee sēmbē, un buta pakisei a dee soni mi ta taki e. Biga di wan seei maaka joo tei u maaka soni, nōō ku hēnseei de o toona maaka da i tu, nōō mōōn hia seei joo kisi a liba. ²⁵ Biga ee wan sēmbē i kisi wan piki soni, nōō hēn i wooko ku ēn, nōō joo toona kisi mōōn hia. Ma nōō ee ja wooko ku ēn mōōnsō, nōō di pikiwan di i bi kisi naandē joo lasi ēn fiaa.”

Sō Masa Jesosi taki di ten dē.

Aki Masa Jesosi konda wan woto fu di fa njanjan ta waka ko soni.

Mat. 13:31-34; Luk. 13:18-19

²⁶ Nōō hēn wan oto toon, hēn Masa Jesosi tei wan oto woto toona lei dee sēmbē mōōn fa di Njunjun Tii u Gadu dē. A taa: “A dē leti kuma wan goonma go nēēn goon dendu go jaa njanjan bōngō te a kaba, nōō hēn a go fēēn a ganda. ²⁷ Nōō fa a go dē, a fēēkētē di oto naandē. A dē fēēn nōō ta duumi ta weki.

²⁸ “Ma nöö fa di böngö sai a di goon naandë, te wan pisi a tja aguja ko a döö. Hën a ta göö fëen ta ko, teee a ko dë ku bëë ko puu jakajaka seei ko abi njanjan. ²⁹ Te wan pisi a lepi, juu fëen dou, hën di goonma ko koti. Ma nöö hii fa di njanjan waka ko sö naandë, ma di sëmbë di paandi ën an saanfa a du ufö a ko sö. Wë nöö leti sö nöö a ta pasa a di Njunjun Tii u Gadu dendu e.”

Sö wan oto Masa Jesosi da di juu dë.

³⁰ Nöö hën a taa: “Un oto mi o toona tei u mi lei unu möön fa soni ta waka a di Njunjun Tii u Gadu dendu?”

³¹ Hën a taa: “Wë a dë sö leti kuma di uwii de kai mutaadi di u ta paandi a di köndë fuu aki. Fa a sai dë, nöö di sii fëen piki möön hii dee oto sii de ta paandi, na sö nö? ³² Ma nöö te a göö, nöö a ta ko bigi pasa hii dee oto uwii tuu dee u ta paandi a goon dendu, te piki fou seei ta ko ta mbei wosu a dee maun fëen.

“Nöö sö nöö sondi dë a di Njunjun Tii u Gadu dendu e.”

³³⁻³⁴ Wë nöö te Masa Jesosi ta konda di wöutu u Gadu da sëmbë, nöö dee lö oto aki a lobi u tei konda. Biga a ta fan ku de a wan fasi kumafa de sa fusutan soni nöö. Ma te hën ku dee bakama fëen dë de wanwan, nöö a ta puu sondi da de möön fini.

Aki Masa Jesosi du wan gaan foondo soni a wata liba.

Mat. 8:23-27; Luk. 8:22-25

³⁵ Wan daka hën Masa Jesosi dë ta konda di wöutu u Gadu da dee gaan hia sëmbë naandë tefa sapate, nöö hën a fan ku dee bakama fëen taa: “Womi, un boo koti go a di oto së banda ala ufö.” Hën de taki aai.

³⁶ Nöö aan soni, hën de disa dee hia sëmbë naandë, nöö hën de tei Masa Jesosi leti fa a sai dë, nöö hën de subi a boto, hën de ta aba di piki ze naandë nango. Ma nöö wanlö oto boto ta faaka

de. ³⁷⁻³⁸ Nöö fa de nango dë, hën Masa Jesosi go a di boto gogo ala wante go kandi buta hedi a wan kunsu liba, hën a duumi pii. „Wei nöö a wei sö.”

Nöö hën de nango te wan pisi, hën wan gaan ventu ko bigi möön hii soni ta seki di wata teee, di wata nango a di boto dendu seei djululuu, kuma de sa singi. Nöö dee bakama fëë te na soni hën de kule go a Masa Jesosi go weki ën taa: “Masa, ja si taa woo dëdë kaba a di wata aki ö? Ja a’ toobi nö?”

³⁹ Nöö hën Masa Jesosi weki, hën a hopo. Hën a bai di ventu ku di sekiwata taa: “Un tan pii e!” Nöö fa a fan dë, wantewante hën di ventu ku di wata tan pii.

⁴⁰ Nöö hën Masa Jesosi hakisi dee bakama taa: “Andi mbei un fëë sö? „Wan a’ futoou a mi liba eti nö?”

⁴¹ Nöö hën dee bakama panta te na soni, de ko dë ta luku deseei diin ta hakisi de na de taa: “Womi, ambë da di sëmbë aki di abi sö wan poosian te gaan ventu ku sekiwata seei ta piki ën buka a soni?”

Aki Masa Jesosi jaka wanlö taku soni puu a wan womi liba.

Mat. 8:28-34; Luk. 8:26-39

5 Wë nöö hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen aba di piki ze go tjökö a di pisiwata u dee Galasëni sëmbë.

²⁻⁴ Nöö fa de ta kumutu a boto dë, nöö hën de ko miti ku wan womi di wanlö taku soni dë nëen liba gbolo. Di womi aki ta libi a dee sitonu baaku u di köndë ka de ta bei sëmbë, nöö a dë sö taanga tee na wan sëmbë seei sa kisi ën hoi buta a wan kamian pii. Biga sëmëni pasi de bi pooba bui ën nëen maun ku ën futu tuu, ma nöö a ta koti dee këti seei wököwökö kule go fëen. ⁵ Nöö a ndeti ku didia di womi aki ta dë a di geebi naandë ta sanga nango ta ko ta bai ta kai wolo ta koti ën seei ku sitonu pisi hii ën sinkii.

⁶Nöo fa a dë a di kamian naandë te wan pisi hën a si Masa Jesosi te ala, nöo hën a kule ko kai a goon nëen fesi holou sô. ⁷Nöo hën a ta bai taanga seei ta fan ku ën taa: “Andi tja i ko aki, Jesosi, i di Womi Mii u di möön hei Gadu u mundu? Andi u ku i abi eee? Mi begi i taa be i soi a Masa Gadu fesi taa ja o da mi sitaafu e!” ⁸Nöo sô a taki, biga Masa Jesosi bi fan ku di soni nëen liba naandë taa a musu go kumutu dë.

⁹Nöo hën Masa Jesosi hakisi di womi taa: “Un në fii?”

Hën a taa: “Mi de kai A-Hia-Möön-Hii, biga u dë seei te a hia.”

¹⁰Nöo hën de ta begi Masa Jesosi seei nöömö, taa: “Gaantangi, na jaka u puu a di pisiwata aki e, u begi i.”

¹¹Nöo zuntu ku di kamian naandë i abi wan kununu, nöo wanlô hia hagu bi sai nëen ta pii sondi ta njan. ¹²Nöo hën dee taku soni begi Masa Jesosi taa: “Ee joo puu u a di sëmbe aki liba, nöo gaantangi da u pasi fuu go a dee hagu e.”

¹³Hën Masa Jesosi da de pasi.

Hën de tuu kumutu a di sëmbe go a dee hagu. Fa u mbei naandë hën dee hagu tei kule seei ta bazia di kununu naandë gililili te a di ze u Galilea dubuu pii. Dee hagu dëdë a wata fiaa. Nöo de bi dë kuma tu dusu hagu sô.

¹⁴Nöo di dee sëmbe bi dë ta watji dee hagu naandë si di soni, nöo hën de kule go a ganda go konda taa sô wan sondi pasa ku dee hagu.

Nöo hën dee sëmbe u di köndë booko seei gililili ko a Masa Jesosi. ¹⁵⁻¹⁶Fa de ko dou, hën de si di sëmbe di bi dë ku dee hia taku soni nëen liba sindosindo pii ku koosu a sinkii, ku bunu fusutan seei. Nöo dee sëmbe dee bi sai dë, hën de konda da dee otowan te de kaba kumafa de si soni pasa ku di womi ku dee hagu.

¹⁷Nöo hën dee sëmbe u di köndë begi Masa Jesosi taa gaantangi be a kumutu a di pisiwata u de go fëen. ¹⁸Nöo Masa

Jesosi an fia ku de. A piki, hën a go a boto wante faa go.

Ma nöo hën di womi a bi jaka dee taku soni puu nëen liba dë begi ën taa: “Masa, gaantangi, be mi go ku i e.”

¹⁹Ma nöo Masa Jesosi an dëen pasi faa go ku ën. A taki dëen taa: “Mati o, toona go a dee sëmbe fii ku dee mati fii e, nöo i go konda da de di bunu Gadu du da i aki, ku di fa a saa i tjika.”

²⁰Nöo hën di womi go e, hën a ta konda di sondi pasa ku ën a hii di pisiwata naandë tuu palalaa te dou, kumafa Gadu heepi ën tjika. Baa nöo di sondi dë foondo sëmbe e.

Nöo da sô wan gaan wooko Masa Jesosi du a di pisiwata de kai Dekapolisi naandë.

Aki Masa Jesosi heepi wan mujëe ku wan mujëe mii.

Mat. 9:18-26; Luk. 8:40-56

²¹Wë nöo hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen toona aba go a di oto së banda ala, nöo fa de go dou dë hën sëmbe ko lontu ën seei te a hia buta a mindi.

²²Nöo di juu dë, hën wan womi de kai Jailusi ko dou. Di womi aki, a dë wan u dee hedima u keiki u di köndë naandë. Nöo di a si Masa Jesosi hën a kai ku kini a goon. ²³A taki dëen taa: “Gaantangi mi begi i, nama maun a wan mujëe mii u mi da mi. A siki seei te fu dëdë.”

²⁴Nöo hën de tei pasi u de go a di hedima wosu, nöo dee hia sëmbe naandë ta bondji Masa Jesosi seei gililili sô nango ku ën.

²⁵Wë nöo di juu dë wan mujëe bi dë a dee sëmbe dendu naandë, sondi ta kule nëen tuwalufu jaa longi kaa. ²⁶A bi go a sëmëni data, de kulëen te de wei. Hii möni fëen tuu kaba këëë, ma ka u di siki bëtë awaa a ta ko möön hogi.

²⁷⁻²⁸Nöo hën di mujëe ko jei u Masa Jesosi gbolo, nöo hën a taa a o ko nëen

ko suku heepi tu. Biga a taa: “Ee mi sa nama tjë sösei a di koosu fëen, nöö mi si kuma mi sa ko bëtë nöömö.” Sö di mujëe ta taki nëen hati.

Nöö hën a ta tuusi hënseei a dee sëmbë mindi dë tefa a ko nama maun a di koosu u Masa Jesosi kumafa a bi taki. ²⁹ Nöö di a nama nëen, wantewante dë a fii taa a ko bëtë djeee, di soni an ta kule nëen möön. A ko böö u di sitaafu dë.

³⁰ Nöö Masa Jesosi seei fii taa wan poosian kumutu nëen kula wan sëmbë, nöö hën wante a bia hakisi dee hia sëmbë ta waka nëen baka naandë taa: “Ambë panjan di koosu u mi?”

³¹ Nöö hën dee bakama fëen piki taa: “Masa, dee gaan hia sëmbë ta bondji i gililili aki, hën i taa ee ambë nama a i nö?”

³² Ma nöö Masa Jesosi ta tuwë wojo a dee hia sëmbë dendu naandë, faa si ee ambë bi panjëen. ³³ Nöö hën di di mujëe ko sabi taa sö wan gaan sondi pasa ku ën, nöö hën a ko fëëë seei. Hën a ko tuwëen seei a goon a Masa Jesosi fesi naandë, hën a konda hii di sondi te a kaba kumafa a bi waka.

³⁴ Nöö hën Masa Jesosi fan ku ën taa: “Mujëe, di fa i si i biibi a mi tjika dë, hën wë mbei i fendi heepi e. Nöö go fii, i böö u di siki bi ta sitaafu i dë.”

³⁵ Nöö an kaba u fan ku di mujëe seei, nöö hën wanlö sëmbë ko dou dë. De kumutu a di wosu u Jailusi, di hedima u keiki di bi ko begi Masa Jesosi faa ko kula di mujëe mii fëen dëen. Nöö hën de fan ku Jailusi taa: “Mati o, gaan sondi. An dë u di mësité ko a i wosu möön e, biga di mujëe mii fii lasi libi kaa.”

³⁶ Nöö hën Masa Jesosi jei fa de fan, ma nöö an dë gaan sondi dëen seei. Nöö hën a fan ku Jailusi taa: “Na fëëë e, mati. Ta biibi a mi nöömö.”

³⁷ Nöö hën de nango a di wosu ka di mujëe mii dë dëdëdëdë ala. Ma nöö Masa Jesosi an mbei dee hia sëmbë go ku ën

möön. Petuisi, ku Jakobosi, ku ën baa Johanisi, de nöö a mbei go ku ën. ³⁸ Nöö di de naki tefa de go dou a di wosu, nöö sëmëni sëmbë sai naandë kaa ta mbei wajawaja ta bai ta këë ta kai olo te a bigi.

³⁹ Nöö hën Masa Jesosi denda go a di wosu, hën a hakisi dee sëmbë taa: “Andi un ta du a di kamian aki sö? Biga na dëdë di mujëe mii dëdë e. Duumi a ta duumi.”

⁴⁰ Nöö fa a fan dë, hën de lafu ën te a bigi, biga de sabi bunu taa di mujëe mii dëdë tuu.

Nöö hën a buta dee sëmbë naandë tuu go a döö, nöö hën a kai di tata ku di mama u di mujëe mii, ku de dii bakama fëen naandë, nöö hën de go a di kamba ka di dëdë dë. ⁴¹ Nöö hën Masa Jesosi go panjan di dëdë a maun, hën a taa: “Talita kumi,” dati wan taki: “Mujëe mii, hopo taanpu fii e!”

⁴² Nöö fa a taki naandë, hën di mujëe mii hopo taanpu a pë. Hën a ta waka ta lontu a di wosu dendu, biga a abi tuwalufu jaa kaa. Baa nöö di soni pasa dë, a bigi da dee sëmbë e.

⁴³ Nöö hën Masa Jesosi bai de taa: “Di sondi i si pasa aki, wan musu taki ën da sëmbë e. Nöö un da di mujëe mii soni u njan.”

Nöö sö wan gaan soni Masa Jesosi du möön e, ka a dë a di pisiwata naandë.

Aki Masa Jesosi toona go

a Nazalëti.

Mat. 13:53-58; Luk. 4:16-30

6 Wë nöö hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen kumutu naandë, nöö hën de go a di köndë ka a bi kiija. „Hën da Nazalëti.” ² Nöö a di saba daka, hën a go a di keikiwosu go ta lei dee sëmbë u di köndë dee lei fëen.

Nöö fa a ta fan dë, a ta bigi da de seei, nöö hën de bia ta hakisi de na de taa: “Naasë a kumutu ko aki ku dee lei fëen dë? Unsë a feni sö wan köni? Ambë dëen

kaakiti faa ta du dee foondo wooko u ta jei a ta du? ³ Biga na di tëmbëma bi dë aki nëen disi nō? Na di mii aki Malia bi pali nō? Dee baaa fëen u sabi de bunu: Jakobosi, Josëfu, Judasi, ku Simon. Dee sisa fëen, na u ku de ta dë aki nō?” Nōö hën de tei ën u hogi te na soni.

⁴ Nōö hën Masa Jesosi taki da de taa: “Un haika e, dee sëmbe. Wan tjabukama u Gadu an ta fuka u nëbai a oto kōndë e, boiti a di kōndë ka a bi kiija, ku dee bëe fëen. A de nōö an ta fendi gafa.”

⁵⁻⁶ Ma fa a fan dë seei, ma a bigi dëen fa dee sëmbe an kë biibi ën. Nōö fëen mbei an du foondo wooko naandë möönsö, boiti wantu sëmbe nōö a kula, di a buta maun a de liba.

Nōö hën a kumutu naandë hën a go a dee oto kōndë u di pisiwata dë go ta lei sëmbe.

A di pisi aki Masa Jesosi manda

dee bakama fëen go

a dee kōndëkōndë.

Mat. 10:1, 5-15; Luk. 9:1-6

⁷ Te wan daka hën Masa Jesosi kai de tuwalufu bakama fëen ko nëen. Nōö hën a taki da de taa: “Un haika e, mi o manda unu go tu ku tu a dee kōndëkōndë, nōö woon go konda taa Masa Gadu ta hopo wan njunjun tii.” Nōö mi o da unu makiti fuun sa jaka dee soni ta ko a sëmbe hedi puu a de liba.

⁸⁻⁹ “Ma nōö fa woon go aki, wan musu tja soni e. Wan musu tja bëë. Wan musu tja tu susu, di fuunu futu dë tjika kaa. Wan musu tja tu koosu tu, di dë a unu sinkii dë tjika kaa. Wan musu tja möni e. Nōö di kokoti a i maun dë, hën nōö fii tja.

¹⁰ “Nōö fa woon go aki, nōö te un dou a wan kōndë, nōö di sëmbe di o kisi unu buta nëen wosu, nōö naandë un musu tan fu te un kumutu a di kōndë dë e.

Wan musu kumutu dë go tan a oto wosu möönsö.

¹¹ “Nōö te un go a wan kōndë ka de an kë unu, de an kë jei di lei fuunu, nōö un kumutu disa di kōndë dë go e. Ma bifö un go un musu feki di basufutu sandu fuunu tuwë a di kōndë kuma wan maaka u de si taa di hebi fika da de.”

Nōö sō Masa Jesosi fan ku dee bakama fëen te a kaba.

¹² Nōö hën dee bakama go e. Hën de go ta konda da dee sëmbe a dee kōndëkōndë taa be de bia disa dee hogilibi u de. ¹³ Nōö fa de go dë, nōö de heepi sëmbe e. Biga de jaka sëmëni soni bi ta kisi sëmbe a hedi puu a de liba, de tutu fatu a sëmëni sikima sinkii kula de ko bunu.

Aki ta lei andi pasa ku Johanisi

di Dopuma.

Mat. 14:1-12; Luk. 9:7-9

¹⁴⁻¹⁶ Nōö fa Masa Jesosi ta du dee foondo wooko a di pisiwata u Galilea naandë, nōö në fëen ta bai ta paaja nango a dee kōndëkōndë. De ta taki nëen liba seei.

So sëmbe taa: “Un haika, dee sëmbe. Johanisi di Dopuma di di kōnu bi manda dee sodati kii, hën wë toona weki a dëdë e, hën a tei oto në ta tja.”

Otowan taa: “Nōnō, di fesiten Tjabukama u Gadu de kai Elia, hën di dë e. Hën toona weki ta tja oto në.”

Otowan a dendu taa: “Nōnō e, na weki di sëmbe aki weki a dëdë, ma a dë wan hebi Tjabukama u Gadu nōö, kuma dee bi dë a fesi.” Nōö sō dee sëmbe ta fan peipei soni u Masa Jesosi.

Te nōö di kōnu u di kōndë de kai Helodi seei ko jei u Masa Jesosi. Hën a taa: “Awa, Johanisi di Dopuma di mi bi manda sëmbe kii, hën toona weki tuu. Biga hën nōö sa du dee lö foondo wooko

mi ta jei di sɛmbɛ naandɛ ta du dɛ.” Sɔ hɛn a taki.

¹⁷⁻²⁰ Wɛ nɔɔ fa di Kɔnu fan dɛ, a bi kii di Dopuma tuu o, biga a bi manda sodati go koti ɛn hedi puu. Nɔɔ di sonɔi mbei a du sɔ. Di Kɔnu bi abi wan baaa fɛɛn de kai Filipi, nɔɔ di baaa bi abi wan mujɛɛ de kai Helodiasi. Nɔɔ hɛn di Kɔnu tei di mujɛɛ u di baaa fɛɛn aki buta a wosu gbolo. Nɔɔ hɛn di a du sɔ, hɛn wɛ Johanisi bai ɛn taa an du bunu, biga a booko Gadu wɛti fa a tei ɛn suwagi dɛ.

Nɔɔ hɛn di di mujɛɛ jei taa sɔ Johanisi bai di manu fɛɛn, nɔɔ a tei Johanisi fu hogi. A hoi ɛn a bɛɛ seei, a kɛ kii ɛn nɔɔmɔ. Ma nɔɔ di Kɔnu an dɛɛn pasi faa musu kii ɛn, biga a ta lesipeki Johanisi, a ta si taa a dɛ wan bumbuu sɛmbɛ ta libi kumafa Gadu kɛ. Ma nɔɔ u di Kɔnu musu du di mujɛɛ fɛɛn wan piizii, hɛn a manda sodati buta Johanisi a dungu-wosu. Ma so juu di kɔnu ta kai Johanisi faa fan ku ɛn, nɔɔ a lobi u ta haikɛɛn, hii fa dee fan u Johanisi ta toobi ɛn seei.

²¹ Wɛ nɔɔ hɛn de dɛ te wan daka gbolo, di mujɛɛ kisi pasi faa du ku Johanisi kumafa a bi kɛ. Biga a ko pasa sɔ taa di Kɔnu fujai, nɔɔ hɛn a hoi wan gaan piizii. A kai hii dee bigima u di pisi-wata naandɛ tuu ko a di piizii: dee lanti hedima, ku dee hedima u sodati, ku dee guduma.

²² Nɔɔ hɛn de dɛ a di piizii dendu tee wan pisi. Nɔɔ di baa mujɛɛ fɛɛn di a tei dɛ bi abi wan mujɛɛ mii fɛɛn. Nɔɔ hɛn di mujɛɛ mii ko baja wan gaan ɔdɛɛ wojo, baja bigi mɔɔn hii sonɔi. Baa nɔɔ a suti da di Kɔnu ku hii dee bigima sai naandɛ te na soni, fa di mujɛɛ mii baja dɛ.

²³ Nɔɔ hɛn di kɔnu kai di mujɛɛ mii ko nɛɛn, hɛn a taa: “Wɛ mii, di baja i baja aki a suti poi, nɔɔ mi kɛ paka i e. Ma nɔɔ i musu piki mi andi i kɛ, nɔɔ mi soi a hii dee bigima aki fesi tuu taa hiniwan sonɔi di i hakisi mi mi o da i ɛn kaa. Ee hafu u di kɔndɛ mi ta tii aki seei i kɛ, mi

o da i ɛn.” Sɔ di Kɔnu taki da di mujɛɛ mii.

²⁴ Nɔɔ di a taki sɔ, hɛn di mii kule seei hesihesi go nɛɛn mama taa: “Maama o, sɔ di Kɔnu taki da mi e, nɔɔ andi mi musu hakisi ɛn?”

Nɔɔ hɛn di mama piki di mujɛɛ mii taa: “Go piki di kɔnu e, taa i kɛ u de tja di hedi u Johanisi di Dopuma a wan paatu dendu ko da i.”

²⁵ Nɔɔ hɛn di mii kule hesihesi go a di kɔnu. A taa: “Wɛ Kɔndɛ Masa, mi ko piki di sonɔi mi kɛ e. Mi kɛ fii da mi di hedi u Johanisi di Dopuma a wan paatu dendu hesihesi seei.”

²⁶ Wɛ nɔɔ di di Kɔnu jei sɔ, nɔɔ hati fɛɛn ko latja, biga a hati ɛn faa musu du sɔ wan sonɔi ku di Dopuma. Ma nɔɔ fu di soi a bi soi a dee bigima naandɛ fesi da di mujɛɛ mii kaa, fɛɛn mbei an sa puu di buka dɛ mɔɔn. ²⁷ Nɔɔ aan kɔni, hɛn a manda wan sodati faa go koti Johanisi hedi buta a wan paatu tja ko. Nɔɔ hɛn di sodati go koti Johanisi hedi belim puu, ²⁸ hɛn a tei buta a di paatu tja ko da di mujɛɛ mii. Nɔɔ hɛn di mii tei tja go nɛɛn mama.

²⁹ Wɛ nɔɔ di dee bakama u Johanisi jei di taki dɛ, nɔɔ a hati de e, ma heepi an dɛ. Nɔɔ hɛn de ko tei di dɛdɛ sinkii fɛɛn tja go bei.

Nɔɔ da sɔ wan gaan hogi Kɔnu Helodi du e.

Aki ta lei fa Masa Jesosi bi da

hia sɛmbɛ soni u njan.

Mat. 14:13-21; Luk. 9:10-17; Joh. 6:1-14

³⁰ Wɛ nɔɔ hɛn dee bakama u Masa Jesosi, dee a bi manda go a kɔndɛkɔndɛ, hɛn de toona ko nɛɛn baka, nɔɔ hɛn de konda dɛɛn te de kaba fa de lei dee sɛmbɛ ku fa de du di wooko tjika.

³¹ Nɔɔ hɛn Masa Jesosi taki da de taa: “Un sabi nɔ? Un boo go a wan pii kamian u wanwan ka sɛmbɛ an dɛ, fuu

sa böö abiti sö.” Nöö di sondi mbei a taki sö, biga hia sëmbe ta kumutu a dee köndëköndë ta ko nëen nöömö ta suku heepi te hën ku dee bakama fëen an sa fendi pasi u njan, bamba u de böö seei.

³² Nöö hën de kai a boto ta puu nango a di kamian ka de o go dë de wanwan.

³³ Ma nöö wanlô hia sëmbe si de, nöö de sabi kaa taa a sö wan kamian de nango. Nöö hën de kule lontu a bandja wata u de go miti ku de a di oto sê banda ala.

³⁴ Nöö di Jesosi ku dee bakama fëen go tjökô, hën de si dee hia sëmbe naandë ta luku de kaa. Nöö aan soni, hën Masa Jesosi go ta lei de sëmëni soni möön, biga tjali u de kisi ën. A si taa de dë kuma wanlô hia sikafu söndö tiima ta waka ta daama nango ta ko.

³⁵⁻³⁶ Nöö fa u mbei dë, nöö sapate ta ko kaa, nöö hën dee bakama taki da Masa Jesosi taa: “Masa o, i sabi nö? A tjika fii manda dee sëmbe go, be de go suku sondi u njan bai a dee köndëköndë a u bandja aki. Biga sëmbe an ta libi ka u dë aki, nöö sondi u njan an dë aki u fendi tu.”

³⁷ Ma nöö hën Masa Jesosi taa: “Nönö e, unu musu da de sondi u njan.”

Hën de taki dëen taa: “Unfa i mëni? Dee sëmëni sëmbe aki, u o da de sondi u njan nö? Biga di möni di u musu puu bai sondi u njan da de, nöö a musu dë aiti liba wooko möni.” Sö dee bakama fëen piki ën.

³⁸ Nöö hën Masa Jesosi hakisi de taa: “Un mëni bëëë un abi aki? Un go luku i si.”

Nöö hën de go luku te de ko, hën de ko piki ën taa: “U abi feifi bëëë ku tu fisi nöö.”

³⁹ Nöö hën a manda de taa: “Un go mbei dee sëmbe sindo a dee ahun liba aki na alô e.”

⁴⁰ Nöö hën de go mbei dee sëmbe sindo a hipihipi, feifiteni ku feifiteni a wan hipi, wan höndö ku wan höndö a

wan hipi. ⁴¹ Nöö hën di de sindo sö kaa, hën Masa Jesosi tei de feifi bëëë ku de tu fisi, nöö hën a hopo wojo luku liba da Masa Gadu tangi te a kaba, hën a booko de pisipisi te a kaba. Nöö hën a tëndë da dee bakama taa be de paati da dee sëmbe. Nöö hën de tei paati da dee sëmëni sëmbe naandë tee lontu ko kai. ⁴² Nöö hii dee sëmbe tuu seei njan te bëë u de fuu, de an kë möön.

⁴³⁻⁴⁴ Wë nöö di mëni sëmbe njan di ten dë, feifi dusu womi sëmbe de konda e, „ufô i abi dee mujëë ku dee mii.” Nöö di de njan te de kaba, hën dee bakama go pii di bëëë ku di fisi dee fika nöö a dou hii tuwalufu manda fuufuu eti.

Nöö da sö wan gaan foondo wooko Masa Jesosi du a di lö kamian dë e.

Aki ta lei fa Masa Jesosi waka

a wata liba.

Mat. 14:22-33; Joh. 6:15-21

⁴⁵ Nöö di dee sëmbe njan te de kaba naandë kaa, hën Masa Jesosi kai dee bakama ko nëen, hën a taa: “Un go tei di boto, nöö un puu go a Betisaida ala.” Sö Masa Jesosi taki da de. Ma nöö hën a o fika dë faa manda dee sëmbe go.

⁴⁶ Nöö hën dee bakama fëen go. Nöö di Masa Jesosi manda dee oto sëmbe go kaa, hën a go a wan kuun kamian naandë hën wanwan go ta begi Masa Gaangadu.

⁴⁷ Nöö hën di sapate, di boto u dee bakama fëen dë tee a mindiwata ala. ⁴⁸ Te wan pisi hën Masa Jesosi tuwë wojo luku, a si taa de dë a gaan toobi seei. Biga de ta puu kodo ma de an nango fesi. Wan gaan ventu wë ko ta kii de sö. Nöö a gaan ndeti seei di sondi dë ta pasa, biga fosu ganian an kanda eti.

Nöö di Masa Jesosi si sö, hën a bazia di kuun ko a di wata bandja hën a ta waka seei tjuwatjuwa ta ko a dee bakama fëen.

Nöö hën di a ko zuntu ku de hën a mbei kuma a ta pasa. ⁴⁹⁻⁵⁰ Di juu dë dee

bakama wojo ko kai a di sēmbē ta waka a di wata liba naandē, nōō hati u de latja te na soni, de bai kai wolo, biga de mēni taa jooka de si dē.

Nōō hēn Masa Jesosi kai de taa: “Ki-joo, wan fēēē sō e. Un tai hati. Mi wē disi.”

⁵¹Nōō hēn a subi a di boto dendu. Fa a subi dē, nōō wante hēn di ventu kōtō pii.

Wē nōō di soni dē bigi de dee bakama fēēn te na soni. ⁵²Biga wē hii fa de bi si Masa Jesosi tei de feifi bēēē hēn a da dee gaan hia sēmbē, de njan dē seei, ma tōku de an bi buta mēni nēēn fu de sabi ambē dēēn.

Aki ta lei fa Masa Jesosi kula sōmēni sikima.

Mat. 14:34-36

⁵³Nōō hēn de puu go tjōkō a di pisi-wata u dee Genesalēti sēmbē ala, nōō hēn de tai di boto u de te de kaba. ⁵⁴Nōō fa de ko dou dē, hēn sēmbē si de sabi wante kaa. ⁵⁵Nōō hēn de kule go paaja di njunsu te dou hii dee kōndē naandē, taa: “Jesosi di kulama dē a di kōndē fuu.” Nōō hēn dee sēmbē kule go tei dee sikima buta a kama ta tja ko a Masa Jesosi seei gililili sō.

⁵⁶Wē nōō sō. Hii ka Masa Jesosi nango kaa, a dee gaangaan kōndē ku dee pikipiki kōndē te dou ku dee pandasi kamian tuu, dee sēmbē ta tja dee sikima u de ko buta a sitaati dēēn faa musu kula de da de. Nōō de ta begi ēn taa be a da de pasi u de ta nama a di jēkējēkē u di koosu buka fēēn, nōō hii dee sēmbē dee nama sō kaa, de tuu ko bētē.

Nōō da sō Masa Jesosi kula dee sēmbē u di pisiwata dē tjika.

Aki ta lei fa dee Faliseima

ku dee Sabima u Wēti ta kuutu

Masa Jesosi.

Mat. 15:1-9

7 Wē nōō hēn de dē te wan daka, hēn so u dee Faliseima ku dee Sabima u Wēti kumutu a Jelusalen ko a Masa Jesosi dē.

²Te wan pisi hēn de ko si taa te dee bakama u Masa Jesosi ta njan, nōō de an ta wasi maun a di fa dee Dju sēmbē guwenti u wasi maun. ³Biga wan tuutuu Dju sēmbē an o njan ee na a wasi maun kumafa a lei a dee gaan sēmbē fēēn, ⁴taa te a kumutu a wojowojo ko, nōō a musu wasi a wan apaiti fasi bifō a sa njan. Nōō a musu wasi dee paabi lai fēēn a wan apaiti fasi tu, kuma dee kan u bebe wata, gansē, paabi u njan. Biga de ta mēni taa ee de an du sō nōō de an o dē limbolimbo a Gadu wojo.

⁵Nōō hēn mbei dee Faliseima ku dee Sabima u Wēti hakisi Masa Jesosi taa: “Faandi mbei dee bakama fii an ta hoi dee wēti dee dee gaan sēmbē fuu buta da u?”

⁶Nōō hēn Masa Jesosi fan ku de, a taa: “Un dee bōdjēēma i si aki, un haika e. Gadu bi da di tjabukama fēēn de kai Jesaaja wan buka u wanlō sēmbē, nōō a bi a’ leti e. Biga a taa:

Dee sēmbē i si aki sō,
de ta lesipeki mi ku de buka,
ma hati u de an dē a mi seei.

⁷Fa de ta bai taa de ta hei mi naandē, na tuu.

Sōsō soni seei de kai nē ta du dē.

Biga na dee wēti u mi de ta lei sēmbē mōōnsō.

Libisēmbē wēti nōō de ta lei.

Sō Jesaaja bi taki, nōō dee sēmbē a taki dē, unu wē e.”

⁸Nöö hën a taa: “Dee lei libisëmbë buta, de un ta tei u gaan soni seei, ma nöö dee lei Gadu buta, de un ta disa a wan sê ala.”

⁹Hën a taa: “Aai, un kõni seei baa, fa un saanfa u buta dee lei u dee gaan sëmbë fuunu a dee lei u Gadu kamian tjika. ¹⁰Biga a fesiten di Gadu bi da Mosesi dee wëti, hën a taa i musu lesipeki i mama ku i tata. Ee wan sëmbë i ta kosi i mama ku i tata ta wisiwasi de, nöö de musu kii i puu. Sö Gadu hei mama ku tata tjika.

¹¹“Ma nöö un biëen ko wan hii oto soni. Biga wan sëmbë sa taki dëen mama ku ën tata taa: ‘Dee sëmbë, mi si taa un dë a fuka. Ma nöö di sondi mi bi musu tei u heepi unu, mi butëen a wan sê da Gadu kaa. Da a ko heepi fëen an dë. Ma a’ soni u da unu möön.’ ¹²Nöö fa di sëmbë fan dë, nöö un ta si taa a fan bunu poi. Nöö sö un sai dë ta tapa sëmbë u de an sa puu de mama ku de tata a fuka möön.

¹³“Wë nëen da un puu dee lei u Gadu buta dee lei u dee gaan sëmbë fuunu a de kamian nö? Nöö di soni mi taki dë, hën da wan kodo nöö, u dee hia sösö lei fuunu dee un ta lei sëmbë.”

Aki ta lei dee soni ta sundju sëmbë a Gadu wojo.

Mat. 15:10-20

¹⁴Nöö hën Masa Jesosi mbei dee hia sëmbë dee bi ko dë hai ko möön zuntu ku ën, nöö hën a taa: “Un haika bunu fa mi o fan aki, be un fusutëen. ¹⁵Mi taki e, dee sondi ta kumutu a döö sê nango a i sinkii, na de ta mbei i ko sundju a Gadu wojo e. Ma dee sondi ta kumutu a i hati ko a döö, de ta sundju i a Gadu wojo. [¹⁶Nöö fa mi fan ku unu aki, nöö un pakisei ën bunu e, be un fusutëen.]”

¹⁷Nöö hën a disa dee sëmbë naandë, hën a go a wosu.

Nöö hën dee bakama fëen ko hakisi ën taa: “Masa o, andi di soni i lei dee sëmbë naandë kē taki?”

¹⁸Nöö hën a taa: “Fa mi fan dë, unu seei tu wan fusutan nö? Wan sabi nö, taa di sondi di i njan tuwë go a i bëe an sa mbei i ko sundju a Gadu wojo? ¹⁹Biga te wan pisi a ta toona kumutu a i sinkii baka.” (Nöö ku di lei aki i sa si taa Masa Jesosi puu tjina a hii soni u njan.)

²⁰⁻²¹Hën a fan go möön longi, a taa: “Di sondi di ta kumutu a wan sëmbë hati ko a döö, nöö hën ta sundju ën a Gadu wojo, kuma te i ta libi fanafiti a manu ku mujëe soni, kuma te i ta fufuu, i ta kii sëmbë, i ta tei sëmbë mujëe ee nasö sëmbë manu, ²²i a’ langahati u sëmbë soni, i ta a’ hogihati u sëmbë, i ta ganjan sëmbë, i ta du fanafiti soni, i ta haun ku sëmbë, i ta tja sëmbë go sei a baka, i abi gaan fasi, i abi wisiwasi fa. ²³Hii dee lö sondi naandë tuu, a libisëmbë hati de ta kumutu ko a döö, nöö de ta mbei i ko sundju a Gadu wojo. Un jei bunu fa mi taki aki nö? Söö.”

Aki Masa Jesosi heepi

wan mujëe di an dë Dju.

Mat. 15:21-28

²⁴Nöö hën Masa Jesosi kumutu a di köndë naandë, hën a go a di pisiwata zuntu ku di köndë de kai Tilusi, nöö hën a denda go a wan wosu. Ma nöö an kē u sëmbë sabi taa sö a ko sai naandë. Ma di soni an sa tjubi, sëmbë ko sabi gbolo taa a dë a di köndë.

²⁵Nöö wan mujëe bi sai dë bi abi wan piki mujëe mii, nöö wan taku soni dë a di mujëe mii liba. Nöö sö hesi di di mujëe ko sabi taa Masa Jesosi sai dë, nöö hën a waka seei langalanga ko nëen naandë. Nöö hën a tjökö kini nëen fesi ²⁶⁻²⁷ta begi ën gaanfa seei taa: “Masa, gaan-tangi, ko jaka wan sondi puu a di mujëe

mii u mi liba da mi. Biga a ta penëen te na soni.”

Ma nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Mujëe o, an fiti fii musu puu bëëe a de mii maun tuwë da dagu mii e. Biga dee mii fosu musu njan.” „Nöö fa a fan dë, a kë taki taa dee Dju sëmbë fëen fosu musu fendi heepi, biga wë di mujëe aki sô an dë Dju sëmbë, oto kôndë sëmbë a dë. De pai ën a Finisia u Silia kôndë.

²⁸ Nöö di Masa Jesosi piki ën sô, nöö hën di mujëe hakisi ën taa: “Wë Masa o, dee sakasaka dee ta puu a di tafa liba ta kai a goon, nöö dee dagu mii an sa pii de njan nö?”

²⁹ Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Aai mujëe, i hakisi bunu o, nöö i fendi heepi kaa. Toona go fii a wosu, biga di taku soni kumutu disa di mujëe mii fii e.”

³⁰ Nöö hën di mujëe toona go a wosu. Nöö fa a go dou dë, hën a si di mii fëen dë kandikandi pii, biga di taku soni disëen go kaa.

Nöö da sô Masa Jesosi heepi di mujëe naandë e.

Aki Masa Jesosi kula

wan bookojesima.

³¹ Nöö hën a kumutu a di pisiwata u Tilusi naandë nöö hën a o toona go a di ze u Galilea. Nöö fa a nango dë, hën a latja Sidon pasa go dou a di pisiwata de kai Dekapolisi möön.

³² Nöö di a dou, nöö hën de tja wan womi ko nëen. Di womi aki sô an ta jei soni, an ta fan bunu tu. Nöö hën de ko begi Masa Jesosi taa gaantangi, be a buta maun nëen liba faa sa ko bunu.

³³ Nöö hën Masa Jesosi puu di womi a dee sëmbë naandë mindi nöö hën a tjëen go a wan së. Nöö hën a buta finga a di womi jesi toona puu. Hën a tunta nëen finga buta a di womi töngö. ³⁴ Nöö hën a luku liba nöö a hai böö taanga. Nöö hën

a taa: “Efata,” dati wan taki: “Un jabi.” Di töngö Masa Jesosi ta fan hën taki sô e. ³⁵ Nöö fa u mbei naandë, nöö hën di womi ko ta fan limbolimbo, a ko ta jei soni seei gbegedee.

³⁶ Nöö hën Masa Jesosi bai dee sëmbë taanga taa de an musu konda di soni di pasa naandë da na wan sëmbë. Ma nöö di möön a ta bai de, möönmöön seei de ta paajëen nango.

³⁷ Nöö hën di soni bigi da hii mundu. De sai dë ta taki taa: “Aai oo, hii dee soni di sëmbë aki ta du, de tuu bunu e. Biga dee tapabukama ku dee sëmbë dee an ta jei soni seei a ta mbei de ta ko ta jei soni ta fan.”

Aki Masa Jesosi da fö dusu sëmbë soni u njan.

Mat. 15:32-39

8 Wë nöö hën a ko pasa sô a di ten naandë taa wanlô hia sëmbë ko dë ku Masa Jesosi möön ta haika di lei fëen. Hën de sai ku ën dë te nöö hangi ko kisi de poi, soni an dë u de njan.

Nöö hën Masa Jesosi kai dee bakama fëen ko nëen, hën a taa: ² “Un haika e. Tjali kisi mi da dee sëmbë aki, biga disi mbei dii daka di de dë ku mi aki, nöö hangi kisi de poi. ³ Ma nöö ee mi manda de go a wosu söndö njan, nöö so u de o faau a pasi, biga ka de ta libi ku aki longi poi.”

⁴ Nöö hën dee bakama piki taa: “Wë ma sëmbë an ta libi a di kamian aki, nöö unsë u sa feni sondi u njan tjika u da dee hia sëmbë aki?”

⁵ Nöö hën a hakisi de taa: “Un mëni bëëë un abi aki?”

Nöö hën de piki taa: “Sëbën nöö u abi.”

⁶ Nöö hën a taa antoobi. Hën a mbei dee sëmbë sindo leti a goon naandë. Nöö hën a tei de sëbën bëëë, hën a begi da Gadu tangi te a kaba. Nöö hën a booko dee bëëë pisipisi, hën a tëndë da dee

bakama u de paati da dee sēmbē. Nöō hēn dee bakama tei, hēn de paati da dee hia sēmbē dē te lontu ko kai.

⁷Nöō de bi abi wantu fisi naandē tu, nöō hēn de tei de tja ko da Masa Jesosi. Nöō hēn a toona begi Gadu te a kaba dēēn tangi, nöō hēn a tēndē da dee bakama fēēn. Nöō hēn de tei toona paati da dee sēmbē te de kaba. ⁸⁻⁹Nöō hēn hii sēmbē njan te bēē u de fuu. Nöō dee sēmbē bi njan di njan naandē bi dē fō dusu e.

Nöō di de njan te de kaba, hēn dee bakama go pii dee njanjan fika naandē te de kaba zunta, nöō a fuu hii sēbēn manda. Nöō hēn Masa Jesosi ko manda dee sēmbē go a wosu awaa.

Nöō da sō wan gaan foondo wooko Masa Jesosi du möön a di pisi kamian dē e.

Aki dee Faliseima hakisi

Masa Jesosi wan maaka.

Mat. 16:1-4

¹⁰Nöō a baka u di dee sēmbē go, hēn Masa Jesosi ku dee bakama fēēn subi a boto kumutu dē. Nöō hēn de hai go a di pisiwata de kai Damanuta. ¹¹Nöō di de ko dou, nöō wantewante hēn dee Faliseima ko a Masa Jesosi ko ta suku ēn buka a sondi. Nöō hēn de fan go, de fan ko, nöō hēn de hakisi ēn taa a musu du wan foondo wooko u lei de taa a Gadu di kaakiti fēēn ta kumutu tuutuu.

¹²Nöō di de hakisi sō, hēn Masa Jesosi djēmē hun. Hēn a taa: “A bigi a mi, di a dē taa dee sēmbē u di ten aki ta suku foondo wooko nöömō ufō de sa piki taa Gadu hēn manda mi ko.”

Nöō hēn a piki de, a taa: “Ma o du na wan foondo wooko lei unu kumafa un kē möönsō e.” ¹³Sō a piki de, nöō hēn a disa de naandē go fēēn. Hēn ku dee bakama fēēn toona subi a boto fu de go a di oto sē banda u di ze ala baka.

Aki Masa Jesosi ta bai dee bakama u de mēni deseei ku dee poipoi lei u dee Dju hedima.

Mat. 16:5-12

¹⁴⁻¹⁶Ma nöō fa Masa Jesosi ku dee bakama fēēn dē a di boto nango dē, de bi fēēkētē u tja bēēē. Nöō hēn de nango te wan pisi, hēn Masa Jesosi bai de a wan sondi a nōngō fasi sō, a taa: “Un mēni unu seei e, be wan tei di sooda u dee Faliseima ku di u Kōnu Helodi.”

Ma nöō fa a fan dē, dee bakama an fusutan andi a kē taki da de. Nöō hēn de ta fan ku deseei taa: “Awa womi, wan kodo bēēē tō nöō u tja ku u a di boto, nöō hēn mbei wē i si a bai u sō e.”

¹⁷Ma nöō Masa Jesosi sabi taa sō de ta taki, nöō hēn a gandji da de, a taa: “Dee sēmbē o, unfa un sa taki sō wan soni taa u di wa tja bēēē hēn mbei mi ta fan sō ku unu? Wan fusutan fa mi dē eti nö? Unfa un sa don sō?” ¹⁸Biga misikuma un abi wojo ma wan ta si sondi, un abi jesi ma wan ta jei sondi. Wan sabi möön andi bi pasa ¹⁹di mi bi tei de feifi bēēē booko pispisi, hēn un paati da de feifi dusu sēmbē nö? Di de njan te bēē u de fuu, unfa di bēēē bi fika hia tjika?”

Nöō hēn de piki taa: “Tuwalufu manda.”

²⁰Nöō hēn a hakisi taa: “Wē di mi booko de sēbēn bēēē un bi paati da de fō dusu sēmbē wē? Un mēni manda bi fika?”

Nöō hēn de piki taa: “Sēbēn.”

²¹Hēn a taa: “Wē nöō an tjika fuun sabi taa fa mi dē aki, ma ta abi booko-hedi ku njanjan sondi nö?”

Aki Masa Jesosi kula

wan bookowojoma.

²²Nöō hēn de tjökō a di köndē de kai Betisaida. Nöō di de ko dou, hēn wanlō sēmbē tja wan bookowojoma ko a Masa

Jesosi, nöö hën de begi ën faa musu nama maun a di womi be a ko ta si son-di.

²³ Nöö hën a panjan di womi a maun tja puu a di köndë ganda. Nöö hën a tunta a di womi wojo, hën a nama maun nëen.

Nöö hën a hakisi ën taa: “I ta si son-di ö?”

²⁴ Hën di womi piki taa: “Wë mi ta si sëmbë ta waka ma de djei pau.”

²⁵ Nöö hën Masa Jesosi toona lobi maun nëen wojo wan pasi möön, nöö hën a hakisi ën taa: “Unfa i ta si son-di möön?”

Nöö hën di womi luku son-di möön. Fa u mbei dë, a ko ta si son-di gbege-dee seei awaa. ²⁶ Nöö hën Masa Jesosi bai ën taa an musu toona go a di köndë naandë. Hën a mandëen go a wosu.

Aki de taki ambë da Masa Jesosi.

Mat. 16:13-20; Luk. 9:18-21

²⁷ Wë nöö hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen, hën de tei pasi nango a dee köndëköndë dee dë zuntu ku di gaan köndë de kai Sesalia Filipi. Nöö fa de dë a pasi nango dë, nöö hën Masa Jesosi hakisi dee bakama fëen, a taa: “Womi, ambë un ta jei de ta taki taa mi dë?”

²⁸ Nöö hën de piki taa: “Wë de ta taki taa i da wan u dee nëbai Tjabukama u Gadu di toona weki a dëdë, kuma Johanisi di Dopuma, kuma de Elia sö. Sö lanti ta mëni fii e.”

²⁹ Nöö hën a bia hakisi de taa: “Wë unu wë? Ambë uun taa mi dë fa mi ku unu ta lontu aki?”

Nöö hën Petuisi piki taa: “Masa, i da di Keesitu e, di Paamusi Könu di bi o ko.”

³⁰ Nöö hën Masa Jesosi bai de taa: “Fa Petuisi taki dë, nöö wan musu kondëen da na wan sëmbë e. Un musu hoi ën tju-bitjubi ufö.”

Aki Masa Jesosi ta taki u di hogi di o pasa ku ën.

Mat. 16:21-28; Luk. 9:22-27

³¹ Nöö hën a seti fan ku de soni fëen seei limbolimbo awaa. A taa: “Mi o taki wan soni da unu aki e, taa Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki, mi o tja sëmëni pei sitaafu a dee Gaan Womi ku dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti maun. Biga de an kë tei mi u soni möönsö. Te wan pisi nöö de o kii mi. Ma nöö a di u dii daka, nöö mi o toona weki ko ku libi baka.” ³² Nöö sö a fan ku dee bakama fëen limbolimbo.

Ma nöö hën Petuisi kai ën a së, hën a taa: “Haika, di fan i fan dë, ja musu taki sö e. Sö wan soni an musu pasa ku i seei, kwetikweti.” ³³ Nöö di a fan sö, hën Masa Jesosi bia luku dee oto bakama naandë, nöö hën a gandji da Petuisi. A taa: “Pasa kumutu a mi fesi dë, Didibi Saatan ju, biga fa i fan dë, na sö Gadu ta mëni soni. Libisëmbë pakisei nöö di dë.”

Aki Masa Jesosi taki andi

wan sëmbë musu du

faa waka nëen baka.

³⁴ Nöö hën a kai dee oto bakama fëen, ku wanlô hia sëmbë bi sai dë, u de hai ko möön zuntu ku ën. Nöö hën a taa: “Un haika e, dee sëmbë. Ee wan sëmbë i kë ko dë bakama u mi, nöö i musu disa di soni di i seei kë du, nöö i musu dë kabakaba fii tei hiniwan son-di di ko a i liba fu di i ta nama ku mi hedi, te dou ku dëdë seei. Ja musu hai baka möönsö.” Sö a fan ku de.

³⁵ Nöö hën a taa: “Fa mi fan dë, di soni mbei mi taki sö. Biga ee wan sëmbë i ta suku fii hoi i libi kumafa i kë, nöö joo lasi di suti libi Gadu kë da i. Ma ee wan sëmbë i ta saka i libi fu mi hedi nasö fu di

Bunu Buka u Gadu musu paaja hedi, nöö di sëmbe dë o fendi libi a Gadu nöömö.

³⁶“Nöö unfä un mēni, dee sëmbe? Ee wan sëmbe i fendi di goonliba aki njan kumafa i kë, ma i lasi go a di didibi faja fu teego, nöö andi seei a heepi i? ³⁷Nöö andi seei dë a di goonliba aki waiti tjika tu fii sa lasi i seei fëen hedi?”

³⁸“Nöö wan ta si fa dee sëmbe u di ten u dë aki ta disa Gadu ta libi dee hogilibi u de nö? Wë nöö ee hën wan sëmbe sen ta kisi i fii piki a dee lö sëmbe dë dendu taa i ta nama ku mi, ee nasö sen kisi i fii piki dee soni mi ta taki da unu aki, nöö söseei sen o kisi mi da i tu, a di daka di mi o ko.

“Biga di juu o dou, nöö Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki o toona ko a goonliba aki, mi ku dee basia u mi Tata köndë tuu. Nöö fa i si woo ko dë, ku hii di gaan hei u mi Tata ku di waiti fëen tuu mi o ko e. Nöö a di juu dë, mi o piki seei gbelin taa ma sabi i di lö sëmbe naandë tu.”

Nöö da sö Masa Jesosi bai dee sëmbe te a kaba.

9 Hën a taki da dee bakama fëen taa: “Dee sëmbe o, mi piki unu seei gbelin taa, so fuunu dë aki an o dëdë bifö un si di Tii u Gadu ko a goonliba ku kaakiti e.”

Aki dee bakama si di Gadu fasi

u Masa Jesosi di a abi.

Mat. 17:1-13; Luk. 9:28-36

²Nöö hën a baka sikisi daka u di a fan ku dee bakama fëen sö kaa, nöö hën a tei Petuisi, Jakobosi, ku Johanisi, hën de subi wan gaan hei kununu go te nëen liba ala, de wanwan. Nöö hën de sai dë te wan pisi, hën de ko si Masa Jesosi tooka gaanfa seei a de wojo. ³Dee koosu fëen sinkii ko weti faan. Ka de weti tjika dë, na wan libisëmbe tjika u mbei koosu ko weti kuma di dë e.

⁴Nöö hën de ko si tu sëmbe ta fan ku Masa Jesosi dë. Mosesi ku Elia wë e, de tu gaan nëbai tjabukama u Gadu u fesiten, de wë ko fan ku ën sö, ma de bi dëdë gaanduwe kaa.

⁵Nöö hën Petuisi taki da Masa Jesosi, a taa: “Mësitë o, a suti fa u dë aki. Nöö i sabi nö, woo mbei dii tjëkëliba da unu, wan fii, wan u Mosesi, ku wan u Elia.”

⁶Ma fa a fan dë seei, ma na ku fusutan e, biga di ten dë hën ku dee otowan fëen bi fëë te de an sa fa u taki.

⁷Di juu dë, hën de si wan bundji saka zaaa ko tapa de buuu. Nöö hën de jei wan töngö ta piki a di bundji dendu taa: “Di sëmbe aki, hën wë da di lobi Womi Mii u mi e. Nöö hën un musu ta haika.” Sö di töngö taki.

⁸Nöö te u de Petuisi kë mēni, de an si de tu sëmbe dë möön. Masa Jesosi wanwan tö nöö de si fika dë.

Aki Masa Jesosi ku de dii bakama ta bazia di kuun ta ko.

⁹Nöö hën de bia kumutu a di kununu liba ta saka nango a goon. Te wan pisi hën Masa Jesosi taki da de, a taa: “Un haika e, dee sëmbe. Di soni un si a di kununu liba ala, wan musu taki ën da na wan sëmbe e. Ma un hoi ën fuunu wanwan ufö. Te mi di ko dë Libisëmbe Mii aki weki baka a dëdë bifö fuun sa kondëen.” Sö a bai de.

¹⁰Nöö hën mbei de an kondëen da sëmbe tu. Ma di de ta bazia di kuun nango, hën de ta taki a di soni dë liba de na de nöö. Nöö de ta hakisi deseei taa: “Fa a taki soni u dëdë weki baka dë, andi a kë taki ku di dë?”

¹¹Nöö hën de bia hakisi Masa Jesosi taa: “Masa o, faandi mbei dee Sabima u Wëti ta lei u taa Elia fosu bi musu ko bifö di Paamusi Könu ko?”

¹²⁻¹³Nöö hën a piki de taa: “Awa, sö a dë a Gadu Buku tuu e, taa Elia fosu musu ko lei sëmbe buta a pasi bifö di Paamusi

Könu ko. Ma nöö mi taki da unu taa Elia ko kaa e, nöö hën de du ku ën kumafa de kë, leti kumafa di Buku bi taki taa de bi o du.”

„Nöö fa a fan dë, hën dee bakama ko fusutan taa Johanisi di Dopuma a ta taki dë. Hën wë bi dë di Elia di bi musu ko.”

Hën a taa: “Wan oto soni dë sikifisikifi a di Buku tu, taa te di Sëmbë di ko Libisëmbë Mii o ko, nöö de an o si ën u wan wojo sondi. De o sitaafu ën te a tjika de. Sö di Buku taki. Nöö unfu an mëni u di dë?” Sö a hakisi de. „Ma de an sabi unfu u piki ën.”

Aki Masa Jesosi puu wan taku soni a wan mii liba.

Mat. 17:14-21; Luk. 9:37-43a

¹⁴Nöö hën de ta saka ta ko tefa de kai a palala goon, ka dee oto bakama bi dë a di kununu futu dë. Nöö di de ko dou, hën de ko si sëmëni sëmbe a di kamian ta fan nango ta ko kuma de dë a wan gaan buja, nöö dee Sabima u Wëti seei bi dë a dendu tu. ¹⁵Nöö te u dee sëmbe kë mëni, hën de si Masa Jesosi gbegedee ta ko, nöö de ko foondo gaanfa seei. Hën de kule go nëen go dëen odi.

¹⁶Nöö hën a hakisi de taa: “Andi ta pasa a di kamian aki mbei un ta fan hia sö?”

¹⁷Nöö hën wan womi piki ën taa: “Mësitë o, mi bi ko a i aki. Wan soni dë a wan womi mii u mi liba ta biinga seei u kii ën. A ta tapëen buka te an sa fan, ¹⁸nöö te a ta ko nëen liba, nöö a ta kisi ën ta tuwë a goon holou, sukuma ta puu nëen buka fukuu, a ta tai ën tanda gingingin, sinkii fëen ta ko gagagaa sö. Nöö di ja bi dë, hën wë i si mi begi dee bakama fii u de musu jaka di soni puu a di mii liba da mi. Ma nöö de biinga seei te de wei, de an sa du na wan sondi da di mii. Nöö sö e baa.”

¹⁹Nöö hën Masa Jesosi piki taa: “Ee maingë, andi seei mi fendi a dee sëmbe

u di ten aki maun di a dë taa wan ta biibi möönsö? Un longi seei mi musu dë ku unu aki eti bifö woon biibi? Un longi mi musu hoi pasensi ku unu?”

Nöö hën a taa: “Un go tei di mii tjika ko aki i si.”

²⁰Nöö hën de go tei di mii. Ma fa de ta ko ku ën dë, nöö hën di sondi di dë nëen liba si Masa Jesosi gbegedee, nöö aan sondi, hën a kisi ën ta du sondi te na sipootu. Biga a tuwë di mii a goon holou, a ta logoda a goon, ta puu sukuma a buka seei fukuu.

²¹Nöö hën Masa Jesosi hakisi di tata u di mii taa: “Un longi di sondi dë ku di mii kaa?”

Hën a piki taa: “Wë u sensi di a dë piki mii a maun, ²²hën a ta ko nëen te kisi fa u dë aki. Nöö sëmëni pasi seei a ta biinga u kii ën, te a wata ku faja tuu a ta hiti ën go. Wë nöö Mësitë, ee i sa heepi u, nöö gaantangi mi begi i tei tjalihati fuu nöö i heepi u.” Sö di tata u di mii taki.

²³Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Wë na a mi a dë e, ma a i a dë. Biga ee wan sëmbe ta biibi Gadu, nöö sondi seei an dë di Gadu an sa du dëen.”

²⁴Nöö di a taki sö hën di tata u di mii bai taanga taa: “Mësitë o, mi ta biibi e. Ma nöö fii heepi mi be mi biibi tjika.”

²⁵Nöö di juu dë, hën Masa Jesosi si taa sëmëni sëmbe ta booko ta ko a de naandë. Nöö hën a bai di soni di dë a di mii liba taa: “Ju di sondi ta dë a di mii aki liba ta tapëen jesi ku ën buka, mi taa, hetji pasa kumutu disëen! Nöö na toona ko nëen möön a mundu!”

²⁶Nöö fa a bai ën dë kaa, hën di soni bai kai wan hogi olo. Nöö hën a kisi di mii wan pasi möön, di mii ta seki ta du soni, sinkii fëen ko kakakaa. Nöö hën a kumutu go disa di mii djee awaa. Ma nöö di mii fika a goon pii, nöö hën dee sëmbe sai naandë taa: “Awa, dedë a dedë e.”

²⁷Ma nöö hën Masa Jesosi panjëen a maun hopo taanpu, biga a ko bunu kaa.

²⁸Nöo hën a kumutu dë ku dee bakama fëen hën de toona go a wosu. Nöo di de dou, hën dee bakama hakisi ën taa: “Masa o, faandi mbei wa bi sa puu di soni a di mii liba?”

²⁹Nöo hën a piki de taa: “Sö wan taku soni ja sa jakëen puu go söndö begi e.”

Aki Masa Jesosi taki soni

u di dëdë fëen möön.

Mat. 17:22-23; Luk. 9:43b-45

³⁰Nöo hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen kumutu a di köndë naandë. Nöo fa de nango dë, de ta latja ta pasa a di pisiwata de kai Galilea. Nöo di ten dë Masa Jesosi an kë u lanti sabi naasë a dë, ³¹biga a kë lei dee bakama fëen a wantu soni liba.

Nöo hën de nango te wan pisi, hën a kai de te de piki, hën a taa: “Un haika e. De o könku Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki buta a sëmbë maun e, nöo de o kii mi. Ma nöo a di u dii daka nöo mi o toona weki baka.” Sö a fan ku de.

³²Ma nöo dee bakama an ta fusutan di sondi a ta taki da de dë, nöo de fëëë u hakisi ën tu.

Aki ta lei ambë o dë hei sëmbë

a di tii u Gadu dendu.

Mat. 18:1-5; Luk. 9:46-48

³³Nöo hën de nango te de dou a Kape-naumi nöo hën de go denda a wosu. Nöo hën Masa Jesosi hakisi de taa: “Fa u bi dë a pasi ta ko dë, andi un bi fendu ta fia ku unu seei sö?”

³⁴Ma nöo de an piki ën, de dë pii seei. Biga di soni de bi ta fia, de bi ta hakisi de na de taa tee Masa Jesosi ko könku, nöo ee undi u de o dë möön hei möön dee oto.

³⁵Nöo hën Masa Jesosi sindo te a kaba, hën a kai de tuwalufu bakama fëen tuu ko nëen. Nöo hën a fan ku de, a taa: “Söö. Wë un kë ko fesima a di könku tii u mi dendu ö? Wë be mi taki da unu, taa di fuunu di o saka hënseei tei di möön lagi kamian ta dini dee otowan fëen, hën wë o dë di möön hei sëmbë fuunu tuu e.” Sö a piki de.

³⁶Nöo hën a kai wan piki mii ko a de fesi dë. Hën a hopo ën tei. ³⁷Hën a taa: “Haika e. Ee wan sëmbë i tei sö wan lagi sëmbë kuma di mii aki sö u gaan sondi fu di i nama ku mi hedi, nöo miseei i tei dë e. Nöo fa i tei mi dë, nöo na mi wanwan i tei, ma i tei Masa Gaangadu tu di manda mi ko a goonliba aki.” Nöo sö Masa Jesosi fan ku dee bakama fëen te a kaba.

Aki ta lei ambë ku Masa Jesosi

dë a wan së.

Luk. 9:49-50; Mat. 10:42

³⁸Nöo baka u di dë, hën Johanisi taki wan sondi da Masa Jesosi, a taa: “Masa o, u bi si wan sëmbë ta tei di në fii ta jaka dee soni ta kisi sëmbë a hedi puu a de liba. Nöo hën u fan ku ën faa disa, biga an dë a di kulupu fuu.”

³⁹Nöo hën Masa Jesosi piki, a taa: “Wë an bi dë fuun tapëen e. Biga na wan sëmbë sa tei di në u mi du foondo wooko, nöo a bia sö hesi ta kosi mi. ⁴⁰Nöo boiti di dë, fa a ta du foondo wooko a mi në dë, hën da an dë felantima fuu. Nöo ee wan sëmbë an dë felanti fuu, nöo hën da u ku ën dë a wan së.” Nöo sö Masa Jesosi piki.

⁴¹Nöo hën a taa: “Mi o taki wan sondi aki da unu gbelin seei. Di sëmbë di o du wan sëmbë bunu a di në u mi di Paamusi Könku, ee wan gangaa wata seei a dëen, nöo Gadu o dëen paima nöömö.”

Aki ta lei fa a dë gaan soni tjika

u wan sëmbë fika a Gadu pasi.

Mat. 18:6-9; Luk. 17:1-2

⁴² Hën Masa Jesosi fan ku dee bakama fëen go möön longi, a taa: “Ja si fa di mii aki dë nō? „An kisi fusutan fu soni fu mi wan bëtë eti.” Nöo ee sō wan sëmbë ko biibi a mi, nöo hën i mbei a du wan soni faa kumutu a Gadu pasi, nöo gaan hogi seei i du dë e. A bi sa möön bëtë da i de bi tai wan gaan gindi sitonu a i gangaa te de kaba, nöo de tja i go tuwë a di möön fundu kamian u di ze dubuu pii. Biga mi taki da unu taa di sitaafu naandë an hogi kuma di joo kisi ee i mbei wan lagi sëmbë kuma di i si aki kumutu a Gadu pasi.

⁴³ “Nöo mi taki e, i musu biinga seei fii fika a Gadu pasi. Fëen mbei ee wan gaan soni fii kuma di letisë maun fii kē puu i a Gadu pasi, nöo a bëtë i koti ën puu tuwë e. Biga a dë möön bunu da i fii dou a Gadu Köndë ku wan sē maun, möön leki de tuwë i a didibi faja ku telu. [⁴⁴ Biga di faja ala an ta tapa möönsö, söseei dee bitju ta njan sëmbë ala de an ta dëdë möönsö tu.]

⁴⁵ “Nöo ee di futu fii ta suku u puu i a Gadu pasi tu, nöo fii koti ën puu tuwë e. Biga a dë möön bunu ee i dou a Gadu Köndë ku wan sē futu, möön leki i dou a didibi faja ku de tu sē futu fii, fii go ta tja sitaafu u nöömö. [⁴⁶ Biga di faja ta tjuma sëmbë ala, an ta tapa möönsö, söseei dee bitju ta njan sëmbë ala, de an ta dëdë tu.]

⁴⁷ “Söseei, ee di letisë wojo fii kē puu i a Gadu pasi, nöo fii diki ën puu tuwë e. Biga a dë möön bunu da i i dou a Gadu Köndë ku wan sē wojo, möön leki i dou a didibi faja ku tu sē wojo go ta tja sitaafu u nöömö. ⁴⁸ Biga di faja ta tjuma sëmbë ala an ta tapa möönsö, söseei dee bitju

ta njan sëmbë ala, an ta dëdë möönsö tu e.”

⁴⁹⁻⁵⁰ Nöo hën Masa Jesosi fan möön, a taa: “Un haika e, dee sëmbë. Satu dë wan bumbuu soni da u a goonliba aki. Ma ee a lasi ën kaakiti, nöo soni an dë u toona dëen kaakiti möön e. „Nöo sō un sa luku di libi fuunu. A musu a’ kaakiti tu, kuma satu. Ma bifö a sa ko sō,” nöo i musu tai hati pasa sōmëni soni dee ta pooba i ufö. „Ma ee nasö, nöo joo dë kuma di satu u taki dë di lasi ën kaakiti, ja o abi wan wojo heepi da sëmbë möön.”

“Nöo sō e baa, wan musu lasi unu kaakiti, ma un musu ta libi fiifii ku unu seei nango nöömö.”

Aki Masa Jesosi ta taki fa manu ku mujëe an musu tuwë.

Mat. 19:1-12; Luk. 16:18

10 Nöo hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen kumutu a di kamian naandë, nöo hën de toona go a Judea. Hën de koti Joodan Lio aba go a di oto sē banda. Nöo di de go dou, nöo sōmëni sëmbë ko a Masa Jesosi, nöo hën a seti u lei de kumafa a bi guwenti.

² Te wan pisi hën wanlō sëmbë u dee Faliseima kulupu ko nëen naandë, nöo hën de ko hakisi ën soni fu de sa feni ën kisi. Biga de hakisi ën taa: “Mësitë o, unfa di wëti u Gadu dë? Wan womi sa tuwë di mujëe fëen nō?”

³ Nöo hën hënseei toona hakisi de wan soni. A taa: “Unfa Mosesi bi sikifi u di soni dë buta a di buku u Gadu?”

⁴ Hën de piki taa: “Wë a sikifi buta taa ee wan womi o tuwë di mujëe fëen, nöo a musu sikifi wan pampia te a kaba u taki di soni mbei an kēen möön ufö a mandëen go.”

⁵ Nöo hën a taa: “Awa, sō a sikifi tuu. Ma fu di taangajesi fuunu mbei Mosesi da unu sō wan pasi. Ma un haika e. ⁶ A seti di Masa Gaangadu mbei hii soni u goonliba, nöo hën a mbei wan womi ku

wan mujëe nöö. ⁷Nöö fëen mbei wan womi o kumutu disa hën mama ku ën tata nöö a go dë ku ën mujëe, ⁸nöö de an o dë tu sëmbe paatipaati möön, ma de o ko dë di wan sinkii. ⁹Nöö dee sëmbe Gadu tja ko makandi sô kaa, nöö na wan sëmbe abi leti u paati de e.” Sô Masa Jesosi piki dee Faliseima.

¹⁰Nöö di de toona ko a wosu, hën dee bakama hakisi ën a di manu ku mujëe soni liba di a bi taki naandë. ¹¹Nöö hën a piki de taa: “Mi taki da unu e, taa ee wan womi tuwëen mujëe go tei oto mujëe, nöö Gadu wëti seei a booko dë. ¹²Söseei tu ee wan mujëe tuwëen manu go tei oto manu, nöö Gadu wëti di mujëe dë booko tu.” Sô a piki de.

Aki ta lei fa Masa Jesosi tei pikimii u gaan soni.

Mat. 19:13-15; Luk. 18:15-17

¹³Wan daka hën wanlô sëmbe ta tja dee mii u de ko a Masa Jesosi faa musu buta maun a de liba. Nöö di dee bakama si sô, hën de gandji seei da dee sëmbe taa de an musu tja dee mii ko nëen.

¹⁴Nöö hën di Masa Jesosi si sô kaa, nöö hati fëen boonu. Hën a bai de taa: “Wan tapa dee mii u de an ko a mi e. Biga di fasi i si wan piki mii abi, hën da di fasi di dee sëmbe dee dë a di Tii u Masa Gadu musu abi. ¹⁵Biga mi taki da unu gbelin taa ee wan sëmbe an sa futoou hënseei a Masa Gaangadu maun kumafa wan piki mii ta futoou hënseei a dee gaan sëmbe fëen maun, nöö soni an o mbei te a sa dë a di Tii u Gadu dendu möönsö.”

¹⁶Nöö di a fan sô te a kaba, hën a tei dee mii nëen maun, hën a begi Masa Gaangadu da de.

Aki ta lei fa a dë gaan soni da

wan guduma faa ko

a di Tii u Gadu dendu.

Mat. 19:16-30; Luk. 18:18-30

¹⁷Nöö hën Masa Jesosi kumutu a di pisi kamian naandë ta waka nango. Te wan pisi hën wan womi ko tjökô kini a goon nëen fesi, hën a hakisi ën taa: “Di bumbuu mësitë aki o, andi seei mi sa du u mi feni di libi u teego a Gadu?”

¹⁸Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Fa i taa mi bumbuu dë, na wan sëmbe dë bumbuu boiti Masa Gaangadu tö.

¹⁹“Ma nöö fu piki a di hakisi fii naandë, nöö ja sabi dee wëti Gadu buta da sëmbe u de libi ku de nö? A taa ja musu kii sëmbe, ja musu tei oto sëmbe mujëe, ja musu ta fufuu, ja musu ta mindi soni buta a sëmbe hedi, ja musu ganjan sëmbe a kõni fasi njan, i musu lesipeki i mama ku i tata, na sô nö?”

²⁰Nöö hën di womi piki ën taa: “Aai, ma sensi di mi bi dë piki mii, nöö hën mi ta hoi miseei a dee wëti naandë liba te kisi fa u dë aki.”

²¹Hën Masa Jesosi luku di womi nöö a lobi ën seei. Nöö hën a taki dëen taa: “Wë ma wan soni toobi i eti. Go, nöö i sei hii dee gudu fii dee i abi te i kaba, nöö i tei di möni nöö i paati ën da dee pootima, nöö joo abi gudu a Gadu Këndë ala e. Nöö ko fika ku mi ta waka a mi baka.”

²²Nöö di di womi jei fa a fan naandë, nöö hën a saka hedi a goon ko dë pii. Nöö ku gaan tjali a hati a go a wosu biga a abi gudu te a hia a di goonliba aki.

²³Hën Masa Jesosi bia luku dee bakama fëen, hën a taa: “Un si ö? A taanga e, fu wan guduma musu ko a di Tii u Gadu dendu.”

²⁴Fa Masa Jesosi taki naandë, nöö a bigi da dee bakama fëen te na soni.

Nöö hën a taa: “A taanga tuu e, dee mii. Mi taki da unu seei taa fu wan guduma musu ko a di Tii u Gadu dendu, an dë sösö soni e.”²⁵ Leti kumafa di gaan mbeti de kai kamëli an sa pasa a wan aguja baaku, nöö söseei a taanga da wan guduma faa ko a di Tii u Gadu dendu.”

²⁶ Nöö fa a taki naandë, awaa seei di sondi ko foondo dee bakama fëën biga de an bi mëni sô. Nöö hën de bia ko ta hakisi deseei taa: “Wë nöö ee sô a dë, nöö hën da na wan sëmbe sa feni libi u teego e.”

²⁷ Nöö hën Masa Jesosi luku de diin, hën a taa: “Ee a nama a di kaakiti u libisëmbë nöö na wan sëmbe sa feni ën tuu. Ma a nama a di kaakiti u Masa Gadu, nöö soni an dë di hën an sa du.”

²⁸ Nöö hën Petuisi hakisi ën taa: “Wë nöö u wë Masa? Fa u disa hii soni ko ta waka a i baka aki, un wini fëën woo feni.”

²⁹ Nöö hën Masa Jesosi piki taa: “Aai, sô a dë tuu. Ma nöö mi taki da unu taa di sëmbe di o disa hën baaa, ku ën sisa, ku ën mama, ku ën tata, ku ën mii, ku dee pandasi kamian fëën fu di a ko nama ku mi, ee nasö fu di a kë paaja di bunu buka u Gadu, nöö an o lasi e.”³⁰ Biga a o toona feni hii soni wan höndö toon baka: ee sisa, ee baaa, mama, tata, pandasi kamian, ku köndë tuu seei a o feni a di ten u dë aki, ma nöö a o kisi sitaafu tu o. Ma nöö a di ten di ta ko, nöö a o feni di libi u teego a Gadu.

³¹ “Nöö a di ten dë tu, sëmëni sëmbe dee bi dë heima a goonliba aki o ko lagi sëmbe e. Nöö sëmëni sëmbe dee an bi dë wan wojo soni a libisëmbë wojo aki, nöö de o ko fesima seei.”

Nöö sô Masa Jesosi fan ku dee bakama fëën di ten dë.

Aki Masa Jesosi taki di dëdë soni fëën wan pasi möön.

Mat. 20:17-19; Luk. 18:31-34

³² Nöö di juu dë, Masa Jesosi nango a Jelusalen. Nöö a dë a pasi nango seei, ma nöö dee bakama fëën dë nëën baka ta waka, ma na ku wai. Biga de dë fëëfëëë pantapanta. Söseei dee oto sëmbe ta waka ku de, deseei dë fëëfëëë tu, biga de ta sinti taa soni o pasa ku ën ala.

Te wan pisi, hën a kai de tuwalufu bakama fëën a së, nöö hën a toona fan ku de möön kumafa a bi fan ku de a fesi kaa. ³³ A taa: “Womi, un haika e. Fa u nango a Jelusalen aki, nöö de o du ku Mi di ko Libisëmbë Mii aki e. Biga de o sei mi buta a dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti maun, nöö de o tei mi tja go a kuutu te de kaba buta taa mi musu dëdë. Nöö baka u di dë, nöö de o tja mi go buta a dee oto köndë sëmbe dee ta tii di köndë i si aki maun. ³⁴ Nöö de o mbei mi fa seei, de o tunta a mi, de o fon mi ku wipi. Te u kaba fëën de o kii mi. Ma nöö a di u dii daka nöö mi o toona weki baka ko ku libi e.”

Nöö sô Masa Jesosi piki dee bakama fëën gbelin möön.

Aki tu u dee bakama u Masa Jesosi ko suku hei kamian nëën.

Mat. 20:20-28

³⁵ Wë nöö baka u di dë hën Jakobosi ku ën baaa Johanisi, dee mii u Zebedeosi, kai Masa Jesosi a së. De taa: “Masa o, u ko begi i wan soni aki.”

³⁶ Hën a hakisi de taa: “Wë andi un kë sô baa?”

³⁷ Hën de taa: “Wë Masa, u kë begi i fii buta da u taa te i tei di könu kamian fii, nöö wan fuu o dë a i leti maun së, di otowan o dë a i töötömaun së ta heepi i tii di köndë. Nöö hën da di soni u ko begi i.”

³⁸Nöo hën Masa Jesosi piki de taa: “Ma kijoo, di soni un hakisi mi aki, ma un sabi andi un ta hakisi ö? Di kan de lai da mi u mi bebe aki, woon sa bebëen tu nö? Di sitaafu mi o tja aki, woon sa tjëen nö?”

³⁹Nöo hën de piki taki taa: “Aai Masa, woo sa tjëen.”

Nöo hën a taa: “Awa, woon tja sitaafu tuu, ⁴⁰ma fuun feni dee hei kamian dë, di dë ma sa paamusi unu e, biga an dë a mi. Gadu nöo a fika da, faa da dee sëmbe ku dee sëmbe dee a bi buta fu de feni sö wanlö hei kamian.”

⁴¹Wë nöo di dee oto bakama ko jei taa sö de tu baaa naandë go suku sö wan hei kamian a Masa Jesosi, nöo hën de tei de fu hogi seei.

⁴²Ma nöo hën Masa Jesosi kai hii de tuu makandi ko nëen, hën a taa: “Un haika e, kijoo. Dee goonliba hedima dee an ta biibi a Gadu, un sabi fa de ta libi kaa. De tuu ta kë pëe basi a oto sëmbe liba te dou a deseei liba tu. ⁴³Ma nöo unu, na sö un musu libi e. Di fuunu di kë dë heima nöo a musu sakëen seei ta dini dee otowan fëen. ⁴⁴Nöo di sëmbe di kë ko di möön hei wan fuunu tuu, nöo a musu dë kuma saafu da dee otowan. ⁴⁵Biga fa mi ko dë Libisëmbe Mii aki, ma ko u sëmbe musu dini mi e. Ma mi ko u mi dini sëmbe. Mi ko seei u mi paka mi libi kuma paima fu sëmëni hia sëmbe sa ko bunu ku Gadu.”

Aki Masa Jesosi kula

wan bookowojoma.

Mat. 20:29-34; Luk. 18:35-43

⁴⁶Nöo hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen ko a wan köndë de kai Jelikou tefa de nango. Nöo di de ta kumutu a di köndë, nöo wanlö hia sëmbe nango ku de.

Di juu dë, nöo wan bookowojoma bi dë leti a di pasi bandja naandë sin-

dosindo ta pidi möni. Di womi aki de kai Balitimeosi. A di töngö u de, hën kë taki, di mii u Timeosi. ⁴⁷Nöo hën di a ko jei taa di nëbaima u Nazalëti de kai Jesosi, hënseei ta pasa dë wante, nöo hën a seti ta bai ta kai ën taa: “Jesosi, na i da di bakamii u Könu Dafiti di bi o ko di Heep-ima nö? Gaantangi mi begi i o, saa mi, saa mi e!”

⁴⁸Nöo fa a ta bai dë, hën sëmëni u dee sëmbe ta waka a Masa Jesosi baka naandë gandji dëen taa: “Womi, kabuka naandë e!” Ma nöo an haika de seei. Möönmöön a ta bai eti taa: “Jesosi, di bakamii u Könu Dafiti dë, saa mi, saa mi e!”

⁴⁹Nöo hën Masa Jesosi taanpu pii hën a taa: “Un kai di sëmbe ta bai dë da mi.”

Nöo hën de go a di womi, de taa: “Söö. Be hati fii kötö e, womi. A ta kai i. Nöo fii hopo boo go.”

⁵⁰Nöo di a jei sö kaa, hën a feki ën liba koosu vau tuwë go ala, hën a hopo vu taanpu, hën de tjëen go dou a Masa Jesosi.

⁵¹Nöo di Masa Jesosi si ën a taa: “Mati, andi i kë u mi du da i?”

Hën a taa: “Mësitë, mi kë i heepi mi be mi ko ta si soni e.”

⁵²Hën Masa Jesosi taa: “Wë fa i ta bi-ibi a mi tjika aki, mati, nöo i feni heepi kaa e.” Nöo fa u mbei naandë, hën di womi ko si soni gbegedee, nöo hën a ta waka nango a Masa Jesosi baka mökisi ku dee oto sëmbe.

Aki ta lei fa de ta wai ku Masa Jesosi kuma wan könu.

Mat. 21:1-11; Luk.

19:28-40; Joh. 12:12-19

11 Wë nöo hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen ta waka nango te de ko dou a di pisiwata ka dee köndë de kai Betifaigi ku Betania dë, ka di kununu de kai Oleifi dë tu. Hën da de ko zuntu ku Jelusalen.

Nöö hën Masa Jesosi kai tu u dee bakama fëen ko nëen. Hën a taki da de taa: ²“Un go langalanga a di köndë a u fesi dë e, nöö te un denda nëen, nöö woon si wan njönku buliki taitai a bandja pasi dë, di sëmbë an sindo nëen liba waka wan daka. Nöö un lusu ën tja ko da mi.

³“Nöö ee wan sëmbë hakisi unu taa: ‘Faandi mbei un ta lusu di buliki?’ nöö un musu piki ën taa: ‘Masa abi ën fanöudu.’” Nöö sö Masa Jesosi manda de te a kaba.

⁴Nöö hën de tu bakama naandë go a di köndë. Nöö fa de go dou, hën de si di buliki taitai a wan dööbuka a bandja pasi naandë tuu, leti kumafa Masa Jesosi bi taki. Hën de go ta lusu ën.

⁵Nöö wanlö sëmbë bi dë taanputaanpu dë, nöö di de si taa sö de ta lusu di buliki, hën de hakisi de taa: “Andi un ta lusu di buliki u du?”

⁶Hën de piki de leti kumafa Masa Jesosi bi taki da de taa: “Masa abi ën fanöudu.” Nöö fa de fan dë, hën dee sëmbë an tapa de möön.

⁷Nöö hën de tja di buliki ko da Masa Jesosi hën de jabi koosu nëen liba. Nöö hën Masa Jesosi subi a di buliki liba.

⁸Nöö hën sômëni sëmbë ko ta jabi koosu a di pasi liba, otowan ta denda a kapëë ta koti uwii tja ko tuwë a di pasi a Masa Jesosi fesi, nöö di buliki ta waka a dee uwii ku dee koosu liba. Bigi nöö de ta bigi Masa Jesosi sö. ⁹Nöö fa de nango dë, sëmbë ta waka a fesi, sëmbë ta waka a baka, Masa Jesosi dë a mindi.

Di juu dë, hii sëmbë ta bai taanga taa: “Hosana e! Hosana! Gadu dë ku di sëmbë aki!”

Otowan ta bai taa:

“Aai, Gadu dë ku di sëmbë di a manda ko a u aki!”

¹⁰Otowan taa:

“Ke baa! Gadu o toona seti di tii u Könu Dafiti baka!”

Otowan taa:

“Aai, hosana! Di bai aki a musu go dou seei te a Masa Gaangadu köndë!”

Sö dee sëmbë ta bai ta taki.

¹¹Nöö hën Masa Jesosi go dou a Jelusalen dendu gbolo, nöö hën a go wante a di Wosu u Masa Gadu nöö hën a denda nëen. Nöö hën a tuwë wojo luku hii sondi naandë finifini te a kaba. Ma nöö fu di a ko lati kaa an sa du soni möön, nöö hën hën ku dee tuwalufu bakama fëen hën de toona go a Betania go duumi.

Aki Masa Jesosi fan ku wan pau.

Mat. 21:18-19

¹²Di dobooko fëen hën de kumutu a Betania u toona go a Jelusalen baka, nöö hangi ko kisi Masa Jesosi. ¹³Nöö hën a tuwë wojo go te ala hën a si wan fuuta pau de kai figa, nöö a si taa a dë ku uwii seei tjentjen. Nöö hën a go suku njanjan nëen. Ma nöö di a go dou, an feni na wan kodo, biga an bi dë ten u di pau pai njanjan eti.

¹⁴Nöö hën a taki da di pau taa: “Na wan ten sëmbë o feni njanjan a i njan möön e.” Nöö fa a fan dë, dee bakama bi haikëen nöö hën de pasa go.

Aki Masa Jesosi jaka sëmbë

a di Wosu u Masa Gaangadu.

Mat. 21:12-17; Luk.

19:45-48; Joh. 2:13-22

¹⁵Nöö hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen ta waka te de go dou a Jelusalen, nöö hën de toona go wante a di Wosu u Masa Gadu möön. Nöö di de go dou, hën de si taa sëmbë sai naandë gidjii te a hia, so u de ta sei soni, so u de ta tooka möni da dee wakama dee ta ko naandë ta feni hia wini a de. Nöö hën wë di soni an bunu da Masa Jesosi seei, nöö hën a jaka dee sëmbë puu dë. A kandi dee tafa u dee sëmbë ta tooka möni naandë

tuwë djolou a goon. Nöö i bi abi wanlö sëmbe ta sei pomba da sëmbe u de sa paka paima da Gadu, nöö hën Masa Jesosi kandi dee bangi u de tuwë tu. ¹⁶Nöö hën a tapa pasi da dee sëmbe dee ta waka ta pasa a di keikipisi naandë kuma gaan pasi, be de an waka naandë möön ku dee soni de ta sei dë.

¹⁷Nöö hën a bai dee sëmbe dë taa: “Wan bi jei fa Gadu Buku taki nö? A taa: ‘Mi wosu musu dë wan kamian u hii pei nasiön sëmbe ta ko ta begi Mi,’ ma uun tei ën ko buta wan kamian u ta tjubii fufuuma.”

¹⁸Nöö hën dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti ko jei taa sö Masa Jesosi du, nöö an bunu da de seei kwetikweti, nöö hën de ta suku wan fasi u de sa kisi ën kii. Ma da töku de fëëë biga wë hii mundu tei ën u gaan soni u di fasi fa a ta lei de soni u Gadu.

¹⁹Nöö hën de fika dë te di ten sonu go a goon, hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen toona kumutu a Jelusalen go.

Aki Masa Jesosi lei dee bakama fa de musu begi Gadu ku biibi tjika.

Mat. 21:20-22

²⁰Di dobooko möön, hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen ta toona go a Jelusalen baka. Te wan pisi hën de dou a di figa pau di a bi siba naandë, nöö hën dee bakama luku, de si taa dee uwii fëen ko laulau. Di pau dëdë seei te dou a lutu.

²¹Nöö hën Petuisi ko mëni fa Masa Jesosi bi fan ku di pau, nöö hën a kai ën te a piki, a taa: “Mësitë, luku di figa pau di i bi siba jeside aki, a dëdë tuu o.”

²²Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Awa, sö a dë tuu, nöö fëen mbei un musu ta biibi Gadu e. ²³Aai, mi taki da unu taa ee un ta futoou Gadu tuutuu söndö panta a unu hati, nöö sondi an o dë di Gadu an o sa du da unu. Biga ee i taki da di kununu aki sö taa be a hopo kumutu naandë go tuwëen seei a ze, nöö a o du sö tuu.

²⁴“Fëen mbei mi taki da unu taa, ee woon hakisi Gadu wan soni nöö un ta biibi a unu hati taa un abi di soni kaa, nöö woon kisi ën e.”

²⁵Nöö hën a fan ku de möön a taa: “Haika e, te un ta begi, nöö ee i ko mëni taa i ku sëmbe a’ soni, nöö i musu puu di sëmbe a bëë ufö i go dou ku di begi e, nöö Masa Gaangadu o puu i a bëë tu u dee hogi dee i ta du. [²⁶Ma nöö ee wan ta puu sëmbe a bëë u dee hogi dee de ta du unu, nöö unu Tata a liba an o puu unu a bëë tu u dee hogi dee un ta du.]”

Aki Masa Jesosi tai dee hedima

u Dju keiki.

Mat. 21:23-27; Luk. 20:1-8

²⁷Nöö hën de ko dou a Jelusalen awaa, nöö hën de toona go a di Wosu u Masa Gadu möön. Nöö fa Masa Jesosi ta waka ta lontu naandë, nöö hën wë a ko miti ku dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti ku dee Gaan Womi.

²⁸Nöö hën de kai ën te a piki, de taa: “Wë u ko hakisi i wan sondi. Dee soni dee i du a di Keikiwosu aki, unsë i feni di leti fii du sö? Ambë da di sëmbe di manda i fii du sö wanlö soni?”

²⁹Nöö hën Masa Jesosi piki de taa: “Wë antoobi. Ma mi o hakisi unu wan sondi tu. Nöö ee un piki mi, nöö mi o piki unu ambë manda mi.

³⁰“Wë mi taki e, taa Johanisi di Dopuma, ambë bi mandëen faa dopu sëmbe: libisëmbë, naa Masa Gadu?”

³¹⁻³²Nöö di a hakisi de sö, hën de hai go a së go ta kuutu nango ta ko te de wei, de taa: “Ee u taa Gadu hën bi mandëen, nöö a o hakisi u ee faandi mbei wa bi piki ën? Ma nöö wa sa piki taa libisëmbë mandëen.” Nöö di soni mbei de taki sö, biga de fëëë lanti, fu di sëmëni sëmbe bi biibi taa Johanisi bi dë wan tjabukama u Gadu tuutuu.

³³Nöö hën de toona ko a Masa Jesosi, hën de piki ën taa: “Wa sabi ambë bi mandëën e.”

Nöö hën a piki de taa: “Ee wan sa piki mi, nöö misëei ma sa piki unu tu.”

Nöö hën de disa di oto.

Aki ta lei di oto u wan goon masa.

Mat. 21:33-46; Luk. 20:9-19

12 Nöö hën Masa Jesosi tei wan oto ta lei dee sëmbë a wödu fasi. A taa: “Wan womi bi dë, nöö hën a koti wan gaan goon fëën te a kaba, nöö hën a paandi di pau de kai doloifi a di goon, faa ta mbei win u bebe ku di njanjan fëën. Nöö hën a mbei wan sitonu peni te a kaba lontu di goon. Nöö hën a toona mbei wan goon mata ku sitonu ka de o ta fon di doloifi ta mbei di win. Nöö a baka u di dë, hën a mbei wan wakiti wosu tjongoo sö go a liba.

“Nöö di a kaba u du dee lö soni dë kaa, nöö hën a buta di goon a wanlö sëmbë maun fu de musu ta wooko ën dëën. Nöö hën a kumutu dë go a wan oto köndë.

²“Nöö hën a dë ala tee a sabi taa di juu dou u di fuuta lepi de mbei di win kaa. Nöö hën a kai wan futuboi fëën ko nëën, hën a mandëën taa be a go a dee wookoma go tei di fëën pisi u di win di a bi musu feni u di goon, tja ko dëën.

³“Ma nöö di di futuboi dë naki te a go dou a di goon, nöö hën dee wookoma kisi ën hën de fon mën te a fon, nöö hën de mandëën go ku sösö maun.

⁴“Nöö a baka u di dë, hën di womi toona manda wan oto futuboi go möön. Nöö di dee wookoma si di futuboi ko dou, hën de kisi ën, hën de fon mën a hedi te a fon nöö hën de toona du sëmëni oto hogihogi soni ku ën te a tjika de.

⁵“Nöö hën di goon masa manda wan oto futuboi go möön, hën de toona kisi di dë kii. Nöö hën a ta puu futuboi ta manda nango a dee wookoma kodo, so u de de ta fon, so u de de ta kii, ⁶tee a fika

wan kodo sëmbë tö di a sa manda möön, hën da di wan kodo womi mii fëën di a lobi te na soni.

“Hën a taa: ‘Wë mi o manda di womi mii u mi aki go. A kandë te dee wookoma si ën nöö de sa abi lesipeki fëën fu di a dë mii u mi.’

⁷“Nöö hën a manda di womi mii fëën go. Ma nöö di dee wookoma si di womi mii u di tata ta ko, nöö hën de taki da de na de taa: ‘Söö, ja ta si di womi mii u di sëmbë abi di goon aki ta ko naandë nö? Hën wë o kisi di gudu fëën tata a bakaten. Wë nöö un sabi nö? Un böö kisi ën kii, nöö di goon aki o fika a u maun.’

⁸“Nöö hën de kisi di womi mii, nöö hën de kii ën wantewante naandë, hën de puu ën a di djai dendu tuwë go a kapëë ala. De an bei ën seei.”

⁹Nöö hën Masa Jesosi hakisi taa: “Wë nöö fa dee soni pasa dë, nöö di sëmbë di bi disa di goon da dee wookoma naandë, unfa i mëni taa a o du? Na a o manda sëmbë go kii dee hogihatima dë puu dë nö? Awa, nöö a o buta di goon fëën a oto sëmbë maun.

¹⁰“Nöö wan bi lesi fa Masa Gadu Buku taki nö? A taa:

Dee sëmbë ta mbei sitonu wosu dë, de si wan sitonu taa an bunu, nöö hën de tuwëën a kapëë.

Ma nöö bakaten,

hën di sitonu dë ko di mama posu u di wosu.

¹¹Masa Gadu seei wë du di soni sö e, nöö a dë wan gaan foondo soni seei da u.

Na sö di Buku taki ö?”

¹²Nöö di Masa Jesosi fan sö hën a tapa dë. Ma nöö dee keikihedima u Dju dee sai naandë, hën hati u de boonu seei te de kë kisi ën kii. Biga de sabi limbolimbo taa de a fan tjökö ku di oto naandë. Ma nöö töku de fëëë taa lanti o du ku de ee de kisi Masa Jesosi a wajaa naandë. Nöö hën mbei de disëën, nöö hën de go.

Aki de ta hakisi Masa Jesosi

soni u lanti möni.

Mat. 22:15-22; Luk. 20:20-26

¹³Baka u di dë, nöö hën dee keikihed-ima dë go puu wanlö sëmbë u di Faliseima kulupu, ku di u kõnu Helodi, hën de manda de go a Masa Jesosi go luku ee de sa kisi ën ku fan.

¹⁴Nöö fa de ko dou dë, hën de kai ën te a piki, hën de taa: “Mësitë, u sabi taa i dë wan leti sëmbë di an ta ganjan sëmbë. Fa i dë aki nöö libisëmbë an sa ta hai i nango ta ko ku di u de pakisei. Biga ja a’ toobi ku di fa de ta pakisei soni. Nönö. Fa i sai dë, i ta lei sëmbë Gadu wöutu seei gbegedee kumafa Gadu kë u sëmbë musu sabi, nöö hën i si u ko a i aki ku wan hakisi.

“Wë fa di gaan kõnu u Loomë köndë ta duwengi u fuu musu ta paka lanti möni aki, nöö unfä i feni fëen? ¹⁵A fiti fuu pakëen, naa an fiti? Unfa i si ën?”

Ma nöö Masa Jesosi sabi taa bödjëe de ko ta pëe u de musu kisi ën, nöö hën a taki da de taa: “Baja, mi un kë kisi sö nö? Wë un da mi wan kpëngëlë möni i si.”

¹⁶Nöö hën de tei wan kpëngëlë möni tja ko dëen, nöö hën a luku ën, a taa: “Ambë abi di në ku di fesi dë a di möni liba aki?”

Hën de piki taa: “Wë di Gaan Kõnu u Loomë.”

¹⁷Hën a taa: “Na sö nö? Wë nöö un da di Gaan Kõnu di soni di da fëen e, nöö un da Masa Gadu di soni di dë fëen.” Sö a piki de.

Nöö fa a piki dë, nöö a foondo de seei, „biga de an bi mëni taa sö a bi o piki de a sö wan kõni fasi.”

Aki dee Saduseima pooba u kisi Masa Jesosi ku wan hakisi möön.

Mat. 22:23-33; Luk. 20:27-40

¹⁸Nöö hën sëmbë u di Saduseima kulupu ko a Masa Jesosi awaa. Wë nöö fa dee Saduseima sai dë, de an kë piki taa te wan sëmbë dëdë nöö a o toona weki baka. „Biga de an ta biibi seei taa di akaa u wan sëmbë ta fika ku libi baka u di a dëdë.”

¹⁹Nöö fa de ko a Masa Jesosi dë, hën de kai ën te a piki, de taa: “Mësitë, u kë hakisi i wan soni aki. Wë i sabi fa Mosesi bi sikifi buta da u, taa ee wan womi tei wan mujëe ma nöö an pai ku di mujëe, nöö te a dëdë nöö wan baaa fëen musu hoi ën suwagi faa musu pai ku ën, be hën baaa böngö an kaba. Na sö a dë nö?”

²⁰“Wë nöö a pasa sö taa de bi dë sëbën baaa, nöö hën wan u de tei wan mujëe. Te a dëdë an pai ku ën möönsö, ²¹nöö hën wan oto baaa fëen hoi suwagi. Te di baaa naandë seepi dëdë tu, an pai ku di mujëe tu. Te dou di u dii, hën seepi ko dëdë tu, an pai ku di mujëe möönsö. ²²Nöö sö a go tee dou dee sëbën baaa tuu. Hii de tuu libi ku di mujëe ma na wan kodo pai mii ku ën möönsö. Baka u di dë, hën di mujëe seepi ko dëdë tu.

²³“Wë nöö di de ta bai taki taa te wan sëmbë dëdë nöö a o toona weki baka, wë nöö u kë hakisi i wan soni. Te sëmbë weki baka a dëdë, undi u dee sëbën baaa naandë o abi di mujëe? Biga de tuu bi libi ku ën.” Nöö sö dee Saduseima hakisi Masa Jesosi.

²⁴Hën a piki de taa: “Wë awa mi jei, ma di hakisi fuunu föutu tumisi fu di wan sabi Masa Gaangadu Buku, hën tu wan sabi di kaakiti di Masa Gadu abi tu. ²⁵Biga te sëmbë weki baka a dëdë kaa, nöö manu ku mujëe soni an o dë möön e. Womi an o tei mujëe möön, mujëe an o tei manu möön tu, ma de o dë kuma dee basia u Gadu Köndë.

²⁶ “Ma nöö boiti u di dë, wan jei fa Mosesi bi sikifi buta a di Buku nö? Di ten a bi si di faja ta kisi a di uwii ma di uwii an ta tjuma, nöö hën Gadu fan ku ën. A taa: ‘Mi da di Gadu di dee gaan sëmbë fii ta begi: de Abahamu, Isaki, Jakopu sô.’ Na sô a taki nö? ‘Wë nöö fa a fan dë, an taa mi bi dë di Gadu u dee lö sëmbë dë e, ma a taa mi da di Gadu u de.’” ²⁷ Wë nöö Masa Gadu an dë Gadu u wan sëmbë di an dë ku libi e. ‘Nöö hën da de Abahamu sô dë ku libi a wan kamian eti, hii fa de bi dëdë a sinkii fasi gaanduwe kaa.’ Nöö hën mbei mi taa wan a’ leti seei a di soni un hakisi dë.”

Nöö sô Masa Jesosi piki dee Sadu-seima di ten dë.

Aki ta lei undi u dee wëti u Gadu da dee möön hebi wan.

Mat. 22:34-40; Luk. 10:25-28

²⁸ Wë nöö fa Masa Jesosi ku dee Sadu-seima fan te de kaba naandë, nöö wan Sabima u Wëti bi sai leti naandë ta haika. Nöö di a si taa Masa Jesosi piki de sô bunu hën a hakisi ën taa: “Mësitë o, dee hia wëti Gadu buta da u fuu ta hoi aki, undi u de da di möön hebi wan u de tuu?”

²⁹ Nöö hën a piki ën taa: “Di möön hebi wan u de nö? Wë hën da disì: Un dee sëmbë u Isaëli aki, un haika e. Masa Gaangadu di Gadu fuunu, hën wanwan tö da Masa u mundu.

³⁰ Nöö un musu lobi ën ku hii unu hati ku hii unu akaa ku hii unu pakisei, te dou ku hii di kaakiti di un abi.

³¹ Nöö di otowan dë sô taa, I musu lobi oto sëmbë leti kumafa i lobi i seei.

Nöö de tu wëti aki, de da dee möön hebi wan u dee wëti u Gadu tuu.”

³² Nöö hën di Sabima u Wëti piki Masa Jesosi taa: “Aai Mësitë, fa i si i taki dë, sô a dë tuu. Biga Masa Gaangadu hën

tö nöö da Gadu u mundu, otowan an dë möönsö. ³³ Nöö hën nöö fuu lobi ku hii u hati ku hii u pakisei ku hii u akaa, ku hii di kaakiti di u abi. Wë nöö söseeri u musu lobi oto sëmbë leti kumafa u lobi u seei tu. Wë nöö misikuma ee wan sëmbë i ta libi sô kaa, nöö di dë dë möön bunu möön leki hii dee mbeti i ta tjä ko ta tjuma da Masa Gaangadu, ku hii dee oto soni u ta tjä ko ta tuwë dëen, na sô nö?”

³⁴ Nöö di Masa Jesosi jei fa di womi piki ku fusutan, nöö hën a taki dëen taa: “Aai mati, misikuma ja dë longi poi fii sa ko a di Tii u Masa Gaangadu dendu.”

Wë da sô Masa Jesosi fan ku di Sabima u Wëti naandë. Nöö di dee hia sëmbë jei fa a ta piki ku fusutan tjika dë, nöö na wan u de abi hati u hakisi ën soni möön.

Aki Masa Jesosi tai sëmbë

ku wan hakisi.

Mat. 22:41-46; Luk. 20:41-44

³⁵ Nöö fa Masa Jesosi dë a di Wosu u Masa Gadu ta lei sëmbë naandë, te wan pisi hën hënseei bia hakisi wan soni. A taa: “Dee sëmbë, faandi mbei dee Sabima u Wëti ta lei unu taa di Paamusi Könu o dë wan baka mii u Dafiti nö?”

³⁶ Biga wë di Akaa u Gadu seei bi ko a Dafiti liba. Hën a taki soni u di Paamusi Könu di o ko. A taa:

Masa Gadu taki da mi Masa taa:

‘Ko sindo a mi letisë maun aki, u tee mi buta hii dee felantima fii a i basufutu.’

Na sô Dafiti sikifi nö?

³⁷ “Wë nöö ee Könu Dafiti ta kai di Paamusi Könu Masa fëen, nöö unfä a sa dë hën bakamii nö?”

Nöö sô wan soni Masa Jesosi hakisi dee sëmbë naandë, ma de an saanfa u piki. ‘Nöö fa a fan köni tjika dë te a tai hii sëmbë te dou ku dee hedima u Dju,’ nöö a ta suti da dee sösö sinkii sëmbë naandë tee na soni.

Aki ta lei fa Masa Jesosi ta puu dee hedima u keiki gogo a döö.

Mat. 23:1-36; Luk. 11:37-54, 20:45-47

³⁸Nöö hën a fan go möön longi. A bai dee sëmëni sëmbe naandë taa: “Un haika e, dee sëmbe. Un musu mëni unu seei bunu ku dee Sabima u Wëti e. Aai. Biga fa i si de sai dë, nöö de lo’ u ta waka ta poolo a lanti dendu ku dee gaan langa djakiti u de zëëë, be hii sëmbe musu ta saka ta da de odi a wan gaan lesipeki fasi. ³⁹De lobi u ta sindo a dee möön gaan hedima kamian a dee keiki fuunu. Te de go a wan sëmbe wosu u de go njan, nöö de nango ta sindo a dee möön gaan heima bangi. Sö de ta mbei de seepi u bumbuu sëmbe tjika.

⁴⁰“Ma na bumbuu sëmbe de dë e. Biga fa i si de sai dë, nöö ee de si wan mujëë manu fëën dëdë a fika tjököö a ganda naandë, nöö de o ko njan dee gudu fëën wosu puu nëën maun fiaa seei. Nöö ku ën sö de o ta ko ta taanpu a lanti wojo ta begi wanlö gaan langa begi u de, ta mbei deseei bumbuu sëmbe a sëmbe wojo.

“Wë nöö mi taki da unu taa dee lö sëmbe i si naandë, de o kisi wan gaan sitaafu a Gadu maun e, te a o ko kuutu libisëmbe.”

Sö Masa Jesosi bai dee sëmbe naandë.

Aki ta lei ambë bi tuwë di möön gaan hia möni da Gadu.

Luk. 21:1-4

⁴¹Nöö fa Masa Jesosi ku dee bakama fëën dë a di gaan keikiwosu naandë, te wan pisi nöö hën a waka go sindo zuntu ku di kamian ka de ta tja möni ta ko ta tuwë da Gadu a di keikiwosu. A ta luku fa de ta tuwë dee möni. Nöö di ten naandë, nöö dee guduma ta tja möni ta ko ta tuwë seei djolodjolo sö.

⁴²Te wan pisi hën wan pooti mujëë waka ko naandë. Di mujëë aki, hën manu bi dëdë disëën, nöö hën a ko tuwë u

kpëngëlë möni da Gadu, an dou wan bësënsi seei.

⁴³Nöö hën Masa Jesosi kai dee bakama fëën te de piki, a taa: “Un si di pooti mujëë dë nö? Hën tuwë di möön gaan hia möni möön hii de tuu da Gadu e. Aai. ⁴⁴Biga fa i si dee guduma ta tja möni u de ta ko ta tuwë dë, nöö wan piki-wan nöö de ta tuwë u dee gaan hia wan de abi. Ma nöö di mujëë naandë, di soni a abi faa tei heepi ën seei, hën i si a tei tuwë tuu dë kaa. Nöö fëën mbei mi taki da unu taa hën tuwë di möön hia möni.”

Nöö sö Masa Jesosi taki da dee bakama fëën di daka dë.

Aki Masa Jesosi ta lei dee maaka u di ten goonliba o kaba.

Mat. 24:1-35; Luk. 21:5-33

13 Nöö hën Masa Jesosi ku dee bakama fëën kumutu a di Wosu u Masa Gadu ko kai a döö. Nöö hën wan u dee bakama kai ën te a piki, a taa: “Mësitë o, ja si fa dee wosu u di keikipisi aki waiti nö? Luku fa dee sitonu u de bigi!”

²Nöö hën a piki taa: “Sö a dë tuu o, ma fa i ta si dee wosu dë sitampusitampu aki seei, ma nöö mi taki da unu taa wan daka o dou, hii dee sitonu i si aki tuu o booko kai paaja fanjanfanjan sö. Na wan u de o fika oto a oto liba möön e.” Sö a piki de.

³Nöö hën de kumutu naandë waka go a Oleifi Kununu. Nöö hën Masa Jesosi go sindo a di kununu bandja ta luku go a Jelusalen, nöö a ta si di Wosu u Masa Gadu seei gbegedee.

Te wan pisi hën Petuisi, ku Jakobosi, ku Johanisi ku Andiasi hën de ko nëën. Hën de taa: ⁴“Wë Masa o, fa i bi taki di booko u di Gaan Keikiwosu di u bi dë ala, un juu dee lö soni dë o pasa? Un maaka joo da u fuu sa sabi taa di ten dë dou?” Sö de hakisi ën.

⁵Nöö hën a piki de taa: “Awa, a dë fuun dë ku mëni fëën tuu, fu sëmbe an

musu ganjan unu. ⁶ Biga mi taki da unu taa sōmēni sēmbē o hopo tei mi nē ta taki taa de da di Paamusi Kōnu kaa. Nōō ku di fan u de dē, de o ta ganjan sōmēni sēmbē hai tja ko a de sē. Hēn mbei un musu mēni unu seei e.

⁷ “Sōō. Wē nōō di ten dē, nōō woon ta kisi njunsu taa gaan feti ta pasa a sōmēni kōndē u goonliba aki. Nōō te un jei sō, nōō an musu buuja unu e, biga dee lō soni naandē tuu musu pasa. Ma nēn da di kaba u goonliba eti e. ⁸ Mi taki da unu taa wan nasiōn sēmbē ku wan oto nasiōn sēmbē o ta hopo ta feti ku deseei. Wan kōnu o manda dee sodati fēēn u de ta miti ta feti ku dee sodati u wan oto kōnu. Goon o ta seki ta jabi a kamiankamian, gaan hangī o ko a sōmēni kōndē ta kii sēmbē. Nōō fa dee lō soni dē o pasa, de o dē leti kuma te bēē ta njan wan mujēē, juu fēēn zuntu faa pali. Sō dee fuka u kai dē o lei taa di juu zuntu fu di goonliba aki musu kaba.”

⁹ “Sōō. Nōō di juu dē, un musu luku bunu ku unu seei taa un dē tololoo a Gadu pasi. Biga sēmbē o ta kisi unu tja go a kuutu e, de o ta fon unu a dee keiki-wosu fuunu. De o ta tja unu go a dee gaama ku dee kōnu u de kuutu unu. Dee lō soni dē tuu de o du ku unu fu di un ta nama ku mi hedi. Ma nōō tōku a bunu o, biga a di fa dē woon kisi okasi fuun musu taki soni u mi da de. ¹⁰ Nōō mi taki e, taa hii nasiōn sēmbē u goonliba musu ko jei di bunu njunsu u Gadu, biga te a dē sō kaa ufō di kaba u goonliba sa dē.

¹¹ “Sōō. Nōō haika. Te sēmbē kisi unu tja go a kuutu fu mi hedi kaa, nōō wan musu sai dē ta booko hedi taa: ‘Andi woon taki ee?’ Nōnō, un fan go nōō. Biga na unu o fan ma di juu dē di Akaa u Gadu seepi o da unu andi fuun taki.

¹² “Nōō di ten dē sēmbē o hogi e, dee sēmbē. Biga wan baaa womi o tei ēn baaa tja go kōnku u de kii ēn, sōseei wan tata o kōnku ēn mii da de u de kii. Dee

mii o ta biinga u puu dee gaan sēmbē u de a de liba, de o ta kōnku de da sēmbē seei u de kii. Sō libisēmbē o hogi tjika e. ¹³ Di juu dē, hii sēmbē o buuse unu fu di un nama ku mi hedi. Ma nōō di sēmbē di o tai hati fika a di pasi u Gadu go dou, nōō hēn o feni di libi u teego a Gadu.”

Nōō sō Masa Jesosi fan ku dee bakama fēēn di ten dē.

¹⁴ Wē nōō gaanduwe a fesi kaa wan tjabukama bi taki u wan gaan hogi soni o ko pasa a di Gaan Wosu u Masa Gaangadu dendu, nōō di sēmbē di ta lesi Gadu buku nōō be a buta pakisei faa fusutan andi di soni aki kē taki.

Hēn Masa Jesosi fan ku dee bakama fēēn go mōōn longi, a taa: “Te un si di Gaan Hogi Soni ko taanpu a di kamian ka an bi musu dē ta poi Masa Gaangadu tjina, nōō aan soni u taki mōōn. Un dee sēmbē a di pisiwata u Judea aki musu kule go tjubi a dee gaan kununu liba e.

¹⁵ “Ee wan sēmbē dē nēēn liba wosu a baiko dē, nōō a musu saka kai a goon wante kule go ka a sa go. An musu denda a wosu go tei soni. ¹⁶ Ee wan sēmbē dē a goon dendu ta wooko, a musu kule go wante ka a o go. An musu go tei koosu a gangasa seei. ¹⁷ Nōō mi taki da unu e, taa dee mujēē dee dē ku bēē, ku dee o dē ku miii a maun, a o dē gaan fuka soni da de o. Aai. ¹⁸ Nōō un musu begi Gadu be di soni aki an musu pasa a gaan kōtō ten, nasō a gaan tjuba ten. ¹⁹ Biga mi taki da unu taa fu sensi Masa Gadu mbei goonliba, nōō di lō gaan fuka dē an bi ko pasa wan daka eti, nōō baka u di ten naandē nōō an o pasa mōōn tu.

²⁰ “Nōō hēn mbei mi taki da unu taa ee Masa Gaangadu an sati di ten puu hafu u dee daka naandē, nōō na wan sēmbē o fika ku libi mōōn e. Ma fu dee sēmbē dee Masa Gaangadu tei ko sēmbē fēēn, fu de hedi mbei an o disa di hogi naandē go dou, ma a o koti ēn hafu.

²¹ “Söö. Nöö a di ten naandë, ee de ko taki da unu taa di Paamusi Könu dë a sô wan kamian, wan musu piki e. ²² Biga sômbëni sêmbë o ta hopo ta mindi soni taa de da di Paamusi Könu, de o ta mindi soni taa Gadu hên ta wooko a de liba, nöö de o ta du gaan foondo wooko seei. Nöö a sô wan fasi de o ta biinga u kisi dee sêmbë u Gadu ta ganjan puu nëên pasi, ee de sa. ²³ Hên mbei mi taa un musu ta luku bunu ku unu seei.

“Un si, mi taki hii soni da unu a fesi kaa e, nöö be un kõni.”

²⁴ Nöö hên Masa Jesosi taki möön a taa: “Nöö baka u di gaan fuka ten u taki dë, nöö wanlô oto gaan soni o ko pasa tu e, kumafa di tjabukama bi taki a fesi. A taa:

Di sonuwojo o dungu kankan,
nöö di libawojo an o tuwë limbo möön tu.

²⁵ Dee teeja dee dë a liba ala,
de o ta kumutu a de kamian ta puu ta kai.

Hii kaakiti u mundu kaa o ta seki.

²⁶ Nöö di juu dë, sêmbë o si Mi di ko Libisêmbë Mii aki kumutu a liba ala ta ko a dee wöluku dendu. Nöö ku gaan kaakiti mi o ko e, ku waiti seei, ta koti faja ta ko. ²⁷ Nöö di ten naandë nöö mi o manda dee basia u mi go ta pii hii dee sêmbë dee mi tei ko sêmbë u mi kaa kumutu a hii dee peipei kamian u mundu ka de dë tuu, tja ko a mi.

²⁸ “Nöö fa mi ta fan ku unu aki, nöö un tei wan lei a dee figa pau u di kõndë aki. Te i si taa de ta buta njunjun uwii, nöö i sabi taa deewei zuntu kaa, na sô nöö?

²⁹ Nöö sôseei a dë ku dee soni dee mi ta taki aki. Te i ta si taa de ta pasa sô kaa kumafa mi taki de dë, nöö un musu sabi taa di juu dou fu Mi di ko Libisêmbë Mii aki musu toona ko a goonliba. Mi dë leti a baka huku naandë ta ko e. ³⁰ Nöö mi taki da unu taa dee lô sêmbë u di ten u

dë aki, de an o dëdë kaba tuu bifô dee soni dee i jei mi taki aki o ko pasa.

³¹ “Nöö fa i si dee soni u di goonliba aki ku dee u mundu sai dë, nöö de tuu sa pasa go kaba a sôsô e. Ma dee wôutu dee mi ta konda da unu aki, nöö de an o kaba a sôsô möönsô. Sô de dë tuutuu soni tjika.”

Aki ta lei taa i musu dë

seekaseeka da di daka di

Masa Jesosi o toona ko.

Mat. 24:36-44

³² Nöö hên a taa: “Di juu ku di ten di mi o toona ko a goonliba, na wan sêmbë sabi ën e. Dee basia u Masa Gaangadu kõndë an sabi ën, nöö miseei di ko Libisêmbë Mii aki an sabi ën tu. Gadu u Tata wanwan tō nöö sabi di juu ku di ten dë. ³³ Hên mbei un musu dë kabakaba kēēē ta watji mi. Biga wan sa na un juu mi o ko.

³⁴ “Mi o kondëen da unu a wan fasi aki taa a dë leti kuma wan bigima di o go a oto kõndë go waka. Nöö hên a kai dee wookoma fëen go buta wooko a de maunte a kaba u de ta du, hiniwan sêmbë ku ën wooko. Nöö hên a fan ku di sêmbë ta watji a di dōōbuka taa: ‘I musu dë kabakaba ta luku mi e.’

³⁵ “Nöö mi wë da di bigima mi taki dë.” Nöö un musu dë kabakaba ta luku mi. Biga wan o sabi di ten nasô di juu di mi o ko e, ee a sapate buka, ee a gaan ndeti, ee a ganian kanda, ee te kamian ta limbo, wan o sabi. ³⁶ Te fii sabi nöö mi dou kaa, nöö na be a dë taa i dë kuma i ta duumi di juu dë e.

³⁷ “Nöö sô e. Fa i si mi ta fan ku unu aki, nöö sô nöö mi ta fan ku hii sêmbë. Un musu dë kabakaba ta luku mi e, dee sêmbë.”

**Aki wan mujëë du Masa
Jesosi wan gaan bunu.**

*Mat. 26:1-13; Luk.
22:1-2; Joh. 11:45-12:8*

14 Wë nõõ fa Masa Jesosi ta fan ku dee bakama fëën dë, nõõ a fika tu daka nõõ de o njan di gaan piizii daka u dee Dju de kai Pasika. „A di daka dë, de ta mëni fa dee gaan sëmbe u de bi kumutu a saafu a Egepiti kõndë,» nõõ de ta njan wan pei bëëë de ta jasa sëndö sooda.

Söö. Nõõ di juu dë, dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti sai dë ta watji Masa Jesosi u de kisi kii a wan kõni fasi. ²Ma de ta kuutu ku deseei taa: “Wa musu kisi ën a di gaan daka e, biga ee nasö dee hia sëmbe o mbei toobi ku u, nõõ di kõndë o seki poi.” So de ta taki.

³Nõõ di ten dë, Masa Jesosi dë a di kõndë de kai Betania a di wosu u wan womi de kai Simon. Di womi aki bi abi tjinasiki, nõõ nëen wosu Masa Jesosi ku dee bakama fëën dë ta njan.

Te wan pisi hën wan mujëë waka ko dou naandë. A dë ku wan sitonu bata nëen maun, ku wan sumëë suti fatu nëen dendu. Di fatu aki, de mbei ën ku di lutu u wan pei uwii nõõ a dii te na soni. Nõõ fa di mujëë ko denda a wosu dë, nõõ hën a waka tololoo go a Masa Jesosi, nõõ hën a booko di bata a buka naandë kpö, hën a ta tutu di fatu a Masa Jesosi hedi te hii di fatu kaba këëë a di bata.

⁴Ma nõõ fa a du dë, nõõ so u dee sëmbe sai naandë an tei di soni u bunu seei, nõõ hën de ta guunjëën taa: “Faandi mbei a poi di fatu sö u du baa? Jee? ⁵Biga di fatu dë, ee de bi sei ën, nõõ wan hii jaa mõni a bi o puu, nõõ de bi sa tei di mõni paati da dee pootima u di kõndë. Nõõ hën a poi ën sö.” Sö de ta guunjëën.

⁶Ma Masa Jesosi bai de taa: “Un disa di mujëë e. Andi mbei un ta guunjëën u

du? Mi taki da unu taa wan gaan bum-buu soni a du da mi aki. ⁷Biga ee un kë da dee pootima mõni, nõõ un sa ta da de hiniwanten. Ma mi, ma o dë ku unu aki fu nõömö e. ⁸Nõõ fëën mbei di mujëë aki ta du andi hën a sa du da mi wante. Un si? Biga fa a du di soni aki, nõõ a du ën da di dëdë mi o dëdë abiti mõn, leti kumafa de ta tuwë fatu a sëmbe sinkii u de tja go bei.

⁹“Nõõ mi taki gbelin seei da unu taa te de ta tja di bunu buka u Gadu ta paaja a goonliba da sëmbe, nõõ de o ta taki di soni di di mujëë du aki nõömö. De an o fëëkëtëën mõnsö.”

Aki Judasi go a dee felantima

u Masa Jesosi.

Mat. 26:14-16; Luk. 22:3-6

¹⁰Nõõ fa Masa Jesosi fan naandë kaa, nõõ hën di bakama fëën de kai Judasi Isikaliotu, nõõ hën a kumutu a dee otowan dendu naandë, nõõ hën a waka go tololoo a dee Gaan Begima, dee felantima u Masa Jesosi. Hën a go taki da de taa a sa heepi de u de kisi Jesosi. ¹¹Nõõ di de jei sö nõõ de wai e, nõõ hën de paa-musi ën taa de o pakëën ee a du sö.

Nõõ fu kumutu a di ten naandë, nõõ di Judasi aki ta suku wan okasi nõömö faa sa buta Masa Jesosi a dee Dju hedima naandë maun.

Aki de ta seeka u njan di Pasika.

*Mat. 26:17-25; Luk. 22:7-14,
21-23; Joh. 13:21-30*

¹²Nõõ baka u di dë, hën di fosu daka u di Pasika piizii dou. Nõõ a di daka dë, nëen de ta njan di bëëë de ta mbei sëndö sooda. Nõõ de ta kii wan sikapu u de njan tu, nõõ ku di sikapu dë de ta mëni fa Gadu bi puu de a saafu a fesiten. Nõõ hën mbei de ta seeka da di daka dë seei gaanfa.

Söö. Nöö hën dee bakama u Masa Jesosi hakisi ën taa: “Masa, naasë i kē fuu musu seeka fuu njan di daka?”

¹³ Hën a kai tu u de taa: “Un haika, mi kē manda unu go a Jelusalen ganda. Nöö fa woon nango te un go dou dē, nöö woon si wan womi ta waka ta ko ku wan djogu wata, nöö un faakëen.” ¹⁴ Nöö te un si taa a denda a wan wosu, nöö woon go fan ku di sēmbë abi di wosu taa ee naasë di kamba dē di di Mësitë ku dee bakama fëen musu ko njan di daka. ¹⁵ Nöö te un hakisi ën sō kaa, nöö a o lei unu wan gaan kamba a di wosu a liba, ka hii soni dē di un abi fanöudu. Nöö di kamba dē, hën un musu seeka te un kaba e.” Nöö sō Masa Jesosi manda dee bakama fëen, nöö hën de go.

¹⁶ Nöö di de naki te de go dou a di köndë, nöö hën de si hii soni leti kumafa a bi taki da de, nöö hën de seeka te de kaba.

¹⁷ Nöö hën di sapate buka, nöö hën Masa Jesosi ku dee oto bakama ko dou a di wosu. ¹⁸ Hën de go sindo a tafa u de njan.

Aki Masa Jesosi pindja dee

bakama fëen a wan hogi soni

o pasa.

Te wan pisi hën Masa Jesosi kai de te de piki, a taa: “Un haika e, dee sēmbë. Wan fuunu ta njan ku mi aki o könku mi e.”

¹⁹ Fa a taki dē, a booko dee bakama hati seei, hën de ta hakisi ën wan fu wan taa: “Masa, mi a o sa dē nö?”

²⁰ Hën a toona piki de taa: “Mi taki seei gbelin da unu taa wan fuun dee tuwalufu i si ta nama di bëëë ku mi a di wan kodo baafu paabi aki, o du sō ku mi e. ²¹ Nöö a o pasa ku mi leti kumafa a bi sikifi a Masa Gadu buku kaa, taa di Sēmbë di o ko Libisēmbë Mii musu dēdë. Ma nöö

mi taki da unu taa helu u di sēmbë di o könku mi e. A bi sa möön bëtë de an bi pali ën ko a di goonliba aki wan daka.” Sö Masa Jesosi fan ku de te a kaba.

Aki Masa Jesosi njan di lasiti njan ku dee bakama fëen.

Mat. 26:26-30; Luk.

22:15-20; 1 Kol. 11:23-25

²² Nöö fa de ta njan makandi dē, te wan pisi hën Masa Jesosi tei wan bëëë nöö hën a da Gadu tangi te a kaba, nöö hën a booko ën.

Nöö hën a langa da dee bakama fëen, taa: “Disi da di sinkii u mi e. Un tei njan.”

²³ Söseei a tei di kan ku di win nëen dendu, hën a da Gadu tangi te a kaba. Hën a langëen da dee bakama taa: “Un bebe tjëntjën te lontu ko kai.” Hën de bebëen lontu dou te de kaba.

²⁴ Nöö hën a taa: “Fa i si un bebe di win aki, hën da di buuu u mi di o kai a goon fu Gadu sa mbei wan njunjun buka ku libisēmbë. Biga fa mi o dēdë aki, hën o paka puu sōmëni hia sēmbë a Gadu bëë u dee hogi du u de.”

²⁵ Nöö hën a taa: “Mi taki da unu tuu-tuu seei, taa ma o bebe di win a di fasi aki möön e. Biga tee i si mi bebëen möön, nöö Gadu ko ku di Njunjun Tii fëen a libisēmbë mindi.”

²⁶ Nöö baka u di dē, hën de kanda wan kanda te de kaba da Gadu tangi, nöö hën de kumutu naandë. Nöö hën de nango a di kununu de kai Oleifi Kununu.

Aki Masa Jesosi fan ku Petuisi

a wan soni o pasa ku ën.

Mat. 26:31-35; Luk.

22:31-34; Joh. 13:36-38

²⁷ Nöö fa Masa Jesosi ku dee bakama fëen dē a pasi nango dē, hën a kai de te de piki, a taa: “A di ndeti aki hii unu tuu o paaja go disa mi fiaa. A o pasa leti kumafa a sikifi a di Buku u Gadu, taa de

o fon di sikafuma nöö dee sikafu o paaja fanjanfanjan go u de.”

²⁸ Nöö hën a taa: “Ma te mi weki baka a dëdë, nöö mi o waka a unu fesi go a Galilea e. Ala mi ku unu o toona miti.”

²⁹ Nöö hën Petuisi piki taa: “Masa, ee dee otowan aki tuu disa i go seei ma mi, ma o disa i möönsö e.”

³⁰ Ma nöö Masa Jesosi toona piki ën taa: “Womi, haika. Mi taki da i taa a di ndeti aki ganian an o kanda dou tu pasi bifö joo fia dii pasi taa ja sabi mi a goonliba wan daka.”

³¹ Wë nöö Petuisi an sa jei di soni dë. Hën a taa: “Ambë, Masa! Ee u mi dëdë ku i seei, nöö mi dë kabakaba kaa. Ma sa piki wan daka taa ma sabi i e.” Nöö sö nöö dee otowan tuu ta piki tu.

Aki de dë a di djai de kai Gëtiseimani.

Mat. 26:36-46; Luk. 22:39-46

³² Nöö hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen nango te de go dou a wan kamian de kai Gëtiseimani. Nöö hën a taki da de taa: “Un dë aki ta luku mi e. Mi o go begi ala.” ³³ Ma nöö a tei Petuisi ku Johanisi ku Jakobosi fu de musu go ku ën möön fundu a di kamian.

Te wan pisi hën Masa Jesosi ko dë fukafuka te na soni. ³⁴ Nöö hën a fan ku de dii bakama naandë taa: “Wan gaan fuka ko a mi liba seei tee kuma mi sa dëdë. Nöö un tan aki ufö ta da mi taanga e.”

³⁵ Nöö hën a waka go wan pikiwan möön longi, nöö hën a tuwëen seei a goon. ³⁶ Nöö hën a begi Masa Gaangadu taa: “Ke Taata o, mi sabi taa i sa du hii soni. Nöö di kan di i lai da mi u mi bebe aki, nöö a hebi da mi o. Nöö mi begi i, ee a sa, nöö be i tei ën puu a mi. Ma nöö fa mi fan aki seei, ma na du kumafa mi kë e, ma du kumafa i kë.”

³⁷ Nöö di a begi sö te a kaba nöö hën a toona ko a de dii bakama fëen, hën a si taa de duumi pii.

Nöö hën a kai Simon Petuisi te a piki, a taa: “Simon, duumi i ta duumi sö nöö, womi? Wan sa dë ku wojo di wan kodo juu aki ta da mi taanga nö?”

³⁸ Hën a toona taa: “Be un dë ku wojo ta begi e, dee sëmbë, be di didibi an wini unu. Ma mi sabi taa hati fuunu kë du kumafa a fiti, ma sinkii fuunu an taanga sö.”

³⁹ Nöö fa a taki dë, hën a toona go a di begi baka. A begi di wan seei begi di a bi begi te a kaba, ⁴⁰ nöö hën a toona ko a dee bakama fëen möön. Awaa seei de dë ta duumi, biga duumi nöö hebi a de wojo sö. Nöö di a weki de, nöö a ko bigi da de te de an saanfa u fan ku ën möön.

⁴¹ Nöö hën a toona go begi te a kaba di u dii pasi, nöö hën a toona ko a de möön. Hën a taa: “Duumi nöö un ta duumi ta böö sinkii fuunu sö nö baa? Aai. Wë di juu dou e, u de buta Mi di ko Libisëmbë Mii aki a dee takuhatima maun. ⁴² Biga di sëmbë di sei mi, nöö a dou kaa. Nöö un hopo boo go.”

Aki de kisi Masa Jesosi.

Mat. 26:47-56; Luk. 22:47-53; Joh. 18:3-12

⁴³ Wë nöö Masa Jesosi an kaba u fan seei, nöö hën Judasi dou. Hii fa a bi dë wan u dee tuwalufu bakama u Masa Jesosi seei, ma töku a ko dou ku wanlö hia sëmbë. De dë ku kodjo ku ufangi a maun u de ko kisi Masa Jesosi. Dee Gaan Begima, ku dee Sabima u Wëti, ku dee Gaan Womi, de wë manda de.

⁴⁴ Wë nöö Judasi bi mbei buka ku dee sëmbë dë kaa taa: “Te i si mi bosu wan sëmbë, nöö di sëmbë dë hën fuun kisi tei e. Nöö un musu panjëen taanga, fu an sa kumutu.” Sö Judasi bi fan ku dee sëmbë a fesi.

⁴⁵ Nöö di de ko dou, nöö hën Judasi waka go miti ku ën nöö hën a taa: “Odi o, Mësitë.” Nöö hën a baasëen bosu. ⁴⁶ Fa

u mbei naandë, hën dee sëmbë kisi Masa Jesosi gbalau panjan gingin wante.

⁴⁷Ma nöö wan u dee bakama dë a dendu naandë hai ën ufangi valau, hën a djafu wan futuboi u di Kaba Hei Begima jesi belim puu tuwë a goon naandë.

⁴⁸Nöö hën Masa Jesosi hakisi dee sëmbë dee ko naandë taa: “Dee sëmbë, a mi liba un ko sô nö, ku pau ku kodjo ku ufangi, kuma mi da wan sëmbë ta booko di kôndë nö?” ⁴⁹Wë nöö un bi ta si mi hiniwanten a di Wosu u Masa Gaangadu ta lei sëmbë Gadu wöutu, nöö unfu wan bi kisi mi ala?

“Ma mi sabi taa fa un ta du aki, nöö a ta pasa leti kumafa a bi sikifi a Gadu Buku kaa.”

⁵⁰Fa u mbei naandë, hii dee bakama u Masa Jesosi paaja kule go disëen fiaa.

⁵¹Ma nöö wan kijoo bi dë a de dendu naandë, a bi dë ku wan gaan koosu nëen sinkii lolulolu, nöö hën dee felantima tuwë maun kisi ën wante. ⁵²Nöö hën a feki di gaan koosu valau puu nëen sinkii disa, hën a kule pënëpënë go.

Aki de tja Masa Jesosi go

a dee gaan kuutuma.

*Mat. 26:57-68; Luk. 22:54-55,
63-71; Joh. 18:13-14, 19-24*

⁵³Wë nöö fa dee sëmbë bi ko kisi Masa Jesosi naandë, nöö hën de tjëen go tee a di wosu u di Kaba Hei Begima. Nöö di ten naandë hii dee hedima u Dju tuu, dee Gaan Begima ku dee Gaan Womi ku dee Sabima u Wëti, sô de tuu hai ko makandi naandë.

⁵⁴Di juu dë Petuisi bi dë te a baka ala ta waka sapisapi ta ko. Nöö hën a ko dou a di djai dendu naandë, nöö hën a go sindo ku dee wakitima bi sai dë ta këndë faja ku de makandi.

⁵⁵Nöö di ten naandë, dee Gaan Begima ku hii dee kuutuma u dee Dju sëmbë, nöö de seti ta kuutu a Masa Je-

sosi liba kaa. Nöö de ta suku u tja kaagi fëen ko a fesi u de sa feni wan soni fu de sa buta taa a musu dëdë, ma de an sa feni soni möönsö. ⁵⁶Biga hii fa dee sëmbë ta tja sëmëni soni ko ta mindi dëen, ma de an ta kai a di wan baaku möönsö.

⁵⁷Te wan pisi hën wanlô sëmbë hopo taki wan soni, taa: ⁵⁸“Dee sëmbë aki, un haika wan soni u seei bi jei ku u seei jesi. Di womi aki bi taki taa a o booko di Wosu u Masa Gadu di de mbei ku libisëmbë maun tuwë a goon, nöö a dii daka dendu nöö a o toona mbei ën baka sôndö libisëmbë maun. Sô a bi taki e.”

⁵⁹Ma fa dee sëmbë fan dë seei, ma dee fan u de an ta kai a wan möönsö.

⁶⁰Nöö hën di Kaba Hei Begima hopo taanpu a dee oto kuutuma fesi naandë, nöö hën a hakisi Masa Jesosi taa: “Wë dee soni fii de ta taki aki, nöö ja o piki de möönsö nö, ee tuu soni de ta mindi da i. Unfa i taki?”

⁶¹Ma Masa Jesosi an jabi ën buka piki na wan soni. Nöö hën di Kaba Hei Begima hakisi ën baka taa: “I da di Könu di Masa Gaangadu bi paamusi taa a o manda ko nö? I da di Mii u di möön hei Gadu u mundu nö?”

⁶²Nöö hën Masa Jesosi piki awaa taa: “Leti kumafa i taki dë, nöö sô a dë. Nöö wan daka o dou, nöö woon si mi di ko dë Libisëmbë Mii aki dë sindosindo a di letisë maun u Gadu di abi hii makiti u mundu. Söseeri woon toona si mi ta saka ta ko a dee bundji dendu ala.” Sô Masa Jesosi piki.

⁶³Wë nöö di di Kaba Hei Begima jei fa a piki ën naandë, nöö hati fëen boonu e, tee a hai di koosu nëen sinkii naandë tënë zaan sô. ⁶⁴Nöö hën a hakisi hii dee kuutuma dee sai naandë taa: “Dee sëmbë aki, un ta suku kaagi a di womi aki möön nö? Wan jei fa a piki dë nö? A butëen seei makandi ku Gadu. Nöö unfu un mëni fëen?”

Nöö hën de tuu piki a di kuutu taa: “An dë u taki möön e. Dëdë nöö a musu dëdë.”

⁶⁵Nöö fa u mbei dë, nöö di kamian ko ta fanjanfanjan kaa. Hën de bigi ta tunta a Masa Jesosi fesi, te wan pisi de tai ën wojo ku hangisa, hën de ta naki ën ta dëen baaimaun, ta hakisi ën taa: “Wë di i taa Gadu ta lei i soni, wë nöö piki u, ambë naki i dë?” Dee wakitima u di kamian seei ta naki ën ku böö tu.

**Aki di soni Masa Jesosi taki
da Petuisi ko pasa ku ën.**

*Mat. 26:69-75; Luk. 22:56-62;
Joh. 18:15-18, 25-27*

⁶⁶Wë nöö fa de ta du ku Masa Jesosi dë, nöö Petuisi dë a di djai dendu a goon ala.

Te wan pisi nöö hën wan mujëë futuboi u di Kaba Hei Begima waka ko dou. ⁶⁷Nöö hën a si Petuisi sindosindo ta këndë faja ku dee sëmbë naandë. Hën a luku ën diin. A taa: “Womi, na i seei bi dë makandi ku di Jesosi u Nazalëti dë nö?”

⁶⁸Nöö hën Petuisi piki taa: “Ma saandi i ta taki dë e. Ma fusutan seei.” Nöö hën a kumutu dë go taanpu zuntu ku di djai döobuka. Ma nöö fa a taki dë, nöö hën wan womi ganian kanda kënkënjënkëen.

⁶⁹Te wan pisi, nöö hën di mujëë mii toona si ën möön, hën a fan ku dee sëmbë dee ku ën sai dë taa: “Di womi aki da wan u dee sëmbë u di womi de ta kuutu dë e.” ⁷⁰Nöö hën Petuisi toona fia taa: “Mi taki e, ma sabi di sëmbë naandë.”

Hën de sai dë te wan pisi, nöö hën dee sëmbë ku Petuisi taanpu naandë taa: “Womi, i musu dë wan sëmbë fëen, biga i da Galilea sëmbë e.”

⁷¹Nöö hën Petuisi fia awaa taa: “Dee sëmbë aki, ee mindi mi ta mindi soni nöö Masa Gaangadu seei musu sitaafu mi e.

Biga mi ta soi da unu taa ma sabi di sëmbë un ta taki dë, kwetikweti.”

⁷²Di a fan sö kaa, hën wantewante di ganian toona kanda di u tu pasi. Nöö hën Petuisi ko mëni fa Masa Jesosi bi taki dëen taa: “Ganian an o kanda dou tu toon bifö joo fia dii pasi taa ja sabi mi.” Nöö di a ko mëni sö kaa, nöö hën a bia go ta këë seei te a bigi. Hati nöö a hati ën sö.

Aki de ta tja Masa Jesosi go

a Gaama Pilati.

*Mat. 27:1-2, 11-26; Luk. 23:1-5,
13-25; Joh. 18:28-19:16*

15 Wë nöö di juu dë, dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti ku dee Gaan Womi, ku dee oto kuutubasi u dee Dju sëmbë bi sai naandë ta kuutu makandi nöömö unfu u de du ku Masa Jesosi. Nöö hën de ta kuutu tefa di ganian kanda, nöö hën de kai a wan pakisei. Hën de toona kisi Masa Jesosi tai gingin. Nöö hën de tjëen go a di sëmbë di dee Loomë lanti bi buta faa ta kuutu sondi da dee Dju sëmbë. Hën da Gaama Pilati.

²Nöö hën de go a di kuutu wante. Hën di gaama hakisi Masa Jesosi taa: “Fa de ta taki fii aki, ju da di könu u dee Dju tuu nö?”

Nöö hën Masa Jesosi piki taa: “Kumafa Gaama taki dë nöö.”

³Nöö di ten dë, dee Gaan Begima ta pii sëmëni sondi ta kaagi Masa Jesosi da di gaama. ⁴Nöö hën di gaama toona bia fan ku Masa Jesosi möön. A taa: “Haika dee hia hogi de ta konda taa i du aki. Ja o piki ee sondi de ta mindi da i nö?”

⁵Ma nöö Masa Jesosi an piki na wan soni seei.

Nöö di sondi dë bigi da Gaama Pilati e, di Masa Jesosi an ta piki ta fia ku dee sëmbë a dee sondi de ta kaagi ën dë.

⁶ Wë nöö wan guwenti bi dë taki taa te di Pasika piizii o dou, nöö dee Dju sëmbë o hakisi di gaama faa puu wan sëmbë a dunguwosu da de. ⁷ Nöö di juu dë wan womi de kai Balabasi ku wanlô otowan fëen bi dë a dunguwosu sôötôsôötô. Biga de bi kii wanlô sëmbë a wan wajawaja dendu, di ten de ta feti u puu dee Loomë lanti a de liba. Nöö hën mbei de bi sôötô de.

⁸ Di juu dë, hën dee hia sëmbë dee bi ko a Masa Jesosi baka di de ta tjëen go a Gaama Pilati dë, hën de hai ko möön zuntu ku di wosu hën de bai taa: “Du da u kumafa i bi guwenti e, Gaama.”

⁹ Nöö hën Gaama hakisi de taa: “Ambë un kë mi musu lusu da unu? Un kë mi lusu di könu fuunu aki nö?” ¹⁰ Fa a hakisi de di soni dë, a hakisi sö biga a sabi taa „na dee sösö sinkii sëmbë dë bi tja Masa Jesosi ko dë. Ma dee Gaan Begima bi tjëen ko fu di de ta haun ku ën hedi.

¹¹ Ma nöö di juu dë, dee Gaan Begima dë a dee sëmbë dendu naandë ta da de faja taa: “Un ta piki taa Balabasi e! Un piki taa Balabasi, hën a musu lusu.”

Nöö hën dee sëmbë seti ta bai ta taki da di gaama taa: “Balabasi hën i musu lusu e!”

¹² Nöö hën di gaama hakisi taa: “Nöö andi mi musu du ku di sëmbë un ta kai di könu fuunu aki?”

¹³ Hën de bai taa: “Pekëen a lakpa pau! Pekëen a lakpa pau kii e!”

¹⁴ Hën Gaama toona hakisi taa: “Faandi mbei un taki sö? Un hogi a du?”

Hën de bai möön taanga taa: “Pekëen a lakpa pau kii e!”

¹⁵ Wë nöö di gaama kë u dee sëmbë hati musu kötô, hën a lusu Balabasi puu a di dunguwosu da de. Nöö hën a manda dee sodati hën de wipi Masa Jesosi wan gaan taku wipi te de kaba. Nöö hën Gaama butëen a dee sodati maun awaa fu de tjëen go peka a lakpa pau.

Aki dee sodati ta mbei

Masa Jesosi fa.

Mat. 27:27-31; Joh. 19:2-3

¹⁶ Nöö hën dee sodati tei Masa Jesosi hën de tjëen go a wan apaiti kamba u di wosu u di gaama. Nöö hën de kai hii di sodati lö u de tuu ko makandi. ¹⁷ Nöö hën de tei wan baaubaau koosu sö kumafa könu ta bisi, hën de bisi Masa Jesosi te de kaba. Nöö hën de tei wan tatai ku maka hën de lolu ën te de kaba mbei kuma könu kaapusa, tuusi nëen hedi. ¹⁸ Nöö hën de ta hoi ën a sipootu awaa. De ta wai maun dëen ta taki taa: “Odi o, könu! Odi o, könu u dee Dju!”

¹⁹ Nöö hën de tei wan pau, hën de ta naki ën a hedi. Nöö de ta tunta nëen fesi, de ta saka ta tjökô kini nëen fesi a goon ta mbei kuma de ta dëen lesipeki.

²⁰ Nöö di de kaba u mbei ën fa sö kaa, nöö hën de toona puu di koosu de bi bisi nëen sinkii, nöö hën de bisi di fëen seei koosu dëen baka. Nöö hën de tjëen puu a di köndë ganda go a döösë u de go pekëen a lakpa pau awaa.

Aki de tja Masa Jesosi go peka

a lakpa pau.

Mat. 27:32-44; Luk.

23:26-43; Joh. 19:17-27

²¹ Nöö hën de nango ku ën te wan pisi, hën de miti ku wan womi de kai Simon. A kumutu a kamian ta ko a ganda. Di womi aki, a dë u wan köndë u Afiikan de kai Sileni, nöö a dë di tata u Lufusi ku Alekesani. Nöö fa a ta pasa naandë, hën dee sodati duwengi ën faa musu tja di lakpa pau u Masa Jesosi dëen, biga Masa Jesosi ko suwaki te an sa tjëen möön.

²² Nöö hën dee sodati ta tja Masa Jesosi go tee a wan kamian de kai Golugata, hën da Hedibonu Kamian, sö de kai di kamian naandë. ²³ Nöö di de ko dou,

nöö hën de mökisi win ku wan pei deesi dëen faa musu bebe, „be di sinkii hati fëen musu bösö,„ ma nöö Masa Jesosi an kè beëen.

²⁴ Nöö hën dee sodati kandi ën a di lakpa pau peka awaa, hën de hopo di pau taanpu a pë. Nöö a baka u di dë, hën de ta tuwë lötu luku ambë o wini dee koosu u Masa Jesosi di de bi puu nëen sinkii buta dë. Nöö sò de paati dee koosu fëen te de kaba.

²⁵ Nöö di ten de peka Masa Jesosi a di lakpa pau dë, nöö a bi dë wan pisiten u nëigi juu mamate sò. ²⁶ Nöö de bi sikifi wan soni a wan paanga pisi peka a di lakpa pau hedi naandë, de sikifi taa JE-SOSI, DI KÖNU U DEE DJU, HËN DISI. Biga sò dee Loomë lanti bi guwenti u piki sëmbë faandi mbei de peka di sëmbë a di lakpa pau.

²⁷ Wë nöö fa de du ku Masa Jesosi dë, nöö de peka tu oto sëmbë buta nëen bandja, wan dë nëen leti maun së, di otowan dë nëen töötömaun së. Dee sëmbë dë, de bi ta kii sëmbë ta tei soni u de, hën mbei de ta kii de a sò wan fasi. [²⁸ Nöö sò a ko pasa leti kumafa Masa Gaangadu Buku bi taki gaanduwe u di Sëmbë di Gadu o manda ko taa: “De o kondëen makandi ku dee takulibima.”]

²⁹ Nöö sëmbë ta waka ta pasa naandë, nöö de ta lafu Masa Jesosi seei, de ta seki hedi ta lei finga nëen ta taki taa: “Luku, i bi ta taki taa joo booko di Wosu u Gadu nöö a dii daka dendu joo toona mbei ën baka. Na sò i bi taki nö? ³⁰ Wë nöö be i saka kumutu a di lakpa pau di i a’ makiti sò!”

³¹ Söseei dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti ta taki tu. De taa: “Fa a sai naandë, a bi ta heepi oto sëmbë ta puu de a sitaafu, na sò nö? Wë nöö andi mbei an sa heepi ën seei? ³² Biga ee hën da di Paamusi Könu tuu, nöö be a saka kumutu a lakpa pau ko a goon be u si, nöö woo biibi nëen liba.” Söseei de tu

womi dee dë pekapeka ku ën naandë ta taki soni ta tjökö ën tu.

Aki ta lei fa Masa Jesosi dëdë

ku andi pasa di ten dë.

Mat. 27:45-56; Luk.

23:44-49; Joh. 19:28-30

³³ Wë nöö a di sonuati tuwalufu juu, nöö hën wan gaan dungu ko kai a goon-liba kankan, nöö a dë sò teee dii juu sapate. ³⁴ Nöö hën Masa Jesosi bai taanga, a taki a di töngö fëen taa: “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Hën kè taki: “Gadu e, di Gadu u mi, andi mbei i bia baka disa mi sò?”

³⁵ Nöö dee sëmbë dee dë taanputaanpu naandë, de jei fa a bai “Eloi,” hën so u de taa: “Un haika, a ta kai di fesiten tjabukama fuu de kai Elia e, faa ko puu ën a di lakpa pau.”

³⁶ Nöö hën wan sëmbë sai dë kule go tuusi wan sipönsu a wan asin mbeimbei di de abi naandë, hën a fingëen a wan papai tëndë go a Masa Jesosi buka faa tjupa. Nöö hën a taa: “Söö. Un boo tan luku ee Elia o ko puu ën a di lakpa pau tuu.”

³⁷ Ma nöö hën Masa Jesosi bai wan pasi möön a wan taanga töngö te a kaba, nöö hën böö fëen koti awaa. A dëdë pii.

³⁸⁻³⁹ Nöö di oposii, di hedima u dee sodati, a sai leti taanputaanpu a Masa Jesosi fesi naandë. Nöö di a jei fa a bai, a si di fasi fa a dëdë naandë, nöö hën a taa: “Aai, di sëmbë i si de kii aki, Mii u Gadu wë a bi dë tuu e.”

Di juu dë, nöö de bi abi wan gaan degi gaan koosu a di Wosu u Masa Gadu a Jelusalen naandë „ta tapa di kamian u di wosu ka di Kaba Hei Begima ku Gadu ta miti wan pasi a wan jaa, fu sëmbë an sa go nëen dendu. Nöö fa Masa Jesosi böö koti dë, hën wantewante di gaan degi koosu dë tënë a tu pisi kumutu a liba ala

zalalaa te kisi goon, disa di kamian hooo. Sö wan gaan soni pasa a di ten naandë.

⁴⁰Nöo wanlö mujëë bi dë taanputaanpu te a longi ala ta luku fa Masa Jesosi ta dëdë. Wan u dee mujëë de kai Salome, wan da Malia, di u di köndë de kai Magidala, ku wan oto Malia, di mama di bi pali Josëfu ku di piki baaa fëen de kai Jakobosi. ⁴¹De dii mujëë aki sö bi ta waka a Masa Jesosi baka a di pisiwata de kai Galilea ta sölugu ën a sömëni fasi. Nöo wanlö oto mujëë bi ko ku de tu, fa de bi ko a Jelusalen naandë, nöo sö de tuu bi sai naandë ta luku dee soni de ta pasa.

Aki ta lei fa de bei Masa Jesosi.

*Mat. 27:57-61; Luk.
23:50-56; Joh. 19:38-42*

⁴²Nöo fa dee soni ta pasa aki, nöo saba ta kisi kaa. Biga fa i si sonu o go dë, nöo saba kai a goon, nöo de an o sa du soni möön. Nöo dee Dju sëmbë ta seeka gaanfa da di lö saba dë, fu di a ta kai a di ten u di Pasika.

⁴³Nöo di juu dë wan womi de kai Josëfu u di köndë de kai Alimatea bi dë a Jelusalen naandë. Di womi aki, a dë wan u dee möön hebi kuutuma u dee Dju sëmbë. Nöo a dë wan sëmbë ta dini Masa Gaangadu seei, biga a dë ta luku di ten di di Njunjun Tii fëen o ko a goonliba. Sö wan sëmbë di Josëfu aki bi dë. Wë nöo di a si taa Masa Jesosi dëdë, di saba ta ko saaa sö seei, hën mbei a tei hati waka langalanga go a Gaama Pilati. Nöo hën a hakisi ën taa, gaantangi be a dëen di dëdë sinkii u Masa Jesosi faa tja go bei.

⁴⁴Wë nöo fa Josëfu hakisi di soni dë, nöo a foondo di gaama möönsö, biga an kë piki taa Masa Jesosi dëdë sö hesi. Nöo hën a kai di oposii hakisi ën ee a dëdë kaa, nöo hën di oposii piki ën taa aai, a dëdë tuu. ⁴⁵Nöo di Gaama jei sö, hën a da Josëfu pasi faa musu go tei di dëdë sinkii fëen tja go bei.

⁴⁶Nöo hën Josëfu kumutu dë, hën a go bai wan pei finu weti wojo koosu. Nöo hën de go puu di dëdë sinkii u Masa Jesosi a di lakpa pau, hën de lolu ën te de kaba ku di weti koosu. Nöo hën de tjëen go buta a wan sitonu baaku dendu di de bi diki seeka u bei sëmbë. Biga a di fasi dë dee Dju bi ta bei dëdë. Nöo di de du sö te de kaba, hën de lola wan gaan gindi sitonu tapa di baaku buka buuu.

⁴⁷Nöo di juu naandë, de tu Malia dee u bi taki dë, de dë leti naandë ta luku ka de buta di sinkii u Masa Jesosi.

Nöo da sö wanlö gaan soni pasa a di daka naandë.

Aki wanlö mujëë ko jei taa

Masa Jesosi weki baka.

Mat. 28:1-8; Luk. 24:1-12; Joh. 20:1-10

16 Nöo hën de njan di saba daka te de kaba, nöo hën Malia u Magidala, ku Salome, ku di oto Malia, di mama u Jakobosi, nöo hën de go bai peipei sumëë suti soni u de musu go sakwi a di dëdë sinkii u Masa Jesosi kumafa di guwenti u dee Dju sëmbë dë.

²Nöo hën di dobooko fëen, a di fosu daka u di wiki dë, nöo hën dee mujëë tei pasi ta waka nango a di geebi. Di ten naandë, sonu bi ta ko kaa. ³Nöo fa de ta waka nango, nöo de ta hakisi deseei taa: “Mujëë, fa woo go aki, nöo ambë seei woo feni heepi u lola di gaan gindi sitonu puu a di baaku buka, fuu sa go nëen dendu?”

⁴Nöo hën de naki tee de ko zuntu ku di geebi. Hën de ko si taa di gaan sitonu di bi dë a di baaku buka, a dë te a wan së ala. Di baaku fika hooo.

⁵Hën de denda go a di baaku. Nöo hën de si wan basia u Masa Gaangadu köndë leti naandë kuma wan njönku kijoo sö, a dë sindosindo a letimaun së a di baaku dendu. Fa a sai dë, a dë bisibisi ku wan

langa djakiti zëëë sö, wetiweti faan. Nöö dee mujëë panta seei.

⁶Nöö hën di basia fan ku de, a taa: “Wan panta sö e, dee mujëë. Na Jesosi u Nazalëti un ta suku ö, di sëmbë di de bi peka a di lakpa pau kii? Wë an dë aki möön e. A weki baka a dëdë. Un luku ka de bi bei ën aki. Un si taa a dë aki möön nö?”

⁷Hën a taki da de taa: “Un toona go, nöö un go piki dee bakama fëën te dou ku Petuüsi tu e, taa a o go a Galilea. Nöö ala unu ku ën o miti kumafa a bi taki da unu. Sö fuun taki da de.”

⁸Nöö di dee mujëë jei a taki sö, nöö a toobi de. De fëëë seei. Nöö hën de kumutu a di baaku dendu ko a döo, hën de kule vililili go. De panta tee de an konda da na wan sëmbë andi de bi si dë.

Aki sëmëni sëmbë si taa

Masa Jesosi weki baka.

Mat. 28:9-10, 16-20; Luk. 24:13-53;

Joh. 20:11-23; Tjab. 1:6-11

[⁹Wë nöö fa Masa Jesosi bi weki baka a dëdë dë a di fuuku mamate u di fosu daka u di wiki, nöö Malia u Magidala hën bi da di fosu sëmbë di si ën ku wojo taa a weki baka tuu. Di mujëë dë, a fesi a bi dë ku sëbën gadu nëën hedi, nöö hën Masa Jesosi bi jaka de puu. ¹⁰Nöö hën fa di mujëë si ën naandë, nöö hën a kule go wante a dee bakama u Masa Jesosi ka de bi go ta kusumi ta këë. Nöö hën a go konda da de taa sö a si Masa Jesosi gbolo, a weki baka a dëdë. ¹¹Ma fa dee bakama jei taa Masa Jesosi dë ku libi dë, Malia seei si ën, ma töku de an biibi.

¹²Nöö hën a baka u di dë, hën Masa Jesosi tjëën seei go lei tu oto sëmbë möön. Dee sëmbë aki bi kumutu a Jelusalen ganda ta waka nango, nöö hën Masa Jesosi ko a de ko ta fan ku de kuma wan hii oto sëmbë. Ma nöö te u kaba fëën nöö hën de ko si taa hën di dë tuu, a

weki baka a dëdë.] ¹³Nöö hën de toona go a Jelusalen wante go konda da dee bakama taa sö Masa Jesosi weki baka a dëdë tuutuu, de bi si ën. Ma tökusee dee bakama an kë piki.

¹⁴Nöö baka u di dë, hën dee ëlufu bakama bi dë a tafa ta njan a wan kamian. Te u de kë mëni, hën Masa Jesosi dou a de dendu naandë kaa. Nöö hën a gandji da de fu di de an bi ta biibi. A bai de fu di de bi abi tangajesi sö te de an kë piki dee sëmbë dee bi konda di soni da de taa sö a weki baka a dëdë.

¹⁵Nöö hën a fan ku de taa: “Söö. Wë nöö awaa un musu paaja go a hii köndë u goonliba e, go konda di Bunu Buka u mi da hii sëmbë. ¹⁶Nöö di sëmbë di o biibi tei dopu, nöö hën Gadu o da libi u teego. Ma nöö di sëmbë di an biibi möönsö, nöö hën o kisi sitaafu a Gadu fu teego.”

¹⁷Nöö hën a taki da de möön taa: “Dee soni aki sö o ta pasa a dee sëmbë dendu dee o biibi mi tuutuu. De o kisi kaakiti a Gadu u de ta du pepei foondo wooko. Biga de o ta jaka dee gadu ta kisi sëmbë a hedi. De o ta fan a wanlö oto töngö di de an bi sabi wan daka. ¹⁸Ee de panjan hoga sindeki ku maun, ma soni an o du de. Ee de bebe taku soni seei, ma an o du de hoga. De o buta maun a dee sikima hedi begi da de, nöö de o ko bëtë. Hii dee soni aki sö o ta pasa a dee biibima dendu u lei taa di wöutu de ta konda dë, a Gadu a kumutu tuu.”

¹⁹Nöö sö Masa Jesosi fan ku dee bakama fëën te a kaba. Nöö di a manda de sö kaa, nöö hën Gadu hopo ën tja go a liba, hën a go sindo a di letisë maun u Gadu.

Nöö hën dee bakama waka go a hii köndë go konda di Buka. ²⁰Nöö Masa heepi de seei, a da de maun a di wooko. Biga de du sëmëni foondofoondo wooko u lei taa di buka de ta konda naandë, a Gadu a kumutu tuutuu.

Da sö.]

Dee woto u Masa Jesosi dee Lukasi sikifi

Wan wöutu a fesi.

Wë dee sëmbë, wan womi de kai Lukasi hën mbei di pampia aki e. A bi dë data, nöö hën a ko dë wan mati u di tjabukama u Masa Jesosi de kai Paulosu. A ta waka ta lontu ku ën ta paaja di Buka u Gadu.

Nöö Lukasi mbei di pampia aki manda da wan mati fëen de ta kai Teofilusi, be a sabi soni u Masa Jesosi. Ma hii fa a mbei ën apaiti da Teofilusi seei, ma a mbei ën a wan fasi fu hii sëmbë musu sa fusutëen. Dee Isaëli sëmbë ku dee sëmbë dee an dë u Isaëli, ku dee biibima u Masa Jesosi ku dee sëmbë dee an dë biibima, de tuu sa lesi ën fusutan. Biga sëmëni sëmbë bi jei di Buka kaa ma de an bi jei ën ku telu, nöö hën a kë fu de jei ën finifini be de sabi seti fëen te go dou a kaba fëen.

Nöö hën da di pampia aki.

Aki Lukasi seti di fan fëen.

1 Wë, mi mati Teofilusi, mi, Lukasi, manda gaan odi da i. Nöö mi kë taki da i kumafa soni bi pasa ku Masa Jesosi. Ma nöö fa mi o taki aki, na mi da fosu sëmbë di mbei ën buta a pampia e. Biga sëmëni sëmbë bi sikifi soni fëen kaa. ²⁻³Nöö dee bakama u Masa Jesosi ku sëmëni oto sëmbë bi si dee soni aki ku deseei wojo kumutu a seti fëen te kaba fëen, nöö de fika ta konda da sëmbë kumafa a bi pasa. Nöö leti fa de ta kondëen dë, nöö sô nöö dee sëmbë ta sikifi ën buta a pampia. Nöö miseei jei ën finifini tu, biga mi nango ta hakisi sëmbë, de ta kondëen da mi. Nöö di mi jei ën sô, nöö mi si taa a bunu fu mi mbei di pampia aki manda da i ⁴fii seei musu jei ën finifini tu taa na lëgëdë. Dee soni de bi lei i dë, de tuu dë tuutu soni.

Aki di oto u Johanisi

di Dopuma seti.

⁵Wë a di juu ten di di sëmbë de kai Helodi bi dë kõnu u Judea Këndë, nöö hën wan begima bi dë de kai Sakaliasi. A bi dë a wan feleniki u dee begima de kai Abia. Nöö hën mujëe de ta kai Elizabëti, nöö hënseei dë famii u dee Begima tu. ⁶Nöö de tu sëmbë dë tuu bi ta libi kumafa Masa Gaangadu kë. De ta hoi dee wëti fëen te na wan sëmbë bi feni föutu a de. ⁷Ma wan soni nöö bi makei de, hën da de an bi abi miii, biga Elizabëti an bi pai wan daka, nöö de tu sëmbë tuu ko gaan sëmbë kaa.

⁸Nöö hën de dë te wan daka, nöö hën Sakaliasi ku dee oto begima musu go du di wooko u de a di Gaan Wosu u Masa Gaangadu „a Jelusalen naandë“. ⁹Nöö hën de dë a di wooko te wan pisi, nöö hën de tuwë lötu kumafa di guwenti u de bi dë, fu de luku ee ambë o go tjuma sumëe suti soni da Masa Gadu nëen Wosu dendu dë. Nöö hën de tuwë tefa de kaba, nöö hën di lötu kai a Sakaliasi. Nöö hën de mandëen go. ¹⁰Nöö di a go a di wosu faa go tjuma di soni, nöö hii dee oto sëmbë tuu dë taanputaanpu a dööbuka ta begi Masa Gadu.

¹¹Nöö hën Sakaliasi dë a di Wosu dendu te wan pisi, hën wan basia u Gadu ko nëen ko taanpu a letimaun së u di tafa ka de ta tjuma di sumëe suti soni. ¹²Nöö di Sakaliasi si ën, nöö hën hati fëen latja. A panta tee na sipootu.

¹³Hën di basia taki dëen taa: “Na fëëe e, Sakaliasi. Masa Gaangadu jei dee begi fii, nöö di mujëe fii, Elizabëti, o pai wan womi mii. Nöö i musu kai ën Johanisi. ¹⁴Nöö te i pai di mii, nöö joo abi gaan piizii ku ën. Söseei hii sëmbë o wai ku di mii. ¹⁵Nöö fa joo pai ën dë, nöö a o dë wan hei sëmbë a Masa Gadu wojo. Hiniwan taanga diingi di sa dööngö sëmbë

nöö an musu beëën. Nöö sensi nëën mama bëë dendu seei di Akaa u Masa Gadu o dë ku ën, nöö di mii o ta dë nëën leiki. ¹⁶Nöö a o mbei sëmëni sëmbe u Isaëli Köndë aki bia de libi toona ko a Masa Gaangadu, di Gadu u de.

¹⁷“Nöö di mii di woon pai dë o dë wan sëmbe kuma di fesiten tjabukama de kai Elia. Biga kumafa di kaakiti u Masa Gadu bi dë a Elia liba, nöö sô a o dë a di mii liba tu. Nöö leti kumafa Elia bi dë a di Akaa u Masa Gadu leiki, nöö sôseei di mii o dë tu. Nöö a o waka a Masa fesi faa seeka hii soni dëën. A o ta bia sëmbe hati, tata ku mii o ko ta libi bunu ku deseei. A o mbei dee sëmbe dee an bi ta piki Gadu buka musu bia ko abi bunu fusutan, kuma dee sëmbe dee ta libi bunu a Masa Gadu wojo. Leti kumafa mi taki aki, nöö sô a o seeka sëmbe hati da Masa.”

¹⁸Nöö hën Sakaliasi hakisi di basia taa: “Wë fa un taki dë, wë nöö un maaka un o da mi fu mi sa sabi taa a sa dë sô tuu? Biga mi ko gaandi kaa, nöö di mujëe u mi seei ko gaandi tu.”

¹⁹Nöö hën di basia piki ën taa: “Mi da Gabiëli, di basia u Masa Gadu di ta dë hiniwanten leti nëën bandja. Hën wë manda mi ko a i fu mi tja di bunu buka aki ko da i. ²⁰Ma nöö fu di ja kë biibi, nöö di maaka mi o da i hën da buka fii o tapa. Ja o fan möön u te di mujëe dë ku bëë te a pai bifö joo fan möön. Biga dee soni mi taki da i aki, te di daka dou nöö de tuu o pasa sô tuu.”

²¹Nöö di juu dë, dee hia sëmbe bi dë a dööbuka ta luku Sakaliasi. Hën de tuu foombo. De taa: “Wë unfä a tan longi a di Wosu dendu sô?”

²²Te wan pisi, hën Sakaliasi kumutu ko a döö. Nöö buka fëën tapa, an sa fan ku dee sëmbe möön. Nöö de ko si wante taa wan soni a si a di Wosu dendu, biga a ta biinga u kondëën da de ku maun.

²³Nöö hën Sakaliasi ta wooko a di Wosu u Masa Gadu tefa juu fëën kisi faa go a wosu, nöö hën a go. ²⁴Nöö an longi möön seei, hën di mujëe fëën, Elizabëti, tei bëë. Nöö hën a tjubi feifi liba longi a wosu dendu. ²⁵Hën a da Gadu tangi seei taa: “Masa Gadu, gaan tangi fii. I du mi wan gaan bunu fu di i mëmbë mi ku i bunuhati. Biga awaa ufö i puu sen a mi wojo a hii sëmbe fesi.”

Aki Masa Gadu manda Gabiëli go a Malia.

²⁶Nöö baka u di dë, hën Elizabëti dë ku di bëë tee a a' sikisi liba, nöö hën Masa Gadu toona manda di basia dë seei go a wan wëndjë mujëe mii de ta kai Malia. A ta libi a di pisiwata de kai Galilea a di köndë de ta kai Nazalëti. ²⁷Nöö di mujëe aki an sabi womi wan daka, ma wan womi de kai Josëfu bi pidi ën ta kiija. Ma an bi tei ën eti. Nöö Josëfu bi dë wan sëmbe u di lö u di fesiten könu de kai Dafiti.

²⁸Wë nöö fa di basia go dou a Malia naandë, nöö hën a dëën odi taa: “Tia, odi oo. I a' bunuhedi möön hii mujëe e. Biga Masa Gaangadu dë ku i. A o naki i kölöku möön hii mujëe u goonliba.”

²⁹Wë di Malia jei di odi hën a panta teee, biga a toobi ën. Hën a hakisi ën seei taa: “Wë un sooti odi disi? Andi a kë taki?”

³⁰Hën di basia taki dëën taa: “Malia, na fëëë e! Masa Gadu seei tei i apaiti kaa faa lei i di bunuhati fasi fëën. ³¹Biga joo dë ku bëë, nöö joo pai wan womi mii. Nöö i musu kai ën Jesosi. ³²Nöö di mii di joo pai dë, a o hebi möön hii sëmbe. Biga di në fëën o dë ‘di Mii u di möön hei Gadu a liba.’ Nöö Masa Gadu o butëën ko könu nëën gaan avo Dafiti kamian, ³³nöö a o dë könu u dee bakamii fuunu gaan avo Jakopu u nöömö. Taki fëën an o kaba möönsö a mundu.”

³⁴ Hën Malia hakisi di basia taa: “Unfa mi sa du dë ku bëë? Biga ma sabi womi wan daka.”

³⁵ Hën di basia piki ën taa: “Di Akaa u Masa Gadu hën o ko a i e, nöö di taanga u Gadu hën o du di soni naandë. Nöö hën mbei di mii di joo pai, de o kai ën Gaangadu Mii. A o dë wan apaiti sëmbe u Masa Gadu limbolimbo.

³⁶ “Nöö haika e, i sisa Elizabëti dë ku gaan bëë a di gaandigaandi ten fëen aki. Fa u dë aki, a dë ku bëë sikisi liba longi kaa. Di wan seei mujëë di hii sëmbe bi sabi taa an sa pai mii, hën wë ko dë ku bëë e. ³⁷ Biga na wan soni dë a goonliba aki di Masa Gaangadu an sa du.”

³⁸ Hën Malia piki ën taa: “Wë mi dë a mi Masa maun dendu. Be a pasa ku mi kumafa i taki dë.” Hën di de fan sô te de kaba, hën di basia go fëen.

Aki Malia go a Elizabëti.

³⁹ Nöö a baka u di di basia fan ku Malia sô kaa, nöö an longi möön seei, nöö hën Malia hopo tei pasi. Hën a waka hesihesi go tee a wan köndë u di pisiwata de kai Judea a dee kuun mindi. ⁴⁰ Hën di a go dou, hën a denda go a Sakaliasi wosu, hën a da Elizabëti odi. ⁴¹ Nöö hën di Elizabëti jei di odi u Malia, hën di mii dë nëen bëë dendu dë buli seei.

Nöö hën di Akaa u Masa Gadu ko a Elizabëti liba ⁴² hën a bai taa: “Kee, mujëë, i a’ bunuhedi möön hii mujëë. Gadu dë ku i. Söseei di mii di dë a i bëë dendu dë tu, Masa Gadu a’ gaan piizii ku ën. ⁴³ Unfa mi du ufö mi a’ bunuhedi sô tee di mama u mi Masa seei ko haika mi? ⁴⁴ Wë biga di mi jei di odi fii, nöö di mii dë a mi bëë dendu aki wai te a buli.

⁴⁵ “Wë nöö fa i si i piki Gadu buka dë, mujëë, nöö joo si bunu fëen e. Biga dee soni a taki da i dë, nöö de tuu o pasa sô tuu.”

⁴⁶ Nöö hën Malia seei bia gafa Gadu tu. A taa:

“Mi gafa Masa tee dou ku mi akaa tuu.

⁴⁷ Mi ta wai seei a mi hati ku di Gadu u mi.

Hën da mi Heepima.

⁴⁸ Biga a bi luku mi möfina sëmbe te a buta mi ko hei sëmbe a goonliba.

Nöö di hei a hei mi aki, mi abi ën fu teego.

Hii sëmbe u goonliba o ta kai mi në taa sô Masa bi dë ku mi.

⁴⁹ Wë biga di Sëmbe di abi kaakiti a hii mundu liba

nöö hën wë du mi di gaan bunu aki.

Di Sëmbe di abi limbo hati möön hii sëmbe a goonliba

nöö hën du mi ën.

⁵⁰ An ta wei möönsô

fu du dee sëmbe dee ta lesipeki ën gaan bunu.

A ta heepi dee lö sëmbe dë nöömô fu teego.

Biga a a’ tjalihati u libisëmbe.

⁵¹ Nöö a taanga, a a’ makiti u du soni.

Biga a jaka dee gaanfasi sëmbe ku dee bigimëmbë wan paaja.

⁵² Dee gaan könu u goonliba

a ta hai puu a de könu bangi.

Ma dee sakafasi sëmbe

a ta hopo fu de musu ko dë hei sëmbe.

⁵³ A ta paati dee gudu fëen da dee pena sëmbe,

dee ta kë Masa Gadu.

Ma dee guduma dee aan fanöudu fëen,

a ta mbei de go ku sôsô maun.

⁵⁴⁻⁵⁵ A ta a’ tjalihati nöömô

ta heepi dee sëmbe fëen u Isaëli,

leti kumafa a bi paamusi u tata Abahamu ku dee bakamii fëen.

Fa a bi fan dë,

nöö an fëëkëtë möönsô.

A heepi u tuu.

Nöö a o ta heepi u nöömô.”

Sô Malia fan te a kaba gafa Gadu.

⁵⁶ Nöö hën a fika ku Elizabëti naandë te a abi dii liba, nöö hën a toona go fëen nëen köndë.

Aki de pai Johanisi di Dopuma.

⁵⁷ Nöo hën de dë te di ten u Elizabëti dou faa pai, nöo hën a pai wan womi mii.

⁵⁸ Nöo di dee famii fëen ku dee sëmbe a di pisiwata dë jei taa sö Gadu du ën sö wan gaan bunu, nöo hën de tuu wai ku ën seei.

⁵⁹ Hën de dë tefa di mii abi aiti daka, hën de ko u ko koti di mii buta di maaka faa dë taa sëmbe u Gadu disi, kumafa di guwenti u dee Dju sëmbe bi dë. Nöo de bi kë tei ën tata në ta kai di mii Sakaliasi.

⁶⁰ Ma hën mama taa: “Nönö, u musu kai ën Johanisi.”

⁶¹ Hën de piki ën taa: “Wë nönö mujëe, biga na wan sëmbe dë a di famii fuunu de ta kai Johanisi.”

⁶² Hën de go fan ku ën tata ku maun hakisi ën ee un në a kë fu de musu kai di mii.

⁶³ Nöo hën a mbei de dëen wan piki bôutu sö, nöo hën a sikifi nëen taa di në u di mii da Johanisi.

Hën de taa: “Hmmm, di soni aki, a foombo.”

⁶⁴ Nöo a di juu dë seei, Sakaliasi buka jabi, töngö fëen lusu, hën a seti u fan baka. Nöo di a si sö, hën a gafa Gadu seei.

⁶⁵ Nöo hii dee sëmbe u di pisiwata naandë foombo te na soni. Nöo hën di woto dë ko paaja a hii Judea a dee kuun mindi naandë. ⁶⁶ Nöo di hii sëmbe jei fa di soni pasa naandë, nöo hën de ta paki-sei a de hati taa: “Wë unfä seei di mii naandë o dë?” Biga de si taa Masa Gadu dë ku ën.

Aki Sakaliasi ta gafa Gadu.

⁶⁷ Nöo hën di Akaa u Masa Gadu ko a Sakaliasi di tata u di mii liba, nöo hën a konda wan buka u Masa Gadu taa:

⁶⁸⁻⁶⁹ Gaantangi u Masa Gadu, di Gadu fuu dee Isaëli sëmbe aki, fu di a ko puu u dee sëmbe fëen a sitaafu.

Biga ƿa i si di wëndjë mujëe mii o pai di mii dë.

nöo Gadu o da u wan taanga Heepima a di lö fu di futuboi fëen de kai Dafiti.

⁷⁰ A o da u ën leti kumafa a bi mbei dee fesiten tjabukama fëen bi paamusi dee gaan sëmbe fuu gaanduwe kaa

⁷¹ taa hën sa ko puu u a dee felantima fuu basu.

Nöo dee sëmbe dee an lobi u, nöo de an o feni u ta sitaafu möön.

⁷²⁻⁷⁵ Biga Gadu taa a o ta a’ tjalihati da dee gaan sëmbe fuu

faa ta heepi de.

Nöo a ta mëni di buka di a bi mbei ku de nöömö.

Biga a bi mbei wan buka ku u tata Abahamu

te a djula dëen taa a o puu u dee bakamii fëen a dee felantima fuu basu

fuu musu sa dini ën ta libi gbelingbelin kumafa a kë

söndö fëe fu tee u dëdë.

⁷⁶ Wë nöo, di mii u mi aki sö, de sa kai i Tjabukama u di möön hei Gadu a u liba.

Biga joo waka a Masa fesi go fan ku lanti be de seeka hatiböö u de dëen.

⁷⁷ Joo taki da de taa de musu bia de libi be Masa Gadu heepi de,

be an hoi di hogilibi u de a bëe möön.

⁷⁸⁻⁷⁹ Biga Masa Gadu a’ tjalihati u libisëmbe.

An kë u de ta dë a dungudungu da dëdë ta sitaafu.

Hën mbei a tuwë di limbo fëen ko a goonliba

kuma te sonu ta booko ta ko, fu de sa kumutu a dungu ko ta libi fiifi a di limbo u Gadu.

Sö Sakaliasi fan te a kaba.

⁸⁰ Nöo hën di mii sai dë ta göö ta ko. Nöo fusutan fëen ta göö tu biga di Akaa u Gadu ta heepi ën.

Nöö hën a sai dë teefa a ko bigi tjika, hën a kumutu go ta libi a sabana dendu hën wanwan, teefa a dou di juu faa konda di Buka u Gadu da dee Isaëli sëmbë.

Aki Lukasi ta konda soni

u di pai u Masa Jesosi.

Mat. 1:18-25

2 Wë nöö a di ten dë, di Gaan Könu u dee Loomë sëmbë de kai Këisë Aukesi bi ta tii, nöö hën a manda wan buka go a hii köndë ka a abi taki taa hii sëmbë musu go sikifi de në buta a lanti buku. Biga de ta konda sëmbë. ² Di konda aki, hën bi dë di fosu toon de o konda sëmbë. Nöö di juu dë, di gaama de kai Sileni bi dë gaama fu Silia Köndë.

³ Nöö hën hiniwan sëmbë nango a di kamian ka de bi pai hën avo fu de musu tei hën në sikifi a lanti buku. ⁴⁻⁵ Nöö söseei Josëfu fu di köndë de kai Naza-lëti a di pisiwata fu Galilea dë hopo tu, hën ku ën kiija mujëë Malia di bi dë ku di bëë. Hën de go tee a di köndë de kai Betelehem a di pisiwata u Judea ala. Biga hën da di köndë fu dee gaan lö fu di fesiten könu de kai Dafiti, nöö Josëfu bi dë bakamii u Dafiti. Nöö hën de go fu de sikifi de në.

⁶ Wë nöö di de dou a Betelehem naandë, nöö ten u Malia kisi faa pai. ⁷ Nöö hën a pai wan womi mii. Hën da fosu mii fëën. Hën a dimboli ën a koosu, hën a kandi ën buta a wan kädë dendu ka sëmbë ta buta ahun da dee mbeti ta njan. Biga a mbeti wosu de bi buta de fu de duumi, fu di kamian an bi dë a di lantiwosu möön.

Aki dee basia u Gadu ko konda

da dee sikafuma taa sö de

pai Masa Jesosi.

⁸ Wë nöö sëmbë u di pisiwata naandë ta kiija di mbeti de ta kai sikafu. Nöö a di ndeti di de pai di mii dë seei, nöö wanlö womi bi dë a sabana ta luku sikafu fu soni an musu du de. ⁹ Hën de dë te wan pisi, nöö te u de kë mënii hën wan basia u Masa Gadu Köndë bazia ko a de a di ndeti dë. Nöö hën kamian ko limbo gbegedee kuma didia, biga a Masa Gadu seei di limbo kumutu. Nöö fa di soni pasa dë, nöö dee womi ta luku sikafu dë tuu panta seei. De ko fëëë tee kuma de sa dëdë.

¹⁰ Ma di basia taki da de taa, “Nönö dee womi, wan fëëë sö e. Biga fa mi ko aki, nöö mi tja wan gaan bunu buka, piizii wan seei, ko da unu. Nöö di piizii an o dë fu wan kodo sëmbë, ma a o dë u hii sëmbë u goonliba. ¹¹ Biga mi ko taki da unu taa tide de pai di Heepima fuunu da unu awaa, di i si un bi ta jei soni fëën nöömö taa a o ko a goonliba. Hën de ta kai di Keesitu, di Paamusi Könu. Hën da di Masa fuunu. Nöö tide de pai ën a di köndë u Könu Dafiti de ta kai Betelehem.

¹² “Wë nöö mi o lei unu wan maaka e. Te un go nöö woon si wan mii dimbolidimboli a koosu pisi. De kandi ën buta a wan kädë dendu ka de ta da mbeti soni u njan. Nöö te un si sö, nöö hën di mii di dë e.”

¹³ Nöö hën wantewante dë, nöö hën wanlö oto basia u Gadu köndë ko gid-jii ko mökisi ku di bi sai dë. Hën de ta gafa Gadu tee a bigi taa:

¹⁴ “Masa Gadu, u ku hii dee sëmbë fii Köndë ala tuu

ta bai i në.

U ta gafa i o,

biga gaan fii ko a goonliba

da dee sëmbe Gadu ta wai ku de.”

Sö de ta bai ta taki. ¹⁵Nöo di de konda di soni te de kaba, hën de toona go u de a Masa Gadu Köndë ka de bi kumutu.

Nöo di dee basia go, hën dee sëmbe fan ku deseei taa: “Wë womi, di buka Masa Gadu manda ko da u aki, nöo un boo go a Betelehem go luku di soni.”

¹⁶Nöo de seeka hesihesi, hën de hopo go a Betelehem. Nöo hën de go si Malia ku Josëfu ku di mii tuu. Di mii dë kandikandi a wan kädë de ta da mbeti njanjan dendu.

¹⁷Nöo di de si ën sö kaa, hën de go konda di woto u di mii da hii sëmbe leti kumafa di basia bi taki ën da de. ¹⁸Nöo hii dee sëmbe dee jei di soni u di mii, nöo de tuu ko foondo te na soni, fu di buka dee sikafuma ko taki da de naandë.

¹⁹Nöo hën Malia tei dee soni a bi jei u di mii ku dee soni dee bi pasa tuu hoi nëën hati ta pakisei de nöömö.

²⁰Nöo hën dee sikafuma bia toona go a di sabana baka. Nöo de ta gafa Masa Gaangadu ta bai ën në ta wai fu hii dee soni dee de bi jei ku dee de bi si ku de wojo. Biga de bi dë leti kumafa di basia bi taki da de.

²¹Nöo hën de dë tee di mii abi aiti daka hën de koti ën buta di maaka kumafa di wëti u Masa Gadu bi dë. Hën de dëën në. De kai ën Jesosi leti kumafa di basia u Masa Gadu bi kai ën kaa bifö hën mama bi tei bëë fëën.

Aki de tja di mii go

a di wosu u Gadu.

²²⁻²⁴Nöo hën Malia ku Josëfu sai dë te di juu dou fu Malia musu seeka puu di pai sundju. Nöo hën a tei tu piki pomba faa tja go tjuma da Masa Gaangadu a di Gaan Wosu fëën, kumafa Gadu bi da Mosesi di wëti. Nöo hën de hopo, hën de tei di mii, hën de tjëën go a Jelusalen go butëën a wan apaiti fasi da Gadu ku-

mafa di wëti taki u wan fosupai womi mii, ufö Malia tjuma dee pomba puu di pai sundju awaa.

²⁵Nöo di juu dë, wan womi bi ta dë a Jelusalen de ta kai Simion. A bi dë wan gaan bumbuu sëmbe ta libi kumafa Gadu kë ta hoi dee wëti fëën. Fa a sai dë a ta luku Masa Gadu nöömö faa musu puu dee Isaëli sëmbe fëën a dee sitaafu u de, be de feni böö. Nöo di Akaa u Gadu dë ku di womi aki ta tjëën nëën leiiki. ²⁶Nöo di Akaa bi taki dëën kaa taa an o dädë ufö a si di sëmbe de kai di Keesitu, di Paamusi Könu di Masa Gadu taa a o manda ko da de u heepi de.

²⁷Nöo di juu di de ta tja di Mii ko, hën di Akaa manda Simion faa go a di Wosu u Masa Gadu dendu. Hën fa a go dou dë, hën a si di mama ku di tata ta tja di mii ko, fu de seekëën kumafa di wëti u Masa Gadu taki. ²⁸Hën di a si de, hën a tei di mii puu a de maun. Hën a gafa Gadu, taa:

²⁹⁻³⁰“Ke, Masa, awaa mi sa dädë waiwai.

Mi hati ko kötö.

Biga mi seei wojo si di Heepima kumafa i bi paamusi mi.

³¹⁻³²I mandëën ko da u dee Isaëli sëmbe faa heepi u ku hii dee oto sëmbe u goonliba tuu.

A o puu u a di së u dungu buta ko a di së u limbo,

nöo a o lei u di bunu pasi fuu waka.

Nöo fëën hedi sëmbe o bai u Isaëli sëmbe në taa:

‘Di mii u Isaëli Köndë hën heepi hii sëmbe u goonliba.’”

Sö Simion fan te a kaba.

³³Nöo fa a fan dë, nöo a toobi Josëfu ku di mama u di mii. A foombo de seei.

³⁴⁻³⁵Hën Simion begi Gadu da de te a kaba. Hën a taki da Malia, di mama u di mii, taa: “Di mii i si aki sö, a o mbei sëmëni u dee Isaëli sëmbe aki booko saka e. Nöo söseei a o mbei sëmëni u de

ko hei tu. Nöo a o puu sömëni sëmbe gogo a döo, be de si dee pakisei u libisëmbe dee dë a de hati awaa. Biga a ko a u kuma wan maaka di Gadu da u. Di soni de an si wan daka, hën de o ta si nëën. Di soni de an bi jei wan daka, hën de o ta jei nëën. Fëën mbei na hii sëmbe o lobi ën. De o ta kosi ën. Nöo söseëi tu, wan daka ta ko, nöo di soni di o pasa ku di mii aki o hogi da i kuma de suti i ku ufangi a i hati. Sö a o hogi da i tjika.”

³⁶⁻³⁷ Nöo di juu dë, wan m'ma bi sai naandë tu di Masa Gadu ta fan nëën liba. Hën de ta kai Hana. Wan tata de kai Fanuëli hën pai ën nöo gaan lö fëën dë Asë. Nöo a bi dë wan gaandi mujëë kaa. Fa a sai dë, a bi libi sëbën jaa ku di fosu manu fëën di a bi tei nëën njönku ten, nöo hën di womi dëdë. Nöo hën a dë a ganda te a dou aititeni-ku-fö jaa söndö manu. Nöo a ta dë a di Wosu u Masa Gadu nöömö, an ta kumutu dë möönsö. A sai dë ta begi Gadu ta hopo ën në ndeti ku didia te so juu an ta njan seei.

³⁸ Nöo a di juu Simion ta fan dë, hën di mujëë aki seei ko dou tu, hën di a si di mii nöo hën a da Gadu tangi. Nöo hën a sai dë ta konda soni u di mii da hii dee sëmbe u Jelusalen dee bi ta mëni Masa Gadu faa manda di Heepima ko u ko puu de a sitaafu.

³⁹ Nöo hën Malia ku Josëfu seeka hii soni kumafa di wëti u Masa Gadu taki te de kaba, nöo hën de toona go u de a de köndë, a Nazalëti a di pisiwata u Galilea.

⁴⁰ Nöo hën di mii sai dë ta göo ta ko. A dë seei gaagaa. Möönmöön a ta a' fusutan u dee soni u Masa Gadu ku libisëmbe tuu. Nöo Masa Gadu seei ta dë ku ën tu ta tjëen a bunu liba.

Aki Jesosi bi fika a di

Gaan Wosu u Gadu dendu.

⁴¹ Wë nöo dee gaan sëmbe fëën bi guwenti fu go a Jelusalen hiniwan jaa u

de go njan di gaan piizii de ta kai Pasika. ⁴² Nöo hën di Jesosi abi tuwalufu jaa, nöo hën de ku ën go a Jelusalen a di piizii.

⁴³ Nöo di dee piizii daka pasa kaa, nöo hën de toona nango a wosu baka. Ma nöo di juu dë Jesosi bi fika a Jelusalen, ma dee sëmbe fëën an bi sabi taa sö a fika ala. ⁴⁴ Biga de bi ninga taa sonte a waka ku dee oto sëmbe u de dee bi go a di piizii. Fëën hedi de waka wan hii daka te ndeti bifö de ko mëni u de suku ën. Hën de suku ën a dee famii u de ku dee mati u de dendu tefa de wei.

⁴⁵ Hën di de an si di mii, nöo hën de toona go a Jelusalen baka go suku ën. ⁴⁶ Nöo a di u dii daka dendu u di de ta suku ën ufö de go si ën a di Wosu u Masa Gadu dendu sindosindo a dee mësitë mindi. A ta haika fa de ta lei sëmbe soni u Masa Gadu, nöo a ta hakisi de soni tu, de ta konda dëen. ⁴⁷ Nöo hii dee sëmbe dee ta jei di fan u di mii, nöo a ta foondo de te na soni. Biga de an sabi unfa a waka a abi sö wan bumbuu fusutan te a ta piki dee sëmbe dee ta fan ku ën dë kuma na piki mii a dë. ⁴⁸ Nöo söseëi di soni toobi Josëfu ku Malia tu tee de foondo.

Nöo di de go si di mii, nöo hën hën mama hakisi ën taa: “Ma di mii aki o, andi mbei i du sö ku u? Tide mbei dii daka di mi ku i tata ta booko hedi ta suku i.”

⁴⁹ Hën a toona hakisi de taa: “Wë andi mbei un ta suku mi sö? Wan sabi taa mi dë aki a mi Tata wosu nö?” ⁵⁰ Ma fa di mii fan dë, hën tata ku hën mama an bi saandi a kë taki da de. De an fusutëen seei.

⁵¹ Nöo hën de tei ën nöo hën de toona go u de a Nazalëti baka. Nöo hën Jesosi toona sakëen seei a dee gaan sëmbe fëën basu. Ma hën mama tei hii dee soni u di mii buta nëën hati dendu ta pakisei nöömö.

⁵²Nöö hën di mii sai dë ta göö ta ko. Nöö möönmöön a ta a' fusutan u soni, nöö Masa Gadu ku libisëmbë tuu lobi ën.

Aki Lukasi ta konda dee soni

u Johanisi.

Mat. 3:1-12; Maik. 1:1-8; Joh. 1:19-28

3 Wë nöö a di teni-a-feifi jaa u di tii u di Gaan Könu de kai Këisë Tibelia, nëën Johanisi seti di wooko fëën. Nöö a di ten dë sëmëni tiima bi dë a di Gaan Könu dë basu. Biga Gaama Pontuisi Pilati bi ta tii di köndë de kai Judea. Könu Helodi bi ta tii di köndë de kai Galilea. Nöö di baaa fëën de kai Filipi bi ta tii de tu köndë de kai Idumea ku Takonitisi. Nöö Gaama Lisamiasi bi ta tii di köndë de kai Abilene. ²Nöö a di ten dë, Ananiasi ku Kajafasi bi dë dee Kaba Hei Begima u dee Dju sëmbë.

Nöö hën Masa Gadu kai di mii u Sakaliasi de kai Johanisi ka a dë a sabana dendu ala. ³Nöö hën a hopo ta waka ta lontu a hii dee köndë a di pisiwata u di lio de kai Joodan, ta konda da sëmbë taa de musu bia de libi ko dopu, be Masa Gadu an hoi dee hogilibi u de a bëë möön. ⁴Nöö fa a ta du dë, a kai ku di soni di fesiten tjabukama u Gadu de kai Jesaaja bi sikifi a di Buku u Gadu taa:

Wan sëmbë ta bai a di sabana taa:

“Un mbei di pasi da Masa ooo,

be a ko dë tololoo.

⁵Hii dee hei liba ku dee kuun, te dou ku dee sakasaka kamian tuu musu ko dë palalaa.

Nöö dee bendibendi u di pasi musu ko dë tololoo.

Söseei dee baaku dee dë a di pasi, de musu tapa de tuu ko buta palalaa.

⁶Nöö te a dë sô kaa, nöö hii sëmbë o si di heepi di Masa Gaan-gadu abi awaa.”

⁷Nöö fa Johanisi ta bai dë, nöö wanlô gaan hia sëmbë ta ko nëën faa dopu de.

Hën a taki da de taa: “Unu takuhatima kuma sindeki, un ko tei dopu nö? Ambë taki da unu taa un sa kumutu a di hatiboonu u Gadu „söndö un bia unu libi.” ⁸Un musu libi bunu e, be hii sëmbë si taa libi fuunu tooka. Wan musu sai dë ta taki taa fu di di gaan avo fuunu de kai Abahamu ku Masa Gadu bi dë gaan mati, nöö Gadu an o sitaafu unu e! Nönö, wan mëni sô. Biga ee Gadu kë, a sa mbei dee sitonu aki bia ko böngö u Abahamu „a unu kamian.” ⁹Biga luku, de seti koti dee pau lutu kaa. Nöö ee wan pau sai dë an ta pai bumbuu njanjan, nöö de o faa ën puu koti tuwë a faja tjuma kaba a sösö.” Sö Johanisi ta bai.

¹⁰Nöö hën de hakisi ën taa: “Wë nöö andi u musu du möön?”

¹¹Hën a piki de taa: “Ee wan sëmbë i abi tu hëmpi, nöö i musu tei wan nöö i da di sëmbë di na abi. Söseei ee wan sëmbë i abi njanjan, nöö i musu da di sëmbë di na abi.”

¹²Nöö a baka fëën, nöö hën dee piilanti-mönima ko nëën tu faa musu dopu de. Hën de hakisi ën taa: “Mësitë o, andi u musu du möön?”

¹³Nöö hën a taki da de taa: “Un haika e. Te un ta pii möni, nöö wan musu hakisi möön hia möön leki fa lanti buta.”

¹⁴Nöö hën dee sodati ko nëën tu, hën de hakisi ën taa: “Wë andi uu musu du?”

Nöö hën a taki da de taa: “Wan musu suku toobi ku sëmbë ta musu de ta tei möni a de e. Söseei wan musu mindi soni da sëmbë tu fii tja de go a kuutu fu möni hedi. Ma un musu dë tifiهدي ku di möni un ta kisi a lanti.”

¹⁵Nöö fa dee sëmbë ta jei di fan u Johanisi dë, hën de pakisei taa: “Wë ambë da di sëmbë naandë, maingë? A sa kë di Keesitu, di Paamusi Könu di Masa Gadu bi taa a o manda ko da u a goonliba aki nö?” Biga de bi kë fu di Paamusi Könu musu ko.

¹⁶Fëen hedi Johanisi piki de taa: “Nönö, dee sëmbë, nëen disi e. Ma hebi kuma ën. Ma di Sëmbë dë hën ta ko nöömö. Fa mi dë aki, ma hei tjika u mi lusu di susu fëen puu nëen futu seei. Biga mii ko u mi dopu sëmbë ku wata nöö, ma nöö te hën a ko nöö a o dopu unu ku di Akaa u Masa Gadu, ku faja. [Biga di Akaa o limbo unu hati puu dee hogilibi dee bi dë a unu, kuma te faja ta tjuma goon puu dee soni fika di goon doti.]” ¹⁷Nöö fa di Sëmbë o ko dë, nöö a dë kabakaba këëë faa seeka di njanjan fëen. Dee bum-buu njanjan a o tei tjubi a gaan suwa, ma dee poipoi wan a o tuwë a di faja di an sa tapa a mundu möösö, be de tjuma kaba a sösö.”

¹⁸Nöö sö Johanisi ta wasiköi dee sëmbë nöömö ta konda di Bunu Buka u Masa Gadu da de.

¹⁹Ma Johanisi bi gandji da Könu Helodi tu fu di di könu bi tei hënseei baaa mujëë, ufö a du sëmëni oto hogi tu. ²⁰Nöö hën di Könu hopo hën a go du wan möön gaan hogi eti. A kisi Johanisi sötö a dunguwosu.

**Di pisi aki ta konda fa
Masa Jesosi ko dopu.**

Mat. 3:13-17; Maik. 1:9-11

²¹Ma bifö de sötö Johanisi a dunguwosu, nöö sëmëni hia sëmbë bi ta ko nëen faa dopu de. Nöö Masa Jesosi seei bi kisi dopu nëen tu. Nöö fa a bi dë a di dopu, nöö a ta begi. Tee wan pisi, hën di mundu jabi waaa sö nëen liba. ²²Hën di Akaa u Masa Gadu saka ko kuma wan pomba ko tan nëen liba, nöö hën wan töngö piki a liba ala taa: “I da mi lobi Womi Mii. Libi fii ta kai ku mi te.” Sö wan soni pasa a di dopu u Jesosi e.

Aki Lukasi kai dee gaan lö

u Josëfu da u.

Mat. 1:1-17

²³Nöö Jesosi bi abi diiteni jaa di a seti lei sëmbë. Nöö hiniwanten de bi ta luku ën kuma wan mii u Josëfu.

Nöö Josëfu, hën da di mii u Eli.

²⁴Nöö Eli, hën da di mii u Mataati.

Nöö Mataati, hën da di mii u Leifi.

Nöö Leifi, hën da di mii u Mëtji.

Nöö Mëtji, hën da di mii u Janai.

Nöö Janai, hën da di mii u Josëfu.

²⁵Nöö Josëfu, hën da di mii u Matatiasi.

Nöö Matatiasi, hën da di mii u Amosi.

Nöö Amosi hën da di mii u Naum.

Nöö Naum, hën da di mii u Esili.

Nöö Esili, hën da di mii u Nagai.

²⁶Nöö Nagai, hën da di mii u Maati.

Nöö Maati, hën da di mii u Matatiasi.

Nöö Matatiasi, hën da di mii u Semei.

Nöö Semei, hën da di mii u Joseki.

Nöö Joseki, hën da di mii u Joda.

²⁷Nöö Joda, hën da di mii u Joanan.

Nöö Joanan, hën da di mii u Lesa.

Nöö Lesa, hën da di mii u Zebabeli.

Nöö Zebabeli, hën da di mii u Seatiëli.

Nöö Seatiëli, hën da di mii u Neli.

²⁸Nöö Neli, hën da di mii u Mëtji.

Nöö Mëtji, hën da di mii u Adi.

Nöö Adi, hën da di mii u Kosan.

Nöö Kosan, hën da di mii u Elimadon.

Nöö Elimadon, hën da di mii u Eli.

²⁹Nöö Eli, hën da di mii u Josua.

Nöö Josua, hën da di mii u Eleise.

Nöö Eleise, hën da di mii u Jolim.

Nöö Jolim, hën da di mii u Mataati.

Nöö Mataati, hën da di mii u Leifi.

³⁰Nöö Leifi, hën da di mii u Simion.

Nöö Simion, hën da di mii u Juda.

Nöö Juda, hën da di mii u Josëfu.

Nöö Josëfu, hën da di mii u Jonam.

Nöö Jonam, hën da di mii u Eliakim.

³¹Nöö Eliakim, hën da di mii u Mëlia.

Nöö Mëlia, hën da di mii u Mëna.

Nöo Mëna, hën da di mii u Mataata.
 Nöo Mataata, hën da di mii u Naatan.
 Nöo Naatan hën da di mii u Dafiti.

³² Nöo Dafiti, hën da di mii u Isai.

Nöo Isai, hën da di mii u Obëti.

Nöo Obëti, hën da di mii u Boasi.

Nöo Boasi, hën da di mii u Salima.

Nöo Salima, hën da di mii u Nakison.

³³ Nöo Nakison, hën da di mii u
 Aminada.

Nöo Aminada, hën da di mii u Adimin.

Nöo Adimin, hën da di mii u Alini.

Nöo Alini, hën da di mii u Esilon.

Nöo Esilon, hën da di mii u Pëlëzi.

Nöo Pëlëzi, hën da di mii u Juda.

³⁴ Nöo Juda, hën da di mii u Jakopu.

Nöo Jakopu, hën da di mii u Isaki.

Nöo Isaki, hën da di mii u Abahamu.

Nöo Abahamu, hën da di mii u Teela.

Nöo Teela, hën da di mii u Naako.

³⁵ Nöo Naako, hën da di mii u Seluku.

Nöo Seluku, hën da di mii u Leu.

Nöo Leu, hën da di mii u Pëlëki.

Nöo Pëlëki, hën da di mii u Ebeli.

Nöo Ebeli, hën da di mii u Sela.

³⁶ Nöo Sela, hën da di mii u Kainan.

Nöo Kainan, hën da di mii u Apakasa.

Nöo Apakasa, hën da di mii u Semi.

Nöo Semi, hën da di mii u Noa.

Nöo Noa, hën da di mii u Lamëki.

³⁷ Nöo Lamëki, hën da di mii u Metusela.

Nöo Metusela, hën da di mii u Enöku.

Nöo Enöku, hën da di mii u Jeleti.

Nöo Jeleti, hën da di mii u Mahalali.

Nöo Mahalali, hën da di mii u Kainan.

³⁸ Nöo Kainan, hën da di mii u Enösi.

Nöo Enösi, hën da di mii u Seti.

Nöo Seti, hën da di mii u Adam.

Nöo Adam, hën da di mii u Masa Gadu.

„Dati wan taki Masa Gadu seepi bi mbei
 ën ku ën seei maun.“

Di pisi aki ta lei u kumafa di didibi pooba Masa Jesosi.

Mat. 4:1-11; Maik. 1:12-13

4 Nöo di Masa Jesosi kumutu a Joodan
 Lio ka Johanisi bi dopu ën dë, nöo di
 Akaa u Masa Gadu bi dë nëen liba, hën
 a tei ën tja go a sabana dendu. ² Nöo ala
 di didibi go poobëen luku ee a o piki ën
 buka a soni. Hën Masa Jesosi tan fōteni
 daka ku fōteni ndeti a di sabana dë söndö
 njan, nöo hën hangi ko kisi ën.

³ Nöo hën di didibi taki dëen taa:
 “Luku, di i dë di Mii u Gadu kaa, nöo
 i fan ku di sitonu aki be a bia ko bëëë da
 i, fii feni soni u njan.”

⁴ Ma Masa Jesosi piki ën taa: “Nönö
 e. Biga di Buku u Gadu taa: ‘Na njanjan
 wanwan ta hoi sëmbë a libi.’”

⁵⁻⁷ Nöo hën di didibi tjëen go a wan
 hei kamian, hën a lei ën kölö sö hii dee
 köndë tuu fu goonliba aki. Hën a taki
 dëen taa: “Luku, hii dee soni aki tuu dë
 u mi. Gadu da mi de, nöo ee mi kë da
 sëmbë, nöo mi sa da. Nöo de tuu mi sa
 da i ku di kaakiti u de ku hii dee gudu
 u de tuu, be i dë takima u de ta njan di
 bunu ku di waiti u de. Ma i musu tjökö
 kini a goon a mi fesi begi mi ufö.”

⁸ Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Nönö e,
 biga a dë a Masa Gadu Buku taa: ‘Masa
 Gadu wanwan tö i musu ta begi. Hën
 wanwan nöo i musu ta dini, biga hën nöo
 da i Masa.’”

⁹ Nöo a baka u di dë, hën di didibi
 tjëen go a Jelusalen, tee a di Gaan Wosu
 u Masa Gadu liba a di tölu hedi ala. Hën
 a taki dëen taa: “Di i dë di Mii u Gadu,
 nöo hiti i seei puu aki tuwë go a goon,
 nöo soni an o du i. ¹⁰ Biga a dë a Gadu
 Buku taa: ‘Masa Gadu o manda dee ba-
 sia fëen ko heepi i fu soni an musu du i.
¹¹ De o tja i a maun fu ja musu naki futu
 a sitonu.’”

¹² Hën Masa Jesosi toona piki ën taa:
 “Ma a dë a di Buku tu taa: ‘Ja musu

pooba Masa Gadu e, biga hën da i Gadu.”

¹³Nöo sö di didibi pooba Masa Jesosi a hii soni te a wei, an sa wini ën möönsö. Nöo a baka fëen hën a disëen dë, hën a go fëen ufö.

Aki Masa Jesosi seti wooko a

di pisiwata u Galilea.

Mat. 4:12-17, 13:53-58;

Maik. 1:14-15, 6:1-6

¹⁴Nöo a baka fëen, hën Masa Jesosi toona ko a di pisiwata u Galilea. Nöo di kaakiti u di Akaa u Gadu bi dë ku ën te në fëen bai a hii di kamian. ¹⁵Nöo a nango ta lei de di oto u Masa Gadu a dee keikiwosu u de, nöo hii sëmbe ta gafëen taa a sabi soni.

¹⁶Nöo hën a sai dë te wan pisi hën a toona ko a Nazalëti ka de bi kiijëen. Nöo hën a dë tefa saba daka dou, hën a go a di keikiwosu kumafa a bi guwenti. Hën a hopo taanpu faa lesi Gadu Wöutu da de. ¹⁷Hën wan u dee tiima u di keiki tei di pampia di di fesiten tjabukama u Masa Gadu de kai Jesaaja bi sikifi, hën a tëndëen dëen. Hën a jabi ën te a dou a wan kamian ka a de sikifisikifi taa:

¹⁸⁻¹⁹Di Akaa u Masa Gadu dë a mi liba. Masa Gadu tei mi fu mi konda di Bunu Buka fëen da dee pootima ku dee möfina sëmbe.

A tei mi u mi konda da dee sëmbe dee dë taitai,

taa mi sa puu de a di fuka de sai dë fu de ko feni böö.

A tei mi u mi konda da dee bookowojoma

taa dee wojo u de sa ko bunu fu de ko si soni baka.

A tei mi u mi konda da dee sëmbe dee ta dë a sitaafu ta kaba a sösö

taa de sa kumutu a di sitaafu dë basu.

A tei mi u mi konda da hii sëmbe tuu

taa di juu dou awaa fu Masa Gadu limbo fesi da libisëmbe.

²⁰Nöo di Masa Jesosi kaba u lesi di pampia hën a tapëen, hën a toona tëndëen da di tiima baka. Nöo hën a go bazia sindo. Nöo hii dee sëmbe dë a di keikiwosu tuu ko ta luku ën diin.

²¹Nöo hën a taki da de taa: “Wë di pisi u di Buku di i si u lesi aki, nöo di Sëmbe di Gadu taa a o manda ko dë nöo hën wë disisi e.”

²²Nöo di a fan sö te a kaba nöo di fan fëen suti da dee sëmbe tee a foombo de. Ma tökuseei de an gafëen kaba. Biga so u de toona kosi ën taa: “Wë ambë da di sëmbe di ta fan di fan naandë? Na di mii u Josëfu nö?”

²³Nöo hën Masa Jesosi piki de taa: “Aai, a bunu. Un sa koti wödu da mi kumafa un kë e. Un sa taki da mi taa: ‘Data o, heepi i seei. Biga un bi jei dee soni i bi ta du a Kapenaumi, nöo di i ko a i seei köndë aki nöo be i heepi dee sëmbe fii tu, boo si.’

²⁴“Ma un haika e, mi o taki wan soni da unu. Wan tjabukama u Gadu an ta a’ në nëen seei köndë e. ²⁵Biga luku di tjabukama de kai Elia. Di ten a bi dë, nöo sö de an bi tei ën u soni tu. A bi tapa di tjuba hii dii jaa ku sikisi liba longi nëen köndë Isaëli aki. Tjuba seei an bi kai möönsö, nöo hën wan gaan hangi ko. Nöo Isaëli köndë bi abi sëmëni mujëe di manu u de bi dëdë disa de. ²⁶Ma tökuseei fu di dee sëmbe fëen seei köndë an bi biibi ën tjika, hën mbei Gadu puu ën manda go tee a wan oto köndë de kai Salepita te a di pisiwata u Sidon Köndë ala go ta heepi wan oto köndë mujëe di hën manu bi dëdë disa.

²⁷“Nöo söseei a di tjabukama de ta kai Elisa ten, Isaëli köndë aki bi abi hia sikitjinama, ma Elisa an bi kula na wan kodo u de fu di de an biibi ën tjika. Ma wan oto sëmbe de kai Naaman kumutu

te a wan oto köndë de kai Silia nöö hën a feni kula.”

Nöö sö Masa Jesosi fan ku dee sëmbe te a kaba.

²⁸ Nöö dee sëmbe dee bi dë a di keiki-wosu dendu, di de ko jei fa Masa Jesosi fan, nöö hën hati u de ko boonu tee na sipootu. [Biga de sabi taa de a ta taki.]

²⁹ Hën de hopo vu hën de kisi ën hai tja go a döo. Hën de tjëen go a di kuun buka fu de tuusi ën tuwë go a goon. Biga di köndë bi dë a wan kuun liba. ³⁰ Ma te u de kë si, hën a pasa a de mindi dë go fëen.

Aki Masa Jesosi jaka wan gadu puu a wan sëmbe liba.

Maik. 1:21-28

³¹ A baka u di dë, nöö hën Masa Jesosi toona go a Kapenaumi, a di pisiwata u Galilea dë seei. Nöö hën a dë tefa di saba dou, hën a go a keiki go ta lei sëmbe. ³² Nöö fa a ta lei de dë, nöö a foombo de seei. Biga te a ta fan, i ta si taa hën abi di taki.

³³ Nöö fa de dë a keiki naandë nöö wan oto sëmbe bi ko dë tu. A bi dë ku wan gadu nëen hedi. Nöö di a si Masa Jesosi, hën a bai kai olo taa: ³⁴ “Disa u ooo, disa u, Jesosi u Nazalëti. Andi tja i ko aki? I ko fii ko kii u wante nö? Mi sabi i. Ju da di Sëmbe u Masa Gadu seei apaiti.”

³⁵ Ma hën Masa Jesosi gandji dëen taa: “Kabuka dë! Andi joo feni taki? Kumutu a di sëmbe dë liba e!” Nöö hën di gadu hiti di sëmbe tuwë a goon a dee oto sëmbe fesi dë, ma an du ën soni. Nöö hën a kumutu disëen go.

³⁶ Hën dee sëmbe tuu ko fëëë teee de taki ku deseei taa: “Maingë, andi u ta si aki! Dee soni a ta lei dë, andi seei da de? Biga ku di makiti ku di taanga fëen a puu di gadu a di sëmbe liba. Fa a fan dë, wante di soni disa di sëmbe.” ³⁷ Nöö hën oto fëen paaja a hii di köndë naandë.

Aki Masa Jesosi kula di mai u Simon ku wanlô oto sëmbe möön.

Mat. 8:14-17; Maik. 1:29-39

³⁸ Nöö hën Masa Jesosi kumutu a keiki, hën a go a di wosu u di womi de kai Simon. Hën a go si Simon mai sikisiki naandë. Wan taanga fëbë kisi ën. Nöö hën de begi Masa Jesosi faa kulëen da de.

³⁹ Nöö hën a bendi go a di mujëë liba hën a gandji da di fëbë. Nöö hën wante-wante dë, hën di fëbë pasa di mujëë, hën a hopo go seeka soni da de de njan.

⁴⁰ Hën de sai dë tefa sapate buka, sonu nango. Nöö hën dee sëmbe u di köndë naandë tja wanlô hia sikima peipei wan ko a Masa Jesosi, nöö hën a buta maun a de kula de tuu ko bunu. ⁴¹ Nöö söseei a puu hia soni a sëmbe liba tu, dee ta kisi sëmbe a hedi. De ta bai taa: “Ju da di Womi Mii u Masa Gadu,” nöö a ta gandji da de taa: “Un kabuka dë! Wan fan dë möön e.” Biga de tuu bi sabi ën tuutuu taa hën da di Keesitu, di Paamusi Könu.

⁴² Hën di dobooko fëen, mamate biten, hën Masa Jesosi hopo go a döo, hën a go dë a wan kamian hën wanwan. Nöö hën dee hia sëmbe go ta suku ën teefa de go si ën naandë. Hën de begi ën taa gaantangi, be a tan ku de naandë. An musu go disa de.

⁴³ Ma Masa Jesosi taki da de taa: “Wë ma mi musu fu go a dee oto köndë tu u mi konda di Bunu Buka u Masa Gadu da de, be de jei kumafa a ta hopo di Njunjun Tii fëen fa u dë aki. Biga fu di soni dë hedi mbei a manda mi ko a goonliba aki.”

⁴⁴ Nöö hën a ta waka a hii dee köndëköndë u dee Dju tuu ta konda di Bunu Buka u Gadu da de a dee keiki u de.

Aki dee fosu bakama ko ta waka a Masa Jesosi baka.

Mat. 4:18-22; Maik. 1:16-20

5 Wan daka hën Masa Jesosi bi dë a di ze de ta kai Genesalëti bandja, nöö hën sëmëni sëmbe ta ko nëen fu de jei Masa Gadu oto. De ko hila tee kamian an dë faa taanpu möön. ²Nöö hën a si tu boto a lampeesi dë. Wanlö sëmbe bi kumutu a hõndi ko ta wasi dee nëti u de. ³Nöö hën a go sub i di boto u di womi de ta kai Simon. „Hën seei da Petuisi.” Hën a taa be a tuusi di boto go a wata abiti sö. Nöö hën a sindo a di boto ta lei dee sëmbe dee dë a tela liba ala.

⁴Nöö di a kaba u lei de, nöö hën a taki da Simon taa: “Womi, tuusi di boto go a mindiwata, nöö un tuwë dee nëti fuunu be un kisi fisi.”

⁵Nöö hën Simon piki taa: “Wë Mësitë o, hii di ndeti u ta dëdë ta tuwë nëti te u wei, wa kisi na wan wojo soni. Ma töku di i taki sö, nöö u sa tuwë luku.”

⁶Nöö hën de tuwë dee nëti a wata, hën de kisi fisi teee a fika piki sö nëti u de bi tënë. ⁷Nöö hën de bai kai dee oto sëmbe a di oto boto ala, dee ku de ta wooko makandi, u de ko heepi de hai dee fisi. Nöö hën de ko a de, hën de ta kisi dee hia fisi ta buta a de tu boto teee a fika piki sö möön nöö de tu boto tuu bi singi.

⁸Nöö di Simon Petuisi si sö, hën a tuwëen seei a goon a Masa Jesosi fesi. Hën a taa: “Masa, kumutu a mi aki e! Biga mi dë wan hogilibi sëmbe. „Ma bumbuu tjika fii ko a mi bandja.”

⁹Di soni mbei a taki sö. Fa de kisi dee hia fisi di wan pasi dë, nöö a foombo ën te a ko fëëë, hën ku dee oto sëmbe dee ku ën sai naandë. ¹⁰Nöö Johanisi ku Jakobosi, de da dee sëmbe dee ta wooko ku Simon makandi. De dë mii u wan tata de ta kai Zebedeosi. Nöö di soni foondo de tu.

Hën Masa Jesosi taki da Simon taa: “Na fëëë, womi. I bi ta kisi fisi, ma fa u dë aki mi o mbei i ko ta kisi libisëmbe „ta tjä ko u de musu sabi mi.”

¹¹Hën de tjä dee boto u de go buta, hën de disa hii soni u de dë, hën de go ta waka a Masa Jesosi baka.

Aki Masa Jesosi kula wan sëmbe di bi siki tjina siki.

Mat. 8:1-4; Maik. 1:40-45

¹²Wë nöö a baka u di dë, nöö hën Masa Jesosi go a wan köndë. Nöö wan sëmbe bi sai naandë, sinkii fëën lai ku tjinasiki. Nöö di a si Masa Jesosi, hën a kai ku fesi a goon begi ën taa: “Masa, ee i kë nöö i sa kula di tjinasiki u mi da mi.”

¹³Nöö hën Masa Jesosi tëndë maun nama nëen, hën a taa: “Wë mi kë. Ko bunu e!” Nöö hën wante dë, di sëmbe ko bunu kaa.

¹⁴Nöö hën Masa Jesosi bai ën taa an musu konda da na wan sëmbe, ma be a go a di begima „a Masa Gaangadu Wosu dë” be a si taa a ko bunu. Nöö be a tjä paima go da Gadu kumafa di wëti taki. Biga da sö Gadu bi taki da di fesiten hed-ima u dee Dju de kai Mosesi taa sö sëmbe musu du te de ko bunu u di lö siki dë, fu hii sëmbe sabi taa i ko bunu tuu.

¹⁵Ma hii fa a bai ën dë seei, ma tökuseei soni u Masa Jesosi paaja a hii di kamian dë. Nöö hii sëmbe ta ko nëen gidjii u de jei dee soni a ta taki, söseei faa heepi de a dee siki u de tu. ¹⁶Ma Masa Jesosi lobi u nango a sabana dendu go begi hën wanwan.

Aki Masa Jesosi kula

wan lan sëmbe.

Mat. 9:1-8; Maik. 2:1-12

¹⁷Wë nöö wan oto daka möön hën Masa Jesosi ta lei sëmbe „a wan wosu dendu”. Nöö wanlö sëmbe u di keiki paatëi de kai Falisei ku dee Sabima u

dee Djuwëti seei dë sindosindo naandë tu. De bi kumutu a hii dee köndëköndë u Galilea ku Judea, te dou ku Jelusalen. Nöo di juu dë, di kaakiti u Gadu bi dë a Masa Jesosi faa kula dee sikima.

¹⁸Te wan pisi hën wanlô womi ko dou ku wan lan sëmbe a wan kama liba ko suku heepi a Masa Jesosi. ¹⁹Hën di de ko dou a di wosu ka Masa Jesosi dë, nöo sëmbe sai dë teee a hia. De an sa feni kamian seei u de tja di sëmbe go dou a Masa Jesosi. Nöo hën de subî go a di wosu liba, „biga dee wosu liba u di köndë bi dë palalaa sö”. Nöo hën de go booko di wosu a liba ala. Nöo hën de saka di womi a di kama go a dee hia sëmbe dendu dë, go buta a Masa Jesosi fesi.

²⁰Nöo hën di Masa Jesosi si fa dee sëmbe biibi tjika, hën a taki da di sikima taa: “Womi, wë Masa Gadu puu i a bëe e. An ta mëni dee hogi i bi du möön.”

²¹Nöo di dee Faliseima ku dee Sabima u Wëti jei fa Masa Jesosi taki, nöo hën de ta kuutu ën a de hati taa: “Huun? Unfa wan libisëmbe sa fan sö? Ambë da di sëmbe naandë di ta hoi Gadu a sipootu sö? Ambë tjika u puu sëmbe a Gadu bëe boiti hënseei nöo?”

²²⁻²³Wë nöo Masa Jesosi sabi di paki-sei de abi, nöo hën a piki de taa: “Dee sëmbe, andi mbei un musu ta pakisei dee soni dë u du? Andi seei mi musu du fuun sabi taa mi abi taki a di goonliba aki? Ee mi taa Gadu puu di sëmbe nëen bëe, ee nasö mi taki dëen taa be a hopo waka go nëen wosu, undi u de mi musu du fuun sabi taa mi abi taki a goonliba? ²⁴Ma nöo un luku e, mi o lei unu taa Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki, na fan nöo mi sa fan, ma mi abi makiti tuú a goonliba aki fu mi sa puu sëmbe a Gadu bëe.”

Nöo hën a bia fan ku di sikima taa: “Mi taki e, hopo, nöo i tei di kama fii nöo i waka go fii a wosu.”

²⁵Hën wante dë, hën di sëmbe hopo a hii dee sëmbe tuu fesi. Hën a tei hën

kama hën a ta waka ta gafa Masa Gaangadu nango nëen wosu.

²⁶Nöo hii sëmbe ko foondo. A bigi da de te na soni, hën de taa: “Aai, dee sëmbe, Masa Gaangadu bigi e. A bum-buu. U si foombo soni tide.”

Aki Masa Jesosi kai Leifi faa ko dë bakama fëen.

Mat. 9:9-13; Maik. 2:13-17

²⁷A baka u di dë, hën Masa Jesosi go si wan sëmbe de kai Leifi sindosindo nëen kantoo ka a ta pii lanti möni, nöo hën a kai ën faa ko dë bakama fëen. ²⁸Hën di womi hopo disa hii soni fëen dë, hën a waka go a Masa Jesosi baka.

²⁹Nöo hën de dë te wan daka, nöo hën Leifi mbei wan gaan piizii nëen wosu da Masa Jesosi. Nöo sëmëni u dee sëmbe dee ta pii lanti möni ku sëmëni oto sëmbe bi dë a di piizii ta njan ku de tu.

³⁰Te wan pisi hën dee Faliseima, ku dee Sabima u Wëti dee ta nama ku dee Faliseima, ko si Masa Jesosi ku dee lö sëmbe dë sindosindo ta njan makandi, hën hati u de boonu. Hën de hakisi dee bakama u Masa Jesosi taa ee faandi mbei de ta njan ta bebe ku dee sëmbe dee ta pii lanti möni dë ku dee oto takulibi sëmbe u di köndë? „Biga bumbuu sëmbe an bi musu ta hulu dee lö sëmbe dë.”

³¹Hën Masa Jesosi koti wan nongö da de taa: “Ee wan sëmbe ja siki, nöo ja abi data fanöudu. ³²Nöo un haika e. Ma ko aki fu bumbuu sëmbe hedi e, ma u dee takulibi sëmbe hedi, u mi kai de u de bia de libi ko a Masa Gadu.”

Aki Masa Jesosi ta konda soni u

di njunjun lei ku di awoo lei

da de.

Mat. 9:14-17; Maik. 2:18-22

³³Nöo hën dee Faliseima ku dee Sabima u Wëti toona hakisi ën taa: “Wë

Mësitë o, andi mbei dee bakama fii an ta disa u njan fu begi hedi kumafa u ta disa? Biga dee bakama u Johanisi di Dopuma ta begi söndö njan hiniwanten, söseei dee bakama fuu ta begi söndö njan tu. Ma dee bakama fii ta njan ta bebe kodo. Unfa a waka?”

³⁴ Nöo hën Masa Jesosi da de wan oto. A taa: “Ee wan sëmbe o tööu, nöo dee mati fëen o ko nëen a di tööu. Nöo fa hën ku de o sai dë, nöo de o ta njan ta piizii makandi. ³⁵ Ma tee di daka dou de puu ën a de mindi ufö de o ta kusumi ta tja hangi awaa.”

³⁶ Nöo hën a toona da de wanlö oto möön „ta lei de kumafa di awoo lei u de ku di njunjun lei fëen an ta kai. A taa: “Dee sëmbe, un haika e. Na wan sëmbe o tei wan njunjun koosu pisi go lapu wan awoo koosu. Wë biga ee a du sö, nöo a o poi di njunjun wan nöo di awoo wan an o kai ku ën tu.

³⁷ “Nöo söseei na wan sëmbe sa buta wan njunjun diingi a wan awoo mbeti kakisa saku. Biga a ko taanga kaa. Nöo te di diingi o soopu, nöo di awoo saku o bai latja. Di diingi o kaba a sösö nöo di saku seei o kaba a sösö tu. ³⁸ Ma te i buta di diingi a wan njunjun saku, nöo di saku dë diaan eti. Nöo te di diingi soopu, nöo di saku o tëndë, an o bai latja tuwë di diingi. Nöo di njunjun diingi ku di njunjun mbeti kakisa saku tuu o dë bunu.

³⁹ “Ma nöo na wan sëmbe ta bebe awoo diingi nöo i kë bebe njunjun wan möön, biga joo si taa di awoo diingi suti möön di njunjun wan.”

Aki Masa Jesosi lei dee

Faliseima kumafa hën ku

saba daka dë.

Mat. 12:1-8; Maik. 2:23-28

6 Wë nöo a wan saba, hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen ta waka ta pasa

a wan goon dendu. Nöo wan sootu pei soni kuma alisi sö dë a di goon ma de sa njan mëen kuakua, nöo hën dee bakama ta booko ën ta buuka ta njan. ² Nöo hën so u dee Faliseima hakisi de taa: “Faandi mbei un ta booko di soni a di saba daka u du? Nëen da un ta booko di wëti nö?”

³ Nöo hën Masa Jesosi piki de taa: “Ja bi lesi a di Buku u Gadu andi Dafiti bi du nö, di ten hangi bi ta kii hën ku dee oto sëmbe ku ën bi ta waka? ⁴ De bi ta lontu te de go dou a di wosu u Gadu dendu, hën Dafiti si dee bëë de bi tja go buta da Gadu naandë. An bi dë soni u de musu njan, biga dee begima wanwan tö nöo bi sa njan mën. Ma tökusei Dafiti njan mën, hën ku dee otowan fëen tuu. „Ma Gadu an bi tei de u hogi fu di fuka u de hedi.”

⁵ “Ma „boiti u di dë, un musu sabi taa mi di ko dë Libisëmbe Mii aki dë Masa u saba.”

Aki Masa Jesosi kula wan sëmbe a wan saba daka.

Mat. 12:9-14; Maik. 3:1-6

⁶ Nöo hën wan oto saba möön, hën Masa Jesosi go lei sëmbe a keiki. Nöo hën wan sëmbe ko naandë di wan së maun fëen doba fika dëdëdë. ⁷ Nöo wanlö Sabima u Wëti ku dee Faliseima bi sai dë kaa, nöo hën de ta luku ee a o heepi di sëmbe naandë a di saba, u de feni föutu nëen fu de tja go kaagi.

⁸ Ma nöo Masa Jesosi bi sabi kaa andi de ta mëni a de hati, hën a kai di sëmbe taa: “Womi, hopo ko taanpu a u fesi aki.” Nöo hën di sëmbe hopo hën a ko taanpu naandë.

⁹ Hën Masa Jesosi hakisi dee sëmbe sai dë taa: “Andi möön bunu fuu du a saba, hogi naa bunu? Fuu musu puu sëmbe a dëdë maun, naa fuu disëen faa dëdë? Unfa di wëti taki?”

¹⁰ Hën a luku dee sëmbe tuu lontu dou. Nöo hën a taki da di sëmbe taa: “Womi,

tëndë di maun fii i si.” Nöo hën di di womi mbei kuma a kë tëndë di maun fëen, nöo hën wante hën a ko bunu djee kumafa a bi dë.

¹¹Nöo hën dee sëmbe hati ko boonu ku Masa Jesosi tee kuma de sa lau sö, nöo hën de seti kuutu ku deseei ee unfu u de du ku ën.

**Aki Masa Jesosi tei tuwalufu
sëmbë ko bakama fëen vö.**

Mat. 10:1-4; Maik. 3:13-19

¹²A di pisiten dë, hën Masa Jesosi go a wan kuun liba go begi Masa Gadu, nöo hën a tan dë begi wan hii ndeti. ¹³Te di mamate fëen, hën a kai dee sëmbe dee bi ta waka nëen baka u de ko nëen. Nöo hën a tei tuwalufu sëmbe a de mindi, dee o dë apaiti tjabukama fëen de ta kai apösutu.

¹⁴Nöo haika dee në u de. Di fosuwan de kai Simon, hënseei da Petuisi, ku ën baaa Andiasi, ku Jakobosi ku Johanisi ku Filipi ku Batolomisi, ¹⁵Mateosi ku Tomasi, ku Jakobosi wan mii u Alufasi, ku Simon di bi dë wan sëmbe u di paatëi de kai Zeloti, ¹⁶ku Judasi wan mii fu Jakobosi, ku Judasi Isikaliotu di sei Masa Jesosi.

**Aki wanlö hia sëmbe ko suku
heepi a Masa Jesosi.**

Mat. 4:23-25

¹⁷Nöo hën Masa Jesosi ku dee tuwalufu bakama dee a bi tei dë ku dee otowan dee fika, hën de saka go a goon a wan palala kamian. Nöo sëmbe u Jelusalen te dou ku dee oto kamian u Judea, ku sëmbe u de tu köndë ta dë a di ze bandja de kai Tilusi ku Sidon tuu sai dë kaa. ¹⁸De ko u jei di lei fëen. So sëmbe ko faa kula de. So sëmbe bi abi soni a de liba ta toobi de, nöo hën de ko a Masa Jesosi faa puu de da de. Nöo hën a puu de tuu. ¹⁹Hii sëmbe bi ta mbei möiti u de nama nëen, biga di kaakiti u Masa Gaangadu ta kumutu nëen ta kula de tuu.

Aki Masa Jesosi ta lei dee

bakama fëen fa u de libi

nöo de dë bunu.

Mat. 5:1-12

²⁰Nöo hën Masa Jesosi hopo wojo luku dee bakama fëen, nöo hën a taa:

“Un dee möfina sëmbe aki, un dë bunu e, biga woon njan di bunu u di Njunjun Tii u Masa Gaangadu.

²¹“Nöo un dee sëmbe dee ta hangi fuun ko kumafa Masa Gadu kë, nöo un dë bunu e, biga woon feni ën sö tuu.

“Nöo un dee sëmbe dee ta këë, un dë bunu, biga di këë fuunu o bia ko lafu.

²²“Nöo un dë bunu e, un dee sëmbe oto sëmbe an sa si a wojo fu di un ta bi-ibi a Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki hedi. Fa de ta puu unu a de mindi ta kosi unu ta poi unu në a köndëköndë, nöo un dë bunu e. ²³Nöo un musu piizii, un musu wai seei, biga a Masa Gadu Köndë woon kisi wan gaan paima. Biga söseei dee fesiten sëmbe fuunu bi du ku dee fesiten tjabukama u Masa Gadu.

²⁴“Ma un dee sëmbe dee taa: ‘U abi gudu, [nöo wa abi Masa Gaangadu fanöudu möön,]’ mi bai helu da unu, biga te bakaten te di gudu fuunu kaba, nöo wan o a’ soni möön. Biga un bi njan di bunu fuunu tuu a fesi kaa.

²⁵“Nöo un dee sëmbe dee ta mbei taa un dë fa un kë, [wan abi Masa Gadu fanöudu möön,] mi bai helu da unu biga a bakaten wan o dë kumafa un kë möön.

“Nöo un dee sëmbe dee ta wai ta lafu fu di un feni andi un kë, mi bai helu da unu biga a bakaten këë nöo woon ta këë.

²⁶“Nöo un dee sëmbe ta kisi gafa a köndë [fu di un ta libi kumafa dee sëmbe dee an dë a Masa Gadu së kë,] mi bai helu da unu. Biga söseei dee fesiten sëmbe dee bi ta ganjan taa de ta tja Gaangadu buka bi kisi gafa tu.”

**Aki Masa Jesosi ta lei dee bakama
fëen fa u de libi ku dee felantima u de.**

Mat. 5:38-48, 7:12a

²⁷ Hën Masa Jesosi toona taki da de taa: “Ma un dee sëmbe dee kè jei mi tuu-tuu aki, un haika. Mi taki e, un musu lobi dee felantima fuunu, nöö un du bunu da dee sëmbe dee abi hogihati fuunu. ²⁸ Nöö sösei un musu wensi bunu da dee sëmbe dee ta siba unu ta kosi unu. Nöö un musu begi da dee sëmbe dee ta du hogihogi ku unu tu.

²⁹ “Nöö ee wan sëmbe naki i baaimaun a bandjajesi, nöö i bia di oto sè dëen be a toona naki e. Nöö ee wan sëmbe tei di liba koosu fii, nöö ja musu tapëen fu an tei di basu koosu fii tu. ³⁰ Nöö sösei ee wan sëmbe hakisi i wan soni, nöö ja musu niingëen. Ee wan sëmbe tei soni fii, nöö ja musu toona tei ën nëen baka.

³¹ “Nöö leti kumafa i kè fu sëmbe musu libi ku i, nöö sò seei i musu libi ku sëmbe tu.”

³² Hën a taki da de möön taa: “Un haika e, dee sëmbe. Ee i ta lobi dee sëmbe dee ta lobi i nöö, nöö ja o feni gafa naandë e. Biga na wan apaiti soni i ta du dë. Biga dee sëmbe dee an dë ku Masa Gadu a wan sè, sò deseei ta libi tu.

³³ “Nöö sösei ee i ta du dee sëmbe bunu dee ta du i bunu wanwan, nöö ja o feni gafa fëen tu. Biga sò nöö dee sëmbe dee an dë ku Masa Gaangadu a wan sè ta libi u de kaa.

³⁴ “Nöö ee i juu wan sëmbe soni fu di i sabi taa a o toona da i ën baka, nöö ja du wan apaiti soni fii kisi gafa e. Biga sò nöö dee sëmbe dee an dë ku Masa Gadu a wan sè ta du tu. Nöö un musu libi bunu möön de.

³⁵ “Biga un musu lobi dee felantima fuunu. Un musu du de bunu. Ee joo juu sëmbe soni, nöö i musu juu di sëmbe di

ja abi pakisei taa joo feni soni nëen baka. Nöö te i du sò, nöö joo kisi wan gaan paima a Gadu e. Nöö a di fasi dë woon djeesi unu Tata Masa Gadu tu, biga sò a ta libi. A abi bunuhati u sëmbe, biga dee sëmbe an ta dëen tangi seei a ta heepi te kisi ku dee hogihati sëmbe tuu.

³⁶ “Nöö un musu ta abi tjalihati u sëmbe e, leti kumafa Masa Gadu abi tjalihati.”

**Aki Masa Jesosi ta bai de taa de
an musu kuutu de na de.**

Mat. 7:1-5

³⁷ Nöö hën Masa Jesosi toona taki da de taa: “Ja musu ta kaagi sëmbe e, dee sëmbe, nöö de an o kaagi i tu. Ja musu kuutu de u de musu kisi sitaafu, nöö Masa Gadu an o kuutu i tu, fii kisi sitaafu. Ja musu ta hoi otowan a bëë nöö Masa Gaangadu an o hoi i a bëë tu. ³⁸ I musu ta da sëmbe soni, nöö i seei o kisi tu. Nöö möön hia seei joo kisi e. Biga Gadu o lai ën a wan gaan manda ta zin ta fugu tee di manda an sa tei möön, nöö a hopo ën da i. Biga ku di wan seepi maaka di i ta maaka da otowan, nöö ku ën seei de o maaka da i tu.”

³⁹ Nöö hën a koti wanlô nongö da de, a taa: “Bookowojoma an sa tja bookowojoma a maun e. Biga de tuu o go kai a ngötö dendu kaba a sösö. ⁴⁰ Nöö sösei wan siköö mii an o sabi soni kuma di mësité fëen e, ma te a ta lei te a ko sabi ufö a o ko dë kuma di mësité.”

⁴¹⁻⁴² Nöö hën a taa: “Dee sëmbe o, unfä i ta si di piki sundju a di otowan fii wojo fii taki dëen taa: ‘Womi, be mi puu di sundju a i wojo dë da i,’ ma di gaan wan a i seei wojo dë, ja ta si ën? I bödjëema, i musu puu di gaan sundju di dë a i seei wojo te i kaba, nöö i sa si bunu fii puu di u di otowan dëen.”

Aki Masa Jesosi ta lei fa i sa

du sabi ee wan pau bunu.

Mat. 7:16-20, 12:33-35

⁴³Nöö hën a taa: “Ee wan pau ta pai sösö njanjan, nöö an dë wan bumbuu pau e. Sösei wan pau di ta pai bumbuu njanjan an dë wan sösö pau tu. ⁴⁴Biga hiniwan pau i sa sabi ën nëen njanjan. Ja o feni apeesina naa alandja pau, nöö sösei ja o feni mamaun a panpantii. ⁴⁵Dati wan taki ee i dë hogihatima, nöö ja o taki bumbuu soni. Nöö ee i dë bumbuu sëmbë, ja o taki hogihatima soni. Ma kumafa di hati fii dë, nöö sö di buka fii o ta fan.”

Aki ta taki u tu sëmbë

dee mbei wosu.

Mat. 7:24-27

⁴⁶Nöö hën Masa Jesosi toona lei dee sëmbë soni möön. A taa: “Dee sëmbë o, faandi mbei un ta kai mi ‘Masa’ ma wan ta du dee soni dee mi ta taki da unu fuun du?

⁴⁷⁻⁴⁸“So sëmbë ta ko a mi ta ko ta jei di lei u mi, nöö te de go nöö de ta du kumafa de jei dë. Nöö sö wan sëmbë, a dë kuma wan sëmbë di o mbei wan wosu fëen, nöö hën a seti ën ku wan goonsei taangataanga gingin kuma sitonu. Hën a mbei di wosu te a kaba. Nöö hën a bakaten, hën wan gaan tjuba kai tee na soni, singi di kamian pii. Ma töku di wosu an booko kai möönsö. A fika taanputaanpu apë fu di de seti ën bunu sö.

⁴⁹“Ma di sëmbë di ta jei di lei u mi ma an ta du kumafa mi ta lei ën, nöö a dë kuma wan sëmbë di ta mbei wan wosu fëen, nöö hën a seti ën a sandu liba mbei te a kaba. Nöö hën a baka, hën wan gaan wata ko sawa di wosu tja go fiaa. Biga di goonsei an bi dë gingin tjika.”

Aki Masa Jesosi kula wan wookoma u wan oposii.

Mat. 8:5-13

7 A baka u di Masa Jesosi kaba u lei dee sëmbë naandë, nöö hën a toona go a Kapenaumi. ²Nöö wan oposii u dee Loomë Köndë sodati bi dë a di köndë dë. Nöö a abi wan futuboi fëen di a lobi gaanfa, ma nöö hën di futuboi siki tee a dë a maunmaun. ³Nöö hën di di oposii jei u Masa Jesosi, nöö hën a go a wanlô Gaan Womi u dee Dju sëmbë go hakisi de ee de sa go a Masa Jesosi go begi ën faa ko kula di futuboi fëen dëen.

⁴⁻⁵Nöö hën dee sëmbë hopo go a Masa Jesosi, hën de begi ën seei taa be a ko heepi di womi da de, mbei di futuboi fëen ko bunu. De taa: “Di womi aki, a dë wan sëmbë di lobi u Dju sëmbë e. Biga di keiki fuu seei a heepi u mbei fiaa. Wë nöö hën u si taa a fiti fii sa du ën di bunu aki da u.”

⁶Nöö hën Masa Jesosi hopo wante faa go ka di oposii ta libi. Nöö hën de ta waka nango. Ma nöö di de ko zuntu, hën di oposii manda sëmbë u de taki dëen taa: “Ma bumbuu tjika fii musu ko a mi wosu e. ⁷Hën mbei miseei an ko a i tu. Ma be i taki wan wöutu nöö, nöö di sëmbë u mi o ko bunu kaa.

⁸“Wë biga miseei, fa mi dë aki nöö mi dë a sëmbë basu, nöö mi abi sodati a mi basu tu. Nöö ee mi taki da wan u de taa be a go ala, nöö a o hopo go. Ee mi taki da wan otowan taa be a ko aki, nöö wante a dou kaa. Ee mi taki da di futuboi u mi taa be a du di dë, nöö wantewante a ta du ën. Nöö sösei mi sabi taa ee i, Masa Jesosi, taki ee wan wöutu seei, nöö a o pasa sö kaa.”

⁹Nöö hën dee sëmbë go, hën de da Masa Jesosi di buka te de kaba.

Nöö di a jei fa di oposii taki, nöö a bigi dëen tee na soni. Hën a bia luku hii dee sëmbë dee bi ta waka ku ën naandë. Hën

a taa: “Dee sɛmbɛ, a bigi da mi e. Biga di wakama dɛ ko ta biibi mi mɔɔn leki un dee Isaɛli sɛmbɛ u di kɔndɛ aki seei.”

¹⁰Nɔɔ hɛn dee sɛmbɛ dee bi tja di buka ko dɛ toona go. Nɔɔ di de go dou a wosu, hɛn de si taa di futuboi u di oposii ko bunu kaa.

Aki Masa Jesosi weki wan

kijoo mii a dɛdɛ.

¹¹Nɔɔ baka u di dɛ, hɛn Masa Jesosi go a wan kɔndɛ de kai Nain, hɛn ku dee bakama fɛɛn ku wanlɔ hia oto sɛmbɛ.

¹²Nɔɔ di de go dou a di dɔɔbuka u di peni di lontu di kɔndɛ, nɔɔ hɛn de si wanlɔ sɛmbɛ kumutu ta waka ta ko ku wan dɛdɛ de ta tja go bei. Di sɛmbɛ naandɛ bi dɛ di wan kodo womi mii tɔ fɛɛn mama, nɔɔ di mama manu bi dɛdɛ disɛɛn kaa. Nɔɔ di mama ku sɔmɛni sɛmbɛ ta waka ta ko. ¹³Nɔɔ di Masa Jesosi si di mama u di mii, nɔɔ tjali fɛɛn kisi ɛn. Hɛn a fan ku di ɛn taa: “Mujɛɛ o, kabuka.”

¹⁴Nɔɔ hɛn a waka go panjan di daagi, nɔɔ hɛn dee sɛmbɛ ta tja di dɛdɛ taanpu pii. Nɔɔ hɛn a taa: “Womi, hopo.”

¹⁵Nɔɔ hɛn wantewante dɛ, hɛn di dɛdɛ sɛmbɛ weki. Hɛn a hopo sindo, hɛn a seti fan. Nɔɔ hɛn Masa Jesosi taki da di mama taa: “Luku di mii fii aki. Ko tei i soni.”

¹⁶Wɛ nɔɔ di soni di pasa dɛ, a bigi da dee sɛmbɛ tee na soni. De taa: “Masa Gadu bigi e, dee sɛmbɛ. A ko heepi u dee sɛmbɛ fɛɛn te a manda wan gaan tjabukama fɛɛn ko da u.”

¹⁷Nɔɔ hɛn di oto dɛ paaja a hii Judea te dou ku dee oto kɔndɛ tuu dee dɛ zuntu dɛ.

Aki Johanisi di Dopuma manda wan buka go da Masa Jesosi.

Mat. 11:2-19

¹⁸Wɛ nɔɔ di dee bakama u Johanisi di Dopuma jei hii dee oto u Masa Jesosi dɛ, hɛn de go konda de da Johanisi ka a dɛ a dunguwosu dɛ.

Nɔɔ hɛn Johanisi kai tu u dee bakama fɛɛn ko nɛɛn ¹⁹faa manda de go a Masa Jesosi. A taki da de taa: “Wɛ un sabi taa Masa Gadu bi paamusi taa a bi o manda wan sɛmbɛ ko da u faa puu u a dee fuka fuu. Nɔɔ un go a Jesosi e, go hakisi ɛn ee hɛn da di sɛmbɛ dɛ, naa a dɛ a baka ta ko eti.” Sɔ Johanisi manda di buka.

²⁰Nɔɔ hɛn dee bakama u Johanisi nango tefa de go dou a Masa Jesosi. Nɔɔ hɛn de taki dɛɛn taa: “Wɛ Johanisi di Dopuma manda u fuu musu ko hakisi i ee i da di sɛmbɛ di Masa Gadu bi paamusi taa a bi o manda ko da u, naa a dɛ a baka ta ko eti?”

²¹Nɔɔ a di ten dɛ seei, Masa Jesosi bi dɛ ta kula wanlɔ hia sɛmbɛ. De bi ko nɛɛn ku peipei siki, ku gadu a hedi, so u de dɛ bookowojo sɛmbɛ, nɔɔ de ko faa heepi de. Hɛn a ta kula de te a kaba.

²²Hɛn a fan ku dee bakama u Johanisi taa: “Wɛ un toona go, nɔɔ un konda dee soni dee un si aki dɛɛn e, ku dee soni dee un jei aki. Un taki dɛɛn taa bookowojo sɛmbɛ ko ta si soni, lan sɛmbɛ ko ta waka, tjinama ta ko bunu, bookojesima ko ta jei soni, dɛdɛ sɛmbɛ ta weki baka a dɛdɛ, dee mɔfina sɛmbɛ ta jei di buka u Masa Gadu leti kumafa di tjabukama bi taa sɔ a o dɛ te di Paamusi Kɔnu ko.”

²³“Nɔɔ i taki da Johanisi tu taa di sɛmbɛ di ta futoou mi te an ta mati fu di ma ta du kumafa a bi mɛni, nɔɔ sɔ wan sɛmbɛ dɛ bunu e. Sɔ fuun taki dɛɛn.”

Aki Masa Jesosi taki soni u Johanisi di Dopuma.

²⁴Hën di dee bakama u Johanisi go kaa, nöö hën Masa Jesosi bia ko ta hakisi dee sëmbe dee sai dë taa: “Dee sëmbe aki, fa un bi go a Johanisi a di sabana ala, un sooti sëmbe un go si ala? Un si wan sösö sëmbe di na a’ pakisei fëen seei nö, kuma wan kambaluwa di di ventu ta tja nango ta ko? ²⁵Andi un bi si? Un si wan sëmbe di bisi wan gaan hanzo bisi ta wai ta njan ta bebe nö? Nönö e! Dee sëmbe ta libi di lö libi dë, a guduma wosu de ta dë, na a sabana dendu. ²⁶Naa un si wan gaan tjabukama u Masa Gadu? Aai, hën un si dë tuu. Ma Johanisi bigi möön wan tjabukama seei e. ²⁷Biga hën da di sëmbe di Buku u Gadu bi taki taa a o manda ko a di Heepima fesi, faa seeka di pasi dëen.

²⁸“Nöö mi taki da unu e, taa fu dee sëmbe de bi pai a fesiten te kisi fa u dë aki, nöö Johanisi di Dopuma hei möön de tuu. Ma tökuseei fa Masa Gadu ta hopo di Njunjun Tii fëen aki, nöö dee möön lagi sëmbe dee ta dë a di Tii fëen dendu, nöö de a’ bunu hedi möön Johanisi e.” Sö Masa Jesosi taki.

²⁹Wë nöö fa Johanisi bi ko dë, nöö dee sösö sinkii sëmbe u di köndë ku dee sëmbe ta pii lanti möni, de bi piki di buka fëen. Biga de ko si taa Masa Gadu a’ leti. Nöö hën de bia de libi hën de mbei Johanisi dopu de. ³⁰Ma dee fesima u keiki kuma dee Faliseima ku dee Sabima u Wëti, de an bi kë di heepi Masa Gadu bi o heepi de möönsö. Biga de bi niinga u bia de libi fu Johanisi dopu de.

³¹Nöö hën mbei Masa Jesosi taki da de taa: “Wë nöö ambë seei mi sa tei maaka ku dee sootu pei sëmbe aki? ³²De djei dee mii ta pëe a sitaati. Ee i mbei fofio da de u de baja, de an o baja. Ee i kanda këe kanda da de u de këe, de an o këe. Nöö sösö dee fesima u keiki dë tu. Ja sa du

soni te a kai ku de möönsö.” ³³Wë biga di Johanisi di Dopuma ko, nöö an ta njan dee njanjan u di köndë, an ta bebe dee soni u di köndë, hën de feni taa didibi dë nëen liba. ³⁴Nöö hën Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki ko, nöö hën mi ta njan ta bebe kuma dee otowan. Nöö hën de feni taa mi a’ langabëe, mi dë bebesonima, mi ta hoi mati ku dee sëmbe ta pii lanti möni ku dee oto hogilibi sëmbe u di köndë.

³⁵“Ma antoobi. Fa de ta taki dë seei, ma töku dee sëmbe u Masa Gadu o sabi di köni fëen. De o sabi taa mi ku Johanisi tuu ta libi bunu.”

Aki wan Faliseima kai Masa

Jesosi faa ko njan ku ën

nëen wosu.

³⁶Hën de dë te wan daka, hën wan u dee Faliseima de kai Simon kai Masa Jesosi faa ko nëen wosu ko njan ku ën. Nöö hën Masa Jesosi hopo, hën a go a Simon wosu. Nöö hën a sindo a wan langa bangi tëndë futu buta nëen liba, kumafa guwenti u de dë a di köndë te de o sindo a tafa u njan.

³⁷Nöö wan mötjö mujëe bi dë a di köndë. Nöö di a jei taa sö Masa Jesosi dë a Simon wosu, nöö hën a o go ala tu. Nöö di a nango, hën a tja wan gaan dii bata sumëesuti fatu. ³⁸Nöö hën a go dou. Hën a go taanpu leti a Masa Jesosi futu së, nöö hën a seti këe. Hën a ta bosi Masa Jesosi futu ta këe tefa di wojowata fëen munjëen futu pëtëeë, nöö hën a dëe ën ku di uwii u hedi fëen. Nöö hën a tei di sumëe suti fatu hën a tutu ën a Masa Jesosi futu.

³⁹Nöö di Simon si di sondi, nöö hën a ta guunjëen nëen hati taa: “Wë, ee di sëmbe aki dë wan tjabukama u Masa Gadu tuu, nöö a musu u sabi taa di mujëe

naandë dë wan jajo mujëë. An bi musu nama nëën seei.”

⁴⁰ Nöo hën Masa Jesosi kai ën, “Simon.”

Hën a piki.

A taa: “Wë, mi kë taki wan soni da i.”

Hën a taa: “Andi wë, Mësitë?”

⁴¹ Hën a taa: “De bi dë tu womi bi juu möni a wan sëmbe. Wan u de juu teni dusu kölu, di otowan juu feifi höndö kölu. ⁴² Nöo hën de dë a di taki dë ta bia nango ta ko biga de an sa feni di möni u de paka di womi.

“Te wan pisi hën di womi ko taki da de taa an dë u de paka di möni möön. Be de disa di möni dë soni seei ku piizii.”

Sö wan oto Masa Jesosi taki te a kaba, nöo hën a hakisi Simon taa: “Wë de tu sëmbe dë, undi u de o lobi di sëmbe möön taanga?”

⁴³ Hën Simon taa: “Wë misikuma di womi di bi juu möön hia möni.”

Hën a taa: “Wë awa, i piki bunu.

⁴⁴⁻⁴⁶ Nöo luku, fa i kai mi, mi ko a i wosu aki.”

A taki aai.

“Ja da mi wata fu mi wasi futu, ja bosi mi, ja tutu fatu a mi hedi, ja du na wan wojo soni da mi kumafa di guwenti dë. Ma nöo luku di mujëë aki. Fu sensi di a ko aki, hën a ta këë ta munjan mi futu ku ën wojowata ta dëë mi futu ku di uwii u hedi fëën. A bosi mi futu seei, hën a tei wan gaan dii sumëësuti fatu lobi a mi futu.

⁴⁷ “Nöo mi taki e, di mujëë i si aki sö, nöo Masa Gadu puu ën a bëë u hii dee hogilibi fëën tuu dee a bi ta libi. Hën mbei wë i si a lobi mi ta wai ku mi sö.

“Biga di sëmbe di sabi taa a du hia hogi hën Gadu puu ën a bëë, nöo di sëmbe dë hën o lobi Gadu möön taanga. Ma di sëmbe di pakisei taa wan piki hogi sö nöo a bi du nöo Gadu puu ën a bëë, nöo di sëmbe dë o lobi Gadu wan pikiwan nöo.”

⁴⁸ Nöo hën Masa Jesosi bia fan ku di mujëë taa: “Mujëë, i kisi paadon e. Masa Gadu an hoi dee hogi fii i bi du nëën bëë möön!”

⁴⁹ Nöo hën dee oto sëmbe ku Masa Jesosi bi sindo a tafa naandë, hën de ta fan ku deseei taa: “Wë ambë da di sëmbe aki di ta puu sëmbe a Gadu bëë?”

⁵⁰ Hën Masa Jesosi taa: “Mujëë, di bibi fii heepi i e. Nöo i go fii a wosu ku piizii.”

Aki Lukasi ta taki soni u wanlö

mujëë dee bi ta waka

ku Masa Jesosi ta lontu.

8 A baka u di dë, hën Masa Jesosi go ta waka a dee köndëköndë ta tja di Bunu Buka ta konda da lanti taa Gadu tja di Njunjun Tii fëën ko a goonliba awaa. Nöo de tuwalufu bakama fëën bi dë ku ën, ² ku wanlö mujëë tu. A fesi nöo dee mujëë dë bi dë ku siki, nöo hën a kula de ko bunu. So u de, soni bi kisi de a hedi hën a jaka de puu. Wan u dee mujëë de ta kai Malia u di köndë de kai Magidala, hën bi abi sëbën gadu nëën hedi hën Masa Jesosi puu de tuu dëën. ³ Wan otowan möön de kai Johana, hën manu de kai Kusasi, wan hedima u Könu Helodi wosu, ku wan de kai Susana, ku sëmëni otowan möön bi dë ku Masa Jesosi ku dee bakama fëën ta waka ku de ta lontu. De ta heepi de a dee soni dee de bi abi fanöudu u de sa libi, ta puu de a fuka a di së u möni soni.

Aki Masa Jesosi da wan woto

u wan sëmbe di ta jaa böngö.

Mat. 13:1-23; Maik. 4:1-20

⁴ Wan daka hën sëmëni sëmbe kumutu a dee köndëköndë ta ko a Masa Jesosi te a hila. Nöo hën a tei wan oto faa lei de soni. A taa: ⁵ “Wan daka hën wan

sëmbë go nëën goon go ta paandi wan soni [kuma alisi]. Nöo di a ta jaa di sii, nöo hafu kai a pasi liba, nöo sëmbë ta waka dë ta makisëën ku futu te an sa ko soni, ufö dee piki fou ta pii ën ta njan tu.

⁶“Nöo hafu u di sii kai a sitonu goon. Nöo di a booko wojo ko nöo hën a toona dëdë, fu di di kamian aan doti tjika nöo an ta feni wata kumafa a dë fanöudu.

⁷“Nöo so fëen kai ka maka dë, nöo hën di maka göo ko peetëen kii. An sa ko soni möönsö.

⁸“Ma nöo hafu u di sii kai a bunu goon, nöo hën a göo tee a puu njanjan te a hila.”

Sö wan oto Masa Jesosi taki te a kaba. Nöo hën a taa: “Fa mi fan ku unu aki, nöo un pakisei ën bunu e, be un fusutëen.”

⁹Nöo baka u di dë, hën dee bakama fëen ko hakisi ën faa puu di hedi u di oto da de.

¹⁰Nöo hën a taa: “Wë un haika e. Dee tjubitjubi soni u di Njunjun Tii u Masa Gadu, unu musu sabi de tuu. Ma dee oto sëmbë, [de dë kuma dee sëmbë Esaja bi taki taa:]

De ta luku ma de an ta si soni.

De ta haika ma de an ta fusutan.

Hën mbei mi ta fan ku de a nöngö.”

¹¹Hën a taki da de taa “Wë di puu u di oto dë sö taa: di sii, hën da di Wöutu u Gadu. ¹²Nöo di ka di sii kai a di pasi, hën da te wan sëmbë jei di Wöutu, nöo di didibi ko puu ën nëen hati wante fu an fika ta biibi u Gadu heepi ën.

¹³“Nöo di ka a kai a sitonu goon, nöo hën da di sëmbë di kisi di Wöutu seei ku wai, ma te toobi miti ën faa poobëen luku ee a biibi Gadu tuutuu, nöo a ta toona tuwëen disa biga aan lutu wan bëtë.

¹⁴“Nöo di ka a kai a maka kamian, nöo hën da di sëmbë di tei di Wöutu tuu, ma a a’ bookohedi u dee soni u di goonliba aki tumisi. A ta pakisei dee peipei libi u di goonliba aki, hoki wan ku bunu wan

tuu, ta suku gudu ku piizii. Dee lö soni dë ta fuu di sëmbë hati te nöo di Wöutu an sa ko soni möönsö.

¹⁵“Ma nöo ka di sii kai a bunu goon, hën da a kai a wan bumbuu sëmbë hati. Nöo di a jei di Wöutu, nöo a ta hoi ën nëen hati ta pakisei ën tee a ko soni seei nëen libi.”

Aki Masa Jesosi ta taki

andi limbo ta du.

Maik. 4:21-25

¹⁶Nöo hën a taki möön taa: “[Di Wöutu u Masa Gadu dë kuma wan faja e.] Nöo na wan sëmbë o sëndë faja te a kaba, nöo a butëen a wan bungu dendu, nasö a soni basu. Ma a o butëen a wan heihei kamian ka hii dee sëmbë dë a di wosu sa si soni ku ën. ¹⁷Nöo te di limbo fëen kai ko dë, nöo na wan soni o fika tjubitjubi tee nöo sëmbë an o si ën e, nöo na wan soni sa danga tee an o sa ko a limbo.

¹⁸“Nöo un seti jesi be un jei bunu e, dee sëmbë. Biga di sëmbë di bi jei soni kaa, nöo a o sa jei möön hia. Ma di sëmbë di an kë jei seei, nöo di piki soni di a bi mëni taa a jei, hën a o toona lasi.”

Aki Masa Jesosi mbei de ko sabi ambë da famii fëen.

Mat. 12:46-50; Maik. 3:31-35

¹⁹Wan daka hën Masa Jesosi dë a wan wosu ta lei sëmbë. Te wan pisi hën hën mama ku dee baaa fëen ko u ko luku ën, ma dee sëmbë bi hia a di kamian tee de an sa feni pasi u go dou nëen. ²⁰Nöo hën wan sëmbë go taki da Masa Jesosi taa: “Mësitë o, i mama ku dee baaa fii ko a i aki. De dë a döo dë, nöo de kë si i.”

²¹Hën a taa: “Sö nö baa? Wë nöo dee sëmbë i si mi ku de dë aki, nöo de da mi mama ku mi baaa e. Wë biga dee sëmbë dee ta jei Gadu buka ta piki ën, de da mi bëë kaa.”

**Aki Masa Jesosi mbei di ventu
ku di wata ko kötö.**

Mat. 8:23-27; Maik. 4:35-41

²² Wan daka hën Masa Jesosi ku dee bakama fëën dë a wata bandja dë, hën a taki da de taa: “Un boo subi a boto koti wata go a di oto së banda ala.” Nöo hën wante hën de subi a boto tuusi go a mindi wata. ²³ Nöo hën Masa Jesosi go kandi ta duumi.

Hën de nango te wan pisi, hën wan gaan ventu ko ta seki di wata tee di boto ta biinga seei u singi. ²⁴ Hën de go kai ën weki taa: “Masa hesi, hopo ooo, hopo! Woo dëdë a wata tuu kaba!”

Nöo hën Masa Jesosi hopo, nöo hën a gandji da di wata ku di ventu. Nöo hën wantewante dë hën di wata ku di ventu tuu ko kötö pii.

²⁵ Nöo hën Masa Jesosi hakisi de taa: “Dee sëmbë aki, andi mbei un fëëë sö? Naasë di biibi fuunu dë? Wan sabi taa mi ku unu dë aki nö?”

Ma nöo fa a du dë, nöo a foondo de te de ko fëëë. Hën de ta hakisi de na de taa: “Wë ambë seei da di sëmbë aki, dee sëmbë? Biga ventu ku wata tuu ta piki ën buka.”

**Aki Masa Jesosi puu wanlô hia
taku soni a wan sëmbë liba.**

Mat. 8:28-34; Maik. 5:1-20

²⁶ Nöo baka u di dë, hën Masa Jesosi ku dee bakama fëën nango teefa de go tjökô a di pisiwata u dee Galasëni sëmbë, leti a oto banda u Galilea dë.

²⁷⁻²⁹ Nöo di a nango a tela, hën wan sëmbë u di köndë ko miti ku ën. Di lö sëmbë dë, a abi wanlô hia taku soni nëën liba, nöo de dë nëën liba longi kaa. An ta bisi koosu a sinkii, an ta libi a wosu, an ta libi seei kumafa libisëmbë ta libi möön, ma a ta dë fëën a dee sitonu baaku ka de ta bei dëdë. Dee sëmbë u di köndë mbei möiti a hii fasi te de wei. De ta tai ën ku

bui, ma a ta booko dee bui kölökölô seei lusu puu, nöo dee taku soni nëën liba ta hai ën ta tja go a dee sabana kamian. Na tide oto de ta penëën sö.

Nöo hën di a si Masa Jesosi, nöo hën a kai olo tuwëën seepi a goon a Masa Jesosi fesi. Nöo hën a taa: “Jesosi, i di Mii u di Möön Hei Gadu a liba, andi mi ku i abi? I ko aki fii ko pena mi nö? Mi begi i, na sitaafu mi e!” Biga Masa Jesosi bi bai ën kaa taa a musu kumutu a di sëmbë liba.

³⁰ Nöo hën Masa Jesosi hakisi ën taa: “Un në fii?”

Hën a taa: “Mi da A-Hila-Möön-Hii.” Biga de bi dë hia te sëmbë an sa konda de.

³¹ Nöo hën de begi Masa Jesosi fa an musu tuwë de go a di sitaafu kamian u de eti. ³² Nöo wanlô hagu bi dë a wan kuun bandja ta pii soni ta njan. Nöo hën dee soni taa be Masa Jesosi da de pasi fu de go a dee hagu dë. Nöo hën a taa: “Un go!”

³³ Nöo hën de kumutu a di womi, hën de go a dee hagu. Nöo fa u ta taki aki, hën dee hagu kumutu kule gililili go kai a wata djulululu dëdë fiaa.

³⁴ Hën dee sëmbë dee bi ta luku dee hagu, hën de kule go a ganda go paaja di buka te dou a hii kamian u di köndë dë tuu taa sö wan soni de si. ³⁵ Nöo hën hii dee sëmbë tuu booko kumutu a dee kamiankamian ko luku andi pasa. Nöo hën de go si di womi di dee soni bi dë nëën liba dë, sindosindo a Masa Jesosi bandja a goon dë pii. A dë ku koosu a sinkii, ku ën bumbuu fusutan. Nöo hën de tuu ko fëëë.

³⁶ Nöo hën dee sëmbë dee bi si di soni, hën de konda da dee otowan fa Masa Jesosi bi puu dee soni a di sëmbë liba. ³⁷ Nöo hën di fëëë de fëëë dë, hën mbei hii dee sëmbë u di pisiwata dë begi Masa Jesosi taa, gaantangi be a kumutu a di

köndë u de go. Nöo hën Masa Jesosi subi a di boto faa go.

³⁸ Nöo hën di sëmbë di Masa Jesosi bi puu dee soni nëen liba naandë, hën a taki da Masa Jesosi taa a kë go ku ën.

Ma Masa Jesosi taki dëen taa: ³⁹ “Wë, nönö, mati. Toona go a i köndë, nöo i go konda da dee sëmbë kumafa Gadu du i bunu tjika.”

Hën di sëmbë piki, nöo hën a go nëen köndë go ta paaja di buka ta konda da hii sëmbë di bunu di Gadu du ën.

⁴⁰ Hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen toona koti go a di oto së banda ka de bi kumutu. Nöo di de go dou, nöo hën dee hia sëmbë bi sai dë wai ku de, biga de bi dë ta luku Masa Jesosi faa toona ko.

Aki Masa Jesosi heepi wan mujëe ku wan mujëe mii.

Mat. 9:18-26; Maik. 5:21-43

⁴¹ Nöo a di ten dë seei, hën wan hed-ima u keiki de kai Jailusi ko a Masa Jesosi. Nöo hën a tjökö kini a goon nëen fesi begi ën taa gaantangi be a ko nëen wosu. ⁴² Biga a abi wan kodo mujëe mii fëen tö nöo a abi tuwalufu jaa, ma nöo a siki seei tee a dë a dëdë ku libi maun.

Nöo hën Masa Jesosi piki ën taa, “Söö. Wë antoobi, mati. Un boo go.”

Nöo hën de tei pasi nango, nöo hën wanlö hia sëmbë ta waka ku ën ta peetëen seei tee na soni.

⁴³ Nöo di juu dë, hën wan mujëe bi sai a di köndë naandë, a bi dë ku wan siki tuwalufu jaa longi kaa, soni ta kule nëen an ta tapa möönsö. A go a data seei te a wei, ma an sa ko bunu möönsö. ⁴⁴ Hën di a jei taa Masa Jesosi ko dë, nöo hën wë a waka saapisaapi nëen baka go panjëen a dee jëkëjëkë u di koosu buka fëen. Nöo hën wante, hën a ko bunu kaa.

⁴⁵ Ma nöo hën Masa Jesosi bia hakisi taa: “Ambë panjan mi?”

Nöo hën de tuu ta piki taa: “Na mi.” Disi taa: “Na mi.” Disi taa: “Na mi.”

Nöo hën Petuisi taa: “Wë Masa, luku fa dee sëmëni hia sëmbë ta peeta i aki. Nöo unfä joo du sabi ambë panjan i?”

⁴⁶ Hën Masa Jesosi taa: “Aai, ma seei mi sabi taa wan sëmbë panjan mi. Biga mi fii wan kaakiti kumutu a mi sinkii go kula wan sëmbë.”

⁴⁷ Nöo hën di mujëe si taa wë di soni an sa tjubi möön. Nöo hën a ko ku panta seei ko tjökö kini a goon a Masa Jesosi fesi a hii dee sëmbë wojo dë. Nöo hën a konda hii soni dëen, andi mbei a waka ko panjan di koosu jëkëjëkë fëen, ku fa a ko bunu. De tuu a pii konda dëen.

⁴⁸ Nöo hën Masa Jesosi taa: “Mujëe, na fëëe möön e. Di biibi fii aki, nöo a heepi i kaa. Go fii a i wosu ku piizii.”

⁴⁹ Nöo di juu dë seei, hën wan u dee sëmbë u di hedima u keiki di bi ko kai Masa Jesosi faa ko kula di mujëe mii fëen dëen, ko dou. Hën a taki dëen taa: “Mati, gaan soni. An dë fii mbei di Mësitë ko möön e, biga di mii fii dëdë kaa.”

⁵⁰ Ma nöo hën Masa Jesosi seei taki da di tata u di mii taa: “Na fëëe e, mati. Hoi di biibi fii a mi liba nöömö, nöo joo si. Di mii fii o toona ko bunu.”

⁵¹ Nöo hën de nango te de go dou a di wosu. Nöo Masa Jesosi an kë oto sëmbë go ku ën a di wosu ka di mii dë möön leki Johanisi, Petuisi, Jakobosi, ku di mii tata ku ën mama nöo.

⁵² Nöo di a go dou a di wosu dendu, hën a taki da dee sëmbë dee ta bai ta këë naandë taa be de an këë möön. Wë biga di mii na dëdë a dëdë, duumi a ta duumi. ⁵³ Nöo hën de lafu ën mbei ën fa, biga de bi sabi tuutuu taa di mii dëdë.

⁵⁴ Nöo hën a pasa go dou a di mujëe mii. Nöo hën a panjëen a maun, hën a kai ën taa: “Mujëe mii, hopo e.”

⁵⁵ Nöo hën wantewante dë, hën di mujëe mii weki hën a hopo. A libi baka. Nöo

hën Masa Jesosi taa be de dëen soni u njan.

⁵⁶Nöö di soni foondo di mama ku di tata u di mii te na soni. Ma Masa Jesosi taki da de taa: “Di soni i si pasa aki, nöö wan musu taki ën da sëmbe e.”

Aki Masa Jesosi manda dee bakama fëen go a dee köndëköndë.

Mat. 10:5-15; Maik. 6:7-13

9A baka u di dë, hën Masa Jesosi kai dee tuwalufu bakama fëen ko nëen. Hën a da de kaakiti ku taki fu de ta jaka dee gadu ta puu a sëmbe hedi. Söseei a da de kaakiti tu u de ta kula hii sootu pei siki u sëmbe. ²Nöö hën a manda de u de go ta lontu a dee peipei köndë ta konda da sëmbe taa Masa Gadu ta hopo di Njunjun Tii fëen fa u dë aki. Nöö söseei tu de musu kula dee sikima ko bunu.

³Hën a taki da de taa: “Fa woon go aki, nöö wan musu tja soni go ku unu e. Wan musu tja wakatiki. Wan musu tja saku. Wan musu tja njanjan. Wan musu tja möni. Nöö dee koosu dë a unu sinkii dë, nöö ku de nöö un musu go. ⁴Nöö te wan sëmbe hoi unu nëen wosu, nöö naandë un musu dë fu tee un kumutu a di köndë dë.

⁵“Nöö te un go a wan köndë, nöö te de an kë haika di buka fuunu, nöö un musu feki di sandu u di köndë di bi peka a unu basufutu puu tuwë da de e, be a fika kuma wan maaka taa un bi konda di buka da de ma de an bi këen. Nöö a fika da de.”

⁶Nöö hën de go. De ta waka a dee köndëköndë ta konda di Bunu Buka u Masa Gadu ta kula sëmëni sikima.

Aki lei fa dee soni u Masa Jesosi ta danga Könu Helodi.

Mat. 14:1-12; Maik. 6:14-29

⁷Di juu dë, hën Könu Helodi, di ta tii Galilea Köndë, ko jei hii dee soni Masa

Jesosi ta du. Nöö a toobi ën tee na soni, biga de an sabi ambë ta du dee soni dë. So sëmbe taa wë Johanisi di Dopuma [di di könu bi kii] hën hopo baka a dëdë ko ta du dee soni. ⁸So sëmbe taa di fesiten tjabukama u Masa Gadu de kai Elia hën toona ko, ee nasö wan u dee oto awoo fesiten tjabukama hën weki baka.

⁹Hën Könu taa: “Wë Johanisi miseei bi kii, nöö ma sabi ambë da di sëmbe dë.” Nöö hën a ta mbei möiti nöömö faa musu si ën.

Aki Masa Jesosi da feifi dusu sëmbe soni u njan.

Mat. 14:13-21; Maik. 6:30-44; Joh. 6:1-14

¹⁰Nöö hën a baka wan pisiten, nöö hën dee tjabukama toona ko a Masa Jesosi, hën de konda dëen fa soni bi waka di de tja di Buka go a dee köndëköndë. Nöö hën Masa Jesosi tei de, nöö hën de ku ën go a [wan sabana kamian zuntu ku] wan köndë de kai Betisaida, de wanwan.

¹¹Nöö di lanti jei taa Masa Jesosi go a di kamian dë, nöö hën de faakëen. Nöö di a si de, hën a kisi de ku wai. Nöö hën a ta konda da de kumafa Masa Gadu ta hopo di Njunjun Tii fëen fa u dë aki. Hën a ta kula dee sikima u de tu.

¹²Nöö hën de dë te di sapate buka, hën dee bakama u Masa Jesosi ko nëen. Hën de taki dëen taa: “Masa o, fa u dë a di kamian aki, nöö a lati kaa. Nöö na fii manda dee sëmbe go nö, be de go a dee boiti ku dee köndë dee dë a zuntu aki go suku soni u njan ku kamian u duumi.”

¹³Nöö hën Masa Jesosi taki da de taa: “Wë nönö, wan musu mbei dee sëmbe go e. Un da de soni u njan.”

Hën de taki dëen taa: “Wa abi soni u njan aki möön leki feifi bëë ku tu fisi tö. Ee na i kë fuu go bai soni u njan da de, ma de hia e!”

¹⁴Nöö hën Masa Jesosi taki da de taa: “Wë un mbei dee sëmbe sindo a hiphipi

u feifiteni sö te dou.” Biga dee sëmbë bi dë kuma feifi dusu womi sö bifö i abi mujëe ku mii.

¹⁵Nöö hën dee bakama go seeka dee sëmbë buta te de kaba. ¹⁶Nöö hën Masa Jesosi hopo wojo a liba, nöö hën a da Masa Gadu tangi. Hën a booko dee bëëë ku dee fisi pisipisi, hën a da dee bakama fëen. Nöö hën de tja go paati da dee sëmbë, ¹⁷hën de njan tee bëë u de fuu. Nöö hën dee bakama go pii dee pisi dee fika te de kaba, de fuu tuwalufu gaan manda.

Aki Petuisi taki ambë da

Masa Jesosi.

Mat. 16:13-19; Maik. 8:27-29

¹⁸Wan daka möön, hën Masa Jesosi go dë a wan kamian hën wanwan ta begi. Te wan pisi hën dee bakama fëen ko nëen, hën a hakisi de taa: “Wë fa mi ku unu ta waka ta lontu aki, ambë lanti ta taki taa mi dë? Andi u mi de ta pakisei?”

¹⁹Hën de taa: “Wë u ta jei de ta taki taa i da Johanisi di Dopuma di de bi kii, hën toona weki. So sëmbë taa i da Elia, di fesiten tjabukama u Masa Gadu, hën toona weki ko a goonliba baka. Ee nasö wan u dee oto fesiten tjabukama kuma ën, hën toona weki. Sö de ta mëni.”

²⁰Nöö hën Masa Jesosi hakisi de taa: “Wë unu wë, fa mi ku unu ta waka ta lontu aki, ambë un mëni da mi?”

Nöö hën Petuisi piki ën taa: “Masa o, i da di Paamusi Kõnu e, di Keesitu di Gadu bi paamusi taa a o manda ko da u ƿfaa heepi u.” ²¹Nöö hën Masa Jesosi bai de taa de an musu konda di soni dë da na wan sëmbë.

Aki Masa Jesosi ta konda da de kumafa de o kii ën.

Mat. 16:20-28; Maik. 8:30-9:1

²²Nöö hën a taki da de taa: “Un haika e, dee sëmbë. Mi di ko dë Libisëmbë Mii

aki musu tja sëmëni sitaafu e. Fa dee Gaan Womi ku dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti sai dë, de an dë a mi du nöö de o tja mi go kii. Ma a di u dii daka fëen nöö mi o toona weki baka a dëdë e.”

Sö Masa Jesosi taki da de te a kaba.

Aki Masa Jesosi konda da de fa de musu du bifö de sa waka nëen baka.

²³Hën a taki da de möön taa: “Ee wan sëmbë i kë ko a mi baka, nöö dee du fii an musu hati i fii disa e. Nöö hiniwan daka i musu ta tja di sitaafu di o ta miti i fu di i ta waka a mi baka, leti kumafa wan sëmbë ta tja wan lakpa pau u de pekëen kii. ²⁴Biga ee wan sëmbë i ta suku fii hoi i libi ku dee du fii, nöö ja o feni ën kumafa i kë möönsö e. Ma di sëmbë di hopo ën seei ku telu da mi, nöö hën o feni ën kumafa a kë. ²⁵Wë biga ee wan sëmbë i feni hii bunu u di goonliba aki tuu ma i dëdë go a didibi faja, nöö andi i wini? ƿNëen da i sei i hedi bai kaapusa nö?”

²⁶“Biga ee wan sëmbë sen ta kisi i fii piki taa i nama ku mi ta tei dee lei u mi a goonliba aki, nöö söseei tu te mi go te mi ko u mi ko tei di kõnu bangi u mi, nöö sö sen o kisi mi da i tu. Biga wan daka o dou di mi o ko ku di gaan waiti u mi ku di u mi tata, ku di u dee basia u Gadu Kõndë ala tuu. Nöö di juu dë, sen o kisi mi tu fu mi nama ku di sëmbë naandë.

²⁷“Nöö dee sëmbë, un haika bunu e. Fa mi ta fan ku unu aki, nöö so u dee sëmbë dë aki an o dëdë bifö de o si fa Masa Gadu o hopo di Njunjun Tii fëen.”

Aki Masa Jesosi ko tooka

a dee bakama fëen wojo.

Mat. 17:1-8; Maik. 9:2-8

²⁸A baka u aiti daka fu di Masa Jesosi taki dee oto dë, nöö hën a tei Johanisi ku Petuisi ku Jakobosi go a wan kuun

liba go ta begi. ²⁹Nöo di a ta begi tee wan pisi, nöo hën fesi fëen ko tooka. Dee koosu nëen sinkii tuu ko ta sëndë kuma te Gadu ta koti faja.

³⁰⁻³¹Te wan pisi, hën tu sëmbë ko naandë ko ta fan ku Masa Jesosi. Dee sëmbë dë seei sinkii ta sëndë te na soni tu, kumafa dee sëmbë ta libi a Masa Gadu Köndë sinkii ta sëndë. Nöo fa de ko ta fan ku ën naandë, de dë wanlô fesiten tjabukama u Masa Gadu dee bi dëdë gaanduwe kaa. Wan de kai Mosesi, wan da Elia. De ko ta fan ku Masa Jesosi u di wooko di Masa Gadu bi mandëen ko a goonliba faa du. Biga de ta taki soni u di fa a o dëdë a Jelusalen.

³²Di juu dë, nöo Petuisi ku dee otowan fëen bi ta duumi. Te wan pisi, nöo hën de weki. Nöo hën de bia luku, de si Masa Jesosi sinkii ta sëndë seei, nöo de si de tu sëmbë tu dee ku hën ta fan dë.

³³Nöo hën di de tu sëmbë o toona go, nöo hën Petuisi taa: “Wë Masa o, a suti fa u dë aki. Nöo ee i kë, nöo u sa mbei dii tjëkëliba, wan fii, wan u Mosesi, ku wan u Elia.” (Ma wë fa Petuisi ta fan dë seei, nöo a dë kuma an saandi a ta taki e.)

³⁴Nöo an kaba u fan seei, hën de si wan bundji saka zaaa ko tapa de. Nöo dee bakama ko fëëë. ³⁵Nöo hën de jei wan tōngō a di bundji dendu taa: “Di sëmbë aki sō, hën da di Womi Mii u mi di mi tei manda ko a goonliba. Nöo hën fuun musu haika e.”

³⁶Nöo di de jei di fan sō kaa, hën de ko si taa Masa Jesosi wanwan tō nöo fika naandë.

Nöo sō wan soni dee sëmbë si pasa e. Ma nöo fa de si ën seei, ma de an kondëen da na wan sëmbë möönsö di ten dë.

Aki Masa Jesosi puu wan soni

a wan mii liba.

Mat. 17:14-21; Maik. 9:14-27

³⁷Di dobooko fëen, hën de kumutu a di kuun liba saka ko a goon, nöo sëmëni sëmbë ko miti ku de.

³⁸Nöo hën wan sëmbë a de mindi bai taa: “Mësitë, gaantangi, heepi mi ku di wan kodo womi mii u mi aki o. ³⁹Wan soni ta ko nëen liba, nöo a ta bai ta tuwëen a goon, nöo sukuma ta kumutu nëen buka. Ee fuu taki, an ta disëen möönsö. Möönmöön a ta kabëen a sösö. ⁴⁰Nöo mi bi begi dee bakama fii fu de puu ën da mi, ma de an sa puu ën.”

⁴¹Hën Masa Jesosi taa: “Huu? Andi seei mi feni a dee sëmbë u di ten aki maun? Fa mi ku de ta dë aki, de an ta biibi möönsö. Taangajesi nöo de abi sō. Fu un longi ten mi musu dë ku unu ta hoi pasensi da unu ufō woon biibi mi?”

Hën a taki da di sëmbë taa: “Tja di mii ko da mi aki.”

⁴²Nöo hën di sëmbë ta waka ta ko ku di mii a Masa Jesosi. Ma nöo de an dou seei, hën di soni kisi di mii tuwë a goon dobëen buta kakakaa.

Nöo hën Masa Jesosi bai ën taa, “Hetji pasa kumutu a di mii liba e!” Nöo hën a kumutu wante, di mii ko bunu. Nöo hën Masa Jesosi tei di mii hën a dëen tata.

⁴³Nöo di soni foondo dee sëmbë tee de taa: “Maingë, mi fëëë di kaakiti u Masa Gadu e! Aai, a a’ poosian tuu.”

Aki Masa Jesosi taki soni

u di dëdë fëen möön.

Mat. 17:22-23; Maik. 9:30-32

Fa dee sëmbë ta fan dë, hën Masa Jesosi taki da dee bakama fëen taa: ⁴⁴“Un haika e, dee sëmbë. Mi o taki wan soni da unu aki, nöo un musu hoi ën fu wan fëëkëtëen. ƁFa i si dee sëmbë ta gafa mi

aki seei, „ma wan ten o dou nöö de o tja Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki go sei da sëmbë fu de kii mi puu.”

⁴⁵Ma nöö di fan a fan dë, a dë wan foombo soni da dee bakama fëën. De an fusutëën möönsö, biga a dë wan tju-bitjubi soni da de. Ma seei de bi fëë u de hakisi ën andi da di soni.

Aki Masa Jesosi ta lei ambë

da fesima.

Mat. 18:1-5; Maik. 9:33-37

⁴⁶Wë nöö di juu dë, hën wan gaan toobi hopo a dee bakama dendu. De ko ta hakisi deseei taa: “Undi fuu seei dë di möön hei wan a di wooko aki?”

⁴⁷Nöö hën Masa Jesosi saandi de ta pakisei, hën a go tei wan mii tja ko buta nëën bandja naandë. ⁴⁸Hën a taki da de taa: “Dee sëmbë o, un si di mii aki sö? „An dë wan hei sëmbë, ma tökuseei, di sëmbë di ta tei „sö wan lagilagi sëmbë kuma, di mii aki fu mi hedi, nöö hën da a ta tei miseei tu. Nöö di sëmbë di ta tei mi, nöö hën ta tei di Sëmbë di manda mi ko aki.

“Nöö di sëmbë di a’ sakafasi te a ta butëën seei a hii dee otowan fëën basu, nöö hën da di möön hei sëmbë a Masa Gadu wojo e, dee sëmbë.”

Aki ta lei ambë ku Masa

Jesosi dë a wan së.

Maik. 9:38-40

⁴⁹Nöö hën wan u dee bakama u Masa Jesosi de kai Johanisi taki dëën taa: “Masa, u bi si wan sëmbë ta puu soni a sëmbë liba ku i në, ma di sëmbë dë an bi ta nama ku i kumafa u ku i nama aki. Nöö hën u tapëën taa be an musu du sö.”

⁵⁰Hën Masa Jesosi taa: “Wë nönö womi, wan musu tapëën e. Biga ee wan sëmbë an dë feantima fuunu, nöö hën da unu ku ën dë a wan së.”

Aki wan köndë an kë da Masa Jesosi kamian u duumi.

⁵¹Wë nöö di juu dë, Masa Jesosi ten ko zuntu faa toona go a Gadu Köndë ka a bi kumutu. Nöö di a sabi sö kaa, hën a buta taa a o go a Jelusalen. ⁵²Nöö hën a manda wantu u dee bakama fëën go a fesi u de go suku kamian u de duumi a pasi.

Nöö hën dee bakama fëën go te de go dou a wan u dee köndë u dee Samalia sëmbë, hën de go hakisi wanlö sëmbë dë kamian u de ku Masa Jesosi duumi.

⁵³Ma nöö dee sëmbë sabi taa a Jelusalen de nango, nöö hën mbei de piki de taa de aan kamian da de u de duumi. ⁵⁴Nöö hën dee sëmbë bia toona ko piki Masa Jesosi baka.

Nöö hën di Johanisi ku Jakobosi jei di soni, hën de hakisi Masa Jesosi taa: “Masa o, ja kë fuu kai faja kumutu a liba ko kaba dee sëmbë dë a sösö nö?”

⁵⁵Nöö hën Masa Jesosi bai de taa: “Nönö womi, un sooti pei pakisei da di dë? Un kaba ku dee soni dë!”

⁵⁶Nöö hën de pasa go suku kamian a oto köndë duumi.

Aki Masa Jesosi ta leti dee sëmbë kë waka nëën baka.

Mat. 8:19-22

⁵⁷Nöö fa de dë a pasi nango dë, hën wan sëmbë ko a Masa Jesosi ko taki dëën taa: “Mi kë go ku i aluwasi naasë i nango.”

⁵⁸Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Wë a bunu, ma i sabi nö? Dee mbeti abi baaku ka de ta kandi duumi, nöö söseei dee piki fou abi wosu tu. Ma Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki, ma abi kamian ka mi ta dë e. „Ma ee i kë sö, nöö i ko boo go.”

⁵⁹Nöö hën wan oto daka möön, hën Masa Jesosi kai wan womi faa musu ko dë bakama fëën. Hën di womi taa: “Antoobi, mi sa ko, ma mi kë begi i wan soni

ufö. Mi kë dë te mi tata dëdë mi bei te mi kaba, nöö mi ko e.”

⁶⁰Hën Masa Jesosi taa: “Wë nönö womi, be dee sëmbe dee an dë a mi du bei dee dëdë sëmbe u de e. Ma ju, be i ko go ku mi go paaja di Buka, be sëmbe ko sabi taa Masa Gadu ta hopo di Njunjun Tii fëen fa u dë aki.”

⁶¹Nöö hën wan oto daka möön, hën wan womi taki da Masa Jesosi taa a kë ko bakama fëen. Ma a kë faa dëen pasi be a go da dee sëmbe fëen wosu adjoiisi ufö a ko.

⁶²Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Aai, wë mi jei, ma i sabi nö? Ee wan sëmbe ta du wan wooko ku tu hati nöö di wooko dë an o ko bumbuu soni möönsö. Nöö ee wan sëmbe ta wooko a di lö fasi dë, nöö an bumbuu tjika faa ko dë wan wookoma a di Tii u Gadu dendu e.”

Aki Masa Jesosi manda wanlö

hia bakama fëen u de go

paaja di Buka.

10 Wan oto daka möön, hën Masa Jesosi kai sëbënteni-ku-tu u dee bakama fëen ko nëen. Nöö hën a manda de tu ku tu u de musu go a dee pikipiki köndë ku dee gaangaan köndë ka hënseei bi pakisei faa musu go, be de konda da dee sëmbe taa Gadu ta hopo di njunjun tii fëen.

²Nöö hën a taki da de taa: “Un haika e, dee sëmbe. Di goon bigi nöö di njanjan lepi u koti, ma wookoma biti poi. Nöö un begi Masa Gadu e, faa puu hia sëmbe manda go a di wooko fëen.”

³Nöö hën a toona taa: “Fa mi ta manda unu aki, mi ta manda unu leti kuma sikafu mii nango a pëndë mbeti dendu. Ma un go nöö. Mi ta manda unu. ⁴Nöö fa woon go dë, wan musu tja möni e, wan musu tja saku. Nöö dee susu un tuusi a

unu futu dë, nöö ku de nöö un musu go. Nöö te un nango, wan musu ta buuja ta da oto ku sëmbe a pasi.

⁵⁻⁶“Nöö ee de kai unu a wan wosu fuun go duumi, nöö un musu begi da di sëmbe abi di wosu taa: ‘Masa Gadu musu dë ku i e.’ Nöö fa woon taki dë, nöö ee wan bumbuu sëmbe sai naandë di fiti u feni di bunu i begi dëen dë, nöö di bunu o tan a di wosu. Ma ee di sëmbe an fiti di lö bunu dë, nöö di bunu o toona ko a unu baka.

⁷“Nöö fa de o tei unu a di wosu dë, nöö naandë un musu tan e. Wan musu kumutu ku unu lai go libi a oto wosu. Nöö te de da unu soni u njan, nöö un musu njan mën. Sen an musu kisi unu. Biga wan wookoma musu feni hën paima fu di wooko di a ta du.

⁸“Nöö te un go a wan köndë nöö ee de kisi unu ku piizii, nöö di soni i si de seeka da unu fuun njan nöö hën un musu njan e.

⁹“Nöö un kula dee sikima dee sai a di köndë dë. Nöö un taki da hii dee sëmbe taa di ten kisi u Masa Gadu hopo di Njunjun Tii fëen awaa, nöö be de seeka u ko nëen.

¹⁰“Ma te un go a wan köndë, nöö ee dee sëmbe dë nëen an kë haika unu, nöö un musu go taanpu a sitaati u di köndë, nöö un taki da de taa: ¹¹‘Di doti u di köndë aki di bi peka a u futu, nöö u feki ën puu tuwë disa da unu e, kuma wan maaka taa Masa Gadu o sitaafu unu. Biga u bi ko fuu konda da unu taa Masa Gadu ta hopo di Njunjun Tii fëen fa u dë aki, ma wan këen. Nöö di hebi fëen fika da unu e. U, u nango.”

¹²Nöö hën a toona taki möön taa: “Nöö un musu sabi taa a di daka di Masa Gadu o kuutu hii mundu, nöö di sitaafu di köndë dë o kisi o möön hogi möön leki di hogi köndë de kai Sodom bi kisi e.”

Aki Masa Jesosi bai helu

da wanlō kōndē.

Mat. 11:20-24

¹³Nöo hën Masa Jesosi taa: “Mi bai helu da un dee sēmbē ta libi a Kolazin ku dee u Betisaida e. Wē biga ee dee kōndē de kai Sidon ku Tilusi bi si dee gaan foombo wooko dee mi ta du a unu mindi aki, nöö de bi o bia de libi gaan-duwe kaa. Di hogilibi u de bi o hati de tee de bi o bisi djodjo go sindo a goon ta tuwē sindja a de sinkii. Sö a bi o hati de tjika. Ma un dee sēmbē u Kolazin ku Betisaida si dee foondo wooko u mi, ma töku wan a’ toobi möönsö fuun disa dee hogilibi fuunu.

¹⁴“Nöo hën mbei mi taki taa tee Masa Gadu o kuutu goonliba, nöö di sitaafu woon kisi o hogi möön di Sidon ku Tilusi o kisi.

¹⁵“Nöo un dee sēmbē u Kapenaumi tu, unfa un mēni? Un mēni taa di hei fuunu aki o tja unu go a Gadu Kōndē nö? Nönö e, na seei. Ma a didibi faja a o tja unu go! „Biga mi ko a unu ma wan tei di lei u mi u soni möönsö.”

¹⁶Nöo hën Masa Jesosi taki da dee bakama fēen taa: “Ee wan sēmbē ta piki unu buka, hën da a ta piki di buka u mi kaa. Ma ee wan sēmbē an tei unu, nöö hën da an tei mi tu, söseei an tei di Sēmbē di manda mi ko aki tu.”

Aki Masa Jesosi ta lei

dee bakama fēen

andi de musu wai da.

¹⁷Nöo hën de sēbēnteni-ku-tu bakama u Masa Jesosi go tefa de toona ko, nöö de ta wai seei. De taki dēen taa: “Masa o, fa u go dē, nöö dee gadu bi saka a u basu seei, di u tei di nē fii bai de.”

¹⁸Hën Masa Jesosi taki da de taa: “„Awa, sö de o saka da unu tuu.” Biga miseei bi si fa di kaakiti u didibi bi booko saka gaanduwe kaa. Mi si ën, a kumutu a liba ala pasa a mi wojo valau sö, kuma liba koti faja go a goon. Nöö fa dee gadu saka a unu basu dē, nöö sö de o ta saka.

¹⁹“Biga mi ta da unu makiti a di gaan felantima fuu liba e, ku hii dee hogi soni dee a o manda ko a unu, te dou ku sin-deki ku kukutulabu tuu. De an o sa du unu hogi.

²⁰“Ma tökuseei na fu di soni dē hedi un musu ta wai e. Na fu di dee gadu ta saka a unu basu mbei un musu ta wai tu. Ma un musu ta wai seei fu di un sabi taa nē fuunu dē sikifisikifi a Masa Gadu Kōndē ala.”

Aki Masa Jesosi konda da dee bakama fēen kumafa de abi bunuhedi tjika.

Mat. 11:25-27, 13:16-17

²¹Nöo hën di Akaa u Gadu mbei Masa Jesosi ko wai tee na soni. Hën a taa: “Masa Gadu, gaantangi fii o. I da Masa u liba ala ku goonliba aki tuu. Nöö mi da i tangi u di a dē taa i tjubi dee soni fii da dee kōnima ku dee sabisonima u di goonliba aki te de an sa sabi de möönsö. Nöo hën i toona mbei dee lagilagi sēmbē aki dee ta piki i buka, ko sabi de. Aai Taata, gaantangi fii e. Biga sö i feni ën taa a bunu. Wē nöö i bigi e, Taata.”

²²Hën a taa: “Dee sēmbē o, mi Tata buta hii soni a mi maun e. Nöö na wan sēmbē sabi kaba u di Mii boiti di Tata nöö. Söseei na wan sēmbē sabi kaba u di Tata tu boiti di Mii nöö, ku di sēmbē di di Mii kē faa ko sabi ën.”

²³Nöo hën a bia luku dee bakama fēen, nöö hën a taki da de taa: “Un dee sēmbē aki, un abi bunuhedi e, fu dee soni dee un ta jei ku dee un ta si aki. ²⁴Biga sōmēni u dee fesiten tjabukama ku dee kōnu tuu bi hangi u de si dee soni un ta

si aki. De bi hangi tu u de jei dee soni dee un ta jei aki, ma de an bi sa jei de.”

Aki Masa Jesosi konda di oto u wan bunuhati Samalia sēmbē.

²⁵ Te wan daka, hēn wan u dee sabima u wēti hopo go a Masa Jesosi u go poobēen luku. Nōō hēn a hakisi ēn taa ee andi faa musu du te nōō a sa feni di teego libi u Masa Gadu.

²⁶ Hēn Masa Jesosi hakisi ēn taa: “Andi sikifi a Gadu Buku? Andi i ta lesi nēen?”

²⁷ Hēn a taa: “Wē mi ta lesi taa i musu lobi Masa Gadu ku hii i hati ku hii i akaa ku hii i taanga ku hii pakisei fii. Nōō i musu lobi di otowan fii leti kumafa i lobi i seei.”

²⁸ Nōō hēn Masa Jesosi taa: “Wē fa i piki dē, nōō i piki bunu. Sō fii libi tuu, nōō joo dou a Masa Gadu Kōndē.”

²⁹ Ma di di womi si taa di soni a hakisi dē nēen a feni, hēn a toona hakisi Masa Jesosi taa: “Wē ambē da di otowan u mi di mi musu lobi kuma miseei?”

³⁰ Nōō hēn Masa Jesosi tei wan oto konda dēen. A taa: “Wan sēmbē bi kumutu a Jelusalen nango a Jelikou. Nōō hēn a nango te wan pisi, hēn wanlō fu-fuuma ko kisi ēn panjan. Hēn de fon mēn te a fon. Hēn de tei dee soni fēen dee a bi tja tuu, te kisi ku dee koosu dee bi dē nēen sinkii. Hēn de disēen a goon dē a dēdē ku libi maun, hēn de go u de.

³¹ “Nōō hēn a sai dē te wan pisi, hēn wan u dee begima di ta wooko a Masa Gadu Wosu ko ta pasa. Nōō di a si di womi a goon dē, hēn a koti lontu a oto sē pasa go fēen.

³² “Nōō a baka u di dē, hēn wan u dee bakamii u Leifi di ta wooko a Masa Gadu Wosu ko ta pasa tu. Nōō di a ko si di womi a goon dē, hēn a luku ēn diin te a kaba. An du wan wojo soni mōōnsō. Hēn a koti lontu a oto sē pasa go fēen.

³³ “A baka fēen hēn wan Samalia sēmbē ko ta pasa dē tu. Nōō di a si di

womi a goon naandē, nōō hēn tjali fēen kisi ēn te a taa: ‘Wē di sēmbē aki, ɿfa u ku dee lō sēmbē aki dē feanti seei, ma tjali fēen kisi mi, nōō ma sa disēen aki go. Mi musu heepi ēn.’

³⁴ “Nōō hēn a go a di womi go lobi deesi a dee koti buka fēen hēn a tai de te a kaba. Hēn a hopo ēn buta a di mbeti fēen liba, hēn a ta tjēen te a wan lanti-wosu. Nōō naandē a go sōlugu ēn.

³⁵ “Nōō di mamate hēn a hopo, nōō hēn a go a di sēmbē di abi di wosu. Nōō hēn a tei mōni, hēn a dēen. Hēn a taki dēen taa: ‘Womi o, gaantangi baa, luku di sēmbē aki bunu da mi, nōō ee di mōni an tjika nōō te mi toona nōō mi o paka i dou.’” Sō wan oto Masa Jesosi taki te a kaba.

³⁶ Nōō hēn a bia hakisi di womi di bi ko nēen dē taa: “Wē mati, andi i pakisei u de dii sēmbē naandē? Undi u de libi ku di womi kuma di otowan fēen di a ta lobi kuma hēnseei?”

³⁷ Hēn di womi taa: “Wē misikuma di sēmbē di bi a’ tjalihati fēen dē.”

Hēn Masa Jesosi taa: “Wē nōō i piki bunu. Nōō i go e, nōō i libi kumafa di womi dē libi dē.”

Aki Masa Jesosi dē

a Maita ku Malia wosu.

³⁸ Nōō di Masa Jesosi ku dee bakama fēen dē a pasi nango ɿa Jelusalen dē, te wan pisi hēn de go dou a wan kōndē. Nōō hēn wan mujēē de kai Maita kai ēn faa ko nēen wosu. Nōō hēn a go.

³⁹ Wē nōō Maita bi abi wan sisa fēen de ta kai Malia. Nōō fa Masa Jesosi ko a de dē, hēn Malia go sindo leti nēen fesi a goon naandē ta haika dee soni a ta taki.

⁴⁰ Ma Maita bi dē ku bookohedi ta seeka soni u njan da Masa Jesosi ku dee bakama fēen. Hēn de dē te wan pisi, an sa tjēen mōōn. Nōō hēn a fan ku Masa Jesosi taa: “Masa o, ja si nō? Fa i si i ko

aki, nöö hën Malia disa mi wanwan tö fu mi seeka hii soni da unu. Ja sa mandëen fa a ko heepi mi nö?”

⁴¹Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Wë Maita o, mujëë, haika e. I dë ku gaan pakisei ta booko hedi a sëmëni soni.

⁴²Ma wan soni nöö dë fanöudu e, mujëë. Fa i si Malia ko sindo ta haika mi aki, nöö hën du di möön bunu soni, nöö ma o puu ën nëen.”

**Aki Masa Jesosi lei dee bakama
fëen fa u de begi Gadu.**

Mat. 6:9-13, 7:7-11

11 Wan daka hën Masa Jesosi bi dë a wan kamian ta begi. Hën a begi teefa a kaba, nöö hën wan u dee bakama fëen hakisi ën taa: “Masa o, andi mbei ja sa lei u fa fuu begi tu, kumafa Johanisi lei dee bakama fëen?”

²Hën a taki da de taa: “Antoobi. Mi o lei unu. Te woon begi, nöö sö fuun musu taki:

Ke, u Tata a liba, hii sëmbe musu lesipeki i e.

De musu sabi taa i dë bumbuu limbolimbo.

U begi taa di Tii fii musu paaja a hii goonliba.

³Nöö u begi i fii da u dee soni u abi fanöudu fuu pasa u libi tide.

⁴Nöö u begi i tu, be i puu u a bëë u dee hogi dee u ta du,

leti kumafa u seei ta puu dee otowan fuu a bëë fu dee hogi de ta du u.

Nöö u begi i taa na disa u da dee soni dee sa hai u tja go a di së u hogi e.

Sö fuun ta begi e, dee sëmbe.”

⁵⁻⁶Hën a toona taki da de taa: “Ee wan sëmbe i a’ wan bunu mati, nöö hën wan sëmbe ko a i a mindi ndeti, nöö joo go a di mati fii. Nöö joo taki dëen taa: ‘Mati, gaantangi baa, mi ko begi i soni. Wan mati u mi kumutu a kamian ko a mi, nöö ma a’ soni u njan fu mi dëen. Gaantangi, juu mi dii bëë.’

⁷“Nöö di sëmbe o piki i taa: ‘Haika, na toobi mi a di juu aki e. Mi söötö döo go kandi kaa. Mi ku dee mii u mi dë a kamba aki, de ta duumi. Ma sa hopo go tei bëë da i möön e.’ Ma nöö fu di di fuka fii bigi, nöö joo ta naki di döo kodo ta begi ën nango nöömö.

⁸“Nöö mi taki e, kandë an o jabi di döo da i fu di un dë mati hedi. Ma fu di i ta naki di döo nëen hedi nöömö te an sa feni pasi duumi, nöö hën mbei a musu hopo tei di bëë da i kuma di mëni i abi fanöudu.

⁹“Fëen mbei mi taki da unu taa i musu ta begi Masa Gadu nöömö e, nöö a o da i di soni di i ta begi ën. I musu ta suku di soni i abi fanöudu nëen, nöö joo feni ën. I musu ta naki di döo fëen, nöö a o jabi ën da i. ¹⁰Biga di sëmbe di ta begi ën, nöö hën a ta da. Di sëmbe di ta suku nëen, nöö hën o feni. Nöö di sëmbe di ta naki di döo fëen, hën a o jabi ën da.

¹¹“Wë nöö fa un dë aki, ee di mii fii pidi i wan pisi fisi nöö i sa tei wan sindeki pisi dëen nö? Na seei. ¹²Nöö ambë dë a unu mindi aki tu di o tei kukutu labu da hën mii ee a pidi i obo. Nönö, sëmbe an dë e.

¹³“Wë nöö fa un ta du hogi so juu seei, ma un sabi taa un musu da dee mii fu-unu bumbuu soni, wë nöö unu Tata a liba wë? An sa da unu di Akaa fëen tu nö, te un ta begi ën.”

**Aki Masa Jesosi ta taki soni
fëen ku dee didibi.**

Mat. 12:22-30, 43-45; Maik. 3:20-27

¹⁴Te wan oto daka möön, hën Masa Jesosi puu wan soni bi dë a wan womi liba. Di soni bi tapa di womi buka nöö di Masa Jesosi jakëen puu, nöö wante-wante a ko ta fan bumbuu baka. Nöö di soni foombo hii sëmbe.

¹⁵Ma seei so u dee sëmbe kosi Masa Jesosi. De taa: “Fa i si a ta puu dee soni a sëmbe liba aki, nöö na ku wan oto kaak-

iti möönsö, ma ku di kaakiti u di hedima u dee didibi de kai Belisabo, ku ën wë a ta du ën e.”

¹⁶Nöo hën wanlō sēmbē sai dē kē poobēen luku. Hën de hakisi ën taa: “Wë dee soni dee i ta du aki, nöo ee i da sēmbē u Masa Gadu tuu, nöo lei u wan maaka be u sa sabi taa Gadu dē ku i tuu.”

¹⁷Ma Masa Jesosi sabi fa de ta pakisei taa na sēmbē u Gadu a dē, ma a dē sēmbē u didibi. Nöo hën a taki da de taa: “Hiniwan kōndē di hopo ta feti ku ën seei, nöo an sa tan e. A o booko. Söseei hiniwan famii di hopo ta feti ku ën seei o kaba a sösö tu.

¹⁸“Wë nöo ee dee didibi hopo ko ta feti ku deseei, nöo unfa i mēni de o du? Na kaba de o kaba a sösö nö? Didibi sa jaka dee otowan fēen go nö?

“Wë nöo di un bai taa ku kaakiti u di hedima fu dee didibi mi ta puu dee otowan fēen, ¹⁹nöo dee sēmbē fuunu dee ta puu soni a sēmbē liba wë? Ambē kaakiti de tei ta du ën? Biga di wan puu nöo u tuu ta puu de. Nöo naandē a o waka mbei dee sēmbē fuunu seei o da unu adjabēē.

²⁰“Nöo un mēni unu seei ku dee lö pakisei dē e. Biga ku di kaakiti u Masa Gadu wë mi ta du dee soni aki. Wë nöo di mi ta du de ku di kaakiti u Masa Gadu, nöo hën da Gadu hopo di Njunjun Tii fēen a unu mindi awaa.”

²¹Hën a toona taki da de möön taa: “Un haika. Solanga wan taanga sēmbē dē fēen seekaseeka ku ën feti lai ta luku ën wosu, nöo na wan kodo sēmbē seei sa ko fufuu soni fēen tja go e. ²²Ma te wan oto sēmbē ko di taanga möön hën, nöo a o sa ko kisi ën panjan feti ku ën tee a wini ën. Nöo a o tei hii dee feti lai fēen dee a bi ta mēni u heepi ën seei, ku dee gudu fēen tuu, tja go paati da dee otowan.”

²³Nöo hën Masa Jesosi taki da de möön taa: “Fa u taki dee soni aki, nöo

di sēmbē di an kē nama ku mi, nöo hën da felantima u mi kaa e. Söseei di sēmbē di an ta suku sēmbē tja ko da mi, nöo hën ta jaka sēmbē puu a mi.”

²⁴Nöo hën a taa: “Te wan gadu dē a wan sēmbē hedi, nöo te a kumutu disēen go, nöo a o ta waka ta lontu ta suku kamian ka dee otowan fēen ta libi te a wei. Nöo a o taa: ‘Wë, nōnō, ma feni kamian aki u mi tan.’

“Nöo a o bia toona ko a di sēmbē hedi ka a bi kumutu dē seei. ²⁵Nöo te a ko naandē nöo a o si di kamian limbolimbo hoo. Di sēmbē an feni wan bumbuu soni buta nēen möönsö.” ²⁶Nöo paa, tjala! A toona ko a di sēmbē hedi baka. Nöo a o go kai sēbēn gadu hogiwan möön leki ën seei, nöo de o ko lai a di sēmbē naandē hedi. Nöo di lö sēmbē naandē, tan fēen o ko dē möön hogi gaanfa möön fa a bi dē a fesi.”

Aki Masa Jesosi ta konda ambē da dee sēmbē sa feni di möön gaan bunu.

²⁷Nöo fa Masa Jesosi ta fan dē, nöo hën wan mujēē bi sai a dee sēmbē mindi dē hopo bai fan ku ën. A taa: “Womi, di mama fii di pai i, a abi kōlōku e, fu di Gadu feni taa hën musu pai i.”

²⁸Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Aai, mujēē, ma fa i si u dē aki, nöo dee sēmbē dee ta jei di Wōutu u Masa Gadu ta piki ën buka, nöo de ta feni di möön gaan bunu möön leki di sēmbē di pai mi e.”

Aki Masa Jesosi ta taki soni

u dee sēmbē fēen ten.

Mat. 12:38-42; Maik. 8:12

²⁹Nöo fa de dē ala, nöo sēmbē ta ko a Masa Jesosi naandē gidjii sö. Hën a taa: “Dee sēmbē u di ten aki, de abi takuhatiböö. Na biibi de kē biibi sö e, ma de ta ko a mi u de feni maaka a mi. Ma ma abi oto maaka u lei de möön leki di maaka u di fesiten tjabukama de ta kai Jona e.

³⁰“Wë biga leti kumafa Jona bi dë wan maaka da dee sëmbë u Ninifei, nöö sösei Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki dë wan maaka da dee sëmbë u di ten u dë aki tu.

³¹“Nöö un haika e. Gaanduwe a fesiten, wan mujëë könu bi kumutu tee a wan longi köndë ko a Jelusalen faa ko jei di köni u Könu Salumon. Ma nöö un dee sëmbë u di ten aki abi wan sëmbë a unu dendu kaa di hei gaanfa möön di fesiten könu dë e, ma tökusei wan kë haikëën.

“Wë nöö woon si fa a o waka a di Gaan Kuutu Daka di Masa Gadu o kuutu hii sëmbë. Biga di mujëë u taki dë, hënseei o hopo ta kuutu unu e, taa: ‘Mi wë bi kumutu a sô wan longi kamian ko haika di fan u di könu, ma unu bi dë leti a wan möön hebi Sëmbë bandja, ma wan bi kë haikëën möönsö.’

³²“Nöö sösei dee sëmbë u Ninifei dee bi piki di buka u Jona o hopo a di Daka dë fu de kuutu unu tu. Biga de bi bia de libi wantewante fu di de jei di fan fu Jona. Ma aki un ta si wan Sëmbë a unu mindi di hei möön Jona gaanfa, ma töku wan kë piki ën buka.”

Aki Masa Jesosi toona ta lei de ku di oto u di faja möön.

Mat. 5:15, 6:22-23

³³Hën a toona taki da de taa: “Na wan sëmbë o sëndë wan faja te a kaba, nöö a tjubi ën a soni basu e. Ma a o sëndëën buta a wan kamian fu hii sëmbë di o ko a di wosu musu sa si limbo ku ën.

³⁴“Nöö ee i sëndë wan faja, nöö ee wojo fii bunu nöö i ta si limbo ku ën fii saandi i ta du. Biga di wojo hën da di faja fii sinkii. Ma nöö ee wojo fii booko nöö ee i sëndë faja buta naandë seei, töku ja o si soni. A sösö dungu nöö joo ta dë. Ja o saandi i ta du.

³⁵“Hën mbei i musu ta köni ku i wojo fu an musu ko dungu. „Nöö sösei i musu

ta köni fu hogi pakisei an musu dë a i hati.”³⁶ Biga leti kumafa i ta si soni bunu te wojo fii dë limbolimbo, nöö sösei ee hati fii dë limbolimbo fii tei Gadu wöutu ta hoi, nöö i o ko dë bumbuu sëmbë te dou.”

Aki Masa Jesosi ta bai helu da

dee Faliseima ku dee

Sabima u Wëti.

Mat. 23:1-36; Maik.

12:38-40; Luk. 20:45-47

³⁷Di Masa Jesosi fan sô tefa a kaba, hën wan Faliseima kai ën faa ko njan nëën wosu. Nöö hën a go ku ën. ³⁸Nöö di juu de sindo u de njan, nöö soni u Masa Jesosi toobi di Faliseima. Biga an wasi „maun kumafa dee Faliseima ta wasi maun.”

³⁹Nöö di Masa Jesosi si taa di soni dë toobi di Faliseima, hën a taki dëën taa: “Un dee Faliseima aki, andi mbei un ta biinga fu sinkii fuunu musu ta dë limbolimbo, ma hatiböö fuunu lai te dou ku hii sootu pei hogi. ⁴⁰Un wisi-wasi di dë? Un ninga taa Masa Gadu kë fu di sinkii fuunu wanwan nöö musu ta dë limbolimbo nöö? Wë di hatiböö fuunu wë?

⁴¹“Wë un musu biinga be hati fuunu dë limbolimbo e, be un ta libi bunu ku hii sëmbë ta heepi dee penama. Biga te un libi sô, nöö an o dë fuun suku fuun ta wasi soni a dee peipei fasi dë möön. Biga hii soni fuunu o ta dë limbolimbo kaa.”

⁴²Nöö di a taki sô da de te a kaba, hën a taa: “Un dee Faliseima aki, mi bai helu da unu e. Fa un sai dë, un ta mbei taa un dë bumbuu möön hii sëmbë. Un ta paati hii soni fuunu, fii da Gadu di fëën sê te dou ku dee pikipiki goon njanjan fuunu tuu kumafa di wëti dë. Nöö di naandë bunu tuu, ma an tjika. Biga wan ta libi bunu ku sëmbë, nöö wan lobi Gadu tu.”

⁴³Hën a toona taa: “Mi bai helu da unu wan pasi möön e, un dee Faliseima. Biga te un go a keiki, nöö un lobi u sindo a di möön hei kamian u di wosu. Te un ta waka a sitaati, nöö un ta kē hii sēmbē musu ta da unu odi a lanti dendu, kuma un hei möön hii sēmbē.

⁴⁴“Nöö mi bai helu da unu e. Un dē leti kuma wan awoo geebi, sēmbē ta waka ta pasa nën liba sōndō de sabi taa ku sō wan hogi soni de ta nama dē.”

⁴⁵Nöö di Masa Jesosi taki sō kaa, hën wan u dee Sabima u Wēti hakisi ën taa: “Wē Mēsītē o, fa i taki aki, na u i ta kosi tu nö?”

⁴⁶Nöö hën Masa Jesosi bia fan ku de awaa, a taa: “Mi bai helu da unu tu, un dee Sabima u Wēti. Biga fa un ta lei lanti dee wēti u Mosesi dē, un ta suku u lai hebi soni a de liba fu de musu tjai, ma unu seei wan ta pooba u tjēen wan piki-wan seei.

⁴⁷“Nöö mi bai helu da unu möön e. Biga un ta seeka dee geebi fu dee fes-iten tjabukama u Masa Gadu te de hanzo. Dee gaan sēmbē fuunu wē bi kii de, nöö unu ta seeka dee geebi. ⁴⁸Nöö di soni dē mbei hii mundu ko ta si gbelin taa fa dee gaan sēmbē fuunu bi kii dee tjabukama dē, nöö a bunu a unu. Dee gaan sēmbē bi kii, nöö dee mii ta seeka dee geebi.

⁴⁹“Ma antoobi, Masa Gadu sabi fa fu-unu. Biga a bi taki a fesi taa a o manda dee tjabukama ku dee futuboi fēen ko da unu, nöö so u de woon kii. So u de woon sitaafu. ⁵⁰Fēen mbei, un dee sootu pei sēmbē aki, unu wē Masa Gadu o sitaafu fu hii dee tjabukama fēen tuu dee de bi kii tuwē buuu a goon, fu sensi goon-liba seti. ⁵¹Fu kumutu a Abeli te dou ku Sakaliasi di de bi kii a di Wosu u Masa Gadu dendu, leti a di begi tafa ku di möön hebi kamba mindi dē, nöö u de tuu woon kisi sitaafu e.”

⁵²Nöö hën Masa Jesosi taki da de möön taa: “Mi bai helu da unu möön, un

dee Sabima u Wēti. Biga un ta tei dee oto u Masa Gadu tuu ta tapa buta dē fu sēmbē an musu sabi de. Unu seei, wan kē mbei möiti fuun musu sabi de, nöö ee wan sēmbē kē sabi de nöö un ta tapa pasi da de. „Biga wan kē lei de a di fasi.”

^{53–54}Nöö hën di Masa Jesosi fan ku de sō te a kaba, hën a kumutu go fēen. Nöö a baka u di dē, hën dee Faliseima ku de Sabima u Wēti seti ta ko nën ku hat-iboonu fasi nöömō ta hakisi ën peipei soni. De ta seti taapu dēen faa musu taki wan soni fu de sa feni ën tja go kaagi da lanti.

Aki Masa Jesosi ta wasiköi dee

bakama fēen a di ganjan libi

u dee Faliseima.

Mat. 10:26-27

12 Nöö di juu Masa Jesosi ta fan dē, nöö dusudusu sēmbē ta ko nën naandē tee kamian an dē u de tan, nöö de ta peeta deseei.

Nöö hën Masa Jesosi seti wasiköi dee bakama fēen, a taki da de taa: “Womi, un mēni unu seei ku di sooda u dee Faliseima e. Dati wan taki wan musu tei di ganjan libi u de. Biga de ta mbei taa de dē bumbuu sēmbē ma na tuu. Nöö hën mbei wan musu djeesi de e.

²“Biga na wan soni sa tjubi te nöö an ko a döö. Nöö na wan soni sa danga tu te nöö sēmbē an o ko sabi ën. ³Fēen mbei di soni di i si un ta taki a ndeti a dungudungu, nöö de o jei ën a gaan didia. Nöö di soni di un ta konda sapisapi da unu seei a kamba dendu, nöö hën de o feni ta bai basia a di köndē.”

Aki Masa Jesosi ta taki taa libisēmbē an dē u fēē.

Mat. 10:28-33, 12:32; 10:19-20

⁴Nöö hën a taki da dee bakama fēen möön taa: “Un dee mati u mi aki, wan

musu fëëë dee sëmbe dee o sa kii unu e. Wë biga ee wan libisëmbe kii i, nöö an sa du oto soni ku i möönsö. Biga an sa du soni ku di akaa fii, hën mbei wan musu ta fëëë de. ⁵Ma Masa Gadu hën un musu ta fëëë e. Biga tee a kii wan sëmbe te a kaba, nöö a sa toona sitaafu ën a bakaten. Biga hën abi di faja ka didibi o go, nöö hën mbei hën un musu ta fëëë.

⁶⁻⁷“Nöö un musu ta mëni Masa Gadu tuu e, dee sëmbe, biga hën ta sölugu fuunu.” Wë biga luku dee piki fou ta buwa aki. De ta sei feifi u de u wan bangunötu nöö, ma töku Gadu ta mëni de. Wë nöö un dee libisëmbe wë? An möönsö nö? Nöö Masa Gadu sabi unu finifini te kisi ku dee uwii u hedi fuunu tuu.”

⁸Nöö di a fan sö te a kaba, hën a taki da de taa: “Mi taki da unu e, taa dee sëmbe dee ta piki a libisëmbe fesi taa de sabi Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki, nöö a bakaten nöö miseei o piki a dee basia u Masa Gadu fesi taa mi sabi de tu.

⁹“Ma ee wan sëmbe an kë piki taa a sabi mi a libisëmbe fesi aki, nöö a bakaten nöö ma o piki taa mi sabi ën tu, a dee basia u Masa Gadu fesi ala.”

¹⁰Hën a toona taa: “Ee wan sëmbe kosi Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki, nöö Gadu sa puu ën a bëë eti. Ma ee wan sëmbe ta kosi di Akaa fëën, nöö an o puu ën a bëë möönsö e.”

¹¹Hën a toona taki da de möön taa: “Haika, dee sëmbe. Te de kisi unu u tja go a kuutu a dee keiki u de, ee nasö de tja unu go a dee gaan sëmbe ku dee gaama u köndë u de kuutu unu, nöö wan musu ta pakisei taa: ‘Ee maingë, unfu woo du? Andi seei woo taki?’” ¹²Biga te di juu dou, nöö di Akaa u Masa Gadu seei o lei unu andi fuun musu taki e.”

Aki Masa Jesosi ta bai de taa de an musu suku hia gudu a goonliba aki.

¹³Nöö di juu naandë seei, nöö hën wan sëmbe bi dë a de mindi naandë taki

da Masa Jesosi taa: “Mësitë o, mi kë begi i wan soni. Di tata fuu dëdë disa di gudu fëën naandë. Nöö mi kë i taki da di baaa u mi taa be a paati dee gudu, be a da mi u mi së.”

¹⁴Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Womi, na di wooko dë mi ko aki u ko du e. Ma ko u ko kuutu soni fuunu ta paati gudu da unu.”

¹⁵Nöö hën a taki da dee sëmbe sai dë tuu taa: “Dee sëmbe aki, un musu mëni unu seei fu wan abi langawojo a soni e. Biga na gudu ta mbei sëmbe ta libi gaandi, söseei an ta mbei sëmbe libi suti tu.”

¹⁶Hën a konda wan oto da de, a taa: “Wan guduma bi dë, hën a ta koti goon ta wooko ta paandi njanjan nöömö tefa a feni hia njanjan. ¹⁷Hën a sindo pakisei taa: ‘Wë unfu mi o du? Biga ma a’ wosu tjika fu mi lai dee njanjan dee mi abi.’

¹⁸“Hën a sai dë te wan pisi, hën a taa, ‘Söö. Wë mi saandi mi o du. Mi o booko dee wosu aki tuwë, nöö mi o mbei wanlô gaan gindi wan. Nöö a de mi o lai dee njanjan ku dee gudu u mi tuu, ¹⁹nöö mi o dë kumafa mi kë awaa. Dee gudu dee mi abi, nöö de o tja mi sëmëni jaa. An o dë u mi wooko möön. Mi o ta njan ta bebe ta mbei piizii ta libi suti kumafa mi kë.’

²⁰“Ma nöö te faa mëni, hën Masa Gadu taki dëën taa: ‘I lauma ju! A di ndeti aki seei de o ko tei di akaa fii puu a i tja go. Nöö dee gudu i abi dë ku dee njanjan i tjubi buta dë, ambë seei de o fika da?’”

²¹Nöö hën Masa Jesosi taa: “Wan si ö? Nöö sö a ta pasa ku dee sëmbe dee ta suku gudu u goonliba aki, söndö de ta suku u libi kumafa Masa Gadu kë, fu de feni gudu nëën ala.”

Aki Masa Jesosi ta konda da dee

bakama andi dē fanöudu

u de suku.

Mat. 6:25-34

²²Hën Masa Jesosi bia fan ku dee bakama fëen awaa. A taa: “Fëen mbei wan musu abi bookohedi tumisi taa andi woon njan, nasö andi woon bisi. ²³Biga di libi ɿdi Masa Gadu da unu dē, nööɿ a dē gaan soni möön leki dee njanjan fuun njan. Nöö di sinkii ɿMasa Gadu da unu dēɿ, a dē gaan soni möön leki dee koosu fuun bisi nëen. ɿNöö di a da unu libi ku sinkii kaa, nöö an sa toona da unu njanjan ku koosu u bisi tu nö?”

²⁴“Wē biga fa dee fou sai dē, de an ta diki goon paandi njanjan. De an ta diki alisi. De an a’ kēdē ee nasö gaan suwa ta tjubi njanjan möönsö, ma Masa Gadu hën ta sölugu de. Wē nöö unu libisëmbē wē? Wan bumbuu gaanfa möön dee fou nö? Nöö an sa sölugu fuunu tu nö?”

²⁵“Nöö un sëmbē sa libi ee wan juu langa seei möön fa Gadu bi buta dëen, fu di a ta booko hedi mbei? Di libi fii an o pusa pasa di daka a bi da i möönsö.

²⁶Wē nöö ee di bookohedi fii an sa heepi i a di piki soni dē, nöö ee i ta bookohedi a gaangaan soni seei nöö a sa heepi ö?”

²⁷“Nöö luku dee folo dee ta nasi a peipei kamian, fa de hanse. De an ta wooko, nöö de an ta nai soni u bisi tu. Ma nöö mi taki da unu taa, fa di gaan könu de kai Salumon bi dē ku hii dee gaan waiti bisi fëen seei, ma an bi ta bisi hanso kuma dee folo dē e.

²⁸“Ma nöö fa i si dee folo hanse seei ma te sapate de puu kai pökö. De kaba a sösö kaa. Wē nöö di Masa Gadu ta bisi dee sösö uwii ku so wanlö hanse folo, nöö an sa da unu koosu fuun bisi tu nö? Ke dee sëmbē aki, luku fa di biibi fuunu

piki. Biga wan ta buta mēni a Masa Gadu tjika.

²⁹“Dee sëmbē o, mi taki e, wan musu a’ bookohedi fu njanjan ku soni u bebe. Wan musu ta kai dee soni naandē gaan soni poi. ³⁰Biga a dee lö soni dē, dee sëmbē dee an ta dē ku Masa Gadu a wan sē ta booko hedi. Ma unu Tata sabi dee soni un abi fanöudu kaa e. ³¹Nöö be un suku nöö fuun dē a di Tii fëen basu, nöö hënseei o da unu hii dee soni dee un abi fanöudu.”

Aki Masa Jesosi lei taa ja musu tjubi gudu a di goonliba aki.

Mat. 6:19-21

³²Nöö hën a toona taki da dee bakama fëen möön taa: “Dee sëmbē u mi aki, fa un dē biti seei, ma wan musu fëëë e. Biga unu Tata Masa Gadu bi feni ën u bunu faa buta unu u di Njunjun Tii fëen dendu, fuun sa njan dee bunu fëen.

³³“Nöö fa i si un dē aki, ɿwan musu lai hia gudu a wosu te poiɿ. Ma un musu sei de, nöö un paati di möni da dee pena sëmbē. Nöö hën da un ta lai möni a wan saku di an sa gaandi möönsö. Biga di lö möni dē an o kaba a sösö möönsö ka a dē a Gadu Köndē ala. A o dē u teego. Fufu-uma an o sa go ala go fufuu ën möönsö, nöö bitju an o sa go ala go njan mën tu. Nöö naandē fii lai di gudu fii buta e, dee sëmbē, ma na a goonliba aki. ³⁴Biga ka di gudu fii dē, naandē hati fii ta dē tu.” Nöö sö Masa Jesosi taki da dee bakama fëen di ten dē.

Aki Masa Jesosi ta konda da de taa de musu ta dē seekaseeka.

Mat. 24:45-51

³⁵Nöö hën a toona taki da de taa: “Dee sëmbē o, un musu dē kabakaba e, ku faja sëndësëndē a unu maun. Un musu bisi wooko koosu, be i dē kabakaba ta luku di Masa fuunu.

³⁶“Nöö woon dë leti kuma wanlô futuboi de Masa go a kamian a wan piizii. Nöö de o dë a wosu dë pii kabakaba ta luku ën, fu te a ko dou naki di döo nöö de musu hopo jabi di döo dëen wante-wante. ³⁷Nöö te di Masa u dee futuboi ko si taa de dë kabakaba kaa, nöö de o feni paima. Biga hënseei o puu ën koosu nëen sinkii buta a wan së, nöö a o hopo tafa sölugu de te a kaba.

³⁸“Wë nöö hën da bunu u dee futuboi seei te de Masa ko baka a wosu nöö a ko si taa de dë kabakaba. Biga wë hiniwan juu di a ko dou, nöö de musu dë kabakaba, ee a ganian kanda, ee a mindi ndeti seei.

³⁹“Nöö un musu pakisei di soni dë bunu e. Biga ee wan sëmbë sabi a fesi taa a sô wan juu fufuuma o ko nëen, nöö a o dë ku wojo ta watji bunu fu an musu ko booko di wosu fëen fufuu soni. ⁴⁰Nöö fëen mbei un musu hoi unu seei bunu fuun dë kabakaba tu. Biga Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki o toona ko a goonliba a wan juu di sëmbë an o mëni taa nëen mi o ko.”

⁴¹Nöö di Masa Jesosi fan sô te a kaba, nöö hën Petuisi hakisi ën taa: “Wë Masa o, fa i ta da u dee oto ta lei u dee soni aki, a dë fuu wanwan nö? Naa a dë u hii sëmbë?”

⁴²Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Wë mi ta fan di fan aki da dee sëmbë dee abi bumbuu fusutan, ku dee lanti sa a’ futoou a de liba. Biga sô wan sëmbë hën di masa o tei buta hedima nëen wosu, fu te di juu dou hën musu paati njanjan da dee otowan. ⁴³Nöö te di Masa fëen toona ko, nöö ee a ko si taa a dë wan bumbuu futuboi, a ta du di wooko fëen bunu, nöö a o kisi wan gaan paima. ⁴⁴Mi taki da unu e, taa nëen maun hën masa o buta hii dee gudu fëen.

⁴⁵“Ma ee di futuboi dë bi taki nëen hati taa: ‘Wë mi masa an o ko eti,’ nöö hën a hopo ta fon dee otowan fëen, womi

ku mujëe tuu, ta njan ta bebe ta piizii ta döongö, ⁴⁶nöö te hën masa toona ko baka a wan daka di an sabi ku wan juu di an bi mëni, nöö a sa sitaafu ën wan hogi sitaafu e. A o du ku ën seei kumafa a ta du ku dee oto sëmbë dee an ta piki ën buka.

⁴⁷“Biga di sëmbë di ta du soni ku sabi, nöö hën o kisi wan möön hogi sitaafu.

⁴⁸Ma di sëmbë di ta du hogi söndö a saandi a ta du, nöö hën an o sa kisi sô wan hogi sitaafu kuma di sëmbë di ta du hogi ku sabi. Biga di sëmbë di i bi du bunu, nöö nëen i ta pakisei u feni bunu baka. Söseei di sëmbë di i bi da möön hia, nöö nëen joo ta mëni taa joo feni möön hia.”

Di pisi aki ta lei u taa

sëmbë ku sëmbë sa paati

fu Masa Jesosi hedi.

Mat. 10:34-36

⁴⁹Nöö hën Masa Jesosi toona taa: “Fa i si mi ko a goonliba aki, nöö mi ko u ko suti faja kumafa sëmbë ta suti faja a goon. Ma dee sëmbë o, mi bi kë u di faja dë bi suti kaa e. ⁵⁰Biga di sitaafu mi musu tja bifö mi kaba di soni di mi ko u ko du aki, a hebi da mi o.

⁵¹“Nöö unfa un pakisei, dee sëmbë? Un ninga taa mi ko aki u tja fii ko a di goonliba aki nö? Nönö e, ma mi ko u paati sëmbë ku sëmbë. ⁵²Biga ee feifi sëmbë dë a wan wosu dendu, nöö de o ta kisi toobi ku deseei fu mi hedi. Dii o dë ku mi a wan së, tu dë a wan oto së. Ee nasö, tu o dë ku mi a wan së, dii dë a wan oto së. ⁵³Wan tata o poi ku di womi mii fëen fu mi hedi e, nöö wan womi mii o poi ku ën tata. Wan mama o poi ku di mujëe mii fëen. Wan mujëe mii o poi ku ën mama. Mai ku mai o poi ku de seei. Hën mbei mi taa na u piizii mi ko e.”

Aki Masa Jesosi taki da

dee sɛmbɛ taa de musu sabi

na un juu de dɛ.

Mat. 16:2-3, 5:25-26

⁵⁴ Hɛn Masa Jesosi ko ta fan ku dee hia sɛmbɛ ko nɛɛn dɛ awaa. A taki da de taa: “Dee sɛmbɛ aki o, unfa un du ta sabi dee maaka dɛ a liba ala, ma dee u goonliba aki wan ta sabi de? Biga te un hopo wojo luku liba, nɔɔ ee un si taa di bundji bɛ njaaan a di sɛ ka sonu ta kumutu, nɔɔ un taa tjuba o kai. Nɔɔ a ta kai tuu.

⁵⁵ “Nɔɔ te un hopo wojo luku a di sɛ u libasɛ, nɔɔ te di ventu ta ko nɔɔ un taa: ‘Ma di ventu di ta ko di ko aki, di sonu o hati e.’ Nɔɔ sonu ta hati tuu.

⁵⁶ “Wɛ nɔɔ dee soni u liba ala, de un dɛ aki ta sabi. Wɛ nɔɔ dee soni ta pasa a unu fesi a goonliba aki wɛ? Unfa wan ta si de fuun sabi na un juu u dɛ, un bɔdjɛɛma?

⁵⁷ “Biga un saandi da di leti soni fuun du, nɔɔ faandi mbei wan ta seeka soni fuunu buta a pasi? ⁵⁸ Te i ku i felantima a’ soni nɔɔ i si taa a kɛ tja i go a kuutu u di soni dɛ hedi, nɔɔ te i si taa i a’ fɔutu, nɔɔ be i dɛɛn leti wante e, be di taki koti bifɔ un dou a di kuutuma. Ma ee nasɔ, te di kuutu kaba, nɔɔ dee sikɔutu o kisi i buta a dunguwosu, ⁵⁹ fu tee i paka di lasiti bɛ sɛnsi u di paima de kai da i fii paka.”

Aki Masa Jesosi ta bai dee

sɛmbɛ u de disa dee

hogilibi u de.

13 Nɔɔ di juu naandɛ, hɛn wanlɔ sɛmbɛ ko konda da Masa Jesosi taa wanlɔ Galilea sɛmbɛ bi ta kii wan mbeti u de tjuma da Masa Gadu. Nɔɔ fa de dɛ ta seeka di paima naandɛ, nɔɔ de

an kaba seei, hɛn dee sodati u Gaama Pilati ko kii de tuwɛ leti dɛ a di paima liba.

² Hɛn Masa Jesosi piki de taa: “Wɛ dee sɛmbɛ o, unfa un mɛni u dee Galilea sɛmbɛ dee sodati kii naandɛ? Un mɛni taa de dɛ mɔɔn hogi mɔɔn hii dee oto sɛmbɛ u Galilea mbei di soni dɛ miti de nɔ? ³ Wɛ nɔnɔ, na di soni dɛ mbei e. Ma nɔɔ mi taki da unu taa ee wan bia unu libi, nɔɔ sɔ unu seei sa dɛdɛ kaba a sɔsɔ tu.

⁴ “Nɔɔ di di tɔlu u Siloam bi kai kii dee teni-a-aiti sɛmbɛ, nɔɔ unfa fɛɛn un paki-sei? Un mɛni taa dee teni-a-aiti sɛmbɛ naandɛ bi hogi mɔɔn hii dee sɛmbɛ u Jelusalen, mbei di soni dɛ miti de nɔ? ⁵ Nɔnɔ e, ma mi taki da unu taa ee wan bia unu libi, nɔɔ sɔseei un sa dɛdɛ kaba a sɔsɔ tu.”

Aki Masa Jesosi ta konda di oto u di fuuta pau.

⁶ Nɔɔ hɛn a toona da de wan oto mɔɔn. A taa: “Wan sɛmbɛ bi abi wan goon fɛɛn, nɔɔ hɛn a paandi di fuuta pau de ta kai figa nɛɛn. Nɔɔ hɛn a dɛ te wan daka, nɔɔ hɛn a go a di goon go suku njanjan a di pau. Ma nɔɔ an feni na wan kodo njanjan nɛɛn.

⁷ “Nɔɔ hɛn a taki da di sɛmbɛ di ta luku di goon taa: ‘Wɛ i sabi nɔ? Dii jaa longi kaa mi ta ko ta suku njanjan a di pau aki, ma ma ta feni mɔɔnsɔ. Nɔɔ fii faa ɛn e. Andi a dɛ a di goon ta du?’

⁸ “Nɔɔ hɛn di sɛmbɛ di ta luku di goon taa: ‘Wɛ un boo disɛɛn di jaa aki mɔɔn, nɔɔ mi o diki wan ngɔtɔ lontu ɛn buta deesi dɛɛn. ⁹ Nɔɔ te di oto jaa ee an pai njanjan, nɔɔ te i toona ko nɔɔ i sa faa ɛn awaa.”

Aki Masa Jesosi kula wan mujɛɛ a saba daka.

¹⁰ Nɔɔ hɛn Masa Jesosi dɛ teefa wan saba, hɛn a go a wan keiki go ta lei sɛmbɛ. ¹¹ Nɔɔ wan mujɛɛ sai naandɛ bi

dë ku wan siki teni-a-aiti jaa longi kaa. Wan gadu wë bi du ku ën sô te sinkii fëen bendi doba fika sô, an sa hopo luku liba.

¹²Nöö di Masa Jesosi si di mujëë hën a kai ën ko nëën. Hën a taki dëen taa: “Mujëë o, i ko bunu e. I böö u di siki fii.”

¹³Nöö hën a buta maun a di mujëë liba. Nöö wantewante dë hën di mujëë ko bunu leti kumafa a bi dë. Nöö hën a da Masa Gadu tangi taa: “Ke! Masa o, i bumbuu e. Gaantangi fii. Mi böö.”

¹⁴Wë nöö di di hedima u di keiki si sô, nöö hën a mati. Hati fëen boonu te na soni, fu di kula Masa Jesosi kula di mujëë a di saba. Hën a hakisi dee oto sëmbë dë taa: “Na sikisi daka u abi fuu wooko nö? Wë a dee sikisi daka dë dendu un musu ko suku kula, ma na a saba e!”

¹⁵⁻¹⁶Ma Masa Jesosi piki taa: “Un dee bödjëëma aki, hiniwan saba un ta lusu dee kau ku dee buliki fuunu ta tja de go bebe wata. Nöö di mujëë aki wë? Fa a dë wan bakamii fu Abahamu nöö a dë wan apaiti sëmbë u Gadu kaa, ma töku di didibi sitaafu ën teni-a-aiti jaa longi kaa. Wë nöö di tatai di tai ën aki, ee a saba seei an musu lusu nö?”

¹⁷Nöö di Masa Jesosi fan sô teefa a kaba, nöö hën sen kisi dee felantima fëen te na soni. Ma hii dee oto sëmbë tuu ta wai seei ku hii dee gaan wooko dee a ta du.

Aki Masa Jesosi ta konda soni

u di Njunjun Tii u Masa Gadu.

Mat. 13:31-33; Maik. 4:30-33

¹⁸Nöö hën Masa Jesosi toona seti lei de baka. A taki da de taa: “Andi mi sa tei taki da unu tee nöö a djeesi di Njunjun Tii u Gadu? ¹⁹Wë a dë kuma wan sii de kai mutaadi di wan sëmbë tei paandi nëën goon. Di sii piki tee kuma wojo an sa si ën. Ma te i paandi ën, nöö a ta nasi ta göö tee a ko pau seei. A ta paaja maun tee fou seei ta feni kamian a dee maun

fëen ta mbei wosu. Nöö sô di Njunjun Tii u Masa Gadu dë e.”

²⁰Hën a toona taa: “Andi mi sa tei möön fu mi lei unu fa di Njunjun Tii u Gadu dë? ²¹Wë a dë leti kuma wan piki sooda di wan mujëë tei tuwë a wan hia boon, nöö di sooda ta soopu hii di boon te dou. Sô di Njunjun Tii u Masa Gadu dë e.”

Aki Masa Jesosi taa i musu biinga fii pasa a di piki döö.

Mat. 7:13-14, 21-23

²²Nöö a baka u di dë, hën Masa Jesosi toona tei pasi nango a Jelusalen. Nöö fa a nango dë nöö a ta pasa a sëmëni köndë, nöö a ta lei sëmbë a dee peipei köndë nango.

²³Nöö hën wan sëmbë ko nëën ko hakisi ën taa: “Masa o, biti së u sëmbë nöö o dou a Gadu Köndë nö?”

Hën Masa Jesosi piki ën taa: ²⁴“Un sabi nö? Na suku di soni dë e. Ma biinga be i dë wan u dee sëmbë di sa pasa a di piki döö go a dendu. Biga mi taki e, taa a a’ wan juu ta ko dë, nöö sëmëni fuunu o kë biinga fu de pasa go a di piki döö ma wan o sa feni ën. ²⁵Woon sai dë te di sëmbë di abi di köndë o hopo tapa di döö. Nöö woon go taanpu a di döö buka ta naki di döö ta begi di sëmbë taa: ‘Masa o, gaantangi jabi di döö da u.’ Ma a o piki unu taa: ‘Un disa mi. Ma sabi unu. Unsë un kumutu?’

²⁶“Nöö di juu dë woon piki taa: ‘Wë nönö, Masa, i sabi u. U ku i bi ta njan ta bebe makandi. A u köndë seei i bi ta lei u hiniwan juu.’

²⁷“Ma nöö a o piki unu taa: ‘Mi taki e, ma sabi unu e. Ma sabi naasë un kumutu. Un kumutu a mi fesi dë, un takusëmbëma.’

²⁸“Nöö naandë woon fika ta si dee fesiiten sëmbë fuunu te a Gadu Köndë ala, de Abahamu, Isaki, ku Jakopu, ku hii dee tjabukama u Masa Gadu. Woon ta si de

ma wan o sa dou a de. Nöo naandë woon dë ta du soni ta kai olo te un wei. ²⁹Nöo sëmbe o kumutu a hii së u di goonliba go a Gadu köndë ala, nöo de tuu o go sindo a tafa ala, „ma wan o sa dou a de.” ³⁰Nöo hën mbei mi ta taki da unu limbolimbo taa dee sëmbe dee bi dë fesiwan aki sa ko bakawan ala. Dee bi dë bakawan aki sa bia ko dë fesiwan ala. Da sö.”

Aki u ta si fa Masa Jesosi

lobi Jelusalen.

Mat. 23:37-39

³¹A di wan seei daka naandë, hën wanlô Faliseima ko a Masa Jesosi ko taki dëen taa: “Mësitë, a bëtë i kumutu aki go e, biga Könu Helodi ta suku i faa kii.”

³²⁻³³Ma nöo Masa Jesosi piki de taa: “Un go taki da di bödjëma naandë taa mi dë aki ta jaka dee didibi ta puu a sëmbe liba, mi ta kula dee sikima ko bunu. Nöo mi o wooko di wooko u mi wantu daka eti. Ma fu go, mi musu fu go a Jelusalen nöömö. Biga de an ta kii wan tjabukama u Masa Gadu a wan oto kamian möön leki a Jelusalen.”

³⁴Hën a bia ta fan soni u Jelusalen. A taa: “Aai baa, di köndë de kai Jelusalen, dee sëmbe fëen nöo ta kii dee tjabukama u Masa Gadu sö. Dee sëmbe a ta manda da de tuu de ta naki ku sitonu ta kii. Nöo a tjali möönsö, un dee sëmbe a Jelusalen dë. Biga fa un sai dë, un sabi un mëni pasi mi kai unu fuun ko a mi nö, leti kumafa wan ganian mama ta kai dee mii fëen fu de ko tjubi nëen hanza basu. Ma wan bi kë.

³⁵“Hën mbei fa u dë aki, nöo di köndë fika da unu awaa. Biga mi, ma o dë ku unu möön. Mi o go. Ma te wan ten dë, woon toona si mi möön. Nöo woon „kisi mi ku wai awaa” ta bai taa: ‘Gaantangi u Gadu fu di sëmbe di ko a u a di në u Masa.’”

Aki Masa Jesosi kula wan sikima a saba daka.

14 A wan saba daka hën wan u dee fesima u dee Faliseima kai Masa Jesosi faa ko njan nëen wosu. Nöo di a ko, nöo „wanlô Faliseima ku wanlô Sabima u Wëti” dë leti dë ta watji ën „u de feni wan soni nëen di an bunu, u de tjëen go kaagi.”

²Nöo wan womi sai dë tu ku wan siki fëen. Di sëmbe bi siki taanga te hii sinkii fëen soi.

³Nöo hën Masa Jesosi hakisi dee Faliseima ku dee Sabima u Wëti dee sai dë taa: “Wë dee sëmbe aki o, mi kë hakisi unu wan soni. Te saba daka, a bunu fii kula wan sëmbe ko bunu, naa i musu disëen? Unfa di wëti u Mosesi taki?”

⁴Ma nöo na wan sëmbe piki ën. De an taki aai, de an taki nöönö. Nöo hën Masa Jesosi tëndë maun panjan di womi. Nöo hën a kulëen te a kaba, hën a mandëen go.

⁵Nöo hën a toona hakisi de möön taa: “Ee wan sëmbe i abi wan womi mii fii ee nasö wan kau, nöo hën a kai a tobo wata, nöo fu di a dë saba daka nöo joo disëen faa dëdë nö, naa joo go puu ën?”

⁶Ma nöo de an piki ën na wan wojo soni möönsö.

Aki Masa Jesosi taa na wan sëmbe musu suku hei fëen seei.

⁷Nöo fa de dë sindosindo a tafa naandë, nöo hën Masa Jesosi luku dee sëmbe dee ko a di piizii dë te a kaba lontu dou. Nöo hën a si taa sëmbe sai dë kë sindo a dee möön hebi kamian fu di tafa, biga de ta suku hei u deseei tumisi. Nöo hën a konda wan oto da de.

⁸A taki da de taa: “Te wan sëmbe kai i fii ko a wan piizii nëen wosu, nöo te i go, nöo ja musu suku u go sindo a di möön hei kamian wante e. Ma i musu sindo te a wan së buka ala. Biga kandë sö, di sëmbe

di kai i ko dë, bi kai wan oto sëmbe tu di hei möön i. ⁹Nöö a o ko taki da i taa: 'Wë mati o, saka ko sindo a baka aki, be di otowan sindo a i kamian.' Nöö di juu naandë, ku gaan sen joo hopo go sindo a di möön lagi kamian.

¹⁰"Ma ee wan sëmbe kai i fii ko a wan piizii nëen wosu, nöö te i go, nöö go sindo a di möön lagi kamian e. Nöö te di juu a ko, nöö ee a si taa wë di kamian i sindo ala an fiti i, nöö a o kai i taa: 'Mati o, na sindo ala baa. Ko sindo aki.' Nöö a o tei i tja go buta a wan möön hei kamian. Nöö fa joo hopo ka i bi sindo dë fii waka go sindo a di möön hei kamian, nöö dee oto sëmbe o si taa aai, i dë wan hei sëmbe tuu.

¹¹"Biga di sëmbe di ta hopo ën seei, nöö hën de o saka. Ma di sëmbe di ta sakëen seei, nöö hën de o hopo."

Aki Masa Jesosi taki da di

Faliseima ambë faa musu ta

kai a piizii.

¹²Nöö hën Masa Jesosi taki da di sëmbe di kai ën a di piizii naandë taa: "Mati o, te joo kai sëmbe möön fu de ko njan ku i, nöö na kai dee bëë fii e, ku dee bunu mati fii, ee nasö dee gudu sëmbe dee ta libi a i bandja dee sa du i bunu baka. Wë biga ee i kai dee sëmbe dë wanwan, nöö te de o njan nöö de o toona kai i tu. Nöö te de kai i, i go njan te i hopo, nöö hën di njanjan i njan dë, hën nöö da di paima i feni fu di i bi kai de ko njan ku i. Nöö a kaba.

¹³"Ma te joo kai sëmbe u de ko a i wosu ko njan, nöö i musu suku dee pootima e. Ee wan sëmbe aan möni, ee wan sëmbe wojo booko, ee wan sëmbe lan, nöö de i musu ta kai be de ko njan a i wosu. ¹⁴Nöö joo feni bunu fëen. Biga dee lö sëmbe dë, de an sa toona paka i baka. Ma wan daka ta ko Masa Gadu o

weki dee sëmbe a dëdë dee bi libi bunu nëen wojo, nöö a di daka dë joo feni di paima fii e."

Aki Masa Jesosi ta konda di oto u di gaan piizii.

Mat. 22:1-10

¹⁵Nöö hën di Masa Jesosi fan sö te a kaba, nöö hën wan u dee sëmbe ku ën dë sindosindo a tafa dë taki dëen taa: "Wë di sëmbe di o feni kamian go sindo a di tafa u Masa Gadu nëen köndë ala, nöö a a' bunuhedi e!"

¹⁶Nöö hën Masa Jesosi piki ën, a konda wan oto dëen taa: "Wan womi bi dë, nöö hën a kai hia sëmbe u de ko nëen. Nöö hën a seeka soni u njan te a hia u de musu ko njan ku ën.

¹⁷"Nöö di di juu kisi, nöö hën a manda wan wookoma fëen u go taki da dee sëmbe taa di juu dou, be de ko. Biga hii soni dë seekaseeka kaa.

¹⁸"Ma nöö di di wookoma go kai de, hën de tuu ta pii soni ta konda. Wan u de taa: 'Wë fa mi dë aki, nöö ma sa ko e. Biga mi bai wan goon, nöö mi musu go luku ën. Nöö taki da i masa taa an musu tei mi u hogi.'

¹⁹"Di otowan taki taa: 'Wë mi bai teni kau, nöö mi musu go wooko ku de luku. Nöö hën mbei ma o feni pasi u ko. Nöö taki da i masa taa be an tei mi u hogi.'

²⁰"Di otowan taki möön taa: 'Wë djunsu aki mi tei wan mujëë, nöö ma o sa ko.'

²¹"Hën di wookoma toona ko dëen masa dee bosikopu. Nöö hën di masa hati boonu seei, hën a taki dëen taa: 'Wë nöö toona go hesihesi e, nöö i waka a dee gaangaan sitaati ku dee pikipiki sitaati dee dë a di köndë aki tuu, nöö i suku dee lanlan sëmbe ku dee sëmbe dee an sa wooko, ku dee bookowojo sëmbe ku dee pena sëmbe, nöö i tja de tuu ko.'

²²"Hën di wookoma go tefa a ko, hën a taa: 'Wë Masa, wë mi feni dee sëmbe

nöö de ko kaa, ma misikuma kamian dē eti.’

²³ “Hën a taa: ‘Wë nöö toona go a dee pandasi kamian ku dee boiti ku dee sabana dendu, nöö te i feni sēmbē nöö i panjan de a maun hai tja ko. Biga di wosu u mi musu fuu. ²⁴ Ma nöö mi taki da unu taa dee fosu sēmbē dee mi bi kai dē, nöö na wan u de sa feni di njanjan u mi aki njan möön e.”

Aki Masa Jesosi ta lei dee sēmbē andi de musu du ufö de sa dē bakama fēën.

Mat. 5:13, 10:37-38; Maik. 9:50

²⁵⁻²⁶ Nöö fa Masa Jesosi ta waka nango dē, nöö wanlō hia sēmbē ta waka ku ën nango. Tee wan pisi, hën a bia luku de. Hën a taki da de taa: “Ee wan sēmbē ja sa kai mi gaan soni möön i mama ku i tata ku i mujēē ku dee mii fii ku dee baaa fii ku dee sisa fii ku hii dee libi dee i abi tuu, nöö ja sa dē wan bakama u mi e. Biga i musu sa tja sitaafu u mi hedi. Ee i dēdē seei fu mi hedi, ja musu a’ toobi. ²⁷ Biga ee wan sēmbē i kē waka a mi baka, nöö ja musu abi kē fii seei e. Ma di soni di mi kē, hën nöö i musu du, nöö joo dē wan bakama u mi tuutuu.

²⁸ “Wë nöö un musu pakisei di soni bunu e. Biga ee wan fuunu kē mbei wan wosu nöö unfu joo du? Ja o go sindo pakisei te i kaba luku ee di möni fii tjika u du di wooko bifö i go seti mbei ën ö?

²⁹ “Wë biga ee i go seti ën nöö hën di möni fii kaba, nöö te wan sēmbē ko dē ko si ën nöö a o taa: ³⁰ ‘Di womi aki, luku wan gaan wosu a seti mbei disa aki. Na mbei wë an kē mbei ën e, ma di möni fēën wë kaba.’ Nöö di juu dē nöö de o ta mbei i fa.

³¹ “Nöö söseei ee wan könu abi teni dusu sodati nöö hën a pakisei taa a o go feti ku wan oto könu di abi tuwenti dusu sodati, nöö bifö a go a musu pakisei bunu ee a sa feti ku ën.

³² “Ma ee a luku te a kaba nöö a si taa: ‘Wë di könu di abi tuwenti dusu sodati dē, ma sa wini ën,’ nöö an musu luku te di könu ko zuntu poi e. Ma a musu manda sēmbē a fesi go begi ën te a kaba, be di taki koti bifö de ko miti.

³³ “Wë nöö söseei hiniwan fuunu musu sindo pakisei ee i sa disa dee soni dee i abi, nöö ee ja sa disa de fii ko ta waka a mi baka nöö ja sa dē bakama u mi e.

³⁴ “Wë biga un luku, dee sēmbē. Satu dē wan suti soni u njan tuu, ma ee di satu kaba a söso te an sa kisi gansē möön, nöö andi i sa du ku ën möön? ³⁵ A kapēē nöö i sa tei ën tuwë, biga aan heepi a goonliba möön. [Nöö söseei joo dē tu e, ee ja waka ku hii i hati a mi baka.]

“Nöö fa mi fan ku unu aki, nöö un pakisei ën bunu e, dee sēmbē, be un fusutēën.”

Aki Masa Jesosi ta konda soni

u wan lasi sikapu.

Mat. 18:12-14

15 Wan daka hën dee sēmbē ta pii lanti möni ku dee oto takulibima u di köndē, hën de go a Masa Jesosi faa musu konda Gadu oto da de.

² Nöö hën dee Faliseima ku dee Sabima u Wëti ko si Masa Jesosi ku dee sēmbē naandē makandi. Nöö hën de taa: “Ee! Aai baa. Di sēmbē aki, a ta butēën seei kuma bumbuu sēmbē, ma a ta hulu dee gaan takulibima u di köndē. So juu hën ku de ta njan makandi seei. A bunu nö?”

³ Nöö Masa Jesosi sabi taa sö de ta gu-unjēën, nöö hën a da de wan oto. A taa: ⁴ “Un haika e, dee sēmbē. Ee wan fuunu abi wan höndö sikafu nöö wan u de kumutu a dee otowan dendu go lasi, nöö unfu joo du? Ja o seeka dee nēniteni-kunēni naandē disa a sabana dē, nöö i go suku di lasi wan te i feni ën nö? ⁵⁻⁶ Nöö te i feni ën kaa, nöö joo wai seei hopo

ën buta a gangaa baaku tja ko a ganda. Nöo te i ko dou ku ën kaa, nöo joo kai dee mati fii ku dee sëmbë dë a i bandja naandë taa: ‘Un ko mbei piizii ku mi e, dee sëmbë. Biga di mbeti u mi bi lasi, nöo mi feni ën baka.’

⁷“Wë nöo fa i si hii sëmbë ta wai naandë, nöo söseeei a dë a Gadu Köndë tu te wan takulibima biëen libi ko ta waka a Masa Gadu baka. De ta piizii ku ën möön leki dee oto nëniteni-ku-nëni sëmbë dee bi dë seekaseeka dë kaa.”

Aki Masa Jesosi ta konda di oto u di kpëngëlë möni di bi lasi.

⁸Nöo hën a toona taki da de möön taa: “Nöo söseeei tu, ee wan mujëë abi teni kpëngëlë möni nöo hën wan u de lasi, nöo an o sëndë faja nöo a ta bai di wosu köniköni ta suku ën teefa a feni ën baka nö? ⁹Nöo te a feni ën kaa, nöo a o kai dee mati fëen ku dee sëmbë dë nëen bandja tuu ko. Nöo a o taki da de taa: ‘Dee sëmbë o, mi bi abi teni kpëngëlë möni nöo wan u de bi lasi, hën mi ta suku ën tefa u dë aki hën mi feni ën. Nöo un ko wai mbei piizii ku mi makandi.’

¹⁰“Wë nöo fa i si dee sëmbë ta wai u di wan kodo kpëngëlë möni bi lasi de feni dë, nöo söseeei dee basia u Masa Gadu ta wai tu e, ee wan kodo takulibima seei biëen libi ko ta waka a Masa Gadu baka.”

Aki Masa Jesosi ta konda di oto u di mii di bi lasi.

¹¹Nöo hën a toona taki da de möön taa: “Wan tata bi dë e, nöo a bi abi tu womi mii fëen. ¹²Nöo hën wan daka hën di piki wan ko nëen. Hën a taki dëen taa: ‘Taata o, mi kë fii paati dee gudu fii, nöo i da mi di u mi së di mi bi o feni wante.’ Nöo hën di tata paati di gudu fëen da dee womi mii fëen te a kaba.

¹³“Nöo an longi möön, hën di piki wan sei dee gudu fëen. Hën a tei di möni. Hën a go a wan longi köndë, nöo naandë

a poi di möni fëen tuu ku jajo libi. ¹⁴Nöo hën a sai dë te wan pisi, hën wan gaan hangi ko a di köndë. Nöo hën pena ko ta kii ën a hii fasi, biga di möni fëen bi kaba gaanduwe kaa.

¹⁵“Nöo hën a go a wan sëmbë u di köndë go suku wooko. Nöo hën di sëmbë dëen wan wooko, a mandëen faa musu go ta luku dee hagu fëen dëen. ¹⁶Nöo hangi ko ta kii di womi mii tee dee hagu njanjan seei a bi kë feni njan fu bë fëen fuu, ma na di dë seei de dëen. Na wan sëmbë dëen soni u njan a di köndë möönsö.

¹⁷“Nöo hën a sai dë tee wan pisi, nöo hën wojo fëen ko limbo. Hën a taa: ‘Luku fa mi dë aki. Sömëni wookoma mi tata abi ta da njanjan, de ta njan te tjika de, nöo hën mi ko dë aki ta pena da hangi ta kii. ¹⁸Nöo mi sabi andi mi o du. Mi o toona go a mi tata, nöo mi o go taki dëen taa: ‘Taata, wë mi du hogi ku i tee dou ku Masa Gadu tuu. ¹⁹Nöo ma waiti möön seei fii musu tei mi kuma mii fii e, ma tei mi kuma wan wookoma fii nöo.’

²⁰“Nöo hën a hopo ta waka nango nëen tata.

“Nöo di tata bi dë a wosu naandë. Te wan pisi, hën a tuwë wojo go te ala, hën a si wan sëmbë ta ko. Hën a si taa di womi mii fëen hën ta ko naandë. Nöo hën tjali fëen kisi ën tee. Hën a hopo vu kule go kisi ën baasa, a bosi ën wai ku ën te a bigi.

²¹“Nöo hën di womi mii taa: ‘Taata o, wë ma waiti tjika möön fii tei mi kuma miii fii e, biga mi du i hogi tee dou ku Masa Gadu seei tu.’

²²“Ma di tata an haika di mii seei. A taki da dee wookoma fëen taa: ‘Un hesi go tei di möön waiti wojo koosu tja ko bisi dëen. Nöo un go tei andelu tja ko tuusi nëen finga, nöo un tja saapatu ko dëen be a bisi. ²³Nöo un go kii di fatu kau tja ko, boo boi njan mbei piizii.

²⁴ Biga di womi mii u mi aki bi go kaba a sösö, ma a toona ko a u baka.’ Hën de seti mbei di piizii.

²⁵ “Nöö a di ten dë seei, di gaan baaa fëen bi dë a goon dendu. Nöö hën di a kumutu a goon ta ko, hën a jei de ta wai ta pëe ta mbei piizii te a bigi. ²⁶ Nöö hën a kai wan u dee wookoma fëen tata ko, hën a hakisi ën taa: ‘Andi ta pasa bigi di bigi aki sō?’

²⁷ “Hën a piki ën taa: ‘Wë di piki baaa fii di bi go, hën wë toona ko a wosu. Nöö hën i tata kii di fatu kau ta wai ku ën fu di a toona ko ku libi a wosu baka.’

²⁸ “Nöö di di gaan baaa jei sō, hën hati fëen boonu tee a taa an o go a wosu.

“Nöö hën di tata ko jei, hën a go nëen a döo go begi ën taa: ‘Womi, gaantangi, ko boo go a wosu.’

²⁹ “Hën a taa: ‘Wë nönö Taata, më o ko a wosu. Wë biga sëmëni jaa longi mi ku i dë aki, mi ta du hii soni da i dee i ta manda mi fu mi musu du. Na wan daka seei mi pasa i buka. Mi ta wooko da i kuma mi da wan sitaafuma fii, ma na wan daka i da mi wan u dee kaabita seei fu mi mbei piizii ku dee mati u mi.

³⁰ Ma di womi mii fii aki di go poi dee gudu fii ku di jajo libi fëen, tefa a toona ko aki nöö hën i ta mbei sō wan gaan piizii te i kii di fatu kau dëen. [Nöö ma sa ko a wosu. A hati mi poi.]’

³¹ “Hën di tata taa: ‘Wë mii o, wë fa mi ku i ta libi makandi aki, nöö hii dee soni dee mi abi aki tuu dë fii, na sō nö?

³² Ma di baaa fii di bi go sëmëni longi te u mëni taa a dëdë kaba a sösö, hën wë toona ko a u ku libi baka. Nöö an fiti fuu wai mbei piizii ku ën nö?’”

Aki Masa Jesosi ta konda taa i musu seeka da di bakaten libi fii.

16 Nöö hën Masa Jesosi toona taki wan oto woto möön da dee bakama fëen. A taa: “Wan guduma bi dë, nöö [a a’ hia wookoma. Hën a tei wan

sëmbë buta basi a dee wookoma fëen liba faa ta seeka di wooko ta luku hii dee gudu fëen dëen.]’

“Nöö hën a dë tee wan daka, nöö hën wan sëmbë ko nëen ko taki dëen taa: ‘Mati o, haika e. Di basi i buta a dee wookoma fii liba dë, an ta wooko bunu e. A ta njan di möni fii.’

“Hën di guduma taa: ‘Sö nö?’ Hën a taki aai. Hën a taa: ‘Wë antoobi.’

² “Nöö hën a manda kai di basi ko nëen. Hën a taki dëen taa: ‘Womi, mi jei wan soni. Wë nöö hën mi kai i ko hakisi fii musu konda da mi. De taki da mi taa i ta njan di möni u mi tuu. Wë nöö i musu taki da mi unfa i wooko ku di möni, biga abiti möön mi o puu i. Ja o dë basi fu di wooko u mi möön.’

³ “Nöö hën di basi taki nëen hati taa: ‘Ee maingë, di soni aki, a bigi da mi. Wë nöö ee di masa u mi ko puu mi a wooko, nöö andi seei mi o du? Biga ma sa wooko a goon dendu te tja heepi ko da mi fu mi feni soni njan. Nöö fu mi ta waka ta pidi njanjan a sëmbë wosu, mi a’ sen fëen. Ma sa du ën.’

⁴ “Hën a sai dë te wan pisi, hën a taa: ‘Söö. Wë mi saandi mi o du u te de puu mi a di wooko, nöö oto sëmbë sa hoi mi a de wosu. Nöö pena an o kii mi.’

⁵ “Hën di a pakisei sō kaa, nöö hën a kai hii dee sëmbë dee bi juu soni nëen masa söndö paka. Nöö hën di de ko nëen, hën a taki da di fosuwan taa: ‘Womi o.’ A piki. A taa: ‘Un mëni i bi abi fii paka di masa u mi?’

⁶ “Hën a piki ën taa: ‘Wë basi, mi abi wan höndö bali fatu dee mi bi tei fu mi musu paka.’

“Hën a taki aai. Hën a tei di pampia a bi sikifi dee soni a bi juu, hën a tënëen tuwë. Hën a dëen wan oto pampia taa: ‘Luku wan oto pampia aki. Go sindo, nöö i toona sikifi ën. Ma te joo sikifi, na sikifi wan höndö möön e. Sikifi feifiteni bali

nöö.’ Hën a tei, hën a go sindo hën a sikifi.

⁷ “Hën a kai wan otowan, di u mbei tu. Hën a taa: ‘Womi o, fa u ta wooko aki, nöö dee soni mi bi juu i, un mēni i abi fii musu paka?’

“Hën a piki ěn taa: ‘Wē basi, mi abi wan dusu saku boon fu mi musu paka.’

“Hën a tei di biifi hën a tēnēēn. Hën a taki dēēn taa: ‘Go sindo, nöö i sikifi otowan. Ma te joo sikifi, nöö i sikifi aiti hōndō nöö. Na sikifi wan dusu möön.’
 „Nöö sō a saka di mōni da de tuu.”

⁸ “Nöö hën di di guduma si fa di basi du dē, hën a taa: ‘Aai, di sēmbē aki, „hii fa a hogi” ma a sabi u du soni e. A kōni tuu. „A sabi fa u heepi ěn seei fu te di fuka ko nēēn a bakaten, nöö a sa libi.”’

Nöö hën Masa Jesosi toona taa: “Luku fa di guduma gafa di sēmbē. Nöö mi taki e, dee sēmbē u di goonliba aki dee an ta waka a Masa Gadu baka, de ta libi a wan fasi u tja wini ko da de a bakaten möön leki dee sēmbē dee ta waka a Gadu baka e.”

⁹ Nöö hën a toona taki da de taa: “„Un si fa di basi du aki nō? A seeka di soni faa musu toona heepi ěn seei a bakaten.” Nöö sō unu seei musu du tu e, dee sēmbē. Dee mōni un si un ta wooko a goonliba aki, nöö un musu ta wooko ku de a wan fasi fu te di daka un kumutu a di goonliba aki, nöö de o kisi unu ku piizii seei te un dou a Gadu kōndē ala ka woon dē fu teego.

¹⁰ “Nöö a dē sō taa ee wan sēmbē ja sa seeka wan piki soni te a ko bumbuu soni, nöö sōseei ja o sa seeka gaan soni tu. Nöö ee i ta fufuu piki soni, nöö sōseei joo ta fufuu gaan soni tu.

¹¹ “Nöö ee wan sēmbē ja ta seeka di gudu i ta feni a goonliba aki a wan bumbuu fasi, ja ta njan mēn kumafa a fiti, wē nöö unfa Masa Gadu o sa futoou i faa da

i gaan gudu nēēn kōndē fii seeka? ¹² Nöö ee wan sēmbē ja ta seeka oto sēmbē soni te de butēēn a i maun, nöö unfa de o da i soni fii seei, fii seeka?

¹³ “Nöö na wan sēmbē sa dini tu masa makandi e, dee sēmbē. Biga joo lobi wan möön wan. Ee i hēngi a wan, nöö ja o sa hēngi a di otowan möön. Wē nöö i sa dē a Gadu baka, ee nasō i sa dē a gudu baka, ma nöö ja sa dē a de tuu baka makandi e.”

¹⁴ Nöö di Masa Jesosi taki dee oto aki teefa a kaba, nöö hën dee Faliseima jei, nöö hën de an kē sō. Biga deseei a’ langabēē u mōni tumusi. Nöö hën de bia ta sōsō Masa Jesosi ta mbei ěn fa.

¹⁵ Hën Masa Jesosi taki da de taa: “Wē unu wē mi ta taki tuu e. Biga a sēmbē wojo un ta mbei taa un dē bumbuu sēmbē, ma Masa Gadu hën sabi unu hati e. Nöö di soni libisēmbē ta si u gaan bumbuu soni, nöö a Masa Gadu wojo an dē wan wojo soni.”

Aki Masa Jesosi ta konda soni u

di awoo tii ku di Njunjun Tii

u Masa Gadu.

¹⁶ Nöö hën a taki da dee Faliseima möön taa: “Un haika e, dee sēmbē. Fu sensi di ten u Mosesi te kisi di ten u Johanisi di Dopuma, nöö dee wēti Mosesi ku dee tjabukama bi kisi a Gadu bi ta konda da libisēmbē fa u de waka a Gadu baka. Ma nöö fa u dē aki, wan njunjun buka ko taa Masa Gadu hopo wan Njunjun Tii. Nöö hia sēmbē ta biinga a di Njunjun Tii dē baka kaa. ¹⁷ Ma tōkuseei an dē taa dee awoo wēti an bunu e. Mundu ku goonliba sa kaba, ma na wan piki wan u dee wēti seei o kaba a sōsō möönsō.”

Aki Masa Jesosi ta lei fa

manu ku mujëë an musu tuwë.

Mat. 5:31-32; Maik. 9:42

¹⁸Hën a toona taki möön taa: “Ee wan sëmbe i go tei wan mujëë te nöö hën i tuwëën disa nöö i toona go tei wan otowan, nöö di wëti u Masa Gadu hën i booko dë kaa e. Nöö söseëi tu, ee wan sëmbe i go tei wan tuwë mujëë fu wan oto womi, nöö i seei booko di wëti u Gadu tu.”

Aki Masa Jesosi ta konda di oto u di guduma ku Lazalosi.

¹⁹Nöö hën a toona taki da de möön taa: “Wë un haika e, dee sëmbe. Wan guduma bi dë a wan köndë. Nöö a gudu tee na sipootu. Hiniwan juu a ta libi fëën kumafa a kë ta bai dee gaan dii koosu ta bisi ta mbei gaan piizii.

²⁰“Ma nöö wan sëmbe bi dë a di köndë naandë tu de ta kai Lazalosi. A pena te an saanfa u du ku ën seei. Kasikaasi kisi ën hii ën sinkii. Na hopo seei a ta hopo ta waka. Nöö de ta hopo ën ta tja nango ta buta a di guduma dööbuka ²¹fu te di guduma njan nöö a kandë a sa feni so u dee sakasaka u dee njanjan fëën dee ta kumutu nëën tafa ta kai a goon. Nöö dee dagu u sitaati ta ko ta lëmbë dee kasikaasi fëën nëën sinkii.

²²“Nöö hën de dë te wan pisi nöö hën di penama dëdë. Hën dee basia u Masa Gadu ko tei ën tja go nëën gaan sëmbe Abahamu bandja. Nöö a sai dë ta wai ta piizii ta libi suti kumafa di libi dë ala.”

“Nöö a baka fëën hën di guduma dëdë tu, hën de tjëën go bei. ²³Ma nöö fa a dëdë dë, nöö hën a go a didibi faja. Hën a go sai dë a di faja dendu ta tja sitaafu ta bai ta kai olo.

“Tee wan pisi, nöö hën a hopo wojo luku te ala, a si Lazalosi a Abahamu bandja dë.

²⁴“Hën a bai kai Abahamu taa: ‘Taata oo, Taata, gaantangi, tei tjali u mi nöö i manda Lazalosi be a tuusi finga fëën a wata tja ko munjan mi tóngö. Biga ka mi dë aki, di faja ta kendi mi tumusi.’

²⁵“Nöö hën Abahamu piki ën taa: ‘Ke, aai mii, wë mi jei e. Ma mënii taa di ten di i bi dë a goonliba ala, i bi ta libi bunu kumafa i kë. Soni seei an bi ta fuka i. I bi njan di bunu libi fii a goonliba ala tuu bifö i dëdë ko aki. Nöö Lazalosi, di a bi dë a goonliba ala, nöö hii fuka a bi ta tjai. Wë nöö fa u dë aki i ko ta tja sitaafu, ma Lazalosi hën ko feni böö awaa.

²⁶“Ma haika, boiti u di dë, pasi an dë fu dee sëmbe u mi aki aba ko a unu ala e. Söseëi pasi an dë a unu ala tu fu un sa aba ko a u aki. Biga wa sa pasa di gaan fundu ngötö a u mindi aki fuu ko miti ku u seei.’

²⁷“Nöö hën di guduma taa: ‘Aai, wë mi jei. Ma nöö i sabi nö? Mi begi i Taata, gaantangi, manda Lazalosi be a go a mi tata wosu, ²⁸nöö a o si wanlö baaa u mi naandë. De dë feifi. Nöö gaantangi be a wasiköi de da mi taa de an musu libi kumafa mi bi libi a goonliba ala möön, fu de ko a di sitaafu kamian aki.’

²⁹“Nöö hën Abahamu piki ën taa: ‘Sö nö, womi?’ Hën a taki aai. Hën a taa: ‘Wë, mi jei. Ma i sabi nö? Dee sëmbe a goonliba ala, de abi dee buku fu Mosesi ku dee u dee tjabukama u Masa Gadu kaa. Nöö be dee baaa fii haika andi dee buku ta taki nöö de waka a de baka.’

³⁰“Hën di guduma taa: ‘Aai, Taata, sö a dë tuu. Ma di dë wanwan an tjika. Ma ee wan dëdë sëmbe hopo go wasiköi de, nöö de o bia de libi.’

³¹“Hën Abahamu piki ën taa: ‘Ma haika e, mati. Ee de an sa tei dee sikifi a dee buku naandë, nöö ee wan sëmbe hopo kumutu a dëdë köndë go fan ku de seei, de an o jei möönsö e.’”

Sö wan gaan oto Masa Jesosi konda dë e.

Aki Masa Jesosi bai dee bakama

fëen u de an ganjan sëmbë

puu a Gadu pasi.

Mat. 18:6-7, 21-22; Maik. 9:42

17 Hën Masa Jesosi taki da dee bakama fëen taa: “Un musu sabi taa dee soni ta hai sëmbë puu a Gadu pasi an o sa kaba a di goonliba aki möönsö. Ma mi bai helu da dee sëmbë dee o ta tja dee lö soni dë ko a sëmbë. ² Biga ka fii du sö wan soni, nöö a möön bunu de tai wan gaan gindi sitonu a i gangaa, nöö de tja i go tuwë a ze mindi be i dëdë kaba a sösö wante, fu ja du di hogi di i bi pakisei dë. Di sitaafu dë hogi, ma an hogi kuma di i bi o feni ee i bi feni pasi puu sëmbë a Gadu pasi. ³ Un musu luku bunu ku di soni naandë fu an musu miti unu e.”

Aki Masa Jesosi ta lei de

fa u de libi ku dee sëmbë

dee ta du de hogi.

Hën a toona taa: “Wë nöö ee i si taa di otowan fii du i hogi, nöö i musu fan ku ën be an du sö ku i möön. Nöö ee i si taa a piki disa di hogi du fëen dë, nöö i musu disëen. Ja musu hoi ën a bëë. ⁴ Ee a du i hogi sëbën toon a wan daka seei nöö hën a ko a i sëbën toon ko begi i fii dëen paadon, nöö i musu disëen. Na hoi ën a bëë möön e.”

Aki Masa Jesosi konda taa

ee di biibi fii piki seei

ma a sa du gaan wooko.

⁵ Nöö hën dee bakama taki da Masa Jesosi taa: “Wë Masa o, u ta biibi a Masa Gadu liba, ma di biibi fuu an tjika. Nöö u

begi i gaantangi, heepi u be di biibi fuu ko möön taanga.”

⁶ Nöö hën Masa Jesosi piki de taa: “Aai. Wë womi, ee i abi wan piki biibi a Gadu liba kuma ahun sii seei, hën i taki da di pau i si aki sö taa: ‘Hön kumutu aki go paandi i seei a ze,’ nöö a o piki i buka e.”

Aki Masa Jesosi ta konda da de kumafa di wooko u de dë.

⁷ Nöö hën a taki da de möön taa: “Undi fuunu o abi wan wookoma, nöö te a go a wooko a goon dendu nasö a go luku dee mbeti a sabana tee a ko, nöö i taki dëen taa: ‘Ko sindo njan’?”

⁸ “Na tuu fii. Ma joo taki dëen taa: ‘Wë luku, di i ko kaa, nöö i seeka hesihesi nöö i go boi njanjan seti tafa da mi be mi njan. Nöö te mi njan te bëë u mi fuu kaa, nöö i seei sa njan tu.’

⁹ “Wë nöö unfa un pakisei u di soni naandë? Un pakisei taa di basi u di wookoma musu da di wookoma fëen apaiti tangi fu di a wooko dëen taanga sö nö? Nönö. An dë faa dëen tangi e. Wë biga fa a wooko naandë, sö nöö a bi musu wooko.

¹⁰ “Wë nöö unu seei tu e, te un wooko da Masa Gadu kumafa a da i di wooko, nöö an dë fuun suku tangi nëen e. Biga sö nöö di wooko fuunu dë kaa.”

Aki Masa Jesosi kula teni sëmbë dee bi siki tjinasiki.

¹¹ Nöö fa Masa Jesosi nango a Jelusalen dë, nöö hën a ta pasa a di pisiwata u Samalia ku Galilea mindi.

¹² Nöö hën a go dou a wan piki köndë. Hën teni sëmbë ko miti ku ën naandë, nöö dee sëmbë dë tuu siki tjina siki. Hën de taanpu te ala, ¹³ de bai taanga kai Masa Jesosi taa: “Jesosi, Masa o, ke gaantangi, tei tjalihati fuu nöö i heepi u baa!”

¹⁴Nöo di Masa Jesosi jei di bai, nöo hën a bia luku. Hën a si dee sëmbë. Hën a taki da de taa: “Ee, aai mii. Wë un sabi nö? Un pasa go a dee begima be de si unu fa un dë.”

Nöo di de seti nango, te wan pisi hën de tuu ko bunu djee. ¹⁵Nöo di wan u de si taa a ko bunu, hën an go möön ma a bia toona. Nöo hën a ta bai taanga ta gafa Gadu ta dëen tangi u di bunu a du ën naandë.

¹⁶Nöo hën a kule go kai a Masa Jesosi fesi a goon naandë. Hën a taki dëen taa: “Ke Masa, gaantangi fii e, fu di bunu i du mi aki. A bigi. Nöo mi si ën!” Nöo di sëmbë dë bi dë wan Samalia sëmbë. „An bi dë Isaëli sëmbë seei kuma dee oto nëigi, faa bi musu da Gadu tangi sô.”

¹⁷⁻¹⁸Nöo hën Masa Jesosi hakisi ën taa: “Wë womi o, fa i ko i wanwan aki, na teni sëmbë un bi dë ko bunu nö? Unsë dee otowan fii dë? Na wan u de toona ko fu de ko da Gadu tangi möönsö möön leki di döösë sëmbë aki nö? Wë a bigi a mi.”

¹⁹Hën a taki dëen taa: “Wë womi o, hopo go fii e. Di biibi di i abi a mi liba, nöo a heepi i kaa.”

Aki Masa Jesosi ta konda soni u di ten di a o toona ko a goonliba.

Mat. 24:23-28, 37-41

²⁰Wan daka, hën wanlô Faliseima ko a Masa Jesosi ko hakisi ën taa: “Mësitë o, na un ten Masa Gadu o ko a goonliba ko tei di Könu Tii fëen, faa taki a hii sëmbë liba?”

Nöo hën Masa Jesosi piki de taa: “Wë un haika e. „Di tii u Gadu an ta ko kumafa un ta mëni ën dë e. Biga, dee könu u di goonliba aki te de o ko u tii dee köndë, nöo hii sëmbë ta sabi taa de ta ko. „Biga de ta wai ta pëë doon, tutu ta piki.” Ma di ko u di tii u Masa Gadu hën an o dë sô e.

²¹“Biga te a o ko, nöo na wan sëmbë o sa taki taa: ‘Luku ën aki.’ Ee nasö: ‘Luku ën ala.’ De an o sa lei sëmbë sô. Biga di Tii fëen ta dë a dee sëmbë dee ta waka nëen baka hati.”

²²Nöo hën a taki da dee bakama fëen taa: “Fa mi o disa unu go aki, nöo wan ten o ko nöo un tuu o hangi u si ee wan u dee daka seei di Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki o dë nëen könubangi ta taki a hii mundu liba. Ma wan o sa si ën eti. ²³Sëmbë o taki da unu taa: ‘Un luku ën aki!’ Ee nasö: ‘Un luku ën ala.’ Ma wan musu go luku e. Wan musu piki möönsö.

²⁴“Biga te di daka di Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki o toona ko, nöo a o dë leti kuma te liba koti faja walau sô, hii sëmbë ta si ën. Biga liba ala o limbo gbegede te kisi ku goon aki tuu. Nöo sösesee di ko u mi o dë tu. ²⁵Ma bifö mi toona ko aki a sô wan fasi, nöo mi musu tja sitaafu ku pena tee bifö. Biga dee lö sëmbë u di ten u dë aki, de an dë a mi du. Kwetikweti.

²⁶“Ma di ten di Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki o toona ko a goonliba, nöo a o dë leti kumafa di ten u Noa bi dë. Biga leti kumafa soni bi ko miti dee sëmbë a di ten dë, nöo sösesee a o miti dee sëmbë u di ten di mi o ko tu. ²⁷Biga a Noa ten de bi ta njan ta bebe, dee womi bi ta tei mujëë, dee mujëë bi ta tei manu. De bi ta libi u de kumafa de kë söndö mëni Gadu möönsö, tefa di daka Noa go a di sipi dendu. Hën di tjuba seti kai, gaan wata ta ko te a kii de tuu fia puu dë.

²⁸“Nöo sösesee tu a bi miti dee sëmbë a di ten u Lotu. Dee sëmbë bi sai dë ta njan ta bebe, de bi ta bai soni ta sei, de bi ta koti goon ta paandi njanjan, de bi ta mbei wosu, ²⁹tee di daka di Lotu kumutu a Sodom go. Nöo hën di wan seei daka naandë faja kumutu a liba mökisi ku di soni de kai zuwalufu kai ko a goon tjuma dee sëmbë u Sodom kii tuu fiaa puu dë. ³⁰Wë nöo sösesee a o pasa tu te

Mi di ko dē Libisēmbē Mii aki o toona ko a goonliba fu sēmbē musu si mi.”

³¹ Nöo hēn a taki da de möön taa: “A di daka dē nöo ee wan sēmbē dē nēēn baiko, nöo an musu tei ten faa go tei soni fēēn nēēn wosu dendu e. A musu bazia ko a goon wante nöo a kule go tjubi. Nöo sōseei ee wan sēmbē dē nēēn goon dendu ta wooko, nöo an musu kule go a ganda go tei soni nēēn wosu, ma a musu kule go tjubi nöo.

³² “Nöo fa mi ta fan aki, un mēni di soni di bi pasa ku di mujēē fu Lotu e.

³³ Biga di sēmbē di ta biinga faa hoi ēn libi kumafa a kēēn ₁ku dee soni fēēn dee a abi a goonliba aki,₂ nöo a o lasi ēn nöömō. Ma di sēmbē di aan toobi faa lasi ēn, nöo hēn o feni ēn fa a kē.”

³⁴ Hēn a taki möön taa: “A di daka di Mi di ko dē Libisēmbē Mii aki o ko, nöo tu sēmbē sa dē a wan bedi ta duumi, nöo wan u de Gadu o tei tja go nöo di otowan a o disēēn. ³⁵ Nöo tu mujēē o dē makandi a wan kamian ta mbei boon, nöo wan u de Gadu o tei tja go, nöo di otowan a o disēēn. [³⁶ Sōseei tu sēmbē sa dē makandi ta wooko a goon dendu, nöo wan u de Gadu o tei tja go, nöo di otowan a o disēēn dē.]”

³⁷ Nöo hēn dee bakama u Masa Jesosi hakisi ēn taa: “Wē, Masa o, na unsē u di goonliba di soni naandē o pasa?” Nöo hēn a koti wan nōngō da de taa: “Ka wan mbeti dēdē fika, nöo naandē dee opete ta ko.”

**Aki Masa Jesosi taki fa u musu
ta begi nöömō söndō wei.**

18 Nöo hēn Masa Jesosi taki wan woto da dee bakama fēēn faa lei de kumafa de an musu ko wei u begi Gadu, ma de musu ta begi ēn hiniwan-ten söndō lasi hati.

² A taa: “Wan fisikai bi dē a wan köndē, nöo a bi hogi tee an ta fēēē Gadu, nöo aan toobi ku libisēmbē tu. ³ Nöo wan

mujēē bi ta dē a di köndē dē tu, manu fēēn bi dēdē. Nöo a bi ta ko a di fisikai nöömō ta ko ta begi ēn taa: ‘Fisikai o, mi kē i heepi mi. Mi ku wan sēmbē a’ sondi, nöo mi begi i fii kuutu di soni da u. Da mi di leti u mi nöo i dēēn di adjabēē fēēn.’

⁴ “Nöo a fesi di fisikai an bi kē heepi di mujēē. Ma a baka fēēn a ko pakisei tee a kaba, hēn a taa: ‘Wē aluwasi fa ma ta fēēē Gadu, nöo ma a’ toobi ku libisēmbē tu, ⁵ ma tökuseei di mujēē aki ta ko a mi nöömō, an ta disa mi ku di taki möönsō. Nöo mi o heepi ēn be a feni di leti fēēn, be mi böō fēēn. Biga ee nasō, a o ta ko ta kaakei mi ku di taki fēēn dē nöömō.”

⁶ Nöo hēn Masa Jesosi taa: “Un haika fa di fisikai taki dē. A abi hogihati, ma tökuseei, a piki di mujēē buka. ⁷ Wē nöo Masa Gadu di abi sō bunuhati wē? Ee wan sēmbē fēēn ta begi ēn nöömō a ndeti ku didia, an sa heepi ēn nö? Biga a bi pii de puu a oto sēmbē dendu tei ko fēēn sēmbē kaa, nöo a o buuja ufō a ko a de nö? Nöno, an o buuja e. ⁸ Mi taki e, a o ko hesihesi a de ko kuutu soni da de.

“Ma nöo fa mi fan dē seei, ma ₁fa de o du ku dee sēmbē u mi a di goonliba aki tjika dē, nöo,₂ te Mi di ko dē Libisēmbē Mii aki toona ko ₁u mi ko heepi de,₂ nöo mi o feni sēmbē möönsō di ta biibi a mi eti nö?”

Aki Masa Jesosi da wan oto

u wan Faliseima

ku wan pii-lanti-mönima.

⁹ Nöo hēn Masa Jesosi da de wan oto u dee sēmbē dee ta wisiwasi otowan ta mbei deseei taa de dē bumbuu sēmbē.

¹⁰ A taa: “Wan daka nöo hēn tu sēmbē hopo, hēn de go a Masa Gaangadu Wosu fu de go begi Gadu. Nöo wan u dee sēmbē bi dē Faliseima nöo di otowan bi dē wan sēmbē di ta pii lanti möni.

¹¹ “Nöö hën di de go naandë, hën di Faliseima go taanpu te a wan sê ala, hën wanwan. Nöö hën a begi taa: ‘Masa Gadu, gaantangi fii e, fu di ma dë kuma dee takusëmbëma, kuma dee fufuuma, kuma dee sëmbë dee ta tei sëmbë mujëë, kuma di sëmbë ta pii lanti möni aki.

¹² Tu toon hiniwan wiki mi ta disa u njan ta begi i. Hiniwan soni mi abi nöö mi ta paati, nöö mi tja fii sê ko da i a keiki kumafa di wëti dë. Sö mi ta libi.’ Sö di Faliseima begi.

¹³ “Ma di sëmbë ta pii lanti möni naandë, nöö a sabi taa an ta libi bunu tuu. Nöö sen kisi ën tee an sa hopo wojo luku liba möön. A fika a baka ala ta naki maun nëen hati taa: ‘Ke, Masa Gadu, a’ tjalihati u mi nöö i heepi mi o. Biga mi sabi taa mi dë wan gaan takusëmbëma tuu.”

¹⁴ Nöö hën Masa Jesosi taa: “Wë mi taki da unu taa fa di sëmbë ta pii lanti möni go a wosu dë, nöö Masa Gadu an hoi dee hogi du fëen nëen bëë möön e, ma a tei ën ko sëmbë fëen. Ma di Faliseima dë, Gadu disëen a go fëen a wosu nöö. Biga hiniwan sëmbë di hopo hënseei, nöö Gadu o sakëen. Ma hiniwan sëmbë di saka hënseei, nöö hën Gadu o hopo.”

Aki de tja dee mii ko

a Masa Jesosi.

Mat. 19:13-15; Maik. 10:13-16

¹⁵ A di juu dë seei, nöö hën de ta tja dee piki mii ko a Masa Jesosi faa musu buta maun a de liba „begi da de„. Ma di dee bakama u Masa Jesosi si sö, nöö hën de gandji da de taa: “Wan musu tja dee piki mii dë ko aki e.”

¹⁶ Ma di Masa Jesosi jei fa dee bakama taki, hën a taa: “Nönö. Wan tapa de e! Un be dee mii ko a mi nöö. Biga sëmbë kuma dee mii aki, de ta dë a di Njunjun Tii u Masa Gadu dendu ta feni di bunu

fëen. ¹⁷ Nöö mi taki e, ee wan sëmbë i kë ko dë a di Tii u Gadu dendu, nöö i musu abi sakafasi ta futoou Masa Gaangadu kumafa wan mii ta abi sakafasi ta futoou dee gaan sëmbë fëen.”

Aki Masa Jesosi ta konda

soni u gudu da de möön.

Mat. 19:16-30; Maik. 10:17-31

¹⁸ Nöö hën wan hedima u dee Isaëli sëmbë ko a Masa Jesosi. Hën a hakisi ën taa: “Mësitë o, mi sabi taa i dë wan bum-buu sëmbë, nöö hën mi ko hakisi i andi mi musu du fu mi feni di libi u teego.”

¹⁹ Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Womi, fa i ta kai mi bumbuu sëmbë aki, ma i saandi i ta taki dë nö? Bumbuu sëmbë an dë boiti Gadu wanwan nöö. ²⁰ Ma nöö fii feni di libi u teego, nöö ja sabi dee wëti u Masa Gadu eti ö, taa ja musu go a oto mujëë möön leki di mujëë fii u wosu. Ja musu kii sëmbë. Ja musu fufuu sëmbë soni. Ja musu mindi soni da sëmbë. I musu ta lesipeki i tata ku i mama.”

²¹ Hën di hedima piki taa: “Wë, hii dee wëti dë tuu mi ta hoi fu sensi di mi dë piki mii.”

²² Nöö hën Masa Jesosi toona taki dëen taa: “Wë, mi jei. Ma ee fuu taki ën gbelin kumafa a dë, wan soni nöö toobi i eti. Hën da i musu go sei hii dee soni fii dee i abi te i kaba, nöö i paati di möni da dee pena sëmbë. Nöö te i du sö kaa, nöö i ko ta waka a mi baka. Nöö a bakaten nöö joo feni wan möön bunu gudu a Gaangadu Köndë.”

²³ Nöö di di sëmbë jei sö, hën tjali ko kisi ën tee kuma a sa këë, biga a abi hia gudu tuu.

²⁴ Nöö di Masa Jesosi si fa tjali kisi di womi fu dee gudu fëen hedi, nöö hën a taki taa: “Aai, di soni aki, a taanga e. Fu wan guduma butëen seei a di Tii u Masa Gaangadu basu, a dë wan taanga soni tuu. ²⁵ A dë leti kuma te wan gaan mbeti

ta biinga faa pasa a wan aguja baaku. Sö a taanga tjika.”

²⁶ Nöo di de jei sö, hën de hakisi ën taa: “Wë, ee a taanga da wan sëmbë ɽdi Gadu seei heepi sö te a ko gudu, nöo ambë seei o sa go a Gadu Köndë?”

²⁷ Hën Masa Jesosi piki de taa: “Di soni dë, na wan libisëmbë a’ taanga u du ën, ma Gaangadu hën a sa du hii soni.”

²⁸ Nöo hën Petuisi taki dëen taa: “Wë Masa, luku. U disa hii soni tuu, fuu ko ta waka a i baka.”

²⁹ Nöo hën Masa Jesosi piki ën taa: “Wë sö a dë tuu. Ma haika e. Ee wan sëmbë i kë dë a di Njunjun Tii u Gadu dendu te nöo hën i disa i wosu ee nasö i tata ku i mama ee nasö dee baaa fii ee nasö i mujëë ku dee mii fii, ³⁰ nöo mi taki e, taa hii dee soni naandë tuu joo toona feni baka möön leki fa i bi abi a goonliba aki, nöo a bakaten nöo joo feni di bunu libi u teego tu a Gadu Köndë.”

Aki Masa Jesosi konda soni u di dëdë fëen da de möön.

Mat. 20:17-19; Maik. 10:32-34

³¹ A baka u di dë, hën Masa Jesosi kai de tuwalufu bakama fëen a së. Hën a taki da de taa: “Un haika e. Fa u dë aki, nöo u nango a Jelusalen. Nöo hii dee soni dee tjabukama u Gadu bi sikifi u Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki, nöo de tuu o pasa ku mi awaa. ³² Dee feantima u mi o tja mi go a dee döösë sëmbë dee abi taki a di köndë aki, nöo de o ta mbei mi fa ta kosi mi ta tunta a mi. ³³ Nöo de o wipi mi te de kaba ufö de o kii mi awaa. Ma nöo di u mbei dii daka fëen, nöo mi o toona weki hopo baka.”

³⁴ Ma fa Masa Jesosi fan ku dee sëmbë fëen dë, nöo de an fusutëen. A dë wan tjubitjubi soni da de, biga de an saandi a ta taki dë.

Aki Masa Jesosi kula wan bookowojoma.

Mat. 20:29-34; Maik. 10:46-52

³⁵ Nöo hën de nango tefa de ko zuntu ku di köndë de ta kai Jelikou. Nöo wan bookowojoma bi dë sindosindo a band-japasi naandë ta pidi möni. ³⁶ Nöo di a ta jei dee hia sëmbë ta fan ta ko dë hën a hakisi taa: “Sëmbë hën ta ko hia naandë sö nö? Andi ta pasa?”

³⁷ Hën de taki dëen taa: “Di sëmbë de ta kai Jesosi u Nazalëti, hën wë ta pasa aki e.”

³⁸ Nöo di a jei sö, nöo hën a bai taanga taa: “Jesosi eee, i di bakamii u Dafiti dë, ɽna i da di Heepima nö? Gaantangi mi begi i, a’ tjali u mi, nöo i heepi mi ooo.”

³⁹ Ma di dee sëmbë dee bi ta waka a Masa Jesosi fesi jei di bai, hën de gandji dëen taa a musu kabuka dë. Ma tökuseei an disa. A bai möön taanga eti taa: “Jesosi eee, di mii u Dafiti dë, saa mi ooo, heepi mi, gaantangi!”

⁴⁰ Nöo di Masa Jesosi seei jei di bai, nöo hën a taanpu pii. Hën a taki da dee sëmbë taa be de go tei di sëmbë naandë tja ko nëen.

Nöo hën de tjëen ko. Hën Masa Jesosi hakisi ën taa: ⁴¹ “Mati o, wë andi i kë u mi du da i?”

Hën di bookowojoma piki ën taa: “Masa, mi kë ta si soni baa.”

⁴² Hën Jesosi taki dëen taa: “Wë antoobi. Be wojo fii ko limbo e. Biga di bi-ibi i ta biibi a Masa Gadu dë heepi i kaa.”

⁴³ Nöo wantewante dë, hën wojo fëen ko limbo gbegedee. Nöo hën a ta waka nango a Masa Jesosi baka ta gafa Gadu u di bunu a du ën dë. Nöo fa hii dee sëmbë dee bi sai dë si andi pasa dë, nöo hën de tuu gafa Gadu seei.

Aki Masa Jesosi go

a Zakeosi wosu.

19 Nöo hën di Masa Jesosi kula di bookowojoma te a kaba, nöo hën a pasa go dou a Jelikou. Nöo a ta latja pasa a di köndë ganda ƿfaa go a Jelusalen. ²Nöo wan guduma de kai Zakeosi bi ta dë a di köndë. A dë wan hedima u dee sëmbë ta pii lanti möni.

³⁻⁴Nöo fa Masa Jesosi ta pasa naandë, nöo Zakeosi bi kë si ën faa sabi ën. Ma an bi sa si ën a dee hia sëmbë dendu, biga a dë wan sati sëmbë. Nöo hën a kule go a fesi go subi a wan pau go dë a liba ala, fu te Masa Jesosi ta pasa dë nöo a musu u si ën.

⁵Te wan pisi hën Masa Jesosi ko ta pasa, nöo hën a hopo wojo a liba hën a si Zakeosi. Hën a kai ën: “Mati Zakeosi!” Hën a piki. Hën a taa: “Saka hesi ko a goon. Biga a dë fanöudu fu mi ko a i wosu tide.”

⁶Nöo hën Zakeosi saka hesihesi ko a goon, nöo ku gaan piizii seei a tei Masa Jesosi tja go nëen wosu. ⁷Ma nöo di dee oto sëmbë si sô, hën de mati. De tei Masa Jesosi fu hogi seei fu di a de taa a go a wan takusëmbëma wosu.

⁸Ma nöo hën Zakeosi hopo taanpu ƿa dee sëmbë dendu, nöo hën a fan ku Masa Jesosi. A taki dëen taa: “Masa o, wë luku, te kuma tide nöo mi o paati dee gudu u mi leti mindi, nöo mi o da dee pootima u di köndë wan së. Nöo ee mi bi fufuu wan sëmbë, nöo mi o dëen fö toon möön hia möön fa mi bi tei.”

⁹Hën Masa Jesosi piki taa: “Wë un dee sëmbë u di wosu aki, un a’ bunuhedi e. Biga tide Masa Gadu heepi unu. Nöo di sëmbë di a’ di wosu aki, a bi dë fanöudu u mi ko nëen, biga hënseei da wan bakamii u Abahamu di gaan sëmbë fuu tu. Wë nöo luku, a bi poi seei te kaba a sösö, ma tide a toona ko a Gadu baka.

¹⁰Nöo fu dee lö sëmbë aki hedi mbei Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki ko a goonliba e. Biga mi ko fu mi suku dee sëmbë dee kaba a sösö u mi tja de ko da Gadu.”

**Aki Masa Jesosi konda di
oto u di guduma di bi paati
möni da dee wookoma fëen.**

Mat. 25:14-30

¹¹Nöo di juu Masa Jesosi ta fan ku dee sëmbë naandë, nöo de bi dë zuntu ku Jelusalen. Nöo dee Dju sëmbë bi ta möni taa naandë nöömö Masa Gadu o bazia ko a goonliba faa ko tei di Könu Tii fëen a hii sëmbë wojo. Nöo dee sëmbë ta waka ku Masa Jesosi dë, de ta möni taa wante-wante di soni dë o pasa. Nöo fëen mbei Masa Jesosi da de wan oto, fu de musu sabi taa an o pasa kumafa de ta möni ën dë.

¹²Nöo hën a taki da de taa: “Wan hebima bi o go a wan longi köndë fu de butëen ko könu, bifö a o toona ko ta tii di köndë awaa.

¹³“Nöo fëen mbei di juu a o go, nöo hën a kai teni u dee wookoma fëen ko nëen. Hën a da hiniwan u de wan dusu kölu. A taki da de taa: ‘Un wooko ku di möni aki fu mi sa feni wini nëen te mi toona ko.’ Nöo di a taki sô kaa, nöo hën a go fëen.

¹⁴“Ma dee sëmbë u di köndë fëen bi buuse ën te de manda buka go da dee sëmbë u di köndë ka a nango ala taa: ‘Wa kë di sëmbë aki ko könu fuu e.’ ¹⁵Ma tökuseei de butëen ko könu.

“Nöo hën a baka fëen hën a toona ko a di köndë ko seti di könu tii fëen awaa. Nöo di a ko, hën a manda buka kai dee wookoma fëen dee a bi da di möni fu de musu wooko dëen, be de musu piki ën unfa de bi wooko ku di möni.

¹⁶“Nöo hën di fosuwan ko nëen nöo hën a tja di möni ko dëen. Hën a taa: ‘Masa o, luku, i bi da mi wan dusu kölu. Nöo hën mi ta wooko ku ën tefa i ko aki,

mi feni dusu kölu buta nëën liba. Nöo hën mi tjëen ko da i.'

¹⁷ "Nöo hën di masa fëen taa: 'Aai womi, wë i wooko bunu e. Wë nöo fu di i wooko a sö wan futoou fasi ku di piki soni aki, nöo mi o da i wan gaan wooko awaa. Mi o buta i be i dë hedima u teni köndë.'

¹⁸ "Nöo hën di u mbei tu ko. Nöo hën a taki dëen taa: 'Masa, luku, i bi da mi wan dusu kölu, nöo hën mi wooko ku ën tee mi wini feifi dusu kölu buta nëën liba. Nöo ja si ën aki, mi tjëen ko da i.'

¹⁹ "Nöo hën di masa fëen taki dëen taa: 'Söo. Wë nöo fu di i wooko sö, nöo hën mbei mi o buta i fii dë hedima u feifi köndë.' Nöo hën a taki aai.

²⁰⁻²¹ "Nöo hën di u mbei dii ko nëën. Hën a taki dëen taa: 'Masa, ja ta si di möni fii aki nö. I bi da mi wan dusu kölu. Nöo u di mi sabi taa i dë wan taangalibi sëmbe, langahatima, i ta tei soni ka ja bi buta, i ta koti soni ka ja bi paandi, nöo mi fëëë i. Hën mbei mi tai di möni fii a di hangisa aki fu an musu kaba a söso, nöo hën mi tja i soni ko da i.'

²²⁻²³ "Hën di masa fëen taki dëen taa: 'Womi, sö i hogi gaanfa wë nö? Wë di i sabi taa mi dë wan taangalibi sëmbe, langahatima di ta tei soni ka ma bi buta, mi ta koti soni ka ma bi paandi, nöo faandi mbei ja bi tei di möni u mi tja go buta a banku, fu te mi toona ko nöo a möön hia. A bi sa göo a di banku. Ma fa i du ku ën aki, nöo andi seei mi wini? Wë antoobi.'

²⁴ "Nöo hën a taki da dee oto sëmbe sai dë taa: 'Un hesi ko puu di möni aki nëën maun e, nöo un da di sëmbe di abi teni dusu kölu dë, be disi fika ku söso maun.'

²⁵ Hën de bai: 'Huun? Wë Masa, di sëmbe ala, hën a feni teni dusu kölu kaa.' ²⁶ A taki: 'Aai, mi sabi sö. Ma di sëmbe di abi hia, nöo hën o feni möön hia eti. Ma di sëmbe di na abi, nöo nëën maun de o puu di pikiwan di a abi, be a fika ku maun.

²⁷ "Nöo dee felantima u mi, dee na bi kë u mi dë könu u de, nöo un musu tja de tuu ko kii a mi fesi aki."

Aki de ta wai ku Masa Jesosi

fa a dë a di buliki liba.

Mat. 21:1-11; Maik.

11:1-11; Joh. 12:12-19

²⁸ Nöo di Masa Jesosi taki di soni dë tefa a kaba, nöo hën hën ku dee bakama fëen tei pasi nango a Jelusalen, nöo Masa Jesosi hën dë a de fesi. ²⁹ Nöo hën de nango tefa de ko zuntu ku de tu köndë de ta kai Betifaigi ku Betania, leti a di gaan kuun de ta kai Oleifi Kuun naandë. Nöo hën Masa Jesosi manda tu u dee bakama fëen fu de waka a fesi.

³⁰ A taki da de taa: "Un nango te un go dou a di köndë a unu fesi ala, nöo woon si wan buliki mii taitai naandë. Sëmbe an sindo nëën liba waka wan daka. Nöo un lusu ën tja ko da mi e. ³¹ Ma a kandë sö, wan sëmbe o ko hakisi unu taa: 'Wë faandi mbei un ta lusu di mbeti u du?' Nöo un musu taki dëen taa: 'Masa abi ën fanöudu.'"

³² Nöo hën de tu bakama go, hën de go si hii soni leti kumafa Masa Jesosi bi taki da de.

³³ Hën di de go seti lusu di buliki, hën sëmbe ko hakisi de taa: "Wë, faandi mbei un ta lusu di mbeti u du?" ³⁴ Hën de piki taa: "Masa abi ën fanöudu."

³⁵ Nöo hën de tei ën tja go da Masa Jesosi. Hën de jabi koosu a di buliki baka mindi, hën de mbei Masa Jesosi sindo nëën liba. ³⁶ Hën de seti u waka go. Nöo hën dee sëmbe ku ën ta waka nango dë ta jabi koosu a di gaan pasi liba fu di buliki musu waka a dee koosu liba. 'Sö de ta hei Masa Jesosi tjika.'

³⁷ Nöo hën de nango tefa de dou ka de o seti bazia di kuun fu de go a goon, nöo hën dee hia sëmbe ta waka nëën baka naandë tuu seti mbei piizii. De ta bai

taanga ta gafa Gadu fu dee gaan bunu de bi si Masa Jesosi du a goonliba.

³⁸ De taa:

“Gaantangi u Masa Gadu ooo.

A manda di Kõnu fëen ko da u.

Masa Gadu musu dë ku ën e.

Gadu, gaantangi fii!

I mbei i ku libisëmbë toona ko fii!

Di nê fii musu bai te dou a di möön hei kamian a liba ala!”

³⁹ Ma di dee Faliseima jei fa de ta bigi Masa Jesosi nöö de an kě sô. Hën de taki dëen taa: “Mësitrë o, bai dee sëmbë fii be de kabuka dë.”

⁴⁰ Hën a taki da de taa: “Un haika e. Ee dee sëmbë u mi kabuka, nöö dee sitonu a bandjapasi aki seei o bia bai a dee sëmbë dë kamian. [Biga di bai aki musu u bai.]”

Aki tjali u Jelusalen kisi

Masa Jesosi.

⁴¹ Nöö hën Masa Jesosi nango te a ko dou ka a sa si Jelusalen, nöö hën a hopo wojo luku di köndë. Nöö hën tjali fëen kisi ën te a bai kěë. ⁴² A taa: “Un dee sëmbë u Jelusalen aki, ee a di ten aki un bi sabi di soni di bi sa heepi unu fuun sa feni böö, nöö wan bi o libi sô e. Ma luku, kumafa u dë aki, a poi da unu kaa, ma wan sa si ën biga a tjubi da unu. ⁴³ Nöö wanlô hõgi daka ta ko, nöö a dee daka dë dee felantima fuunu o ko lontu di köndë fuunu tapa buta a djegi, nöö woon fika a di köndë ganda naandë. Na wan fuunu o sa pasa ko a döö.

⁴⁴ “Nöö naandë woon dë ta pena ta tja sitaafu fu te de kii unu ku dee miii fu-unu tuu. Nöö dee gaan sitonu de tei mbei wosu a unu naandë, na wan u de o fika oto a oto liba möön e. De tuu de o booko tuwë a goon paaja fanjanfanjan. Sô de o booko di köndë fuunu tjika, fu di wan bi kě sabi di juu di Gadu bi ko faa ko heepi unu.”

Aki Masa Jesosi jaka sëmbë puu a di Wosu u Gadu.

Mat. 21:12-17; Maik.

11:15-19; Joh. 2:13-22

⁴⁵ Nöö hën Masa Jesosi go dou a Jelusalen awaa, hën a dendu go a di Gaan Wosu u Masa Gadu. Nöö wanlô sëmbë bi sai naandë ta sei soni a di wosu dendu. Nöö hën Masa Jesosi jaka de tuu puu tuwë a döö.

⁴⁶ Hën a taki da de taa: “A sikifi a Gadu Buku taa: ‘Di wosu u mi aki, a dë wan wosu fuun ta ko ta begi mi.’ Ma un dee bödjëema aki tei ën buta ko fufuuma kamian ta du kumafa un kě.”

⁴⁷ Nöö di juu dë, hën Masa Jesosi ta lei sëmbë a di Wosu u Masa Gadu dendu hiniwan daka. Ma dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti ku dee oto fesima u di köndë tuu bi ta suku wan fasi fu de musu kii ën. ⁴⁸ Ma de an saafa u du u de sa feni ën kii, biga hii sëmbë lobi u go nëen go jei dee soni a ta taki.

Aki dee sëmbë ko hakisi Masa

Jesosi ambë dëen taki faa

du dee soni a ta du.

Mat. 21:23-27; Maik. 11:27-33

20 Wan daka hën Masa Jesosi bi dë a di Wosu u Masa Gaangadu dendu ta lei sëmbë ta konda di Bunu Buka u Gadu da de. Nöö hën dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti ku dee Gaan Womi u di köndë ko nëen. ² Hën de hakisi ën taa: “Wë dee soni i ta lei sëmbë aki, ku hii dee oto soni i ta du tuu, ambë seei manda i fii ta du de? Kondëen da u.”

³ Nöö hën Masa Jesosi piki de taa: “Söö. Wë antoobi. Ma miseei o hakisi unu wan soni tu. Nöö te un kondëen da mi, nöö mi o piki unu di Sëmbë di manda mi fu mi ta du dee soni aki.”

⁴Hën a hakisi de taa: “Di dopu Johanisi bi ta dopu sëmbë, naasë a kumutu, a Masa Gadu naa a libisëmbë? Ambë un sabi mandëën? Un kondëën da mi.”

⁵Nöo hën de kuutu ku deseei tefa de wei, de taa: “Wë ee u piki ën taa Masa Gadu hën mandëën, nöo a kandë a o hakisi u taa: ‘Andi mbei wan bi kë biibi ën?’” ⁶Ma ee u piki ën taa a bi dë u libisëmbë, nöo lanti o kë naki u ku sitonu kii.” Biga hii lanti bi tei Johanisi kuma wan tjabukama u Gadu.

⁷Fëën mbei de piki ën taa: “Wë wa sa naasë a kumutu.”

⁸Hën Masa Jesosi taki da de taa: “Wë da miseei tu, ma sa konda da unu ambë manda mi fu mi du dee soni aki.”

Aki Masa Jesosi konda di oto u

di guduma ku di pandasi

kamian fëën.

Mat. 21:33-46; Maik. 12:1-12

⁹Nöo hën a toona da de wan oto möön. A taa: “Wan sëmbë bi koti wan gaan goon fëën faa mbei pandasi kamian. Nöo hën a paandi wan fuuta de ta kai doloifi nëën tefa a kaba. Nöo fu di a o go a wan oto köndë go tan te a longi, nöo hën a suku wanlë sëmbë tja ko buta a di pandasi kamian u de ta luku ën dëën. Nöo hën wë a go fëën.

¹⁰“Hën a go dë ala teefa a sabi taa di fuuta u di goon sa lepi. Nöo hën a manda wan u dee wookoma fëën go a dee sëmbë, fu de musu dëën hafu u dee njanjan u di goon faa tja ko dëën.

“Ma di di wookoma go dou a di pandasi kamian, nöo hën dee sëmbë kisi ën. Hën de fon mën tee a fon, hën de mandëën go nëën masa ku sösö maun.

¹¹“Hën di masa u di goon toona manda wan oto wookoma go luku möön, nöo söseei de du ku ën tu. De kisi ën fon

dëën sen tee a tjika de, hën de mandëën go nëën masa ku sösö maun tu.

¹²“Nöo hën di masa u di goon toona manda wan otowan u dee wookoma fëën go möön, di u mbei dii. Ma söseei de du ku ën tu. De naki ën koti hii ën sinkii, hën de jakëën puu a di pandasi kamian. Hën a toona go nëën masa ku sösö maun.

¹³“Hën di masa u di goon taa: ‘Wë andi seei mi musu du möön? Wë nöo mi o manda di lobi mii u mi aki go. Kandë sö de sa a’ lesipeki fëën fu di a dë mi mii.’”

¹⁴Nöo hën wë a mandëën go.
“Ma di de si di mii u di masa ta waka ta ko, nöo hën de fiti buka makandi taa: ‘Söö. Luku di mii fëën ta waka ta ko dë. Hën wë di tata o disa di goon aki da e. Nöo un boo kii ën wante, nöo woo feni di goon ku dee soni dee dë nëën tuu ko fuu seei.’”

¹⁵“Nöo hën di di mii ko dou, hën de kisi ën. Hën de puu ën a di pandasi kamian ganda, hën de kii ën.”

Nöo hën Masa Jesosi hakisi dee sëmbë taa: “Wë nöo fa de kii ën dë, nöo andi di sëmbë di abi di pandasi kamian o du ku dee sëmbë dee kii di mii fëën dë?” ¹⁶Na a o ko kii de tuu puu a di pandasi kamian fëën nö? Nöo a o suku oto sëmbë tja ko buta dë fu de ta luku di kamian fëën dëën.”

Wë nöo di dee Isaëli sëmbë dee sai dë jei a fan sö, nöo de an këën. Hën de taa: “Nönö, di sondi aki an musu pasa sö e!”

¹⁷Hën Masa Jesosi luku de diin sö te a kaba, hën a taki da de taa: “Wë a o pasa tuu. Biga ja jei fa de sikifi a Gadu Buku nö? De koti wan nongö taa:

Di sitonu dee tëmbëma bi feni taa an bunu
te de tuwë a kapëë,
hën wë ko dë di mama posu ta hoi di wosu.”

¹⁸Hën a taa: “Ee wan sëmbë i kai a di sitonu dë liba, nöo a o booko hii i sinkii.

Ma ee di sitonu seei hën kai a i liba, nöö ja o a' pisi möön. Biga a o lala i finufinu."

Aki de go hakisi Masa Jesosi

soni u lanti möni.

Mat. 22:15-22; Maik. 12:13-17

¹⁹Nöö fa Masa Jesosi da de di oto naandë, nöö dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti bi kē kisi ën tja go sōötō wantewante, biga de sabi taa de a tjökö ku di oto. Ma de fëëë dee hia sēmbë bi sai naandë.

²⁰Nöö hën de sai dë ta watji ën nöömō tefa de feni wanlō sēmbë. Hën de taki da de taa: "Wë u kē begi unu wan soni fuun heepi u, nöö u paka unu."

Hën dee sēmbë taa: "Söö, wë antoobi."

Hën de taa: "Un go a Jesosi kuma bum-buu sēmbë. Nöö un hakisi ën soni a kōni fasi fuun feni wan tōngō nēen fuu sa tjëen go kaagi da di gaama." Nöö hën dee sēmbë go.

²¹Nöö hën de go a Masa Jesosi, hën de hakisi ën taa: "Mësitë o, u ko a i aki. U kē hakisi i wan soni e, ma na u gaan womi fasi. Biga u sabi taa di fan fii dë bumbuu soni. I ta lei sēmbë di pasi u Masa Gadu bunu. I ta luku hii sēmbë di wan fasi nöö, ta konda fa Gadu kē u sēmbë musu libi sōndō ganjan.

²²"Nöö hën wë u ko a i aki ko hakisi i wan soni. Fa u ta paka di Gaan Könu lanti möni aki, nöö a bunu fuu pakëen nö, naa an bunu? Unfa a dë a di wëti u Gadu?"

²³Ma fa de taki dë, nöö Masa Jesosi sabi kaa taa de kē kisi ën, hën a taa: ²⁴"Un tja wan kpëngëlë möni ko i si."

Hën de tei wan möni hën de tja ko dëen.

Hën a hakisi de taa: "Wë ambë fesi dë a di möni? Un nē un si dë sikifisiki fien nēen?"

Hën de taa: "Wë di u di Gaan Könu."

²⁵Hën a taa: "Wë, ee a dë u di Gaan Könu, nöö un dëen hën soni e. Nöö un da Masa Gadu di soni di dë fëen."

²⁶Nöö fa a fan dë, a foondo de tee. Hën de taa: "Aai, di sēmbë aki, wa a' möiti fuu mbei te nöö u sa kisi ën möönsö." Nöö hën de disëen.

Aki Masa Jesosi piki dee Saduseima taa sēmbë ta weki baka a dëdë tuu.

Mat. 22:23-33; Maik. 12:18-27

²⁷Ma a baka u di dë, hën so u dee sēmbë u di keiki paatëi de ta kai Sadusei ko a Masa Jesosi. Dee sēmbë naandë an kē biibi möönsö taa dëdë sēmbë sa weki baka. Hën de hakisi ën taa: ²⁸"Wë Mësitë o, Mosesi bi sikifi wan wëti da u taa ee wan womi libi ku wan mujëë nöö ee di womi dëdë disa di mujëë sōndō de pai miii, nöö wan u dee baaa u di womi musu tei di mujëë hoi, be de pai mii fu di böngö u di baaa di dëdë dë an musu kaba.

²⁹"Wë wan tata ku wan mama bi abi sēbën womi mii. Nöö hën di gaan wan tei wan mujëë. Hën de dë te wan pisi, hën di womi dëdë disa di mujëë sōndō de pai miii. ³⁰Nöö hën di baaa di waka nēen baka tei di mujëë hoi, ma a dëdë disa di mujëë möön sōndō de pai miii. ³¹Hën di baaa di u mbei dii toona tei ën, hën a dëdë disëen tu. Nöö sō a pasa ku hii dee sēbën baa tuu fiaa. Na wan u de pai miii ku di mujëë möönsö. ³²A baka u di dë hën di mujëë ko dëdë tu.

³³"Wë te dee dëdë sēmbë o toona weki ko ku libi, nöö undi u de sēbën baa o abi di mujëë? Biga de tuu bi libi ku ën kaa."

³⁴Nöö hën Masa Jesosi piki de taa: "Dee sēmbë aki, wan fusutan di soni bunu e." Biga a goonliba aki nöö, womi ta tei mujëë, mujëë ta tei manu. ³⁵⁻³⁶Ma a Gadu ala dee lö libi dë an dë ala e. Biga dee sēmbë dee ta dë a Gadu Köndë ala, nöö de ko dë kuma dee basia fëen köndë kaa, de an ta dëdë möön.

“Nöö di soni mbei sëmbë an ta dëdë ala. Biga dee sëmbë ta dë ala, de dë Masa Gadu mii, nöö de dëdë weki ko feni di libi u teego kaa. Nöö dee sëmbë dee Masa Gadu si taa de dë bumbuu nëën wojo, nöö de a o weki tei tja go u de feni di lö libi dë e.”

³⁷ Nöö hën a toona taki da dee Sadu-seima taa: “Unfa wan kē piki taa te sëmbë dëdë nöö akaa fëen ta fika ku libi eti, faa toona ko nëën sinkii möön a bakaten?_ Biga luku di Buku u Gadu, ka Mosesi bi sikifi kumafa a bi si di faja a di uwii. A bi sai dë ta luku di soni te wan pisi, hën a jei wan tōngö a di faja dendu taa: ‘Mi da di Gadu di dee gaan sëmbë fuunu, Abahamu, ku Isaki, ku Jakopu ta begi. Di Gadu u de wë disi.’

³⁸ “Wë fa Gadu fan dë, hën kē taki taa dee sëmbë a kai dë, de dë ku libi eti. Biga Gadu an dë wan Gadu u dëdë sëmbë e. Nöö hën da hii dee sëmbë dee Gadu mbei tuu dë ku libi eti nëën wojo.”

³⁹⁻⁴⁰ Nöö hën wanlō Sabima u Wëti piki ën taa: “Mësitë, i abi leti e, i taki bunu.” Nöö a baka u di dë, nöö na wan sëmbë abi hati u hakisi Masa Jesosi na wan soni möön.

Aki Masa Jesosi hakisi dee sëmbë soni u di Paamusi Kōnu.

Mat. 22:41-46; Maik. 12:35-37

⁴¹ Nöö hën Masa Jesosi taki da de taa: “Wë mi o hakisi unu wan soni awaa. Dee mësitë ta lei unu di Buku u Gadu taa di Paamusi Kōnu o dë Dafiti bakamii, na sō nö? ⁴² Wë nöö sō a dë tuu. Ma Dafiti seei sikifi soni fëen a di Kanda Buku. A taa: Masa Gadu taki da mi Masa taa: ‘Ko sindo a mi letimaun së aki.

⁴³ Nöö i dë aki fu tee mi buta dee felan-tima fii tuu a i basu futu.’

⁴⁴ Wë nöö di Dafiti ta kai ën ‘mi Masa’, nöö unfä a sa dë bakamii fëen nöö?”

Aki Masa Jesosi ta bai lanti u de

musu luku bunu ku dee

Sabima u Wëti.

Mat. 23:1-36; Maik.

12:38-40; Luk. 11:37-54

⁴⁵ Nöö leti a hii dee hia sëmbë dendu naandë Masa Jesosi taki da dee bakama fëen taa: ⁴⁶ “Un musu luku bunu ku dee Sabima u Wëti e. Biga fa de sai dë, de lobi u tapa gaan langa bandjakoosu ta waka ta lontu u de a kōndë ganda mindi nango a wojowojo, fu hii sëmbë musu ta si de ta da de odi a lesipeki fasi a hii sëmbë fesi. Nöö sōseei tu, te de go a keiki, ee nasō tee de o go fu de go sindo a tafa a wan piizii, nöö de lobi u go sindo a dee möön hei kamian.

⁴⁷ “Ma nöö hii fa de ta mbei taa de bumbuu dë, ma de an bumbuu e. Biga dee mujëe sōndö manu dee aan heepi u deseei, nöö de dee Sabima ta njan hii soni de abi te kisi ku de wosu tuu. Nöö ku di fasi dë seei, de ta kumutu u de nango ta begi wanlō gaan langa begi u sëmbë musu sabi taa de dë bumbuu sëmbë. Nöö dee lö sëmbë dë, de o kisi di möön gaan hebi sitaafu a Gadu e.”

Aki Masa Jesosi ta luku fa

de ta tja möni ko da Gadu.

Maik. 12:41-44

21 Nöö hën Masa Jesosi dë a di Wosu u Gadu te wan pisi, hën a hopo wojo luku ala hën a si fa dee guduma ta tuwë möni a di möni këdë u di keiki. ² Nöö hën a si wan pena mujëe, manu fëen bi dëdë, hën a tja tu köpö sensi fëen ko tuwë a di këdë.

³ Nöö hën Masa Jesosi luku ën te a kaba, hën a taki da dee bakama fëen taa: “Un si ö? Fa de ta buta möni a di këdë aki, nöö di pena mujëe i si naandë buta

gaan möni möön de tuu e. ⁴ Biga di wan piki möni dē, hēn nōō a bi abi faa njan. Aambi a wosu möönsö. Ma dee guduma abi hia möni a wosu eti.”

Aki Masa Jesosi ta konda dee

soni o pasa a bakaten da

dee bakama fëēn.

Mat. 24:1-22; Maik. 13:1-19

⁵ Wē nōō fa de dē a di Wosu dē, hēn so u dee bakama u Masa Jesosi taa: “Ja si fa di Wosu u Gadu aki waiti nō? De tēmbēen te a hanso. Nōō hēn de bisi ēn seei ku dee soni dee de ta tja ko ta da Masa Gadu.”

Nōō hēn Masa Jesosi taki da de taa: ⁶ “Aai, sō a dē tuu. Ma i si fa di Wosu dē aki nō? Fa i si de mbei ēn hanso seei, ma wan ten o ko de o booko ēn fiaa tuwē a goon. Dee sitonu i si dē, na wan u de o dē oto a oto liba möön. De tuu o booko paaja.”

⁷ Nōō hēn de hakisi ēn taa: “Wē mēsītē o, u kē fii lei u wan maaka fuu sabi na un ten di soni dē o pasa.”

⁸ Nōō hēn Masa Jesosi piki de taa: “Un musu luku bunu a di ten u ta taki aki fu sēmbē an musu ko ganjan unu. Biga hia sēmbē o ta ko a unu ku mi nē. So u de o taa: ‘Mi wē da di Paamusi Kōnu,’ nōō di otowan o taa: ‘Di ten dou kaa.’ Ma wan musu piki e. Wan musu haika dee soni de ta taki da unu möönsö.

⁹ “Nōō te un ta jei taa takitaki, toobi, feti, buja ta pasa a kamiankaman, nōō wan musu fēēē e. Biga dee lö soni dē musu ko pasa ufō, ma di kaba u di goonliba nēēn di dē eti. ¹⁰ Wan kōnu o ta suku di otowan a toobi ta feti ku ēn tee a bigi. Nōō sōseei wan kōndē o hopo ta suku di oto kōndē a toobi, de o ta feti te a bigi.

¹¹ “Nōō di juu dē, goon o ta seki ta latja a sōmēni kamian u di goonliba ta kii sēmbē. Gaan hangi o ta ko tee soni seei

an o ta dē u njan. Nōō taku siki o ko a mundu ta kii piki mii ku gaan sēmbē tuu. Gaangaan soni seei o ta pasa a goonliba tee dou a mundu a liba ala tu. Gaangaan maaka o ta pasa dee ja bi mēni, te hii sēmbē o ko ta fēēē a di ten dē.

¹² “Ma bifō hii dee soni aki ko, nōō de o buta unu da sikōutu kisi. De o sitaafu unu ta du hogihogi ku unu te a tjika de. De o tja unu go kuutu a dee keikiwosu u de. De o tja unu go sōötō buta a dungu-wosu. De o tja unu go a dee kōnu ku dee gaama go kuutu unu fu di un ta waka a mi baka. ¹³ Ma nōō te a pasa sō kaa, nōō woon feni pasi fuun konda di Bunu Buka u Masa Gadu da dee sēmbē awaa.

¹⁴ “Ma nōō fa woon go a dee kuutu dē, nōō an dē fuun booko hedi a di soni woon taki e. ¹⁵ Biga miseei o da unu dee wōutu dee fuun taki. Mi o da unu fusu-tan fuun sabi unfa fuun piki de. Nōō te un fan te un kaba kaa, nōō na wan u dee felantima fuunu o feni soni u piki möön e.

¹⁶ “Unu tata ku unu mama ku dee baaa fuunu ku dee famii fuunu ku dee mati fu-unu, de tuu o tja unu go kaagi da lanti fu de musu sitaafu unu. Nōō sōmēni fuunu de o kii puu. ¹⁷ Nōō hii sēmbē o buuse unu, fu di un ta biibi a mi hedi. ¹⁸⁻¹⁹ Ma tōkuseei wan musu fēēē. Biga ee un hoi a di biibi go dou, nōō na wan u dee uwii a unu hedi seei sa lasi. Ee un dēdē seei, ma woon toona weki fuun feni di bunu libi fu teego.”

Aki Masa Jesosi ta konda soni

u di fa Jelusalen o booko.

Mat. 24:15-21; Maik. 13:14-19

²⁰ Hēn a taki möön taa: “Te un si so-dati lontu Jelusalen buta a djegi, nōō un musu sabi taa di ten dou fu de booko ēn puu dē e. ²¹ Nōō dee sēmbē dee dē a Judea a di ten dē, nōō de musu kule go tjubi a dee gaan kuun mindi. Nōō

dee sēmbē dee dē a kōndē ganda, nōö de musu kule kumutu dē. Dee sēmbē dee dē a goon dendu, de an musu toona go a kōndē ganda möön. ²² Biga a di daka dē Gadu o sitaafu dee sēmbē u Jelusalen fu hii dee hogi du u de, kumafa di Buku fēēn bi taki a fesi.

²³ “Nōö a tjali fu dee mujēē dee dē ku bēē a di lō ten naandē e, ku dee mujēē dē ku mii a maun. Biga sō wan gaan hebi sitaafu o ko a di kōndē. Masa Gadu hati o boonu tee na sipootu. ²⁴ Nōö hafu u dee sēmbē de o kii ku sēufangi, hafu u de de o kisi tja go paaja a hii kōndē. Nōö dee dōösē sēmbē o ko tei Jelusalen ko u de nōö de o ta du ku ēn kumafa de kē, fu tee dou di ten Masa Gadu bi buta da de pasa.”

Aki Masa Jesosi ta konda soni

u di toona ko fēēn a goonliba.

Mat. 24:29-35; Maik. 13:24-31

²⁵ Nōö hēn a toona taki da de möön taa: “Di ten u ta taki soni fēēn aki, nōö de o ta si gaangaan maaka a di sonu ku di libawojo, ku dee teeja tuu a gaan-gadu ala. Nōö a goonliba aki, nōö di ze o ta seki ta giinta tee hii sēmbē a dee kōndēkōndē o ko fēēē. ²⁶ De o ta panta tee. Biga de o si taa de dē a dēdē ku libi maun, fu di de an saandi o ko a di goonliba. Di mundu a liba ala o ta seki te na soni, nōö hii dee soni ala tuu o pusa kumutu a de kama ka de bi dē.

²⁷ “Nōö di juu dē, Mi di ko dē Libisēmbē Mii aki o kumutu a liba ala ta bazia ta ko a goon a wan bundji dendu, ku di gaan kaakiti u mi ku di limbo u mi kuma sonuwojo. ²⁸ Nōö te un si dee soni naandē seti ko, nōö un musu dē waiwai awaa. Biga di juu zuntu fuun kumutu a di fuka di un dē aki.”

²⁹⁻³⁰ Nōö hēn a da de wan oto taa: “Un luku. Te i si di pau de kai figa ku dee oto

pau buta folo, nōö i musu sabi taa de o buta njanjan.

³¹ “Wē nōö sōseei tu, te un si taa hii dee soni mi ta taki da unu aki tuu seti ko, nōö un musu sabi taa Masa Gadu juu dou faa ko a di goonliba ko tei di Kōnu Tii fēēn ta taki a hii mundu liba awaa.

³² “Nōö mi taki da unu tuutuu taa dee lō sēmbē u di ten u dē aki, de an o dēdē kaba bifō hii dee soni u taki aki ko pasa. ³³ Nōö fa mi ta fan aki, nōö di mundu a liba ala ku di goonliba u dē aki tuu sa lasi go kaba a sōsō, ma dee wōutu u mi aki na wan u de sa lasi möönsō.”

³⁴⁻³⁵ Hēn a taki da de möön taa: “Dee sēmbē o, un mēni unu seei e, fu wan booko unu hedi ku dee sōlugu u di goonliba aki ku dee jajo libi fēēn, te nōö un fēēkētē di Daka dē e. Wan musu ta sai dē ta dōöngō ta poi ten te nōö di daka kisi unu sōndō un mēni. Biga a o ko kai a hii sēmbē tuu liba kuma aviti. Aan fa fii kōni te nōö an o kisi i. ³⁶ Hēn mbei un musu dē ku wojo ta begi Gadu nōömō fuun sa pasa dee soni u ta taki aki sōndō un lasi di biibi di un abi a mi liba. Nōö un sa ko taanpu a Mi di ko dē Libisēmbē Mii aki fesi sōndō fēēē.”

³⁷ Nōö sō Masa Jesosi ta lei dee sēmbē nōömō a di Wosu u Masa Gadu dendu. Mamate a ta lei de tee sapate, ma a ndeti a ta dē a di Kuun de ta kai Oleifi Kuun. ³⁸ Nōö te mamate biten, nōö dee sēmbē u di kōndē ta toona ta ko a di Wosu u Gadu naandē möön fu de jei andi a o ko taki da de möön.

Aki Judasi taki da dee hedima u

Dju taa a sa heepi de u de

kisi Masa Jesosi.

Mat. 26:1-5, 14-16; Maik. 14:1-2, 10-11; Joh. 11:45-53

22 Wē nōö di ten dē, di daka u dee Isaēli Sēmbē ko zuntu kaa di de ta

njan bëëë söndö sooda. „Di daka dë, hën de ta kai Pasika.”² Nöo dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti ta suku wan kõni fasi nöömö fa de sa du de feni Masa Jesosi kii. Biga ee lanti ko sabi, a kandë de o mbei gaan toobi ku de.

³Di juu naandë, hën di didibi go a di womi de kai Judasi Isikaliotu hati. Nöo di womi aki bi dë wan u dee tuwalufu bakama u Masa Jesosi. ⁴Nöo hën a hopo go a dee Gaan Begima ku dee hedima u dee sodati dee ta hoi wakiti a di Wosu u Masa Gadu naandë. Hën a taki da de taa ee de kë nöo a sa mbei möiti da de fu de sa kisi Masa Jesosi.

⁵Nöo di dee sëmbë jei sö, hën de wai seei. De taa de sa pakëën möni ee a heepi de sö.

⁶Nöo hën di Judasi jei sö kaa, hën a ta suku fa fu de sa feni Masa Jesosi kisi a wan fasi fu lanti an musu sabi.

**Aki Masa Jesosi ku dee bakama
fëën njan di Pasika.**

Mat. 26:17-30; Maik. 14:12-26;

Joh. 13:21-30; 1 Kol. 11:23-25

⁷Nöo hën de dë tefa di daka dou u de kii di sikapu mii fu de njan di daka. ⁸Nöo hën Masa Jesosi manda Petuisi ku Johansi a wan soni. A taki da de taa: “Wë un go, nöo un seeka boi soni fuu njan di Pasika.”

⁹Hën de hakisi ën taa: “Wë Masa o, unsë i kë fuu go seeka?”

¹⁰Hën a taa: “Un go a di köndë ganda, nöo woon si wan womi ta waka nango ku wan djogu wata, nöo un waka go nëen baka. Nöo te un si a denda a wan wosu, nöo unu seei musu go denda naandë tu.

¹¹Nöo un musu taki da di sëmbë abi di wosu taa: “Di mësitë manda u fuu ko hakisi i ee naasë di kamba dë ka hën ku dee bakama fëën sa ko njan di piizii?”

¹²Nöo a o lei unu wan gaan kamba a liba dë ku hii dee soni dee un a’ fanöudu.

Nöo naandë un musu go seeka soni te un kaba.”

¹³Nöo hën dee sëmbë go. Hën de go si hii soni tuu leti kumafa Masa Jesosi bi taki da de. Nöo hën de go seeka soni.

¹⁴Nöo hën de sai dë tee di juu kisi, hën Masa Jesosi ku dee oto bakama fëën ko dou. Hën de tuu go sindo a tafa u de njan.

¹⁵Nöo hën a taki da de taa: “Wë mi bi hangi seei fu mi njan di daka aki ku unu e baa, ufö di juu dou fu mi tja di sitaafu di mi musu tjai. ¹⁶Wë biga ma o njan sö wan daka ku unu möön eti e, u tee dee soni u ta mëni ku di piizii aki tuu pasa, nöo Masa Gadu seti di Njunjun Tii fëën a libisëmbë mindi.”

¹⁷Nöo hën a tei di kan hën a da Masa Gadu tangi te a kaba. Nöo hën a taki da de taa: “Un tei ën nöo un tuu bebe lontu ko kai. ¹⁸Wë biga fa i si u ta bebe di win aki sö, nöo ma o bebëën möön eti e. Ma te Masa Gadu tja di Njunjun Tii fëën ko bifö mi o toona bebëën möön.”

¹⁹Nöo hën a tei di bëëë hën a da Gadu tangi te a kaba. Hën a booko ën paati da dee bakama fëën. Nöo hën a taki da de taa: “Di bëëë i si aki, hën da di sinkii u mi di o dëdë fuunu hedi. Nöo kumafa i si u ta njan mën aki, sö nöo un musu ta du nöömö, fuun ta mëni di dëdë di mi o dëdë da unu.”

²⁰Nöo di de njan te de kaba, hën a tei di kan, hën a taa: “Di win un ta si a di kan aki, nöo hën da di njunjun buka Masa Gadu mbei ku unu fu di mi o tuwë di buuu u mi a goon, „dëdë fuunu hedi.”

²¹Nöo hën a taa: “Ma un haika e, dee sëmbë. Wan fuunu di mi ku ën dë sindosindo ta njan a tafa aki o tja mi go könku fu de musu kii mi. ²²Nöo sö nöo a musu pasa e. Biga Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki musu u dëdë kumafa Masa Gadu bi butëën. Ma helu u di sëmbë di o könku mi sö e, biga di sitaafu di a o kisi, a o bigi.”

²³ Nöo di Masa Jesosi taki sö, nöo hën dee bakama seti hakisi de na de taa: “Wë undi fuu seei dë aki di sa du sö wan soni baa?”

Aki Masa Jesosi lei de u de

musu saka deseei.

²⁴ A di ten dë seei hën dee bakama u Masa Jesosi kisi toobi ku deseei. De ta fia ku de na de ta hakisi taa fa de sai dë undi u de sa dë möön hei möön dee oto.

²⁵ Ma Masa Jesosi taki da de taa: “Dee sëmbë aki, un haika e. Dee könu u di goonliba aki dee ta tii köndë, de ta duwengi sëmbë fu de musu du dee soni de kë. Nöo de ta suku u sëmbë musu buta de hei möön oto sëmbë. ²⁶ Ma di lö libi naandë an musu dë a unu mindi e. Biga di sëmbë di dë di möön hei wan fuunu, hën musu dë di möön sakafasi sëmbë. Nöo di hedima fuunu hën musu dë kuma wan wookoma a unu mindi.

²⁷ “Biga di sëmbë di ta sindo ta njan a tafa ku di sëmbë di ta buta njanjan a di tafa, undi u de möön hei? Na di sëmbë ta sindo a tafa nö? Ma luku mi fa mi dë kuma wan wookoma a unu mindi aki, kuma di sëmbë di ta buta njanjan a tafa da dee otowan. Nöo söseei unu musu dë tu e.”

²⁸ Nöo hën a taa: “Wë un haika e baa. Unu bi da dee sëmbë dee bi dë ku mi sëmëni longi, ku dee pena u mi ku dee fuka libi u mi te kisi fa u dë aki. ²⁹ Wë nöo fëën mbei mi paamusi unu taa te mi subi a di Könu Tii u mi, nöo mi o da unu taki a sëmbë liba e. Wë biga sö mi Tata bi paamusi mi taa a o da mi taki a sëmbë liba, nöo söseei mi toona paamusi unu tu. ³⁰ Nöo un sa sindo a tafa ta njan ta bebe a di köndë u mi ka mi dë könu. Nöo un sa sindo a dee könubangi ta kuutu dee tuwalufu lö u dee Isaëli sëmbë.

“Sö mi paamusi unu e, dee sëmbë.”

Aki Masa Jesosi wasiköi Petuisi taa di didibi o poobëën.

Mat. 26:31-35; Maik.

14:27-31; Joh. 13:36-38

³¹ Nöo hën Masa Jesosi kai Petuisi, a taa: “Simon o.”

Hën a piki.

Hën a taa: “Haika e, mi o taki wan soni da i. Di didibi Saatan hakisi pasi faa pooba unu e. Nöo a o pooba unu leti kuma te wan sëmbë ta fon alisi ta böö, faa musu sabi undi da di kakisa, undi da di njanjan. ³² Ma haika Simon, mi begi da i kaa e, fu ja musu disa di biibi fii di i abi. Biga joo disa mi. Ma te i toona ko a mi baka nöo i musu heepi dee otowan fii tu, fu de ko möön taanga a di biibi.”

³³ Hën Petuisi taa: “Höön, Masa, nönö! Mi, fa mi dë aki, nöo hiniwan kamian ka i nango mi sa go ku i. Ee a dunguwosu seei mi sa go. Ee te a dëdëköndë seei mi sa go ku i. Ma o disa i möönsö.”

³⁴ Hën Masa Jesosi taki dëën taa: “Womi Petuisi, mi taki e, taa tide seei bifö ganian kanda joo fia dii pasi nöömö taa ja sabi mi, mi ku i na mati.”

Aki Masa Jesosi konda da de andi ku andi de musu tjai te de nango a kamian.

³⁵ Nöo hën a toona taki da de möön taa: “A fesi mi bi ta manda unu go a kamian söndö möni, söndö tasi, söndö susu a futu. Wë nöo di un bi nango un bi ta pena nö?”

Nöo hën de tuu piki ën taa: “Wë nönö, Masa, soni an bi ta fuka u e.”

³⁶ Nöo hën a taa: “Söö. Wë un haika e. Fa u dë aki, te woon go a kamian möön nöo ee wan sëmbë abi saku nöo be a tjëën e. Ee wan sëmbë a’ möni nöo be a tjëën. Nöo ee wan sëmbë aambi sëufangi, nöo be a sei di gaan koosu fëën nöo a bai sëufangi.

³⁷ “Wë biga wan soni u mi dë sikifisik-ifi a Gadu Buku taa de ta si mi ku dee takusëmbëma di wan fa. Nöo hii dee soni di Buku bi taki u mi, nöo fa u dë aki de tuu musu ko pasa e.”

³⁸ Hën de taki dëen taa: “Masa o, luku. U abi tu ufangi aki kaa.”

Hën Masa Jesosi taki da de taa: “Aaa, wë un boo disa di oto ufö.”

Aki Masa Jesosi ta begi.

Mat. 26:36-46; Maik. 14:32-42

³⁹ A baka u di dë, hën Masa Jesosi ku dee bakama fëen go a döo. Hën de nango tefa de go dou a di kuun de ta kai Oleifi Kuun, kumafa de bi guwenti.

⁴⁰ Nöo di de go dou a di kamian, hën a taki da de taa: “Un begi e, dee sëmbë, be di tesi di ta ko a unu aki an musu wini unu.”

⁴¹ Nöo hën a waka kumutu dë go a wan së buka. A go longi tjika kuma ka wan sëmbë sa hiti kodjo dou.

Nöo hën a tjökö kini a goon dë begi Masa Gadu. A taa: ⁴² “Taata o, gaan tangi mi begi i, luku di soni dë a mi liba aki. Nöo ee i feni ën bunu nöo un boo du ën a wan oto fasi. Biga a hebi da mi poi. Ma fa mi taki aki seei, na du kumafa mi kë e, ma du kumafa i kë.” ⁴³ Nöo di juu dë hën a si wan basia u Masa Gadu Köndë ko nëen ko dëen kaakiti.

⁴⁴ Ma nöo hën di soni ko hebi nëen liba möön tee an saanfa faa du. Hën a ko begi möön taanga eti tee di suwa fëen ko dë kuma buuu ta koti ta kai a goon.

⁴⁵ Nöo di a kaba u begi, hën a hopo toona go a dee bakama fëen. Nöo di a go dou, hën a si de tuu ta duumi. Biga tjali bi kisi de poi.

⁴⁶ Nöo hën a taki da de taa: “Duumi un ta duumi sö nö, womi? Wë un hopo e, nöo un begi Masa Gadu faa musu heepi unu fu di soni di ta ko a unu aki an musu wini unu.”

Aki de ko kisi Masa Jesosi.

Mat. 26:47-56; Maik.

14:43-50; Joh. 18:3-11

⁴⁷ Nöo an kaba u fan seei, hën de bia luku hën de si wanlö hia sëmbë ta ko. Nöo fa de ta ko dë, Judasi di bakama u Masa Jesosi dë a fesi, nöo hën a waka ko zuntu ku Masa Jesosi faa musu bosi ën.

⁴⁸ Hën Masa Jesosi hakisi ën taa: “Womi Judasi, andi wë, baa? Ku bosi i ta sei Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki nö?”

⁴⁹ Nöo hën dee bakama fu Masa Jesosi hakisi ën taa: “Masa o, andi u musu du? U musu tei sëufangi heepi i kii dee sëmbë aki ö?” ⁵⁰ Nöo fa u mbei dë, nöo hën wan u dee bakama koti di letisë jesi u wan u dee futuboi u di Kaba Hei Begima belim puu.

⁵¹ Nöo hën Masa Jesosi taa: “Womi, nönö. Na du sö e.” Nöo hën a go panjan di jesi u di sëmbë hën a ko bunu baka.

⁵² Nöo hën a fan ku dee Gaan Begima ku dee hedima u dee sodati dee ta luku di Wosu u Gadu, ku dee Gaan Womi dee ko dë, a taa: “Dee sëmbë, faandi mbei un ko a mi aki ku ufangi ku kodjo kuma un ta ko kisi wan bookoköndëma di ta kii sëmbë?” ⁵³ Biga mi ku unu bi ta dë hini-wan daka a di Wosu u Masa Gadu, ma na wan daka un buta maun a mi taa woon kisi mi tjä go a kuutu. Nöo hën un ko a mi aki tide sö nö?

“Ma wë antoobi, awaa di juu fuunu ku didibi dou, biga hën a’ taki a di mindi aki.”

Aki Petuisi fia taa an sabi

Masa Jesosi.

Mat. 26:57-58, 69-75; Maik. 14:53-54, 66-72; Joh. 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Wë nöo di Masa Jesosi fan sö te a kaba, hën de kisi ën gbolou panjan. Hën de tjëen go tee a di Kaba Hei Begima pisi. Nöo fa de nango dë, hën Petuisi seei ta

waka saapisaapi nango a de baka. ⁵⁵Nöö hën de nango tefa de go dou hën de tja Masa Jesosi go a wosu dendu.

Ma nöö de bi mbei wan gaan faja a di djai dendu, nöö hia sëmbë bi sindo naandë ta këndë faja. Nöö di Petuisi ko dou, hën a go sindo a dee sëmbë bandja ta këndë faja tu.

⁵⁶Nöö hën a sai dë te wan pisi. Hën wan mujëë ta wooko a di wosu ko si ën a di faja bandja naandë, nöö hën a luku ën diin sö. Hën a taa: “Huun, di womi aki, mi si kuma di sëmbë de tja ko aki dë sëmbë fii.”

⁵⁷Hën Petuisi fia taa: “Ambë? Mi? Di sëmbë dë, ma sabi ën!” ⁵⁸Te wan pisi hën wan oto sëmbë ko dou dë möön. Hën a taa: “Wë womi, di fasi mi si i aki, i musu u dë wan u dee sëmbë u di womi naandë.”

Hën Petuisi toona fia möön taa: “Nönö womi, di sëmbë un ta taki dë, ma sabi ën e! Na kai mi në mökisi ku ën.”

⁵⁹Nöö kuma baka wan juu langa sö, hën wan otowan ko dou dë möön. A taa: “Huun? Di womi aki, a musu dë sëmbë u di womi dë, biga a dë Galilea sëmbë.”

⁶⁰Hën a taa: “Nönö e, dee sëmbë. Mi taki e, di sëmbë dë ma sabi soni fëën e! Un disa mi ku soni fëën!” Nöö di a taki sö, nöö hën wë di ganian bai kanda kënkenjënkeën.

⁶¹Di juu dë, hën Masa Jesosi bia luku ën diin. Nöö Petuisi ko pakisei di woto di a bi taki dëën taa: “Womi, a di ndeti aki seei ufö ganian kanda, nöö joo fia dii pasi taa ja sabi mi.” ⁶²Nöö hën wë a kule kumutu go a döö, hën a go bai këë te a bigi. „Di disa di a disa Masa Jesosi dë, nöö hën wë hati ën sö.”

Aki dee hedima u dee Isaëli sëmbë kuutu Masa Jesosi.

*Mat. 26:59-68; Maik.
14:55-65; Joh. 18:19-24*

⁶³Ma nöö fa de kisi Masa Jesosi tja go buta naandë, nöö hën dee sëmbë sai dë ta watji ën. De ta hoi ën a sipootu ta naki ën wanwan böö. ⁶⁴Nöö hën de tei wan koosu hën de tai ën wojo tapa. Hën de ta naki ën ta hakisi ën taa: “Ee Gadu ta fan ku i tuu, nöö i taki da u ambë naki i?” ⁶⁵Nöö hën de ta kosi ën peipei takutaku kosi tefa a tjika de.

⁶⁶Nöö hën di dobooko fëën, mamate biten, nöö hën dee Gaan Womi ku dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti, hën de ko makandi fu de kuutu a Masa Jesosi liba awaa. Nöö hën de go tei ën tja ko. ⁶⁷Nöö hën de hakisi ën taa: “Wë unfä i ta pakisei fii seei, fa i dë aki? I da di Paamusi Könu nö? Taki da u.”

Hën a piki de taa: “Wë ee mi taki da unu seei, wan o kë biibi mi e. ⁶⁸Nöö ee mi hakisi unu wan soni tu, nöö wan o piki mi. ⁶⁹Ma wan soni nöö mi sa taki da unu taa, fu kumutu a di ten aki nöö Mi di ko dë Libisëmbë Mii aki o dë sindosindo a letimaun së u Masa Gadu ka a dë ku di gaan kaakiti fëën.”

⁷⁰Nöö hën de tuu hakisi ën taa: “Wë womi, fa i fan dë, nöö i da di Mii u Gadu nö?”

Hën a taki da de taa: “Wë, leti kumafa un taki dë, nöö sö nöö a dë e.”

⁷¹Nöö hën de tuu bai taa: “Söö. Un toobi u abi fu de tja kaagi fëën ko da u möön? Biga u seei jei nëën seei buka fa a taki. A taa hën da Masa Gadu Mii. U feni soni fuu kii ën awaa.”

**Aki de tja Masa Jesosi go a
Gaama Pilati ku Könu Helodi.**

Mat. 27:1-2, 11-14; Maik.

15:1-5; Joh. 18:28-38

23 Nöo hën hii dee sëmbë tuu hopo vu taanpu. Hën de tei Masa Jesosi, hën de tjëen go a Gaama Pilati, di hedima u di köndë. ²Nöo di de ko dou, hën de seti kaagi ën taa: “Di sëmbë i si aki sô, a ta tja gaan toobi ko a di köndë e, ta bia sëmbë hedi ku dee lei fëën. A taa wa musu paka di Gaan Könu lanti möni möön. Nöo a taki taa hën da di Keesitu, di Paamusi Könu di Masa Gadu bi taa a o manda da u.”

³Nöo hën Pilati hakisi ën taa: “Womi, i da di könu u dee Dju sëmbë tuu nö?”

Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Leti kumafa i taki dë, sô nöo a dë.”

⁴Nöo hën Pilati taki da dee Gaan Begima ku hii dee oto sëmbë dee ko naandë taa: “Wë di sëmbë aki, ma feni föutu nëën u mi sitaafu ën e.”

⁵Ma nöo hën dee sëmbë tuu ta piki nöömö taa: “A ta tja gaan toobi ko a hii di köndë ku di lei fëën e. Biga a seti a Galilea hën a ta waka ta lontu hii dee köndë teefa a ko dou ku ën a u a Judea aki.”

⁶Wë nöo di Pilati jei sô, hën a hakisi ee Jesosi dë sëmbë u Galilea. ⁷Biga [Pilati seei aan taki a Galilea, ma,] Könu Helodi hën abi taki ala. Nöo hën de piki ën taa: “Aai, a dë sëmbë u Galilea.”

Nöo di Pilati ko jei sô, hën a mandëën go a Könu Helodi be hën kuutu soni fëën. Biga a di juu dë di könu bi dë leti a Jelusalen dë tu.

⁸Wë nöo di Könu Helodi si Masa Jesosi ko dou, hën a wai. Biga a bi ta jei fëën nöömö, ma hën ku ën an bi miti wan daka. Nöo fa de miti dë nöo a bunu dëën, biga kandë a sa du wan foombo soni dëën be a si.

⁹Nöo hën di könu hakisi Masa Jesosi wanlô hia soni faa konda dëën, ma Masa Jesosi an piki ën. A dë fëën pii.

¹⁰Nöo hën dee Gaan Begima ku dee Sabima u Wëti djombo tei fesi ta konda sëmëni soni fëën ku hatiboonu da di könu.

¹¹Hën di könu ku dee sodati fëën, hën de lafu Masa Jesosi te a bigi, ta wisiwasi ën ta mbei ën fa. Hën de bisi wan gaan waiti koosu dëën kumafa könu ta bisi, hën de toona mandëën go a Gaama Pilati baka.

¹²Nöo a di daka naandë seei Gaama Pilati ku Könu Helodi ko mati, ma a fesi de bi dë felantima.

Aki de piki taa Masa Jesosi

musu dëdë.

Mat. 27:15-26; Maik.

15:6-15; Joh. 18:39-19:16

¹³Nöo hën Pilati kai hii dee Gaan Begima ku dee hedima u Isaëli ku hii dee oto sëmbë ko nëën makandi. ¹⁴Hën a taki da de taa: “Wë un tja di sëmbë aki ko a mi taa a du hogi. Un taa a ta tja gaan toobi ko a di köndë. Ma fa mi luku ën ta hakisi ën soni a unu fesi aki, nöo ma si taa a du dee soni un ta konda dë e. Nöo ma si föutu nëën. ¹⁵Nöo Könu Helodi seei an bi feni föutu nëën tu, biga a toona mandëën ko a u aki baka. An du wan wojo hogi tjika faa musu dëdë e. ¹⁶Fëën mbei mi o sitaafu ën nöo, nöo mi o toona puu ën da unu.” [¹⁷Wë biga hiniwan jaa a di piizii aki dendu di Gaama bi guwenti u puu wan sëmbë a dunguwosu da dee Isaëli sëmbë.]

¹⁸Ma nöo di a taki taa a o puu Masa Jesosi da de, nöo hën hii dee sëmbë tuu fiaa bai taa: “Nönö e, nönö! Kii ën puu dë! Balabasi, hën i musu puu da u.”

¹⁹(Wë nöo di Balabasi aki, hën de bi buta a dunguwosu fu wan gaan toobi a bi tjika ko a di köndë, bifö a bi kii sëmbë tu.)

²⁰ Ma Pilati bi kē puu Masa Jesosi. Nöo hën a taa: “Jesosi, hën mi o puu e, biga ma si di föutu di a du!”

²¹ Ma de ta bai nango nöömö taa: “Kii ën! Pekëen a lakpa pau kii!”

²² Nöo hën a toona hakisi de möön di u mbei dii pasi taa: “Wë un hogi seei a bi du? Biga ma feni na wan kodo soni nëen fu mi mandëen go kii. Fëen mbei mi o sitaafu ën nöo, nöo mi o puu ën be a go.”

²³ Ma dee sëmbë ko bai möön taanga eti taa de musu pekëen a lakpa pau kii. De ta bai ta kai olo teee kamian ta mbei wajawaja. Nöo Pilati an ko saanfa u du möön. ²⁴ Nöo hën mbei a taki da de taa: “Söö. Wë ma sabi möön e. Fa un kē du nöo un du.”

²⁵ Nöo hën a puu di sëmbë di de kē da de. Di sëmbë dë, hën de bi buta a dunguwosu fu di a bi kii sëmbë nöo a bi tja gaan toobi ko a di köndë tu. Ma di hën de kē, hën a puu ën a dunguwosu. Ma Masa Jesosi, hën a disa da de fu de du ku ën kumafa de kē.

Aki de peka Masa Jesosi

a di lakpa pau.

Mat. 27:32-44; Maik.

15:21-32; Joh. 19:17-27

²⁶ Nöo hën de ta tja Masa Jesosi nango tee wan pisi hën de miti ku wan sëmbë de ta kai Simon fu di köndë de ta kai Sileni. A bi kumutu a kamian ta ko a ganda, hën de miti ku ën a pasi. Nöo hën de kisi ën panjan taa a musu tja di lakpa pau u Masa Jesosi dëen. Hën de hopo ën buta nëen baka, hën a ta tjëen dëen.

²⁷ Wë nöo di juu dë, nöo sëmëni sëmbë ta waka nango a Masa Jesosi baka, womi ku mujëe tuu. Nöo tjali fëen kisi de tee dee mujëe ta bai ta këe.

²⁸ Nöo hën Masa Jesosi bia luku de, hën a taki da de taa: “Un dee mujëe mii u Jelusalen aki, wan këe u mi hedi e. Ma

un musu këe fuunu seei ku dee mii fuunu hedi. ²⁹ Biga abiti möön nöo wan sitaafu ten o ko, nöo sëmbë o dë ta taki taa: ‘Ee maingë, di ten di u dë aki, a bunu da dee mujëe dee an pai mii wan daka, ku dee mujëe mii dee na a’ miii a maun.’ ³⁰ Biga a di lö ten dë, nöo hia sëmbë o dë ta bai taa: ‘Dee gaan kuun aki eee, gaantangi, un kai ko a u liba ooo.’ Nöo de o taki da dee piki kuun taa: ‘Gaantangi, un kai ko tapa u, be soni fuu an dë a di goonliba aki möön. Biga di ten aki hogi tumusi.’

³¹ “Wë biga ee ku di kuwakuwa pau de ta du sö, nöo di dëedëe pau wë?” Sö Masa Jesosi taki da dee mujëe.

³² Wë nöo fa de ta tja Masa Jesosi nango dë, nöo de ta tja tu oto sëmbë tu fu de go kii ku ën makandi. De tu sëmbë naandë bi du gaan hogi a di köndë.

³³ Nöo hën de nango te de ko dou a di kamian de ta kai Hedibonu. Nöo hën de peka Masa Jesosi ku de tu hogi sëmbë dë a lakpa pau, nöo hën de hopo de taanpu a pë, wan dë a Masa Jesosi letimaun së, di otowan dë nëen töötömaun së, Masa Jesosi dë a de mindi.

³⁴ Nöo hën Masa Jesosi taa: “Taata o, na hoi dee sëmbë ta kii mi aki a bëe e, biga de an saandi de ta du.”

Nöo hën dee sodati tuwë lötu paati dee koosu fëen.

³⁵ Nöo sëmëni sëmbë bi sai dë taanputaanpu ta luku dee soni ta pasa. Dee hedima u di köndë seei dë a dendu tu, nöo de ta wisiwasi ën ta mbei ën fa. De taa: “A bi heepi oto sëmbë ta du de gaangaan bunu, nöo be a heepi ën seei tu, ee hën da di Keesitu, di Paamusi Könu.” Sö dee hedima ta taki. ³⁶ Nöo söseei dee sodati ta mbei ën fa tu. De tja gandji win u ko dëen fa a bebe. ³⁷ Hën de taa: “Ee i da di könu u dee Dju sëmbë tuu, nöo i heepi i seei be i kumutu naandë.”

³⁸ Nöo de sikifi wan soni peka a di lakpa pau hedi taa: DISI DA DI KÖNU U DEE DJU SËMBË.

³⁹Nöö söseei wan u dee sēmbē di de peka ku Masa Jesosi a di lakpa pau naandē ta kosi ēn tu. A taki dēen taa: “Womi, ee i dē di Paamusi Kōnu di Masa Gadu manda da u aki, nöö i puu i seei a di lakpa pau e, nöö i ko puu u tu.”

⁴⁰⁻⁴¹Ma di otowan gandji dēen taa: “Womi, fa i si mi ku i ta kisi di sitaafu aki, u ta kisi ēn leti kumafa a fiti, biga u bi du hogi tumusi. Ma di sēmbē aki sō, hēn an bi du hogi mōōnsō. Nöö fa i ta kosi ēn dē, ja ta fēēē Gadu nō? Ja sabi taa u tuu o dēdē aki nō?”

⁴²Nöö hēn a bia fan ku Masa Jesosi taa: “Jesosi o, gaantangi mi begi i, te i tei di Kōnu Tii fii nöö i mēni mi e.”

⁴³Nöö hēn Masa Jesosi piki ēn taa: “Antoobi. Mi taki da i gbelin taa tide seei mi ku i o dē makandi a di waiti kamian u Masa Gadu de ta kai Paladēisi.”

Aki Masa Jesosi dēdē.

Mat. 27:45, 56; Maik.

15:33-41; Joh. 19:28-30

⁴⁴Hēn de sai dē te tuwalufu juu sonuati, nöö hēn kamian ko dungu tee a dē kuma ndeti. Nöö hēn a tan sō tee di dii juu sapate, ⁴⁵sonu seei an jabi mōōnsō.

Nöö hēn di gaan koosu di bi tapa di Kaba Hebi Kamian u di Wosu u Masa Gadu tēnē leti mindi puu tu pisi.

⁴⁶Nöö hēn Masa Jesosi bai ku taanga tōngō taa: “Taata o, gaantangi, tei di Akaa u mi e. Mi disēēn da i.” Nöö fa a fan dē, hēn böō fēēn koti. A dēdē pii.

⁴⁷Nöö di di oposii si fa hii soni pasa, nöö a bigi dēen te na soni. Hēn a bia gafa Gadu taa: “Aai oo dee sēmbē, di sēmbē i si aki sō, a bi dē wan gaan bumbuu sēmbē a Gadu wojo e.”

⁴⁸Nöö di dee hia sēmbē dee bi ko naandē si fa hii soni pasa, hēn de naki maun a de hati taa: “Ee, aai maingē, di soni pasa aki, a hogi. A tjali da u.” Nöö hēn de paaja go a wosu.

⁴⁹Nöö dee mati u Masa Jesosi ku dee mujēē dee bi kumutu a Galilea ko ku ēn a Judea dē, de bi dē taanputaanpu te a wan sē ala ta luku fa hii soni ta pasa ku ēn.

Aki de bei Masa Jesosi.

Mat. 27:57-61; Maik.

15:42-47; Joh. 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹Nöö wan gaan kuutuma u dee Isaēli sēmbē bi dē de ta kai Josēfu, nöö a di kōndē de kai Alimatea a ta libi. Nöö a dē wan bumbuu sēmbē, hii sēmbē ta lesipeki ēn. Nöö a dē wan sēmbē ta luku fu Masa Gadu musu ko hopo di Tii fēēn a di kōndē. Nöö di ten de ta kuutu u kii Masa Jesosi dē, nöö hēn an bi dē wan ku de a dee soni de ta taki dē.

⁵²Nöö di di womi aki si taa Masa Jesosi dēdē, nöö hēn a go a Pilati go begi ēn faa dēen di dēdē go bei. ⁵³Nöö hēn a dēen pasi.

Nöö hēn a go puu Masa Jesosi a di lakpa pau, hēn a lolu ēn ku wan gaan limbo koosu. Nöö a bi abi wan njunjun baaku de bi diki a sitonu dendu u de bei sēmbē, ma de an bi bei sēmbē nēēn wan daka eti. Nöö naandē a tja Masa Jesosi go bei.

⁵⁴Wē nöö a di daka naandē de ta seeka soni u de njan di saba, biga a di sapate juu dē di saba o kai a goon. ⁵⁵Nöö dee mujēē u Galilea dee bi ko ku Masa Jesosi naandē, hēn de go ku Josēfu fu de musu luku unsē de buta di dēdē sinkii u Masa Jesosi. ⁵⁶Nöö hēn di de si kaa, nöö hēn de bia toona. Nöö hēn de go seeka sumēē suti soni, u de tja go lobi a di dēdē sinkii u Masa Jesosi „kumafa di guwenti bi dē te wan sēmbē dēdē.” Ma di de si taa saba kai a goon kaa, nöö hēn de disa hii soni, hēn de go dē pii ta böō, kumafa di wēti u dee Isaēli sēmbē bi dē.

Aki Masa Jesosi weki a dēdē.

Mat. 28:1-10; Maik. 16:1-8; Joh. 20:1-10

24 Nöo hēn a di sonde mamate biten, hēn dee mujēē hopo. Hēn de tei dee soni de bi seeka buta naandē fu de tja go sakwi a di dēdē sinkii u Masa Jesosi, nöo hēn de go a di kamian ka de bi bei Masa Jesosi. ²Ma nöo di de go dou, hēn de si di baaku jabijabi hooo. Di gaan sitonu de bi tapa di geebi bi logoda kumutu a di baaku buka. ³Nöo hēn de denda go a di baaku dendu, ma nöo de an si di dēdē sinkii u Masa Jesosi naandē möön. ⁴Hēn de bai: “Huun? Wē andi pasa maingē? Unsē de tjēen go?”

Nöo fa de ta fan dē, te u de kē mēni, hēn de si tu womi sēmbē dē taanputaanpu leti a de bandja naandē. De dē ku gaan limbo koosu a de sinkii ta koti faja te na soni. ⁵Nöo hēn de panta tee, de saka kai ku kini tapa de fesi a goon.

Nöo hēn dee basia taki da de taa: “Dee mujēē, andi mbei un ko suku wan libisēmbē a geebi dendu? ⁶Di sēmbē un ta suku an dē aki e. A hopo kumutu a dēdē. Wē nöo un pakisei dee oto a bi taki da unu, di unu ku ēn bi dē a Galilea ala. ⁷Biga a bi taki da unu taa de o tja di Sēmbē di ko dē Libisēmbē Mii go sei da dee hogihati sēmbē. Nöo de o pekēen a lakpa pau kii, ma nöo a di u dii daka fēen a o toona weki hopo baka. Na sō a bi taki nö?”

⁸Wē nöo di dee basia taki sō kaa, hēn dee mujēē ko mēni fa Masa Jesosi bi taki awaa. Hēn de taa: “Aai, sō a bi taki da u tuu.”

⁹Nöo hēn de bia toona go. Hēn de nango tee a de ēlufu bakama u Masa Jesosi ku dee oto sēmbē fēen, nöo hēn de konda di soni da de taa sō wan soni de go si.

¹⁰Wē nöo dee mujēē dee konda di soni naandē, wan u de de ta kai Malia Magidala, di otowan da Johana, di otowan

möön da Malia di mama u Jakobosi, ku wanlō oto mujēē möön dee bi dē ku de naandē. De wē go konda di buka da dee tjabukama u Masa Jesosi. ¹¹Ma dee sēmbē an kē biibi, biga de feni taa dee soni de ta taki dē, na bumbuu soni. Sösō soni de ta taki.

¹²Ma nöo hēn Petuisi hopo, hēn a kule go a di geebi. Nöo di a go dou, hēn a bendi luku a di baaku dendu, hēn a si dee koosu dee bi dē a Masa Jesosi sinkii leti dē. Nöo hēn a bia toona go a wosu. Di soni foombo ēn tee a taa: “Ee maingē, andi seei miti u aki? Andi pasa?”

Aki Masa Jesosi miti ku tu sēmbē nango a Emausu.

Maik. 16:12-13

¹³Wē nöo a di daka dē seei, hēn tu u dee sēmbē bi ta waka a Masa Jesosi baka kumutu a Jelusalen dē nango a wan köndē de kai Emausu. An longi ku Jelusalen tumusi, ma a sa dē kuma wan teni-a-fō kilomēti sō fu waka. ¹⁴Nöo di de nango, hēn de ta da oto u de a pasi ta taki dee soni dee bi pasa ku Masa Jesosi.

¹⁵Nöo hēn de nango te wan pisi, nöo hēn de si wan sēmbē ko ta waka ku de a di pasi. De si di sēmbē, ma de an sabi taa Masa Jesosi hēn di dē. ¹⁶A bi dē kuma wojo u de bi tapa u de an si ēn sabi.

¹⁷Te wan pisi, hēn di sēmbē hakisi de taa: “Wē, dee sēmbē, un oto un ta da a pasi taangataanga sō? Andi du unu?” Hēn de taanpu pii ku tjali.

¹⁸Nöo hēn wan u de de ta kai Kelopasi mbei: “Huun? Wē nöo ja jei di gaan soni di bi pasa a Jelusalen a dee daka aki nö? A sa kē taa wakama i dē mbei ja jei ēn nö?”

¹⁹A taa: “Andi pasa?”

De taa: “Ja jei di soni fu di sēmbē de kai Jesosi u Nazalēti nö? A bi dē wan tjabukama u Masa Gadu ta du foombo wooko ta lei sēmbē ku kaakiti leti kuma hēn abi di lei. Masa Gadu ku hii sēmbē

bi feni ën taa a dë wan gaan hei sëmbe a goonliba. ²⁰Ma dee Gaan Begima ku dee hedima fuu tjëen go a di Gaama faa kuutu ën, nöö hën wë Gaama piki taa a musu dëdë. Nöö hën de pekëen a lakpa pau kii. ²¹Wë u bi pakisei taa hën sa dë di sëmbe di bi o puu u dee Isaëli sëmbe a dee fuka fuu, ma nöö tide mbei dii daka kaa di de kii ën.

²²“Ma na di dë nöö, ma tide wanlö mujë sëmbe fuu ko taki wan foondo soni da u. De taa a di mamate biten, de go a di baaku ka de bi bei ën. ²³Ma nöö di de go luku, de an si di dëdë sinkii fëen naandë möön. Hën de toona ko taki da u taa de si basia u Masa Gadu Köndë naandë. Nöö dee basia taki da de taa Jesosi dë ku libi, a weki baka. ²⁴Nöö wantu sëmbe fuu kule go a di geebi go luku tu. Hën de go si di baaku hoo leti kumafa dee mujë bi taki da de, ma de an si Jesosi.”

²⁵Nöö hën Masa Jesosi taki da de taa: “Ma dee sëmbe aki, unfu un don gaanfa sö? Andi mbei a taanga da unu sö fuun biibi dee soni dee tjabukama u Masa Gadu bi taki? Biga hii dee soni aki tuu de bi taki a fesi kaa. ²⁶Nöö un bi musu sabi taa di Paamusi Könu bi musu fu pena sö bifö a sa go sindo a di könubangi fëen.” ²⁷Nöö hën a seti taki a dee soni liba, dee Mosesi ku dee oto tjabukama u Masa Gadu bi sikifi buta dë. A mbei de ko fusutan hii dee soni fëen seei tuu dee bi dë sikifisikifi a Gadu Buku.

²⁸Nöö hën de ta fan di fan nango tefa de ko zuntu ku di köndë ka dee sëmbe nango, nöö hën Masa Jesosi mbei kuma a kë pasa go fëen.

²⁹Hën dee sëmbe begi ën taa: “Mati o, gaantangi, tan ku u aki. Na pasa go, biga a ko lati kaa. Ndeti.” Nöö hën a piki hën a waka go ku de a wosu.

³⁰Nöö hën de ko sindo a tafa fu de njan. Nöö hën Masa Jesosi tei di bëë, hën a da Masa Gadu tangi te a kaba,

nöö hën a booko di bëë paati da de. ³¹Nöö di juu dë, hën wojo u de ko limbo gbegedee awaa. De ko sabi taa di sëmbe i si de ta si aki, nöö Masa Jesosi wë. Ma te u de kë mëni, nöö de an si ën möön. A go djee.

³²Nöö hën de taki ku deseei taa: “Hooo, aai baa, luku fa hati fuu bi fii pizii di a ta fan ku u a di pasi ta puu Gadu Buku da u.”

³³Nöö di juu dë seei, hën de hopo bia toona go a Jelusalen baka. Nöö naandë de go miti ku dee ëlufu bakama u Masa Jesosi ku dee otowan makandi. ³⁴Nöö di de dou, hën dee sëmbe taki da de taa: “Dee sëmbe aki o, Masa Jesosi hopo kumutu a dëdë tuu, biga Simon seei si ën.”

³⁵Nöö hën dee sëmbe seei toona konda hii soni da de wante. De seti ku dee soni bi pasa ku de a pasi, di de nango a Emausu tefa de dou a wosu. Hën de toona konda fa de go sindo u njan, ku di fa Masa Jesosi booko di bëë paati da de nöö hën wojo u de ko limbo fu de sabi taa hën di dë.

Aki Masa Jesosi ko a dee bakama fëen, be de si ën.

Mat. 28:16-20; Maik. 16:14-18; Joh. 20:19-23; Tjab. 1:6-8

³⁶Ma nöö dë an kaba u fan seei, nöö te u de kë si nöö Masa Jesosi dë taanputaanpu a de mindi dë pii. Nöö hën a da de odi, a taa: “Dee sëmbe, Masa Gadu musu dë ku unu ta da unu böö e.”

³⁷Ma nöö fa de si ën dë, nöö de panta seei. De fëë biga de mëni taa jooka de ta si dë.

³⁸Nöö hën a hakisi de taa: “Wë andi du unu un ta panta gaanfa sö? Andi mbei wan kë biibi? ³⁹Biga luku mi maun ku mi futu aki ka de bi peka mi. Mi seepi wë disi e. Nöö un ko panjan mi fii luku. Biga jooka an ta abi mbeti, an ta a' bonu kumafa un si mi abi aki.”

⁴⁰ Wë nöö di a taki sö da de kaa, nöö hën a lei de hën maun ku hën futu.

⁴¹ Nöö di soni bigi da de te na soni. A da de piizii te kuma de an sa biibi ën.

Nöö hën a hakisi de taa: “Wan abi soni u njan aki nö?”

⁴² Hën de taki aai. Nöö hën de tei wan pisi fisi jasajasa hën de dëen. ⁴³ Nöö hën a tei ën njan leti a de wojo dë, be de si.

⁴⁴ Nöö hën a taki da de taa: “Wë hii dee soni aki tuu mi bi taki da unu di ten mi ku unu bi dë e, taa sö dee soni o pasa ku mi leti kumafa de dë sikifisikifi a dee buku u Mosesi ku dee tjabukama, ku di Kanda Buku.” ⁴⁵ Nöö hën a mbei de wojo ko limbo fu de musu fusutan di Buku u Gadu.

⁴⁶ A taki da de taa: “Sö nöö a dë a di Buku e, taa di Paamusi Könu musu pena te a dëdë, ma a di u dii daka fëen a o weki hopo baka a dëdë. ⁴⁷ Nöö di Buku taki tu taa de musu konda soni fëen da hii sëmbe, be de bia de libi ko ta waka nëen baka, be Gadu an hoi dee hogilibi u de a bëë möön. Nöö a Jelusalen fosu de musu seti konda di Buka, nöö de musu

kondëen da hii pei nasiön sëmbe u goon-liba. Sö a dë sikifisikifi a di Buku kaa.

⁴⁸ “Wë nöö unu wë da dee sëmbe dee musu kondëen e. Biga unu da dee ko-toigima dee si hii dee soni pasa aki tuu.

⁴⁹ Ma nöö fa mi ta da unu di wooko aki, nöö un musu luku te di kaakiti di mi Tata bi paamusi unu ko ufö. Biga mi o mandëen ko da unu. A Jelusalen aki un musu dë ta luku ën e, fu te Gadu mandëen ko a unu liba.”

Aki Masa Jesosi hopo go a liba.

Maik. 16:19-20; Tjab. 1:9-11

⁵⁰ Nöö a baka u di dë, nöö hën de ta waka nango te de ko zuntu ku di köndë de kai Betania. Nöö hën a hopo maun a de liba hën a begi da de. ⁵¹ Nöö an kaba seei, hën Masa Gadu tei ën tja go a liba.

⁵² Nöö hën de fika dë ta wai ku ën ta gafëen te wan pisi, nöö hën de bia toona go u de a Jelusalen baka ku gaan wai.

⁵³ Nöö hën de go sai dë a di Wosu u Masa Gadu ta gafa Gadu ta dëen tangi nöömö.

Dee woto u Masa Jesosi dee Johanisi sikifi

Wan wöutu a fesi.

Söö. Wë disi da di u fö pampia di ta taki u di libi u Masa Jesosi ku dee soni dee a fan di a bi dë a goonliba aki. Nöo wan u dee möön gaan mati fëen di bi ta waka ku ën hiniwanten, hën sikifi ën.

Nöo fa Johanisi mbei di pampia aki, nöo a tooka gaanfa ku di u Mateosi ku di u Maikusi ku di u Lukasi. Biga sëmëni gaan soni de oto dii sëmbe taki Johanisi an taki, kuma di fa Masa Jesosi bi go a di sabana hën didibi ko tesi ën, ku di fa hën ku de dii bakama fëen bi go a di kununu liba hën a ko tooka a de wojo. An taki di fa Masa Jesosi ku dee bakama fëen bi sindo njan di lasiti njan. An taki andi di diingi ku di bëëë kë taki di de bi njan a di Pasika daka dë. An taki kumafa a bi go begi a di djai de kai Gëtiseimani. Dee lö oto naandë an dë a di pampia u Johanisi aki seei.

Ma a di pampia aki nöo i sa lesi fa Masa Jesosi bi fan ku Nikodemusi di bi ko nëen a ndeti, ku di fa a fan ku di Samalia mujëë a di baaku wata. A di pampia aki i sa si fa a weki Lazalosi a dëdë. Di pampia aki ta konda finifini tu dee soni ku dee soni Masa Jesosi taki da dee bakama fëen bifö a dëdë, faa kötö de hati.

Nöo a 20:31 u di pampia aki, Johanisi seei taki faandi mbei a sikifi ën. A taa a sikifi ën fu te sëmbe lesi ën, nöo de musu biibi taa Masa Jesosi hën da di Könu di Gadu paamusi taa a o manda ko a goonliba faa heepi libisëmbe. Hën da di Womi Mii u Gadu seei. Biga te i biibi sö kaa, nöo joo feni di libi u teego a Gadu.

A di pisi aki, de o taki soni u di Sëmbe de kai Di Wöutu u Gadu.

1 Söö. Wë dee sëmbe, mi da unu pimi e, taa mi kë konda wan gaan soni da unu aki. ¹⁻² A dë sö taa bifö hii soni u mundu bi seti, nöo di Sëmbe de ta kai di Wöutu u Gadu bi dë gaan-duwe kaa. Nöo di Sëmbe dë ku Gadu bi dë makandi. Hën seei wë bi da Gadu e. ³ Hën mbei hii dee soni dee dë a mundu tuu. Biga na wan soni seei dë di ko fëen seei, söndö hën mbei ën. ⁴ Hën abi libi, nöo te wan sëmbe i feni libi nëen kaa, nöo i kumutu a dungu ko a limbo. Biga hënseei da di limbo. ⁵ Nöo di limbo dë ta sëndë seei a di dungu. Hii fa i si di dungu ta mbei möiti u tapëen, ma an sa tapëen möönsö.

⁶ Söö. Wë u dë te wan pisi, hën wë Masa Gadu manda wan womi de kai Johanisi ko, ⁷ faa konda soni a fesi u di Limbo di o ko abiti möön. Nöo fa a o konda soni fëen dë, a o kondëen fu hii sëmbe musu jei, be de biibi dee soni a o taki. ⁸ Ma nöo di Johanisi dë, nëen da di Limbo eti e, ma ko a ko nöo faa konda dee soni dee a sabi u di Sëmbe di da di Limbo. ⁹ Biga di Sëmbe di o ko dë, hën da di tuutuu Limbo di sa limbo hiniwan sëmbe wojo. Nöo abiti möön nöo a o ko a lanti wajaa u si.

¹⁰ Nöo di Sëmbe di u ta konda soni fëen aki, nöo a ko a di goonliba aki tuu e, di goonliba di hënseei bi mbei. Ma dee sëmbe bi dë a di ten dë, de an bi sabi ambë dëen. ¹¹ Dee Dju sëmbe dee bi musu dë sëmbe fëen seei an tei ën u soni. ¹² Ma tökusei sëmbe bi dë dee bi tei ën u soni, hën de ko biibi nëen liba. Nöo hiniwan sëmbe di tei ën sö kaa, nöo sö wan sëmbe a da i di leti fii ko miii u Gadu. ¹³ Ma na kumafa de ta pali miii a libisëmbe fasi e. Nönö. Ma fu di Gadu hën o wooko sö a i, nöo hën mbei joo ko miii fëen.

¹⁴Nöö di Sëmbë u ta konda soni fëen aki di de ta kai di Wöutu u Gadu dë, a ko wan libisëmbë tuu e, nöö hën a ko libi a u mindi fu wan pisiten. Nöö u seei bi si di waiti fëen di a abi. Nöö di waiti u si nëen naandë, a dë di waiti di di wan kodo womi mii u Masa Gaangadu tö nöö sa abi. Biga fa a libi a u mindi aki, nöö nëen u si fa Gadu abi bunuhati u libisëmbë tjika. Nöö nëen u si tu kumafa a sabi hii soni gbelingbelin tjika, „leti kumafa a dë a Gadu wojo.”

¹⁵Nöö kumafa u taki dë, Johanisi hën bi ta konda soni fëen. Nöö hën di a si ën, hën a bai taa: “Söö. Un si di Sëmbë dë nö? Hën wë mi bi ta konda da unu taa o ko a mi baka di hebi gaanfa möön mi. Mi, djunsudjunsu aki ufö de pali mi, ma hën a bi dë gaanduwe kaa a mundu. Nöö hën wë i si di dë e!”

¹⁶Nöö di Sëmbë di i si Johanisi taki dë, nöö u seei ko sabi ën tu e, dee sëmbë. „Hën da Masa Jesosi Keesitu.” Nöö fa di bunuhati fasi u Gadu dë nëen tjika dë, nöö u tuu ta feni sëmëni bunu nëen baka na baka te a hia. ¹⁷Biga a Mosesi Gadu bi manda dee wëti ko da u fuu hoi. Ma a Jesosi Keesitu a mbei u ko sabi di bunuhati fasi fëen di a abi. Hën a mbei u ko sabi soni gbelingbelin tu, „leti kumafa a dë a Gadu wojo. Sö wanlö gaangaan bunu u feni a Masa Jesosi e.”

¹⁸Dee sëmbë, fa Masa Gadu sai dë, na wan daka seei libisëmbë si ën ku wojo möönsö e. Ma di wan kodo Womi Mii fëen dë, di hën ku ën dë wan makandi te wata an sa pasa a de mindi, hën mbei u ko sabi ën awaa.

A di pisi aki de manda sëmbë go fini Johanisi di Dopuma.

Mat. 3:1-12; Maik. 1:1-8; Luk. 3:1-18

¹⁹Wë nöö di juu Johanisi ko dë, nöö dee gaan hedima u Dju bi ta dë a di köndë de ta kai Jelusalen. Nöö hën dee hedima dë manda wanlö begima u Dju

ku wanlö oto sëmbë ta wooko ku de makandi a di Gaan Wosu u Masa Gaangadu a Jelusalen dë, u de go hakisi Johanisi ee ambë dëen.

²⁰Nöö hën dee sëmbë dë nango tefa de go dou a Johanisi, hën de hakisi ën ee hën da di Keesitu, di Heepima di Gadu bi paamusi taa a o manda ko a goonliba.

Nöö Johanisi an ganjan de. A piki de gbelin taa: “Nönö, na mi da di sëmbë dë e.”

²¹Nöö hën de toona hakisi ën möön taa: “Wë a sa kë taa i da Elia di tjabukama u Gadu, hën weki toona ko nö?” Hën a piki taa: “Nönö, nëen disi e.”

Hën de taa: “Wë di oto Tjabukama di Gadu bi o manda ko wë, hën da i nö?”

Hën a toona piki de möön taa: “Nönö, nëen da mi e.”

²²Hën de taa: “Wë nöö ambë seei da i? Taki da u bumbuu, fuu sa toona go piki dee sëmbë dee manda u ko a i aki. Andi i ta taki fii seei?”

²³Nöö hën a taa: “Wan bi jei fa di tjabukama u Gadu de kai Jesaaja bi sikifi buta a di Buku u Gadu nö? A taa:

U ta jei wan töngö kuma wan basia ta bai a di sabana taa,

‘Un seeka di pasi oo, be a ko dë tololoo da Masa!

„Un seeka di libi fuunu buta a tatai liba!’ Wë di sëmbë di Jesaaja bi taki abi di töngö dë, nöö hën wë disi e. Awaa di soni ta pasa kumafa Jesaaja bi taki.” Sö Johanisi piki dee sëmbë.

²⁴Nöö fa de ko ta hakisi Johanisi dee soni dë, nöö wanlö sëmbë u di Dju keiki paatëi de kai Falisei bi dë a dendu tu.

²⁵Nöö hën de toona hakisi ën taa: “Wë ja dë di Keesitu. Ja dë Elia. Ja dë di oto Tjabukama tu. Nöö andi mbei i ta dopu sëmbë u du?” Sö de hakisi ën.

²⁶Hën a taa: “Wë nönö, fa mi ta dopu sëmbë aki nöö an bigi sö e. Biga ku wata nöö mi ta dopu de. Ma wan sëmbë dë a unu mindi di wan sabi, nöö hën o du wan

möön gaan wooko. ²⁷ Hën wë mi ta taki da unu taa mi ta seeka di pasi da. Nöo fa a sai dë, a hei teee ma hei tjika fu mi sa dë futuboi fëen seei. Na di susu fëen seei mi sa lusu puu nëen futu.”

²⁸ Nöo di kamian ka de ko ta fini Johanisi dee soni dë, a dë zuntu ku di köndë de kai Betania, a di oto së banda u di lio de kai Joodan Lio. Ala wë Johanisi ta dopu dee sëmbë.

A di pisi aki Johanisi ta taki soni u di Sikapu Mii u Gadu.

²⁹ Nöo di dobooko fëen, nöo hën Johanisi si Masa Jesosi ta waka ta ko nëen. Hën a taa: “Un luku di Sikapu Mii u Gadu dë e. Hën wë Gadu manda faa ko paka fu dee hogi du fu hii libisëmbë kumafa de ta kii sikapu ta paka paima.” ³⁰ Nöo hën wë mi bi ta konda da unu taa mi ta seeka di pasi da. Nöo a hebi möön mi e. Biga a bi dë gaanduwe kaa bifö de pali mi.

³¹ “Nöo mi seepi tu, ma bi o sabi ën. Ma nöo fu soni fëen musu ko wajaa a limbo da u dee Isaëli sëmbë aki, hën mbei i si mi ko ta dopu sëmbë a di wata aki.” Sö Johanisi taki u Masa Jesosi.

³² Nöo un haika bunu fa Johanisi konda fëen e. A taa: “Mi seepi si di Akaa u Masa Gaangadu saka ko kuma wan pomba ko tan a di Sëmbë dë liba e.

³³ “Nöo ma bi o sabi ën, ma Masa Gadu di manda mi fu mi dopu sëmbë aki, nöo hën bi taki ën da mi a fesi. A taa di sëmbë di mi o si di Akaa fëen saka ko fika nëen liba, nöo hën da di Sëmbë di o dopu sëmbë ku di Akaa u Gadu.

³⁴ “Nöo di soni Gadu taki da mi dë, mi si ën tuu e. Nöo fëen mbei wë mi ta konda da unu gbelingbelin taa di Sëmbë i si dë, hën da di Womi Mii u Masa Gaangadu.” Sö Johanisi taki da de di ten dë.

A di pisi aki sëmbë ta o seti waka

a Masa Jesosi baka.

³⁵ Di dobooko möön, hën Johanisi ku tu u dee bakama fëen dë taanputaanpu a di wan seei kamian naandë. ³⁶ Te wan pisi hën Johanisi si Masa Jesosi ta waka ta pasa, hën a taa: “Un luku di Sikapu Mii u Gadu, hën wë di dë e.” ³⁷ Nöo di de tu sëmbë dë jei a taki sô, nöo hën de tei nëen baka wante ta faakëen.

³⁸ Te wan pisi hën Masa Jesosi bia luku, hën a si de ta ko nëen baka. Nöo hën a hakisi de taa: “Andi un kë sô baa?”

Hën de piki taa: “Wë Labi, wë u kë ko sabi unsë i ta dë.” (“Labi” hën da “Mësitë” a de töngö.)

³⁹ Hën a taa: “Wë antoobi. Un ko luku nöo woon si.”

Nöo hën wë de go. Nöo a di juu ten de go dë, nöo a bi dë kuma fö juu sapate, hën de fika ku ën dë tefa ndeti.

⁴⁰ Wë nöo de tu sëmbë dee go ku Masa Jesosi naandë, wan u de de kai Andiasi, nöo a abi wan baaa fëen de kai Simon.

⁴¹ Nöo hën wë di de kumutu a Masa Jesosi dë, hën Andiasi go nëen baaa Simon wante. Hën a taki dëen taa: “Womi e, womi, u feni di sëmbë baa, di Gadu bi paamusi taa a o manda da u faa ko Könu fuu.”

⁴² Nöo hën a tjëen baaa Simon go a Masa Jesosi. Nöo hën wë di Masa Jesosi si de ko nëen, nöo hën a fan ku Simon taa: “Di mii u Jonasi aki, fa u dë aki de ta kai i Simon. Ma bakaten nöo de o bia ta kai i Kefasi e.” (Nöo Kefasi, hën kë taki “gaan sitonu.” Hën seei da “Petuisi”.)

Aki Nataniëli ko sabi

Masa Jesosi.

⁴³ Nöo di dobooko fëen möön, nöo hën Masa Jesosi kë go a di pisiwata de kai Galilea. Hën a suku wan womi de ta kai

Filipi tefa a si ën. Hën a taa: “Womi, mi kë i ko go ku mi e, baa.” ⁴⁴ Nöo di soni mbei a kai Filipi. Biga a dë sëmbe u wan köndë u Galilea de kai Betisaida. Hën da di köndë u Andiasi ku ën baaa Petuisi tu.

⁴⁵ Ma nöo ufö de go, nöo hën Filipi seei go a wan womi de kai Nataniëli, hën a fan ku ën taa: “Womi, u feni di sëmbe di Mosesi ku dee fesiten tjabukama bi sikifi soni fëen e. Di sëmbe dë, hën da Jesosi, di Mii u Josëfu u di köndë de kai Nazalëti.”

⁴⁶ Nöo hën Nataniëli hakisi ën taa: “Ma wan bumbuu soni sa kumutu a Nazalëti nö, womi?”

Hën a piki ën taa: “Wë ko luku nöo joo si.” Hën de hopo nango a Masa Jesosi.

⁴⁷ Nöo hën wë di Masa Jesosi si Nataniëli ta waka ta ko nëen, hën a taa: “Un luku wan sëmbe ta ko aki. Bumbuu Isaëli sëmbe e. Biga aan ten seei a ta ganjan sëmbe möönsö.”

⁴⁸ Nöo hën Nataniëli hakisi ën taa: “Wë unfä i du sabi mi baa?”

Hën a piki ën taa: “Mi bi si i sabi gaan-duwe kaa a di ten i bi dë a di figa pau basu, ufö Filipi ko kai i.”

⁴⁹ Nöo di soni bigi da Nataniëli tee, hën a taa: “Ee, aai Mësitë, i da di Mii u Gadu tuu e. I da di Könu fu u dee Isaëli sëmbe.”

⁵⁰ Nöo hën Masa Jesosi taki dëen taa: “Awa, wë di mi taki sö da i taa mi bi si i a di figa pau basu, hën mbei i biibi sö nö? Wë joo si möön gaan foombo soni möön di dë e. ⁵¹ Biga mi taki da unu gbelin, taa a a’ wan ten woon si mundu jabi waja, nöo dee basia u Masa Gadu Köndë o kumutu a Mi di ko Libisëmbe Mii aki ta subi nango a Gadu ta saka ta ko.” Sö Masa Jesosi fan ku ën.

Aki Masa Jesosi go a wan toou.

2 Nöo baka tu daka u dee soni u taki dë, nöo hën de hoi wan tööu wosu a di köndë u Galilea de kai Kana, nöo di

mama u Masa Jesosi ko a di piizii. ² Nöo de bi kai Masa Jesosi ku u dee bakama fëen tu, fuu ko a di piizii.

³ Nöo hën wë u dë te wan pisi, hën di win u ta bebe ko kaba. Hën Masa Jesosi mama go nëen go taki dëen taa: “Wë Baa o, gaan soni, di win u dee sëmbe kaba.”

⁴ Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Faandi mbei i ko a mi? Juu u mi an kisi eti e.”

⁵ Ma nöo hën di mama bia fan ku dee futuboi dee ta wooko a di wosu taa: “Haika e. Di soni di i si a o taki da unu, nöo hën fuun du e.”

⁶ Nöo de bi abi sikisi gaan sitonu djogu naandë. A dee djogu dë de bi guwenti u lai wata u wasi kumafa di wëti u dee Dju bi dë, nöo hiniwan u dee djogu ta hoi kuma wan höndö liti wata sö. ⁷ Nöo hën Masa Jesosi fan ku dee futuboi taa be de go ba wata lai a dee djogu naandë tuu. Nöo hën de go ta tja di wata ta tuwë a dee sikisi gaan gindi djogu dë te de fuu pöö.

⁸ Hën a taa: “Un go ba so u di wata tja go da di hedima u di piizii be a tesi ën luku.”

Nöo hën de ba di wata tja go da di hedima, ⁹ nöo hën di hedima tesi ën te a kaba. Ma nöo bifö de bi tjëen go dëen, nöo di sösö wata dë bi bia ko win kaa. Nöo fa di hedima tesi ën dë, an sabi naasë di win kumutu. Dee futuboi wanwan nöo sabi, biga de bi tja di wata lai a dee djogu.

Nöo hën di hedima u di piizii kai di tööuma a së. ¹⁰ A taa: “Womi, unfä di soni waka? Biga hii sëmbe lobi u da di suti win a fesi, nöo te dee sëmbe bebe te a tjika de ufö de o ta da de di möön sösö wan awaa. Ma nöo i ja du sö. I hoi di suti win a baka hën i buta de bebe di sösö wan fosu, ufö i ko ta da di möön suti wan awaa. Mi kë sabi faandi mbei.”

¹¹ Wë nöo fa di soni pasa dë a Kana a di pisiwata u Galilea naandë, nöo hën da di fosu foondo wooko Masa Jesosi du e.

Ku ɛn a mbei sɛmbɛ si di Gadu fasi fɛɛn di a abi, nɔɔ hɛn u dee bakama fɛɛn ko biibi mɔɔn taanga nɛɛn liba.

¹²Nɔɔ hɛn a baka u di dɛ, hɛn Masa Jesosi ku ɛn mama ku dee baaa fɛɛn ku u dee bakama fɛɛn tuu, hɛn u go a di kɔndɛ de kai Kapenaumi, hɛn u tan ala wantu daka.

Aki Masa Jesosi go a di Wosu

u Gadu a Jelusalen.

Mat. 21:12-13; Maik.

11:15-17; Luk. 19:45-46

¹³Nɔɔ di ten dɛ, di gaan daka fuu dee Dju de kai Pasika, juu fɛɛn ko zuntu faa kai. Nɔɔ hɛn Masa Jesosi tei pasi, nɔɔ hɛn a go a Jelusalen.

¹⁴Nɔɔ hɛn a nango tefa a go dou a di gadii u di Gaan Wosu u Masa Gadu. Nɔɔ hɛn a luku, hɛn a si hia sɛmbɛ sai dɛ ta sei kau, ta sei sikapu, ta sei pomba. So sɛmbɛ dɛ sindosindo ta tooka mɔni da dee sɛmbɛ dee ta ko dɛ.

¹⁵Nɔɔ di a si dee soni de ta du a di Wosu, hɛn a tei wanlɔ tatai mbei wipi tefa a kaba. Nɔɔ hɛn a buta ku dee sɛmbɛ ta jaka de ku dee kau u de ku dee sikapu u de tuu ta puu a di gadii dɛ. Hɛn a ta du soni a di kamian teee, ta tombi dee tafa u dee tookamɔnima ta tuwɛ djolou a goon ta paaja dee mɔni fanjaan a goon dɛ.

¹⁶Nɔɔ hɛn a bai dee sɛmbɛ ta sei pomba dɛ taa: “Un hopo kumutu aki ku dee soni fuunu dɛ, biga di wosu u mi Tata aki na wojowojo a dɛ e!”

¹⁷Nɔɔ fa a du dɛ, nɔɔ hɛn wɛ u dee bakama fɛɛn ko fusutan wan soni bi dɛ a Gadu Buku sikifikifi taa: “Di biinga di mi ta biinga da di wosu fii, Gadu, a o njan di kaakiti u mi tuu fiaa.”

¹⁸Wɛ nɔɔ di soni Masa Jesosi du naandɛ an kai ku dee hedima u Dju seei. Hɛn de hakisi ɛn taa: “Womi, ambɛ manda i fii du di soni naandɛ? Un maaka

joo da u fuu sabi taa Gadu da i leti u du sɔ.”

¹⁹Hɛn Masa Jesosi piki de taa: “Un sa booko di Wosu u Masa Gadu aki, nɔɔ baka dii daka mi o toona hopo ɛn baka.”

²⁰Hɛn de taa: “Hɔɔn, fɔteni-ku-sikisi jaa longi de tei kaa ta mbei di Wosu aki, nɔɔ hɛn i taa i sa hopo ɛn a dii daka dendu nɔ?”

²¹Ma nɔɔ fa Masa Jesosi ta fan naandɛ, na di wosu dɛ a ta mɛni. Ma a ta mɛni hɛnseei sinkii. [Biga hɛn da di Wosu u Gadu kaa ka Gadu ta dɛ. Nɔɔ Masa Jesosi sabi taa a bakaten nɔɔ de o kii ɛn, ma a di u dii daka fɛɛn nɔɔ a o toona hopo baka.]

²²Nɔɔ hɛn u dɛ te a bakaten di a hopo baka a dɛdɛ tuu, bifɔ u dee bakama fɛɛn ko mɛni taa sɔ wan soni a bi taki. Nɔɔ hɛn u ko biibi hii dee soni dee dɛ sikifikifi a Gadu Buku ku dee soni dee Masa Jesosi seei bi fan ku u tuu awaa.

²³Wɛ ma nɔɔ di juu ten dɛ di Masa Jesosi dɛ a Jelusalen faa njan di Pasika dɛ, nɔɔ a du sɔmɛni foombofoombo soni e, nɔɔ fɛɛn mbei sɔmɛni sɛmbɛ ko biibi nɛɛn liba taa Gadu hɛn mandɛɛn. ²⁴Ma hii fa de biibi ɛn dɛ seei, ma Masa Jesosi an ta futoou de mɔɔnsɔ. An hopo hɛnseei tuwɛ da de, biga a sabi libisɛmbɛ fasi fa de dɛ. ²⁵Fa a sai dɛ, an bi a' fanɔudu u sɛmbɛ musu konda soni u libisɛmbɛ dɛɛn, biga a sabi gbelin hii soni di dɛ a de hati kaa.

A di pisi aki Masa Jesosi ku Nikodemusi ta fan.

3 Nɔɔ di juu dɛ, wan Faliseima bi dɛ de ta kai Nikodemusi, nɔɔ a bi dɛ wan u dee kuutuma u dee Dju. ²Nɔɔ hɛn wɛ a ko a Masa Jesosi a wan ndeti gbolo. A kai ɛn: “Mɛsitɛ o.” Hɛn a piki.

A taa: “Wɛ u sabi taa i da wan leima di Gadu seei manda ko. Biga na wan sɛmbɛ sa du dee gaan foombo wooko dee i ta du, ee na Gadu dɛ ku i.”

³Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Wë a bunu di i taki sò, mati. Ma mi o taki wan soni da i, nöö tuutuu soni seei a dë. Mi taki e, ee wan sëmbe i dë, nöö de an toona pai i fii feni wan njunjun libi baka, nöö ja o sa dë a dendu u dee sëmbe Gadu ta tii.”

⁴Nöö hën Nikodemusi hakisi ën taa: “Wë nöö unfu de o du pai wan sëmbe möön di ko gaangaan sëmbe kaa? A o toona go nëen mama bëë dendu, faa pai ën di u tu pasi nò?”

⁵Hën a piki ën taa: “Be mi taki wan soni da i gbelin, mati. Fa de pai i a libisëmbe fasi aki, nöö an tjika eti e. Ma di Akaa u Gadu hën musu toona pai i a wan hii oto fasi baka. A musu da i wan njunjun libi a i akaa ufò joo sa dë a dendu u dee sëmbe Gadu ta tii. ⁶Biga te de pai i a libisëmbe fasi, nöö i ta feni libi a i sinkii nöö. Ma te di Akaa u Gadu pai i, nöö i ta feni libi a i akaa.

⁷“Nöö fa mi ta fan ku i aki, taa de musu toona pai i baka, nöö an musu dë gaan soni da i sò e. ⁸Biga na hii soni mbei fii sa fusutëen wantewante.

“Luku fa u dë aki, di ventu ta böö nango ka a kë. Fa a ta mbei vuuu dë, di bai fëen nöö i ta jei, ma ja sabi naasë a ta kumutu, ja sabi naasë a nango tu. Wë sò nöö a dë tu ku hii dee sëmbe dee di Akaa u Gadu mbei ko pai baka fu de toona feni di njunjun libi u ta taki aki. „Ja o fusutëen, ma joo sabi nöö taa sò a dë.”

⁹Ma nöö fa Masa Jesosi ta fan dë, di soni toobi Nikodemusi eti. Hën a hakisi taa: “Unfa seei di soni dë o sa waka maingë?”

¹⁰Hën Masa Jesosi toona piki ën taa: “Wë mati o, fa i dë wan gaan leima u Isaëli aki, nöö hën ja fusutan dee soni u ta taki aki eti ö?”

¹¹“Wë haika e. Mi o taki da i gbelin taa uu sabi andi u ta taki e. Biga dee soni dee u si nöö de wë u ta konda. Ma nöö wan

kë piki dee fan fuu. ¹²Wë nöö ee wan kë piki te mi ta konda soni u di goonliba aki da unu, nöö unfu woon du piki te mi ta konda soni u Gadu? ¹³Biga na wan sëmbe go ka Masa Gadu ta dë wan daka, boiti mi wanwan tö di kumutu nëen ala ko dë Libisëmbe Mii aki.

¹⁴“Luku di soni di bi pasa a fesiten a di sabana. Gadu manda Mosesi faa mbei wan köpö sindeki hopo buta a liba, nöö hiniwan sëmbe di luku di sindeki dë ku biibi, nöö a ko bunu kaa. Wë nöö sösesee de o hopo Mi di ko dë Libisëmbe Mii aki a liba tu e. ¹⁵Nöö ee wan sëmbe i ta biibi a mi, nöö joo feni libi a Gadu fu teego.

¹⁶“Wë biga Masa Gadu lobi libisëmbe sò tee a da de di wan kodo Womi Mii fëen di a abi. Nöö ee wan sëmbe i ta biibi a di Mii fëen aki liba, nöö ja o lasi go kaba a sösö möönsö, ma i abi di libi u teego kaa. ¹⁷Biga fa Masa Gadu manda di Mii fëen ko a goonliba aki, nöö an mandëen ko faa kuutu sëmbe tuwë go da sitaafu e. Ma a mandëen ko faa hai sëmbe puu a didibi basu, be de feni di libi u teego.

¹⁸“Nöö ee wan sëmbe i ta biibi a di Mii u Gadu aki liba, nöö ja o kisi sitaafu a Gadu e. Ma ee ja kë biibi ën, nöö Gadu kuutu i kaa fii kisi di sitaafu dë. Biga ja kë piki taa di Sëmbe aki, hën da di wan kodo mii u Gadu di a manda ko.

¹⁹“Nöö di soni aki sò, hën da di soni mbei sò wan sëmbe musu kisi sitaafu. A dë sò taa Gadu manda limbo ko a goonliba u limbo libisëmbe wojo, ma nöö de an këen. Fa de sai dë, de lobi di dungu möön di limbo. Biga de an kë disa di hogilibi u de fu de ko a di sè u limbo. ²⁰Biga di sëmbe di ta du hogi, hën ta buuse limbo. An o ko seei ka di limbo sa kai nëen, fu di an kë u sëmbe si dee hogi a ta du.

²¹“Ma nöö ee wan sëmbe ta libi leti, nöö hën aan toobi ee di limbo kai nëen.

Biga a kë u de si taa Gadu dë ku ën a dee soni a ta du.”

Sö Masa Jesosi fan ku Nikodemusi di ndeti dë.

**A di pisi aki sö, Johanisi di
Dopuma ku dee bakama fëen
ta taki soni u Masa Jesosi.**

²²Nöo a baka u di dë, nöo hën Masa Jesosi ku u dee bakama fëen kumutu ɿa Jerusalen dë, nöo hën u go a wan oto kamian u Judea, fuu ku ën sa dë u wanwan ufö. Nöo hën u go dë ala te wan pisi, hën sëmbe ta ko a u ala fuu dopu de.

²³⁻²⁴Wë nöo di juu dë, nöo de an bi buta Johanisi a dunguwosu eti e. Nöo hënseei dë a wan kamian de kai Anon ta dopu sëmbe tu. Nöo di Anon dë, a dë zuntu ku di köndë de kai Salim, nöo naandë bi abi hia wata, hën mbei Johanisi ta dopu sëmbe ala. Nöo sëmëni sëmbe ta ko nëen tu faa dopu de.

²⁵Te wan pisi hën dee bakama u Johanisi ku wan oto sëmbe u Dju ko ta fia wan gaan fia a unfä i musu wasi ufö i sa ko limbo a Gadu wojo. ²⁶Nöo hën dee bakama u Johanisi ko nëen, hën de taki dëen taa: “Wë Mësitë, ja jei nö? Di sëmbe u bi si ku i a di oto së banda ala, di i bi ta konda soni fëen nöömö dë, a dë leti a wan kamian ala ta dopu sëmbe seei tee a hia. Hii sëmbe nango nëen ala gililili sö ta disa i.”

²⁷Nöo hën Johanisi piki de taa: “Un haika e, dee sëmbe. Na wan sëmbe sa feni sö wan hei ee na Gadu hën hei ën sö e. ²⁸Nöo wan bi jei fa mi bi fan ku unu kaa nö, taa na mi da di Paamusi Könu, ma Gadu manda mi ko nëen fesi nöo.

²⁹“Wë nöo fa di soni un taki ta pasa dë, nöo a dë leti kuma te wan womi o tööu ku wan mujëë, a o abi wan mati fëen ta seeka soni dëen. Nöo te di mati seeka te a kaba kaa, nöo a o go dë fëen pii, ta haika ee unfä soni ta waka. Nöo ee a si taa a ta waka bunu, nöo a o wai seei

gaanfa. Na sö nö? Wë nöo di wai di mati u di tööuma ta wai dë, nöo hën da di wai di miseei ta wai aki e. ³⁰Biga di Sëmbe dë hën musu ta hei nango nöömö, ma mi musu ta saka nango möönmöön.

³¹“Biga wë di sëmbe di kumutu a Gadu nöo hën hei möön hii sëmbe. Mi, a goonliba aki de pai mi e. Hën mbei goonliba sëmbe nöo mi dë, nöo te mi ta fan mi ta taki soni nöo kumafa goonliba sëmbe sa fusutan soni. Ma di Sëmbe dë, fa a sai dë, hën a musu hei möön hii sëmbe biga a Masa Gaangadu a kumutu. ³²Nöo fa a kumutu nëen dë, nöo a ta konda dee soni dee a si ku dee a jei a Gadu ala, ma tökuseei libisëmbe an kë tei dee soni a ta taki.

³³“Ma ee wan sëmbe i ta piki taa dee soni a ta taki dë, de dë tuu, nöo hën da i ta sitampu taa dee soni Gadu seei ta taki, de dë tuu. ³⁴Biga di Sëmbe dë, fa i si a sai dë, nöo Gadu wë mandëen e, nöo a ta konda soni leti kumafa Gadu ta dëen. Nöo i si fa Masa Gadu dëen di Akaa fëen dë nö? An dëen hafuhafu e, ma a dëen tuu seei ku telu faa sa ta wooko nëen liba nöömö.

³⁵“Di sëmbe i si u ta taki aki sö, nöo Masa Gadu seei Mii a dë e, dee sëmbe. Nöo hën Tata lobi ën tee, nöo hën a buta hii soni nëen maun faa ta tii. ³⁶Nöo ee wan sëmbe i ta biibi a di Womi Mii u Gadu i si dë, nöo i abi di libi u teego kaa. Ma ee wan sëmbe ja kë biibi ën, nöo ja o feni di libi dë möönsö, biga di hatiboonu u Gadu dë a i liba kaa.”

Sö Johanisi fan ku dee bakama fëen di daka dë te a kaba.

Aki Masa Jesosi ta fan ku

wan mujëë u Samalia.

4 Wë nöo di juu dë, hën dee Faliseima ko jei taa sëmbe ta ko a Masa Jesosi te a hia faa dopu de. Nöo de ta fika ku ën dë ta ko bakama fëen, teefa dee

bakama u Masa Jesosi ko hia möön dee u Johanisi seei. ²Ma nöö fa u ta taki aki seei, na Masa Jesosi ta dopu dee sēmbē e, ma u dee bakama fēēn, u ta dopu de.

³Nöö hēn wē di Masa Jesosi ko jei taa sō dee Faliseima ko sabi fēēn kaa, nöö hēn a kumutu a Judea dē wante faa toona go a Galilea. ⁴Ma nöö a musu latja pasa a di pisiwata de kai Samalia ufō a sa go dou.

⁵Nöö hēn u nango te u go dou a wan köndē u Samalia de ta kai Sikali. A dē zuntu ku wan pisi goon di di gaan sēmbē fuu de kai Jakopu bi da hēn mii Josēfu.

⁶Naandē Jakopu bi diki wan baaku wata fēēn, nöö a sai dē eti. Wē nöö di juu dē, Masa Jesosi ko wei u waka, nöö hēn a go sindo a di baaku bandja dē. Nöö a bi dē wan soni u tuwalufu juu sō u didia.

⁷Te wan pisi nöö hēn wan mujēē u di köndē naandē ko u ko ba wata. Hēn Masa Jesosi hakisi ēn taa: “Mujēē o, mi begi i, da mi wan piki wata mi bebe.” ⁸(Di juu dē, u dee bakama fēēn bi go a di köndē ganda u go bai sondi u njan.)

⁹Nöö hēn di mujēē hakisi ēn taa: “Wē womi, unfā i sa hakisi mi wata u mi da i fii bebe? Na i da wan Dju nö? Wē mi da wan Samalia mujēē.” (Biga dee Dju ku dee Samalia sēmbē an ta koti.)

¹⁰Nöö hēn Masa Jesosi piki ēn taa: “Wē mujēē, ee i bi sabi di bunu di Gadu kē da i, ku ee i bi sabi di Sēmbē ta hakisi fii dēēn wata aki, nöö i bi o bia begi ēn faa da i kuwakuwa wata fii sa feni libi nēēn.”

¹¹Nöö hēn di mujēē piki ēn taa: “Wē womi, fa i ta fan dē, nöö ja abi na wan wojo sondi naandē fii kisi wata, ufō di baaku aki fundu poi tu. Nöö naasē joo feni di wata dē u da mi? ¹²Fa i sai dē, i hei möön di gaan sēmbē fuu de kai Jakopu nö? Biga di baaku i si aki, nöö hēn wē diki ēn da u, nöö hēn seepi bi ta bebe di wata fēēn, hēn ku dee mii fēēn ku dee mbeti fēēn tuu.”

¹³Nöö hēn Masa Jesosi toona taki taa: “Wē di sēmbē ta bebe di wata aki sō, nöö dēēwata ta toona kisi ēn. ¹⁴Ma di sēmbē di o bebe di wata di mi o dēēn, nöö hēn dēēwata an o kisi möönsō a mundu. Biga di wata di mi o dēēn, nöö a o dē nēēn dendu kuma wan kiikihedi ta kule wata ta ko nöömō. An o kaba möönsō. Nöö so wan sēmbē abi di libi u teego e.”

¹⁵Nöö hēn di mujēē taki dēēn taa: “Wē womi o, wē mi kē di wata dē e baa, fu dēēwata an musu kisi mi möön. Nöö an o dē u mi ta ko aki ta ko ta ba wata hini-wanten möön.”

¹⁶Hēn Masa Jesosi taki dēēn taa: “Wē antoobi. Go kai i manu be i ku ēn ko.”

¹⁷Hēn di mujēē taa: “Ambē? Mi nö? Ma a’ manu e!”

Hēn Masa Jesosi piki ēn taa: “Söö mujēē, fa i piki naandē, ja ganjan e. Ja a’ manu tuu. ¹⁸Biga feifi womi i tei tuwē kaa. Nöö di i ku ēn sai naandē fa u dē aki, nöö an dē manu fii tu. Hēn mbei mi taa i piki bunu.”

¹⁹Nöö hēn di mujēē taa: “Aai, womi, awaa mi si taa i da wan tjabukama u Gadu tuu.

²⁰“Wē nöö dee gaan sēmbē fuu bi ta begi Gadu a di kuun aki sō. Ma un dee Dju taa Jelusalen ala da di möön bunu kamian fuu ta begi Gadu. Nöö unfā i ta taki u di soni dē?”

²¹Hēn Masa Jesosi taki dēēn taa: “Mujēē, mi o taki wan soni da i aki, nöö i bi-ibi mi e, taa wan ten ta ko, nöö na a di kununu i si aki, na a Jelusalen tu woo go u go begi Gadu di Tata fuu möön. Biga di kamian ka fuu begi ēn, nēēn o dē di gaan soni möön.”

²²“Ma nöö haika e. Fa i si un dee Samalia sēmbē ta begi Gadu aki sō, ma an dē taa sabi un sabi ēn ufō un ta begi ēn e. Ma nöö u dee Dju uu sabi ēn kaa bifō u ta begi ēn, biga a u di heepi u Gadu ta kumutu ta paaja go a oto sēmbē.

²³ “Ma mi taki e, di soni dē seei an o dē gaan soni möön tu. Biga wan ten o ko, nöö a dē kaa tu, taa te sēmbē o begi Gadu u Tata, nöö ku hii de akaa de o ta begi ēn ta hopo ēn nē a wan gbelingbelin fasi sōndō ganjan. Nöö te i begi ēn sō kaa, nöö hēn da i ta begi ēn a wan leti fasi. Nöö sō wanlō sēmbē Gadu ta suku u ta begi ēn e.

²⁴ “Biga fa Gadu sai dē an dē libisēmbē ku sinkii e, ma a dē akaa. Nöö ee wan sēmbē i kē begi ēn, nöö ja musu begi ēn a wan döösē fasi nöö e, ku ganjan. Nōnō. Ma i musu ta hopo ēn nē ta begi ēn a wan tuutuu fasi ku hii i akaa.”

²⁵ Nöö hēn di mujēē taa: “Wē i sabi nö? Un boo disa di oto ufō e, baa. Biga di Kōnu di Gadu bi paamusi u taa a o manda ko, nöö te a ko, nöö a o lei u hii soni möön fini.”

²⁶ Nöö hēn Masa Jesosi piki ēn taa: “Mujēē o, di Sēmbē i taki dē, hēn wē i si ta fan ku i aki kaa e.”

A di pisi aki dee bakama u

Masa Jesosi toona ko.

²⁷ Nöö di juu dē, nöö u dee bakama u Masa Jesosi toona ko nēēn. Nöö di u si taa a ta fan ku wan [Samalia] mujēē nöö a bigi da u seei. Ma tökuseei na wan fuu hakisi ēn ee andi a ta taki, ee nasō un oto de ta da naandē.

²⁸ Nöö fa u mbei dē, hēn di mujēē tuwē di djogu fēēn disa dē, hēn a kule go a köndē ganda. Nöö hēn a go kai dee sēmbē ala taa: ²⁹ “Un ko luku wan womi ala, dee sēmbē. A konda hii soni dee mi bi du tuu da mi. A sa kē hēn da di Kōnu di Gadu bi o manda da u nö?”

³⁰ Nöö fa a fan dē, nöö hēn dee sēmbē hopo gililili nango a Masa Jesosi.

³¹ Nöö di juu dē, u dee bakama bi dē a di baakuwata dē ta begi Masa Jesosi taa: “Mēsītē o, wē fii ko njan.”

³² Hēn a piki u taa: “Mi abi wan njanjan aki ta njan di wan sabi e, [nöö hēn ta da mi kaakiti kaa].”

³³ Nöö hēn u ta hakisi u seei taa: “Wē a sa kē fa u go ala, nöö hēn wan sēmbē tja soni u njan ko dēēn aki a njan nö?”

³⁴ Nöö hēn Masa Jesosi piki u taa: “Di njanjan u mi, hēn da te mi ta du dee soni di Sēmbē manda mi ko aki kē fu mi du, be di wooko fēēn go dou.

^{35–37} “Wan jei fa de taki nö? De taa a fika fō liba nöö dee njanjan u dee goon o lepi u koti. Ma mi taki da unu taa, un hopo wojo luku dee njanjan u dee goon. De lepi tjika u koti kaa. [Biga ja ta si dee sēmbē ta ko gidjii ala nö?] De lepi kaa e, fuu heepi de feni di libi u teego wante-wante aki. U sa hai de tja ko buta a suwa seei. Nöö hēn da u dee kotima ta feni u paima kaa.

“Nöö aki sō di nōngō ko tuu taa wan sēmbē ta paandi, di otowan ta koti. Nöö te di njanjan u di goon lepi, nöö di sēmbē di bi paandi ku di sēmbē di ta koti tuu ta wai makandi.

³⁸ “Fa mi bi manda unu go dē, dee sēmbē, mi bi manda unu go fuun koti dee soni dee oto sēmbē bi paandi. Dee otowan dē, de bi waka a unu fesi, nöö de bi wooko taanga ta konda di buka, nöö hēn un ko a baka aki ko ta feni di wini. Biga awaa ufō dee sēmbē ta piki di buka.”

A di pisi aki hia sēmbē u

Samalia ko biibi a Masa

Jesosi liba.

^{39–40} Nöö di juu dē, dee Samalia sēmbē ko dou gidjii dē kaa. Nöö hēn de begi Masa Jesosi faa tan ku de naandē. Nöö hēn a fika ku de tu daka.

Wē nöö fa de bi ko nēēn naandē, nöö sōmēni u de bi ko biibi nēēn kaa, fu di fan di di mujēē bi fan ku de taa, “A konda

hii dee soni mi bi du tuu da mi.” ⁴¹ Ma nöö fa Masa Jesosi fika ku de dë, nöö hën sëmëni oto sëmbe ko biibi nëën möön, fu dee wöutu u Gadu dee a tei ta lei de hedi.

⁴² Nöö hën de piki di mujëë taa: “U bi ta biibi fu di i bi fan ku u, ma nöö fa u dë aki u seepi jesi ko jei dee soni dee a taki. Nöö hën mbei u ko sabi tuutuu taa di Sëmbë i si aki, hën da di Paamusi Könu, di Heepima di Gadu manda ko u heepi hii sëmbe u goonliba.”

A di pisi aki Masa Jesosi kula wan womi mii u wan sëmbe.

⁴³ Wë nöö kumafa u taki dë, Masa Jesosi fika dë tu daka a Samalia ala, nöö hën u kumutu dë. Hën u go dou a Galilea awaa. ⁴⁴ Wë nöö Masa Jesosi bi taki taa wan tjabukama an ta feni nëbai nëën seei köndë. ⁴⁵ Ma nöö [di pasi aki] di a ko dou a Galilea, nöö dee sëmbe kisi ën seei ku wai. Biga sëmëni u de bi dë a Jelusalen ta njan di Pasika piizii, nöö de bi si fa Masa Jesosi bi du sëmëni gaan foombo-foombo soni ala. Hën wë mbei de wai ku ën gaanfa sö.

⁴⁶⁻⁴⁷ Nöö hën a toona go a Kana ka a bi mbei di wata bia ko win. Nöö di a go dou, hën wan womi kumutu a Kape-naumi ko nëën. Di sëmbe aki, a dë wan lantima ta wooko da di Könu. Nöö di a jei taa sö Masa Jesosi kumutu a Judea ko a Kana dë, nöö hën a go nëën wante go begi ën faa ko kula wan womi mii fëën dëën, biga a siki te a fika piki a dëdë.

⁴⁸ Nöö hën Masa Jesosi taki dëën taa: “Söö, wë fa un dë aki, ee na un si foombo wooko, nöö wan o biibi mi möönsö nö?”

⁴⁹ Ma nöö tökusee hën di womi fan ku ën taa: “Mësitë o, gaantangi mi begi i baa, ko go heepi mi ku di mii u mi bifö a dëdë.”

⁵⁰ Hën Masa Jesosi taki dëën taa: “Wë antoobi. Go fii a wosu e. Di mii fii an o dëdë, a libi kaa.” Nöö fa a fan ku di sëmbe dë, nöö a biibi, nöö hën a go fëën.

⁵¹ Nöö fa a tei pasi nango dë, te wan pisi hën dee futuboi fëën ko miti ën a pasi. Hën de tja buka ko dëën taa di mii libi, a bëtë kaa.

⁵² Nöö hën a hakisi de taa: “Wë nöö na un juu u di daka di mii ko bëtë?”

Hën de taa: “Jeside a di sonuati a di wan juu ten, nöö hën di fëbë an kisi ën möön e.”

⁵³ Nöö hën di tata kai pakisei diin. Hën a si taa a kai leti a di ten Masa Jesosi bi fan ku ën dë taa di mii libi, an o dëdë. Nöö hën di de ko sabi sö kaa, nöö hën di womi ku hii dee sëmbe fëën wosu dendu tuu fiaa ko biibi a Masa Jesosi.

⁵⁴ Nöö di soni di i si pasa naandë, hën mbei di u tu gaan foombo wooko di Masa Jesosi du a Kana, nöö a du ën di a kumutu a Judea toona ko a Galilea baka.

Aki Masa Jesosi kula wan suwakima a wan petiwata bandja.

5 Nöö a baka u di dë, hën wan oto pizii u dee Dju o dë. Hën Masa Jesosi tei pasi hën a toona go a Jelusalen.

² Wë nöö di juu dë, wan peti wata bi dë a Jelusalen ganda, zuntu ku di djai dööbuka ka de ta tja dee sikapu ko a di köndë dendu. Di peti naandë sö, dee Dju bi ta kai ën Batesita, nöö de mbei feifi baiko lontu ën. ³ Nöö a dee baiko naandë sëmëni sikima sai dë kandikandi: bookowojoma, sëmëni lallan sëmbe, de tuu sai dë [ta luku di ten di wata o seki. ⁴ Biga de taa a ta a' juu nöö wan basia u Gadu Köndë ta saka ko naandë ko seki di wata, nöö ee wan sëmbe i fosu go nama a di wata, nöö i sa ko bunu nöömö aluwasi un sootu siki i bi abi].

⁵ Wë nöö wan womi bi sai naandë, diiteni-ku-aiti jaa longi a siki, an sa hopo waka. ⁶ Nöö di Masa Jesosi go si ën kandikandi dë, nöö a sabi taa a bi sai dë longi kaa. Nöö hën a hakisi ën taa: “Wë womi, unfa wë? Ja kë ko bëtë nö?”

⁷Hën a piki ën taa: “Wë awa, mi kë bëtë, ma ma abi sëmbë u tja mi go a di wata. Biga te a ta seki, nöö ufö mi penapena go dou nëën nöö wan oto sëmbë bi go a mi fesi gaanduwe kaa.”

⁸Nöö hën Masa Jesosi taki dëen taa: “Wë antoobi. Hopo, nöö i tei di kama fii, nöö i waka go fii a wosu.” ⁹Nöö fa i si a taki dë, wantewante hën di womi ko bunu kaa. Hën a tei ën kama hën a go. Ma nöö di soni aki pasa leti a wan saba daka u dee Dju.

¹⁰Nöö di a nango te wan pisi hën wanlö hedima u Dju ko si taa a ta waka ta tja di kama fëen. Hën de hakisi ën taa: “Womi, unfä i du ta tja di kama fii a di saba daka aki? Ja sabi di wëti taa ja musu wooko a saba ö?”

¹¹Hën a piki de taa: “Wë nönö, di sëmbë di kula mi, hën taki da mi taa mi musu hopo tei mi kama nöö mi go a mi wosu.”

¹²Nöö hën de hakisi ën taa: “Ambë da di sëmbë di manda i sö?”

¹³Ma nöö di sëmbë an bi sabi Masa Jesosi seei. Biga hia sëmbë bi dë a di kamian, nöö di a kulëen te a kaba, hën a fusi go fëen.

¹⁴Ma nöö te wan pisi hën Masa Jesosi ko si di womi möön a di Wosu u Masa Gadu. Hën a fan ku ën taa: “Womi.” A piki. A taa: “Fa i si i ko bunu aki, nöö i musu kaba ku hogilibi e, ee nasö wan möön gaan soni o miti i.”

¹⁵Nöö di di womi ko sabi Masa Jesosi, hën wë a go konda wante da dee Dju hedima taa Jesosi hën wë kulëen mbei a ko bunu.

Aki ta lei fa Masa Jesosi piki

dee Dju hedima.

¹⁶Nöö di dee Dju hedima jei sö kaa, hën de bia buta ku Masa Jesosi taa a ta poi tjina fu di saba.

¹⁷Nöö hën a piki de taa: “Wë mi tata an ta disa bunu fëen u du fu di a dë saba daka hedi e, nöö hën mbei miseei di Mii fëen aki, më sa disa bunu u du a saba tu.”

¹⁸Wë nöö fa a piki de dë, nöö an bunu da dee hedima, nöö hën hati u de boonu seei te de ta suku köni u de feni ën kii. Biga na di tjina u di saba nöö a poi, ma a kai Gadu hën eigi tata ta mbei taa hën ku Gadu dë pei.

¹⁹Nöö hën Masa Jesosi fan ku de, a taa: “Söö. Wë mi o taki wan soni da unu aki, nöö a tuu möön hii soni. Mi taki da unu e, taa fa mi ku mi Tata dë di wan tjika aki, ma sa du na wan soni mi wanwan möönsö söndö ën. Di soni mi si a ta du nöö hën nöö mi seei ta du tu, biga u tuu ta du di wan soni.

²⁰“Fa mi dë aki, mi Tata lobi mi e, nöö hii dee soni a ta du kaa tuu a ta lei mi. Nöö a o lei mi möön gaan soni eti u mi du möön leki dee un si aki kaa, nöö a o foombo unu seei. ²¹Biga fa i si mi Tata ta weki dëdë sëmbë toona da de libi, nöö sö nöö mi di Mii fëen aki sa da hiniwan sëmbë di mi kë libi tu.

²²“Nöö na mi Tata ta kuutu libisëmbë e. Ma hii kuutu tuu a buta a mi maun. ²³Nöö di soni mbei a du sö, fu hii sëmbë musu sa hei mi di Mii fëen aki leti kumafa de ta hei mi Tata.

“Nöö sö e. Ee wan sëmbë an kai di Mii fëen aki gaan soni, nöö söseei an kai mi Tata di manda mi ko aki gaan soni tu.

²⁴“Nöö tuutuu mi o taki wan oto soni da unu, taa ee wan sëmbë i tei dee fan mi ta fan aki taa tuu nöö i ta biibi a di Sëmbë manda mi ko aki liba, nöö i abi di libi u teego kaa. De an o sa kuutu i tuwë go da di sitaafu u teego, biga i kumutu a di së u dëdë ko a di së u libi.

²⁵“Nöö mi taki da unu e, taa wan juu o dou nöö a dë kaa tu, taa dee sëmbë dee an bi feni di libi u Gadu eti o jei di fan u mi di Mii u Gadu aki. Nöö ee de piki mi, nöö de o feni libi. ²⁶Biga leti kumafa

Gadu hën abi libi, nöö sö nöö mi di Mii fëen aki abi libi tu. Sö a butëen da mi kaa. ²⁷ Nöö hën a da mi di leti tu fu mi kuutu libisëmbë fu di mi seei ko dë libisëmbë miii.

²⁸ “Dee soni mi ta fan aki nöö de an musu bigi da unu poi e, dee sëmbë. Biga wan juu o dou, nöö hii dëdë sëmbë tuu o jei mi di Mii u Gadu aki ta kai de u de musu ko a kuutu, nöö de tuu o weki kumutu a geebi toona ko ku libi baka. ²⁹ Dee bi libi bunu a Gadu wojo, de o weki fu de libi ku Gadu fu teego. Ma nöö dee bi libi hogi a Gadu wojo, nöö de o toona weki fu de feni di sitaafu u teego. Sö mi o kuutu a de liba e.

³⁰ “Nöö te mi ta kuutu a sëmbë liba, nöö di kuutu u mi ta dë leti. Biga ma ta du na wan kodo soni mi wanwan, ma kumafa mi ta jei a mi Tata nöö sö nöö mi ta kuutu buta. Nöö ma ta du na wan wojo soni tu faa kai ku miseei e, ma mi ta du dee soni dee ta kai ku mi Tata di manda mi ko aki.”

Aki Masa Jesosi ta lei dee fesima u Dju taa a abi kotoigima

ta taki soni fëen.

³¹ Hën a taa: “Un haika e. Ee mi ta konda soni u miseei da unu kumafa mi dë, nöö wan o kë piki mi e. ³² Ma nöö wan oto sëmbë ta konda soni u mi, hën da mi Tata, nöö a ta kondëen leti kumafa a dë.

³³ “Nöö Johanisi seei tu bi ta konda soni u mi. Unu seei bi manda sëmbë go fini ën u dee soni a bi ta konda, nöö fa i si a piki dë an ganjan unu e. Ma a piki unu leti kumafa a dë.

³⁴ “Ma nöö fa mi ta fan aki seei, ma an dë taa mi ta langi a dee soni libisëmbë ta taki u mi e. Ma mi taki ën sö nöö fuun musu piki, be un feni libi u teego.

³⁵ Biga Johanisi bi dë kuma wan lampu sëndësëndë ta lei sëmbë di pasi, nöö a bi

suti da unu fu wan pisiten. Di juu dë un bi kë jei ën seei.

³⁶ “Ma nöö wan oto soni möön dë eti di ta konda u mi, nöö a möön hebi möön dee fan u Johanisi seei. Hën da dee wooko dee mi Tata manda mi ko u mi ta du aki. Biga fa i si mi ta du dee foombo wooko aki, nöö de ta sitampu gbelin taa mi Tata Masa Gadu hën manda mi ko aki tuu.

³⁷ “Nöö fa a manda mi ko aki, hënseei bi ta taki soni u mi tu. Ma kumafa un dë aki, un wan jei fan fëen wan daka. Wan si ën sabi wan daka tu. ³⁸ Fa un ta jei dee wöutu fëen dë, de an ta fika a unu hati möönsö. Biga wan kë piki mi, di Sëmbë di a manda ko da unu aki.”

³⁹ Hën a taki da de möön taa, “Wan oto soni dë möön di ta konda soni u mi, hën da di Buku u Gadu. Nöö un ta hulu di Buku dë ta bia nango ta ko kodo, fu di un sabi taa nëen un sa feni di libi u teego. [Wë nöö sö a dë tuu.] Ma fu mi wë di Buku ta taki di taki e, ⁴⁰ ma wan kë ko a mi möönsö fuun sa feni di libi dë.

⁴¹ “Ma nöö fa mi ta fan aki, dee sëmbë, wan musu mëni taa pena mi ta këë e, fu di un libisëmbë wan kë hei mi. Nönö. Biga a Gadu nöö mi ta suku hei. ⁴²⁻⁴³ Ma nöö fa un sai dë, mi sabi unu taa wan lobi Gadu. Biga ee un bi lobi ën, nöö un bi o tei mi u soni. Biga fa mi ko aki, a Gadu në mi ko. Hën da mi Tata, nöö hën manda mi ko aki tuu. Ma nöö wan ta tei mi u soni möönsö. Ma te wan oto sëmbë hopo ko nëen seei në, nöö hën un ta tei u soni waiwai seei.

⁴⁴ “Ma nöö fa mi fan dë, unfu un sa biibi mi? An foombo mi tu. Biga a libisëmbë nöö un ta suku u feni nëbai, ma wan a’ bisi möönsö fuun feni nëbai a di wan kodo Gadu u mundu.

⁴⁵ “Ma nöö hii fa i si mi ta fan ku unu aki seei, dee sëmbë, ma wan musu mëni taa mi o tja unu go kaagi da mi Tata e.

Ma wan sɛmbɛ dɛ kabakaba kaa u kaagi unu. Hɛn da Mosesi di i si un ta buta mɛni fuunu sɔ gaanfa nɛɛn liba taa woon feni heepi a dee soni a sikifi buta dɛ.
⁴⁶Ma ee un bi biibi Mosesi tuu nɔɔ an bi o toobi unu fuun sa biibi mi e, biga soni u mi wɛ a bi sikifi buta dɛ.
⁴⁷Nɔɔ sɔ wɛ i si taa wan ta biibi dee soni a sikifi dɛ, nɔɔ unfa un sa biibi dee soni mi ta fan ku unu aki?”

Sɔ Masa Jesosi fan ku dee hedima u Dju dɛ te a kaba.

A di pisi aki Masa Jesosi ta da feifi dusu sɛmbɛ soni u njan.

Mat. 14:13-21; Maik. 6:30-44; Luk. 9:10-17

6 Hɛn u dɛ te wan daka hɛn u ku Masa Jesosi koti di ze u Galilea de kai Tibelia, go te a di oto sɛ banda.
²⁻⁴Hɛn u subi go sindo a wan kununu bandja. Nɔɔ di ten dɛ, di gaan daka fuu dee Dju de kai Pasika ko zuntu faa kai.

Nɔɔ di juu dɛ, wanlɔ gaan hila sɛmbɛ ta lontu a futu ta faaka Masa Jesosi ta ko, fu di de bi si a du sɔmɛni foombofoombo soni ta kula sɔmɛni sikima.
⁵Nɔɔ fa u ku Masa Jesosi dɛ sindosindo naandɛ, te wan pisi hɛn a hopo wojo hɛn a si dee hia sɛmbɛ ta ko.

Nɔɔ hɛn a hakisi Filipi taa: “Wɛ womi, dee sɛmbɛ ta ko dɛ, naasɛ woo feni soni u njan u da de?”
⁶Ma fa a hakisi ɛn dɛ seei, ma a ta poobɛɛn luku ee unfa di biibi fɛɛn bigi tjika. Wɛ biga a bi saandi a o du kaa.

⁷Hɛn Filipi piki ɛn a taa: “Wɛ Masa o, ee u bi wooko tu hɔndɔ daka seei, ma tɔku mɔni fɛɛn an o tjika fuu bai soni u njan da dee hia sɛmbɛ gidjii dɛ e. Aan fa fuu paati ɛn pikipiki te nɔɔ a sa tjika de.”

⁸Nɔɔ hɛn Andiasi di baaa u Simon Petuisi taa: ⁹“Wan mii dɛ aki abi feifi piki bɛɛɛ ku tu pikipiki fisi tɔ, ma nɔɔ unfa

dee soni dɛ sa du heepi dee hia sɛmbɛ aki?”

¹⁰Nɔɔ di a taki sɔ, hɛn Masa Jesosi taa: “Antoobi.” Hɛn a manda u taa u musu mbei dee sɛmbɛ sindo a goon, biga di kamian naandɛ bi dɛ ku hia ahun.

Nɔɔ hɛn dee sɛmbɛ saka sindo. Nɔɔ fa de bi ko hia dɛ, nɔɔ de dɛ feifi dusu womi sɔndɔ de konda dee mujɛɛ ku dee mii. Sɔ dee sɛmbɛ bi hia tjika.

¹¹Nɔɔ hɛn Masa Jesosi tei dee bɛɛɛ ku dee fisi dɛ, hɛn a da Gadu tangi te a kaba. Nɔɔ hɛn a booko de pispisi te a kaba, hɛn a tɛndɛɛn da u dee bakama fɛɛn fuu paati da dee sɛmbɛ.
¹²Nɔɔ hɛn u tjika go paati da de, hɛn de njan tefa de bɛɛ fuu.

Nɔɔ di de kaba u njan, nɔɔ hɛn Masa Jesosi manda u taa: “Sɔɔ. Wɛ nɔɔ be un go pii dee pispisi dee fika e, be de an poi kaba a sɔsɔ.”
¹³Nɔɔ hɛn u go pii te a fuu tuwalufu gaan manda. Sɔ a fika hia tjika u dee feifi bɛɛɛ dee sɛmbɛ njan.

¹⁴Wɛ nɔɔ di dee sɛmbɛ si di gaan soni Masa Jesosi du dɛ, nɔɔ a bigi da de te na soni. Hɛn de taa: “Sɔɔ. Wɛ di soni aki an dɛ u fia. Di sɛmbɛ i si aki, hɛn da di Tjabukama di i si Masa Gadu paamusi taa a o manda ko a goonliba.”
¹⁵Nɔɔ hɛn di de taki sɔ kaa, hɛn de kɛ kisi ɛn ku taanga buta kɔnu u de wante. Ma nɔɔ di Masa Jesosi sabi sɔ kaa, nɔɔ hɛn a fusi kumutu a de mindi, hɛn a go a dee kununu ala hɛn wanwan.

A di pisi aki Masa Jesosi waka

a wata liba.

Mat. 14:22-33; Maik. 6:45-52

¹⁶⁻¹⁷Nɔɔ hɛn u sai dɛ tefa di ndeti buka, Masa Jesosi an ko mɔɔnsɔ, nɔɔ hɛn u dee bakama fɛɛn go subi a di boto fuu aba go a Kapenaumi. Nɔɔ di juu dɛ kamian ko ta dungu kaa.

¹⁸Nɔɔ hɛn di u nango te wan pisi, hɛn wan gaan ventu ko ta bɔɔ teee, di wata ta seki te na soni.
¹⁹Hɛn u ta puu ku

taanga nango te u go kuma wan feifi kilomēti longi ku ka u bi kumutu, nöö hën u bia luku. Hën u si wan sēmbē ta waka ku futu a di wata liba ta ko a u. Nöö hën u ko fēēē te, u ta tēēmē tjatjat-jatja sō, biga wa saandi da di soni ta ko a u dē. Nöö hii u di dē, Masa Jesosi wē gbolo, ma wa bi sabi.

²⁰ Nöö hën a fan ku u taa: “Dee sēmbē, wan fēēē e. Mi wē disi.”

²¹ Nöö di u jei sō kaa, hën hati fuu ko kōtō, nöö wa fēēē möön faa ko a di boto. Ma nöö fa i si a sub i a di boto dē kaa, nöö te fuu mēni hën u dē a di oto sē banda ala pii, ka u bi nango.

²² Di dobooko fēen möön, hën dee hia sēmbē dee bi dē a di oto sē banda ka u kumutu ala, hën de ko foondo tee. De an sa naasē Masa Jesosi bi go. Biga oto boto an bi sai dē möönsō möön leki di fuu boto, nöö de sabi taa na u ku Masa Jesosi bi go di go.

²³ Nöö di juu dē wanlō gaan boto fu Tibelia Köndē ko tjökō naandē zuntu ku di kamian ka Masa Jesosi bi tei dee bēēē da Gadu tangi paati da de de njan. ²⁴ Nöö hën di dee sēmbē ko sabi taa Masa Jesosi an sai dē möön, u dee bakama fēen seei wa sai dē möön tu, hën de sub i a dee gaan boto hën de koti ko a Kapenaumi.

A di pisi aki Masa Jesosi ta fan ku dee sēmbē taa hën da di bēēē di ta da sēmbē libi u teego.

Hën dee hia sēmbē ta suku Masa Jesosi ²⁵ teefa de ko si ēn. Nöö hën de hakisi ēn taa: “Mēsītē o, na un ten seepi i ko aki baa?”

²⁶ Nöö hën Masa Jesosi taki da de taa: “Fa i si mi o fan ku unu aki, nöö tuutuu soni a dē e. Wan ta kule a mi baka fu di un ta fusutan dee foombo wooko mi ta du hedi e, ma fu di a dē taa mi bi da unu di bēēē un njan te bēē fuunu fuu.

²⁷ “Nöö mi taki e, taa wan musu ta biinga fuun feni di njanjan di ta hoi unu

fu wan pisiten nöö e, dee sēmbē. Ma be un biinga fuun feni di njanjan di sa mbei un feni libi u teego. Di njanjan dē, Mi di ko Libisēmbē Mii aki nöö sa da unu ēn e. Biga mi nöö Gadu si taa fiti faa da mi di taki fu da unu sō wan soni.”

²⁸ Nöö hën de piki ēn taa: “Wē nöö unfu u musu du te nöö u sa du dee wooko Gadu kē fuu du?”

²⁹ Hën a piki de taa: “Di wooko Gadu kē nō? Hën nöö da fuun musu biibi a Mi di Sēmbē di a manda ko aki.”

³⁰ Hën de toona hakisi ēn taa: “Wē nöö un maaka joo lei u fuu sabi taa a i u musu biibi? ³¹ I sa du foombo wooko kuma Mosesi nō? Biga hën bi ta da dee fesiten sēmbē fuu di njanjan de kai ‘mana’ hibi-wan daka, u de njan a di gaan sabana kumafa di Buku taki taa: ‘Gadu Köndē bēēē a da de de njan.’ Nöö i sa du sō wan soni tu nō?”

³² Hën Masa Jesosi piki de taa: “Dee sēmbē, be mi taki wan tuutuu soni da unu e. Na Mosesi bi da de di mana dē e, ma mi Tata seei bi da de ēn. Ma nöö fa mi taki dē seei, ma nēen bi da di tuutuu njanjan di ta kumutu a Gadu ala eti. ³³ Biga awaa ufō a ta da libisēmbē di tuutuu njanjan awaa. Hën da di Sēmbē aki di kumutu nēen ala, nöö hën bumbuu möön di mana. Biga hën sa mbei sēmbē feni di tuutuu libi di dē u teego.”

³⁴ Hën de taa: “Wē nöö Mēsītē o, tide wante fii seti da u di njanjan dē, fuu sa ta njan mēn nōömō.”

³⁵ Nöö hën Masa Jesosi piki de taa: “Un haika e. Mi wē da di njanjan di i si mi ta taki dē, di ta da sēmbē libi u teego. Biga ee wan sēmbē i ko a mi, nöö hati fii an o hangi na wan soni möön. Ee i ta biibi a mi liba, nöö dēēwata seei an o kisi i möön. [Biga joo dē bööbö.]”

³⁶ “Ma nöö a dē leti kumafa mi bi taki da unu dē kaa. Un ta si mi fa mi dē, ma wan ta kē piki taa Gadu hën manda mi ko aki. ³⁷ Ma fa mi fan dē seei, ma hii dee

sëmbë dee mi Tata Gadu ta da mi, nöö de tuu o ko a mi nöömö, nöö di sëmbë di ko a mi ma o jakëen möönsö.

³⁸ “Biga fa mi kumutu a liba ala ko aki, dee sëmbë, ma ko u mi du kumafa mi kë e. Ma mi ko u mi du dee soni dee di Sëmbë manda mi ko kë u mi du. ³⁹ Nöö andi da di kë fëen? Hën wë da ma musu lasi na wan u dee sëmbë dee a da mi, ma mi musu weki de a dëdë a di kaba lasiti daka.

⁴⁰ “Tuu wë e, dee sëmbë, disi da di soni mi Tata kë, taa hiniwan sëmbë di ta si mi di Mii fëen aki nöö i biibi a mi liba, nöö di sëmbë dë i abi di libi u teego kaa. Nöö sö wan sëmbë mi o weki a di kaba lasiti daka.” Sö Masa Jesosi taki da dee hia sëmbë dee ko nëen dë.

⁴¹ Nöö fa de jei di fan fëen naandë taa hën da di njanjan di kumutu a liba, hën so u de tei ën fu hogi seei. Hën de ta gu-unjëen, ⁴² taa: “Wë di mii aki sö, nëen da di mii u Josëfu de kai Jesosi nö? U sabi hën mama ku ën tata, nöö unfä a sa taki da u taa a kumutu a liba?”

⁴³ Nöö hën Masa Jesosi taa: “Dee sëmbë o, un disa di guunjan un ta guunjan mi naandë e. ⁴⁴ Biga na wan sëmbë sa ko a mi ee na mi Tata di manda mi ko aki hën hai ën ko. Nöö sö wan sëmbë, hën mi o weki a dëdë a di kaba lasiti daka.

⁴⁵ “Wan jei fa dee tjabukama sikifi buta a di Buku u Gadu nö? De taa hii sëmbë tuu o kisi lei a Gadu. Wë nöö ee wan sëmbë i jei di lei u Gadu dë, nöö i tei ën tja go a i hati, nöö a mi joo ko nöömö. ⁴⁶ Biga fa sëmbë ta kisi lei a Gadu seei, ma na wan sëmbë bi si ën ku wojo wan daka, boiti mi tö di kumutu nëen ala. „Hën mbei a mi i musu ko fii sabi soni fëen.” ⁴⁷ Nöö fëen mbei mi taki da i tuutuu taa di sëmbë di ko biibi a mi, nöö hën feni di libi a Gadu di dë u teego.

⁴⁸ “Mi taki da unu möön e, taa mi da di njanjan di ta da sëmbë gbelingbelin libi.

⁴⁹ Dee fesiten sëmbë fuunu, de bi njan

di mana a di sabana tuu, ma töku de bi dëdë. ⁵⁰ Ma aki sö di njanjan dë awaa di kumutu a Gadu ko, nöö ee wan sëmbë i njan mën nöö ja o dëdë, ma joo feni di libi a Gadu di dë fu teego.

⁵¹ “Mi taki da unu möön e, dee sëmbë, taa mi da di njanjan ta da sëmbë libi. A Gadu mi kumutu, nöö di sëmbë di ta njan di njanjan aki hën abi di libi u teego. Nöö di njanjan di mi ta taki aki, nöö hën wë da di sinkii u mi aki, di mi o da fu hii goonliba sëmbë musu sa feni libi.”

⁵² Nöö di dee hedima u Dju jei a fan sö, hën de bigi ta fia ku deseei makandi taa: “Unfa di sëmbë aki sa da u hën sinkii fuu njan, maingë?”

⁵³ Nöö hën Masa Jesosi piki de taa: “Tuutuu soni seei mi o taki da unu aki, dee sëmbë, taa ee wan sëmbë ja tei di sinkii u Mi di ko Libisëmbë Mii aki kuma njanjan fii, nöö ee ja tei di buuu u mi kuma wata di i ta bebe, nöö ja feni libi seei eti e. ⁵⁴ Ma ee wan sëmbë i tei di sinkii u mi kuma njanjan fii u njan, nöö i tei di buuu u mi kuma wata fii u bebe, nöö i abi di libi u teego kaa, nöö mi o weki i a dëdë a di kaba lasiti daka.

⁵⁵ “Biga di sinkii u mi aki, hën da di tuutuu njanjan fii njan ee i kë libi. Nöö di buuu u mi, hën da di tuutuu wata fii bebe. ⁵⁶ Nöö ee wan sëmbë tei di sinkii u mi aki kuma njanjan fëen a ta njan, nöö a tei di buuu u mi kuma wata fëen a ta bebe, nöö mi ku di sëmbë dë ko di wan. Wa o paati ku u seei möönsö.

⁵⁷ “Dee sëmbë o, fa mi Tata sai dë, nöö hën wë abi libi e, nöö hën toona da mi ën fu mi abi ën tu. Nöö hën manda mi ko aki. Nöö ee wan sëmbë tei mi kuma njanjan fëen a ta njan, nöö di sëmbë dë hën mi o da di libi dë tu e. ⁵⁸ Fëen mbei mi taa mi da di njanjan di kumutu a Gadu ala di ta da sëmbë libi. An dë kuma di mana di dee fesiten sëmbë fuunu bi njan, biga wë de bi dëdë, ma ee wan sëmbë

njan di njanjan aki sō, hēn o abi di libi u teego.”

⁵⁹ Nōō a sō wan fasi Masa Jesosi ta lei dee sēmbē e, a di keikiwosu u dee Dju a Kapenaumi.

Aki sēmbē bia go disa

Masa Jesosi.

⁶⁰ Nōō fa dee sēmbē dee bi ta waka a Masa Jesosi baka jei di fan a fan dē, nōō hēn sōmēni u de taa: “Maingē, andi da dee soni a ta lei dē? Ambē tjika u tei de?”

⁶¹ Ma nōō Masa Jesosi sabi kaa taa sō de ta fan, nōō hēn a fan ku de taa: “Wē di soni mi taki dē, hēn taanga da unu fuun tei sō nō? ⁶² Wē nōō unfa seei a o dē da unu te un si Mi di ko dē Libisēmbē Mii aki toona go a liba ka mi bi kumutu?”

⁶³ Dee soni dee mi fan ku unu dē, na a sōsō sinkii fasi un musu fusutan de e. Biga sinkii soni an sa heepi i fii feni di lö libi dē. Ma Akaa soni mi fan naandē, nōō ee i tei ēn, nōō joo feni di libi u teego.

⁶⁴ Ma nōō fa mi ta biinga ku unu aki seei, so fuunu an kē piki mi.” Biga Masa Jesosi bi sabi gaanduwe kaa ambē ku ambē an o kē biibi ēn, nōō a sabi di sēmbē di o sei ēn a bakaten tu.

⁶⁵ Nōō hēn a toona taki da de taa: “Di soni aki wē mbei mi taki da unu taa na wan sēmbē sa ko a mi ee na mi Tata da i taanga.”

⁶⁶ Nōō kumutu a di ten naandē, hēn sōmēni u dee sēmbē bi ta waka nēen baka kumutu go disēen, de an dē ku ēn möön.

⁶⁷ Nōō hēn a bia hakisi u dee tuwalufu bakama fēen dee a bi pii tei apaiti taa: “Unfa un pakisei baa? Un kē go tu nō?”

⁶⁸ Nōō hēn Simon Petuisi piki ēn taa: “Masa o, na ambē seei u sa go möönsō? Biga i nōō abi dee wōutu dee ta da sēmbē libi u teego. ⁶⁹ Nōō u ta biibi a i liba, biga u sabi taa i da di Paamusi Könu, di Mii u Gadu gbelingbelin di a manda ko.”

⁷⁰ Nōō hēn a piki de taa: “Awa, sō un ta piki tuu. Ma nōō a dendu fuun dee tuwalufu womi mi pii tei aki, wan fuunu dē didibi e.”

⁷¹ Fa a taki naandē, nōō di mii u Simon Isikaliotu de kai Judasi, hēn wē da di sēmbē a ta taki. Biga hii fa i si a dē a dendu fuu dee tuwalufu bakama u Masa Jesosi seei, ma hēn o sei ēn a bakaten.

Aki Masa Jesosi o go a wan piizii u dee Dju sēmbē.

7 Nōō a baka u di dē, hēn Masa Jesosi ta waka a dee köndëköndë fu Galilea. An nango a dee köndë u Judea ala möön, fu di dee hedima u Dju ta watji ēn fu de feni ēn kii. ² Ma nōō di juu dē, wan oto piizii fuu dee Dju sēmbē de ta njan bi zuntu faa kai. A dee daka dē, u ta mbei tjëkëliba ta toona mēni fa dee gaan sēmbē fuu bi libi a di sabana hii föteni jaa longi.

³ Nōō hēn dee baaa u Masa Jesosi ko ta kaakei ēn taa: “Womi, andi i ta fika aki u du? Na a Judea ala fii go nō, fu dee sēmbē dee lo’ u nama ku i si dee foombo wooko i ta du. ⁴ Biga ee wan sēmbē ta suku nēbai, nōō an o ta dē tjubitjubi, ma a o go lei ēn seei a lanti wajaa be hii mundu si ēn. Wē nōō di i ta du dee soni aki kaa, nōō fii go a lanti ala e, be de si i.” ⁵ Biga wē hii fa de dē baaa fēen seei, ma de an ta biibi ēn. Hēn wē mbei de fan sō.

⁶⁻⁸ Nōō hēn Masa Jesosi piki de taa: “Awa, mi sa go, ma di ten u mi an kisi eti e. Ma be un go nōō. Biga hiniwan juu uun kē, nōō un sa go ala. Fa un dē aki, dee sēmbē u di goonliba aki an ta buuse unu, ma mi de ta buuse. De an sa si mi a wojo seei, fu di mi ta konda da de gbelingbelin taa de an ta libi bunu a Gadu wojo. Nōō be unu wanwan go a di piizii e.” ⁹ Nōō di a fan ku de sō kaa, hēn de de go, ma hēn a fika a Galilea naandē ufō.

¹⁰Ma baka u di de go, nöö hën a tei pasi faa go a di piizii awaa. Ma fa a nango naandë, an waka u lanti si ën. A waka a wan tjubi fasi sö.

¹¹Nöö di juu dë, fa de dë a di piizii dendu a Jelusalen naandë, nöö dee hedima u Dju ta watji ën ta hakisi taa: “Naasë a dë? Unsë di womi dë?”

¹²Nöö dee hia sëmbe dee ko a di piizii naandë, nöö deseei ta taki soni fëen tu. So u de ta gafëen taa a dë bumbuu sëmbe. Otowan taa: “Nönö huun, a dë wan ganjansëmbe, politikima.” ¹³Ma hii fa de ta fan naandë seei ma na wajaa a lanti, biga de ta fëëë dee hedima u Dju.

A di pisi aki, Masa Jesosi ko

dou a di piizii.

¹⁴Nöö dee daka dee de buta u de njan di piizii nöö de pasa mindi kaa bifö Masa Jesosi ko dou awaa. Hën a go fëen wante a di gadii u di Wosu u Masa Gaangadu, nöö hën a seti lei sëmbe. ¹⁵Nöö dee hedima u Dju ko sai dë ta haikëen tu, nöö de ko foondo seei teee, de taa: “Wë unfa di lagilagi sëmbe aki ko sabi soni sö, ma na a dee siköö fuu a go?”

¹⁶Hën Masa Jesosi bia piki de. A taa: “Dee sëmbe, un haika e. Di lei i si mi ta lei aki, nöö na a mi a kumutu e. Ma di Sëmbe di manda mi ko aki, nëen a kumutu. ¹⁷Nöö ee wan sëmbe i ta hangi fii du fa Gadu kë nöö joo sabi ee a Gadu di lei u mi ta kumutu, ee miseei sondi mi ta tei ta taki.

¹⁸“Ma nöö ee wan sëmbe hopo ta konda soni fëen seei, nöö nëbai nöö a ta suku, na sö a dë nö? Ma ee a ta suku nëbai da di sëmbe di mandëen ko, nöö di sëmbe dë dë bumbuu sëmbe kaa. Na politiki a ta naki.”

¹⁹Nöö hën a taa: “Dee sëmbe, na Mosesi bi tja dee wëti u Gadu ko da unu nö? Hën mbei un ta hei ën sö. Ma töku

na wan fuunu kë hoi dee wëti dë, biga un kë kii mi. Nöö mi kë sa faandi mbei.”

²⁰Nöö hën de piki ën taa: “Soni hën ko a i hedi nö, womi? Ambë da di sëmbe di kë kii i?”

²¹Nöö hën a taa: “Fa mi dë aki, wan kodo foondo wooko tö mi du a saba, hën wë a bigi da unu te wan saanf fuun du. ²²Ma nöö unu, hiniwanten un ta poi saba. Biga Mosesi bi da unu wan wëti taa un musu koti di maaka u Dju a dee womi mii fuunu sinkii, te de abi aiti daka u di de pai ën. Ma nöö tökuseei na a Mosesi ten wë di wëti dë kumutu e, ma sensi a dee oto gaan sëmbe fuunu dee bi dë ufö ën. ²³Nöö ee wan sëmbe ko a unu fuun koti di maaka a di mii fëen sinkii dëen, nöö ee a kai a saba daka seei ma un ta koti ën waiwai fu di di wëti musu hoi. Wë nöö na wooko un ta wooko a di saba dë nö?”

“Wë nöö faandi mbei un musu ta gu-unjan mi u di mi heepi wan sëmbe ko bumbuu ku telu a saba daka? ²⁴I si ö? Wan musu ta kuutu soni hesihesi sö e, dee sëmbe, ma un musu ta wegii soni luku fini ufö un kuutu, nöö di kuutu fuunu o dë leti.” Sö Masa Jesosi fan ku dee hedima naandë.

Di pisi aki ta lei i kumafa sëmbe ta mëni u Masa Jesosi.

²⁵Nöö fa dee sëmbe u Jelusalen dë ta haika di fan u Masa Jesosi, nöö so u de ta hakisi taa: “Wë di sëmbe aki, nëen dee hedima fuu bi ta suku u kii nö? ²⁶Nöö hën a ko dë aki ta fan a lanti dendu wajaa sö. Ma na wan sëmbe dë aki ta suku u tapëen seei. Wë a sa kë sonte dee hedima fuu ko si taa hën da di Paamusi Könu di Gadu bi o manda ko nö? ²⁷Ma ee de ta mëni sö seei, ma u sabi naasë di sëmbe aki kumutu. U sabi ën bumbuu. Ma te di Paamusi Könu ko, sëmbe an o sabi naasë a kumutu.”

²⁸Nöo di de fan sö, hën Masa Jesosi bai fan möön taanga ka a dë a di djai dendu dë taa: “Awa, un sabi mi tuu, di da un taa un sabi naasë mi kumutu. Ma tökuseei wan sabi fini fëen eti e. Biga fa mi ko aki, ma ko u mi seepi ma wan Sëmbë hën manda mi ko. Nöo di Sëmbë dë an ta ganjan sëmbë. Ma fa uun sai dë, wan sabi di Sëmbë mi ta taki aki möönsö. ²⁹Ma nöo mii sabi ën biga nëen ala mi kumutu. Hën manda mi ko aki.”

³⁰Nöo fa a fan dë, nöo di fan fëen an kai ku dee hedima seei, nöo hën de kë kisi ën tja go. Ma tökuseei na wan sëmbë panjëen, biga di juu fëen an dou eti.

³¹Ma nöo hii fa dee hedima bi ta suku ën u kisi seei, ma wanlö hila sëmbë sai dë ko ta biibi nëen. Biga de taa: “Wë mi hakisi e, te di Paamusi Könu ko, nöo a o sa du möön gaan foombo wooko möön fa di sëmbë aki ta du nö?”

³²Nöo fa dee lanti ta fan kusikusi naandë, nöo dee Faliseima an kë jei seei taa sö de ta mëni u Masa Jesosi taa hën da di Paamusi Könu. Nöo hën de go a dee Gaan Begima dee ta dë a di Gaan Keiki-wosu dë, hën de fiti buka makandi. Nöo hën de manda dee wakitima dee ta watji di Wosu taa be de go kisi Jesosi tja ko da de.

³³Di juu dë, Masa Jesosi ta fan ku dee sëmbë eti. A taa: “Wan sati pisiten nöo mi o dë ku unu möön eti e, nöo mi o toona go a di Sëmbë di bi manda mi ko aki. ³⁴A di juu dë woon ta suku mi te un wei, ma wan o feni mi möönsö. Biga ka mi o go dë, wan o sa ko dou ala e.”

³⁵Nöo hën dee Dju hedima hakisi de-seei taa: “Wë nöo naasë di womi aki sa go maingë te nöo wa o sa si ën möön? A sa kë taa a o go a dee oto köndë ka dee Dju sëmbë fuu paaja go, faa musu go ta lei dee oto köndë sëmbë nö? ³⁶Andi da di oto a ta taki naandë taa woon suku mi te un wei, wan o si mi möön, nöo ka mi o go nöo wan o sa dou ala?”

³⁷Nöo di kaba lasiti daka u di piizii dë, hën bigi möön hii dee oto daka tuu. Nöo a di daka dë, hën Masa Jesosi hopo taanpu hën a bai taa: “Ee wan sëmbë dëewata kisi i nöo be i ko a mi e, ko tei wata fii bebe. ³⁸Biga a sikifi a Masa Gadu Buku taa, di sëmbë di ko biibi a mi nöo a o dë nëen hati dendu kuma wan kiiki hedi ta kule wata ta ko nöömö, ta tja di libi u teego ta paaja.”

³⁹Wë nöo fa a fan naandë, a ta taki u di Akaa u Gadu di dee sëmbë ta biibi nëen o kisi a bakaten. Biga di juu dë, sëmbë an bi kisi di Akaa eti fu di Masa Jesosi an bi toona go a Gadu Köndë faa feni di nëbai fëen eti.

⁴⁰Nöo di dee sëmbë jei fa a bai dë, hën so u de taa: “Maingë, di sëmbë dë, a musu u dë di Tjabukama di Gadu bi o manda ko e.”

⁴¹Otowan taa: “Hën di Paamusi Könu seei di dë wante.” Otowan taa: “Hun? Nönö, na a Galilea di Paamusi Könu bi o kumutu e. ⁴²Biga Gadu Buku taki taa a o dë wan bakamii u Dafiti, nöo a Betelehem a o kumutu, ka Dafiti bi ta libi.”

⁴³Nöo da sö dee sëmbë ko paati fu Masa Jesosi hedi. ⁴⁴So u de kë go kisi ën seei fu de tja go a kuutu, ma tökuseei na wan sëmbë panjëen möönsö.

Aki ta lei fa dee Dju hedima buuse Masa Jesosi tjika.

⁴⁵Nöo fa de mbei dë, hën wë dee wakitima toona go a dee Faliseima ku dee Gaan Begima, dee bi manda de ko. Hën dee hedima hakisi de taa: “Unfa wë? Wan kisi ën tja ko nö?”

⁴⁶Hën de taa: “Wë nönö. Fa u jei di fan fëen te u kaba dë, nöo a bigi da u poi. Biga wa jei na wan sëmbë fan sö wan daka.”

⁴⁷Nöo hën dee Faliseima taa: “Am-bëë? A ganjan unu kisi tu nö? ⁴⁸Fa u dë aki, un jei wan daka taa wan fuu dee takima ku dee Faliseima aki ko bi-

ibi nëen ö? ⁴⁹Wan sabi taa dee lagilagi sëmbe sösö wan dë, dee na sabi wan wojo soni u Gadu wëti, de nöö ta biibi ën nö? Helu u de tu!”

⁵⁰Nöö fa de fan dë, nöö Nikodemusi di bi go fan ku Masa Jesosi a wan ndeti, nöö hënseei dë wan u dee hedima tu. Nöö hën a hakisi de taa: ⁵¹“Wë nöö unfä di wëti fuu dë? U sa kuutu wan sëmbe da sitaafu söndö u dëen pasi faa fan, fuu sabi taa hogi a du tuu nö?”

⁵²Nöö hën de piki ën taa: “Aa, fa u dë aki, nöö i seei dë a di së u dee Galilea sëmbe tu nö? Wë go suku a di Buku luku ee unsë joo si taa wan tjabukama u Gadu kumutu a Galilea wan daka.”

[⁵³Nöö fa de fan dë, nöö hën hii sëmbe booko paaja go u de a wosu.

8 Ma nöö Masa Jesosi hën a go a di kununu de kai Oleifi Kununu.

A di pisi aki de tja wan mujëë ko a Masa Jesosi di de bi kisi ku waka manu.

²Nöö di dobooko fëen mamate biten, hën Masa Jesosi toona ko a di Wosu u Masa Gadu möön. Nöö fa a ko dë, nöö hën hii sëmbe hai ko wante nëen naandë, hën a seeka sindo faa lei de.

³Nöö di juu dë, dee Sabima u Wëti ku dee Faliseima tja wan mujëë ko nëen naandë. A dë sö taa de kisi di mujëë dë ku wan womi, hën de tjëen ko buta taanputaanpu leti a dee hia sëmbe fesi dë.

⁴Hën de taki da Masa Jesosi taa: “Wë Mësitë o, di mujëë aki, hën wë u kisi ku womi djunsu dë nöö hën wë u tjëen ko a i. ⁵Wë nöö a dee wëti Mosesi bi da u, nöö a taa te u kisi wan mujëë sö nöö u musu naki ën ku sitonu kii. Nöö unfä ii taki u di soni dë?” Sö de hakisi ën. ⁶Ma nöö fa de ta hakisi ën dë, taapu tö nöö de ta seti dëen sö fu de feni föutu nëen u de tjëen go kaagi. Ma nöö Masa Jesosi an piki de, hën a bendi ta sikifi soni ku

ën finga a goon. ⁷Hën de ta buta ku ën nöömö faa musu taki wan soni.

Te wan pisi hën a hopo taanpu. Hën a taa: “Luku, di fuunu di si taa a dë söndö föutu a Gadu wojo, nöö be a hiti di fosu sitonu naki di mujëë.” ⁸Hën di a fan sö kaa, hën a toona bendi ta sikifi soni ku finga a goon möön.

⁹⁻¹⁰Nöö di dee sëmbe bi tja di mujëë ko dë jei sö, nöö hën de bia ta fusi nango u de oto a oto baka, seti a dee gaan wan te dou a dee möön njönku wan. Biga de tuu ko si taa de an dë söndö föutu a Gadu wojo.

Nöö hën Masa Jesosi hopo taanpu, nöö an si na wan kodo sëmbe dë möön boiti di mujëë wanwan tö sai dë taanputaanpu. Hën a hakisi ën taa: “Wë mujëë o, unsë dee sëmbe dee tja i ko aki dë? De an da i sitaafu möön nö?”

¹¹Hën a taa: “Wë nönö, Mësitë.”

Nöö hën a taa: “Söö, wë antoobi. Nöö miseei, ma o da i sitaafu tu. Nöö i toona go fii, ma te i go nöö na du hogi möön e, mujëë.”]

A di pisi aki dee hedima u dee Dju ta fia ku Masa Jesosi.

¹²Nöö hën Masa Jesosi toona seti fan ku dee sëmbe dee bi ko nëen naandë. A taa: “Mi da di limbo u di goonliba aki e. Hën mbei ee wan sëmbe i ta waka a mi baka nöö ja o waka a dungu möönsö, ma fusutan fii o dë limbolimbo gbegedee. Biga i kisi di libi u Gadu kaa.”

¹³Nöö di a taki sö, hën dee Faliseima buta ku ën wante. De taa: “Haika fa i ta fan fii seei naandë. Ja abi na wan sëmbe u dë kotoigima da i, hën mbei sëmbe an sa piki di fan fii taa tuutuu soni i ta taki.”

¹⁴Hën Masa Jesosi piki de taa: “Ee soni u miseei mi ta konda seei, ma nöö tuutuu soni mi ta taki e. Biga mii sabi naasë mi kumutu, nöö mi sabi naasë mi nango tu. Ma fa un sai dë, un wan sabi dee soni dë.

¹⁵“Nöö fa un ta kuutu mi aki, un ta kuutu mi a libisëmbë fasi nöö. Ma fa mi dë aki, ma ta kuutu na wan sëmbë. ¹⁶Ma te mi o kuutu, nöö di kuutu u mi o dë leti e, biga na mi wanwan o kuutu ën. Ma mi ku mi Tata di manda mi ko aki tuu o kuutu ën makandi.

¹⁷“Nöö unfä a dë a di wëti fuunu, dee sëmbë? Na tu sëmbë musu taki di wan soni ufö de sa piki taa tuu nö? ¹⁸Wë nöö mi dë wan sëmbë ta kotoigi da miseei kaa, nöö di otowan hën da mi Tata di manda mi ko aki.”

¹⁹Nöö hën de hakisi ën taa: “Sö nö? Wë naasë di tata fii dë?”

Hën a piki de taa: “Wë di wan sabi mi, hën mbei wë wan sabi mi Tata. Ma ee un bi sabi ambë da mi, nöö un bi o sabi ambë da mi Tata tu.”

²⁰Nöö dee fan Masa Jesosi ta fan naandë, nöö a fan de leti a di Wosu u Masa Gaangadu dendu, zuntu ku di kamian ka de ta tja möni ko u da Gadu. Ma nöö fa hii sëmbë bi dë gidjii dë seei, ma töku na wan sëmbë kisi ën panjan, biga di juu fëen an dou eti.

A di pisi aki Masa Jesosi ku dee hedima u Dju ta fan eti.

²¹Nöö hën a toona fan ku de möön taa: “Mi o go, nöö woon suku mi te un wei ma wan o sa dou ka mi nango e. Nöö woon dëdë söndö Gadu puu unu a bëë u dee hogidu fuunu.”

²²Nöö hën di a taki sö, hën dee hedima u Dju taa: “Wë unsë a o go di a taa ka a o go wa o sa dou ala? A sa kë a o go kii ën seei nö, maingë?”

²³Ma nöö hën a taki da de taa: “Un haika e, uun dë u goonliba aki, ma nöö mii dë u Gadu. ²⁴Nöö fa mi taki da unu taa woon dëdë söndö Gadu puu unu a bëë u dee hogi du fuunu aki, nöö tuu e. Biga ee wan kë piki mi taa mi da di Sëmbë di mi taki da unu taa mi dë aki,

nöö woon dëdë a dee hogi du fuunu liba söndö Gadu puu unu a bëë.”

²⁵Nöö hën de hakisi ën taa: “Wë fa i ta fan dë, ambë seei da i?”

Nöö hën a piki de taa: “Mi da di Sëmbë di mi ta taki da unu nöömö kaa taa mi dë. Hën nöö mi dë eti. ²⁶Nöö fa mi dë aki, mi abi sëmëni soni u mi sa tei kuutu unu, ma nöö ma o du sö e. Biga di Sëmbë di manda mi ko aki, nöö dee sondi dee a ta taki da mi nöö de nöö mi ta tei ta taki. Nöö tuutuu sondi a ta taki e, dee sëmbë. I sa futoou ën.”

²⁷Ma nöö fa Masa Jesosi ta fan naandë, de an ta fusutan taa soni fëen Tata Masa Gadu a ta taki. ²⁸Fëen mbei a taki da de taa, “Te di daka woon hopo Mi di ko Libisëmbë Mii aki buta a liba bifö woon ko sabi ambë da mi awaa. Nöö a di ten dë, nöö woon ko si taa ma ta du na wan wojo sondi u mi seei, söseei tu ma ta fan wan soni u miseei, ma dee soni mi Tata lei mi, nöö de mi ta taki. ²⁹Nöö fa a manda mi ko aki, nöö a ta dë ku mi tu e. An ta disa mi wanwan möönsö, biga hiniwan juu mi ta du dee sondi dee ta kai ku ën.”

³⁰Nöö di dee hia sëmbë bi sai dë jei fa a fan, nöö sëmëni u de bia ko biibi nëen, te kisi so u dee hedima u Dju.

A di pisi aki Masa Jesosi ta taki da de taa de an dë tuutuu bakamii u Abahamu.

³¹Nöö hën Masa Jesosi fan ku dee hedima u Dju dee ko biibi ën dë taa: “Ee un ta hoi dee lei mi ta lei unu aki nango nöömö, nöö woon ko dë bakama u mi tuutuu. ³²Nöö woon ko sabi sondi gbel-ingbelin, leti kumafa a dë a Gadu wojo. Nöö te un ko sabi sondi sö kaa, nöö a o mbei un ko fii kumutu a di saafu un sai dë.”

³³Nöö hën de piki ën taa: “Ambëë? Fa uu dë aki, u da Abahamu böngö. Hën da gaan sëmbë fuu. Na wan ten u bi dë saafu

a sɛmbɛ basu wan daka. Nöo unf a i sa taa woo ko fii kumutu a saafu?”

³⁴ Nöo hɛn Masa Jesosi piki de taa: “Fu tuutuu mi taki da unu taa ee wan sɛmbɛ i ta du hogi nango nöömö, nöo saafu wɛ i dɛ a hogi du basu e.

³⁵ “Nöo ee i dɛ saafu ta wooko da wan famii, nöo ja a’ wan tan kamian a di famii dɛ möönsö. Biga saafu nöo i dɛ. Ma nöo di sɛmbɛ di dɛ miii u di famii, nöo hɛn o dɛ a di famii nöömö, nöo hɛn o abi taki a di wosu dendu.” ³⁶ Wɛ nöo ee di Mii u Gadu aki, hɛn puu i a saafu mbei i ko fii, nöo i ko fii tuutuu seei.

³⁷ “Dee sɛmbɛ, fa un sai dɛ, mi sabi taa unu da dee böngö u Abahamu, ma nöo wan ta djei ɛn e. Biga un dɛ kabakaba u kii mi fu di wan kɛ tei dee soni mi ta lei unu aki. Ee Abahamu wɛ, an bi o du sö o. ³⁸ Fa mi dɛ aki, mi ta lei unu dee sondi dee mi si ku dee mi jei a mi Tata, ma nöo unu ta du dee sondi dee un si a di tata fuunu.”

³⁹ Nöo hɛn de piki ɛn taa: “Un tata fuu i ta taki dɛ? Na di böngö u Tata Abahamu u dɛ nö?”

Hɛn a piki de taa: “Ee un bi dɛ dee gbelingbelin böngö u Abahamu, nöo un bi o libi kuma hɛn. ⁴⁰ Ma un dɛ kabakaba u kii mi, hii fa mi da di Sɛmbɛ di ta lei unu dee tuutuu soni u Gadu dee mis-eei jei nɛɛn. Abahamu an bi o du sö wan soni e. ⁴¹ Ma unu ta du dee soni dee un si a unu tata, hɛn mbei un kɛ kii mi.”

Nöo hɛn de piki ɛn taa: “Wɛ nöo fa i ta fan dɛ, i kɛ mbei taa u da oto tata mii nö? Nönö. Masa Gaangadu mii seei u dɛ. Hɛn nöo da u Tata.”

⁴² Nöo hɛn Masa Jesosi piki de taa: “Ee Gadu hɛn bi da unu tata, nöo un bi o lobi mi e, biga nɛɛn ala mi kumutu ko aki. Hɛn seei wɛ manda mi ko aki. ⁴³ Nöo faandi mbei wan ta fusutan dee soni mi ta taki aki? A dɛ fu di wan dɛ a di fa fuun tei de, hɛn wɛ mbei e.

⁴⁴ “Di didibi seei wɛ da unu tata e, dee sɛmbɛ. Biga dee soni dee a lo’ u du, nöo deseei wɛ un ta kɛ du dɛ kaa. Fa a sai dɛ, sensi a di seti u mundu a bi ta kii sɛmbɛ kaa. An nama wan daka seei a tuu soni möönsö, biga di soni de kai tuu, an dɛ nɛɛn hati seei. Mindi soni, hɛn da di hiniwan daka fan fɛɛn di a ta fan kaa, biga nɛɛn mindi soni ku lɛgɛdɛ kumutu. ⁴⁵ Nöo fu di un nama ku ɛn, hɛn wɛ mbei wan kɛ piki mi a dee tuutuu soni mi ta lei unu aki.

⁴⁶ “Fa un dɛ aki, na wan fuunu sa lei finga a mi taa mi du hogi wan daka möönsö. Wɛ ee wan sa lei sö, nöo hɛn da tuutuu soni nöo mi ta taki. Nöo faandi mbei wan kɛ piki mi? ⁴⁷ Na fu di wan dɛ sɛmbɛ u Gadu nö? Aai, hɛn wɛ mbei. Wɛ biga di sɛmbɛ di dɛ u Gadu nöo hɛn ta haika Gadu woto.”

⁴⁸ Nöo hɛn de piki ɛn taa: “Söö. Wa bi taki leti o, taa ju da wan takusɛmbɛma, ju Samalia sɛmbɛ ju? Wan hogi soni wɛ dɛ a i liba ta fan dee lö fan naandɛ!”

⁴⁹ Hɛn Masa Jesosi piki de taa: “Nönö e, dee sɛmbɛ. Na soni hɛn dɛ a mi liba e, ma mi Tata nɛ hɛn nöo mi ta suku u bai. Ma unu ta wisiwasi mi. ⁵⁰ Ma nöo ma a’ toobi, biga ma ta suku nɛbai da miseei. Ma nöo wan Sɛmbɛ dɛ di ta suku ɛn da mi, nöo hɛn ta kuutu buta ambɛ fiti nɛbai ku ambɛ an fiti. ⁵¹ Nöo ka a hei mi tjika aki,” nöo fu tuutuu mi taki da unu taa ee wan sɛmbɛ ta hoi dee soni mi ta fan aki, nöo an o dɛdɛ kaba a sösö möönsö.”

⁵² Nöo hɛn dee Dju hedima piki ɛn taa: “Söö. Awaa u ko si gbelin taa wan didibi hɛn dɛ a i liba tuu, fa i ko ta fan dee laulau fan naandɛ.” Biga Abahamu dɛdɛ gaanduwe kaa, söseei dee fesiten tjabukama tu. Ma nöo ii ko dɛ aki ta bai taa ee wan sɛmbɛ ta hoi a dee lei fii nöo an o dɛdɛ möönsö. ⁵³ Fa i sai dɛ, i hei möön Abahamu ku dee oto tjabukama

u Gadu dee dëdë kaa nö? Unfa seei i ta mēni fii seei?”

⁵⁴Hën Masa Jesosi piki de taa: “Ee miseei ta hei miseei, nöö an dë wan wojo sondi. Ma mi Tata di un taa hën da Gadu fuunu, hën ta hei mi e. ⁵⁵Nöö hii fa un taa a dë unu Gadu ma töku wan sabi ën, ma nöö mii sabi ën. Ee mi taa ma sabi ën, nöö hën da mi dë wan lëgëdëma kuma unu. Ma nöö mii sabi ën e, nöö mi ta hoi dee taki fëen tu. ⁵⁶Nöö Abahamu, di gaan sëmbe fuunu, bi wai tumusi e, di a sabi taa a o si di daka di mi o ko a goonliba aki. Wë nöö a si ën tu, nöö a wai seei.”

⁵⁷Fa a fan dë, hën de mbei: “Höön, andi i ta taki dë? Fa I sai naandë, ja gaandi dou feifiteni jaa eti, hën i bai taa i si Abahamu nö?”

⁵⁸Nöö hën Masa Jesosi piki de taa: “Tuutuu mi taki da unu taa bifö de pai Abahamu, nöö mi bi dë gaanduwe kaa.”

⁵⁹„Nöö fa a piki dë, nöö de jei seei gbelin taa a taki taa hënseei da Gadu. Nöö hën de kule go kisi sitonu mii u de naki ën kii. Ma nöö Masa Jesosi fusi a de dendu pala kumutu a di Wosu dë go fëen.

A di pisi aki Masa Jesosi kula wan bookowojoma a

wan saba daka.

9 Nöö hën fa Masa Jesosi nango dë, te wan pisi hën a si wan bookowojoma di de bi pali sö.

²Nöö hën u dee bakama fëen hakisi ën taa: “Wë Mësitë o, fa de pali di sëmbe bookobookowojo aki, hogi hën tata ku ën mama du mbei de pali ën sö nö, naa nëen seei a kumutu?”

³Nöö hën a piki u taa: “Nönö, na hogi di womi aki du e, na hogi hën mama ku ën tata du tu. Ma a ko pasa sö u di kaakiti u Masa Gadu musu ko a limbo nëen libi. ⁴Fa u dë aki, nöö u abi ten eti fuu ta

wooko da di Sëmbë di manda mi ko aki, biga didia dë eti. Ma te wan pisi ndeti o ko, nöö na wan sëmbe o sa wooko möön.

⁵Hën mbei solanga mi dë a goonliba aki, nöö mi da di Limbo di ta limbo sëmbe u di goonliba aki wojo.”

⁶Nöö fa a fan naandë, hën a tunta a goon wante. Nöö hën a mbei ën pötöpötö, hën a lobi a di bookowojoma naandë wojo. ⁷Nöö hën a taki dëen taa be a go wasi a di tobo de kai Siloam. (Nöö di “Siloam” dë, hën kë taki “de mandëen”).

Nöö hën di sëmbe go, hën a go wasi te a kaba. Nöö fa a du naandë, hën wojo fëen limbo gbegedee, a ko ta si soni, nöö hën a toona go fëen a wosu.

⁸Wë nöö di a dou a wosu, hën dee sëmbe ku ën ta libi bandja ku bandja naandë, ku dee oto sëmbe dee bi naa si ën ta pidi möni, hën de ko si ën naandë.

Hën de ta hakisi taa: “Wë nöö di sëmbe aki, nëen u bi ta si sindosindo ta pidi möni nö?”

⁹Otowan taa: “Hën seei wë di dë e.”

Otowan taa: “Nönö, nëen. Oto sëmbe nöö wë djei ën sö.”

Ma nöö hënseei piki taa: “Mi seei wë disi wante e, dee sëmbe!”

¹⁰Hën de taa: “Wë nöö unfa a waka wojo fii jabi te i ko ta si soni baa?”

¹¹Hën a piki de taa: “Wan womi de kai Jesosi hën wë mbei wan pötöpötö lobi a mi wojo, hën a manda mi u mi go wasi a di tobo de kai Siloam. Nöö hën di mi go wasi, nöö hën mi ko ta si soni.”

¹²Hën de hakisi ën taa: “Wë nöö naasë di sëmbe dë?”

Hën a taa: “Wë nönö, ma sabi.”

¹³Nöö hën wanlë sëmbe bi sai naandë tei ën tja go a dee Faliseima. ¹⁴Wë biga di daka di i si Masa Jesosi kulëen naandë, nöö a bi dë leti a wan saba.

¹⁵Hën dee Faliseima hakisi ën taa: “Wë womi, unfa i du ko ta si soni? Kondëen da u.”

Hën di sëmbë piki taa: “Wë di sëmbë tei doti mbei pötöpötö lobi a mi wojo, hën mi go wasi. Hën wë wojo u mi ko limbo, mi ko ta si soni e.”

¹⁶Nöö hën so u dee Faliseima taa: “Hön, di sëmbë naandë, na a Gadu a kumutu e. Biga an hoi di saba.”

Ma dee otowan u de taa: “Ma wan hogi sëmbë an bi o sa du sô wan gaan foondo soni e.” Hën de kisi toobi ku de-seei naandë.

¹⁷Nöö hën de toona bendi ko a di sëmbë di wojo bi booko naandë baka, hën de taa: “Wë ju a bi kula mbei i ko ta si soni. Nöö unfa fëen ii taki?”

Hën a taa: “Wë mi si taa a dë wan tjabukama u Gadu.”

¹⁸Ma nöö de an kë piki seei taa de bi pai ën bookobookowojo ma nöö fa u dë aki a ko ta si soni. Nöö hën de dë a di taki tee, hën de kai hën tata ku ën mama ko.

¹⁹Hën de hakisi de taa: “Wë di sëmbë aki sô, miii fuunu nö? Nöö bookobookowojo un bi pai ën nö? Nöö unfa a waka ufö a ko ta si soni fa u dë aki? Un piki u boo jei.”

²⁰Nöö hën di tata ku di mama piki de taa: “Wë u sabi taa a dë miii fuu, nöö u sabi gbelingbelin tu taa u bi pali ën bookobookowojo. ²¹Ma nöö fa a waka ufö a ko ta si soni, nöö di dë wa sabi. Nöö wa sabi tu ambë da di sëmbë di kulëen te a ko ta si soni. Ma nöö di a dë gaangaan sëmbë kaa, nöö a kandë un sa hakisi ën seei i si, be hënseei fan ku unu.”

²²Nöö sô di tata ku di mama u di womi piki, u di de fëëe dee hedima u Dju. Biga wë de bi buta taa ee wan sëmbë ta piki taa Jesosi hën da di Paamusi Könu, nöö de o puu i a keiki. ²³Hën mbei de piki a di lö fasi dë taa: “Un hakisi hënseei biga a ko gaan sëmbë kaa.”

²⁴Nöö hën de toona kai di womi di u tu pasi ko a de.

Hën de taki dëen taa: “Wë womi, fa i fan dë, u kë jei ën möön. Ma nöö i musu hopo maun a liba soi a Gadu fesi taa tuu-tuu soni gbelin joo taki awaa. Biga u sabi taa di sëmbë di i taa hën kula i dë, nöö takulibima a dë e.”

²⁵Nöö hën di sëmbë piki de taa: “Wë ee a dë takulibima nöö di dë ma sabi. Ma wan kodo soni nöö mi sabi. Hën da mi bi dë bookowojo, ma nöö fa u dë aki mi ko ta si soni.”

²⁶Nöö hën de hakisi ën möön taa: “Wë andi ku andi seei a du da i baa, ufö i ko ta si soni. Piki u boo jei.”

²⁷Nöö hën a piki de taa: “Wë mi bi taki di soni da unu kaa ma nöö wan kë piki. Andi fëen seei un kë jei a mi möön? A sa kë taa unu seei kë bia ko bakama fëen tu nö?”

²⁸Nöö fa a piki de naandë, hën de kisi faja awaa. Hati u de boonu ku ën tee hën de kosi ën te a bigi. De taa: “Höön, wë nöö i kë dë bakama u sô wan lagi-lagi sëmbë nö? U dee sëmbë aki, bakama u Mosesi uu dë, ²⁹biga u sabi taa ku Mosesi wë Gadu bi fan. Ma di lö sëmbë dë, hën wa sabi naasë seei a kumutu ko aki.”

³⁰Nöö hën di sëmbë taa: “Aa, wë a foombo mi tumisi o, di un taa wan sabi naasë a kumutu, ma nöö a kula mi te mi ko ta si soni. ³¹Wë u sabi taa fa Gadu sai dë, an ta haika di begi u wan takulibima. Ma di sëmbë di ta lesipeki ën ta du dee soni dee a ta taki, nöö te hën begi ën nöö a ta jei. ³²Wë nöö fu sensi di goonliba mbei te kisi tide, nöö wa jei taa de mbei wan sëmbë di de pali bookobookowojo ko si soni wan daka. ³³Ee di sëmbë dë an bi dë u Gadu, nöö an bi o sa du sô wan soni e.”

³⁴Nöö fa di womi piki naandë, hën dee hedima kosi ën tee, de taa: “Ju! Fa i si de pali i bookobookowojo dë, nöö ja sabi taa hogilibi mbei de pali i sô nö? Nöö

andi i abi u lei u?” Nöo hën de jakëen puu a di keikiwosu dë buta go a döo.

³⁵ Nöo di Masa Jesosi ko jei taa sö de jaka di womi, hën a ko miti ku ën. Hën a hakisi ën taa: “Unfa wë baa? I ta biibi a di Mii u Gadu di ko libisëmbë mii nö?”

³⁶ Nöo hën di womi piki ën taa: “Wë nöo Mësitë o, unsë seei a dë baa? Mi kë biibi nën.”

³⁷ Nöo hën a piki ën taa: “Hën wë i si disi kaa e. Hën seei wë ta fan ku i aki.”

³⁸ Nöo hën di womi taa: “Aaa, wë Masa, mi ta biibi o.” Hën a saka tjökö kini a goon dëen.

³⁹ Nöo di soni pasa dë, hën mbei Masa Jesosi taki wan soni aki sö. A taa: “Fa mi ko a goonliba aki, nöo mi ko fu mbei libisëmbë musu kuutu paati ku deseei. Dee bookowojoma, de o ko a mi fu mi limbo de wojo be de fusutan soni. Ma nöo dee sëmbë dee taa wojo u de an booko, de ta si soni kaa, nöo de o ko fika bookowojoma awaa.”

⁴⁰ Nöo fa a fan naandë, nöo wanlë Fali-seima bi sai naandë ta jei, nöo de sabi taa de a ta tjökö. Hën de taa: “Ee? Unfa i taki? I kë taa u dë bookowojoma nö?”

⁴¹ Hën a piki de taa: “Wë ee un bi piki taki wojo fuunu booko, nöo wan bi du hogi e. Ma nöo di un taa soni an du unu, un ta si soni kaa, nöo fëen mbei föutu fika a unu liba.”

Aki Masa Jesosi ta taki soni u sikafu ku di sëmbë ta kiija de.

10 Nöo hën Masa Jesosi ta lei dee sëmbë möön, a taa: “I sabi fa a dë te wan sëmbë o kiija sikafu. A o mbei wan sitonu peni ta tjubi de fu hogi mbeti an sa ko kisi de kii. Na sö a dë nö? Wë nöo fa a o mbei di peni dë, nöo wan kodo döobuka tö a o abi. Nöo mi o konda wan soni da unu aki, nöo tuutuu soni seei a dë e. Ee wan sëmbë an kë waka a di döobuka, ma a ta sube fëen a wan oto kamian fu go a di peni dendu, nöo

di sëmbë dë nöo fufuuma e, hogihatima gbelin seepi a dë wante.

² “Ma di sëmbë di o waka a di döobuka ko a di peni dendu, nöo hën da di kiijama u dee sikafu seei. ³ Nöo fa i si a ko dou dë, nöo wantewante di wakitima o jabi di döo dëen, faa pasa go a dendu. Nöo te a go a dendu kaa, nöo hiniwan u dee sikafu a o kai de në, nöo de o jei ën biga de sabi ën töngö. Nöo a o tja de kumutu a di peni dendu go a döo faa sölugu de. ⁴ Nöo fa de o go a döo dë, nöo di sika-fuma o ta waka a de fesi, nöo de o dë nëen baka, biga de ta sabi ën töngö.

⁵ “Ma ee wan oto sëmbë di nëen ta kiija de ko a de naandë, nöo de an o go nëen baka e. De o kule seei dëen, biga de an sabi wan oto sëmbë töngö möön leki di sëmbë ta kiija de.”

⁶ Sö wan woto Masa Jesosi tei lei dee sëmbë a nongö fasi, ma nöo de an saandi a ta taki da de möönsö.

⁷ Nöo di a si taa de an ta fusutan, hën a toona fan ku de möön. A taa: “Mi taki e, dee soni i si mi o fan ku unu aki, nöo tuutuu soni seei de dë e. Mi seepi wë da di döobuka, di fii waka go dou a dee oto sikapu. ⁸ Hii dee sëmbë dee bi buta deseei a di kamian di i si mi abi aki, nöo fufuuma söso nöo de bi dë e. Fëen mbei dee sikafu dee dë u mi tuutuu an bi ta piki de buka.

⁹ “Mi taki da unu e, taa mi da di döobuka da hiniwan sëmbë di sa kë pasa go a di peni dendu faa feni di heepi u Gadu. Nöo sö wan sëmbë i dë fii bööböö seei. I sa ta waka fii nango a döo toona ko, ta feni di sölugu u Gadu.

¹⁰ “Dee fufuuma dee mi bi taki dë, de ko u de ganjan dee sikapu kii poi kaba a söso. Ma mii ko u ko da de gbelingbelin libi seei ku telu.”

¹¹ Hën a toona taki möön taa: “Mi da di möön bumbuu sikafuma u sikafu e. Biga fa mi dë aki, mi dë kabakaba u mi dëdë da dee sikafu u mi. ¹² Ma di sëmbë

de ta juu u luku sikafu u de pakëen, nöö hën an o dë sö e, biga nëen abi dee sikafu. Nöö te a si taa hogi mbeti ta ko, nöö a o kule disa de naandë go fëen fiaa. Nöö di hogi mbeti o booko ko a de ko paaja de fanjanfanjan. Wan si ö? ¹³Di sëmbë de ta juu ta paka dë, a go fëen gaanduwe biga aan toobi ku dee sikafu. Mõni nöö a ta wooko fëen. Ma mi, ma dë sö e.

¹⁴“Mi taki da unu möön e, taa mi da di möön bumbuu kijama u sikafu. Mi sabi dee sikafu u mi, nöö dee sikafu u mi seei sabi mi tu. ¹⁵Leti kumafa i si mi ku mi Tata sabi u seei bunu aki, nöö sö mi ku dee sikafu u mi sabi u seei tu, hën mbei wë mi o dëdë da de.

¹⁶“Nöö mi abi oto sikafu dee an dë a di hipi aki dendu eti e, nöö deseei mi musu tja ko mökisi ku dee disi tu. Biga de o jei di töngö u mi, nöö te de jei ën nöö de o piki ko a mi, nöö woo dë wan kodo hipi sipapu ku wan kodo sikafuma.

¹⁷“Nöö fu di soni i si mi fan naandë, fëen hedi mbei mi Tata lobi mi sö e, fu di mi o lasi mi libi da dee sikafu u mi, fu mi toona feni ën baka. ¹⁸Nöö fa mi o lasi mi libi dë, na sëmbë hën o puu ën a mi e. Nönö. Ma ku miseei kë mi o lasi ën. Nöö mi abi leti fu mi lasi mi libi, mi abi leti fu mi sa toona feni ën baka tu, biga sö mi Tata buta da mi kaa u mi musu du.”

Sö Masa Jesosi fan ku dee sëmbë ta haikëen dë te a kaba.

¹⁹Nöö fu di fan u Masa Jesosi naandë hedi mbei dee hedima u Dju kisi toobi buja te a bigi paati ku deseei. ²⁰So u de taa: “Di sëmbë naandë, didibi dë nëen hedi e. Hën wë poi ën sö. Faandi mbei un sai naandë ta haikëen eti?”

²¹Otowan taa: “Wan sëmbë di didibi dë nëen hedi, nöö a sa fan sö wan fan nö? Unfa wan didibi sa kula wan sëmbë di de pali bookobookowojo te a ko ta si soni?”

Aki ta lei fa dee hedima u Dju

an ta biibi tjika.

²²Nöö di juu dë, de ta njan wan gaan piizii a Jelusalen möön, di de ta mëni kumafa de bi toona wëi di Gaan Keikiwosu da Gadu. Nöö di ten dë da di möön kötö ten u di jaa. ²³Nöö hën wë Masa Jesosi ta waka a di baiko u di Wosu u Masa Gadu de ta kai di Baiko u Salumon. ²⁴Nöö hën wë aan soni, hën dee hedima u Dju ko lontu ën naandë wante.

Hën de hakisi ën taa: “Womi, un longi seei joo ta bia u ta daama nango ta ko? Fan ku u limbolimbo awaa. Ee i da di di Paamusi Könu, nöö i piki u gbelin boo sabi awaa.”

²⁵Hën Masa Jesosi piki de taa: “Wë mi bi taki ën da unu kaa, ma nöö wan bi kë biibi. Biga sëmëni gaan wooko mi du a mi Tata në, nöö de ta konda gbelin ambë da mi. ²⁶Ma wan kë piki möönsö. Nöö di soni mbei, fu di wan dë a dee sikafu u mi dendu.

²⁷“Fa dee sikafu u mi sai dë nöö de sabi mi töngö e, nöö mi seei sabi de tu. Nöö de ta waka ta ko a mi baka, ²⁸nöö mi ta da de di libi u teego. Soni an o mbei te de sa lasi go kaba a sösö möönsö e, nöö de an sa puu de a mi maun dendu tu. ²⁹Biga mi Tata hën da mi de, nöö hën abi di möön gaan kaakiti u mundu. Hën mbei de an sa puu de nëen maun möönsö, „nöö de an sa puu de a mi maun möönsö tu. ³⁰Biga mi ku mi Tata dë di wan.”

³¹Nöö fa i si Masa Jesosi fan dë, nöö hën dee hedima hati boonu wante, te de kisi sitonu mii möön u de naki ën kii.

³²Nöö hën Masa Jesosi fan ku de taa: “Sëmëni gaan foondo wooko mi du a unu mindi u lei unu di kaakiti u mi Tata. Wë nöö fu undi u de hedi mbei un kë naki mi ku sitonu kii?”

³³Hën de taa: “Nönö e! Fa i si u kë naki i aki, na u dee foondo wooko fii hedi e. Ma fu di i ta sösö Masa Gaangadu, hën mbei. Biga fa i dë aki, nöö i da wan sösö libisëmbë leti kuma u, ma nöö hën i sai naandë ta pëe i seei taa i dë Gadu. Hën mbei wë u kë naki i ku sitonu kii.”

³⁴⁻³⁵Nöö hën Masa Jesosi piki de taa: “Wë nöö di soni dë hën bigi da unu sö nö? Wan sabi fa a sikifi a di Buku u Gadu di un taa hën ta tii libi fuunu naandë nö? A taa, Gadu bi kai so sëmbë ‘gadu’ fu di a buta de fu de kuutu nëen kamian. Sö di Buku taki, nöö ja sa puu na wan soni a di Buku.

“Wë nöö ee dee sösö sinkii sëmbë dë a kai ‘gadu,’ ³⁶nöö mi wë? Unfa un sa taki taa mi ta sösö Gadu te mi taa mi da Mii fëen? Andi mbei a ta bigi da unu sö? Biga mi Tata seei wë tei mi apaiti fëen seei vö, hën a manda mi ko a goonliba aki.

³⁷“Ma nöö fa i si mi ta fan ku unu aki seei, ma an dë fuun piki e, ee na un si mi ta du dee lö wooko dee mi Tata nöö bi sa du. ³⁸Ma ee un si mi ta du de, nöö be un biibi fu de hedi e, ee wan kë piki fa mi ta fan aki. Biga te un biibi u de wooko hedi kaa, nöö woon ko fusutan taa di Tata dë a mi tuu, nöö mi dë a di Tata. Mi ku ën, sö u dë di wan.”

³⁹Nöö fa Masa Jesosi fan dë, hën de kë kisi ën panjan tja go wante, ma nöö hën a fusi kumutu a de dendu go fëen. ⁴⁰Nöö hën a koti go a di oto së banda u Joodan Lio ka Johanisi bi ta dopu sëmbë a fesi, ⁴¹nöö naandë sëmbë ta ko nëen seei te a hia.

Hën de taa: “A dë sö tuu, taa Johanisi an bi du na wan foondo wooko möönsö. Ma Gadu bi dë ku ën e, biga hii dee soni dee a bi taki u di sëmbë aki, de tuu dë tuu.” Sö de ta fan ku deseei. ⁴²Nöö fu di soni dë hedi mbei hia sëmbë ko biibi a Masa Jesosi a di kamian dë.

Aki ta konda fa Masa Jesosi weki Lazalosi a dëdë.

11 ¹⁻²Wë nöö di juu dë, nöö hën wan womi bi dë de kai Lazalosi, nöö hën a kai a siki. Nöö a abi tu sisa fëen: wan da Maita, di otowan da Malia. Nöö de dii sëmbë dë tuu ta dë a di köndë de kai Betania. Nöö di Malia aki sö, hën da di mujëe di o tutu di sumëe suti fatu a Masa Jesosi futu te a kaba nöö a o dëe ën ku di uwii u hedi fëen.

³Nöö hën wë de tu sisa manda buka da Masa Jesosi ka a dë ala taa Lazalosi di mati fëen di a bi lobi di gaan lobi, nöö a siki teee na soni.

⁴Nöö di Masa Jesosi jei di buka dë kaa, hën a taa: “Awa, ma di siki fëen i si aki, na dëdë o dë kaba fëen e, ma fu Masa Gaangadu kisi nëbai. Biga di Mii fëen aki o feni gaan nëbai a di soni di o pasa aki.”

⁵Wë nöö Masa Jesosi lobi de dii sëmbë dë gaanfa: Maita, ku Lazalosi, ku Malia. ⁶Ma tökuseei fa a jei di buka naandë seei, ma a tan tu daka eti ufö a o go haika dee sëmbë awaa.

⁷Nöö hën a taki da u dee bakama fëen taa: “Un seeka, boo toona go a Judea awaa e.” Biga Betania da wan köndë fu Judea.

⁸Nöö hën u taa: “Wë ma Mësitë o, djunsudjunsu dë dee hedima bi kë naki i ku sitonu kii ala, nöö hën i kë fuu toona go ala möön nö?”

⁹Nöö hën Masa Jesosi piki u a wan nongö fasi, a taa: “Hiniwan didia ta limbo tuwalufu juu langa, nöö di sëmbë di ta waka a dee juu dë an sa naki futu kai. Biga di sonu ta tuwë limbo dëen. ¹⁰Ma nöö di sëmbë di ta waka a ndeti nöö hën sa naki futu biga limbo an dë. I si?”

¹¹Nöö hën a fan ku u taa: “Di mati fuu de kai Lazalosi duumi e. Ma mi o go weki ën baka.”

¹² Nöo hën u taa: “Wë Masa o, wë ee a dë sô nöo an hogi poi. Biga ee duumi a duumi, nöo hën da a o bëtë.” ¹³ Ma nöo fa Masa Jesosi fan dë, a taki ën fu di a si taa Lazalosi dëdë kaa, ma u dee bakama fëen ta mëni taa sôsô duumi nöo a ta taki.

¹⁴ Nöo hën a fan ku u limbolimbo awaa taa: “Lazalosi böö koti e. ¹⁵ Ma nöo mi wai fuunu hedi u di a dë taa ma bi dë ala, biga di soni ta pasa aki hën o mbei un ko biibi möön taanga. Nöo un hopo seeka, boo go haika di dëdë.”

¹⁶ Nöo hën Tomasii, di de kai Tumii, taki da u dee otowan taa: “Womi, un boo go nöo e, be dee hedima kii u ku Masa Jesosi tuu makandi, [be de böö fuu].”

¹⁷ Nöo fa de fan dë, nöo hën de hopo, hën de nango teefa de go dou a di köndë. Nöo hën de ko sabi taa Lazalosi dëdë, de bei te a abi fö daka kaa.

¹⁸ Nöo di köndë de kai Betania dë, hën ku Jelusalen an bi dë longi tumisi. Dii kilomëti nöo de bi dë, ¹⁹ nöo hën mbei sômëni u dee hedima u Dju kumutu a Jelusalen ko a Betania u de ko këë pena ku Maita ku ën sisa Malia.

²⁰ Nöo hën di Maita ko jei taa sô Masa Jesosi dë a pasi ta ko, hën a hopo wante waka go faa go miti ën a pasi. Ma Malia nöo hën a fika a wosu ala eti.

²¹ Nöo fa Maita ko dou a Masa Jesosi naandë, hën a taki dëen taa: “Ee Masa o, ee i bi dë aki, nöo di baaa u mi an bi o dëdë e. ²² Ma nöo mi sabi taa hiniwan soni di i hakisi Gadu kaa, nöo Gadu o da i ën.”

²³ Nöo hën Masa Jesosi taa: “Mujëë, na fëëë e. Di baaa fii o toona weki baka.”

²⁴ Hën a taa: “Aai, wë mi sabi taa a di kaba lasiti daka teee hii sëmbë o toona weki nöo hënseei o weki tu.”

²⁵ Nöo hën Masa Jesosi piki ën taa: “Mujëë o, miseei wë disii kaa e, di ta weki sëmbë a dëdë ta da de libi. Nöo di sëmbë di ta biibi a mi, ee hën sinkii dëdë seei

ma nëen da kaba u di libi fëen eti e. Biga a abi di libi u teego kaa. ²⁶ Nöo hiniwan sëmbë di biibi a mi te a feni di libi dë, nöo na wan ten seei a o dëdë kaba a sôsô möönsô. I ta piki di soni dë nö, mujëë?”

²⁷ Hën a taa: “Aai Masa, mi ta biibi tuu taa i da di Mii u Masa Gaangadu. I da di Könu Gadu bi paamusi taa a o manda ko a di goonliba aki.”

²⁸ Nöo fa de fan te de kaba naandë, nöo hën Maita toona go a wosu. Hën a kai ën sisa Malia tja go a wan së, hën a taki dëen taa: “Di Mësitë ko e, nöo a hakisi fa fii.”

²⁹ Wë nöo di Malia jei sô taa Masa Jesosi ko, nöo hën a hopo wante nango nëen. ³⁰ Biga fa Masa Jesosi bi ko dë, nöo an bi dou a di köndë ganda eti. A fika a hafu pasi ka i si Maita bi go miti ku ën naandë. ³¹ Nöo di dee [hedima u] Dju dee bi ta këë pena ku Malia dë ko si fa a hopo hesihesi go a döo ala, nöo hën de mëni taa kandë a nango këë a di geebi ka de bei Lazalosi ala. Nöo hën de nango nëen baka.

³² Nöo hën Malia waka te go dou a Masa Jesosi. Nöo di a si ën, hën a hiti hënseei tuwë a goon nëen fesi dë. Hën a taa: “Ee, Masa, ee i bi dë aki nöo di baaa u mi an bi o dëdë.”

³³ Nöo di Masa Jesosi si fa Malia ku dee [hedima u] Dju ta këë, nöo a fukëen nëen hati gaanfa te a fika piki an sa hoi ën seei möön. ³⁴ Hën a hakisi de taa: “Wë naasë un bei di dëdë?”

Hën de taa: “Masa, ko go luku nöo joo si.”

³⁵ Nöo di ten naandë, nöo wata ta pasa a Masa Jesosi wojo.

³⁶ Hën dee Dju [hedima u] taa: “Dee sëmbë, un luku fa a bi lobi ën!”

³⁷ So u de taa: “Wë nöo ma di sëmbë aki, nëen bi heepi di bookowojoma te a ko ta si soni nö? Nöo faandi mbei an bi heepi di womi aki be an dëdë?”

³⁸Nöö di de fan sō, hën Masa Jesosi toona ko dë ku fuka möön te na soni, nöö hën a waka go dou a di geebi. Nöö di geebi dë wan baaku di de bi diki a sitonu, nöö hën de logoda wan gaan sitonu tapa di geebi buka.

³⁹Nöö hën Masa Jesosi taki da de taa: “Un logoda di sitonu puu a di baaku buka e.”

Nöö hën Maita, di sisa u di womi di dëdë naandë, taki taa: “Masa, nönö e. A ta tingi kaa, biga disi mbei fō daka di a dëdë.”

⁴⁰Nöö hën Masa Jesosi taki dëen taa: “Mujëe o, ma bi taki da i taa ee i ta biibi a mi, nöö joo si fa Gadu bigi nö?” ⁴¹Nöö fa a fan dë, nöö hën de logoda di sitonu puu a di baaku buka awaa.

Hën Masa Jesosi hopo wojo luku liba, hën a taa: “Taata o, gaantangi fii e, fu di a dë taa i ta jei mi kaa. ⁴²Nöö mi sabi tu taa hiniwanten te mi ta fan ku i nöö i ta jei mi. Ma nöö fu dee sëmbë dee taanpu aki hedi mbei mi ta fan sō e, fu de sa ko biibi tuu taa i wë manda mi ko a goonliba aki.”

⁴³Nöö fa i si a begi te a kaba dë, nöö hën a bai kai Lazalosi ku wan taanga tōngö taa: “Lazalosi, hopo kumutu ko a döö!”

⁴⁴Nöö hën di sëmbë di i si a kai dë, hën a hopo kumutu ko e, ku dee geebi koosu lolulolu nëen sinkii eti te dou ku ën maun ku ën futu. Fesi fëen seei dë taitai ku wan hangisa.

Nöö hën Masa Jesosi taki da dee sëmbë taa: “Un lusu dee koosu puu nëen sinkii, be a go.”

A di pisi aki dee hedima ta

kuutu unfa de o du ku

Masa Jesosi möön.

Mat. 26:1-5; Maik. 14:1-2; Luk. 22:1-2

⁴⁵Wë nöö di dee hedima u, Dju dee bi sai dë si di soni Masa Jesosi du naandë, nöö hën sōmëni u de ko biibi nëen. ⁴⁶Ma nöö so u de kule go konda da dee Faliseima taa sō wan gaan soni Masa Jesosi toona du möön. ⁴⁷Nöö hën wë aan soni, hën dee Gaan Begima u dee Dju ku dee Faliseima kai wan gaan kuutu hakisi ee andi de musu du möön.

De taa: “Wë wa ta du. Wan si fa di bödjëema dë ta du dee foondo wooko fëen nango nöömö nö? ⁴⁸Wë nöö ee wa tapëen, nöö hii sëmbë o ko biibi nëen taa hën da di könu di bi musu ko. Nöö dee sëmbë u Loomë dee ta tii u, nöö de o ko booko di köndë fuu puu u a di kamian i si u dë aki.” Nöö sō de taki.

⁴⁹Nöö wan womi de kai Kajafasi, hën bi da di Kaba Hei Begima a di lö ten naandë, nöö hën a taki da dee otowan taa: “Dee sëmbë aki, unfa un don sō? ⁵⁰Wan sabi taa a möön bunu di wan kodo sëmbë aki dëdë, möön leki hii di nasiön fuu aki tuu fiaa musu dëdë kaba a sösö nö?”

⁵¹Ma nöö fa a fan dë, nöö na fan fëen seei a fan e, ma fu di hën da di Kaba Hei Begima a di ten naandë, nöö hën mbei Masa Gaangadu seei dëen di fan naandë faa konda fa Masa Jesosi o dëdë a hii Dju sëmbë kamian. ⁵²Ma na Dju sëmbë wanwan nöö e, ma a o dëdë da hii dee sëmbë tuu dee o ko miii u Gadu. Fa de dë paa-japaaja a hii goonliba, ma nöö a o tja de ko a di wan.

⁵³Nöö fa Kajafasi fan te a kaba dë, nöö hën dee hedima tuu piki ku ën makandi. Nöö fu kumutu a di ten naandë, nöö de ta suku fu de sa kisi Masa Jesosi tja go

kii nöömö. ⁵⁴Hën mbei Masa Jesosi an ta waka wajaa a dee Dju sëmbe dendu möön, ma a hai go fëen te a wan kamian zuntu ku di sabana. Naandë sö a go a wan köndë de kai Efalaime ufö, hën ku u dee bakama fëen.

⁵⁵Nöö di juu dë, di ten ko zuntu u de toona njan di Pasika. Nöö sëmëni hia sëmbe u dee boiti kamian hai ko dë a Jelusalen naandë, u de wasi a wëti fasi be de dë kabakaba fu de njan di daka. ⁵⁶Nöö fa de ko dë, nöö de ta tuwë wojo ta suku Masa Jesosi ee a ko. De taanpu a di Wosu u Masa Gadu ta hakisi de na de taa: “Wë dee sëmbe, unfu un mëni fëen? A o ko a di piizii aki möönsö nö?”

⁵⁷Nöö di soni mbei de ta hakisi sö, fu di dee Gaan Begima ku dee Faliseima bi buta kaa taa ee wan sëmbe i sabi naasë a dë, nöö i musu piki de be de kisi ën tja go a kuutu.

A di pisi aki

Malia tutu sumëesuti fatu

a Masa Jesosi futu.

Mat. 26:6-13; Maik. 14:3-9

12 Wë nöö di a fika sikisi daka ufö di Pasika kai, nöö hën Masa Jesosi toona ko a Betania ka a bi weki Lazalosi a dëdë naandë. ²Nöö di a ko, nöö hën dee sëmbe wai te de hopo tafa dëen. Nöö Maita bi dë wan u dee sëmbe ta seeka soni u njan da dee sëmbe ko dë. Nöö fa de sindo a tafa naandë, nöö Lazalosi seei dë sindosindo ku de dë tu.

³Hën de sai dë te wan pisi hën di oto sisa u Lazalosi de kai Malia hopo go tei wan bata sumëesuti fatu. Nöö di fatu dë, de mbei ën ku wan sootu pei pau lutu nöö a dii te na soni. Nöö hën Malia tutu hii di fatu a Masa Jesosi futu te a kaba këë, nöö hën a ta dëë hën futu ku di hedi-uwii fëen. Nöö fa a du ën dë, nöö hii di wosu ta sumëë suti te na soni.

⁴Nöö hën di soni dë fuka Judasi Isikaliotu te na soni. Wë di sëmbe dë, hën o sei Masa Jesosi, hii fa a dë wan bakama fëen. Nöö hën a ta guunjan taa: ⁵“Na poi a poi di fatu dë nö? Faandi mbei de an bi sei ën, nöö de tja di möni ko da u fuu paati da dee penama u di köndë?” Biga di fatu bi dë kuma wan hafu liti sö, nöö i bi musu wooko wan hii jaa ufö i sa feni möni tjika fii bai ën.

⁶Ma nöö fa i si Judasi fan dë, na pootima seei a ta mëni sö e, ma fu di a dë wan fufuuma nöö hën wë mbei a taki sö. Biga hën ta tja di mönisaku fuu, nöö a ta fufuu hafu u dee möni dee sëmbe ta da u.

⁷Nöö hën Masa Jesosi taki dëen taa: “Nönö womi, un disa di mujëë e. A bi dë fanöudu faa tjubi di fatu dë tuwë a mi futu ufö di daka dou u de bei mi. ⁸Biga dee pootima o dë ku unu nöömö fuun sölugu, ma mi, ma o dë aki ku unu nöömö e.”

⁹Nöö di juu dë, nöö sëmëni u dee Dju ko jei taa Masa Jesosi dë a Betania, nöö hën de booko gililili kumutu a Jelusalen ala ko luku ën. Ma na Masa Jesosi nöö de ko u ko luku e, ma de kë si Lazalosi tu, di a bi weki a dëdë. ¹⁰Nöö di soni dë mbei dee Gaan Begima fiti buka u de musu kii Lazalosi tu. ¹¹Biga fëen hedi mbei sëmëni u dee Dju sëmbe ta paati ku de ta biibi a Masa Jesosi.

A di pisi aki, dee sëmbe ta bigi Masa Jesosi tee na soni.

Mat. 21:1-11; Maik.

11:1-11; Luk. 19:28-40

¹²Nöö di dobooko möön, hën dee hila sëmbe bi ko a Jelusalen naandë u de ko njan di Pasika ko jei taa Masa Jesosi dë a pasi ta ko. ¹³Nöö hën de go booko palomaun te a hila, hën de kule gililili go kisi Masa Jesosi a pasi ta wai dee palomaun dëen. De ta bai a de töngö taa: Hosana! Di sëmbe ta ko a u aki,

Gadu dē ku ɛn e!

Hɛn da di kɔnu fuu dee Isaɛli sɛmbɛ di u bi ta luku nɔ̄mɔ faa musu ko.

Hɛn wɛ i si ta ko aki awaa a di nɛ u Masa!

¹⁴Nɔ̄o Masa Jesosi bi feni wan njɔ̄nku buliki, hɛn a subɪ nɛɛn liba. Nɔ̄o di buliki ta tɛɛn leti kumafa de bi sikifi a Masa Gadu Buku taa:

¹⁵Wan fɛɛɛ, un dee sɛmbɛ u Sion.

Un luku, hɛn di kɔnu fuunu wɛ ta ko a unu dɛ e.

A dɛ sindosindo a wan njɔ̄nku buliki liba ta waka ta ko a unu.

Sɔ di Buku bi taki kaa, nɔ̄o hɛn wɛ i si ko pasa dɛ. ¹⁶Ma nɔ̄o di juu dɛ, u dee bakama u Masa Jesosi wa bi fusutɛɛn eti. A bakaten di a dɛdɛ weki ko feni di hei di a bi musu feni a Gadu ufɔ u ko sabi awaa taa sɔ wan soni fɛɛn bi sikifi a di Buku gaanduwe kaa, nɔ̄o hɛn wɛ i si pasa leti a u wojo dɛ.

¹⁷Wɛ nɔ̄o dee sɛmbɛ dee bi dɛ ku Masa Jesosi a di ten a bi weki Lazalosi a dɛdɛ naandɛ, nɔ̄o de bi ta konda di soni nango nɔ̄mɔ teefa hii lanti ko jei ɛn. ¹⁸Hɛn mbei i si dee hia sɛmbɛ kule go miti ku Masa Jesosi naandɛ, fu di de bi jei taa sɔ wan gaan foombo soni a du.

¹⁹Nɔ̄o hɛn dee Faliseima hai go dɛ a wan sɛ gudjuu ala, go ta taki ku de-seei taa: “Wɛ di soni aki, wa ta du seei mɔ̄onsɔ. Biga hii mundu seei ta kule gililili nango nɛɛn baka.”

A di pisi aki Masa Jesosi ta

taki fu di dɛdɛ fɛɛn.

²⁰Nɔ̄o fa dee hia sɛmbɛ ko a Jelusalen naandɛ, nɔ̄o wanlɔ̄o pei sɛmbɛ de ta kai Giiki ko tu. De ko fu de ku dee Dju musu begi Gadu makandi, nɔ̄o de kɛ si Masa Jesosi tu. ²¹Nɔ̄o hɛn de go a wan fuu dee bakama u Masa Jesosi de kai Filipi. Biga di Filipi aki, a kumutu a Betisaida, di dɛ wan kɔndɛ u Galilea. Nɔ̄o hia Giiki sɛmbɛ bi dɛ a Galilea di ten dɛ.

Nɔ̄o hɛn wɛ de go fan ku ɛn taa: “Wɛ mati, u ko a i aki e baa. U ko fuu si Jesosi, ee u sa si ɛn.”

²²Nɔ̄o di Filipi jei sɔ, nɔ̄o hɛn a go a Andiasi. Hɛn de tu sɛmbɛ dɛ, Andiasi ku Filipi, hɛn de go a Masa Jesosi go piki ɛn taa: “Masa o, wanlɔ̄o Giiki sɛmbɛ ko aki nɔ̄o de kɛ si i.”

²³Nɔ̄o hɛn a piki taa: “Wɛ awa, di juu dou tuu e, fu dee oto kɔndɛ sɛmbɛ sa ko a mi tu. Biga awaa ufɔ di Sɛmbɛ di ko Libisɛmbɛ Mii aki o feni di hei di a musu feni a Gadu. ²⁴Nɔ̄o fu tuutuu mi taki da unu seei gbelin taa ee wan kalu sii an kai a goon te a pondi, nɔ̄o a o fika hɛn wanwan tɔ logoo dɛ. Ma te a kai a goon pondi toona nasi ufɔ a sa feni otowan kuma hɛnseei te a hia.

²⁵“Nɔ̄o sɔseei a dɛ ku unu tu e, dee sɛmbɛ. Biga ee wan sɛmbɛ ja kɛ saka i seei kuma di kalu sii di kai a goon naandɛ, ma i kɛ libi fii seei kumafa i kɛ, nɔ̄o ja o feni ɛn fa i kɛ mɔ̄onsɔ e. Ma ee di libi fii a goonliba aki an dɛ gaan soni da i ta saka i seei da Gadu, nɔ̄o joo feni ɛn fa i kɛ tee dou ku di libi u teego tuu. Nɔ̄o hii fa mi ta taki u di kalu sii aki, nɔ̄o sɔ wan soni o pasa ku mi fa u dɛ aki.”

²⁶“Nɔ̄o ee wan sɛmbɛ i kɛ ko futuboi u mi, nɔ̄o i musu ta waka a mi baka a hii futu, te dou ku di dɛ tu. Biga hini-wan kamian ka mi nango nɔ̄o naandɛ di sɛmbɛ ta dini mi musu go tu. Nɔ̄o ee wan sɛmbɛ ta dini mi a sɔ wan fasi, nɔ̄o mi Tata o hei ɛn gaanfa seei.”

²⁷Nɔ̄o di Masa Jesosi fan sɔ te a kaba, hɛn a taa: “Dee sɛmbɛ, hati u mi nɔ̄o dɛ ku fuka sɔ, fu di soni di o pasa ku mi aki. Wɛ andi seei mi musu taki maingɛ? Mi musu begi mi Tata faa puu mi nɛɛn nɔ̄o? Wɛ nɔ̄nɔ̄, ma sa begi ɛn sɔ, biga fu di soni dɛ hedi mi dɛ te kisi di ten aki.

²⁸“Taata o, be sɛmbɛ si di hei ku di kaakiti di i abi e, be di nɛ fii bai.”

Nöö fa a fan dë, nöö hën wan tōngö piki kumutu a liba ala wante taa: “Mi feni në a i liba kaa e, nöö mi o toona feni në a i möön eti.”

²⁹ Nöö dee sēmbē dee bi taanpu lontu ěn naandē jei, hën so u de taa: “Wē maingē, liba hën bai sō nō?”

Otowan taa: “Nōnō, wan basia u Masa Gadu Kōndē wē fan ku ěn sō e.”

³⁰ Nöö di Masa Jesosi jei de taki sō, hën a taa: “Dee sēmbē, fa i si un jei di tōngö naandē, nöö na u mi hedi a fan e, ma fuunu hedi wē. ³¹ Biga di juu dou kaa u di soni di Gadu o tei fu kuutu hii sēmbē u goonliba musu pasa. Awaa di takulibima di ta tii goonliba musu lasi ěn kamian awaa. ³² Ma nöö mi, fa de o hēngi mi kii aki, nöö hën o mbei mi o sa hai hii pei fōluku ko a mi.” ³³ Nöö fa Masa Jesosi ta fan dë, nöö pindja wē a ta pindja dee sēmbē fu de sabi un pei dēdē o kii ěn.

³⁴ Nöö di soni a fan dë bigi da dee sēmbē te na soni. Hën de hakisi ěn taa: “Wē fa i taa i da di Sēmbē di ko Libisēmbē Mii dë, na di Paamusi Kōnu i ta taki nō? Wē nöö unfi i sa taki taa de o hēngi i kii? Biga a sikifi a di Buku u Gadu taa di Paamusi Kōnu o libi u teego. Ambē da di Sēmbē di ko Libisēmbē Mii i ta taki naandē?”

³⁵ Hën Masa Jesosi piki de taa: “Un haika e, dee sēmbē. Fa mi dë a unu mindi aki, mi ta limbo unu wojo a dee soni u Gadu eti. Nöö be un waka a di limbo dë e, biga na sō a o dë nöömō. Biga abiti möön nöö di dungu o ko, nöö di sēmbē di o ta waka a dungu an o sabi naasē a nango.

³⁶ “Fēen mbei fa i si mi dë aki ta limbo unu wojo eti, nöö be un biibi a mi liba e, nöö unu seei o ko dë sēmbē di sa limbo oto sēmbē wojo a Gadu soni tu.”

Nöö di a fan ku dee sēmbē dë sō te a kaba, hën a kumutu a de dendu go tjubi da de.

Di pisi aki ta lei fa dee hedima u Dju abi taangajesi tjika.

³⁷ Nöö sō i ta si taa hii fa dee sēmbē si dee hia foondo wooko Masa Jesosi bi du a de fesi dë seei, ma de an kē bi-ibi möönsō taa Gadu hën mandēen ko.

³⁸ Nöö hën da a pasa sō leti kumafa di fesiten Tjabukama u Gadu de kai Jesaaja bi fan di a taa:

Masa o, fa u ta konda di Buka fii aki, nöö ambē seei ta piki ěn?

Ambē seei ta si di gaan kaakiti fii fu de fusutēen möönsō?

³⁹ Nöö sō a ko dë taa dee sēmbē dee Jesaaja taki dë, de an bi sa biibi möön e.

⁴⁰ Biga a toona taki a wan oto kamian möön taa:

Gadu bi dungu de wojo fu de an musu si soni fēen möön.

A mbei de aan fii a de hati möön u de sa fusutan soni fēen.

Nöö hën Gadu taa:

Fa u dë aki, de an sa piki fu de bendi ko a mi möönsō,

u mi kula de puu a hogi du.

Sō Masa Gadu bi manda Jesaaja fa a fan.

⁴¹ Nöö di soni mbei Jesaaja fan sō e. A bi si di Gadu fasi u Masa Jesosi gaanduwe kaa, ku di gaan waiti fēen di a o abi, hën mbei a kēē pena a di fasi dë sō.

⁴² Ma tōku fa u taki ěn dë seei, ma sōmēni u dee hedima u Dju ko biibi nēen, ma de an kē ta tjēen wajaa a lanti u sēmbē sa sabi. Biga de fēēē dee Faliseima taa ee de jei nöö de o puu de a keiki. ⁴³ Nöö sō wē i si de bi kē abi bunu në a libisēmbē möön leki fu de abi bunu në a Gadu.

⁴⁴ Nöö a wan ten naandē, Masa Jesosi bi bai fan ku de a wan taanga tōngö, a taa: “Ee wan sēmbē i ta biibi a mi, nöö na a mi wanwan nöö i ta biibi e. Ma i ta biibi a di Sēmbē di manda mi ko aki tu.

⁴⁵ Nöö di sēmbē di ta si mi, nöö di Sēmbē di manda mi ko aki hēnseei a ta si dë tu.

⁴⁶“Fa mi ko a goonliba aki, mi ko kuma wan faja ta tuwë limbo a dungu, nõö ee wan sëmbe ta biibi a mi nõö an sa fika a dungu e.”

⁴⁷Nõö hën a taa: “Ee wan sëmbe ta jei dee lei mi ta lei aki ma an kë piki de, nõö di sëmbe dë nõö ma ta kuutu ën e. Biga fa mi ko a goonliba aki, nõö ma ko u ko kuutu libisëmbe da sitaafu, ma mi ko u ko heepi de puu de a hogi basu. ⁴⁸Ma ee wan sëmbe an kë mi ku dee lei mi ta lei aki möönsö, nõö hii fa mi taa ma ta kuutu ën dë, ma an dë taa an o feni kuutu e. Nönö. Di kuutu fëen hën a dë kaa. Biga dee lei i si a bi jei a mi aki, deseei o kuutu ën a di kaba lasiti daka.

⁴⁹“Biga dee soni mi ta lei unu aki, nõö an dë taa soni u mi seei mi ta tei ta konda e. Nönö. Ma mi Tata di manda mi ko aki, hën ta buta da mi andi u mi musu taki ku unfa mi musu taki ën. ⁵⁰Nõö mi sabi gbelin taa dee soni dee a ta manda mi u mi konda aki, nõö de sa heepi i fii feni libi u teego. Hën wë mbei mi ta konda de gbelingbelin leti kumafa mi Tata taki da mi u mi konda.”

Nõö sô Masa Jesosi fan di ten dë.

A di pisi aki Masa Jesosi wasi dee bakama fëen futu.

13 Nõö di juu dë, nõö di Pasika daka bi zuntu kaa faa kai. Nõö Masa Jesosi sabi taa di ten fëen ta kisi faa musu kumutu a di goonliba aki toona go nëen Tata. Wë nõö a bi lobi u dee sëmbe fëen dee bi nama ku ën apaiti, ma awaa a o lei u fa a lobi u gaanfa tjika.

²Nõö hën wë di sapate woo njan makandi. Nõö di juu dë, di didibi bi buta di pakisei a Judasi di mii u Simon Isikaliotu hati kaa, faa musu sei Masa Jesosi.

³Nõö fa u ko a tafa dë, nõö Masa Jesosi bi sabi taa hën Tata bi dëen taki a hii soni liba kaa. A sabi taa a Gadu a bi kumutu nõö a Gadu a o toona go baka. ⁴Nõö hën

a hopo hën a puu dee liba koosu fëen nëen sinkii buta go a wan së ala, hën a tei wan duku tai nëen mindi. ⁵Hën a tombi wata tuwë a wan gaan paabi te a kaba faa wasi u futu. Nõö hën a ta wasi u futu ta lontu ta dëe ku di duku di a bi tai nëen mindi dë.

⁶Te wan pisi hën a go dou a Simon Petuisi faa wasi ën futu. Hën Petuisi taa: “Ambë, Masa! Na tuu fii! Ja sa wasi mi futu.”

⁷Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Di soni di mi ta du aki, ja o fusutëen eti e, ma bakaten ufö joo fusutëen.”

⁸Hën a taa: “Kwetikweti! Ja o feni mi futu wasi e!”

Hën Masa Jesosi taki dëen taa: “Womi, haika. Ee ma wasi i futu, nõö mi ku i an o sa nama möön e.”

⁹Nõö di Petuisi jei sô kaa, hën a bia piki ën awaa, taa: “Masa o, di a dë sô, nõö na mi futu wanwan fii wasi e, ma be i wasi mi futu te dou ku mi maun ku mi hedi tuu.”

¹⁰Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Wë nönö, womi. Ee wan sëmbe i bi wasi kaa, nõö an dë fii toona wasi hii sinkii fii möön e, ma futu fii nõö dë u wasi ee a sundju. Nõö fa un dë aki, uun dë limbolimbo kaa, ma nõö na hii unu tuu e.”

¹¹Nõö di soni mbei a taa na u tuu dë limbolimbo, biga a sabi undi fuu o sei ën.

¹²Nõö hën di a wasi u futu te a kaba, hën a toona go tei dee koosu fëen bisi baka, hën a go sindo a tafa awaa.

Hën a hakisi u taa: “Wë dee sëmbe o, di soni mi du aki, un saandi nõ? ¹³Wë un haika e. Fa un dë aki, un ta kai mi ‘Mësitë’ ku ‘Masa,’ nõö un a’ leti biga sô mi dë tuu. ¹⁴Wë nõö ee mi dë di Masa ku di Mësitë fuunu, nõö hën mi saka miseei sô te mi wasi futu fuunu, wë nõö unu wë? Na sô fuun du tu nõ? ¹⁵Biga di soni mi du da unu dë, nõö mi du ën fuun sa djeesi mi ta du sô tu.

¹⁶“Biga mi taki da unu gbelin taa wan futuboi an sa hei möön hën masa. Söseei tu wan bosikopuma an sa hei möön di sëmbe di deën di buka. ¹⁷Wë nöö te un ko sabi dee soni mi ta lei unu aki ta du de kaa, nöö Gadu o ta dë ku unu e.

A di pisi aki Masa Jesosi taki kumafa wan u dee bakama

fëen o sei ën.

Mat. 26:20-25; Maik.

14:17-21; Luk. 22:21-23

¹⁸“Ma fa mi ta fan aki seei, nöö na hii unu tuu o dë a di fan mi ta fan aki dendu e. Biga mi sabi unu tuu hati fa un dë. Ma töku mi bi pii unu tei nöö, fu di soni di sikifi a di Buku u Gadu musu ko tuu taa: Di sëmbe mi ku ën sindo ta njan a wan tafa,

hënseei hopo ën futu makisa mi.

Sö di Buku taki. ¹⁹Nöö mi ta kondëen da unu a fesi, fu te a ko pasa nöö woon biibi taa mi da di Sëmbe di mi bi ta konda da unu nöömö taa mi dë.

²⁰“Nöö un haika e. Mi o manda unu kuma tjabukama u mi, nöö mi taki da unu tuutuu taa di sëmbe di tei unu nöö miseei a tei dë e. Nöö di sëmbe di tei mi kaa, nöö a tei di Sëmbe di manda mi ko a goonliba aki tu.”

²¹Nöö fa Masa Jesosi fan naandë, nöö hën wan gaan fuka ko nëen liba, hën a fan ku u limbolimbo. A taa: “Un haika e. Wan tuutuu soni mi o fan ku unu aki, dee sëmbe. Wan fuunu dë leti aki o tja mi go sei.”

²²Nöö di a taki sö kaa, nöö hën u tuu luku u seei lontu ko kai. Nöö a bigi da u poi, biga wa sabi undi fuu a ta taki.

²³Nöö wan fuu bi dë gaan mati u Masa Jesosi möön de oto, nöö a dë sindosindo leti a Masa Jesosi bandja dë. ²⁴Nöö hën Simon Petuisi njan wojo deën faa hakisi Masa Jesosi ee undi fuu a ta taki. ²⁵Hën di womi pusa ko möön zuntu ku ën hën

a taa: “Masa, undi fuu seei dë aki sa du di soni dë baa?”

²⁶Nöö hën a piki ën taa: “Fa i si mi o tuusi di bëëë a di baafu aki, nöö di sëmbe di mi o tëndëen da, nöö hën deën e.”

Nöö hën a tei di bëëë hën a tuusi ën a di baafu nöö hën a tëndëen da Judasi Isikaliotu, di mii u wan tata de kai Simon. ²⁷Nöö fa Judasi tei di bëëë dë, nöö wante hën di didibi subi nëen.

Nöö hën Masa Jesosi taki deën taa: “Womi, di soni di i si i ta pakisei fii du dë, nöö hopo go du ën wante e.”

²⁸Ma nöö fa u dee oto bakama dë sindosindo dë, nöö na wan fuu sabi faandi mbei Masa Jesosi fan ku ën sö. ²⁹So fuu mëni taa, awa, wë di Judasi hën ta tja di mönisaku da u, nöö a kandë Masa Jesosi mandëen faa go bai soni fuu njan di daka. Ee nasö kandë a musu tja möni go da dee penama u di köndë. Sö u bi pakisei.

³⁰Nöö di Judasi tei di bëë, nöö hën a hopo go a döo wante. Nöö di ten naandë ndeti ko kaa.

Aki Masa Jesosi ta fan ku Petuisi u wan soni a o du.

Mat. 26:31-35; Maik.

14:27-31; Luk. 22:31-34

³¹Nöö di Judasi go kaa, hën Masa Jesosi fan ku u dee otowan fika ku ën naandë taa: “Söö. Wë dee sëmbe, awaa di juu dou e, fu Mi di ko Libisëmbe Mii aki musu feni nëbai. Nöö na di dë nöö, ma a di soni di o pasa ku mi aki, nöö Gadu seei o feni nëbai tu. ³²Nöö fu di a o feni nëbai a mi, nöö hënseei o buta mi di Mii fëen aki ko feni möön hia nëbai eti, nöö wantewante seei a o du ën.”

³³Nöö hën a taa: “Dee mii o, a fika wan sati ten nöö fu mi ku unu dë aki eti. Woon ta hangi mi, ma wan o si mi möön. A o dë leti kumafa mi bi fan ku dee hedima kaa, nöö söseei mi o toona

fan ku unu aki taa ka mi o go nöö wan o sa ko dë.

³⁴“Nöö fa mi nango aki, nöö mi o manda unu a wan njunjun soni e. Wan si fa mi lobi unu nö? Wë nöö sö un musu lobi unu seei tu. ³⁵Biga te un ta lobi sö kaa, nöö hii sëmbe o si taa bakama u mi gbelin un dë e.”

³⁶Nöö hën Simon Petuisi hakisi ën taa: “Wë Masa o, naasë seei joo go disa u baa?”

Hën a piki ën taa: “Ka mi o go di pasi aki, nöö ja o sa ko ku mi eti, ma te bakaten ufö.”

³⁷Nöö hën Petuisi toona hakisi ën möön taa: “Ma wë Masa, faandi mbei ma sa ko ku i wante? Biga mi dë seei kabakaba fu mi lasi mi libi da i.”

³⁸Nöö hën Masa Jesosi piki ën taa: “Awa, i taa i sa lasi i libi da mi. Ma nöö haika. Fu tuutuu mi taki da i womi, taa ganian an o bai kanda seei di ndeti aki, ufö joo fia dii toon taa ja sabi mi.”

Sö Masa Jesosi fan ku Simon Petuisi te a kaba.

Aki Masa Jesosi ta kötö dee bakama fëen hati.

14 Nöö hën Masa Jesosi bia fan ku hii u dee bakama fëen tuu awaa, a taa: “Dee mii o, wan musu dë fukafuka e. Un ta futoou Gadu kaa, nöö un musu futoou mi tu. ²Biga ka mi Tata ta dë nöö kamian u libi sai dë te a hia. Ee an bi dë sö, nöö mi bi o taki ën da unu. ³Nöö mi o go ala go seeka kamian da unu te mi kaba, nöö mi o toona ko tei unu, be mi ku unu dë makandi ala. ⁴Nöö fa mi ta fan aki, un sabi di pasi u go dou ka mi nango, nasö nö?”

⁵Nöö hën Tomasi piki ën taa: “Wë Masa o, wa sabi naasë i nango seei, nöö unfu u sa du sabi di pasi baa?”

⁶Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Womi, misei wë da di pasi ku di tuu, ku di libi. Biga a mi nöö i sa feni di libi u teego ku

dee tuutuu soni dee an dë ganjan.” Nöö na wan sëmbe sa dou a mi Tata e, ee na mi tja i go nëen. ⁷Nöö ee un bi sabi mi tuu kumafa mi dë, nöö un bi o sabi mi Tata tu. Nöö fu kumutu a di ten aki, un sabi ën e, biga un si ën kaa.”

⁸Nöö hën Filipi taa: “Masa o, lei u di Tata nöö a tjika kaa.”

⁹Hën Masa Jesosi taa: “Ma womi Filipi, fu di ten mi dë ku unu aki, nöö ja sabi mi eti nö? Ja sabi taa di sëmbe di si mi, nöö mi Tata a si naandë kaa nö? Unfa i sa taki taa mi musu lei i di Tata möön? ¹⁰Ja kë biibi taa mi ku mi Tata dë di wan nö? Biga dee lei mi ta lei aki, nöö na mi abi de e, ma mi Tata hën abi de, nöö hën dë a mi ta wooko a mi liba.

¹¹“Biibi mi e baa, taa mi ku mi Tata dë di wan. Ma nöö ee di fan u mi taanga da i poi fii piki, nöö be i biibi mi nöö u dee foondo wooko dee i bi si mi ta du.

¹²“Nöö tuutuu soni mi ta taki da unu aki e, taa ee un abi biibi a mi liba nöö unu seei o ta du dee wooko mi ta du tu. Nöö möön gaan wooko seei woon sa du eti, biga mi nango a mi Tata. ¹³Nöö fa mi nango aki, nöö hiniwan soni di un ta hakisi mi Tata a mi në, nöö mi o ta du ën da unu. Nöö a di fasi dë mi, di Mii fëen aki, o tja nëbai ko da mi Tata.

¹⁴“Nöö mi taki da unu wan pasi möön e, taa hiniwan soni di un hakisi mi a mi në nöö mi o du ën da unu e, dee sëmbe.

Aki Masa Jesosi taki soni u di Akaa di a o manda ko.

¹⁵“Nöö un haika e. Ee wan sëmbe i lobi mi, nöö joo du dee soni dee mi ta manda i fii du. ¹⁶Nöö fa mi o go aki, nöö mi o begi mi Tata be a manda wan oto Sëmbe ko da unu, faa taanpu ku unu ta heepi unu. Nöö di Sëmbe i si dë, hën an o disa unu möönsö. Unu ku ën o dë fu nöömö. ¹⁷Nöö i sabi ambë dëen nö? Di Akaa u Gadu wë e, di ta lei unu soni gbe-

lin kumafa a dē tuutuu, nōō hēn wē mi o manda da unu.

“Ma nōō fa i si a o ko dē, nōō dee sēmbē u di goonliba aki dee an dē ku mi a wan sē, nōō de an o tei ēn u soni e. Biga de an o si ēn u de fusutēēn seei, de an o sabi ēn. Ma uun sabi ēn kaa, biga a ta dē ku unu fa u dē aki nōō abiti mōōn a o dē a unu hati ta tii unu. Un si?”

¹⁸ “Nōō fa mi nango aki, ma o disa unu a zengezenge kuma mihi di na a’ mama ku tata e, ma mi o toona ko a unu baka. ¹⁹ A fika wan sati ten eti, nōō dee sēmbē u di goonliba aki an o si mi mōōn, ma unu woon toona si mi baka. Nōō fu di mi o toona libi baka nōō sōseei unu seei o toona libi baka tu. ²⁰ Nōō a di ten dē ufō woon ko fusutan gbelin taa mi ku mi Tata an dē paatipaati mōōnsō, di wan nōō u dē. Sōseei tu woon ko si taa mi ku unu an dē paatipaati, di wan nōō u dē.

²¹ “Nōō mi taki e, di sēmbē di sabi andi ku andi mi mandēēn faa du nōō a ta piki mi buka, nōō di sēmbē dē, hēn lobi mi e. Nōō ee wan sēmbē i lobi mi sō, nōō sōseei mi Tata o lobi i tu. Nōō miseei o lobi i, nōō mi o hopo miseei da i fii sa ko sabi mi.”

²² Nōō fa a fan dē, hēn Judasi hakisi ēn soni, ma na di de kai Isikaliotu e. A hakisi taa: “Wē Masa o, faandi mbei u nōō joo hopo i seei da, ma ja o hopo i seei da hii mundu?”

²³ Hēn Masa Jesosi piki ēn taa: “Di soni mbei nō? Haika e. Di sēmbē di lobi mi, nōō hēn o ta piki mi buka a soni, nōō hēn mi Tata o lobi. Nōō mi ku mi Tata o ko tan ku ēn nōō woo hopo u seepi dēēn. ²⁴ Ma nōō ee wan sēmbē an lobi mi, an ta piki mi buka, unfa mi sa du hopo miseei dēēn? Biga hēn da a ta sōsō mi, nōō na mi wanwan nōō a ta sōsō, ma a ta sōsō mi Tata tu. Biga, dee soni mi ta konda aki, de an dē soni u mi e, ma de dē u mi Tata di manda mi ko aki.

²⁵ “Nōō hii dee soni aki sō tuu mi ta fan ku unu e baa, fu di mi dē ku unu aki eti. ²⁶ Ma te mi go, nōō mi Tata o manda di Akaa fēēn ko da unu a mi nē. Nōō hēn o ta lei unu hii soni. Fa i si a o ko dē, hii dee soni dee mi ta fan ku unu aki tuu kaa a o toona mbei un ko sabi de baka.

²⁷ “Nōō fa mi nango aki, di soni di mi ta disa da unu aki, hēn da kōtōhati. Nōō an o dē kuma di kōtōhati i ta feni a goonliba aki e. Nōō. Ma a o dē wan gbelingbelin kōtōhati kuma di miseei abi aki. Hēn mbei wan musu ta dē fukafuka fēēfēē e, baa.

²⁸ “Wē dee sēmbē, un jei fa mi bi taki da unu naandē taa mi o go ma mi o toona ko a unu baka. Wē ee un lobi mi tuutuu, nōō misikuma a sa suti da unu fu di a dē taa mi nango a mi Tata. Biga mi Tata hei mōōn mi.

²⁹ “Nōō mi ta konda dee soni aki da unu a fesi e, fu tee di juu dou de ko pasa, nōō woon ta biibi mōōn taanga. ³⁰ Ma nōō ma sa fan ku unu mōōn longi e baa, biga di hedima u di goonliba aki ta ko kaa, faa ko du ku mi. Ma fa i si a ta ko dē seei, ma an o feni na wan wojo soni a mi faa musu a’ leti a mi liba. ³¹ Ma nōō fu di dee sēmbē u di goonliba aki musu ko sabi gbelin taa mi lobi mi Tata, fēēn mbei baa ma ta biinga u mi puu miseei, ma mi ta hoi miseei tololoo a dee soni dee mi Tata buta da mi fu mi du. Da sō e, dee sēmbē.

“Wē nōō un hopo boo kumutu aki go.”

**Aki Masa Jesosi ta taki soni u
wan pau ku dee maun fēēn**

ku di fuuta a ta pai.

15 Nōō di juu u ku Masa Jesosi ta waka nango, nōō hēn a taki wan oto da u a wōdu fasi. A taa: “Wan sabi fa wan doloifi pau ta dē nō? A abi sōmēni maun nēēn sinkii. Wē sō nōō a dē a mi ku unu tu e.”

¹“Biga mi da di tuutuu doloifi pau, nöö mi Tata hën da di sëmbë di abi di goon. ²Nöö unu da dee maun u di pau. Wë nöö ee wan u dee maun u mi an ta pai, nöö mi Tata o djafu ën puu. Ma hiniwan maun di ta pai, nöö a o ta seekëën djafu faa musu toona pai möön hia njanjan. Sö e.

³“Ma nöö fa u dë aki, uun dë seekaseeka kaa e, fu di un tei dee fan mi bi fan ku unu. Nöö mi taki e baa, taa un fika namanama ku mi nöömö u di kaakiti u mi musu dë a unu. ⁴Biga un sabi taa ee wan paumaun an dë namanama a di pau sinkii nöö an o sa pai. Nöö sö nöö a dë ku unu tu e. Ee wan fika namanama ku mi, nöö wa o pai dee fuuta dee un musu pai.

⁵“Mi taki e, mi da di doloifi pau, nöö unu da dee maun u mi. Di sëmbë di i si ta fika namanama ku mi u di kaakiti u mi musu feni pasi wooko nëën, nöö a o dë kuma wan fuuta pau di ta pai njanjan te a hia. Biga söndö mi ja sa du na wan bumbuu soni möönsö.

⁶“Ee wan sëmbë an fika namanama ku mi, nöö a dë leti kuma wan paumaun di an ta pali. Dee lö maun dë, de ta djafu de puu tuwë go a wan së ala be de dëë. Nöö te wan pisi nöö de ta pii de tuwë a faja tjuma.

⁷“Ma ee un fika namanama ku mi fu di lei di mi ta lei unu aki ta feni pasi wooko a unu libi, nöö un sa hakisi hiniwan soni di un kë nöö woon feni ën e. ⁸Nöö a di fasi dë mi Tata o feni gaan nëbai e, dee sëmbë, ee di libi fuunu ta pai hia fuuta dëën. Nöö sëmbë o si tu taa unu wë da bakama u mi tuutuu.

⁹“Wë nöö mi taki da unu e, taa leti kumafa i si mi Tata lobi mi aki, nöö sö nöö miseei lobi unu tu e baa. Nöö be un ta fika a di kamian ka di lobi u mi sa dou a unu. ¹⁰Nöö un sabi fa fuun sa du fuun fika sö nö? Un musu ta piki mi buka a dee soni mi ta manda unu. Nöö ee un du

sö, nöö woon ta si di lobi u mi nöömö, leti kumafa mi ta si di lobi u mi Tata, fu di mi ta piki ën buka a dee soni a ta manda mi. Sö e.

¹¹“Nöö di soni mbei mi ta fan dee soni aki ku unu, fu di mi kë u di wai mi abi a mi hati aki musu dë a unu hati tu. Nöö mi kë u di wai dë musu dë ku telu fu nöömö.

¹²“Nöö mi o manda unu a wan soni aki, dee sëmbë. Un musu ta lobi unu na unu e, leti kumafa i si mi ta lobi unu aki.

¹³Biga na wan sëmbë sa lobi sëmbë ku sö wan gaan lobi kuma di sëmbë di o lasi ën libi fëën mati hedi. Un si? ¹⁴Nöö mi ku unu o dë mati, ee un ta du dee soni dee mi ta manda unu fuun ta du.

¹⁵“Fa u dë aki ma ta kai unu futuboi möön e. Biga wan futuboi an ta sabi soni fëën masa wan bëtë. Ma mati mi ta kai unu. Biga hii dee soni dee mi jei a mi Tata tuu mi tei konda da unu finifini. ¹⁶Nöö fa i si un ko dë mati u mi aki, na unu wë bi tei mi e, ma mi bi pii unu tei. Nöö mi buta unu fu di libi fuun musu pai hia fuuta di o tan fu nöömö. Nöö te a dë sö kaa, nöö hiniwan soni di un hakisi mi Tata a mi në, nöö a o da unu ën.

Aki Masa Jesosi ta bai dee bakama fëën a di fa sëmbë

o du ku de.

¹⁷“Nöö mi ta manda unu taa be un ta lobi unu na unu e, baa. ¹⁸Biga fa dee sëmbë u goonliba sai dë, de an dë ku Gadu a wan së, nöö de an o lobi unu möönsö. De o buuse unu seei. Ma nöö an musu dë gaan soni da unu e, biga un musu mëni taa mi fosu de bi buuse kaa bifö unu. ¹⁹Ee un bi dë ku de a wan së, nöö de bi o lobi unu seei kuma sëmbë u de. Ma wan dë sö, biga mi pii unu puu a de dendu tja ko buta a mi së, nöö hën mbei de an sa si unu a wojo seei.

²⁰⁻²¹ “Wan mēni fa mi bi fan ku unu möön nō, taa wan futuboi an hebi möön hēn Masa. Wē nōō leti kumafa i si sēmbē ta sitaafu mi aki, nōō sō nōō de o ta sitaafu unu tu fu mi hedi. Nōō di soni mbei de o du sō, fu di de an sabi taa Masa Gadu hēn manda mi ko a goonliba aki. Ma nōō kumafa i si so sēmbē dē a de dendu ta piki mi buka, nōō sō nōō de o ta piki unu buka tu e.

²² “Fa dee sēmbē dee an dē ku Gadu a wan sē sai dē, ee ma bi ko a goonliba aki ko fan ku de, nōō an bi o dē taa de du hogi. Ma nōō fa u dē aki, de an sa fia. Biga mi fan ku de kaa, nōō hēn de buuse mi seei. ²³ Nōō ee wan sēmbē buuse mi, nōō mi Tata seei a buuse tu e. ²⁴ Ee ma bi du gaan foombo soni a de dendu di na wan sēmbē u goonliba aki bi sa du, nōō an bi o dē hogi sō ee de an kē piki mi. Ma mi du de, de si, ma tōkuseei de ta buuse mi ku mi Tata tuu. Fēen mbei di zōndu u de hebi sō.

²⁵ “Ma nōō fa i si di soni ta pasa aki sō, nōō a kai ku di soni di dē sikifisikifi a di Buku u Gadu, di de taa de ta tei ta tii libi u de naandē. Biga a taa:

De ta buuse mi seei, ma an dē taa soni wē mi du de e.

²⁶ “Ma nōō te mi o go a mi Tata, nōō mi o manda di Sēmbē mi bi taki dē da unu e, faa ko taanpu ku unu. Hēn da di Akaa di ta mbei sēmbē ko sabi hii soni gbelingbelin leti fa a dē. A Gadu seei a o kumutu, nōō a o ta konda soni u mi. ²⁷ Nōō unu seei o ta konda soni u mi tu, biga a seti u di wooko hēn mi ku unu bi dē kaa fu te kisi fa u dē aki.”

Aki Masa Jesosi ta fan soni möön u di Akaa fēen di

a o manda ko.

16 Hēn Masa Jesosi ta fan ku u dee bakama fēen eti, a taa: “Dee sēmbē o, mi ta konda dee soni aki da unu

a fesi e, fu bakaten wan musu buuja te un disa u biibi a mi liba. ² Biga dee hedima o puu unu a dee keiki u de. A o ko dē sō taa kii seei de o ta kii unu, nōō de o ninga taa Gadu wē de ta heepi fa de ta du dē. ³ Ma di soni mbei de o du sō, fu di de an sabi mi Tata, nōō de an sabi ambē da mi tu. ⁴ Nōō mi ta konda dee soni aki da unu a fesi, fu te di juu dou de ko pasa nōō an o bigi da unu poi. Biga woon toona mēni taa sō mi bi taki da unu kaa.

“Nōō ma bi ta konda dee soni aki da unu fu di mi bi dē ku unu eti. ⁵ Ma awaa mi o toona go a di Sēmbē di manda mi ko aki baka. Ma nōō na wan fuunu ta hakisi mi möönsō ee naasē mi nango. ⁶ Ma fu di mi ta fan dee soni aki ku unu, nōō mi si taa hati fuunu dē fukafuka te na soni.

⁷ “Ma mi taki da unu gbelin, dee sēmbē, taa a dē wan gaan heepi da unu fa i si mi nango aki. Biga ee ma go, nōō di Akaa u Gadu di mi o manda u ko taanpu ku unu, nōō an o sa ko e. Ma te mi go kaa, nōō mi o mandēen da unu. ⁸ Nōō te a ko, nōō a o ta lei dee goonliba sēmbē aki taa de an saandi da hogilibi e, de an saandi da letilibi, de an sabi u wegi soni kuutu tu.

⁹ “Nōō di soni mbei mi taa de an saandi da hogilibi, biga de an kē biibi mi möönsō. ¹⁰ Nōō di soni mbei mi taa de an saandi da letilibi, biga mi libi leti tee mi sa toona go a mi Tata ka dee libisēmbē u goonliba aki an sa si mi möön seei. Sō mi libi leti tjika, ma de an si ēn möönsō. ¹¹ Nōō di soni mbei mi taa de an sabi u wegi soni. Wē biga Gadu kuutu di hedima u de te a buta dēen taa a o feni sitaafu u nōömō, ma tōku de ta waka nēen baka eti.

¹² “Wē mi abi hia soni möön u konda da unu e, dee sēmbē, ma wan o sa fusutan de eti. ¹³ Ma te di Akaa ko, di ta lei soni leti kumafa a dē „a Gadu wojo,“, nōō a o mbei i ko sabi hii soni kumafa a dē. Biga fa a o ko naandē, an o tei soni fēen

seei konda, ma dee soni dee a jei a mi ku mi Tata, nöö de a o ta taki. Nöö a o fan ku unu a dee soni liba dee dë u ko eti.

¹⁴“Fa a o ko dë, nöö a o mbei un si di hei ku di nëbai di mi abi e. Biga a o ta tei dee soni u mi ta konda da unu finifini fuun sabi de. ¹⁵Nöö hii soni di mi Tata abi dë u mi kaa, hën mbei mi taa di Akaa o tei a dee soni u mi faa lei unu.”

¹⁶Hën Masa Jesosi toona taki da u möön taa: “Abiti möön wan o si mi möön baa, ma nöö te wan pisi woon toona si mi baka.”

¹⁷⁻¹⁸Nöö hën di u jei a taki sö, hën u bia ta hakisi u na u makandi taa: “Womi, andi da di soni di a ta fan naandë taa abiti möön wa o si ën möön, ma te wan pisi nöö woo toona si ën baka? Andi a ta fan dë taa a nango nëen Tata? Andi seei a kë taki di a taa ‘Abiti möön’? Wa saandi a ta taki e.”

¹⁹Nöö hën Masa Jesosi si taa u kë hakisi ën soni fëen, hën a taa: “Fa un ta fan ku unu seei sapisapi naandë, fu di mi taki taa abiti möön wan o si mi möön, nöö te wan pisi woon toona si mi baka, hën ta toobi unu sö nö? ²⁰Wë un haika e. Fu tutuu mi taki da unu gbelin taa dee sëmbë dee an dë ku mi a wan së, de o ta wai seei, ma unu, woon dë ku gaan fuka ta këë ta kusumi te na soni. Ma nöö wan fëëë e. Di fuka i si woon ta fuka naandë o bia ko wan gaan wai seei da unu.

²¹“Wan sabi fa a dë te wan mujëë dë ku bëë nö? Te di juu fëen kisi faa pali, nöö di bëë ta njan mën seei, ma te a pai kaa nöö an ta mën di fuka naandë möön. Wai nöö a ta wai fu di a pai wan mii.

²²“Nöö sö nöö a o dë ku unu tu e baa. Fa i si un sai naandë, nöö un dë ku gaan fuka seei a unu hati fu di mi taa mi nango. Ma mi o toona si unu baka e, nöö di juu dë woon bia ta wai seei. Nöö na wan sëmbë o sa puu di wai dë a unu hati möön. ²³Nöö di juu naandë, nöö wan o ta hakisi dee lö hakisi dë möön tu.

“Nöö mi taki e baa, taa hiniwan soni di woon begi mi Tata a mi në, nöö woon feni ën e. ²⁴Te kisi kumafa u dë aki, wan hakisi na wan soni a mi në eti. Ma nöö fuun seti hakisi awaa nöö woon feni, nöö di wai fuunu o ko dë telutelu awaa.

²⁵“Dee sëmbë o, fa mi ta fan ku unu aki, nöö mi ta fan ku unu a nongö fasi nöö. Ma nöö wan juu o ko di ma o ta konda soni da unu a sö wan fasi möön. Ma mi o ta fan ku unu limbolimbo seei awaa ta lei unu soni u mi Tata. ²⁶Nöö di juu dë, nöö unu seei o ta begi ën soni awaa a mi në. An o dë u mi nöö musu ta begi ën da unu möön. ²⁷Biga mi Tata lobi unu, fu di un lobi mi nöö un ta biibi taa nëen mi kumutu ko aki. ²⁸Nöö sö a dë tuu e. Biga a mi Tata mi kumutu ko a goonliba aki, nöö awaa mi o toona go nëen baka.”

²⁹Nöö di a fan sö, nöö hën u taa: “Aaa, u si taa i ta fan ku u limbolimbo awaa tuu. Ja ta fan ku u a nongö fasi möön. ³⁰Nöö u ko si tu taa an dë fanöudu fu wan sëmbë musu hakisi i soni biga i sabi hii soni kaa. Hën mbei u ta biibi taa a Gadu i kumutu ko.”

³¹Hën a piki u taa: “Awa, un ta biibi tuu. ³²Ma nöö un haika e. Wan juu o ko nöö a ta ko seei zaaa kaa, di unu tuu seei o paaja disa mi wanwan tö. Hiniwan fuunu o go fëen nëen wosu. Ma nöö ma ta dë mi wanwan möönsö e, biga mi Tata ta dë ku mi nöömö.

³³“Sö wë e, dee sëmbë. Mi tei dee soni aki konda da unu baa, fuun sa abi kötöhati fu di un nama ku mi. Biga a di goonliba aki fuka ku sitaafu dë nëen. Ma wan lasi hati e, biga mi wini hii soni a di goonliba aki kaa.”

Aki Masa Jesosi ta begi.

17 Nöö di Masa Jesosi fan sö ku u te a kaba kaa, nöö hën a hopo wojo luku liba. Hën a taa: “Wë Taata o, ja si di juu dou. Nöö mi begi i taa a di soni

di o pasa aki, nöö fii mbei dee sëmbë u goonliba aki ko si di waiti di dë a di Mii fii aki e, nöö di waiti di i seei abi o ko a döö tu. ² Wë biga i da mi taki a hii sëmbë liba kaa, fu mi sa da dee sëmbë dee i da mi di libi u teego. ³ Nöö andi da di libi u teego? Hën da u de ko sabi i, di wan kodo tuutuu Gadu u mundu ku mi, Jesosi Keesitu, di i manda ko a goonliba aki.

⁴ “Nöö fa i manda mi ko aki, nöö mi mbei libisëmbë si di hei ku di waiti di i abi o. Biga di wooko di i da mi u mi du nöö mi kabëën. ⁵ Wë nöö di i si a dë sö kaa, nöö be mi toona ko a i e, Taata, u mi sa toona feni di hei ku di waiti baka di mi ku i bi abi makandi ufö di goonliba aki mbei.

⁶ “Wë nöö luku dee sëmbë aki dee i tei a dee oto sëmbë u goonliba dendu da mi. Mi mbei de ko sabi fa i dë e. De bi dë fii kaa, nöö hën i tei de hën i da mi de. Nöö de an disa dee wöutu fii e, Taata. De piki de hoi seei. ⁷ Nöö hën mbei de ko sabi gbelin taa hii dee soni dee i da mi, nöö a i de tuu kumutu. ⁸ Biga mi konda dee wöutu fii da de, nöö de tei de. Nöö hën wë de ko sabi gbelingbelin taa aai, a i mi kumutu. De biibi seei taa i manda mi ko aki.

⁹ “Nöö fa mi ta begi i aki, Taata, nöö mi ta begi da dee sëmbë dee i da mi aki. Ma ta begi da dee oto sëmbë u goonliba dee an dë ku u a wan së e. Nönö. Biga dee i si aki, nöö de wë da fii. ¹⁰ Biga hii dee soni mi abi, nöö de dë fii, nöö hii soni i abi nöö de dë fu mi. Nöö fa i si dee disi dë aki, nöö de o ta mbei oto sëmbë si di waiti di mi abi, hën wë mbei mi ta begi da de sö. ¹¹ Biga ma o dë a goonliba aki möön. Mi ta ko a i kaa, ma de o dë aki eti. Taata, fa i si i dë fii limbolimbo söndö föutu dë, nöö i tjubi dee sëmbë dee i da mi aki ku di kaakiti u di në fii o, be de dë di wan makandi leti kumafa mi ku i dë di wan aki.

¹² “Hii di ten mi bi dë ku dee sëmbë aki, nöö mi bi ta tjubi de ku di kaakiti fii në. Mi bi ta luku de seei fu de an kumutu a di pasi. Fëën mbei na wan u de lasi, boiti di hogi wan di i si fasi fëën tjëën go kaba a sösö naandë, u di soni di Buku fii taki musu ko tuu.

¹³ “Ma nöö awaa mi ta ko a i, Taata. Nöö mi ta fan dee soni aki fu di mi dë a goonliba eti. Biga mi kë u dee sëmbë aki musu abi di wai di mi abi aki tuu ku telu a de hati. ¹⁴ Hii di juu ten mi dë ku de aki, nöö mi bi ta da de dee wöutu fii, hën mbei dee oto sëmbë u di goonliba aki ta buuse de sö. Biga de an dë ku de a wan së a dee hogi de ta du, leti kumafa i si miseei an dë ku de a wan së tu.

¹⁵ “Ma nöö ma ta begi fii puu de a goonliba e. Nönö. Ma mi kë fii tjubi de be di didibi an musu wini de. ¹⁶ Biga na sëmbë u di goonliba aki de dë möön e, leti kumafa mi seei an dë sëmbë u di goonliba aki tu. ¹⁷ Nöö mi begi i, Taata, fii lei de di Wöutu fii, be de si soni gbelingbelin kumafa a dë tuutuu, nöö de o ko dë apaiti da i söndö föutu. Biga di Wöutu fii hën da di Tuu.

¹⁸ “Nöö leti kumafa i si i manda mi ko a goonliba aki, nöö sö nöö mi ta manda dee sëmbë aki go a goonliba tu, fu de ta lei sëmbë soni fii. ¹⁹ Nöö fu de hedi mi ta buta miseei ku telu a i maun fu de si, nöö deseei o buta deseei ku telu a i maun tu söndö ganjan.

²⁰ “Ma nöö na dee sëmbë aki nöö mi ta begi da e, Taata. Ma mi ta begi da dee sëmbë tu dee o jei di buka a de nöö de bia ko biibi. ²¹ Taata o, mi begi i gaantangi, be de tuu ko dë wan makandi e, leti kumafa mi ku i dë wan aki. Sö u ku de tuu musu dë wan makandi. Biga ee a dë sö kaa, nöö dee oto sëmbë u goonliba o ko sabi awaa taa aai, i manda mi ko aki tuu.

²² “Fa mi ku i dë aki, i bi da mi sö wan hei taa mi ku i sa dë di wan. Nöö mi ta

toona da dee i si aki di wan seei hei dē tu, fu de dē di wan makandi. ²³Nöö mi o dē a de dendu, nöö joo dē a mi dendu, nöö sö u tuu o dē di wan makandi. Nöö te a ko sö kaa, nöö dee oto sēmbē u goonliba o ko sabi gbelingbelin taa i manda mi ko aki. Nöö de o ko si tu taa i lobi dee sēmbē fii naandē leti kumafa i lobi mi aki.

²⁴“Nöö Taata, fa mi ta begi i aki, nöö mi kē dee sēmbē i buta a mi maun aki musu ko dē ku mi ka mi dē e, be de sa si di waiti ku di hei di i da mi. Biga i bi lobi mi bifö i mbei di goonliba seei.

²⁵“Taata, fa i ta du soni ku leti tjika naandē, nöö dee oto sēmbē u di goonliba aki an sabi i e. Ma nöö mii sabi i. Nöö dee sēmbē i da mi aki nöö deseei ko sabi taa i manda mi ko aki. ²⁶Fa mi ku de bi dē aki, mi mbei de ko sabi i gbelin kumafa i dē, nöö mi o ta mbei de ko sabi i möönmöön eti. Biga te de sabi i kumafa i dē kaa, nöö de o ta lobi deseei ku di wan seei lobi di i si i ta lobi mi aki. Nöö miseei o dē a de dendu tu ta tii de.”

Sö Masa Jesosi fan ku en Tata tefa a kaba.

Aki de kisi Masa Jesosi.

Mat. 26:47-56; Maik.

14:43-50; Luk. 22:47-53

18 Nöö hēn di Masa Jesosi begi sö te a kaba, hēn u ku en kumutu dē, hēn u pasa di kiiki de kai Gidilon go a di oto sē tela. Nöö ala wan djai dē ku wanlō hia pau, nöö hēn u go a di djai dē dendu.

²Ma nöö Judasi, di sēmbē di o sei Masa Jesosi, nöö a bi sabi di kamian naandē bunu kaa, biga u ku Masa Jesosi bi lobi u ko makandi naandē. ³Nöö hēn u sai dē te wan pisi, hēn u si Judasi ta ko ku wanlō hia sodati, ku wanlō siköutu dee ta wakiti a di Wosu u Gadu a Jelusalen dē. Nöö fa de ta ko dē, nöö dee Gaan Begima ku dee Faliseima, de wē manda de nöö de ta ko ku feti soni a maun, so

sēmbē ta tja falambo, so sēmbē dē ku lampu, biga a bi dē ndeti.

⁴Ma nöö Masa Jesosi bi sabi hii dee soni dee o pasa ku en kaa, nöö hēn a waka go miti ku de. Hēn a hakisi de taa: “Ambē un ta suku sö?”

⁵Hēn de taa: “Jesosi u di köndē de kai Nazalēti.”

Hēn a piki de taa: “Wē mi disi kaa.” (Nöö fa dee sēmbē ta fan dē, nöö Judasi di kōnkuma bi dē leti dē.)

⁶Nöö di Jesosi piki de sö, nöö hēn de tuu hai baka naki de na de tuwē a goon.

⁷Hēn a toona hakisi de möön taa: “Ambē da di sēmbē un ta suku?”

Hēn de taa: “Jesosi u Nazalēti.”

⁸Hēn a piki de taa: “Wē mi bi piki unu kaa taa miseei disi wante. Nöö ee mi un ta suku, nöö un disa dee oto sēmbē aki be de go u de.”

⁹Nöö da sö di wöutu ko leti kumafa a bi taki taa:

Dee i bi da mi, na wan u de mi lasi möönsö.

¹⁰Nöö wan u dee sēmbē ko dē de kai Malikusi. A dē wan futuboi u di Kaba Hei Begima. Nöö fa i si u mbei dē, nöö hēn Petuisi hai di sēufangi fēen valau puu nëen dosu, hēn a koti wan sē jesi u di sēmbē dē belim puu tuwē a goon dē.

¹¹Hēn Masa Jesosi bai en taa: “Nönö womi. Tuusi di ufangi fii nëen dosu baka. Di soni di mi Tata da mi u mi bebe aki, ma musu bebēen tuu ku telu nö?”

Aki de tja Masa Jesosi go a

di Gaan Begima.

Mat. 26:57-58; Maik.

14:53-54; Luk. 22:54

¹²Nöö di juu dē, hēn dee hia sodati ku di hedima u de ku dee siköutu u dee Dju hedima, hēn de kisi Masa Jesosi awaa. Hēn de tai en maun te de kaba. ¹³Hēn de tjēen go a di wosu u wan tata de kai

Ananasi. Nöö di Ananasi dë, hën bi dë di Kaba Hei Begima a fesi ufö Kajafasi, nöö Kajafasi tööu ku wan mujëë mii fëën. ¹⁴(Nöö Kajafasi hën wë bi da di sëmbë di bi da dee hedima u Dju lai a di kuutu taa, ka u hii di nasiön tuu kaba a sösö nöö a möön bunu wan kodo sëmbë nöö dëdë.)

Aki Petuusi fia taa an sabi

Masa Jesosi.

Mat. 26:59-75; Maik.

14:55-72; Luk. 22:55-71

¹⁵Nöö fa de kisi Masa Jesosi tja go naandë, nöö Simon Petuusi ku wan oto bakama bi dë tee a baka ala ta waka ta ko. Nöö di bakama naandë, di Kaba Hei Begima bi sabi ën kaa, fëën mbei de dëën pasi faa go ku Masa Jesosi a di djai dendu. Ma Petuusi hën a fika a döo naandë. ¹⁶Nöö hën wë di oto bakama dë toona go fan ku di mujëë mii ta watji a di dööbuka, nöö hën a mbei Petuusi pasa ko a di djai dendu tu.

¹⁷Nöö hën di mujëë mii hakisi Petuusi taa: “Womi, na i da wan u dee bakama u di sëmbë de tja ko aki nö?”

Hën Petuusi piki taa: “Nönö, na mi e.”

¹⁸Nöö fa de dë a di djai dendu a di ndeti dë, nöö kamian bi kötö, hën de mbei wan faja buta dë ta këndë. Dee wookoma ku dee siköutu tuu sai naandë, hën Petuusi seei go ta këndë faja ku de tu.

¹⁹Nöö di juu naandë, de bi tja Masa Jesosi go a di awoo Kaba Hei Begima de kai Ananasi kaa. Nöö hën Ananasi ta hakisi ën peipei soni fuu dee bakama fëën, ku di lei a abi ta lei sëmbë a di köndë.

²⁰Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Wë fa i ta hakisi mi dee soni aki, wë hibiwan juu mi bi ta lei sëmbë a lanti wajaa. Biga mi bi nango a hii dee keikiwosu te dou ku di Wosu u Masa Gadu tuu, ka hii dee Dju sëmbë ta ko makandi. Nöö na tjubitjubi

mi bi ta du ën. ²¹Wë nöö na mi i musu hakisi. Hakisi dee sëmbë dee bi ta haika dee fan u mi naandë, biga misikuma de musu sabi andi da dee soni mi bi ta lei de.”

²²Nöö fa a fan dë, hën wan u dee wak- itima di bi dë zuntu ku ën dë, hën a dëën wan baaimaun a bandjajesi dë kpaat taa: “Sö joo piki di Kaba Hei Begima nö?”

²³Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Womi, ee mi taki wan hogi soni, nöö lei mi di hogi mi taki. Ma ee mi fan leti, nöö andi mbei i naki mi u du?”

²⁴Nöö fa a fan naandë, nöö hën de disa di taki, hën Ananasi mandëën taitai maun go a Kajafasi awaa.

²⁵Nöö di juu dë, Simon Petuusi dë fëën taanputaanpu naandë ta këndë di faja eti. Te wan pisi hën de bia ko ta hakisi ën möön taa: “Wë womi, na i da wan u dee bakama u di sëmbë naandë nö?” Hën a fia taa: “Nönö, nönö, na mi e!”

²⁶Nöö wan futuboi u di Kaba Hei Begima sai dë. A dë famii u Malikusi di Petuusi bi koti ën jesi, nöö hën a hakisi ën taa: “Tan. Wë womi o, na i ku ën mi bi si a di djai ala ö?”

²⁷Nöö hën Petuusi toona fia möön taanga taa: “Nönö hön, na mi da di sëmbë di i bi si dë e!”

Nöö hën wantewante dë hën ganian bai kanda.

Aki de tja Masa Jesosi go

a Gaama Pilati.

Mat. 26:59-66, 27:1-2, 11-14; Maik.

14:55-66, 15:1-5; Luk. 22:66-23:5

²⁸Nöö hën baka u di dë, hën de ku- mutu a Kajafasi. Hën de tja Masa Jesosi go a di kuutuwasu u dee Loomë sëmbë dee ta tii di köndë. Naandë wan Gaama de kai Pilati ta dë, di dee Loomë lanti buta ta tii di köndë. Nöö di juu dë a bi dë mamate biten. Nöö abiti möön di Pasika o kai, nöö fëën mbei dee hedima u Dju

an sa go a di kuutuwasu, biga an dē wosu u dee Dju. Nöo de an kē poi di tjina taa de go a wan wosu na u Dju sēmbē, biga de kē hoi deseei limbolimbo u de sa njan di daka. ²⁹ Fēen mbei Gaama Pilati musu ko a de a döo.

Nöo di a ko dou, hēn a hakisi de taa: “Wē un hogi di sēmbē aki du mbei un tjēen ko a mi aki?”

³⁰ Nöo hēn de piki ēn taa: “Hön, nönö. Wē di soni dē an dē u hakisi. Wē biga ee an bi dē wan sēmbē di ta du hogi, nöo wa bi o tjēen ko da i aki.”

³¹ Nöo hēn di Gaama taa: “Sö nö? Wē nöo di a dē sö kaa, nöo be unu seei tei ēn tja go kuutu ku dee wēti fuunu.”

Nöo hēn de piki ēn taa: “Wē nönö, wa sa kuutu ēn e, biga un dee Loomē lanti an ta da u pasi u kii sēmbē!”

³² Nöo di soni mbei a musu pasa sö. Biga Masa Jesosi bi pindja de kaa taa de an o kii ēn kumafa dee Dju sēmbē ta kii sēmbē, hēn mbei de bi musu tjēen go da di Loomē Gaama fu hēn musu mandēen go kii.

³³ Nöo hēn Pilati toona go a di kuutuwasu, hēn a kai Masa Jesosi ko nēen. Hēn a hakisi ēn taa: “Wē nöo i da di könu u dee Dju sēmbē tuu nö, kumafa de ta taki taa i taki?”

³⁴ Hēn a piki ēn taa: “Wē fa i ta hakisi mi aki, na un fasi i ta mēni ēn? A di fasi i seei ta mēni u könu, naa a di fasi dee Dju ta mēni ēn?”

³⁵ Hēn Gaama taa: “Hön, ambē? Mi da Dju nö? Unfa mi sa mēni ēn a Dju fasi? Na dee sēmbē fii seei ku dee Gaan Begima fii tja i ko a mi aki nö? Nöo hēn mi ko hakisi i andi da di soni di i du mbei de tja i ko aki?”

³⁶ Hēn a piki ēn taa: “Wē de taa mi ta mbei miseei könu. Wē ma di Könu Tii u mi an dē wan tii kuma di u dee sēmbē u di goonliba aki e. Biga ee a bi dē sö, nöo dee futuboi u mi bi o hopo heepi mi feti fu dee Dju hedima an bi musu kisi

mi tja ko aki. Ma nöo di tii u mi, na a di goonliba aki a kumutu e.”

³⁷ Nöo hēn Gaama piki ēn taa: “Söö. Wē nöo hēn da i ta piki taa i dē könu.”

Hēn Masa Jesosi taa: “Awa, mi da wan könu tuu. I a’ leti a di dē. Ma boiti di dē, di soni mbei de pai mi ko a di goonliba aki, fu mi sa lei sēmbē andi da tuu ku andi da ganjan. Nöo hibiwan sēmbē di kē jei tuutuu soni, nöo a o haika andi mi ta fan.”

³⁸ Nöo hēn di gaama taa: “Ambē tjika u sabi andi da di tuu?”

Nöo fa de fan naandē, nöo hēn Gaama Pilati toona go a döo a dee hedima u Dju ala, hēn a taa: “Wē mi suku föutu a di womi te mi wei. Ma feni soni nēen möönsö u mi musu kuutu ēn. ³⁹ Ma nöo un sabi nö? Un bi guwenti fu te Pasika kai, nöo mi lusu wan sēmbē di dē a dunguwasu da unu. Nöo unfa fēen un mēni? Un kē mi lusu di könu fuunu aki da unu nö?”

⁴⁰ Nöo fa a fan dē, nöo hēn de tuu kai olo taa: “Ambē? Nēen i musu lusu e! Balabasi, hēn fii lusu!”

Nöo di Balabasi dē, a bi dē a dunguwasu fu di a bi dē wan sēmbē ta tja toobi ko a di köndē.

Aki de manda Masa Jesosi go kii.

Mat. 27:15-31; Maik.

15:6-20; Luk. 23:13-25

19 Nöo hēn Gaama Pilati manda sēmbē, de wipi Masa Jesosi wan hogi wipi. ² Nöo baka u di dē, hēn dee sodati tei wan tatai ku maka kuma agbago maka djangadjanga hēn de lolu ēn mbei kuma könu kaapusa te de kaba, hēn de tuusi ēn a Masa Jesosi hedi. Nöo hēn de tei wan baau djakiti langa wan kumafa könu ta bisi, hēn de bisi ēn dēen te de kaba. ³ Nöo hēn de nango nēen ta mbei ēn fa taa: “Odi o, könu u dee Dju, odi o!” Hēn de ta naki ēn nēen bandjajesu ku ēn fesi tuu.

⁴Nöö hën di gaama toona go a döo a dee hedima u Dju, hën a taa: “Wë un haika, mi o toona tja di sëmbe ko da unu e. Biga mi, ma feni na wan föutu nëen möönsö fu mi sa dëen sitaafu.”

⁵Nöö fa a fan dë, nöo hën a mbei de tja Masa Jesosi ko a döo da de. A dë ku di langa djakiti nëen sinkii, ku di maka kaapusa nëen hedi.

Hën di gaama taki da de taa: “Un luku di womi. Hën wë disi e.”

⁶Ma nöo di dee Gaan Begima ku dee siköutu u de si ën, hën de bai kai wan gaan wolo taa: “Un kii ën oo! Un pekëen a lakpa pau kii! Un pekëen a lakpa pau kii!” „Biga a sö wan fasi dee Loomë sëmbe bi guwenti u kii dee sëmbe ta du hogi a di köndë a di ten dë.”

Nöö hën di gaama piki taa: “Mi? Na mi e! Ee a lakpa pau un kë kii ën, nöo be unu seei tjëen go hëngi kii, biga ma feni föutu nëen möönsö.”

⁷Hën dee Dju bai piki taa: “Ja feni föutu nëen nö? Wë haika, u abi wan wëti nöo di wëti taa ee wan sëmbe ta mbei hënseei Gadu nöo a musu dëdë. Wë nöo di womi aki taa hën da Miii u Gadu, nöo hën mbei a musu dëdë e!”

⁸Wë nöo di di gaama jei de fan sö, nöo a ko möön fëëë seei. ⁹Hën a toona go a di kuutuwoosu dendu, hën ku Masa Jesosi, hën a hakisi ën taa: “Wë, ambë seei da i? Naasë i kumutu ko aki?” Ma Masa Jesosi an piki ën na wan soni.

¹⁰Hën Gaama taa: “Ja kë piki mi nö? Ja sabi di makiti di mi abi aki nö, taa mi sa lusu i be i go, ee nasö mi sa mbei de peka i a lakpa pau kii?”

¹¹Hën Masa Jesosi piki ën taa: “Wë nönö, ja sa abi sö wan makiti a mi liba, ee na Gadu hën da i ën. Fëen mbei di sëmbe di i si tja mi ko da i aki, hën du di möön gaan hogi.”

¹²Wë nöo di di gaama jei a fan sö, nöo hën a ta suku wan baaku nöömö faa sa lusu ën. Ma nöo dee hedima u Dju an dë

nëen. De ta bai wolo seei taa: “Kaba! Ee i lusu di sëmbe aki go, nöo i ku di Gaan Könu a Loomë o ko a wan gaan toobi e. Biga ee wan sëmbe ta mbei hënseei könu nöo hën ku di Gaan Könu dë gaan felantima!”

¹³Wë nöo di Gaama Pilati jei fa de fan dë, hën a mbei de toona tja Masa Jesosi ko a di djai möön. Hën a go sindo a di kuutubangi fëen awaa faa koti di taki. Nöö di kuutubangi dë a wan hei sitonu liba. Mbei de mbei di kamian dë, nöo a di Dju töngö de kai ën Gabata. ¹⁴Nöö di ten di soni aki ta pasa, nöo a bi dë kuma nëngi juu mamate sö. Nöö de ta seeka seei u de njan di Pasika daka di o kai dë.

Nöö hën di gaama taki da dee hedima u Dju taa: “Wë un luku di könu fuunu aki e!”

¹⁵Ma nöo de an sa jei di soni dë. Hën de bai taa: “Un tjëen puu dë. Un tjëen puu dë. Un pekëen a lakpa pau kii!”

Hën a taa: “Di könu fuunu, hën u musu peka a lakpa pau kii nö?”

Hën dee Gaan Begima bai piki taa: “Wa a’ oto könu a u liba möönsö e, möön leki di Gaan Könu a Loomë!” ¹⁶Nöö di Gaama Pilati jei de taki sö, nöo hën a da de Masa Jesosi awaa fu de tja go peka kii.

Aki de peka Masa Jesosi

a di lakpa pau.

Mat. 27:32-44; Maik.

15:21-32; Luk. 23:26-43

Nöö hën dëë sodati tei ën, hën de ku ën ta waka nango. ¹⁷Nöö fa de nango dë, hënseei ta tja di lakpa pau fëen ku taanga nango ka de o pekëen kii. Nöö hën de nango te de go dou a di kamian de kai Hedibonu. A Dju töngö de kai ën Golugata. ¹⁸Nöö naandë sö de go pekëen a di lakpa pau te de kaba. Nöö de peka tu oto sëmbe a lakpa pau di daka dë tu.

Hën de hopo de taanpu a pë nöö Masa Jesosi dë a de mindi.

¹⁹⁻²⁰ Ma nöö di gaama bi mbei de sikifi wan soni peka a di lakpa pau u Masa Jesosi, nöö de sikifi ën a dii pei tōngō: a dë a di Alamaiki tōngō di u dee Dju sēmbē ta fan, a dë a Latein, a dë a Giiki, a taa: JESOSI FU NAZALĒTI, DI KŌNU U DEE DJU SĒMBĒ, HĒN DISI. Nöö di kamian ka de peka Masa Jesosi a di lakpa pau naandë, a dë zuntu ku Jelusalen, nöö sōmēni u dee Dju sēmbē ta waka ta pasa dë, nöö de ta lesi di sikifi di dë a di lakpa pau.

²¹ Nöö hën dee Gaan Begima go ta mbei toobi ku Gaama Pilati taa: “Ja bi musu sikifi ën sō taa hën da di kōnu fuu dee Dju sēmbē e. Ma i bi musu sikifi taa, hën bi ta mbei taa a dë kōnu fuu.”

²² Nöö hën di Gaama bai de taa: “Un disa mi e! Di soni mi sikifi naandë, a fika sō.”

²³ Wë nöö di dee sodati peka Masa Jesosi te de kaba kaa, hën de tei dee bisi fëen hën de paati de a fō pei, hiniwan sodati ku fëen. Ma nöö di gaan djapona fëen di de bi mbei ku telu sōndō miti, hën nöö fika. ²⁴ Hën de taa: “Wan boo tēnē di djapona aki e, ma un boo tuwē lōtu luku ee undi fuu o feni ën.”

Nöö sō wë i si taa a kai ku di soni di bi sikifi a Gadu Buku taa

Dee bisi u mi de paati da de na de;

de tuwē lōtu da di koosu u mi.

Nöö leti sō dee sodati du e.

²⁵ Nöö fa Masa Jesosi dë a di lakpa pau dë, nöö hën mama ku ën mama sisa dë taanputaanpu naandë, ku wan mujëe de kai Malia di da di mujëe u Kelopasi, ku Malia fu Magidala. Sō de tuu sai dë makandi. ²⁶ Nöö hën Masa Jesosi bia luku, hën a si hën mama dë ku di bakama fëen di dë gaan mati fëen. Hën a taki dëen mama taa: “Mujëe o, luku di womi i si dë. Hën wë da miii fii e.”

²⁷ Hën a fan ku di bakama tu taa: “Womi, luku i mama dë.”

Nöö kumutu a di ten dë, hën di bakama naandë tei Masa Jesosi mama buta nēen wosu ta sölugu.

Aki Masa Jesosi dëdë.

Mat. 27:45-56; Maik.

15:33-41; Luk. 23:44-49

²⁸ Ma nöö Masa Jesosi sabi taa hii dee soni hën Tata bi buta dëen faa du nöö de tuu pasa kaa, boiti wan oto soni nöö di bi sikifi a di Buku u Gadu. Hën a taa: “Dëewata kisi mi.”

²⁹ Nöö wan gandjigandji win kuma asin bi dë a wan paniki dendu dë, hën de tei sipōnsu tuusi nēen. Hën de tei wan maun u di piki pau de kai hisopu hën de tuusi di sipōnsu nēen hën de tēndēen buta nēen buka. ³⁰ Nöö di a tjupeen te a kaba hën a bai taa: “A kaba!” Hën a saka hedi hën a manda di akaa fëen go. Bōo fëen koti.

³¹ Nöö di juu dë, dee Dju bi ta seeka seei u de njan di daka, biga fa a o kai dë, a dë wan gaan apaiti saba. Nöö hën mbei de go begi Gaama Pilati faa mbei sēmbē go booko dee sēmbē dee dë a dee lakpa pau tuu futu, be de dëdë möön hesi fu de sa puu de. Biga de an kē di sinkii u de musu fika hēngihēngi naandë kisi di saba.

³² Nöö hën dee sodati go booko di fosu sēmbē futu te de kaba. Hën de go booko di u tu. ³³ Ma nöö di de dou a Masa Jesosi fu de booko ën futu, hën de ko si taa a dëdë kaa. Nöö hën de an booko ën futu möön. ³⁴ Ma wan u dee sodati tei wan lanza hën a suti ën nēen bandja, nöö hën gadjabia ku wata ta kule ta kumutu nēen bandja dë ṭjölölölö ta kai a goon.

³⁵ Nöö di sēmbē i si ta taki dee soni aki, hën seepi si de ku wojo e. Nöö fa a ta fan aki, na soni a ta mindi e. Tuutuu soni seei a ta taki, fu te i jei nöö i musu bia ko biibi a Masa Jesosi tu. ³⁶ Biga hii

dee soni i si pasa aki, de pasa sö fu dee soni dee dë a di Buku u Gadu tuu musu ko tuu. Biga di Buku bi taa:

Na wan kodo bonu fëen o booko möönsö.

³⁷ Ufö a taki a wan oto kamian taa:

De o ko si di sëmbë sabi di de bi suti di suti naandë.

Aki de bei Masa Jesosi.

Mat. 27:57-61; Maik.

15:42-47; Luk. 23:50-56

³⁸ Nöo di juu dë, i bi abi wan womi de kai Josëfu u di kondë de kai Alimatea. Nöo a bi dë wan bakama u Masa Jesosi tu, ma a tjubitjubi fasi fu di a bi fëëë dee hedima u Dju.

Nöo di Josëfu aki go a Gaama Pilati go hakisi ën pasi faa sa go tei di dëdë sinkii u Masa Jesosi tja go bei. Hën di Gaama dëen pasi. ³⁹ Nöo hën ku di womi de kai Nikodemusi di bi ko a Masa Jesosi a wan ndeti, hën de ko tei ën. Nöo fa Nikodemusi ko dë, a tja sumëë suti sondi te a hila mökisimökisi faa seeka di dëdë sinkii u Masa Jesosi. Dee soni dee a tja ko naandë, de sa hia kuma wan feifiteni kilo sö, sö de hia tjika.

⁴⁰ Nöo hën wë de tu sëmbë dë lolu di dëdë sinkii u Masa Jesosi ku wanlö weti koosu pisi mökisi ku dee sumëë suti soni dë te de kaba, kumafa dee Dju sëmbë guwenti fu seeka wan dëdë bei.

⁴¹ Wë nöo zuntu ku ka de bi peka Masa Jesosi kii naandë, wan djai bi dë ku wan sitonu kununu ka de bi seeka wan gaan baaku u de ta bei sëmbë. Ma de an bei sëmbë nëen wan daka eti. ⁴² Nöo fa di gaan daka o kai dë, nöo dee sëmbë ta biinga seei. Nöo fu di di geebi bi dë zuntu naandë kaa, hën de tei Masa Jesosi sinkii tja go bei a di baaku dë te de kaba. Nöo hën de go u de.

Aki Masa Jesosi weki baka.

Mat. 28:1-8; Maik. 16:1-8; Luk. 24:1-12

20 Söö. Wë nöo a di fosu daka u di wiki di hopo dë, hën da sonde, mamate biten, kamian an limbo eti, nöo hën Malia u Magidala hopo go a di geebi ka de bi bei Masa Jesosi. Nöo fa i si de bei Masa Jesosi naandë, nöo de bi logoda wan gaan gindi sitonu tapa di baaku buka. Ma nöo di Malia go dou, nöo hën a si taa di sitonu an dë a di baaku buka möön.

² Nöo hën a kule toona go konda da Simon Petuisi ku di oto bakama u Masa Jesosi di hën ku ën dë gaan mati taa: “Dee sëmbë, u go a di geebi di mamate aki e, ma nöo wa si Masa naandë. De puu ën dë tja go, nöo wa sa naasë de tjëen go buta.”

³ Nöo hën di de tu bakama naandë jei sö, hën de hopo tei pasi ta kule nango a di geebi u de go luku. ⁴ Nöo fa de ta kule dë, hën di oto bakama kule go pasa Petuisi, nöo hën fosu go dou a di geebi.

⁵ Hën a bendi luku a di baaku dendu, nöo hën a si dee koosu de bi lolu Masa Jesosi ala, ma nöo hën an go a di baaku dendu.

⁶ Nöo hën Petuisi ko dou, nöo hën a denda go a di baaku dendu wante. Hën a si dee koosu de bi lolu Masa Jesosi sinkii a wan kamian dë, ⁷ ma nöo di hangisa de bi tai ën hedi, hën a si ën dobadoba te a wan së ala.

⁸ Nöo hën di oto bakama ku ën ko dë, hën a denda go a di baaku dendu awaa, go luku dee soni te a kaba, nöo hën a ko biibi awaa. ⁹ Ma nöo fa a ko biibi naandë seei, ma de an fusutan eti taa sö Masa Gadu Buku bi taki gaanduwe taa di Paamusi Könu musu toona weki baka. ¹⁰ Nöo hën de tu bakama toona go a wosu.

Aki Malia si Masa Jesosi.*Mat. 28:9-10; Maik. 16:9-11*

¹¹ Ma nöö Malia bi toona ko dë möön. Hën a ko taanpu leti a di geebi naandë ta kää nöömö. Te wan pisi, hën a bendi luku a di baaku dendu. ¹² Nöö hën a si tu basia u Masa Gaangadu köndë sindosindo naandë gbolo, leti ka Masa Jesosi sinkii bi dë. Wan dë nëen hedi së, wan dë nëen futu së ala, nöö de tuu bisi weti koosu faan a de sinkii.

¹³ Nöö hën de hakisi ën taa: “Mujëë, andi seei du i, i ta kää sö baa?”

Hën a taa: “Wë nönö, de puu di Masa u mi aki e, nöö ma sa naasë de tjëen go buta.”

¹⁴ Nöö fa a fan dë, nöö hën a bia luku, hën a si Masa Jesosi taanputaanpu leti naandë, ma hii fu di dë an sabi taa hën di dë.

¹⁵ Nöö hën Masa Jesosi hakisi ën taa: “Mujëë o, andi seei du i, i ta kää sö? Ambë fii lasi i ta suku?”

Ma nöö Malia bi mēni taa di sēmbē ta luku di djai wë ta fan ku ën dë, hën a taa: “Wë baa, ee i puu ën aki tja go a wan oto kamian, nöö gaantangi mi begi i, lei mi ka a dë be mi go tei ën.”

¹⁶ Nöö fa a fan dë, hën Masa Jesosi kai ën nëen nē awaa taa: “Malia!”

Nöö hën di mujëë bia vau luku ën hën a kai ën: “Laboni!” (Hën da Mësitë a di Alamaiki tōngō di de ta fan.) Hën a go u go panjëen.

¹⁷ Nöö hën Masa Jesosi fan ku ën taa: “Nönö mujëë, na panjan mi e, biga ma go a mi Tata eti. Ma nöö bia toona go piki dee otowan u mi taa mi nango a mi Tata di dë Tata fuunu tu, ku mi Gadu di dë di Gadu fuunu tu. Sö fii taki da de e.”

¹⁸ Nöö di de fan te de kaba, nöö hën Malia tja di buka ko konda da u dee bakama u Masa Jesosi taa: “Dee sēmbē, mi si Masa e!” Hën a da u di buka di a manda nëen da u.

Aki Masa Jesosi ko a dee*bakama fëen.**Mat. 28:16-20; Maik. 16:14-18; Luk. 24:36-49*

¹⁹ Nöö a di sapate dë seei, hën u ko dë a wan wosu makandi, hën u sōötō di dōō fu di u fëëë dee hedima u Dju. Nöö te fuu kē mēni hën Masa Jesosi ko taanpu leti a u mindi naandë.

Hën a da u odi taa: “Un dë nō? Be hati fuunu kötō e, dee sēmbē.” ²⁰ Nöö hën a lei u dee peegu maaka nëen maun dendu ku di lanza buka nëen bandja, be u si taa hënseei di dë kaa. Nöö hën u wai te na soni.

²¹ Hën a toona taki da u möön taa: “Un musu dë ku kötōhati e, dee sēmbē.”

Hën a taa: “Wë un haika e. Leti fa i si mi Tata bi manda mi ko a dee sēmbē u goonliba aki, nöö sōseei mi ta manda unu go a de tu e.”

²² Nöö fa a fan naandë, nöö hën a böö u vuuu ku buka hën a taa: “Un tei di Akaa u Gadu a unu liba e. ²³ Nöö fa woon tei ën dë, nöö di sēmbē woon puu a bëë fu dee hogi du fëen, nöö Gadu puu ën a bëë tu. Ma nöö dee sēmbē dee un hoi a bëë fu dee hogi du u de hedi, nöö Gadu o hoi de a bëë tu e.” Sö a taki da u.

Aki Tomasi si Masa Jesosi.

²⁴ Ma nöö wan otowan fuu de kai Tomasi, hënseei de kai Tumii, hën an bi sai naandë di daka dë. ²⁵ Nöö di u si ën, hën u fan ku ën taa: “Womi, u seei si Masa Jesosi e.”

Hën a piki u taa: “Un disa mi e, womi. Mi, fa mi dë aki, ee na mi seei si dee peegu maaka nëen maun dendu u mi buta finga a de, ee nasö mi tuusi maun a di lanza buka nëen bandja, ma o piki möönsö e!” Sö Tomasi fia ku u tjika.

²⁶ Nöö baka aiti daka fëen, hën u toona ko makandi a di wosu möön, nöö Tomasi

seei bi ko tu. Nöo hën u dë sөөтösөөтö döö naandë, te wan pisi hën u si Masa Jesosi dë taanputaanpu leti a u mindi dë.

Hën a da u odi taa: “Un musu dë ku kötöhati e, dee sëmbë.”

²⁷ Nöo hën a bia fan ku Tomasi wante taa: “Söö. Wë Tomasi, luku mi maun dendu aki ku dee peegu maaka. Nöo tëndë di finga fii ko buta a de e. Tëndë di maun fii ko buta a di lanza buka a mi bandja aki.”

Nöo hën a fan ku ën taa: “Womi o, di fasi di i abi taa ja ta kë ta biibi, nöo i musu disëen e, nöo i bia ko ta biibi awaa.”

²⁸ Nöo hën Tomasi piki awaa taa: “Aai o, Masa. I da mi Masa ku mi Gadu tuu.”

²⁹ Hën Masa Jesosi taa: “Womi, di i si nöo hën mbei i biibi nö? Ma nöo Gadu ta wai ku dee sëmbë dee ta biibi söndö de si.”

³⁰ Nöo fa u sikifi dee soni aki, dee sëmbë, nöo sömëni oto foombo soni dë di Masa Jesosi bi du eti e, faa mbei u dee bakama fëen ko si taa sö wan sëmbë a dë, ma dee di dë wa sikifi de buta a di buku aki. ³¹ Ma nöo dee aki, u sikifi de fuun musu biibi taa Masa Jesosi hën da di Keesitu, di Könu di Masa Gadu bi paa-musi taa a o manda ko. Hën da di Womi Mii u Masa Gaangadu seei gbelingbelin. Nöo te un biibi sö kaa, nöo woon feni di libi u teegu fu di un nama ku ën.

Da sö.

**Aki dee bakama u Masa
Jesosi toona si ën möön.**

21 Wë nöo a baka u di dë, hën Masa Jesosi tjëen seei ko lei u dee bakama fëen wan pasi möön, a di piki ze de kai Tibelia.

Wë di oto aki, a pasa sö taa ² Simon Petuisi ku Tomasi, di de kai Tumii naandë, ku Nataniëli u Kana fu di pisiwata u Galilea, ku u de tu womi mii u Zebedeosi, ku tu otowan fuu möön, sö u bi

dë makandi a wan kamian. ³ Te wan pisi hën Simon Petuisi taki da u dee otowan taa: “Wë mi o go tuwë nëti luku e baa.”

Hën u piki taa: “Antoobi. Woo go ku i tu e, womi.”

Nöo hën u hopo, hën u go tei boto wante, nöo hën wë u go e. Ma nöo fa u go dë, hii di ndeti tefa didia wa kisi na wan wojo soni möönsö.

⁴ Nöo hën di mamate biten, kamian ta mbei bëëë sö, hën wë Masa Jesosi ko dë taanputaanpu leti a bandja wata naandë, ma nöo wa bi sabi taa hën di dë.

⁵ Nöo hën a bai hakisi u taa: “Dee kijoo dë e, andi un kisi baa?”

Hën u bai piki taa: “Nönö, wa feni e.”

⁶ Nöo hën a taki da u taa: “Wë un sabi nö? Un hiti di nëti fuunu go a di letimaun së u di boto, nöo woon kisi.”

Nöo di u jei sö, nöo hën u puu di nëti a di së dë hiti go a di oto së. Nöo wantewante naandë hën u kisi fisi te a hila seei, tee wa sa hai di nëti ko a di boto dendu.

⁷ Nöo hën di bakama di hën ku Masa Jesosi dë gaan mati taki da Petuisi taa: “Womi, Masa Jesosi wë i si di dë e!”

Nöo di Petuisi jei sö kaa, hën a bia kisi koosu bisi, biga an bi dë ku bumbuu soni a sinkii. Hën a djombo kai a wata djubuu sun go a Masa Jesosi. ⁸ Ma nöo u otowan fika a di boto dendu ta diipi ta ko ku dee gaan hia fisi u kisi dë, biga wa bi dë longi ku lampeesi poi. A bi dë kuma wan höndö mëti sö nöo.

⁹ Nöo di u ko tjökö kumutu a di boto nöo hën u ko si zonka hëii naandë kaa, ku fisi a faja liba. Hën u si bëëë naandë tu.

¹⁰ Hën Masa Jesosi taki da u taa: “Wë un go tei so u dee fisi un kisi ala tja ko.”

¹¹ Nöo hën Simon Petuisi go ta hai di nëti ta tja ko a tela. Nöo dee fisi u kisi dë dë wan höndö ku feifiteni-ku-dii, nöo de tuu bi dë gaangaan fisi. Ma nöo hii fa de

hia seei, ma na wan tatai u di nēti koti möönsö.

¹²Nöo hēn Masa Jesosi kai u taa: “Wē un ko boo njan.”

Ma nöo hii fa i si di soni ta pasa dē, nöo u dee bakama fēen ta wegi ēn ta luku. Nöo a bigi da u, u ta si kuma nēen ma da hēn. Ma nöo na wan fuu bi a’ hati u hakisi ēn ee ambē dēen.

¹³Nöo hēn Masa Jesosi tei di bēēē ku di fisi di bi dē a faja liba dē, hēn a paati da u.

¹⁴Wē nöo disi mbei dii pasi di Masa Jesosi tjēen seei ko lei u dee bakama fēen, baka u di a weki a dēdē.

Aki Masa Jesosi toona tei Petuisi a wooko baka.

¹⁵Nöo di u njan te u kaba, hēn Masa Jesosi fan ku Simon Petuisi, a kai ēn: “Simon o.” A piki.

A taa: “Ju di mii u Jonasi aki, i lobi mi möön dee disi ö?”

Hēn Petuisi piki taa: “Wē aai Masa, i seei sabi taa mi lobi i e.”

Nöo hēn a taa: “Antoobi. Wē nöo fii ta da dee njunjun sēmbē dee ko biibi a mi liba di buka u mi e. Sölugu de da mi leti kumafa wan kiijama u sikapu ta sölugu dee sikapu mii.”

¹⁶Nöo hēn a toona hakisi ēn di u tu pasi taa: “Simon, ju di mii u Jonasi aki, i lobi mi nö?”

Nöo hēn a piki ēn di wan seei fasi taa: “Aai Masa, i seei sabi taa mi lobi i.”

Nöo hēn a taki dēen taa: “Antoobi. I musu sölugu dee sikapu u mi da mi e.”

¹⁷Hēn a toona hakisi ēn di wan seei soni di u mbei dii pasi taa: “Simon, di mii u Jonasi aki, i lobi mi nö?”

Nöo di a jei a hakisi ēn di u dii pasi ee a lobi ēn, nöo a ko hati ēn seei. Hēn a taa: “Masa o, wē i seei sabi hii soni kaa. I sabi taa mi lobi i.”

Nöo hēn Masa Jesosi taki dēen taa: “Söö. Wē nöo i musu sölugu dee sikapu u mi da mi e.”

¹⁸Nöo hēn a toona fan ku ēn taa: “Womi, mi o taki wan soni da i aki e, nöo a dē tuu möön hii soni. Fa i dē njönku aki, nöo i seei ta bisi koosu da i seei te i kaba, nöo i ta waka fii nango ka i kē, nasö nö? Ma nöo haika e. Te i ko gaandi, nöo joo tēndē maun fii da oto sēmbē be de bisi koosu da i, nöo de o tja i go a wan kamian ka ja o kē go.”

¹⁹Nöo ku di fan naandē, Masa Jesosi ta pindja Petuisi kumafa dēdē fēen o waka, nöo di dēdē fēen naandē o tja gaan nēbai da Masa Gaangadu.

Nöo hēn Masa Jesosi taki dēen taa: “Womi o, Petuisi, be i ta waka a mi baka nöo e.”

²⁰Ma nöo fa de ta fan dē, te wan pisi hēn Petuisi bia luku, hēn a si di bakama di hēn ku Masa Jesosi dē gaan mati ta waka ta ko a de baka. (Di bakama aki, hēn wē da di sēmbē di bi sindo hēngi a Masa Jesosi, di de bi ta njan di Pasika. Hēn bi hakisi taa: “Undi fuu o könku i di könku?”) ²¹Nöo fa Petuisi si ēn dē, hēn a hakisi Masa Jesosi taa: “Wē di sēmbē aki wē? Andi fēen i ta taki?”

²²Hēn Masa Jesosi piki ēn taa: “Wē womi, ee mi kē faa fika ku libi fu te mi toona ko a goonliba aki baka seei, nöo andi fēen i kē? Be i ta waka a mi baka nöo e.”

²³Wē nöo fu di soni dē hedi mbei dee biibima seti ta mindi soni taa di bakama naandē hēn an o dēdē möönsö. Ma nöo fa i jei dē, Masa Jesosi hēn an taki sö e. Ma a bi taa: “Ee mi kē faa fika ku libi u te mi toona ko, nöo andi fēen i kē?” Sö a bi taki di taki.

²⁴Wē da sö e, dee sēmbē. Di bakama u taki naandē, nöo hēn wē i si ta sikifi hii dee soni aki, nöo u sabi taa de dē tuu.

²⁵Nöo sōmēni oto soni möön Masa Jesosi du tu, ma misikuma ee fuu sikifi de

tuu buta a buku, nöö di mundu aki seei
an o bigi tjika u hoi hii dee buku naandë
e.

A kaba.

Dee woto u dee Tjabukama u Masa Jesosi

Wan wöutu a fesi.

Söö. Wë andi seei di pisi u Gadu Buku aki ta taki da u, dee sëmbë? Wë a di fosu kamian nöö di pampia aki hën ta waka a di de kai Lukasi baka e, biga di data de kai Lukasi hën bi sikifi de tu tuu da wan mati fëen de kai Teofilusi. Nöö de taa a bi sikifi de kuma baka 80 te go miti 90 jaa u di de pai Masa Jesosi.

Nöö di pisi u di Buku aki ta lei u fa dee bakama u Masa Jesosi bi ta paaja di Bunu Buka a köndëköndë ku di kaakiti u di Akaa di bi ko a de liba. De seti a Jelusalen ku dee oto köndë u Judea naandë, nöö hën de go a Samalia köndë, ufö de go a dee oto köndë u goonliba dee de bi sabi a di ten dë. (Luku Tjab. 1:8.)

Nöö di në de da di pampia aki, nöö ee i luku ën te i kaba, nöö an fiti ën ö. A bi möön bunu de kai ën Di Woto u di Akaa u Gadu. Biga na dee Tjabukama bi ta du dee wooko dë, ma di Akaa hën wë du dee wooko a de liba. Nöö an taki soni u hii dee tjabukama tuu e, ma a taki soni u Petuisi ku Paulosu möön taanga.

Nöö dee oto u di pampia aki, nöö de paati a tu gaan pisi. Biga a kapitë 1 te go miti 12 nöö Petuisi në hën ta ko a fesi möön gaanfa. Ma nöö kumutu a kapitë 13, nöö Paulosu në hën ta ko a fesi möön gaanfa. Biga di Akaa u Gadu bi buta Petuisi ta paaja di Buka a Judea köndë da dee Dju sëmbë, nöö hën a toona buta Paulosu ta paaja di Buka da dee sëmbë dee an dë Dju.

Nöö dee soni Lukasi sikifi aki, de dë dee soni a bi jei sëmbë bi ta konda, ku dee hënseei bi ta hakisi sëmbë tu. Ma so juu i sa si taa hënseei bi dë a dendu tu a so u dee soni a sikifi aki.

Aki Lukasi seti di biifi.

1¹⁻² Mati Teofilusi, „mi Lukasi manda gaan odi da i e, taa mi dë bumbuu„. Womi, mi bi mbei wan fosu pampia manda da i kaa, hën mi toona ta mbei disi u mi manda da i möön, di u mbei tu.

Wë nöö di fosu pampia di mi bi mbei dë, nöö mi bi sikifi sëmëni soni u Masa Jesosi da i, u di fa a bi libi a goonliba aki ku di fa a bi ta lei sëmbë soni u Gadu bifö Masa Gadu tei ën tja go a liba. Ma bifö a go, nöö a bi lei dee sëmbë a bi pii tei u de musu ko tjabukama fëen apaiti, fa u de musu du di a o go. Leti kumafa di Akaa u Masa Gadu mandëen, nöö so a lei de. ³ Biga baka u di a dëdë „toona weki baka„, a nango a de ta ko nöömö te kai föteni daka, ta du pepei soni u de musu sabi taa a toona weki baka tuutuu. De seei ta si ën ku deseei wojo, nöö a ta fan ku de ta lei de fa di Njunjun Tii u Gadu dë.

⁴ Nöö hën de dë te wan daka, hën a kai de te de piki, a taa: “Un haika e, dee sëmbë. Wan musu kumutu a Jelusalen aki eti e. Un musu tan aki ta luku di soni Masa Gadu o du da unu. Biga a o da unu wan gaan bunu, leti kumafa mi bi paamusi unu kaa. ⁵ Fa i si Johanisi di Dopuma bi sai dë, a bi ta dopu sëmbë ku wata, ma abiti möön nöö Masa Gadu o dopu unu ku di Akaa fëen. „Biga a o mandëen ko a unu liba.“” Sö wan soni Masa Jesosi fan ku dee bakama fëen te a kaba.

⁶ Nöö hën de sai dë tee wan daka, nöö hën de hakisi ën taa: “Wë Masa, unfu joo du? Joo puu dee Loomë sëmbë a u dee Isaëli sëmbë liba awaa, fuu sa toona tii u seei baka nö?”

⁷ Hën a piki de taa: “Wë nönö, an dë fuun biinga fu un ko sabi dee soni dë e. Biga mi Tata Masa Gadu nöö abi di taki faa buta di daka ku di juu di de o pasa.

⁸“Ma unu, a o da unu di Akaa fëen. Nöo fa di Akaa o ko a unu liba dë, nöo a o da unu kaakiti fuun sa tei dee soni u mi dee un sabi konda da lanti be de jei. A Jelusalen aki woon seti konda di buka, nöo woon ta kondëen te dou hii Judea köndë te kisi Samalia köndë, nöo woon toona ta kondëen be a paaja a hii dee köndëköndë u goonliba tuu ka sëmbë dë. Sö woon ta waka ta paaja di buka tjika.” Sö Masa Jesosi taki da dee bakama fëen di ten dë.

Aki Masa Jesosi toona go a liba di a weki a dëdë.

⁹Nöo hën de dë te wan pisi, hën Masa Gadu tei ën tja go a liba gbolo leti a de wojo dë. A tjëen go tee bundji tapëen, de an sa si ën möön. ¹⁰Hën dee bakama fëen sai dë ta luku ka a go a liba ala diin. Hën te u de kë mëni, hën de si tu sëmbë taanputaanpu a de bandja dë, ku weti-weti bisi faan a de sinkii.

¹¹Hën de tu sëmbë hakisi dee bakama taa: “Dee sëmbë u Galilea aki, andi mbei un taanpu ta luku liba diin sö? Di wan seei sëmbë di un si Masa Gadu tja go a liba dë, Masa Jesosi, te wan ten a o toona ko a goonliba baka e. Nöo a di wan seei fasi kumafa i si a go dë, sö nöo a o toona ko baka.” Sö de tu sëmbë taki da de.

¹²Wë nöo di juu dë, de bi dë a di kuun de kai Oleifi Kuun. Nöo di di soni pasa sö kaa, nöo hën de kumutu dë hën de toona go a Jelusalen. Biga di kuun an longi ku di köndë, a sa dë kuma wan kilomëti sö nöo. ¹³Nöo di de go dou a Jelusalen, hën de toona go a di wosu ka de bi guwenti u go, a wan kamba a liba ala.

Nöo dee sëmbë ku dee sëmbë dee go dë, de da dee tjabukama u Masa Jesosi: Petuisi, Johanisi, Jakobosi, Andiasi, Filipi, ku Tomasi, Batolomisi, Mateosi, Jakobosi di da di womi mii u Alufasi, ku Simon di womi di bi kë puu Loomë lanti a dee Dju liba. Ufö i abi di oto Judasi,

di womi mii u wan tata de kai Jakobosi. ¹⁴Dee lö sëmbë dë, sö de bi guwenti u ta ko makandi fu de ta begi Gadu nöömö, de ku Malia di mama u Masa Jesosi, ku wanlö oto mujëë, ku dee baaa fu Masa Jesosi.

Aki de ta kuutu u buta sëmbë

a Judasi kamian.

¹⁵Nöo hën de dë te wan daka, hën wanlö hia sëmbë ko dë makandi a di kamian. De dë wan höndö ku tuwenti sëmbë, biibima u Masa Jesosi wanwan.

Te wan pisi, hën Petuisi hopo taanpu a de mindi. ¹⁶⁻¹⁷Hën a taki da de taa: “Dee sëmbë u mi aki, wë un sabi fa di Akaa u Masa Gadu bi ko a Dafiti liba gaanduwe a fesi, faa sikifi soni u di soni Judasi du aki. Wë ee wan soni sikifi a di Buku kaa, nöo a musu pasa nöömö, nöo hën i si a pasa ku Judasi a u mindi aki. Biga Judasi bi dë wan fuu. Masa Jesosi bi tei u ku ën tuu fuu musu dë a di wooko u Masa Gadu makandi. Nöo hën wë i si a tja dee sëmbë ko kisi Masa Jesosi kii.”

¹⁸Wë nöo fa Judasi bi du di hogi dë, nöo dee felantima u Masa Jesosi bi pakëen. Nöo hën a tei di möni, hën a go bai wan goon. Nöo a di goon di a bai dë, naandë seei a kai gbolo dëdë pii. Bëë fëen latja puu tiipa a döo. Sö wan soni pasa ku Judasi e. ¹⁹Nöo hën hii dee sëmbë u Jelusalen ko jei taa sö a dëdë a di goon dendu, nöo hën de ko ta kai di goon Akelidama, hën da Buuu Goon.

²⁰Hën Petuisi taki möön taa: “A bi dë sikifisikifi a di pisi u Gadu Buku de kai Kanda Buku taa:

Di wosu fëen ka a bi ta dë,
a musu fika söndö sëmbë.

Na wan sëmbë musu go libi nëen möön.
Hën a toona sikifi taa:

Oto sëmbë musu subi a di wooko nëen kamian.

21–22 “Wë nöö hën da wan sëmbë musu ko a Judasi kamian e, fu toona heepi u a di wooko. Nöö di sëmbë di woo tei, a musu dë wan sëmbë di bi dë ku u a bigi fu di soni, kumutu a di daka di Johanisi bi dopu Masa Jesosi tee dou di daka di Masa Gadu tei ën tja go a liba. A bi musu si taa Masa Jesosi dëdë toona weki baka. Sö wan sëmbë wë u musu tei buta a Judasi kamian e.”

23 Nöö di Petuisi taki sö te a kaba, nöö hën de kai tu womi ko buta. Wan u de de kai Josëfu. Hën da Basabasi, hënseei da Jusutusi. Nöö di otowan de kai Matiasi.

24–25 Nöö hën de begi te de kaba taa: “Masa Gadu o, wë u ko a i. Biga i sabi hiniwan libisëmbë hatiböö fa a dë.

“Wë nöö fu di Judasi an dë aki möön, fëen hedi wan oto sëmbë musu subi a di wooko nëen kamian ko tjabukama fii. Nöö hën i si u tja de tu womi aki ko da i, fii lei u undi u de i kë. Biga Judasi disa u hën a go a di kamian di fiti ën.” Sö wan begi de begi.

26 Nöö di de begi sö te de kaba, hën de tuwë lötu. Nöö hën Matiasi wini, hën a ko mökisi ku dee ëlufu Gaan Tjabukama u Masa Jesosi dee bi fika mbei tuwalufu.

Aki ta lei fa di Akaa u Gadu ko

a dee Tjabukama liba.

2 Hën de dë te wan daka, dee Dju sëmbë o njan di daka de kai Pensiti, nöö hën dee biibima u Masa Jesosi tuu hai ko makandi a wan wosu möön. ² Hën de sai dë te u de kë mëni, hën de jei wan soni kuma gaan ventu kumutu a liba ta ko te a ko dou a di wosu dendu vooo sö, ka de dë sindosindo. ³ Hën de si wan soni kuma faja tòngö paaja fingafinga go nama a hiniwan u de. ⁴ Hën di Akaa u Masa Gadu wë i si ko a de liba sö e. Nöö a tja wan kõni ko da de, hiniwan u de ko ta taki oto tòngö.

⁵ Nöö di juu dë, wanlö hia Dju sëmbë fu dee pepei köndë u goonliba bi dë a Jelusalen. De tuu ta biibi Masa Gadu, nöö de bi ko a Jelusalen dë u de njan di daka. ⁶ Nöö di de jei di bai, hën de booko gililii ko a dee sëmbë u Masa Jesosi, ko haika. Nöö hën de ko ta jei de ta fan pepei tòngö, hiniwan sëmbë ta jei di tòngö fëen seei di a ta taki.

⁷ Hën de taa: “Wooo maingë, andi da di soni aki? A bigi da u. Naasë dee Galilea sëmbë aki lei dee tòngö sabi sö? Biga na deseei tòngö de ta fan dë.

⁸ Unfa a waka de ko sabi hii dee tòngö fuu tuu ta taki. ⁹ Biga a sëmëni pepei köndë u kumutu nöö u ta fan di tòngö u di köndë ka u kumutu: Paatia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Kapadosia, Pontusi, Asia, ¹⁰ Fiigia, Panfilia, Egepiti, dee köndëköndë u Libië dee dë zuntu ku Sileni, ufö i abi Loomë, ku Keeta, ku Alabia. A dee köndë dë tuu u kumutu.

¹¹ So fuu dë Dju sëmbë, so fuu an dë Dju sëmbë, ma u ko ta biibi Masa Gadu kuma de, nöö hën u ko ta jei dee sëmbë aki ta konda dee foondofoondo soni u Masa Gadu da u a dee tòngö dee u sabi. Nöö a bigi da u e!”

¹² Nöö hën de fika ta hakisi de na de nöömö taa: “Andi disa maingë? Wa fusutëen e!”

¹³ Ma nöö otowan a de dendu dë mbei dee Tjabukama u Masa Jesosi fa taa: “Maingë, wan piki e! Dööngö nöö de dööngö sö.”

Aki Petuisi ta fan ku dee sëmbë.

¹⁴ Nöö di dee Tjabukama jei de taki sö, hën Petuisi hopo, hën ku dee otowan fëen tuu. Hën a bai taki da dee hia sëmbë dë taa: “Dee sëmbë aki, un haika e. Un dee Dju sëmbë u Jelusalen aki ku hii un dee wakama tuu, un haika bunu fa mi o fan ku unu aki. Mi kë lei unu andi ta pasa aki.

¹⁵ “Wë fa un taa u dööngö aki, nöö na tuu e, dee sëmbë. Fa di nëigi juu mamate u dë aki, a tjika u sëmbë bebe soni dööngö kaa nö? Nönö. ¹⁶ Ma di soni pasa aki, a dë di soni di di fesiten tjabukama u Gadu de kai Joëli bi taki a fesi. A taa: ¹⁷ Masa Gadu manda wan buka ko taa: ‘A di kaba ten u goonliba mi o du wan soni.

Mi o da hii pei sëmbë di Akaa u mi. Dee womi mii fuunu ku dee mujëë mii fuunu o ta kisi fan a Gadu ta konda da sëmbë.

Dee kijoo mii fuunu o ta si soni u mi ku wojo limbo.

Dee gaan womi o ta sunjan soni u mi.

¹⁸ Di juu dë, di Akaa u mi o ko a dee sëmbë dee ta wooko da mi liba, womi ku mujëë tuu.

Nöö de o ta kisi fan a mi u de konda da sëmbë.

¹⁹ Nöö mi o du foombofoombo soni a liba ala.

Mi o du bödjëë soni a goonliba aki tu, kuma maaka sö.

Biga sëmbë o si buuu, de o si faja, de o si sumuku baakabaaka.

²⁰ Di sonuwojo o dungu pii, nöö di libawojo o ko bëëë sö kuma buuu. Sö o pasa bifö di Gaan Hebi Daka u Masa Gadu o dou.

²¹ Ma nöö hiniwan sëmbë di o kai Masa Gadu në faa feni heepi nëën, hën Gadu o puu fu an feni sitaafu. ‘Sö Masa Gadu bi fan a Joëli liba, nöö hën i si ta pasa aki e, dee sëmbë.”

²² Hën Petuisi toona taki da de möön, a taa: “Dee sëmbë fu Isaëli aki, un haika mi bunu e.

“Di sëmbë de kai Jesosi fu di köndë de kai Nazalëti, hën bi ta du sëmëni foombofoombo soni a unu dendu, leti kumafa un tuu sabi kaa. Masa Gadu wë dëën di kaakiti faa ta du sö e, be un musu sabi taa hën mandëën. ²³ Ma nöö di Jesosi dë, hën Masa Gadu bi buta a fesi taa a o da

unu pasi fuun kii ën. A bi sabi kaa taa woon tjëën go da dee hogihati sëmbë fu de pekëën a lakpa pau kii. Sö a bi sabi a fesi kaa.

²⁴ “Ma fa un kii ën dë, nöö Gadu an disëën a dëdë köndë e. A puu ën a di sitaafu dë, toona weki ën baka. Biga Dëdë Köndë aan di kaakiti u tapëën buta dë u nöömö. Nöö hën i si a toona weki baka.

²⁵ “Wë nöö Dafiti bi sikifi wan soni. ‘Buka da fëën ma wöutu na fëën. Biga Masa Jesosi hën abi di wöutu.’ A taa: Fa mi dë aki, ma ta fëëë na wan soni, biga mi sabi taa Masa Gadu dë leti a mi bandja aki.

Nöö a o ta dë ku mi nöömö.

²⁶ Fa i dë ku mi tjika aki, Masa Gadu, nöö mi ta wai seei te dou a mi hati dendu.

Dee wöutu dee mi ta tei ta taki, nöö waiwai soni de dë.

Biga fa i si mi dë ku mi sösö sinkii aki seei,

ma ma ta fëëë dëdë möönsö,

biga mi sabi taa joo tja mi.

²⁷ Nöö mi sabi tu taa ja o disa mi a dëdë köndë.

Di futuboi fii di dë apaiti da i vö, ja o disëën sinkii a dëdë köndë faa lulu poi kaba a sösö.

²⁸ I lei mi di pasi kaa, ka fu mi go mi feni libi,

nöö joo dë ku mi, hën mbei mi o dë waiwai.

Sö Dafiti bi sikifi a fesiten e.

²⁹ “Wë nöö dee sëmbë u mi aki, ‘be mi puu di soni a sikifi dë da unu. Biga fa Dafiti taki dë, nöö na hënseei soni a tei taki e.’ A bi dë wan gaan sëmbë fuu, nöö a dëdë te de bei gaanduwe kaa. Geebi fëën sai leti dë eti.

³⁰ “Ma nöö fa Dafiti fan naandë, nöö a bi dë wan tjabukama u Gadu, nöö a bi ta konda u wan soni o pasa a bakaten. Biga a bi sabi taa Masa Gadu bi paamusi

ën wan soni ku soi seei taa wan u dee bakamii fëen o ko tei di kõnu sutuu fëen fu nöömö.

³¹ “Wë nöö di Dafiti sabi sô kaa, hën mbei a taki di lö soni dë fu di sëmbe di Masa Gadu o manda ko. Hën de kai di Keesitu. A o dëdë ma a o toona weki baka. A taa Masa Gadu an o disëen a dëdë kõndë fu hën sinkii musu poi. Sô Dafiti bi taki.”

³² Nöö hën Petuisi taa: “Un haika e, dee sëmbe. Di sëmbe Dafiti taki dë, hën da Jesosi e. Biga a bi dëdë, ma nöö Masa Gadu an disëen a dëdë kõndë, a weki ën baka a dëdë. U dee sëmbe i si aki tuu seepi bi si ën ku u wojo taa sô a pasa tuu. ³³ Nöö fa u dë aki, a dë leti a di letimaun së fëen Tata Masa Gadu a liba ala, ka a tjëen go buta a di möön kaba hebima kamian.

“Nöö fa i si Masa Jesosi go ala, nöö hën di tata fëen dëen di Akaa fëen kumafa a bi paamusi ën taa a o dëen. Nöö hën Masa Jesosi toona da u ën. Nöö fa i si u ta taki dee peipei tōngö fuunu aki, nöö di Akaa u Gadu hën mbei e. Sô Masa Jesosi toona da u ën tjika.

³⁴ “Nöö i sabi fa Dafiti bi sikifi möön, a taa:

Masa Gadu taki da mi Masa taa:

‘Sindo fii a mi letimaun së aki,

³⁵ ta luku fa mi o buta dee felantima fii a i basufutu.’

Sô wan soni Dafiti sikifi. Wë nöö fa a sikifi dë, ma na Dafiti bi go a Masa Gadu a liba ala e. [Fa a taki dee soni dë, na hënseei soni a ta taki, ma Masa Jesosi soni a taki.]

³⁶ “Nöö dee sëmbe u Isaëli aki, un musu sabi taa di Jesosi di un peka a di lakpa pau kii dë, hën wë Masa Gadu tei buta ko Masa fu hii mundu e. Hën da di Kõnu di a bi paamusi u kaa, di Keesitu.”

Sô Petuisi taki da dee sëmbe.

³⁷ Nöö di dee hia sëmbe jei fa a taki dë, nöö hën hati u de latja te na soni. A

go a de sinkii. Hën de bai hakisi Petuisi ku dee oto Tjabukama u Masa Jesosi taa: “Woolo, dee sëmbe fuu dë, unfa woo du möön?”

³⁸ Hën Petuisi piki de taa: “Un musu disa di hogilibi fuunu, be hiniwan fuunu go dopu a di në u Jesosi Keesitu. Nöö te un du sô kaa, nöö Masa Gadu an o hoi dee hogilibi fuunu a bëë möön. Nöö a o da unu di Akaa fëen tu, faa wooko a unu liba.

³⁹ “Wë biga Masa Gadu bi paamusi unu kaa taa sô a o da unu di Akaa fëen. Unu, ku dee mii fuunu, ku hii dee böngö fuunu, ku hii dee sëmbe dee ta dë a dee longi kõndë dee a ta kai fu ko sëmbe fëen, de tuu a bi paamusi.” Sô Petuisi taki da de.

⁴⁰ Nöö hën a tei sëmëni oto soni möön ta bai de. A ta biinga ku de kodo u de musu piki di fan fëen, be de an musu feni di sitaafu ta tja kumafa dee hogihatima u di kõndë o feni ën.

⁴¹ Nöö di a taki sô kaa, nöö hën sëmëni sëmbe piki tuu. Biga di daka dë, nöö kuma wan dii dusu sëmbe sô piki di buka go dopu. Nöö hën de ko mökisi ku dee sëmbe u Masa Jesosi dee bi biibi kaa.

⁴² Nöö fa de ko biibi dë, hën de nango ta lei soni u Masa Jesosi a dee Tjabukama nöömö. De ta libi suti ku deseei ku pizii, ta begi Masa Gadu, ta njan makandi fu di de tuu ta biibi a Masa Jesosi.

⁴³ Nöö di juu dë, dee Tjabukama u Masa Jesosi ta du sëmëni foombo-foombo soni e, te hii lanti ko ta fëëë.

⁴⁴ Nöö fa dee sëmbe ko biibi Masa Jesosi dë, de ta libi makandi seei. De an ta mömbi deseei soni. Te wan sëmbe abi, a ta da di otowan. ⁴⁵ Nöö ee wan sëmbe dë ku fuka, nöö di otowan o sei wan goon fëen, ee nasö wan oto soni di a abi, nöö te a feni di möni nöö a tja ko paati da dee otowan puu de a fuka. ⁴⁶ Nöö hiniwan daka de ta ko ta mökisi a di djai u di Wosu u Masa Gadu a Jelusalen naandë.

Nöö sö de ta waka ta njan makandi a dee wosu u de ku piizii, ku limbohati seei.
⁴⁷ Nöö de ta gafa Masa Gadu nöömö.

Nöö fa de ta libi dē, hii sēmbē u di köndē tuu ta luku de taa: “Aai maingē, dee sēmbē aki, bumbuu sēmbē de dē e.”

Nöö hiniwan daka Masa Jesosi ta tja oto sēmbē ko nama ku de, dee sēmbē dee ta ko a Gadu fu de feni di heepi fēen.

Aki Petuisi kula wan lan sēmbē ku di nē u Masa Jesosi.

3 Nöö hēn de dē te wan daka, nöö hēn Petuisi ku Johanisi nango a di Wosu u Masa Gadu a wan dii juu sapate. Biga hiniwan daka sēmbē bi guwenti u go begi Gadu a di lö ten dē. ² Nöö di djai u di Wosu u Masa Gadu bi abi wan döo fēen de kai Hanse Nēngē Döo, nöö naandē de ta tja wan sēmbē ko buta. Di sēmbē dē bi lan sensi nēen mama bēē dendu, nöö hiniwan daka de ta tjēen go buta naandē faa musu ta pidi möni a dee sēmbē ta pasa nango a di Wosu u Gadu.

³ Nöö hēn di di sēmbē si Petuisi ku Johanisi ta pasa nango a di Wosu, nöö hēn a pidi de möni.

⁴ Nöö hēn de luku ēn diin. Hēn Petuisi taki dēen taa: “Womi, hopo wojo luku i si.”

⁵ Hēn a luku de. A a’ di pakisei taa de o dēen wan soni.

⁶ Hēn a taki dēen taa: “Ma a’ möni e, ma di soni di mi abi nöö hēn mi o da i. A di nē u Jesosi Keesitu fu Nazalēti mi taki da i taa hopo waka e!” ⁷ Nöö hēn a panjēen a leti maun faa hopo ēn taanpu. Fa u du dē, hēn futu u di womi ko taanga, ⁸ hēn a hopo vu taanpu apē. Hēn a denda go ku de a di djai dendu. Hēn a ta waka ta djombo ta bai ta gafa Masa Gadu ta dēen tangi u di bunu di a du ēn dē.

Aki Petuisi ta fan ku dee sēmbē bi dē a di Keikiwosu.

⁹ Nöö di juu dē, sōmēni sēmbē bi dē a di Keikiwosu kaa, nöö de tuu si di womi fa a ta waka ta gafa Masa Gadu ta dēen tangi. ¹⁰ Nöö de sabi taa hēn da di sēmbē bi dē sindosindo a di Hanse Nēngē Döobuka ta pidi möni, nöö hēn a ko hopo taanpu ta waka.

¹¹ Nöö hēn de kule go a Petuisi ku Johanisi ka de sai dē a di pisi u di Keikiwosu de kai Salumon Baiko. Nöö di womi di bi lan dē, a dē ku de maun ku maun panjanpanjan. Nöö a bigi da de te na soni.

¹² Hēn di Petuisi si dee hia sēmbē ta kule ta ko a de, hēn a taki da de taa: “Dee Isaēli sēmbē u mi aki, andi bigi da unu sö? Fa di womi ko bunu aki, un nīnga taa ku u seei kaakiti u kulēen nö? Ee na un mēni taa fu di hati fuu limbo möön oto sēmbē mbei Masa Gadu da u kaakiti sö? Nönö e! Nēen mbei.

¹³ “Ma Masa Gadu, di dee fesiten sēmbē fuu bi ta begi kaa, dee Abahamu, Isaki, Jakopu sö, hēn wē kē da Masa Jesosi gaan nēbai, nöö hēn mbei a kula di sēmbē aki, be un sabi taa sö wan sēmbē Jesosi dē. Biga Jesosi bi dē di Futuboi u Gadu seei di a manda ko da u, ma nöö unu tjēen go da dee tiima u di köndē fuu aki u de musu kii. Hēn di un tjēen go, nöö Gaama Pilati an bi si na wan föutu nēen faa musu dēdē e. Hēn a taa an o kii ēn, a o disēen be a go. Ma di a taki sö, nöö hēn un ko ta bai taa an musu disēen go.

¹⁴ “Di apaiti sēmbē u Masa Gadu, ku hēn wē i si un du sö e, dee sēmbē. A bi bunu te Masa Gadu seei an feni na wan föutu nēen wan daka, ma unu taa wan kēen. Hēn un begi di gaama faa musu puu wan oto sēmbē a dunguwosu da unu nēen kamian. Hēn un kai di sēmbē dēen. Wan gaan hogi sēmbē di bi ta kii sēmbē,

hën un mbei a puu da unu. ¹⁵Ma di bum-buu Sëmbë di ta da hii mundu libi, nöö hën un kii puu.

“Ma fa un du dë seei, ma Masa Gadu toona weki ën baka e. Biga u seepi si ën ku u seei wojo. ¹⁶Nöö hën di kaakiti fëën wë i si kula di sëmbë bi lan aki. Fu di u ta biibi nëën liba, hën mbei di sëmbë ko dë tjentjen a unu fesi aki kumafa un tuu ta si ën kaa.

¹⁷“Nöö haika e, dee sëmbë u mi aki. Mi sabi taa fa un ku dee hedima fuu kii Masa Jesosi dë, wan bi sabi taa sô wan gaan hogi un bi ta du e.

¹⁸“Ma nöö gaanduwe a fesi Masa Gadu bi da dee tjabukama fëën wan buka taa di sëmbë fëën di a o manda ko a goonliba, di Keesitu, a musu tja sitaafu nöömö. Nöö hën wë i si pasa aki.

¹⁹“Nöö dee sëmbë o, dee hogilibi fu-unu musu hati unu te nöö un bia disa de e, ko a Masa Gadu. Nöö an o hoi unu a bëë möön. Nöö te un du sô kaa, nöö a o ta da unu böö. ²⁰Nöö a o toona manda Jesosi Keesitu ko da unu möön e. Biga a bi buta a fesi taa sô a o toona mandëën da u kaa. ²¹Ma nöö fa u dë aki a musu fika a Masa Gadu köndë ala ufö. Te dou di juu fu Masa Gadu musu puu hogi a goonliba buta hii soni ko bunu baka ufö a o toona ko. Biga sô wan soni Masa Gadu bi paamusi dee gaan sëmbë fuu a dee tjabukama fëën taa sô a o du.

²²“Nöö Mosesi bi taki da dee gaan sëmbë fuu taa:

Fa i si Masa Gadu manda mi ko da unu aki,

nöö söseeri a bakaten a o manda wan oto Tjabukama ko da unu.

Nöö di sëmbë di o ko dë,

a o dë di wan köndë sëmbë kuma unu.

Nöö te a ko, nöö dee soni dee a o taki da unu,

nöö de tuu un musu piki e.

²³Biga ee wan sëmbë ja kë piki di buka u di Tjabukama dë,

nöö joo kumutu a dee sëmbë u Masa Gadu dendu go kaba a sösö.

Sô wë Mosesi bi taki da dee gaan sëmbë fuu e, dee sëmbë.

²⁴“Nöö hii dee tjabukama u Gadu, kumutu a Samueli te dou ku hii dee otowan dee bi ta konda soni u Gadu da sëmbë, de tuu kisi di wan seei buka taa sô wanlô soni o pasa, nöö hën de ko ta pasa a di ten u dë aki. ²⁵De bi konda taa sô wanlô bunu Masa Gadu o du sëmbë. Nöö unu wë da dee sëmbë dee musu kisi dee bunu dë e. Masa Gadu ku dee gaan sëmbë fuu bi abi di buka, ma unu wë ta feni dee bunu de bi taki.

“Biga a bi taki da u gaan sëmbë Aba-hamu taa a di böngö fëën hii pei sëmbë u goonliba o feni heepi. [Wë nöö di böngö di a taki dë, Masa Jesosi wë e, dee sëmbë.] ²⁶Hën a manda ko kuma Futuboi fëën. Nöö fa a mandëën ko dë, u dee Isaëli sëmbë fosu a mandëën da e. Biga a kë faa heepi unu mbei un disa dee hogilibi fuunu.” Sô wë Petuisi taki tuwë da dee hia sëmbë a di Keikiwosu dë.

Aki de kisi Petuisi ku Johanisi tja go a kuutu.

4 Nöö di juu dë, Petuisi ku Johanisi an kaba u fan seei hën dee begima ku di hedima u dee siköutu dee ta watji a di Wosu u Gadu, ku dee sëmbë u di keiki paatëi de kai Sadusei, hën de ko dou a de. ²Hati u de boonu ku de te na soni, biga de ta konda da dee otowan taa Masa Jesosi dëdë toona weki baka. [Biga dee Saduseima an sa jei taa sëmbë sa dëdë toona weki baka.] ³Nöö hën de kisi Johanisi ku Petuisi panjan gingin tja go sötö a dunguwosu. Nöö de o luku te amanjan bifö de o kuutu de, biga ndeti kaa.

⁴Ma nöö fa dee Tjabukama bi fan ku dee sëmbë dë, nöö wanlô hia sëmbë bia piki di buka bendi ko a di së u Masa Jesosi. Nöö fa de go mökisi ku dee oto bi-

ibima u Masa Jesosi naandë hën de ko dë kuma feifi dusu sëmbë sō.

⁵Nöö hën de dë te mamate, hën dee Dju hedima, ku dee Gaan Womi, ku dee Sabima u Wëti, de tuu hai ko mökisi a Jelusalen naandë u de kuutu. ⁶Di awoo hedima u dee begima de kai Ananasi, ku di Kaba Hei Begima de kai Kajafasi, wan oto sëmbë de kai Johanisi, ku Alekesani, ku hii dee oto famii u Ananasi, sō de ko a di kuutu. ⁷Nöö hën de manda sëmbë u de go tei de tu Tjabukama u Masa Jesosi, Petuisi ku Johanisi, tja ko a de.

Nöö di de ko dou, hën de hakisi de taa: “Ku un kaakiti un kula di lan sëmbë dë? Un sëmbë nē un kai ufō un du sō wan soni?”

⁸Nöö di juu dë di Akaa u Masa Gaangadu bi dë a Petuisi liba hebi seei. Nöö hën a piki de gbelin taa: “Gaan lanti, un piimisi fuunu e. ⁹Un kē sabi unfa u du ufō u heepi di lan sëmbë ö? ¹⁰Wë be mi taki ën da unu, biga a dë fanöudu fuun musu sabi. A dë fanöudu fu hii un dee sëmbë u Isaëli tuu musu sabi taa Jesosi Keesitu u Nazalëti hën kulëen ku ën kaakiti. Hën mbei i si a ko taanpu telutelu a unu fesi aki. Di sëmbë di un bi peka a di lakpa pau naandë kii, nöö hën kulëen e. Unu wë bi kii ën, ma Masa Gaangadu weki ën baka.

¹¹“Wë wan sabi fa de sikifi ën buta a Masa Gaangadu Buku nö? De taa: Dee sëmbë ta mbei sitonu wosu, hën de si wan sitonu taa an bunu, nöö hën de tuwëen a kapëë. Ma nöö bakaten, hën di sitonu dë ko mama posu u di wosu.

Wë di sitonu dë, Masa Jesosi wë e, dee sëmbë. ¹²Hën nöö sa puu sëmbë a hogi basu fii sa dou a Masa Gaangadu fesi. Oto nē an dë a goonliba aki möönsö di u libisëmbë sa kai fuu feni di heepi u Gadu.”

¹³Wë nöö di dee kuutuma jei fa Petuisi ku Johanisi ta fan sündö fëë sō, hën de taa: “Maingë, dee sëmbë aki, na sösö sinkii sëmbë de dë nö? Biga de an go a siköö wan bëtë, ma nöö hën de ko ta fan ku u sündö fëë sō.” Di soni bigi da de, nöö hën de ko si taa di fa dee Tjabukama bi ta dë ku Masa Jesosi, hën wë mbei de sabi u fan sō. ¹⁴Nöö soni an dë u fia möön tu. Biga di lan womi di de bi kula sai leti dë taanputaanpu ku de.

¹⁵Nöö hën de manda Petuisi ku Johanisi ku di womi di bi lan taa be de kumutu a di kuutu kamba ufō. Nöö hën de kumutu go. Nöö hën dee kuutuma fika dë ta hakisi taa: ¹⁶“Wë unfa woo du ku dee sëmbë? Biga hii sëmbë fu Jelusalen aki tuu sabi fa de bi kula di lan sëmbë dë. A dë wan gaan foondo soni da hii mundu, nöö wa sa fia, biga a bödjëë tuu. ¹⁷Ma nöö un boo bai de nöö taa de an musu tei di nē u Jesosi ta paaja a di köndë möön.”

¹⁸Nöö di de kuutu tefa de kaba, hën de toona kai Petuisi ku Johanisi taa be de ko. Hën de ko dou. Hën de buta ku de seei taa de an musu ta kai di nē u Jesosi ta lei sëmbë soni fëen möön a mundu.

¹⁹Nöö hën Petuisi ku Johanisi piki de taa: “Lanti, fa un taki da u aki, nöö u jei. Un bai u taa wa musu konda soni u Masa Jesosi. Ma Masa Gaangadu manda u fuu musu konda. Nöö unfa un mēni? Undi u dee buka un si kuma Masa Gaangadu o kē fuu musu piki? ²⁰Wë nöö wa sa tjubi dee soni u wojo bi si ku dee u jesi bi jei. U musu konda de nöömö.” Sō de piki de.

²¹Hën dee kuutuma toona bai de seei gbelin taa de an musu konda de, nöö hën de manda de go. De an saanfa u de du fu de musu da de sitaafu, biga hii sëmbë ta gafa Masa Gaangadu ta bai ën nē fu di gaan soni di bi pasa dë. ²²Biga di sëmbë di de bi kula a di gaan foondo fasi dë, nöö a bi abi jaa pasa föteni, ma an bi waka wan daka.

**Aki dee Tjabukama u Masa Jesosi
ku dee oto biibima ta begi.**

²³Nöö fa dee kuutuma manda Petu-isi ku Johanisi go dë, nöö hën de go a dee oto biibima u Masa Jesosi go taki da de unfä dee Gaan Begima ku dee Gaan Womi bi taki da de. Hën de konda te de kaba.

²⁴Nöö di dee otowan u de jei sô, nöö hën de tuu ko ta gafa Masa Gaangadu taa: “Masa Gadu oo, i mbei hii soni a liba ala, ku goon aki tuu, te dou ku di ze.

²⁵Nöö hën i manda di Akaa fii faa fan a di futuboi fii liba, u gaan avo Dafiti, taa: Andi du dee pepei sëmbë u goonliba mbei hati u de boonu sô?

Faandi mbei de ta suku pasi sô te de wei, u de du hogi ku Masa Gaangadu?

²⁶Dee könu u goonliba ku dee oto tiima tuu

ta hai ko fiti buka u de feti ku Masa Gaangadu
puu hën ku di Könu fëen di a buta, a de liba.

Sô Dafiti taki.

²⁷“Wë nöö Masa Gaangadu, di soni Dafiti bi taki dë hën wë i si ta pasa fa u dë aki. Biga dee hedima u goonliba, Helodi ku Pontuisi Pilati, ku dee Isaëli sëmbë fuu, ku dee oto köndë sëmbë tuu ko mökisi leti a Jelusalen aki fu de du hogi ku Masa Jesosi, di Futuboi fii di dë apaiti da i. Di Sëmbë di i bi da taki a hii mundu liba, nöö hën de bi sitaafu sô e.

²⁸Nöö hën de du hii dee soni dee i bi buta a fesi taa sô o pasa. Wë Masa, sô i seei abi di kaakiti tuu, fu buta hii soni fu de musu pasa leti kumafa i bi kë.

²⁹“Nöö fa u dë aki ja si o? Dee sëmbë bai u taa de o du ku u. Nöö hën u begi i, Masa, fii da u dee futuboi fii degihati, be u sa ta konda di Buka fii nöömö söndö fëë. ³⁰Masa Gaangadu, i musu kula dee suwakima, be sëmbë si di kaakiti fii di i abi. Be u tei di në u Masa Jesosi ta

du foondofoondo soni, be hii sëmbë si di kaakiti di a abi. Biga hën wanwan tö dë di apaiti Futuboi fii di i buta. Nöö da sô u begi i, Masa.”

³¹Nöö di de begi sô te de kaba, hën di kamian ka de dë ko ta seki seei te na soni. Hën di Akaa u Masa Gaangadu toona ko taanga a de liba, hën de ko ta konda di buka u Gadu seei söndö fëë.

**Aki ta lei fa dee biibima u Masa
Jesosi bi ta libi makandi tjika.**

³²Nöö di juu dë, hii dee biibima u Masa Jesosi tuu bi dë ku wan hati. Na wan sëmbë ta hoi ën gudu buta nëen wosu fëen wanwan, ma de tuu ta abi soni makandi. ³³Hën dee Tjabukama u Masa Jesosi ta konda da lanti nöömö fa Masa Jesosi weki a dëdë. Nöö fa de ta fan dë, di fan u de abi kaakiti, nöö a dë u si tuu-tuu taa Masa Gaangadu ta tja de ku ën bunuhati seei. ³⁴Fa de sai dë, na wan sëmbë bi dë a de dendu ta pena. Biga ee wan sëmbë i dë ku pena nöö dee otowan ee dee a’ goon ee nasô wosu, nöö de ta sei ën ³⁵nöö de tei di möni tja ko da dee Tjabukama u Masa Jesosi. Nöö dee Tjabukama tei di möni nöö de paati da dee penama puu de a fuka. Sô de bi ta libi di ten dë.

³⁶Nöö hën wan sëmbë bi dë de kai Josëfu. Dee Tjabukama u Masa Jesosi ta kai ën Banabasi; hën kë taki “wan sëmbë di ta da sëmbë hati.” Nöö a dë u di lö u Isaëli de kai Leifi, nöö a kumutu a di köndë de kai Sipuusi. ³⁷Nöö hën di womi aki bi abi wan goon, hën a sei ën. Hën a tei hii di möni fëen tuu tja ko da dee Tjabukama u Masa Jesosi u de paati da sëmbë.

**Aki ta lei andi pasa
ku Ananiasi ku hën mujë.**

5 Di juu dë, hën wan womi bi dë de kai Ananiasi, nöö hën mujë de kai Safila. Nöö de bi abi wan goon u de. Nöö

hën de sei di goon. ²Nöö hën di womi tei hafu u di möni hoi buta dë, hën a tei di fika tja go da dee Tjabukama u Masa Jesosi „taa tuu u di möni di a sei di goon hën di dë. Nöö fa a du dë, hën mujëe seei dë a dendu tu.

³Nöö di a du sō, hën Petuisi gandji dëen taa: “Womi Ananiasi, unfi i du bifō di didibi subi a i liba sō, te i kē ganjan di Akaa u Masa Gadu? ⁴Andi mbei i du sō? I seei bi abi di goon, nöō di i sei ën kaa, nöō i bi sa hoi hii di möni. Ma nöō hën i tjubi hafu fëen buta dë, hën i tei di fika tja ko da u taa „tuu fëen di dë. Wë na ku libisëmbë i du di hogi e, ma ku Masa Gadu i du ën.”

⁵Nöö di Ananiasi jei di fan wante, nöō hën a tombi kai a goon dëdë pii, böō fëen koti.

Nöö fa di soni pasa dë, dee oto sëmbë jei nöō hati u de latja seei. ⁶Nöö hën wanlō kijoo mii hopo hën de ko dimboli di dëdë tefa de kaba, hën de tei ën tja go bei.

⁷Hën de dë te baka dii juu langa sō, hën di mujëe u di womi ko dou. An bi sabi taa sō wan soni bi pasa ku ën manu.

⁸Nöö di a ko dou, hën Petuisi hakisi ën taa: “Mujëe, haika. Fa di manu fii bi tja di möni u di goon ko aki, tuu fëen a tja nö?”

Hën a piki taa: “Aai, tuu fëen di dë e.”

⁹Hën Petuisi toona taki dëen taa: “Faandi mbei i ku i manu tuu fiti buka makandi taa woon pooba di Akaa u Masa Gadu luku sō? Wë dee womi mii dee bi tja di manu fii go bei, haika futu u de a dööbuka dë. Nöö de o tja i go bei tu e.”

¹⁰Hën di a taki sō, di mujëe jei. Hën a kai gbolo a Petuisi fesi dë dëdë pii. Hën dee kijoo ko dou, hën de si ën dë dëdëdëdë. Hën de toona hopo ën tei tja go bei nëen manu bandja.

Sō wan gaan soni pasa di juu dë.

¹¹Nöö di dee biibima u Masa Jesosi ku dee oto sëmbë jei, nöō hën hii de tuu fëëe

te na soni. „De si taa libi u de musu dë tololoo a pasi seei.”

Aki ta lei fa dee Tjabukama u Masa Jesosi ta kula sëmbë.

¹²Di juu dë, dee Tjabukama u Masa Jesosi ta du hia soni, foondofoondo wan kuma maaka sō, „nöō sëmbë ta si taa Gadu dë ku de tuu. Nöö dee sëmbë dee ta biibi a Masa Jesosi ta ko a di kamian u di Keikiwosu de kai Salumon Baiko nöömō ta mökisi makandi. ¹³Ma fa de ta ko dë, na de ku oto sëmbë e. Biga dee oto sëmbë dee an ta biibi a Masa Jesosi liba, de ta fëëe seei u de ko mökisi ku de, hii fa de ta gafa de nöömō taa bumbuu sëmbë de dë.

¹⁴Nöö dee sëmbë u Masa Jesosi ta ko möön hia seei. Hiniwan juu oto sëmbë ta ko biibi, womi ku mujëe tuu, ta mökisi ku dee otowan bi biibi a fesi.

¹⁵Nöö fa Gadu ta da dee Tjabukama kaakiti tjika dë, nöō sëmbë ta tja dee suwakima u de ta ko ta buta a bandja pasi. De ta tja de ta buta a kama liba a goon dë, so u de dë a bedi, nöō de dë ta luku Petuisi faa pasa dë, sonte di jeje fëen sa kai a de nöō de sa ko bunu.

¹⁶Gaan hia sëmbë seei ta kumutu a dee köndëköndë a Jelusalen bandja dë ta tja dee suwakima u de ta ko, ku dee sëmbë dee dë ku soni a hedi ta sitaafu de ta kii. Nöö de tuu dee Tjabukama kula ko bunu.

Aki wan basia u Masa Gadu Köndë ko heepi dee Tjabukama.

¹⁷Nöö fa dee Tjabukama u Masa Jesosi ta du dee foombo soni sō, nöō hën di Kaba Hei Begima u dee Isaëli sëmbë ku dee mati fëen u di Sadusei paatëi, de ko ta haun ku de te na soni. ¹⁸Te wan daka, hën de go kisi de tja go söötō a dunguwosu.

¹⁹Ma a di ndeti dë seei, hën wan basia u Masa Gadu Köndë ko jabi dee döō u di dunguwosu puu dee Tjabukama tja ko

a döö. ²⁰Hën a taki da de taa: “Un go taanpu a di Wosu u Masa Gadu e, nöö un ta konda da lanti nöömö taa wan njunjun libi dë u feni a Masa Gadu. Un puu hii soni fëen da de be de sabi.”

²¹Nöö hën dee Tjabukama piki. Biga di dobooko fëen, hën de toona go dë a di Wosu go ta lei lanti leti kumafa di basia bi taki da de.

**Aki dee Isaëli hedima kai dee
Tjabukama u Masa
Jesosi a kuutu möön.**

Di mamate dë seei, hën di Kaba Hei Begima ku dee mati fëen ko makandi u de kuutu di soni u dee Tjabukama u Masa Jesosi. Hën de kai hii dee hedima u dee Isaëli sëmbe ku hii dee oto kuutuma u Isaëli tuu taa be de ko a kuutu.

Hën di de ko, hën de manda buka da dee wakitima u di dunguwosu taa be de go tei dee Tjabukama tja ko da de. ²²Nöö hën dee wakitima go. Ma nöö di de go dou nöö pii, djee. Dee sëmbe an sai dë.

Hën de toona go a dee kuutuma go taa: ²³“Dee sëmbe aki, wë u dou e. Nöö gaan soni. Dee sëmbe dee un manda u fuu go tei, wa si de e. U go a di dunguwosu, u si dee döö tuu dë sötösötö ku dee siköutu dë a dee dööbuka ta hoi wakiti tuu u si. Ma nöö di u go dou hën u jabi di döö, wa si sëmbe. De an sai dë e. Wa sabi naasë de go.”

²⁴Nöö di di Kaba Hei Begima ku dee Gaan Begima ku di hedima u dee wakitima u di Wosu u Gadu jei sö, nöö a toobi de tumisi. De an saandi pasa.

²⁵Te wan pisi, hën wan sëmbe ko dou, a taa: “Un haika e, dee sëmbe. Dee womi un bi buta a dunguwosu, de dë leti a di Wosu u Gadu dë ta lei sëmbe e.”

²⁶Nöö di de jei sö, hën di hedima u dee wakitima kai dee otowan fëen, hën de kule go tei dee Tjabukama tja ko. Ma na ku taanga e, biga de fëë taa a kandë

dee lanti hati o boonu ku de te de o naki de ku sitonu kii.

²⁷Nöö hën de tja dee Tjabukama ko, hën de ko taanpu a dee kuutuma fesi.

Hën di Kaba Hei Begima taki da de taa: ²⁸“Dee sëmbe aki, u bi bai unu kaa e, taa wan musu ta lei lanti dee soni u Jesosi möön. Jetiseei wan disa möönsö. Un ta lei sëmbe kodo, tefa hii sëmbe u Jelusalen tuu jei kaa. Nöö fa un ta du ën dë, un ta biinga kodo fu un buta a u hedi taa u kii ën.”

²⁹Hën Petuisi ku dee oto Tjabukama toona piki ën taa: “Aai, wë u jei, dee sëmbe. Ma Masa Gadu buka hën u musu piki möön gaanfa möön libisëmbe buka e. ³⁰Nöö unu wë bi kii Masa Jesosi tuu. Un pekëen a di lakpa pau, ma Masa Gadu seei, di dë di Gadu di dee gaan sëmbe fuu bi ta begi gaanduwe kaa, nöö hën toona weki ën baka. ³¹Nöö hën a tjëen go buta te a di möön hei kamian nëen letimaun së a liba ala, be a ko dë di kaba Fesima u mundu. Nöö fa a ko dë Fesima dë, nöö a dë di Heepima tu, di sa puu u a hogilibi basu.

“Fa Masa Gadu sai dë, dee sëmbe, an kë hoi di hogilibi fuu Isaëli sëmbe a bëë möön e. A kë fuu tuu musu bia libi, be a sa puu dee hogi du fuu a u liba. Sö a kë heepi u tjika. ³²Nöö u abi fu konda di buka aki da lanti be de jei e. Biga u seei dë kotoigima u dee soni u Masa Jesosi u ta taki aki, u ku di Akaa u Gadu di a ta da dee sëmbe dee ta piki ën buka.”

³³Nöö hën di dee kuutuma jei fa dee Tjabukama fan, hën de kisi faja seei. Nöö hën de taa de o kii de puu a goonliba nöömö.

³⁴Ma nöö wan sëmbe bi dë a de dendu de kai Gamalijëi. A bi dë wan sëmbe u di keiki paatëi de kai Faliseima di ta lei sëmbe dee wëti dee Gadu bi da dee Isaëli sëmbe. Nöö hii sëmbe abi gaan lesipeki dëen. Nöö hën a hopo taanpu a di kuutu. Hën a manda sëmbe taa be de tja dee

Tjabukama go a döo ufö. Hën de tja de go a döo.

³⁵Nöo hën Gamalijëi fan ku dee kuutuma taa: “Dee Isaëli sëmbe aki, un musu mēni unu seei e, ku andi woon du ku dee womi dē. ³⁶Wan saandi bi pasa ku di womi de kai Teodasi nö? Di soni pasa wan pisen kaa taa a bi kē buta hēseei fesima u di kōndē. Nöo hën fö hōndō womi go nama ku ēn. Hën de dē te wan pisi hën wanlō sëmbe kii ēn puu dē, nöo hën hii dee sëmbe fēen paaja tuu. Nöo hën di soni u Teodasi kaba.

³⁷“Nöo baka fēen hën wan oto sëmbe de kai Judasi, di u Galilea pisiwata, ko hopo a di ten lanti bi ta konda sëmbe ta sikifi sëmbe nē buta a buku. Nöo sōmēni sëmbe nama ku ēn tu, kumafa de bi nama ku di fosu sëmbe u taki dē. Ma sōseei sëmbe kii ēn tu, nöo hën dee bakama fēen paaja. Kaba u di oto di dē.

³⁸“Nöo hën mbei mi kē taki da unu taa wan musu du soni ku dee sëmbe aki e. Un disa de be de go. Biga ee libisëmbe soni nöo de ta du, nöo a o kaba a sösö. ³⁹Ma ee a Masa Gaangadu a kumutu, nöo wan o sa wini de. Te wan pisi un o ko si taa ku Gadu wē un ta du.” Sö Gamalijëi taki da dee kuutuma te a kaba.

Nöo di de jei fa a fan dē, hën de piki ku ēn makandi. ⁴⁰Nöo hën de toona kai dee Tjabukama u Masa Jesosi ko. Hën de buta sëmbe fon de ku wipi te de kaba. Hën de toona gandji da de mön taa de an musu ta kai Masa Jesosi nē ta lei sëmbe soni fēen mön.

Nöo di de bai de te de kaba, hën de manda de go. ⁴¹Nöo hën dee Tjabukama kumutu a di kuutu seei ku wai, fu di Masa Gadu bi si taa de bumbuu tjika u de tja sen fu Masa Jesosi nē hedi.

⁴²Nöo hën de nango hiniwan daka a di Wosu u Masa Gadu kumafa de bi guwenti kaa, ku sëmbe wosu tuu, ta konda di Bunu Buka da lanti taa Jesosi

hën da di Paamusi Kōnu di Masa Gadu bi o manda ko.

Aki de tei sëmbe u heepi

dee Tjabukama.

6 Nöo hën dee biibima u Masa Jesosi sai dē e, nöo hiniwan daka de ta hia nango mönmöön. Di gaan sē u de bi dē Dju sëmbe, ma de dē tu pei. Biga hafu u de ta fan Giiki tōngö, hafu u de ta fan wan oto tōngö de kai Alamaiki. Nöo de tuu bi abi pooti mujëe sōndō manu a de dendu.

Hën de dē te wan daka, hën de tu pei sëmbe dē ko kisi toobi ku deseei. Dee Giiki tōngö wan ta guunjan dee otowan taa de an ta da dee pooti mujëe u de soni u njan tjika kumafa de ta da dee u deseei mujëe.

²Nöo hën de tuwalufu Tjabukama ko jei. Hën de kai dee biibima u Masa Jesosi tuu ko makandi u de fan. Nöo hën de ko.

Hën de taki da de taa: “Un haika e, dee sëmbe fuu aki. U dee Tjabukama aki, wa musu disa di buka u Masa Gadu u konda fuu go ta seeka njanjan soni e. ³Nöo u kē fuun suku sēbēn sëmbe a unu dendu, fu de heepi u ku di soni dē. Dee lö sëmbe dē, de musu abi nē a hii sëmbe taa de abi bunu fusutan, nöo de musu dē ku telu a di Akaa u Masa Gadu leiki. Dee lö pei sëmbe dē fuun tei buta e. ⁴Nöo u seei sa dē ku telu a di fuu wooko ta begi Masa Gadu ta konda di Buka u Masa Jesosi da sëmbe.”

⁵Nöo fa dee Tjabukama fan dē, nöo dee oto biibima piki ku de. Nöo hën de go suku sëmbe. Nöo dee sëmbe de pii tei, wan u de de kai Sitefani. A dē wan sëmbe ta abi taanga biibi a Masa Gaangadu, nöo a dē ku telu a di Akaa leiki. Sōseei de tei Filipi, ku Pokolu, ku Nikanou, ku Timon, ku Paamenasi, ku Nikolasi. Nöo Nikolasi bi dē wan sëmbe u di kōndē de kai Antiokia. An dē Isaëli sëmbe, ma a

ko ta biibi Masa Jesosi kuma de. ⁶Nöö sö de pii dee sēbēn womi dē tei, hēn de tja de ko da dee Tjabukama. Hēn dee Tjabukama buta maun a de liba hēn de begi Masa Gadu da de te de kaba, buta de a di wooko.

⁷Nöö di juu dē, di wōutu u Gadu ta paaja seei möönmöön. Dee biibima a Jelusalen ta ko möön hia seei, nöö wanlō hia begima piki di Buka tu ko dē a de dendu.

Aki de mindi soni da Sitefani.

⁸Nöö di sēmbē de kai Sitefani dē, a bi dē wan sēmbē Masa Gadu dē ku en a wan apaiti fasi. Biga a ta dēen kaakiti seei, a ta du gaangaan soni, foombofoombo wan, sēmbē ta si.

⁹Ma nöö te wan pisi, hēn wanlō sēmbē hopo ta fia ku en. Dee lō sēmbē dē, de dē u wan Dju keiki de kai “Fiima.” Isaēli sēmbē de dē, ma fu wanlō oto köndē de kai Sileni ku Alekesania, nöö de bi kumutu a de köndē ko fika a Jelusalen dē. Nöö hēn de ku wanlō oto Dju sēmbē u Silisia ku Asia tuwē gogo a wan sē ta fia ku Sitefani. ¹⁰Ma di Akaa u Masa Gadu da Sitefani kōni tefa dee sēmbē an sa wini en a di fia.

¹¹Nöö hēn dee sēmbē kumutu dē, hēn de go suku sēmbē saapi u de ko mindi soni da Sitefani taa a bi kosi Mosesi, di gaan sēmbē u de, ku Masa Gadu tuu. De seei jesi je i en. Sö de taki.

¹²Nöö hēn de paaja di taki dē go a hii lanti te dou ku dee Gaan Womi ku dee Sabima u Wēti. Nöö di dee sēmbē je i sö, nöö hēn hati u de boonu te na soni. Hēn de kule go kisi Sitefani hai tja go a gaan kuutu.

¹³Nöö hēn de tja sēmbē ko fu de musu mindi soni dēen möön. Hēn de ko taki taa: “Di sēmbē i si aki, a ta kosi di Gaan Keikiwosu u Masa Gadu kodo, tee dou ku dee wēti u Gadu tuu. An ta disa möönsö. ¹⁴Biga a taa di womi de kai Jesosi u

Nazalēti o ko booko di Keikiwosu fuu, nöö a o puu dee wēti fuu dee Gadu da Mosesi fuu musu libi ku de. Sö u seepi je i en ku u seei jesi di a taki sö.” Sö dee mindisonima taki a di kuutu.

¹⁵Hēn hii dee kuutuma bia luku Sitefani diin. Hēn de si taa fesi fēen djei wan basia u Masa Gadu Köndē. [Sö a limbo tjika.]

Aki Sitefani ta fan ku dee sēmbē.

7 Hēn di Kaba Hei Begima hakisi Sitefani taa: “Womi, fa dee sēmbē ta taki aki, nöö sö i bi taki tuu nö?”

²Hēn Sitefani piki en taa: “Dee sēmbē u mi aki, un piimisi fuunu e. Mi kē toona mēni unu a wanlō soni bi pasa ku dee gaan sēmbē fuu a fesiten.

“Masa Gadu, di Gadu fuu di hei tee libisēmbē wojo an sa kai ku en, hēnseei bi ko a di gaan sēmbē fuu de kai Abahamu, ka a bi ta dē a Mesopotamia köndē. Di juu dē, Abahamu an bi foloisi go a Halan eti. ³Nöö di Masa Gadu ko nēen, hēn a taki dēen taa: ‘Womi, foloisi kumutu disa di köndē fii ku dee sēmbē fii aki, nöö i go a wan oto köndē ka mi o lei i fii go.’

⁴“Nöö hēn Abahamu kumutu a Kalidea naandē go a di köndē de kai Halan. Hēn a ko sai dē teefa hēn tata dēdē, a bei. Hēn Masa Gadu puu en dē manda go a di köndē ka i si u ta libi aki. [Ma nöö a di ten dē de bi ta kai di köndē Kaana.]

⁵“Ma nöö fa Masa Gadu tja Abahamu ko a Kaana aki seei, ma an dēen di köndē fēen seei eti bifō a dēdē. Na wan kodo pisi fēen a dēen. Ma a bi paamusi en taa a o dēen di köndē nöömō, nöö a o ko köndē fēen ku dee bakamii fēen dee a o pai. Wē nöö di juu di Masa Gadu paamusi Abahamu di soni dē, Abahamu an bi pai na wan kodo mii eti.

⁶“A di fasi aki wē Gadu fan ku en e. A kai en taa: ‘Mati.’ A piki. A taa: ‘Dee bakamii fii o go ta dē a wan oto

köndë kuma wakama e. Nöo dee sëmbë u di köndë dë o buta de a sitaafu seei. De o ta du hogihogi ku de tee dou fö höndö jaa. ⁷Ma bakaten mi o sitaafu dee sëmbë ta du hogihogi ku de awaa, nöo dee bakamii fii o kumutu a di köndë ka de bi ta sitaafu de. Nöo de o toona ko a di së aki baka, fu de sa toona begi mi a di kamian aki möön.’ Sö Gadu bi fan ku Abahamu.

⁸“Nöo baka di a fan ku ën sô, hën a dëen wan wëti taa a musu koti wan maaka nëen sinkii faa dë taa hën ku hën a’ buka. Nöo di maaka fika fu hiniwan womi mii di de o pai, de musu koti ën nëen sinkii. Hën mbei di a pai Isaki, baka aiti daka hën a koti di maaka nëen sinkii. Tefa bakaten, hën Isaki toona pai Jakopu hën a koti ën. Hën teefa Jakopu ko pai dee tuwalufu gaan sëmbë fuu, sô seei a toona koti de tu, fu di maaka musu fika nango nöömö a u Isaëli sëmbë sinkii.”

⁹Hën Sitefani toona taki möön, a taa: “Wë kumafa i sabi kaa, dee gaan sëmbë fuu bi ta haun ku di otowan u de de kai Josëfu, hën de sei ën da wanlô sëmbë. Hën dee sëmbë dee bai ën dë tjëen go a Egepiti köndë go buta a sitaafu. Tökuseei Masa Gadu bi dë ku ën e. ¹⁰A puu ën a hii dee fuka fëen tuu.

“Hën de dë te dou wan ten, hën di gaan kõnu fu Egepiti köndë de kai Falao manda kai Josëfu. Nöo di Josëfu go a di kõnu, nöo Masa Gadu bi dë ku ën eti ta dëen bumbuu fusutan ku kõni seei. Nöo hën di kõnu si taa a dë bumbuu sëmbë, nöo hën a tei ën buta ko takima fëen kõnuwosu te dou ku hii Egepiti köndë tuu.

¹¹“Nöo hën de dë tee wan gaan hangii ko. Hii dee sëmbë a Egepiti köndë ku dee dë a Kaana tuu ta tja fuka ta dëdë ku di hangii. Dee gaan sëmbë fuu seei an sa feni soni u njan. ¹²Nöo hën Josëfu tata Jakopu, hën a sai dë te nöo hën a jei taa wë di köndë de kai Egepiti hën abi soni u

njan. Nöo hën a manda dee gaan sëmbë fuu, dee womi mii fëen, hën de go bai soni u njan. Nöo hën bi da di fosu pasi di Jakopu manda de go a Egepiti köndë.

¹³“Nöo di de go di u tu pasi, hën Josëfu kai de ko nëen, hën a piki de awaa taa: ‘Hën di baaa fuunu disii e. Mi wë disii, Josëfu.’ Nöo di juu dë ufö Kõnu Falao ko sabi fa u Josëfu taa dee famii fëen dee di dë.

¹⁴“Baka u di dë, hën Josëfu manda kai hën tata Jakopu taa hii di wosu dendu fëen ku ën seei tu musu ko a Egepiti köndë, nöo a o sölugu de. Nöo di juu dë, de bi dë sëbënteni-ku-feifi sëmbë.

¹⁵“Nöo hën di Jakopu kisi di buka, nöo hën de tei pasi go te a Egepiti köndë. Hën de sai dë teee nöo hën Jakopu ku hii dee mii fëen tuu ko dëdë. ¹⁶Nöo fa de bi ta dëdë dë, nöo dee mii u de ta tei de ta tja ko a di së aki a di köndë de kai Sikëm go bei. Di geebi Abahamu bi bai a dee bakamii u Hamolu, nëen de ta tja de go bei.

¹⁷“Nöo da sô dee bakamii fu Jakopu fika dë a Egepiti köndë. De ta pai teee de ko gaan hia sëmbë. Nöo di ten dë, di juu ta zuntu fu Masa Gadu da de di köndë Kaana kumafa a bi paamusi Abahamu.

¹⁸“Nöo di juu dë, hën wan oto kõnu ko dë ta tii Egepiti köndë. Nöo di kõnu dë aan bisi ku Josëfu biga an bi sabi ën. ¹⁹Nöo hën a ganjan dee gaan sëmbë fuu ta du hogihogi ku de teee. A taa de musu tja dee njunjun pai miii u de go buta a döo be de dëdë kaba a sösö.

²⁰“Nöo a di ten dë, de pai Mosesi. A bi dë wan apaiti mii, biga Gadu seei si taa a hanse. Nöo hën de ta kijëen tjubitjubi a wosu te a a’ dii liba. Nöo di de si taa de an sa tjubi ën möön hën de tjëen go buta a wan kamian ka sëmbë sa si ën tei kiija. ²¹Nöo hën di mujëe mii u Kõnu Falao ko si ën, hën a tei ën tja go kiija kuma hënseei mii. ²²Dee Egepiti sëmbë ta lei ën hii dee kõni dee de abi, ku hii

dee sabi dee de abi tuu de lei ën. A ko dë wan hebi sëmbe u di köndë seei. Biga a sa' u fan, nöö a sa' u du soni tu.

²³“Nöö hën Mosesi sai dë te a abi föteni jaa, nöö hën a taa a o go luku dee sëmbe fëen, dee Isaëli sëmbe, dee ta libi a wan së u di köndë.” ²⁴Nöö di a go dou, hën a si wan u dee Egepiti sëmbe ta du hogihogi ku wan u dee Isaëli sëmbe fëen. Hën a naki di Egepiti sëmbe kii pii, fu di a bi du hogihogi ku di fëen sëmbe. ²⁵Fa a du dë, a bi ninga taa dee Isaëli sëmbe fëen o sabi taa Masa Gadu hën ta wooko nëen liba faa puu de a di sitaafu de sai dë. Ma de an si ën sô.

²⁶“Di dobooko möön, hën a toona go si tu u dee Isaëli sëmbe ta feti ku deseei. Hën a paati de puu. A taa: ‘Womi, faandi mbei un ta libi sô? Biga un dë baaa ku baaa. Faandi mbei un ta du sô ku unu seei u du?’

²⁷“Hën di sëmbe di abi adjabëë tuusi Mosesi puu dë. A taa: ‘Ambë buta i fii musu dë hedima ta kuutu a u liba?’ ²⁸Kii i kë kii mi kumafa i bi kii di Egepiti sëmbe jeside nö?’

²⁹“Nöö di Mosesi jei sô, hën a panta. A si taa di soni di a bi du, a ko a döö. Nöö hën a kule kumutu dë fusi go tee a wan oto köndë de ta kai Midian. Hën a go sai dë te a tei mujëë pai miii. A pai tu womi mii.

³⁰“Nöö hën a dë a Midian föteni jaa longi. Te wan daka hën a go a di sabana dendu, zuntu ku wan gaan hei kuun de kai Sinai. Nöö hën a bia luku, hën a si wan faja ta kisi a wan uwii nöömö, an ta tapa möönsö. Wan Sëmbe u Masa Gadu Köndë wë ko a Mosesi a di faja dë e. ³¹Nöö di Mosesi si di faja ta kisi nöömö, nöö a bigi dëen. Hën a waka go zuntu ku di uwii go luku ën bunu ee andi.

“Nöö di a go dou, hën a jei Masa Gadu töngö fan ku ën a di faja dendu taa: ³²‘Womi, mi wë disi e. Di Gadu di dee gaan sëmbe fii ta begi, de Abahamu,

Isaki, Jakopu, hën wë disi e.’ Nöö di Mosesi jei di töngö sô kaa, nöö hën a panta te a ta tëëmë tjatjatjatja, aan hati u toona luku di faja möön.

³³“Hën Masa Gadu toona taki dëen taa: ‘Puu di susu fii a i futu. Biga ka i taanpu dë, nöö a dë wan apaiti kamian u mi, nöö i musu a’ lesipeki dëen.’

³⁴“Hën a taki möön taa: ‘Haika e. Mi si fa de ta sitaafu dee sëmbe u mi a Egepiti köndë ala. Mi ta jei djëmë u de, nöö hën mi ko awaa u ko puu de. Nöö hën mi ko kai i taa i musu toona go a Egepiti köndë.”

³⁵Nöö Sitefani ta fan nango eti. Hën a taa: “Wë di Mosesi dë, hën da di sëmbe di dee Isaëli sëmbe an bi kë. De bi dëen gaan buka taa ee ambë mandëen faa ko takima ta kuutu a de liba. Ma nöö awaa Masa Gadu seei toona mandëen da de baka faa musu ko dë takima u de, faa puu de a di fuka di de sai dë. Di Sëmbe di dë a di faja dendu ta fan ku ën, hën wë mandëen sô.

³⁶“Nöö hën Mosesi hopo hën a go a Egepiti Köndë. Hën a go du peipei foombo soni ala, te a puu dee sëmbe fëen a di köndë tja de go pasa di ze de kai Bë Ze, tja go buta a di sabana dendu ala. Hën de go sai a di sabana te dou föteni jaa. Nöö hii di ten dë, Masa Gadu dë ku Mosesi ta du sëmëni gaan foondo soni nëen liba.

³⁷“Wë nöö di Mosesi u ta taki aki, nëen liba wë Gadu wooko sô e, nöö hënseei wë bi fan ku dee gaan sëmbe fuu taa: ‘A bakaten Masa Gadu o manda wan Tjabukama da unu, kumafa a manda mi da unu aki. A o dë wan Isaëli sëmbe leti kuma unu seei.’

³⁸“Wë nöö sô Gadu bi abi futoou a Mosesi liba tjika e. Hën mbei a dëen di taki faa musu tii dee gaan sëmbe fuu a di sabana sô. Hën seei bi dë di sëmbe di Masa Gadu bi fan ku ën a di sabana, di a bi dë a Sinai dë, nöö hën a kisi fan a

Gadu faa musu toona da u ən. Nöö ee u tei dee soni a fan də, nöö woo feni libi a de e.

³⁹“Ma nöö hii fu dati, dee gaan səmbə fuu an bi kē piki Mosesi buka möönsö. De an bi kē di fan fēən. De kē toona go u de a Egepiti köndə baka. ⁴⁰Hən de ko taki dēən baaa Alon taa: ‘Womi, u kē begi i fii musu mbei wanlō gadu da u. Nöö deo lō gadu də, de woo ta begi fu te u nang a kamian de musu tja u. Biga wa saandi pasa ku di womi de kai Mosesi də, di bi tja u kumutu a Egepiti köndə ko aki.’

⁴¹“Nöö hən de mbei wan pindigadu kuma wan kau mii sō te de kaba. Hən de hoi wan gaan piizii da di soni deseei mbei ku deseei maun də, ta tuwə soni dēən. ⁴²Nöö hən Masa Gadu disa de be de libi kumafa de kē. Hən de ko ta begi di sonu, di libawojo, dee teeja, dee soni də tuu de ko ta begi.

“Fa de du ən tjika də, hən mbei Masa Gadu bi fan a dee fesiten tjabukama liba, a taa:

Dee səmbə u Isaēli, un haika mi e.

Fa un bi ta kii dee mbeti fuunu

ta begi a di sabana te dou föteni jaa də, mi un bi ta kii de da nö?

⁴³Nönö, na mi un bi ta kii de da e.

Biga di wosu u di gadu de kai Mölökö, hən un bi ta tja ta lontu ku unu.

Nöö di teeja u di gadu de kai Lomfa, hən u bi ta hei.

De wə da dee soni un bi ta begi e.

Nöö hən mbei mi o disa unu,

be de tja unu go buta a sitaafu a di köndə de kai Babilon.

Sö Masa Gadu taki a dee tjabukama fēən.

⁴⁴“Wə fa dee gaan səmbə fuu bi sai də, nöö de bi də ku di Wosu u Masa Gadu di de bi ta tja a di sabana. Te de ta si di Wosu nöö de ta sabi taa Gadu də ku de. Di wosu də, de mbei ən leti kumafa Masa Gadu bi lei Mosesi taa a sō wan fasi de musu mbei ən.

⁴⁵“Hən de də te bakaten nöö hən Josua ko a Mosesi kamian ta tii dee Isaēli səmbə. Hən tja de go feti ku dee köndəköndə. Nöö fa de ta feti də, nöö de ta tja di Wosu ta lontu ku de. Nöö hən de ta feti tefa Gadu puu dee peipei səmbə bi də a di köndə da de, fu de sa go libi a di köndə u de. Hən di Wosu fika ku de də tefa de ko pai Könu Dafiti. ⁴⁶Nöö hən Könu Dafiti libi a wan fasi tee Masa Gadu seei tei ən fu wan bumbuu səmbə.

“Nöö hən de də te wan pisi, hən Könu Dafiti taki da Masa Gadu taa a kē mbei wan wosu dēən. Fa a bi də di Gadu u Jakopu ta tja dee Isaēli səmbə fēən te kisi di ten fēən Könu Dafiti seei də, nöö a kē mbei wan wosu dēən faa ta libi. ⁴⁷Ma fa Könu Dafiti taki də seei, ma nēən seei mbei di wosu e. Di mii fēən de kai Salumon, hən mbei di wosu.

⁴⁸⁻⁴⁹“Ma nöö hii fa u ta taki aki, dee səmbə, ma Masa Gadu hei poi fu libi a wan wosu di libisəmbə mbei e. Wan fesiten tjabukama bi taki ən kaa. A taa: Masa Gadu taki e, taa:

‘A gaangadu a liba aki di könubangi u mi də

di mi ta sindo.

Nöö goonliba da mi piki bangi

di mi ta buta futu te mi sindo.

Nöö un wosu seei i sa mbei da mi fu mi feni kamian u mi böö sinkii?

⁵⁰Biga mi mbei hii dee soni tuu kaa.’

Sö di tjabukama bi sikifi u Masa Gadu.”

⁵¹Nöö hən Sitefani fan taanga ku dee səmbə awaa, a taa: “Dee səmbə aki, unf a un mbei? Misikuma jesi fuunu taanga kuma sitonu. Hati fuunu də leti kuma dee səmbə də a goonliba aki dee an sabi soni u Masa Gadu. Biga te di Akaa u Gadu kē lei unu soni, nöö wan ta kē piki möönsö, leti kumafa i si dee gaan səmbə fuunu an bi ta kē piki ən. Sö nöö un də eti.

⁵²“Dee gaan səmbə fuunu bi ta sitaafu hii dee fesiten tjabukama u Masa Gadu

tuu. Na wan u de fika. Hii dee sēmbē Gadu bi manda da de tuu de kii, te dou ku dee sēmbē dee bi ta konda taa sō wan Futuboi fēen o ko. Nōō di Futuboi fēen dē, Masa Gadu an feni fōutu nēen wan daka. Nōō tefa di juu dou hēn a mandēen ko tuu. Nōō di a ko, hēn un kōnku ēn kii. ⁵³ Un dee Isaēli sēmbē aki, unu wē Masa Gadu bi manda dee basia fēen kōndē da fu de tja dee wēti fēen ko da unu, ma wan ta hoi dee wēti mōōnsō. Biga un kii sō wan bumbuu sēmbē.”

Aki de naki Sitefani kii.

⁵⁴ Nōō di a taki sō, nōō hati u dee sēmbē boonu te de an sa tjēen mōōn.

⁵⁵ Ma nōō di juu dē, hēn di Akaa u Gadu ko taanga a Sitefani liba. Hēn a hopo wojo luku liba. Hēn a si di waiti u Masa Gadu kuma sonuwojo. Hēn a si Masa Jesosi dē a di letimaun sē u Masa Gadu taanputaanpu.

⁵⁶ Hēn di a si sō, nōō hēn a bai taa: “Wē un luku, mi si Masa Gadu Kōndē jabijabi ala, nōō mi si di Sēmbē di ko Libisēmbē Mii leti a Masa Gadu letimaun sē taanputaanpu.”

⁵⁷ Nōō di de jei sō kaa, hēn de tei de maun hēn de tapa de jesi fu de an musu jei andi a ta taki. Hēn de tuu bai kai wan gaan olo. Nōō hēn de kule ku baai go a Sitefani, ⁵⁸ nōō hēn de kisi ēn panjan. Hēn de hai ēn gulululu tja go tuwē a wan sē u di kōndē. Hēn de kisi sitonu mii ta naki ēn u de kii ēn.

Nōō fa de go a di du dē, hēn de puu koosu a sinkii disa da wan kijoo de kai Saulosu faa hoi da de.

⁵⁹ Nōō hēn de ta naki Sitefani te wan pisi, hēn a bai taa: “Masa Jesosi, gaan-tangi, tei di akaa u mi hoi e.”

⁶⁰ Nōō hēn a kai ku kini a goon begi taa: “Masa, fa dee sēmbē ta du ku mi aki,

nōō na hoi de a bēē e.” Hēn di a fan sō te a kaba, hēn a dēdē. Bōō fēen koti.

8 Nōō Saulosu sai leti dē ta luku fa de ta kii Sitefani, nōō a bunu dēen. A kai ku ēn seei.

Aki de sitaafu dee biibima te de paaja go a oto kōndē.

¹ Di daka dē seei, hēn dee sēmbē u di kōndē ko ta buta ku dee biibima u Masa Jesosi a Jelusalen dē te a bigi, tee de kule paaja go a kamiankamian. So u de go a dee oto kōndē u Judea, so u de go a Samalia. Dee Gaan Tjabukama u Masa Jesosi nōō fika a Jelusalen dē.

² Nōō wanlō sēmbē sai dē dee lobi Masa Gadu, nōō hēn de go tei di dēdē sinkii u Sitefani. Hēn de kēē dēen te a bigi, biga a hati de. Hēn de tjēen go bei.

³ Ma Saulosu kē kaba dee biibima u Masa Jesosi seei gbelin puu dē. Hēn a nango ta denda a dee wosuwasu u de ta pii de ta tja go sōōtō a dunguwosu, womi ku mujēē tuu.

Aki Filipi go a Samalia Kōndē.

⁴ Nōō fa dee biibima ta kumutu a Jelusalen ta kule ta paaja dē, nōō de ta tja di buka u Masa Jesosi ta paaja tu a dee kōndēkōndē nōōmō be sēmbē jei.

⁵ Di juu dē, hēn Filipi [di bi dē wan u dee sēbēn womi de bi pii tei dē] hēn a go a Samalia Kōndē. Hēn a ta konda di buka da sēmbē taa Masa Jesosi hēn da di Keesitu, di Heepima di Gadu bi paa-musi taa a o manda da libisēmbē. ⁶ Nōō fa a ta fan ku dee sēmbē dē, nōō de tuu ta haikēen, biga a ta du gaan foom-bofoombo soni. ⁷ Dee gadu dee ta dē a sēmbē liba ta bai ta kai olo ta kumutu, nōō a ta kula sōmēni lan sēmbē ko bunu tu. ⁸ Nōō dee soni Filipi ta du dē tuu ta mbei de ta wai a di kōndē te na soni.

Aki ta taki u wan tofuma

de kai Simon.

⁹Nöo wan sëmbë bi dë a di köndë dë de kai Simon. A bi sai dë longi kaa ta du wanlô tofu soni fëen a di köndë tee a ta foondo hii dee Samalia sëmbë tuu. Nöo a ta njan buka ta mbei ën seei bigima. ¹⁰Nöo fa a ta du dë, nöo hii dee sëmbë u di köndë, sösö sinkii sëmbë ku nëbai sëmbë tuu, tei ën u soni. De ta tei ën fu wan gadu seei taa: “Di sëmbë aki hën de kai Taanga Gadu, Poosian Gadu.” ¹¹Wë biga a ta foombo de nöömö ku dee tofut-ofu soni fëen.

¹²Nöo hën Filipi ko a di köndë ko ta konda di Bunu Buka ta taki taa Gadu tja wan Njunjun Tii ko da de. A ta konda taa Masa Gadu manda Jesosi Keesitu da libisëmbë faa heepi de. Nöo hën de ta piki di buka seei nango ta dopu, womi ku mujëe tuu. ¹³Nöo Simon di tofuma seei piki di buka tu, hën a go dopu te a kaba. Nöo hën a fika ta waka ku Filipi hii ka a nango. Hii dee foombofoombo soni Filipi ta du tuu a ta si, nöo de bigi dëen.

¹⁴Nöo hën wë dee Gaan Tjabukama u Masa Jesosi dë a Jelusalen ala ko jei taa sô dee sëmbë u Samalia Köndë ko ta piki di buka u Masa Gadu. Nöo hën de manda Petuisi ku Johanisi go haika. ¹⁵Nöo di de go dou, hën de begi Masa Gadu faa musu manda di Akaa fëen da dee njunjun bi-ibima dë. ¹⁶Biga fa de biibi Masa Jesosi naandë, nöo de dopu a di në u Masa Jesosi ma di Akaa an ko a de eti. ¹⁷Nöo hën Petuisi ku Johanisi buta maun a de, hën di Akaa u Masa Gadu ko a de awaa.

¹⁸Nöo fa u du dë, Simon sai leti dë ta luku. A si taa te dee Tjabukama buta maun a sëmbë, nöo di Akaa ta ko a de. Hën a go tei möni tja ko faa paka Petuisi ku Johanisi.

¹⁹A taa: “Dee sëmbë aki, mi begi unu fuun da mi di poosian di un abi dë, fu te

mi buta maun a sëmbë di Akaa sa ko a de tu.”

Hën Petuisi gandji dëen te na soni. A taa: ²⁰“Waka pasa kumutu aki ku di möni fii dë! I ku di möni fii tuu musu kaba a sösö, i takuhatima ju! I ninga taa möni i sa tei paka Gadu faa da i wan soni fëen di a ta da ku ën bunuhati ö? ²¹Ja o feni ën möönsö, biga di hati fii di i abi an bunu da Masa Gadu. ²²I musu disa di hogilibi fii, nöo i begi ën fu an hoi di pakisei fii dë a bëë möön. ²³Biga misikuma di hati fii dë fuufuu pöö ku haun. Di hogilibi fii kaba i a sösö.”

²⁴Fa a fan dë, hën Simon panta. Hën a begi de taa: “Dee sëmbë, gaantangi mi begi unu, un begi Masa Gadu da mi o, be dee soni un taki dë an musu pasa ku mi.”

²⁵Nöo hën Petuisi ku Johanisi fika a Samalia dë wan pisiten eti ta konda di Buka u Masa Jesosi ku dee soni de sabi fëen da sëmbë. Nöo hën de toona go a Jelusalen. Nöo di de nango, de ta latja dee peipei köndë u Samalia ta konda di Bunu Buka u Masa Gaangadu nango tefa de go dou a Jelusalen baka.

Aki Filipi ku wan Etiopia

sëmbë miti.

²⁶Nöo hën Filipi sai dë te wan pisi, nöo hën wan basia u Masa Gadu Köndë ko nëen ko taki dëen taa: “Womi, hopo seeka. Gadu manda i fii go a di së u libasë, a di sabana pasi di kumutu a Jelusalen go a Gaza.”

²⁷Nöo di Filipi jei sô, hën a hopo seeka wante hën a go. Nöo fa a nango dë, hën a go si wan sëmbë u di köndë u Afiikan de kai Etiopia ta pasa dë. Di sëmbë dë, a dë wan hei sëmbë nëen köndë ta seeka hii di möni u di mujëe könu u de de kai Kandas. Nöo di womi dë bi go a Jelusalen go begi Masa Gadu te a kaba, ²⁸nöo awaa a ta toona nango nëen köndë. A dë nëen wagi sindosindo ta lesi wan buku nango.

Nöö di buku di a ta lesi dë, nöö a dë wan pisi u Gadu Buku di di fesiten tjabukama u Gadu de kai Jesaaja bi sikifi.

²⁹ Nöö hën Filipi go si ën dë, hën di Akaa u Gadu taki dëen taa: “Womi, go waka a di wagi bandja e.”

³⁰ Nöö hën Filipi kule go a di wagi bandja. Hën a jei di sëmbe ta lesi di soni di di tjabukama bi sikifi.

Hën a hakisi ën taa: “Mati o, dee soni i ta lesi dë, i ta fusutan de nö?”

³¹ Hën a taa: “Wë nönö mati, unfu mi sa du fusutan de? Biga ma a’ sëmbe u puu de da mi.” Hën a taa: “Ja sa ko sindo ku mi a di wagi dendu aki nö?” Nöö hën Filipi subi go sindo.

³² Nöö hën di womi ta lesi nango, nöö di pisi u Gadu Buku a ta lesi dë, a dë wan soni kuma nongö sö taa:

Di sëmbe dë,
a dë kuma wan sikafu de ta tja go kii.
A dë pii seei kuma wan sikafu mii
de ta limba puuma fëen puu nëen sinkii.
An ta bai möönsö.

³³ Fa de ta sösö ën ta mbei ën fa dë,
nöö de an ta da pasi u na wan sëmbe
heepi ën möönsö.

Ambë sa taki soni u dee bakamii fëen?
Biga de kii ën puu a goonliba aki.
Sö wan soni di womi ta lesi.

³⁴ Nöö di a lesi te a kaba, hën a hakisi Filipi taa: “Wë mati, ambë de ta taki a di pampia aki? Di sëmbe di bi mbei di pampia, naa oto sëmbe?”

³⁵ Nöö di a hakisi ën sö kaa, nöö hën Filipi tei di Buku hën a seti ku di pisi di womi bi lesi dë, hën a konda di Bunu Buka u Masa Jesosi dëen. A taa: “Di sëmbe de ta taki a di pampia aki, hën da Masa Jesosi e.” Hën a puu ën dëen te a kaba.

³⁶ Nöö hën de nango te wan pisi, de ko dou a wan wata. Hën di sëmbe taki da Filipi taa: “Mati, wë wata dë aki. Na u mi dopu wante nö?”

[³⁷ Hën Filipi piki ën taa: “Ee i ta biibi di buka u Masa Jesosi ku wan hati, nöö i sa dopu.”

Hën a piki taa: “Aai, mi ta biibi taa Jesosi Keesitu hën da di Womi Mii u Masa Gadu.”]

³⁸ Hën a manda di sëmbe ta tja di hasi taa be a tapa di wagi. Nöö hën de kumutu. Nöö hën ku Filipi, hën de go a di wata hën Filipi dopu ën te a kaba.

³⁹ Nöö di de kumutu a di wata, hën wante di Akaa u Masa Gadu tei Filipi tja go, di Etiopia sëmbe an si ën möön. Ma aan toobi, a go fëen nëen köndë ku wai.

⁴⁰ Nöö di Filipi kisi ën seei baka, hën a si taa a dë a wan köndë de kai Azotusi. Nöö hën a ta lontu a dee pepei köndë nango ta konda di Bunu Buka u Masa Jesosi tefa a go dou a di köndë de kai Sesalia.

Aki ta lei fa Saulosu bia hën libi.

Tjab. 22:6-16; 26:12-18

9 Di juu dë, di sëmbe de kai Saulosu bi ta dë ku di libi fëen ta toobi dee biibima u Masa Jesosi nöömö. A ta waka ta konda taa a o du ku de te kaba fëen seei a o kii de tuu nöömö puu a goonliba. Nöö hën a go a di Kaba Hei Begima u Isaëli, ² hën a go hakisi ën pampia faa sa ta tja go a dee Dju keikiwosu u di köndë de kai Damasikusi. Nöö di pampia o dëen pasi faa sa kisi dee biibima u Masa Jesosi tja go a Jelusalen go söötö, womi ku mujëe tuu. Sö wan pampia a hakisi di Gaan Begima. Nöö hën a dëen di pampia, nöö hën a go.

³ Hën a nango tefa a go zuntu ku Damasikusi. Nöö tefa a kë mëni hën wan faja kumutu a liba ala valau tuwë limbo lontu ën ko kai. ⁴ Hën a pasa kai a goon.

Hën a jei wan töngö kai ën tu pasi taa: “Saulosu! Womi Saulosu!”

Hën a piki.

Hën a taa: “Andi mbei i ta sitaafu mi sö u du?”

⁵Hën a hakisi taa: “Ee Masa o, ambë ta fan ku mi di fan aki?”

Hën a piki ën taa: “Mi, Jesosi wë, di Sëmbë di i si i ta sitaafu sō, mi ta fan ku i aki e. ⁶Nöö hopo go a di köndë a i fesi ala, nöö te i go, nöö de o konda da i andi ku andi fii musu du.”

⁷Di juu dë, dee sëmbë ku Saulosu bi nango dë nöö de dë pii. De an saandi ta pasa. Biga de ta jei wan tōngō ma de an ta si sëmbë.

⁸Nöö hën Saulosu hopo, hën a jabi wojo te a wei, an sa si soni möön. Wojo fëen dungu pii. Hën de panjëen a maun tja go dou a Damasikusi. ⁹Hën a go sai dë. A abi dii daka an sa si soni, an ta njan, an ta bebe wata. A de fëen nöö.

Aki Gadu manda Ananiasi

faa go a Saulosu.

¹⁰Nöö di ten dë, wan womi bi dë a Damasikusi de kai Ananiasi. A dë wan bi-ibima u Masa Jesosi. Nöö hën a dë nëen wosu, te wan pisi hën a sunjan wan sunjan, ma ku wojo limbo. Masa Jesosi ko fan ku ën. A kai ën taa: “Ananiasi!”

A piki.

¹¹A taa: “Womi, hopo seeka, nöö i go a di sitaati de kai Tololoo Sitaati. Nöö i go a di wosu u di sëmbë de kai Judasi, ¹²go hakisi fa u di sëmbë de kai Saulosu u di köndë de kai Taasusi. A sai leti a di wosu dë ta begi Masa Gadu. Nöö a sunjan wan sunjan ku wojo limbo taa a si wan womi de kai Ananiasi ko nëen ko nama maun nëen mindihedi, hën di wojo fëen toona ko bunu kumafa a bi dë. Sö a bi si a di wojo limbo sunjan fëen kaa.”

¹³Hën Ananiasi piki ën taa: “Wë Masa, mi jei. Ma nöö mi jei hia soni fu di sëmbë dë di a ta du. Sëmbë konda da mi taa a ta du hogihogi tumisi ku dee sëmbë fii dee ta dë a Jelusalen. ¹⁴Nöö fa a ko a Damasikusi aki, nöö a ko faa ko du ku u tu. Biga mi jei taa dee Gaan Begima

seei dëen di taki faa ko aki ko kisi u dee sëmbë dee ta kai i në tja go sōötō a dunguwosu.”

¹⁵Hën Masa Jesosi piki ën taa: “An-toobi, go nëen nöö. Biga mi tei ën kaa faa dë wan wookoma u mi. A o tja di buka u mi go konda da dee Isaëli sëmbë ku dee sëmbë na u Isaëli tuu, te dou ku dee könu u de seei. ¹⁶Nöö fa mi o mandëen go a de dë, nöö miseei o taki dëen a fesi fa de o sitaafu ën tjika fu di a ta konda soni u mi hedi.”

¹⁷Nöö hën di Ananiasi jei sō kaa, nöö hën a hopo, hën a go a di wosu. Hën a denda go nama maun a Saulosu hedi.

Hën a kai ën taa: “Mati Saulosu, mi baaa.”

A piki.

A taa: “Womi, Masa Jesosi seepi, di Sëmbë di bi ko a i a pasi ala di i bi ta ko aki, hën wë manda mi ko a i aki fu di wojo fii sa ko bunu baka. A manda mi tu, be di Akaa u Masa Gadu ko a i liba.”

¹⁸Hën di a fan sō te a kaba, nöö hën wante wan soni kumutu a Saulosu wojo kuma fisi kakisa sō. Hën wojo fëen ko limbo gbegede, hën a hopo go dopu wante. ¹⁹Hën a go njan te a kaba, hën sinkii fëen ko taanga baka.

Aki Saulosu dë a Damasikusi.

Nöö fa Saulosu ko ta biibi Masa Jesosi dë, hën a fika a Damasikusi sōmëni daka ku dee biibima u Masa Jesosi ala. ²⁰Nöö wantewante dë, hën a bia ta fan a dee keikiwosu u dee Isaëli sëmbë u di köndë, ta konda taa Jesosi da di Womi Mii u Masa Gaangadu tuu.

²¹Nöö fa a ta fan dë, nöö a foondo hii mundu. De taa: “Maingë, wa ta fusutan di libi u di sëmbë aki. Nëen da di sëmbë di bi dë a Jelusalen ta sitaafu dee biibima u Masa Jesosi ta kii nö? Nöö fa a ko aki, na ku pampia a ko faa kisi de tei tja go da dee Gaan Begima u de sitaafu de nö? Soni fëen ta toobi u.”

²²Ma nöö di fan u Saulosu an saka möönsö. A fika ta fan ku dee Dju sēmbē u Damasikusi nöömö, ta buta ku de u de piki taa Jesosi hēn da di Keesitu di Masa Gadu bi paamusi taa a o manda ko. Nöö di fan fēēn ta a' kaakiti möönmöön, biga a ta wini dee sēmbē nöömö dee ta fia ku ēn dē.

²³Nöö hēn de dē te bakaten, dee Dju sēmbē an ko a' peesa ku ēn möön. Hēn de ko kuutu fa fu de sa du de feni ēn kii. ²⁴Nöö hēn de ko dē a dee nēngē döo u di köndē ta watji ndeti ku didia fu te a o ko pasa dē, nöö de feni ēn kii.

Te wan pisi, hēn Saulosu ko jei taa sö de ta watji ēn. ²⁵Hēn a dē te wan ndeti. Hēn dee sēmbē dee nama ku ēn, hēn de tei ēn tja go a di sitonu peni di de tapa di köndē, ka wan baaku bi dē. Hēn de butēēn a wan manda sakēēn go a goon.

Aki Saulosu dē a Jelusalen.

²⁶Hēn Saulosu fusi kule kumutu dē, hēn a toona go a Jelusalen. Nöö di a go dou, hēn a kē go nama ku dee oto bi-ibima u Masa Jesosi, ma de fēēē ēn poi. Hii fa a ta taki da de nöömö taa hēnseei da wan bakama u Masa Jesosi kuma de, ma de an kē piki. De ninga taa a ta ganjan de faa du hogihogi ku de möön.

²⁷Nöö hēn di sēmbē de kai Banabasi heepi ēn. Biga a tjēēn go da dee Gaan Tjabukama taki da de taa: "Un piki di sēmbē aki e, dee sēmbē. Biga a bi si Masa Jesosi tuu di a bi dē a pasi nango a Damasikusi. Masa seei wē fan ku ēn. Nöö fa a bi dē a Damasikusi dē, a bi ta konda dee soni u Masa Jesosi seei da hii mundu. An ta fēēē de u konda."

²⁸Nöö di Banabasi fan sö, hēn de bi-ibi ēn awaa. Hēn Saulosu fika ku de a Jelusalen wan hii pisiten ta waka ta lontu hii di köndē söndö fēēē, ta konda dee soni u Masa Jesosi da sēmbē.

²⁹Ma nöö so u dee sēmbē a bi ta fan ku de dē bi dē Dju sēmbē ma de ta fan

Giiki tōngö. Nöö Saulosu bi ta fan ku de ta biinga ku de u de piki di buka u Masa Jesosi. Ma de an kē di fan fēēn. Te wan pisi hēn de ko ta suku ēn u kii. ³⁰Nöö di dee biibima u Masa Jesosi ko jei sö, hēn de tei ēn tja go a di köndē de kai Sesalia, di dē a di ze bandja. Hēn de butēēn a boto manda go a di köndē de kai Taasusi [ka a bi kiija].

Aki Petuisi du tu foombo soni.

³¹Nöö baka u di dē, nöö hēn dee bi-ibima u Masa Jesosi u Judea naandē ku Galilea tuu te kisi Samalia, de feni böö a di mindi dē. Di juu dē, di keiki u Masa Jesosi ko abi kaakiti seei. Biga di Akaa u Gadu dē ku de ta da de degihati, nöö sōmēni oto sēmbē ta ko ta nama ku de nöömö. Nöö fa de sai dē, de ta libi a pasi seei ta lesipeki Masa Gadu.

³²Nöö hēn Petuisi ta waka ta haika dee sēmbē u Masa Jesosi dee dē a dee pepei köndē, tefa a go dou a wan köndē de kai Lida. ³³Hēn a go si wan lan womi de kai Eneasi. A dē suwakisuwaki na amaka aiti jaa longi kaa.

³⁴Hēn Petuisi ko kai ēn taa: "Mati Eneasi."

Hēn a piki.

A taa: "Womi, Jesosi Keesitu kula i kaa e. Nöö i hopo seeka di kama fii."

Hēn di womi hopo wante. ³⁵Nöö fa di soni pasa dē, hēn hii dee sēmbē u Lida ku dee sēmbē ta dē a di köndē de kai Salon tuu ko si fa di womi ko bunu naandē, nöö hēn de tuu bendi ko a di sē u Masa Jesosi.

³⁶Nöö a wan oto köndē de kai Jopa, wan mujēē bi dē de kai Tabita, Giiki tōngö kai ēn Doluka. Hēn da "mbata". Nöö di mujēē dē wan bumbuu sēmbē, wan biibima u Masa Jesosi. Hiniwan juu a ta puu sēmbē a fuka ta heepi dee pootima. ³⁷Ma nöö hēn a ko suwaki tefa a dēdē. Hēn de wasi ēn te de kaba, hēn de tjēēn go buta a wan kamba a liba.

³⁸Wë nöö di köndë de kai Jopa dë, a bi dë zuntu ku Lida ka Petuisi dë. Nöö di dee biibima a Jopa jei taa sô Petuisi dë a Lida, hën de puu tu womi manda go kai ën taa be a hesi ko a de.

³⁹Nöö hën Petuisi hopo hën a go a di köndë. Nöö di a go dou, hën de tjëen go a di kamba a liba ka di dëdë dë. Di juu dë, hii dee pooti mujëë u di köndë manu u de dëdë, de tuu dë ala ta këë. Hën de tei dee peipei koosu tja ko lei Petuisi taa: “Luku dee soni aki di di mujëë mbei da u, di a bi dë ku u eti. Bumbuu sëmbë a bi dë e.”

⁴⁰Nöö hën Petuisi taki da de taa be de kumutu a di kamba ufö. Hën de go. Hën a tjökô kini a goon begi Masa Gadu te a kaba. Hën a bia luku di dëdë. Hën a kai ën taa: “Tabita, hopo.”

Hën di mujëë jabi wojo gbolo. Hën di a si Petuisi, nöö hën a hopo sindo.

⁴¹Nöö hën Petuisi tëndë maun pan-jëen hën a hopo ën taanpu a pë. Nöö hën a kai dee mujëë ku dee oto bakama u Masa Jesosi taa be de toona ko. Hën de ko. Hën a tei di mujëë hën a da de. Biga a toona ko libi baka.

⁴²Nöö fa di gaan soni pasa dë, hii sëmbë u di köndë jei, nöö hën wanlô hia sëmbë bendi ko a di së u Masa Jesosi.

⁴³Hën Petuisi fika a Jopa dë wan pisiten ta libi a di wosu u Simon, wan sëmbë ta dëë mbeti kakisa ta sei.

Aki Gadu ko fan ku Konelisi.

10 Di juu dë, i bi abi wan womi de ta kai Konelisi ta libi a di köndë de kai Sesalia. Nöö a dë di hedima u wan kulupu u dee Loomë köndë sodati de ta kai Italia Lö. ²Nöö di womi dë, a ta bi-ibi Masa Gadu ta lesipeki ën, hën ku hii ën wosu dendu tuu. Hii fa an dë Isaëli sëmbë seei, ma a ta dini Masa Gaangadu ta begi ën hiniwanten. Nöö a ta libi bunu ku sëmbë ta puu dee penama a fuka. Sô wan sëmbë a bi dë e.

³Nöö hën a dë te wan daka a wan didia kuma dii juu ten sô, hën Gadu lei ën wan soni a wan wojo limbo sunjan. A si wan basia u Masa Gadu Köndë ko nëen ko kai ën taa: “Womi Konelisi!”

⁴Hën Konelisi ta luku di basia diin. A fëëë poi. Hën a piki ën taa: “Abii, Masa.”

Hën di basia taki dëen taa: “Womi, di fa i ta begi Masa Gadu ku di fa i ta heepi dee penama ta puu de a fuka, nöö Gadu si ën e. Nöö a ko piki i awaa.

⁵“Nöö haika e. Wan sëmbë de kai Simon Petuisi dë a Jopa ala. ⁶A ta libi a di wosu u wan womi de kai Simon, wan sëmbë ta dëë mbeti kakisa ta sei. Wosu fëen dë a ze bandja. Nöö i musu manda sëmbë go tei di womi dë tja ko da i.” ⁷Sô di basia fan ku ën te a kaba, nöö hën a go.

Nöö hën Konelisi kai tu futuboi fëen ku wan futoou sodati. Nöö di sodati ta biibi Masa Gadu ta lesipeki ën tu. ⁸Hën a konda da de dii sëmbë dë taa sô wan soni a si. Hën a manda de taa be de go a Jopa go tei Petuisi tja ko dëen.

Aki Gadu lei Petuisi wan

foondo soni.

⁹Nöö hën dee sëmbë tei pasi hën de nango a Jopa.

Di ten dë, Petuisi dë a di sëmbë wosu a Jopa dë. Hën a dë tefa sonuati hën a subi go a di wosu liba u go begi Gadu. Biga dee wosu u di köndë mbei paatapaata fii sa go sindo a de liba.]

¹⁰Hën a dë te nöö hangi ko kisi ën, a ta luku u de seeka soni u njan dëen. Hën Gadu lei ën wan soni a wan wojo limbo sunjan. ¹¹Biga a si kuma mundu jabi hooo, hën a si wan soni kumutu a liba ala ta ko kuma wan gaan koosu sô. De ta hoi ën a dee fô së buka fëen tuu ta sakëen ta ko a goonliba. ¹²Nöö di Petuisi luku a di gaan koosu dendu, hën a si hii pei mbeti, hii pei fou, ku dee soni ta hai

ku bëë a goon, de tuu dë a di gaan koosu dë dendu.

¹³ Hën Petuisi jei wan tōngō taki dëen taa: “Womi Petuisi, hopo. Kii dee soni aki nōō i njan.”

¹⁴ Hën a taa: “Wë nōnō, Masa, ma sa njan dee lö soni dë e, kwetikweti. U a tjina u de. Ma njan de wan daka.”

¹⁵ Hën a toona taki dëen taa: “Nōnō womi. Te Masa Gadu taa wan soni bunu u njan, nōō ja musu fia taa i a’ tjina fëen.”

¹⁶ Sō wan soni Petuisi si, nōō hën a si ën dii pasa baka na baka ufō di gaan koosu hai go a liba baka ka a bi kumutu.

¹⁷ Nōō hën Petuisi sai dë ta pakisei taa: “Maingë, andi di lö soni dë kē taki?”

Aki Petuisi go a Konelisi.

Nōō di juu dë dee sëmbë u Konelisi ko dou a di wosu. De bi ta lontu ta suku ën tefa de ko si ën. Nōō hën de sai dë taanputaanpu a di djai buka.

¹⁸ Hën de kai sëmbë te de piki. Hën de hakisi de taa: “Di sëmbë de kai Simon Petuisi, aki a ta dë nō?”

Hën de piki taki: “Aai, a dë aki.”

¹⁹ Wë nōō di juu dë, Petuisi dë a wosu liba ala eti ta pakisei di soni di a bi si dë. Hën di Akaa u Masa Gadu taki dëen taa: “Womi, haika. Dii womi dë leti a basu ala ta suku i. ²⁰ Nōō hopo saka go a goon. Nōō te de kai i fii go ku de, an dë fii bu-
uja. Go ku de nōō, biga miseei manda de fu de ko kai i.”

²¹ Hën Petuisi hopo, hën a saka go a goon. Hën a go piki de taa: “Dee sëmbë o, di sëmbë un ta suku nōō hën disi e. Andi un bi kē?”

²² Hën de taa: “Wë wan sodati hed-
ima de kai Konelisi, hën manda u taa fuu musu ko a i. A dë wan bumbuu sëmbë ta biibi Masa Gadu fëen Gadu. Biga hii dee Dju sëmbë fu ala ta kai bunu në fëen. Nōō wan basia u Masa Gadu Köndë ko nëen ko taki dëen taa be a manda kai i

fii ko nëen wosu be a jei andi i abi u taki dëen.”

²³ Nōō di Petuisi jei fa de fan dë, hën a kai de taa be de ko a wosu. Hën de ko a wosu.

Nōō hën de duumi dë tefa di mamate. Nōō hën de ku Petuisi, ku wanlō oto bakama u Masa Jesosi u Jopa dë, nōō hën de tei pasi u go a Sesalia.

²⁴ Dobooko fëen, hën de dou a Sesalia. Nōō Konelisi bi kai dee famii fëen ku wanlō mati fëen u de ko nëen, nōō hën de tuu ko sai dë ta luku Petuisi faa ko.

²⁵ Nōō di Petuisi ko dou, hën Konelisi go nëen go tjökō kini a goon nëen fesi ta lesipeki ën.

²⁶ Ma Petuisi tapëen, a taa: “Nōnō mati, na du sō e. Hopo taanpu fii. Mi dë libisëmbë nōō leti kuma i seei.”

²⁷ Nōō di a fan ku ën sō, nōō hën a hopo. Hën de ta fan nango te de go denda a di kamba ka dee hia sëmbë dë, dee Konelisi bi kai ko dë.

Aki Petuisi ta fan ku dee sëmbë a Konelisi wosu.

²⁸ Nōō di Petuisi si de, hën a kai de te de piki, a taa: “Dee sëmbë aki o, unu seei sabi taa u Dju sëmbë abi wan wëti taa wa musu hulu oto sëmbë möön leki Dju sëmbë nōō. Wa musu denda a de wosu seei. Ma Masa Gadu lei mi taa ma musu a’ tjina fu hulu na wan oto sëmbë.

²⁹ “Nōō hën di un manda sëmbë ko kai mi, nōō ma niinga. Nōō hën mi ko wante. Wë di mi ko kaa, nōō hën mi hakisi unu taa andi da di soni mbei un kai mi?”

³⁰ Hën Konelisi piki ën taa: “Sōō. Wë sō mi manda kai i tuu. Wë biga wan soni pasa ku mi. Nōō fō daka fëen disi di a pasa. A wan dii juu sapate kuma di juu aki mi bi dë a mi wosu aki ta begi Masa Gadu. Te u mi sabi hën mi si wan sëmbë a mi fesi. Dee koosu dë a di sëmbë sinkii tuu ta koti faja te wojo u mi an sa kai ku de.

³¹ “Nöö hën a kai mi: ‘Konelisi.’ Hën mi piki. A taa: ‘Dee begi i ta begi Masa Gaangadu ku dee soni i ta da dee pootima, nöö Masa Gadu si de e. ³² Nöö i musu manda sëmbe go a Jopa go kai wan sëmbe de ta kai Simon Petuisi tja ko da i. A dë a di wosu u wan womi ta dë mbeti kakisa de kai Simon. Wosu fëen dë a di ze bandja. Nöö i musu manda sëmbe go kai ën da i.’ Sö di basia u Gadu Köndë taki da mi.

³³ “Hën i si mi manda sëmbe ko kai i wante. Nöö di mi kai i, i ko a mi, nöö hën da i du mi wan gaan bunu kaa. Nöö hën i si u ko makandi aki u ko jei hii dee soni dee Masa Gadu manda i fii taki da u. Nöö fa u ko aki, misikuma Gadu seei dë aki tu.” Sö Konelisi taki da Petuisi.

³⁴ Nöö hën Petuisi toona taki da de taa: “Aai, wë dee sëmbe, mi jei. Nöö awaa mi ko sabi taa Masa Gadu an ta luku fesi. A ta si hii sëmbe di wan fasi. ³⁵ Biga ee wan sëmbe i ta lesipeki ën ta libi bunu nëen wojo, nöö a o tei i ko sëmbe fëen kaa, lee i dë Isaëli sëmbe, ee ja dë Isaëli sëmbe.”

³⁶ “Wë nöö di bunu buka di Masa Gadu manda da u Isaëli sëmbe, hën da disi: Jesosi Keesitu hën da Masa u hii mundu. Nöö hën seeka di pasi da u fuu ku Masa Gadu sa toona ko fii baka.

³⁷⁻³⁸ “Nöö misikuma un bi jei fa soni bi pasa wi a Isaëli köndë. Di womi de kai Johanisi, hën ko ta konda di buka u Masa Gadu da sëmbe ta dopu de. Te wan pisi, hën Jesosi u di köndë de kai Nazalëti hën a ko a Johanisi ko dopu, nöö hën Gadu manda di Akaa fëen ko nëen liba. A dëen gaan kaakiti, nöö hën a seti di wooko fëen a Galilea te kisi hii Isaëli köndë tuu. A ta waka ta lontu a hii kamian ta kula sëmbe ta puu dee sëmbe a fuka dee dë a di didibi basu. Biga Masa Gadu bi dë ku ën.

³⁹ “Nöö fa u taki ën aki, u seei bi dë leti dë ta si dee soni a ta du a dee peipei köndë fuu dee Isaëli sëmbe, te dou ku di

gaan köndë fuu de ta kai Jelusalen. Ku u seei wojo u si ën.

“Nöö hën u dë te wan daka, nöö hën dee sëmbe tei ën peka a lakpa pau kii.

⁴⁰ “Ma nöö a di u dii daka fëen, nöö hën Masa Gadu toona weki ën baka e, tja ko lei u. ⁴¹ Na hii sëmbe si ën, ma u wojo si ën biga Masa Gadu buta a fesi taa u musu si ën. Nöö di a toona weki baka, nöö u ku ën bi toona njan bebe makandi. ⁴² Nöö fa a hopo baka a dëdë dë, hën a taki da u taa u musu konda di buka fëen da lanti taa hën Masa Gadu buta faa kutu a hii mundu liba, dëdë wan ku libi wan tuu.

⁴³ “Wë nöö gaanduwe hii dee fesiten tjabukama u Masa Gadu tuu bi ta taki soni fëen kaa taa sö wan Sëmbe o ko a di goonliba nöömö. Nöö di Sëmbe dë, ee i piki ën buka ko a di së fëen, nöö Masa Gadu an o hoi dee hogilibi fii a bëë möön e. A o da i paadon fu di i nama ku di Sëmbe dë ta kai ën në. Da sö a dë e, dee sëmbe.”

Aki di Akaa u Gadu ko

a dee sëmbe liba.

⁴⁴ Nöö Petuisi an kaba u fan seei, hën di Akaa u Gadu ko a hii dee sëmbe dë tuu liba, dee ta jei di buka.

⁴⁵ Nöö dee oto biibima u Masa Jesosi, dee Isaëli wan fu Jopa dee tja Petuisi ko dë, di de si taa di Akaa u Gadu ko a dee sëmbe dë liba, nöö a bigi da de te na soni. Biga de an bi sabi taa Masa Gadu o paati di Akaa fëen da oto sëmbe ee na Isaëli sëmbe i dë. ⁴⁶ Ma nöö hën de ko si dee sëmbe aki ta gafa Gadu ta taki oto pei tòngö di dë an bi sabi, nöö hën de si taa di Akaa ko a de liba tuú.

⁴⁷ Nöö hën Petuisi taa: “Wë Masa Gadu manda di Akaa da dee sëmbe aki kaa, kumafa a bi mandëen da u seei. Na fuu dopu de wante nö?”

⁴⁸Nöö hën a taki da dee oto biibima u Masa Jesosi dë taa be de dopu de wante a di nē u Masa Jesosi Keesitu. Hën de dopu de te de kaba.

Nöö hën Konelisi ku dee otowan fëen tapa Petuisi taa be a fika ku de wantu daka ufö a go.

Aki Petuisi fan ku dee

Isaëli biibima.

11 Hën de dë te wan pisi, nöö hën dee oto Tjabukama u Masa Jesosi ku dee oto biibima dee dë a Isaëli köndë ala ko jei taa sö dee sëmbe na u Isaëli ko piki di buka u Masa Gadu. „Wë nöö di juu dë, dee biibima bi ta mēni taa ee wan sëmbe an ta hoi dee wēti u Isaëli te dou ku di maaka de ta koti a sinkii, nöö Gadu an o limbo fesi da i. Sö de ta mēni.”

²Nöö hën di Petuisi ko dou a Jelusalen, hën dee sëmbe ko buta ku en. ³De taa: “Womi, faandi mbei i go a oto sëmbe wosu dee na Isaëli sëmbe? Dee sëmbe ala, de an koti di maaka a de sinkii da Masa Gadu wan daka, ma töku i go sindo njan ku de. Nöö ja du bunu.”

⁴Di de taki sö, hën Petuisi tei di soni konda da de tefa a kaba, kumafa a bi pasa. ⁵A taa: “Dee sëmbe aki, un haika e. Mi bi dë u mi a di köndë de kai Jopa ta begi Masa Gadu. Te wan pisi hën Gadu lei mi wan soni a wan wojo limbo sunjan. Mi si wan soni kumutu a liba kuma gaan koosu sö. De panjēen a dee fō sē buka ta saka, hën a ta ko te a ko dou a mi fesi.

⁶“Hën mi luku en dendu diin. Hën mi si hii pei mbeti u goonliba ku fou ku dee soni ta waka ta hai ku bēē a goon tuu nēen dendu. ⁷Hën mi jei wan sëmbe taki da mi taa: ‘Womi Petuisi, hopo kii dee soni aki njan.’

⁸“Hën mi taa: ‘Wë nönö, Masa, ma sa njan dee lö soni dë, kwetikweti. U tjina. Ma njan de wan daka.’

⁹“Hën di tōngö toona taki da mi möön taa: ‘Wë nönö, womi. Te Masa Gadu taa wan soni bunu u njan, nöö ja musu fia ku en taa an bunu.’

¹⁰“Nöö sö mi si di soni nango ta ko a mi te dou dii pasi, ufö a toona hai go a liba baka.

¹¹“Nöö di juu dë seei, hën dii womi dou a di wosu ka mi bi dë. Wan sëmbe fu Sesalia hën bi manda de ko a mi. ¹²Nöö hën di Akaa u Masa Gadu taki da mi taa be mi go ku de wante, ma musu buuja seei. Nöö hën mi ku de sikisi biibima u Masa Jesosi fu Jopa i si aki, sö u go ku de. Nöö hën u nango te u go dou a Sesalia a di wosu u di womi di bi manda kai mi.

¹³“Nöö hën di womi taki da u taa a bi si wan basia u Masa Gadu Köndë taanputaanpu nēen wosu dë. Hën di basia taki dēen taa a musu manda sëmbe go a Jopa go kai mi, Simon Petuisi, ko nēen.

¹⁴Hën di basia taki da di womi taa, fa mi o ko nēen dë, nöö mi o taki dēen fa Masa Gadu sa puu en ku dee sëmbe fēen a bēē u dee hogi u de de bi du.

¹⁵“Nöö di mi jei sö, nöö hën mi seti fan ku di womi ku dee sëmbe fēen, hën wantewante dë di Akaa u Masa Gadu ko a de liba. Leti kumafa a bi ko a u a fesi, sö a ko a de liba tu.

¹⁶“Nöö fa mi si di soni pasa ku dee sëmbe dë, nöö mi mēni di soni Masa Jesosi bi taki da u taa: ‘Johanisi bi ta dopu unu ku wata, ma Masa Gadu o dopu unu ku di Akaa fēen.’

¹⁷“Wë nöö fa i si mi si di soni pasa dë, nöö ma a’ soni u taki möön. Masa Gadu ta du en wooko. Biga a da dee oto köndë sëmbe di wan seei soni di a bi da u di u piki di buka u Masa Jesosi Keesitu. Wë nöö ma tjika u tapa Gadu a di soni di a ta du e.” Sö Petuisi piki dee sëmbe.

¹⁸Nöö di dee sëmbe dee bi ta fia ku en dë jei sö kaa, nöö hën de kabuka pii awaa. Nöö hën de bia ko ta gafa Masa Gadu taa: “Ke baa, awaa u ko sabi taa na

u Isaëli sëmbë wanwan Masa Gadu jabi pasi da e, ma a ta da hii sëmbë pasi u de disa dee hogilibi u de ko feni di libi u teego!”

Nöö sö wan gaan soni dee sëmbë dë ko fusutan di ten dë.

Aki ta taki u dee sëmbë u Masa Jesosi dee dë na Antiokia.

¹⁹ Wë nöö [kumafa u bi taki kaa taa, di juu ten de bi kii Sitefani, nöö hën de toona ko ta sitaafu dee oto biibima u Masa Jesosi tee nöö hën dee biibima bi kule kumutu a Jelusalen paaja go a sëmëni oto köndë. So u de go te a dee longi köndë, kuma Finisia, kuma Sipuusi, te kisi di köndë de kai Antiokia. Nöö fa de go dë, nöö de ta konda di buka u Masa Jesosi nöömö, ma Isaëli sëmbë wanwan de ta kondëen da.

²⁰ Ma nöö te wan pisi, hën wanlö biibima u Masa Jesosi fu Sipuusi köndë ku wan oto köndë de kai Sileni, hën de go na Antiokia go ta konda di buka da dee sëmbë na u Isaëli. ²¹ Nöö fa de ta du dë, nöö Masa Gadu dë ku de nëen te sëmëni hia sëmbë piki di buka bendi ko a di së u Masa Jesosi.

²² Hën de dë te wan pisi, nöö hën dee biibima u Masa Jesosi dë a Jelusalen jei taa sö wan soni ko pasa a Antiokia. Nöö hën de manda Banabasi go haika.

²³ Nöö hën Banabasi go dou. Nöö di a go dou, hën a si taa Masa Gadu dë ku dee sëmbë tuú, ta tja de ku di bunuhati fëen. Nöö hën a wai ku de te na soni. Hën a da de taanga taa: “Dee sëmbë aki, un musu fika a Masa Jesosi leiki nöömö ta biibi ën ku wan hati nango.”

²⁴ Wë nöö di Banabasi aki, a bi dë wan bumbuu sëmbë seei ta biibi taanga a Masa Jesosi liba. Nöö a dë ku telu a di Akaa u Masa Gadu leiki. Nöö fa a ko na Antiokia dë, hën sëmëni oto sëmbë u di köndë möön bia ko a di së u Masa Jesosi.

²⁵ Nöö hën de sai dë te wan pisi, hën Banabasi kumutu a Antiokia go a Taa-susi go suku Saulosu. ²⁶ Hën a go ta suku ën tefa a ko si ën, nöö hën hën ku ën toona ko na Antiokia baka. Nöö hën de tu womi fika wan hii jaa ku dee hia biibima naandë ta lei de dee soni u Masa Jesosi.

Nöö a Antiokia dë, ala fosu sëmbë seti ta kai dee biibima u Masa Jesosi Keesitu sëmbë. De an bi ta kai de sö a fesi.

²⁷ Nöö di juu ten dë, wanlö sëmbë dee ta kisi fan a Gadu, hën de kumutu a Jelusalen ko na Antiokia. ²⁸ Nöö wan u de de kai Agabusi, di Akaa u Gadu bi dë nëen liba, hën a hopo konda taa abiti möön nöö wan gaan hangi o ko. (Nöö sö a pasa tuu a di juu ten Kalaudio bi dë di Gaan Könu a Loomë.)

²⁹ Nöö di de jei sö kaa, hën dee biibima u Masa Jesosi taa de kë heepi dee otowan u de a Judea Köndë pasa di hangi. Nöö hën de pii möni te de kaba. Hiniwan u de da kumafa a sa da, hën de tja di möni ko mökisi. ³⁰ Hën de buta di möni a Banabasi ku Saulosu maun u de tjeën go da dee tiima u dee biibima u Masa Jesosi, dee ta dë a Jelusalen. Nöö hën de go.

Aki wan basia u Gaangadu köndë ko puu Petuisi a dunguwosu.

12 Nöö di juu dë, wan oto Helodi bi ko dë könu, nöö a ta buuse dee sëmbë u Masa Jesosi tee na soni. Nöö hën a manda sëmbë go kisi so u de söötö a dunguwosu faa da de sitaafu a bakaten. ² Ma nöö di baaa u Johanisi de kai Jakobosi, hën di könu manda sëmbë kii ën ku së ufangi wantewante dë.

³ Nöö fa di könu du dë, nöö a suti seei da dee Dju sëmbë dee an ta biibi a Masa Jesosi. Nöö di a si taa a suti da de, hën a toona manda sëmbë go kisi Petuisi söötö a dunguwosu. (Nöö di juu dë, a bi dë di ten u di jaa di dee Dju sëmbë ta njan dee

gaan daka u de de kai Pasika. Nöo a dee lö daka dë, de ta njan bëëë söndö sooda.)

⁴ Nöo hën de tja Petuisi go söötö a dunguwosu. Hën de kai teni-a-sikisi sodati fu de musu ko watji ën fu an musu kumutu. Hiniwan ten fö u de ta dë ku ën ta watji ën, te dee disi kumutu, otowan ko. Hën Könu Helodi taa: “Te dee daka u Pasika pasa kaa, nöo mi o tja Petuisi go a kuutu a hii lanti fesi, be de si fa mi o mandëen go kii.”

⁵ Nöo fa Petuisi dë a dunguwosu dë, nöo dee oto biibima u Masa Jesosi dë a wan kamian ta begi Masa Gaangadu dëen nöömö taangataanga seei.

⁶ Nöo hën de dë wan daka tefa ndeti, nöo kuma amanjan sö de o tja Petuisi go a di kuutu. Hën Petuisi sai dë ta duumi. De bui ën ku tu sodati mökisi maun ku maun, dee oto sodati dë a dööbuka ta watji ën.

⁷ Te u Petuisi mëni, hën wan basia u Masa Gaangadu köndë ko a di kamba dë. Fa a ko dou, nöo hii di kamian ko limbo gbege de sëndë faja nëen.

Hën di basia tuwë maun seki Petuisi weki. Hën a taki dëen taa: “Womi, hesi, hopo!” Hën Petuisi weki, hën dee këti bi dë nëen maun lusu wante kai a goon.

⁸ Hën di basia toona taki dëen taa: “Womi, hopo bisi dee koosu fii, nöo i tusi i susu a i futu.” Hën a hopo bisi.

Hën di basia taa: “Söö. Tei di gaan koosu fii tapa i sinkii, nöo i ko boo go.”

⁹ Hën de go. Di basia dë nëen fesi, Petuisi dë a baka. Hën de ta waka nango u de kumutu a di dunguwosu. Ma Petuisi an sabi taa di basia dë tuutuu soni, a ninga taa soni a ta sunjan ku wojo limbo.

¹⁰ Hën de ko dou a di fosu lö u dee sodati. Hën de pasa. Hën de go dou a di u tu lö, hën de pasa. Hën de ta waka tefa de go dou a di gaan felu nëngë döo di i ta jabi fii ko kai a döo.

Nöo di de ko dou nëen, hën a jabi ën seei da de, hën de pasa kai a sitaati. Hën

de ta waka langalanga te de go dou a wan kamian. Hën djee, Petuisi an si di basia möön. A go disëen a sitaati dë.

¹¹ Hën wante dë, hën Petuisi wojo ko limbo. Hën a taa: “Aaaa, mi saandi pasa awaa. Masa Gaangadu hën manda wan u dee basia fëen ko puu mi a Könu Helodi maun. Dee Dju sëmbë an o feni mi fu de du ku mi kumafa de kë möön.”

¹² Nöo di a sabi sö kaa, hën a pasa go dou a di wosu u Malia, di mama u Johanisi Maikusi, ka sëmëni sëmbë bi ko mökisi ta begi Masa Gaangadu dëen.

¹³ Hën a go naki di döo kökökökö.

Te wan pisi hën wan mujëë saafu de ta kai Looda ko u ko jabi di döo, ¹⁴ hën a jei Petuisi töngö. Hën a sabi taa hën. Ma nöo a wai te a fëëkëtë u jabi di döo dëen. Hën a toona kule go taki da dee sëmbë taa: “Dee sëmbë o, Petuisi ko aki e! A dë leti a dööbuka dë.”

¹⁵ Ma dee sëmbë dë a di wosu dendu an kë biibi. De taki da di mujëë mii taa: “Lëgëdë fii. Soni i ta mindi.”

Hën di mujëë mii toona taki taa: “Nönö, na lëgëdë. A sai dë tuu.” Hën de ta fia ku ën tee nöo hën de taa: “Na Petuisi i ta jei. Di akaa fëen, hën i ta jei dë taa hën.”

¹⁶ Di juu dë, Petuisi sai dë ta naki di döo nöömö, te nöo hën de ko jabi dëen awaa. Hën de ko si ën këdë.

Hën de taa: “Wooo maingë, di soni aki bigi da u. Petuisi tuu.”

¹⁷ Hën Petuisi tapa maun da de taa: “Wan fan taanga e, dee sëmbë.” Hën a konda da de fa Masa Gaangadu puu ën a di dunguwosu. Hën a taki da de taa de musu piki Jakobosi ku dee oto biibima u Masa Jesosi taa sö Gadu puu ën a dunguwosu. Biga di juu dë wan baaa u Masa Jesosi de kai Jakobosi, hën ko dë wan fesima u dee biibima a Jelusalen.

Nöo di Petuisi fan sö te a kaba, nöo hën a kumutu dë go tjubi.

¹⁸ Di dobooko fëen hën dee sodati dë a di dunguwosu ko fanjaan. Hati u de latja biga de an si Petuisi möön, nöö de an saandi pasa ku ën möönsö tu.

¹⁹ Nöö di Könu Helodi ko jei, hën a manda sëmbë u de go suku Petuisi. Hën de suku ën te de wei, de an si ën möönsö. Nöö hën di könu manda kai dee sodati dee bi ta watji Petuisi. Hën hën ku de kuutu di soni te de kaba, de an sabi fa u piki ën. Nöö hën di könu toona kai oto sodati u de ko kii dee di dë puu.

Sö Könu Helodi du tefa a kaba, nöö hën a kumutu a Judea go a Sesalia go tan wan pisiten.

Aki ta taki andi pasa ku

Könu Helodi.

²⁰ Wë nöö di juu dë, hën dee sëmbë fu di köndë de kai Tilusi ku di de kai Sidon, de ku Könu Helodi bi a' soni te a bigi. Nöö hën dee sëmbë u de tu köndë dë fiti buka makandi u de go fan ku di könu be hati fëen kötö. Biga a di köndë u di könu dee sëmbë bi ta bai njanjan ta libi, hën mbei de kë toona ko bunu ku ën baka.

Nöö hën de waka te de ko dou a Könu Helodi köndë. Nöö hën de go mbei guwenti ku wan sëmbë de kai Balitusi. Hën bi dë wan futoou futuboi u di könu ta seeka soni dëen nëen wosu. Hën mbei de go mbei guwenti ku ën. Nöö bakaten bifö de o go a di könu.

²¹ Nöö hën de buta wan daka. Hën di di daka dou, hën di könu bisi dee könu bisi fëen tee a kaba. Hën a go sindo fëen nëen könu sutuu a hii sëmbë fesi. Hën a fan ku lanti.

²² Hën di a fan tefa a kaba, hën dee sëmbë dee haikëen dë bai taa: "Woolo maingë, di sëmbë di fan di fan aki, na libisëmbë möön e! Wan gadu hën fan di fan aki!"

²³ Nöö fa de bai dë, nöö a kai ku di könu seei. Hën wante dë hën wan basia u

Masa Gaangadu Köndë tjökö maun nëen. Biga a tei di hei di Gadu nöö musu feni. Hën a buta bitju kisi ën a bëë ta njan mën tefa a kii ën pii. Sö wan soni pasa ku Könu Helodi fu di a hopo hënseei sö.

²⁴ Ma nöö di buka u Masa Gaangadu hën a dë ta paaja nango nöömö. Möön-möön sëmbë ta jei ën ta piki kädë.

²⁵ Nöö hën Banabasi ku Saulosu tja di möni di de bi pii naandë go da dee Jelusalen sëmbë tefa de kaba. Nöö hën de tei di kijoo de kai Johanisi Maikusi hën de toona go na Antiokia baka ka de bi kumutu.

Aki di Akaa u Gadu kai

Banabasi ku Saulosu.

13 Nöö dee biibima u Masa Jesosi fu Antiokia, de abi wanlö sëmbë a de dendu ta kisi fan a Gadu, ku wanlö otowan ta lei sëmbë soni fu Masa Jesosi. Wan da Banabasi, ku wan baakama de kai Simion, ku wan de kai Lusua u Sileni köndë, ku wan de kai Manën. Hën ku Könu Helodi bi kiija a wan wosu. Ufö i abi Saulosu. Sö de feifi sëmbë bi dë a dee Antiokia biibima dendu ta heepi de.

² Nöö hën de dë te wan daka, hën de ko miti u begi Masa Gadu. De dë ta begi ën ta hopo ën në söndö njan. Te wan pisi nöö hën di Akaa u Gadu ko taki da de taa be de buta Banabasi ku Saulosu apaiti dëen faa manda de go a wan wooko.

³ Nöö hën de begi go dou söndö njan tefa de kaba. Nöö hën de tei Banabasi ku Saulosu hën de buta maun a de wëi de da di wooko tefa de kaba. Hën de manda de go.

Aki de dë a di paati de

kai Sipuusi.

⁴ Nöö fa di Akaa u Gadu kai Banabasi ku Saulosu a di wooko dë, nöö hën de go a wan köndë de kai Selusia. Hën de tei

zeboto, hèn de pasa go a di gaan paati de ta kai Sipuusi. ⁵Hèn de go tjökö a wan köndë u di paati de ta kai Salami.

Nöö hèn de go a dee keikiwosu u dee Dju sëmbë u di köndë go konda di buka u Masa Gadu da de be de jei. Nöö fa de ta du dë, nöö di kijoo de kai Johanisi Maikusi bi dë ku de ta heepi de.

⁶Nöö hèn de kumutu dë. Hèn de ta waka langalanga hii di paati ṭa konda di buka u Masa.

Te wan pisi hèn de go dou a di oto së u di paati a wan köndë de ta kai Pafosi. Hèn de go si wan tofuma de ta kai Baliesosi. Hèn da Elimasi. A dë wan Dju sëmbë ta mbei hënseei kuma wan tjabukama u Masa Gadu, ma na tuu seei.

⁷Nöö di tofuma aki bi nama ku di gaama u di paati. Hèn de kai Seligiusi Paulosu. Nöö di gaama dë, a dë wan sëmbë abi bunu pakisei. Nöö fa de tu tjabukama u Masa Jesosi ko dë, nöö hèn di gaama jei, hèn a kai de taa be de ko nëen ko konda di buka u Masa Gadu dëen.

⁸Nöö hèn de go u go konda di buka dëen. Ma nöö hii fa de ta kondëen, di tofuma sai leti dë ta suku u poi di buka. An kë di gaama piki seei.

⁹Nöö hèn di Akaa u Masa Gadu ko hebi a Saulosu liba. (Hèn seei da Paulosu e.) Nöö hèn a luku di tofuma diin. ¹⁰A taa: “Mi ku i miti aki tide, i didibi womi mii, ju felantima u hii bunu u mundu. I ta ganjan sëmbë ku dee kõni tofu fii di i abi tumisi. Faandi mbei i ta bia di buka u Masa Gadu ta mindi soni dëen?”

¹¹“Wë Masa Gadu o seeka i. Wojo fii o booko, nöö joo tan wan pisiten möön bifö joo si soni ku di wojo fii dë möön.” Nöö fa Paulosu fan dë, hèn wantewante di tofuma si wan bundji baakabaaka ko tapëen wojo, a fika a ta waka ta tuwë maun ta suku sëmbë fu de musu panjëen a maun tja.

¹²Nöö hii fa de du dë, di gaama sai leti dë ta luku. Hèn di a si sô kaa, nöö a biibi awaa. Biga dee soni u Masa de bi taki dëen dë, de foondo ën.

Aki de tja di Buka ko a Antiokia u Pisidia Köndë.

¹³Nöö hèn Paulosu ku dee sëmbë fëen, hèn de tei wan boto a Pafosi pasa go dou a di pisiwata de ta kai Panfilia a wan köndë fëen de kai Peliga. Nöö di de go dou dë, hèn Johanisi Maikusi kumutu disa de toona go fëen a Jelusalen baka.

¹⁴Hèn de kumutu a Peliga pasa go a di pisiwata de ta kai Pisidia. Hèn de go dou a wan köndë de kai Antiokia möön, ma disi dë fu Pisidia Köndë. Hèn de dë tefa di saba daka, hèn de go sindo a di keikiwosu u dee Isaëli sëmbë.

¹⁵Di juu dë, dee keiki tiima ta lesi di Buku u Gadu da dee sëmbë ko dë kumafa de bi guwenti. De ta lesi a di pisi u dee wëti dee Mosesi bi kisi a Gadu ufö de toona ta lesi di u dee fesiten tjabukama tu.

Nöö baka u di dë, hèn de manda sëmbë hakisi Paulosu ku Banabasi taa: “Dee sëmbë, fa un ko mökisi ku u aki, ee un a’ wan soni u taki di sa da u hati, nöö un tuwë ko boo jei.”

¹⁶Nöö hèn di de kai de sô kaa, hèn Paulosu hopo taanpu a pë. Hèn a seti ta fan ku de ta tuwë maun taa, “Dee sëmbë, mi da unu piimisi e, un dee Isaëli sëmbë kuma miseei ku un dee oto lö sëmbë dë aki tuu, hiniwan fuunu di ta biibi Masa Gadu ta lesipeki ën. Mi o fan wan fan ku unu aki nöö un haika bunu o.

¹⁷“Wë kumafa un sabi kaa, di Gadu fuu di u ta dini aki, hèn bi tei dee gaan sëmbë fuu u de ko hèn sëmbë. De bi dë a Egepiti köndë, nöö hèn a kiija de tefa de ko gaan hia sëmbë. Hèn a puu de a di köndë dë ku di gaan kaakiti fëen tja go a di sabana. ¹⁸Aluwasi fa de hogi seei ma a ta tai hati ta tja de a di sabana te dou

hii föteni jaa. ¹⁹Hën a ta heepi de ta feti da de te de wini hii dee sēbēn pei sēmbē dee bi dē a di kōndē de kai Kaana. A puu de dē, nōō hën a da dee gaan sēmbē fuu di kōndē fu de libi nēen.

²⁰“Nōō hën de libi ala te dou kuma fōhōndō-ku-feifiteni jaa longi. Hii di ten dē, Gadu ta da de tiima ta heepi de. Nōō hën de dē tefa de pai Samuēli, hën a ko dē wan tjabukama u Masa Gadu.

²¹“Te wan pisi, hën dee gaan sēmbē fuu ko a Samuēli, hën de begi ēn taa be a da de wan kōnu u tii de. Hën Gadu da de Saulosu, di womi mii u di tata de kai Kisi, sēmbē u di lō u Benjamin. Hën Saulosu tii de föteni jaa longi.

²²“Hën Masa Gadu puu ēn, hën a buta Dafiti ko kōnu nēen kamian. Nōō fa Dafiti sai dē, Gadu bi kai ēn soni e. A taa:

Di womi mii u di tata de kai Isai,
fasi fēen ta kai ku mi a hii futu.

Hën o piki mi buka
ta du hii soni kumafa mi kē.
Sō Masa Gadu taki fu Dafiti.

²³“Ma nōō Gadu bi paamusi taa a o manda wan Heepima da u dee Isaēli sēmbē faa puu u a hogi basu. Hën o dē wan bakamii u Dafiti. Nōō hën i si u dē te di ten u dē aki, hën di Heepima ko tuu. Hën da di bakamii u Dafiti de kai Jesosi.

²⁴“Ma nōō bifō Jesosi ko, nōō Johanisi di Dopuma bi ko kaa, hën a ta bai basia ta konda da hii dee sēmbē u Isaēli kōndē taa de musu disa di hogilibi u de bia ko tei dopu.

²⁵“Nōō hën de dē te Johanisi dē fa u kaba di wooko fēen, hën a taki da de taa: ‘Andi un ninga? Un ninga taa di Heepima di Gadu bi paamusi taa a o ko, hën disi nō? Nōnō, nēen disi eti e. Ma wan fēē, a o ko a mi baka nōömō. Nōō te a ko, nōō a o hei mōon mi gaanfa. Ma bumbuu tjika seei u sa lusu di susu fēen puu nēen futu.’ Sō Johanisi taki.

²⁶“Wē nōō dee sēmbē u mi aki, un dee bakamii u Abahamu kuma mi seei, ku un dee oto sēmbē dee ta biibi Masa Gadu ta lesipeki ēn aki, un tuu haika mi e. Di buka di Masa Gadu manda ko taa sō a sa puu sēmbē a hogi basu, nōō u wē a manda di buka da e.

²⁷“Nōō dee oto sēmbē fuu a Jelusalen dē ku dee hedima fuu, de an bi sabi taa Masa Jesosi hën da di Heepima e. Fa de ta lesi dee pampia u dee fesiten tjabukama u Masa Gadu hiniwan saba dē seei, ma tōku de an bi sabi ēn. Nōō hën de du hogihogi ku ēn leti kumafa dee tjabukama bi taki a fesi. ²⁸Biga hii fa de an sa feni na wan föutu nēen fu de musu kii ēn, ma tōku de begi Pilati faa kii ēn nōō.

²⁹“Leti kumafa di Buku u Masa Gadu taki ēn dē, nōō sō de du ku ēn tefa de kaba kēē, hën de puu ēn a di lakpa pau tja go bei.

³⁰“Ma Masa Gadu toona weki ēn baka e, dee sēmbē. ³¹Nōō hën dee bakama fēen toona si ēn baka ku deseei wojo. A nango ta ko a de te dou sōmēni daka. Hën ku dee lō sēmbē dē bi kumutu a Galilea ta waka ta lontu makandi te dou a Jelusalen. Nōō fa u dē aki, dee lō sēmbē dē fika ta konda dee soni fēen nōömō da u dee oto Isaēli sēmbē be u jei.

³²“Nōō hën awaa u seei ko a unu aki ko tja di bunu buka u Masa Gadu dē ko konda da unu ³³taa dee soni dee a bi paamusi dee gaan sēmbē fuu, de ko pasa awaa da u dee bakamii u de. Biga Masa Gadu puu Jesosi a dēdē toona weki ēn baka tuu.

“Wē wan sabi fa de bi taki a di Buku u Gadu nō? De taki ēn a di u tu kanda u di Kanda Buku, taa:

Tide mi tja i ko buta a lanti fesi,
be de si taa ju da mi Mii, mi da i Tata.
Sō Gadu bi taki u di Heepima di o ko.

³⁴Nōō a wanlō oto pisi u di Buku a taki

u di fa a o weki ën puu a dëdë fu sinkii fëen an musu poi kaba a sösö. Biga a taa: Dee gaan bunu dee mi bi paamusi Dafiti ku mi bunu hati, mi o da unu de nöömö.

³⁵ Hën a taa:

Di Sëmbë fii di dë apaiti da i, ja o disëen a dëdë köndë fu sinkii fëen poi kaba a sösö.

Könü Dafiti wë sikifi sö e. ³⁶ Ma nöö fa a taki ën dë, na hënseei a taki dë e. Nönö. Biga fa a bi sai dë, a bi ta libi ku dee oto sëmbë u di ten ala ta du dee soni Masa Gadu kë tefa juu fëen dou a dëdë. Hën de tjëen go bei a dee gaan sëmbë fëen bandja. Sinkii fëen sai dë tefa a poi kaba a sösö.

³⁷ “Ma di Sëmbë Masa Gadu bi weki puu a dëdë köndë u ta taki aki, sinkii fëen an bi poi möönsö e. Hën wë da di sëmbë Dafiti bi taki.

³⁸ “Nöö dee sëmbë u mi aki, un haika mi bunu. Fa mi ta fan ku unu aki, un musu fusutan mi. A Masa Jesosi di pasi jabi da u fu Masa Gadu an hoi u a bëë möön e. ³⁹ Dee wëti u kisi a Mosesi an sa mbei u ko limbo a Gadu wojo möönsö, biga de an sa puu u te dee hogilibi fuu an fika a u liba. Ma awaa a ko dë taa hini-wan sëmbë di ta biibi Masa Jesosi ta piki ën buka, nöö Gadu sa puu dee hogilibi fëen nëen liba. Boo taa hii dee soni di dee wëti an bi sa du da u, Masa Jesosi sa du da u fa u dë aki.

⁴⁰ “Nöö un musu mëni unu seei fu di soni an musu pasa ku unu di dee tjabukama u Gadu bi taki a fesi e. De bi taa:

⁴¹ Haika, dee sëmbë dë.

Fa un ta mbei tjö da di buka u Masa Gadu dë, un ko luku wan soni aki di o toobi unu, nöö un go kaba a sösö. Biga di soni di mi o du a di ten fuunu aki, nöö wan o biibi.

Ee sëmbë puu ën da unu seepi, wan o piki.

Sö dee fesiten tjabukama bi sikifi. Ma na sö a musu pasa ku unu e.” Sö Paulosu fan ku dee sëmbë tefa a kaba.

Aki ta lei fa sëmbë piki di Buka, ku fa de an piki.

⁴² Nöö di de kumutu a keiki, hën dee sëmbë hakisi Paulosu ku Banabasi taa te saba möön, nöö be de toona ko a de ko lei de di soni möön fini.

⁴³ Nöö hën de go. Nöö di de nango, hën wanlö hia Dju sëmbë ku wanlö otowan na Dju ma de ko ta begi Masa Gadu tu, hën de ko ta waka a Paulosu ku Banabasi baka.

Hën Paulosu ku Banabasi fan ku de. De da de hati taa fa de ta libi dë ta mëni Masa Gadu faa tja de ku di bunuhati fëen dë, nöö be de ta libi sö go dou.

⁴⁴ Hën de dë tefa saba daka möön. Nöö hën gaan së u di köndë hai ko makandi u ko haika di buka u Masa Gadu.

⁴⁵ Ma nöö fa dee oto Dju sëmbë u di köndë ko si fa dee hia sëmbë ta haika di buka, nöö hën de ko ta haun seei. Hën de sai dë ta fia ku Paulosu ta kosi ën.

⁴⁶ Ma Paulosu ku Banabasi an fëen seei. Hën de taki da de taa: “A bi fiti fuu konda da unu Isaëli sëmbë fosu di buka u Masa Gadu. Ma di wan këen hën un buta unu seei sösö fasi te wan sa feni di libi u teego, wë nöö woo disa unu go a dee oto köndë sëmbë na u Isaëli e.

⁴⁷ “Biga Masa Gadu fan ku u kaa, a taa: Mi buta unu kuma wan lampu faja u limbo di pasi da dee oto köndë sëmbë, be hii pei sëmbë u goonliba feni di heepi u Gadu.”

Nöö sö Paulosu taki da de te a kaba.

⁴⁸ Nöö di dee oto köndë sëmbë na u Isaëli jei fa a fan, nöö hën de wai. Hën de ko ta hei di buka u Masa Gadu taa a dë wan bumbuu buka. Nöö hën dee sëmbë

dee a kai da u de feni di libi u teego, hën de piki bendi ko a di sê u Masa Jesosi.

⁴⁹Nöo baka u di dë, hën di buka u Masa paaja a hii dee köndëköndë u di pisiwata dë.

⁵⁰Nöo hën dee Dju sëmbe hati boonu, hën de hopo go a dee hedima ku wanlō nēbai mujëe u di köndë, dee ko ta biibi Masa Gadu. Nöo hën de taki da de taa dee sëmbe dee ta tja di buka dë, na bum-buu sëmbe de dë.

Nöo hën dee hedima ku dee oto sëmbe dë piki, hën de buta ku dee Tjabukama u Masa Jesosi jaka puu a di pisiwata dë.

⁵¹Nöo hën di de jaka de sö kaa, hën Paulosu ku Banabasi naki dee susu u de puu di sandu u di köndë tuwë disa dë da de, „fu dee sëmbe u di köndë si taa ee Masa Gadu o sitaafu di köndë dë, nöo na de mbei möön. Biga de konda di Buka fëen da de kaa.” Nöo hën de go u de. Hën de pasa go dou a wan köndë de ta kai Ikonium.

⁵²Nöo dee biibima u Masa Jesosi dee fika a di pisiwata dë, nöo de dë ku wai seei. Biga di Akaa u Masa Gadu ta wooko a de liba.

Aki Paulosu ku Banabasi dë

a Ikonium.

14 Nöo kumafa u taki dë, Paulosu ku Banabasi bi go a di köndë de kai Ikonium. Nöo hën de go a di Dju keikiwosu kumafa de bi guwenti. Hën de go konda di buka u Masa Jesosi da de. Nöo fa de kondëen tjika dë, hën sëmëni sëmbe ko piki di buka bendi ko a di sê u Masa Jesosi, Dju sëmbe ku na Dju sëmbe tuu.

²Ma wanlō Dju sëmbe dë a di köndë tu, de an kē piki di buka. Nöo de ta poi dee biibima u Masa Jesosi da dee oto sëmbe u di köndë dee an dë Dju sëmbe.

³Ma nöo fa dee sëmbe ta du ku de dë seei, ma töku Paulosu ku Banabasi fika a

di köndë dë longi ta konda di buka söndö fëë. De ta taki da de nöömö taa Masa Jesosi an ta libi ku u ku di fuu libi, ma a ta libi ku u ku di fëen bunuhati. Nöo hën Masa Gadu nama ku de, a da de kaakiti u de du peipei soni, foombofoombo wan, be sëmbe sabi taa fa de ta konda di buka dë nöo tuutuu soni de ta taki.

⁴Nöo hën de dë te nöo hën dee sëmbe u di köndë ko paati a tu. Hafu dë a di sê u dee Dju sëmbe, hafu u de dë a di sê u dee Tjabukama.

⁵Nöo hën dee Dju sëmbe ku dee otowan na bi kē di buka, ku dee hedima u de, de tuu fiti buka taki taa de o buta ku dee Tjabukama naki de ku sitonu kii.

⁶Ma nöo hën di dee Tjabukama jei sö, nöo hën de kule kumutu dë go. Hën de ta waka ta lontu a dee köndëköndë u di pisiwata de kai Likonia dë, kuma Lisita ku Deebe. A hii di pisiwata dë tuu de ta waka ta lontu, ⁷ta konda di bunu buka u Masa Jesosi nöömö da sëmbe.

A di pisi aki de kai Paulosu ku Banabasi gadu.

⁸Nöo a di köndë de kai Lisita dë, nöo wan lan womi bi sai dë. Söseei de pai ën, an hopo waka wan daka a goonliba. ⁹Hën a dë sindosindo ta haika di fan u Paulosu. Te wan pisi hën Paulosu bia luku ën diin, nöo hën a si taa a abi bi-ibi tjika fu Gadu sa kulëen be a ko bunu wante.

¹⁰Hën a bai taa: “Womi, hopo taanpu a pë!” Hën a hopo vu taanpu, hën a ko ta waka ta lomboto. A ko bunu gbegede.

¹¹Wë nöo dee sëmbe u di köndë dë an sabi Masa Gadu. De abi wanlō oto gadu u de de ta begi. Nöo fa de si di soni Paulosu du dë, nöo hën de ko ta bai a di Likonia tōngö u de taa: “Dee sëmbe aki eee, dee gadu fuu bia ko libisëmbe saka ko a u ooo!”

¹²Nöo hën de seti ta kai Banabasi Jupitë. Hën da di hedima u dee gadu u

de. Nöo Paulosu de ta kai Mekui, biga hën da di basia u dee gadu u de. Biga Paulosu hën ta fan möön di otowan.

¹³Nöo di gaduwosu u di gadu u de de kai Jupitë dë leti a wan sê u di köndë. Nöo hën di basi fëen jei di dee sëmbe ta bai taa sô Jupitë ko, hën a go tei wanlô kau ku wanlô hia folo tja ko buta a di nêngë dööbuka u di köndë. Hën ku hii dee sëmbe u di köndë o kii dee mbeti dë tjuma tuwë da Paulosu ku Banabasi kumafa de ta tuwë njanjan da dee gadu u de.

¹⁴Te wan pisi, nöo hën Banabasi ku Paulosu ko jei taa sô wan soni de o du. Nöo a hogi a de tee de tënë de koosu kule go a dee sëmbe mindi ¹⁵ta bai taa: “Dee sëmbe aki, andi u ta du aki eee! Un disa ooo, gaantangi un disa! U seei da sösö sinkii sëmbe kuma unu tu! Ma u ta tja wan bunu buka ko da unu taa be un disa dee sösö soni un ta begi aki, nöo un bia ko ta begi di libilibi Gadu di mbei hii soni, wata ku tela, goon ku liba, fou ku mbeti ku libisëmbe, hii soni a mbei. Nöo hën fuun biibi e.

¹⁶“Nöo a fesi Gadu bi disa sëmbe fu de ta libi u de kumafa de kë. ¹⁷Ma tökuseei a bi seti dee soni fëen buta fu sëmbe musu si sabi taa wan bunuhati Gadu dë nöömö. Nöo wan si ën nö? Biga te juu dou, a ta da unu tjuba. Te juu dou, a ta mbei dee soni i paandi göö fuun ta feni soni u njan. Un dë ku wai. „Da a dë taa un musu sabi taa di lö Gadu dë hën da di tuutuu Gadu u mundu.”

¹⁸Ma fa Paulosu ta taki dë seei, ma ku gaan möiti ufö hën u Banabasi tapa dee sëmbe fu de an kii dee mbeti da de.

¹⁹Hën de dë te wan pisi, nöo hën wanlô Dju sëmbe kumutu a di köndë de kai Antiokia u Pisidia Köndë naandë, ku di oto köndë de kai Ikonium, „ka de Paulosu bi go a fesi,” hën de go dou a Lisita. Hën de ko ta fan ku dee sëmbe u di köndë ta poi dee Tjabukama u Masa

Jesosi da de, tefa dee sëmbe tuu disa Paulosu ku Banabasi djee bia ko ta buuse de. Hën de naki Paulosu ku sitonu tee wan pisi, de ninga taa a dëdë. Nöo hën de hai ën gulululu a goon tja go tuwë a bandja sê u di köndë.

²⁰Nöo hën dee biibima fu di köndë ko taanpu lontu ën. Hën a weki. Hën a hopo toona go a di köndë baka.

Di dobooko fëen, hën hën ku Banabasi kumutu dë pasa go a di köndë de kai Deebe.

Aki de Paulosu toona go

a Antiokia.

²¹Hën di de go dou a Deebe, hën de ta konda di bunu buka u Masa Jesosi da dee sëmbe u di köndë dë tee wanlô hia sëmbe piki di buka bendi ko a di sê u Masa Jesosi. Nöo hën de kumutu dë, hën de bia toona go a dee köndëköndë ka de bi waka kaa. De go a Lisita, Ikonium, ku Antiokia u Pisidia Köndë.

²²Nöo fa de ta waka nango dë, nöo de ta da dee biibima u Masa Jesosi taanga taa de musu tai hati ta biibi a Masa Jesosi nöömö. De ta taki da de taa: “Sö nöo a dë e, dee sëmbe. Ee wan sëmbe i kë dë a di Tii u Gadu dendu ku telu, nöo i o tja hia sitaafu a goonliba aki.”

²³Nöo a hiniwan u dee keiki ka de Paulosu ta waka, de ta buta tiima. Nöo fa de ta buta de dë, nöo de ta du ën ku begi seei te de an ta njan. De ta begi da de ta buta de a Gadu maun fu di nëen de ta biibi.

²⁴Nöo hën Paulosu ku Banabasi kumutu a di pisiwata u Pisidia dë pasa go dou a di pisiwata de kai Panfilia baka.

²⁵Hën de toona go a Peliga. De go konda di buka u Masa Jesosi da dee sëmbe u di köndë dë te de kaba, nöo hën de kumutu dë. Hën de go a wan köndë de kai Atalia „di dë a di ze bandja.” ²⁶Hën de go subi a boto. Nöo hën de pasa go dou

a Antiokia di u Silia Kōndē baka, ka de bi kumutu. Naandē dee sēmbē bi buta de a Gadu maun faa musu tja de ku di bunuhati fēen ta heepi de a di wooko. Nöō di di wooko kaba ufō, hēn mbei de toona go ka de bi kumutu.

²⁷ Nöō di de ko dou a Antiokia dē, hēn de kai hii dee biibima u Masa Jesosi tuu u de musu ko mōkisi be de jei unfa de bi waka. Nöō di de ko, hēn de konda hii dee soni Masa Gadu bi du a de liba, fa a jabi di pasi da dee oto sēmbē dee na Isaēli sēmbē u de sa ko biibi a Masa Jesosi liba tu.

²⁸ Nöō hēn de fika wan hii pisiten ku dee biibima u Masa Jesosi na Antiokia naandē.

Aki i ko a Antiokia.

15 Nöō di juu dē wanlō sēmbē kumutu a Judea Kōndē [ko a Antiokia, ka Paulosu ku Banabasi dē]. Hēn de tja wan lei ko ta lei dee sēmbē fu Masa Jesosi taa ee ja koti i sinkii buta di maaka u Isaēli, nöō ja o feni di heepi u Gadu. Biga sō Gadu da Mosesi di wēti dē faa da dee sēmbē u Gadu. Sō de taki.

² Ma di Paulosu ku Banabasi ko jei taa sō de ta lei, hēn de ta fia ku de ta taki da de taa di soni an dē sō. [Biga ee i ko ta biibi a Masa Jesosi liba kaa, nöō an dē fanōudu fii musu hoi dee peipei wēti u Isaēli ufō Gadu o limbo fesi da i.]

Nöō hēn di fia ko wan gaan soni. Te wan pisi hēn de ko si taa di taki musu koti. Hēn de puu sēmbē u de manda go a Jelusalen go piki dee Gaan Tjabukama u Masa Jesosi ku dee oto tiima u keiki taki sō wan soni. Nöō unfa de musu du ku sō wan taki?

Nöō Paulosu ku Banabasi ku wanlō oto biibima fu Antiokia dē, nöō de da dee sēmbē de puu fu go jei di taki da de.

³ Hēn dee oto biibima u Masa Jesosi u di kōndē tja de go buta a pasi. Hēn de go. Nöō di de nango, hēn de ta latja Fin-

isia ku Samalia ta pasa. Nöō de ta piki dee Isaēli biibima a dee kōndēkōndē u dee pisiwata dē taa dee sēmbē na u Isaēli ko ta piki di buka awaa. Nöō di dee oto sēmbē u Masa Jesosi jei sō kaa, nöō de ta wai seei.

Aki de hoi wan gaan kuutu

a Jelusalen.

⁴ Nöō hēn de ko dou a Jelusalen. Nöō di de dou, hēn dee Gaan Tjabukama u Masa Jesosi, ku dee tiima u keiki, ku hii dee oto biibima u Masa Jesosi u Jelusalen tuu wai ku de. Hēn de sindo kai kuutu. Hēn de Paulosu konda da de hii dee soni dee bi pasa, kumafa Masa Gadu bi wooko a de liba di de bi ta tja di buka fēen ta konda.

⁵ Ma nöō i bi abi wanlō Faliseima a dee biibima dendu dē. Nöō di de jei taa sēmbē dee na u Isaēli sēmbē ko ta biibi Masa Jesosi, nöō hēn de hopo. Hēn de taa: “Fa dee oto kōndē sēmbē ta ko ta biibi dē, nöō de musu koti di maaka a de sinkii e, ta hoi dee wēti u kisi a Mosesi. A musu dē sō nöömō. De musu abi sēmbē ta buta ku de be de hoi dee wēti dē.” Sō dee Faliseima taki.

⁶ Nöō di de fan sō te de kaba, nöō hēn dee Gaan Tjabukama ku dee tiima u keiki toona kai kuutu baka fu de taki di soni u dee Isaēli wēti, ee a dē u de disa de, nöō de disa. Ee a dē u de hoi de, nöō de hoi.

⁷ Nöō hēn de ta kuutu di soni nango ta ko tee, nöō hēn Petuisi hopo. Hēn a fan ku de. A taa: “Un dee sēmbē u mi aki, an dē u mi piki unu möön di fa Masa Gadu bi kai mi apaiti fu mi musu go konda di bunu buka fēen da wanlō oto kōndē sēmbē na u Isaēli, be de ko ta biibi a Masa Jesosi liba.

⁸ “Nöō fa mi bi go dē, hēn mi konda di buka da dee sēmbē. Nöō Masa Gadu sabi hii sēmbē hatibōō. A si taa de ko ta biibi

ën tuutuu, hën a tei di Akaa fëen hën a da de kumafa a bi da u ën a fesi. Nöö fa a da de di Akaa fëen dë, hën da a tei de kaa. „An dë taa de hoi dee wëti u Mosesi möönsö ufö a tei de.”

⁹ “Nöö fa dee sëmbë sai dë, Masa Gadu ta luku u ku de tuu ku di wan wojo sabi taa fa u bi biibi ën a fesi, nöö sö nöö de ko ta biibi ën tu. Nöö hën a da de wan njunjun limbo hati kumafa a bi da u kaa.

¹⁰ Nöö hën un ko ta taki taa de musu hoi dee Isaëli wëti fuu. Wë nëen da pooba un ta pooba Gadu nö? Wë biga dee gaan sëmbë fuu a bi da dee wëti u hoi, nöö hën wë de an bi sa hoi de. Nöö söseei tu, u dee bakawan aki bi ta biinga u hoi de te u wei. Nöö hën un kë ko da dee njunjun biibima u Masa Jesosi dee wëti dë fu de hoi. Kwetikweti. Ma dë nëen e.

¹¹ “Biga fa u ko a biibi aki, u sabi taa Masa Jesosi Keesitu hën nöö sa mbei u feni di heepi u Gadu. Na di hoi u ta hoi wëti, nëen o tja u pasa, ma Jesosi Keesitu nöö sa tja u ku hën bunuhati.

“Nöö söseei a dë ku dee sëmbë dee na Isaëli sëmbë tu. An dë u de hoi dee wëti ufö Gadu sa heepi de e.” Sö Petuisi taki da de.

¹² Nöö baka fëen, hën Banabasi ku Paulosu konda da de fa Masa Gadu bi ta wooko a de liba di de bi go a dee sëmbë na u Isaëli. A bi du sëmëni foom-bofoombo soni kuma maaka, u de sa si taa Gadu buka de ta tja tuu. Nöö fa de ta fan dë, hën dee hia sëmbë naandë ko dë pii ta haika.

¹³ Nöö di de fan tefa de kaba, hën Jakobosi „di da wan u dee gaan tiima,” hën a tei. A taa: “Un dee sëmbë u mi aki, un haika mi. ¹⁴ Wë u jei fa Petuisi fan dë kaa. A konda da u fa Masa Gadu seti pii sëmbë a dee sëmbë na u Isaëli sëmbë dendu u de ko sëmbë fëen. ¹⁵ Nöö fa a fan dë, a kai ku dee soni Masa Gadu bi buta dee fesiten tjabukama u de taki, taa:

¹⁶ Te wan pisi möön, nöö mi o toona ko a unu e.

Nöö mi o ko seeka dee bakamii u Könu Dafiti.

Biga de kaba a sösö

kuma te wan wosu booko ja abi ën möön.

Sö di lö u Könu Dafiti kaba a sösö tjika.

Ma mi o toona hopo ën baka e, be a ko kumafa a bi dë.

¹⁷ Nöö fa mi o du ën dë,

nöö dee oto sëmbë u goonliba o si, nöö de o suku u de ko sëmbë u mi tu.

Dee oto köndë sëmbë na u Isaëli,

dee mi tei u ko sëmbë u mi,

de tuu o suku di pasi fu de sa ko a mi.

¹⁸ Sö Masa Gadu bi taki.

Di Sëmbë di ta mbei sëmbë ko sabi dee soni

dee a bi buta gaanduwe a fesi faa du, hën wë taki sö e.

Sö di tjabukama bi sikifi, dee sëmbë.

¹⁹ “Wë nöö fa mi wegi di soni luku te kaba aki, nöö ma si kuma u musu toobi dee oto köndë sëmbë e, dee ko ta biibi Masa Gadu dë, fu de musu ta hoi dee wëti fuu Isaëli sëmbë. ²⁰ Ma un boo mbei wan pampia manda piki de taa:

Be de an njan njanjan di dee oto sëmbë ta tuwë da dee gadu u de.

De an musu libi fanafiti a di sé u manu ku mujë.

De an musu njan wan mbeti di dëdë sitaafu dëdë, buuu an kumutu nëen sinkii.

De an musu njan soni buuu.

„Dee disi, de da wëti de sa hoi, ma wan boo toobi de fu de hoi dee oto wëti u Isaëli.”

²¹ “Nöö ee de kë sabi soni möön fu dee wëti dee u kisi a Mosesi, nöö be de go a dee leima fuu go lei. Biga de ta taki soni u dee wëti dë a hii dee köndëköndë tuu, ka Isaëli keikiwosu dë. Gaanduwe de bi dë ku ën a fesi kaa te tide, hiniwan saba sëmbë ta dë a dee keikiwosu fuu ta lesi

dee wëti ta puu da sëmbe u de musu sabi. Nöo ala fu de go ee de kë sabi de.”

Aki de mbei wan biifi manda

go na Antiokia.

²²Nöo di Jakobosi fan sö te a kaba, nöo hën dee Gaan Tjabukama u Masa Jesosi, ku dee tiima u keiki, ku dee oto biibima u Masa Jesosi tuu mökisi, de feni taa a taki bunu. Hën de taa a fiti fu de tei wantu fesima a de dendu manda go na Antiokia ku Banabasi ku Paulosu, „go piki de unfa de kuutu buta.”

Nöo hën de tei tu sëmbe dee dë fesima u de. Wan u de da Judasi, hënseei de ta kai Basabasi. Di otowan de kai Silasi.

²³Hën de mbei wan pampia fu de manda go da dee biibima u Antiokia taa:

U dee Tjabukama u Masa Jesosi, ku dee oto tiima u keiki, dee sëmbe fu-unu a Jelusalen aki, u ta mbei di pampia aki manda da un dee sëmbe na u Isaëli ta biibi Masa Jesosi na Antiokia, ku dee oto köndë u Silia, ku dee köndë u Silisia tuu. „U ta manda gaan odi da unu taa u dë.”

²⁴Nöo u jei taa wanlô sëmbe fuu ko a unu dë ko ta toobi unu ku di lei u de „taa un musu koti sinkii buta di maaka u Isaëli ufö Gadu o limbo fesi da unu.” Fa de tja di lei ko a unu dë, nöo a mbei un ko ta pakisei fasifasi te nöo wan saandi fuun tei. Wë dee soni de taki dë, na u manda de e, fu de fan sö ku unu.

²⁵Nöo di u jei sö kaa, nöo hën u ko fiti buka puu wantu sëmbe a u dendu aki manda ko piki unu unfa u si di soni. Nöo ku de tu lobi mati fuu, Banabasi ku Paulosu, ku de dee sëmbe fuu o waka.

²⁶Wë un sabi Banabasi ku Paulosu kaa fa de dë, dee sëmbe. De dë wanlô sëmbe ta sei de hedi fu di në u Masa Jesosi Keesitu musu paaja.

²⁷Nöo dee otowan u ta manda da unu aki, de da Judasi ku Silasi. Nöo de da kotoigima u di soni di u ta sikifi manda da unu aki taa u taki sö.

²⁸Nöo a di së u di soni di ta toobi unu dë, nöo di Akaa u Masa Gadu ku u seei tu feni ën taa a bunu fu wa buta oto wëti da unu möönsö möön leki dee fanöudu wan u ta kai da unu aki taa:

²⁹Be wan njan dee soni de ta tuwë da dee gadu u de.

Na be un njan soni buuu.

Na be un njan wan mbeti buuu an kumutu nëen sinkii.

Na be un libi fanafiti a di së u manu ku mujëë.

Ee un hoi de fö wëti aki, nöo woon du bunu. Hën nöo u kë taki da unu. U ta manda gaan odi da unu.

³⁰Nöo di de mbei di biifi te de kaba, hën de manda dee sëmbe go. Hën de go dou na Antiokia. Hën de kai dee biibima u Masa Jesosi tuu ko makandi, nöo hën de da de di pampia di dee hedima a Jelusalen bi mbei da de.

³¹Nöo di dee sëmbe lesi di biifi te de kaba, hën de wai. A da de hati seei. „Biga de si taa an dë u de buta deseei a dee hia Isaëli wëti basu.”

³²⁻³³Nöo Judasi ku Silasi seei bi dë sëmbe ta kisi fan a Masa Gadu da sëmbe. Hën de fika na Antiokia dë wan hii pisiten ta fan ku dee sëmbe u Masa Jesosi, ta da de taanga u de tai hati ta hoi a di biibi nöömö.

Nöo di de o toona go a Jelusalen baka a dee sëmbe dee bi manda de ko, nöo hën dee biibima u Masa Jesosi tja de go buta a pasi ku kötö hati. [³⁴Ma Silasi kai pakisei taa an o go möön, a o fika na Antiokia ufö.]

³⁵Nöo Paulosu ku Banabasi fika dë tu. Nöo de ku wanlô hia oto sëmbe ta konda di buka nöömö, ta lei dee sëmbe u di köndë soni u Masa Jesosi.

Aki Paulosu ku Banabasi paati.

³⁶Hën de dë te wan pisi, hën Paulosu taki da Banabasi taa: “Mati, un boo toona go ka u bi ta konda di buka, go haika dee sëmbe fuu a dee köndëköndë luku fa de ta du.”

³⁷Nöö di a taki sô, hën Banabasi taa a kë toona tja Johanisi Maikusi go ku de tu. ³⁸Ma Paulosu an kë faa musu go. Wë biga a bi disa de a Panfilia köndë kaa, an bi kë dë ku de a di wooko möön, hën mbei Paulosu an kë faa go.

³⁹Nöö hën di soni ko wan gaan fia da de te de paaja. Banabasi tei Maikusi hën de subi a boto hën de go a Sipuusi.

⁴⁰Nöö Paulosu kai Silasi fëen ku ën waka. Nöö di de o go, hën dee sëmbe u de a Antiokia, de begi Masa Gadu da de faa tja de ku ën bunuhati. Nöö di de begi sô tefa de kaba, nöö hën de go. ⁴¹Hën de waka a dee pisiwata u Silia ku Silisia. Nöö fa de ta waka nango dë, Paulosu ta fan ku dee biibima fu Masa Jesosi dee ta ko makandi a dee peipei köndë ta da de taanga.

A di pisi aki Timoteo seti

wooko ku de.

16 Nöö hën Paulosu ku Silasi ta waka te de go dou a dee köndë de kai Deebi ku Lisita [ka Paulosu ku Banabasi bi konda di Buka kaa]. Nöö hën de go si wan biibima u Masa Jesosi dë de kai Timoteo. Hën mama da Isaëli sëmbe, nöö hënseei ta biibi Masa Jesosi tu. Ma hën tata an dë Isaëli sëmbe, a dë wan Giiki sëmbe. ²Nöö fa Timoteo sai dë, a abi bunu në a dee otowan fëen ta biibi Masa Jesosi a Lisita ku di oto köndë de kai Ikonium, de tuu ta gafëen fa a ta libi.

³Nöö di hën ku de Paulosu ko miti, hën Paulosu kë faa musu go ku de. Hën a mandëen fu de koti di maaka nëen sinkii kumafa Dju sëmbe ta koti. Wë nöö di

soni mbei a mandëen, fu di an kë Timoteo musu abi hogi në a dee Dju sëmbe a dee köndë dë. Biga de tuu sabi taa hën tata da Giiki sëmbe, nöö an bi koti di maaka.

⁴Nöö hën de ta waka nango a dee köndëköndë. Nöö hii fa de nango dë, nöö di buka di dee Gaan Tjabukama u Masa Jesosi ku dee oto tiima u keiki a Jelusalen bi da de, hën de ta tja go da dee biibima fu de musu jei, be de hoi di taki kumafa de bi kuutu buta.

⁵Nöö fa de ta du dë, nöö a ta heepi dee sëmbe u Masa Jesosi gaanfa, dee ta miti makandi a dee köndëköndë. Biga de ta kisi kaakiti nango fesi seei a di biibi, nöö hiniwan daka möön hia sëmbe ta piki di buka ta ko ta nama ku de.

Aki Paulosu si wan sëmbe u Masadonia a wan

wojolinbo sunjan.

⁶Nöö di ten dë, de Paulosu bi kë go a di pisiwata de kai Asia go konda di buka. Ma nöö hën di Akaa u Masa Gaangadu bai de taa de an musu go ala. Nöö di a bai de sô kaa, hën de bia latja di pisiwata de kai Fiigia kisi Galasia.

⁷Nöö di de ko zuntu ku di pisiwata u Misië, hën de ta suku unfa de sa du go dou a Bitinia köndë, ma di Akaa u Masa Jesosi toona tapa de möön fu de an go ala.

⁸Nöö hën de go a oto köndë. De latja Misië kisi di köndë de kai Toasi.

⁹Te wan ndeti, hën Paulosu si wan soni a wan wojolinbo sunjan. A si wan womi u wan pisiwata de kai Masadonia ko taanpu nëen fesi ta kai ën taa: “Gaan-tangi, aba ko a di së fuu aki ko heepi u baa.”

¹⁰Nöö di Paulosu si di soni, nöö hën u ta seeka fuu go wante. Biga u sabi taa Masa Gaangadu hën ta manda u fuu go

konda di bunu buka fëen da dee sëmbë fu Masadonia.

Aki wan mujëe de kai Lidia

ko a di biibi.

¹¹ Hën u kumutu a Toasi waka tololo ku sipi go dou a di köndë de kai Samotaake. Hën u duumi. Tefa di mamate hën u go nama a di köndë de kai Niapolisi.

¹² Hën u kumutu a di sipi. Hën u waka a futu go dou a di köndë de kai Filipi. Hën da di gaan nëbai köndë u di së pisi u Masadonia ala, ma dee Loomë köndë sëmbë de ta libi nëen ta tii ën. Hën u tan sëmëni daka ala.

¹³ Tefa di saba dou, hën u kumutu a di köndë go dë a wan lio bandja ka u sa' taa sëmbë o ko begi Masa Gaangadu. Nöo di u go dou, hën u si wanlë mujëe bi ko makandi dë kaa. Hën u go sindo ku de ta konda di buka u Gaangadu da de.

¹⁴ Nöo wan u dee mujëe hën de kai Lidia. A dë wan sëmbë ta mbei baau koosu ta sei, nöo di köndë fëen hën de kai Tiatila. Di mujëe dë ta biibi a Masa Gaangadu. Nöo fa a dë pii ta haika di woto u Masa Jesosi, nöo hën Masa heepi ën faa tei dee soni dee Paulosu taki dë nëen hati.

¹⁵ Nöo di a ko biibi kaa, hën de dopu ën ku dee sëmbë fëen wosu dendu tuu. Hën a begi u gaantangi taa: "Ee un feni taa mi ta biibi Masa tuutu, nöo be un ko tan ku u a u wosu." Nöo hën a ta begi u nöömö tefa u du kumafa a hakisi u.

Aki de buta Paulosu ku Silasi

a dunguwosu.

¹⁶⁻¹⁷ Nöo di juu dë wan mujëe mii dë a di köndë ku wan gadu a hedi ta konda a fesi andi o pasa amanjan. Hën wanlë sëmbë u di köndë tei ën buta saafuma u de, nöo de ta wooko gaan hia möni a dee soni dee di gadu ta konda da sëmbë. Nöo

di u nango a di kamian ka woo begi, hën di mujëe mii dë ko miti ku u. Hën a ta ko a u ku Paulosu baka ta bai nöömö taa: "Dee sëmbë dee dë a mi fesi aki, de da futuboi fu di kaba hei Gadu u mundu e. De ta lei unu di pasi di fuun waka nöo Gaangadu sa heepi unu puu a hogi basu." Sö a ta bai a u baka nöömö.

¹⁸ Hën a ta bai seei nöömö te dou sëmëni daka. A ko ta toobi Paulosu gaanfa. Nöo hën a bia luku ën, hën a fan ku di gadu nëen hedi taa: "Mi tei di në fu Jesosi Keesitu bai i taa, hetji pasa kumutu a di mujëe mii liba e!" ¹⁹ Nöo wantewante dë hën a kumutu nëen liba wala. Wojo fëen ko limbo.

Nöo di dee basi u di mujëe mii si taa de lasi di wini fëen di de bi ta feni, hën hati u de boonu. Hën de panjan Paulosu ku Silasi dë gbalau hai gbululuu tja ko a di köndë ganda mindi ka dee takima fu di köndë ta dë.

²⁰ Nöo hën de tja kaagi u de go da dee Loomë sëmbë dee ta tii di köndë taa: "Dee Dju sëmbë i si aki tja toobi ko a u e, te hii di köndë ta mbei seei wajawaja. ²¹ Biga de ta tja peipei wëti ta ko ta da u a u köndë. Ma wa musu tei de biga u dë Loomë köndë sëmbë, nöo dee wëti an ta kai ku dee fuu wëti." A di fasi dë de kaagi de Paulosu.

²² Nöo di de taki sö te de kaba, nöo hën hii dee sösö sinkii sëmbë u di köndë piki ku de. Nöo hën dee hedima hai dee koosu u Paulosu ku Silasi puu a de sinkii, hën de manda sëmbë fon de taku fon. ²³ Nöo hën de tja de go sötö a dunguwosu. Hën de piki di wakitima taa a musu hoi de bumbuu fu de an musu kumutu.

²⁴ Nöo di di wakitima jei sö, nöo hën a tja de go buta seei a di kaba lasiti kamian a di dunguwosu gogo. Hën de tuusi de tu së futu u de a kaapa bui sötö gingin fu de an musu kumutu.

²⁵ Nöo hën de dë te wan juu ten kuma tuwalufu juu ndeti sö, Paulosu ku Silasi dë a di dunguwosu ta begi Gaangadu ta kanda dëen ta gafëen. Nöo dee oto sëmbe dee dë sötösötö dë tuu sai dë ta haika. ²⁶ Te u de kë si hën di goonliba ko ta seki seei te dou ku dee dunguwosu posu. Hii dee döo tuu ko dë jabijabi hooo, nöo hii dee sëmbe bi dë a di dunguwosu sötösötö ku bui dë, de tuu lusu.

²⁷ Hën di wakitima u di wosu panta weki a duumi. A ko si taa dee dunguwosu döo tuu dë jabijabi. Hën a hai ën së ufangi faa kii ën seei. Biga a ninga taa hii dee sëmbe dë sötösötö a wosu dë, de tuu kule go. Nöo hën mbei a o kii ën seei.

²⁸ Ma di Paulosu si taa sö a o du, hën a bai taki dëen taa: “Nönö mati, na kii i seei e! U tuu dë aki eti. Wa go!”

²⁹ Hën di wakitima bai kai sëmbe taa be de tja faja ko. Hën de tja ko dëen. Hën a kule vou go kai a goon a de Paulosu fesi gbolou. Nöo a ta täämë tjatjatjatja. Hati fëen nöo latja sö.

³⁰ Hën a tja de go a döo. Hën a hakisi taa: “Mati, andi mi musu du ufö mi sa feni di heepi u Gadu?”

³¹ Hën de piki ën taa: “I musu biibi Masa Jesosi Keesitu fii Gadu, i ku i wosu dendu tuu, nöo wan o lasi go kaba a sösö.” ³² Hën de konda di woto u Masa Jesosi dëen ku hii dee sëmbe fëen wosu tuu.

³³ Nöo wante a di gaan ndeti dë seei, hën di wakitima tja de Paulosu go wasi dee wipi buka u de te a kaba. Nöo hën de Paulosu dopu ën ku hii dee sëmbe fëen wosu dendu fu di de ko ta biibi a Masa Jesosi liba.

³⁴ Hën di wakitima tei Paulosu ku Silasi tja go nëen wosu, hën a da de soni u njan. Fa hën ku hii dee sëmbe fëen wosu ko ta biibi a Masa Gaangadu liba dë, nöo de ta wai tee na soni.

³⁵ Hën di mamate fëen, hën dee gaan lanti u di köndë manda siköutu taa be de lusu Paulosu ku Silasi be de go u de. ³⁶ Nöo hën di wakitima ko fan ku Paulosu taa sö wan buka dee gaan lanti manda, nöo be de kumutu go ku kötöhati awaa.

³⁷ Ma nöo hën Paulosu toona piki de taa: “Ambëë? U da goon mii u Loomë. Wa bi du soni möönsö ufö de manda sëmbe ko fon u a lanti dendu sötö a dunguwosu. Na kuutu de kuutu di soni möönsö. Nöo awaa de ko manda u fuu musu go tjubitjubi. Wa o go e. Be deseei ko tja u go, ee de kë fuu go.”

³⁸ Hën dee siköutu go a dee gaan lanti go piki de taa sö wan soni Paulosu taki. Nöo di de jei sö kaa, nöo de panta. De ko fëë. Biga de an bi sabi taa de da goon mii u Loomë.

³⁹ Hën de ko fan ku de da de leti te de kaba. Hën de tei de tja go a döo awaa. Hën de begi de gaantangi taa be de kumutu a di köndë.

⁴⁰ Nöo di Paulosu ku Silasi kumutu a di dunguwosu, hën de toona go a Lidia wosu. Hën de go si dee oto sëmbe u de dë, dee ta biibi Masa Jesosi kuma de. Hën de fan ku de te de kaba da de hati ufö de tei pasi kumutu a di köndë awaa.

Aki de mbei toobi ku de Paulosu a Tesalonika.

17 Nöo di Paulosu ku Silasi kumutu a Filipi, hën de latja wanlö köndë de kai Amfipoli ku Apolonia, hën de pasa go dou a di köndë de kai Tesalonika. Nöo dee Dju sëmbe fu ala abi wan keikiwosu a di köndë dë.

² Nöo hën Paulosu go a di keikiwosu kumafa a guwenti. Nöo a go dii saba baka na baka. A nango ta lesi di Buku u Masa Gadu da dee Isaëli sëmbe fu de musu jei, nöo a ta toona puu ën da de be de fusutan. ³ A ta taki da de taa: “Kumafa un sabi kaa, Masa Gadu paamusi taa a o

manda wan Heepima di de kai di Keesitu ko a goonliba. Nöo de o sitaafu ën te de kii, ma nöo a o toona weki baka. Sö a dö sikifikikifi a di Buku e.

“Wë nöo di Sëmbë di Buku taki dë, hën da Jesosi e. Hën da di Keesitu Gadu bi o manda ko.” Hën di soni dë Paulosu ta konda da dee sëmbë nöömö fu de musu biibi.

⁴ Nöo di dee Dju jei sö kaa, nöo so u de ko biibi hën de nama ku Paulosu ku Silasi. Nöo i abi wanlö hia Giiki sëmbë a de dendu bi ta biibi Masa Gadu kaa, nöo deseei ko piki di buka tu, ku sëmëni u dee gaan nëbai mujëë u di köndë.

⁵ Ma di dee oto Dju sëmbë u di köndë ko si taa dee otowan ko nama ku de Paulosu, nöo hën de ko ta haun seei. Hën de pii wanlö wisiwasi sëmbë bi dë a sitaati hën de manda de fu de kule go mbei toobi a di köndë. Nöo a ko gaan soni. De kule gililili ko a di wosu fu wan womi de kai Jason, biga de mëni taa naandë de Paulosu dë, nöo de kë tja de ko buta a lanti fesi.

⁶ Ma di de go dou a di womi wosu, de an si de dë. Ma de si wanlö oto biibima u Masa Jesosi, hën de panjan de ku Jason tuu hai tja ko a dee hedima dee ta taki u di köndë.

Hën de bai taa: “Un si dee sëmbë aki ö? De ta waka a mundu ta toobi hii köndë ku dee fan u de nöömö, hën wë i si de ko dou a u aki tu. ⁷ Nöo Jason fuu köndë, hën ta hoi de nëën wosu. Nöo fa de dë u de dë, nöo de tuu ta sösö dee wëti fu di Gaan Könu fuu a Loomë taa wan oto könu dë de kai Jesosi.” Hën di soni dë de taki.

⁸ Hën di de jei de taki sö, nöo hën hii dee sösö sinkii sëmbë u di köndë te kisi dee hedima tuu ko ta mbei seei wajawaja sö.

⁹ Hën dee hedima naki Jason ku dee otowan butu ufö de disa de go.

Aki Paulosu tja Gadu wöutu

go a Belia.

¹⁰ Nöo di ndeti dë seei, hën dee bi-ibima fu di köndë manda Paulosu ku Silasi go a wan oto köndë de kai Belia. Nöo di de go dou, nöo hën de go a di keikiwosu u dee Dju sëmbë fu naandë.

¹¹ Nöo dee sëmbë u Belia bi abi bunu pakisei möön dee sëmbë fu Tesalonika. Biga di Paulosu fan ku de, nöo de haikëën ku piizii seei. De an tuwë dee fan fëën a kapëë. Nöo hiniwan daka de ta lesi Gadu Buku finifini ta wegi ta luku ee di soni Paulosu ta taki dë ee a ta kai ku di Buku. Nöo di de si taa tuu soni de ta taki dë, ¹² nöo hën sëmëni u dee Dju sëmbë fu Belia ko piki di buka ko dë bi-ibima u Masa Jesosi. Sëmëni womi dee an dë Dju, ku wanlö gaan nëbai mujëë u de tu, ko a di biibi tu.

¹³ Ma nöo te wan pisi hën dee Dju sëmbë a Tesalonika ala ko jei taa sö Paulosu ko ta konda Gadu buka a Belia. Nöo hën de hopo hën de go a Belia go ta fon faja a dee sëmbë u di köndë fu de an musu piki di buka. Fa de du dë, nöo hën dee sösö sinkii sëmbë u di köndë piki ku de ta du soni wajawaja.

¹⁴ Nöo di dee sëmbë u Masa Jesosi si sö taa lanti o mbei toobi ku Paulosu, hën de mandëën go wantewante a di ze bandja. Ma Silasi ku Timoteo, de de an o go eti. De o fika a Belia ufö.

¹⁵ Fa Paulosu ko dë a Belia tefa di a nango, hën wantu sëmbë o tjëën go buta a pasi. Hën de ta tjëën te de go dou a di köndë de kai Atene. Nöo hën di de ta toona go baka, hën Paulosu manda buka da Silasi ku Timoteo taa de an musu tan a Belia ala longi poi. Te de sa ko, nöo be de ko nëën wante.

Hën dee Belia sëmbë toona go ka de bi kumutu. Paulosu fika na Atene dë.

Aki Paulosu dë na Atene.

¹⁶Nöö fa a dë na Atene ta luku dee otowan fëen dë, a ko ta si dee pindi-gadu gidjii hii di köndë. Nöö a toobi ën gaanfa, a ta fukëen seei. ¹⁷Nöö di ten dë, a nango a di Dju keikiwosu u di köndë nango ta ko. Dee Dju sëmbe ku wanlô oto sëmbe na Dju ma de ta biibi a Masa Gadu tu, sô de ta miti dë. Nöö fa Paulosu nango a de dë, nöö hën ku de ta taki u Masa Jesosi nango ta ko.

Nöö hiniwan daka Paulosu nango a di gaan sitaati u di köndë tu. „Biga naandë hii sëmbe u di köndë ta ko ta haika njunsu.” Nöö Paulosu ta fan ku dee sëmbe ta ko dë ta taki soni u Masa Jesosi da de.

¹⁸Te wan daka hën dee leima fu wan pei feleniki de ta kai Epikuli ku wan otowan de ta kai Sitoiki ko ta da woto ta fia ku ën. Fa de ta fia dë, so u de ta kosi ën taa: “Di fanhiama aki, andi da di sôsô a ta fan dë? An saandi a ta taki.”

Otowan taa: “Misikuma a feni wanlô oto köndë gadu soni tja ko ta konda da u.” Wë biga Paulosu ta konda dee soni u Masa Jesosi da de, be de sabi taa sëmbe sa dëdë weki baka.

¹⁹Hën de tei Paulosu tja go a wan gaan kuutu gangasa u de de kai Aleopakusi. Hën de kai ën taa: “Womi.” Hën a piki. Hën de taa: “Wë andi da di njunjun soni i ta tja ta lei sëmbe. Kondëen da u boo jei. ²⁰Biga wë dee soni i ta fan, u jesi an bi jei de wan daka a goonliba. Nöö u kë sabi andi.”

²¹Di soni mbei de hakisi sô. Wë biga dee Atene sëmbe ku dee oto sëmbe dee ko ta libi ku de dë tuu, na soni seei de ta suku möönsô möön leki njunjun soni fu de sa feni tja go konda.

Aki Paulosu ta fan ku dee sëmbe a di kuutuwoosu.

²²Nöö hën Paulosu hopo taanpu a pë a hii dee kuutuma naandë fesi. Nöö hën a taa: “Dee Atene sëmbe aki, fa mi ko dou aki, nöö mi ta si tuutu taa un ta dini dee gadu fuunu a hii fasi. ²³Biga wë fa mi ta lontu di köndë fuunu aki, nöö mi ta luku dee sonisoni fuunu dee un ta begi a dee kamiankamian. Nöö hën mi si wan gadu tafa, a abi wan soni nëen sikifisikifi taa DI TAFa AKI, A DË FU DI GADU DI WA SABI.

“Wë nöö di Gadu dë di un taa wan sabi soni fëen, „ma töku un mbei wan tafa dëen fu hati fëen an musu boonu ku unu,” nöö hën soni wë i si mi o konda da unu aki.

²⁴“Di Gadu di i si mi ta taki aki, hën un musu dini e, dee sëmbe. Biga wë hën mbei goonliba ku hii dee soni dë nëen tuu. An ta libi a wosu di libisëmbe mbei ku maun e, biga hën da Masa u hii soni, dee u liba ala ku goon aki tuu. ²⁵An a’ fuka fu libisëmbe musu heepi ën. Biga hënseei ta da hii sëmbe libi. Hën ta da i böö, a ta da i hii soni.

²⁶“Di Gadu i si mi ta taki aki sô, a seti ku wan kodo sëmbe tö, nöö di wan sëmbe dë böngö paaja dou goonliba tefa i si hii dee peipei sëmbe ko fika a goonliba aki. Hën seei buta di ten da de di de o libi, nöö hënseei paati dee köndëköndë tu, buta libisëmbe peipei ka u de musu ta dë.

²⁷“Nöö di soni mbei a buta libisëmbe sô, fu de suku ën ee de sa feni ën. Töku an dë longi poi ku hibiwan fuu e. Ee i kë sabi soni fëen, nöö i sa sabi. ²⁸Biga hën ta da u libi, mbei u ta dë ta buli.

“Fa dee kandama fuunu sai dë, de mindi wan kanda taa:

U dee disi tuu da böngö fëen.

²⁹“Wë di u dë böngö fëen kaa, nöö wa musu mëni taa Masa Gadu dë wan soni

kuma goutu, sitonu, soofu soni, kumafa wan sɛmbɛ sa tɛmbɛ ku di kɔni fɛɛn. An dɛ sɔ e.

³⁰ “Masa Gadu si fa libisɛmbɛ bi ta du ma nɔɔ an bi ta tei de fu hogi. Wɛ biga de an bi sabi soni fɛɛn wan bɛtɛ. Ma fa u dɛ aki, nɔɔ u ko sabi soni fɛɛn. Nɔɔ hɛn a ko ta bai hii sɛmbɛ a hii kamian taa de musu disa di hogilibi u de bia ko nɛɛn.

³¹ “Biga a buta daka kaa faa kuutu a libisɛmbɛ liba kumafa a fiti. Hɛn a tei wan Sɛmbɛ buta faa dɛ fesima u di kuutu. Hɛn di Sɛmbɛ di a tei dɛ, a weki ɛn baka a dɛdɛ e, be sɛmbɛ si taa dee lɔ soni a ta taki dɛ o pasa a mundu nɔɔmɔ.” Sɔ Paulosu taki da dee Atene sɛmbɛ.

³² Nɔɔ fa a ta fan dɛ, nɔɔ de bi dɛ pii ta haika. Ma di de jei a taa sɛmbɛ dɛdɛ weki baka, hɛn so u de lafu ɛn mbei ɛn fa seei taa di soni dɛ na tuu. Ma so u de taa: “Antoobi. Te wan pisi, nɔɔ woo toona ko a i mɔɔn ko jei di soni aki.”

³³ Hɛn Paulosu kumutu a de dendu. ³⁴ Nɔɔ hɛn so u dee sɛmbɛ dee bi haikɛɛn dɛ ko nama ku ɛn. Wan u de da Dionisi, hɛnseei da wan u dee kuutuma fu di Aleopakusi kuutu wosu. Wan otowan da wan mujɛɛ de kai Damalisi ku wanlɔ otowan mɔɔn. De tuu ko dɛ biibima u Masa Jesosi.

Aki Paulosu tja Gadu wɔutu go a di kɔndɛ de kai Kolenti.

18 Hɛn Paulosu kumutu na Atene hɛn a go a wan kɔndɛ de kai Kolenti. ² Nɔɔ di a go dou, hɛn a ko miti ku wan womi de kai Akila, wan Dju sɛmbɛ. Nɔɔ hɛn mujɛɛ hɛn de kai Pɛsila. Wan kɔndɛ de kai Pontusi, hɛn da Akila mama kɔndɛ, ma hɛn ku ɛn mujɛɛ bi ta dɛ a di gaan kɔndɛ u Italia de kai Loomɛ. Ma nɔɔ te wan pisi hɛn di Gaan Kɔnu u Loomɛ de kai Kalaudio jaka hii Dju sɛmbɛ puu nɛɛn kɔndɛ, nɔɔ hɛn Akila ku ɛn mujɛɛ ko a Kolenti ko libi. Nɔɔ hɛn Paulosu ko a de dɛ.

³ Nɔɔ hɛn a fika ku de naandɛ ta wooko makandi ku de. Wɛ biga de tuu ta du di wan wooko ta mbei wan soni kuma pelawosu ku mbeti kakisa ta sei.

⁴ Nɔɔ fa Paulosu ko a Kolenti dɛ, nɔɔ hiniwan saba a nango a di keikiwosu u dee Dju sɛmbɛ nango ta fan ku dee sɛmbɛ dee ta ko dɛ, Dju sɛmbɛ ku dee oto sɛmbɛ dee na Dju tuu. A ta biinga ku de nɔɔmɔ fu de musu piki di buka u Masa Jesosi.

⁵ Hɛn a dɛ te wan pisi, hɛn Silasi ku Timoteo kumutu a Masadonia kɔndɛ ko nɛɛn. Nɔɔ di de ko dou, hɛn Paulosu disa di tɛmbɛ wooko fɛɛn go a di wooko u Masa Gadu ku telu. A ta fan ku dee Dju sɛmbɛ nɔɔmɔ taa Masa Jesosi hɛn da di Paamusi Kɔnu de bi ta luku, nɔɔ awaa Gadu mandɛɛn ko.

⁶ Nɔɔ fa a ta fan ku de dɛ, nɔɔ dee Isaɛli sɛmbɛ ta fia ku ɛn ta kosi ɛn ta dɛɛn gaan buka. De an kɛ piki dee fan fɛɛn.

Nɔɔ hɛn Paulosu hopo. Hɛn a sakwi di koosu nɛɛn sinkii bugubugu da de. Hɛn a taa: “Buuu fuunu fika a unu liba e! Biga ee un dɛ fuunu aki ta du sɔsɔ te wan sa dou a Masa Gadu kɔndɛ, an o fika a mi hedi e. Mi nango a dee sɛmbɛ dee na Dju go fan ku de.”

⁷ Nɔɔ hɛn a kumutu a de dendu. Hɛn a go a wan wosu u wan womi de kai Titiusi Jusitisi. A dɛ wan sɛmbɛ ta biibi Masa Gadu, nɔɔ di wosu fɛɛn ku di keikiwosu u dee Dju sɛmbɛ dɛ bandja ku bandja. ⁸ Nɔɔ di hedima u di Dju keiki hɛn de kai Keesipusi, nɔɔ hɛn seei ku hii dee sɛmbɛ fɛɛn wosu tuu bia ko ta biibi Masa Jesosi. Sɔmɛni u dee oto sɛmbɛ u di kɔndɛ dee bi jei di buka ko ta biibi tu ta tei dopu.

⁹ Nɔɔ hɛn de dɛ te wan ndeti, hɛn Masa Jesosi ko fan ku Paulosu a wan wojolimbo sunjan taa an musu disa u ta konda di buka mɔɔnsɔ. Be a ta fan ku dee Kolenti sɛmbɛ nango nɔɔmɔ kumafa a ta du dɛ kaa. ¹⁰ A taa: “Fa mi ta fan ku

i aki, nöö na panta e. Mi ta dë ku i. Nöö na wan sëmbë o du soni ku i a di köndë i si aki e. Biga mi abi hia sëmbë aki eti dee o bia ko ta biibi mi.”

¹¹ Nöö di Paulosu jei sô kaa, hën a fika a Kolenti dë wan hii jaa ku hafu eti ta lei de u de fusutan Gadu wöutu.

¹² Te wan pisi hën di Gaan Könu a Loomë manda wan womi de kai Galion ko a Kolenti faa musu tii di köndë. Hën de dë te wan daka, hën dee Dju sëmbë u di köndë fiti buka ko kisi Paulosu tja go a kuutu gangasa.

Hën de tjëen go kaagi da Galion taa: ¹³ “Di womi i si aki ta fan ku sëmbë ta suku u puu de fu de begi Gadu a wan oto fasi möön leki di fuu wëti di u abi aki.”

¹⁴ Nöö fa de fan dë, Paulosu bi dë leti fa u piki. Ma Galion an dëen pasi. A fan ku dee sëmbë tja Paulosu ko dë taa: “Dee Dju sëmbë aki, un haika mi. Ee wan gaan hogi un bi ta tja ko taki da mi, nöö mi bi dë u jei ën. ¹⁵ Ma di soni un tja ko aki, an dë gaan soni e. Soni fuunu nöö un ta pii ta fia, soni u dee lö fuunu, kuma dee wëti fuunu soni. Nöö ma dë nëen u piki unu. Unu seei sa kuutu dee soni naandë. Na soni u tja go a gaan lanti di dë e.”

¹⁶ Hën a manda sëmbë jaka de puu a di gangasa.

¹⁷ Nöö fa di kuutu booko dë, hën de kisi wan womi de kai Sositeni gbulu gin-gin, di sëmbë di bi ko hedima u di Isaëli keikiwosu a di otowan kamian. Hën de fon mën a di gangasa dööbuka dë te a fon. Galion sai leti dë ma aan toobi ku di fa de ta du ku di sëmbë dë.

Aki Paulosu toona nango a Silia.

¹⁸ Nöö hën Paulosu fika a Kolenti dë wan hii pisiten eti.

Hën a da dee otowan fëen adjoisi taa a o toona go a Silia köndë ka a bi kumutu. Hën ku Akila ku ën mujëë Pesila, sô de o waka makandi.

Nöö hën de nango te de dou a di köndë de kai Kenkelea. Nöö naandë Paulosu mbei de koti di uwii fëen hedi te de kaba puu. Nöö fa sëmbë o si ën dë, nöö de o sabi taa a bi mbei buka ku Gadu faa du wan soni.

¹⁹ Nöö hën de subi a boto go a di köndë de kai Efeise. Nöö Pesila ku Akila a di köndë naandë de o fika.

Paulosu seei go a tela go denda a di keikiwosu u dee Dju sëmbë go ta fan ku de. De ku ën ta öndösuku „soni u Gadu” makandi.

²⁰⁻²¹ Nöö hën de begi ën faa musu tan ku de möön longi. Ma nöö a da de adjoisi taa: “Dee sëmbë, mi o go. Ma wan fëëë. Ee Masa Gadu kë, nöö mi o toona ko a unu baka.” Hën de taki aai. Hën a go.

²² Hën di boto kumutu a Efeise dë ta waka teee fa a nama a Sesalia. Hën Paulosu kumutu a di boto hën a tei pasi „go a Jelusalen” go da dee biibima u Masa Jesosi naandë odi. Nöö di a da de odi te a kaba, hën a kumutu dë waka go dou na Antiokia ka a bi kumutu awaa. Di lö waka dë kaba.

²³ Hën Paulosu sai na Antiokia wan hii pisiten, hën a toona kumutu dë möön. Hën a ta waka a dee köndëköndë fu Galasia ku Fiigia ta lontu. A nango ta haika dee biibima u Masa Jesosi a hii dee peipei köndë ka a bi go, ta da de taanga.

Aki de taki soni fu Apolo.

²⁴ Nöö di ten dë, hën wan Dju sëmbë de kai Apolo ko dë a Efeise. Di köndë de kai Alekesania hën dëen köndë. Nöö a dë wan sëmbë a goonliba di lei soni tee, nöö a di sê u Gadu buku nöö a sabi soni finifini tu.

²⁵ Di womi aki sô, sëmbë bi lei ën di pasi u Masa kaa, fa faa waka a dou nëen. Nöö a ta lei sëmbë dee soni fëen fajafaja seei ku hii ën hati. Ma wan soni du ën. Di dopu di Johanisi bi ta dopu sëmbë, hën nöö a sabi a di sê u dopu soni.

²⁶ Nöö fa di womi aki ko a Efeise dë, a ta fan söndö fëëë a di keikiwosu u dee Dju sëmbë. Nöö Pesila ku Akila dë leti dë sindosindo ta haikëën andi a ta taki. Hën de si taa an sabi di soni dou. Nöö hën de tjëën go a wosu go fan ku ën butëën a pasi faa sa sabi soni u Gadu möön fini.

²⁷ Te wan pisi hën Apolo kë go a Giiki Köndë. Hën dee biibima u Masa Jesosi a Efeise, hën de heepi ën. De mbei pampia manda da dee otowan u de a Giiki Köndë ala, dee ta biibi Masa Jesosi kuma de, taa de musu hoi Apolo kuma sëmbë u de.

Nöö di Apolo kisi di pampia, nöö hën a go. Hën a go ta heepi dee Giiki sëmbë seei, dee ko dë biibima fu di Masa Gadu abi bunuhati u libisëmbë. ²⁸ Wë biga a ta taki di wöutu u Gadu da dee Dju sëmbë u di köndë ta kuutu ku de nango ta ko a hii mundu fesi naandë. A ta tei Gadu Buku ta puu da de, be de si taa sö Masa Jesosi dë di Könu di Masa Gadu bi o manda ko a goonliba. Nöö fa a ta fan dë, nöö dee Dju sëmbë an saanfa u de du de toona piki ën baka. Wë biga dee fan fëën abi kaakiti.

Aki wanlö sëmbë fu Efeise kisi

di Akaa u Gadu.

19 Wë nöö di juu ten Apolo dë a Kōlenti dë, nöö Paulosu ta waka a dee köndëköndë dee dë longi ku di ze. Hën a ta ko tefa a ko dou a Efeise, hën a ko si wanlö biibima naandë.

² Hën a hakisi de taa: “Fa un ko ta biibi aki, di Akaa u Masa Gadu hën ko a unu liba nö?”

Hën de piki ën taa: “Wë nönö, wa bi jei soni u di Akaa dë wan daka.”

³ Hën a taa: “Wë fa de dopu unu dë, andi da di dopu de dopu unu?”

Hën de piki ën taa: “Kumafa Johanisi bi ta dopu sëmbë, nöö sö de dopu u.”

⁴ Hën a taa: “Wë fa i si Johanisi bi ta dopu sëmbë dë, nöö di sëmbë di kë di

dopu bi musu kë disa hogilibi bifö Johanisi bi o dopu ën. Ma wan oto soni möön Johanisi bi ta taki tu. Fa a bi ta bai basia a di lio bandja dë, nöö fu wan Sëmbë di bi o ko nöö hii mundu musu biibi a di Sëmbë o ko dë liba. Nöö di Sëmbë di i si a bai basia taki dë, hën wë da Jesosi Keesitu e.” Sö Paulosu taki da de.

⁵ Nöö di de ko jei sö, nöö hën de toona dopu de a di në u Masa Jesosi.

⁶ Hën Paulosu buta maun a de, nöö hën di Akaa u Gadu ko a de liba. De ko ta taki peipei töngö, nöö de ta kisi fan a Masa Gadu ta fan. ⁷ Nöö dee sëmbë aki bi dë kuma tuwalufu womi sö.

Aki hia sëmbë ko lei soni u

Masa Jesosi a Paulosu.

⁸ Nöö dii liba longi Paulosu fika a di köndë dë nango ta fan ku sëmbë a di keikiwosu u dee Isaëli sëmbë. Nöö fa a ta fan ku de dë, an ta fan fëëëfëëë. A ta fan gbelingbelin ta biinga ku de kodo fu de sa ko ta fusutan taa Masa Gadu ko ta tii libisëmbë a wan hii njunjun fasi.

⁹ Ma so u dee sëmbë ta ko dë, de abi taangajesi tumisi. De ko ta sösö di fa Gadu buta taa sëmbë sa feni heepi a Masa Jesosi ta kosi ën a hii sëmbë dendu. Nöö hën Paulosu ku dee oto biibima u Masa Jesosi kumutu a de dendu go disa de.

Nöö di juu dë wan womi de kai Tilanusi bi abi wan wosu fëën ka lanti ta ko ta lei soni. Nöö ala Paulosu ku dee otowan fëën go. Nöö hibiwan daka hën ku dee sëmbë ta ko a di wosu ta fan soni u Masa Jesosi makandi.

¹⁰ Nöö sö Paulosu ta du te dou tu jaa longi, tefa hii dee sëmbë fu Asia pisiwata dë tuu ko jei di buka u Masa Jesosi, Dju sëmbë ku na Dju sëmbë tuu.

**Aki dee sēbēn womi mii u
Sikefasi pooba u jaka wanlō
gadu ku di nē u Masa Jesosi.**

¹¹ Nōō Masa Gadu ta dē ku Paulosu ta dēen kaakiti seei faa sa du foondofoondo soni. ¹² De ta tei dee saka angisa fēēn ku dee koosu bi nama nēēn sinkii tja go nama a dee suwakima, nōō de bētē kaa. Ee soni bi kisi sēmbē a hedi, a ta kumutu.

¹³ Nōō wanlō Dju sēmbē bi dē kaa ta waka ta lontu ta jaka dee soni ta kisi sēmbē a hedi ta puu a de liba. Hēn de taa de o kai Masa Jesosi nē luku ee a sa puu dee gadu a sēmbē liba da de. Ma tōku de ku Masa Jesosi an dē a di wan sē.

Nōō hēn de fan ku so u dee gadu taa: “Mi tei di nē fu Jesosi di Paulosu ta konda soni fēēn manda i taa, hetji kumutu a di sēmbē liba e!”

¹⁴ Nōō dee sēmbē dee ta pooba di soni aki luku, de dē sēbēn womi mii fu wan tata de kai Sikefa. Hēn da wan u dee Gaan Begima fu dee Dju sēmbē.

¹⁵ Nōō di de taki sō kaa, nōō hēn di gadu taki da de taa: “Jesosi mi sabi, nōō mi sabi Paulosu tu. Ma un dee sēmbē ta fan ku mi aki, ambē da unu?”

¹⁶ Nōō hēn di womi dē ku di gadu nēēn hedi djombo vu kisi de gbolou. Hēn a ta feti ku de a di wosu tee tēnē koosu u de a de sinkii fon de tee hii de tuu kule kumutu a di wosu ko a dōō pēnēpēnē. Sinkii u de koti fanjanfanjan.

¹⁷ Fa di soni pasa dē, hii dee Dju sēmbē u Efeise tuu te kisi dee otowan na u Dju, de tuu ko jei. Hēn de panta. De ko fēēē seei u de kai Masa Jesosi nē fu sōsō. Nōō di nē u Masa Jesosi ta hei nango nōōmō fu di soni dē hedi.

¹⁸ Nōō sōmēni u dee sēmbē dee bi ta biibi ēn kaa ko ta pakisei dee hogi soni de bi ta du. Nōō hēn de ko ta puu deseei gogo a dōō taa sō de bi ta du hogi.

¹⁹ Nōō sōmēni u dee obiama tja dee obia pampia u de go mbei gufalu tjuma

gbegede a lanti fesi dē. Nōō di de konda di mēni dusu de bi sa feni fu dee pampia dē, nōō a pasa feifiteni dusu soofu mōni.

²⁰ Nōō sō di buka u Masa Jesosi ko ta a’ poosian nango fesi nōōmō a Efeise kōndē dē.

**Aki Dēmētusi mbei
wan wajawaja hopo a Efeise.**

²¹ Te wan pisi hēn Paulosu ko kai paki-sei taa a o ta waka a dee kōndēkōndē fu Masadonia te kisi dee fu Giiki ta konda di Buka, ufō a o toona go a Jelusalen. Nōō a taa baka u di dē nōō a o waka go te a Loomē.

²² Nōō hēn a manda Timoteo ku wan womi de kai Elatusi fu de waka nēēn fesi go a Masadonia. Wē biga de tu womi dē ta heepi ēn a di wooko. Ma Paulosu seei o fika a di pisiwata u Asia dē wan pisiten mōōn bifō a o go.

²³ Nōō di juu dē, wan gaan wajawaja ko a Efeise fu di sōmēni sēmbē ko ta waka a Masa Jesosi baka hedi.

²⁴ Di soni mbei, fu di wan womi bi dē a di kōndē de kai Dēmētusi, nōō a dē wan gaan tēmbē basi ta mbei pikipiki gaduwosu ku soofu ta sei da sēmbē. Dee gaduwosu a ta mbei dē, nōō de ta djei di gaan wosu u di mujēē gadu u de de kai Di-ana. Nōō Dēmētusi abi sōmēni otowan ta wooko dēēn ta tēmbē ku soofu, nōō de tuu ta kisi gaan mōni fu di wooko.

²⁵ Nōō hēn Dēmētusi kai dee otowan ku ēn ta wooko, ku dee oto tēmbēma ta mbei dee lō soni dē a di kōndē tuu, be de ko sindo a kuutu.

Hēn a taki da de taa: “Womi, di wooko aki u ta wooko mbei wē u ta feni mōni sō e. ²⁶ Ma unu tuu ta jei dee soni di wisi-wasima dē de kai Paulosu ta fan. A ko ta bai sēmbē taki taa dee gadu u ta mbei ku maun aki, de an dē gadu. Nōō di fa a ta fan dē, nōō na u kōndē sēmbē nōō jei ēn e. A fika piki nōō dee fan fēēn dou hii kōndē u Asia.

“Nöö fa a ta fan dë, nöö sëmbë pakisei a ta bia tuu. Biga sëmëni sëmbë ko piki ën buka kaa.

²⁷ “Wë nöö fa a ta lontu ta taki ën dë, abiti möön në fuu o poi taa u ta mbei sösö soni ta ganjan sëmbë. Fa u dë aki, hii Asia köndë sëmbë ku hii mundu tuu ta begi di gaan mujëë gadu fuu de kai Diana. Ma fa Paulosu ta du dë, nöö di gaduwosu u Diana an o abi waiti da sëmbë möön. Nöö di nëbai di a bi abi, nöö a o saka.” Sö Dëmëtusi taki da dee tëmbëma dë.

²⁸ Nöö di dee sëmbë jei fa a fan ku de, nöö aan soni. Hati u de boonu te na sipootu. Nöö hën de seti ta bai taangataanga taa: “Diana fuu Efeise sëmbë a a’ gafa e! Diana fuu Efeise sëmbë a a’ gafa e!” Sö de ta bai nöömö.

²⁹ Hën de ko ta taki ën wajawaja seei paaja te dou hii lanti u di köndë. Hën de kule go kisi tu u dee sëmbë dee ku Paulosu ta waka. Wan u de de kai Gajusi, di otowan da Alisitakusi. Nöö de tu tuu da sëmbë fu Masadonia köndë. Hën de kisi de tu sëmbë dë kule ku de gilili tja de go a wan pisi u di köndë ka sëmbë ta hai ko luku pëë.

³⁰ Paulosu seei kë go fan ku lanti, ma dee oto biibima u Masa Jesosi u di köndë tapëën taa an musu go. [Biga de si taa ee a go a dee hia sëmbë dendu dë, nöö de o du soni ku ën.] ³¹ So u dee takima fu Asia köndë, dee mati u Paulosu, deseei manda go tapëën tu taa be an go a di kamian naandë.

³² Di juu dë, de ta fan seei wajawaja sö a di kamian ta bai ta kai hii soni, ma di fan an ta kai a di wan baaku, biga hiniwan sëmbë ta taki fëën nango ka a kë. Nöö gaan së u dee sëmbë dee sai dë an saandi mbei de ko hia naandë sö.

³³ Hën de dë te wan pisi. Nöö wan Dju sëmbë de kai Alekesani bi dë a de dendu.

Hën dee Dju sëmbë tuusi ën go a fesi faa musu fan ku dee hia sëmbë da de. Nöö a bi o fan ku de suku leti a de da dee Dju sëmbë fëën taa na de mbei di soni ko wajawaja sö. Hën a hopo maun da de taa be de kabuka.

³⁴ Ma di de si ën taa hën da wan Dju sëmbë, nöö hën de an kë jei andi a o taki. Nöö hën de tuu bai makandi tapëën taa: “Diana fuu Efeise sëmbë a a’ gafa e! Diana fuu Efeise sëmbë a a’ gafa e!” Sö de bai tu juu longi söndö böö.

³⁵ Hën wan basia u di köndë ta penapena ku de ta fan ku de tefa de ko kabuka. Hën a fan ku de taa: “Dee sëmbë fu Efeise aki, mi kë fan ku unu. Hii sëmbë sabi kaa taa di köndë fuu hën ta hoi di wosu fu di gaan mujëë gadu fuu de kai Diana. U ta hoi di pindi fëën di bi kumutu a liba kai ko a goon. ³⁶ Na wan sëmbë sa fia ku u a dee soni dë e. Nöö un dë fuunu pii. An dë fuu ta mbei toobi a di köndë sö. Biga di Diana fuu a’ gafa kaa.

³⁷ “Nöö un haika e. Dee sëmbë un tja ko aki, nöö de an fufuu soni a gaduwosu wan daka e. De an kosi di mujëë gadu fuu wan daka tu, ma töku un tja de ko a u fesi aki.

³⁸ “Wë ee Dëmëtusi ku dee oto tëmbëma fëën, ee de ku sëmbë a’ soni, nöö be de go a dee kuutuma go taki ën e. Biga dee kuutuma ta dë leti a dee kuutuwosu naandë hiniwanten. Ee un kë da kaagi u wan sëmbë, nöö be un go a de ala.

³⁹ “Nöö ee un a’ wan soni u taki möön eti, nöö be un go a kuutu be lanti seeka di taki. ⁴⁰ Ee nasö dee hedima fu Loomë dee ta taki a u liba, de o kai u a kuutu nöö wa o saanfa fuu taki. Biga di soni ko a u aki a pasa wajawaja poi, nöö aan hedi.”

⁴¹ Hën di a taki sö kaa, hën de tuu paaja waaa djeeë go a de pisi.

**Aki Paulosu ku wanlō hia
sëmbë dë a wan lëisi.**

20 Nöo baka u di wajawaja dë, hën Paulosu manda kai dee biibima u Masa Jesosi u di köndë fu de musu ko nëën. Hën a fan ku de te a kaba da de hati a di biibi. Hën a da de adjoisi faa pasa go a Masadonia köndë awaa.

²Nöo di a nango, hën a ta waka a dee köndëköndë u Masadonia ta fan ku dee sëmbë dee ta biibi a dee köndë dë ta da de hati fu de hoi di biibi dou. Hën a nango tefa a go dou a Giiki köndë.

³Nöo hën a fika dë dii liba longi. A bi ta seeka faa toona go ku boto a Silia Köndë, ma nöo hën de ko konda dëen taa dee Dju sëmbë ta suku köni u de kisi ën a pasi du wogi ku ën. Nöo di a jei sō kaa, nöo hën a bia pakisei taa an o go ku boto möön. A o bia toona nëën bakafutu, fula a Masadonia lontu go kisi Silia.

⁴Nöo fa Paulosu o go dë, nöo sōmëni sëmbë o go ku ën. Wan womi fu Belia de kai Sopate, di fu Piilusi mii, o go ku ën. Tu womi fu Tesalonika, wan da Alisitakusi, wan da Sekundi, o go ku ën. Wan womi fu Deebe de kai Gajusi o go ku ën. Timoteo o go ku ën. Tu womi fu Asia köndë, wan de kai Tikikusi, di otowan da Toofimusi, o go ku ën tu. Hii dee sëmbë dë tuu o waka ku ën makandi go a Silia Köndë.

⁵Nöo hën dee sëmbë aki tei pasi hën de waka a u fesi go dë a Toasi ta luku u, fuu ku de go makandi a Silia.

⁶Nöo uu go a Filipi. Nöo di ten dë, dee Isaëli sëmbë o njan dee gaan daka u de di de ta njan bëëë söndö sooda. Nöo hën u tan a Filipi pasa dee daka dë. Nöo hën u tei boto nöo baka feifi daka hën u go dou a Toasi ka dee otowan fuu dë ta luku u. Nöo hën u tan ala sëbën daka.

⁷Nöo a di fosu daka fu di wiki jabi dë, hën u tuu hai ko miti fuu booko bëëë paati njan. Nöo hën Paulosu ta konda

Gadu woto da dee sëmbë dë te dou tuwalufu juu fu ndeti. Di soni mbei a du sō. A di mamate fëën, nëën woo go, hën mbei a fan ku de longi sō. ⁸Nöo u dë a wan libawosu ku sōmëni faja sëndësëndë ta haika Paulosu.

⁹Nöo wan kijoo de kai Etikusi bi dë a di fënsë buka sindosindo. Nöo fa Paulosu ta fan nango dë, nöo hën duumi kisi di kijoo mii, a ta djōnkō. Te fuu sabi a duumi pii puu viin kai go a goon. Hën de kule go tei ën. A dëdë pii. Biga di kamian di a puu kai dë bi dë dii södō hei ku goon.

¹⁰Hën Paulosu saka go nëën a goon ala. Hën a go kisi ën baasa. Hën a taa: “Dee sëmbë, wan fëëë. A dë ku libi eti.”

¹¹⁻¹²Hën de toona tjëën go a wosu. De wai tee. Hati u de toona kisi goon baka.

Hën u ku Paulosu, hën u toona subi go a di kamba ka u bi dë. Hën u go tei di bëëë hën u booko, hën u njan tefa u kaba. Hën a toona ta fan ku u tefa didia gbege. Nöo hën u kumutu a di köndë awaa.

¹³Nöo hën u ku Paulosu o paati fu wan sati ten. U seei o waka a boto lontu go nama na Asusi. Nöo Paulosu o waka a futu ko a u na Asusi ufō a subi a di boto, biga da sō a bi seeka kaa taa sō a o du.

¹⁴Nöo hën di u ku ën go miti na Asusi, hën a subi a di boto hën u nango te u go nama a di köndë de kai Mitilene.

¹⁵Hën u kumutu a Mitilene hën di oto daka möön hën u go zuntu ku di paati de kai Kiosi. Dobooko fëën hën u aba go a Samosi. Hën di dobooko fëën möön hën u go dou a Milete.

Aki Paulosu kai dee hedima

u Efeise ko fan.

¹⁶Nöo fa u nango, wa nama a Efeise möönsō. Paulosu pakisei fuu pasa a wata liba. Wë biga a ta biinga faa sa go dou a Jelusalen faa njan di Pensiti Daka ala, hën mbei an kë hoi na Asia köndë poi.

¹⁷Nöö hën mbei tu, di u ta ko tefa u dou a Milete, nöö hën a manda kai dee tiima u keiki fu Efeise taa be de ko nëën.

¹⁸Nöö di de ko dou, nöö hën a fan ku de taa: “Womi, mi kai unu taa sô mi ta pasa aki, nöö mi bi kē fan ku unu. Wē nöö wan si fa mi bi ta libi ku unu a Efeise nō? Sensi di mi bi ko na Asia kōndē njun-jun, sô nöö i si mi bi ta libi tefa di mi kumutu a unu, ma bia möönsō. ¹⁹Hii di ten dē, mi dinī Masa Jesosi kuma wan futuboi fēën, nöö ma du ēn ku gaan fasi o. A bi a’ juu di wooko ta da mi fuka, a ta da mi kēē, a ta da mi sitaafu fu di dee Dju sēmbē ta suku mi u kisi fu di mi ta konda di buka.

²⁰“Fa mi ku unu bi libi dē, dee sēmbē, ma hoi na wan soni a baka di sa heepi unu a unu libi e. Mi konda dee wōutu u Masa da unu a lanti fesi te kisi ku unu wosu dendu tuu. Sô mi bi ta lei unu tjika fuun sa fusutan. ²¹Mi bi ta bai hii sēmbē a unu dē, dee Dju sēmbē ku dee na Dju tuu, taa be de disa dee hogilibi u de bia ko a di sē u Masa Gadu, be de ko biibi a u Masa Jesosi Keesitu liba. Sô mi bi ta fan nöömō.

²²“Nöö awaa di Akaa u Masa Gadu ta manda mi go a Jelusalen. Ma nöö fa mi nango aki, ma saandi o pasa ku mi ala e. ²³Ma a hiniwan kōndē ka mi nango, di Akaa ta piki mi kodo taa de o kisi mi bui buta a sitaafu.

²⁴“Ma fa mi dē aki ma a’ toobi. Biga mi libi an dē wan gaan soni da mi. Wan soni nöö a dē da mi. Di wooko di Masa Jesosi da mi fu mi du dēën, nöö mi kē du ēn te dou. Mi kē ta konda di bunu buka fēën nöömō da sēmbē ta lei de kumafa Masa Gadu abi bunuhati fuu libisēmbē tjika. Sô nöö di libi u mi dē da mi.

²⁵“Nöö fa i si mi bi ta lontu a unu dendu dē ta lei unu fa di Njunjun Tii u Gadu dē, nöö ma o du ēn möön e. Biga mi sabi bunu taa fa mi nango aki, wan o si mi ku unu wojo möön.

²⁶“Nöö hën mbei mi piki unu gbelin taa di buuu fuunu an dē a mi liba. [Ee wan sēmbē i lasi pasi te ja go dou a Masa Gadu, nöö ma o tei hebi fii tjai e.] ²⁷Biga ma hoi baka möönsō fu konda da unu fa Masa Gadu kē heepi libisēmbē tjika.

²⁸“Nöö awaa di Akaa u Gadu tei unu buta fuun ko hedima u dee sēmbē fēën u Efeise dē. Nöö un musu buta mēni taanga a di fa un ta libi e, ku di fa un ta tii dee sēmbē dee dē a unu maun. Leti kumafa wan sikafuma ta abi sikafu ta luku de ta seeka, nöö sô nöö un musu ta luku dee sēmbē fuunu ta hoi de a pasi bum-buu e. Wē biga de da sēmbē u di keiki u Masa Gadu di Masa Jesosi dēdē paka da ku di fēën seei buuu.

²⁹“Nöö mi sabi taa fa mi o go disa unu aki, nöö sēmbē o ko a unu dendu kumafa takumbeti ta denda a sikafu mindi ta paaja de ta kisi ta kii. Sô sēmbē o ko a unu, nöö de an o a’ tjalihati fuunu möönsō.

³⁰“A unu dendu aki seei, sēmbē o hopo ta bia di buka tee an o dē tuutuu soni möön. Nöö a di fasi dē, de o ta bi-inga u ganjan dee oto biibima fu Masa Jesosi hai ko a de sē.

³¹“Hën mbei un musu ta dē ku kōni nöömō e, dee sēmbē. Un musu ta mēni kumafa mi bi ta bai unu a di sē u Masa Jesosi soni hii dii jaa longi, ta fan ku hi-biwan fuunu a ndeti ku didia. Mi bi ta tja fuka ku wata a wojo seei, ma ma disa u fan ku unu möönsō.

³²“Nöö fa mi nango aki, mi ta disa unu da Masa Gaangadu ku di Wōutu fēën fu de tja unu. Biga di Wōutu fēën ta lei u taa Gadu an ta libi ku u kumafa u dē, ma a ta libi ku u ku di fēën bunuhati. Nöö fa un ta piki di Wōutu dē kaa, nöö a o sa ta heepi unu möönmöön, be un sa ko kumafa Masa Gadu kē. Nöö a o sa heepi unu tu, fuun feni hii dee bunu fēën dee a ta da dee sēmbē fēën dee ko bunu nëën wojo kaa.

³³ “Fa mi bi libi ku unu dë, dee sëmbe, ma bi abi giii hati wan daka fu mi sa tei möni a unu, ee nasö dee koosu fuunu a unu sinkii. ³⁴ Unu seei sabi taa ku miseei maun mi bi ta wooko ta sölugu mi seei ku dee sëmbe mi ku de bi sai dë tu.

³⁵ “Nöö mi bi ta du sö fuun sa si taa un musu wooko taanga ta heepi dee otowan dee suwaki möön unu. Un musu ta mēni nöömō fa Masa Jesosi bi taki taa dee sëmbe ta da sëmbe soni, de dë waiwai möön leki dee sëmbe ta feni.” Nöö a sō wan fasi Paulosu fan ku dee Efeise hedima u keiki te a kaba.

³⁶ Nöö di a taki sō kaa, hën a tjökō kini a goon, hën ku dee otowan tuu, hën a begi Masa Gadu da de. ³⁷ Nöö hën de tuu ta bai ta kēē ta baasēen ta bosi ēn. ³⁸ Tjali nöö kisi de sō fu di a bi taki da de taa de an o si ēn möön. Hën de tjēen go buta a boto.

Aki Paulosu dë a pasi nango

a Jelusalen.

21 Nöö di u ku dee hedima u keiki fu Efeise paati, hën u buta a mindi. Hën u nango tefa u dou a di paati de kai Koosi, hën u nama nēen. Hën di u kumutu dë, hën di dobooko möön hën u go dou a Lodosu, hën u nama naandë. Hën u kumutu a Lodosu hën u go dou a Patala.

² Nöö di u ko dou a Patala, hën u si wan oto boto namanama naandë di o go a Finisia. Hën u subi nēen. Tefa di juu dou hën u tötö buta a mindi. ³ Hën u nango tefa u pasa Sipuusi a u tötötomaun sē. Hën u nango tefa u nama a di köndë u Silia de kai Tilusi, nöö naandë de o puu lai a di boto.

⁴ Hën u go a tela go suku dee biibima u Masa Jesosi naandë tefa u si de. Hën u tan ku de dë sēbēn daka. Nöö fa u sai ku de dë, nöö di Akaa u Masa Gadu ta wooko a de liba hën de ta bai Paulosu nöömō taa be an go a Jelusalen.

⁵ Hën u dë tefa di juu dou fuu go. Nöö hën dee biibima u Masa Jesosi te dou ku mujēē ku mii u de tuu tja u go buta a pasi. U ku de kumutu a di köndë nöö hën u waka go dou a ze buka. Nöö hën u tuu tjökō kini a goon leti a sandu liba dë, hën u begi Masa Gadu te u kaba. ⁶ Nöö hën u toona hopo taanpu, hën u da adjoisi te u kaba. Hën u subi a di boto, hën dee sëmbe toona go a wosu.

⁷ Hën u kumutu a Tilusi ku di boto nango tefa u go dou a Tolemaisi. Hën u go da dee biibima u di köndë dë odi. U dë ku de dë wan daka te ndeti.

Aki lei andi pasa a Sesalia.

⁸ Dobooko möön hën u pasa. Hën u nango tefa u go dou a Sesalia, nöö hën u go a di wosu u Filipi. Hën da wan tjabukama u Masa Jesosi ta konda di buka fēen da sëmbe nöömō fu de sa biibi nēen liba. Di de bi pii dee sēbēn womi tei a Jelusalen dë fu de musu ta sölugu dee biibima u Masa Jesosi, nöö di Filipi aki hën bi dë wan u de. Nöö hën u tan ku ēn nēen wosu.

⁹ Wē nöö Filipi abi fō mujēē mii de aan manu wan daka, nöö dee mujēē mii tuu ta kisi fan a Gadu fu de konda da sëmbe.

¹⁰ Nöö hën u dë sōmēni daka. Hën di womi de kai Agabusi kumutu a Judea köndë ko a u. Nöö hēnseei dë wan sëmbe di ta kisi fan a Gadu tu.

¹¹ Nöö di a ko dou a u dë, hën a tei di banti u Paulosu, hën a tai ēn seei futu ku maun te a kaba. Hën a taki da u taa: “Di Akaa u Gadu taki e, a taa a sō wan fasi dee Dju sëmbe fu Jelusalen o kisi di sëmbe abi di banti aki, tai ēn maun ku ēn futu te de kaba. Nöö de o tjēen go da dee oto sëmbe na Dju.” Sō Agabusi taki.

¹² Wē nöö di u jei sō kaa, nöö u ku dee otowan dë tuu ta begi Paulosu gaantangi taa be an go a Jelusalen.

¹³ Hën a taki da u taa: “Dee sëmbe aki, andi seei ta bigi da unu un ta kēē ta fuka

mi hati? Fa mi dē aki, nöö ee de tai mi maun ku mi futu ma a' toobi. Biga ee mi musu dēdē a Jelusalen fu Masa Jesosi hedi seei, nöö mi dē kabakaba fēen kaa."

¹⁴ Wē di u si taa wa a' kōni fēen, u bai ēn te u wei hēn a nango fēen, nöö hēn u disa. Hēn u taa: "Wē antoobi. Fa i si i nango naandē, nöö di soni Masa Gadu kē, hēn musu pasa ku i e." ¹⁵ Nöö hēn u seeka, hēn u tei pasi fuu go a Jelusalen.

¹⁶ Nöö fa u nango dē, so u dee biibima fu Sesalia go ku u. Hēn u ta waka tefa u go dou. Hēn de tja u go a wan wosu u wan womi de kai Naason. Hēn da wan u dee fosu sēmbē ko ta biibi Masa Jesosi a fesi. A dē wan sēmbē u Sipuusi ma a ko ta libi a Jelusalen. Nöö hēn u tuwē lai nēen wosu.

¹⁷ Nöö di u ko dou a Jelusalen kaa, nöö hēn dee otowan fuu dē, dee biibima u Masa Jesosi, de wai ku u tee na soni.

Aki dee tiima u keiki

da Paulosu lai.

¹⁸ Di dobooko fēen, hēn u ku Paulosu, hēn u go haika Jakobosi. Nöö di u go dou, hēn u si dee oto tiima u keiki tuu nēen ala.

¹⁹ Hēn Paulosu da de odi, hēn de piki. Hēn a sindo. Hēn a pii dee soni tuu fia konda da de, dee Masa Gadu bi du nēen liba di a bi dē a dee sēmbē dendu na u Isaēli. ²⁰ Nöö di de jei dee soni Paulosu taki dē, nöö hēn de ta wai seei ta gafa Masa Gadu fu dee soni dee a du.

Hēn de taki da Paulosu taa: "Wē u jei. Wē ma womi, u kē taki wan soni da i aki. I sabi taa fa u dē aki nöö dusudusu Dju sēmbē ko ta biibi a Masa Jesosi liba, ma awaa de dē ku dee wēti u Mosesi gaanfa eti.

²¹ "Nöö de ta jei fii taa i ta lei dee oto Dju sēmbē dee ta libi a dee oto kōndē

taa de musu disa dee wēti u Mosesi. De ta jei taa i ta taki taa de an musu koti dee womi mii sinkii buta di maaka möön. De ta jei taa i ta taki taa de an musu hoi dee wēti dee de bi guwenti möön. Sö fii de ta jei.

²² "Wē unfa woo du? Biga de o jei nöömō taa i ko dou aki, nöö de o kē sabi ee dee soni fii dee de bi ta jei, ee de dē sō tuu."

²³ "Wē u abi wan pakisei fēen taa hēn di soni aki fii du e. U a' fō womi aki, de mbei buka ku Masa Gadu kaa fu de du wan soni. ²⁴ Nöö de musu go a Gadu wosu go puuma de hedi kumafa di wēti u Mosesi dē. Nöö be i go ku de e, go seeka unu sinkii be un dē limbolimbo a Gadu fesi kumafa di wēti taki. Nöö joo paka di paima da de, nöö baka fēen de o puuma unu hedi. Nöö te sēmbē si sō kaa, nöö kumafa de bi jei fii nöö de o tei ēn taa lēgēdē. Soni de ta mindi da i. Biga i seepi ta hoi dee wēti tu.

²⁵ "Ma a di sē u dee otowan na Isaēli sēmbē dee ta biibi a Masa Jesosi liba dē, nöö u bi manda pampia da de kaa u di taki di u bi sitampu dē taa de an musu njan di njanjan di dee oto sēmbē ta tuwē da dee gadu u de. De an musu njan soni buuu. De an musu njan wan mbeti ee buuu an kumutu nēen sinkii. De an musu libi fanafiti a di sē u man u ku mujēē. Dee na Isaēli sēmbē, nöö dee fō wēti aki nöö fu de musu hoi."

²⁶ Nöö di dee hedima fan sō te de kaba, nöö hēn Paulosu du kumafa de taki dēen. Di dobooko fēen, hēn a go nama ku de fō womi nöö hēn de go seeka de sinkii kumafa di wēti bi dē fu de sa dē limbolimbo a Gadu fesi. Hēn de go a di Wosu u Masa Gadu dendu go piki dee begima taa a sō wan daka de o ko limbo fu de sa tja paima ko da Gadu. Biga a bi musu dou sēbēn daka bifō de limbo.

Aki de kisi Paulosu a

di Wosu u Gadu.

²⁷ Nöo a fika piki dee sēbēn daka kaba, hēn Paulosu go a di Wosu u Masa Gadu. Hēn wanlō Dju sēmbē fu Asia kōndē ko si ēn naandē. Hēn de ko kisi ēn gbolou panjan.

²⁸ Hēn de bai kai olo kai hii mundu taa: “Un Isaēli sēmbē un hesi ko a u oo! Di womi di ta sōsō u Isaēli sēmbē da hii mundu u si ēn. A dē aki. Di sēmbē aki ta waka ta lontu ta konda taa dee wēti fu Mosesi an bunu, di wosu aki da sōsō soni a goonliba. Sō a ta taki. Nöo awaa a ta tja dee oto kōndē sēmbē ta ko a di Wosu u Masa Gadu aki ta poi ēn.”

²⁹ Wē di soni mbei de taki sō. Biga de bi si ēn a di kōndē ganda mindi ku di womi de kai Toofimusi, di fu Efeise. An dē Isaēli sēmbē. Nöo hēn de ninga taa a bi tjēen ko ku ēn a di Wosu u Gadu ko booko di wēti u Isaēli.

³⁰ Nöo di de jei de bai sō, nöo hēn de kule seei gililili ko gidjii. Hii di kōndē ta mbei wajawajawajawaja. Hēn de hai Paulosu vooo puu tuwē ko a dōō. Hēn de hai dee dōō u di Wosu tapa gbaa. ³¹ De ta biinga u kii ēn wante fu di de ninga taa a booko di wēti.

Nöo fa de ta du dē, nöo hēn sēmbē manda buka go a di gaan hedima u dee Loomē sodati dee dē a di kōndē kaa taa hii Jelusalen ko ta mbei seei wajawaja sō.

³² Nöo di di hedima jei sō, hēn a kai wanlō sodati fēen ku dee kabiteni u de taa de musu go ku ēn wantewante. Hēn de kule tjalalaa go dou. Di juu dē, de bi seti ta fon Paulosu kaa, ma nöo di de si dee sodati ta ko, hēn de disēen u fon.

³³ Hēn di hedima ko dou. Hēn a panjan Paulosu puu a dee sēmbē ta fon mēn dē

maun. Nöo hēn a manda sēmbē sōötō ēn ku tu bui buta dē, faa sa ko sabi andi da di soni ta pasa.

Hēn a hakisi dee sēmbē taa: “Ambē da di sēmbē un ta fon di fon aki? Un hogi a du ufō un ta fon mēn sō?”

³⁴ Nöo hēn de ta bai ta konda di soni kpatjakpatja ma di fan u de an ta kai a di wan kamian. Hibiwan sēmbē ta taki fēen tee di hedima u sodati an ta jei di soni bunu mōönsō andi bi pasa. Nöo hēn a manda dee sodati taa be de tja Paulosu go a dee sodati wosu ka sēmbē an sa kisi ēn mōön.

³⁵ Nöo di de go dou a di sikada buka fu de subi go a liba, nöo dee hia sēmbē dē gidjii a de baka. Hēn dee sodati hopo Paulosu a liba tja fu de an musu sa dou nēen.

³⁶ Nöo hēn de ta waka a de baka ta ko ta bai ta manda de taa: “Un kii ēn, un kii ēn, un kii ēn.”

³⁷ Nöo di dee sodati dou fu de tja Paulosu go a di wosu u de, nöo hēn Paulosu kai di hedima taa: “Wē piimisi fii, mi sa fan ku i ö?”

Hēn a mbei: “Hun? Sō i sabi u fan Giiki tōngō nö? ³⁸ Na i bi dē di Egepiti sēmbē di bi kē buta sēmbē feti ku lanti nö? Na i bi tja dee fō dusu hogihatima bi ta kii sēmbē go a di gaan sabana nö? Mi ninga taa i wē bi da di sēmbē.”

³⁹ Hēn Paulosu piki ēn taa: “Nönö, mi da wan Dju sēmbē fu di kōndē de kai Taasusi, wan kōndē u Silisia. Nöo di kōndē u mi na sōsō kōndē e. Nöo mi kē begi i gaantangi be i da mi pasi be mi fan wan soni ku lanti aki be de jei.”

⁴⁰ Hēn a dēen pasi. Hēn Paulosu taanpu a di sikada dē. Hēn a hopo maun da de be de kabuka. Hēn de kabuka pii u de haikēen. Hēn a fan ku de a di Isaēli tōngō taa:

**Aki Paulosu ta fan ku dee
Isaëli sëmbe dee bi kisi ën.**

22 “Un haika, un dee Isaëli sëmbe u mi aki, mi kë taki wan soni da unu, be un si taa na hogi mi du e.”

²Nöö di de jei a ta fan a di Isaëli tòngö „di de seei ta fan,„ nöö hën de kabuka seei pii sô ta haikëën andi a o taki.

Hën a taa: ³“Mi wë da wan Dju sëmbe tu e, kuma unu. De pai mi a Taasusi a Silisia köndë, ma nöö a Jelusalen aki seei de kiija mi. Nöö di womi de kai Gamal-ijëi, hënseei lei mi finifini a di së u hii dee wëti u dee gaan sëmbe fuu. Nöö mi seepi tu, mi bi ta biinga seei a dee soni u Masa Gadu leti kumafu unu seei ta biinga nëën tide tu. ⁴Biga a fesi nöö mi bi ta pena dee sëmbe dee ta libi a di njun-jun biibi aki ta kii de. Mi seei bi ta kisi de ta buta a dunguwosu. Sô mi bi ta du ku de tjika. Womi ku mujëë tuu mi bi ta da sitaafu.

⁵“Nöö fa mi ta taki aki, dee kuutuma fuu ku di Kaba Hei Begima fuu, tuu da kotoigima taa sô mi bi ta du e. Biga de-seei mbei pampia da mi fu mi tja go da dee oto Isaëli sëmbe fuu dee dë a Damasikusi, fu go kisi dee biibima u Jesosi dee dë a di köndë ala bui tja ko a Jelusalen aki fu da de sitaafu. Hën wë mi bi nango a Damasikusi u go du.

⁶“Ma nöö di mi dë a pasi nango, mi bi ko zuntu ku di köndë, nöö a bi dë kuma tuwalufu juu, sonuati. Hën te u mi kë si hën wan gaan limbo kumutu a gaangadu kai ko lontu mi tapa.

⁷“Hën mi panta kai a goon. Hën mi jei wan tòngö kai mi tu pasi taa: ‘Saulosu, Saulosu, faandi mbei i ta sitaafu mi sô u du?’

⁸“Hën mi hakisi ën taa: ‘Masa ee, ambë ta fan ku mi dë?’

“Hën a piki mi taa: ‘Mi, Jesosi fu Naza-lëti, di sëmbe di i ta sitaafu sô, hën wë ta fan ku i aki.’

⁹“Nöö di juu dë, dee sëmbe mi ku de bi nango dë, de an saandi ta pasa. De si di limbo ma de an jei di tòngö u di Sëmbe di ta fan ku mi di fan.

¹⁰“Hën mi toona hakisi taa: ‘Masa, andi i kë fu mi musu du?’

“Hën a piki mi taa: ‘Hopo, nöö i go dou a Damasikusi. Nöö te i dou nöö sëmbe o ko konda da i dee soni ku dee soni dee Masa Gadu buta da i fii musu du.’ Sô a fan ku mi te a kaba.

¹¹“Nöö di mi hopo fu mi go, hën ma ta si soni möön. Di gaan limbo dungu mi wojo. Nöö hën dee sëmbe ku mi bi sai dë panjan mi a maun tja go dou a Damasikusi go buta a wosu.

¹²“Nöö di juu dë, nöö wan womi de kai Ananiasi bi dë a di köndë. Nöö di womi dë, a dë wan sëmbe ta libi a dee wëti fuu Dju sëmbe gaanfa. An ta misi de. Hii dee Dju sëmbe fuu u di köndë tuu ta gafëën seei taa a dë wan gaan bumbuu sëmbe.

¹³“Nöö hën di womi dë waka ko taanpu a mi bandja. Hën a kai mi: ‘Mi baa Saulosu.’ Hën mi piki. A taa: ‘Wojo fii musu limbo e.’

“Di juu dë, hën mi hopo wojo luku ën. Mi si soni gbegedee.

¹⁴“Hën a taki da mi taa: ‘Di Gadu fu dee gaan sëmbe fuu, hën tei i buta fii musu ko sabi dee soni dee a kë du. A tei i buta fii sa si di Gaan Bumbuu Sëmbe fëën di na poi ën wëti wan daka, söseëi tu fii sa jei ën tòngö. ¹⁵Nöö joo dë kotoigima u dee soni dee i bi si ku dee i bi jei ta konda de da hii mundu.

¹⁶“Nöö fa i si u dë aki, an dë fii buuja möön e. Hopo be de dopu i. Kai Masa Jesosi në be a puu dee hogi dee i bi du a i liba.’ Sô Ananiasi fan ku mi di daka dë.

¹⁷“Nöö hën mi dë tee wan daka, hën mi toona ko a Jelusalen aki, hën mi go a di Wosu u Masa Gadu go ta begi ën. Te fu mi kë si, wan soni ko a mi a di

wosu kuma mi ta sunjan. Ma na sunjan.
¹⁸ Masa Jesosi seei ko fan ku mi.

“A taa: ‘Womi hesi, kumutu a Jelusalen aki e. Fa i ko ta fan ku dee sëmbe u di köndë aki ta konda dee soni u mi da de, de an o jei möönsö u de piki i buka.’

¹⁹ “Hën mi taa: ‘Masa, unfa a waka de an o jei? Biga de bi sabi tuutuu taa mi wë bi da di sëmbe di bi nango a dee keiki-wosu fuu Isaëli sëmbe ta kisi dee biibima fii ta fon ta söötö a dunguwosu. ²⁰ Nöö di dee sëmbe bi ta kii Sitefani fu di a bi ta konda soni fii da de hedi, nöö mi bi sai leti dë ta hoi dee koosu u dee sëmbe dee kii ën dë. Di di buuu fëen bi ta kule ta kai a goon dë, mi bi dë taanputaanpu dë ta da de leti fu di kii de ta kii ën dë.

“‘Nöö fa de si di libi u mi ko tooka sö aki, ma dë kuma fa mi bi dë möön, nöö unfa de an o sa piki mi?’ Sö mi hakisi ën.

²¹ “Hën a piki mi taa: ‘Tei pasi go nöö, womi. Mi ta manda i go a dee sëmbe na u Isaëli dee ta dë a dee longi köndë, fii tja di buka u mi go da de.’”

Aki de jei taa Paulosu da

goon mii u Loomë.

²² Wë nöö fa Paulosu ta fan dë, dee gaan hia sëmbe naandë tuu dë pii ta haika andi a ta taki. Ma di de jei sö taa Masa mandëen faa go a dee sëmbe na u Isaëli, nöö aan soni. Hati u de boonu te na soni. Hën de tuu bai taanga taa: “Di sëmbe aki an fiti faa musu libi möön. Un kii ën puu a goonliba e!”

²³ Hën de ta bai ta kai wolo nöömö ta wai dee koosu u de ta hiti gudugudu a liba ta du soni. Hati u de nöö boonu sö.

²⁴ Wë nöö di hedima u sodati an saandi mbei dee Isaëli sëmbe hati boonu sö, biga an dë Isaëli sëmbe faa fusutan soni u de. Nöö hën a manda dee sodati taa de musu tja Paulosu go buta a di so-

dati wosu, nöö de musu hupi ën faa sa konda di soni mbei de ta bai taanga sö.
²⁵ Hën de tjëen go seeka tai fu de hupi.

Hën Paulosu hakisi di kabiteni u sodati taanputaanpu dë taa: “Unfa di wëti dë? Un sa hupi wan goon mii u Loomë ufö un kuutu soni fëen ö?”

²⁶ Nöö di di kabiteni jei sö kaa, nöö hën a ko fëëë. Hën a go a di gaan hedima taa: “Wë di soni di i manda u fuu musu du aki, ma i sabi andi u ta du nö? Di sëmbe di i si u ta du di soni ku ën aki, a dë wan goon mii u Loomë.”

²⁷ Nöö hën di hedima ko a Paulosu. Hën a ko hakisi ën taa: “Tuu nö? I da goon mii u Loomë nö?”

Hën a piki taa: “Aai, sö mi dë e.”

²⁸ Hën di hedima taa: “Fa mi dë aki, mi paka möni tee a hia fu mi musu ko goon mii u Loomë e.”

Hën Paulosu piki ën taa: “Wë mi, an bi dë u mi paka. Wë biga dee sëmbe dee pai mi bi dë goon mii u Loomë kaa.”

²⁹ Nöö di dee sëmbe bi o hupi ën dë jei sö kaa, hën de hai kumutu wante-wante nëen sinkii. Di hedima seei panta tu. Biga fa Paulosu bi dë goon mii u Loomë seei ma töku de bi söötö ën ku bui fu de hupi.

³⁰ Di dobooko fëen, nöö hën di hedima u sodati manda de taa be de lusu Paulosu puu di bui. Hën a manda kai dee Gaan Begima u Isaëli ku hii dee oto kuutuma u de be de ko miti kuutu, biga a kë sabi andi de ku Paulosu abi. Nöö di a kai di kuutu te de ko sindo, hën a tja Paulosu ko fu de fan fesi ku fesi.

Aki Paulosu dë a di kuutu.

23 Hën Paulosu luku dee kuutuma diin. Hën a seti fan taa: “Dee sëmbe u mi aki, sensi di mi dë piki wan, nöö hën mi ta libi kumafa mi hati ta pakisei taa Masa Gadu kë fu mi musu libi te kisi fa u dë aki.”

²Di a taki sō kaa, nōö di Kaba Hei Begima de kai Ananiasi manda dee sēmbē dē a Paulosu bandja dē taa be de naki ēn a buka.

³Hēn Paulosu taa: “Gadu o sitaafu i tu, i poipoi soni kuma wan bookowosu bandja de bi feifi ala. I sindo dē ta kuutu a mi liba a di sē fuu Isaēli wēti, ma i seei booko di wēti fu di i manda sēmbē u de naki mi a buka.”

⁴Hēn dee sēmbē taanpu a Paulosu bandja dē hakisi ēn taa: “Sō i ta kosi di Kaba Hei Begima u Masa Gadu nō?”

⁵Hēn a taa: “Dee sēmbē, un piimisi fu-unu. Ma bi sabi taa hēn da di Kaba Hei Begima e. Un a’ leti tuu. Biga Gadu Buku taki taa ja musu kosi di sēmbē di dē a i liba ta tii i.”

⁶Nōö di juu dē, Paulosu sabi taa fa dee kuutuma sai dē, nōö de dē a tu keiki paatēi. Hafu u de dē Saduseima. Hafu u de dē Faliseima. Nōö de tu pei sēmbē dē an ta biibi di wan soni. Hēn Paulosu fan möön taanga bai da de taa: “Dee sēmbē u mi aki, miseei dē wan Faliseima e, sōseei dee gaan sēmbē u mi bi dē tu. Nōö fu di mi ta biibi kuma de taa dēdē sēmbē sa weki baka, hēn mbei de tja mi ko a kuutu aki.”

⁷Nōö di a taki sō kaa, nōö hēn de tu paatēi bia ko ta fia ku deseei. ⁸Wē biga dee Saduseima an ta biibi taa sēmbē sa dēdē toona weki. De an ta biibi taa Gadu abi basia nēen köndē. De an ta biibi taa sēmbē abi wan soni de kai akaa di ta libi u nōömō. De dii soni dē de an ta biibi. Ma dee Faliseima ta biibi dee soni dē tuu.

⁹Hēn dee kuutuma ta bai ta fia ku de na de nango ta ko. Nōö so u dee Faliseima dē bi dē Sabima u Wēti. Te wan pisi, nōö hēn de hopo ta fia ku hatiboonu taa: “Di womi aki, Paulosu, wa ta feni wan föutu nēen möönsō. Kandē wan akaa ee nasō wan basia u Masa Gadu Köndē bi ko nēen tuu ko fan ku ēn.”

¹⁰Nōö hēn di fia u de ko gaan buja seei, te di hedima u sodati di bi kai di kuutu ko fēēē taa dee kuutuma o kisi Paulosu hai tēnē pisipisi. Hēn a manda dee sodati go a goon ka de ta kuutu dē go puu ēn ku taanga a de dendu tja go a dee sodati wosu, fu dee kuutuma an sa dou nēen möön.

¹¹Hēn di ndeti dē seei, Masa Jesosi ko taanpu a Paulosu bandja. Hēn a fan ku ēn taa: “Womi, tai hati e. Kumafa i si i bi dē kotoigima u mi ta konda soni u mi a Jelusalen aki, nōö sōseei i o dē a Loomē ta konda de tu.”

Aki wanlō sēmbē fiti buka

u kii Paulosu.

¹²Hēn di dobooko fēēn, hēn dee Dju sēmbē fiti buka djula taa de an o njan möön, de an o bebe wata möön tu ee na de kii Paulosu. ¹³Nōö dee sēmbē dee djula di djula dē, de pasa föteni womi.

¹⁴Nōö hēn de go a dee Gaan Begima ku dee Gaan Womi u Isaēli taa sō de djula u de kii Paulosu, ee nasō de an o njan möön, de an o bebe. ¹⁵Hēn de taa: “Nōö fa u ta fan ku unu aki, nōö u kē unu ku dee oto gaan kuutuma manda wan buka da di hedima u sodati mbei taa un kē kai Paulosu a kuutu, fuun fan di soni fēēn möön fini seeka. Nōö tefa a bazia dou a unu, nōö woo feni ēn kii ufō a dou.” Sō de fan ku de te de kaba.

¹⁶Ma di ten dē, nōö hēn wan sisa mii u Paulosu jei taa sō de ta fiti buka fu de kii ēn tio. Hēn a go denda a dee sodati wosu go piki Paulosu taa sō dee sēmbē o du fu de feni ēn kii.

¹⁷Nōö di di kijoo fan ku ēn sō te a kaba, hēn Paulosu kai wan u dee sodati kabiteni taa: “Kabiten, ja ta si wan kijoo aki. A kē go a di gaan hedima u sodati. Hēn mi kai i ko begi fii tjēēn go nēēn, ee a sa dou nēēn. A a’ wan soni fu hēn ku ēn musu taki.”

¹⁸Hën di kabiteni tjëen go da di hedima. Hën a taa: “Di womi de kai Paulosu di dë sөөтөсөөтө dë, hën manda mi taa be mi tja di kijoo aki ko a i. A abi wan soni faa taki ku i be i jei.”

¹⁹Hën di hedima tja di kijoo a maun go a së go hakisi ën taa: “Andi da di soni i abi u fan ku mi, kijoo? Fan be mi jei.”

²⁰Hën a taa: “Dee Dju sëmbë ko fiti buka ku deseei makandi. Nöö de o begi i fu amanjan nöö i tja Paulosu go a di gaan kuutu u de. De o mbei taa de kë kuutu soni fëen möön fini.

²¹“Nöö na piki e. Möön föteni womi ta seeka fu de kisi ën kii. De bi soi makandi taa ee de an kii ën, nöö de an o njan möön, de an o bebe tu. Nöö de dë kabakaba fëen kaa e. I nöö de ta luku fii mandëen ko da de nöö de kii.”

²²Hën di hedima bai di kijoo taa be an konda da na wan sëmbë taa sö a bi ko nëen ko fan di soni ku ën. Hën a toona mandëen go.

Aki de manda Paulosu go

a Sesalia.

²³Hën a kai tu sodati kabiteni taa: “Un musu seeka tuhöndö sodati fu de go a Sesalia e. Nöö un tja sëbënteni sëmbë ku hasi ku tuhöndö sëmbë ku lanza. A nëigi juu fu ndeti, nëen un musu dë kabakaba seei pii fuun go.

²⁴“Nöö un musu seeka wan hasi di sa tja Paulosu nöö un tjëen ku kõni e, go a Gaama Felikisi.” „Biga Sesalia, hën bi da di kõndë u di gaama u di pisiwata di ten dë.”

²⁵⁻²⁶Nöö hën a mbei wan pampia manda da di gaama taa:

Mi, Kalaudio Lisiasi, mbei di pampia aki manda gaan odi da di gaan lesipeki Gaama Felikisi taa mi dë. ²⁷Nöö di womi i si mi ta manda da i aki, a dë wan womi di dee Dju sëmbë bi kisi panjan ta biinga seei u

kii, nöö hën mi ko ku dee sodati u mi ko puu ën a de maun. Biga mi bi jei taki taa a dë wan goon mii u Loomë.

²⁸Nöö fa mi denda a di taki u de dendu aki, nöö mi bi kë jei andi de ku ën abi mbei de kë kii ën. Hën mi ko tei ën tja go a di gaan kuutu u dee Dju sëmbë. ²⁹Ma di mi ko luku di soni u de te mi kaba, nöö mi ko si taa a dë wan soni de ta fia a di së u dee wëti u Dju. Di soni an bi dë gaan soni sö fu de kii ën, ee nasö sөөтө a dungguwosu. ³⁰Nöö baka fëen, hën mi ko jei taa wanlö sëmbë fiti buka fu de kii ën. Hën mbei i si mi mandëen da i wantewante aki sö. Nöö mi o manda dee sëmbë dee ku ën a’ soni fu de musu tja kaagi fëen ko da i ala. „Na soni möönsö möön leki gaan odi.”

Sö wan pampia di hedima u sodati manda da Gaama Felikisi.

³¹Nöö hën dee sodati seeka tefa de kaba kumafa de bi manda de, hën de tei Paulosu a di ndeti dë tja go te na Antipatisi.

³²Hën di dobooko fëen möön, hën de paati baka ku baka. Dee sodati söndö hasi toona go a de wosu, ³³hën dee dë ku hasi tja Paulosu go dou a Sesalia.

Nöö di de dou, hën de tja Paulosu go a di gaama. Hën de tei di pampia hën de da Gaama faa lesi.

³⁴Nöö di a lesi di pampia te a kaba, hën a hakisi Paulosu taa: “Wë un kõndë fii?” Hën a piki Gaama taa “De pali mi a di pisiwata u Silisia.”

³⁵Hën a taa: “Antoobi. Te dee sëmbë ku i a’ soni ko dou, nöö mi o jei di soni fii.” Hën a manda sëmbë tjëen go buta a Könu Helodi wosu, nöö de musu tei wakitima buta fu de koti wakiti dëen.

Aki dee Isaëli sëmbë ta kuutu Paulosu a Gaama Felikisi fesi.

24 Hën de dë de te de a’ feifi daka, hën di Kaba Hei Begima Ananiasi ku

wanlö Gaan Womi u Isaëli hën de faaka Paulosu ko a Sesalia. Nöö fa de ko dë, de tja wan afokati de kai Tetulusi faa fan ku Gaama da de. Nöö sö de ko u tja di kaagi u Paulosu ko da Gaama.

² Nöö di de ko dou, hën de manda kai Paulosu tja ko, hën de ko sindo. Nöö hën Tetulusi seti di fan, a taa: “Mati Köndë Masa, kumaa.”

Hën a piki.

Hën a taa: “Wë u ko a i aki. Wë di köndë fuu soni di i ta seeka da u, nöö u si bunu fëen. Biga u dë söndö kisi toobi longi kaa. Nöö di köni di i, Gaama, abi a i hati, nöö hën mbei sömëni soni a di köndë fuu ko ta waka bunu. ³ Nöö hii fa i si un du dë, nöö hii u tuu ta si ën. U ta tei ën fu gaan soni. Nöö hën i si u ko piki i da i tangi, Köndë Masa.

⁴ “Nöö fa i si u ta fan ku i aki, nöö wa kë pena i. Ma u begi i gaantangi be i hoi pasensi da u pala sö be u fan te u kaba, nöö u go.

⁵ “Wë nöö di womi di i si u tja kaagi fëen ko da i aki, a dë seei wan gaan kaakeisëmbëma u goonliba. A ta suti faja a hii dee Dju sëmbë u goonliba tuu mindi tefa dee sëmbë ko ta mbei gidigidi a hii dee köndëköndë. Nöö a dë wan gaan nëbai sëmbë u di njunjun keiki de kai Nazaleni, nöö di keiki dë an ta kai a pasi ku di lei u Masa Gadu möönsö.

⁶ “Nöö hën a ko seei ko biinga u poi di Wosu u Masa Gadu a Jelusalen dë, nöö hën u kisi ën panjan. [Nöö u bi o kuutu ën ku dee fuu wëti, ⁷⁻⁸ ma nöö hën di hedima u sodati Lisiasi ko puu ën a u maun ku taanga tei tja go gbolo.

“Nöö hën wë a taa dee sëmbë a’ kaagi fëen musu ko a i.] Nöö hën i si u ko a i aki, Gaama. Nöö te i seei fan ku ën te i kaba, nöö dee soni u ta fan ku i aki, nöö joo si taa u a’ leti a de.”

⁹ Nöö fa Tetulusi ta fan dë, hii dee Dju hedima ku ën ko dë tuu ta piki ku ën taa aai, sö a dë tuu.

Aki Paulosu seei ta fan.

¹⁰ Nöö di di afokati fan te a kaba, nöö hën Gaama tuwë maun da Paulosu, faa musu fan. Nöö hën di a o fan, hën a kai ën: “Gaama, mi wai fu di i da mi pasi fu mi seepi fan tu. Biga sömëni jaa kaa di i ta kuutu da u Isaëli sëmbë a u köndë aki.

¹¹ “Nöö te i luku fini, nöö joo sabi taa an pasa tuwalufu daka eti fu di mi go a Jelusalen u mi go begi Gadu a di Gaan Keikiwosu. ¹² Nöö fa mi go ala, na wan daka mi ku sëmbë kisi takitaki fia wawajawa a di Wosu u Masa Gadu. Na a dee oto keikiwosu u Isaëli, na a ganda mindi seei, mi buta faja a sëmbë möönsö fu de ko ta mbei gidigidi.

¹³ “Dee soni de ta kaagi mi aki, ja sa suku fini a de te i si taa de dë tuu möönsö. Wë biga na wan ten de bi si ën sö wan daka a mi.

¹⁴ “Ma wan soni nöö mi sa piki taa tuu. Hën da di taki de taki dë taa mi dë wan sëmbë fu wan njunjun biibi, nöö sö mi go a di Pasi dë tuu. Ma fa de konda dë taa an ta kai ku di lei u Masa Gadu, nöö na tuu e. Mi ta begi di wan seepi Gadu di dee gaan sëmbë fuu bi ta begi a fesi. Nëen nöö mi dë eti. Dee soni dee Masa Gadu bi buta Mosesi ku dee oto tjabukama fu de sikifi dëen, nöö de tuu mi ta piki eti.

¹⁵ “Nöö mi ta biibi tu taa tee sëmbë dëdë de o toona weki baka, dee bi libi bunu a Masa Gadu wojo ku dee an bi libi bunu tuu. Nöö söseei dee sëmbë ta kaagi mi aki, söseei de ta biibi tu. ¹⁶ Nöö fu di mi ta biibi dee soni dë, nöö hën mbei mi ta biinga nöömö fu mi dë ku limbohata a Masa Gadu fesi ku libisëmbë fesi tuu.

¹⁷ “Wë nöö sömëni jaa u mi disi fu di mi kumutu a Jelusalen. Nöö di soni mbei mi toona ko, fu di mi tja möni ko fu de da dee penama u dee Isaëli sëmbë fuu. Nöö mi bi kë tja paima go buta da Masa Gadu tu. Dee soni dë mbei mi toona ko a Jelusalen.

¹⁸“Nöö di mi dou, nöö hën mi o go a di Wosu u Masa Gadu u go du dee soni dë. Mi bi seeka sinkii u mi kaa buta limbolimbo kumafa di wëti taki. Nöö fa mi go dë, sëmbe an bi hia a di Wosu. Wajawaja an dë.

¹⁹“Ma nöö wanlô Dju sëmbe fu Asia bi sai dë, nöö hën wë de ko si mi dë, nöö hën de mbei toobi ku mi. Ma nöö fa de mbei toobi ku mi seei, „ma de an ko a i aki möönsö. Ee mi ku de bi a’ soni, nöö misikuma de wë bi musu tja di kaagi u mi ko da i.

²⁰“Ma ee nasö, nöö mbei dee otowan aki konda da i andi de feni di de bi kuutu soni u mi a dee gaan kuutuma fesi a Jelusalen. ²¹Wë biga ma saandi u mi de sabi u de ko konda da i möönsö möön leki di wan kodo soni tö di mi bi fan ku de taa fa de ta kuutu a mi liba dë, de ta kuutu da mi fu di mi ta biibi taa sëmbe sa dëdë toona weki. Hën nöö da di soni di mi taki ala fu de sa tja kaagi u mi ko taki da i aki.”

²²Fa Paulosu ta fan dë, nöö Gaama Felikisi ta haikëen. Wë a sabi soni bunu u dee sëmbe dee ta waka a di Pasi u Masa Jesosi, fa de ta libi.

Hën a taki da dee kuutuma taa: “Woo luku di sodati hedima Lisiasi be hën konda da u andi a bi si, bifö woo kuutu di soni dou.”

Aki ta lei fa Paulosu bi dë

a Sesalia.

²³Hën a manda di sodati kabiteni taa a musu buta wakitima da Paulosu. Ma an dë taa hiniwan juu de musu ta dë nëen liba. De musu ta dëen pasi be a ta feni wan piki böö. Nöö de an musu tapa dee mati fëen tu fu de an sa sölugu ën.

²⁴Baka sëmëni daka, hën Gaama Felikisi toona ko a di kuutuwasu möön, ku di mujëe fëen de kai Duusila, di dë Isaëli sëmbe. Hën Gaama toona manda

kai Paulosu ko nëen möön. A kë jei di fan fëen andi a ta taki. Hën Paulosu fan ku de di fa sëmbe musu ta biibi a Masa Jesosi Keesitu liba.

²⁵Hën a ta fan ku Gaama ku ën mujëe ta bai de taa de musu libi bunu a Masa Gadu wojo. De musu sabi u tai hati disa soni. De an musu libi kumafa de hati kë a di së u hogi. Hën a bai de taa: “Woo dë te wan daka, nöö Masa Gadu o kuutu a libisëmbe liba kumafa de bi libi.” Sö Paulosu ta fan ku de gbelingbelin tjika.

Nöö fa a ta fan dë, nöö Gaama ta haika, hën a ko fëë. Wë biga an ta libi bunu. Hën a taki dëen taa: “Wë womi, fa i fan aki, mi jei. Nöö toona go fii ufö. Te mi feni pasi möön nöö mi o manda kai i, be i toona ko fan ku u möön.”

²⁶Baka u di dë, sëmëni pasi Gaama ta manda sëmbe ta kai Paulosu nöömö, a ta ko ta fan ku ën. Nöö Gaama ninga taa te Paulosu ko nëen, nöö a o pakëen gaan möni fu Gaama sa puu ën a dunguwosu.

²⁷Baka tu jaa hën Gaama Felikisi kumutu a gaama, hën de buta wan otowan de kai Polisiusi Fesitu fu tja di köndë. Nöö fa Felikisi kumutu dë, a disa Paulosu leti a dunguwosu dë fu di a kë abi bunu në a dee Dju sëmbe hedi. Hën mbei an puu ën möönsö.

Aki dee Isaëli sëmbe ku Paulosu ta fan a Gaama Fesitu fesi.

25 Baka dii daka u di Gaama Fesitu ko a Sesalia faa subi a gaama, hën a go a Jelusalen go waka.

²Nöö di a go dou, nöö hën a ta fan ku dee Gaan Begima ku dee oto tiima u dee Dju sëmbe. Hën de tja kaagi u Paulosu ko dëen wantewante.

³Hën de begi Gaama taa gaantangi be a du de wan bunu, be a manda Paulosu ko a Jelusalen da de. Nöö fa de ta begi ën dë, nöö de ta seeka u te a mandëen da de, nöö de tapëen a pasi kii.

⁴Hën Gaama piki de taa: “Wë fa Paulosu dë a Sesalia dë, a dë a wakitima kaa, nöö be a dë fëen nöö. Abiti möön nöö mi seei o toona go ala. ⁵Nöö te mi nango, nöö un sa manda so u dee fesima fuunu ko ku mi. Ee Paulosu bi du wan hogi nöö un sa tja kaagi fëen go kuutu ala.” Sö a piki de.

⁶Hën Gaama fika a Jelusalen kuma teni daka sö ufö a pasa go a Sesalia awaa. Tefa di dobooko hën a ko sindo a kuutu. Hën a manda sëmbë taa be de tja Paulosu ko nëen.

⁷Nöö di de tja Paulosu ko dou, nöö hën dee Dju sëmbë dee kumutu a Jelusalen lontu ën buta a djegi. Hën de tja sëmëni kaagi fëen ko konda da Gaama taa a ta du gaan hogi. Ma fa de ta fan dë seei, ma de an saanfa u taki ën te Gaama sa si taa sö Paulosu bi du tuu.

⁸Paulosu seepi piki de taa: “Fa mi Paulosu dë aki, ma buuse na wan u dee Isaëli wëti fuu. Ma du soni di na bunu a di Wosu u Masa Gadu wan daka. Ma du soni na bunu ku di Gaan Könu u Loomë wan daka tu. Fa mi dë aki, na wan u dee soni dë mi du wan daka.”

⁹Di Gaama haika tefa a kaba, nöö a kë feni bunu në a dee Dju sëmbë. Nöö hën a hakisi Paulosu taa: “Wë i sa go a Jelusalen be de go kuutu dee soni de ta taki aki a mi fesi ala ö?”

¹⁰Hën Paulosu piki Gaama taa: “Ka mi dë taanputaanpu aki a wan u dee kuutu-wosu u di Gaan Könu u Loomë, mi dë aki kaa, nöö de sa kuutu mi leti aki. Biga ma du dee Dju sëmbë hogi wan daka, leti kumafa i seepi sabi dë, fu de puu mi aki tja go ala.

¹¹“Ee mi bi du wan gaan hogi tjika fu de kii mi, nöö ma bi o fëë sitaafu fëen. Ma dee soni dee sëmbë ta kaagi mi aki, nöö ee de aan leti nöö na wan sëmbë a’ pasi fu de tei mi buta a de maun fu de du hogi ku mi. Fa mi dë aki, mi kë go a

di Gaan Könu a Loomë e, be a kuutu da mi.”

¹²Di Paulosu taki sö te a kaba, Gaama jei. Nöö hën hën ku dee oto kuutuma fëen dee ku ën ta tja di köndë, go a së go kuutu te de kaba. Hën Gaama piki Paulosu taa: “Wë antoobi. Di i taa i kë go a di Gaan Könu, nöö mi o manda i go nëen.” Nöö di a taki sö kaa, nöö hën di taki dë kaba.

Aki Könu Agiipa ku Gaama Fesitu ta fan.

¹³Hën de dë tefa wan daka. Hën di Isaëli könu de kai Agiipa hën ku ën sisa Benisi ko a Sesalia ko wai ku Gaama Fesitu fu di de butëen Gaama u di köndë.

¹⁴Nöö di de ko, hën de sai naandë sëmëni daka. Hën Gaama Fesitu fan soni u Paulosu ku Könu Agiipa, a taa: “Di womi di bi dë gaama a mi fesi de kai Felikisi, di a kumutu a gaama, hën a disa wan womi söötösöötö a dunguwosu aki.

¹⁵“Nöö hën di mi go a Jelusalen, hën dee Gaan Begima ku dee gaan womi u Dju tja kaagi u di womi ko da mi ko begi mi gaantangi taa mi musu da di womi adjabëë da de.

¹⁶“Hën mi piki de taa an dë guwenti fuu dee Loomë sëmbë fu da wan sëmbë adjabëë söndö na kuutu u kai fu hënseei musu piki dee sëmbë ku ën a’ soni.

¹⁷“Nöö di mi taki sö kaa, hën de ko a Sesalia aki. Nöö ma buuja. Di dobooko fëen wante, hën mi go sindo a kuutu fu mi kuutu da de. Hën mi manda sëmbë taa be de tjëen ko a mi.

¹⁸“Hën dee felantima fëen hopo taanpu a pë fu de kaagi ën konda dee soni fëen da mi. Ma de an taki gaan hogi fëen kumafa mi bi mëni taa de bi o taki. ¹⁹Ma de ta fia ku ën a di së u di biibi u de soni. De ta fia ku ën fu wan dedë sëmbë de kai Jesosi, ma Paulosu ta piki de kodo taa a dë ku libi eti.

²⁰ “Nöö fa de ta fia ta fan dë, mi ta jei, ma ma saanfa u kuutu möönsö a di së u dee keiki soni u de. Hën mi hakisi Paulosu ee a kë go a Jelusalen fu de tja dee kaagi fëen go kuutu ala.

²¹ “Ma a taa a kë fuu sa hoi ën aki fu te u sa mandëen go da di Gaan Könu a Loomë be hën kuutu di taki seeka dëen. Hën mi manda dee wakitima taa de musu hoi ën da mi. Te mi feni okasi, nöö mi o mandëen go da di Gaan Könu.”

²² Di Gaama Fesitu taki sö kaa, hën di könu taki dëen taa: “Wë miseei kë jei fa di womi ta fan.”

Hën a taa: “Wë antoobi. Amanjan wante nöö joo jei ën.”

Aki de seti kuutu Paulosu baka.

²³ Hën di dobooko fëen hën Könu Agiipa ku Benisi ko dou. Nöö di de ko dou, hën dee sëmbë u di köndë ta wai ta mbei piizii da de te na soni. Hën de denda a di kuutuwosu ku dee hedima u sodati ku dee tiima u di köndë. Hën de ko sindo. Hën Gaama Fesitu manda sëmbë taa de musu tja Paulosu ko da de. Hën de tjëen ko.

²⁴ Hën Gaama Fesitu seti di kuutu taa: “Wë Köndë Masa, hedima u köndë ku föluku, ja si di womi u tja ko taanpu a u fesi aki. Wë nöö hii dee Dju sëmbë fu Jelusalen te dou ku Sesalia aki tuu tja kaagi fëen ko da mi. De bai taa a musu dëdë, an musu dë a libi möön. Nöö hën di womi wë i si disi.

²⁵ “Nöö fa mi wegi soni fëen luku tefa mi kaba aki, ma si a du soni tjika faa musu dëdë e. Ma di hën seepi taki taa a kë go a di Gaan Könu faa kuutu dëen, nöö hën mi piki taa mi o mandëen go a Loomë kumafa a kë.

²⁶ “Ma nöö wan soni toobi mi. Ma sabi di soni fëen fini tjika fu mi mbei pampia manda da di Gaan Könu taa sö wan soni a du. Hën mbei mi manda kai ën faa ko a u aki, be un kuutuma tuu musu jei fa a o

taki, ma u kë be Könu musu haika möön fini. Nöö fa a o taki te a kaba aki, i musu feni piki mi fu mi manda pampia da di Gaan Könu.

²⁷ “Biga an bunu da mi u mi manda wan sëmbë buibui da di Gaan Könu söndö pampia e. Mi musu piki ën di soni di u ku ën abi te mi mandëen go.”

Aki Paulosu ta fan ku Gaama Fesitu ku Könu Agiipa.

26 Wë nöö di di Gaama taki sö te a kaba, hën Könu Agiipa taki da Paulosu taa: “Womi, wë da di soni aan soni. I sa piki kumafa di soni fii dë, boo jei.”

Hën Paulosu hopo maun a liba da de faa fan ku de. ² Hën a taa: “Köndë Masa, kölöku tja mi fu di mi ko dou a i aki, fu ko piki i fu hii dee soni dee Dju sëmbë tja mi ko kaagi da unu. ³ Wë biga i sabi hii dee guwenti fuu Isaëli sëmbë finifini, te dou ku dee soni dee u ta fia ta taki. Nöö fa i si mi o fan ku i aki, nöö mi begi i hoi pasensi haika mi.

⁴ “Fa dee Dju hedima tja kaagi u mi ko da i aki, an bi dë fanöudu fu de du sö e.” Biga fu sensi di mi bi dë pikiwan ta libi a mi köndë te kisi Jelusalen fu tefa u dë aki, hii dee Dju sëmbë tuu bi sabi fa mi ta libi. ⁵ Biga de sabi mi longi kaa. Nöö ee de bi kë, nöö de bi sa taki da i taa Faliseima mi bi dë. Nöö dee sëmbë fuu dee dë u di paatëi dë, de ta hoi dee wëti u Dju möön hii dee oto sëmbë fuu tuu. Nöö söseei miseei bi ta hoi de tu.

⁶⁻⁷ “Nöö kumafa i seei sabi kaa,” Masa Gadu bi paamusi dee fesiten sëmbë fuu taa te wan daka dëdë sëmbë sa weki baka. Nöö, Köndë Masa, di soni Masa Gadu paamusi dë, nöö hii u dee tuwalufu lö sëmbë fu Dju, u tuu këen. Hën mbei u ta lesipeki Gadu ta begi ën a ndeti ku didia nöömö fuu tuu musu feni ën. Ma tökuseei dee Dju sëmbë seei ta kuutu a

mi liba fu di mi ta piki di soni dē taa a dē sō tuu.

⁸“Köndē Masa, faandi mbei un Isaëli sēmbē wan sa piki taa Masa Gadu sa weki sēmbē puu a dēdē köndē?”

⁹“Ma wē sō mi seepi bi dē tu o. Biga mi bi abi di pakisei taa mi musu ta bi-inga u tapa dee soni u Jesosi fu Nazalēti, fu nē fēën an musu kisi gafa. ¹⁰Nöo hēn wē da di soni di mi bi ta du a Jelusalen. Dee Gaan Begima fuu seei da mi taki taa sō mi musu kisi dee sēmbē u Jesosi tja go sōötō a dunguwosu. Nöo fa de bi ta manda sēmbē u de kii de dē, nöo mi seepi bi dē a dendu tu.

¹¹“Sömēni pasi mi bi ta denda a dee keikiwosu fuu go kisi dee biibima fu Jesosi ta sitaafu. Mi bi ta buta ku de seei fu de musu poi hēn nē taa de an dē ku ēn möön. Mi bi dē fajafaja a di soni dē tee mi ta kule ta suku de te dou a dee köndēköndē na u Isaëli ka de bi kule go, fu mi sa sitaafu de.

¹²“Nöo a di soni dē mi bi nango a Damasikusi e. Fa mi nango dē, nöo dee Gaan Begima fuu bi da mi pampia ta da mi pasi a dee hogi mi nango du dē. ¹³Ma nöo Köndē Masa, fa mi bi nango dē, a wan juu ten fu sonuati, hēn mi si wan gaan limbo kumutu a gaangadu, a sēndē möön sonu lontu u koti zaaa tapa, mi ku dee sēmbē nango ku mi dē. ¹⁴Hēn u tuu panta te u tombi kai a goon.

“Hēn mi jei wan tōngō kuma sēmbē. A fan ku mi a u Isaëli tōngō hakisi mi taa: ‘Womi Saulosu, faandi mbei i ta sitaafu mi sō? Ja ta si taa ku i seei i ta du hogi-hogi nö?’

¹⁵“Hēn mi hakisi ēn taa: ‘Ee Masa, ambē ta fan ku mi aki?’

“Hēn a taa: ‘Mi wē e, Jesosi, di sēmbē di i si i ta sitaafu sō.

¹⁶“Nöo hopo taanpu e. Biga mi ko a i fu tei i ko futuboi u mi. Nöo fa mi ko a i tide aki, nöo i musu taki ēn da sēmbē, te

dou ku hii dee oto soni dee mi o toona lei i möön.

¹⁷“Nöo fa i si mi ta manda i aki, nöo na fēëë. Mi o taanpu ku i a hii sē ka mi o ta manda i go, fu dee Dju sēmbē ku dee sēmbē na Dju tuu an o sa feni i kii.

¹⁸“Biga mi ta manda i fii musu ta fan ku de e, be wojo u de ko limbo, be de kumutu a di sē u dungu ko a di sē u limbo. I musu fan ku de puu de a di kaakiti u di didibi basu, be de feni di heepi u Gadu. Nöo fa de o piki i buka dē, nöo ma o hoi dee hogi du u de a bēë möön. Nöo mi o konda de a dee otowan u mi dendu dee ko dē apaiti da Gadu fu di deseei bi biibi a mi tu.’ Sō a taki da mi e.

¹⁹“Nöo Köndē Masa, wē di soni di ko a mi dē, nöo Masa Gadu soni wē. Nöo ma niingēën. Mi piki leti kumafa a taki da mi. ²⁰Biga mi go a Damasikusi hēn mi go konda di buka da dee sēmbē fu ala te mi kaba. Hēn mi toona go a Jelusalen go fan ku dee sēmbē a Jelusalen te dou ku dee oto Dju sēmbē u hii Judea köndē tuu. Nöo hēn mi toona fan ku dee sēmbē na Dju. Fa mi ta konda di buka da dee sēmbē a dee köndēköndē dē, nöo mi ta taki da de taa de musu disa di hogilibi u de bia ko a di sē u Masa Gadu. De musu libi bunu be hii sēmbē sa si taa hati u de bia tuu.

²¹“Nöo fu di mi ta waka ta konda di buka da dee Dju sēmbē ku dee na u Dju tuu dē, nöo fēën hedi dee Dju sēmbē kisi mi a di Wosu u Masa Gadu a Jelusalen dē ta biinga u de kii mi.

²²“Ma Masa Gadu heepi mi mbei de an kii mi. Nöo hēn i si mi dē ku libi te tide eti, ta taanpu aki ta konda dee soni u Gadu nöömō da sōsō sinkii sēmbē ku hedima tuu. Ma ta taki wan oto soni möön leki dee soni Mosesi ku dee oto fesisiten tjabukama fuu bi ta taki. ²³Biga de bi ta konda taa a bakaten di sēmbē de kai di Keesitu o ko, nöo de o dēën sitaafu kii. Hēn o dē di fosu sēmbē o dēdē weki

a goonliba faa feni libi u teego. Nöo a o jabi pasi da dee Dju sëmbë fëen ku dee na Dju sëmbë tuu u de sa ko a di së u limbo. „Sö dee fesiten sëmbë bi taki e, nöö fa u dë aki nöö a ko pasa tuu.”

²⁴Di ka Paulosu fan dou dë, nöö hën Gaama Fesitu bai taa: “Paulosu, i lau e. Dee hia soni fii i lei dë mbei i ta fan laulau sö.”

²⁵Hën a piki taa: “Mi lesipeki Köndë Masa, ma lau e. Dee soni mi ta taki aki nöö tuutuu soni de dë e, fii musu sa paki-sei. ²⁶Nöo mi sabi taa di Könu sabi de kaa, biga de an pasa a wosu dendu tju-bitjubi fu sëmbë an sa sabi de. De tuu pasa a lanti wojo wajaa. Hën mbei ma ta fëë u taki de.”

²⁷Hën a bia hakisi di Könu taa: “Könu o, dee soni dee fesiten tjabukama u Masa Gadu bi sikifi buta dë, ja ta piki de nö? Mi sabi taa i ta piki de.”

²⁸Hën Könu piki ën taa: “Wë ma womi, fa i ta fan ku mi aki, i mën taa i sa mbei mi ko biibi a Jesosi wantewante aki sö nö?”

²⁹Hën Paulosu piki ën taa: “Ee wantewante i sa ko, ee te bakaten seei, ma a' toobi. Ma mi ta begi Masa Gadu da i ku dee otowan ta haika mi aki tuu taa un sa ko kuma mi, boiti di fa mi dë buibui a maun aki.”

³⁰Di Paulosu taki sö kaa, nöö hën Könu Agiipa ku Gaama Fesitu hopo, de ku Benisi ku hii dee otowan tuu dee bi dë sindosindo dë, hën di kuutu booko.

³¹Nöo fa de nango dë, hën de ta fan ku deseei taa: “Di womi aki an du hogi möönsö fu de musu kii ën e. An musu dë a dunguwosu seei.”

³²Hën di könu fan ku di gaama taa: “Ee an bi hakisi i kaa fii mandëen go a di Gaan Könu u Loomë, nöö u bi sa puu ën a dunguwosu. Wë ma di a hakisi i sö kaa, nöö wa sa puu ën möön.”

Aki de ta tja Paulosu go a Loomë.

27 Hën de dë te wan daka, hën de buta taa de o manda Paulosu ku wanlô oto sëmbë söötösöötö ku bui go a Loomë. Nöo hën de tei wan sodati kabiteni de kai Julisi buta faa musu tja dee sëmbë dë go a di Gaan Könu. Nöo di kabiteni dë ta wooko da di Gaan Könu seei.

²Nöo di juu dë, wan zeboto bi kumutu a di köndë de kai Adamitia „ko tjökö a Sesalia dë,” ufö a o go a Italia Köndë. Nöo a di boto dë de o tja Paulosu, biga a Italia Köndë Loomë dë. Nöo di boto o ta nama a dee köndëköndë fu di ze bandja u Asia nango te a dou a Italia.

Hën u subi a di boto dë tefa u kaba. Hën u wai buta a mindi. Nöo fa u nango dë, nöo di womi u Masadonia de kai Alisitakusi di ta dë a Tesalonika hën o go ku u tu.

³Hën di dobooko fëen hën u nango tefa u nama a Sidon. Nöo di sodati kabiteni libi bunu ku Paulosu. Biga a dëen pasi faa go a tela a dee mati fëen fu de sa sölugu ën.

⁴Hën u toona ko subi a boto. Hën u buta a mindi. Ma di ventu ta hai u baka taanga te wa sa go. U musu ta waka a bandja së u di paati de kai Sipuusi nango ka di ventu an ta hai u baka sö möön.

⁵Baka fëen möön, hën u waka a di ze langalanga ta pasa dee köndë u Silisia ku Panfilia, hën u go nama a di köndë de kai Mila u Lisia köndë.

⁶Hën di u ko dou, hën di sodati kabiteni ko si wan boto fu di köndë u Afiikan de kai Alekesania nango a Italia. Hën a mbei u tei di boto dë.

⁷Nöo di u kumutu a Mila, wa sa waka hesi. U ta waka teigiteigi ta ko nöömö te dou sëmëni daka ufö u ko zuntu ku di köndë de kai Kinidusi. Tökuseei wa dou möönsö. Di ventu ta hai u baka kodo te wa sa go a di pasi di u bi musu go möön.

Hën u ko pasa di paati de kai Saamoni kisi di gaan paati de kai Keeta, nöö hën u ta waka a di sê bandja fëen ka di ventu an ta naki u sô möön.

⁸ Ma nöö fa u ta waka zuntu ku di bunu sê u di paati nango dë seei, ma tökuseei di ventu ta tja u nango baka eti. Nöö hën u ta waka ku taanga nango, tefa u go nama a wan kamian u Keeta de kai Bumbuu Lampeesi. A dë zuntu ku di köndë de kai Lasea.

⁹ Nöö fa u ta du dë, u ta lasi ten seei. Biga di gaan begi daka u dee Dju sëmbë di de ta begi söndö njan pasa kaa, nöö te di daka dë pasa nöö an bunu u waka a di ze möön.

Te wan pisi hën Paulosu hopo bai de taa: ¹⁰ “Womi, mi si taa ee u kumutu aki go möön, nöö di boto o booko nöö woo kisi makei. A kandë lai fuu o go. A kandë so fuu o dëdë tu.”

¹¹ Fa Paulosu fan dë, hën di sëmbë abi di boto ku di sëmbë di ta tjëen, piki taa de sa go. Hën di sodati kabiteni nama ku de, an piki di fan u Paulosu. ¹² Nöö di gaan sê u dee sëmbë dee dë a di boto, deseei tu an kë tan a Bumbuu Lampeesi dë. Biga di kamian an bunu da di kötö wei, nöö de kë biinga luku ee de sa go dou a di köndë de kai Fenikisi go tan ala tefa di kötö ten pasa. Biga Fenikisi hën da wan bunu lampeesi u Keeta. Di ventu an ta kisi taanga ala a hii sê kumafa a ta kisi a Bumbuu Lampeesi.

¹³ Hën u dë te wan pisi. Hën wan ventu kumutu a di ze ko a u, an bigi. Nöö di lö ventu dë, hën de mënî taa de kë. Nöö di a ko wante, nöö hën de hai di hanka u di boto. Nöö hën u tuusi buta a mindi. Hën u ta waka langalanga a bandja sê fu di paati kumafa u sa waka zuntu ku tela tjika.

¹⁴ Ma fa u nango dë te fuu kë mënî, nöö hën wan gaan ventu kumutu a di oto sê u di paati dou a u. Nöö di ventu dë,

hën da di gaan ventu u di ze. ¹⁵ Hën a kisi u a wataliba dë vuuu ku di boto. Hën a bia u viooo go a di ze mindi pii. De biinga u tii di boto te de wei hën de disa. Hën di ventu ta tja u go ka a kë a sôsö kamian.

¹⁶ Te wan pisi hën u ko zuntu ku wan piki paati de kai Kalauda, ka di ventu an ta kisi u taanga sô möön. Nöö hii fa u nango dë, u ta hai wan piki boto ta tja ku u, ¹⁷ nöö hën u hopo ën hai ku taanga tuwë ko a di boto dendu gbogolou. Hën baka fëen hën de tei köödëi hën de tai di gaan boto lontu hii ën sinkii ko dou fu di ventu an musu tjëen go booko.

Nöö hën de fëëë taa di boto o tjökö a di gaan sandu de kai Siite. Nöö hën de saka di ze di dë a di boto zaaa ko basu fu di ventu an sa tja u go hesi sô möön. Nöö di de seeka sô te de kaba, nöö hën di boto dë a di wata liba ta diipi nango ta ko ta tja u go ka di ventu kë.

¹⁸ Di dobooko fëen, hën di gaan ventu ta kisi u eti ta seki di boto taanga kuma a sa singi u. Hën de puu hafu u dee lai a di boto tuwë go a wata.

¹⁹ Di u dii daka fuu di u kumutu a lampeesi, hën dee wookoma u di boto seei tei dee wooko lai u di boto tuwë go a wata.

²⁰ Hën u dë a di boto dendu sëmëni daka. U hopo wojo luku liba te u wei, wa ta si teeja möönsö. Wa ta si sonuwojo. Di gaan ventu an ta saka möönsö, te nöö na wan fuu ta mënî möön taa woo kumutu ku libi.

²¹ Nöö di ten dë, dee sëmbë bi dë longi söndö njan. Biga de bi dë ku gaan pakisei te na wan u de ta mënî soni u njan möön.

Hën u dë te wan pisi, nöö hën Paulosu hopo taanpu a u mindi. Hën a taki da de taa: “Womi, hën di soni aki wë mi bi taki da unu taa wan boo kumutu a Keeta e. Ee u bi tan ala di soni aki an bi o miti u, nöö dee lai fuunu an bi o kaba a sôsö.

²² “Ma nöö haika, un tai hati e. Di boto hën a o booko kaba a sösö, ma na wan fuu o lasi u libi. U tuu o kumutu.

²³ “Nöö di soni mbei mi taki sö. A di ndeti, hën di Gadu di mi ta dini aki, a puu wan basia fëen köndë manda ko taanpu a mi bandja ko fan ku mi, biga mi dëen sëmbe. ²⁴ Hën a taki da mi taa: ‘Womi Paulosu, na panta e. I musu nango te i dou a di Gaan Könu fesi nöömö faa kuutu soni fii. Nöö Gadu dë ku i. A o da i hii dee sëmbe ku i ta waka a di boto aki, de tuu o kumutu. Na wan u de o dëdë.’

²⁵ “Wë nöö womi, mi ta futoou Masa Gadu e. Di soni i si a manda ko piki mi aki, sö nöö a o pasa nöömö. Hën mbei mi ko fan ku unu taa un tai hati e. Woo libi. ²⁶ Ma fa i si u nango aki, di ventu o tja u go naki a wan paati, ma u tuu o kumutu.” Sö Paulosu fan ku u.

²⁷ Nöö hën u dë tee di u teni-a-fö ndeti fuu, di ventu ta tja u nango zaaa eti a di pisi u di ze de kai Adiia. Nöö hën kuma a di tuwalufu juu fu ndeti, hën dee tiima u di boto ko ta fii taa u ta zuntu ku së tela. ²⁸ Nöö hën de maaka di wata luku. A fundu föteni mëti. Hën di u go wan pisi möön hën de toona maakëen möön, hën a ko diiteni mëti.

²⁹ Hën de ko panta taa di boto o go naki booko a wan sitonu kamian. Hën de saka fö hanka tuwë go a wata djolou a di boto gogo. Hën de ta begi soni fu didia musu ko.

³⁰ Nöö di juu dë dee sëmbe ta tii di boto, de kë fusi go. Nöö hën de go puu di piki boto u bi ta tja a di boto dendu dë tuwë a wata. De ta ganjan u otowan mbei taa de kë tuwë hanka a di boto hedi së. Ma möiti wë de ta mbei fu de go disa u otowan a di boto dendu.

³¹ Ma Paulosu si de. Nöö hën a piki di kabiteni ku dee oto sodati sai dë taa: “Ee dee tiima u di boto kumutu go disa u, nöö wan o libi möön e. Woon dëdë.”

³² Nöö di dee sodati ko jei sö kaa, hën de hopo kisi de ufangi hën de koti dee tatai u di piki boto tuwë. Di boto diipi go fiaa.

³³ Hën di ganian kanda, hën Paulosu fan ku de taa: “Un haika e, dee sëmbe. Tide mbei teni-a-fö daka un dë aki ku bookohedi. Hati fuunu ta latja te wan ta njan. ³⁴ Nöö mi begi unu be un njan wan pikiwan. Biga ee wan njan nöö woon dëdë. Wan panta tumisi e. Biga na wan niën fuunu hedi uwii seei o lasi.”

³⁵ Hën di a taki sö kaa, hën a tei wan bëëë. Hën a da Masa Gadu tangi a de tuu fesi te a kaba. Nöö hën a booko wan pisi, hën a ta njan. ³⁶ Nöö di de tuu si sö kaa, nöö hën de tai hati, hën deseei njan tu. ³⁷ Nöö u dë tuhöndö ku sëbënteni-kusikisi womi a di boto dë e, sö u bi hia tjika.

³⁸ Nöö di u njan te u kaba, hën u bigi puu lai möön ta tuwë a wata fu di boto musu möön fukë. Dee lai u ta puu ta tuwë a wata dë, de dë sakusaku u di soni de ta mbei boon.

³⁹ Tefa kamian limbo, hën de ta si tela ma de an sabi di kamian. Hën de luku ën hën de si taa di kamian abi wan godo dë ku sandu balalaa. Nöö hën de taa de o biinga luku ee de sa tjökö di boto nëen.

⁴⁰ Hën de koti dee tatai ta hoi dee hanka tuwë disa a di ze. Hën de lusu dee tatai ta hoi dee pada. Hën de hopo di zei seeka faa sa kisi di ventu möön taanga be a tja u go a fesi möön hesi. Nöö di de seeka sö te de kaba, nöö hën u nango zaaaa faa tja u go dou a di sandu.

⁴¹ Nöö di u nango, te fuu kë sabi hën di sipi hedi tjökö a di sandu djoo ka tu ze buka ta kule ko miti. U peka gin-gin. Fa u peka dë, nöö di boto hedi hën peka, an sa buli. Ma di wata ta naki di boto gogo nango ta ko djugudjugu tefa a booko pispisi.

⁴² Nöö di dee sodati si sö kaa, de panta taa dee sitaafuma o sun go kumutu,

nöö de kë kii de wante. ⁴³Ma di sodati kabiteni an kë u de kii Paulosu, hën a bai de taa be de disa dee sëmbe, be de an kii de. Hën a taa, dee sëmbe dee sa' u sun nöö be de fosu djombo go a wata sun go a sê. ⁴⁴Nöö dee sëmbe na sabi u sun, nöö de musu subi a dee paanga liba ku dee bookobooko boto pisi liba, nöö de hai go a sê.

Nöö di u du sô kaa, hën u tuu dou a tela. U libi.

Aki Paulosu dë a Malita.

28 Nöö di u nango te u go dou ku libi a tela ufö u ko sabi taa di paati u naki dë hën de kai Malita.

²Nöö dee sëmbe u di köndë kisi u ku wai, de hoi u bunu, de mbei u sëmbe. Fa di tjuba ta kai ta fon u dë u ta kötö, hën de zunta faja da u, u ta këndë. ³Paulosu seei ta pii udu ta tja ko zunta faja. Te wan pisi hën di faja kendi wan sindeki a di udu dendu, hën a kumutu ko njan mën a maun gaa peka gingin.

⁴Hën di dee sëmbe u di köndë si di sindeki pekapeka nëen maun, hën de taa: "Wë di sëmbe di sindeki njan peka nëen maun aki, goonliba si taa an dë fa a libi möön e. Biga de singi a ze kumutu, an dëdë, nöö hën di sindeki njan mën. Wë nöö di sëmbe dë musu dë wan hogisonima." Sô de taki.

⁵Hën Paulosu sakwi di sindeki vau puu tuwë a faja. Fa a njan mën dë seei, töku na wan soni du ën.

⁶Di juu dë, dee sëmbe dë pii ta luku. Biga de ta mën taa ka a njan mën tjika dë, nöö te wan pisi maun fëen o soi ee nasö a tombi kai dëdë. Hën de luku ën te de wei, soni seei an du ën möönsö. Hën de bia pakisei taa: "Wë di sëmbe dë, a musu u dë wan gadu. Biga di sindeki aki an sa njan sëmbe sô, nöö a fika ku libi."

⁷Nöö di hedima fu di paati dë hën de kai Pubiisi. Nöö a abi wan gaan pisi u di

köndë zuntu ka di sindeki njan Paulosu dë. Nöö hën a tja u go nëen. Hën a sölugu u bunu hoi u seei dii daka longi.

⁸Nöö di tata u di hedima bi dë suwak-isuwaki. Fëbë ku bëë dë ku ën te na soni. Nöö hën Paulosu go nëen go begi dëen te a kaba, hën a nama maun nëen. Hën di tata bëtë gbege. A ko bunu.

⁹Nöö di dee sëmbe ta libi a di paati jei sô, hën de go piki hii dee sikima u de a hii dee köndëköndë u di paati, hën de tuu ko a u ko suku heepi nöö hën de tuu fia ko bunu. ¹⁰Hën de bigi u a sëmëni fasi seei. Tefa di daka woo kumutu dë, hën de buta dee soni u a' fanöudu a boto da u.

¹¹Nöö u bi a' dii liba naandë. Nöö di woo go, hën u tei wan boto fu Alekesania de kai "De Tumii u Liba". A bi sai dë ta luku fu di kötö wei musu pasa. Hën u subi nëen wai buta a mindi.

Aki Paulosu go dou a Loomë.

¹²Nöö di u kumutu a Malita hën u go nama a wan köndë de kai Silakuse. Nöö u hoi dii daka dë, ¹³hën u kumutu. Hën u waka langalanga a di ze bandja. Hën u go nama a di köndë de kai Legiun. Do-booko fëen, hën wan ventu kumutu a u baka ta ko, nöö hën u kumutu ku ën. Hën di dobooko hën u nama a Puteoli.

¹⁴Nöö di u ko nama a Puteoli, hën u ko si wanlô biibima u Masa Jesosi dë, hën de begi u fuu tan ku de sëbën daka. Hën u tan tefa di sëbën daka dou, hën u kumutu dë go dou a Loomë.

¹⁵Wë nöö di u bi ta waka a futu fuu go dou a Loomë, nöö hën dee sëmbe u Masa Jesosi fu ala jei taa sô u ta ko. Hën de kai a pasi waka ko miti u. Hafu u de waka te dou a di wojowojo fu di gaan pasi de kai Apii. Hafu u de fika a di kamian de kai Dii Wakama Wosu ta luku u.

Nöö di Paulosu si taa sô de du, nöö hën a dëen taanga. Hën a da Masa Gadu tangi

fu di piizii de mbei ku ën dë. Wë da sö di waka fuu waka bifö u dou a Loomë.

¹⁶Nöö di u go dou a Loomë, hën de da Paulosu pasi fëen wanwan sa libi, ma a abi wan sodati ta watji ën.

**Aki Paulosu ta fan ku dee
Dju sëmbë a Loomë.**

¹⁷Nöö baka dii daka fëen fu di a dou, hën a kai dee hedima u Dju dee dë a Loomë taa be de ko nëen be a fan ku de. Nöö di de ko dou, hën a fan ku de taa: “Dee Isaëli sëmbë u mi aki, a Jelusalen wë mi kumutu. Ma fa mi dë buibui aki seei, ma na dee wëti u dee gaan sëmbë fuu mi poi e. Ma du hogi ku dee otowan fuu fu Isaëli tu, ma tökuseei de wë kisi mi a Jelusalen ala tja go da dee Loomë lanti fu ala.

¹⁸“Nöö di dee lanti hedima ko öndösuku mi libi luku tefa de kaba, de an si föutu a mi seei möönsö fu de musu kii mi, nöö hën de kë puu mi a dunguwosu. ¹⁹Ma nöö dee Dju sëmbë an kë piki. Nöö di ma si na wan oto baaku möönsö, hën mi taa mi kë ko a di Gaan Könu aki faa kuutu da mi. Ma fa mi ko aki seei, an dë taa mi kë tja kaagi u dee sëmbë fuu u Isaëli ko da di Könu e.

²⁰“Hën mbei mi kai unu fu mi fan ku unu, fuun saandi da di soni mbei mi dë buibui aki. Fu di mi ta biibi taa di Heepima u Isaëli di u bi ta mëni faa ko nöö a ko kaa, fëen hedi mbei mi dë söötösöötö ku di këti aki.”

²¹Nöö di dee Isaëli sëmbë jei sö, hën de toona piki ën taa: “Wë nöö dee Isaëli sëmbë fuu a Judea ala an sikifi soni fii a pampia manda da u aki möönsö e. Na wan u dee sëmbë fuu dee kumutu ala tja kaagi fii ko da u aki tu.

²²“Ma nöö ee joo fan ku u a di soni di i, Paulosu, ta biibi, nöö fan ku u boo jei. Wë biga wan soni fu di biibi fii nöö u ta jei nöömö taa a hii kamian ka i ta taki a

di njunjun biibi dë liba kaa, nöö a ta tja fia. Nöö u kë sabi soni fëen finifini e.”

²³Di de fan sö kaa, nöö hën de buta daka. Tefa di daka dou, nöö hën de ko a Paulosu te a hia nëen wosu. Hën a ta fan ku de wan hii daka fu tefa sapate, ta leti de fa Masa Gadu ko ta tii libisëmbë a wan hii njunjun fasi. Nöö fa a ta fan dë, a ta tei Gadu buku ta lesi dee soni Mosesi ku dee fesiten tjabukama u Masa Gadu bi sikifi, ta puu da de. A ta biinga ku de nöömö fu de musu biibi taa dee soni de bi sikifi buta dë, soni u Masa Jesosi wë de bi ta taki nöö awaa de ko pasa.

²⁴Nöö fa a ta fan ku de dë, de jei di fan. So u de piki taa tuu. Ma nöö so u de an kë tei ën seei.

²⁵Te wan pisi hën de hopo u de go. Hën Paulosu fan ku de wan pasi möön ufö de go taa: “Di Akaa u Masa Gadu bi abi leti e, di a bi ko a di tjabukama fëen de kai Jesaaja liba. Biga a fan ku dee gaan sëmbë fuunu taa:

²⁶Go fan ku dee Isaëli sëmbë aki taa:

‘Woon ta haika soni nöömö ma wan o ta fusutan.

Woon ta luku soni nöömö ma wan o ta si soni möönsö.’

²⁷Biga dee sëmbë dee i si u ta fan ku de aki,

de a’ taanga hati te de an sa bia pakisei möönsö.

De a’ taangajesi poi.

De tapa de wojo seei u de an si soni.

Ee de an bi tapa wojo,

nöö de bi o si soni ku de wojo,

nöö de bi o jei soni ku de jesi,

de bi o a’ fusutan a de hedi dendu,

nöö de bi o bia ko a mi.

Nöö mi bi sa kula de.

Ma de an kë.

²⁸Sö Gadu bi fan ku dee gaan sëmbë fuunu, nöö mi kë mbei un sabi taa sö un dë te tide eti.

“Wë nöö di wan ta kë piki di buka u Masa Gadu aki faa heepi unu, nöö mi

taki da unu taa a ta manda di Buka go da dee sɛmbɛ dee na Isaɛli e, nɔɔ de o piki.”

[²⁹Di Paulosu fan sɔ tefa a kaba, hɛn dee Dju sɛmbɛ kumutu dɛ. Nɔɔ fa de nango dɛ, hɛn de ta fia wan gaan fia nango fu di fan a fan ku de dɛ hedi.]

³⁰Baka u di dɛ, hɛn Paulosu libi a di wosu hii tu jaa longi, ta paka di wosu

hɛnseei. Nɔɔ a ta kisi hii dee sɛmbɛ dee ta ko nɛɛn tuu ku wai. ³¹A ta konda nɔɔmɔ fa Masa Gadu tja wan njunjun tii ko, nɔɔ a ta lei dee sɛmbɛ ta ko nɛɛn dɛ dee soni u Masa Jesosi Keesitu nɔɔmɔ. An ta fɛɛɛ seei u taki de. Nɔɔ sɛmbɛ an ta tapɛɛn tu fu an taki de.

A kaba.

Di biifi Paulosu manda da dee biibima u Loomë

Wan wöutu a fesi.

Söö. Wë di pisi u Gadu Buku aki sô, nöö di tjabukama u Masa Jesosi de kai Paulosu hën sikifi ën manda da wanlô biibima u Masa Jesosi a di kôndë de kai Loomë. Nöö fa a sikifi ën da de dë, nëën bi tja de ko a biibi e. Ma a buta taa a kë mbei wan lëisi faa go haika dee sëmbe u Loomë naandë. Nöö hën mbei a sikifi di biifi aki da de u de sabi ambë dëën, ku andi da di buka di a ta konda.

Nöö a di biifi aki, Paulosu ta lei gbegedee seei dee soni ku dee soni dee dë a di Buka u Masa Jesosi dendu. Nöö di mama sondi a taki a di biifi dë taa: Libi u teego fii fendi, nöö an dë sondi di wan sëmbe sa kisi ku ën seei kaakiti möönsö. Ma Gadu hën ta da u ën ku ën bunuhati te u nama ku Masa Jesosi.

Nöö Paulosu ta taki a sëmëni oto soni liba tu, a di biifi aki dendu. A ta lei fa hii sëmbe dë a wogi du basu, nöö de tuu o kisi sitaafu a Gadu ee na de biibi a Masa Jesosi liba. Hën tö sa mbei i ko limbo a Gadu wojo. Hën a toona ta lei fa di Akaa u Gadu tö nöö sa puu wan sëmbe fu an musu libi hogilibi möön.

Nöö a ta lei andi dee wëti u Gadu kë taki, ku fa dee Dju sëmbe ku dee sëmbe an dë Dju tuu dë a dendu u dee sondi Gadu buta faa du. Sëmëni oto soni a lei dee sëmbe u Loomë u de fusutan di Buka möön bunu.

Nöö di a o tapa di biifi, nöö hën a lei fa biibima ku biibima musu ta libi ku deseei makandi, ku fa de musu ta libi ku lanti. Nöö hën a tapa di biifi ku odi apaiti.

Nöö te joo lesi di biifi aki, nöö joo si fa Paulosu bi abi fusutan tjika fu dee soni

Gadu du da u a Masa Jesosi. Nöö i seei o ko abi möön bunu fusutan u de tu.

Aki di pampia seti.

1 Wë dee sëmbe u Loomë dë, mi ta manda gaan odi da unu. Nöö di sëmbe di ta mbei di biifi aki, nöö mi da Paulosu, wan futuboi u Jesosi Keesitu di hënseei kai buta apaiti fasi taa mi musu dë wan tjabukama fëën ta konda di Bunu Buka u Gadu da sëmbe.

²Nöö di Buka mi ta konda aki sô, nöö Gadu bi paamusi ën gaanduwe a fesi e. Biga a bi taki ën da dee fesiten tjabukama fëën, nöö hën de sikifi ën buta a di Buku fëën. ³Nöö di Buka aki, a nama a di Mii fëën de kai Jesosi Keesitu, di dë di Masa fuu.

Fa Jesosi sai dë, dee sëmbe, a libisëmbe fasi nöö a bi dë di bakamii fu Könu Dafiti, ⁴ma nöö te i luku ën te i kaba, nöö i ta si gbegedee taa Gaangadu Mii seei di dë. Biga libi fëën bi dë limbolimbo söndö föutu, ufö a weki baka a dëdë a wan kaakiti fasi. Sö di Akaa u Gadu bi dë nëën tjika.

⁵Nöö di Mii u Gadu di u ta taki aki, hën wë libi ku u ku ën bunuhati. Hën a da u di wooko fuu sa ta tja di Buka fëën ta paaja da dee peipei sëmbe u goonliba, be de sa biibi ën nöö de o sa piki ën buka. ⁶Nöö un dee biibima u Loomë seei dë a dendu tu e, u dee sëmbe dee Gadu kai fuun ko dë sëmbe u Jesosi Keesitu. ⁷Nöö hën i si mi ta mbei di biifi aki da unu.

Masa Gadu lobi unu e, dee sëmbe. A kai unu fuun ko dë apaiti sëmbe dëën. Nöö mi ta manda gaan odi da unu taa u Tata Masa Gaangadu ku Masa Jesosi Keesitu tuu musu ta tja unu ku de bunuhati. De musu da unu böö.

Aki Paulosu taki di fa a kë go haika dee biibima u Loomë tjika.

⁸Wë nöö a di fosu kamian nöö mi ta da di Gadu fuu di mi ta dini aki tangi da

unu tuu a Jesosi Keesitu në. Biga de tei di fa un ta biibi ën naandë tja go paaja a hii kamian. ⁹Nöö fa mi ta dini ën ku hii mi hati ta konda di Bunu Buka fëen Mii aki, nöö hënseei dë kotoigima u mi e. A sabi taa ma ta fëëkëtë unu a di begi u mi möönsö. Hiniwanten mi ta mëni unu. ¹⁰Nöö mi ta begi ën nöömö, a kandë mi sa feni pasi fu mi dou a unu ala awaa, ee Gadu kë. ¹¹Biga wë mi hangì u si unu gaanfa seei, dee sëmbe, u mi musu tja wan soni u di Akaa u Gadu ko paati ku unu, be di biibi fuunu ko möön taanga.

¹²Boo taki ën sö taa mi kë fu mi ku unu tuu musu miti fuu da u seei taanga, fa u ta biibi Gadu makandi aki. ¹³Tuu e, dee sëmbe, mi kë mbei un ko sabi taa sëmëni pasi mi buta kaa fu mi sa ko a unu. Mi kë ko wini sëmbe a unu mindi naandë da Gadu, leti kumafa mi bi wini sëmbe a sëmëni u dee köndë ka dee sëmbe na Dju ta libi, ka mi bi ta waka. Ma nöö hën mi ta biinga te tide, soni ta tapa mi nöömö.

¹⁴Fa mi ta konda di Buka u Masa Jesosi aki, dee sëmbe, nöö mi musu u kondëen da hii sëmbe e, dee sëmbe dee kisi lei ku dee an kisi lei wan bëtë, dee sëmbe dee ta fusutan soni bunu ku dee sëmbe dee an ta fusutan soni wan bëtë, de tuu mi musu ta konda di Buka da. ¹⁵Hën mbei mi kë ko a unu a Loomë ala, be mi kondëen ala tu.

¹⁶Nöö fa mi ta konda di Bunu Buka u [Masa Jesosi], Keesitu aki, nöö sen an ta kisi mi dëen wan pikiwan seei. Kwetik-weti. Biga mi sabi taa hën ta tja di kaakiti u Gadu ko da hii dee sëmbe dee ta biibi ën fu de feni di heepi u Gadu, u de an lasi go kaba a sösö.

Nöö di Buka aki sö, fosufosu a bi dë fuu dee Dju sëmbe, ma fa u dë aki a ko dë da hii sëmbe tuu. ¹⁷Hën ta lei u di fasi fuu sa ko bumbuu a Gadu wojo. Nöö di fasi u ta taki aki, a Gadu a kumutu. Nöö ku biibi a ta seti, nöö ku biibi nöö a

nango dou tu, leti kumafa de sikifi a di Buku u Gadu taa:

Di sëmbe di dë bumbuu a Gadu wojo, hën ta libi ku biibi nöömö nango.

Aki ta lei fa Gadu hati boonu ku dee sëmbe dee na a' bisi ku ën.

¹⁸Dee sëmbe o, di hatiboonu u Masa Gaangadu a liba ala ta kai a so sëmbe liba kaa e, biga de an ta mëni Gadu seei. Fa de sai u de dë, nöö de ta biinga u tapa dee soni dee dë leti, fu di de kë libi di takuhatilibi u de go dou. ¹⁹Wë biga ee fu de sabi soni u Gadu nöö de sa sabi ën o. Gadu seei wë mbei de sa sabi ën limbolimbo. ²⁰Biga fa Gadu sai dë, ja sa si ën ku wojo e. Ma te i luku dee wooko fëen te i kaba, nöö i sa si di kaakiti fëen di dë u teego, ku di Gadu fasi fëen di a abi. Biga fu sensi di a mbei goonliba, dee soni dee a bi mbei dë limbolimbo u hii sëmbe sa si, hën mbei na wan sëmbe sa puu ën seei taa an bi sa sabi ën.

²¹Ma hii fa dee lö sëmbe dee u bi taki dë sabi Gadu seei, ma nöö de an ta lesipeki ën ta dëen di hei di a abi taa a dë Gadu. Na tangi seei de ta dëen. Nöö fëen mbei de ko ta pakisei sösö soni, hati u de ta mëni wisiwasi te de an abi bumbuu fusutan möön. ²²Hii fa de ta mbei taa de köni seei, ma di soni dë mbei de toon gaan wisiwasima. ²³Biga de tei di waiti u di Gadu fuu di an ta dëdë möönsö hën de tuwë go a kapëë. Nöö hën de bia mbei pindi u dee soni dee sa poi kaba a sösö buta nëen kamian, kuma libisëmbe, kuma fou, mbeti, ku dee soni dee ta hai ku bëë a goon. Dee lö soni dë de go pii tja ko ta dini a Masa Gadu kamian.

²⁴Nöö fa de du ën tjika dë, nöö hën mbei Gadu disa de be de go du andi de kë ku dee hogihatilibi u de, tee nöö fa u dë aki de ko ta du dee soni dee na fiti libisëmbe u de du ku deseei a di së u manu ku mujëë soni. De ta poi deseei sinkii ta kaba a sösö. ²⁵De tuwë dee leti soni u

Gadu tuu fiaa a kapëë go tei ganjangan-
jan soni. Ka u de ta dini Masa Gaangadu
di mbei hii soni u mundu, nöö hën de tei
dee soni dee a mbei buta ta begi nëën
kamian. De disa di bumbuu Gadu dë di u
musu ta begi ta gafa nango nöömö söndö
kaba. A tan sö.

²⁶ Nöö hën mbei Gadu disa de tu, be
de libi söndö sen kumafa de ta hanga a
de hati, tee nöö dee mujëë seei an ta libi
a di fa Gadu buta u de ta libi ku womi
möön. De bia ko ta du soni dee na fiti fu
libisëmbë musu du. ²⁷ Söseei dee womi
tu, de disa fa Gadu buta de u de libi ku
mujëë, nöö hën de ko ta kë de na de.
Hën dee lö gihi dë ko dë kendikendi a de
hati tee de go ta libi fanafiti ku de seepi
kuma manu ku mujëë. Nöö hën wë i si
taa de ko feni di sitaafu ta tja di fiti di lö
takulibi di de ta libi naandë.

²⁸ Fa dee sëmbë sai u de dë, dee soni u
Gadu de bi sabi naandë, hën de feni taa
an dë fanöudu u de hoi de a de pakisei
möön. Nöö fëen mbei Gadu disa de, be
de du dee poipoi soni de ta pakisei dë go
dou, be de ta du dee soni möönmöön dee
na fiti fu libisëmbë du. ²⁹ Nöö hën hati u
de ko fuu ku hii sootu pei hogifasi. Fa de
sai u de dë, söso hogihati ku langahati
de ta abi. De aan toobi ku na wan wëti a
dee hogi de ta du. De ta haun, de ta kii
sëmbë, de lo' feti, de ta ganjan sëmbë, de
a' hogihati u otowan, de ta tja sëmbë go
sei, ³⁰ de ta guunjan sëmbë a baka. Fa
de sai dë, de ta buuse Gadu seei, de ta
saanti sëmbë ta wisiwasi otowan, de abi
gaan fasi ta njan buka. De ta boi köni seei
unfa de sa du hogi nango nöömö. De an
ta piki mama ku tata buka möönsö. ³¹ Fa
dee lö sëmbë sai u de dë, de aan bumbuu
fusutan möön e. Ja sa futoou de a na wan
soni. De aan tjalihati möön, nöö de an ta
saa sëmbë möön tu.

³² Nöö hii fa de sabi taa Gadu a' leti
di a buta taa dee sëmbë dee ta du dee
lö soni naandë musu dëdë paati ku ën fu

nöömö, ma nöö de aan toobi. De ta du
sö nango nöömö. Nöö na di dë nöö, ma
de ta da oto sëmbë taanga u de du sö tu.
Sö dee sëmbë dë hogi tjika e.

Aki ta lei fa Gadu o kuutu

a wan leti fasi.

2 Wë nöö a kandë kumafa un jei dee
soni u taki dë, nöö un ta kuutu a dee
sëmbë liba dee ta libi sö. Ma mi kë un
sabi taa fa un ta kuutu dee oto sëmbë
dë, ma nöö unu seei un ta kuutu tu e, dee
sëmbë. Na wan fuunu sa puu hënseei a
dendu, biga hii unu tuu ta du dee lö wogi
naandë tu. ² Nöö u sabi taa Gadu abi leti
te a ta kuutu a dee sëmbë liba dee ta libi
a dee lö fasi dë. Na sö nö? ³ Ma nöö fa i
ta suku u kuutu dee oto sëmbë dë, nöö i
seei ja dë wan libisëmbë ta du dee soni
dë tu nö? Nöö unfa i pakisei? I mëni taa
di kuutu u Gadu an o kai a i liba tu nö?
A o kai a i liba e! ⁴ Fëen mbei ja musu
hei i seei fu di Gadu ta libi bunu ku i sö.
Biga fa a abi gaan pasensi ku taihati da
i dë, nöö a kë fu hati fii musu bia, fëen
mbei a ta libi bunu ku i sö te kisi fa u dë
aki.

⁵ Ma nöö fa i si i ta mbei taangajesi
da Gadu naandë, hati fii an kë bia, ma
i saandi i ta du ö? I ta pii di hatiboonu
u Gadu buta dë faa musu kai a i liba
a di daka di Gadu buta faa kuutu li-
bisëmbë. Nöö a di daka dë, a o ko a
limbo gbegedee fa Gadu ta kuutu leti
tjika. ⁶ Biga a di juu dë, nöö a o paka
hiniwan sëmbë a di sondi di a bi du.
⁷ Dee sëmbë dee bi ta libi bunu nöömö
fu de feni gafa a Gadu ku di hei di a abi
u da de, dee an bi kë dëdë, nöö dee lö
sëmbë dë Gadu o da de libi fu teego. ⁸ Ma
nöö dee sëmbë dee ta suku soni da de-
seei nöö, de aan bisi ku dee leti soni u
Gadu möönsö, de ta waka a hogilibi baka
nöömö, nöö a dee sëmbë naandë liba di
hatiboonu u Gadu o ko e. ⁹ Nöö fa i si

dee sëmbe sai dë, nöö toobi ku fuka o miti hiniwan u de, ee i dë Dju sëmbe, ee ja dë Dju sëmbe.

¹⁰Ma ee wan sëmbe i ta libi bunu a Gadu wojo, nöö joo feni gafa a Gadu e, ku nēbai, ku kötöhati, ee i dë Dju, ee ja dë Dju. ¹¹Biga fa Masa Gadu sai dë, an ta luku ambë da i.

¹²Ma haika e, dee sëmbe. Ee wan sëmbe i ta du hogi ma ja sabi dee wëti u Gadu dee a bi da u dee Dju, nöö Gadu an o kuutu i ku dee lö wëti dë e. Ma seei joo kisi sitaafu, biga hogi i du. Ma ee wan sëmbe i sabi dee wëti ma jetiseei i ta du hogi, nöö ku dee wëti dë seei a o kuutu i da sitaafu. ¹³Biga an dë taa te i jei dee wëti nöö Gadu o luku i u bumbuu sëmbe nëen wojo e, ma te i piki de ufö.

¹⁴Dee sëmbe o, fa i si dee oto sëmbe dee na dë Dju sai dë, de an sabi dee wëti dee Gadu da u Dju sëmbe e. Ma te i luku de te i kaba, nöö so juu i ta si kuma de ta libi leti kuma de sabi dee wëti. Hii fa de an abi dee wëti dë seei, ma a dë kuma de ta buta deseei a de basu. ¹⁵Nöö hën mbei i ta si taa dee soni dee wëti ta taki, nöö de tuu dë sikifisikifi a libisëmbe hati kaa. Biga te de ta poi de, nöö hati u de ta fon de. Fa de sai dë, hiniwan u de ta kuutu ku ën seei ta dëen seei leti ee nasö adjabëë, leti kuma a bi sabi dee wëti u Gadu kaa. ¹⁶„Nöö fëen mbei na wan sëmbe o fika söndö Gadu kuutu ën e.” Biga wan daka o ko, nöö Gadu o buta Jesosi Keesitu faa kuutu hii dee tjubitjubi soni tuu dee dë a libisëmbe hati, leti kumafa di Buka di mi ta konda aki ta taki.

Aki ta lei taa aan heepi ee i dë Dju sëmbe ma ja ta hoi dee wëti.

¹⁷Söö. Wë awaa mi o fan ku un dee sëmbe dee ta hopo unu seei naandë fu di un dë Dju hedi. Fa un sai dë, un ta langi a dee wëti dee Masa Gaangadu bi da dee fesiten sëmbe fuu taa de o tja unu go a Gadu. Un taa un dë wan apaiti sëmbe di

Gadu ta luku fëen seei. Sö un sai dë ta njan buka ta taki.

¹⁸Un taa un sabi hii soni Gadu kë kaa, un lei dee wëti fëen tee sabi andi da dee möön bumbuu soni u goonliba. Sö un ta taki.

¹⁹Un taa un sa leti dee sëmbe seei dee an bi sabi soni u Gadu wan daka, be wojo u de ko limbo. Un ta taki taa un sa heepi de, be de kumutu a dungu ko a limbo.

²⁰Un taa ee wan sëmbe aan fusutan, nöö un sa heepi ën be a ko sabi unfä faa musu libi. Un ta lei sëmbe seei kuma unu da mësitë nöö de da miii. Biga unu abi dee wëti dee ta mbei sëmbe ko sabi andi da tuu ku andi da ganjan. Na sö un ta taki nö?

²¹Ma nöö mi hakisi unu e, taa fa un ta lei oto sëmbe dë, un ta lei unu seei tu ö? Fa un ta konda taa sëmbe an musu fufuu, wë nöö unu seepi wë? Wan ta fufuu ö? ²²Un sai dë ta bai sëmbe taa ja musu tei wan mujëë di an dë mujëë fii. Wë nöö unu wë, wan ta du ën nö? Un taa un ta buuse dee pindigadu u dee oto sëmbe, ma nöö mi hakisi unu taa wan ta feni njan a dee pindigadu wosu u de nö? ²³Un si? Fa un ta njan buka naandë ta mbei unu seei hei taa unu abi dee wëti u Gadu, ma nöö wan ta poi de ta söso Gadu nö, dee sëmbe?

²⁴Wan sabi fa di Buku bi taki nö? A taa: “Fu un dee Dju sëmbe i si aki hedi mbei dee oto köndë sëmbe ta kosi Gadu në e.”

²⁵„Dee sëmbe o, fa un dë Dju sëmbe tjika aki, nöö un abi di maaka a unu sinkii kaa taa un dë apaiti sëmbe da Gadu. Na sö nö?” Wë nöö ee un ta hoi dee wëti dee Gadu bi da, nöö di maaka dë abi waiti. Ma nöö ee un ta booko dee wëti fëen nöö di maaka dë an abi wan wojo heepi. Biga di maaka nëen da di gaan soni. Nöö fa i ta booko Gadu wëti dë, nöö i ko dë leti kuma dee sëmbe dee na abi di maaka.

²⁶ Haika e, ee wan sëmbe an abi di maaka u Dju nën sinkii, ma nöo libi fëen ta kai ku dee wëti u Gadu, nöo na Gadu o luku ën apaiti leti kuma a abi di maaka nën sinkii, na sö nö? ²⁷ Nöo di lö sëmbe dë sa kuutu i o. Biga hii fa i abi dee wëti u Gadu sikifisikifi ku di maaka a i sinkii dë tuu seei, ma töku i ta booko dee wëti. ²⁸ Nöo sö wan Dju, an dë wan leti Dju a Gadu wojo e. Nöo sö seei tu di maaka a i sinkii dë, nën da di tuutu maaka di a ta si. Kwetikweti. ²⁹ Biga di sëmbe di dë wan leti Dju a Gadu wojo, nöo hati fëen hën tooka, na sinkii fëen. Nöo fa di hati fëen tooka dë, an dë fu di a abi dee wëti u Gadu sikifisikifi a pampia e, ma fu di di Akaa u Gadu hën du ën wooko nën hati. Nöo sö wan sëmbe an ta feni gafa fëen a libisëmbe e, ma a ta feni ën a Gadu.

Aki ta lei fa Gadu dë u futoou

u nöömö.

3 Wë a kandë fa mi taki dë, nöo so fu-unu dee Dju sëmbe o hakisi taa: “Wë ee a dë sö, nöo un heepi seei a abi ee u dë Dju? Un heepi a abi fa u abi di maaka a u sinkii aki?” ² Aai, wë a abi heepi seei te a hila e. Nöo di fosu wan, hën da a u dee Dju sëmbe maun wë Gadu bi futoou dee wöutu fëen.

³ Ma nöo i abi so Dju sëmbe de an kë biibi Gadu, nöo unfa un pakisei? Fu di de an kë biibi, nöo hën da Gadu disa dee soni a bi taki ö? Sö un pakisei nö? ⁴ Nönö, kwetikweti! Gadu hën a o dë u futoou nöömö. Fa u dë aki, hii sëmbe u goonliba tuu sa ta lëgëdë ta mindi soni u de, ma Gadu hën an o du sö. A o du dee soni dee a taki nöömö.

Wan bi jei fa Dafiti bi taki a di Buku di a fan ku Masa nö? A taa: Joo feni leti a dee fan fii dee i ta fan. Fa de ta kuutu i dë, a bakaten i o wini de nöömö.

Sö a sikifi a di Buku.

⁵ Nöo a kandë wan sëmbe sa taa: “Wë ee di hogilibi fuu ta tja di bunulibi u Gadu ko a döo, nöo unfa a sa kuutu u te u ta du hogi? Naa fuu ta du wogi nango möönmöön nö, be në fëen bai.” Sö wan libisëmbe o fan. ⁶ Ma di lö fan dë, an bunu e. Biga ee sö a dë, nöo hën da Gadu an o sa kuutu a libisëmbe liba möönsö fu dee hogi de ta du.

⁷ A kandë tu wan sëmbe o taa: “Wë mi o ta mindi soni ta lëgëdë, biga hën o ta mbei di fa Gadu an dë mindisonima o ko möön limbo u sëmbe si. Nöo Gadu an o sa kuutu mi tu, biga mi ta heepi ën fu sëmbe sa si fa a bumbuu tjika. ⁸ Un boo ta du hogi nango nöömö, biga a ta tja bunu ko.” Sö wan soni so sëmbe ta mindi da u e, taa sö u ta lei sëmbe. Ma dee sëmbe dee ta fan dee lö soni dë, a fiti u de feni wan gaan sitaafu seei a Gadu e.

Aki ta lei taa hii sëmbe dë

a hogidu basu.

⁹ Wë nöo fa u taki dë taa Gadu bi hei u dee Dju sëmbe, nöo andi u lei a di dë? U dë bumbuu sëmbe möön dee sëmbe an dë Dju nö? Kwetikweti. Biga wë u bi taki kaa taa ee i dë Dju, ee ja dë Dju, ma hii u tuu ta dë a hogidu basu makandi a Gadu wojo. ¹⁰ Hën di soni dë wë de sikifi buta a di Buku u Gadu taa:

Na wan sëmbe dë di ta libi bunu a Gadu wojo e.

Na wan kodo seepi.

¹¹ Na wan sëmbe dë tu di abi fusutan.

Na wan dë di ta suku Gadu.

¹² Hii de tuu fia bia disa Gadu, de ko dë kaba-a-sösöma u mundu.

Na wan sëmbe ta suku u du wan bunu soni möönsö.

Na wan kodo seei.

¹³ Ee i haika di fan u de te i kaba nöo a dë gaan poipoi soni,

leti kuma te i jabi wan baaku ka de bei sēmbē.

Nöö a de tōngō, sōsō ganjan tō nöö dē nēen.

¹⁴ Dee soni de ta puu a de buka ta taki, de dē hogi kuma te sindeki njaan i.

Fa i si de sai dē,

buka dendu u de fuu ku siba ku bita fasi.

¹⁵ Hiniwanten de ta dē setiseti u de kule go kii sēmbē.

¹⁶ Hii ka de ta waka,

soni nöö de ta poi ta tja fuka ko da sēmbē.

¹⁷ Nöö di soni de kai fii ku sēmbē, de an sabi en seei.

¹⁸ Di fa libisēmbē musu fēēē Gadu, de an saandi de kai sō.

Sö di Buku taki e, dee sēmbē.

¹⁹ Ma nöö fa di Buku u Gadu ta taki dē, nöö ambē a ta taki tuwē da? Na u dee Dju sēmbē nö? U wē a ta taki e. Biga u sabi taa u dee sēmbē dee dē a dee wēti u Dju basu, nöö u di Buku sikifi da. Wa sa puu u seei a dendu.

Ma na u dee Dju sēmbē nöö Gadu o kuutu e. Ma hii sēmbē u goonliba tuu o hai ko a Gadu makandi faa kuutu de. Nöö fa woo dē a di kuutu dē, na wan sēmbē seei o feni soni u piki. U tuu o kabuka pii. ²⁰ Biga na wan sēmbē sa hoi wēti te nöö a ko bumbuu sēmbē a Gadu wojo möönsō e. Nöö boiti u di dē, na u di soni dē hedi tu mbei Gadu da u dee wēti, ma a da u de faa lei u fa u dē hogi tjika. Nöö sō e.

Aki ta lei fa i sa ko bunu

a Gadu wojo.

²¹ Ma nöö fa u dē aki, dee sēmbē, awaa ufō a ko a döō di fa Gadu bi buta fu libisēmbē sa ko bunu nēen wojo. Nöö ee i bi lesi dee buku u Mosesi ka a sikifi dee wēti buta, ku dee soni dee oto tjabukama u Gadu bi sikifi tu, nöö i bi o si taa de bi taki soni u di fasi aki gaanduwe kaa.

²² Nöö di fasi fa i sa ko bunu a Gadu wojo di u ta taki aki, na a wēti a nama e, ma a nama a biibi. Biga Gadu buta taa hiniwan sēmbē di ta biibi a Jesosi Keesitu liba, nöö a ko bumbuu sēmbē a Gadu wojo kaa, ²³ ee i dē Dju, ee ja dē Dju. Aan toobi un pei sēmbē i dē.

²³ Haika e, dee sēmbē. Hii libisēmbē tuu du hogi a Gadu wojo. Na wan kodo seei kumutu a dendu. Di fa a mbei u fuu dē waiti kuma hēn, nöö u tuu misi en. ²⁴ Ma nöö fa u dē aki, u tuu Gadu du wan gaan soni da, kuma wan kado di a da u waiwai ku en bunuhati. Biga a mbei u tuu sa ko bunu nēen wojo fu di Jesosi Keesitu dēdē paka faa puu u a hogi basu. ²⁵ Masa Jesosi hēn wē Gadu bi da e, kuma wan paima a paka fu tja u ko bunu ku en. Nöö ee wan sēmbē i ta buta biibi a di fa a dēdē tuwēen buuu da u dē, nöö ii ko bunu a Gadu wojo e.

Nöö fa u ta taki en aki, dee sēmbē, nöö di soni mbei Gadu buta Masa Jesosi faa paka paima da u, faa lei u taa a dē wan leti kuutuma. Biga a bi dē sō kuma Gadu an bi a' leti, biga an bi ta sitaafu sēmbē u dee hogi de bi ta du. A bi ta hoi pasensi ku de ta tai hati ku de te kisi fa u dē aki. ²⁶ Ma nöö a di ten aki nöö a ko lei u taa a dē wan leti kuutuma. Biga a mbei Masa Jesosi dēdē da u. Nöö a di fasi dē a lei u taa sō a ta du soni ku leti tjika, nöö sō a sa mbei sēmbē ko bumbuu nēen wojo tu, ee i ko biibi a Masa Jesosi.

²⁷ Wē nöö fa u jei dee soni te u kaba aki, dee sēmbē, nöö u sa njan buka möön nö? Kwetikweti! Faandi mbei? Wē biga u si gbelin taa di ko bunu ku Gadu an nama seei a di fa i ta hoi wēti. Nönö. Ma a biibi nöö a nama. ²⁸ Mi taki e, dee sēmbē, ee wan sēmbē i kē ko bunu a Gadu wojo, nöö be i biibi nöö. A di fa dē nöö Gadu o luku i u bumbuu sēmbē, na te i ta hoi wēti ufō.

²⁹ Wē nöö mi hakisi e, taa Masa Gadu dē fuu Dju sēmbē wanwan nöö nö? An

dë Gadu u dee oto fölukulu tu ö? Wë aai, a dë Gadu u de tu, ³⁰ biga hën wanwan tö nöö da Gadu u mundu. Nöö hën ta mbei u dee sëmbe dee abi di maaka u Dju a u sinkii, ku dee sëmbe dee na abi di maaka tuu, sa ko bumbuu sëmbe nëen wojo. Ma nöö a o luku ee i ta biibi ufö, biga ku di wan seei biibi nöö a ta tei u tuu.

³¹ Wë nöö a kandë i sa taki taa: “Wë nöö di a dë sö kaa, nöö nëen da u tuwë dee wëti a kapëë nö?” Na mëni sö e, dee sëmbe. Biga fa i si u ko ta biibi aki, nöö awaa ufö u ta hoi dee wëti u Gadu awaa.

Aki ta lei fa Abahamu ko bunu

a Gadu wojo.

4 Wë dee sëmbe, fa u ta taki di soni aki, nöö un boo luku andi pasa ku di gaan sëmbe fuu dee Dju de kai Abahamu. ² Abahamu bi ko wan bumbuu sëmbe a Gadu wojo e. Nöö ee soni a bi du mbei a ko sö, nöö a bi sa njan buka, na sö nö? Ma nöö u sabi taa na wan sëmbe sa njan buka a Gadu fesi e.

³ Ma nöö unfu di Buku u Gadu taki? A taa:

Abahamu bi biibi Gadu.

Hën mbei Gadu luku ën kuma wan bumbuu sëmbe nëen wojo.

I si?

⁴ Wë nöö sö a dë e. Ee wan sëmbe du wan soni te a kaba, nöö an dë gaan soni te de pakëen. Biga wooko nöö a wooko ën. ⁵ Ma ee wan sëmbe na soni a du, ma biibi nöö a biibi Gadu taa a ta kai dee takulibima fu de ko bumbuu sëmbe nëen wojo, nöö di sëmbe dë hën Gadu ta tei u bumbuu sëmbe e, fu di biibi fëen hedi. ⁶ Nöö Dafiti seei bi taki u dee lö sëmbe dë, dee Gadu ta luku u bumbuu sëmbe ma na u dee du u de hedi. A taki u di kölöku di de kisi. Biga a taa:

⁷ Kölöku u dee sëmbe dee Gadu puu a bëë

u di fa de bi poi ën wëti.

Kölöku u de di Gadu an ta si dee hogi de bi du möön e.

⁸ Hën a toona taki möön taa:

Kölöku u di sëmbe di Gadu an o mbei a paka u dee hogi dee a du möön.

Sö Dafiti bi taki e.

⁹ Wë nöö di kölöku dee sëmbe naki naandë, nöö unfu i mëni? A dë u dee sëmbe wanwan dee abi di Dju maaka a de sinkii ö? An dë u dee oto fölukulu tu nö? Aai e, a dë u de tuu. Biga wë u bi taki kaa taa fu di Abahamu biibi hën mbei Gadu tei ën fu wan bumbuu sëmbe nëen wojo.

¹⁰ Ma nöö na un ten Gadu bi tei ën sö? A baka u di a kisi di maaka, naa bifö a kisi ën? Wë bifö a kisi ën e! ¹¹ Nöö hën a kisi di maaka, nöö di maaka hën ta lei taa ufö a kisi ën seei Gadu bi tei ën kaa fu di a biibi ën hedi.

Nöö sö i si taa Abahamu ko dë gaan sëmbe fuu na akaa fasi, biga u ko ta waka nëen baka a di fa a bi ta biibi. Ee ja abi di maaka u Dju a i sinkii seei ma i ta waka a Abahamu baka ta biibi Gadu, nöö Abahamu ko gaan sëmbe fii kaa. Nöö Gadu ta tei i u bumbuu sëmbe nëen wojo. ¹² Nöö fa u taki dë, Abahamu dë gaan avo tuu u dee sëmbe dee abi di maaka, ma töku na de tuu e, ma dee ta waka nëen baka ta biibi Gadu leti kumafa hënseei bi ta biibi bifö a kisi di maaka naandë.

¹³ Wë u sabi taa Gadu bi paamusi Abahamu ku dee böngö fëen wan soni taa de o feni di goonliba a de maun a bakaten. Nöö di paamusi naandë, Abahamu an kisi ën fu di a bi hoi wëti e, ma a kisi ën fu di a biibi Gadu hën Gadu tei ën u bumbuu sëmbe. Hën mbei a paamusi ën sö wan gaan soni.

¹⁴ Wë nöö ee a bi dë sö taa di gaan bunu dë sëmbe sa feni ën fu di de ta hoi wëti hedi, nöö hën da biibi aan heepi e. Nöö söseei di paamusi Abahamu bi kisi a Gadu dë an bi sa dë wan wojo soni tu, ee wëti i bi musu hoi ufö i feni ën. Ma

na sô a dë e, dee sëmbe. Wëti an sa tja di lö bunu dë ko. ¹⁵Ma i saandi wëti ta tja ko nò? Sitaafu wë a ta tja e. Biga ka wëti an dë nöö sëmbe an ta feni ën poi faa tja sitaafu ko da de. Ma ka a dë, nöö naandë sëmbe ta poi ën nöö i kisi sitaafu.

¹⁶Nöö fëen mbei ee Gadu paamusi i wan soni, nöö an o da i ën fu di i ta hoi wëti e. Ma fu di i ta biibi, hën mbei joo feni ën. Di bunuhati u Gadu hën nöö sa mbei di paamusi fëen ko tuu. Nöö di paamusi u Gadu di u taki dë, a dë sitampusitampu da hii u dee böngö u Abahamu tuu fu di u ta biibi Gadu, ee i dë Dju ee ja dë Dju. Biga Abahamu da di gaan sëmbe fuu tuu.

¹⁷A dë leti kumafa Gadu bi taki da Abahamu a di Buku. A taa: Mi tei i buta fii ko dë di gaan sëmbe fu hia föluku.

Sö wë Gadu bi taki da Abahamu. Nöö sö wan fasi i si taa Gadu ta luku u kuma böngö u Abahamu. Fa Abahamu bi biibi tjika dë, a bi sabi taa Gadu hën ta weki dëdë sëmbe seei toona da de libi baka, hën ta si dee soni dee an dë u si leti kuma de dë kaa.

¹⁸Nöö fa Abahamu bi ta biibi Gadu dë, a bi ta pakisei di soni di Gadu bi paamusi ën taa a o ko di gaan sëmbe u hia föluku. Ma an bi dë faa mëni sö wan soni seei, biga di ten faa pai miii bi pasa gaanduwe kaa. Ma fu di Gadu hën bi paamusi ën taa dee böngö fëen o ko hia kuma dee teeja dë a liba, hën mbei a fika dë ta mëni ën nöömö.

¹⁹Nöö di juu di Gadu bi paamusi ën di soni dë, nöö Abahamu bi ko gaandi seei kaa tee a fika piki a tapa höndö jaa, nöö hën mujëë Sala tu ko gaandi tee bëë fëen bi tapa. Na wan u de bi dë a di fa u pai miii möön e. ²⁰Ma nöö Abahamu an luku di dë. An bi pakisei seei taa dee soni dee Gadu paamusi ën dë an sa pasa. Ma a ta biibi Gadu nöö. Nöö fa a ta biibi nango dë, nöö di biibi fëen ko gington te

a ta wai ku Gadu seei, ²¹taa a abi kaakiti tjika faa du leti kumafa a bi paamusi ën dë. Biibi nöö a biibi sö. ²²Nöö hën di soni dë wë mbei de sikifi fëen a di Buku u Gadu taa Gadu bi tei ën u bumbuu sëmbe nëen wojo.

²³Ma nöö fa de sikifi ën dë, na u Abahamu wanwan hedi mbei de sikifi ën e, dee sëmbe, ²⁴ma fuu hedi tu. Biga u ta biibi Masa Gadu taa a bi weki Jesosi u Masa a dëdë tuu, nöö fëen mbei u seei ko dë bumbuu sëmbe nëen wojo tu. ²⁵Fa Gadu buta Masa Jesosi a dee sëmbe maun de kii ën dë, nöö hën da di paima a paka fu dee hogi du fuu. Nöö di i si taa Gadu toona weki ën baka, nöö hën da a tei di paima, nöö a ta luku u kuma u dë söndö föutu awaa e, dee sëmbe.

Aki ta lei andi u kisi

a Masa Jesosi.

5 Wë kumafa u taki dë, dee sëmbe, u ku Gadu ko fii awaa e. Nöö di soni mbei, fu di u biibi ën hedi hën u ko bumbuu sëmbe nëen wojo. Jesosi Keesitu u Masa, hën wë i si heepi u sö e. ²Hën jabi di pasi da u fuu dë a di kamian ka i si u dë aki. Biga fa u ta biibi ën aki, hën mbei i si Gadu ta libi ku u ku ën bunuhati. Nöö u ko ta wai seei fu di u sabi taa woo feni di waiti u Gadu nöömö di Gadu bi kë fuu feni.

³Ma nöö na di dë nöö u ta wai da e, ma u ta wai tu da dee sitaafu dee u ta tja. Biga u sabi taa sitaafu ta heepi u fuu abi degihati. ⁴Nöö te u abi degihati, nöö woo ko möön bumbuu sëmbe. Nöö te u dë bumbuu sëmbe kaa, nöö wa o dë pantapanta, biga woo ta biibi nöömö taa Gadu o du kumafa a bi taki.

⁵Nöö an o dë fuu panta möönsö e, dee sëmbe, taa di fa u ta biibi ën o dë u söso. Biga u sabi fa Gadu lobi u tjika. Di Akaa fëen di i si a manda ko da u aki, hën ta

mbei u ta fii di gaan lobi fëen taanga seei a u hati. Wan si nö?

⁶Un kë sabi fa Masa Gaangadu lobi u tjika nö, dee sëmbe? Wë haika e. A di leti juu di a buta, nöö hën a mbei „Masa Jesosi,” Keesitu dëdë da u. A di ten dë wa bi a’ kaakiti u du na wan kodo soni di bunu nëen wojo. Gaan takulibima u bi dë, ma tökuseei Masa Jesosi dëdë da u e.

⁷Wë nöö un pakisei ën bunu. Ee wan sëmbe i ta libi leti seei, ma a sa taanga fu wan oto sëmbe musu mëni faa dëdë da i. Na sô nö? Ee i abi bunuhati, nöö a kandë de sa kë dëdë da i fu di i abi bunuhati hedi. ⁸Ma nöö Gadu lei u taa di lobi fëen pasa di dë gaanduwe. Biga na bumbuu sëmbe a manda „Masa Jesosi,” Keesitu ko dëdë da e, ma u dee takulibima aki wë. „Dee sëmbe, a bigi o!”

⁹Wë nöö un luku di soni di Masa Jesosi du dë. A dëdë tuwëen buuu paka da u fuu sa ko bunu a Gadu wojo. Wë nöö ee sô wan gaan soni a du da u kaa, nöö an dë fuu mëni seei taa di hatiboonu u Gadu o kai a u liba e!

¹⁰Nöö ee di Mii u Gadu dë dëdë da u a di ten di u ku ën bi dë gaan felantima hën a mbei u ko fii ku Gadu, nöö unf a i mëni? Na awaa a o möön fukë dëen faa heepi u te dou nö, dee sëmbe, fa a dë a libi aki. Biga u ku ën ko bunu kaa.

¹¹Fa u dë aki u ta wai seei ku Gadu fu di soni di u Masa Jesosi Keesitu du da u naandë e. Biga a bigi o, dee sëmbe, di fa a tj a u ko bunu ku Gadu aki.

Aki ta lei fa di soni Adam tj a ko

ku di Masa Jesosi tj a ko

took a tjika.

¹²Söö. Wë un boo luku di soni aki a di sëmbe de kai Adam. Adam hën tj a hogi du ko da hii sëmbe a goonliba aki e, nöö di hogi du tj a dëdë ko. Hën wë mbei dëdë

ko ta kii hii sëmbe te kisi tide, biga hii sëmbe tuu ta du hogi.

¹³Un boo taki ën sô taa bifö Gadu da dee fesiten sëmbe fuu dee wëti, nöö hogi du bi dë kaa e. Ma nöö de an bi kai ën sô, biga dee wëti an bi dë eti. Nöö ka wëti an dë nöö sëmbe an ta sabi taa de pasëen fu de kisi sitaafu fëen. ¹⁴Ma nöö hii fa dee wëti an bi dë seei eti, ma hogi du bi dë kaa, biga kumutu a di ten u Adam te kisi di ten u Mosesi nöö hii sëmbe bi ta dëdë. Hii fa de an bi poi wëti a di wan seei fasi fa Adam bi poi ën, ma töku de bi du hogi, biga de tuu dëdë.

Nöö di soni u Adam dë, nöö a bi dë kuma wan peentje fuu luku nöö woo fusutan soni. „A ta lei u u wan Sëmbe bi dë a pasi u ko a bakaten. Nöö di Sëmbe dë, Masa Jesosi wë e. ¹⁵Fa a sai dë, hën ku Adam djei a wan soni.” Biga Adam, di wan kodo sëmbe dë, nëen wan soni kumutu paaja ko a sëmbe. Nöö söseei Masa Jesosi tu, di wan kodo Sëmbe dë, nëen wan soni kumutu paaja ko a sëmbe.

Ma di soni di Adam tj a ko, ku di Masa Jesosi tj a ko, nöö de tooka gaanfa e. De an djei seei. Biga Adam pasa Gadu buka hën a tj a dëdë ko ta kii hii sëmbe u goonliba aki. Ma nöö Masa Jesosi hën a piki Gadu buka hën a tj a wan kado ko. Hën da a mbei u sa ko fii ku Gadu. Nöö unf a i mëni? Di soni Jesosi Keesitu du da u ku ën bunuhati aki, aan möön hia kaakiti nö? Aai a abi. Hën a tj a bunu ko da sëmbe sëmbe. Sô wan soni Gadu du da u ku ën bunuhati e.

¹⁶Nöö un boo luku wan oto soni möön u di fa de tooka gaanfa ku deseei. Di wan kodo pasi naandë Adam du hogi, nöö hën a tj a sitaafu ko da hii sëmbe. Ma nöö di wan kodo soni Gadu du da u aki, a du ën a baka u sëmbe hia hogi di libisëmbe bi du, ma tökuseei a tjika u puu dee hogi du tuu fiaa a u liba mbei u ko bunu nëen wojo.

¹⁷ Di pasa Adam pasa Gaangadu buka dë, dee sëmbe, hën buta dëdë ko tiima. Nöo unfa i mënî? Di fa Gadu libi ku u ku ën bunuhati tjika aki te a sa mbei u ko bumbuu sëmbe nëën wojo, nöo aan kaakiti gaanfa möön di hogi du u di sëmbe dë nö? Nöo ee u tei ën, nöo a o mbei u ko tiima a dëdë kamian fu di u abi di libi u Gadu di dë u teego kaa.

Nöo sô wë i si taa di soni di di wan kodo Sëmbe du di ko a baka aki, Jesosi Keesitu, a pasa di hogi du u di oto sëmbe dë gaanduwe e.

¹⁸ Wë dee sëmbe, un boo toona mënî dee soni u bi taki aki möön. Fa i si di wan kodo hogi du fu di wan kodo sëmbe dë bi mbei sitaafu musu ko a hii sëmbe liba, nöo sô nöo di wan kodo leti du u di wan kodo Sëmbe aki sa mbei hii sëmbe ko bunu a Gadu wojo tu, fu de feni di libi u teego. ¹⁹ Nöo leti kumafa di wan kodo sëmbe dë bi pasa Gadu buka te a mbei hii sëmbe ko takulibima a Gadu wojo, nöo sôseei di wan kodo Sëmbe aki piki Gadu buka, te a mbei sômëni sëmbe ko bumbuu sëmbe a Gadu wojo.

²⁰ Nöo fa dee Dju wëti sai dë, dee sëmbe, de ko a baka e, fu mbei sëmbe si fa dee hogi du u de hia tjika. Ma nöo hii fa hogilibi hia sôseei, ma nöo di bunuhati u Gadu dë möön hia gaanfa eti u heepi u. ²¹ Leti kumafa i si di hogi du bi dë ta pëë basi a u liba te fa a bi ta kii u kaba aki, sô nöo di bunuhati u Gadu ko basi a dëdë kamian fa u dë aki. Hën a mbei u ko bunu nëën wojo fuu sa feni di libi u teego. Sô wan soni Gadu du da u e, dee sëmbe, fu di Jesosi Keesitu u Masa dëdë da u.

**Aki ta lei taa u musu luku u seei
kuma u dëdë da hogilibi.**

6 Wë fa u jei soni te u kaba naandë, nöo unfa un fusutan fëën? Un ninga taa u taa fuun du hogi go dou, fu di di bunuhati u Masa bigi gaanfa te pasa dee

hogilibi fuu ö? Sô u taki nö, dee sëmbe? ² Kwetikweti, wa taki sô e. „Biga fa u nama ku Masa Jesosi aki,„ nöo hën da u ku hogilibi paati kaa. A dë seei leti kuma u dëdë dëën, biga wa dë nëën soni möön. Nöo unfa u sa du toona go nëën möön? Nönö e, wa sa du sô baa!

³ Wan sabi andi di dopu di u dopu aki kë taki nö, dee sëmbe? A kë taki taa fa Jesosi Keesitu dëdë dë, nöo u seei dëdë tu da di awoo libi fuu u bi dë. ⁴ Fa de bei ën dë, nöo u ku ën wë de bei makandi e. Nöo fa i si hën Tata weki ën a sô wan foondo fasi ku di gaan kaakiti fëën dë, tjika go a wan njunjun libi dendu, nöo sô u seei tu toona ko ta libi wan hii njunjun libi fa u dë aki. ⁵ Biga ee u ku ën bi dëdë makandi tuu, nöo na u ku ën toona weki makandi tu nö „fuu libi wan hii njunjun libi,“

⁶ Dee sëmbe o, fa Masa Jesosi dëdë a di lakpa pau dë, nöo a dë kuma di awoo fasi fuu u bi ta libi, hën wë dëdë ku ën makandi e. Nöo di soni mbei a pasa sô, fu dee hogi du di di hati fuu ta kë ta du an musu a' kaakiti a u liba möön. An dë fuu dë saafu a de basu möön e. ⁷ Biga te wan sëmbe dëdë, nöo a kumutu a hogilibi basu ko fii.

⁸ Wë nöo fa u ku Keesitu dëdë makandi dë kaa, dee sëmbe, nöo u a' di biibi taa u ku ën o ta libi makandi tu. ⁹ Biga u sabi taa Masa Gadu toona weki ën, nöo an o sa toona dëdë möön e. Dëdë an abi kaakiti nëën liba möön seei. ¹⁰ Fa i si a dëdë di wan pasi dë kaa, nöo dee hogidu u libisëmbe wë a dëdë da. Ma nöo fa a dë ku libi aki, nöo Masa Gadu wanwan nöo a ta libi da.

¹¹ Wë nöo sô a dë ku unu tu e, dee sëmbe. Un musu si unu seei „kuma hogilibi aan na wan kaakiti a unu liba möön e,„ Un dëdë dëën gbegedee kaa. Un musu sabi taa Gadu tö nöo un ta libi da, biga unu ku Masa Jesosi Keesitu nama kaa.

¹²Nöo fu di un dë sö kaa, nöo dee hogi soni dee i hati ta kë du, wan musu da de pasi u de tii unu sinkii möön e. Wan musu haika de seei. ¹³Biga wan musu da hogilibi pasi faa sa wooko a na wan pisi fuunu sinkii u du fanafiti soni ku ën. Nönö. Ma un musu hopo unu seei ku telu tuwë da Gadu. Un musu buta dee kamiankamian fuunu sinkii tuu nëen maun kuma wooko felu, faa sa du dee leti wooko fëen ku de. Biga un dëdë da di awoo libi fuunu, fuun toona ko a wan hii njunjun libi dendu.

¹⁴Di ten di un bi dë a dee wëti basu dë, dee sëmbe, nöo wan bi sa hoi de tjika te un ko bumbuu sëmbe a Gadu wojo. Ma fa u dë aki, Gadu naki unu kölöku te a tei unu u bumbuu sëmbe nëen wojo. Hën mbei nöiti hogilibi musu dë basi fuunu möön e.

Aki ta lei ambë saafuma

u musu dë.

¹⁵Wë dee sëmbe, fa un jei dee soni dë, nöo kandë woon taki taa awa, wë di wa dë a dee wëti basu möön nöo da u sa du hogi, biga Gadu ta luku u ku ën bunuhati kaa. Sö nö? Na sö e. ¹⁶Wan sabi taa te i tuwë i seei da wan sëmbe, nöo i dë saafuma u di sëmbe naandë nö? Hën buka nöo joo ta piki a soni. Wë aki i sa tei de tu sondi. Ee i kë dë saafu a hogidu basu, nöo joo dëdë. Ma nöo ee i kë dë saafu a Gadu basu ta piki ën buka, nöo joo ta libi wan leti libi nëen wojo.

¹⁷Ma fa mi taki dë seei, mi ta da Gadu tangi fuunu hedi e, dee sëmbe. Biga un bi dë saafuma a hogidu basu tuu, ma nöo di un kisi di lei u Gadu hën un piki tuwë unu seei dëen ku hii unu hati. ¹⁸Fa u dë aki, un ko fii kumutu a hogilibi basu. Hën un ko saafu seei da Gadu fuun ta libi wan leti libi nëen wojo.

¹⁹Fa mi ta fan dee soni aki, dee sëmbe, nöo mi ta taki de a libisëmbe fasi fu un

musu sa fusutan. Biga wë libisëmbe nöo un dë, hën mbei a taanga da unu fuun fusutan andi Gadu kë. Nöo mi taki e, a fesi dee kamiankamian fuunu sinkii bi ta du fanafiti soni. Hii fan sootu pei hogi un bi ta du ku de nango nöömö. Ma fa un ko sabi Gadu aki, nöo un musu buta de tuu nëen leiki kuma saafu fëen, be de ta du dee letileti soni dee ta kai ku ën. Sösö gbelingbelin soni i musu ta du ku de e, dee soni dee dë limbolimbo a Gadu wojo.

²⁰Haika e, dee sëmbe. Di ten un bi dë saafuma a hogidu basu naandë, nöo wan bi a' toobi seei fuun libi leti a Gadu wojo e. Na seei! ²¹Wë ma mi hakisi unu, un wini seepi un bi feni u dee lö libi dë? Na dëdë nöo de bi o tja ko da unu nö? Nöo fa u dë aki de ko ta tja sen ko da unu. Un si ö?

²²Ma fa un ko fii kumutu a hogilibi basu naandë hën un ko dë saafu u Gadu aki, nöo awa ufö un abi wini. Biga un dë a pasi awaa fuun ko gbelingbelin da Gadu söndö föutu, nöo di kaba fëen hën da woon libi ku Gadu fu teego. ²³Dee sëmbe o, hogilibi abi hën paka, hën da dëdë. Ma nöo Gadu, na paka a ta paka u. Soni a ta da u fu sösö, hën da di libi u teego di u sa feni a Jesosi Keesitu u Masa.

Aki Paulosu ta lei taa biibima kumutu a wëti basu.

7 Wë fa mi ta fan aki, dee sëmbe, nöo mi ta fan ku un dee sëmbe fuu, dee sabi dee Dju wëti kaa. Wë nöo wan sabi nö, taa wëti ta abi kaakiti a wan sëmbe liba solanga a dë ku libi. Ma tee a dëdë kaa, nöo aambi kaakiti nëen liba möön.

²⁻³Nöo un boo luku ën a wan futu aki i si. Wan mujëe te a tööu nöo a dë a wan wëti basu taa solanga di womi dë ku libi nöo an sa abi oto manu. Na sö a dë nö? Ee a tei oto manu nëen manu wosu, nöo de o kai ën wan puta mujëe. Biga a

booko di tööu. Ma te di womi dëdë kaa, nöö di mujëe an dë a di wëti dë basu möön. Ee a ko abi oto manu seei, ma an du wogi.

⁴Wë nöö dee sëmbë, söseei a dë ku unu tu e. A wan juu dë un bi dë a wëti basu. Ma fa i si unu ku „Masa Jesosi„ Keesitu ko nama naandë kaa, nöö wan dë a wëti basu möön e. Un ko abi wan oto masa awaa. Hën da di Sëmbë di bi weki baka a dëdë, faa sa ta wooko a u liba u tja wini ko da Gadu.

⁵A wan ten dë dee hogi pakisei dee bi dë a u hati bi ta wooko a u liba fu de hai u tja go a di së u dëdë. Biga wa sa hoi dee wëti u Gadu. ⁶Ma nöö fa u dë aki, di awoo fa u bi ta libi dë an dë wan wojo soni da u möön. A dë leti kuma u dëdë kumutu nëen basu ko fii. Biga wa ta dini Gadu a di awoo fasi dë möön, ta biinga u hoi wëti sikifisikifi a pampia e. Nönö. U ko ta dini ën a wan hii njunjun fasi. Nöö di njunjun fasi u ta taki aki, hën da di Akaa u Gadu seei dë a u hati ta tii u.

Aki ta lei fa hogilibi ta fia ku dee wëti u Gadu.

⁷Wë unfu u sa taki u di sondi dë baa? Dee wëti dë, de hogi nöö? Nönö, de an hogi e. Biga ma bi o sabi andi da hogilibi ee na dee wëti bi lei mi ën. Mi o taki ën sö, dee sëmbë. Bifö mi ko sabi dee wëti u Gadu, nöö di wëti bi dë kaa taa ma musu abi langahati u na wan soni. Ma nöö di mi ko jei di wëti dë ufö mi ko fusutan taa sö wan libi da hogilibi. ⁸Ma nöö andi pasa? Fa mi jei di wëti dë, nöö hën mi ko si taa sëmëni soni dë a mi hati mi ta kë dee an ta kai ku Gadu. Ee i luku te i kaba, nöö a ta djei taa ka wëti an dë nöö hogilibi dë duumiduumi.

⁹A fesi di ma bi sabi dee wëti u Gadu eti, nöö mi bi dë ta libi u mi seei waiwai. Soni an bi ta toobi mi. Ma di mi ko sabi dee wëti kaa, nöö mi ko si fa dee hogi pakisei dë hia a mi hati tjika. Nöö di lö

libi di mi bi ta libi fiifii söndö soni ta toobi mi dë, nöö a ko kaba gbelin. ¹⁰Nöö hën mi ko si taa dee wëti dee bi musu heepi mi u mi feni libi a Gadu, nöö de tja gaan paati ko a mi ku Gadu. Biga ma sa hoi de möönsö.

¹¹Ee i luku ën te i kaba, nöö a djei taa dee hogifasi dee dë a mi hati tei dee wëti u Gadu ganjan mi. Biga mi bi mëni taa mi sa hoi de fu mi feni libi a Gadu, ma hii u di dë ma sa hoi de. Dëdë nöö mi bi o feni. ¹²Ma nöö fa mi taki ën dë seei, an dë taa dee wëti an bunu e. De bunu, biga de dë u Gadu. De dë wan leti soni gbelingbelin.

¹³Wë nöö hën wë mi ta hakisi, dee sëmbë, dee bumbuu wëti naandë, de poi mi ku Gadu sö nöö? Nönö e, na de. Ma di hogi di dë a mi hati aki kaa, hën wë tja mi ko a di lö sitaafu dë, faa musu ko a limbo taa gaan hogi logologo seei a dë. Biga a tei dee bumbuu wëti u Gadu dë kisi mi ku de, fu tja mi go kaba a söso. Nöö di soni mbei a pasa sö, fu mi musu ko sabi di fasi di dë a u libisëmbë hati aki, fa a hogi tjika.

Aki ta lei fa di hogilibi fuka Paulosu tjika.

¹⁴Wë nöö u sabi taa dee wëti dee i si u ta taki aki, de kumutu a di Akaa u Masa Gaangadu. Ma nöö andi da di toobi? Wë di toobi dë a mi aki. Biga ma ta dë a di leiki u di Akaa u Gadu. A dë kuma dee hogi fasi u libisëmbë dee dë a mi hati aki, de bai mi tei ko saafuma u de.

¹⁵Nöö andi mbei mi taki sö? Wë biga ma ta fusutan seei andi mi ta du. Biga di soni di mi ta kë du, nöö nëen mi ta du e, ma di soni di mi buuse gaan buuse, nöö te u mi mëni nöö mi du ën kaa. Ja si nöö?

¹⁶Wë dee sëmbë, di ma kë du dee hogi soni dee mi ta du naandë, nöö hën da mi ta tei dee wëti u Gadu u gaan bumbuu soni. ¹⁷Nöö hën wë mi ko si taa na mi seepi ta du möön e, ma dee hogifasi dee

dë a u libisëmbë hati aki, de wë ta buta mi u mi ta libi di lö libi dë. I si nö? ¹⁸Nöö mi ko sabi taa fa mi dë aki, ma sa du na wan bumbuu soni möönsö a mundu e. Di lö soni dë an dë a di fasi u mi seei. Fu mi du bumbuu soni mi dë kabakaba, ma di kaakiti an dë a mi u mi du ën. ¹⁹Biga di bunu di mi kë du nöö nëen mi ta du, ma di hogi di ma kë du seei nöö hën nöö mi ta du nöömö. ²⁰Hën mbei mi taki taa na mi wë ta du. Ma di hogi pakisei u libisëmbë di dë a mi hati aki, nöö hën wë i si buta mi u mi musu libi a sö wan wisi-wasi fasi.

²¹Wë sö a dë e, dee sëmbë. Wan soni ta wooko a mi liba hebi fu te mi go u go du wan bumbuu soni nöö hogi nöö mi ta du. ²²Fa mi dë aki, mi sa wai tumisi fu mi ta du kumafa dee wëti u Gadu taki. ²³Ma nöö mi ta si taa wan oto soni dë ta wooko a hii dee pispisi u mi sinkii tuu. A ta feti taanga ku dee wëti u Gadu dee dë a mi pakisei, ta hoi mi gingin a hogidu basu. ²⁴Ee maingë, unfa seei mi o du te mi kumutu a di fuka aki basu? Ambë seei o puu mi a dee fasi u di sinkii u mi aki, fu ma musu paati ku Gadu? ²⁵Wë gaan-tangi u Gadu di a dë taa a manda heepi ko a Jesosi Keesitu u Masa.

Wë da sö e, dee sëmbë. Fa mi dë aki, a mi hati mi ta kë dë saafu u Gadu ta piki dee wëti fëen, ma di fasi u mi ta buta mi saafu a hogilibi basu.

Aki ta lei fa di Akaa u Gadu sa puu u a hogilibi basu.

8 Wë dee sëmbë, hii fa i si u këe di pena dë seei, ma an dë fuu panta. Biga fa u ku Masa Jesosi Keesitu nama tjika aki, nöö wa dë a pasi fu Gadu musu kuutu u tuwë go da sitaafu möön e. ²Biga di soni mbei. Di Akaa di u feni a Jesosi Keesitu, nöö hën abi libi. Nöö hën wë i si lusu u puu a hogilibi basu, be an feni u paati ku Gadu.

³ Fa i si Gadu bi da u dee wëti fëen dë, dee sëmbë, nöö de bi musu heepi u mbei libi fuu kai ku Gadu. Ma nöö de an bi sa heepi u sö e, biga dee fii ku dee kë fuu hati tapa u fu wa sa feni di heepi dë.

Nöö hën wë i si Gadu manda di Womi Mii fëen ko a goonliba aki. Nöö fa a ko dë, nöö sinkii fëen bi djei di fuu libisëmbë di ta du hogi aki, nöö ku ën a paka paima da u fu dee hogi du fuu. Nöö a sö wan fasi a kuutu di hogi di dë a u hati puu ën a u liba, be aan kaakiti a u liba möön. ⁴Nöö fëen mbei libi fuu sa kai ku dee wëti u Gadu awaa a hii futu e, ee wa dë a di leiki u dee kë fuu hati möön ma u dë a di leiki u di Akaa u Gadu.

⁵ Dee sëmbë, un haika e. Ee di sösö kë fuu hati ta tii u, nöö a dee soni fëen woo ta buta pakisei. Ma ee di Akaa u Gadu ta tii u, nöö a dee fëen soni woo ta buta pakisei. ⁶Nöö te i dë a di tii u di Akaa kaa nöö i feni libi u teego e, söseei i feni kötöhati tu.

Ma nöö ee di kë fuu libisëmbë hati ta tii i, nöö i ku Gadu paati kaa e. Ja abi di libi u teego. ⁷⁻⁸ Biga sö wan sëmbë i ku Gadu dë felantima. Fa i sai dë, ja kë saka i seei da dee wëti fëen. Nöö boiti di dë, ja o sa saka i seei da de tu, te i dë a sö wan fasi. Nöö ja o du wan bumbuu soni möönsö tu fu Gadu sa wai ku i.

⁹ Ma nöö ee di Akaa u Gadu hën ta dë a i naandë, nöö na dee sösö fii ku dee kë fii hati o ta tii i möön e. Di Akaa wë o tii i. Ma nöö ee wan sëmbë ja abi di Akaa u Masa Jesosi, Keesitu dë, nöö ja dë sëmbë fëen tu. ¹⁰ Ma ee Keesitu ta dë a i hati, nöö an dë fii panta e. Biga hii fa hogidu mbei sinkii fii o dëdë nöömö wan daka, ma töku di akaa fii hën abi di libi u Gadu kaa, biga Gadu mbei i ko bumbuu sëmbë nëen wojo.

¹¹ Fa Gadu sai dë, dee sëmbë, na sösö kaakiti a abi e! Biga hën bi weki Masa Jesosi, Keesitu a dëdë toona dëen libi. Nöö ee di Akaa fëen dë a i hati, söseei

tu a sa weki di sinkii fuunu naandë [di aan kaakiti, mbei a kisi kaakiti faa libi kumafa Gadu kë.]

¹² Dee sëmbë fuu dë, un haika e. Soni dë fuu musu du tuu, ma na fuu musu piki dee fii fuu hati möön e. Nönö. ¹³ Biga ee un libi a dee lö fii naandë, nöö woon dëdë paati ku Gadu fu teego. Ma ee un da di Akaa pasi faa tapa dee lö libi naandë, nöö woon feni di libi u Gadu. ¹⁴ Biga dee sëmbë dee ta libi a di leiki u di Akaa u Gadu, nöö de wë da miii u Gadu e.

¹⁵ Nöö di Akaa di i si un kisi dë, an dë wan akaa di ta toona buta unu a kat-ibo möön e, dee sëmbë, fuun musu ta dë fëëfëë hiniwanten kumafa un bi dë a fesi. Nönö. Ma a dë di Akaa u Gadu seei, di buta unu ko miii u Gadu. Nöö hën mbei u ta kai Gadu “Taata”. ¹⁶ Biga di Akaa fëen ta piki ku di fuu akaa taa u da miii fëen seei gbelin. ¹⁷ Nöö di u dë miii u Gadu kaa, nöö hën da u dë a pasi fuu feni dee gudu fëen a bakaten. U ku [Masa Jesosi] Keesitu tuu o feni de makandi e. Biga ee u hoi a dee sitaafu dee u ta tja aki go dou, leti kumafa hën seepi bi hoi a dee fëen sitaafu a bi tja, nöö woo dë a dendu u di waiti fëen di a abi nöömö.

Aki ta taki u di waiti

di woo feni a bakaten.

¹⁸ Dee sëmbë o, fa mi wegi soni luku te mi kaba aki, nöö mi ko sabi gbelin taa dee sitaafu u ta tja aki an sa maaka seei ku di gaan waiti di dë a u aki u booko ko a döo a bakaten.

¹⁹ Un boo taki ën sō taa hii dee soni dee Gadu mbei kaa tuu dë setiseti ta luku di ten di Gadu o tja u dee sëmbë fëen ko a limbo ta lei taa u dë miii fëen. ²⁰⁻²¹ Biga te di juu dë kisi, nöö woo feni di gaan waiti fuu di u musu abi. Woo kumutu a dëdë basu ko fii, nöö hii dee soni Gadu mbei tuu o feni di fii naandë tu.

Ma nöö fa u dë aki, dee soni Gadu mbei an sa ko wan wojo soni möönsö, dee sëmbë. Biga di soni mbei. De dë a wan hebi siba basu taa de o dëdë wan daka nöömö. An dë taa ku deseei kë wë de ko sō e. Gadu hën buta de sō, ma nöö a du ën ku wan pakisei taa a bakaten de tuu o toona kumutu a di siba dë basu.

²² Dee sëmbë, ee i luku soni u mundu te i kaba, nöö a djei kuma hii soni tuu ta dë a gaan fuka ta djëmë seei, leti kuma te bëë ta njan wan mujëë faa pai. Sensi a fesi te kisi tide a dë sō eti. ²³ Ma an dë taa dee soni dë nöö ta fuka e, ma u seei ta djëmë a u hati te na soni tu. U kë di ten ko poi, di Gadu buta faa tja u ko a lanti ko lei taa u da miii fëen. Biga te di juu dë kisi, nöö Gadu o tooka dee sinkii fuu aki puu u a dëdë basu. Nöö u sabi taa a o du ën tu, biga di Akaa fëen di i si a da u aki hën da di fosuwan fu hii dee bunu dee a abi faa da u a bakaten.

²⁴ Nöö di soni u ta taki aki, a bi dë a dendu u di heepi di u feni a Gadu, ma tökuseei an pasa sō eti. Hën mbei u fika ta mēni ën nöömö. Biga na wan sëmbë dë di te a si wan soni kaa, nöö a o fika ta mēni ën eti taa a o si ën. Biga a si ën kaa. ²⁵ Ma te u sabi taa u abi di soni kaa, hii fa wa si ën eti seei, ma woo dë ku gaan pasensi ta luku di juu faa dou fuu feni ën.

²⁶ Nöö wan oto gaan heepi dë möön. Hën da di Akaa u Gadu di ta heepi u a dee suwaki fasi fuu libisëmbë aki. Biga so juu wa ta sabi unfa fuu musu begi, ma di Akaa hën ta begi da u ku djëmë seei tee pasa di fan fu wan libisëmbë. ²⁷ Nöö Masa Gaangadu di sabi dee hati fuu finifini kaa ta fusutan andi di Akaa ta mēni te a ta begi da u. Biga a ta begi a wan fasi di ta kai gbelin ku dee soni Gadu seei ta kë a u.

Aki ta taki fa u dë winima

a Masa Jesosi tjika.

²⁸ Dee sëmbë o, u sabi taa Gadu ta wooko hii soni tuu makandi u tja bunu ko da u dee sëmbë dee lobi ën. Biga u wë da dee sëmbë dee a kai fu di a abi wan pakisei ku u. ²⁹ Biga gaanduwe a fesi a bi sabi u kaa. Hën a tei u buta fuu ko djei di Mii fëën, be hën Mii musu dë di fosuwan a dendu u sëmëni hia oto mii fëën. ³⁰ Nöo te Gadu o buta wan sëmbë fii djei di Mii fëën, nöo a o kai i nöömö. Nöo te a kai i kaa, nöo a o mbei i ko bunu nëën wojo. Nöo te a mbei i ko bunu nëën wojo kaa, nöo a o da i di waiti fëën nöömö di i musu abi.

³¹ Wë andi seei u sa taki möön fu hii dee soni dee u jei naandë, dee sëmbë? Fa Gadu dë ku u a wan së tjika aki, nöo ambë seei o sa du soni ku u te a wini u? ³² Biga Gadu kai u gaan soni te a da u di fëën seei Mii. An hoi ën a baka, ma a mbei a paka di paima fuu hedi. Nöo ee sö wan gaan soni a du da u kaa, nöo na waiwai seei a o da u hii dee oto soni dee u abi fanöudu nö?

³³ Wë nöo mi hakisi möön, ambë tjika u tja u dee sëmbë Gadu tei ko sëmbë fëën go kaagi? Sëmbë an tjika e! Biga Masa Gaangadu seei tei u u bumbuu sëmbë kaa, an si föutu a u möön. ³⁴ Nöo ambë seei da di sëmbë sa kë tja u go kuutu da sitaafu? A sa kë Jesosi Keesitu nö? Nönö, an o du sö wan soni e. Biga hën dëdë da u kaa, nöo na di dë nöo ma Gadu toona weki ën baka, nöo fa u dë aki a dë sindosindo a letimaun së u Gadu ta begi da u.

³⁵ Mi hakisi unu möön, dee sëmbë, ambë sa paati u ku „Masa Jesosi, Keesitu, puu u a di gaan lobi di u dë aki? A sa kë toobi nö? Na seei. Fuka ö? Na seei. Wë ee sëmbë ta sitaafu u wë? Na seei. Wë ee gaan hangi ko wë? Na seei. Wë pena

wë? Kwetikweti. Wë ee i jei taa wan gaan soni sa ko miti i wë? Na seei. Wë ee de ta ko a i ku ufangi wë? Na seei. ³⁶ Awa, kumafa i si i jei dë, sö wan soni dë siki-fisikifi a Gadu Buku tuu taa:

Fii hedi u dë a dëdë buka hii daka.

De ta luku u seei kuma wanlö sikapu de ta tja go koti gangaa kii.

Sö u dë a libisëmbë wojo e, dee sëmbë. ³⁷ Ma nöo tökuseei a hii dee soni u jei dë tuu, u dë gaanfa möön winima e! Biga di Sëmbë di i si lobi u aki sö hën wë wooko sö da u.

³⁸ Nöo hën mbei mi ko sabi gbelin taa na wan soni dë di sa paati u ku di fa Gadu lobi u tjika aki e. Na dëdë, na libi, na wan basia u Gadu Köndë ee nasö dee u didibi köndë, na wan soni u di ten u dë aki, na wan soni u bakaten tu, na wan makiti sa paati u puu a di lobi u Gadu aki. ³⁹ Na wan soni a liba ala, na wan soni a basu aki tu. Na wan kodo soni seei a hii di mundu di Gadu mbei aki abi di kaakiti u sa paati u ku di lobi di Gadu lobi u aki e, dee sëmbë, fu di u nama ku Jesosi Keesitu di Masa fuu.

Aki ta lei fa Gadu hei

dee Dju sëmbë tjika.

9 Wë dee sëmbë, ka mi ku „Masa Jesosi, Keesitu nama tjika aki kaa, nöo mi o taki wan soni da unu, nöo na sipootu mi ta mbei e. Tuutuu soni mi o taki. Di Akaa u Gadu seei ta piki ku mi hati taa tuutuu soni mi o taki aki, dee sëmbë.

² Nöo mi taki e, fa i si mi dë aki, mi dë ku wan gaan fuka a mi hati ta kusumi seei nöömö te na soni. ³ I sabi faandi mbei ö? U dee sëmbë u mi dee dë Isaëli sëmbë kuma miseei. A ta hati mi da de teee, leti kumafa i si mi o fan aki, taa ee a bi sa dë sö, nöo mi bi sa kë u „Masa Jesosi, Keesitu jaka mi puu nëën fesi tuwë go kaba a sösö, ee dee Isaëli sëmbë u mi

bi sa ko feni di libi u teego a mi kamian.
⁴ Biga wë fa i si de sai naandë, nöö de wë bi dë a pasi u de ko miii u Gadu, u de feni dee bunu fëen a bakaten. De wë Gadu bi lei di gaan waiti fëen kaa di a abi kuma Gadu. Ku de wë a bi mbei sëmëni buka, nöö sösei de a bi da dee wëti fëen, ku di fa u de musu ta dini ën ta begi a di Wosu fëen. De wë Gadu bi paamusi sëmëni gaan soni. ⁵ De abi dee nëbai gaan sëmëni fu goonliba tu, nöö a de wë Keesitu kumutu a libisëmëni fasi, hii fa a dë Gadu seei a hii soni liba, di dë u ta gafa nöömö. A tan sô.

**Aki ta lei taa ja sa fia ku
Gadu a di soni di a ta du.**

⁶ Ma hii fa Gadu bi hei u dee Dju sëmëni tjika seei, ma na hii u tuu dë apaiti sëmëni dëen e, dee sëmëni. Wë ma nöö fa mi fan naandë, nöö unfä fëen i mënï? I ninga taa dee paamusi Gadu paamusi dë, de an ko soni möönsö nō? Nönö, na di soni dë mi taki e. Ma mi taki taa na hii dee bakamii u Isaëli dë tuutuu Dju sëmëni a Gadu wojo.

⁷ Leti kumafa i si i sabi tu taa na hii sëmëni dee ta kai Abahamu gaan avo dë tuutuu bakamii fëen a Gadu wojo. Biga wë Gadu bi fan ku Abahamu taa: Fu dee bakamii fii, nöö dee u Isaki mii nöö mi o tei konda e.

⁸ Nöö sô i si taa Gadu ta konda dee bakamii u di mii u Abahamu di a pai ku di paamusi u Gadu. An ta konda dee bakamii u di mii di a pai a libisëmëni fasi nöö.

⁹ Wë nöö haika bunu fa de pai Isaki e. Gadu kai Abahamu te a piki, a taa: Luku, te kuma sô wan ten möön, nöö mi o toona ko a i, nöö Sala o dë ku wan womi mii a maun kaa. Nöö ku sô wan paamusi u Gadu wë i si Isaki ko e.

¹⁰ Nöö sô a bi waka tu ku de tu mii u Lebeke de kai Esau ku Jakopu, dee de pai tulingi. Fa dee mii sai dë, di wan kodo tata nöö de abi, hën da Isaki, di gaan sëmëni fuu. De an tooka seei a di dë. ¹¹⁻¹² Ma nöö bifö Lebeke bi pai de tu mii dë, Gadu bi taki dëen taa:

Di gaan wan o saka a di pikiwan basu. De an bi du bunu, de an bi du wogi seei, ufö Gadu taki sô. I si? Nöö di soni mbei a taki sô, fii musu si taa an ta nama seei a di du u wan libisëmëni, ma a ta nama nöö a di fa Gadu kai i. Sösei tu, i sa si taa fa Gadu pakisei faa buta wan soni ko, sô nöö a musu pasa nöömö. ¹³ A ko dë nöö kumafa de sikifi a di Buku taa: Jakopu hën mi tei, ma Esau hën mi disa.

¹⁴ Wë fa u fan dë, nöö unfä i mënï fëen, dee sëmëni? Kandë joo kë taa wë nöö Gadu an du bunu. Sô nō? Di lö pakisei naandë an musu ko a i seei. ¹⁵ Ja jei fa Gadu bi fan ku Mosesi ö? A taa: Mi ta a' tjalihati a di sëmëni di mi kë e. Mi ta saa di sëmëni di mi kë.

¹⁶ Nöö da sô i ta si taa an ta hëngi a di kë u wan libisëmëni, nasö a di fa i ta biinga, ma a ta dë a di fa Gadu ta abi tjalihati da i tjika.

¹⁷ Dee sëmëni, wan jei fa Gadu fan ku Könu Falao nō? A taa: Mi ko buli i fu mi sa lei fa mi a' makiti tjika, be në u mi bai a hii goonliba.

Wan jei nō, dee sëmëni? ¹⁸ Wë nöö sô u ta si taa Gadu ta abi tjalihati da di sëmëni di a kë, nöö sösei tu te a kë a ta buta wan sëmëni faa abi möön taangajesi.

¹⁹ Nöö a kandë joo hakisi taa: "Wë nöö ee a dë sô, nöö unfä Gadu sa kuutu u ee wa kë piki ën buka? Nëen seei buta u sô nō? Ambë sa bia kumutu a di soni di Gadu kë du?"

²⁰ Aaa, sô i hakisi nō? Ma fa i sai dë libisëmëni nöö i dë, nöö i sa kai Gadu a kuutu ö? Haika e, ee wan sëmëni ta tëmëni ku doti, nöö unfä fëen i mënï? Ee a mbei

wan soni, nöö di soni dë sa hopo hakisi ën taa: “Faandi mbei i mbei mi sô u du?” Nönö, an o sa taki sô e. ²¹ Fa i si di sëmbe ta wooko ku di doti dë, nöö a abi leti faa du ku ën kumafa a kë, na sô nöö? Fa a sai dë, a sa tei wan pisi u di doti mbei paabi fu de sa du gaan bumbuu soni ku ën, nöö a sa toona tei wan oto pisi mbei paabi u de du wan möön lagi soni ku ën. Na sô nöö?

²²⁻²³ Dee sëmbe o, andi i abi u taki u di fa Gadu ta wooko? Ja si fa a ta hoi pasensi ku dee sëmbe dee di hatiboonu fëen dë a de liba nöö? Fa de sai dë, nöö de dë a pasi kaa u Gadu musu da de sitaafu kaba de a sôsö. Nöö ee a bi kë lei kumafa hati fëen ta boonu ku de tjika, ku di fa a abi kaakiti tjika faa musu du ku de, nöö a bi sa du sô o. Ma a ta hoi pasensi da de ufö. Nöö di soni mbei, biga a kë lei di Gadu fasi fëen da u dee oto sëmbe dee a abi tjalihati da. Biga u da dee sëmbe dee a seeka buta kaa fuu musu feni di gaan waiti fëen a bakaten.

²⁴ Nöö di waiti dë, nöö na u Dju sëmbe nöö Gadu kai fuu feni ën e, ma oto köndë sëmbe seei dë a dendu tu. ²⁵ Nöö a kai ku di soni Gadu buta di tjabukama fëen de kai Hosea fa a taki, taa:

Dee sëmbe dee an bi dë sëmbe u mi, nöö de wë mi o kai mi sëmbe.

Di sëmbe di sëmbe an bi lobi seei, hën mi o kai mi lobima.

Sô Gadu taki e. ²⁶ Hën Hosea taki möön taa:

Ka Gadu bi fan taa dee sëmbe dë

na sëmbe fëen de dë,

nöö leti naandë

de o kai de miii u di libilibi Gadu.

Sô nöö a ta pasa fa u dë aki ku dee sëmbe dee an dë Dju.

²⁷ Ma a di së u dee Dju sëmbe, di tjabukama de kai Jesaaja bi bai taa:

Dee Isaëli sëmbe sa hia

tee de dë kuma dee sandu sii u di ze bandja seei,

ma wan biti wan nöö o feni heepi a Gadu e.

²⁸ Biga fa Masa Gadu buta faa du ku di goonliba aki,

nöö te juu fëen kisi,

nöö a o du ën tjua puu wante a wan leti fasi söndö buuja.

Sô Jesaaja bi taki. ²⁹ Hën mbei a bi taki tu taa:

Ee na Masa Gadu di abi hii makiti

bi hoi wantu bakamii fuu a libi,

nöö hii u tuu bi o kaba a sôsö gbegedee leti kumafa a pasa ku dee sëmbe u dee

köndë de kai Sodom ku Gomola.

³⁰ Wë nöö andi u sa taki u dee soni u jei dë, dee sëmbe? Dati wan taki, dee sëmbe na u Dju u bi taki Gadu kai dë, de an bi ta biinga seei u de ko bumbuu sëmbe a Gadu wojo e, ma tökuseei de ko sô o. Nöö unfa a waka? Di biibi de ko biibi, hën mbei. I si? ³¹ Ma dee Isaëli sëmbe u mi wë? De ta biinga u de hoi wëti dëdë ku libi seei fu de sa ko bumbuu sëmbe a Gadu wojo, ma fa i si i jei dë, de an ko sô möönsö e. ³² Faandi mbei? Fu di de an ta suku ën ku biibi, ma de ta suku ën ku du. Nöö hën wë i si de naki futu a di sitonu gbolo di di Buku bi taki. ³³ A taa: Dee sëmbe, un luku.

Mi tja wan gaan sitonu ko buta

„a dee Dju sëmbe u mi dendu.”

Leti a Sion seei mi tjëen go buta.

Nöö a dë wan sitonu

sëmbe ta naki futu nëen ta kai.

Hën ta tuwë sëmbe gbolou.

Ma nöö ee wan sëmbe i ta biibi nëen liba,

nöö aan ten di joo kisi sen a bakaten möönsö.

Da sô e, dee sëmbe.

Aki ta lei fa dee Dju sëmbe

a’ taangajesi tjika.

10 Wë dee sëmbe, kumafa mi taki dë, nöö mi hati ta hangi seei u dee Isaëli sëmbe kuma mi musu feni di heepi

u Gadu. Mi ta begi Gadu gaanfa da de fu di soni dë. ²Biga miseei dë kotoigima u de taa de ta biinga taanga seei u de sa dini Gadu e, ma fa i jei dë, na ku fusutan o. ³Biga de aan bisi ku di fa Gadu buta u sëmbe musu ko bumbuu nëen wojo. De an ta saka dëen seei, ma de ta hopo ta biinga nöömö ko dee wëti u de de ta hoi, fu de ko bumbuu nëen wojo.

⁴Ma fa i si Gadu bi da de dee wëti dë, na u mbei de ko bumbuu nëen wojo e, ma fu tja de ko dou a „Jesosi„ Keesitu. Biga hën nöö sa mbei hiniwan sëmbe ko bumbuu a Gadu wojo, ee i ta biibi nëen liba. Nöö sö e.

⁵Un boo toona mëni fa Mosesi bi taki da dee fesiten sëmbe fuu. A taa: Di sëmbe di ta hoi hii dee wëti aki, nöö i feni di libi u Gadu.

Sö wë a taki e, kumafa i musu hoi wëti tjika ufö i sa ko bumbuu a Gadu wojo.

⁶⁻⁷Ma haika fa a taki u di fa i sa ko bunu a Gadu wojo ku biibi. A taa:

Wan musu peevu hakisi a unu hati taa: “Ambë o subi go a liba ala go tei heepi tja ko da u?”

Ee nasö, “Ambë sa saka go a goonbasu go tei heepi ko da u?”

Nöö a di soni dë i musu si taa an taanga sö fii du fa Gadu kë. An nama seei a soni di woo du ku u kaakiti. Biga na u bi subi go a liba ala go tei „Masa Jesosi„ Keesitu tja ko dëdë da u e. Nöö söseei di a dëdë nöö na u saka go a goonbasu ala go tei ën tja ko baka. Na sö u ta feni di heepi u Gadu. ⁸Ma nöö a dë leti kumafa i si Mosesi bi toona taki dë möön, a taa: Di taki, a dë a i seei naandë.

A dë leti a i buka kakisa ku i hati dendu. Nöö di Buka di i si u ta tja ta konda da sëmbe aki, nöö hën nöö wë di dë e. An nama a du, ma a nama a biibi. ⁹Biga ee i jabi i buka piki taa Jesosi hën nöö da Masa u mundu, nöö i biibi a i hati taa Gadu bi weki ën a dëdë toona dëen libi, nöö i feni di heepi u Gadu kaa.

¹⁰Biga ku i hati i ta biibi, nöö hën ta mbei Gadu ta si i kuma bumbuu sëmbe. Nöö ku i buka i ta piki taa Jesosi da Masa, nöö hën ta mbei i sa feni di heepi u Gadu fu ja lasi go kaba a söös.

¹¹A dë leti kumafa di Buku u Gadu bi taki dë kaa taa:

Di sëmbe di ta biibi nëen liba, an o kisi sen a bakaten möönsö.

¹²Nöö ee i dë Dju sëmbe, ee ja dë Dju, na wan sëmbe dë a fesi a di soni aki e. Biga u tuu abi di wan Masa a u liba, nöö a abi bunu te a hia ta da hiniwan sëmbe di ta kai ën në ta suku heepi nëen, ee i dë Dju, ee ja dë Dju. ¹³Biga di Buku taki taa:

Hiniwan sëmbe di ta kai Masa në o feni di heepi fëen.

¹⁴Wë ma fa mi fan naandë, mi kë hakisi unu wan soni. Unfa sëmbe o sa kai wan sëmbe në ee de an ta biibi nëen liba? Nöö unfa de sa biibi nëen liba ee de an jei soni fëen wan daka? Nöö unfa de o du jei soni fëen, ee sëmbe an kondëen da de? ¹⁵Nöö unfa wan sëmbe sa kondëen da de ee de an mandëen go faa kondëen? Hën mbei de sikifi a di Buku taa: Di futu u di sëmbe di ta tja wan bunu njunsu ko,

nöö a dë gaan waiti soni seei.

¹⁶Nöö sö a dë tuu e. Ma hii fa sömëni Dju sëmbe ko jei di buka u Gadu kaa, ma na de tuu piki o. Ja jei fa Jesaaja bi hakisi nö? A taa:

“Masa o, ambë seei ta biibi di buka u ta tja aki baa?”

¹⁷Wë nöö kumafa u bi taki dë, dee sëmbe, nöö sö a dë e. Biga te i jei di buka u Gadu ufö biibi ta ko a i hati, nöö di buka u Gadu dë hënseei da di u Keesitu di u ta konda aki kaa.

¹⁸Nöö mi hakisi, dee Dju sëmbe an jei di buka nö? Awa, de jei ën o. Ja jei fa di Buku taki u dee bosikopuma u Masa ö? A taa:

Töngö u de ta piki a hii di mundu.

A hii dee kamiankamian u goonliba tuu seei sëmbe sa jei dee soni de ta taki. Sö di Buku taki e.

¹⁹Wë nöö mi toona hakisi möön, a sa kë taa dee Isaëli sëmbe an bi fusutan di buka nö? Na di soni dë! Ja si fa Gadu buta Mosesi faa sikifi nö? A taa: Mi o mbei un haun da wanlö pei sëmbe dee an bi dë wan nasiön.

Fa un ta si de kuma wanlö sösö sëmbe söndö fusutan dë, ma de o ko dë a unu fesi, nöö di juu dë hati fuunu o boonu seei.

²⁰Nöö söseei Jesaaja konda wan soni limbolimbo, an bi fëë u taki ën. A taa: Gadu taki taa,

“Wanlö sëmbe ko feni mi dee an bi ta suku mi seei.

Mi tja miseei ko a limbo da wanlö sëmbe dee an bi ta hakisi fa u mi möönsö.”

²¹Ma fu dee Isaëli sëmbe a taa:

“Ndeti ku didia mi ta tëndë maun da de, ma de ta hai baka. De an kë piki mi buka. Fa de sai u de dë, de an kë tan seei a di tii u mi basu möönsö.”

Sö Gadu taki u dee Dju sëmbe u mi e.

Aki ta lei fa dee sëmbe na u Isaëli feni pasi u ko a Gadu.

11 Wë nöö fa mi taki naandë, dee sëmbe, a sa kë un sa mëni taa Gadu tuwë dee Dju sëmbe fëen nö? Kwetikweti. An tuwë de e. Biga wë mis-eei da wan Dju sëmbe tu. Böngö u Abahamu seei mi dë. De pali mi a di lö u Benjamin. I si? ²Nöö Gadu an tuwë dee sëmbe fëen dee a bi tei a fesi e. A ta mëni de eti.

Wan jei fa di Buku u Gadu taki u di tjabukama de kai Elia nö? Elia kaagi dee Dju sëmbe fëen da Gadu. A taa:

³Masa o, fa u dë aki, hii dee tjabukama fii tuu de kii e,

nöö dee sitonu tafa ka u bi ta tjuma soni da i, de booko de tuu faa puu.

Mi wanwan tö nöö da Isaëli sëmbe fika ta begi i eti.

Nöö na di dë nöö,

ma de dë a mi baka seei u kii mi puu nöömö.

Sö Elia taki.

⁴Ma nöö unfu Gadu piki ën? A taa:

Na di soni dë e.

Mi hoi sëbën dusu sëmbe da miseei dee an tjökö kini a goon da Baali wan daka.

„Biga Baali hën da di pindigadu sëmbe bi ta begi a di ten dë.”

Nöö sö Gadu fan ku Elia e. ⁵Nöö söseei a dë fa u dë aki tu e, dee sëmbe. Wanlö Dju sëmbe fika eti, dee Gadu tei fëen seei ku ën bunuhati. ⁶Ma nöö ee a dë taa ku bunuhati a tei de, nöö an dë taa soni de du mbei e. Biga wë ee sö, nöö nëen da bunuhati möön.

⁷Wë andi u sa taki u di soni aki baa? Fa Isaëli sëmbe ta biinga fu de ko bunu a Gadu wojo tjika dë, ma di gaan së u de an feni ën möönsö. Dee Gadu tei a de dendu, de nöö feni ën, nöö dee otowan ko abi möön taangajesi. ⁸A ko leti kumafa i si de sikifi a di Buku taa: Gadu buta de ko dë doon sö.

A da de wan pei wojo fu de an musu ta si soni fëen möönsö, ku wan jesi u de an musu ta jei soni fëen tu,

te kisi tide eti.

⁹Nöö Dafiti seei bi taki tu u dee lö Dju sëmbe dë. A taa:

Di soni de ta tei hebi kuma soni u njan u de dë,

a musu bia wan taapu da de u kisi de.

A musu dë kuma tatai a pasi da de, nasö wan sitonu fu de naki futu kai, u de feni di sitaafu nöömö di de musu feni.

¹⁰Fa de sai u de dë, wojo u de musu ko dungu,

be de an ta si sondi möön.
 Hiniwanten de musu dë ku fuka,
 kuma wan sëmbe di ta waka bendibendi
 nöömö.
 Sö Dafiti taki e, u dee lö sëmbe dë.

**Aki ta taki fa dee sëmbe an dë Dju ko
 a dendu u di heepi u Gadu.**

¹¹ Wë mi hakisi möön taa, fa dee Dju sëmbe naki futu dë, nöö de kai fu nöömö nö? De an o hopo möönsö nö? Aai, de o toona hopo e. Ma nöö fa i si de kai fu wan pisiten dë, hën wë mbei un dee oto köndë sëmbe feni di heepi u Gadu. Nöö di soni mbei a ko sö, fu dee Dju sëmbe musu haun ku unu. ¹² Biga di kai i si de kai dë, hën wë mbei un dee otowan feni dee gudu u Gadu te a hila. Nöö unfa seei a o dë baa te dee Dju sëmbe toona ko a di kamian fu de feni hii dee gudu Gadu bi buta da de baka? Di juu dë, na dee gudu o ko möön hila da hii sëmbe nö? Awa, sö wë a o dë e.

¹³ Wë fa mi ta fan aki, dee sëmbe, nöö mi ta fan ku un dee sëmbe na Dju ufö. Nöö fa i si Gadu buta mi tjabukama fëen u ta konda di Buka da unu aki, nöö mi ta kai di wooko gaan soni e. Mi ta hopo ën seei. ¹⁴ Biga ku ën mi sa buli dee Dju sëmbe u mi be de haun ku unu, nöö a kandë a di fasi dë so u de sa bia ko feni di libi u teego tu.

¹⁵ Kumafa u taki dë kaa, dee sëmbe, Gadu disa dee Dju sëmbe fu wan pisiten e, nöö hën mbei un dee oto köndë sëmbe feni pasi fuun ko dë bunu ku Gadu. Nöö unfa seei soni o waka un mëni te Gadu o tei dee Dju toona tja ko nëen baka? Di soni dë, an o bigi ö, leti kuma te wan sëmbe dëdë toona weki baka? Aai, sö a o bigi tjika e.

¹⁶ Un boo mëni di soni u ta taki aki kuma te wan sëmbe ta dian boon. Ee a da Gadu wan pisi u di boon, nöö nëen da hii di boon tuu dë apaiti dëen ö? Söseei ee wan pau dë nöö di lutu fëen dë apaiti

da Gadu, nöö na hii dee maun fëen tuu o dë apaiti dëen tu nö? Wë nöö sö a dë ku u dee Dju sëmbe tu. „Fa dee gaan sëmbe fuu bi dë apaiti sëmbe u Gadu tjika dë, nöö söseei u dee bakamii u de dë tu.»

¹⁷ Di fa Gadu ta wooko aki, nöö u sa mëni ën tu kuma wan sëmbe di abi di wooko ta tei wanlö oto pau maun tja ko mindi a wan oto pau, faa musu pai möön bunu fuuta. Nöö hën wë de bi abi wan pau ta pai di fuuta de ta kai oleifi. Hën de koti so u dee maun fëen puu. Hën de koti dee maun u wan matu oleifi di de an bi kiija seei, hën de tja de ko mindi a dee kamiankamian u di bumbuu pau di de ta kiija a ganda. Nöö fa de tja dee maun ko mindi dë, fu de feni di fatu u di bumbuu pau di ta kumutu nëen lutu, be de ko bumbuu soni.

¹⁸ Wë nöö dee paumaun i si de tja ko mindi dë, nöö un dee sëmbe na Dju wë e. Nöö di bumbuu pau i si dë, Dju sëmbe wë u kë taki. Nöö fa i si un nama naandë, nöö wan musu sai dë ta njan buka ta wisiwasi dee oto maun u di pau dee de bi koti puu naandë e. Biga wë fa i si un sai dë, nöö dee lutu u di pau ta hoi unu, na unu ta hoi dee lutu.

¹⁹ Wë a kandë i sa taa: “Awa, wë de koti dee di dë puu u de tei u a de kamian, na sö nö?” ²⁰ Tuu wë e, ma fa i si de koti dee maun dë, fu di de an kë biibi hën mbei de koti de puu. Nöö fu di uun biibi hën mbei wë un ko nama naandë. Nöö un musu mëni unu seei be wan abi gaan fasi. Un musu fëëë seei. ²¹ Biga ku dee maun u di pau seei wë Gadu wooko sö. Nöö unfa un mëni a o wooko ku unu dee an bi dë maun u di pau seei, ma nama nöö de tja unu ko nama dë? Ee wan biibi, nöö na hesihesi Gadu sa koti unu puu tu nö?

²² Söö. Wë dee sëmbe, ee i buta paki-sei bunu a dee soni u ta taki aki, nöö i o si fa Gadu abi bunuhati tjika, nöö i o si fa Gadu ta gandji da sëmbe tjika tu.

Biga a gandji seei da dee sëmbë dee i si kai kumutu a di kamian de bi sai dë. Ma nöö a a' bunuhati da unu, ee un tan a di kamian nöömö faa sa lei unu di bunuhati fëen. Ma ee na sô, nöö sôseei a o koti unu puu tu. ²³ Fa dee Dju sëmbë dee u taki sai dë, ee de disa di taangajesi fasi u de toona ko biibi, nöö Gadu o toona tja de ko nama baka ka de bi dë. Biga a abi kaakiti tjika faa du di soni dë e.

²⁴ Un boo pakisei wan oto futu u di nöngö aki, dee sëmbë. Fa i si Gadu koti dee paumaun puu dë, nöö de wë bi dë u di bumbuu pau seei. Nöö hën wë a du wan soni di toobi libisëmbë fusutan. Biga unu dee bi dë a matu a tei tja ko nama a di kiijakiija oleifi pau a ganda dë. Nöö fa a heepi unu tjika dë, nöö na hesihesi a sa toona tei dee maun dee bi dë u di pau seei toona tja ko nama baka nö?

Aki ta lei taa Gadu an disa dee Isaëli sëmbë fëen u koo.

²⁵ Dee sëmbë u mi dë, mi o taki wan soni aki awaa di bi dë wan tjubitjubi soni a Gadu hati, ma fa u dë aki an musu dë sô möön. Un musu fusutëen, ee nasö nöö un sa kisi gaan fasi.

Un haika e. Fa u dë aki, sömëni u dee Isaëli sëmbë mbei taangajesi da Gadu tuu, ma fu wan pisiten nöö. Nöö te hii dee oto köndë sëmbë dee o ko a Gadu ko a biibi kaa, ²⁶ nöö baka u di dë nöö dee Isaëli sëmbë seei o bia ko a Gadu awaa u de feni heepi nëen. Nöö di ten dë a o dë leti kumafa Gadu bi taki a di Buku. A taa:

Leti a dee Isaëli sëmbë dendu dë di Heep-
ima o kumutu,
a Sion seei.
Nöö a o puu dee bakamii u Jakopu a di
fa de sai dë,
be de bia ko ta mëni mi.

²⁷ Nöö sô wan buka mi o mbei ku de e:
mi o puu dee hogi du u de a de liba.

Sö Gadu bi taki e, u dee Dju sëmbë.

²⁸ Te i luku te i kaba a di fa dee Dju sëmbë an kë piki di Buka u Masa Jesosi u ta konda aki, nöö de ku Gadu ko dë gaan felantima fu di soni dë hedi e. Ma fa de ku ën ko felantima seei, ma un feni wini nëen, biga hën wë mbei di Buka ko a unu. Ma tökuseei a lobi dee Dju sëmbë eti o, fu dee gaan sëmbë u de hedi. ²⁹ Nöö dee bunu dee a buta da de kaa, ku di fa a kai de ko sëmbë fëen, dee lö soni dë an o sa puu möönsö.

³⁰ Fa i si un bi sai dë, dee sëmbë, nöö a fesi wan bi ta piki Gadu buka seei. Ma fu di dee Dju sëmbë an piki, hën wë mbei un feni di tjalihati u Gadu. ³¹ Nöö te kuma tide eti dee Dju sëmbë an ta piki Gadu buka möönsö. Nöö di soni mbei, fu Gadu musu a' tjalihati a de liba leti kumafa a bi abi tjalihati fuunu. ³² Nöö hën da te i luku soni te i kaba, nöö joo si taa a di wan fasi dë Gadu ta heepi hii sëmbë tuu. Biga a disa u tuu be wa piki hën buka, fu a bakaten a sa feni pasi lei u di tjalihati fëen, ee i dë Dju, ee ja dë Dju.

Aki Paulosu ta gafa Gadu.

³³ Ke maingë, un luku fa di köni u Gadu fundu tjika! Un luku fa a sabi soni tjika maingë! Un luku fa a gudu tjika. Fa a ta kuutu soni buta, na wan sëmbë seei sa dë u suku fini nëen te a fusutëen möönsö. Na wan sëmbë sa fusutan tu fa Gadu ta buta soni faa waka. ³⁴ [A dë leti kumafa i si Jesaaja sikifi a di Buku, a hakisi taa:]

Ambë seei sa sabi di pakisei u Gadu, andi
dë nëen?

Ambë seei dëen lai wan daka taa sô a
musu du?

³⁵ Ambë da Gadu soni wan daka faa
musu go hakisi ën soni baka?
Un sëmbë seei baa?

³⁶ Biga nëen wë hii soni ta kumutu ko e.
Hën ta hoi hii soni fu de an kaba a sôsö,

nöö de tuu o toona ko fëen nöömö tu.
Fa a sai dë, hën nöö musu abi hii nēbai
fu teego.
A tan sō.

Aki ta lei fa i musu hopo i seei

da Gadu tjika fii libi

kumafa a kē.

12 Söo. Wë un dee sēmbë u mi o, wan si fa Gadu abi tjalihati da u nö? Wë nöö hën mbei mi begi unu gaan-tangi baa, be un hopo unu seei ku telu da Gadu e, kuma wan libilibi paima apaiti wan i ta tuwë dëen „fu dëen tangi”. Nöö a o suti dëen seei. Nöö te un du sō kaa, nöö hën da un ta dini ën a wan tuutuu fasi.

²Fa i si un sai dë, dee sēmbë, wan musu ta djeesi dee sēmbë u di goonliba aki dee na sabi Gadu a dee soni de ta du. Ma i musu da Gadu pasi faa tooka di pakisei fii, be i ko abi wan hii oto pakisei. Nöö joo sabi u wegi soni luku fii sabi andi Gadu kē. Biga di soni Gadu kē, a dë wan gaan bumbuu soni e. A dë wan gbelingbelin soni da i fii tei ku piizii.

³Dee sēmbë o, fa Gadu buta mi a sō wan gaan wooko ku ën bunuhati aki, nöö fëen mbei mi ta fan ku hiniwan fuunu taa ja musu luku i seei hei möön fa i dë e. Ma i musu ta wegi i seei ku bumbuu pakisei ta luku andi Gadu buta da i fii tei wooko ku ën ku biibi.

⁴Ja si fa di sinkii fuu aki dë nö? A abi sōmëni pisi, ma de an ta du di wan wooko. ⁵Wë sōseei a dë a u tu kuma biibima. Fa u ku „Jesosi”, Keesitu nama aki, nöö u dë hia seei, ma töku u dë kuma di wan kodo sinkii nöö, nöö hiniwan fuu dë kuma wan kamian fëen. ⁶Biga fa Gadu paati dee köni fëen da u ku ën bunuhati aki, ma nöö de an dë di wan fasi e. De dë peipei. Nöö fëen mbei ee wan fuunu sai naandë, nöö Gadu da i di köni fii ta kisi

fan nëen ta konda da otowan, nöö be i du ën kumafa di biibi fii dou. ⁷Ee Gadu da i di köni fii ta heepi otowan, nöö be i du di dë. Ee Gadu da i di köni fii ta lei otowan soni, nöö be i ta lei nöö. ⁸Ee Gadu da i di köni fii ta da otowan hati, nöö be i du di dë. Di sēmbë Gadu da di köni faa ta puu otowan a fuka nöö be a du ën sōndö landa e. Ee Gadu da i di köni fii dë fesima ta tii oto sēmbë, nöö be i du ën ku hii i kaakiti. Ee wan sēmbë Gadu da i tjalihati fii ta heepi otowan, nöö be i ta du ën ku piizii sōndö konda soni a buka. „Nöö a di fasi dë, woo ko dë wan sinkii telutelu.”

⁹„Söo. Nöö awaa mi o taki peipei soni kumafa fii libi kuma biibima.” A di fosu kamian di lobi fuunu musu dë sōndö ganjan. Nöö i musu buuse hiniwan soni di i si taa hogi, biga ku bunu soni nöö i musu ta nama. ¹⁰Un musu ta fii makandi kuma baaa ku baaa, nöö be i ta hopo di otowan fii möön fa i ta hopo i seei.

¹¹Dee sēmbë, wan musu dë malëngë-malëngë e. Ma i musu ta dë gaagaa sabi taa Masa hën i ta dini.

¹²Un musu ta wai nöömö e, fu di un sabi taa woon feni dee bunu u Gadu dee a bi paamusi u. Nöö un musu ta tja sitaafu ku pasensi e. Nöö un musu ta begi nango nöömö tu. Wan musu disa.

¹³Nöö un musu ta heepi dee oto sēmbë u Gadu a dee soni de abi fanöudu. Nöö be un ta tei sēmbë ku wai a unu wosu tu.

¹⁴Ee wan sēmbë ta toobi i ta du hogi-hogi ku i, nöö na sibëen e, ma wensi bunu dëen. ¹⁵Ee i si wan sēmbë ta wai, nöö wai ku ën e. Ee i si wan sēmbë ta kēë, nöö kēë ku ën makandi. ¹⁶Biga fa un sai dë, un musu ta libi ku wan hati makandi. Ja musu mbei taa i hei te nöö ja sa nama ku lagi sēmbë. Ja musu abi gaan fasi.

¹⁷Ee wan sēmbë du hogi ku i, nöö ja musu toona du hogi ku ën baka. Ma i musu ta biinga fii libi a wan leti fasi a

hii sëmbë fesi. ¹⁸Nöo i musu biinga fii libi fiifii ku hii sëmbë, ee i sa.

¹⁹Un dee lobi mati u mi dë, un haika e. Wan musu paka hogi ku hogi baka, ma un musu disa pasi da di hatiboonu u Gadu. Wan jei fa Gadu taki a di Buku ö? A taa:

Fu tei paima a sëmbë, nöo mi a fika da. Te wan sëmbë du hogi, nöo mi o pakëen nöömö.

Sö Masa Gadu taki. ²⁰Ma nöo unu, wan musu du sö e. Biga di Buku taki möön taa:

Ee hangi ta kii di felantima fii, nöo dëen soni u njan.

Ee dëewata kisi ën, nöo dëen wata a bebe.

Biga te un du sö kaa, nöo a o hati ën kuma i tuwë zonka ku faja nëen hedi djolou.

²¹Sö wë e, dee sëmbë. Na da hogi pasi faa wini i e, ma i musu wini hogidu ku bunulibi.

Aki ta lei fa u musu libi

ku dee tii lanti buta.

13 Wë awaa woo konda da unu fa fuun musu libi ku lanti. Un haika e, hii sëmbë musu ta saka a dee tii u lanti basu e. Biga fa dee tii sai naandë, nöo na wan kodo u de dë di na Gadu buta. Biga hii dee tii u lanti dee dë kaa, nöo Gadu wë buta de. ²Nöo fëen mbei ee wan sëmbë ja kë saka a di tii u lanti basu, nöo a di soni di Gadu buta basu wë ja kë saka. Nöo dee sëmbë dee ta libi sö, sitaafu wë de ta hai ko a deseei liba e. ³Biga ee wan sëmbë i ta libi bunu, nöo ja o ta fëëe dee tiima. Ma dee sëmbë ta du hogi nöo de musu dë ku gaan fëëe a hati da de. Hën mbei ee i kë kumutu a di lö fëëe naandë basu, nöo i musu bia ko ta libi bunu, nöo joo feni bunu në a lanti tu.

⁴Biga fa i si dee tiima sai naandë, dee sëmbë, nöo futuboi u Gadu wë de dë e, fu de tja bunu ko da unu. Ma nöo ee i ta du hogi, nöo fëëe nöo fii fëëe. Biga dee soni de ta tja a de bandja ta lontu ku de naandë, nöo na u sösö de ta tja de. Fa i si de sai dë, futuboi u Gadu de dë e, nöo ee de kisi i u da sitaafu, nöo hën di hatiboonu u Gadu wë i si ko a i liba dë kaa. ⁵Fëen mbei a fiti fii saka i seei da di tii u lanti e, na fu di i ta fëëe sitaafu wanwan nöo, ma fu di ja musu ta dë ku latjahati taa ja ta libi bunu.

⁶Nöo fu di dee tiima dë futuboi u Gadu kaa, nöo hën mbei u musu ta paka lanti möni tu. Biga di wooko de ta du dë musu nango nöömö. ⁷Nöo un musu ta paka de kumafa a fiti. Ee möni fuun da de, nöo un da de e. Ee a dë fuun lesipeki de, nöo un lesipeki de. Ee a dë fuun hei de, nöo un hei de.

Aki ta lei fa u musu libi

ku dee otowan fuu.

⁸Dee sëmbë, un haika e. Wan musu abi oto paima a unu liba fuun paka möönsö, boiti di paima di un abi kaa taa un musu ta lobi unu seei makandi. Biga di sëmbë di ta lobi di otowan fëen, nöo hën ta hoi hii dee wëti u Gadu tuu. ⁹Biga dee soni dee i si Gadu taki naandë sö, kuma ja musu waka ku wan mujëe di na mujëe fii u wosu, ja musu kii sëmbë, ja musu fufuu, ja musu haun, ku hii dee oto wëti tuu dee Gadu buta da u, nöo a di wan kodo wöutu aki nöo de tuu nama taa i musu lobi di otowan fii kumafa i lobi i seei. ¹⁰Biga di sëmbë di lobi di otowan fëen kaa, nöo an o du hogi ku ën e. I si? Fëen mbei baa lobi hën wanwan tö sa mbei i ta hoi hii dee wëti u Gadu tuu ku telu.

¹¹Fa i si u ta fan ku unu aki, dee sëmbë, nöo sö fuun musu libi e, fu di un ko abi fusutan u di ten u dë aki. Biga wë

di ten Gadu buta faa heepi u nöö a ko möön zuntu möön leki di ten un bi ko a biibi dë. Fëen mbei un musu weki a du-umi buli seei. ¹²Fa u dë aki, di ndeti ta kule hesihesi ta pasa, nöö didia ta jabi ta ko. Wë nöö be wa libi kuma dee hogilibima dee ta du soni a ndeti tjubitjubi fu sëmbë an musu si de e. Nönö. Di lö libi dë u musu disa, nöö un mboo libi a wan limbolimbo fasi. Hën o dë kuma u dë ku fetilai bisibisi fu di didibi an sa wini u. ¹³Biga u musu libi a wan fasi di fiti, kuma a didia nöö u ta libi.

Wan musu hai ko dë a wan kamian ta bebe ta dööngö ta bai ta kai olo ta du soni e. Wan musu ta booko dee wëti u Gadu a di së u manu ku mujëë tu, ta du pepei soni dee na fiti. Söseei tu wan musu ta kisi toobi ku unu seei ta haun ku unu na unu. ¹⁴Ja musu ta suku unfafii sa da di sinkii fii okasi faa piki dee taku kë fii hati e. Ma be di libi u Masa Jesosi Keesitu dë a unu fu hii sëmbë sa si, kuma wan waiti koosu di un ta bisi hiniwan daka.

„Sö fuun libi e, dee sëmbë, nöö Gadu o abi piizii ku unu.“

Aki ta lei fa i musu libi ku wan

oto biibima di i ku ën an ta kai

a di soni un ta du.

14 „Söö. Wë awaa woo taki a dee soni liba dee biibima ku biibima an ta kai ku deseei a de.“ Fa un sai naandë sö, ee wan sëmbë biibi fëen suwaki te a ta dë a wanlö wëti basu di unu ku ën an ta kai a di wan, nöö un tei ën sö nöö e. Ja musu ta kuutu nëen liba u dee lö soni dë hedi. ²Kandë wan sëmbë biibi fëen taanga tjika te a sa njan hii soni. Di otowan biibi fëen suwaki tee hën an sa njan hii soni, guluntu wanwan nöö a ta njan. ³Wë ma nöö di sëmbë di ta njan hii soni dë an musu ta mbei di

otowan fa e. Nöö söseei di sëmbë di an ta njan hii soni, guluntu nöö a ta njan, nöö an musu ta kuutu di sëmbë di ta njan hii soni, biga Gadu tei ën kaa. ⁴Biga ambë da i fii kuutu a wan sëmbë liba di an dë futuboi fii? Na soni fii di dë e. Nöö ee a kai, ee an kai, di dë di Masa fëen hën musu sabi. Nöö an o kai tu, biga Gadu abi kaakiti tjika faa hoi ën fu an kai.

⁵A kandë wan sëmbë ta hoi wan daka apaiti möön dee oto daka. Di otowan ta luku hii daka tuu di wan fasi nöö. Ma fa de ta du ën dë, hiniwan u de musu sabi gbelin nëen hati taa Gadu kë faa du sö e. ⁶Di sëmbë di ta hei wan daka möön dee oto daka, nöö Gadu hën a ta hei ën da. Di sëmbë di u taki ta njan hii soni dë, a ta du sö fu di a si taa a kai ku Gadu, nöö a ta da Gadu tangi nëen liba. Söseei di oto sëmbë dë tu. Fa hën an ta njan hii soni dë, a dë fu di a si taa Gadu an kë faa njan mën, nöö a ta da Gadu tangi u dee soni dee a sa njan.

⁷Dee sëmbë o, na wan kodo fuu ta libi fuu seei e, nöö na wan kodo fuu ta dëdë fuu seei tu. ⁸Ee u dë ku libi, u dë u Masa. Ee u dëdë, u dë u Masa. Fëen mbei ee u dë ku libi, ee u dëdë, fu Masa nöö u dë nöömö.

⁹Biga fa Keesitu dëdë toona weki ko libi baka dë, nöö a du ën sö faa musu dë Masa a libisëmbë ku dëdësëmbë tuu liba. ¹⁰Nöö di a dë Masa fuu tuu kaa, nöö faandi mbei i ta taanpu ta kuutu a di otowan fii liba möön? Ee nasö, faandi mbei i ta sösö di otowan fii u du? Wë biga te wan daka u tuu seei o hai ko a di kuutu bangi u Gadu, faa kuutu soni fuu.

¹¹Wan jei fa a dë a di Buku ö? Gadu taki e, taa:

Fa i si mi ta libi nöömö aki,
nöö mi soi taa hiniwan sëmbë seei kaa o
tjökö kini a mi fesi nöömö wan daka.
Nöö söseei hiniwan sëmbë o jabi ën buka
piki mi a dee soni dee a bi du.
Sö Gadu taki e.

¹²Nöo sö i si taa hiniwan fuu o piki Gadu a dee soni dee u seei bi du. ¹³Nöo fëen mbei u musu disa di kuutu u ta kuutu di otowan fuu. Nöo be un mēni unu seei bunu tu fu wan musu buta wan sitonu a pasi fu di otowan fii naki futu kai.

¹⁴Dee sēmbē o, ka mi ku Masa Jesosi nama tjika aki, nöo mi sabi gbelin a mi hati taa na wan soni [u njan] seei abi tjina. Ma töku ee wan sēmbē si taa a abi tjina, nöo nēen dē a abi tjina tuu. ¹⁵Nöo ee joo njan wan soni ma i sabi taa ee i njan mēn a o buta di otowan fii a fuka, ma i ta njan mēn sö nöo, nöo hēn da ja ta libi kuma i lobi di sēmbē dē e. Haika e, ja musu mbei di otowan fii kaba a sösö fu di i kē njan wan soni hedi. Biga hēnseei tu [Masa Jesosi] Keesitu bi dēdē da.

¹⁶A kandē i ta si wan soni taa a bunu fii du ēn, ma di otowan fii hēn an si ēn sö. Wē nöo ja musu du ēn a wan fasi faa feni i kosi taa hogi i ta du. Na tja i seei go a dee lö fia dē. ¹⁷Biga wē fa Gadu ko dē kōnu a u liba ta tii u aki, nöo an nama a soni u njan ku soni u bebe. Nōnō. Ma a nama a di fa i dē a di Akaa u Gadu leiki ta libi a wan leti fasi ku kōtōhati, ku piizii. ¹⁸Nöo hiniwan sēmbē di ta dini [Jesosi] Keesitu a di fasi dē, nöo ku i Gadu ta wai. Nöo dee oto sēmbē o si taa i ta libi bunu tu.

¹⁹Söö. Dee sēmbē o, un boo biinga ku dee soni dee sa mbei u dē fiifii ku u seei, ku dee soni dee sa heepi u fuu ko a fesi a di biibi. ²⁰Gaantangi baa, na poi di wooko u Gadu u soni u njan hedi e. Kumafa u taki dē kaa, Gadu an buta tjina a soni u njan. Ma nöo töku seei ee wan sēmbē i ta njan wan soni di sa mbei di otowan fii naki futu kai, nöo hēn da hogi i ta du. ²¹Nöo hēn wē mbei, ee a nama a wan soni u njan, nöo i disēen. Ee soni u bebe, nöo na bebēen möön. Biga ja musu du na wan soni di sa kaba di otowan fii

a sösö [fu di di biibi fēen an taanga tjika eti].

²²Söö. Nöo fa di biibi fii taanga tjika a dee lö soni u ta taki aki, dee sēmbē, nöo be i hoi ēn fii ku Gadu nöo. An dē fii tjēen go a oto sēmbē. Nöo i dē bunu e, ee hati fii an ta foo i a dee soni i ta du taa hogi. ²³Ma nöo ee wan sēmbē i ta panta u njan wan soni fu di ja sabi ee a bunu ee an bunu a Gadu wojo, ma töku hēn i njan mēn nöo, hogi i du dē kaa e. Biga ja du ēn ku biibi. Nöo hiniwan soni di ja du ku biibi, nöo hēn da hogi i du kaa.

Aki ta lei u möön fa di libi makandi musu dē.

15 Söö. Wē dee sēmbē, kumafa u taki dē kaa, u dee sēmbē dee dē taanga a di biibi musu hoi pasensi da dee otowan e, dee an dē sö taanga eti. Wa musu ta du di soni di ta kai ku u seei nöo a kaba, ²ma un boo du di soni di sa kai ku di otowan fuu, be a tja bunu ko dēen faa ko möön taanga a di biibi. ³Biga [Jesosi] Keesitu seei an bi ta biinga dēen seei wanwan e. Ma leti kumafa de sikifi a di Buku, nöo sö nöo a bi pasa ku ēn taa:

Dee kosi de kosi i dē, Gadu, de tuu kai a mi liba.

⁴Nöo fa de sikifi dee soni a di Buku u Gadu dē, nöo de sikifi de tuu fu de lei u soni e. Biga te u lesi fa dee sēmbē u fesiten bi abi degihati ta hoi pasensi, nöo a ta da u degihati tu fuu hoi dou ta luku dee soni dee Gadu bi paamusi u taa de o pasa nöömō.

⁵Fa Masa Gadu sai dē, dee sēmbē, nöo hēn wē abi pasensi ku taihati e. Nöo hēnseei musu heepi unu fuun libi ku wan hati makandi kumafa Keesitu Jesosi bi lei u fuu libi. ⁶Nöo te un dē sö kaa, nöo un sa fiti buka ku wan kodo hati ta gafa Gadu makandi, di dē di Gadu fu u Masa Jesosi Keesitu, bifō a dē hēn Tata tu.

⁷ Söö. Wë dee sëmbë, be un tei unu na unu kumafa un dë e, leti kumafa „Jesosi„ Keesitu bi tei unu kumafa un dë, nöö Gadu o feni nëbai a unu.

⁸ Fa i si Jesosi Keesitu bi ko a goonliba dë, dee sëmbë, nöö a ko kuma wan futuboi u Gadu faa lei u dee Dju sëmbë taa Gadu dë u futoou. Biga a mbei u ko si taa hii dee soni Gadu bi paamusi dee gaan sëmbë fuu dë, nöö de tuu o pasa.

⁹ Nöö a ko a goonliba fu dee oto köndë sëmbë na u Isaëli tu, fu de sa si di gaan tjalihati u Gadu di a abi, be në fëen bai.

Ja sabi fa wan sëmbë sikifi a di Buku ö, u dee sëmbë na Dju. A fan ku Gadu taa:

Fëen mbei mi o gafa i në a dee oto köndë sëmbë dendu dee na Dju.

Mi o ta kanda ta bai di në fii.

Sö a sikifi a di Buku e.

¹⁰ Nöö de sikifi tu taa:

Un musu ta wai seei, un dee sëmbë na Dju.

Un mökisi ku dee sëmbë u Gadu ta wai.

¹¹ Nöö hën de toona taki möön taa:

Hii un dee sëmbë na Dju, un hopo Masa në e.

Hii un dee föluku tuu, un musu ta kanda dëen.

¹² Nöö söseei Jesaaja taki wan soni u dee sëmbë na Dju tu. A taa:

Dee böngö u Isai,

ee i si de joo taa de kaba a goonliba.

Biga de ko dë kuma wan pau de koti tee fika lutu wanwan.

Ma te wan pisi di lutu dë o booko wojo toona nasi ko.

Nöö fa a o nasi dë,

nöö hën o ko dë Tiima a hii pei föluku liba.

Nëen liba hii dee oto köndë sëmbë na Dju o buta de futoou fu de feni heepi.

Sö Jesaaja bi taki e.

¹³ Nöö da sö e, dee sëmbë. Di Gadu di ta buta sö wan gaan biibi a u hati aki taa

a o heepi u nöömö, hën musu fuu unu hati ku piizii e, ku kötöhati, fa i si un ta futoou ën naandë. Fa di Akaa fëen abi kaakiti tjika dë, hën musu ta wooko a unu liba mbei un fika ta mëni nöömö taa Gadu o du dee soni dee a bi paamusi.

Aki Paulosu ta taki u di fa Gadu wooko nëen liba.

¹⁴ Dee sëmbë o, fa mi dë aki mi sabi gbelingbelin a mi hati taa un ta du sëmëni bumbuu soni kaa. Mi sabi taa un sabi soni te tjika, nöö un abi di köni tu fuun sa lei unu na unu. ¹⁵ Ma tökuseei mi mbei di pampia aki da unu nöö. Dee soni mi sikifi aki, mi fan so u de gbelin seei. Ma fëëë u taki de, fu di mi bi kë toona mëni unu de a bakafutu. Nöö di soni mbei mi du sö, fu di Gadu tei mi buta a sö wan gaan wooko ku ën bunuhati. ¹⁶ A buta mi u mi ko wan futuboi u Keesitu Jesosi ta tja di bunu buka fëen ta konda da un dee oto sëmbë na Dju. Mi dë kuma wan mindima fuunu ku Gadu, fu mi sa hopo unu kuma wan suti paima tja go dëen. Nöö di paima aki, a dë wan paima di di Akaa fëen seei seeka buta dëen apaiti.

¹⁷ Nöö fa i si mi ku Jesosi Keesitu nama aki, nöö mi ta hopo di wooko Gadu da mi u mi du dëen e. Mi ta kai ën gaan soni seei. ¹⁸ Nöö te mi ta konda soni, ma ta tei na wan soni u miseei ta konda. Ma mi ta konda dee soni dee „Jesosi„ Keesitu bi du a mi liba. Biga a tei dee fan dee mi fan ku dee soni dee mi du hën a du gaan soni ku de, tee sëmëni u dee sëmbë na Dju ko piki Gadu buka seei. ¹⁹ Ka di Akaa fëen abi kaakiti tjika dë, a mbei sëmëni gaan foombo soni pasa, u lei taa hën abi di wooko.

Nöö sö mi bi dë ta konda di bunu buka u „Jesosi„ Keesitu ku telu a hii kamian ka mi bi waka. A Jelusalen naandë mi seti, nöö hën mi ta kondëen ta lontu a dee kamiankamian tee go dou a di pisiwata

de kai Iliikum. ²⁰ Hii fa mi du ën dë, mi ta biinga u konda di buka nõömö a dee kamian ka de an bi jei di në u „Masa Jesosi„ Keesitu wan daka eti, fu an musu dë kuma mi tei wan wosu ta mbei di wan oto sëmbë bi seti kaa. ²¹ A dë leti kumafa di Buku taki taa:

Te ka sëmbë an konda di buka wan daka nõö na ala de o ko jei ën.

Dee sëmbë dee an bi jei ën wan daka o ko fusutëen.

Wan si ö?

Aki Paulosu toona taki möön

fa a kë ko a Loomë.

²² Nöo di wooko di i si mi taki dë, hën wë tapa mi sëmëni pasi mbei ma bi sa ko a unu ala eti. ²³ Ma nõö fa u dë aki, nõö ma a' kamian a dee köndë aki möön fu mi konda di buka. Mi kaba di wooko u mi aki kaa. Nöo fu di mi bi hangi sëmëni jaa longi kaa u mi musu ko luku unu ala, ²⁴ hën mbei pakisei u mi toona kai a di soni dë liba möön. Mi ta mëni fu mi go a Sipanjan köndë, nõö te mi o go nõö mi o pasa a unu ala ko tan wantu daka ku unu. Nöo a baka u di suti ten di mi ku unu o abi dë, nõö mi o kë fuun sa heepi mi fu mi go a Sipanjan awaa.

²⁵ Ma nõö fa u dë aki, nõö mi dë a pasi nango a Jelusalen ufö. Mi ta heepi dee biibima ala ku wan soni. ²⁶ Biga a dë sö taa dee biibima u Masa Jesosi a Masadonia ku Akaja pii möni fu de manda go da dee pooti biibima fuu, dee Dju wan, a Jelusalen ala. Nöo hën di möni dë wë mi ta tja go da de. ²⁷ Nöo fa dee biibima na Dju du di soni aki, nõö waiwai seei de du ën o. Biga ee i luku ën te i kaba a dë sö kuma dee sëmbë na u Dju, de a' paima seei a u dee Dju sëmbë. Biga a u de feni di bunu u Gadu a de akaa. Nöo hën mbei a fiti u de toona heepi dee Dju sëmbë fuu baka ku dee soni de abi fanöudu u de sinkii.

²⁸ Wë nõö te mi tja di möni aki go da dee sëmbë kaa, nõö mi o ko haika unu ufö mi pasa go a Sipanjan. ²⁹ Nöo mi sabi taa fa mi o ko a unu dë, nõö mi o ko ku hii dee bunu tuu dee u ta kisi a „Jesosi„ Keesitu.

³⁰ Söö. Wë nõö dee sëmbë, fa mi ku unu nama ku Masa Jesosi Keesitu makandi aki, mi kë begi unu a wan soni. Biga di Akaa u Masa Gadu seei hën buta di lobi fëen a u hati mbei u ta lobi u seei sö. Hën mbei mi kë hakisi unu fuun heepi mi begi fajafaja a tu soni liba.

³¹ Di fosuwan, hën da mi kë fuun heepi mi begi fu Gadu musu puu mi a dee Dju sëmbë u Judea pisiwata maun dee an ta biibi.

Nöo di otowan, hën da fu di wooko i si mi nango du a Jelusalen aki, dee Dju biibima musu tei ën u bumbuu soni. „Biga a kandë de an o kë tei soni di kumutu a oto köndë sëmbë maun.“ ³² Ma nõö te mi si taa hii soni waka bunu, nõö mi o ko a unu ala ku wai seei, ee Gadu kë, nõö woo ta da u seei hati makandi. Nöo da sö e, dee sëmbë.

³³ Nöo di Gadu fuu di nëen wanwan tö sëmbë ta feni kötöhati, hën musu dë ku unu. A tan sö.

Aki Paulosu ta manda odi apaiti da sëmbësëmbë.

16 Fa i si di mujëe de kai Fiibi ko a unu naandë, dee sëmbë, mi butëen a unu maun e. Di mujëe i si aki sö, a dë wan sëmbë fuu di ta wooko a di keiki a Kenkelea. ² Nöo mi ta begi unu gaantangi be un kisi ën a wan fasi di fiti dee sëmbë dee dë apaiti da Masa Jesosi. Fa i si unu ku ën tuu nama ku Masa Jesosi dë, nõö un musu heepi ën a dee soni a abi fanöudu. Biga fa a sai dë, a heepi sëmëni sëmbë gaanfa seei te kisi ku mi seei tu.

³ Nöo mi ta manda gaan odi da Pesila ku Akila taa mi dë bumbuu. Dee sëmbë

dë, mi ku de bi ta du di wooko u Jesosi Keesitu makandi, ⁴ nöö a fika piki de bi dëdë fu mi hedi. Hën mbei na mi wanwan nöö ta da de tangi, ma hii dee oto biibima u Masa Jesosi dee na Dju, dee ta miti makandi a dee köndëköndë tuu, ta da de tangi tu. ⁵ Nöö un da dee biibima odi tu, dee ta hoi keiki a de wosu.

Nöö mi ta manda gaan odi da mi lobi mati Epënëtusi. Hën wë da di fosu sëmbe di ko biibi „Masa Jesosi„ Keesitu na Asia köndë.

⁶ Nöö un da Malia odi tu. Di mujëë dë bi wooko taanga seei da unu e, dee sëmbe.

⁷ Nöö un da Andoonikusi ku Juniasi odi, di mi ku de dë di wan famii. Mi ku de de bi sötö a dunguwosu makandi e, nöö de abi bunu në seei a dee oto tjabukama u Masa Jesosi. Fa i si de sai dë, de bi ta biibi a „Jesosi„ Keesitu kaa bifö miseei ko ta biibi nëen.

⁸ Nöö un da Ampiliatusi odi, di mi lobi fu di mi ku ën nama ku Masa makandi.

⁹ Nöö un da Ubanisi gaan odi. Hën bi heepi u a di wooko u „Jesosi„ Keesitu tu.

Nöö mi ta manda odi da mi lobi mati Sitaki tu.

¹⁰ Nöö be un da Apëlësi odi. Di womi dë, de bi poobëen te de wei, nöö hën de ko si taa aai, a dë wan bumbuu sëmbe u „Jesosi„ Keesitu tuutu.

Nöö un da dee sëmbe u Alisitobu wosu tuu gaan odi da mi e.

¹¹ Nöö un da di oto sëmbe u mi de kai Helodion odi, ku dee sëmbe u Naasisusi wosu dee ta biibi a Masa.

¹² Nöö un da Teefena ku Teefosa odi da mi tu. De tu mujëë dë ta wooko taanga da Masa e.

Nöö un da mi lobi mati Pëësisidi odi da mi tu. Di mujëë dë seei bi ta wooko taanga da Masa tu.

¹³ Nöö un da Lufusi odi da mi, di Masa bi tei apaiti. Nöö un da hën mama gaan odi da mi e, biga a dë mi mama tu.

¹⁴ Nöö un da Asinkitusi odi da mi tu, ku Filegon, ku Hëlimësi, ku Patobasi, ku Hëlimasi, ku dee oto biibima sai ku de naandë tuu.

¹⁵ Nöö un da Filologusi odi, ku Julia, ku Neluisi ku ën sisa, ku Olimpasi, boo taa hii dee biibima u Masa Jesosi tuu dee sai ku de naandë.

¹⁶ Nöö un baasa unu seei e, dee sëmbe, kuma apaiti sëmbe u Gadu.

Hii dee sëmbe u „Jesosi„ Keesitu dee ta ko a keiki makandi a dee kamiankamian tuu manda gaan odi da unu.

Aki Paulosu toona da de lai a wantu soni möön.

¹⁷ Söö. Wë dee sëmbe, mi begi unu gaantangi taa be un mëni unu seei ku dee sëmbe ta suku u poi unu na unu naandë e. Dee sëmbe i si naandë, taapu wë de ta buta a pasi fu kisi unu puu a di lei di un bi kisi kaa. Nöö wan musu hulu de möönsö. ¹⁸ Biga fa dee lö sëmbe sai dë, na „Jesosi„ Keesitu u Masa de ta dini e, ma dee soni deseei hati kë, de de ta dini. Fa i si de ta waka ta lontu ta fan suti ta naki sëmbe tëtë naandë, ganjan nöö de ta ganjan dee sëmbe dee an sabi soni möön bëtë e, fu de musu poi pakisei u de.

¹⁹ Ma töku fa i jei mi fan dë seei, ma hii sëmbe sabi unu kaa taa un ta piki Gadu buka, nöö fëen mbei baa mi ta wai seei ku unu. Nöö mi kë fuun abi fusutan te tjika fuun sabi bumbuu soni, ma nöö a di së u sabi hogi, un musu ta dë kuma miii.

²⁰ Dee sëmbe o, abiti möön nöö di Gadu fuu di ta da sëmbe kötöhati o makisa di didibi Saatan buta a unu basufutu e.

Jesosi Keesitu, di dë di Masa fuu, hën musu dë ku unu ku ën bunuhati, dee sëmbe.

²¹ Nöö Timoteo, di mi ku ën ta wooko makandi aki, ta manda gaan odi da unu

tu, hën ku Lusiusi ku Jason, ku Sosipata. Boo taa, hii dee sëmbë u mi aki tuu ta manda gaan odi da unu.

²²Söö. Nöö mi, Teetusi, fa mi ta sikifi di biifi da Paulosu aki, nöö miseei ta manda gaan odi da unu tu a di në u Masa Jesosi.

²³Nöö mi Paulosu toona ta manda odi u Gajusi da unu tu. Fa di womi dë aki, hën wë ta hoi mi nëën wosu, nöö hii dee oto biibima dee ta ko a keiki makandi aki tuu seei a ta kisi ku wai. Söseei Elatusi, di dë wan lantima ta seeka möni soni u di köndë aki, ta manda gaan odi da unu, hën ku di oto sëmbë fuu de kai Kwatusi ta manda gaan odi da unu tu e, dee sëmbë.

[²⁴Masa Jesosi Keesitu musu dë ku unu ta tja unu ku ën bunuhati. A tan sö.]

**Aki Paulosu tapa di
biifi ku tangi a Gadu.**

²⁵Söö. Wë dee sëmbë, mi ta buta unu a Masa Gaangadu maun. Hën abi kaak-

iti faa hoi unu gingin fu di un ta piki di Buka fëën di mi ta konda aki. Biga soni u Jesosi Keesitu wë mi ta konda, nöö hën ta mbei di soni ko a limbo di bi dë tju-bitjubi a di pakisei u Gadu sëmëni jaa longi kaa. ²⁶Ma fa a bi dë tjubitjubi seei, ma töku dee fesiten tjabukama bi mbei sëmbë ko sabi soni fëën. Biga Masa Gadu di ta libi u teego, hën wë bi manda de u de sikifi soni fëën, be hii föluku u goonliba sa ko biibi Masa Jesosi u de piki ën buka.

²⁷Nöö di Gadu fuu i si dë, nöö nëën maun wë i si mi ta buta unu e, dee sëmbë. Hën wanwan abi hii köni, nöö hën musu feni nëbai fu nöömö u di soni di a du da u a Jesosi Keesitu. A tan sö.

Di fosu biifi Paulosu manda da dee biibima u Kolenti

Wan wöutu a fesi.

Wë un haika, dee sëmbë. Di sëmbë de kai Paulosu bi dë wan u dee tjabukama u Masa Jesosi de kai apösutu. Gadu kai ën ko buta sô. Hën seei bi tja di Buka u Masa Jesosi ko da dee sëmbë u di kôndë de kai Kolenti, nöö hën so u de piki di Buka tei Masa Jesosi ko Gadu u de.

Nöö di soni mbei Paulosu sikifi di biifi aki. Dee biibima u Kolenti fosu bi sikifi biifi manda hakisi ën wanlô soni unfa u de musu libi a di biibi, nöö hën a toona sikifi di biifi aki manda piki de.

Nöö a mbei di biifi aki tu, fu di a jei taa de an ta libi bunu a di biibi kumafa a bi lei de. A ta bai de be de bia ko ta libi kumafa a sa bunu da Masa Gadu.

Dee soni dë abi di biifi.

A di pisi aki Paulosu ta da

dee sëmbë odi.

1 Dee sëmbë o, mi Paulosu, ta mbei di pampia aki e. [Nöö kumafa un sabi kaa, mi da di sëmbë Masa Gadu bi kai ku ën seei kë faa ko dë wan u dee tjabukama u Jesosi Keesitu de kai apösutu. Nöö fa mi ta mbei di pampia aki, nöö mi ku wan sëmbë fuu de kai Sositeni, ²sô u ta sikifi ën ta manda odi da un dee biibima u Masa Jesosi dee dë a di kôndë de kai Kolenti. U ta mandëen da un dee sëmbë dee Masa Gadu bi kai fuun ko dë sëmbë fëen a wan apaiti fasi, fu di unu ku Masa Jesosi ko dë di wan. Nöö u ta mandëen tu da hii dee oto sëmbë a dee kamiankamian, dee ta kai Jesosi Keesitu në ta begi ën. Hën da Masa fuu ku de tuu.

³U ta manda odi da unu taa Masa Gadu ku Masa Jesosi Keesitu tuu musu

dë ku unu ku de bunuhati. De musu da unu böö.

A di pisi aki Paulosu ta da

Masa Gadu tangi.

⁴Dee sëmbë o, hiniwanten mi ta da di Gadu u mi [ku unu tuu] tangi fuunu hedi e, fu dee soni dee a du da unu ku ën bunuhati, fu di un ko nama ku Jesosi Keesitu. ⁵Biga wë a mbei un ko abi hii soni fa u dë aki a hii fasi. A mbei un ko abi fusutan ku bumbuu pakisei fuun sa sabi di Buka u Gadu. Nöö söseei a mbei un ko sa' fa u fan fuun kondëen tu. ⁶Biga wë dee soni u [Jesosi] Keesitu dee u bi konda da unu, de mbei lutu a unu hati te de dë u si a unu libi seei. ⁷Fëen mbei fa un ta luku u Masa Jesosi Keesitu faa toona ko a goonliba aki, nöö na wan soni makei unu möön a di së u dee kôni dee di Akaa u Gadu ta da dee sëmbë fëen e. ⁸Nöö mi sabi taa Masa Gadu o hoi unu tu tee go dou a di kaba juu, fu te u Masa Jesosi Keesitu toona ko a goonliba nöö woon sa dë gbelingbelin söndô föutu. ⁹Nöö u sabi taa a o du ën sô tuu, biga di Gadu fuu dë, un sa futoou ën. Nöö hën wë bi kai unu fuunu ku ën Mii Masa Jesosi Keesitu musu libi suti makandi.

Aki Paulosu ta fan ku dee sëmbë u de musu disa di fia libi u de.

¹⁰Wë nöö un dee sëmbë u mi dë, fa mi gafa unu dë seei, ma mi kë toona bai unu a wan soni. Mi tei di në u Masa Jesosi Keesitu ta begi unu baa, taa be un disa di fia un ta fia ku unu seei naandë, ku di paati un ta paati ku unu na unu. Un musu dë makandi ku wan pakisei e, ku wan hati.

¹¹Biga wë wanlô sëmbë dee ta dë a di wosu u di womi de kai Kolu mbei mi ko sabi taa fia fasi dë a unu mindi. ¹²Mi jei taa so fuunu ta taki taa: "Fa u ta waka a Masa Jesosi baka aki, nöö mii ta tei di

lei u Paulosu.” Otowan taa: “Mii ta tei di lei u Apolo.” Di otowan taa: “Mii ta tei di lei u Kefasi.” „Hën seei da Petuisi.” So sëmbë taa: “U ta waka a „Masa Jesosi,” Keesitu wanwan baka.”

¹³ Wë nöö mi hakisi unu, unfä wë? Fa un dë a peipei sëmbë baka dë, „Jesosi,” Keesitu paati a pisipisi nō? Naa mi, Paulosu, de bi kii a lakpa fuunu hedi nō? Fa un bi tei dopu dë, nöö a di nē u Paulosu un bi tei ën nō?

¹⁴ Wë mi da Gadu tangi seei fu di ma bi dopu na wan sëmbë a unu mindi e, boiti Keesipusi ku Gajusi, ¹⁵ fu na wan sëmbë sa taki taa mi dopu sëmbë a mi nē „fu de konda taa de da bakama u mi.” ¹⁶ Oooo, aai, mi bi dopu Sitefanasi tuu, ku dee sëmbë fëen wosu dendu. Ma ma si kuma mi dopu oto sëmbë naandë möönsö.

¹⁷ Biga wë „Jesosi,” Keesitu an bi manda mi „a di fosu kamian,” u mi dopu sëmbë e, ma fu mi konda di Bunu Buka fëen, be sëmbë jei. Nöö söseei tu an manda mi u mi kondëen ku gaan köni u libisëmbë. Biga an musu dë taa di suti u di fan u mi hën ta hai sëmbë tja ko a di biibi. Biga ee mi ta kondëen sö, nöö di buka u di dëdë u Masa Jesosi a di lakpa pau o lasi ën kaakiti.

Aki Paulosu ta taki u di köni u Masa Gadu ku di kaakiti fëen.

¹⁸ Dee sëmbë o, di Buka u di fa Masa Jesosi dëdë a di lakpa pau, a dë seei wan gaan sösö soni da dee sëmbë dee o kaba a sösö a didibi faja e. Ma fu wi dee sëmbë dee Gadu puu a dee hogi du fuu basu, te u jei ën nöö u ta si fa Gadu abi kaakiti tjika. ¹⁹ A dë leti kumafa de bi sikifi ën buta a di Buku u Gadu taa:

Masa Gadu o mbei di köni u dee könima bia ko sösö soni.

Söseei a o mbei di fusutan u dee sabisonima ko poipoi soni.

²⁰ Wë biga fa u dë aki, unsë dee könima dë? Unsë dee leima ku dee hulu-

sonima u di goonliba aki dë? De an dë wan wojo soni möön e. Biga Gadu buta di köni ku di lei u libisëmbë tuu ko sösö soni kaa. ²¹ Fa a köni tjika dë, nöö hën wë i si a seeka di soni buta sö taa dee sëmbë u goonliba aki ku hii di köni di de köni ku hii di lei de lei dë seei, de an o ko sabi ën möönsö. Ma ku di sösö fan fuu dee tjabukama fëen nöö dee sëmbë dee ta biibi ën sa kumutu a dee hogi du u de basu.

²² Fa u dë aki, dee Dju kë si foombo wooko u Gadu bifö de o biibi. Nöö dee Giiki sëmbë ta suku gaan köni a libisëmbë fasi bifö de, de o biibi. ²³ Ma u, u ta konda u „Jesosi,” Keesitu kodo, di de bi peka a lakpa pau kii. Nöö di Buka u di dëdë u Masa Jesosi aki, nöö hën ta toobi dee Dju sëmbë te de an kë jei ën seei. A dë wan sösö fan tu da dee oto kondë sëmbë, ma töku u ta kondëen nöömö.

²⁴ Ma dee sëmbë dee Gadu kai u de ko nëen, ee Dju, ee oto kondë sëmbë, te u ta konda di Buka da de nöö nëen de ta si fa Gadu taanga tjika e, ku fa a köni tjika.

²⁵ Biga di soni Gadu du, di libisëmbë kai sösö soni dë, köni dë nëen möön leki hii di köni di libisëmbë abi. Söseei di suwaki fëen di de ta si a di dëdë u Masa Jesosi dë, a abi kaakiti möön hii kaakiti u libisëmbë.

²⁶ Biga wë un luku a unu seei, dee sëmbë. A di ten di Masa Gadu bi kai unu, nöö di möön gaan së fuunu an bi dë leilei sëmbë a goonliba fasi e. Wan bi abi taki a kondë. Wan bi dë hei sëmbë. ²⁷ Ma dee sëmbë dee goonliba sëmbë ta si taa de an sabi soni, nöö de Gadu ta tei fu da dee sabisonima u goonliba aki sen. Söseei a ta tei dee suwakisuwaki sëmbë faa mbei dee taanga sëmbë kisi sen. ²⁸ A ta tei dee lagilagi sëmbë dee an bi dë wan wojo soni a goonliba aki, dee sösö wan, buta ko hei, fu goonliba sëmbë sa si taa dee soni mbei de bi ta gafa sëmbë an dë wan wojo soni.

²⁹ Nöo di soni mbei a du sö, fu na wan libisëmbë musu njan buka a Gadu fesi e. ³⁰ Biga Gadu wanwan mbei u ko feni di libi a „Jesosi„ Keesitu.

Nöo Masa Jesosi wë mbei u ko sabi fa Masa Gadu köni tjika e. Sö seei a mbei u ko dë a Gadu wojo söndö föutu. A puu u a hii dee sitaafu dee u bi hai tjä ko a u liba fu di u bi booko Gadu wëti, nöo fa u dë aki a ta puu hogi a u fuu sa ko dë limbolimbo. „Hii dee soni dë tuu u feni a Masa Jesosi e, dee sëmbë.“

³¹ Fëen mbei de sikifi ën a di Buku taa: Ee wan sëmbë kë njan buka, nöo be a njan buka a dee soni Masa bi du dëen.

Aki Paulosu ta konda da de taa

ku di kaakiti u di Akaa u Gadu

a ta fan ku sëmbë.

2 Wë, dee sëmbë, fa i si mi bi ko a unu naandë fu mi konda di woto u Gadu da unu, nöo ma bi ko kuma wan sëmbë di sabi soni tumisi e. Söseei ma bi ta fan ku unu kuma wan sëmbë di sabi u fan poi tu. Nönö.

² Biga fa mi bi dë a unu mindi dë, nöo mi buta miseei taa ma o konda oto soni möönsö möön leki di fa Masa Jesosi Keesitu bi dëdë a di lakpa pau. ³ Nöo mi bi ko a unu ku saka fasi ku fëë, ku panta a hati seei. „Biga ma bi sabi ee mi sa du di wooko bunu.“ ⁴ Nöo a di fa mi bi ta konda di buka da unu dë, nöo ma bi ta mbei kijoo fa, ta tei dee köni di libisëmbë abi u wini unu hati e. Ma mi bi kë u di kaakiti u di Akaa u Masa Jesosi hën musu tjä unu ko a biibi, ⁵ fu di biibi fuunu an musu hëngi a libisëmbë köni ma faa musu hëngi a di taanga u Gadu.

Aki Paulosu ta konda da de taa

di Akaa u Gadu wanwan tö

sa lei sëmbë soni fu Gadu.

⁶ Ma nöo hii fa ma ko a unu kuma wan könima seei, ma töku dee soni u ta taki aki, de ta lei u fa Gadu abi köni tjika. Nöo wa ta taki de da hii sëmbë, ma u ta taki de da dee sëmbë dee ko taanga kaa a di biibi. Nöo di köni u ta taki aki an dë di köni u dee hedima u di goonliba aki e, dee o go kaba a sösö. Nönö. ⁷ Ma u ta lei sëmbë di köni u Gadu. Nöo di köni dë, hën Masa Gadu bi abi nëen pakisei gaanduwe faa heepi u fuu ko feni dee gaan bunu fëen. Bifö a mbei goonliba seei, nöo a bi sabi fa a o heepi u kaa, ma a fesi a bi dë wan tjubitjubi soni. ⁸ Nöo na wan u dee hedima u di goonliba aki bi sabi di lö köni dë e. Biga ee de bi sabi ën, nöo de an bi o peka di gaan nëbai Masa u mundu a di lakpa pau kii. ⁹ A dë leti kumafa de bi sikifi ën a di Buku u Gadu taa:

Di soni na wan sëmbë wojo bi si,
di soni na wan sëmbë jesi bi jei,
ku di soni di na wan sëmbë bi mēni
nēen hati wan daka taa a sa feni ën
möönsö,

nöo hën wë Gadu bi seeka buta a wan sē
kaa faa da dee sëmbë dee lobi ën.

¹⁰ Nöo sö di Buku taki, nöo sö a dë tuu. Ma uu ko sabi dee soni, biga di Akaa u Masa Gadu di a manda ko da u aki, hën ta lei u de.

Fa di Akaa u Gadu sai dë, dee sëmbë, hën ta öndösuku hii soni, te dou ku dee tjubitjubi soni dee dë a Gadu hati.

¹¹ Biga wë ambë sabi dee soni dee dë a wan sëmbë hati ee na di sëmbë dë seei? Söseei tu, ambë sa sabi dee soni dee dë a Gadu hati, boiti di Akaa fëen seei? ¹² Nöo di Akaa dë, hën Gadu manda ko buta a u hati, nöo hën ta lei u dee bunu Gadu da

u ku ɛn bunuhati. Na ku wan libisɛmbɛ akaa u ko sabi de e. ¹³Nöo dee soni di Akaa u Gadu ta lei u aki, nöo dee soni dɛ seei u ta tei ta lei sɛmbɛ. Nöo wa ta lei sɛmbɛ a di fa libisɛmbɛ ta lei sɛmbɛ ku de kõni e, ma kumafa di Akaa ta manda u fuu kondɛɛn, nöo sɔ u ta kondɛɛn.

¹⁴Nöo ee wan sɛmbɛ i dɛ nöo ja abi di Akaa u Gadu, nöo ja o piki dee soni di Akaa ta taki e. De tuu o dɛ kuma wan sɔsɔ soni da i, fu di ja o fusutan de. Biga fa dee soni u Gadu sai dɛ, di Akaa u Masa Gadu nöo sa lei i de.

¹⁵Ee wan sɛmbɛ i dɛ nöo i abi di Akaa aki a i hati, nöo i sa sabi u ɔndɔsuku hii soni. „Biga hɛn ta wooko a i liba.” Ma dee sɛmbɛ dee na abi di Akaa, de an o sa fusutan di libi fii dɛ. ¹⁶A dɛ leti kumafa di Buku taki:

Ambɛ seei da di sɛmbɛ di sa sabi andi dɛ a Gadu hati

faa musu lei ɛn soni?

Ma u, fu di u abi di wan seei hati kuma di u „Jesosi,” Keesitu, „nöo u sa sabi soni fɛɛn.”

Aki Paulosu ta konda da de taa hii dee wookoma u Masa Gadu

dɛ a di wan kodo wooko.

3 Dee sɛmbɛ o, di un bi ko a di biibi njunjun, ma bi sa fan ku unu kuma sɛmbɛ di sabi u libi a di Akaa u Masa Gadu leiki e. Ma mi bi musu lei unu kuma sɛmbɛ di ta libi a deseei kɛ, kuma piki mii. ²Biga wɛ ku bobiwata nöo mi bi ta kiija unu, na ku taangataanga njanjan.

Ma nöo te tide un dɛ a di wan seei fasi dɛ eti, wan göö kumutu dɛ möönsö. Ee fuu taki, nöo dee fukɛfukɛ pisi u di lei u Masa nöo mi sa tei ta konda da unu eti. Ma sa go a dee degidegi pisi u di lei, ³fu di un ta libi kumafa dee libisɛmbɛ u di goonliba aki ta libi eti. Biga wɛ ee un sai dɛ ta djalusu ta buja ta paati ku unu na unu, nöo nɛɛn da unu ku dee sɛmbɛ u di

goonliba aki dɛ di wan fa nö? ⁴Biga so fuunu ta taki: “Mi o tei di lei u Paulosu,” otowan ta taki: “Mi o tei di u Apolo,” nöo nɛɛn da un ta libi kuma dee sɛmbɛ u di goonliba aki dee na sabi Gadu nö?

⁵Wɛ nöo fa un ta fia di fia dɛ, ambɛ un sabi da Apolo? Ambɛ un sabi da Paulosu? U tuu dɛ futuboi u Masa Gadu nöo. U tuu tja unu ko biibi nɛɛn, fuun ta waka nɛɛn baka. Biga hɛn da di wooko Masa da u. ⁶Mi paandi di goon „biga mi fosu bi tja di buka ko konda da unu dɛ.” Nöo hɛn a baka u di dɛ hɛn Apolo ko munjan di goon, „biga a ko lei unu soni möön fini.” Ma Gadu hɛn mbei di buka göö a unu hati.

⁷Nöo fɛɛn mbei na wan sɛmbɛ hei möön di otowan, na di sɛmbɛ di paandi, na di sɛmbɛ di munjan di goon. Ma Gadu wanwan, biga hɛn ta mbei soni ta göö nɛɛn. ⁸Nöo di sɛmbɛ di paandi ku di sɛmbɛ di ta munjan di goon, a di wan wooko nöo de dɛ e. Nöo hiniwan o kisi ɛn paima kumafa a bi wooko. ⁹Biga fa u dɛ aki, Gadu buta u tuu fuu ta heepi ɛn a di wooko. U ku ɛn ta wooko makandi. Nöo fa u ta taki soni u di goon aki, nöo unu wɛ da di goon, ma Gadu hɛn abi ɛn e.

Aki Paulosu ta taki taa dee wookoma u Gadu musu mɛni u de du di wooko fɛɛn bunu.

„Wɛ nöo sɔseei fa un ko dɛ sɛmbɛ u Gadu makandi dɛ, nöo un dɛ kuma wan wosu fɛɛn tu, di a ta mbei.” ¹⁰Nöo di wosu dɛ, Masa Gadu da mi wan wooko nɛɛn ku ɛn bunuhati, hɛn a lei mi tu unf a mi musu seti ɛn. Nöo hɛn mi seti di goon-sei te mi kaba kuma wan sɛmbɛ di sabi di wooko. Nöo fa u dɛ aki, nöo dee otowan fuu ta ko ta mbei a di goonsei dɛ liba. Nöo a bunu, ma hiniwan sɛmbɛ di o ko mbei dɛ, a musu saandi a ta mbei buta dɛ. ¹¹Biga wɛ na wan sɛmbɛ sa buta wan

oto goonsei möön leki di Gadu buta kaa e.

Biga fa i si di wosu seti dë, dee sëmbe, nöö a Jesosi Keesitu liba wë a seti. ¹²Nöö ee wan sëmbe joo tja soni go mbei a di goonsei dë liba, nöö i sa tja sëmëni pei soni. I sa tja goutu, i sa tja soofu, i sa tja djamati sitonu, i sa tja pau. Ma i sa tja ahun ku dëdëë uwii tu. „Biga sëmëni sootu pei fasi i sa wooko di wooko u Gadu, bumbuu fasi ku poipoi fasi.”

¹³Ma a di Gaan Kuutu Daka te Masa Jesosi ko, nöö hiniwan sëmbe wooko o ko a limbo. Biga dee soni dë tuu o pasa a wan faja, nöö di faja hën o mbei sëmbe si ee andi i bi tja ko buta dë. ¹⁴Nöö ee di wooko fii pasa a di faja, nöö joo feni i paima. ¹⁵Ma ee wan sëmbe wooko tjuma, nöö a lasi ën paima ku hii di möiti di a bi mbei tuu. Nöö hënseei o kumutu, ma ku sösö maun tjololoo. A fika piki hënseei bi o tjuma tu.

¹⁶Nöö dee sëmbe, fa i si un dë sëmbe u Masa Gadu makandi dë, nöö unu wë da di Wosu u Masa Gadu kaa e, ka di Akaa fëen ta libi. ¹⁷Nöö fa un ta buja ta paati ku unu seepi dë, ee wan sëmbe kaba di Wosu u Masa Gadu a sösö, Masa Gadu o kaba i seei a sösö tu e. Biga di wosu u Masa Gadu dë wan apaiti soni limbolimbo, „nöö dee lö soni dë an musu ta pasa nëen dendu.”

Aki Paulosu ta lei de taa

de an musu libi ku di kõni

u dee sëmbe u di goonliba aki.

¹⁸Dee sëmbe o, na be na wan fuunu ganjëen seepi e. Ee wan sëmbe dë a unu mindi naandë ta pëe i seei kõnima a di goonliba aki, nöö a möön bëtë i disa di kõni dë, nöö i tei di lei u Gadu fii toon donma a di goonliba aki. ¹⁹Biga wë di kõni u di goonliba aki dë wan sösö soni a Gadu wojo.

Ja sabi fa a sikifi a Gadu Buku ö? A taa:

Di kõni u dee kõnima dë seepi Gadu o tei kisi de.

²⁰Söseei a taki möön taa:

Masa Gadu sabi di pakisei u dee kõnima taa a dë wan gaan sösö soni.

^{21–22}Fëen mbei na wan libisëmbe musu tei wan libisëmbe në ta njan buka taa oto hei möön oto. Biga wë dee sëmbe tuu dë fu heepi unu. Paulosu ku Apolo ku Petuisi, u tuu Gadu manda da unu e. Söseei tu, hii dee soni u di goonliba aki tuu dë fuunu. Ee i dë ku libi, ee i dëdë seei, hii soni u di ten u dë aki, ku hii dee soni sa ko a bakaten, dee soni naandë tuu dë fuunu „fuun feni bunu a de e.” ²³Biga unu da sëmbe u „Masa Jesosi” Keesitu, nöö Masa Jesosi dë u Gadu.

Aki Paulosu ta konda da de kumafa a dë tjabukama tjika.

4 Wë nöö dee sëmbe, hiniwan sëmbe musu ta luku u dee tjabukama kuma futuboi u „Jesosi” Keesitu nöö. Un musu ta luku u kuma sëmbe Masa Gadu futoou fuu ta konda dee soni fëen dee bi dë a tjubi.

²Wë nöö di soni sëmbe ta luku a wan basi, nöö hën da ee a ta du di wooko kumafa hën masa kë. ³Nöö fa mi ta wooko aki, ee un sai dë ta kuutu mi seei ma a’ toobi. Söseei ma a’ toobi tu ee hiniwan oto sëmbe ta kuutu mi, tee kisi miseei. ⁴Ma fa mi fan dë seei, ma hati u mi an ta kuutu mi taa ma ta wooko bunu e. Ma di dë an kë taki taa mi dë söndö föutu. Masa Jesosi hën nöö da di Sëmbe di sa kuutu mi.

⁵Fëen mbei wan musu kuutu sëmbe a fesi e, biga te Masa Jesosi ko kaa, nöö hën o tja hii soni ko a limbo. Dee soni bi dë tjubitjubi a sëmbe hati tuu a o puu tja ko a döö, nöö hiniwan sëmbe o feni ën gafa kumafa a fiti.

⁶Dee sēmbē o, fa mi ta sikifi soni da unu ta kai mi ku Apolo nē a dendu aki, nōō mi ta du ēn fuun sa lei soni e. Biga mi kē lei unu taa wan musu tei oto wēti mōōn leki dee wēti Gadu da u fuu ta wegi sēmbē ta luku. Wan musu buta wan sēmbē hei mōōn oto ta njan buka dēēn. ⁷Biga wē ambē da i di kōni di i abi? Na Gadu ta da u hii soni nō? Wē ee Gadu hēn da i ēn, nōō unfā i sa njan buka fēēn?

⁸Ma nōō unu, un ta mēni taa soni an makei unu mōōn. Un sabi hii soni kaa. Un abi hii soni kaa tu „dee Gadu abi faa da dee sēmbē fēēn„. A buta unu kōnu fuun ta tii hii mundu sōndō u dee tjabukama. Sō un ta mēni.

Aai, mi bi sa kē un ko dē kōnu tuu o, dee sēmbē, biga ee un bi dou dē nōō u ku unu tuu bi o dē kōnu makandi. ⁹Ma fa mi ta wegi di soni ta luku aki, nōō a djei da mi taa Gadu tei u dee tjabukama fēēn de ta kai apōsutu aki buta a di mōōn hogi kamian. U dē kuma sēmbē di lanti kuutu buta u de tja go kii a ganda mindi ta mbei fa, fu hii libisēmbē te dou ku dee basia u Gadu Kōndē tuu, sai dē ta luku. ¹⁰U ko dē kuma lauma u „Jesosi„ Keesitu hedi. Ma unu, un dē kōnima. Un sabi hii soni fu di unu ku „Jesosi„ Keesitu ko di wan kaa. Wa abi taki, ma unu dē takima. Unu de ta gafa, ma wi de ta kosi.

¹¹Fa u dē aki, u ta dēdē ku hangi ku dēēwata. Wa a' koosu u bisi. De ta foo u ku bōō. Wa abi na wan kamian u tan seei. ¹²U ta dēdē ku wooko. U sōsō tee te sēmbē ta kosi u, wa ta kosi de baka, u ta toona ta begi da de. Te de ta sitaafu u ta du hogihogi ku u, nōō u ta tjeēn. ¹³Sōseei te de ta lēgēdē da u ta mindi soni ta poi u nē, tōku u ta fan ku de suti. Boo taa u ko dē a sēmbē wojo kuma wan feki futu koosu, kuma wan sundju a sitaati u de ba tja go tuwē a matu. Sō u dē da de e.

¹⁴Fa mi ta sikifi dee soni da unu aki, dee sēmbē, nōō ma ta sikifi de u da unu

sen e, ma mi ta bai unu a soni nōō, kuma unu da miii u mi di mi lobi. ¹⁵Biga aluwasi un abi teni dusu sēmbē ta kija unu da „Jesosi„ Keesitu seei, ma wan kodo tata nōō un abi. Fa mi fosu bi tja di Buka u Masa Jesosi ko konda da unu ala, nōō hēn mbei un ko dē kuma miii u mi. ¹⁶Nōō mi ta begi unu baa taa be un suku fuun musu ko djeesi mi e.

¹⁷Nōō hēn mbei mi ta manda Timoteo ko da unu ala. Hēn da wan lobi womi mii u mi di Masa Gadu da mi, nōō mi sabi taa a o du leti kumafa Gadu taki. Fa a o ko a unu dē, nōō a o toona mēni unu u di fa mi bi ta konda da unu u Jesosi Keesitu, kumafa a kē fu un musu libi. Leti kumafa mi ta kondēēn a oto kamian a dee keikikeiki, nōō sō nōō a o kondēēn da unu.

¹⁸Wē a dē sō tuu taa sēmbē sai dē ta mēni taa ma o ko a unu ala mōōn, hēn mbei de ta njan buka ku di gaan fasi u de. ¹⁹Ma mi o ko e. Mi o ko hesihesi seei, ee Masa kē. Nōō te mi ko, nōō mi o si ee di kaakiti u dee gaan fasi sēmbē naandē dē a buka wanwan, naa a dē a dee du u de tu. ²⁰Biga wē ka Gadu dē Tiima, nōō kaakiti an dē a fan a buka nōō a kaba e, ma a o dē u si a di fa i ta libi ku di kaakiti fēēn.

²¹Sōō. Wē dee sēmbē, mi fan ku unu kaa e. Nōō andi un kē? Mi musu ko a unu ku gandji, ku wipi nō? Naa mi ko a wan saapi fasi, ku lobi? A fika da unu.

Aki Paulosu ta konda da de taa de musu kuutu di soni u di sēmbē di bi tei ēn tata mujēē.

5Sōō. Wē nōō mi jei taa wan taki dē a unu mindi naandē di nama a manu ku mujēē soni. Nōō di lō libi dē, dee sēmbē dee an ta biibi seei ta si ēn u gaan hogi soni te de an ta libi sō. De taa wan womi dē a unu mindi dē tei ēn tata mujēē. ²Ma tōku ku dee lō libi dē seei un sai dē ku gaan fasi eti. Un bi musu kisi

sen ta tjali, te un jaka di sëmbë di du di hogi dë puu a unu mindi gaanduwe.

³Fa mi dë aki, dee sëmbë, ma dë a unu mindi ma töku di akaa u mi dë a unu ala. Nöo di saandi mi o du ku di sëmbë dë kaa. ⁴Nöo mi taki e, un musu kai wan kuutu makandi a di në u Masa Jesosi Keesitu. Nöo di akaa u mi o sai dë tu, nöo Masa Jesosi o mbei a pasa leti kumafa un kuutu buta dë. ⁵Nöo un tei di sëmbë dë nöo un tuwëen disa da di didibi be a du ku ën te di hogi a du dë kaba nëen hati, fu di akaa fëen an musu go kaba a sösö a di daka Masa Jesosi o ko.

⁶Nöo hii fa di soni naandë dë gaan sen soni seei, ma töku un sai dë ta njan buka ta mbei taa un bumbuu poi. Nöo an bunu e. Wan sabi taa wan pikii sooda ta paaja nango a wan hii gaan paabi boon nö?. ⁷⁻⁸Hën mbei dee Dju sëmbë ta puu sooda a de wosu fu de sa njan di Pasika Daka limbolimbo. Biga a di daka dë Gadu bi puu de a di saafu libi de bi dë a Egepiti köndë. Nöo de bi kii wan sikafu mii fu de sa kumutu a di awoo libi naandë basu. Nöo di sikafu mii de kii dë, hën kë taki u Keesitu e, dee sëmbë, di dëdë da u fuu sa kumutu a di awoo libi fuu.

Fëen mbei un musu puu hogi a unu mindi fuun sa dë limbolimbo a Gadu wojo e. Biga sö a buta da unu kaa. Un boo disa di awoo libi, fuu sa libi di njun-jun libi Masa Jesosi tja ko da u, söndö ganjan, söndö hogihati.

⁹Nöo mi bi sikifi wan pampia da unu kaa taa wan musu hulu dee sëmbë dee ta libi fanafiti libi a di së u manu ku mujëe soni. ¹⁰Ma fa mi bi taki dë, na dee sëmbë an ta biibi a Gadu mi bi taki e. Biga dee lö sëmbë dë, u tuu sabi taa de ta libi dee lö libi dë kaa, de a' langahati, de dë fufuuma, de ta njan sëmbë möni, de ta waka a oto gadu baka. Nöo na de mi bi taki fu wan musu hulu. Biga ee de

mi bi taki nöo hën da un musu kumutu a di goonliba aki. „Biga a dee sëmbë dë mindi u dë kaa.”

¹¹Ma dëe sëmbë mi bi sikifi taa wan musu hulu, nöo de da dee sëmbë ta kai de seepi biibima, ma de ta libi fanafiti a di së u manu ku mujëe soni, ee nasö de a' langahati, ee nasö de ta waka a oto gadu baka, ee nasö de ta kosi sëmbë a baka, ee nasö de dë bebema, ee nasö de ta fufuu. Sö wan sëmbë wan musu njan ku ën seei.

¹²Wë biga un bisi mi abi ku dee sëmbë dee dë a döösë ala u mi musu kuutu de a dee soni dë? Nönö, ma dee sëmbë dee dë a di keiki, de u abi pasi u kuutu. ¹³Dee sëmbë dee dë a döösë ala, Masa Gadu hën o kuutu de. Ma unu musu kuutu di sëmbë di du di hogi dë, puu a unu mindi e, „kumafa Gadu Buku taki.”

Aki Paulosu ta bai de a di fa

de ta tja kuutu u de go

a dee sëmbë an ta biibi Gadu.

6 Nöo dee sëmbë, wan oto soni fuunu dë möön, a bigi da mi te na soni. Hën da di fa un a' hati nango suku leti a dee kuutuma u köndë dee na a' bisi ku Gadu, u de kuutu dee toobi un abi ku unu na unu. Na a dee biibima kuma unu un nango. Nöo anbunu e!

²Wan sabi taa a bakaten u dee biibima o kuutu hii goonliba nö? Wë ee un sabi sö kaa, nöo faandi mbei wan sa kuutu dee pikipiki toobi a unu mindi dë?

³Wan sabi tu taa dee basia u Masa Gadu Köndë seei u dee biibima o kuutu a bakaten nö? Wë nöo unfä a waka wan sa kuutu dee soni u di goonliba u dë aki? ⁴Fëen mbei te un abi wan toobi di nama a dee soni u di goonliba aki, nöo un sa kai ee dee möön lagi biibima seei ko, fu de kuutu dee soni dë da unu.

⁵ Fa mi ta fan aki, nöö mi ta fan u sen musu kisi unu e, dee sëmbë. Biga fa un ta tja dee toobi fuunu nango a dee kuutuma u köndë dë, nöö a djei sëmbë an dë a unu mindi möönsö di abi fusutan tjika faa kuutu dee toobi un abi ku unu na unu. ⁶ Ma wan biibima ta tei oto biibima tja go buta seei a kuutu a dee sëmbë dee na ta biibi fesi. A bigi da mi e, baa.

⁷ Ma di soni dë seei dë wan gaan lasi soni e, dee sëmbë, taa un ta kisi sô wan gaan toobi ku unu seei tee un musu go a kuutu. Andi mbei wan sa disa unu seei be otowan nöö ta du hogihogi ku unu? A bi sa möön bunu un tai hati be sëmbë ganjan unu nöö. ⁸ Ma ka fuun tai hati, nöö hën un sai dë ta du hogihogi ku otowan ta ganjan de. Te dou ku biibima seei un ta du sô.

⁹ Dee sëmbë, wan sabi taa ee wan sëmbë ta libi fanafiti a Masa Gadu wojo, nöö an o sa dë a dendu te Gadu o ko Tiima ku telu nö? Wan mbei sëmbë ganjan unu e. Dee sëmbë dee ta libi fanafiti a di sê u manu ku mujëë soni, dee sëmbë dee ta waka a oto gadu baka, dee womi dee ta tei oto sëmbë mujëë, dee mujëë dee ta tei oto sëmbë manu, dee womi dee ta tei oto womi kuma mujëë, dee mujëë dee ta tei oto mujëë kuma manu u de, dee sëmbë dee ta du dee gaan sen soni dë, nöö na wan u de lö sëmbë dë o dou ka Gadu dë Könu. ¹⁰ Söseei tu dee fufuuma, dee langahatima, dee dööngöma, dee sëmbë dee ta waka ta kosi otowan, dee sëmbë dee ta ganjan sëmbë ta njan, na wan u dee lö sëmbë dë o dou tu.

¹¹ Nöö sô so fuunu bi dë a fesi tu e. Ma fa u dë aki, di Akaa u Masa Gadu wasi unu ko limbo buta a wan sê kaa da Gadu. Un ko dë seei söndö föutu a Gadu wojo fu di Masa Jesosi Keesitu dëdë da unu.

Aki Paulosu ta konda da de

u de musu libi ku di sinkii u de

faa musu tja nëbai ko da Gadu.

¹² Dee sëmbë o, fa u ko a Masa Jesosi aki, a kandë wan sëmbë o taa: “Ma dë a dee fesiten wëti basu möön e, nöö mi sa du hii soni kumafa mi kë.”

Wë fa i taki dë, sô a dë tuu, ma na hii soni sa tja heepi ko da sëmbë e. Mi sa a’ pasi u du hii soni tuu, ma na wan soni musu kisi mi buta nëën basu kuma hën da mi masa.

¹³ Dee sëmbë ta du hogi a di sê u manu ku mujëë soni, nöö de sai dë ta koti wan nöngö ta taki taa: “Njanjan dë u bëë, bëë dë u njanjan.” Wë nöö sô a dë tuu. Gadu mbei bëë fii njan njanjan buta. Ma di bëë dë ku di njanjan tuu, Gadu o kaba ku de wan daka. Ma te woo taki a di sê u manu ku mujëë soni, di dë dë oto soni. Biga Masa Gadu an mbei di sinkii fii fii libi ku ën fanafiti a di sê u manu ku mujëë e. Ma hën abi di sinkii fii, nöö a mbei ën fii musu dini ën ku ën. ¹⁴ Nöö di sinkii fii an o kaba a sösö möönsö. Ma leti kumafa Masa Gadu bi weki Masa Jesosi puu a dëdë ku ën kaakiti, nöö söseei a o weki dee dëdë sinkii fuu puu a dëdë tu, ku ën kaakiti.

¹⁵ Dee sëmbë o, wan sabi nö taa di sinkii fuu aki, a dë wan pisi u di sinkii u Masa Jesosi, Keesitu. Wë ee a dë sô, nöö mi sa tei di sinkii u Masa Jesosi aki ta waka ku mötjö nö? Nönö, kwetikweti. ¹⁶ Wan sabi taa di sëmbë di ta waka ku mötjö mujëë hën ku ën ko dë wan sinkii nö? Biga di Buku taa: “Te wan womi ku wan mujëë tei deseei kaa, nöö de tu sëmbë dë ko dë wan sinkii.” ¹⁷ Ma nöö di sëmbë di nama ku Masa, hën ku ën ko dë di wan na akaa fasi.

¹⁸ Söö. Wë dee sëmbë, di un jei sô kaa taa di fanafiti libi a di sê u manu ku mu-

jëe an bunu, nöö be un mbei möiti ku-mafa un sa mbei fu an musu kisi unu e. Biga wë hii dee oto hogi sëmbë ta du kaa, „de dë hogi a Gadu wojo tuu,„ ma di hogi a di së u manu ku mujëe soni ta kisi i seei sinkii a wan hii oto fasi. Biga ku i sinkii i ta du di hogi dë.

¹⁹ Dee sëmbë o, wan sabi taa di sinkii fuunu dë wan wosu u di Akaa u Masa Gadu nō? Di Akaa fëen di i si a da unu dë, a unu hati wë a ta libi e. Nöö wan dë basi fuunu seei „möö,„ ²⁰ biga Gadu bai unu dii „ku di buuu u Masa Jesosi,„ Fëen mbei hii dee soni un ta du ku dee sinkii fuunu, de musu dë fu Masa Gadu sa feni gafa a de e.

Aki Paulosu ta konda da de unfa libi u manu ku mujëe musu dë.

7 Söö. Wë dee soni dee un bi sikifi da mi, awaa ufö mi o fan a de liba. Nöö mi taki e, ee wan womi dë nöö an kë tei mujëe, nöö antoobi. A bunu. ² Ma fu di wakawaka libi hedi, hën mbei mi o fan sô taa be hiniwan womi tei wan mujëe fëen seei vö. Söseei hiniwan mujëe musu abi wan manu fëen seei vö.

³ Nöö di womi musu du di soni di fiti dëen mujëe. An musu niingëen a ndeti. Söseei di mujëe musu du da di womi tu e. ⁴ Biga di mujëe sinkii an dë fëen wanwan möön e, ma a dë fëen manu tu. Söseei di womi sinkii an dë fëen wanwan möön, ma a dë fëen mujëe tu. ⁵ Nöö fëen mbei wan musu duumi paatipaati ku unu seei ta niinga unu seei, boiti ee un tuu fiti buka taa woon begi Masa Gadu u wan pisiten. Ma te un kaba u begi kaa, nöö un musu toona ko duumi makandi baka e, be di didibi an musu feni wan baaku faa tja unu go du hogi, fu di wan a' taanga fuun hoi unu seei.

⁶ Ma fa mi taki dë seei, an dë taa wan wëti mi buta e, dee sëmbë, ma sô misikuma a sa fiti. ⁷ Biga wë mi bi kë fu hii sëmbë musu dë kumafa mi dë aki

söndö mujëe. Ma di Masa Gadu ta da hiniwan sëmbë hën apaiti taanga, wan sëmbë dë sô, di otowan dë sô, nöö hën mbei mi taki sô.

⁸ Nöö mi taki e, unu dee na tei manu nasö mujëe eti, ku un dee mujëe manu fuunu dëdë, mi taa a bunu fuun fika sô kumafa mi dë söndö mujëe aki. ⁹ Ma ee un si taa wan sa tan sô, nöö be un tei manu ku mujëe fuunu. Biga wë a sa möön bunu un tei manu ku mujëe tööu bifö di hangii u manu ku mujëe ko möön unu.

¹⁰ Ma un dee sëmbë dee tei manu ku mujëe kaa, nöö mi o da unu wan wëti awaa, nöö di wëti aki Masa Jesosi seei butëen, taa dee mujëe an musu paati ku dee manu u de möönsö. ¹¹ Ma ee de paati, nöö de musu fika a ganda nöömö. De an musu go tei oto womi möön. Ma ee de kë tei manu nöö de musu go mindi ku di awoo manu u de. Söseei a dë da dee womi tu. De an musu tuwë dee mujëe u de möönsö.

¹² Wë nöö awaa ufö mi o taki soni u dee sëmbë a' manu ku mujëe kaa. Fa mi o fan aki, nöö na Masa hën ta taki ën e. Mi seei ta taki ën. Nöö mi taki e, ee wan womi dë biibima nöö di mujëe fëen an ta biibi, ma di mujëe tifiهدي faa tan ku di lö womi dë, nöö di womi an musu tuwë di mujëe. ¹³ Söseei ee wan mujëe dë biibima ma hën manu an ta biibi, ma di womi dë tifiهدي faa sa tan libi ku di mujëe, nöö di mujëe dë an musu tuwë di womi. ¹⁴ Un saandi mbei ö? Biga fu di di mujëe dë biibima, nöö Gadu ta luku di lö womi dë a wan apaiti fasi u di mujëe fëen hedi. Söseei tu, fu di di manu fëen dë biibima, nöö Gadu ta luku di mujëe a wan apaiti fasi u di manu fëen hedi. Biga ee an bi dë sô, nöö Gadu an bi o ta luku dee mii u de apaiti tu. Ma te i si Gadu ta luku dee gaan sëmbë apaiti nöö hën da a ta luku dee mii apaiti tu.

¹⁵Ma ee di sēmbē di na ta biibi kē paati ku di biibima faa go fēēn, nōō be a go e. Nōō ee sō a waka, nōō antoobi. Di womi ee nasō di mujēē di ta biibi an musu fika kuma a dē taitai a duwengi. Biga wē Gadu bi kai u fuu musu dē fiifii ku hii sēmbē. ¹⁶Unfa wan mujēē sa sabi ee a sa mbei di manu fēēn ko a biibi, ee an o ko? Sōseei unfa wan womi sa sabi ee a sa mbei di mujēē fēēn ko a biibi, ee an o ko? ʼBe i disēēn da Gadu nōō.ʼ

Aki Paulosu taki da de taa be de an suku u tooka di fa de dē.

¹⁷Wē nōō dee sēmbē, fa i si i bi dē di Gadu kai i fii ko nēēn, nōō sō i musu dē e. Nōō ka i si Masa buta i, nōō i tan dē e. Sō mi ta fan ku hii sēmbē a dee oto keiki tu. ¹⁸Ee wan womi bi aʼ di koti u dee Isaēli sēmbē nēēn sinkii kaa bifō Masa Gadu kai ēn, be an suku faa puu ēn. Ee wan womi an bi kisi di maaka u Isaēli dē eti, be an go suku di lō koti naandē buta nēēn sinkii e. ¹⁹Biga wē ee i koti, ee ja koti, di soni dē an dē wan wojo soni fa u dē aki mōōn. Na dee soni dē Gadu ta suku a u. Ma dee wēti u Gadu fuu hoi, nōō de wē da dee gaan soni fa u dē aki.

²⁰Fēēn mbei hiniwan sēmbē musu dē fa a bi dē a di ten di Gadu bi kai ēn. ²¹Ee wan sēmbē i bi dē saafu di Gadu kai i, nōō na be di soni hati i te i hopo ta suku fii kumutu nēēn. Ma an dē taa ee i ko feni pasi fii kumutu nōō ja musu kumutu e. I sa kumutu fii ku piizii. ʼMa ee i tan dē tu an hogi.ʼ ²²Biga wē wan saafuma di Gadu kai u ko nēēn nōō a kumutu a saafu, a ko fii kaa. Sōseei ee wan sēmbē an bi dē saafu nōō Gadu kai ēn ko nēēn, nōō a ko dē saafu e, u ʼJesosiʼ Keesitu, ²³fu di a bai unu dii ʼku ēn buuu.ʼ Fēēn mbei wan musu buta unu seei da libisēmbē ta masa unu, tee un disa u piki Gadu buka ko ta piki libisēmbē buka a di soni u ta taki aki.

²⁴Nōō da sō a dē e, dee sēmbē. Leti fa i si i bi dē di ten Gadu kai i, nōō sō i musu dē ta dini ēn.

Aki Paulosu ta fan ku dee sēmbē

an tei manu ku mujēē eti, ku

dee mujēē manu u de dēdē.

²⁵Wē nōō un dee mujēē mii dee an tei manu eti, ku dee womi mii an tei mujēē eti, nōō Masa an da mi buka a unu e. Ma kumafa a heepi mi tjika aki fu di aʼ tjalihati u mi, nōō misikuma mi dē wan sēmbē un sa futoou te un sa tei lai a mi. ²⁶Wē nōō fēēn mbei mi taki da unu taa misikuma a mōōn bunu fuun dē sōndō manu sōndō mujēē fu di fuka libiten di u dē aki hedi. ²⁷Ma nōō ee wan womi aʼ mujēē, nasō wan mujēē aʼ manu kaa, nōō de an musu paati. Ma ee wan womi an abi seei, nōō be an suku mōōnsō.

²⁸Ma nōō tōku fa mi taki dē seei, ee i ko abi mujēē nōō na hogi i du e. Sōseei ee wan mujēē mii ko aʼ manu, nōō na hogi a du tu. Ma dee womi aʼ mujēē ku dee mujēē abi manu, de abi sōmēni fuka u de tjai a di ten u dē aki, nōō hēn mbei mi bi kē heepi un otowan a di pisi dē.

²⁹Wē di soni mi kē taki, dee sēmbē, hēn da di ten u dē aki a ko zuntu poi fu di goonliba kaba. Fēēn mbei ja musu kai dee soni u di goonliba aki gaan soni te poi e. Biga ee wan womi abi mujēē, nōō na di mujēē dē wanwan nōō a musu ta mēni. ³⁰Sōseei ee wan sēmbē abi fuka nēēn hati te a ta kēē, an musu ta kai di soni dē gaan soni te poi. Ee wan sēmbē ta wai ta piizii, nōō na di dē wanwan nōō a musu ta mēni.

Sōseei tu ee wan sēmbē ta bai wan soni, nōō a musu sabi taa an o abi di soni dē fu nōōmō. ³¹Ee wan sēmbē i ta wooko ku dee soni u di goonliba aki, nōō ja musu da de pasi u de tai i, biga abiti mōōn nōō di goonliba aki o kaba e!

³²Ma nöö fa mi taki da unu dë, dee sëmbë, fu di ma kë un dë ku fuka a unu hati, hën mbei mi taki sö e. Di womi di na abi mujëë nöö hën ta a' bookohedi a dee soni u Masa wanwan, faa sa libi kumafa Masa kë. ³³Ma dee womi dee abi mujëë, de a' bookohedi u dee soni u di goonliba aki, fu de sa libi kumafa de mujëë kë. ³⁴Sö i ta si taa di bookohedi dë a tu së.

Söseei tu, dee mujëë dee abi manu ta a' bookohedi u dee soni u di goonliba aki, fu de sa libi kumafa de manu kë. Ma wan mujëë di na a' manu, a ta a' bookohedi u dee soni u Masa nöö, fa a sa ko libi ku ën sinkii ku ën akaa tuu apaiti da Masa Gadu.

³⁵Nöö fa mi taki aki, mi taki ën sö fu di mi si taa a sa heepi unu. Ma an dë taa tai mi kë tai unu e. Ma mi ta fan nöö kumafa mi si a fiti, be na wan soni musu ta hai unu baka fu wan sa dini Masa ku hii unu hati.

³⁶Nöö ee wan womi bi ta kiija wan mujëë, nöö te di mujëë ko bigi tjika nöö hën di womi ko fii taa ee an tei di mujëë fëën mujëë nöö an libi bunu ku ën, nöö antoobi. Be a tei ën fëën mujëë. An wogi. ³⁷Ma ee di womi abi di fii nëën hati taa a taanga tjika faa sa hoi ën seei söndö mujëë, nöö a ta pakisei nëën hati taa an o tei di mujëë dë möön, nöö di dë bunu tu. ³⁸Nöö a dë sö taki taa di sëmbë di tei, a du bunu, ma nöö di sëmbë di an tei, hën du möön bunu.

³⁹Ma nöö haika, te wan mujëë dë ku manu, nöö a dë a wëti basu taa an sa tei oto womi solanga di fosu manu fëën dë ku libi. Te di manu fëën dëdë kaa bifö a abi pasi fu tei oto manu. Ma di womi a o tei dë, a musu dë wan biibima tu. ⁴⁰Ma u mi aki, nöö mi pakisei taa di mujëë sa dë möön bunu ee a fika söndö manu, nöö mi ta si taa di Akaa u Masa Gadu dë ku mi a dee soni mi ta taki aki.

Aki Paulosu ta taki u dee njanjan sëmbë ta tuwë da dee gadu u de.

8 Söö. Wë nöö wë da u ko a soni u dee gwamba dee sëmbë ta tjika go tuwë da dee gadu u de. Nöö un ta taki taa u tuu sabi soni u de kaa, taa dee pindigadu na soni u fëëë, u sa njan di njanjan de ta tuwë da de. Awa, sö a dë tuu. Ma sabi ku sabi na di wan e. Biga i sa mbei taa i sabi soni tjika te i ko a' gaan fasi, ma lobi hën da di gaan soni biga hën ta tjika heepi ko da sëmbë. ²Nöö ee wan sëmbë i mbei taa i sabi soni kaa, nöö hën da ja sabi soni kumafa a dë eti e. ³Ma ee wan sëmbë i lobi Gadu, nöö di sëmbë dë Gadu ta sabi taa i dëën sëmbë.

⁴Wë nöö ee fuu taki u dee soni de ta tuwë da dee gadu, wë u sabi taa dee lö gadu dë an dë wan wojo soni. Biga oto gadu an dë möön leki di wan kodo Gadu tö. ⁵Aluwasi soni dë a goonliba aki te dou a liba ala tuu te a hia di de ta kai gadu ta begi, ⁶ma töku u sabi taa wan kodo Gadu nöö dë. Hën da u Tata, nöö nëën hii soni kumutu ko. Fëën nöö u dë. Söseei wan kodo Masa tö nöö dë tu. Hën da Masa Jesosi Keesitu. Hën mbei hii soni u mundu, nöö hënseei ta da u libi.

⁷Ma töku fa i jei dë seei, ma na hii u dee biibima tuu sabi bunu eti taa dee oto gadu an dë gadu e. Biga te tide eti biibima sai dë di bi guwenti oto gadu te de ta si de kuma tuutuu gadu eti. Te de go bai gwamba soni tjika ko sindo u de njan, nöö de ta panta kuma kandë a bi dë wan soni de tuwë da dee gadu. Nöö de ta fëëë taa fa de ta njan mëën dë, nöö Masa Gadu o tei de u hogi.

⁸De ta mëni sö tuu, ma na sö. Biga njanjan soni an ta puu u a Gadu e, nöö söseei an sa tjika u ko nëën tu.

⁹Ma nöö un mëni unu seepi, un dee sëmbë dee kumutu a dee oto gadu basu kaa. Fa un sabi tjika dë taa dee oto gadu

an dë tuutuu gadu, ma wan musu tei di sabi dë buta kuma wan sitonu a pasi da dee sëmbë dee ta fëë, u de naki futu kai.

¹⁰ Biga wë i sabi fa a o dë nö? Fu di i sabi bunu kaa taa dee gadu an dë tuutuu gadu, nöö joo go sindo ta njan ku dee sëmbë dee ta njan a di gaduwosu u de. Wë nöö te wan pisi, nöö di otowan fii di i si bi dë fëëfëë dë o ko si i ta njan, nöö hën seepi o tei hati go njan tu, ma ku di gaan fëë i si u bi taki dë. ¹¹ Wë nöö di sabi fii i sabi dë, nëën tja di otowan fii go kaba a sösö nö? Hii fa „Jesosi„ Keesitu bi dëdë dëen tu, ma i ta du hogihogi ku ën sös. „Biga i mbei a du wan soni di hënseei si taa an bunu.“ ¹² Nöö te un buta wan otowan fii faa du soni di ta fon mëen a hati taa an du bunu, nöö hogi i du ku „Masa Jesosi„ Keesitu seei e.

¹³ Nöö fëen mbei fa mi dë aki, ee mi sabi taa ee mi njan wan soni nöö a o mbei di otowan u mi kai, nöö ma o njan di soni dë a mundu möön e. Na seei.

Aki Paulosu ta konda kumafa a ta puu dee leti fëen buta a wan së u di Buka u Masa Jesosi hedi.

9 Wë fa mi ta fan ku unu aki, dee sëmbë, nöö miseei wë, ma bi ko fii kumutu a dee tjina naandë basu nö? Ma dë wan u dee tjabukama u Masa Jesosi de ta kai apösutu nö? Aai, mi dë wan u de e. Biga mi si Jesosi Keesitu u Masa ku miseei wojo. Nöö fa un ko a di biibi aki, na di wooko mi ta wooko da Masa Jesosi mbei un ko sös nö? ² Ee oto sëmbë an kë luku mi kuma wan tjabukama seei, ma unu musu luku mi sös. Biga fa i si un ko ta biibi dë, nöö hën ta lei limbolimbo taa mi da wan tjabukama u Masa Jesosi. ³ Nöö fëen mbei te dee sëmbë ta sösö mi a kamiankamian, nöö mi ta konda soni fuunu da de, be de sabi taa sös mi sa du di wooko u Gadu tjika.

⁴ Wë nöö di a dë sös kaa, nöö mi ku Banabasi, wa a' pasi fuu ta njan ta bebe ku

unu nö? ⁵ Söseei kumafa Petuisi ku dee oto Tjabukama ku dee baa u Masa Jesosi ta waka ta lontu ku dee mujëe u de nango a sëmbë de ta sölugu de, nöö u wë? Wa a' leti fu toou ku wan mujëe di dë a di biibi fuu ku ën ta waka ta lontu tu nö? ⁶ Mi ku Banabasi wanwan nöö musu ta wooko möni ufö u sa feni soni fuu njan nö?

⁷ Nöö ee wan sodati ta wooko, nöö aan leti u de pakëen nö? Söseei tu, ee wan sëmbë paandi wan fuuta fëen, nöö aan leti faa njan di njanjan fëen nö? Ee wan sëmbë ta kiija mbeti, nöö aan leti faa feni wan njan nëën nö?

⁸ Nöö fa mi fan dë, libisëmbë soni nöö mi taki ö? Naa söseei u ta lesi a Gadu Buku tu nö, ⁹ ka Mosesi sikifi dee wëti dee Gadu dëen. A taa:

Di kau di ta bia di mbii,
ja musu tai di buka fëen fu an musu njan dë.

„Biga ka i ta wooko nöö naandë joo njan.“

Wë fa Gadu fan dë, kau soni nöö a ta mëni nö? ¹⁰ An taki soni fuu tu nö? Aai, a taki soni fuu tu e. Nöö dee sëmbë ta wooko goon ku dee sëmbë ta puu njanjan wë? Fa de ta wooko dë, na de tuu o feni njan naandë nö?

¹¹ Wë nöö fa u bi konda dee soni u Masa Gadu da unu dë, nöö a sa hebi da unu poi ee u suku goonliba gudu a unu nö, dee sëmbë? ¹² Biga ee oto sëmbë abi di lö leti dë a unu, nöö u wë? Misikuma u musu abi leti möön de.

Ma nöö hii di leti fuu dë u buta a wan së ta tja pena fu soni an musu toobi sëmbë te de an sa piki di Buka u „Jesosi„ Keesitu u ta tja aki.

¹³ Ma töku fa u taki aki seei, dee sëmbë, ma un sabi taa dee sëmbë dee ta wooko a di Wosu u Masa Gadu, de ta feni hafu u dee soni sëmbë ta tja ko da Gadu naandë. Nöö dee begima dee ta tjuma mbeti da Gadu naandë, nöö deseei ta tei hafu, na sös nö?

¹⁴Nöö söseei Masa bi taki tu taa dee sēmbē dee ta konda di buka fēēn, nöö de musu ta feni soni u libi a goonliba aki a dee sēmbē dee de ta konda di Buka da.

¹⁵Ma hii dee leti fuu dē tuu mi buta a wan sē. Nöö fa mi ta sikifi dee soni aki da unu seei, nöö na paima wē mi ta suku a unu e. Biga fa mi ta wooko da unu söndö paka aki, a dē wan soni mi ta njan buka da o. Nöö ma kē poi ēn. Ee de o kii mi fēēn hedi seei, ma ma o hakisi paima fēēn möönsö.

¹⁶Ma nöö dee sēmbē, fa mi ta konda di Buka aki, na u di dē hedi mbei mi ta njan buka e. Biga musu mi musu u kondēēn da sēmbē. Nöö helu u mi tu ee ma kondēēn. ¹⁷Ee mi bi buta miseei u mi kondēēn, nöö mi bi a' leti u suku paima. Ma ee fuka mi ta puu da miseei te mi kondēēn, nöö an dē taa wan apaiti soni mi du e. Biga di soni Gadu fitoou mi u mi du dēēn, hēn nöö mi ta du kaa. Nöö aambi wan apaiti paima.

¹⁸Wē di a dē sö kaa, nöö un sooti wini seei mi o feni? Wē di wini di mi ta feni nēēn, nöö hēn da te mi konda di buka u Keesitu söndö tei paima a sēmbē kumafa dee oto tjabukama ta tei. Nöö a kai ku mi, a bunu da mi kaa. Mi a' piizii ku ēn. „Biga mi du pasa möön fa Gadu bi manda mi.” Nöö hēn da paima u mi kaa, nöö hēn mbei ma ta tei paima kumafa di leti u mi dē.

¹⁹Dee sēmbē o, fa mi dē aki ma dē a sēmbē basu e, ma mi dē u mi seepi. Ma nöö mi ta buta dee leti u mi a wan sē ta saka mi seepi a sēmbē basu kuma wan saafu. Nöö di soni mbei mi ta du sö, u mi wini hia sēmbē kumafa mi sa wini tja ko da Masa Jesosi.

²⁰Fēēn mbei te mi dē ku dee Dju sēmbē kuma miseei, nöö mi ta libi kuma Dju sēmbē, u mi sa wini de hedi. Fa de dē a dee fesiten wēti basu eti, mi ta hoi miseei kuma mi dē a dee wēti dē basu tu u mi sa wini de hedi, hii fa mi sabi taa

ma dē a dee wēti dē basu möön. ²¹Te mi dē a dee sēmbē dendu dee na abi Isaēli wēti, nöö mi ta hoi mi seepi kuma ma dē a dee wēti dē tu, u mi sa wini de hedi. (Ma fa mi fan dē seei, ma an dē taa ma ta hoi Masa Gadu wēti e, biga mi ta hoi „Jesosi” Keesitu wēti.) Sö mi ta libi e, dee sēmbē.

²²Söseei tu, te mi dē ku dee biibima dee ta dē pantapanta fu di de an sabi soni u Masa Gadu tjika, nöö ma ta mbei taa mi sabi hii soni kaa. Ma mi ta hoi mi seepi kuma mi dē pantapanta tu, fu mi sa feni pasi heepi de. Sö mi ko sabi u libi ku hii sootu pei sēmbē u mi sa wini de. Mi ta biinga a hii pei fasi u mi sa puu de a didibi faja tja ko da Masa Jesosi. ²³Dati wan taki mi ta libi sö u di buka u Masa Jesosi sa wini hia sēmbē. Nöö mi seepi tu ta feni dee bunu Gadu ta da dee sēmbē fēēn.

²⁴Nöö un haika möön e. Te sēmbē ta fia ta kule makandi, hii de tuu ta kule u de wini wan paima, na sö nö? Ma na de tuu o wini e, „biga na de tuu ta kule a di fasi kumafa a dē fanöudu.”

Wē nöö di kule u dee sēmbē u ta taki aki, nöö hēn wē da di libi fuu e. Nöö fa i si de ta biinga ta kule fu de musu feni wan paima dē, nöö sö u seei musu biinga tu ta libi a di fasi fuu feni paima a Gadu.

²⁵Fa dee oto sēmbē ta kule dē, nöö de ta mbei taanga möiti u sinkii u de musu lusu tjika fu de sa kule taanga u de wini di paima. Nöö de ta du ēn u de feni wan uwii kaapusa a de hedi faa lei taa de da winima. Ma di kaapusa dē an dē wan soni di o dē u nöömö e, dee sēmbē. Ma di soni uu ta suku u wini aki, hēn a o dē u nöömö. An o kaba möönsö.

²⁶Nöö fēēn mbei mi ta biinga, ma na kuma wan sēmbē nango a kamian ma an sabi naasē a nango. Na kuma wan sēmbē di ta hiti böö nango a söso kamian tu. Nönö e. ²⁷Ma mi ta duwengi miseei a hii fasi u mi ta dē a tatai liba nöömö, fu

te di juu kisi an musu dë taa hii fa mi tja oto sëmbe ko a Masa, ma libi u mi an bi bunu tjika u mi sa feni paima a Gadu.

Aki Paulosu ta wasiköi dee sëmbe kumafa soni bi pasa

a fesiten.

10 Dee sëmbe, un boo toona mēni dee fesiten sëmbe fuu u Isaēli. Hii de tuu bi ta waka a di wöluku u Gadu baka faa ta tjubi de ta tii. De tuu bi pasa di gaan ze ka Gadu bi paati di wata da de. ²Nöo fu di dee sëmbe waka a di wöluku baka pasa di ze, nöo hēn mbei tu u sa taki taa de dopu ko dë bakama u Mosesi. ³Hii de tuu bi ta njan di njan-jan u Gadu di a bi ta tuwë da de a wan foombo fasi. ⁴Hii de tuu bi ta bebe di wata di Gadu mbei kumutu a di sitonu dendu a wan foombo fasi. Di Sitonu dë, nöo „Masa Jesosi„ Keesitu seei wë a kē taki e, dee sëmbe. Hēn bi da de di wata dë, nöo hēn bi ta dë ku de nöömö ta tja de a di pasi.

⁵Ma nöo tökuseei fa i jei dë, di möön gaan sē u dee sëmbe Gadu an bi lobi di fa de bi ta libi e. Fëen mbei de bi dëdë fika a peipei kamian a di sabana naandë. „De an dou a di bumbuu köndë di Gadu bi paamusi de möönsö.“

⁶Ma nöo dee soni i si dë, u musu tei de kuma wan wasiköi fu wa musu hangi fuu go du hogi kumafa dee fesiten sëmbe dë bi du. ⁷Wa musu waka a oto gadu baka kumafa so u de bi waka a oto gadu baka. Biga a dë a Gadu Buku taa: Dee sëmbe bi sindo njan bebe te de kaba, hēn de hopo baja „da di pindigadu.“

⁸Söseei wa musu du fanafiti soni a di sē u manu ku mujëe kumafa dee sëmbe bi du gaan sen soni a di fasi dë tefa Gadu kii tuwenti-a-dii dusu u de a wan kodo daka. ⁹Wa musu duwengi Masa ku di hogi du fuu kumafa so u dee sëmbe bi duwengi ën tefa a manda dee sindeki ko

njan sëmēni u de kii. ¹⁰Söseei wa musu guunjan tu, kumafa so u de bi ta guunjan tefa Gadu manda di basia fëen di ta kii sëmbe go kii sëmēni u de.

¹¹Nöo fa i si hii dee soni pasa dë, de pasa kuma wan wasiköi da u dee sëmbe dee ta libi a di kaba ten u di goonliba di u dë aki. ¹²Nöo di sëmbe di ta mēni taa a taanpu gingin, nöo a musu luku bunu be an kai e. Biga i sa kai.

¹³Ma nöo dee soni dee ta pooba i hini-wan daka dë, na tooka soni de dë e, dee sëmbe. De seei ta pooba otowan tu. Ma Gadu dë u futoou, nöo an o disa i u di soni musu wini i. A o mbei wan baaku da i nöömö fii pasa be ja kai.

Aki Paulosu ta bai dee sëmbe

a dee oto gadu soni eti.

¹⁴Wë nöo un dee lobi mati u mi dë, mi taki e, wan musu nama seei ku dee soni de ta kai gadu e. ¹⁵Mi ta fan ku unu leti kuma sëmbe di abi fusutan kaa, taa be unu seei pakisei dee soni dee mi ta taki aki, ee de an dë sö tuu. ¹⁶„Nöo mi taki möön e, taa wan musu nama seei ku dee pindigadu soni. Biga un ta nama ku Masa Jesosi kaa.“

Un luku e, dee sëmbe. Di win di u ta bebe ta da Gadu tangi aki, na ku ën hii u tuu ta nama makandi a di dëdë „Masa Jesosi„ Keesitu dëdë tuwëen buuu da u nö? Söseei di bëëë di u ta booko ta njan makandi aki, nöo ku ën u tuu ta nama a di dëdë „Jesosi„ Keesitu dëdë booko hēn sinkii da u. ¹⁷Biga aluwasi fa u dë te a hia seei, töku di wan kodo bëëë dë u tuu ta njan makandi. Nöo hēn da u tuu ko di wan sëmbe, ¹⁸leti kumafa dee Isaēli sëmbe ta ko wan te de ta tja soni go tuwë da Masa Gadu. Biga hii dee sëmbe dee ta njan dee soni dë, de tuu nama makandi a di begi dë dendu, hēn mbei de ko di wan.

¹⁹ Wë fa un jei di fan u mi aki, andi mi kë taki da unu? Dee pindigadu, de dë tuutuu gadu nō? Dee njanjan de ta tuwë da de dë, apaiti soni de dë nō? Nōnō e!
²⁰ Dee lö gadu dë an dë wan wojo soni. Ma fa de ta tja soni go tuwë da de dë, nōo dee didibi seei de ta tja de go tuwë da. Na Masa Gadu de ta tja de go da. Nōo ma kë fuun musu nama ku dee didibi e. ²¹ Wan sa bebe a di kan u Masa taa un nama ku ën te un kaba, nōo un toona go bebe a di kan u dee didibi taa un nama ku de. Söseei wan sa go sindo njan a Masa tafa taa un nama ku ën te un kaba, nōo un toona go sindo njan a dee didibi tafa taa unu ku de nama. ²² Un kë duwengi Masa faa djalusu nō? Wë nōo fa a o djalusu dë, un tjika u tjëen nō?

Aki Paulosu ta taki da de taa

Gadu musu kisi gafa

a hii soni de ta du.

²³ Söö. Wë mi o toona taki di soni aki wan pasi möön taa so sëmbe ta taki taa: “Hii soni mi a’ pasi u du  ee an booko Gadu wëti.” Ma nōo mi o toona piki di sëmbe dë taa: “Wë sō a dë tuu, ma na hii soni ta tja heepi ko e.” Hii soni mi a’ pasi u du tuu, ma na hii soni ta heepi otowan u de ko a fesi a di libi u Masa Gadu. ²⁴ Nōo hën mbei na wan sëmbe musu ta du wan soni di bunu dëen seei nōo a kaba e, ma i musu ta mëni andi dë bunu da di otowan fii tu.

²⁵ Nōo te un go a wojowojo nōo ee un bai di gwamba de ta sei ala tja go, nōo un njan mën nōo. Ma wan musu hakisi ee unsë a kumutu fu ja musu ta pakisei taa i njan wan soni di ja bi musu njan. ²⁶ Biga

Hii di goonliba aki ku dee soni dë nëen tuu dë u Masa.

Sö Gadu Buku taki e.

²⁷ Nōo söseei tu ee wan sëmbe di an ta biibi kai i fii ko njan nëen wosu, nōo ee i kë go nōo be i go. Nōo di soni a da i fii njan, nōo i musu njan mën nōo. Ma ja musu go sai dë ta hakisi unsë di soni i ta njan dë kumutu, fu ja musu ta pakisei taa sonte i njan wan soni di ja bi musu njan.

^{28–29} Ma ee wan sëmbe ko taki da i taa di njanjan naandë de bi tuwë da oto gadu, nōo ja musu njan mën möön e, fu di sëmbe di fan ku i naandë hedi. Na fu di fii seei pakisei hedi taa i njan wan soni ja bi musu njan, ma u di oto sëmbe ala hedi. „Biga a o mëni taa i ta booko wëti u Gadu.”

Ma nōo i sa hakisi i seei taa: “Wë andi mbei di sëmbe di ta dë fëëëfëëë ku dee soni dë musu ko buta wëti da mi? ³⁰ Biga ee mi ta da Masa Gadu tangi a dee soni dee mi ta njan aki, nōo faandi mbei sëmbe musu sai dë ta kuutu mi taa mi ta du hogi?”

³¹  Wë i kë sabi faandi mbei nō? Wë nōo haika e. Ee woon njan wan soni, ee woon bebe wan soni, nasö hiniwan soni woon du kaa, nōo i musu du ën fu Masa Gadu musu feni gafa a i. ³² Nōo hën mbei wan musu buta wan soni kuma wan sitonu a pasi da sëmbe fu de naki futu kai e, na Isaëli sëmbe, na dee oto köndë sëmbe dee na ta biibi a Masa Gadu, na dee sëmbe dee ta biibi nëen seei tu. ³³ A hii fasi un musu suku u libi faa sa kai ku hii sëmbe, leti kumafa mis-eei ta libi aki. Biga ma ta suku bunu u mi seepi nōo a kaba e. Ma mi ta suku bunu u dee otowan, u mi sa feni de puu a di didibi faja.

11 Nōo un musu ta djeesi mi e, dee sëmbe, leti kumafa mi ta djeesi  Masa Jesosi, Keesitu.

**Aki Paulosu ta konda da de
kumafa de musu libi a di keiki.**

²Wë nõö, dee sëmbë, fa un ta mënì mi hiniwan juu „ta manda biifi ta hakisi mi soni u di fa un musu libi, nõö mi ta gafa unu u di soni dë e. Nõö mi ta gafa unu tu, fu di un ta hoi dee lei mi bi kisi a Masa Jesosi toona lei unu. ³Ma nõö mi kë fuun sabi wan tu soni möön eti.

Nõö mi taki e, Masa Gadu hën da di hedima u Masa Jesosi Keesitu, nõö Masa Jesosi hën da di hedima u wan womi, nõö di womi hën da di hedima fëen mujëe. ⁴Nõö ee wan womi ta begi Gadu a lanti dendu, ee nasö a ta da wan buka di Gadu dëen, nõö ee a dë tapatapa hedi nõö a ta da di hedima fëen sen. ⁵Ma ee wan mujëe ta begi Gadu a lanti dendu nasö a ta da wan buka di Gadu dëen, nõö ee an tapa hedi nõö a ta da di hedima fëen sen. Biga di soni dë, a hogi leti kuma wan mötjö mujëe de puumëen hedi maakëen fu lanti musu sabi taa sö wan mujëe a dë. ⁶Nõö ee wan mujëe an kë tapëen hedi nõö be a koti ën uwii. Ma ee sen o kisi ën faa musu dë ku sati uwii, ee nasö ku puumapuuma hedi, nõö be a tapëen hedi.

⁷Ma wan womi an musu tapëen hedi e, biga Gadu mbei womi kumafa hën seei dë. A mbei ën faa tja gafa ko dëen. Ma a mbei mujëe faa tja gafa ko da di manu fëen. ⁸Biga di fosu womi an bi kumutu a mujëe, ma di fosu mujëe bi kumutu a womi. ⁹Nõö Gadu an bi mbei di fosu womi faa musu dë wan heepi da di mujëe e, ma a mbei di fosu mujëe faa dë wan heepi da di womi. ¹⁰Nõö fëen mbei wan mujëe musu tapëen hedi kuma wan maaka taa a ta sakëen seei nëen manu basu, fu dee basia u Masa Gadu Köndë musu si sö tu.

¹¹Ma nõö fa u ta biibi a Masa Jesosi aki, nõö Gadu buta taa womi ku mujëe sëmbë tuu dë fanöudu. Womi an sa libi

söndö mujëe, nõö mujëe an sa libi söndö womi tu. ¹²Biga leti kumafa mujëe kumutu a womi sëmbë a fesi ma nõö fa u dë aki womi ko ta kumutu a mujëe, ma de tuu ta kumutu a Gadu.

¹³Nõö unu seei sa kuutu a di soni aki liba luku ee un si taa a fiti fu wan mujëe musu begi Gadu söndö faa tapa hedi.

¹⁴Biga wë di fa libisëmbë mbei seei ta lei u taa ee wan womi abi langa uwii nõö an ta fiti ën, ¹⁵ma ee wan mujëe abi langa uwii nõö a dë wan gafa dëen. Biga di langa uwii dë, a dë wan soni di ta tapëen hedi kuma wan bisi fëen.

¹⁶Ma ee wan sëmbë kë fia a dee soni aki, nõö be a luku a dee keiki u Gadu tuu. Wa abi wan oto guwenti möön leki fa mi taki aki.

Aki Paulosu ta bai de a di fa

de ta njan di bëë ta bebe

di win u Masa.

Mat. 26:26-29; Maik.

14:22-25; Luk. 22:14-20

¹⁷Nõö mi kë taki wan oto soni da unu e, dee sëmbë, nõö a di soni aki nõö ma sa gafa unu seei. Hën da di fa un ta ko makandi, ka faa tja heepi ko da unu nõö poi a ta poi unu.

¹⁸A di fosu kamian, nõö mi jei taa fa un dee biibima ta ko makandi dë nõö un ta dë paatipaati. Wë nõö mi sa biibi hafu fëen tu. ¹⁹Nõö an bunu. Ma seei so juu a dë fanöudu fu paati musu ko, fuu si ambë a' leti a Gadu.

²⁰Wë nõö kumafa i si un ta ko makandi taa woon ta njan di bëë ta bebe di win u da Masa tangi u di dëdë fëen, nõö mi kë un sabi taa na di soni dë un ta du dë möön e. ²¹Biga di fasi un ta ko ta njan dë, nõö an bunu seei. Biga hiniwan sëmbë ta njan hënseei njanjan apaiti te bëë fëen fuu. An ta mënì dee pootima möönsö. Te de ko dou, hangi ta

kii de, soni an dë u de njan. Söseei so sëmbe ta bebe di win fëen tee de döngö, de an ta mēni u de paati da dee otowan möönsö.

²² Unfa wë baa? Wan a' wosu ka un bi sa njan bebe nö, naa dee biibima u Masa Gadu un ko u ko wisiwasi? Dee pootima un ko u ko da sen nö? Wan ta si de u soni nö? Andi seei mi sa taki u di soni aki baa? Mi sa gafa unu nö? Kwetikweti.

Aki Paulosu ta lei de fa de musu njan di bëëë bebe di win u Masa.

*Mat. 26:26-29; Maik.
14:22-25; Luk. 22:14-20*

²³ Haika e, dee sëmbe. A Masa Jesosi seei wë mi feni di lei aki e. Nöo mi bi lei unu ën kaa tu, fa un musu ta njan di bëëë ku fa un musu ta bebe di diingi fuun mëmbë Masa Jesosi.

Mi taki da unu taa di wan seei ndeti di de kōnku ën dë, nëen a tei di bëëë, ²⁴ hën a da Masa Gadu tangi te a kaba, hën a booko ën „paati da de te lontu ko kai„. Hën a taki da de taa: “Di bëëë i si aki, hën da di sinkii u mi di o dëdë fuunu hedi. Nöo kumafa i si u ta njan mën aki, nöo sö un musu ta njan mën nöömö, fuun ta mēni di dëdë di mi dëdë da unu.”

²⁵ Söseei di de njan tefa de kaba, nöo hën wë a tei di kan, hën a taki da de taa: “Di diingi i ta si a di kan aki, nöo hën da di buuu u mi e. Ku ën mi o sitampu di njunjun buka di Masa Gadu mbei ku unu, fu di mi o dëdë tuwë di buuu u mi a goon fuunu hedi.”

²⁶ Nöo hiniwanten te woon njan di bëëë bebe di diingi a di lö fasi aki, nöo ku ën un ta mēni fa Masa Jesosi dëdë da u. Nöo un musu ta du ën sö fu te a toona ko baka.

²⁷ Fëen hedi, ee wan sëmbe o njan di bëëë aki, ee nasö joo bebe di diingi a di kan u Masa a wan fasi di an fiti, nöo hën da i ta sösö di sinkii u Masa Jesosi di bi dëdë fuu hedi, ku di buuu fëen di a tuwë

paka da u. Nöo gaan wogi i du dë e. ²⁸ Ma hiniwan sëmbe di o njan di bëëë aki bebe di diingi a di kan, a musu wegi ën seei luku bifö a njan e, be an abi föutu nëen libi. ²⁹ Biga wë ee wan sëmbe i ko ta njan ta bebe a wan fasi di an fiti, nöo hën da i ta hai wan sitaafu tja ko a i seei, fu di ja lesipeki di sinkii u Masa Jesosi di bi dëdë da i. ³⁰ Nöo fëen mbei sömēni sëmbe dë a unu dendu dë aan kaakiti, otowan ta dë sikisiki. So sëmbe lasi libi seei kaa.

³¹ Ma ee u seepi ta kuutu ku u hati ta seeka a fesi, nöo Gadu an o kuutu u da sitaafu möön. ³² Ma te a ta kuutu u ta da u sitaafu, nöo seeka a ta seeka u e, fu wa musu go kaba a sösö ku dee sëmbe dee an bi ta waka a Gadu baka.

³³ Wë nöo da sö e, dee sëmbe. Te un ko makandi u njan di njan aki sö, nöo un musu tan ta luku be un tuu ko makandi ufö un njan. ³⁴ Ma ee hangi ta kii wan sëmbe, nöo be a njan nëen wosu bifö a ko e, fu te un ko u ko njan makandi nöo wan o njan a wan fasi fa a tja sitaafu ko da unu.

Nöo a di së u dee oto soni, te mi ko ufö mi o buta unu a pasi a de e.

Aki Paulosu ta taki soni u dee

köni dee di Akaa u Gadu ta

paati da sëmbe.

12 Wë nöo dee sëmbe fuu dë, fu dee peipei köni Masa Gadu ta manda di Akaa fëen faa paati da dee sëmbe fëen, nöo ma kë fuun dë a dungu a dee soni dë e. ² Biga wë unu seepi sabi taa a fesi nöo un bi ta dini dee pindigadu ta waka a de baka. Ma dee lö gadu dë, ganjanganjan soni de dë e. De a' buka ma de an sa fan ku sëmbe, nöo wan bi sa ko sabi soni u Gadu möönsö a de. ³ Ma nöo mi kë fuun ko fusutan soni fëen awaa.

Nöo un haika. Mi taki e, ee wan sëmbe ta taki soni ta kosi Masa Jesosi, nöo i

musu sabi taa di sēmbē dē di Akaa u Masa Gadu an dē nēen liba e. Nöo na wan sēmbē sa piki ku hii ēn hati taa Masa Jesosi hēn da di Masa u mundu, ee na di Akaa u Masa Gadu ta wooko nēen liba.

⁴Nöo fa u ta abi dee pepei kōni aki seei, ma tōku di wan Akaa nöo ta paati de da u. ⁵Sōseei fa Gadu ta da dee sēmbē fēen wooko, nöo dee wooko dē pepei, ma tōku di wan Masa nöo u tuu ta dinī. ⁶Nöo sōseei tu di kaakiti u Gadu ta wooko a pepei fasi a sēmbē liba, ma di wan kodo Gadu nöo ta wooko a de tuu.

⁷Ma nöo hiniwan sēmbē di abi di Akaa u Masa Gadu o abi hēn apaiti kōni, faa musu sa heepi dee otowan fēen ku ēn.

⁸So sēmbē di Akaa ta da wan apaiti fusu-tan faa sa da sēmbē lai. Wan otowan a ta da kōni faa sa sabi dee tjubitjubi soni u Gadu, faa sa konda de da sēmbē. Ma hii u di dē, di wan Akaa nöo ta wooko dee wooko aki sō e. ⁹Nöo wan otowan, di wan seei Akaa ta dēen taanga biibi möön dee otowan fu Gadu sa du gaan soni da de. Di otowan, di wan seei Akaa ta buta i fii sa kula sikima ku di kaakiti u Gadu.

¹⁰Wan otowan, di Akaa ta dēen kaakiti faa sa du foombofoombo soni. Wan otowan, Gadu ta dēen di kōni faa kisi buka nēen taki da otowan. Wan otowan, Gadu ta da kōni faa sa wegi soni luku ee a Gadu a kumutu nasō a didibi. Di otowan a ta da faa sa taki a oto tōngō di an bi jei wan daka. Di otowan a ta da faa sa kisi di fan u di sēmbē dē puu da oto sēmbē. ¹¹Ma hii dee pepei kōni dē, di wan kodo Akaa u Gadu dē tō nöo ta wooko a de tuu. Hēn ta paati de da hiniwan sēmbē fēen kumafa hēn seepi kē.

Aki Paulosu ta konda da de taa

dee sēmbē u Gadu dē pepei, ma

hiniwan abi ēn wooko faa du.

¹²Biga wē leti kumafa sēmbē sinkii mbei aki, a paati a sōmēni pisi, ma tōku di wan sinkii nöo a dē. Aluwasi fa dee kamiankamian dē hia seei, ma nöo hii de tuu mōkisi ko di wan sinkii. Nöo sōseei Masa Jesosi Keesitu ku dee sēmbē fēen dē tu e. ¹³Hii fa u dē pepei sēmbē seei, Dju sēmbē, Giiki sēmbē, saafuma, fiima, ma di wan Akaa hēn dopu u tuu buta ko di wan sēmbē. Ee fuu taki ēn, di wan seei Akaa u Masa Gadu dē hēn nöo ta wooko a u tuu hati.

¹⁴Nöo fa di sinkii fuu mbei aki, na wan kamian nöo a dē e, ma a paati a kami-ankamian. ¹⁵Nöo ee di futu fii sa mati taa: “Wē di ma dē maun, nöo ma dē wan pisi u di sinkii,” di fan dē o mbei an dē wan pisi u di sinkii tuu nö? ¹⁶Nöo ee jesi sa mati taa: “Wē di ma dē wojo kaa nöo ma dē wan pisi u di sinkii,” di dē o mbei an dē wan pisi u di sinkii tuu nö? ¹⁷Wē nöo ee hii di sinkii fii dē wojo wanwan, nöo ku andi joo ta jei soni? Ee hii di sinkii fii dē jesi wanwan, nöo ku andi joo ta sumēē soni? ¹⁸Nöo fēen mbei Gadu seepi buta de pepei a i sinkii, hiniwan nēen kamian kumafa a kē. ¹⁹Ee de tuu bi dē di wan soni, nöo unfā sinkii bi o sa dē? ²⁰Ma nōnō, an dē sō e. Dee pisipisi dē hia, ma di wan sinkii nöo de dē.

²¹Nöo wojo an sa taki da maun taa: “Ma abi i fanōudu.” Sōseei hedi an sa taki da futu taa: “Ma abi i fanōudu.” An sa dē sō e. ²²Nöo dee pisi fuu sinkii dee wa ta kai gaan soni sō, nöo i musu sabi taa ja sa dē sōndō de nöo i dē bunu e. ²³Ma nöo dee pisi da sen kamian fuu nöo de u ta möön sōlugu. Biga dee pisi fuu sinkii dee an musu ko a döo nöo de u ta tapa fu lesipeki fasi. ²⁴Ma nöo dee pisi

dee u ta si kuma möön waiti nöö wa ta tapa de. Biga Gadu hën bi fiti di sinkii buta makandi sö e, u dee oto pisi dee wa ta si taa de waiti ta kisi möön sölugu. ²⁵ A mbei de sö fu de an musu mbei toobi ku deseei a i sinkii, ma fu de musu ta sölugu de na de makandi. ²⁶ Fëen mbei te wan pisi fii sinkii ta hati i, nöö dee oto pisi tuu ta hati i tu. Söseei te wan pisi kisi gafa, dee oto pisi tuu ta wai.

²⁷ Wë nöö fa u taki soni u di sinkii dë, nöö sö u ku „Jesosi„ Keesitu dë tu e. U dee sëmbë ta waka nëen baka, hiniwan fuu dë wan pisi fëen. ²⁸ Nöö fëen mbei Gadu buta u pepei a di keiki fëen. A di fosu kamian a buta sëmbë u de dë gaan tjabukama fëen de ta kai apösutu. A di u tu kamian, a buta sëmbë u de ta kisi fan a Gadu ta konda da sëmbë. De de ta kai poofeiti. A di u dii kamian a buta sëmbë u de ta lei oto sëmbë. A buta otowan u de ta du foombo wooko. Otowan a buta u de sa kula sikima ku di kaakiti u Gadu. Otowan a buta u de ta heepi otowan a sëmëni fasi. Otowan a buta u de dë ti-ima. Otowan a buta u de ta taki a pepei tòngö di de an jei wan daka.

²⁹ Nöö unfä i fusutan fëen? De tuu dë gaan tjabukama nö? De tuu ta kisi fan a Gadu ta konda da sëmbë nö? De tuu ta lei sëmbë nö? De tuu ta du foombo wooko nö? ³⁰ De tuu ta kisi taanga u de sa begi da sikima te de ko bunu nö? De tuu ta fan a oto tòngö nö? De tuu sa puu dee tòngö nö? ³¹ Nönö e. Ma hiniwan sëmbë abi ën wooko.

Wë nöö un suku dee möön gaan köni a dee u ta taki aki dendu e, dee sëmbë, ma mi kë taki wan oto soni da unu ufö. Mi o lei unu wan soni di un musu kai gaan soni möön hii dee otowan tuu.

Aki Paulosu ta taki andi da lobi.

13 Fa mi dë aki,
ee mi sabi u taki hii tòngö u libisëmbë

tee kisi dee tòngö u dee basia u Masa Gadu Köndë tuu,
ma ee ma lobi di otowan u mi,
nöö mi dë leti kuma wan genge ee nasö wan felu

di ta piki gbeingbein nöö a kaba.

² Söseei tu,

ee mi ta kisi fan a Masa Gadu

ta konda da sëmbë seepi,

nasö mi sabi hii soni

te kisi dee tjubitjubi soni u Masa Gadu tuu,

nasö mi ta biibi Gadu te tjika u hopo wan hii kununu

puu ka a dë buta go a oto kamian,

ma ee ma ta lobi di otowan u mi,

nöö ma dë wan wojo soni e.

³ Nöö aluwasi mi tei hii dee soni dee mi abi tuu

nöö mi paati de da dee penama

hën mi toona hopo miseei sinkii da sëmbë

fu de tjuma mi kii „fu Masa Gadu hedi„

ma ee ma ta lobi sëmbë,

di soni dë aan heepi da mi.

⁴ Wë nöö fuu taki soni u lobi otowan,

nöö ee i lobi wan sëmbë

joo ta hoi pasensi dëen e.

Joo ta fii ku ën.

Ee i lobi wan sëmbë,

ja o ta haun ku ën.

Ee i lobi wan sëmbë,

ja o ta njan buka ta taki soni ta tuwë dëen.

Ja o mbei i seei hei dëen.

⁵ Ee i lobi wan sëmbë,

ja o ta du fanafiti soni ku ën.

Ja o ta suku bunu fii seei wanwan nöö a kaba,

ma joo ta suku bunu fii ku ën tuu.

Ee i lobi wan sëmbë,

hati fii an o ta boonu ku ën hesihesi,

nöö ja o ta hoi ën a bëë tu.

⁶ Ee i lobi wan sëmbë,

nöö ja o ta abi piizii ku hogi du fëen möönsö,

ma te a ta du soni a pasi,
nöö joo wai.

⁷Ee i lobi wan sëmbë,
joo ta tjubi ën fu an kisi sen a lanti.
Joo ta suku di bunu pisi fëen nöömö.
Joo a' di mëni taa na sô nöö a o dë,
te wan ten seei a o ko bunu nöömö.
Ja o lasi hati nëen möönsô.

⁸Nöö di soni de kai lobi,
hën an o kaba a mundu möönsô e.
Ma di soni de kai kisi fan a di Akaa u
Gadu konda da sëmbë,
di dë sa kaba.

Sösei taki a oto tòngö sa kaba tu.
Di kõni fii ko sabi dee tjubitjubi soni u
Gadu,
wan daka hënseei o kaba tu.

⁹Biga wë fa u ta sabi soni a goonliba aki,
nöö wan pikiwan nöö wë u ta sabi e.
Fa u ta kisi fan a Gadu ta konda da sëmbë
aki,

wan piki pisi fëen nöö wë u ta kisi.

¹⁰Ma nöö te di tuutuu soni ko ku telu
kaa,
nöö dee hafuhafu soni aki tuu o kaba
këëë.

¹¹A dë leti kuma di mi bi dë piki mii,
nöö mi bi ta fan kuma wan piki mii.
Sô nöö fusutan u mi bi dë,
kuma wan piki mii.
Sô mi bi ta pakisei soni.

Ma nöö di mi ko gaangaan sëmbë kaa,
nöö mi kaba ku piki mii fasi.

¹²Nöö söseei fa u dë aki,
wa ta si soni limbolimbo eti e,
ma u ta si soni vitiviti sô.
Ma a bakaten woo ko ta si soni gbegedee
kuma u dë fesi ku fesi.

Fa mi dë aki,
wan piki soni sô nöö mi sabi,
ma bakaten mi o ko sabi soni
limbolimbo,

leti kumafa Gadu seei sabi mi kaa.

¹³Wë nöö da sô e, dee sëmbë.

De dii soni aki an o kaba a mundu
möönsô:

di biibi a Gadu,
ku di mëni u abi a dee paamusi fëen,
ku lobi.

Ma nöö lobi,
hën da mama u de tuu.

Aki Paulosu ta taki soni möön

u dee kõni di Akaa u Gadu

ta da sëmbë.

14 Wë nöö dee sëmbë o, un musu
biinga fuun feni di lõ lobi dë e,
sösei un musu hangi fuun feni dee kõni
dee di Akaa u Gadu ta paati. Ma di fii kë
möön taanga, hën da fii ta kisi buka a di
Akaa u Gadu fii konda da sëmbë.

²Biga di sëmbë di ta fan a wan tòngö
di di Akaa u Gadu ta dëen, nöö hën an ta
fan ku libisëmbë, ma ku Gadu wanwan a
ta fan. Biga wë sëmbë an ta fusutan andi
a ta taki. Ku di akaa fëen a ta konda gaan
tjubitjubi soni u Gadu.

³Ma nöö di sëmbë di ta kisi buka a di
Akaa u Gadu ta konda da sëmbë, nöö hën
ta heepi de u de go a fesi. A ta da de
degihati ku kötöhati tuu.

⁴Di sëmbë di ta fan a wan oto tòngö di
di Akaa ta dëen, nöö hën wanwan nöö ta
feni heepi a di biibi. Ma di sëmbë di ta
kisi buka a di Akaa u Gadu, nöö hën ta
heepi dee otowan fëen u de ko a fesi.

⁵Wë nöö mi bi sa kë fuun tuu sa feni di
kõni u di Akaa fuun sa fan oto tòngö, ma
a bi sa möön bunu da mi fuun tuu feni di
kõni fuun ta kisi buka nëen ta konda da
sëmbë. Wë biga di sëmbë di ta kisi buka
a Gadu, hën u ta kai gaan soni möön dee
sëmbë dee ta fan a oto tòngö di sëmbë
an ta fusutan, boiti ee sëmbë dë ta puu
dee fan da sëmbë u de fusutëen.

⁶Wë dee sëmbë, kumafa u dë aki, nöö
ee hën mi ko a unu ko ta fan a oto tòngö
söndö un saandi mi ta fan, nöö un heepi
seei mi tja ko da unu baa? An bi möön
bunu mi ko konda wan soni di Gadu

mbei mi ko sabi nö, ee nasö mi taki wan soni da unu di wan bi sabi? Ee nasö mi da unu wan buka di mi kisi a Gadu u mi da unu, ee nasö mi lei unu soni u di Buka fëen möön fini.

⁷ A dë kuma dee peipei soni de ta pëe te de ta kanda a di goonliba aki, kuma foloiti ee nasö benta. Ee de an ta naki ën limbolimbo, nöö unfä i sa sabi un kanda de kë kanda? ⁸ Söseei tu, te dee sodati o go a feti, nöö ee di tutu an piki a di fasi, nöö unfä de o du seeka u de hopo go a feti?

⁹ Wë nöö söseei soni sa waka ku unu tu. Ee i ta fan wan oto töngö di sëmbe an ta fusutan, nöö a dë leti kuma i ta fan tuwë go a mundu dë nöö. ¹⁰ Biga fa u dë a di goonliba aki, sëmëni pei töngö dë, nöö hii de tuu dë u sëmbe sa fusutan. ¹¹ Ma nöö ee mi ku wan sëmbe miti nöö ma sabi di töngö u di sëmbe, nöö ee a ta fan nöö ma o fusutan andi a ta taki. Nöö u ko dë kuma oto sëmbe ku oto sëmbe da u seei. ¹² Wë nöö sö a dë ku unu tu e. Nöö fëen mbei fa un ta suku dee köni u di Akaa u Gadu gaanfa naandë, nöö be un suku dee köni dee sa heepi dee sëmbe dee dë a di biibi u de ko a fesi e.

¹³ Hën mbei ee wan sëmbe ta fan a wan töngö di sëmbe an ta jei, nöö a musu begi Gadu fu Gadu musu dëen köni faa musu sa puu di fan be sëmbe sa fusutëen. ¹⁴ Biga wë ee mi ta begi a wan töngö di sëmbe an ta jei, nöö di akaa u mi ta begi Gadu tuu, ma miseei ma ta fusutan.

¹⁵ Wë nöö unfä a musu dë? Wë a musu dë sö taa mi akaa o begi, ma miseei o begi ku mi fusutan tu. Nöö söseei mi akaa o kanda, ma mi o kanda be sëmbe sa fusutan mi tu. ¹⁶ Ee nasö, te mi akaa ta gafa Gadu, nöö dee sëmbe dee dë sindosindo dë, de an o fusutan di soni kaba eti. Nöö unfä de o sa du nama ku mi fuu gafa Gadu makandi? Biga de an saandi mi ta taki. ¹⁷ A kandë mi ta gafa Gadu

tuu, ma tökuseei an ta tja heepi ko da otowan.

¹⁸ Nöö mi ta da Gadu tangi fu di mi ta taki a töngö möön hii unu tuu. ¹⁹ Ma tökuseei te mi dë a dee biibima dendu, a möön bëtë mi fan feifi wöutu di sëmbe sa fusutan fu de lei soni nëen, möön leki mi fan teni dusu wöutu di na wan sëmbe sa fusutan.

²⁰ Wë nöö dee sëmbe u mi dë, un disa u pakisei soni kuma piki mii e. A dë sö tuu taa a di së u sabi hogi un musu dë kuma piki mii, ma a di së u pakisei soni, nöö un musu dë gaangaan sëmbe. ²¹ Biga wë a Gadu Buku a sikifi sö taa, Masa Gadu taki taa:

Mi o manda oto köndë sëmbe ko fan ku dee sëmbe aki.

Mi o manda sëmbe ko di sa fan ku de a oto töngö tu, ma tökuseei de an o kë piki möönsö.

²²⁻²³ Wë nöö sö a dë taa di taki a oto töngö, a dë wan maaka da dee sëmbe dee an ta biibi, u de sa biibi „Ma fa un ta du ën tjika dë, nöö an ta heepi möön e.” Biga wë ee hii di keiki ko makandi a wan kamian, hën de tuu bigi ta fan a oto töngö di sëmbe an ta jei, nöö unfä i mëni? Ee wan sëmbe dë a di keiki an ta fusutan di soni, ee nasö wan sëmbe ko dë di an bi ta biibi seei, nöö hën a jei un ta taki a oto töngö wajawaja sö, nöö na a o taa hedi fuunu poi nöö?

Ma di kisi fan a di Akaa u Gadu dë wan oto soni. A dë wan soni u tja sëmbe ko a limbo u si ambë kë biibi Gadu. ²⁴ Biga fa un ta ko makandi dë, nöö ee un tuu ta kisi fan a di Akaa u Gadu ta konda fu sëmbe musu jei limbolimbo „nöö a o dë wan bunu soni. Biga” ee sëmbe dë a unu mindi dë di an fusutan soni kaba eti, ee nasö wan sëmbe ko dë an bi ta biibi seei, nöö hën a jei di buka limbolimbo dë, nöö a o ko si gbededee fa a dë takulibima a Gadu wojo tjika. ²⁵ Hii dee fan dee a jei dë tuu o tja dee tjubitjubi soni bi dë nëen

hati ko a döo. Nöo a o kai ku fesi a goon begi Gadu, nöo a o piki taa Gadu dë a unu mindi tuutu.

Aki Paulosu ta leti de a di fa soni

musu waka te de ko makandi

a keiki.

²⁶ Wë nöo unfa a musu dë, dee sëmbë? Wë te un ko makandi, nöo hiniwan sëmbë o abi ën soni faa du. Wan sëmbë o abi kanda faa kanda. Di otowan o abi wan soni di a kë lei sëmbë. Wan sëmbë o abi wan soni di Gadu tja ko a limbo dëen faa musu taki. Di otowan o kisi wan fan faa fan a oto töngö, nöo di otowan o puu di fan dë da otowan. Ma hii dee soni dë tuu musu waka u dee biibima dee sai dë musu feni heepi a de e.

²⁷ Nöo ee sëmbë sai dë ta fan a oto töngö, nöo be tu ee nasö dii nöo musu sa fan, ma de musu fan oto a oto baka. Nöo sëmbë musu dë di sa puu di fan da dee otowan. ²⁸ Ma ee sëmbë an sai dë u puu ën, nöo ja musu fan a di lö ko makandi dë, ma i sa begi Gadu i wanwan a i hati.

²⁹ Söseei a dë ku dee sëmbë dee ta kisi fan a di Akaa u Gadu ta konda da sëmbë tu. Tu ee nasö dii sa fan, ma oto a oto baka. Nöo dee oto sëmbë a keiki dë, de musu ta wegi dee soni de ta taki dë luku, ee a Gadu dee fan dë ta kumutu tuu.

³⁰ Ma ee wan sëmbë bi ta fan, nöo wan oto sëmbë sai dë sindosindo nöo hën Gadu dëen wan buka faa taki, nöo di fosu sëmbë di bi seti fan dë musu kabuka be di otowan fan. ³¹ Un dee sëmbë ta kisi fan a di Akaa u Gadu tuu sa fan e, ma un musu fan oto a oto baka fu hii sëmbë musu lei soni fu de feni degihati.

³² Biga wë dee sëmbë dee ta kisi fan a di Akaa u Gadu, nöo di fan an ta ko a de ku duwengi, ma a ta ko a de u de sa tii deseei ku ën kumafa a fiti. ³³ Biga Gadu an dë wan Gadu ta du soni fanjanfanjan

e, ma a dë wan Gadu di ta tii soni tololoo a pasi.

Söö. Nöo leti kumafa a dë a dee keiki u dee biibima a dee kamiankamian, nöo söseei a musu dë a unu tu. ³⁴ Hën da dee mujëë fuunu an musu ta fan a di keiki dendu. Biga de aan pasi u de ta fan a sö wan fasi, ma de musu saka deseei kumafa di wëti u Gadu taki. ³⁵ Ee de kë hakisi wan soni, nöo be de hakisi de manu a wosu. Biga wë an fiti sö u dee mujëë musu ta fan a di keiki dendu.

³⁶ Söö. Wë nöo unfa un pakisei u dee soni mi taki aki, dee sëmbë? Un ta mëni taa a unu di buka u Gadu kumutu paaja go a dee oto kamian nö? Naa a unu wanwan nöo a ko nö? ³⁷ Ee wan sëmbë i ta mëni taa di Akaa u Masa Gadu da i di kõni fii kisi fan nëen ta konda da sëmbë, ee nasö a da i wan oto kõni, nöo sö wan sëmbë musu sabi taa Gadu buka hën mi ta sikifi aki. ³⁸ Ma ee wan sëmbë an kë piki di buka aki, nöo oto sëmbë an musu piki ën buka tu.

³⁹ Wë nöo sö a dë e, dee sëmbë. Un musu kë di kõni di di Akaa u Gadu ta da sëmbë fu de ta kisi fan nëen ta konda da oto sëmbë. Ma wan musu tapa dee sëmbë dee ta fan a oto töngö e. ⁴⁰ Ma be hii soni waka ku lesipeki fasi kumafa a fiti.

Aki Paulosu ta konda da de taa

Gadu ta weki sëmbë puu

a dëdë tuu.

15 Söö. Wë dee sëmbë u mi dë, wë mi kë toona konda di Buka u Masa Gadu da unu wan pasi möön, di i si mi bi konda da unu a fesi kaa. Fa mi bi kondëen da unu dë, nöo un bi piki ën tei te nöo un dë ku ën seei gingin. ² Nöo ee un ta hoi ën sö nöömö kumafa mi kondëen da unu dë, nöo hën da un kumutu a dee hogilibi fuunu basu feni

libi a Gadu. Ma ee un disëen go ta piki oto buka, nöö di Buka un bi jei a mi dë aan heepi da unu möön e.

³ Biga wë dee soni miseei bi jei, nöö deseei mi toona konda da unu, nöö de da dee möön gaan pisi u di biibi fuu. Nöö di fosu wan, hën da „Masa Jesosi, Keesitu dëdë u dee hogi du fuu hedi, leti kumafa de sikifi ën a Gadu Buku a fesi kaa. ⁴ Nöö di u tu, nöö hën da de bei ën. Nöö di u dii, hën da a di u dii daka dendu hën Gadu weki ën puu a dëdë, kumafa de bi sikifi ën buta a Gadu Buku a fesi tu. ⁵ Nöö di a weki hopo, nöö hën a ko a Petuisi be a si ën. Hën a baka u di dë, hën a ko a dee oto tjabukama fëen dee ku ën bi ta libi makandi, be de si ën tu. ⁶ Nöö a baka u di dë, hën a ko a möön hia möön feifi höndö u dee biibima. De tuu si ën ka de bi dë makandi a wan kamian. Sömëni u dee biibima naandë lasi libi kaa, ma gaan së u de dë a libi eti. ⁷ Nöö baka u di dë, hën a ko a Jakobosi be a si ën tu. Nöö hën a toona go a dee tjabukama fëen möön, dee de ta kai apösutu, be de tuu si ën. ⁸ Tee kaba fëen, hën a ko a mi tu. Biga mi da di lasiti wan u dee apösutu di si ën. Hën i si miseei ko a di wooko vau sö kuma wan mii de pai bifö ten fëen kisi.

⁹ Biga wë fa mi dë aki mi dë di möön lagi wan a dee tjabukama u Masa Jesosi mindi. Ma bumbuu tjika u de kai mi wan tjabukama fëen seei, biga mi bi du hogi ku dee biibima u Gadu a fesi.

¹⁰ Ma fu di Gadu abi gaan bunuhati, hën mbei i si mi ko dë di sëmbe di i si mi dë tide aki. Nöö di bunuhati u Gadu dë, an dë taa an tja heepi ko e. A tja heepi ko gbolo. Biga wë mi ta wooko taanga möön dee otowan tuu, ma nöö na miseei ta wooko di wooko sö e. Masa Gadu wë ta wooko a mi sö ku ën bunuhati.

¹¹ Ma boiti u di dë, ee mi, ee nasö dee otowan, u tuu ta konda di wan seei soni da unu „taa Masa Gadu weki Masa Jesosi

a dëdë. Hën nöö u bi konda, nöö hën nöö un bi piki tu.

¹² Wë nöö unfä a waka so fuunu sai dë ta fia taa te wan sëmbe dëdë an o sa weki baka, hii fa u bi konda da unu kaa taa Masa Jesosi Keesitu weki baka a dëdë.

¹³ Biga wë ee a dë sö taa dëdë sëmbe an o weki a dëdë, nöö hën da „Jesosi, Keesitu seei an bi weki baka a dëdë tu. ¹⁴ Nöö ee an bi weki baka a dëdë, nöö hën da di buka fëen u ta konda aki dë wan sösö soni, söseei di biibi fuunu dë wan sösö soni tu. ¹⁵ Ma na di dë nöö e, ma hën da u seei ta mindi soni da Gadu tu, fu di u ta konda taa a weki baka.

Biga wë ee sëmbe an sa weki baka a dëdë, nöö da Gadu an bi weki Masa Jesosi a dëdë tu. ¹⁶ Biga wë ee sëmbe an o weki baka a dëdë, nöö hën da „Masa Jesosi, Keesitu seei an bi weki a dëdë tu. ¹⁷ Nöö ee an bi weki baka, nöö di biibi un ta biibi dë dë wan gaan kaba a sösö soni. Hën da un dë a dee hogi du fuunu basu eti. ¹⁸ Nöö hën da dee sëmbe dee nama ku „Masa Jesosi, Keesitu ma de dëdë kaa, nöö deseei lasi tu. ¹⁹ Nöö hën da fa u hai kumutu disa hii soni u köndë ko ta biibi a „Jesosi, Keesitu liba aki, nöö ee te u dëdë nöö a kaba, nöö hën da u ko dë dee möön gaan hogihedima u mundu.

²⁰ Ma an dë sö e, dee sëmbe. Keesitu weki baka a dëdë tuu. U hii dee sëmbe dee bi dëdë kaa, nöö hën da di fosu wan di weki baka „fu an dëdë möön. ²¹ Biga leti kumafa i si a dë taa wan libisëmbe „bi booko Gadu wëti hën a „tja dëdë ko ta kii hii sëmbe, nöö söseei di wan Libisëmbe di hoi Gadu wëti dë tja weki baka a dëdë ko dou a hii sëmbe tu. ²² Nöö leti kumafa hii sëmbe musu dëdë fu di de da bakamii u Adam, nöö söseei dee sëmbe u „Masa Jesosi, Keesitu o toona weki baka a dëdë tu fu de feni libi, fu di de dë sëmbe u Masa Jesosi.

²³ Ma nöö hiniwan sëmbe abi ën leti juu faa weki baka e. Nöö di fosu wan,

hën da „Jesosi„ Keesitu, nöö baka fëen te a o toona ko a goonliba, nöö dee sëmbë fëen. ²⁴ Baka u di dë, nöö Masa Jesosi o kaba ku hii dee takima ku dee hedima, ku dee soni abi makiti a goonliba aki ku mundu ala tuu fiaa. Nöö di kaba juu u di ten u dë aki o dou awaa, nöö Masa Jesosi o toona da hën Tata di könubangi. ²⁵ Biga Masa Jesosi hën o dë könu a di ten dë. Nöö a o dë könu fu te kisi di juu Masa Gadu buta hii dee feantima fëen tuu nëen basufutu, ²⁶ tee kisi ku di dëdë di ta kii u aki tuu, di da di kaba lasiti felantima. ²⁷ Biga a sikifi a Gadu Buku taa: “A buta hii soni nëen basufutu.”

Ma fa a taa “hii soni” dë, hën da hii soni ma boiti Masa Gadu. Biga Masa Gadu seei hën buta dee soni a Masa Jesosi basu. ²⁸ Ma te a kaba u buta hii soni nëen basu kaa, nöö di Womi Mii fëen seei o toona sakëen seei nëen Tata basu, fu hën Tata musu dë di kaba Takima u Mundu.

²⁹ Ma ee a dë sô tuutuu taa te sëmbë dëdë de an o weki baka a dëdë, wë nöö dee sëmbë dee ta tei dopu a dee dëdë sëmbë kamian wë? Faandi mbei de ta du di lö soni dë? Nöö andi a o heepi de?

³⁰ Wë nöö u seei tu, ee di weki baka a dëdë an dë, nöö faandi mbei u ta buta u seei a dëdë ku libi maun hiniwan juu u di buka dë hedi? ³¹ Sô u ta libi tuu, dee sëmbë. Mi sa djula u di dë leti kumafa mi ta njan buka u di waka un ta waka a Masa Jesosi Keesitu baka. ³² Biga di mi bi dë a Efeise köndë, de bi dë a mi baka kuma takumbeti. Nöö ee di weki baka a dëdë an dë, nöö andi seepi di soni dë o heepi mi möönsö, ee bunu u di goonliba aki nöö mi ta suku? Aan heepi e. Nöö ee sëmbë an sa weki baka a dëdë nöö un boo bia ta njan ta bebe ta libi kumafa u kë, biga amanjan te u dëdë nöö kaba u kaba.

³³ Ma na sô a dë e, dee sëmbë. Na mbei sëmbë ganjan unu seei. Poipoi sëmbë ta

poi bumbuu sëmbë. ³⁴ Nöö un bia kumutu disa di wisiwasi pakisei dë, nöö un ko ta libi wan leti libi a Gadu wojo. Un musu kaba ku dee hogi du fuunu. Biga sëmbë dë eti a unu mindi naandë dee an sabi wan wojo soni u Gadu. Nöö fa mi ta taki aki, nöö sen musu kisi unu e, dee sëmbë.

Aki Paulosu ta konda kumafa

de o kisi wan njunjun sinkii

te de weki baka a dëdë.

³⁵ Ma sonte wan sëmbë sa hakisi taa: “Wë unfa sëmbë sa weki baka a dëdë? Unfa sinkii fëen o dë?”

³⁶ Dee sëmbë, di hakisi dë a dë wan sösö hakisi e. Biga wë luku dee soni i ta paandi. De an musu dëdë pondi bifö de toona nasi ko a libi nö? ³⁷ Nöö dee sii i ta paandi naandë, na de da di pau eti e. Ma de dë böngö nöö, di de ta paandi. A kandë alisi „ee pinda„ ee nasö hiniwan sootu pei soni böngö, ³⁸ ma Gadu hën ta toona dëen wan hii oto sinkii kumafa a kë, hiniwan sii ku fëen sinkii.

³⁹ Sô Gadu ta mbei soni peipei. Biga luku dee sinkii u dee libilibi soni, de an dë di wan fasi e. Libisëmbë sinkii dë wan fasi. Mbeti dë wan oto fasi. Fou dë wan oto fasi. Fisi dë wan oto fasi.

⁴⁰ Söseei dee soni dë a liba ala tooka ku dee u goon aki tu. Di waiti u dee soni ala ku dee u goon aki an dë di wan. ⁴¹ Biga sonu abi ën fasi faa ta sëndë. Libawojo abi fëen sëndë. Söseei dee teeja abi u de sëndë, nöö dee sëndë u de an dë wan fasi, de tooka ku de na de.

⁴² Wë nöö sô nöö di weki baka a dëdë o dë tu e. Di sinkii de ta tja go bei dë, a dë wan sinkii di dëdë ta poi nöö. Ma di sinkii di o toona weki dë, hën an dë soni di o dëdë poi möönsö. ⁴³ Di de bei dë, hën a dë wan kaba a sösö soni, ma fa a o toona weki ko dë, nöö a o dë wan gaan

waiti soni. A bi dē wan suwakisuwaki sinkii nōō, ma te a weki baka a o dē ku kaakiti seei. ⁴⁴ Wan sinkii u goonliba hēn de tja go bei dē, ma fa a o weki baka dē nōō a o dē wan sinkii a di fasi faa sa libi a Masa Gadu Kōndē.

Sōō. Wē leti kumafa u abi wan sinkii fuu libi a di goonliba aki, nōō sōseei woo abi wan sinkii fuu libi a Gadu Kōndē ala tu. ⁴⁵ A o pasa leti kumafa a sikifi a Masa Gadu Buku kaa, u di sēmbē di mbei libisēmbē bōngō. A taa: “Gadu mbei Adam te a kaba, ʾhēn a bōō nēēn nusu, ʾhēn a kisi libi.”

Ma di Sēmbē di ta mbei dee bōngō u Gadu Kōndē ala, hēn de ta kai di u tu Adam. ʾHēn da Masa Jesosi. ʾHēn feni wan oto pei sinkii ʾdi Gadu weki ēn baka a dēdē, nōō ku ēn a dē a Gadu Kōndē ala ta da u libi.

⁴⁶ Ma di sinkii u Gadu Kōndē nēēn fosu bi dē e. Di u goonliba fosu bi dē. A baka ufō di u Gadu Kōndē ko.

⁴⁷ Nōō di fosu sēmbē mbei ku di doti u di goonliba aki. Ma nōō di u mbei tu sēmbē kumutu a Gadu Kōndē.

⁴⁸ Nōō di fasi u sinkii di di fosu libisēmbē u goonliba aki bi abi, hēn di wan seei fasi dē nōō dee sēmbē u goonliba aki abi te tide eti. Nōō sōseei di fasi u sinkii di di fosu Sēmbē u Gadu Kōndē abi, nōō hēn di wan seei fasi u sinkii dee sēmbē u Gadu Kōndē o abi tu.

⁴⁹ Nōō leti kumafa u dē aki u abi di wan sinkii kumafa di fosu sēmbē u goonliba bi abi, nōō sōseei wan daka woo ko abi di wan sinkii kumafa di fosu sēmbē u Gadu Kōndē abi.

⁵⁰ Ma nōō mi kē taki wan soni aki da unu, dee sēmbē. Mi taki e, taa dee sinkii fuu dee dē ku buuu u go dēdē poi aki, de an o sa go a Gadu Kōndē sōndō tooka e. Biga dee soni dee dē u poi kaba a sōsō an o sa go ka soni an o poi kaba a sōsō mōōnsō.

⁵¹⁻⁵² Nōō un haika, mi o taki wan gaan tjubitjubi soni da unu aki. Mi taki e, na hii u tuu o dēdē bifō di kaba juu dou e. Ma te di juu dou di tutu bōō kaa, nōō wantewante bifō i mēni, nōō Gadu o tooka di sinkii fuu. A o da u wan sinkii di an sa poi kaba a sōsō mōōnsō. Nōō dee biibima dee bi dēdē, de o weki toona ko dē ku libi ku di njunjun sinkii dē. Nōō sōseei u dee biibima dee o dē ku libi eti, nōō u seei o tooka ko abi di njunjun sinkii dē tu. Nōō sō a o pasa e, dee sēmbē.

⁵³ Biga wē di sinkii fuu di o dēdē poi kaba a sōsō aki, a musu tooka ko wan hii oto pei sinkii di an o sa dēdē poi mōōnsō.

⁵⁴ Nōō te a pasa sō kaa, nōō a o kai ku di soni de sikifi a Gadu Buka taa:

Di wini Gadu wini, hēn kaba dēdē a sōsō kuma a guli ēn wiōō!

⁵⁵ Nōō hēn a sikifi mōōn taa:

Wē Dēdē oo, andi seei i wini? Naasē di poosian fii dē mōōn?

⁵⁶ Biga di poosian u dēdē, nōō hēn da di sitaafu di u bi o kisi a baka u dee hogi du fuu hedi. Nōō di soni mbei u bi o kisi sitaafu, biga wa hoi dee wēti dee Gadu buta da u. ⁵⁷ Ma nōō gaantangi u Gadu di a mbei Masa Jesosi Keesitu wini hii dee lō soni dē tuu da u.

⁵⁸ Wē da sō a dē, un dee lobi sēmbē u mi naandē, un musu tan gingin a di biibi un ta biibi Masa Jesosi dē. Wan musu disa mōōnsō. Un musu ta biinga hini-wanten a di wooko u Masa, biga i sabi taa di wooko i ta wooko da Masa dē an dē u sōsō.

Aki Paulosu ta taki

wan mōni soni da de.

16 Sōō. Wē nōō, dee sēmbē, a di sē u di mōni di woon pii manda go da dee sēmbē u Masa Jesosi ʾa Jelusalen, nōō un musu du ēn leti kumafa mi fan ku dee biibima a di pisiwata u Galasia a

dee keikikeiki u de taa, ²hiniwan sonde un musu pii möni buta a wan sē. Hiniwan sēmbē sa da kumafa a ta kisi. Nöo sö un musu zuntēen buta dē fu te mi ko nöo an o dē fuun ta biinga ta pii möön. ³Nöo un musu suku wanlō sēmbē buta dē, dee un ta futoou. Nöo te mi ko, nöo mi o sikifi pampia da de u de tja di möni go da dee sēmbē a Jelusalen. ⁴Nöo ee a dē taa miseei musu go tu, nöo mi o tja de go.

Aki Paulosu ta konda da de kumafa a ta mēni u ko a de.

⁵Nöo mi o ko a unu nöömō e, dee sēmbē. Ma te mi o ko, nöo mi o latja pasa a di pisiwata u Masadonia „go haika dee sēmbē ala pala sö ufö. ⁶Biga wē te mi ko, mi a' di pakisei taa mi o tan ku unu naandē wan hii pisiten. A kandē mi sa sai dē te di kötō ten pasa seei. Nöo bakaten un sa heepi mi seeka fu mi sa go a dee kamian ka mi nango. ⁷Biga ma kē ko da unu odi vaavaa sö nöo mi pasa, ma mi kē dē ku unu wan hii pisiten, ee Gadu da mi pasi.

⁸Ma nöo mi o dē a Efeise aki pasa Pensiti e. ⁹Biga wē mi ta feni wooko aki te a hia, sēmbē ta piki di buka mi ta konda da de. Ma söseei feanti dē aki te a hia tu, ta mbei möiti u tapa mi.

¹⁰Wē nöo ee un si Timoteo ko a unu ala, nöo un kisi ēn a wan fasi faa sa fii bunu e, biga hēnseei dē a di wooko u Masa leti kuma mi seei. ¹¹Hēn mbei na wan sēmbē musu sösō ēn, ma un musu butēen a pasi ku piizii be a toona ko a mi aki. Biga mi dē aki ta luku hēn ku dee oto biibima u de ko a mi.

¹²Ma nöo u baa Apollo, mi kē un sabi taa mi bi begi ēn fu hēn ku dee otowan fuu musu ko a unu, ma nöo an bi kē ko eti. Ma te a feni pasi, nöo a o ko.

Aki Paulosu ta tapa di biifi.

¹³Nöo mi taki e, dee sēmbē, be un ta dē setiseti hiniwan juu fu soni an puu unu a pasi. Un musu dē gingin a di biibi un ta biibi Masa dē. Söseei un musu abi degihati ku taihati. ¹⁴Nöo hii dee soni woon ta du kaa, nöo un musu du de fu lobi hedi e, dee sēmbē.

¹⁵Ma nöo mi kē mēmbē unu a wan soni aki, taa dee sēmbē u Sitefanasi wosu dē, de da dee fosu sēmbē u di pisiwata fuunu na Akaja dē dee bi ko a di biibi. Nöo hēn de buta deseei fu de musu ta heepi dee oto sēmbē u Gadu. ¹⁶Wē nöo fēen mbei mi ta begi unu gaantangi be un ta piki dee lö sēmbē dē buka a soni, ku dee otowan dee ta wooko taanga da Masa a unu ala.

¹⁷Nöo mi wai tuutuu u di Sitefanasi ku Folunatusi ku Akaikusi bi ko a mi aki. Biga de bi heepi mi leti kumafa unu bi o heepi mi. ¹⁸De da mi degihati aki seei, leti kumafa de bi da unu hati ala tu. Nöo sö wanlō sēmbē un musu tei de u gaan soni e.

¹⁹Da sö u taki e, dee sēmbē. Dee biibima dee dē a dee keikikeiki u di pisiwata u Asia aki tuu manda gaan odi da unu taa de dē. Akila ku Pesila seepi manda gaan odi da unu tu a di nē u Masa. Nöo dee biibima dee ta ko hoi keiki a de wosu manda gaan odi da unu tu, ²⁰ku hii dee oto biibima fuu aki tuu manda gaan odi da unu.

Nöo te woon da unu seei odi, nöo un baasa unu seei ku limbo hati e.

²¹Nöo mi Paulosu seepi ta sikifi di lasiti pisi u di biifi aki ku mi seepi maun ta manda gaan odi da unu.

²²Ee wan sēmbē an lobi Masa Jesosi Keesitu, nöo di siba u Gadu musu kisi ēn e.

Ma u dee sēmbē dee lobi ēn, u ta bai taa: “Ko o, Masa.”

²³ Masa Jesosi Keesitu musu dë ku unu ku ën bunuhati e.

²⁴ Fa mi ta manda di biifi aki da unu, dee sëmbë, nöö mi lobi unu e, fu di mi ku unu tuu nama ku Masa Jesosi Keesitu.

„Na soni möönsö e. Mi, Paulosu, manda gaan odi da unu. A tan sö.»

Di u tu biifi Paulosu manda da dee biibima u Kolenti

Wan wöutu a fesi.

Disi da di u tu biifi di di tjabukama u Masa Jesosi de kai Paulosu mbei manda da dee biibima a di köndë de kai Kolenti.

Nöö di soni mbei a mbei di pampia aki. A dë sô taa wanlô sëmbë ko a de naandë ko ta hopo deseei buta kuma de dë tjabukama u Masa Jesosi, ma na tuu e. Biga na Masa Jesosi manda de, ma de dë ganjansëmbëma. Nöö fa de ko a Kolenti dë, hën de tja Paulosu nê ko ta poi da dee biibima. De ta mbei ën fa taa an dë wan tuutuu tjabukama u Masa Jesosi, nöö de aan fu piki ën buka. Sô dee sëmbë ta lei dee sëmbë u Kolenti. Nöö hën Paulosu jei, hën a manda di pampia aki go da de fu de si fa a dë tjabukama tjika, ku fa dee sëmbë naandë an dë tjabukama u Masa Jesosi seei.

Nöö a leti de a wan oto soni möön. A dë sô taa fa a bi wooko a dee sëmbë mindi naandë, nöö de ku ën bi abi buka taa a bi o toona ko haika de. Nöö hën wë an ko kumafa a bi taki möön, hën dee sëmbë tei ën fu hogi. De si taa a ganjan de. Nöö hën a manda taki da de faandi mbei an ko.

Nöö a taki wan oto soni da de möön, hën da a da de taanga u de go dou ku wan pakisei de bi abi u pii wan möni manda go da dee biibima u Jelusalen u heepi de.

Nöö de dii soni aki, de da hedi u di pampia.

Aki Paulosu ta da dee sëmbë odi.

1 Wë un dee biibima u Masa Jesosi dee dë a Kolenti dë, mi Paulosu ta manda gaan odi da unu e. „Leti kumafa un sabi kaa,„ mi dë wan u dee tjabukama u Je-

sosi Keesitu de ta kai apösutu, nöö Gadu seepi tei mi buta sô e.

Wë nöö fa mi ta sikifi di pampia aki, nöö mi ku Timoteo nöö sô u ta sikifi ën makandi. U ta mbei ën manda da unu ku hii dee oto biibima dee dë a di pisiwata fu Akaja naandë te lontu dou, ²taa Masa Gadu u Tata ku Masa Jesosi Keesitu musu dë ku unu ku de bunuhati. De musu da unu böö.

Aki Paulosu ta da Masa Gadu tangi u di heepi fëen.

³ Wë dee sëmbë o, u ta da Masa Gadu tangi e, di dë di Gadu u Masa Jesosi Keesitu ku ën Tata tuu. Hën nê wë u ta hopo e. Hën seei da u Tata tu, nöö a abi tjalihati fuu. Nëen hii kötöhati ta kumutu.

⁴ Fa dee hia sitaafu ta miti u a di goonliba aki, nöö Gadu hën ta heepi u fuu feni kötöhati e, dee sëmbë. Nöö di soni mbei a du ën sô, fuu sa toona kötö dee sëmbë hati dee ta tja sitaafu tu. Leti kumafa a bi heepi u, nöö sô u seei sa heepi de tu fu de feni kötöhati.

⁵ Wë biga fa u dë aki nöö u ta tja fuka te a hia u „Masa Jesosi,“ Keesitu hedi e. Ma nöö leti kumafa dee fuka ta hia, nöö sô di kötöhati di u ta feni a Masa Jesosi ta hia tu.

⁶ Ma nöö dee sitaafu i si u ta tja aki, nöö de dë fuunu hedi wë e, dee sëmbë, fuun jei fa Gadu ta heepi sëmbë tjika fu de feni di bunu fëen. Biga fa Gadu ta kötö u hati aki, nöö söseei woo sa toona kötö unu hati tu. Nöö te hati fuunu ko kötö kaa, nöö woon abi taihati fuun sa tja dee sitaafu go dou, leti kumafa u seei ta tja de aki.

⁷ Nöö fëen mbei wa ta panta da unu e. Biga u sabi taa leti kumafa un ta tja dee sitaafu kuma u dë, nöö söseei un ta feni kötöhati kuma u tu.

⁸ Söö. Wë nöö dee sëmbë, u kë konda da unu taa dee sitaafu dee u tja a di ten u

bi dë na Asia Köndë dë, nöö de bi hebi da u tee kuma wa bi sa tjëen. U bi fëëë seei tee u bi mēni taa de bi o kii u. ⁹Tuu e, dee sēmbë. Wë biga u bi ta fii a u hati kaa taa woo dëdë. Wë ma tökuseei, sö nöö a bi musu waka fuu musu puu pakisei a u seei taa wa sa heepi u seei, ma Gadu nöö u musu futoou taa hēn nöö sa heepi u.

Nöö a sa heepi u tuu, dee sēmbë, biga hēn ta weki sēmbë puu a dëdë. ¹⁰Nöö sö a heepi u puu u a di hogi dëdë naandë e, nöö u ta futoou ën taa sö a o ta heepi u nöömö. ¹¹Nöö unu seei musu ta heepi u ku dee begi fuunu tu e. Wë biga ee hia sēmbë ta begi, nöö te Gadu piki ku di bunuhati fëen manda di heepi ko da u kaa, nöö hia sēmbë o dë u dëen tangi tu.

Aki Paulosu ta konda

di soni mbei an bi ko a de

kumafa a bi taki.

¹²Wë nöö, dee sēmbë, mi kē taki soni u di fa ma bi ko haika unu möön kumafa mi bi taki. Wë un sabi ën bunu taa, u abi wan soni fuu sa hēngi nëen liba njan buka wan piki wan e. Hēn da wa ta libi ku ganjan. Biga wë u hati seepi ta piki u taa wa ta ganjan sēmbë e. Hii kamian ka u ta waka ta lontu kaa, nöö u ta tja u seei a wan limbo fasi fu di u dë sēmbë u Gadu. Wë ee ku oto sēmbë u ta libi sö, nöö ku unu wë? Na möönsö nö?

Nöö fa u ta libi aki, na ku di köni u libisēmbë u ta libi sö e. Nönö. Ma a Gadu nöö u ta hēngi taa hēn o heepi u ku ën bunuhati. ¹³Te kisi dee biifi u ta sikifi ta manda da unu seei, wa ta sikifi de ku hebi wöutu a könima fasi te wan sa fusutan de e. Nönö. Ma de sikifi fuun sa fusutan de gbelingbelin seei.

¹⁴Nöö söseei un ta fusutan di libi fuu wan pikiwan tu. Ma nöö u kē fuun sa ko fusutëen ku telu. Biga ee a waka sö, nöö te Masa Jesosi toona ko a di goon-

liba aki, nöö woon njan buka da u leti kumafa u seepi o njan buka da unu tu.

¹⁵„Ma fuu toona go a di taki,“ di mi sabi taa mi ku unu dë bunu sö kaa, nöö hēn mbei mi bi pakisei taa mi o ko luku unu tu pasi. ¹⁶Biga wë a unu naandë fosu mi bi o ko bifö mi bi o pasa ko a Masadonia Köndë aki. Nöö te mi toona, nöö mi bi o ko fika a unu dë möön wan pisiten, fuun sa buta mi a pasi fu mi go a Judea. Nöö hēn da un bi o feni di bunu dë tu pasi.

¹⁷„Ma nöö fa mi pakisei dë, nöö di soni an waka kumafa mi bi kē möön.“ Wë di an waka sö, nöö unfa un mēni? Un tei mi u ganjansēmbëma nö, kuma wan sēmbë di taki sö tide, nöö amanjian a bia taki oto soni? Ma na sö mi dë e, dee sēmbë. Nönö. ¹⁸Ma leti kumafa i si un sa futoou Masa Gadu, nöö söseei un sa futoou u tu. Te u taki aai, nöö a tan aai. Te u taa nönö, nöö a tan nönö. Wa o ganjan unu.

¹⁹Biga mi ku Timoteo ku Silasi, soni u Jesosi Keesitu di Womi Mii u Gadu u ta konda, nöö ganjan an dë nëen möönsö. Ma hii soni di a ta taki nöö a tan sö kaa e. ²⁰Fa Masa Gadu sai dë, a paamusi u sōmēni soni, nöö u ta feni de tuu nöömö biga Masa Jesosi hēn ta tja de ko da u. Hēn mbei u ta bai Gadu në „nöö hēn mbei u seei wa ta ganjan sēmbë tu.“

²¹Wë di Gadu u ta taki aki, hēn ta heepi mi ku unu tuu fuu sa tan gingin a „Masa Jesosi“ Keesitu e. Biga hēnseei tei u buta apaiti fuu dë futuboi fëen, ²²nöö hēn a buta di Akaa fëen a u hati kuma wan sitampu taa u da sēmbë fëen seei vö. Nöö a dë di maaka tu, taa te di juu dou nöö woo feni hii dee soni tuu dee Gadu abi faa da u. „Nöö fa u ku ën nama tjika aki, nöö u sa ganjan unu nö, dee sēmbë?“

²³Wë nöö Gadu seepi dë kotoigima u mi e, taa di soni mbei ma ko a unu a Kolenti möön kumafa mi bi taki, a bi dë fu

di ma bi kē ko ku hatiboonu a unu liba fu mi musu ta gandji da unu.

²⁴ Fa mi fan dē, dee sēmbē, an dē kuma mi kē buta miseei basi a unu liba ta taki da unu fa un musu biibi möön e, biga un dē gingin a di biibi kaa. Ma heepi nöö mi kē heepi unu fuun sa ta dē waiwai te dou.

2 Fa i si mi bi pakisei u mi ko luku unu dē, nöö ma bi kē ko fu ko da unu fuka möön e, dee sēmbē. ² Biga wē ee mi ko da unu fuka, nöö ambē o dē u da mi hati möön? Biga na unu musu dē dee sēmbē ta mbei mi ta wai nö? Awa, unu wē e, dee sēmbē. ³ Wē nöö di ma kē da unu fuka, nöö hēn mbei mi mbei di oto pampia manda da unu, fuun musu buta soni tololoo a tatai liba a fesi fu te mi ko nöö mi sa dē waiwai. Nöö mi sabi unu taa ee mi dē waiwai nöö unu seei o dē waiwai tu.

Ma ee sö mi musu ko si unu taa un ta libi wan libi di an fiti, nöö un dee sēmbē dee bi musu mbei mi dē waiwai nöö woon mbei mi dē fukafuka. Nöö wai an o dē. ⁴ Nöö mi kē fuun sabi taa fa mi bi sikifi di pampia dē, nöö ku gaan fuka a hati e, ku wata a wojo seei. Ma na fu da unu fuka mbei mi sikifi ēn e, ma mi bi kē lei unu kumafa mi lobi unu tjika.

Aki Paulosu ta konda da de

fa de an musu hoi di sēmbē

a bēē möön.

⁵ Wē nöö dee sēmbē, un sabi di sēmbē di bi du hogi a unu mindi dē, fa a bi booko unu saka tjika. Nöö sö a booko miseei saka tu e, ma misikuma uun booko saka möön mi gaanfa.

Ma nöö fa mi taki soni u di sēmbē dē seei, ma ma kē taki ēn nöömö kuma mi ta dēen sitaafu pasa maaka e. ⁶ Biga di sitaafu di di gaan sē fuunu bi sitaafu ēn naandē kaa, nöö a tjika. ⁷ Nöö fēen mbei

mi kē fan ku unu taa be un puu ēn a bēē e. Nöö un fan ku ēn be hati fēen kötö, be an musu dē ku tjali poi tee a lasi hati. ⁸ Mi begi unu baa, be un lei ēn taa un lobi ēn eti e.

⁹ Biga wē fu di soni aki hedi wē mi sikifi di oto pampia manda da unu, fu pooba unu luku ee un ta piki mi buka a hii soni. ¹⁰ Nöö ee un tuu puu wan sēmbē a bēē fu wan soni, nöö miseei puu ēn a bēē tu e. Biga wē ee a dē u mi puu di sēmbē a bēē nöö mi ta puu ēn a bēē waiwai, faa tjia heepi ko da unu. Nöö „Masa Jesosi„ Keesitu seei dē kotoigima. ¹¹ Nöö a sö wan fasi u musu libi tu, fu didibi an wini u. Biga u sabi andi dē nēen hati, taa a sai dē ta boi köni faa kisi u.

Aki Paulosu ta konda da de

fa a bi go a Toasi.

¹² Wē nöö dee sēmbē, mi kē fuun sabi kumafa di waka u mi bi dē. A dē sö taa di mi go dou a Toasi fu mi konda di Bunu Buka u „Masa Jesosi„ Keesitu ala, nöö Gadu bi seeka di soni kaa e. „A bi naki dee sēmbē hati seei, biga hia sēmbē bi dē di kē jei di buka. ¹³ Ma töku hii fa sēmbē kē jei di buka seei,„ ma hati u mi an bi dē kötökötö biga ma bi si mi mati Titusi naandē „fu mi jei fa fuunu„. Nöö hēn wē mi da dee sēmbē adjoisi hēn mi pasa go dou a Masadonia aki.

Aki Paulosu ta konda fa a ta tjia di Bunu Buka u Gadu tjika.

¹⁴ Ma nöö gaantangi u Gadu di a ta buta u u ta waka a „Jesosi„ Keesitu baka kuma winima nöömö. Biga a manda u fuu ta konda soni fēen da hii sēmbē, kuma sēmbē ta tjia sumēesuti fatu ta paaja a hii kamian. ¹⁵ Nöö fa u ta paaja di buka aki, nöö u seei tu ko dē kuma sumēesuti soni di „Masa Jesosi„ Keesitu ta tjuma da Gadu ta mbei sumuku dēen. Biga hii ka u nango, sēmbē ta jei di buka.

Dee sēmbē dee o kumutu a didibi faja ku dee sēmbē dee o go a didibi faja tuu ta jei ēn. ¹⁶ Nōō dee sēmbē dee o kumutu a didibi faja, nōō u dē wan sumēēsuti soni da de tuú, biga u ta tja libi ko. Ma nōō dee sēmbē dee o go a didibi faja, nōō u dē da de kuma wan hogi soni di sa tja dēdē ko da de.

Ma nōō fa u ta fan aki, ambē seei fiti u du sō wan wooko baa? ¹⁷ Wē a kandē u dee sēmbē aki wē e. Biga u ta konda di Buka u Gadu ku limbohata sōndō ganjan. Wa ta suku mōni nēen mōōnsō kuma so sēmbē. Nōō Gadu seei ta si taa u ta du di wooko kuma futoou futuboi u „Masa Jesosi„ Keesitu di Gadu seei manda.

3 Ma nōō fa u taki dē, nōō hēn da u ta gafa u seei mōōn nō? Te woo ko a unu, u musu tei pampia a oto sēmbē tja ko, be un jei fa u dē tjabukama tjika nō? Ee nasō u musu tei pampia a unu dē tja go lei sēmbē, be de si fa u ta du di wooko tjika nō? Nōnō, di lō pampia dē an dē fanōudu e, dee sēmbē. A kandē otowan sa abi ēn fanōudu, ma na u.

² Biga a u hati nōō unu wē da u pampia kaa e, fu hii sēmbē sa lesi nōō de sabi fa u dē tjabukama u Gadu tjika. ³ Biga di u bi konda di buka u Masa Jesosi da unu dē nōō hēn wē un piki ēn, nōō fa u dē aki hii sēmbē ta si di libi fuunu ta lesi, kuma wan pampia di Masa Jesosi Keesitu manda da de. Nōō di pampia dē, u seei toona ta tjēen ta paaja tu, biga u ta konda da sēmbē kumafa un ta dini Gadu tjika.

Ma nōō di lō pampia u ta taki aki an sikifi ku pēni e, ee nasō a wan linzo sitonu kuma dee wēti Gadu bi da Mosesi. Ma di Akaa u di Gadu di ta libi u teego, hēn ta sikifi ēn a libisēmbē hati.

⁴ Wē nōō di soni mbei u abi degihati u gafa u seei sō e, fu di heepi „Masa Jesosi„ Keesitu ta heepi u ku di wooko fēen. Nōō u ta futoou Gadu taa sō a o ta heepi u nōōmō. ⁵ Biga an dē taa u ta pakisei

mōōnsō taa u seei sa du di wooko e. Ma a Gadu hii di kōni ku di kaakiti fuu du di wooko aki tuu ta kumutu. ⁶ Hēn seei ta heepi u mbei u sa ta tja di Njunjun Buka di a mbei ku libisēmbē aki ta paaja da lanti.

Nōō di buka aki sō, hēn an dē kuma di awoo buka di bi dē sikifisikifi a dee linzolinoz sitonu dē e. Nōnō. Dee wēti de sikifi di ten dē, dēdē nōō de ta tja ko. „Biga sēmbē an tjika u hoi de mōōnsō u de kumutu a di sitaafu u Gadu.“ Ma nōō di njunjun buka di u feni a di Akaa u Gadu aki, hēn ta tja libi ko.

Aki Paulosu ta konda fa di buka

de ta tja dē mōōn waiti mōōn

di fesiten buka.

⁷ Wē nōō, dee sēmbē, fa u ta taki soni u de tu Buka aki, nōō mi taki da unu e, taa di awoo buka naandē, dee wēti Gadu bi sikifi a dee sitonu dē, nōō de bi ta tja dēdē ko e. Ma tōku di sēmbē di bi tja dee wēti ko da dee sēmbē u de piki, a bi kisi gaan nēbai e. Biga fa Mosesi ta tja dee wēti ko dē, nōō fesi fēen bi ta sēndē seei tee sēmbē wojo an sa kai ku ēn. Ma hii u di dē, di sēndē fēen fesi bi seti saka kaa e.

Wē nōō ee di sēmbē di bi tja dee wēti naandē ko bi abi sō wan gaan hei, ⁸ wē nōō u dee sēmbē dee ta tja di njunjun buka aki ta paaja wē? Na u musu abi mōōn gaan nēbai u di wooko fuu hedi nō? Biga u dee disi ta lei sēmbē fa di Akaa u Gadu ta da sēmbē libi.

⁹ Nōō di fosu buka dē bi tja sitaafu ko a sēmbē liba fu di de an sa hoi dee wēti mōōnsō. Wē ee di sēmbē di tja di buka dē ko bi abi sō wan gaan nēbai, wē nōō u dee sēmbē dee ta tja di njunjun buka aki ko wē? Na u musu abi mōōn gaan nēbai nō? Biga u ta konda da sēmbē fa

Gadu seeka wan njunjun fasi fuu sa ko bumbuu sɛmbɛ nɛɛn wojo.

¹⁰ Hɛn mbei de tu buka aki, ee i luku de te i kaba, nɔɔ i sa si taa di awoo buka an abi waiti mɔɔn seei. Biga di waiti u di njunjun buka aki pasɛɛn gaanfa. ¹¹ Hɛn tu, ee di soni di dɛ u wan pisiten nɔɔ abi nɛbai, nɔɔ di teego soni wɛ? Na hɛn musu abi di mɔɔn gaan nɛbai nɔ?

¹² Wɛ nɔɔ dee sɛmbɛ, di u sabi sɔ kaa, nɔɔ wa ta konda soni u di njunjun buka aki da sɛmbɛ tjubitjubi ku panta e. Na seei! ¹³ Biga an o pasa ku u kumafa a bi pasa ku Mosesi. Fa fesi fɛɛn bi sɛndɛ dɛ, nɔɔ u wan pisiten nɔɔ. Hɛn mbei a bi tapɛɛn fesi, fu dee Isaɛli sɛmbɛ an musu sa si fa di sɛndɛ fɛɛn fesi ta saka. „Ma di waiti u di buka u ta tja aki hɛn an o saka mɔɔnsɔ.”

¹⁴ Ma i saandi pasa nɔ? Fa Mosesi tapɛɛn fesi dɛ, nɔɔ na hɛn fesi wanwan bi tapa e, ma hati u dee sɛmbɛ bi tapa tu da di wooko u Gadu. Nɔɔ te kuma tide hati u de dɛ tapatapa eti. Biga te de ta lesi a di Buku ka a ta taki soni u di awoo buka Gadu bi mbei ku de, nɔɔ de an ta fusutan mɔɔnsɔ u de saandi Gadu kɛ taki. Nɔɔ sɔ nɔɔ a o dɛ tu e, dee sɛmbɛ. Biga tee wan sɛmbɛ i ko ta biibi a „Jesosi” Keesitu bifɔ wojo fii o ko limbo awaa.

¹⁵ Nɔɔ di soni mbei mi taa wojo u de an limbo. Biga te tide eti te de ta lesi dee wɛti Gadu bi da Mosesi, „de ta mɛni kodo taa ee de hoi dee wɛti dɛ, de sa kumutu a di sitaafu u di hogi du u de. Ma an dɛ sɔ e.” ¹⁶⁻¹⁷ Ma te wan sɛmbɛ i ko biibi a Masa Jesosi bifɔ wojo fii o ko limbo awaa. Biga di Akaa u Masa Jesosi, hɛn nɔɔ sa da sɛmbɛ fusutan u de kumutu a dee wɛti dɛ basu ko fii.

¹⁸ Wɛ nɔɔ fa u ta biibi a Masa Jesosi liba aki, dee sɛmbɛ, nɔɔ soni an ta tapa u wojo mɔɔn e „kuma dee sɛmbɛ u taki dɛ.” Ma u ta si Masa Jesosi gbegede seei kumafa a waiti tjika. Nɔɔ fa u ta luku ɛn dɛ, nɔɔ mɔɔnmɔɔn di Akaa u Gadu

ta tooka u fuu ko dɛ kuma Masa Jesosi seei, nɔɔ mɔɔnmɔɔn sɛmbɛ ta si di waiti di Gadu abi a u.

Aki Paulosu ta konda kumafa

di wooko fɛɛn dɛ.

4 Wɛ nɔɔ dee sɛmbɛ, fa i si Masa Gadu buta u a di wooko aki ku ɛn gaan bunuhati, nɔɔ hɛn mbei wa ta lasi hati e. ² Nɔɔ hɛn mbei tu, wa ta tja di Buka u Gadu a wan ganjanganjan fasi tjubitjubi, faa da u sen a bakaten. Sɔseei tu, wa ta bia di Buka, ma u ta kondɛɛn gbelingbelin be libisɛmbɛ ku Gadu tuu si taa u ta du di wooko a wan leti fasi.

³ Nɔɔ fɛɛn mbei ee di Buka an dɛ limbolimbo da sɛmbɛ, nɔɔ na hii sɛmbɛ e. Ma dee sɛmbɛ dee o go a didibi faja, nɔɔ de a dɛ dungudungu da. ⁴ Biga a di ten di u dɛ aki nɔɔ didibi hɛn dee sɛmbɛ u goonliba ta tei kuma gadu u de de ta dini, nɔɔ hɛn ta abi taki a di goonliba aki. Nɔɔ hɛn poi dee lɔ sɛmbɛ dɛ hati ku de pakisei tuu, te di buka ta dɛ dungudungu da de. Hɛn mbei de an sa ko fusutan mɔɔnsɔ taa di waiti u „Jesosi” Keesitu di dɛ a di Bunu Buka fɛɛn u ta konda aki, nɔɔ hɛnseei da di waiti u Gadu kaa. Te i si ɛn, nɔɔ hɛn da Gadu seei i si dɛ kaa.

⁵ Fa i si u ta konda di Buka aki, dee sɛmbɛ, nɔɔ na soni fuu seei u ta konda e. Ma soni u Jesosi Keesitu tɔ nɔɔ u ta tei ta konda, taa hɛn da di Masa u hii mundu. Ma fuu seei, u ta konda taa u dɛ futuboi fuunu nɔɔ, fu Masa Jesosi hedi. ⁶ Biga di ten Masa Gadu mbei goonliba, nɔɔ a bi taki taa di limbo musu ko jaka di dungu puu. Nɔɔ hɛn seei wɛ sɛndɛ wan limbo a u hati, fuu musu ko sabi taa a „Jesosi” Keesitu u sa si hii di waiti fɛɛn di a abi.

⁷ Ma nɔɔ fa u ta tja di Buka aki, nɔɔ a dɛ kuma wan sɛmbɛ tei wan gaan gudu fɛɛn buta a wan doti paabi dendu. Biga

Gadu da u dee suwakisuwaki libisëmbë aki di Buka fëen fuu ta tja ta paaja. Nöösö i sa si ën taa di gaan kaakiti di u abi aki, nöö na a u a ta kumutu e, ma a Gadu. ⁸ Biga hiniwan juu toobi tö nöö ta miti u, ma tökuseei an ta kaba u a sösö. So juu saanfa-u-du fuu ta kaba, ma seei wa ta lasi hati. ⁹ De ta du gaan hogi ku u, ma seei Gadu an ta disa u möönsö. So juu de ta foo u tee tuwë ku baka a goon, ma tökuseei dëdë an ta kii u. ¹⁰⁻¹¹ Fa u ta waka ta lontu aki, nöö hiniwan juu u ta nama ku Masa Jesosi a di dëdë fëen di a tja, fu di libi fëen di dë a u aki musu ko a döo u sëmbë sa si.

¹² Wë da sö i ko si taa hiniwan juu u ku dëdë ta dë fesi ku fesi. Ma töku ku ën sö nöö u ta tja di buka ko da unu fuun feni libi nëen.

¹³ „Biga u ta biibi taa Gadu abi kaakiti tjika u puu u a dëdë maun.” A dë leti kumafa wan sëmbë bi sikifi a di Buku u Gadu kaa taa:

Mi ta biibi Masa Gadu,
hën mbei mi ta konda soni fëen.

Nöösö nöö u seepi sa taki tu. Biga di wan biibi dë nöö u seei abi, hën mbei u ta konda di Buka. ¹⁴ Biga wë u sabi taa di wan seei Gadu di i si bi weki Masa Jesosi puu a dëdë dë, hënseei o weki u a dëdë tu fu di u ku Masa Jesosi ko dë di wan. Söseei u sabi tu taa wan daka o dou di a o tja u ku unu tuu go buta nëen fesi.

¹⁵ Nööhii dee soni ta pasa ku u, ee bunu ee hogi, nöö de dë nöö fuunu hedi e, dee sëmbë, „fuun sa jei di buka” be un feni di heepi Gadu ta heepi sëmbë ku ën bunuhati. Nöö möönmöön sëmbë o ta jei di buka ta feni di heepi u Gadu, tee wanlō hia sëmbë o dë u ta dëen tangi. Nöö möönmöön Gadu o ta feni nëbai tu.

Aki Paulosu ta konda faandi mbei an ta lasi hati.

¹⁶ Wë nöö di u sabi sö kaa, dee sëmbë, fëen mbei wa ta lasi hati e. Aluwasi ee di

sinkii fuu aki ta gaandi nango seei, ma u sabi taa a u hati dendu aki u ta njunjun nango hiniwan daka. ¹⁷ Fa i si u ta tja dee sitaafu u konda naandë seei, ma töku wa ta tei de u gaan soni. Biga fu wan pisiten nöö de dë, nöö de ta mbei woo feni wan gaan waiti bunu a Gadu ala e, di o pasa dee pena dë gaanduwe.

¹⁸ Hën mbei wa ta luku a dee soni dee u ta si ku wojo nöö e. Ma u ta tuwë wojo ta luku a dee soni a Gadu ala, ka libisëmbë wojo an sa si dou. Biga dee soni dee u ta si ku wojo aki, de dë u wan pisiten nöö, ma dee soni a Gadu ala ta dë u teego.

Aki Paulosu ta taki u

di tooka u sinkii.

5 Dee sëmbë o, fa u ta libi a di goonliba aki seei, ma u sabi taa di sinkii u ta libi nëen aki, nöö a dë kuma wan gangasa nöö di o kaba a sösö nöömö wan daka. Ma u sabi tu taa te wan daka woo feni wan möön bunu sinkii a Masa Gadu ala di o dë u teego, kuma wan wosu di an o booko möönsö. Biga Gadu seei o mbei ën faa musu dë sö. ² Nöö u ta hangi seei fuu sa go libi a di oto sinkii Gadu o da u nëen köndë ala e. ³ Biga u sabi taa te u kumutu a di goonliba aki, nöö wa o go fika a zengezenge naandë söndö sinkii e. Nönö. Woo feni di njunjun sinkii fuu nöömö.

⁴ Fa u ta libi a di sinkii fuu a goonliba aki, nöö u ta tja fuka nëen tuu. U ta tja sëmëni hebi nëen. Ma nöö fa mi ta fan aki seei, ma an dë taa buuse u ta buuse di sinkii fuu aki sö e. Nönö. Ma u ta hangi fuu go libi a di oto sinkii fuu ala, be di sinkii fuu aki di ta dëdë musu tooka ko kuma di an ta dëdë möönsö.

⁵ Nöö fa u taki dë, dee sëmbë, Masa Gadu seei buta taa sö a o dë e. Nöö hën a da u di Akaa fëen kuma wan sitampu,

fuu sabi taa hii dee oto gaan bunu dee a abi u da u tuu woo feni.

⁶Fëen mbei u abi gaan taihati, hii fa sòmëni soni sa miti u aki seei. Biga u sabi taa solanga u ta libi a di sinkii fuu aki, nöö a dë sô kuma u dë a döô eti. Biga wë u ku Masa „Jesosi,” an miti fuu libi nëen köndë eti. ⁷Nöö na ku si u ta libi eti e, ma ku biibi.

⁸Wë nöö di u sabi dee soni dë gbel-ingbelin sô kaa, nöö u ta hangii seei fuu musu sa kumutu a di sinkii aki go dë ta libi ku Masa Jesosi makandi. ⁹Nöö fëen mbei tu u ta biinga fuu sa libi bunu a hii futu, be Masa musu dë waiwai ku u, ee u dë a di sinkii aki eti ee wa dë nëen möön seei. ¹⁰Biga u sabi taa wan daka o dou nöö hii u tuu o hai ko taanpu a di kuutu sutuu a „Masa Jesosi,” Keesitu fesi, faa da u paima u dee soni dee u bi du a di ten u bi ta libi a di sinkii fuu aki. Ee hogi, ee bunu, woo feni ën paima e.

Aki Paulosu ta konda fa a ta

biinga u wini sëmbë tja ko

bunu ku Gadu.

¹¹Wë nöö dee sëmbë, di u ta fëëë Masa Gadu ta lesipeki ën, nöö fëen mbei u ta biinga seei u hai sëmbë tja ko a di biibi. Nöö Gadu sabi sô fuu kaa, ma nöö u kë fuunu seepi musu ko sabi sô tu.

¹²Nöö fa u taki dë, an dë taa u ta mbei u seepi bumbuu sëmbë a unu fesi e. Nönö. Ma u kë da unu pasi fuun sa gafa u da dee sëmbë dee ta kosi u da unu naandë. Fa dee lö sëmbë dë sai dë, de ta njan buka a dee döösë soni „kuma fa sëmbë hanso tjika, kuma fa de sabi soni tjika, kuma fa de bumbuu tjika.” Ma de an ta mëni fa i dë a i hati. ¹³„Biga hii soni u ta du kaa, nöö fu di u ta tja di Buka hedi e.” Nöö ee sëmbë ta kosi u taa u lau, nöö a dë u Gadu hedi. Ma ee u dë ku fusutan, nöö fuunu hedi, dee sëmbë.

¹⁴Biga fu di u sabi taa sô wan gaan lobi Masa Jesosi Keesitu lobi u, nöö fëen mbei u musu ta konda di Buka. Wa sa disa möönsö. Biga fa a dëdë dë, nöö wan sëmbë dëdë a hii sëmbë kamian. ¹⁵Nöö di soni mbei a dëdë da u, fu wa musu libi a u seei kë möön e. Ma u musu libi a di kë u di Sëmbë di dëdë toona weki baka fuu hedi naandë.

¹⁶Wë nöö di u ko sabi dee soni dë kaa, dee sëmbë, nöö wa ta maaka sëmbë möön a di fasi di dee sëmbë u di goonliba aki ta maaka sëmbë fu de si ee de dë bumbuu sëmbë. Sô seepi dee soni u bi ta tei ta maaka „Masa Jesosi,” Keesitu, nöö wa ta maakëen a di fasi dë möön tu. Nönö. U ko feni njunjun maaka e. ¹⁷Biga ee wan sëmbë i ko nama ku „Masa Jesosi,” Keesitu kaa, nöö i ko wan njunjun sëmbë. Di awoo libi go kaa, wan hii njunjun libi ko.

¹⁸Nöö di wooko dë, Masa Gadu hën wë wooko ën da u e. Biga di ten u ku ën bi dë felantima, nöö hën a manda Jesosi Keesitu faa dëdë da u fuu sa toona ko fii ku ën baka. Nöö hën a toona buta u a di wooko aki, fuu sa tja sëmbë ko fii ku ën tu. ¹⁹Fa Masa Jesosi dëdë dë, dee sëmbë, nöö Gadu jabi pasi fu an hoi dee hogi du u libisëmbë nëen bëë möön. Nöö hën a da u di suti buka dë fuu sa konda da hii sëmbë taa de ku Gadu sa ko fiifii.

²⁰Nöö hën mbei i si u ta lontu goonliba aki sô ta konda di Buka u Gadu da sëmbë a „Masa Jesosi,” Keesitu kamian. Nöö hën mbei tu, te u ta fan ku unu, nöö a dë leti kuma Masa Gadu seei ta fan e. Nöö hën i si u ta begi unu a „Jesosi,” Keesitu kamian taa gaantangi, un ko fii ku Gadu baka e, dee sëmbë.

²¹Biga fa Masa Jesosi sai dë, hën da di kaba limbohati Sëmbë u mundu di an du hogi wan daka. Ma nöö Gadu tei hii dee hogi du u libisëmbë tuu lai nëen liba te a ko dë hogi sösö a Gadu wojo. Nöö fa a du ën dë, a du ën fu te u ku Masa Je-

sosi ko dë wan, nöö Gadu o luku u kuma bumbuu sëmbe fëen hedi.

Aki Paulosu ta bai de fu de an musu lasi di bunu Gadu kë da de.

6 Wë nöö dee sëmbe, fu di u ku Gadu ta wooko makandi, nöö u kë begi unu a wan soni e. Wan si fa Gadu kai unu ku ën bunuhati tefa un ko nëen naandë nöö? Wë nöö wan musu lasi di bunu di a kai unu fuun feni nëen e. ²Wan jei fa Gadu seei taki nöö? A taa:

Di juu un kai mi dë, nöö mi jei,
biga wë un bi kai mi a di leti juu.
Nöö hën mi piki, hën mi tja heepi ko da unu.

Söö. Wan jei fa a taki ö? Nöö fa u dë aki, nöö a di leti juu u dë aki. Biga a di juu aki Gadu ta puu sëmbe a hogi basu eti.

Aki Paulosu ta konda kumafa a ta biinga tjika u sëmbe musu feni di bunu u Gadu.

³Wë nöö hën mbei u ta kõni seei, dee sëmbe, fu wa musu buta na wan sitonu a pasi da sëmbe u de naki futu kai, te de lasi di bunu Gadu kë u de musu feni nëen. Nöö u ta kõni tu, u sëmbe an musu feni wan sondi a u fu de kosi u taa wa ta du di wooko bunu. ⁴Ma u ta biinga a hii futu seei u sëmbe si taa u dë futuboi u Gadu tuutuu. Hii fa fuka ku sëmëni gaan sitaafu ta miti u, ma u ta hoi gaan pasensi ta tja pena seei. ⁵So juu de ta foo u. So juu de ta sötö u a dunguwosu. So juu de ta booko seei gbululu ko a u liba. So juu u ta wooko gaan hebi wooko te na a ndeti seei u ta duumi. So juu u ta tja hangi tee, biga soni an dë fuu njan.

⁶Ma nöö hii fa dee soni ta miti u seei, ma u ta libi ku limbohati. U ta mbei möiti fuu fusutan soni u Gadu finifini. U ta hoi pasensi da sëmbe ta a' tjalihati da de. Sö u buta u seei a di Akaa u Gadu leiki tjika. U ta lobi hii sëmbe söndö ganjan. ⁷Nöö u ta konda di Buka u Gadu leti

kumafa a dë, biga wë di kaakiti u Gadu hën ta dë ku u. Ee u ta konda di Buka, ee u ta piki dee sëmbe ta fia ku u seei, ma u ta libi a wan leti fasi. Hën da di fetilai fuu kaa. ⁸Ee sëmbe ta gafa u, ee sëmbe ta da u sen, ee de taa u ta libi bunu, ee de taa u ta libi hogi, ee de taa u ta ganjan sëmbe, ma wa ta libi ku ganjan möönsö. ⁹Ee libisëmbe an kë kai u soni, ma Gadu hën a ta kai u gaan soni kaa. Sëmbe ta da u sitaafu te a bigi, ma tökuseei di sitaafu an ta kii u. ¹⁰U ta dë ku tjali, ma seei u ta wai. U dë kuma penama, ma u ta mbei hia sëmbe ko guduma a Gadu fasi. U dë kuma sëmbe di aan na wan wojo soni a mundu e, ma töku hii dee soni u goonliba tuu ta dë a u maun.

¹¹Dee sëmbe u Kolenti naandë, un haika o. Fa u ta fan ku unu aki, nöö u ta jabi hati fuu da unu. ¹²Wa ta tjubi bëë da unu wan pikiwan seei, dee sëmbe. Ma nöö unu, wan dë sö e. Un ta tjubi bëë da u. ¹³Wë nöö hën di soni dë mbei mi ta fan ku unu kumafa wan tata ta fan ku ën mii, taa be un hopo unu hati da u baa, leti kumafa u ta hopo di fuu da unu.

Aki Paulosu ta konda fa wan biibima an musu dë wan ku wan sëmbe di an ta biibi.

¹⁴Nöö un dee sëmbe ta biibi Gadu dë, un haika e. Wan musu fiti buka ku dee sëmbe na ta biibi Gadu, fu un tai unu seei a wan bondji e. Kwetikweti. Biga wan sëmbe di ta libi bunu a Gadu wojo ku wan sëmbe di an ta libi bunu a Gadu wojo, unfa de o sa fii ku deseei? Luku fa dungu ku limbo sai dë, de an sa mökisi möönsö. Goonliba an mbei sö.

¹⁵Nöö unfa un ta pakisei, dee sëmbe? Fa „Jesosi„ Keesitu sai dë, hën ku didibi sa fiti buka makandi nöö? Wë nöö unfa a waka di sëmbe di ta biibi ku di sëmbe di an ta biibi sa tai deseei a wan? Nönö, an musu dë sö e. ¹⁶Di wosu u dee pindigadu ku di Wosu u Masa Gadu an o sa mökisi

möönsö. Nöö di sinkii fuu i si aki, hën da di tan kamian u di libilibi Gadu e.

Ja jei fa a bi taki nö? A taa:

Mi o libi a dee sëmbë u mi dendu, mi o ta waka a de mindi.

Mi o dë di Gadu u de, nöö de o dë sëmbë u mi.

¹⁷ Sö Masa taki e. Nöö hën a toona taki möön taa:

Fëën mbei un musu hai kumutu a dee oto sëmbë dendu.

Un musu buta unu seepi apaiti da mi.

Wan musu nama ku na wan soni di an dë limbolimbo e.

Nöö te un libi sö kaa,

nöö mi o tei unu ku wai seei.

¹⁸ Mi o dë unu Tata,

nöö unu o dë womi mii ku mujëë mii u mi.

Sö Masa Gadu taki e, di Gadu di abi hii kaakiti a mundu.

7 Wë nöö un dee lobi sëmbë fuu naandë, di u kisi dee paamusi u Gadu dë kaa, nöö un boo disa dee soni dee ta poi u hati ku dee ta poi u sinkii e. Un boo ta fëëë Gadu te u ta libi apaiti dëën gbelingbelin söndö föutu.

Aki Paulosu ta konda kumafa a ta wai ku dee sëmbë tjika.

² Dee sëmbë o, u toona begi unu möön taa gaantangi, be un hopo unu hati da u baa. Biga fa i si u bi ko libi ku unu naandë, nöö wa bi du hogihogi ku na wan kodo sëmbë a unu naandë e. Wa bi poi na wan sëmbë libi nöö wa ganjan na wan sëmbë fuu njan soni fëën tu.

³ Söö. Nöö fa mi ta fan aki, nöö an dë taa mi ta fan kuma mi ta da unu föutu e. Nönö, na sö mi ta mēni ën. Biga wë mi bi taki da unu kaa taa mi lobi unu tee ee ku libi ee ku dëdë seei, ma mi ku unu dë a wan së. ⁴ Nöö u ta futoou unu gaanfa e, dee sëmbë. U ta njan buka da unu. Hii fa mi dë a sitaafu ta tja pena aki, ma töku mi ta wai ku unu. Un ta da mi hati seei.

⁵ Biga un sabi taa fa u bi ko dou a Masadonia aki, nöö wa bi dë bööböö. Hiniwan juu sëmbë bi ta suku u a toobi ta buja ku u, nöö hati fuu bi ta dë fëëëfëëë. ⁶ Ma nöö Gadu, di ta da dee lasihati sëmbë hati, nöö a da u hati e baa. Aai. Biga a mbei Titusi kumutu a unu ala ko dou a u aki, ⁷ nöö u ko ta wai seei. Ma na fu di u si ën wanwan e, ma fu dee soni fuunu a konda da u. Biga a konda da u kumafa un bi dëën degihati tjika, nöö a konda da u tu kumafa un lobi u. Un ta hangi u ta këë pena fuu hedi seei. Nöö hën mbei mi ko ta wai gaanfa e, dee sëmbë.

⁸ Fa i si mi bi mbei di fosu pampia manda da unu naandë, nöö a ko hati mi seei a baka biga mi sabi taa a o hati unu. Ma fa u dë aki an hati mi möön e. ⁹ Mi ko ta wai seei. Ma na u di di biifi hati unu mbei mi ta wai e, ma fu di tjali kisi unu fu dee hogi du fuunu hedi, leti kumafa Gadu bi kë. Biga un bia ko ta buta hii soni fuunu tololoo a tatai liba.

Hën mbei un musu si taa na hogi u du ku unu möönsö. ¹⁰ Biga te wan sëmbë ta tjali kumafa Gadu kë kaa, nöö a ta heepi ën faa biëën libi kumutu a hogilibi basu. Nöö di soni dë na soni u bai sabisö da. Ma ee wan sëmbë ta tjali kumafa dee sëmbë an ta biibi Gadu ta tjali, nöö di dë an ta tja heepi ko dëën möönsö. Lasi nöö a ta tja ko, biga möönmöön a ta tjëën go möön longi ku Gadu.

¹¹ Wë nöö fa i si a dë taa di biifi hati unu kumafa Gadu kë naandë, nöö hën wë mbei un ko ta mbei möiti seei fuun libi bunu nëën wojo awaa. Biga un ko si hogi u di soni di pasa a unu mindi naandë te un tei hatiboonu seei. Un ko panta te un ta biinga a hii fasi fuun puu di föutu dë a unu liba. Söseei un ko ta hangi mi tu fu mi ku unu musu ko fii baka.

¹² Ma nöö fa mi mbei di pampia manda da unu naandë, dee sëmbë, nöö ma

mandëen fu di sëmbë di du di hogi dë nöö hedi e. Sösei ma mandëen tu fu di sëmbë di a du di hogi ku ën dë. Mi bi kë dee soni dë bi musu seeka tuú, ma na de da di mama u di biifi. Ma mi mandëen da unu be unu seei si taa un ta kai u gaan soni _{te} un ta piki u buka a soni_] kumafa Gadu kë. ¹³Nöö hën mbei hati fuu ko kötö, dee sëmbë.

Ma na di dë wanwan mbei u toona kisi hati baka e. Ma fa Titusi toona ko a u aki nöö a ko ku wai seei, nöö hën mbei u seei toona wai möön. Aai. _]Biga di a bi pakisei u ko a unu ala, nöö an bi sabi unfa soni bi o waka. Ma nöö di a ko si fa un kisi ën hoi ku wai tjika dë,_] nöö hati fëen toona ko kötö. Böö fëen kisi goon awaa. ¹⁴Biga wë hii dee bunu soni fuunu dee u bi konda dëen, nöö wan da u sen a de. De tuu a si tuú. Wa ganjëen leti kumafa wa ta ganjan unu tu.

¹⁵Nöö fa un libi ku ën naandë, nöö hën mbei di lobi fuunu ko möön taanga nëen hati e. Biga wë hiniwan juu a ta pakisei unu kumafa un bi kisi ën hoi ku wai naandë, hii fa un bi dë pantapanta _]taa kandë a o gandji da unu_]. A ta mēni di fa un bi haikëen ta tei lai nëen. Nöö hën wë i si a ko ta wai sō ku unu e.

¹⁶Nöö sösei u seei ta wai tu baa. Biga u ko si taa u sa futoou unu seei _]sabi taa woon piki u buka a hii soni_].

Aki Paulosu ta taki soni fu wan

möni de kē manda da dee

biibima a Jelusalen

8 Söo. Wë nöö, dee sëmbë fuu naandë, u kë taki wan soni fu dee biibima u Masadonia aki da unu. Wë biga fa dee sëmbë dë aki, nöö Gadu heepi de seei ku ën bunuhati e. ²Sömēni gaangaan tesi ta miti de aki, ma töku de ta wai tee na soni. Aluwasi fa de pena seei, ma de ta feni soni ta da sëmbë te a hia.

³Nöö fa u dë aki, nöö de pii möni zunta te de kaba kaa _]u de heepi dee bi-ibima a Jelusalen ala_]. Nöö fa de du ën dë, nöö de du ën te pasa maaka e. An dë taa sëmbë hën musu de, ma deseei hati pakisei ën sō. ⁴Nöö hën de ko begi u gaanfa taa be u tei di möni u de mök-isi ku di u dee otowan, be deseei dë a dendu u di piizii dë tu u de heepi dee sëmbë. ⁵Ma nöö de du ën pasa möön fa u bi mēni seei. Biga de hopo deseei da Masa te de kaba, hën de toona hopo de seei da u tu kumafa Gadu kë.

⁶Nöö hën mbei u begi Titusi taa be a toona ko a unu ala, faa sa go dou ku di bumbuu wooko u di möni soni aki di hënseei bi seti ku unu naandë kaa.

⁷Biga fa un sai dë, un dë a fesi gaanfa kaa a hii soni. A di sē u biibi un dë a fesi, sösei un dë a fesi a di sē u sabi dee soni u Gadu ku di fa un ta konda de da sëmbë tu. Un dë fajafaja a di wooko u Gadu hiniwanten, nöö un dë a fesi a di fa un ta lobi u. Wë nöö hën wë mbei mi taki da unu taa be un dë a fesi a di pisi u di libi aki tu, fuun heepi dee otowan fuu a di möni soni u ta taki aki.

⁸Ma nöö fa mi ta fan aki, an dë taa mi ta duwengi unu e. Nönö. Ma mi kē fuun sabi fa dee oto keiki du kaa, be mi si fa woon du fu mi sa sabi fa di lobi fuunu dë. ⁹Biga wë un sabi di bunuhati fasi u Jesosi Keesitu u Masa. A bi dë wan gaan guduma nëen köndë ala, ma fuunu hedi a ko libi kuma penama seei a di goonliba aki, be un feni dee gudu a abi tu.

¹⁰Wë nöö mi kē da unu wan lai aki, dee sëmbë, biga mi si taa hën da di möön bunu soni fuun du. Biga unu fosu wë bi mēni u pii di möni aki, nöö hën a di jaa pasa dë un bi seti pii ën tu. ¹¹Nöö mi taki da unu taa fa i si un seti ën ku wai dë, nöö sō fuun tjëen go dou e. ¹²Nöö mi taki e, be hiniwan sëmbë musu da kumafa a sa da dou. Biga wë ee wan sëmbë i kē da sëmbë soni, nöö an dë a di fa di

soni hia ma fu di i kē da. Ja o da wan soni di ja abi ma joo da di i abi, nöö Gadu o si taa a bunu kaa.

¹³Söö. Wē nöö fa mi ta fan aki, ma ta mēni ēn sō taa fii puu dee otowan a fuka nöö i ko dē da pena ta kii e. Nönö, na sō mi ta mēni, ma fuun musu dē makandi.

¹⁴Biga wē di un abi hia a di mindi aki, nöö be un heepi dee otowan fu de sa abi tu. A kandē te unu seei abi soni fanöudu a bakaten nöö de o sa heepi unu tu, nöö woon dē makandi. ¹⁵A o dē kumafa de bi sikifi buta a Gadu Buku taa: „Fa dee sēmbē bi go pii di njanjan Gadu bi da de de ta kai “mana” naandē, nöö, dee sēmbē dee bi pii hia ku dee sēmbē dee bi pii biti, oto an bi abi möön oto. Ma hiniwan sēmbē bi feni kumafa a dē fanöudu.

Aki Paulosu ta konda kumafa

sēmbē o ko a dee Kolenti

sēmbē naandē.

¹⁶Söö. Wē nöö mi da Gadu tangi möön fu di a buta di wan seei fii da unu a Titusi hati kumafa miseei ta fii da unu tu.

¹⁷Nöö fa mi begi ēn faa toona ko a unu naandē, nöö a dē seei waiwai faa ko e, fu di hēnseei bi kē ko kaa.

¹⁸Nöö u begi wan oto womi aki faa tjēen ko. Nöö di womi aki, a dē wan sēmbē di hii dee biibima tuu ta kai ēn bunu nē seei a di fa a ta biinga ku di Buka u Masa Jesosi fu hii sēmbē musu jei ēn.

¹⁹Ma nöö na di dē nöö, ma fa woo tja di möni go da dee sēmbē „a Jelusalen, ala, nöö dee biibima aki seei begi di sēmbē aki faa musu tja u go ala tu. Nöö te u go sō, nöö a o tja nēbai da Masa e, nöö sēmbē o si tu kumafa u kē heepi dee sēmbē tjika.

²⁰Wē nöö a di lö fasi aki u kē u di möni musu tja tu e, u sēmbē an musu taki taa

wa ta tjēen bunu. Biga di möni na biti möni, a hia. ²¹Fēen mbei u ta köni fu hii soni musu waka a tatai liba, na a Masa Gadu wojo wanwan nöö e, ma te dou a libisēmbē wojo seei tu.

²²Ma nöö u toona begi wan oto sēmbē fuu aki möön faa musu waka ku de Titusi ko a unu ala. Nöö di womi aki tu, u ta gafēen taa a dē wan bumbuu sēmbē. Biga fa u ku ēn libi makandi aki, nöö hiniwan juu a ta dē waiwai faa heepi u a di wooko u Gadu. Nöö hēn seei ta wai seei taa a sa tja de go, biga a abi gaan futoou fuunu e, dee sēmbē.

²³Wē nöö fa i si Titusi o ko a unu naandē, nöö un bi sabi ambē dēen kaa. Biga mi ku ēn, sō u ta waka ta du di wooko u Gadu makandi. Fa mi bi ta biinga ku unu naandē, nöö hēn wē bi ta heepi mi e.

Nöö dee womi woon si ko ku ēn naandē, nöö de ko a dee sēmbē u dee keiki aki kamian. Nöö de dē bumbuu sēmbē e. „Masa Jesosi, Keesitu ta feni nēbai a de. ²⁴Nöö un musu mbei de si taa un lobi de e, dee sēmbē. Nöö deseei o si taa fa u bi ta gafa unu da de aki, nöö wa bi ganjan de, nöö hii dee sēmbē dee dē a dee oto keiki tuu o ko sabi sō tu.

Aki Paulosu ta konda da de fa fu de musu da di möni ku piizii.

9 Wē dee sēmbē, mi si kuma an dē fanöudu fu mi musu sikifi da unu go möön longi a di fa un musu heepi dee oto biibima kuma unu seei. Nönö. ²Biga mi si taa un dē kabakaba kaa fuun du ēn waiwai. Nöö fa i si mi dē a Masadonia aki, nöö mi njan buka da unu taa un dee sēmbē fu di pisiwata fu Akaja ala, a di jaa di pasa naandē nöö unu bi dē kabakaba kaa fuun pii möni zunta „fuun heepi dee biibima u Jelusalen,“. Sō mi njan buka da unu aki. Nöö fa mi fan dē, nöö a weki sōmēni otowan hati te de hopo ta pii möni ta zunta fu de djeesi unu e.

³⁻⁴Nöö fu di mi bi taki sô fuunu aki kaa, nöö fëen mbei mi ta manda dee sëmbe aki ko a unu, fuun seeka di möni di un pii naandë buta kabakaba. Nöö ee sëmbe u Masadonia kumutu aki ko ku mi a unu ala, nöö de o si taa di soni fuunu mi bi ta taki da de dë, sô a dë tuu. Biga ee nasô, dee sëmbe, nöö woon kisi sen e. Nöö mi seepi o kisi sen tu u di fa mi bi futoou unu tjika. ⁵Nöö hën mbei mi si taa a bunu fu mi manda dee sëmbe aki waka a mi fesi ko a unu ala, be de ko seeka di möni di un bi paamusi naandë.

Nöö a sô wan fasi sëmbe o si taa di soni un ta da dee sëmbe, nöö a dë wan peesenti di un ta da waiwai ku piizii. An o dë kuma wan soni un ta du ku duwengi.

⁶Nöö wan jei fa de bi koti wan nongö nö, dee sëmbe, taa: “Piki goon, piki suwa njanjan, gaan goon, gaan suwa njanjan.” Nöö sô a dë tuu. ⁷Nöö fëen mbei mi taa ee wan sëmbe o da, nöö be a da ku pizii nëen hati, ma na ku guunjan kuma sëmbe duwengi ën. Biga di sëmbe di ta da soni ku wai nëen hati, hën Gadu ta lobi. ⁸Nöö mi taki da unu taa te un du sô kaa, nöö Gadu abi kaakiti te tjika faa da unu soni ku ën bunuhati te a hia, fii puu i seei a hii fuka nöö i toona heepi oto sëmbe tu.

⁹Ja sabi fa Gadu Buku taki nö? A taa: Di sëmbe di ta paaja bunu da dee pootima, nöö di bunu në fëen o fika de ta kai nöömö.

Biga a bi libi bunu kumafa Gadu kë.

¹⁰Nöö Masa Gadu di ta da di goonma böngö faa paandi ku di njanjan di di böngö ta puu tuu, hën o da unu soni te a hia pasa maaka e, dee sëmbe. Nöö a o mbei dee bunu du fuunu ko hia nango möönmöön tu. ¹¹A o mbei i ko guduma a hii futu fu hiniwan juu i sa ta wooko hiniwan bunu wooko di dë fanöudu u

du. Nöö dee bunu wooko i ta du dë o tja gafa ko da Gadu tu.

¹²Biga wë fa i si woon manda di möni go da dee biibima a Jelusalen dë, nöö an o dë taa a fuka wanwan nöö woon puu de e, ma a o mbei dee sëmbe gafa Gadu dëen tangi seei. ¹³Biga de o ko si taa na taki nöö un ta taki ku buka taa un ta piki di Buka u „Masa Jesosi” Keesitu, ma de o si taa a dë sô a unu libi tu. Biga fa de o si di heepi un manda da de naandë, nöö de o da Gadu tangi seei fu di un ta piki ën buka ta heepi de ku oto sëmbe tu. ¹⁴Nöö de o ta begi da unu seei ku gaan lobi, fu di de si fa di bunuhati u Gadu wooko a unu tjika dë.

¹⁵Wë andi u sa taki möön, dee sëmbe, möön leki gaantangi u Gadu fu di a manda Masa Jesosi kuma wan gaan gudu ko da u. A bigi tee buka an tjika u sa taki ën, dee sëmbe.

Aki Paulosu ta toona taki möön

kumafa a dë tjabukama

u Masa Jesosi tjika.

10¹⁻²Wë dee sëmbe, „awaa mi toona ko a unu möön a di toobi u mi ku unu, ku dee sëmbe dee ko a unu mindi dë”. Wë nöö mi, Paulosu, ta tei di saapihati fasi u „Masa Jesosi” Keesitu ta fan ku unu kumafa hënseei ta fan ku sëmbe. Mi manda begi unu gaantangi taa „be un disa u piki dee sëmbe buka dee ta poi mi da unu naandë e,” fu te mi ko ala nöö an o dë u mi musu fan ku unu ku hatiboonu.

Biga mi jei taa so sëmbe dë a unu ala ta kosi mi taa te mi dë a unu mindi nöö mi ta dë fëëfëë, ma te ma dë a unu mindi möön nöö mi ta abi degihati seei ta mbei biifi ta fan gaangaan fan a unu liba.

Fa dee lö sëmbe ta fan dë, nöö de ta mëni u a libisëmbe fasi nöö a kaba, ma na sô u dë e. ³A dë sô taa u dë a di goon-

liba aki tuu, ma töku wa ta feti ku dee felantima fuu kumafa sëmbë u di goonliba aki ta feti ku deseei. ⁴ Biga dee fetilalai dee u ta tei tja go a feti, nöö de an dë soni u di goonliba aki. Nönö. Ma a Gadu de kumutu, nöö de abi kaakiti tjika u ta booko dee gaan taanga kaakiti u didibi tuu fiaa kaba a sösö. ⁵ Ku de u ta poi hii dee sösö fia ku dee gaan heihei sabi dee sëmbë ta tei ta tja ko u puu sëmbë a pasi fu de an sabi Gadu kumafa a dë. Nöö u ta booko hiniwan poipoi pakisei, be sëmbë ko si taa na bumbuu soni a dë, be de disëen nöö de ko piki Masa Jesosi buka nöö. ⁶ Nöö fa i si woo ko a unu naandë, nöö te un ko ta piki Gadu buka a wan bunu fasi kaa, nöö woo dë kabakaba u da dee oto sëmbë sitaafu awaa.

⁷ Wë nöö dee sëmbë, fa u ta taki di toobi u mi ku unu aki, nöö un weg di soni luku bunu e. Biga ee wan sëmbë a unu mindi naandë ta taki taa a dë „tjabukama,” u Keesitu, nöö a musu mëni ën seei, biga u seei da „tjabukama,” fëen tu. ⁸ Ee mi ta taki ën pasa seei fa u abi taki a unu liba tjika, ma töku sen an o kisi mi e. Biga Masa da u taki a unu liba tuú. Ma na fuu booko unu saka, ma fuu heepi unu.

⁹ Nöö fa u ta mbei dee pampia ta manda da unu aki, nöö wa ta manda de fu de panta unu e. Nönö. ¹⁰ Ma fu di u jei taa sëmbë sai naandë ta taki taa: “Dee fan a dee pampia fëen ta hebi tumusi te de ta panta sëmbë. Ma te hën seepi ko a u aki, nöö an dë wan wojo soni nöö dee fan fëen an ta a’ goma tu.” Sö u jei de ta taki. ¹¹ Ma nöö mi kë sö wan sëmbë musu sabi taa fa dee fan fuu hebi a dee pampia fuu, leti sö nöö woo dë a unu mindi tu e, te u ko.

¹² Söö. Ma nöö fa i si u taki naandë seei, ma wan fëëe e, dee sëmbë. Biga wa a’ hati tjika u tja u seei go maaka ku dee heihei sëmbë dee ta buta deseei a fesi naandë e. Dee sëmbë dë ta maaka

de seepi ku de na de te de kaba, nöö de ta si deseei u gaan bumbuu sëmbë. Ma di lö maaka naandë, a dë donma soni e.

^{13–14} Ma fuu seei, nöö wa o njan buka djombo pasa di maaka di Gadu buta da u fuu wooko. Nöö fa u bi ko a unu ala nöö wa bi djombo pasëen tu. Biga Gadu manda u tuú fuu tja di Bunu Buka u Masa Jesosi Keesitu ko konda da sëmbë. Nöö ee u njan buka a unu liba nöö antoobi, biga unu seei bi dë wan pisi u di wooko fuu tu.

¹⁵ Fa u ta fan aki, wa o go suku u njan buka a wan oto sëmbë wooko liba e. Nönö. Ma u ta suku nöö u di biibi fuunu musu göö ko soni. U ta kë fu di wooko u wooko a unu mindi naandë musu ko wan bumbuu soni, fuu sa disa unu go a oto sëmbë tu. ¹⁶ Biga u abi di mëni fuu tja di Bunu Buka u Masa Jesosi go paaja te a dee oto köndë tu. Ma na ka oto sëmbë bi go konda di Buka kaa e, be an dë taa u go ta njan buka a di wooko di wan oto sëmbë bi wooko kaa.

¹⁷ Biga u kë faa dë leti kumafa de bi sikifi buta a Gadu Buku taa: Ee wan sëmbë kë njan buka a wan soni, nöö be a njan buka da Masa „a di soni di a wooko nëen liba.”

¹⁸ Biga wë ee wan sëmbë luku ën seei te a kaba si taa a bumbuu, nöö an dë bumbuu sëmbë eti e. Ma di sëmbë di Masa luku te a kaba feni taa a bumbuu, nöö di sëmbë dë hën da bumbuu sëmbë tuu.

Aki Paulosu ta taki soni möön u dee ganjansëmbëma dee ko a dee Kolenti sëmbë naandë.

11 Söö. Wë nöö dee sëmbë, mi begi unu, be un hoi pasensi abiti sö möön longi, fuun haika wanlö wisiwasi fan mi o fan aki. ² Wë biga mi ta djalusu da unu leti kumafa Gadu seei ta djalusu da unu. Mi ta watji unu kumafa wan tata ta watji wan mujëe mii fëen di wan womi ta kiija, faa musu göö bunu dëen.

Biga sô nöö mi paamusi unu da „Jesosi„ Keesitu, fu te di daka dou nöö mi sa buta unu nëen fesi limbolimbo sôndö föutu.

³Ma nöö mi ta fëëë da unu o. Biga a kandë sëmbe sa ko ganjan unu fu wan waka a „Masa Jesosi„ Keesitu baka ku limbo hati möön, leti kumafa i si di sin-deki bi go ganjan Eva a di djai ku dee bödjëë fan fëën. ⁴Biga fa un sai naandë, nöö misikuma te wan oto sëmbe ko a unu naandë ko ta mindi soni da Masa Jesosi te an ta djei di Jesosi di mi bi konda da unu dë möön, tókuseei wan ta fia ku ën jakëën puu dë. Söseei ee wan sëmbe ko ta mindi soni da di Akaa u Gadu te an ta djei di Akaa u Gadu di bi dë a unu kaa, nöö woon piki. Ee nasö, ee wan sëmbe tja wan oto buka ko ta konda da unu ta mindi soni tee an djei di Bunu Buka u Gadu di mi bi konda da unu naandë möön, nöö wan o jakëën. Wë dee sëmbe, a bigi a mi da unu o.

⁵Biga misikuma ma dë möön lagi möön leki dee sëmbe dee ta buta deseei kuma gaan tjabukama naandë e, te de ta kai deseei apösutu tu. ⁶Fa mi dë aki, nöö ma lei fa u fan tuu, ma töku sabi an pena mi e. Biga te mi ta fan, mi saandi mi ta taki. Unu seei sabi sô tu a hii futu, biga a unu mindi naandë mi bi libi.

⁷Dee sëmbe o, kumafa u ta taki dee soni aki, na unsë seei un si mi a' föutu a unu baa? A sa kë taa fa mi bi ta wooko ta heepi mi seei fu mi sa konda di Buka u Masa Gadu da unu sôndö mi tei möni a unu nö? Fa mi bi lagi miseei fu mi sa hei unu dë, hën da di föutu di mi mbei a unu mindi nö, dee sëmbe? ⁸Biga a dë sô tuu taa ee i luku ën te i kaba, nöö a djei kuma mi fufuu dee oto keiki u mi heepi unu. Biga de wë bi ta sölugu mi ku dee soni mi abi fanöudu, hii fa unu mi bi ta heepi. ⁹Ee mi bi abi wan soni fanöudu, nöö ma bi ta toobi unu ku ën e. Nönö. Ma dee biibima dee bi kumutu a Masadonia ko a mi dë, nöö de bi tja dee soni mi bi

abi fanöudu ko da mi. Sô mi bi ta hoi mi seei a hii futu fu ma musu tuwë dee hebi u mi a unu liba. Nöö mi taki da unu taa sô nöö mi o ta libi ku unu nango nöömö tu.

¹⁰Nöö sô mi o ta njan buka nango nöömö tu, „taa ma ta konda di Buka u Gadu fu mi feni njan a unu hedi„. Biga fa mi ku Keesitu nama aki, nöö leti fa a ta taki tuutuu soni sôndö tooka tönögö, nöö söseei mi ta fan aki sôndö tooka tönögö tu e. Nöö na wan sëmbe dë a di pisiwata fuunu ala o tapa mi a di soni mi ta njan buka aki möönsö. ¹¹Nöö fa mi ta fan aki, dee sëmbe, nöö un ta si kuma ma lobi unu mbei nö? Nönö e. Biga Gadu sabi tuutuu taa mi lobi unu seei.

¹²Söö. Ma nöö fa mi ta du aki un saandi mi ta du nö? Mi ta tapa pasi da dee sëmbe fu de an sa njan buka taa mi ku de dë pei ku pei a di wooko u Gadu. Nöö sô mi o ta du ën nango nöömö tu. ¹³Biga wë dee lö pei sëmbe dë ta mbei taa de seei dë tjabukama u Masa Jesosi Keesitu kuma u dee apösutu, ma na Masa Jesosi hën manda de e. Ganjan de ta ganjan sëmbe.

¹⁴Ma nöö fa de ta du dë, an dë gaan soni da mi tu. Biga fa didibi sai dë, nöö so juu a ta tooka seei ko dë dililii kuma wan basia u Masa Gadu Köndë, ta mbei taa a ta limbo sëmbe wojo. ¹⁵Wë nöö andi wë? Ee dee futuboi fëën ta buta deseei kuma de dë bunulibima, nöö an dë wan foondo soni. Biga wan futuboi musu djeesi ën masa. Ma kaba u de o dë a di paima di de o kisi leti kumafa a fiti di wooko u de.

Aki Paulosu ta konda dee soni

dee ta miti ën a di tja

u di Buka baka.

¹⁶Wë nöö dee sëmbe, mi taki da unu möön e, taa wan musu mëni taa fusutan

u mi poi, fa mi ta njan buka da miseei aki. Ma ee un si sō seei ma un haika mi nōō, leti kumafa un ta haika te wan siki-a-hedima ta fan.

¹⁷Nōō di soni mi o fan aki an dē taa Masa manda mi e. Nōnō. Ma a dē wan gaan wisiwasi fan nōō, di mi o fan fu di mi sabi taa mi abi leti u miseei ta njan buka tu. ¹⁸Biga sōmēni sēmbē dē a unu mindi naandē ta njan buka a soni u di goonliba aki ta hopo deseei buta u sēmbē si kumafa de bumbuu tjika. Nōō misikuma miseei sa njan buka sō tu. ¹⁹Biga wē fa un sai dē, un lobi u haika di fan u dee wisiwasima kaa. Wē di un kōni sō, nōō misikuma un sa haika miseei tu kumafa un ta haika dee otowan.

²⁰Biga fa un sai dē, ee sēmbē buta unu a katibo, wan a' toobi. Ee sēmbē ta njan mōni fuunu, wan a' toobi. Ee wan sēmbē kisi unu buta nēen basu, nōō wan ta a' toobi. Ee sēmbē ta hopo ēn seei buta a unu liba ta lagi unu ta wisiwasi unu, wan a' toobi. Ee de naki unu a bandja jesi seei, an dē gaan soni a unu. Biga sō dee sēmbē dē ta libi ku unu kaa. ²¹Ma fu mi aki, a dē wan gaan sen soni da mi e, baa. Biga wē mii bi sōsō tee ma bi libi ku unu a dee lō fasi dē.

Ma nōō ee wan sēmbē a' hati u njan buka a wan soni liba, nōō miseei a' hati u njan buka da soni tu.

Sōō. Nōō mi o taki wanlō soni aki da unu mōōn kuma wisiwasima e, ma sō nōō mi o taki. ²²Biga ee wan sēmbē ta njan buka taa a dē lalalala Dju „fu di dee Dju sēmbē dē apaiti sēmbē u Gadu„, nōō miseei sa njan buka sō tu. Ee de taa de dē bakamii u Abahamu, nōō miseei dē sō tu. Ee de taa de dē Isaēli sēmbē, nōō miseei tu. ²³Ee de taa de dē futuboi u „Jesosi„ Keesitu, mi bi pasa de gaanfa a di soni dē.

Nōō fa mi ta fan aki mi ta fan leti kuma wan wisiwasima, ma mi o ta taki ēn te go dou. Biga mi biinga da Masa Jesosi

mōōn gaanfa mōōn leki dee ganjanma a unu mindi naandē e. Biga sōmēni pasi mi bi dē sōōtōsōōtō a dunguwosu fu Masa Jesosi hedi. Sōmēni toon mi bi kisi wipi fēēn hedi tu. Sōmēni pasi mi ku dēdē bi miti fesi ku fesi. A hii dee soni dē tuu mi pasa dee sēmbē dē gaanduwe kaa. ²⁴Feifi pasi dee Dju sēmbē u mi fon mi ku wipi. Hiniwan pasi fon de ta da mi diiteni-ku-nēigi wipi. ²⁵Dii pasi de fon mi ku pau. Wan pasi de naki mi ku sitonu „te de ninga taa mi dēdē„. Dii pasi sipi booko disa mi a ze mindi. Wan u de mi bi dē wan hii ndeti ku wan hii didia a zengezenge a liba wata ta tja fuka.

²⁶Fa mi dē aki, ma ta dē a wan kamian. Hii juu mi nango a kamian ta ko kodo. Nōō fa mi ta waka ta lontu aki, sōmēni pasi gaan wata bi dē fa u tja mi go kii. Sōmēni toon mi bi musu waka ka fufuuma ta watji sēmbē u de kisi. Mi bi ta dē a gaan nōutu a dee sēmbē u miseei kōndē maun, te kisi ku dee oto kōndē sēmbē maun tu. Mi bi dē a nōutu a ganda mindi. Mi bi dē a nōutu a sabana dendu. Mi bi dē a nōutu a wata liba. Mi bi dē a nōutu a dee sēmbē dee ta ganjan taa de dē biibima maun. ²⁷Mi ta biinga ta wooko taanga tee so juu ma ta duumi a ndeti seei. So juu mi ta tja hangi tee na soni. So juu na wata seei mi ta feni u mi bebe tu. So juu ma ta a' soni u njan. So juu mi ta tja kōtō tee, biga soni an dē u mi tapa sinkii.

²⁸Ma nōō boiti u dee dōōsē soni naandē, hiniwan juu mi ta tja di hebi u dee biibima a dee kamiankamian a mi hati. ²⁹Biga wē ee wan sēmbē dē suwak-isuwaki a di biibi, nōō mi seei ta suwaki tu. Ee wan biibima kai, nōō mi ta tja di hebi fēēn, biga hati u mi ta boonu ku di soni mbei a kai dē.

³⁰Wē nōō fēēn mbei ee mi musu ta njan buka a soni, nōō a dee lō soni dee miti mi dē, dee ta mbei mi lagi a sēmbē wojo naandē, nōō a de nōō mi sa njan

buka. ³¹ Nöö Masa Gadu, di Tata u Masa Jesosi Keesitu di musu kisi gafa u teego, hën sabi taa fa mi ta fan aki, na soni mi ta mindi e, dee sëmbe. Tuutuu soni mi ta taki. ³² Biga di mi bi dë a di köndë de kai Damasikusi naandë, nöö di hedima di di könu de kai Aletasi bi buta dë, a manda wanlô sodati u de lontu mi watji kisi. ³³ Ma nöö hën dee biibima naandë fusi mi. De buta mi a wan manda dendu hën de saka mi go a goon a döösë u di sitonu peni u di köndë. A sô wan lagi fasi mi kumutu a dee felantima u mi maun.

Nöö sô soni bi waka ku mi, dee sëmbe. „Nöö a dee lö soni dë nöö mi sa njan buka e.”

Aki Paulosu ta konda da de fa Gadu bi lei ën tjubitjubi soni.

12 Wë nöö dee sëmbe, leti kumafa i si mi taki da unu naandë kaa taa ee mi ta njan buka, nöö an o heepi mi a wan wojo soni. Ma töku mi o go dou. Biga mi o konda da unu kumafa Masa bi lei mi dee tjubitjubi soni fëen a wan apaiti fasi. A dë leti kuma mi bi ta sunjan sô, ma na sunjan, biga mi bi dë ku wojo.

² Mi sabi wan womi di bi biibi a Masa Jesosi Keesitu, nöö hën wan gaan soni pasa ku ën kuma teni-a-fô jaa longi kaa. Wë ee sinkii soni, ee akaa soni, di dë ma sabi. Gadu wanwan nöö sabi. Ma a dë kuma wan soni tei ën tja go pasa dee teeja u mundu go te a di köndë u Gadu seei. ³ Nöö kumafa i si mi taki dë kaa, ee sinkii soni ee akaa soni më sabi. Gadu wanwan nöö sabi. ⁴ Ma nöö de tjëen go dou a di waiti kamian u Gadu de ta kai Paladëisi. Nöö hën a jei wanlô sondi ala di an sa konda seei. Ma boiti di dë, de bai ën taa an musu konda de tu.

⁵ Wë nöö, dee sëmbe, a dee lö soni dë mi bi sa njan buka e, ma nöö ma o du ën. Ma dee soni mi o tei ta njan buka da, nöö de da dee soni dee ta buta mi ko lagi a sëmbe wojo. ⁶ Ma ee u mi tei dee soni dee

Gadu lei mi naandë fu mi sa njan buka a de liba, nöö ma lau e, biga sô Gadu bi lei mi de tuú. Ma nöö ma o du ën e. Biga fa mi dë aki ma kë u sëmbe musu luku mi möön hei möön leki fa de ta jei mi ta fan, ku fa de ta si mi ta libi.

⁷ Ma nöö dee sëmbe, fa mi taki dë seei, ma ma sa kisi gaan fasi fu dee gaan he-hei soni i si Gadu lei mi naandë e. Nönö. Biga wë Gadu disa pasi da didibi, hën a manda wan futuboi fëen ko naki mi. A buta wan soni da mi di ta tjökô mi leti kuma maka, nöö hën ta fuka mi nöömö mbei ma sa abi gaan fasi. ⁸ Nöö dii pasi mi begi a wan apaiti fasi fu Masa musu puu di lö soni naandë a mi liba. ⁹ Ma nöö hën a fan ku mi taa: “Fa i dë aki, nöö mi sabi dee fuka fii kaa.” Nöö be i tifiهدي ku de nöö, biga mi o tja i ku mi bunuhati. Biga te wan sëmbe kaakiti ku saanfa-udu fëen kaba, nöö nëen mi sa feni pasi u wooko nëen liba ku di kaakiti u mi awaa.” Sô Gadu fan ku mi e. Nöö fëen mbei a möön bunu da mi fu mi ta njan buka a dee suwaki pisi u mi libi. Mi o ta wai ku de seei, be di kaakiti u „Masa Jesosi” Keesitu tan ku mi.

¹⁰ Wë nöö da sô e, dee sëmbe. Fa u dë aki, më a toobi möön ee hiniwan soni ta pasa ku mi fu „Masa Jesosi” Keesitu hedi. Ee mi suwaki a soni, më a toobi. Ee sëmbe ta kosi mi, ee de ta sitaafu mi, an dë gaan soni da mi tu. Ee mi ta tja pena nasô mi ta tja fuka, ma a’ toobi. Mi ta wai seei a dee soni dë dendu. Biga wë hii dee suwaki pisi u mi dë tuu ta buta mi fu mi dë taanga „ku di kaakiti u Gadu wanwan.”

Aki Paulosu ta konda da de kumafa a kë heepi de tjika.

¹¹ Wë dee sëmbe, mi taki e, fa i si mi njan buka da misei dë, nöö a dë leti kuma hedi u mi poi. Ma unu wë buta mi e. Biga unu bi musu ta gafa mi. Biga wë hii fa i si ma dë wan wojo soni seei

fa mi dë aki, ma misikuma ma dë möön lagi möön dee sëmbë dee ta hopo de-seei buta u gaan tjabukama a unu mindi naandë. ¹² Biga wë mi bi libi a unu mindi ku gaan pasensi e, nöö sëmëni foondo wooko mi bi ta du a unu dë ku di kaakiti u Gadu. Sëmëni maaka un si tu, nöö dee soni dë bi musu ta lei unu taa mi dë wan tjabukama u Gadu tuu.

¹³ Nöö dee sëmbë, unfa a waka un si taa mi ta seeka dee biibima a dee oto këndë bunu möön unu? A sa kë taa fu di ma bi ta tja dee fuka u mi ko tuwë da unu nö? Hën da di föutu mi mbei nö, dee sëmbë? Wë ee di dë wanwan, nöö mi begi unu be wan hoi mi a bëë. Wë biga sö mi libi ku unu tuu.

¹⁴ Ma fa u dë aki, mi dë kabakaba u mi ko a unu di u dii pasi. Ma seei te mi ko, ma o buta fuka u mi a unu liba möönsö e. Nönö. Biga wë na gudu mi ta suku a unu e, dee sëmbë, ma unu seepi wë mi kë di kë. Biga wan piki mii an musu ta sölugu ën tata ku ën mama, ma tata ku mama de ta sölugu piki mii. ¹⁵ Nöö fëen mbei fa u dë aki, mi dë seei kabakaba fu mi lasi hii soni da unu, te dou ku miseei tu. Ma nöö fu di un si taa mi lobi unu taanga, nöö fëen mbei wan sa lobi mi tu nö?

¹⁶ Ma nöö fa mi fan dë, nöö kandë sëmbë o dë a unu mindi naandë di o taa: “Höön, awa, fa i si an ta buta dee fuka fëen a u liba aki, bödjëë wë a ta pëë e. Biga a o abi kamian nöömö faa ganjan u njan a wan köni fasi.” ¹⁷⁻¹⁸ Sö un ta mëni nö, dee sëmbë? A kandë dee sëmbë mi bi manda ko a unu naandë, de un ta taki nö? Fa mi bi manda Titusi ku di otowan fëen ko a unu, nöö Titusi bi suku soni a unu a wan tjubi fasi faa tja wini ko dëen seei nö? Wë ma sikuma a dë sö e. Biga mi ku Titusi tuu ta waka a di Akaa u Gadu leiki ta libi a di wan seei fasi nöö.

¹⁹ Wë nöö fa mi fan ku unu naandë, dee sëmbë, a sa kë un mëni taa bunu në

mi ta suku a unu nö? Nönö e. Ma mi ta fan ku unu a Gadu fesi fu di u ku unu tuu dë sëmbë u „Jesosi,” Keesitu, nöö u kë fuun musu ko taanga a di biibi. Hën di soni dë nöö u ta suku a unu e, dee sëmbë.

²⁰ Biga wë mi ta fëëë da unu taa te mi o ko a unu ala, nöö mi o ko si unu a wan fasi di an bunu da mi seei. Nöö ee a dë sö, nöö unu seepi o ko si mi a wan fasi di an bunu da unu tu. Biga mi ta panta taa te mi ko dë, nöö mi o ko si unu taa un ta kisi toobi ku unu na unu ta haun ku unu seepi, hati fuunu ta dë boonuboonu, hiniwan sëmbë ta biinga nëen seei soni baka, wan abi toobi ku otowan, un ta tja unu seepi ta kosi a baka ta mindi soni da unu na unu, so fuunu o sai naandë ku gaan fasi, nasö un o dë ta du fanjanfanjan soni.

²¹ Dee sëmbë, misikuma ee mi ko si unu a sö wan fasi, nöö sen o kisi mi seei a Gadu fesi o. Nöö a o ta hati mi te na soni da dee sëmbë fuunu naandë dee an disa dee peipei fanafiti libi u de, te dou ku dee sensen soni de ta du a di së u manu ku mujëë soni. „Nöö mi kë un seeka dee lö pei libi fuunu dë bifö mi ko a unu ala e, baa.”

Aki Paulosu ta bai dee sëmbë

möön u de musu seeka de

libi bifö a ko a de.

13 Söö. Wë kumafa i si mi taki dë kaa, dee sëmbë, disi o mbei di u dii pasi di mi o ko haika unu. Wë nöö un sabi fa de sikifi a Gadu Buku taa ee wan sëmbë du wan hogi, nöö tu nasö dii sëmbë musu piki taa sö a du ën tuu, bifö di sëmbë di du di hogi dë o kisi sitaafu awaa.

² Wë fa i si mi o ko a unu dë, nöö leti sö soni o waka e. Biga wë a di u mbei tu pasi di mi bi dë a unu ala, nöö mi bi bai

wanlō sēmbē a dee hogi de ta du. Sōseei fa mi ta mbei di pampia aki, mi toona ta bai de möön. Nöo fa i si mi o ko di pasi aki, nöo hēn o mbei dii pasi. Nöo ma o fan ku de ku buka möön e. Ma mi o du ku de awaa te dou ku hii dee oto sēmbē dee sai dē tuu, dee an bia disa dee wogi du u de.

³ Biga wē misikuma un kē sabi ee dee fan mi ta fan ku unu, ee Masa Jesosi Keesitu hēn ta da mi de tuutuu. Biga un taa te mi ta fan nöo mi ta fan fēēfēē, ma Masa Jesosi hēn an ta fēē ma a ta wooko ku kaakiti a unu dē. ⁴ Wē nöo tuu. Ma fa i si de bi kii Masa Jesosi a di lakpa pau dē, nöo wan suwakisuwaki libisēmbē de kii dē, ma nöo di a weki ko dē ku libi fa u dē aki, nöo ku di kaakiti u Gadu a ta libi e. Nöo fa u ku ēn nama makandi aki, nöo u dē suwakisuwaki libisēmbē eti tuu, ma tökuseei ku di kaakiti u Gadu u ta libi fuu heepi unu.

⁵ Wē dee sēmbē, mi taki e, „di un lo’ u wegi sēmbē luku naandē kaa,„ nöo mi kē fuun wegi unu seei luku bunu ee un dē biibima tuutuu. Biga a kandē fa i si un sai dē seei, ma Jesosi Keesitu an dē a unu hati. „Ma töku na sō mi ta mēni e, dee sēmbē. Ma mi a’ di mēni taa un dē tuutuu biibima u Masa Jesosi.„ ⁶ Nöo ee un pasa di lö tesi dē, nöo misikuma woon si taa u seei pasēn tu „taa u dē tuutuu tjabukama u Masa Jesosi.„

⁷ Nöo mi ta begi Masa Gadu da unu fu wan musu du na wan hogi. Nöo ma taki sō fuu lei sēmbē kumafa u dē tjabukama u unu liba tjika e. Nönö. Ma fuun seepi hedi. Biga u kē di libi fuunu musu dē a tatai liba, hii fa sēmbē ta taki fuu taa wa

dē bumbuu tjabukama tjika. ⁸ Biga wa ta mbei möiti u sēmbē musu du wan soni di an ta kai ku di Buka u Gadu e, ma fu de musu libi leti kumafa Gadu kē.

⁹ Nöo fēen mbei ma a’ toobi ee mi ta libi kuma mi sōsō, kuma ma abi kaakiti a unu mindi. Solanga un dē taanga a di biibi kaa, nöo mi dē waiwai. Nöo mi ta begi seei da unu fuun musu ko dē telutelu gbelingbelin kumafa Gadu kē.

¹⁰ Nöo hēn mbei mi ta buta dee soni aki a pampia manda da unu a fesi, fu te mi ko a unu nöo ma o feni soni fu mi gandji da unu möön. Biga di makiti di Masa da mi aki, nöo an dē wan soni u mi booko unu saka e, ma fu mbei un ko dē gingin a di biibi.

Aki Paulosu ta tapa di biifi.

¹¹ Söö. Wē nöo ka mi sikifi tjika aki, nöo mi o tapa ufō e, dee sēmbē. Nöo mi taki e, be un piki dee soni mi sikifi aki nöo un buta unu libi a tatai liba ku telu. Nöo be hati fuunu dē bööböo ku wan pakisei makandi, nöo Masa Gadu o dē ku unu. Biga nēen lobi ku kötōhati ta kumutu.

¹² Nöo te woon da unu seei odi, nöo un baasa unu seei makandi ku limbohata e, „kumafa a fiti biibima ku biibima.„

¹³ Nöo hii dee sēmbē dee Gadu tei apaiti aki tuu ta manda gaan odi da unu.

¹⁴ Masa Jesosi Keesitu musu dē ku unu ku ēn bunuhata e, dee sēmbē. Nöo di lobi u Masa Gadu ku di makandi libi di di Akaa fēen ta da musu dē ku unu tu.

„Na soni möönsö e, dee sēmbē. Mi, Paulosu, ta manda gaan odi da unu. A tan sō.„

Di biifi Paulosu manda da dee biibima u Galasia

Wan wöutu a fesi.

Di womi de kai Paulosu bi dë wan u dee tjabukama u Masa Jesosi de ta kai apösutu. Nöo hën mbei di biifi aki manda da dee biibima a dee köndëköndë u di pisiwata de kai Galasia.

Nöo di soni mbei a mbei di biifi aki. A bi go a Galasia faa tja di Buka u Masa Jesosi go da dee sëmbë u di köndë. Nöo hën so u dee sëmbë fu ala bia libi ko ta waka a Masa Jesosi baka. Nöo di a kumutu dë, tee bakaten hën a ko jei taa wanlô sëmbë ko a dee Galasia biibima dendu dë ko tja wan njunjun buka poipoi wan ko da de, taa di fa de biibi a Masa Jesosi dë an tjika eti. De musu koti di maaka u Isaëli ta hoi dee Isaëli wëti ufô Gadu sa limbo fesi da de. Nöo de taki wan oto soni tu taa Paulosu aan taki a di Buka a bi tja ko da de naandë, biga na Gadu bi dëen di buka. A libisëmbë nöo a feni ën. Sö de ta lei dee Galasia sëmbë.

Nöo di Paulosu jei sö, hën a mbei di biifi aki wante manda bai de a dee lö lei dë. A manda leti de tu fa u de musu libi kuma biibima u Masa Jesosi.

Aki di biifi seti.

1¹⁻² Wë dee sëmbë, mi Paulosu ta manda gaan odi da unu e. Nöo mi ta mbei di pampia aki da un dee sëmbë dee ta biibi a Masa Jesosi liba ta miti makandi a dee köndëköndë u di pisiwata u Galasia dë. Fa mi dë aki, mi da wan u dee tjabukama u Masa Jesosi de ta kai apösutu e. Nöo na libisëmbë buta mi sö. Na de manda mi tu. Ma Jesosi Keesitu ku hën Tata di bi weki ën a dëdë buta mi. Nöo fa mi ta manda di biifi da unu aki, nöo mi ku dee oto biibima u Masa

Jesosi dee mi ku de dë aki, sö u tuu ta mandëen.

³ Nöo u Tata Masa Gadu ku Masa Jesosi Keesitu musu dë ku unu e, ta heepi unu ku de bunuhati. De musu mbei hati fuunu dë bööböö.

⁴ Fa Masa Jesosi sai dë, dee sëmbë, nöo hën wë hopo ën seei paka di paima da u fu dee hogidu fuu hedi e. Nöo a du ën faa sa puu u a dee hogi libi basu u di ten u dë aki. Sö wë u Tata Masa Gadu bi kë kaa. ⁵ Nöo fa a sai dë a musu abi gafa ku nëbai fu teego. A tan sö.

Aki Paulosu ta piki de taa wan kodo buka u Masa Gadu nöo dë.

⁶⁻⁷ Wë dee sëmbë, di soni aki sö, a foondo mi tumisi e. Ma bi mëni sö fu unu taa un bi o bia sö hesi kumutu a di Sëmbë di bi kai unu ku ën bunuhati ko nëen. Wë biga ku ën bunuhati a bi manda „Jesosi„ Keesitu ko jabi pasi da unu fuun sa ko sëmbë fëen. „Hën wë da di Buka di u konda da unu.“

Nöo hën wë un kë disa di bumbuu soni naandë go ta piki dee sösö buka dee oto sëmbë ta konda da unu naandë taa Gadu buka, ma na Gadu buka seei de dë. Wë biga Gadu aambi oto pei Buka möönsö „möön leki di u konda da unu. Ma fu di un ta haika dee oto sëmbë,“ hën wë i si ta buuja unu sö teefa wan saandi un ta du möön.

⁸ „Nöo mi taki e, dee sëmbë, di Buka di i si u bi tja ko da unu dë, nöo hën nöo da di tuutuu wan e. Hën nöo un musu piki.“ Ee u seei toona ko a unu baka ko da unu wan oto buka, nöo wan musu piki e. Ee wan basia u Masa Gadu Köndë seei bazia ko a unu dë ko da unu wan oto buka möön leki di u bi konda da unu kaa, nöo Masa Gadu musu sibëen fu nöömö e! „Biga di Buka u Gadu hën a ta poi.“

⁹ Mi toona taki ën wan pasi möön leti kumafa i si u bi taki ën kaa, taa ee wan sëmbë a unu dë ta konda wan oto buka

da unu möön leki di un bi jei a u kaa, nöö di siba u Gadu musu kisi ën fu nöömö e.

¹⁰ Wë di fan mi fan aki, unfu un mëni fëen, dee sëmbë? Mi fan ën faa kai ku libisëmbë ö, naa faa kai ku Gadu? Fa u dë aki, un ninga taa mi ta suku gafa a libisëmbë eti ö? Wë nönö e baa. Biga ee mi ta suku gafa a libisëmbë eti, nöö hën da ma dë wan futuboi u „Jesosi” Keesitu.

Aki a ta konda da de taa na a libisëmbë a kisi di Buka.

¹¹ Be mi taki da unu e, dee sëmbë u mi dë, taa di Buka di i si mi bi tja ko konda da unu dë, nöö na libisëmbë abi ën e. ¹² Biga na a libisëmbë a kumutu, nöö na libisëmbë lei mi ën tu. Ma Jesosi Keesitu hënseei wë ko a mi ko lei mi ën sō. ^{13–14} Biga fa un sai dë, nöö un bi musu jei sō u mi taa a fesi mi bi ta biinga ku hii dee guwenti fuu Isaëli sëmbë tuu, kumafa u bi lei a dee gaan sëmbë fuu. Mi bi dë a sōmëni u dee pei u mi fesi a dee soni naandë. „Biga mi bi mëni taa fa mi ta hoi dee Isaëli wëti dë, nöö hën di soni dë Gadu bi kē ufō a o limbo fesi da mi.” Nöö hën wë mbei mi bi ta sitaafu dee biibima u Masa Jesosi gaanfa seei „fu di de an dë ku dee wëti dë möön.” Ma hii fu di dë, nöö hën di keiki u Gadu wë mi bi ta biinga u kaba a sōsō sō e. Ma bi sabi seei.

¹⁵ Ma fa i si mi bi ta du dë seei, Gadu bi a’ bunuhati u mi o. Biga gaanduwe a fesi bifō de pai mi, nöö a bi tei mi kaa fu mi ko sëmbë fëen a bakaten. ¹⁶ Nöö hën wë u dë teefa di juu dou, hën a mbei mi ko sabi Jesosi di Mii fëen, fu mi sa ta tja di Buka fëen awaa ta konda da dee sëmbë dee an dë Isaëli sëmbë.

Wë nöö fa i si a bi ko a mi naandë, nöö ma bi go a na wan libisëmbë go hakisi ee andi u mi musu du möönsö e. ¹⁷ Na a dee Tjabukama u Masa Jesosi de ta kai apösutu, dee dë a Jelusalen, seei mi bi go. Fa de bi dë tjabukama ufō mi seei,

ma töku ma bi go a de. Ma mi hopo u mi wante, mi wanwan, hën mi go u mi te na Alabia a di sabana köndë dë. „Wë nöö fa mi ta taki ën aki sō, hën da libisëmbë lei mi di buka nö?”

Nöö di mi kumutu na Alabia naandë, hën mi toona go a Damasikusi baka „ka mi bi kumutu.” ¹⁸ Nöö hën mi tan dii jaa naandë. Nöö hën mi toona kumutu a Damasikusi go a Jelusalen go haika Petuisi, be mi ku ën mbei guwenti awaa. Nöö hën mi dë ku ën a Jelusalen dë teni-a-feifi daka ufō mi kumutu dë. ¹⁹ Ma nöö fa i si mi bi go dë seei, ma si dee oto Tjabukama u Masa Jesosi möönsö e, ma di baaa u Jesosi de ta kai Jakobosi hën nöö mi bi si dë. ²⁰ Nöö fa mi ta fan aki, Masa Gadu seei sabi taa na soni mi ta mindi e. Tuutuu soni mi ta taki.

²¹ Nöö hën di mi kumutu a Jelusalen naandë, hën mi go ta waka a dee köndëköndë u Silia ku Silisia ta konda di Buka u Masa Jesosi Keesitu ta lontu. ²² Ma dee oto biibima fëen dee ta miti makandi a dee köndëköndë u Judea, nöö deseei an bi si mi sabi eti e. ²³ Ma de ta jei soni u mi nöö taa di sëmbë di bi ta sitaafu de a fesi ta kii, nöö hën wë bia ko biibi te a tei di Buka u Masa Jesosi ta tja ta paaja, di hënseei bi ta biinga u tapa. ²⁴ Nöö di de ko jei sō, hën de ta wai seei ta gafa Masa Gadu fu mi hedi.

Aki Paulosu konda fa a bi go miti ku dee hedima u keiki

a Jelusalen.

2^{1–2} Wë nöö fa mi ta tja di buka ta paaja dë, nöö a baka teni-a-fö jaa bifō mi toona go a Jelusalen möön, mi ku Banabasi. Nöö di soni mbei u go ala, u di Gadu seei ko lei mi taa mi musu go. Nöö di u nango, hën u tja di kijoo de kai Titusi go ku u. „Biga u ku ën ta wooko di wooko u Gadu makandi.”

Nöo hën wë di u go dou a Jelusalen, hën u go a dee sëmbë dee de ta si kuma fesima u de a di biibi. Nöo hën u kai de tja go a së. Nöo hën u fan ku de te u kaba taa sō wan buka u ta tja ta paaja da dee oto köndë sëmbë dee na u Isaëli 1 taa, ee wan sëmbë ja dë Isaëli sëmbë ma i ko ta biibi a Masa Jesosi kaa, nöo a tjika. An dë fii ta hoi dee wëti u Isaëli ufö Gadu o limbo fesi da i. Nöo hën u hakisi de ee fa u ta konda di buka dë, ee de dë ku u a wan së. Biga fa de dë hedima naandë nöo u kē de nama ku u, ee nasö nöo a kandë sëmbë o mēni taa sösö soni u ta du.

3 Nöo di u fan ku de teefa u kaba, nöo hën de feni taa di buka u ta tja ta paaja naandë, nöo a bunu. Nöo fa Titusi sai ku u dë, an dë Isaëli sëmbë e. Giiki sëmbë a dë, nöo aan di maaka u Isaëli, ma de an duwengi ën tu fu de koti ën sinkii buta di maaka. 4 Nöo de an bi o mēni di soni dë seei tu e, ma wanlō sëmbë ta ganjan taa de dë biibima u Jesosi Keesitu fufuu pasi ko saapi a u mindi dë, ko ta watji u ta luku fa u ta libi fiifii söndö u dë a wëti basu. Biga de kē kisi u toona tja go buta kuma saafuma a dee wëti dë basu möön. 5 Ma fa de ta du dë, nöo wa saka u seei da de e. Wa piki de buka seei a di soni dë. Biga u kē hoi di Buka u Gadu gbelingbelin da unu kumafa a dë.

6 Nöo dee sëmbë u go a de dë, nöo de wë de ta luku kuma gaan hei sëmbë e. Ma di soni dë an dë gaan soni a mi, biga mi sabi taa Gadu hën an ta luku a sëmbë fesi. Ma boiti u di dë, fa de dë heima dë seei, ma de an buta wan wojo soni a di lei mi ta lei liba möönsö. Biga de si taa di fa mi ta lei naandë, nöo a bunu kaa.

7 Nöo hën wë de ko si taa mi ku Petuisi, di wan wooko nöo wë Gadu da u ma de dë paatipaati. Petuisi hën da Tjabukama u Masa Jesosi a dee Isaëli sëmbë dendu, nöo mi da Tjabukama fëen a dee sëmbë dee na dë Isaëli sëmbë dendu. 8 Nöo leti

kumafa Gadu dë ku Petuisi a di wooko di a sai dë, nöo söseee a dë ku mi tu.

9 Nöo fa i si Jakobosi, Petuisi, ku Johanisi sai dë, nöo de wë da dee sëmbë dee otowan ta si kuma posu a di biibi. Ma nöo fa de ko si fa Gadu dë ku mi ku ën bunuhati tjika, nöo hën de ko da mi ku Banabasi tuu maun. Nöo hën wë u ku de mbei buka te u kaba taa sö di wooko o paati. De o ta tja di Buka ta paaja a dee Isaëli sëmbë dendu. Nöo u, woo go a dee oto köndë sëmbë dee na u Isaëli. 10 Ma wan soni nöo de begi u taa u musu ta heepi de ku dee penama u de 1 dee dë a Jelusalen naandë. Ma nöo di soni de taki dë, mi bi dë tifiهدي ku ën gaanfa seei kaa.

Aki Paulosu konda taa a bi bai Petuisi a wan soni.

11 Nöo mi o taki wan soni aki da unu e, dee sëmbë. Fa i si Petuisi dë gaan fesima dë seei, ma a wan juu dë nöo a bi ko a u na Antiokia, nöo hën wë mi bai ën a lanti fesi fu wan soni a bi du. Biga an bi a' leti.

12 Biga a bi ta libi makandi ku dee biibima u Masa Jesosi fu Antiokia, dee na Isaëli sëmbë. Hën ku de bi ta njan a wan paabi. Nöo hën wanlō oto biibima u Masa Jesosi kumutu a Jakobosi a Jelusalen ala ko a u na Antiokia naandë. Nöo fa i si de ko dë, nöo de ta hoi di Isaëli wëti taa ee wan sëmbë aan di maaka u Isaëli nëen sinkii, nöo de an musu njan ku ën. Nöo di Petuisi ko si taa sö de ta du, nöo hën a ko fëëë. Hën a hai hënseei puu a dee sëmbë na Isaëli sëmbë dë dendu ko ta hoi di wëti dë tu, 13 hën ku hii dee oto Isaëli biibima dee ku u sai dë. Banabasi seei de kisi hai tja go a dendu tu, faa go ta libi a di ganjan fasi dë.

14 Nöo di mi si taa di libi u de an ta kai ku di Buka u Masa Jesosi di u ta konda aki, nöo hën wë mi fan ku Petuisi a hii dee oto biibima dë tuu fesi taa: "Womi."

A piki. Mi taa, “Di soni aki, a bigi a mi da i möönsö. Wë biga i da wan Dju sëmbë di bi ta dë a wëti basu, nöö di wojo fii ko limbo te nöö hën wë i kumutu. Nöö andi mbei i kë toona hai dee sëmbë na Dju aki tja go buta a dee wëti dë basu u du?” Sö mi fan ku ën.

¹⁵Nöö di soni mbei mi taki sö, dee sëmbë. Biga wë un sabi fa u dee Dju sëmbë dë kaa. U ta si u seei kuma wa ta booko Gadu wëti kuma dee oto köndë sëmbë. ¹⁶Ma tökuseei, so fuu bi ko sabi taa di hoi di u bi ta hoi dee wëti dë, nöö an ta heepi u fuu ko bumbuu sëmbë möönsö a Gadu wojo. Wan kodo soni tö nöö sa mbei u ko sö, hën da ee u ta biibi a Jesosi Keesitu liba. Nöö hën wë mbei u ko ta biibi nëën e.

¹⁷Nöö fa i si u ta suku fuu musu ko bumbuu sëmbë a Gadu wojo ku biibi a „Masa Jesosi” Keesitu söndö hoi wëti aki, nöö hën wë mbei dee oto Dju sëmbë fuu ta luku u kuma bookowëtima. Nöö unfu un pakisei u di soni dë? Hën da Keesitu manda u fuu booko Gadu wëti ö? Nönö. Kwetikweti. ¹⁸Ma ee Gadu bai mi a wan soni te mi disëën kaa, nöö bakaten hën mi toona go tei ën möön, nöö awa ufö mi ko bookowëtima a Gadu wojo awaa.

¹⁹Wë, dee sëmbë o, fa i si mi bi ta hoi dee wëti dë, nöö hën wë tja mi ko a Gadu e. Biga mi bi biinga tefa mi wei, ma bi sa hoi de ku telu möönsö. Nöö fa mi dë aki, nöö ma dë a dee wëti dë soni möön e. Mi disa de gaanduwe fu mi sa libi kumafa Masa Gadu kë awaa. ²⁰Biga fa „Masa Jesosi” Keesitu dëdë a di lakpa pau dë, nöö mi ku ën tuu wë dëdë naandë e. Biga u dë di wan. Nöö di libi i si mi abi aki, na miseei ta libi ën möön. Masa Jesosi seei hën dë a mi hati ta tii mi. Nöö hii fa mi ta libi a di goonliba aki, nöö ku biibi nöö a di mii u Masa Gadu liba, di bi lobi mi tee a tei mi dëdë dëdë da mi.

²¹Nöö ee mi ta hoi wëti eti fu hën musu mbei mi ko bumbuu sëmbë a Gadu

wojo, nöö hën da mi ta söso di soni di Gadu du da mi naandë ku ën bunuhati. Hën mbei ma o du ën e. Biga ee a dë taa wan sëmbë bi sa hoi wëti te a ko bumbuu tjika a Gadu wojo, nöö da an bi o dë fanöudu fu „Jesosi” Keesitu musu dëdë.

Aki Paulosu ta gandji da dee Galasia biibima u di de

bia go ta hoi wëti.

3 Wë nöö un dee Galasia sëmbë u mi dë, andi seei du unu mbei un don sö? Sëmbë hën ko ganjan unu gaanfa sö nö, mbei un lasi unu seei te un fëëkëtë di fa Jesosi Keesitu bi dëdë da unu nö? Ee! A bigi a mi da unu. Biga fa u bi tja Gadu Buka ko da unu dë, nöö u bi kondëën gbelingbelin da unu te a dë kuma a unu fesi seei de bi tja Masa Jesosi go peka a di lakpa pau kii. Sö wë un bi fusutan di Buka tjika e.

²Nöö hën wë mbei mi kë hakisi unu wan soni. Fa un bi kisi di Akaa u Gadu dë, fu di un bi ta hoi wëti mbei nö, naa fu di u bi konda di Buka da unu hën un ko ta biibi nëën? ³Wan a’ fusutan nö? A fesi di un bi ko a Masa Jesosi, nöö di Akaa u Gadu hën bi seti di wooko a unu hati. Ma nöö fa u dë aki, un kë puu unu seei a di Akaa leiki tjëën go dou ku di fuunu seei kaakiti nö? ⁴Hii dee sitaafu un bi tja a fesi di un bi ko njunjun a di biibi dë, nöö u söso un tja de nö? ⁵Nöö fa Masa Gadu ta da unu di Akaa fëën ta du foombofoombo soni a unu dë, nöö faandi mbei a ta du sö? Fu di un ta hoi wëti mbei nö, naa fu di un bi jei di Buka nöö un ko ta biibi nëën?

Aki Paulosu ta lei fa Gadu bi tei Abahamu fëën sëmbë u di

biibi fëën hedi.

⁶Wë dee sëmbë, mi kë fuun toona mëni di soni di un bi jei u di gaan sëmbë

fuu de kai Abahamu. Biga de sikifi soni fëen a Gadu Buku taa, fa a biibi Gadu dë nöö fëen mbei Gadu si ën kuma an booko ën wëti wan daka. ⁷ Nöö hën a ko fika sô taa dee sëmbë ta biibi Gadu nöö de wë Gadu ta luku kuma gbelingbelin mii u Abahamu biga de djei ën a di biibi.

⁸ Nöö di Buku u Gadu bi taki tu taa te wan daka nöö dee sëmbë dee an dë Isaëli sëmbë o ko ta biibi, nöö Gadu o si de kuma de an bi booko ën wëti wan daka fu di biibi u de hedi. Nöö di Buka u Masa Jesosi aki sô, hën wë i si di Buku bi taki dë e. Nöö hën wë Gadu bi ta mëni tu di a taki da Abahamu taa:

A i hii fôluku u di goonliba sa feni heepi.

⁹ Nöö da sô e, dee sëmbë. Ee u ta biibi kumafa Abahamu bi biibi, nöö woo feni di bunu u Gadu leti kumafa i si di gaan biibima dë bi feni ën.

Aki Paulosu ta lei de taa Masa Jesosi puu u a di siba u dee wëti.

¹⁰ Ma hii dee sëmbë dee ta mëni u de hoi wëti fu de ko dë bumbuu sëmbë a Gadu wojo, nöö di siba u Gadu kisi de kaa e. Wë biga a dë a di Buku u Gadu taa:

Ee wan sëmbë ja ta hoi hii dee wëti u Gadu tuu

dee dë sikifisikifi a di Buku aki,

nöö di siba u Gadu dë a i liba e.

Sô di Buku taki. ¹¹ Ma nöö u sabi kaa taa na wan sëmbë sa ko bumbuu sëmbë a Gadu wojo fu di a ta hoi wëti hedi e. Biga di Buku taki möön taa:

Di sëmbë di ko bumbuu sëmbë a Gadu wojo

fu di a ta biibi nëen hedi,

nöö hën nöö o feni di libi u Gadu.

¹² Nöö wëti hoi, nëen da biibi e, dee sëmbë. Biga dee wëti dë seei taki taa:

Di sëmbë di ta du hii dee soni

dee dë sikifisikifi aki

o feni libi a Gadu.

Wë nöö nëen da biibi möön e. Nöö hën tu, fa a taki dë, nöö hën da dee wëti siba u kaa. Biga na wan sëmbë tjika u hoi dee wëti u Gadu sôndô misi.

¹³ Ma fa i si Jesosi Keesitu sai dë, hën puu u a di siba u dee wëti naandë. Biga di Buku taki möön taa,

Hiniwan sëmbë di de tei hëngi a pau kii, nöö di siba u Gadu wë kisi ën.

Nöö fa de tei Masa Jesosi hëngi a di lakpa pau kii dë, nöö hën wë da di siba u Gadu kisi ën fuu hedi e, dee sëmbë.

¹⁴ Nöö di soni mbei a du ën, fu hii sëmbë sa feni di bunu u Gadu awaa, kumafa Gadu bi paamusi Abahamu. Nöö a ko dë taa na Isaëli sëmbë wanwan ma hii sëmbë, ee i biibi a Jesosi Keesitu liba nöö joo feni di bunu dë. Nöö Gadu o da i di Akaa fëen tu di a bi paamusi u, fu di i ta biibi nëen liba.

Aki Paulosu ta lei de taa wëti an sa puu di buka u Gadu.

¹⁵ Wë dee sëmbë u mi aki o, un boo taki di soni aki sô kumafa libisëmbë guwenti taa te i ku wan sëmbë mbei buka a wan soni te un sitampu ën a lanti fesi, nöö na wan sëmbë sa puu di buka dë möön e. Nöö sôseei de an o sa buta wan oto soni nëen liba möön tu. Biga di buka mbei sô kaa.

¹⁶ Nöö sô wë, Masa Gadu mbei wan buka ku Abahamu te a kaba taa a di böngö fëen hii sëmbë u goonliba sa feni heepi. Nöö fa a taki ën dë, an bi taa “dee böngö” e, ma a bi taa “di böngö”. Nöö di böngö dë nöö hën da Jesosi Keesitu.

¹⁷ Nöö di ten di Gadu bi mbei di buka ku Abahamu naandë, nöö dee Isaëli wëti an bi dë eti e. A baka föhöndö-ku-diiteni jaa bifö dee bakamii fëen ko kisi dee wëti a Gadu awaa u de musu hoi. Ma nöö fa de ko kisi de seei, ma dee soni Gadu bi paamusi Abahamu di a mbei di buka ku ën dë, de an puu möönsô. ¹⁸ Biga ee a dë taa dee wëti dee ko a baka dë musu hoi

ufö sëmbë sa feni dee bunu u Gadu, nöö an bi o dë taa Gadu ta da sëmbë dee bunu fëen u sösö fu di paamusi fëen hedi.

Ma na sö a dë e, dee sëmbë. Gadu ta da u dee bunu fëen u sösö ku ën bunuhati „söndö u ta hoi wëti e,“ fu di sö a bi paamusi Abahamu.

Aki Paulosu ta lei de un heepi dee wëti Gadu bi da Mosesi

abi da u.

¹⁹⁻²⁰ Wë nöö mi hakisi unu e, dee sëmbë, ku un pakisei Gadu da u dee wëti? Wë a da u de faa lei u andi da bunu ku andi da hogi, nöö fu de hoi u a pasi tu fu te dou di juu di Masa Jesosi o ko. Biga hën wë bi da di böngö di Gadu bi paamusi Abahamu taa woo feni heepi nëen.

Nöö di paamusi di a bi paamusi dë, a hebi möön dee wëti a bi da a baka e. Biga di Gadu bi mbei di buka ku Abahamu, nöö hën ku ën wanwan tö nöö bi mbei ën. Oto sëmbë an bi dë ku de a de mindi. Ma dee wëti, mindima hën wë tja de ko e. Biga Gaangadu manda dee basia fëen köndë u de tja dee wëti ko da Mosesi, nöö hën Mosesi tei de hën a tja de go da dee Isaëli sëmbë fu de musu ta hoi.

Aki ta lei faandi mbei dee wëti

u Gadu bi ko.

²¹ Wë nöö unfä un mëni u dee wëti dë? De ta fia ku dee paamusi u Gadu dee a bi paamusi Abahamu nö? Wë nöönö, de an ta fia ku dë e. Kwetikweti. Biga ee wëti bi sa dë di u bi sa hoi tee nöö hën u kisi libi a Gadu, nöö hën da wëti bi o mbei u ko bumbuu sëmbë a Gadu wojo tuu. Ma an dë sö e! ²² Biga hii u libisëmbë tuu dë a hogidu basu, leti kumafa i si di Buku u Gadu bi taki kaa. Wa sa kumutu nëen basu fuu ko bumbuu sëmbë möönsö.

Ma dee sëmbë dee ta biibi a Jesosi Keesitu liba, nöö de nöö sa kumutu a

wogi du basu u de feni di bunu di Gadu bi paamusi dee sëmbë ta biibi nëen.

²³⁻²⁴ Wë un boo taki ën sö, taa Masa Gaangadu bi buta u a dee wëti dë basu fu de ta hoi u gingin seei a pasi fu te „Jesosi“ Keesitu ko. Nöö di a ko, hën a tja di pakisei u Gadu ko a döö taa ee u biibi nëen nöö woo ko dë bumbuu sëmbë a Gadu wojo. ²⁵ Nöö fa u dë aki, wa dë a dee wëti basu möön e, dee sëmbë, fu di u ko ta biibi a Masa Jesosi.

Aki Paulosu ta lei de fa biibima ku biibima dë a Gadu wojo.

²⁶ Dee sëmbë o, fa un ko ta biibi a Jesosi Keesitu liba dë, nöö un ko miii u Gadu e. ²⁷ Fa i si un ko nama ku ën tei dopu dë, nöö unu ku ën tuu ko dë di wan sëmbë. ²⁸ Nöö aan toobi e, ee i dë Dju sëmbë ee ja dë Dju, ee i dë saafu ee ja dë saafu, ee i dë womi ee i dë mujëë, ma fu di un dë sëmbë u Masa Jesosi Keesitu, nöö unu tuu ko dë di wan. ²⁹ Nöö a Gadu wojo, nöö unu wë da dee gbelingbelin böngö u Abahamu e, nöö woon kisi hii dee bunu Gadu bi paamusi ën taa a o da dee böngö fëen.

Aki Paulosu ta taki soni u

di guduma mii.

4 Wë nöö aki woo taki soni u wan guduma mii. A dë sö taa te a dë miii nöö an dë fëen seei eti e. Aluwasi fa a o abi hii dee gudu fëen tata a bakaten seei, ma a dë a sëmbë basu leti kuma saafu nöö. ² Hën tata o buta wanlö futuboi faa kiijëen dëen, nöö de o ta tjëen ta manda a soni fu tee juu fëen dou faa kumutu a sëmbë basu.

³ Wë nöö a fesi, nöö sö wë u bi dë tu e, dee sëmbë, a dee wëti u libisëmbë basu. ⁴ Ma teefa di leti juu u Gadu dou, nöö hën a manda di Womi Mii fëen ko a goonliba. Wan mujëë pai ën leti kumafa mujëë ta pai miii nöö. Hën seei bi

dë a wëti basu tu e. ⁵Nöö fa a ko dë, a ko faa puu u a wëti basu buta ko miii u Gadu „kumafa di guduma mii bi kumutu a dee futuboi basu„. Biga a buta u fuu kisi hii dee soni dee wan mii u Gadu musu kisi. ⁶Nöö fu di u dë miii u Gadu, hën a manda di Akaa u di Womi Mii fëën ko a u hati. Hën ta mbei u ta wai ku ën ta kai ën “Taata”.

⁷Wë nöö sö a waka e, dee sëmbë. Wan dë a wëti basu möön kuma wan saafuma e, ma un ko dë miii u Masa Gadu fu di unu ku „hën mii Jesosi„ Keesitu ko di wan. Nöö woon feni hii dee bunu dee a buta da unu fuun feni fu di un dë miii fëën e.

Aki Paulosu ta gandji da de möön u dee wëti hedi.

⁸Ma kumafa u bi taki dë seei, dee sëmbë, a fesi wan bi sabi Masa Gadu e. Un bi dë saafu a wanlö soni de ta kai gadu basu, ta hoi dee wëti u de. Ma hii fu di dë na Gadu seei de bi dë. ⁹Ma nöö di ten un ko sabi Masa Gadu, ma fuu taki, Masa Gadu hën fosu ko sabi unu, wë nöö andi mbei un toona go a dee lö sösö wëti dë möön u du? Saafu un kë dë sö möön nö? ¹⁰Wë biga misikuma un toona ta hoi wantu wëti apaiti möön di ta nama a liba, bamba daka, ee nasö jaa. ¹¹Hën mbei wë mi ko fëëë da unu e, dee sëmbë, taa fa mi bi ta wooko a unu mindi dë, nöö u sösö mi bi ta wooko.

¹²Dee sëmbë o, mi ta begi unu gaan-tangi e, taa be un toona ko dë leti kumafa i si mi dë aki. Biga mi wë da wan Isaëli sëmbë di bi ta hoi dee wëti fu mi ko bum-buu sëmbë a Gadu wojo. Te wan pisi nöö hën wë mi disa de ko ta libi söndö hoi de, kuma unu. Nöö hën fa u dë aki misikuma un kë ko tei dee lö wëti dë awaa ta hoi. Wë nöö an bunu e.

Aki Paulosu ta mëni de a di fa

de bi libi ku ën.

„Dee sëmbë o, mi begi unu, un boo toona libi kumafa u bi dë e. Wë biga di mi bi ko a unu dë,„ nöö na wan daka un bi libi hogi ku mi seei.

¹³Mi kë fuun toona mëni di soni mbei mi bi ko fika ku unu ala. Mi bi suwaki e, „nöö hën wë un bi hoi mi. Nöö fa un bi hoi mi dë,„ nöö naandë a waka mbei mi konda di Buka u Masa Jesosi fosu toon da unu.

¹⁴Nöö a di ten dë, na wan fuunu seei bi mbei mi fa u di siki di bi dë a mi sinkii. Fa a bi dë wan fuka soni da unu seei, ma töku wan bi sösö mi e, ma un tei mi leti kuma wan basia u Masa Gadu Köndë, kuma Jesosi Keesitu seei. Sö wë un hoi mi bunu tjika.

¹⁵Nöö di gaan wai di un bi ta wai ku mi naandë, naasë a dë? Wë biga mi sa piki sëmbë gbelin seei taa soni an fika di wan bi sa du da mi a di ten dë. Ee dee wojo sii fuunu a unu sinkii dë seei un bi sa diki puu, nöö un bi o puu de da mi.

¹⁶Wë nöö andi mbei mi ku unu poi? Fu di ma ta kwei fan da unu ma mi ta fan ku unu gbelingbelin, nöö hën di soni dë mbei mi ku unu ko felantima nö?

Aki Paulosu ta bai de

a dee sëmbë dee kë tja de ko

buta a wëti basu.

¹⁷Wë be mi bai unu a wan soni e, dee sëmbë. Fa i si dee sëmbë ta biinga ku unu naandë, nöö na bunu fuunu de kë sö e. Ma puu wë de kë puu unu a u, be un go ta kule a de baka.

¹⁸Wë nöö ee wan sëmbë ta biinga ku unu nöö a bunu, ee a dë taa fu wan bum-buu soni hedi. Biga söseei mi ta biinga ku unu kaa. Ma nöö na te mi ta dë ku unu

bifö mi ta biinga sö e, ma hiniwanten.
¹⁹ Biga fa i si u dë aki, dee mii, mi toona ko dë seei a wan gaan fuka fuunu hedi, leti kuma te wan mujëë dë a pai liba. Biga mi ta biinga seei da unu möön fu mi sa si di bumbuu libi fu „Jesosi„ Keesitu a unu.

²⁰ Ma fa mi ta bai unu aki seei, nöö na sö mi bi kë e. Mi bi kë fan ku unu a wan möön suti fasi. Fëen mbei mi kë toona ko a unu ala möön hii soni, biga mi a' booko hedi fuunu gaanfa e.

Aki Paulosu ta konda soni u Abahamu ku de tu mujëë fëen.

²¹ Wë un dee sëmbë dee kë libi a wëti basu dë, un konda da mi. Wan bi jei di oto u Abahamu di dë sikifikifi a Gadu Buku ö?

²² Wë a dë sö taa Abahamu bi pai tu womi mii. A pai wan ku di saafu mujëë, nöö a pai wan ku di tööu mujëë fëen.

²³ Nöö di mii di a pai ku di saafu mujëë, hën an pai a wan foondo fasi e. Ma di mii di a pai ku di tööu mujëë fëen hën pai a wan foondo fasi. Biga „Abahamu ku ën mujëë an bi pai wan daka, ma fu di„ Gadu bi paamusi de taa a o da de wan mii nöö hën mbei de ko pai ën.

²⁴ Nöö di soni dë leti kuma wan nongö sö, fu de tu buka Masa Gadu bi mbei ku libisëmbë. Boo taki ën sö taa di saafu mujëë, hën da di buka Masa Gadu bi mbei ku dee Isaëli sëmbë di a da de dee wëti fu de musu hoi. „Di fii mujëë, hën da di buka Gadu bi mbei ku Abahamu di a paamusi ën taa a o dëen sëmëni soni fu di a ta biibi ën hedi„. Nöö di saafu mujëë, hën de kai Hagali, nöö dee bakamii fëen tuu dë a saafu leti kuma de mama.

²⁵ Wë nöö a di kununu de kai Sinai na Alabia Köndë, nëen hedi ala Gadu bi da dee Isaëli sëmbë dee wëti u de musu hoi. Nöö di kununu dë, a ta da u mëni u di saafu mujëë. Biga leti kumafa i si Hagali ku dee mii fëen bi dë a saafu, nöö

söseei Isaëli sëmbë dë a saafu u dee wëti Gadu da de naandë fu te kisi fa u dë aki eti. Söseei fa Jelusalen sai dë, hën da di hedi köndë fu Isaëli sëmbë, nöö hënseei dë kuma di saafu mujëë tu. Biga a dë a saafu te kisi hii dee sëmbë fëen. De tuu dë a wëti basu.

²⁶ Ma de ta kai wan oto köndë Jelusalen möön tu e, ma hën an dë a goonliba aki. A dë a Masa Gadu ala, nöö di naandë „dë kuma di tööu mujëë u Abahamu. Biga„ an dë saafu a wëti basu. Ma hën a dë fiifii. Nöö hën wë da mama köndë fuu e, dee sëmbë, biga u seei wa dë a wëti basu tu.

²⁷ Nöö haika fa di Buku taki e. A taa: I da wan mujëë ja bi ta pai, ma fa u dë aki, i sa ko dë waiwai awaa. Aluwasi fa bëë an bi njan i wan daka, ma seei joo ta wai.

Fa i bi dë i wanwan tö naandë, nöö joo ko abi mii seei tee a hia awaa möön di mujëë di i si bi abi di manu fii. Sö di Buku taki e.

²⁸ Nöö ku sö wan paamusi u Gadu Sala pai di mii de kai Isaki e. Nöö söseei, dee sëmbë, fa mi ku unu ko miii u Gadu aki, nöö di paamusi u Gadu hën wë mbei u ko sö e. „Biga Gadu paamusi u taa ee u biibi a Masa Jesosi nöö u sa ko miii fëen„.

²⁹ Nöö leti kumafa i si di mii u Hagali bi ta toobi Isaki a di ten ala, nöö sö nöö a dë ku u fa i si u dë aki tu. Biga dee sëmbë dee dë libisëmbë mii nöö, de ta toobi u dee sëmbë dee ko dë miii u Gadu ku di kaakiti u di Akaa fëen.

³⁰ Wë unfä di Buku u Gadu taki möön? A taa:

Jaka di saafu mujëë ku ën mii puu dë, be de go.

Biga di gudu u di tata,

di saafu mii an o feni na wan kodo soni fëen möönsö.

Ma di mii u di fii mujëë, hën wanwan nöö o feni ën.

Sö a sikifi a di Buku e.

³¹ Wë da sö a dë e, dee sëmbë. Wa dë kuma mii u di saafu mujëë e, ma u dë kuma mii u di fii mujëë.

Aki Paulosu ta taki da de

u de fika fiifii.

5 Wë dee sëmbë o, di soni mbei ƵJesosiƶ Keesitu puu u a di sitaafu u dee wëti basu, hën da fuu musu ko dë fiifii e. Wë nöö be wan toona go dë a wëti basu möön, ma un boo fika fiifii sö wante.

² Nöö un haika. Mi Paulosu ta fan ku unu aki, taa ee wan sëmbë i tei di maaka u Isaëli a i sinkii fu hën musu mbei i ko bunu ku Gadu, nöö hën da di dëdë u ƵMasa Jesosiƶ Keesitu an heepi i seei eti e. ³ Fa i si mi fan aki, nöö sö nöö mi o ta fan ku hiniwan sëmbë di tei di maaka naandë, taa fa i seti hoi wëti dë kaa, nöö i musu ta hoi hii dee wëti tuu te dou, ufö i sa ko bunu ku Gadu. ⁴ Nöö hën wë da un koti paati ku ƵJesosiƶ Keesitu. Biga un kumutu a di soni di Gadu du da u ku ën bunuhati toona kai go a wëti basu möön.

⁵ Ma fa i si uu dë aki, wa dë sö e. Biga uu sabi taa Masa Gadu buta u bumbuu sëmbë nëën wojo kaa fu di u ta biibi ën hedi. Nöö di Akaa u Gadu wë, hën ta mbei u abi di biibi dë e, dee sëmbë. Fëën mbei u dë ku wai ta mëni di daka di woo ko bumbuu ku telu a u libi. ⁶ Nöö fa i si u nama ku Jesosi Keesitu aki, ee i abi di maaka, ee ja abi di maaka, an dë wan wojo soni e. Ma ee u ta biibi a Masa Jesosi te di lobi u Gadu dë u si a u libi, nöö hën da di soni Gadu ta suku a u fa u dë aki.

⁷ Un bi ta libi seei tololoo nango e, dee sëmbë. Wë ambë seei ko tapa unu mbei wan ta piki dee tuutuu soni u bi konda da unu möön? ⁸ Fa de tja di njunjun lei ko a unu dë, nöö na a di Gadu di kai unu

fuun ko sëmbë fëën a kumutu e. ⁹ Biga di lei dë o poi dee bumbuu lei fuunu tuu fiaa, leti kumafa te wan kodo fisi poi a suwa nöö a ta kisi dee otowan tuu. ¹⁰ Ma töku fa un ta hëngi nango ala seei, ma mi ta biibi a Masa taa woon toona ko nama ku mi nöömö. Ma nöö di sëmbë di tja di buuja libi naandë ko a unu, Masa Gadu o sitaafu ën nöömö e, aluwasi ambë a dë.

¹¹ So sëmbë ta mindi soni da mi taa mi ta manda sëmbë eti fu de musu koti di maaka u Isaëli a de sinkii ufö de sa ko bumbuu sëmbë a Gadu wojo. Wë nöö ee sö mi ta lei sëmbë tuu, nöö faandi mbei dee Isaëli sëmbë ta toobi mi sö? Biga di lei dë an ta toobi de e. Ma di lei u Masa Jesosi fa a dëdë da u a di lakpa pau puu u a wëti basu, hën ta toobi de.

¹² Wë dee sëmbë dee ta buta ku unu ku di maaka u Isaëli soni dë, nöö mi kë fu de koti de sen kamian kolom puu a de sinkii tuwë wante Ƶbe di maaka soni dë kaba a mi jesiƶ.

Aki Paulosu ta lei de fa

u de libi awaa.

¹³ Wë dee sëmbë u mi aki, Masa Gadu bi kai unu puu a wëti basu fuun ko dë fiifii tuu e. Ma na fuun pasa maaka go ta du hii dee hogi dee di hati fii ta manda i fii du. Kwetikweti! Ma un musu ta lobi unu na unu ta dini unu seei makandi.

¹⁴ Wë biga Ƶee wëti un kë hoi sö,ƶ nöö be un hoi di wan kodo wëti aki. Hën da i musu ta lobi di otowan fii kumafa i lobi i seei. Nöö te i du sö kaa, nöö hën da i hoi hii dee wëti u Gadu tuu. Na wan u de o fika. ¹⁵ Ma ee un sai dë ta kosi dee otowan fuunu ta feti ta du taku soni ku unu seei makandi kuma taku mbeti, nöö un luku bunu e. Biga dee soni dë o poi unu kaba a sösö gbedee.

**Aki ta lei di tooka u te i dë a
i seei leiki, ku te di Akaa**

u Gadu ta tii i.

¹⁶Nöo mi taki e, dee sëmbë, un musu buta unu seepi a di Akaa u Masa Gadu leiki, nöo wan o ta du dee hogi soni dee di hati fii ta manda i fii du. ¹⁷Wë biga na dee lö soni dë di Akaa u Gadu ta kë a u e. Söseei di bunu di di Akaa kë fuu du, nöo nëen di hati fuu ta kë fuu du. Nöo sö de dë ta fia ku deseei makandi te wa sa du dee soni u kë du.

¹⁸Ma ee i buta i seei a di Akaa u Gadu leiki, nöo an o dë fii musu ta duwengi i seei fii ta hoi peipei wëti möön e, biga di Akaa hën o ta tii i kaa.

¹⁹Nöo dee soni di hati fii ta manda i fii du dee na ta kai ku Gadu, nöo hii sëmbë sa si taa de wë disi:

I ta libi jajo libi.

I ta libi fanafiti libi söndö sen.

I ta du peipei hogi a di së u manu ku mujëe soni.

²⁰I ta dini oto gadu möön leki Masa Gadu.

I ta wisi sëmbë.

I ta buuse sëmbë.

I lo' fia ta buja ku sëmbë.

I ta djalusu da otowan.

I a' taku hatiboonu.

I ta biinga fii wanwan tö musu feni bunu.

I lo' u suku toobi ta pii oto ta paati sëmbë ku sëmbë.

I ta hai i seei puu a sëmbë dendu fu hiniwan piki soni hedi.

²¹I ta haun ku sëmbë.

I ta bebe soni ta dööngö ta du fanjanfanjan soni, ta libi hii dee lö libi dë.

Nöo mi ta bai unu wan pasi möön ku-mafa mi bi bai unu kaa, taa dee lö sëmbë ta libi dee lö libi dë, de an o dë a dendu u dee sëmbë Gadu ta tii möönsö e.

²²Ma te di Akaa u Masa Gadu ta tii i, nöo dee soni aki o dë a i libi:

Joo ta lobi sëmbë.

Joo dë ku wai a i hati.

Joo abi kötöhati.

Joo abi pasensi.

Joo abi tjalihati u sëmbë.

Joo abi bunuhati.

Sëmbë o sa futoou i a soni.

²³Joo abi sakafasi.

Joo ta tii i seei a soni.

Nöo ee u libi sö, nöo wa o poi na wan wëti e, dee sëmbë.

²⁴Nöo u dee sëmbë dee dë u Jesosi Keesitu, nöo uu kaba ku dee awoo libi fuu dee u bi ta libi e. Fa u bi ta hangi u du dee soni dee an ta kai ku Gadu dë, nöo u kaba ku dee lö soni dë gbegedee. A dë sö kuma u tja de go peka disa a di lakpa pau ka de bi kii Masa Jesosi, fu de aan kaakiti a u liba möön. ²⁵Biga fa u dë aki, di Akaa u Masa Gadu da u wan njunjun libi. Wë nöo di a da u ën sö kaa, dee sëmbë, nöo un boo dë nëen leiki e.

²⁶Wan musu ta suku hei ku në, biga dee soni dë ta tja haun ku toobi ko.

Aki Paulosu ta lei de fa u

de libi ku deseei.

6 Wë dee sëmbë u mi o, kandë wan fu-unu du wan soni di an kai ku Gadu. Nöo te a pasa sö, nöo un dee sëmbë dee di Akaa u Gadu ta tii, nöo unu wë musu toona heepi di sëmbë dë tjëen a wan saapi fasi ko buta a pasi baka. Ma nöo fa i si i ta heepi ën dë, nöo i musu köni ku i seei tu e, biga i seei sa misi tu.

²Un musu ta heepi unu seei makandi ta tja dee fuka fuunu e, dee sëmbë. Nöo te un du sö kaa nöo hën da un ta hoi dee wëti u [Masa Jesosi], Keesitu.

³Nöo ee wan sëmbë i ta mbei i seei hei ma ja dë sö, nöo hën da i ta ganjan i seei e.

⁴Hiniwan sëmbë musu weg di soni a ta du luku ee a bunu, ee an bunu, nöo joo dë waiwai. An o dë fii luku ee di fii kai ku

di u di otowan. ⁵ Wë biga hiniwan sëmbë musu piki Gadu hënseei a dee soni dee a ta du.

⁶ Nöo ee wan sëmbë i ta lei Gadu wöutu a wan sëmbë, nöo i musu libi bunu ku di sëmbë dë ta paati dee bunu fii ku ën.

⁷ Nöo wan ganjan unu seepi e, dee sëmbë, ːtaa di Gadu puu u a wëti basu kaa nöo u sa libi fa u kë. Wë biga wan sa hoi Gadu a sipootu.

Di soni di i paandi, hën nöo joo koti.

⁸ Di sëmbë di butëën seei ta du dee hogi soni dee hën hati ta mandëën, nöo a o poi kaba a sösö u teego. Ma di sëmbë di butëën seei a di Akaa u Gadu basu ta du dee soni di Akaa ta mandëën, nöo hën di Akaa o da di libi u teego.

⁹ Nöo fëen mbei u musu ta du bunu nango nöömö. Wa musu wei möönsö. Nöo ee wa lasi hati nöo te di lepi ten dou nöo woo koti nöömö.

¹⁰ Fëen mbei ee u feni pasi u du wan sëmbë bunu nöo u musu du ën wante. Sö u musu libi ku hii sëmbë e, ma möön gaanfa ku dee oto sëmbë dee ta biibi Masa kuma u seei.

Aki Paulosu wasiköi de wan pasi möön ufö a tapa di biifi.

¹¹ Dee sëmbë o, un luku fa dee sikifi maaka a di pampia aki bigi. ¹² ːMa mi ta mbei ën sö nöo, biga mi kë bai unu taa, dee sëmbë dee lo' u hoi wëti dë, sösö gafa tö nöo de ta suku a libisëmbë. Hën mbei wë de ta duwengi unu fuun musu tei di maaka u Isaëli a unu sinkii. Na fu wan oto soni mbei, ma de an kë fu dee oto sëmbë u de toobi de. Biga de o kisi

sitaafu ee de piki taa fa ːJesosi, Keesitu dëdë a di lakpa pau dë, nöo a puu u a wëti basu.

¹³ Fa dee lö sëmbë koti de sinkii dë seei, ma de an ta hoi dee wëti u Gadu e. Ma de kë fuun musu koti di maaka be de feni gaan nëbai taa de wini unu tja ko a de së.

¹⁴ Ma mi, fa mi dë aki, ma ta njan buka a oto soni möönsö möön leki di dëdë Masa Jesosi Keesitu dëdë da u a di lakpa pau. Hën nöo mi ta kai gaan soni. Nöo hën wë puu mi a dee soni u goonliba aki basu.

Wë biga dee soni goonliba sëmbë ta kai gaan soni, nöo ma ta kai de soni möön e. Söseei dee soni mi ta kai gaan soni aki, nöo de an dë wan wojo soni da de tu.

¹⁵ Mi taki e, dee sëmbë, ee i abi di maaka, ee ja abi di maaka, an dë wan wojo soni. Ma ee i ko feni libi a Masa Jesosi Keesitu te i ko wan hii njunjun sëmbë, nöo hën da di gaan soni fa u dë aki.

¹⁶ Nöo un dee sëmbë ta libi kumafa mi ta lei unu aki, mi ta begi Masa Gadu da unu tuu taa a musu dë ku unu ku ën bunuhati ta da unu kötöhati e. Biga fa un dë aki, unu da dee apaiti sëmbë u Gadu.

¹⁷ Nöo mi ta begi unu tu, taa wan mbei sëmbë toobi mi ku dee soni aki möön e. Biga dee maaka dee mi kisi u dee fon de bi foo mi fu Masa Jesosi hedi, nöo de tuu dë leti a mi sinkii aki kaa.

¹⁸ Söö. Wë mi o tapa aki, dee sëmbë. Masa Jesosi Keesitu musu dë ku unu ta tja unu ku ën bunuhati. A tan sö.

Di biifi Paulosu manda da dee biibima u Efeise

Wan wöutu a fesi.

Wë di pampia aki, hën da wan pampia di Paulosu mbei da dee biibima u Masa Jesosi dee dë a di köndë de kai Efeise. Paulosu bi dë wan u dee gaan tjabukama u Masa Jesosi de ta kai apösutu. Nöo fa a mbei di pampia aki, nöo a djei kuma na dee Efeise sëmbë wanwan a mbei ën da, ma a mbei ën da hii dee oto biibima tuu dee dë a di pisiwata naandë. Di a dë a Loomë a dunguwosu, nöo hën wë a mbei ën e.

Nöo a mbei ën u dee sëmbë musu sabi di pakisei Gadu abi taa a kë tja hii mundu ko buta a Masa Jesosi basu. Hën a toona ta leti de taa di de ku Masa Jesosi ko di wan kaa, nöo sëmbë musu si ën a de libi.

Aki di biifi seti.

1 A di pampia aki mi ta manda gaan odi da unu dee biibima u Masa Gadu dee dë a Efeise ala, dee ta waka a Masa Jesosi baka ta biibi nëen tuutuu. Mi, Paulosu, ta fan ku unu aki, wan u dee tjabukama u Jesosi Keesitu di Gadu seei bi buta. Nöo mi ta mbei di pampia aki manda gaan odi da unu, ²taa Masa Gadu u Tata ku Masa Jesosi Keesitu musu dë ku unu ku de bunuhati. De musu da unu böö.

Aki Paulosu ta konda da de u dee bunu Gadu da u

fu Masa Jesosi hedi.

³Wë dee sëmbë, mi ta hopo Masa Gadu në e, di Tata u Masa Jesosi Keesitu. Mi ta dëen tangi u di a naki u sô wan gaan kölöku. Biga a seeka di akaa fuu a hii futu, nöo a da u hii dee bunu fëen

köndë tuu dee a abi u da u, u di u ku „Jesosi„ Keesitu ko di wan.

⁴Biga gaanduwe kaa bifö Masa Gadu mbei goonliba, nöo a bi pakisei buta dë kaa taa a o tei u ko sëmbë fëen, u di Masa Jesosi o dëdë da u fuu ku ën sa ko di wan. A bi buta taa a o seeka u fuu musu ko dë gbelingbelin söndö föutu nëen wojo. U di a lobi u hedi, ⁵hën mbei a bi buta taa a o tei u ko mii fëen fu di u ku Jesosi Keesitu o ko di wan. Nöo sô a feni ën taa a bunu. ⁶Nöo fëen hedi a musu kisi gafa ku gaan nëbai e, u di gaan bunuhati fëen di a abi da u te a mbei u ku di lobi mii fëen, Masa Jesosi, ko di wan. Nöo u sösö seei a du ën da u o.

⁷Nöo di bunuhati di Masa Gadu abi fuu dë, a bigi pasa maaka e, dee sëmbë. Biga fu di Masa Jesosi dëdë tuwëen buuu a goon paka da dee wogi du fuu da u dë, hën mbei Masa Gadu puu u a bëë. Sô wan gaan bunuhati a abi e! ⁸Nöo hën a toona da u fusutan. A limbo u wojo gbege de seei. ⁹⁻¹⁰Biga a mbei u ko sabi dee tjubitjubi pakisei dee a bi abi nëen hati, fu di a o manda Masa Jesosi ko a goonliba.

Biga a bi pakisei ën buta dë kaa taa te di juu dou nöo a o tja hii soni u mundu ko buta a „Masa Jesosi„ Keesitu maun. Dee soni u goonliba aki ku dee u liba ala tuu a o buta nëen maun, fu hën musu dë Masa u hii de tuu. A bi buta dee soni a fesi kaa, nöo awaa a mbei u ko sabi de.

¹¹Nöo söseei a buta a fesi taa a o tei u ko sëmbë fëen fu di u ku Masa Jesosi Keesitu o ko di wan. Wë nöo sô a pasa tuu, biga di soni di Gadu kë hën nöo o pasa nöömö. ¹²Nöo „u Isaëli sëmbë„ u musu tja nëbai ko da Gadu e, u di fa a ta heepi u tjika. Biga „u bi ta mën di Keesitu faa musu ko heepi u nöömö, nöo hën di a ko, nöo„ u fosu ko biibi nëen. Hën mbei u musu tja nëbai ko da Gadu.

¹³Wë nöo unu seepi tu, „un dee sëmbë na u Isaëli„ di unu ku Masa Jesosi ko

di wan, nöö hën Masa Gadu da unu di Akaa fëen di a bi paamusi taa a o da dee sëmbe fëen. Biga di Bunu Buka Gadu manda da u aki, hën da di leti buka di ta lei u fa Gadu ta heepi u fuu kumutu a didibi faja. Nöö di un jei ën nöö hën un piki ën, nöö hën a da unu di Akaa fëen kuma wan nōbu taa un dë sëmbe fëen. ¹⁴Nöö di Akaa u Gadu di u ta taki aki, a dë kuma wan gaan gudu a da u a fesi e, fu lei u taa te di juu dou faa puu u a hogi basu ku telu, nöö a o da u hii dee soni tuu dee a bi paamusi u da dee sëmbe fëen.

Wë nöö, dee sëmbe, mi taki e, fu dee soni dë hedi mbei Masa Gadu musu kisi gafa ku gaan nēbai e!

Aki Paulosu ta begi da dee sëmbe a peipei soni.

¹⁵⁻¹⁷Wë nöö dee sëmbe, „di un dë a dendu u dee sëmbe u Gadu dee o feni dee bunu fëen,„ nöö hën mbei mi ta begi Masa Gadu, di nēbai Tata fuu ku di Gadu u Masa Jesosi Keesitu, da unu. Mi ta dëen tangi fuunu hedi nōmō. Biga mi jei fa un ko ta biibi a Masa Jesosi tjika, ku fa un ta lobi dee oto biibima kuma unu a hii kamian.

Nöö mi ta begi Gadu u di Akaa fëen musu da unu kōni ku fusutan fuun musu sabi Gadu mōon bunu. ¹⁸Mi ta begi taa wojo fuunu musu ko limbo fuun sa ko sabi di bunu di a bi kai unu fuun musu feni nēen. Biga a paamusi u wanlō gaan waiti gudu faa da u, fu di u dë sëmbe fëen hedi.

¹⁹⁻²⁰Nöö mi ta begi tu taa un musu ko sabi di kaakiti u Gadu di dë a u, fa a bigi tjika, be a ta wooko a unu libi. Biga ku di wan seei kaakiti dë a weki „Jesosi„ Keesitu puu a dëdë tjëen go buta nēen letimaun sē a liba ala. ²¹A tei ën buta a hii dee kōnu ku dee gaama ku dee kabiteni ku hii dee takima u kōndë ku dee u mundu ala tuu liba. Nöö hën a

dëen nēbai pasa hii dee sëmbe u di ten aki tee kisi ku di oto ten di o ko a baka.

²²Da sō Masa Gadu buta hii soni a Masa Jesosi basu e. Sōseei a butëen hedima u hii soni fu u dee biibima tu. Biga leti kumafa i hedi abi taki a hii i sinkii liba, nöö sō Masa Jesosi ku u dee sëmbe fëen dë tu. Hën ta taki a u liba. ²³Nöö fa u ku ën dë di wan sinkii aki, nöö a buta taa u ku hii mundu tuu o ko dë gbelingbelin „kumafa Gadu seei bi pakisei fuu dë,„

Aki Paulosu ta mēni dee sëmbe fa de bi dë kuma dëdëdëdë sëmbe ma Gadu puu de

a di dëdë dë.

2 Dee sëmbe o, fa un bi dë a fesi ta libi a di hogihati fasi fuunu dë, nöö un bi ta böö nöö e, ma wan bi dë ku libi eti „biga unu ku Masa Jesosi bi dë paati-paati,„ ²Un bi ta libi kumafa dee sëmbe u di goonliba an dë u Masa Gadu ta libi. A di didibi baka un bi ta waka e, di abi taki a dee oto didibi dee dë a mundu ala tuu. Nöö fa u dë aki a ta wooko eti a dee sëmbe hati dee na kë piki Gadu buka.

³Nöö sō u seei bi ta libi a fesi tu e. U tuu bi ta libi kumafa u kë. Hiniwan hogi pakisei, hiniwan taku mēni di ko a u hati, ku dee soni Gadu taa wa musu du, nöö de tuu u bi ta du. Sō u bi dë makandi tjika ku dee sëmbe dee fiti u di hatiboonu u Gadu musu kai a de liba.

⁴Ma Masa Gadu bi a' tjalihati fuu te tjika. A lobi u gaanfa e. ⁵Biga aluwasi fa u bi dë paatipaati ku ën ta libi dee takulibi fuu seei, ma töku a puu u a di lö dëdë dë hën a da u libi. Biga fa Masa Gadu weki „Jesosi„ Keesitu a dëdë dë, nöö u ku ën tuu a bi weki makandi dë kaa. Nöö sō wë i si di bunuhati u Masa Gadu mbei u kumutu a di sitaafu u di didibi faja e, dee sëmbe. ⁶Nöö fa Masa Gadu tjä Jesosi Keesitu go buta nēen leti

maun sê a liba ala faa taki a hii mundu liba dë, nõö hën da u ku ën dë makandi ala kaa e. Biga u ku Masa Jesosi dë di wan.

⁷Nõö di soni mbei Gadu wooko sô ku u mbei u ku Jesosi Keesitu ko di wan. A du ën fu hii mundu musu ta si nõömô taa sô di bunuhati fëen bigi te pasa maaka. ⁸Biga di bunuhati u Masa Gadu hën wë mbei un kumutu a didibi faja e, dee sëmbe. Sô a du da unu u sôsô, fu di un biibi a Masa Jesosi liba hedi. Biga na wan möiti un mbei mbei un feni ën e. Gadu wanwan hën mbei. ⁹Nõö hën da na wan sëmbe sa ta waka ta njan buka taa: “Mi seei biinga mbei mi feni di lö bunu aki.” Nönö, na seei. ¹⁰Ma Masa Gadu hën mbei u ku Jesosi Keesitu ko di wan. A mbei u ko wan hii njunjun sëmbe, fuu sa du dee bunu soni dee a bi buta a fesi kaa fuu musu ta du.

Aki Paulosu ta konda da de

taa de tuu ko di wan.

¹¹Un dee sëmbe dee an dë Isaëli sëmbe, wan musu fëëkëtë di fa unu ku Masa Gadu bi dë longi e. U Isaëli sëmbe bi ta njan buka ta kosi unu taa fa un sai dë wan abi di maaka u Gadu a unu sinkii kuma u. (Ma hii fu di dë, a bi dë wan maaka u sinkii nõö. Libisëmbe nõö butëen.) ¹²Wan bi dë a dendu u dee sëmbe Masa Gadu bi tei fëen seei, kuma u Isaëli sëmbe. Biga ku u dee lö sëmbe aki Masa Gadu bi a' buka. A paamusi u sëmëni soni, ma unu, wan bi dë a dendu. Un bi ta libi fuunu a di goonliba aki nõö a kaba. Wan bi abi di biibi taa sô wanlö gaan bunu Gadu bi abi u da unu. Wan bi ta mëni Gadu seei. Sô un bi ta dë di ten wan bi dë ku Masa Jesosi Keesitu.

¹³Ma fa u dë aki, nõö wan dë sô möön e. Hii soni ko tooka. Unu ku Jesosi Keesitu ko dë di wan, u di a dëdë da unu tuwëen buuu a goon paka di paima

da unu. Un bi dë longi ma un ko zuntu awaa.

¹⁴Biga Masa Jesosi mbei u Isaëli sëmbe ku un dee oto lö sëmbe ko fii ku u seei awaa. A booko dee soni dee bi mbei u ku unu bi dë felantima, puu a pasi.

¹⁵Biga fa a dëdë tuwëen buuu a goon dë, „nõö a paka Gadu di paima u dee peipei wëti dee Gadu bi da u Isaëli sëmbe fuu hoi.” A kaba dee wëti dë a sôsô fiaa, hën a mbei u ku unu makandi ko wan hii oto pei sëmbe, njunjun wan. Biga u tuu ko dë wan a Masa Jesosi.

¹⁶Nõö di u ko dë di wan sëmbe, nõö wa sa buuse u seei möön e. Biga a di lakpa pau ka Masa Jesosi dëdë da u dë, naandë a mbei u tuu ku Masa Gadu toona ko fii, nõö naandë di taki fuu ku unu koti.

¹⁷Fa Masa Jesosi du dë, dee sëmbe, nõö hën tja di buka ko da hii u tuu, taa dee sëmbe bi dë longi ku Gadu ku dee sëmbe bi dë zuntu ku Gadu tuu sa abi wan libi makandi ku ën. Sösei u tuu sa abi wan libi makandi ku u seei tu. ¹⁸Biga fa u tuu ko nama ku Masa Jesosi aki, ee i dë Isaëli sëmbe, ee i dë oto lö sëmbe, ma di Akaa u Masa Gadu sa fan ku Gadu da i, be a limbo fesi da i awaa.

¹⁹Nõö da sô e, dee sëmbe. Fa wan bi dë a Isaëli lö, nõö un bi dë döösë sëmbe. Ma fa u dë aki, wan dë sô möön. Un ko dë goonmii u Masa Gadu køndë makandi ku u dee oto sëmbe fëen. Un ko wosu dendu sëmbe u Gadu seei. ²⁰Fa dee fesiten tjabukama u Masa Gadu ku dee tjabukama u Masa Jesosi bi ta konda soni u Masa Jesosi da sëmbe dë, nõö de seti di wooko kuma te wan sëmbe ta seti wan wosu buta di goonse. Nõö hën u ko dë sitonu a di goonse dë liba, ma „Masa” Jesosi Keesitu seei da di gaan posu. ²¹Biga hën ta hoi hii di wosu makandi ta seeka u dee biibima fëen, fuu ko dë wan apaiti wosu gbelingbelin dëen. ²²Nõö unu seei dë a dendu tu. Wë

biga fa unu ku Masa Jesosi ko di wan dë, nöö di Akaa fëen ta seeka unu ku hii dee oto biibima u Masa Jesosi tuu makandi fuun ko dë wan wosu ka Gadu ta libi.

Aki Paulosu ta taki da de

fa di wooko fëen dë.

3 Nöö fëen hedi mi, Paulosu, ta begi da unu ka mi dë a dunguwosu aki e. Nöö di soni mbei de tja mi ko buta aki, fu di mi konda di buka u Jesosi Keesitu da un dee sëmbë dee na Isaëli lö taa un sa ko dë sëmbë u Gadu tu. ²Nöö mi ta wooko leti kumafa un sabi kaa taa sö wan wooko Gadu bi da mi, fu mi konda di Buka u di bunuhati u Gadu da unu. ³⁻⁶ Biga a lei mi a wan apaiti fasi di tju-bitjubi pakisei fëen di a bi abi, taa na Isaëli sëmbë wanwan sa feni di bunu u Gadu e, ma dee sëmbë dee na dë Isaëli sëmbë seei sa feni ën tu. A ta kai u tuu fuu ko nëen fuu ko di wan sinkii, be u feni dee bunu dee a bi paamusi u fu di u piki di buka u „Masa Jesosi„ Keesitu.

Nöö di soni aki, dee fesiten sëmbë an bi sabi ën wan bëtë e. Ma fa u dë aki, di Akaa u Masa Gadu lei mi ku dee oto tjabukama u Masa Jesosi dee ta konda di buka u Gadu taa hii pei sëmbë sa ko a Gadu. Nöö mi bi sikifi di soni aki da unu kaa, nöö ee un lesi ën, nöö woon si fa mi fusutan di pakisei di Masa Gadu bi abi dë tjika, mbei a manda „Jesosi„ Keesitu ko a goonliba.

⁷ Nöö Masa Gadu naki mi kölöku te a buta mi a di wooko aki, fu mi konda di buka aki da lanti. Ku di gaan kaakiti fëen a seeka mi buta a di wooko e. ⁸ Aluwasi fa mi bi dë di möön sösö wan u dee biibima tuu, ma tökuseei Masa Gadu da mi di buka fëen aki ku ën bunuhati. A manda mi fu mi sa kondëen da un dee sëmbë dee na Isaëli lö, taa ee un ko bia piki di buka u „Jesosi„ Keesitu, nöö unu seei sa feni dee bunu u Gadu tu. Biga

Gadu abi gaan hia bunu te pasa fa hii sëmbë sa pakisei, faa da dee sëmbë fëen. Nöö un dee sëmbë na u Isaëli seei sa feni de tu.

⁹ Fa Gadu buta mi a di wooko aki, dee sëmbë, nöö a manda mi u mi mbei hii sëmbë musu ko sabi limbolimbo fa soni musu waka bifö a sa ko dë kumafa Gadu bi pakisei ën. Biga a fesi Masa Gadu, di bi mbei hii soni u mundu bi pakisei di soni aki kaa, ma a bi hoi ën tjubitjubi nëen hati ufö. Nöö awa ufö a mbei sëmbë ko sabi ën.

¹⁰ Nöö di soni mbei a du ën sö, fu dee gaan hedima u mundu dee abi taki a liba ala, musu sa si a u dee biibima fëen kumafa Gadu abi peipei köni tjika. ¹¹ A du ën leti kumafa a bi ta pakisei nëen hati nöömö taa sö a o manda Jesosi Keesitu u Masa ko a di goonliba aki. ¹² Nöö fu di u biibi nëen te u ku ën ko di wan aki, nöö u tuu sa ko a Gadu waiwai awaa söndö fëë. Biga u sabi taa Gadu o limbo fesi da u fu Masa Jesosi hedi.

¹³ Nöö fëen hedi, dee sëmbë, fa mi dë a dunguwosu aki seei, ma mi ta begi unu fu wan musu lasi hati u dee sitaafu mi ta tja da unu aki e. Biga unu seei feni gaan wini nëen.

Aki Paulosu ta begi da

dee sëmbë möön.

¹⁴ Dee sëmbë o, „Gadu naki u kölöku tuu e,„ nöö fëen hedi mi ta tjökö kini a goon ta begi u Tata a liba, ¹⁵ di abi hii dee peipei sëmbë u mundu tuu, taa ¹⁶ fa a abi bunu pasa maaka tjika dë, nöö be a mbei di Akaa fëen da unu gaan degihati fuun ta waka nëen baka ku wan hati.

¹⁷ Nöö mi ta begi ën tu fuun musu sa biibi a „Jesosi„ Keesitu möönmöön, be a ko dë bööböö a unu hati kuma nëen seei wosu a dë.

Nöö mi ta begi ën da unu tu, u di lobi un ta lobi Masa Gadu ku libisëmbë tuu

musu göö ko bigi, kuma wan pau di lutu fëen go fundu a goon te an sa hön kai.

¹⁸Nöo te a dë sö kaa, nöo unu ku dee oto biibima tuu o ko sabi di lobi di „Masa Jesosi„ Keesitu lobi u, fa a hei, fa a fundu, fa a baai tjika te a pasa hii soni u mundu. ¹⁹Di lobi a lobi u dë, sëmbë an tjika u sabi kaba fëen möönsö e. Ma töku mi ta begi da unu be un musu sa sabi ën tee a bebe unu. Sö mi ta begi da unu, dee sëmbë.

²⁰Söö. Wë dee sëmbë o, Masa Gadu musu kisi gafa e. Biga fa di gaan kaak-iti fëen ta wooko a u hati tjika aki, nöo a sa du soni gaanfa möön leki fa u ta begi ën. A sa du soni pasa ka pakisei fuu sa dou seei.

²¹Fa a sai dë, dee sëmbë, a musu kisi gafa a u dee sëmbë fëen e, fu di u ku Jesosi Keesitu ko dë di wan. Gafa fëen an musu kaba a mundu möönsö fu ten na ten. A tan sö.

Aki Paulosu ta lei de taa

di wan sëmbë nöo u dë.

4 Wë dee sëmbë, fa i si mi dë a dun-guwosu aki, nöo fu di Buka u Masa Jesosi di mi ta konda hedi e. Nöo mi ta begi unu gaantangi taa fa i si Gadu tei unu fuun ko sëmbë fëen dë kaa, nöo un libi kumafa a fiti u sëmbë fëen musu libi. ²Biga un musu a' sakafasi ku saapifasi. Un musu ta hoi pasensi da unu seei nöömö. Un musu ta tei di otowan fii kumafa a dë, fu di un lobi ën hedi. ³Söseei un musu mbei möiti be un ta libi fiifii ku unu seei. Un musu dë ku wan hati kumafa di Akaa u Masa Gadu buta unu.

⁴Biga fa u dë peipei sëmbë seei, ma di wan kodo nöo u dë e. Di wan Akaa u Gadu hën nöo dë a u tuu hati. Di wan bakaten bunu nöo a paamusi u tuu, fu di u dë sëmbë fëen. ⁵Wan Masa nöo u tuu abi, di wan biibi nöo u tuu ta biibi, di wan kodo dopu nöo u tuu dopu. ⁶Wan

Gadu nöo u abi, hën da di Tata fuu tuu. Hën da di Masa u hii mundu, di ta libi a u dee sëmbë fëen tuu hati ta wooko a u liba fuu musu du andi a kë.

⁷Nöo sö a dë e, dee sëmbë, ma töku fa u dë di wan seei, ma u tooka. Biga „Jesosi„ Keesitu paati dee peipei kõni fëen da u ku ën bunuhati kumafa a fiti. ⁸Fëen mbei Gadu Buku taki soni „u Masa Jesosi„ taa:

A toona hopo go a Gadu Köndë a liba ala. Nöo fa a go dë, nöo a go kuma wan win-ima ku gaan nëbai seei, ta tja sëmbë te a hia ko nëen baka. Nöo di a go, nöo hën a paati peipei gudu da sëmbë.

⁹Wë nöo unfa di oto dë waka taa a toona hopo go a liba? Wë di a taa toona a toona, nöo hën da a bi dë a Gadu Köndë a liba ala a fesi, bifö a saka ko a di kaba lagi kamian a di goonliba aki.

¹⁰Wë da sö e, dee sëmbë. Di Sëmbë di bi saka ko aki, hënseei toona subi go pasa dee bundji go te ka di wojo fii an sa si dou, tee dou a di kaba hei kamian a Gadu Köndë ala seei, faa sa dë Tiima a hii mundu liba. ¹¹Hën seei wë da di Sëmbë di bi paati dee peipei wooko da u dee sëmbë fëen. So fuu a buta fuu dë gaan tjabukama dëen. So fuu a buta fuu musu kisi fan fëen ta konda da sëmbë. So fuu a buta fuu ta waka ta konda da sëmbë taa sö a dëdë da de nöo be de bia libi ko nëen. So fuu a buta fuu tan a wan kamian ta tii dee otowan ta tja de. So fuu a buta fuu ta lei otowan.

¹²⁻¹³Nöo sö u dee wookoma fëen dë peipei, ma di wan wooko nöo a da u. Hën da fuu musu ta seeka dee sëmbë fëen, be de du di wooko fëen kumafa a fiti ta heepi de na de. Nöo a di fasi dë woo go a fesi a di biibi, te u tuu sa ko ta libi ku u seei ku wan hati kumafa Gadu kë. Biga u da sëmbë u Masa Jesosi Keesitu. U dëen sinkii. Nöo u musu ta lei soni u di Womi Mii u Gadu dë te u sabi ën bumbuu ku-

mafa a dë, nöö woo ko dë gbelingbelin kumafa Masa Jesosi seei dë söndö föutu.

¹⁴ Wa o dë kuma miii möön, u sëmbë ta tja nango ta ko ku dee ganjanganjan lei u de. Di sëmbë aki taki disi da i, i piki. Di otowan taki sö, i piki. Dee lö sëmbë dë ta mbei möiti u de ganjan sëmbë tja go a sösö së. ¹⁵ Ma na be uu du sö e. Ma un boo ta fan dee leti soni dee Masa Gadu kë fuu ta fan gbelin da sëmbë ku lobi. Nöö woo ta ko dë kuma „Jesosi„ Keesitu, di hedima fuu, a hii fasi.

¹⁶ Nöö fa Masa Jesosi dë hedima fuu dë, a ta seeka u dee sëmbë fëen be hiniwan fuu musu dë leti ka i fiti a di wooko, kumafa dee kamiankamian a sëmbë sinkii fiti ku deseei. Nöö te hiniwan sëmbë ta du ën wooko kumafa a fiti ta lobi dee otowan fëen, nöö woo nango a fesi seei.

Aki Paulosu ta bai dee sëmbë taa de an musu libi dee awoo

libi möön.

¹⁷ Fëen hedi, dee sëmbë, mi ta tei di në u Masa Jesosi bai unu taa wan musu libi kumafa dee sëmbë dee an ta dë ku Masa Gadu a wan së ta libi e. Dee sëmbë dë, fusutan u de poi gaanduwe. ¹⁸ Pakisei u de dungu. De dë longi ku di teego libi u Masa Gadu. Biga de niinga u piki ën buka tee de an sabi wan wojo soni fëen. ¹⁹ De an ta fii sen da na wan soni möön. De ta waka a dee taku giuu u de hati baka ta du fanafiti soni tee a ko de sinkii kaa. Nöö soni an dë möön di sa hogi da de te de an sa du ën.

²⁰ Ma unu, wan musu dë sö e. Na a dee lö fasi aki u bi lei unu taa sö dee sëmbë u „Jesosi„ Keesitu ta libi. ²¹ Biga un bi kisi lei fëen, na sö nö? Aai, de bi lei unu dee tuutuu soni dee de bi si ku dee de bi jei a Masa Jesosi. ²² De bi lei unu taa un musu kaba ku dee awoo fasi dee un bi abi a

fesi. Biga di hatiböö fuu libisëmbë hën ta ganjan u ta tja u go kaba a sösö.

²³ Nöö un musu bia disa di awoo fasi dë. Di hatiböö fuunu ku di pakisei fuunu musu tooka te i ko wan hii njunjun sëmbë. ²⁴ Un musu tei di njunjun libi di Gadu da u, nöö woon ko ta djeesi ën seei. Biga hën ta libi bunu a hii futu ku limbo hati.

²⁵ Wë nöö fa u ta taki ën aki, dee sëmbë, nöö un musu kaba ku mindi soni e, nöö un fan ku unu seei gbelingbelin söndö ganjan. Biga di wan sëmbë nöö u dë, sëmbë u Masa Jesosi.

²⁶ Ee hati fii boonu, nöö i musu mēni i seei fu ja du hogi. Sonu an musu go bifö hati fii kötö. ²⁷ Biga di didibi ta suku pasi faa buta i fii du hogi, nöö na dëen pasi e.

²⁸ Ee wan sëmbë i bi ta fufuu, nöö be i disa. Be i go suku bumbuu wooko ta du, fii sa ta heepi i seei te dou ku dee sëmbë dee dë a fuka.

²⁹ Na mbei poipoi fan kumutu a i buka e, ma be i ta fan dee lö fan dee dë fanöudu fu sa heepi sëmbë tja de ko a fesi.

³⁰ Wan musu libi a wan fasi di an fiti te nöö di Akaa u Masa Gadu kisi tjali e. Biga ku di Akaa dë seei Masa Gadu maaka u, fu tee di daka dou fu Masa Jesosi Keesitu musu toona saka ko a goonliba nöö woo kumutu a sitaafu ku telu awaa.

³¹ Nöö un musu kaba ku hoi sëmbë a bëë, dee sëmbë, ku di gandji un ta gandji da sëmbë. Un musu kaba ku dee lö libi aki e: hatiboonu, buja ku sëmbë, feti, kosi sëmbë. Hii dee sootu takuhati libi dë tuu fiaa musu kaba a unu. ³² Ma un musu ta fii ku di otowan fii ta tjali ku ën. Un musu ta dëen paadon. Biga fa „Masa Jesosi„ Keesitu dëdë da i dë, nöö Gadu an ta hoi i a bëë möön e.

Nöö sö u taki e, dee sëmbë.

**Aki Paulosu ta lei dee sëmbë fa u
de libi kuma sëmbë**

di dë a limbo.

5 Dee sëmbë o, unu da dee lobi mii u Masa Gadu, nöö un musu mbei möiti be un ko kuma hën, kumafa wan mii kë djeesi ën tata a soni. ² Un musu lobi unu seei gaanfa e, kumafa [Masa Jesosi] Keesitu lobi u tefa a tuwë hën libi da u, kuma wan paima di a paka di suti da Gadu.

³ Un musu kaba ku dee peipei takulibi a di së u manu ku mujëë soni. Un musu kaba ku langa hati ku jajo libi. Dee lö libi dë an fiti unu, biga unu da sëmbë u Masa Gadu [nöö un dë limbolimbo nëën wojo kaa].

⁴ Söseei dee peipei wisiwasi fan an musu ta kumutu a unu buka e, dee dëë-wojo fan, ku dee gaan sipootu, ku dee fanafiti fan a manu ku mujëë soni. Dee lö fan dë an ta fiti wan sëmbë u Gadu. Ka fii dë ta fan dee lö fan dë, nöö a möön bunu fii ta da Gadu tangi.

⁵ Nöö wan soni i musu sabi gbelin e, dee sëmbë. Hën da, te Gadu buta [Jesosi] Keesitu ko könu a hii mundu liba kaa, nöö di bunu fëën köndë an o dë u dee sëmbë dee ta libi dee fanafiti libi ku dee mötjö libi u di goonliba aki. Söseei an o dë u dee sëmbë dee abi langahati u soni tu. Biga dee langahatima ku dee sëmbë ta begi oto gadu tuu dë di wan soni. Nöö di bunu u Gadu Köndë, dee lö pei sëmbë dë an o feni ën seei.

⁶ Wan musu mbei na wan sëmbë ganjan unu ku dee sösö fan u de taa Gadu u dini an taanga sö. Biga u dee lö libi naandë hedi mbei Gadu o kuutu dee sëmbë dee an kë piki ën buka, ku gaan hatiboonu seei. ⁷ Hën mbei wan musu nama ku de.

⁸ Biga a fesi unu seei bi dë a dungu tu, ma fa u dë aki wan dë sö möön. Masa

Gadu tja unu ko buta a limbo, nöö un musu libi kuma sëmbë di dë a di së u limbo. ⁹ Biga ee i dë a di së u limbo, nöö joo ta libi bunu ku sëmbë, nöö joo ta libi letileti söndö ganjan. ¹⁰ Nöö un musu mbei möiti fuun sabi di libi di Gadu lobi e, dee sëmbë.

¹¹ Wan musu a' bisi ku dee soni dee sëmbë dë a dungu ta du, biga de an ta tja heepi ko. Ma un musu libi a sö wan fasi u dee sëmbë dë musu si taa de an ta libi bunu. ¹² Biga dee soni de ta du tju-bitjubi dë, de dë gaan sen soni seei, te ja sa tei de taki da sëmbë. ¹³ Ma fa woon ta libi bunu a de dendu dë, nöö deseei o ko si taa de an ta libi bunu. Biga ka limbo dë nöö naandë sëmbë ta si hii soni gbegedee. ¹⁴ Fëën hedi de taa: Di sëmbë di dë a duumi dë, weki.

Hopo kumutu a dee dëdë sëmbë mindi dë,

be di Keesitu tuwë faja da i fii si limbo.

¹⁵ Fëën mbei i musu mëni i seei kumafa i ta tja i libi e. Wan musu libi kuma dee sëmbë söndö fusutan, ma un musu libi kuma sëmbë di a' bumbuu pakisei.

¹⁶ Nöö ee i feni okasi fii du wan bunu soni, nöö i musu du ën wante e, biga u dë a wan gaan hogi ten. ¹⁷ Fëën hedi ja musu dë kuma dee wisiwasima, ma i musu mbei möiti fii sabi andi Gadu kë a i.

¹⁸ Ja musu bebe soni te a buta i nëën leiki e, biga hën ta buta i ko kaba-a-sösöma. Ma be i ta dë a di Akaa u Gadu leiki. ¹⁹ Nöö un tei dee kanda dë a di Buku u Gadu ku dee oto kanda dee bi-ibima mindi u ta gafa Gadu, nöö un ta fan ku unu seei ku de ta kanda ta mbei piizii da Masa Gadu ku hii unu hati. ²⁰ Sö un musu ta da Masa Gadu u Tata tangi hiniwan juu e, dee sëmbë. I musu ta dëën tangi u hii soni a di në u Masa Jesosi Keesitu.

**Aki Paulosu ta fan ku dee womi
ku dee mujëë fa u de musu**

libi ku deseei.

²¹ Sö wë, dee sëmbë, un musu ta saka da unu seei e, fu di un ta lesipeki Gadu.

²² Dee mujëë, un musu ta saka da unu manu fu di un ta nama ku Masa Jesosi.

²³ Biga di womi hën da hedima fëën mujëë, leti kumafa „Jesosi„ Keesitu dë hedima fuu dee sëmbë fëën. Hën seei da di Heepima fuu tu. Hën ku u dë leti kumafa sëmbë hedi ku ën sinkii dë, biga hën ta taki a u liba.

²⁴ Nöo leti kumafa u dee biibima ta saka da „Masa Jesosi„ Keesitu a hii soni, söseei dee mujëë musu ta saka da de manu a hii soni.

²⁵ Nöo un dee womi, un musu lobi dee mujëë fuunu leti kumafa „Jesosi„ Keesitu lobi u dee sëmbë fëën teefa a dëdë da u.

²⁶ Nöo di soni mbei a dëdë da u e, dee sëmbë, faa musu puu sundju a u hati seeka u buta gbelingbelin söndö föutu da Masa Gadu. Biga a bi konda di buka fëën da u te a kaba nöo hën a manda u fuu go dopu ku wata. Nöo a de tu fasi dë a buta u ko dë limbolimbo. ²⁷ Nöo a du ën sö fuu sa dë wanlô waiti sëmbë dëën seei gbelingbelin söndö föutu a u hati, kuma wan mujëë de seeka bisi buta dililii faa toou ku wan womi.

²⁸ Nöo sö dee womi musu ta lobi dee mujëë u de kuma deseei sinkii. Biga fa i si manu ku mujëë sai dë kaa, nöo de dë di wan sinkii e. Nöo hën mbei te wan womi ta lobi ën mujëë, nöo hën da a ta lobi ën seei. ²⁹ Biga leti kumafa na wan sëmbë ta buuse hënseei sinkii ma a ta lobi ën ta dëën njanjan ta tjubi ën faa musu dë bumbuu, nöo leti sö nöo Masa Jesosi ta lobi u dee sëmbë fëën ta sölugu u fuu musu dë bumbuu. ³⁰ Biga u da dee kamiankamian fëën sinkii. ³¹ Fëën mbei a sikifi a Gadu Buku taa:

Ee wan womi i dë nöo i a' wan mujëë fii, nöo i musu kumutu disa i mama ku i tata go libi ku i mujëë, be i ku ën ko di wan.

³² Nöo di fa wan womi ku ën mujëë ta libi ku deseei dë, nöo a fesi a bi dë wan tjubitjubi soni di libisëmbë an bi fusutëën. Ma fa u dë aki, Gadu lei mi taa di libi u de dë kuma wan peentje ta lei u fa di libi u „Jesosi„ Keesitu ku dee sëmbë fëën dë.

³³ Wë nöo sö di soni dë e, dee sëmbë. Fa mi ta fan ku unu aki, nöo hën da hiniwan womi musu lobi ën mujëë kuma hënseei sinkii. Nöo söseei tu hiniwan mujëë musu lesipeki ën manu. Da sö.

Aki Paulosu ta fan ku dee mii

ku dee gaan sëmbë u de.

6 Un dee mii, un musu piki unu mama ku unu tata buka e, kumafa a fiti biibima u Masa Jesosi. ² Ja sabi fa a sikifi a Gadu Buku nö? A taa: I musu lesipeki i mama ku i tata. Hën da di fosu wëti di dë ku wan paamusi a dendu taa, ³ ee i lesipeki i mama ku i tata nöo soni fii o waka bunu a di goonliba, nöo joo libi gaandi.

⁴ Nöo un dee gaan sëmbë, wan musu ta libi ku dee mii fuunu a wan fasi di na fiti e, te de ko ta hoi unu a bëë. Ma un musu kiija de a wan leti fasi ta lei de kumafa Masa Gadu kë u de musu libi.

**Aki Paulosu ta fan ku dee
saafu ku dee masa u de.**

⁵ Nöo un saafu, un musu ta piki dee masa fuunu buka gaanfa ku fëëë seei, u di un ta lesipeki „Masa Jesosi„ Keesitu hedi. Un musu du ën ku hii unu hati, leti kumafa un ta piki di buka u Masa Jesosi. ⁶⁻⁷ Wan musu ta wooko a sö wan fasi taa te di basi sai dë bifö un ta wooko bunu, ma te an sai dë nöo un bazia sindo fuunu. Biga te un wooko sö, nöo hën da

un ta suku gafa a libisëmbë wojo nöö, ma na a Gadu. Ma un musu wooko leti kuma saafu u „Masa Jesosi” Keesitu, ta du andi Gadu kë waiwai. ⁸ Biga i sabi taa Masa Gadu ta paka hiniwan sëmbë hën paima kumafa i ta du bunu tjika, ee i dë saafuma, ee i dë fiima.

⁹ Wë nöö söseei, un dee masa un musu libi bunu ku dee saafu fu unu tu. Wan musu ta bai de ta musu de ta da de gaan buka. Biga unu tuu abi di wan Masa di dë a liba ala, nöö an ta luku a fesi. Di wan fa nöö a ta si u tuu.

**Aki Paulosu ta konda da dee sëmbë
fa u de tei dee fetilai u Gadu
u de musu feti ku didibi.**

¹⁰ Wë nöö wan soni nöö fika bi fuu taki möön. Hën da fa unu ku Masa Jesosi ko di wan dë, nöö un musu tei di gaan kaak-iti fëen di a abi faa heepi unu fuun ko dë gingin seei a di libi fuunu. ¹¹ Leti kumafa dee sodati ta bisi dee pepei soni u de nango a feti, sö nöö i musu wooko ku hii dee fetilai Gadu ta da u. Nöö te di didibi ko a i, nöö an o kisi i ku dee hogi köni fëen a ta boi. ¹² Biga na ku libisëmbë sinkii ku nongö u ta feti e, ma ku dee tiima dee dë a mundu a liba ala, dee hedima u dee hia didibi dee abi taki a di dungu ten u dë aki. ¹³ Nöö fëen hedi i musu biinga seei fu te de dou a i nöö i dë kabakaba këëë ku dee fetilai Gadu da i fii wini de. Nöö joo taanpu gingin, fu te di feti kaba nöö joo dë di winima.

¹⁴ Nöö seeka i seei sö: ta waka a dee tuutuu soni u Gadu baka söndö ganjan. Nöö te i du sö kaa, nöö hën da i dë seekaseeka kuma wan sodati dë ku wan degi banti nëen mindi faa go a feti.

Nöö i musu ta libi bunu a Gadu wojo. Nöö te i libi sö kaa, nöö hën da i dë seekaseeka kuma wan sodati di bisi wan felu soni ta tapëen hati.

¹⁵ Nöö hiniwan juu i musu ta dë kabakaba fii go konda da sëmbë kumafa Gadu

ta puu sëmbë a hogi basu ta da de böö. Nöö te i dë sö kaa, nöö hën da i dë ku susu taitai a i futu kuma wan sodati nango a feti.

¹⁶ Nöö söseei hiniwan juu i musu abi biibi a Gadu liba. Nöö te i dë sö kaa, nöö didibi an o feni baaku a i faa kisi i. I o dë kuma dee sodati ta hoi wan pei felu soni goboo sö a de fesi fu de tapa dee faja piiwa u dee felantima.

¹⁷ Nöö hiniwan juu i musu sabi tuu-tuu taa Gadu puu i didibi faja. Ja dë a di didibi basu möön. Nöö te i sabi sö kaa, nöö hën da i dë kuma dee sodati ta tjubi de hedi ku felu kaapusa.

Nöö i musu tei di wöutu u Gadu di di Akaa fëen ta da i. Hën da sëufangi fii kaa.

¹⁸ Nöö hiniwan juu i musu ta tja hii dee fuka i abi tuu ko a Gadu fesi ku begi ku djëmë, kumafa di Akaa fëen ta manda i fii begi. I musu ta dë kabakaba fii ta begi da hii dee sëmbë u Masa Gadu nöömö. Ja musu wei möönsö.

¹⁹ Nöö un musu begi da mi tu, dee sëmbë, be Gadu heepi mi u mi konda di buka fëen waiwai söndö fëëë, fu sëmbë sa ko sabi di pakisei fëen di a bi abi a fesi tjubitjubi nëen hati kumafa a bi kë heepi sëmbë tjika. ²⁰ Biga tjabukama fëen mi dë ta fan ku sëmbë nëen kamian. Fëen mbei de söötö mi ku bui buta a dunguwosu aki. Nöö un begi da mi u mi sa ta konda di Buka waiwai söndö fëëë kumafa, a fiti u mi musu kondëen da sëmbë.

Aki Paulosu ta tapa di biifi.

²¹ Wë kumafa libi u mi dë aki, dee sëmbë, nöö mi o manda Tikikusi be a ko piki unu be un sabi. Di womi dë dë wan bumbuu futuboi u Masa Gadu e. A dë wan sëmbë fuu, nöö u lobi ën seei. Nöö te a ko a unu ala, nöö a o piki unu kumafa hii soni u mi dë. ²² Fëen hedi mi mandëen ko a unu faa piki unu be un jei fa mi dë, be hati fuunu kötö.

²³Söö. Wë dee sëmbë fuu dë, Masa Gadu u Tata ku Masa Jesosi Keesitu musu da unu böö. De musu heepi unu be un lobi unu seei ta hoi di biibi nango nöömö.

²⁴Di bunuhati fasi u Masa Gadu musu dë ku unu ku hii dee oto sëmbë dee ta lobi Jesosi Keesitu a wan tuutuu fasi.

„Na soni möönsö. Mi, Paulosu, manda gaan odi da unu. A tan sö.”

Di biifi Paulosu manda da dee biibima u Filipi

Wan wöutu a fesi.

Di tjabukama u Masa Jesosi de kai Paulosu, hën sikifi di biifi aki manda da wanlō biibima u Masa Jesosi dē a wan kōndē de kai Filipi. Paulosu seei bi go konda di buka u Masa Jesosi da dee sēmbē aki tefa de bia ko piki di Buka ta biibi a Masa Jesosi. (Luku Tjab. 16.) Nöo hën di Paulosu kumutu a dee Filipi sēmbē ta paaja di Buka a kōndēkōndē tee wan pisi, hën lanti kisi ēn tja go sōötō a dunguwosu u Masa Jesosi hedi. Nöo hën dee Filipi biibima ko jei, nöo hën de manda wan sēmbē u de de kai Epafodisi go haikēēn. Nöo di di sēmbē ko haikēēn tefa a o toona go, nöo hën Paulosu sikifi di biifi aki manda tangi da dee Filipi biibima u di fa de libi ku ēn. Sōseei a manda lei de unfu u de libi kumafa Gadu kē.

Nöo fa a mbei di biifi aki, nöo a dē sōötōsōötō eti. An sikifi na un kōndē a bi dē, a kandē a dē a Loomē. A sai dē ta haika lanti fu de musu kuutu soni fēēn, ee de o kii ēn ee de o puu ēn.

Aki Paulosu ta manda odi da de.

1 Wē dee sēmbē, mi Paulosu manda gaan odi da unu. Fa mi ta mbei di biifi aki, nöo mi ku Timoteo, nöo sō u dē aki, u dee futuboi fu Jesosi Keesitu. Nöo u ta manda di odi da hii unu tuu, un dee sēmbē a Filipi dee dē apaiti da Gadu fu di unu ku Masa Jesosi Keesitu ko di wan. U ta mandēēn da un dee hedima ku dee basia u keiki tuu. ²Fa un sai dē, u Tata Masa Gaangadu ku Masa Jesosi Keesitu musu dē ku unu ta heepi unu ku de bunuhati e. De musu ta da unu böö.

Aki Paulosu ta begi ku wai

da dee sēmbē.

³Wē dee sēmbē, hiniwan juu te mi ta mēni unu, nöo mi ta da di Gadu fuu di mi ta dini aki tangi fuunu hedi. ⁴Hiniwan ten mi ta begi da unu tuu ku gaan piizii seei, ⁵fu di u ku unu dē a di wan wooko makandi ta paaja di Buka u Masa Jesosi. Wē biga fu di ten un jei di Buka, nöo hën wē un tei ēn, hën i si un dē ku mi makandi a di wooko fu te tide eti. ⁶Nöo mi sabi taa di Sēmbē di seti di bumbuu wooko a unu hati dē, an o disēēn a hafu pasi möönsö. Ma a o tjēēn go dou fu te di daka Jesosi Keesitu o toona ko a goonliba aki baka.

⁷Wē dee sēmbē u Filipi dē o, a fiti fa mi ta wai ku unu aki e. Mēni fuunu dē a mi hati. Biga fa Gadu naki mi di kōlōku ku ēn bunuhati aki fu mi sa ta tja di Buka u Masa Jesosi dēēn, nöo mi sabi taa un tuu dē ku mi nēēn makandi nöömō. Di juu mi bi ta waka ta lontu ta biinga ku di Buka u sēmbē musu piki ēn, ta sitampu ēn a kamiankamian, nöo un bi dē ku mi nēēn kaa. Nöo fa de sōötō mi a dunguwosu aki, un dē ku mi nēēn eti. Wan disa mi möönsö. ⁸Nöo Masa Gadu seei dē kotoigima ta si mi hati kumafa mi ta hangi unu tjika e. Jesosi Keesitu hën wē i si buta di gaan lobi fuunu a mi hati aki e.

⁹Nöo te mi ta begi Masa Gadu da unu, dee sēmbē, nöo mi ta begi ēn fu di lobi fuunu musu ta göö ku fusutan ku köni nango nöömō. ¹⁰Biga te un dē sō kaa, nöo woon ko sabi unfu u wegi soni te un kaba luku ee undi da di möön bunu wan fuun tei. Nöo woon dē bumbuu sēmbē gbelingbelin seei sōndō föutu te di daka dou di „Masa Jesosi,“ Keesitu o toona ko a goonliba. ¹¹Biga hën o ta wooko a unu liba fuun ta libi bunu a hii futu, be sēmbē sa si. Nöo de o ta gafa Masa Gadu seei,

në fëen o ta bai fuunu hedi. Sö wë u ta begi da unu e, dee sëmbë.

**Aki ta lei taa di fa de sөөтө
Paulosu dë, a a' wan heepi.**

¹² Wë un dee sëmbë u mi dë o, mi kë fuun sabi taa di soni pasa ku mi aki, hën wë mbei di paaja u di Buka u Masa Jesosi nango a fesi seei. ¹³ Biga hii dee wak-itima u di Gaan Kõnu wosu aki palalaa dou, ku hii dee oto sëmbë aki, de tuu ko si taa na wan wojo soni mi du möönsö bifö de kisi mi bui buta aki. Ma fu di mi dë wan futuboi u „Jesosi„ Keesitu hedi hën mbei. ¹⁴ Nöö hën wë mbei gaan së u dee oto sëmbë fuu dee ta biibi a Masa Jesosi aki ko tei taanga a mi, hën de ko ta konda di Buka waiwai söndö fëëë. Biga de si taa fa de kisi mi fu Masa Jesosi hedi aki, nöö ma a' toobi.

¹⁵ Fa u dë aki, a ko dë taa so sëmbë ko ta konda di Buka u „Masa Jesosi„ Keesitu ku felanti, fu di de ta haun ku mi. Biga de kë u në u de musu bai kuma mi tu. Ma so sëmbë ta tjëen ku limbohati, ¹⁶ ku lobi. Biga de sabi taa na wan hogi mi du mbei de sөөтө mi buta aki möönsö, ma fu di mi ta fia ku sëmbë u de sabi taa di Buka u ta tja aki, tuutuu soni a dë.

¹⁷ Fa dee sëmbë ta tja di Buka fu de feni nëbai hedi dë, nöö de an ta tjëen ku limbohati e. Biga de ta mënì taa fa de ta du dë, nöö möönmöön mi o fuka a di sitaafu mi dë aki. ¹⁸ Wë nöö andi seei mi abi u taki fu di soni dë, dee sëmbë? Biga ee de ta tjëen ku limbohati mi ta wai. Ee de an ta tjëen ku limbohati mi ta wai. Wë biga möönmöön seei di Buka u Keesitu ta paaja nango a hii mundu.

Aki ta lei fa di libi u Paulosu

dë dëen.

Nöö mi o ta wai nöömö tu e. ¹⁹ Biga fa un ta begi da mi naandë, ku fa di Akaa u Jesosi Keesitu ta heepi mi tjika aki,

nöö mi sabi taa mi o kumutu nöömö a di sitaafu i si mi dë aki. ²⁰ Nöö mi abi di bi-ibi a Gadu taa ma o du na wan soni fu sen fëen musu kisi mi a bakaten. Ma mi o abi degihati fu mi sa tja miseei a wan bunu fasi, be „Masa Jesosi„ Keesitu feni gafa fu mi hedi kumafa a bi ta feni nöömö kaa, aluwasi ee mi libi ee mi dëdë.

²¹ „Nöö fa i si mi ta fan aki, nöö mi dë kabakaba fu hiniwan u de tu soni dë e, dee sëmbë.“ Biga hii libi u mi dë a „Jesosi„ Keesitu kaa. Hii soni mi ta du kaa, nöö fëen hedi. Nöö ee mi dëdë seei a o dë wan wini da mi „biga nëen ala mi o go.“ ²² Ma ee mi dë ku libi eti, nöö a kandë mi o sa heepi möön hia sëmbë fu de ko a fesi a di së u Gadu.

Fëen mbei ee a bi dë soni u mi tei, nöö ma bi o sabi undi u de mi kë. ²³ Biga mi kë de tuu. Mi kë kumutu a di goonliba aki go dë a „Masa Jesosi„ Keesitu ala. Di dë sa dë di möön gaan bunu soni da mi o. ²⁴ Ma nöö a dë möön fanöudu da unu fu mi fika a goonliba aki ta heepi unu eti.

²⁵ Hën mbei misikuma mi o fika tu, fu mi sa heepi hii unu tuu fuun sa ko möön fesi a di biibi un sai dë, ta wai ku ën. ²⁶ Nöö ee mi dë te mi toona ko a unu, nöö di wai di un ta wai ku Jesosi Keesitu dë kaa, nöö a o möön bigi eti.

**Aki Paulosu ta da de taanga a
dee sitaafu de ta tja.**

²⁷ „Wë nöö dee sëmbë, fa soni o waka ku mi ku fa soni an o waka ku mi, nöö di dë ma sabi eti e.“ Ma unu, un musu tan ta libi nöömö kumafa a fiti dee lö sëmbë dee piki di buka u Keesitu. Ee mi toona ko a unu, ee ma ko a unu seei, ma mi musu ta jei fuunu nöömö taa un ta hoi dou ku wan hati, un ta tuwë gogo a wan së makandi fu sëmbë musu sabi taa di Buka u Masa Jesosi un ta biibi dë, a dë wan bumbuu buka.

²⁸ Fa so sëmbë ko dë felantima ku unu dë seei, dee sëmbë, ma wan musu panta

e. Un musu ta hoi nango nöömö söndö fëë. Nöo te un du sö, nöo de o ko si taa unu ta feni heepi a Gadu, ma de, de ta kaba a sösö. Sö fuun libi ku dee felantima fuunu e, dee sëmbë. ²⁹ Biga fa un feni bunu a Gadu naandë fu di un nama ku „Jesosi„ Keesitu, nöo na fuun ta biibi nëën nöo a kaba e, ma fuun ta tja sitaafu fëën hedi tu. ³⁰ Nöo di sitaafu di un ta tja a Filipi ala, hën da di wan seei sitaafu un bi si mi tja dë, ku di un jei mi ta tja aki tu. Hën da u tuu ta tja di wan sitaafu makandi e, dee sëmbë.

Aki Paulosu ta manda de

u de libi makandi.

2 Wë dee sëmbë o, fa unu ku Masa Jesosi Keesitu ko di wan naandë, nöo an ta da unu degihati nö? Fa a lobi unu tjika naandë, nöo hati fuunu an ta dë bööböo nö? Fa un kisi di Akaa u Masa Gadu dë, an ta heepi unu fuun libi makandi a wan suti fasi nö? Wan ko ta abi fii ku tjalihati da unu na unu nö? ² Ma seei a fika wan soni eti o. Biga mi kë ta jei fuunu taa un tuu ta libi makandi ku wan hati nöömö. Mi kë ta jei taa un ta lobi unu seei ta fiti buka makandi ta biinga ku di wan soni nango nöömö.

³ Wan musu ta du soni fuun feni nëbai hedi e, dee sëmbë. Wan musu mbei taa i hei möön otowan tu, ma be i saka i seei da dee otowan fii ta luku de kuma de hei möön i. ⁴ Ja musu ta mëni fii wanwan soni nöo a kaba e, ma hibiwan fuunu musu ta mëni soni u di otowan fëën tu.

⁵ Dee sëmbë o, fasi fuunu musu djeesi di u Masa Jesosi Keesitu e. ⁶ Wë biga fa a sai dë, Gadu a dë. Hën ku Masa Gaangadu abi di wan hei. Ma an bi biinga faa hoi ën seei gingin a di hei a bi abi naandë e. Nönö. ⁷ Ma a butëën a wan së, nöo hën a bazia ko a goonliba aki ko dë kuma wan futuboi u libisëmbë. Sinkii fëën bi

dë leti kuma libisëmbë, ⁸ nöo de bi ta si ën kuma libisëmbë nöo tu. Nöo hën wë a ta sakëën seei ta piki Gadu buka teefa i si a dëdë gbolo. Nöo di dëdë a dëdë naandë, nöo hën da di möön gaan sen dëdë u goonliba e. Biga de pekëën a lakpa pau kii. Sö a saka hënseei tjika.

⁹ Nöo fa a du dë, nöo hën wë mbei Masa Gaangadu weki ën tja go buta a di möön kaba hei kamian u mundu. Hën a dëën wan në di hei möön hii në, ¹⁰ taa hii mundu musu saka deseei nëën basu. Ee i dë a Gaangadu ala, ee i dë a goonliba aki, ee i dë a goonbasu seei, ma hibiwan sëmbë o saka tjökö kini a goon nëën fesi nöömö wan daka. ¹¹ Nöo hii mundu o ko piki taa Jesosi Keesitu hën nöo da Masa. Nöo gaan nëbai seei hën Tata Masa Gadu o kisi awaa.

Aki Paulosu ta lei de fa u de libi a oto sëmbë dendu.

¹² Wë dee lobi sëmbë u mi naandë, di mi bi dë a unu ala nöo un bi ta piki di Buka kaa. Nöo fa ma dë a unu mindi dë möön, nöo awaa seei un musu ta piki ën möön eti e. Un musu ta biinga nöömö ku gaan lesipeki, ku panta u Gadu, be di heepi un feni nëën musu dë u sëmbë sa si a unu libi. ¹³ Biga hënseei wë ta wooko a i hati fii kë du dee soni dee ta dëën piizii, nöo hënseei ta toona da i taanga tu fii sa du de.

¹⁴ Nöo dee sëmbë, wan musu ta kuutu soni a buka ta fia ku sëmbë e. ¹⁵ Ma hii libi fuunu musu ko gbelingbelin söndö föutu fu sëmbë sa si.

Fa dee oto sëmbë sai dë, de ta libi fanjanfanjan. Libi u de an ta kai ku Gadu möönsö. Ma un dee mii u Gadu musu dë a dee lö sëmbë naandë mindi leti kuma dee teeja a liba dee ta sëndë faja ta tuwë limbo a mundu. Sö di libi fuunu musu dë limbolimbo tjika. ¹⁶ Nöo dee sëmbë an dë a Masa Gadu së o si taa unu abi dee wöutu dee ta da sëmbë di libi u teego.

Nöo te un libi sö kaa, nöo mi o wai seei a di daka „Masa Jesosi,“ Keesitu o toona ko e. Biga mi o si taa fa mi bi ta biinga ku unu dë, nöo ma wooko u sösö.

¹⁷ Wë dee sëmbë, fa un ko ta biibi a Masa Gadu ta dini ën naandë, nöo a dë kuma wan paima un ta tja go dëen tangi e. Nöo ee a dë taa fu di Buka di mi ta konda aki hedi dëdë musu kii mi, nöo ma a' toobi. Mi o dë seei waiwai fu di dë. Biga di dëdë u mi o dë sö kuma mi mökisi miseei ku di paima di un ta tja go dëen dë. ¹⁸ Nöo unu seei tu, an o dë fuun kusumi fu di dëdë u mi hedi e, ma un musu ta wai ku mi fu di mi ku unu tuu sa tja di paima dë go da Gadu makandi.

Aki Paulosu taki soni u Timoteo.

¹⁹ Dee sëmbë o, fa mi dë aki mi a' di mëni taa abiti möön nöo Masa Jesosi o jabi pasi da mi u mi manda Timoteo ko haika unu. Nöo te mi jei unfa un dë, nöo mi o dë bööböo ku telu. ²⁰ Biga ma abi sëmbë aki kuma hën möönsö di ta mëni unu ku hii ën hati. Fa a sai dë, hiniwan juu a ta kë jei fa fuunu. ²¹ Ma dee otowan u ku de dë aki, de an dë sö e. De ta biinga ku deseei soni nöo. De aan toobi ku soni u Jesosi Keesitu wan bëtë.

²² Ma unu seei sabi Timoteo. Fa mi ku ën ta wooko makandi ta paaja di buka u Masa Jesosi, nöo a dë leti kuma wan mii ta heepi hën tata a wooko. Sö a ta libi bunu ku mi tjika. ²³ Nöo fëen hedi te mi jei andi o pasa ku mi aki, nöo mi o mandëen hesihesi ko a unu be un jei. ²⁴ Ma mi a' di biibi a Masa taa abiti möön miseei sa ko a unu tu.

Aki Paulosu taa a ta manda Epafodisi toona go.

²⁵ Nöo dee sëmbë, un haika e. Mi si taa a dë fanöudu fu mi manda Epafodisi toona ko a unu baka. Di un mandëen ko a mi aki faa sölugu mi, nöo mi ku ën libi suti seei kuma baa ku baa. U bi dë a di

wooko makandi ta biinga seei fu di buka u Masa Jesosi musu paaja.

²⁶ Ma fa u dë aki, a ko ta hangi unu tee na soni. A ta mëni unu te a ta kusumi, fu di un bi jei taa a suwaki. ²⁷ Wë nöo a bi suwaki tuu o, tee a fika piki nöo a bi dëdë. Ma Gadu bi abi tjali u mi ku ën tuu, hën a heepi ën fu ma musu tja sitaafu a sitaafu liba. ²⁸ Nöo fëen mbei mi kë mandëen ko da unu hesihesi be un si unu seei wojo ku wojo, nöo miseei hati o kötö tu.

²⁹ Nöo fa i si a o ko a unu ala, nöo mi kë fuun kisi ën hoi ku wai e, biga unu ku ën tuu da sëmbë u Masa Jesosi makandi. Nöo sö wan sëmbë un musu a' lesipeki fëen e, ³⁰ biga fu di wooko u „Jesosi,“ Keesitu hedi wë mbei a bi fika piki nöo a bi dëdë. A dë wan sëmbë an ta a' toobi ku ën libi, ma a ta biinga kodo ta heepi mi a unu kamian, fu di wan sa dë ku mi aki.

Aki Paulosu ta bai de u de musu kōni ku dee sëmbë dee ta kë buta de a wëti basu.

3 Wë un dee sëmbë u mi naandë, di unu ku Masa Jesosi ko di wan kaa, nöo un musu ta wai u di dë hedi.

Söo. Wë nöo fa a dë taa mi ta sikifi di wan seei soni da unu hibiwanten aki, nöo ma a' toobi. Ma mi o ta du ën nöömö biga mi si taa a dë wan soni di sa tjubi unu fu sëmbë an sa feni unu ganjan.

² Nöo mi o bai unu a wan soni e, dee sëmbë. Biga mi jei taa wanlö daguhati-böö sëmbë takulibima u goonliba ta ko a unu naandë u ko poi sinkii fuunu. „De taa un musu koti unu sinkii buta di maaka u Isaëli ufö un sa ko sëmbë u Masa Gaan-gadu.“ Ma wan musu piki de e!

³ Wë biga fa u dë aki, nöo u da dee sëmbë dee Gadu ta luku apaiti e, na dee sëmbë dee abi di maaka a sinkii. U da dee sëmbë Gadu buta di Akaa fëen a u hati fuu ta begi ën ta gafa. Nöo Jesosi

Keesitu, hën wanwan u ta mēni faa heepi u. Hën wanwan u ta wai da, na di maaka dē möön.

⁴ Wē ee a dē taa Masa Gadu musu luku wan sēmbē a di fa de pai ēn kiija a libisēmbē fasi, nöö misikuma sēmbē an sa möön mi a di dē. ⁵ Biga mi da wan Isaēli sēmbē seei dju. De pai mi a di lö u Benjamin, nöö baka aiti daka fēen, nöö hën de koti mi buta di maaka. Nöö a di sē u dee Isaēli wēti fuu nöö mi bi dē basi seei, biga mi kisi lei fēen te mi ko wan Faliseima.

⁶ Ka mi bi ta du ēn tjika dē, dee sēmbē, nöö mi nama ku dee Isaēli wēti fuu teee mi ko ta sitaafu dee biibima u Masa Jesosi seei fu di de disa dee wēti dē u hoi. Ee i luku ēn te i kaba, nöö i sa si taa mi bi ta hoi dee gaangaan pisi ku dee pikipiki pisi fu dee Isaēli wēti tuu. Hii sēmbē bi sa si taa mi bi dē söndö föutu a dee soni dē.

**Aki ta lei andi da dee soni
Paulosu ta kai gaan soni**

nēen libi awaa.

⁷ Ma fa mi ko nama ku „Jesosi” Keesitu a baka aki, nöö dee lö soni i si mi bi ta kai gaan soni dē, nöö ma a’ bisi ku de möön e. De ko dē sösö soni da mi seei. ⁸ Nöö na de nöö, ma fa mi ko luku hii soni te mi kaba aki, nöö ma si na wan soni a mundu di dē möön bumbuu soni da mi möön leki fa mi sa ko sabi Jesosi Keesitu mi Masa. Fēen mbei hii dee oto soni tuu fia ko dē gaan sösö soni seei a mi wojo, nöö hën wē mi disa de tuu. Biga Masa Jesosi hën wanwan tö nöö mi kē.

⁹ Fa mi ku ēn ko nama aki, nöö mi kē ko bumbuu sēmbē a Masa Gadu wojo tuú, ma na fu di mi ta hoi wēti mbei e, ma fu di mi ta biibi a „Jesosi” Keesitu hedi. Wē biga te wan sēmbē i biibi nēen ufö Gadu ta tei i u bumbuu sēmbē tuutuu awaa.

¹⁰ Dee sēmbē o, di soni di mi kē, hën da u mi ko sabi Masa Jesosi gaanfa e. Mi kē feni di lö kaakiti dē a mi libi di bi weki ēn baka a dēdē. Mi kē nama ku ēn makandi a dee sitaafu dee a bi tja. Nöö fa a piki Masa Gadu buka tefa dēdē kii ēn dē, nöö mi kē djeesi ēn a di dē tu. ¹¹ Biga tee mi ko dē sösö kaa, nöö mi abi di biibi taa mi o feni di njunjun libi di Masa Jesosi bi feni di a hopo baka a dēdē.

¹² Ma nöö fa mi ta fan aki seei, ma mi sabi taa ma dou ka fu mi dou eti e. Wē biga ma ko dē wan gbelingbelin sēmbē söndö föutu eti. Ma mi ta biinga nöömö fu mi musu ko kumafa Jesosi Keesitu bi kē u mi ko, di a tei mi ko sēmbē fēen. ¹³ Mi taki e, dee sēmbē, ma dou a di maaka dē eti e! Ma fa i si mi dē aki, a di biinga naandē nöö mi dē. Ma a’ toobi ku dee soni dee bi pasa ku mi kaa, ma mi ta biinga seei ku dee soni dee dē a mi fesi ta ko. ¹⁴ Biga mi kē go dou fu mi wini di paima a Masa Gadu Köndē ala di a bi kai mi fu mi ko tei, fu di mi ku Jesosi Keesitu ko di wan.

¹⁵ Nöö fa mi ta fan ku unu aki, nöö uu dee sēmbē dee göö ko a fesi a di biibi, nöö be u tuu abi di wan pakisei a dee lö soni aki e. Ma ee wan sēmbē ja tifiهدي ku wan pisi fēen, nöö i disēen da Gadu, nöö a o da i fusutan fēen a bakaten. ¹⁶ Ma nöö di soni di u ko abi fusutan fēen kaa, nöö ku ēn fuu libi e.

**Aki ta lei kumafa dee biibima ku
dee sēmbē an ta biibi tooka.**

¹⁷ Nöö dee sēmbē o, un musu luku kumafa mi ta libi, nöö un djeesi mi e. Nöö te i si wan sēmbē ta libi a di fa u bi lei unu dē kaa, nöö un nama ku ēn tu.

¹⁸ Biga wē fa u dē aki sömēni sēmbē an dē ku u a wan sē. Leti kumafa i si mi bi taki ēn da unu sömēni pasi kaa, nöö söseei mi o toona taki ēn da unu wan pasi möön, ku gaan tjali a hati ku wata a wojo seei, taa sömēni sēmbē ta libi fe-

lanti ku di dëdë „Jesosi„ Keesitu dëdë a di lakpa pau. De ta libi leti kuma an bi dë fanöudu faa bi musu dëdë da u.

¹⁹Nöo fa i si de sai dë, nöo kaba seei de o kaba a sösö go a didibi faja e. Biga dee taku hangi u de hati, nöo a de baka nöo de ta kule, teefa i si a ko kuma gadu u de de ta dini. A sen soni baka nöo de ta waka e, ta suku gafa. Fa de sai u de dë, dee soni u di goonliba aki tö nöo ta dë a de pakisei.

²⁰Ma u wa dë sö e, baa. Fa u dë aki, u da goonmii u Masa Gadu Köndë, nöo ku gaan piizii seei u dë aki ta luku Masa Jesosi Keesitu di Heepima fuu, faa musu ko a u. Biga wan daka a o bazia ko a u nöömö. ²¹Nöo te a ko, nöo a o tooka dee goonliba sinkii fuu aki buta ko kuma di fëen seei. Nöo ku di gaan kaakiti fëen di ta mbei hii soni saka nëen basu, nöo ku ën wë a o du ën e.

Aki Paulosu ta manda wan apaiti buka da wanlö sëmbë.

4 Dee sëmbë u mi dë, mi lobi unu e, nöo mi ta hangi unu seei. Unu da dee sëmbë mi ta wai da. Fa un bia ko piki di Buka u Masa Jesosi di mi tja ko da unu naandë, nöo mi ta feni gafa a Gadu fuunu hedi o. Nöo hën mbei wë mi kë fuun finga gingin a Masa Jesosi. Wan musu disëen möönsö.

²Nöo un de tu mujëe dë, Jodia ku Sentike, gaantangi mi begi unu taa be un ta dë makandi ku wan pakisei e, fa i si un tuu ta biibi a Masa Jesosi liba dë. ³Nöo mi ta begi mi mati Sisigusi di mi ku ën bi ta wooko sö bunu dë, taa be a heepi de tu mujëe dë e. Biga de bi ta biinga seei ta heepi mi, mi ku de bi ta paaja di buka u Masa Jesosi makandi, u ku Kilemeti ku dee otowan tuu. Fa de sai dë, nöo de tuu në dë sikifisikifi a Masa Gaangadu buku ala fu de feni di libi u teego.

Aki Paulosu ta lei de möön

fa biibima musu libi.

⁴Nöo un haika e, dee sëmbë. Fa un ta biibi a Masa Jesosi liba dë, nöo sösö wai nöo fuun ta wai e. Mi o taki ën da unu wan pasi möön taa un musu ta wai nango nöömö. ⁵Nöo un musu ta libi ku saka fasi a hii sëmbë dendu be de ta si, biga abiti möön nöo Masa Jesosi o toona ko.

⁶Nöo wan musu ta booko hedi a na wan soni e, ma un musu ta begi Masa Gadu nöömö ta dëen tangi. I musu ta tja hii dee fuka fii nango ta konda dëen, ⁷nöo a o da i kötöhati. Nöo di kötöhati di a o da i dë o bigi pasa hii sëmbë fusutan, nöo a hoi hii pakisei fii ku i hati tuu a Jesosi Keesitu liba.

⁸Nöo dee sëmbë u mi dë, fa i si un sai dë, „pakisei fuunu an musu ta dë a poipoi soni e„. Ma dee soni dee dë tuutuu ku dee dë fanöudu ku dee soni dee dë leti, dee soni dee dë gbelingbelin a Gadu wojo, ku dee soni dee dë u lobi, ku dee soni dee dë u kai gaan soni, a dee lö bumbuu soni dë nöo fuun musu buta pakisei e. Wë biga dee soni dee dë u gafa nöo musu ta dë a unu hati un ta mëni.

⁹Nöo hii dee soni un bi lei a mi tuu ku dee un bi si mi ta du, nöo de fuun ta du e. Nöo Masa Gaangadu di nöo ta kötö sëmbë hati o dë ku unu.

Aki Paulosu manda tangi da

dee sëmbë bi heepi ën.

¹⁰Dee sëmbë o, mi ta wai seei ta da Masa tangi fu di mi si maun fuunu möön e. Biga mi ko sabi taa un ta mëni mi eti. Ma fa i si mi taki ën dë seei, ma mi sabi taa un bi ta mëni mi nöömö. Wan bi disa mi, ma di wan bi feni sëmbë nöo hën wë mbei.

¹¹ Ma fa mi ko ta wai aki seei, ma an dë taa mi bi dë fukafuka e. Biga mi lei kaa u mi dë tifiهدي hiniwan juu ku dee soni dee mi abi. ¹² Biga fa mi dë aki, nöö mi saandi de kai fuka. Söseei mi sabi unfä a dë te mi abi hia. A dee fasi dë tuu mi lei u mi libi. Ee mi abi, mi sabi unfä u libi taa mi abi. Ee ma abi, mi sabi unfä u libi taa ma abi. Mi lei u mi njan hia te mi abi hia, nöö mi lei u tja hangi te ma abi soni u njan. ¹³ Hiniwan sootu pei soni di ko a mi, nöö mi dë tifiهدي ku ën kaa, biga [Masa Jesosi, Keesitu ta da mi kaakiti.

¹⁴ Ma tökuseei fa un du dë, nöö hën da un du bunu e, dee sëmbë, biga un nama ku mi a dee sitaafu dee i si mi ta tja aki.

¹⁵ Nöö sö mi ku unu bi dë kaa e. Biga unu seei sabi taa di ten di un bi ko piki di Buka njunjun, nöö dee oto biibima a dee köndëköndë an bi ta libi ku mi kumafa mi ku unu bi libi. Wë biga di ten mi kumutu a di pisiwata u Masadonia a unu ala u go paaja di Buka a dee oto köndë, nöö unu wanwan nöö da sëmbë di bi ta manda soni da mi. ¹⁶ Fa mi dou a Tesalonika seei, nöö hën un seti manda soni da mi wante te dou sëmëni pasi, dee soni dee mi bi abi fanöudu.

¹⁷ Ma nöö fa i si mi ta fan aki, dee sëmbë, an dë taa un musu ta manda soni da mi hiniwan juu e. Ma mi kë fuun ta libi a sö wan bunu fasi nango nöömö, be di paima fuunu di woon feni a Gadu musu ta göö nango nöömö tu.

¹⁸ Fa un manda dee soni a Epafodisi da mi aki, nöö mi abi soni te a hia awaa. Soni seei an fuka mi möön. Nöö na mi nöö un da e, dee sëmbë, ma Masa Gadu seei wë un da tu. Wë biga di bunu di un du mi aki, nöö a suti dëën. A dë leti kuma wan paima un tja ko dëën, nöö hënseei ta wai ku unu tu. ¹⁹ Nöö fa a dë di Gadu u mi [ku unu, aki, nöö a abi sëmëni gudu e, nöö a o da unu hiniwan u de di un abi fanöudu. A o da unu ën te a hia tjika pasa maaka seei, fu di unu ku Jesosi Keesitu ko di wan.

²⁰ Wë nöö Masa Gadu u Tata, hën musu feni gafa ku nëbai nöömö. A tan sö.

Aki Paulosu tapa di biifi.

²¹ [Söö. Wë ma a soni u taki möön möön leki, mi ta manda gaan odi da hii un dee sëmbë ala tuu, dee Gadu ta luku apaiti fasi fu di unu ku Jesosi Keesitu ko di wan. Nöö dee oto sëmbë fuu dee dë ku mi aki, nöö deseei ta manda gaan odi da unu tu. ²² Söseei hii dee oto sëmbë u Masa Jesosi u di köndë aki tuu ta manda odi da unu tu. Nöö dee sëmbë fuu dee ta dë a di wosu u di Gaan Könu ta manda gaan odi da unu apaiti.

²³ Söö. Wë aki mi tapa di biifi taa Masa Jesosi Keesitu musu tja unu ku ën bunuhati e, dee sëmbë. A musu ta tii unu akaa. A tan sö.

Di biifi Paulosu manda da dee biibima u Kolosën

Wan wöutu a fesi.

Di ten Paulosu bi dë a dunguwosu, nöö hën a manda di biifi aki go wasiköi dee biibima u Masa Jesosi a di köndë de kai Kolosën, fu de an musu kumutu a di biibi. Biga a jei taa sëmbe ta ko ta ganjan de dë. De ta lei de wan oto fasi u de dini Gadu taa de musu hoi peipei wëti. Ma Paulosu taki da de taa de an musu buta deseei a wëti basu möön. Biga de abi Masa Jesosi, nöö a tjika kaa.

Aki di biifi seti.

1 Wë dee sëmbe, mi da Paulosu e, wan u dee tjabukama u Jesosi Keesitu de ta kai apösutu di Masa Gadu buta ku ën seei kë fu mi ta tja di buka fëen dëen. Nöö mi ku u baaa Timoteo ² ta manda gaan odi da un dee sëmbe u Masa Gadu a Kolosën ala, dee ta biibi a Masa Jesosi Keesitu liba ta piki ën buka nöömö. Masa Gadu u Tata ku Masa Jesosi Keesitu musu ta tja unu ku de bunuhati e. De musu da unu böö.

Aki Paulosu ta wai fu di dee sëmbe piki di buka

u Masa Jesosi.

³ Wë nöö dee sëmbe, fa u ta begi hiniwanten da unu aki, nöö u ta da di Tata u Masa Jesosi Keesitu tangi fuunu hedi e. ⁴ Biga u ta jei u di libi fuunu kumafa un ta biibi a Jesosi Keesitu liba tjika, ku di fa un ta lobi hii dee oto sëmbe fëen dee ta waka nëen baka. ⁵ Sensi di un jei di tutuu Buka u Gadu taa a abi wan suti libi nëen köndë u da unu, nöö hën un piki ën, hën un bia ko ta libi kumafa di Buka taki.

⁶ Nöö di Buka u ta taki aki, nöö hënseei da di Buka di ta paaja a hii goonliba fa u dë aki e. Möönmöön sëmbe ta piki ën ta bia de libi, leti kumafa unu seei bi piki ën di un jei taa sö wan bunuhati fasi Gadu abi tuu.

⁷ Nöö fa un jei di Buka dë, nöö u fusutan taa Epafasi, hën tjëen ko da unu ala. Nöö a dë wan futoou futuboi u „Jesosi„ Keesitu e, di ta wooko ku u aki faa heepi unu ala. A dë wan sëmbe di u lobi aki seei. ⁸ Nöö hën seei konda da u kumafa di Akaa u Masa Gaangadu buta di lobi fëen a unu hati.

Aki Paulosu begi da dee sëmbe.

⁹ Nöö fëen mbei di mi ku Timoteo jei sö fuunu, nöö hën u ta begi Masa Gadu da unu nöömö, fuun musu ko sabi bum-buu fa a kë fuun musu libi, be un abi di fusutan ku telu di di Akaa u Masa Gadu ta da u. ¹⁰ Nöö u ta begi tu fuun sa ko libi bunu nëen wojo, leti kumafa a fiti u dee sëmbe fëen musu ta libi. U ta begi fuun musu ta libi bunu ku sëmbe a hii fasi nango nöömö. Möönmöön un musu ko sabi Masa.

¹¹ Nöö u ta begi ën tu faa musu da unu di kaakiti fëen a unu libi e. Biga di kaakiti u Gadu bigi te pasa maaka, nöö ee a ta wooko a unu nöö woon a' taihati a soni. Woon sa tei hii dee soni dee ta miti unu ku pasensi, ku wai a hati seei. ¹² Woon ta da u Tata Masa Gadu tangi nöömö, u di a seeka u buta fuu feni dee bunu dee a abi u da u dee sëmbe fëen, dee dë nëen tii basu ta waka a di limbo fëen.

Sö u ta begi da unu e.

Aki Paulosu ta konda da de

fa Masa Jesosi hei tjika.

¹³ Dee sëmbe o, Masa Gaangadu puu u a di së u dungu, hën a tja u ko buta a di Tii u di lobi Womi Mii fëen basu. ¹⁴ Nöö di a du sö kaa, nöö wa o tja di sitaafu u

dee hogilibi fuu möön e. Biga di Womi Mii u Gadu dë paka di paima puu u a Gadu bөө kaa.

¹⁵ Fa Masa Gadu sai dë, dee sөmbө, na wan sөmbө si өn ku wojo wan daka e, ma ee i si di Womi Mii fөөн dө nөө hөн da Masa Gadu seei i si dө kaa. Biga di wan sөmbө nөө de dө. Nөө hөн fosu bi dө bifө hii soni u mundu ko, nөө a dө hedima u hii soni Gadu mbei.

¹⁶ Biga di Womi Mii fөөн dө seei bi mbei hii soni. Dee soni dө a Masa Gadu Kөndө a liba ala ku dee teeja u mundu ku dee soni a goonliba aki tuu, hөн mbei de. So u de i sa si ku wojo, so u de ja sa si ku wojo seei, ma hөн wanwan mbei hii de tuu. Nөө a mbei hii dee takima a goonliba aki, ku dee makiti a mundu ala tu.

Dee soni u taki dө tuu Masa Gaangadu manda di Womi Mii fөөн faa mbei e, dee sөmbө, nөө fөөн hedi hii dee soni dө tuu bi musu dө fөөн wanwan tö. ¹⁷ Hөн fosu bi dө ufө hii dee lö soni dө ko, nөө ku өn kaakiti a ta hoi de tuu fu de an musu booko pispisi paaja fanjanfanjan.

¹⁸ Nөө fa u ku Masa Jesosi dө aki, nөө Masa Jesosi hөн da hedi fuu e, nөө u da di sinkii fөөн. Biga leti kumafa wan sөmbө hedi abi taki fөөн sinkii, nөө sө Masa Jesosi abi taki a u dee sөmbө fөөн liba. Hөн abi di libi ta da u tu, biga hөн da di fosu sөmbө di bi weki kumutu a dөdө. Fөөн mbei a dө möön hei möön hii soni u mundu tuu.

¹⁹ Fa Masa Jesosi bi ko a goonliba aki, dee sөmbө, „nөө a ko ku libisөmbө sinkii, ma a bi dө Gadu seei gbelin e. Biga sө hөн Tata bi kө fa a musu dө. ²⁰ Hөн seei Masa Gadu tei faa musu paka di paima da u. Nөө hөн a dөdө a di lakpa pau tuwөөн buuu a goon paka da u te a kaba. Nөө hөн i si a ko dө taa Masa Gadu ku hii soni u mundu sa toona ko bunu baka, dee u liba ala ku dee u goon aki tuu.

„Sө di Womi Mii u Gadu du da u e.”

Aki Paulosu ta konda fa Gadu manda di Mii fөөн faa seeka libi fuu da u.

²¹ Dee sөmbө o, a fesi unu ku Gadu bi dө felantima e. Biga hii dee pakisei ku dee wooko fuunu tuu bi dө hogi nөөн wojo. ²² Ma fa u dө aki, unu ku өn ko bunu u di Masa Jesosi dөdө da u hedi. Di libisөmbө sinkii fөөн di a bi abi, ku өn a dөdө da u, faa seeka u buta gbelingbelin sөndө föutu faa tja u ko da Gadu. Hөн mbei kaagi fuunu an dө a Gadu möön. ²³ Ma un musu ta biibi nango nөөmө e, dee sөmbө. Un musu dө gingin ta mөni dee bakaten bunu woon feni nөөн, dee un bi jei a di Buka di a manda da unu.

Aki Paulosu ta biinga ku dee sөmbө u Masa Gadu u de feni

di bunu di Gadu kө da de.

Nөө di Buka i si u ta taki aki, a paaja a hii goonliba kaa. Mi seei ko dө wan sөmbө di ta kondөөн nөөmө tu. Hөн da wooko u mi kaa. ²⁴ Nөө mi ta tja gaan sitaafu u di wooko Gadu da mi u mi ta du da unu e. Ma ma a’ toobi. Mi ta du өn waiwai seei. Biga di sitaafu mi ta tja aki, nөө a dө wan pisi u di sitaafu di bi fika u „Masa Jesosi, Keesitu musu tja u dee sөmbө fөөн hedi, dee dө kuma hөн sinkii. Mi ta heepi tja dee sitaafu go dou.

²⁵ Nөө sөseei mi ko dө wan futuboi fuun dee sөmbө u Masa Gadu tu. Biga hөensee buta mi u mi heepi un „dee sөmbө dee na Isaөli sөmbө”. A manda mi u mi konda di Buka fөөн da unu, be un tuu jei hii soni fөөн. ²⁶ Nөө di Buka aki sө, a bi dө wan tjubitjubi soni fu sensi seti u goonliba, ma fa u dө aki Masa Gaangadu mbei a ko limbo da u dee sөmbө fөөн. ²⁷ Biga a kө fuu ko sabi di gaan bunu di a kө da hii sөmbө.

Nөө di gaan waiti bunu u ta taki aki, hөн da te i ko piki di buka, nөө Masa Jesosi Keesitu seei o ko ta libi a i hati, „ee

i da Isaëli sëmbe, ee ja dë Isaëli sëmbe. Nöo te di juu dou faa toona ko kisi di nëbai fëen a goonliba aki, nöo i seei o dë a dendu tu.

²⁸Fëen mbei wë u ta konda dee soni u Jesosi Keesitu da hii sëmbe e. U ta bai de ta lei de ku hii di kõni di u abi, be de sabi fa u de libi, fu te di juu dou fu de dou a Gadu fesi nöo de o dë gbelingbelin sëmbe kumafa Gadu kë. ²⁹Hën da di soni mi ta biinga da e, ku hii di gaan kaakiti Gadu ta da mi u mi du di wooko fëen.

Aki Paulosu ta begi dee sëmbe u de hoi di biibi de ta biibi

a Masa Gadu.

2 Wë nöo fa mi ta biinga taanga aki, nöo fuunu hedi wë e, dee sëmbe, un dee biibima a Kolosën dë ku dee u Laodisea, ku dee otowan dee an si mi fesi wan daka. ²Mi ta wooko sö fuun musu kisi degihati, be un dë ku wan hati ta lobi unu seei. Biga te un ta libi sö kaa, nöo woon ta fusutan soni u Gadu gbelingbelin seei. Nöo woon ko sabi dee tjubitjubi soni u [Masa Jesosi] Keesitu awaa, dee Gadu u Tata bi abi nëen pakisei a fesi. ³Nöo te wan sëmbe i ko sabi Masa Jesosi kaa, nöo joo feni kõni ku fusutan e. Biga hën nöo abi dee gaan gudu dë.

⁴Nöo mi ta konda dee soni aki da unu, dee sëmbe, u sëmbe an musu ko ganjan unu ku dee bödjëëbödjëë fan u de. ⁵Biga aluwasi ee miseei an dë a unu mindi seei, ma mi hati dë a unu ala. Nöo te mi jei taa un dë gingin a pasi ta biibi [Jesosi] Keesitu ku wan hati nango, nöo mi ta wai seei.

⁶Wë dee sëmbe, fa i si un tei Jesosi Keesitu ko unu Masa dë kaa, nöo ku ën nöo un musu ta libi e. Biga unu ku ën ko di wan. ⁷Nöo un musu dë a Masa Jesosi kuma wan pau di hën lutu go fundu a goon. Un musu ta biibi ën taanga nango möönmöön, leti kumafa i si de bi lei unu

dë. Nöo hiniwan juu un musu ta dë ku tangi seei a unu hati u dee soni a bi du da unu.

Aki Paulosu ta bai de taa de an musu mbei sëmbe ganjan de buta a wëti basu möön.

⁸Nöo un haika, dee sëmbe. Un musu kõni e, be na wan sëmbe musu ko lei unu wan oto fasi fuun dini Gadu. Biga de o ko biinga u de wini unu ku dee söso lei u di goonliba aki taa ee i kë dini Gadu nöo i musu hoi dee peipei wëti u de, dee deseei mbei. Ma wan musu piki e. Biga dee lö lei dë an kumutu a Keesitu, ma a libisëmbe pakisei ku dee makiti dee ta tii goonliba de kumutu.

⁹⁻¹⁰Wë biga di unu ku Masa Jesosi ko di wan kaa, nöo soni an ta makei unu möön e. Biga fa Masa Jesosi dë wan libisëmbe seei, ma Gadu seei gbelin a dë. Hën nöo da di hedima u hii dee basia u Masa Gadu Köndë, nöo a hei möön hii dee didibi tuu a mundu ala. Hii soni dë nëen basu, nöo nëen hii soni fuu dë.

¹¹Nöo di unu ku ën ko di wan kaa, nöo hën Masa Gadu maaka unu u sëmbe musu sabi taa un da sëmbe fëen. Ma di maaka fuunu, hën an dë a sinkii kuma di u dee Isaëli sëmbe e. Nöo na libisëmbe maaka unu tu, ma [Jesosi] Keesitu seei hën maaka unu. Biga a puu dee takuhati fasi fuunu tuwë.

¹²Nöo fa un kisi dopu dë, dee sëmbe, nöo hën ta lei taa un kaba ku di awoo libi fuunu. Biga di de kii Masa Jesosi bei, nöo unu ku ën wë de bi bei makandi dë e. Nöo Gadu weki ën puu a dëdë dëen njunjun libi dë, nöo hën da unu ku ën tuu kisi wan njunjun libi makandi. Biga un ko ta biibi taa Gadu abi kaakiti te tjika u puu unu a hogilibi basu.

¹³Nöo a fesi un bi ta böo nöo, ma wan bi dë ku libi eti e. Biga unu ku Masa Gadu bi dë paatipaati u dee hogihati libi fuunu hedi. Wan bi dë sëmbe u Gadu kuma u

dee Isaëli sëmbë, dee bi abi dee wëti u Gadu. Ma fa Masa Gadu weki Masa Jesosi puu a dëdë dëen njunjun libi dë, nöö a da unu njunjun libi tu. Biga unu ku ën ko di wan. A puu unu a bëë u hii dee hogi du fuunu.

¹⁴A fesi un bi a' föutu a Gadu, nöö un bi musu kisi sitaafu kumafa Gadu bi buta, fu di un bi booko dee wëti fëën. A dë kuma hii dee wëti tuu dee u bi poi bi dë sikifisikifi a pampia, ma nöö hën Gadu tei di pampia naandë tja go peka a di lakpa pau ku Masa Jesosi, be a kaba ku dee wëti naandë. ¹⁵Nöö a di lakpa pau dë seei tu, naandë Masa Jesosi wini hii dee didibi ku dee makiti u de tuu fiaa kaba de a sösö. A da de sen a hii mundu wojo, be hën wanwan nöö dë winima.

¹⁶Söö. Wë nöö dee sëmbë, wan musu mbei na wan sëmbë toobi unu möön a di së u dee lö wëti dë e. Ee de ta kuutu unu taa wan ta hoi dee tjina u njanjan ku soni u bebe, ee nasö saba, ee nasö dee oto pepei daka de ta hoi, nöö wan musu a' toobi ku de e. ¹⁷Biga dee tjina u bi ta hoi dë bi dë wan soni nöö u bi ta du fuu ta mëni di ko u „Jesosi“, Keesitu a bi o ko. Ma fa u dë aki a ko kaa e, nöö an dë fanöudu fuu hoi dee lö wëti dë möön.

¹⁸Nöö söseëi wan musu piki ee wan sëmbë ko a unu ku gaan sakafasi ta taki taa Masa Gadu bi lei ën wan soni, nöö fa a lei ën dë nöö a si taa wan ta libi bunu. Sö wan libi wan o feni paima fëën, biga wan ta saka unu seei kumafa a fiti ta begi dee basia u Masa Gadu köndë. Sö so sëmbë ta fan.

Ma nöö te wan sëmbë ko taki sö wan soni da unu, nöö wan musu piki ën e. Biga dee lö sëmbë dë ta mëni taa de bum-buu möön hii sëmbë, ma na tuu. Gaan fasi ku dee taku pakisei u libisëmbë nöö de abi sö. ¹⁹Fa de sai dë, de disa Masa Jesosi gaanduwe. Ma hën da di Hedima fuu di ta sölugu u ta seeka fuu ko dë kumafa Gadu kë. Hën ta hoi hii u tuu

makandi kumafa dee tatai u sinkii ta hoi di sinkii fii makandi faa sa göö kumafa a dë fanöudu.

²⁰⁻²¹Wë nöö dee sëmbë, kumafa u taki dë, unu ku „Masa Jesosi“, Keesitu dëdë makandi e, nöö un ko a wan njunjun libi dendu. Un kaba ku dee awoo guwenti fuunu dee un bi abi, ku dee awoo fasi u di goonliba aki. Nöö an dë fuun hoi dee gaduwëti dee libisëmbë ta buta da unu möön e, taa ja musu panjan disi, ja musu tesi di dë, ja musu nama a di soni dë.

Nöö di un kaba ku de kaa, nöö faandi mbei un musu toona go ta libi a pepei wëti basu möön baa? ²²Biga dee lö soni dë an dë wan wojo soni möönsö. Tuu u de di dë kaa, biga libisëmbë wëti nöö de dë.

²³Nöö dee sëmbë dee ta lei i de, a djei taa de köni fu di de ta konda da i taa a sö wan fasi i musu ta dini Gadu. De taa i musu saka i seei gaanfa, be sëmbë si taa ja dë wan wojo soni. I musu ta pena i seei sinkii ta dëen sitaafu. Ma fa de taki ën dë seei, ma na köni de köni sö e. Biga dee lö wëti dë an ta puu dee taku hangi fii hati da i.

Aki Paulosu ta taki da de taa de musu suku dee soni u Masa Gadu dee a ta kai gaan soni.

3 Dee sëmbë o, di unu ku „Jesosi“, Keesitu weki makandi ko a wan njunjun libi dendu naandë, nöö fëën mbei hati fuunu musu dë a dee soni u Gadu Köndë ala e, ka Masa Jesosi dë sindosindo a di letimaun së u Gadu. ²Wan musu ta buta pakisei a dee soni u di goonliba aki möön e, ma be un buta pakisei fuunu a dee soni u Gadu Köndë ala.

³Biga fa unu ku „Jesosi“, Keesitu dëdë makandi dë, nöö dee soni u di goonliba aki an dë wan wojo soni da unu möön. Biga na di tuutuu libi fuunu disi eti e. Di waiti libi di un abi, nöö a dë tjubitjubi a

„Masa Jesosi, Keesitu ala. Biga u ku ën dë di wan, leti kumafa hën ku Gadu seei dë di wan. ⁴Nöo te a toona ko a goonliba aki baka u kisi di nëbai fëen, nöo unu seei o dë a dendu tu e, nöo sëmbë o si di tuutuu libi fuunu di un abi awaa.

**Aki Paulosu ta bai de u de
disa dee takulibi u goonliba.**

⁵Wë nöo dee sëmbë, di un sabi sô kaa, nöo un musu kaba ku dee takulibi u di goonliba aki e, kuma mötjö libi sô, fanafiti libi, dee taku hangî a di sê u manu ku mujëë, langawojo u soni. Wë biga ee i a' langawojo, nöo i dë leti kuma dee sëmbë dee ta waka a oto gadu baka. ⁶Nöo fu dee lö soni dë hedi Gadu o kutu dee sëmbë dee an kë piki ën buka. A o sitaafu de ku gaan hatiboonu.

⁷Nöo a fesi unu seei bi dë kuma de tu, ta libi a di leiki u dee taku hangî fuunu hati. ⁸Ma fa u dë aki nöo wan musu libi sô möön e, dee sëmbë. Un musu kaba ku dee lö libi aki fiaa: dee hatiboonu fasi, buuse sëmbë, du soni ku otowan ku hogi-hati, ta guunjan di otowan fii ta tjëen ta kosi, ta taki dee dëwojo taki dee na fiti. Dee soni dë an musu dë a unu seei. ⁹Ja musu ta lëgëdë ta mindi soni da di otowan fii ta ganjëen. Biga i kaba ku hii dee awoo takuhati fasi dee un bi abi.

¹⁰Masa Gadu da i wan njunjun hati kaa e, nöo a ta seekëen faa ko dë kuma di fëen seei. Nöo möönmöön i sabi ën, möönmöön joo ko dë kuma hën. ¹¹Nöo antoobi möön aluwasi ee i dë Dju sëmbë, ee ja dë Dju sëmbë, ee i koti di maaka u Dju, ee ja koti ën, ee i sabi soni, ee ja sabi wan wojo soni, ee i dë saafuma, ee i dë fiima. Biga di wan kodo sëmbë nöo u dë. Masa Jesosi hën nöo u tuu ta kai gaan soni. Hën nöo ta dë a u tuu hati.

**Aki Paulosu ta konda da de fa u de
musu libi bunu a goonliba.**

¹²Dee sëmbë o, fa Masa Gadu tei u buta apaiti fëen seei aki, nöo a lobi u gaanfa e. Nöo fëen mbei un musu a' tjal-ihati u otowan. Un musu libi ku ën ku bunuhati, ku saka fasi. Nöo un musu abi sapifasi ta mëni di otowan fii ta hoi pasensi dëen. ¹³Un musu a' tifiهدي da unu na unu e. Ee i ku sëmbë a' soni, nöo ja musu hoi ën a bëë, leti kumafa „Masa Jesosi, Keesitu an ta hoi i a bëë.

¹⁴Nöo u hii dee libi aki tuu, nöo lobi hën da di mama u de e. Biga te un lobi unu na unu, nöo un sa libi makandi ku wan hati kumafa Gadu kë.

¹⁵Fa un ko a „Masa Jesosi, Keesitu dë, dee sëmbë, nöo un ko dë bööböö. Fëen mbei na wan toobi musu dë a unu mindi. Biga un tuu dë di wan sinkii, nöo Gadu kai unu fuun ta libi makandi ku wan hati. Nöo un musu ta da Gadu tangi nöömö e.

¹⁶Nöo un musu sabi dee wöutu u „Masa Jesosi, Keesitu bunu ta piki de nango nöömö. Un musu ta lei unu seei dee soni u Masa Gadu ta fan ku unu na unu ku fusutan ta kanda dee kanda dee dë a Gadu Buku ku dee di Akaa u Gadu ta da unu. Un musu ta gafeën ku hii unu hati ta dëen tangi nöömö fu dee soni dee a du da unu.

¹⁷Nöo fa un ko dë sëmbë u Masa Jesosi aki, nöo hii dee soni un ta du ku dee un ta fan tuu musu kai ku ën e. Un musu ta da u Tata Masa Gadu tangi nöömö, biga Masa Jesosi jabi di pasi da u kaa fuu sa tja tangi ko dëen.

¹⁸Nöo un dee mujëë, un musu ta piki unu manu buka a soni e. Biga sô a fiti biibima u Masa Jesosi fu de musu libi.

¹⁹Nöo un dee womi dee abi mujëë a wosu, un musu lobi dee mujëë fuunu. Wan musu libi hogi ku de e.

²⁰Nöö un dee mii, un musu ta piki dee gaan sēmbē fuunu buka a hii soni, biga sō Masa Jesosi kē fuun ta libi.

²¹Nöö un dee tata, wan musu libi ku dee mii fuunu a wan fasi te de ko ta lasi hati e.

²²Nöö un dee sēmbē dee ta wooko a oto sēmbē basu, un musu ta piki dee basi fuunu buka e. Na te de sai dē ufō, kuma un ta suku gafa a libisēmbē. Nōnō. Ma un musu piki de buka ku hii unu hati fu di un ta lesipeki Masa. ²³Nöö fēen mbei hiniwan soni di woon ta du kaa, nöö un musu ta du ēn ku hii unu hati. Biga na libisēmbē un ta wooko da e, ma Masa hēn un ta wooko da. ²⁴Nöö fa a dē Masa fuu dē, nöö hēn o paka u di paima leti kumafa a paamusi u kaa, fu di u dē sēmbē fēen. ²⁵Sōseei tu, a o sitaafu hiniwan sēmbē di ta du hogi, leti kumafa a fiti dee du fēen. Biga an ta luku a fesi.

4 Nöö un dee sēmbē ta a' sēmbē ta wooko a unu basu, un musu ta libi bunu ku de kumafa a fiti. Biga i seei sabi taa i abi wan Masa a i liba tu di ta dē a Gadu Kōndē ala.

Aki Paulosu ta taki soni u begi.

²Nöö wan musu wei fu begi Gadu e, dee sēmbē. Ma hiniwan juu un musu ta dē kabakaba fu un begi ēn ku hii unu pakisei, nöö un musu ta dēen tangi nōömō u di heepi di a ta heepi u.

³Nöö un musu ta begi da u tu, dee sēmbē, u Gadu musu da u pasi fuu ta konda di Buka, be sēmbē jei dee tju-bitjubi soni u Gadu dee bi ko a limbo a „Jesosi„ Keesitu. Di Buka dē, fu di mi ta kondēen, fēen mbei wē i si de bui mi buta aki. ⁴Nöö un ta begi da mi o, u mi sa kondēen limbolimbo nōömō, be hii sēmbē musu sa fusutēen. Biga hēn da di wooko u mi kaa.

Aki Paulosu ta lei dee sēmbē kumafa de musu libi a dee sēmbē dee an ta biibi dendu.

⁵Nöö te un dē a dee sēmbē dendu dee an ta biibi Masa Jesosi, nöö un musu mēni unu seei fuun ta libi ku fusutan e. Wan musu lasi di okasi fii du wan soni di sa tja heepi ko. ⁶Nöö te woon fan ku sēmbē, nöö un musu fan a wan bunuhati fasi. Wan musu ta fan sōsō soni, ma di fan fuunu musu abi goma. Nöö un musu sabi fa fuun ta piki dee sēmbē dee o ta hakisi unu soni, kumafa a fiti wan biibima.

Aki Paulosu ta tapa di biifi.

⁷Nöö di fa hii soni u mi dē aki, nöö Tikikusi hēn o kondēen da unu e. Di womi dē, a dē wan bumbuu futuboi u Masa Gadu di u lobi aki. Nöö a ta heepi u seei a di wooko u Gadu. ⁸Nöö mi ta mandēen da unu ala fuun sa jei fa u dē aki, be hati fuunu ko kōtō. ⁹Hēn ku Onēsimumi, di sēmbē fuunu, o ko a unu ala makandi. Nöö te de ko, nöö de o konda hii soni di ta pasa aki da unu. Fa Onēsimumi sai dē, a dē wan sēmbē di u lobi aki tu e, nöö u a futoou nēen liba.

¹⁰Alisitakusi di mi ku ēn dē a dunguwosu aki makandi, hēnseei ta manda gaan odi da unu tu, dee sēmbē, hēn ku Maikusi di dē famii u Banabasi. Nöö un bi kisi buka u Maikusi kaa, nöö te a ko a unu ala nöö be un hoi ēn bunu e.

¹¹Nöö Josua ta manda odi da unu tu. Hēn seei da Jusitusi.

Dee sēmbē mi kai aki, de nöö da Dju sēmbē ta heepi mi a di wooko u Masa Gadu aki ta paaja di tii fēen a goonliba, nöö de ta da mi degihati seei.

¹²Nöö Epafasi, di dē wan sēmbē fuunu, manda gaan odi da unu tu. Hēn seei dē wan futuboi u „Masa Jesosi„ Keesitu tu, nöö a ta begi taanga seei da unu fuun musu dē gingin a di biibi un ta bi-

ibi a Masa Jesosi. A ta begi fuun musu ko gaan sëmbë a di biibi e, be un sabi bumbuu kumafa Gadu kë fuun musu libi.

¹³ Nöo di mi sabi sö fëen, nöo mi kë fuun seei musu sabi sö tu taa a ta mbei möiti gaanfa da unu ku dee sëmbë u Laodisea ku dee dë a Hilapolisi tu.

¹⁴ Nöo di lobi data fuu de ta kai Lukasi, hënseei ta manda gaan odi da unu tu, hën ku Demasi.

¹⁵ Nöo un da dee biibima u Laodisea gaan odi da u e, dee sëmbë, ku Ninfra, ku hii dee sëmbë nango nëen wosu a keiki.

¹⁶ Nöo fa woon kisi di biifi aki, nöo un musu lesi ën da hii dee sëmbë u Masa Jesosi a unu ala, be de tuu jei ën. Nöo

te un kaba u lesi ën dë, nöo un mandëen da dee biibima u Laodisea be de lesi ën a keiki ala tu. Nöo un tei di oto biifi di mi manda da dee sëmbë a Laodisea ala tja ko lesi a unu naandë tu.

¹⁷ Nöo un taki da Akipusi taa be a mbei möiti faa go dou ku di wooko u Masa di a buta nëen maun e.

¹⁸ Nöo fa mi dë a dunguwosu aki, nöo un musu ta mëni mi nöömö e, dee sëmbë. Na soni möönsö. Mi, Paulosu seepi, ta sikifi di pisi u di biifi aki ku miseei maun. Mi ta manda gaan odi da unu taa Masa Gadu musu dë ku unu ku ën bunuhati. A tan sö.

Di fosu biifi Paulosu manda da dee biibima u Tesalonika

Wan wöutu a fesi.

Tesalonika bi dë wan köndë a wan pisiwata de kai Masadonia. Nöo a di ten di di tjabukama u Masa Jesosi de kai Paulosu bi ta lontu ta paaja di buka u Masa Jesosi, nöo hën a go dou a Tesalonika. Hën a da dee sëmbe u di köndë di buka. Nöo di de jei ën, hën so u de piki tei Masa Jesosi fu de Gadu. Ma nöo dee oto sëmbe u di köndë an kë sö, nöo hën de mbei toobi ku Paulosu te a kumutu a di köndë go.

Nöo fa Paulosu go dë, a sabi taa dee biibima u Masa Jesosi a Tesalonika ta kisi sitaafu nöömö fu di de ta biibi hedi. Nöo a ta dëen bookohedi. Nöo hën a dë te wan pisi, hën a manda di kijoo de kai Timoteo faa go haika de luku ee de disa di biibi, ee de ta hoi dou.

Nöo di Timoteo go te a ko, hën a tja wan suti buka ko da Paulosu taa dee Tesalonika biibima ta hoi dou eti. Nöo di Paulosu jei sö, hën a mbei wan biifi manda da de u di wai di a ta wai ku de. Nöo hën wë da di pampia aki.

Nöo Paulosu taki sëmëni soni a di biifi aki tu u di fa Masa Jesosi o toona ko tei dee sëmbe fëen tja go. Nöo a ta leti dee Tesalonika biibima a di fa de musu libi fu tee Masa Jesosi toona ko.

Aki Paulosu ta da Gadu tangi u di fa dee biibima u Tesalonika hoi di biibi tjika.

1 Wë dee sëmbe, mi Paulosu ku Timoteo ku Silifani, hënseei da Silasi, u ta mbei di biifi aki manda da un dee sëmbe fuu Tata Masa Gaangadu ku Masa Jesosi Keesitu, dee ta ko makandi a keiki a Tesalonika. Masa Gadu musu dë ku

unu ku ën bunuhati e. A musu da unu kötöhati.

²⁻³ Wë nöo dee sëmbe, u kë fuun ko sabi taa hibiwanten te u ta begi nöo u ta mëni hii unu tuu a u Tata Masa Gaangadu fesi. U ta dëen tangi da unu seei. Biga u ta mëni fa un ta biinga da di wooko u Gadu fu di un ta biibi ën hedi, nöo u ta mëni tu fa un ta wooko taanga fu di di lobi u Gadu dë a unu hati. U ta mëni fa un ta tai hati a dee sitaafu dee un ta tja naandë te go dou, fu di un ta mëni dee soni Masa Jesosi Keesitu paamusu u taa de o pasa nöömö. Dee lö soni dë wë mbei u ta dëen tangi da unu e.

⁴ Wë nöo dee sëmbe, Gadu lobi unu tuú o, nöo u sabi taa a tei unu ko sëmbe fëen. ⁵ Nöo di soni mbei u sabi sö. Fa u bi tja di Buka u Masa Jesosi ko konda da unu naandë, nöo wa tjëen kuma sösö wöutu u ta taki nöo a kaba. Ma u ko ku di kaakiti u Gadu seei. Di Akaa fëen bi dë ku u, nöo hën u fan gbelingbelin ku unu, te un ko si taa di Buka dë, a dë wan gaan bumbuu soni fuun musu piki.

Nöo unu seei sabi fa u bi libi bunu a unu mindi a di lö ten naandë. Nöo di soni mbei u bi libi sö e, fuunu hedi wë, fuun sa bia ko a di së u Masa. ⁶ Hën wë i si un ko ta djeesi u ku Masa Jesosi tuú. Biga di un piki di Buka, nöo hën dee sëmbe fuunu köndë dë da unu sitaafu te fu kii, ma töku wan disa. Ma un kisi di Buka hoi ku wan gaan wai di di Akaa u Masa Gadu seei da unu. ⁷ Nöo hën un ko dë wanlö sëmbe di hii dee oto biibima u Masa Jesosi tuu musu djeesi, dee ta dë a unu pisiwata a Masadonia ala te dou ku dee ta dë a u a Giiki Köndë aki tu.

⁸ Ma fa u taki dë, na dee sëmbe u dee pisiwata fuu aki nöo jei fuunu e, dee sëmbe. Ma di buka u Masa Jesosi paaja seei a mundu, biga hii sëmbe tuu ko ta taki kumafa un ko ta biibi tjika. Te u ta waka an dë fuu ta kondëen da oto sëmbe mön, ⁹ biga hii sëmbe jei ën kaa. Nöo

deseei tei ën ta konda da u kumafa un bi hoi u ku gaan piizii di u bi ko a unu naandë. De ta konda da u tu kumafa un disa dee ganjanganjan gadu ko ta waka a di tuutuu Gadu baka di ta libi u nöömö. ¹⁰De ta konda da u taa un ta luku di Mii fëen nöömö, faa kumutu nëen Tata köndë ko a u. Sö fuunu de ta konda e, dee sëmbë. Nöö fa Masa Jesosi sai dë, Gadu weki ën puu a dëdë tuu, nöö hën puu u a di sitaafu u Gadu di o ko.

Aki Paulosu taki u di wooko

di a bi du a Tesalonika.

2 Wë nöö fa u fan dë, dee sëmbë, hën da unu seei musu sabi taa di ko u bi ko a unu naandë an bi dë u sösö. ²Ma nöö bifö u bi ko a unu u bi tja gaan sitaafu a Filipi e. De bi sösö u ala gaanfa, kumafa un sabi kaa. Ma nöö töku Gadu bi dë ku u, hën a da u hati te u pasa tja di Buka fëen ko da unu tu. Hën u ta kondëen nöömö, hii fa felantima fuu bi dë a unu köndë ala tu ta buta ku u.

Ma wa bi a' toobi ku dee felantima dë e. ³Biga di Buka u ta tja aki tuutuu soni a dë, na ganjanganjan soni fuu sa ta tjëen ku ganjan fasi ta naki unu tëtë fuu wini soni a unu. ⁴Nönö e, dee sëmbë. Ma u ta tjëen fu di Gadu seei futoou u te a butëen a u maun, hën mbei u ta tjëen ta konda. Nöö hën mbei tu wa ta suku u kondëen faa kai ku libisëmbë e, ma u ta suku faa kai ku Gadu. Biga hën ta wegi di hati fuu ta luku ee a dë limbolimbo.

⁵Dee sëmbë o, unu seei sabi fa u bi libi a unu ala. Na wan ten seei u bi ta mbei möiti fuu kisi sëmbë tja ko a u ku suti oto e. Nöö na ku langahati u bi ko a unu tu. Biga na wan daka u tei di hei Gadu da u aki fuu ganjan unu njan. Fa u ta fan aki, Gadu seepi sabi taa tuutuu soni u ta taki. ⁶Nöö fa u bi libi a unu mindi dë, wa bi ta suku bunu në a na wan libisëmbë, na

a unu, na a oto sëmbë möönsö tu, boiti a Gadu wanwan nöö.

⁷Dee sëmbë, ka u dë tjabukama u „Masa Jesosi” Keesitu tjika aki, nöö u bi sa buta ku unu seei fuun dini u. Ma nöö wa du sö. Ma u bi dë a unu mindi leti kuma wan mama ta kiija dee piki mii fëen. ⁸U bi lobi unu tee na soni, hën mbei u bi ta wai seei taa u sa paati di Buka a Masa Gaangadu da unu. Nöö na di buka wanwan u bi paati da unu e, dee sëmbë, ma di libi fuu seei tu. Sö un ko dë wan hati soni da u tjika. ⁹Wan mëni fa u bi wooko taanga di u bi dë a unu ala nöö? Ndeti ku didia u bi ta wooko ku u seei maun, biga wa bi kë buta di hebi u soni u njan fuu a unu liba.

¹⁰Unu seei, ku Masa Gaangadu tuu, bi si fa u libi bunu a un dee biibima u Masa Jesosi mindi di ten dë. U bi libi limbolimbo a Gadu wojo e. U libi a wan leti fasi ku unu te na wan sëmbë bi sa feni föutu a u. ¹¹Nöö un sabi fa u bi ta tja unu tu leti kumafa wan tata ta kiija dee mii fëen dee a pai. ¹²Te un lasi hati, u ta da unu degihati. Te soni miti unu, u ta ko këë pena ku unu. U bi ta buta ku unu fuun libi leti kumafa a fiti dee sëmbë dee nama ku di Gadu di u ta dini aki. Biga hën kai unu fuun ko dë a di tii fëen dendu, be un ko a dendu u di hei ku di waiti fëen di a abi.

¹³Wë nöö dee sëmbë, hiniwan juu u ta da Masa Gadu tangi fuunu hedi e. Wë biga di u konda di Buka da unu naandë, nöö un piki ën leti kuma a Gadu a kumutu, na a libisëmbë. Nöö Gadu Buka a dë tuu o, nöö fa un ta biibi ën dë nöö a ta wooko a unu hati seei. ¹⁴Nöö hën un ko djeesi dee biibima u Jesosi Keesitu dee ta dë a Judea. Fa de ta miti makandi a dee peipei köndë u Judea dë, nöö de ta kisi gaan sitaafu a dee oto Dju sëmbë kuma de, leti kumafa unu seei ta kisi sitaafu a dee sëmbë fuunu.

¹⁵ Dee sëmbe o, fa i si dee Dju sëmbe sai naandë, de hogi tuu o. Biga dee gaan sëmbe u de wë bi kii dee fesiten tjabukama u Gadu, nöö hën dee disi toona kii Masa Jesosi tu. Nöö hën awaa de toona ko ta jaka u puu a dee köndëköndë. Fa de sai naandë, dee soni de ta du an ta kai ku Gadu seei, kwetik-weti. Nöö de ko felantima u hii sëmbe, ¹⁶ biga de ta biinga ku u nöömö fu wa musu konda di Buka da dee oto sëmbe dee an dë Dju. A di fasi dë, de ta tapa de u de an musu feni di heepi u Gadu möönsö.

Nöö fa de ta du ën naandë, nöö di hogi du u de hia te a ko dë tjongoo. Biga di hatiboonu u Gadu ta kai leti a de liba awaa.

Aki Paulosu ta taki fa a hangi dee biibima u Tesalonika tjika.

¹⁷ Dee sëmbe fuu o, fa i si dee sëmbe paati u ku unu ku taanga naandë, nöö a hati u e. Ma hii fa u paati a sinkii fasi fu di sati pisiten aki seei, ma pakisei fuu dë leti a unu naandë eti. U ta hangi unu te na soni. Nöö u mbei möiti te u wei fuu toona ko a unu. ¹⁸ Sömëni pasi kaa mi Paulosu seei bi kë ko a unu, ma di didibi, Saatan, ta tapa u. Hën wë mbei i si wa dou a unu ala eti.

¹⁹ Biga dee sëmbe, ambë seei u ta mëni fuu lei Masa Jesosi te a ko? Ambë da di hei fuu, ku dee sëmbe u ta wai da fa u dë aki? Na unu nö? Unu wë e, dee sëmbe. Fuunu hedi wë woo poolo a di daka di Masa Jesosi Keesitu o toona ko baka. ²⁰ Biga unu wë da di hei fuu e, ku di wai fuu u ta wai.

Aki Paulosu taki faandi mbei

a manda Timoteo.

3 Wë dee sëmbe, u bi ta mëni unu tee wa saanfa u du möön. Nöö hën wë u kuutu taa woo manda Timoteo ko a unu

ala, nöö mi ku Silasi wanwan o fika na Atene aki. ² Nöö hën wë i si u mandëen ko a unu e, baa. Wë nöö un sabi Timoteo, taa a dë wan sëmbe fuu vö. U ku ën tuu ta dini Gadu makandi ta paaja di buka u „Jesosi„ Keesitu. Nöö hën wë u mandëen ko a unu ala faa ko da unu taanga ku degihati, be un go dou ku di biibi. ³ Biga wa kë na wan fuunu musu dë buujabuujja fu di dee sëmbe ta sitaafu unu hedi.

Ma nöö fa mi fan dë seei, dee sëmbe, ma un bi musu sabi taa sô woon kisi sitaafu fu di biibi hedi, na sô nö? ⁴ Biga di u ku unu bi sai dë, nöö u bi ta taki ën da unu nöömö taa ee wan sëmbe ko biibi a Masa Jesosi nöö a o kisi sitaafu nöömö. Sô u bi mbei un ko sabi kaa, dee sëmbe, nöö hën wë ta pasa ku unu fa u dë aki, kumafa unu seei sabi kaa.

⁵ Ma seei u bi panta da unu o, dee sëmbe. Hën mbei di mi si taa wa sa tan möön longi, nöö hën mi manda Timoteo be a ko haika unu, ee un dë a di biibi eti. Biga mi bi panta taa kandë di Gaan Tesima de kai di didibi ko tesi unu a wan fasi te a hai unu puu a di biibi. Nöö di wooko u bi wooko a unu mindi dë, nöö a ko dë u sôsö.

Aki Paulosu ta taki u di suti njunsu di Timoteo bi tja ko dëen.

⁶ Wë nöö dee sëmbe, djunsu aki Timoteo toona ko a u. Nöö a tja wan suti njunsu fuunu ko da u e, nöö u ta wai seei. Biga a konda da u taa di lobi fuunu ku di fa un ta biibi, de dë seei tjentjen eti. Sô a ko taki da u aki. A taki da u tu taa te un ta mëni u, nöö un ta wai te na soni. Un ta hakisi ee na un ten seei u sa toona miti baka. Sô un ta hangi u tjika, leti kumafa u seei ta hangi unu aki tu.

⁷ Wë nöö dee sëmbe, di u jei taa un ta hoi a di biibi go dou eti, nöö u kisi degihati seei. Wa a' toobi möön ku fa sëmbe ta sitaafu u aki ta da u fuka. ⁸ Biga di libi

fuu toona ko suti da u, fu di u jei taa un dë gingin a Masa Jesosi eti.

⁹Nöo wa saanfa u da Masa Gaangadu tangi da unu baa, fu di wai u ta wai da unu nëen fesi fa u dë aki e. ¹⁰Ndeti ku didia u ta begi ën gaanfa faa sa da u pasi fuu ku unu miti fesi ku fesi möön. Biga u kë lei unu dee soni dee makei unu eti, fu di biibi fuunu musu sa ko dë telutelu. Sö u kë e, dee sëmbë.

¹¹Hën mbei u ta begi u Tata Masa Gaangadu ku Masa Jesosi tu, fu di pasi sa jabi da u be u ko a unu. ¹²Nöo u ta begi da unu tu e, dee sëmbë, taa di lobi fuunu di un ta lobi unu na unu, ku di lobi di un ta lobi oto sëmbë musu ta göö nango möönmöön, leti kumafa di lobi di u ta lobi unu ta göö. ¹³Gadu musu seeka dee hati fuunu be un dë gingin a di biibi e. Nöo te u Masa Jesosi toona ko a goonliba, hën ku dee basia fëen köndë, nöo woon dë gbelingbelin söndö föutu a Masa Gaangadu fesi. Sö u kë fuunu e, dee sëmbë.

Aki ta taki fa de musu du fu di libi u de sa da Gadu piizii.

4 ¹⁻²Wë sö wë e, dee sëmbë. Di ten u bi dë a unu naandë, nöo u bi ta lei unu fa fuun libi te nöo Gadu sa wai ku unu. Di lei u lei unu dë, nöo Masa Jesosi seei wë manda u fuu lei unu sö e, kumafa un sabi kaa. Nöo leti sö nöo un ta libi tu. Wë ma nöo u kë fuun musu ta libi sö nöömö nango, fu di un nama ku Masa Jesosi.

³Nöo u kë toona bai unu a wan soni möön. Fa un sai dë, Masa Gadu kë fuun libi a wan apaiti fasi dëen, söndö föutu. An kë fuun libi wan fanafiti libi di na kai ku di fa a buta fu manu ku mujëe musu libi e. Nönö. ⁴Ma hiniwan fuunu musu sabi fa fii tii i libi lololoo a di së u manu ku mujëe soni. Libi fii musu dë seei limbolimbo a Gadu fesi, be sëmbë a' lesipeki fii.

⁵Dee sëmbë o, wan musu libi kumafa dee sëmbë dee an sabi Gadu ta libi e. Biga fa de sai dë, hiniwan hogi di hati u de kë a di së u manu ku mujëe, nöo de ta du ën waiwai kuma na hogi. Ma nöo unu wan musu libi sö e. ⁶Biga na wan fuunu musu ta libi ku di otowan fii a dee lö hogi fasi dë. Nöo mi taki e, taa ee i du sö nöö Gadu an o disa i. A o sitaafu i nöömö u dee lö soni dë. Sö u bi bai unu kaa e. ⁷Biga Gadu an kai u fuu ta libi a wan sundjusundju fasi, ma fuu libi wan gbelingbelin libi nëen fesi.

⁸Fa u ta fan aki, nöo ee wan sëmbë ja kë piki dee soni u ta taki, nöo na libisëmbë buka ja kë piki e, ma Masa Gadu seei buka ja kë piki. Biga wë hën ta da u di Limbo Akaa fëen fuu sa libi wan limbolimbo libi nëen fesi.

⁹Wë nöo dee sëmbë o, an dë fuu sikifi da unu möön fa fuun lobi unu seei makandi kuma baaa ku baaa e. Biga Gadu seei lei unu di soni dë kaa. ¹⁰Nöo sö nöo un ta libi tu e. Biga un ta lobi hii dee otowan fuunu tuu, dee ta dë a hii Masadonia köndë ala kaa. Nöo u kë begi unu fuun musu ta libi nango sö möönmöön eti.

¹¹Nöo u taki e, fa i si un sai dë, wan musu ta suku takitaki ku unu na unu e, ma un musu libi a wan pii fasi sö. Wan musu ta hulu dee otowan fuunu soni tumisi, ma hiniwan sëmbë musu ta hulu hënseei soni ta du fëen seei wooko kumafa a fiti. Na sö u bi taki da unu kaa nö? ¹²Biga ee hiniwan daka un ta libi sö, nöo dee sëmbë dee an ta biibi o ta lesipeki unu. Nöo an o dë fuun musu ta langi a sëmbë hiniwanten tu, taa hën nöo musu ta heepi i a soni.

Aki ta lei u fa di toona ko u Masa Jesosi o dë.

¹³Wë nöo u kë fuun sabi wan oto soni möön, dee sëmbë. Di soni aki nama a dee otowan fuunu, dee bi ta biibi Masa Jesosi

ma de dëdë kaa. Biga wa kë fuun musu ta kusumi gaanfa fu de hedi e, kumafa dee sëmbe dee an ta buta mēni u de a Gadu ta kusumi gaanfa te sëmbe u de dëdë.

¹⁴ Wë biga u ta biibi taa di Masa Jesosi dëdë nöö hën a toona weki baka. Nöö hën mbei u ta biibi tu taa te a o toona ko, nöö Gadu o tja dee otowan fuu bi dëdë dë, ko ku ën.

¹⁵ Nöö fa woo taki aki, nöö na soni u ta mindi e, biga Masa Jesosi seei bi taki di soni aki da u. A taa, uu dee sëmbe dee o dë ku libi a di ten di a o toona ko, nöö wa o waka a dee otowan fuu fesi dee bi dëdë kaa e. ¹⁶ Biga a di fasi aki sö di soni o pasa, dee sëmbe. Woo jei wan gaan bai o piki, nöö di gaan hedi basia u Gadu köndë o bai fan te a koti. Nöö wan tutu o piki kumutu a Gadu ala. Nöö di juu dë, nöö Masa Jesosi o kumutu tee a liba ala ta bazia ta ko. Nöö dee otowan fuu, dee sëmbe u Keesitu dee bi dëdë kaa, nöö de o weki wante, nöö de fosu o ta subi nango a Masa Jesosi. ¹⁷ Nöö fa i si de o nango dë, nöö u dee dë ku libi eti a di ten dë, u seei o hopo nango ku de makandi te a dee bundji ala pii, go miti ku Masa Jesosi. Nöö fa woo miti ku ën dë, nöö wa o paati ku ën möönsö e. U ku ën o dë makandi fu teego.

¹⁸ Wë nöö sö e, dee sëmbe. Fa i si u fan ku unu aki, nöö un tei dee wöutu aki nöö un ta da unu na unu taanga ku de.

Aki ta bai de taa de musu dë kabakaba ta luku di ko

u Masa Jesosi.

5 Wë nöö fa u taa Masa Jesosi o toona ko baka dë, dee sëmbe, nöö di juu di a o ko ku dee soni dee o pasa ufö di ten dë dou, nöö an dë fanöudu u mi musu sikifi soni u de da unu. ² Biga un sabi kaa taa di daka dë, na wan sëmbe o sabi ën. A o ko vau sö, leti kumafa fufuuma ta ko a ndeti. ³ Biga di ten dë, dee sëmbe u di

goonliba aki o ta taki taa: “Aai, hii soni dë bunu kaa. An dë fuu fëëë möön.” Ma te u de kë mēni, nöö di daka o dou a de vau sö, nöö kaba seei de o kaba a sösö.

Wë nöö un sabi fa a dë ku wan mujëë te a dë ku bëë. Te juu fëën dou, nöö a musu u pali nöömö. Nöö söseei di daka aki o ko nöömö tu. Na wan sëmbe o sa kule kumutu fu an kisi i.

⁴⁻⁵ Ma nöö dee sëmbe, an dë fu uun fëëë di daka dë. An o kisi unu kuma fufuuma a ndeti, biga uun dë ku mēni fëën kaa. Dee lö sëmbe u taki dë, nöö de dë a dungu së e. A dë kuma de ta du soni a ndeti, biga de an saandi de ta du. Ma fa u ta biibi a Masa aki, dee sëmbe, nöö u dë a didia biga u ta si soni limbolimbo. ⁶ Wë nöö di wa dë sëmbe u ndeti, nöö wa musu libi kuma u ta duumi e. Nönö. Ma u musu dë seei ku wojo setiseti fuu saandi u ta du.

⁷ A ndeti sëmbe ta duumi e, so sëmbe ta dööngö. Fa de sai dë, de an ta saandi ta pasa. Nöö sö dee sëmbe u taki naandë dë tu. ⁸ Ma nöö u, wa musu dë sö e, dee sëmbe. Fa u dë sëmbe u didia aki, nöö u musu dë ku pakisei ta tii u seei kumafa a fiti.

Ja si fa dee sodati ta bisi felu soni ta tapa sinkii fu de an musu kisi makei te sëmbe suti de nö? Wë nöö sö seepi u dee sëmbe u Masa Jesosi aki musu dë tapatapa tu. Di biibi di u ta biibi a Gadu ku di lobi fëën di dë a u hati aki, de wë musu dë di felu bisi fuu fu wa kisi makei a di biibi. Söseei tu di mēni u ta mēni fa Gadu puu u a hogi basu aki, hën o dë kuma di felu kaapusa u dee sodati. ⁹ Biga Gadu an pii u tei faa sitaafu u ku hatiboonu e. Nönö. Ma a pii u tei faa heepi u puu a sitaafu, fu di u nama ku Masa Jesosi Keesitu. ¹⁰ Biga hën da di Sëmbe di bi tei di dëdë fuu dëdë. Nöö di soni mbei a dëdë da u sö, biga a kë fuu ku ën ta libi makandi. Ee u dë ku libi a goonliba aki,

ee u dēdē, ma u ku ɛn ta libi makandi nōōmō.

¹¹ Wē nōō di un sabi sō kaa, dee sēmbē, nōō be un ta da unu seei degi-hati ta heepi unu na unu fuun nango fesi nōōmō, leti kumafa un ta du dē kaa.

Aki Paulosu ta da de dee lasiti lai u di fa de musu libi mōōn.

¹² Wē dee sēmbē, mi kē begi unu baa taa be un mēni dee fesima fuunu, dee ta wooko taanga a unu dendu dē ta tii unu a di sē u Masa, be un ta lesipeki de e. Fa de sai naandē, nōō de ta leti unu fa fuun musu libi a Gadu wojo. ¹³ Nōō fēēn mbei un musu abi gaan lesipeki da de. Nōō un musu ta lobi de tu fu di wooko de ta du dē hedi.

Nōō mi taki da unu e, taa un musu libi kōtōkōtō fasi ku unu na unu. Wan musu ta suku takitaki.

¹⁴ Nōō u ta manda unu, dee sēmbē, taa ee wan malēngēma dē a unu mindi dē, nōō un bai ɛn be a wooko e. Ee wan fuunu dē fēēfēēē, nōō un fan ku ɛn be a kisi degi-hati. Ee wan fuunu dē suwakisuwaki, nōō un musu heepi ɛn be a ko taanga. Un musu abi pasensi ku hii sēmbē. A dee lō fasi dē un musu ta libi e, dee sēmbē.

¹⁵ Nōō un musu luku bunu tu, fu ee wan sēmbē du hogi ku i nōō ja musu toona du hogi ku ɛn baka. Ma hiniwan-ten un musu ta biinga fuun libi bunu ku unu na unu te kisi ku hii oto sēmbē tuu.

¹⁶ Fa un sai dē, dee sēmbē, hiniwanten un musu ta wai. ¹⁷ Hiniwanten un musu ta begi tu.

¹⁸ Hii dee soni ta pasa ku unu, ee hogi ee bunu, tōkuseei un musu sai dē ta da Gadu tangi nōōmō. Nōō sō Gadu kē fuun libi e, fu di un nama ku Jesosi Keesitu hedi.

¹⁹ Nōō mi taki e, taa te di Akaa u Gadu ta wooko nōō wan musu tapēēn e, ma un musu dēēn pasi be a wooko go dou. ²⁰ Nōō te sēmbē kisi fan a Gadu, nōō wan musu sōsō dee soni dee a ta taki. ²¹ Ma un musu ta wegi hii soni luku ee de dē u Gadu tuu. Nōō te un si taa a bunu, nōō un hoi ɛn. ²² Ma hiniwan soni di un si taa an bunu kaa, nōō un koti pasi dēēn e, dee sēmbē.

²³ „Sōō. Wē nōō mi o tapa di biifi aki e.” Masa Gaangadu, di nēēn hii kōtōhati ta kumutu ko, hēn musu ta mbei un ko dē apaiti dēēn seei sōndō fōutu. A musu tjubi unu akaa ku unu hati ku unu sinkii tuu be de dē gbelingbelin, fu te Masa Jesosi Keesitu toona ko nōō woon dē sōndō fōutu nēēn wojo. ²⁴ Fa u ta taki aki, dee sēmbē, Masa Gaangadu hēn bi kai unu fuun ko sēmbē fēēn, nōō un sa futoou ɛn e. Hēn wē o heepi unu fuun libi kumafa u taki aki.

²⁵ Wē un dee sēmbē fuu dē, un begi da u e. ²⁶ Nōō un da hii dee oto biibima ala gaan odi. Un baasa de da u seei.

²⁷ Nōō mi ta manda unu a di nē u Masa taa hii dee otowan fuu dee ta biibi Masa Jesosi palalaa dou musu lesi di biifi aki.

²⁸ Dee sēmbē, Masa Jesosi Keesitu musu dē ku unu ku ɛn bunuhati e. A tan sō.

Di u tu biifi Paulosu manda da dee biibima u Tesalonika

Wan wöutu a fesi.

Disi da di u tu biifi di di tjabukama u Masa Jesosi de kai Paulosu sikifi manda da dee sêmbê u Masa Jesosi a di kôndê de kai Tesalonika.

Nöo di soni mbei a mbei di biifi aki, biga wê dee biibima u Tesalonika, de ko ta fêê seei, de an saandi u de du. A dê sô taa de ko ta mênî taa Masa Jesosi toona ko a goonliba kaa. A kandê di sitaafu de ta tja u di biibi hedi hên mbei de ko mênî sô. Biga de bi sabi taa Masa Jesosi bi o ko sitaafu dee sêmbê u goonliba aki wan daka nöömö, nöo hên de ko ta mênî taa kandê di daka naandê hên dou kaa.

Nöo di Paulosu sabi sô, hên a kê mbei de ko sabi taa nönö, an dê sô. Di daka an dou eti. Nöo hên a tei wanlô soni konda da de, dee musu pasa ufô Masa Jesosi o ko sitaafu dee sêmbê u di goonliba aki.

Hên a toona leti de tu fa de musu libi a tatai liba.

Dee soni aki, de abi di biifi aki.

Aki ta lei ambê abi di biifi.

1 Söo. Wê Paulosu ku Silasi ku Timoteo, u wê ta mbei di pampia aki manda da un dee sêmbê ta miti makandi a Tesalonika naandê, dee nama ku u Tata Masa Gaangadu ku Masa Jesosi Keesitu. ²Wê nöo Masa Gaangadu u Tata ku Masa Jesosi Keesitu musu dê ku unu ku de bunuhati ta da unu kötôhati e.

Aki ta lei fa Paulosu ta wai ku dee Tesalonika biibima

ku di fa a ta begi da de.

³Dee sêmbê fuu dê, u musu ta da Masa Gaangadu tangi fuunu hedi e, biga di biibi fuunu ta göo nango seei möönmöön.

Nöo söseei di lobi di un ta lobi unu na unu ta göo möönmöön tu. Hên mbei a fiti fuu ta da Masa Gadu tangi da unu nöömö e, dee sêmbê. ⁴Te u ta waka ta miti ku dee biibima u Masa Gaangadu a kôndêkôndê, nöo u ta njan buka seei fuunu hedi e. U ta konda kumafa un ta biibi tjika. Nöo u ta taki tu taa hii fa dee sêmbê fuunu kôndê dê ta da unu sitaafu seei, ma un ta hoi pasensi nöömö nango kodo. Hên wê mbei u ta njan buka da unu e, dee sêmbê.

⁵Ma nöo te un ta pakisei fa dee sêmbê ta sitaafu unu fu di un dê a di Tii u Gadu basu dê, dee sêmbê, nöo i sa si limbolimbo kumafa Gadu ta du soni ku leti tjika. Biga a ta seeka unu be un ko dê a di fa fuun sa njan di suti u di tii fêên fu nöömö nëen kôndê.

⁶Nöo mi taki da unu taa Gadu hên ta kuutu soni ku leti e. Nöo a o paka dee sêmbê dee ta sitaafu unu naandê. A o toona da de di sitaafu baka nöömö. ⁷Ma nöo unu a o da böö u dee fuka i si un ta tja naandê. Nöo u seei o feni böö tu e, te Gadu mbei Masa Jesosi tja di kaakiti fêên ko a limbo. Biga di juu dê, a o kumutu a liba ala ta bazia ta ko, hên ku dee hebi basia fêên kôndê. Nöo fa a o ko dê, a o ko ku gaan faja, ⁸faa sitaafu dee sêmbê dee an sabi Gadu, dee an bi kê piki di Bunu Buka fuu Masa Jesosi Keesitu möönsö.

⁹Nöo mi taki da unu gbelin taa di sitaafu dee sêmbê dê o feni, a o dê fu teego e. Biga Masa Jesosi o jaka de tuu puu nëen fesi. A o tapa de fu de an musu si di gaan waiti fêên möönsö ku di kaakiti di a abi kuma kônu. ¹⁰Ma nöo di ten dê, nöo hii u dee sêmbê dee bi dê fêên apaiti, nöo u tuu o ta bai ên nê ta gafêên. A o bigi da u seei fa a hei ku fa a waiti tjika. Nöo di juu dê, nöo unu seei o dê a dendu tu e, fu di un bi piki u buka a dee soni fêên dee u bi tei konda da unu.

Aki ta lei fa Paulosu

ta begi da de.

¹¹ Wë nöö dee sëmbe, di a dë sô kaa, nöö fëen hedi u ta begi Gadu da unu nöömö, be un libi a wan fasi faa si taa a fiti tuu fuun feni dee soni dee a bi kai unu fuun feni nëen.

Nöö u ta begi ën tu, fu hiniwan bumbuu soni di un ta kë a unu libi, nöö Gadu musu heepi unu fuun feni ën. Söseei tu a musu da unu kaakiti fuun sa du hiniwan bumbuu soni te dou di un ta pakisei fii du fu di un ta biibi Masa Jesosi. ¹² Sô u ta begi da unu e baa. Biga ee a dë sô kaa, nöö Masa Jesosi Keesitu o kisi gaan nëbai fuunu hedi. Nöö hënseei o hopo unu tu fu di un nama ku ën hedi. Ma nöö fa i si a o hopo unu dë, na di bumbuu fuunu seei mbei e, ma fu di bunuhati u Masa Gaangadu ku Masa Jesosi Keesitu, hën mbei.

Aki ta lei dee soni dee musu pasa ufö Masa Jesosi o ko u ko sitaafu goonliba sëmbe.

2 ¹⁻² Wë dee sëmbe, u kë taki wanlô soni möön u di fa u Masa Jesosi Keesitu o toona ko „fu ko kuutu goonliba sëmbe”, ku di fa a o kisi u hai tja ko nëen naandë. Biga wa kë sëmbe musu buuja unu ta toobi unu te wan saandi fuun pakisei a di soni dë liba.

A kandë wan sëmbe o ko a unu ko taki taa di Akaa u Gadu fan ku ën taa di daka dou kaa. Ee nasö, de o tja wan biifi ko da unu taa u sikifi ën. Ee nasö kandë de o taa a sô wan sëmbe de jei ën, taa di daka dë dou kaa. ³ Ma wan musu piki e, dee sëmbe. Wan mbei sëmbe ganjan unu a na wan fasi.

Wë biga bifö di kuutu daka naandë dou, nöö tu gaan soni musu pasa. Di fosuwan dë sô taa wanlô hila sëmbe o bia baka disa Gadu. Nöö di u tu, hën da di

gaan poipoi sëmbe u mundu „di dee fesiiten tjabukama bi taki soni fëen kaa”, nöö hën musu ko a limbo ufö be sëmbe sabi ën. Ma fa a o ko dë seei, ma Gadu bi buta gaanduwe kaa taa a o kabëen a sösö nöömö tuwë go a didibi faja.

⁴ Ma nöö te di lö sëmbe dë ko, nöö a o hopo hën seepi buta a hii soni liba. A o buuse hii soni dee de ta kai gadu te dou ku Masa Gaangadu seei. An o kë u sëmbe ta begi wan oto soni möön leki hën wanwan. Nöö a o go denda a di Wosu u Masa Gaangadu go hopo hënseei a hii mundu fesi ta mbei taa hën tö da Gadu. Sô a o hogi tjika e.

⁵ Nöö dee sëmbe, wan mënï möön nô, taa di ten mi bi dë ku unu ala nöö dee soni aki tuu mi bi taki da unu. Nöö dee soni dë, de musu pasa ufö Masa Jesosi o toona ko a goonliba.

⁶ Wë ma nöö un sabi ambë ta tapa di hogima naandë mbei an ko a döö eti, na sô nö? Awa. Ma te di juu fëen dou nöö a o ko a limbo nöömö. ⁷ Ma hii fa i si di wogi sëmbe dë an ko a limbo eti seei, ma nöö wan soni dë ta wooko ku kaakiti kaa a sömëni tjubitjubi fasi. A ta buta libisëmbe u de an musu kë fika a tii basu. Ma nöö an sa go dou ka a kë eti e. Biga di Sëmbe di ta tapa di pasi dëen, nöö a o ta tapëen nango te wan pisi, nöö Gadu o puu ën. ⁸ Nöö fa Gadu o puu ën dë, nöö di hogima o booko ko a limbo wajaa seei awaa. Ma nöö mi taki da unu taa te di juu kisi nöö Masa o kabëen a sösö wantewante ku di ventu fëen buka. Biga fa i si Masa Jesosi o ko ku kaakiti, ku gaan waiti ku di Gadu fasi fëen dë, nöö a o booko di kaakiti u di Hogima dë tuu fiaa seei te an o dë wan wojo soni möön.

⁹ Fa i si di Hogima o ko naandë, nöö di didibi o dëen kaakiti faa du gaangaan wooko. A o ta du sömëni foondofoondo soni kuma maaka ta mbei ën seei gadu.

¹⁰ Hii dee hogi soni dee a sabi taa libisëmbe lobi u du, nöö de tuu a o tja ko

te a hia faa musu kisi sēmbē ganjan. Nōō dee sēmbē dee a o ganjan dē, de o dē dee sēmbē nango kaba a sōsō kaa, fu di de an bi kē tei dee tuutuu soni Gadu bi taki da de mōōnsō fu de feni heepi nēēn. ¹¹ Hēn wē mbei i si Gadu o mbei a ganjan de a sō wan kaakiti fasi. Nōō fa de o piki dee ganjan soni dē, ¹² nōō di sitaafu u Gadu o kisi de nōōmō. Biga ku sabi de bi disa dee letileti soni fēēn go ta waka a hogi baka ta wai.

Aki ta lei taa de musu hoi

go dou nōōmō.

¹³ Ma nōō un dee lobi sēmbē u Masa dē, *u* sabi taa un wan dē kuma dee sēmbē u taki naandē e. Hēn mbei, a fiti fuu da Masa Gaangadu tangi fuunu hedi nōōmō. Biga wē a pii unu tei a dee oto sēmbē dendu, fuun musu dē dee fosu sēmbē *u* Tesalonika naandē, dee ko feni heepi nēēn. Di Akaa fēēn wē, hēn buta unu apaiti dēēn sō e, dee sēmbē, fu di un piki dee leti soni fēēn. ¹⁴ Biga fa i si u bi tja di Bunu Buka u Masa Jesosi ko konda da unu naandē, nōō hēn wē Gadu kai unu e, fuun musu dē a dendu u di hei u Masa Jesosi Keesitu ku di waiti di a abi.

¹⁵ Wē nōō dee sēmbē, gaantangi, *u* wan musu mbei sēmbē ganjan unu e. Nōō. Ma dee lei dee u bi lei unu di u bi dē ku unu naandē, ku dee u bi sikifi manda da unu, nōō be un taanpu seei ta hoi de gingin.

¹⁶⁻¹⁷ Dee sēmbē o, u Tata Masa Gaangadu lobi u e. A ta dē ku u ku ēn bunuhati ta da u hati nōōmō. Aai. A ta da u mēni nōōmō tu u dee bumbuu soni dee o ko a bakaten. Nōō a musu dē ku unu e, hēn ku Masa Jesosi Keesitu. De musu da unu taihati. De musu da unu kaakiti tu, fu ee un kē du wan bunu wooko nōō un musu sa du ēn. Ee un kē taki wan bunu

soni nōō un sa taki ēn. Sō u ta begi ēn da unu e, dee sēmbē.

Aki Paulosu ta hakisi de u de heepi ēn begi a wantu soni libi.

3 Wē dee sēmbē fuu dē, u kē taki wantu soni da unu aki eti ufō woo tapa di biifi. U kē fuun begi be di Buka u Masa musu paaja seei waaa go a hii kamian, be de piki ēn tei u gaan soni kumafa a bi paaja a unu a Tesalonika naandē te un piki ēn tei u gaan soni. ² Nōō un begi da u tu, be Gadu puu u a dee hogi sēmbē maun dee aan bisi ku ēn. Biga na hii sēmbē ta biibi Gadu e.

³ Fa Masa Gaangadu sai dē, dee sēmbē, un sa a' futoou nēēn taa a o mbei un ko dē gingin a di biibi. Nōō a o ta tjubi unu tu, be di didibi an feni pasi faa du unu hogi. ⁴ Fa u dē aki, u ta futoou Masa taa a ta heepi unu kaa fuun ta du dee soni u bi taki da unu nango nōōmō. Nōō sō woon ta du de nango nōōmō tu. ⁵ Masa musu mbei un ko fusutan di lobi fēēn e, dee sēmbē, te dou a unu hati dendu. A musu heepi unu be un a' degihati a hii dee sitaafu un ta tja dē te go dou, leti kumafa *u* Jesosi, Keesitu seei bi abi degihati a dee sitaafu dee bi miti ēn tu, te go dou.

Aki a ta bai de u de an musu

ta malēngē.

⁶ Nōō dee sēmbē, woo bai unu a wan soni aki, nōō Masa Jesosi Keesitu seei da u taki fuu fan sō ku unu. U taki e, taa ee wan biibima dē a unu dendu naandē an kē wooko, nōō wan musu nama ku ēn e. Sōseei tu, wan musu nama ku dee sēmbē dee an ta libi a di fasi kumafa u bi lei unu fuun musu libi. ⁷ Nōō unu seei sabi fa u bi libi a unu dē, nōō sō un musu libi tu. Biga wa bi ta malēngē e. ⁸ Nōō wa bi ta njan sēmbē soni sōndō u pakēēn tu, ma ndeti ku didia u bi ta biinga ta wooko

seei taangataanga. Biga wa bi kē dē wan hebi a unu liba fuunu musu sölugu u e. Kwetikweti.

⁹Ma fa u ta fan aki, an dē taa wa bi abi leti fu hakisi unu fuun sölugu u e. U bi abi. Ma u libi sō nōō fuun musu djeesi u ta waka a u baka kumafa a fiti. ¹⁰Biga di ten u bi sai a unu dē, nōō u bi ta bai unu gbelingbelin taa ee wan sēmbē an kē wooko nōō an musu njan tu. Sō u bi fan ku unu. ¹¹Ma nōō tōkuseei u ko jei taa fa u dē aki wanlō sēmbē dē a unu dē an ta kē ta wooko möönsō. Oto sēmbē soni nōō de ta waka ta hulu. Sō u jei aki.

¹²Wē nōō u taki e, taa fa i si Masa Jesosi Keesitu buta u a di wooko aki, nōō u tei di nē fēen bai un dee lö sēmbē dē taa be un disa di daamadaama libi fuunu dē ko tan a wan kamian, be un ta wooko fuun feni soni u njan. ¹³Ma nōō un dee otowan fuu dē, be un ta du bunu nango nōömō, wan musu wei möönsō.

¹⁴Nōō dee soni dee u sikifi buta a di biifi aki, nōō ee wan sēmbē sai naandē

an kē jei di fan, nōō sō wan sēmbē un musu ta kōni ku ēn e. Wan musu ta hulu ēn möönsō, fu sen musu kisi ēn be a sabi taa an ta libi bunu. ¹⁵Ma nōō wan musu luku ēn kuma wan felantima e, ma be un ta bai ēn nōō be a bia, kumafa i ta bai i baaa womi a soni.

Aki Paulosu tapa di biifi.

¹⁶Sōō. Wē nōō dee sēmbē, mi o tapa di biifi aki e. Masa Gaangadu di nēen hii kōtōhati ta kumutu ko, nōō hēn musu da unu kōtōhati a hii fasi hiniwanten. A musu dē ku unu tuu.

¹⁷Mi Paulosu ta sikifi di lasiti pisi u di biifi aki ku miseei maun, manda gaan odi da unu. Hēn da di maaka fuun sa sabi dee biifi u mi taa a mi de kumutu tuu.

¹⁸Masa Jesosi Keesitu musu libi ku unu tuu ku ēn bunuhati, dee sēmbē. A tan sō.

Di fosu biifi di Paulosu sikifi da Timoteo

Wan wöutu a fesi

Timoteo bi dë wan kijoo di di gaan tjabukama u Masa Jesosi de kai Paulosu bi ta lei di wooko u Masa Gaangadu. De bi ta waka makandi ta paa ja di buka u Masa Jesosi a dee köndëköndë. Nöo wan u dee köndë ka de bi go, hën de kai Efeise. Nöo ala Paulosu disa Timoteo kuma hedima faa tii dee sëmbe u Masa Jesosi dee ta dë a di köndë. Nöo bakaten hën mbei Paulosu mbei wan biifi manda dëen faa lei ën möön fini fa faa musu ta lei dee sëmbe, ku fa a musu tjëen seei a di wooko.

Nöo di biifi di a sikifi di ten dë, hën disi.

Aki Paulosu ta manda odi

da Timoteo.

1¹⁻² Söö. Wë mi mii Timoteo, mi Paulosu wë ta mbei di pampia aki manda gaan odi da i e. Womi, fa i sai dë, nöo i da miii u mi seei gbelingbelin. Biga fa i si mi bi konda di buka u Masa Jesosi da i, nöo hën wë i piki ën seei leti kumafa wan mii ta piki ën tata buka a soni. Nöo u Tata Masa Gaangadu ku Masa Jesosi Keesitu tuu musu dë ku i ku de bunuhati e, ku de tjalihati, ta da i böö.

Söö. Wë baa, kumafa i bi sabi kaa, mi da wan tjabukama u Masa Jesosi nöo na miseei wë buta miseei e. Ma Masa Gaangadu di Heepima fuu, hën wë manda mi, hën ku Masa Jesosi Keesitu di u ta buta hii mëni fuu nëen liba taa dee soni a paa-musi u, woo feni de nöömö.

Aki Paulosu ta bai Timoteo

faa tapa dee fasifasi lei.

³ Wë nöo womi, di ten di mi o ko a Masadonia aki, nöo mi bi fan ku i taa be i fika a Efeise ala fii musu tapa wanlô sëmbe sai naandë ta lei wanlô fasifasi lei. Biga dee lei u dee sëmbe dë an ta kai seei ku di buka u Masa Jesosi. ⁴ Fa dee sëmbe sai dë, de ta hai dee mindimindi soni ta konda ta kai dee gaan hia avoavo u de në, ta taki soni u de nöömö. Nöo dee lö soni naandë sö, sösö buja ku toobi de ta tja ko e. Ma te u ta biibi dee soni u Gadu, nöo hën ta heepi u fuu du di wooko u Gadu kumafa a fiti.

Mi taki e, womi, kaba u di lei u dee sëmbe naandë, nöo sösö fia tö a ta tja ko. ⁵ Ma nöo kaba u di Buka di Gadu manda u u ta lei aki, nöo hën da lobi. Nöo unf a di lobi dë sa ko? A sa ko te hati fii dë limbolimbo. A sa ko tu, te i piki di hati fii a di bunu soni a manda i. Nöo te i ta biibi Masa Gadu söndö ganjan, nöo hën ta tja lobi ko tu.

⁶ Ma nöo dee sëmbe dee u taki dë, de bia kumutu a di lei dë gaanduwe, go ta fan wisiwasi soni. ⁷ Fa de sai naandë, de kë abi di në taa de dë gaan leima u dee wëti u Gadu, ma deseei an sabi andi de ta taki. Biga de an sabi gogo fëen, de an sabi hedi fëen, ufö de ta fan sö gaanfa nëen liba.

⁸ Wë nöo, kijoo, fa i si u taki soni u dee wëti u Gadu naandë, nöo u sabi taa de dë gaan bumbuu soni, ee sëmbe ta wooko ku de a wan leti fasi. ⁹ Biga i sabi faandi mbei de ta buta wëti. De an ta buta wëti u tapa dee sëmbe dee ta libi a wan leti fasi e. Nönö, ma fa a tapa dee sëmbe dee na ta libi bunu, kuma dee sëmbe dee an ta libi a tii basu, dee sëmbe dee an kë piki sëmbe buka a soni, ku dee sëmbe dee an ta lesipeki Gadu, dee sëmbe dee ta du gaan hogi soni, dee sëmbe dee na

a' toobi ku dee soni u Gadu, ku dee an kē dini Gadu möönsö.

Dee lö sēmbē naandē, u de hedi wē mbei wēti dē e, faa musu tapa de a dee soni de ta du dē. Biga sōmēni pei gaan hogi dee lö sēmbē dē ta du. De ta kii sēmbē fu hogihati fasi te dou ku deseei mama ku tata, ¹⁰ de ta libi fanafiti a di sē u manu ku mujēē soni, womi ta tei womi, mujēē ta tei mujēē, sēmbē ta kisi sēmbē tei tja go buta a katibo, de ta mindi soni ta buta a oto sēmbē liba, ee de bi soi fu wan soni seei ma de aan toobi u de booko di soi. Nöo sōmēni hia oto pei hogi möön dee lö sēmbē dē ta du, fu di de bia baka disa di leti lei ¹¹ di ta kai ku di gaan waiti buka u di Gadu di dē u gafa nöömö. Nöo di Buka dē, hēn Gadu futoou mi te a butēēn a mi maun, fu mi sa ta tja ta paati da sēmbē.

**Aki Paulosu ta konda
fa Masa Jesosi libi ku ěn**

ku bunuhati tjika.

¹² Wē nöo womi, fa i si mi taki dē, nöo mi ta da Jesosi Keesitu tangi seei fu di a futoou mi tee a buta mi ko wookoma fēēn, nöo hēn a toona da mi kaakiti u mi du di wooko tu. Aai, di soni dē, a bigi da mi e. ¹³ Biga a fesi, nöo mi bi dē gaan hogisonima. Mi bi ta sösö Masa Jesosi taa an dē u Gadu. Mi bi ta sitaafu dee sēmbē dee ta biibi nēēn liba gaanfa seei. Sö mi bi libi hogi ku ěn tjika.

Ma nöo an hoi mi a bēē o. Nönö. Biga a sabi taa fa mi bi ta libi naandē, na ku sabi mi bi ta libi sö e, ma fu di ma bi ta biibi nēēn mbei.

Nöo hēn wē i si a a' tjalihati u mi gbolo, ¹⁴ nöo hēn a naki mi gaan kölöku ku ěn bunuhati. Biga a mbei mi ko ta bi-ibi nēēn liba, nöo hēn a toona da mi di lobi di dee sēmbē dee nama ku ěn ta feni. Aai womi, di soni dē nöo a bigi da mi e.

¹⁵ Wē Timoteo, mi o taki wan soni da i aki gbelin seei, kijoo. Nöo a dē wan gaan bumbuu taki di hii sēmbē musu piki waiwai. Hēn da disi: Jesosi Keesitu ko a goonliba u heepi takulibima puu de a hogi basu. Nöo mi wē bi da di möön gaan takulibima a hii dee otowan dendu.

¹⁶ Wē nöo fēēn hedi tu Jesosi Keesitu ko abi tjalihati da mi e. Aai. A hoi pasensi da mi seei, fu mi sa dē wan maaka da hiniwan takulibima kuma mi di kē ko biibi nēēn, taa a sa feni di libi u teego tu.

¹⁷ Wē fa i si Masa Gadu sai dē, hēn wē da di kaba Tiima u mundu fu nöömö e. Fa a dē fēēn dē, an o dēdē möönsö. Libisēmbē an tjika u si ěn ku wojo tu. Fa a sai dē, hēn wanwan tö da Gadu u mundu, nöo hēn nöo musu kisi gafa. Hēn nē nöo u musu ta hopo hiniwanten fu teego. A tan sö.

**Aki Paulosu ta fan ku Timoteo
kuma wookoma u Gadu.**

¹⁸ Wē mi mii Timoteo, dee soni dee i si mi manda i fii du naandē, kijoo, wē nöo de kai seei ku dee soni dee hedima u keiki bi taki fii a fesi e, di ten di Akaa u Gadu bi ko a de liba. Wē nöo di i sabi sö kaa, nöo be i biinga seei go dou e, womi.

¹⁹ Nöo mi taki e, ta hoi di biibi di i si i ta biibi a Masa Jesosi naandē gingin e. Nöo i musu ta piki di hati fii nöömö te a ta manda i a wan bumbuu soni. Biga wanlö sēmbē an bi du sö, nöo hēn wē di biibi u de kaba a sösö gbegedee, leti kuma te i singi a dan tuwē lai fii go fiaa. ²⁰ Wan u dee sēmbē dee mi taki dē, da Himēnēusi, wan da Alekesani. Ma nöo mi buta de tu sēmbē dē a di didibi maun kaa, be de lei taa de an musu ta waka ta mindi soni da Gadu ta poi ěn nē möön. Nöo da sö.

**Aki Paulosu ta lei fa dee biibima u
Masa Jesosi musu ta tja deseei.**

2 Wë womi Timoteo, awa mi o taki da i fa fii lei dee biibima u Masa Jesosi a i ala fa u de musu libi.」

Söö. A di fosu kamian, nöö un musu ta begi Masa Gaangadu da hii sëmbë. Un musu ta tja dee fuka u de go a Gadu fesi ku djëmë. Un musu ta hakisi Masa Gaangadu faa limbo fesi da de, nöö un musu ta dëen tangi da de tu e. ²Un musu ta begi da könu ku gaama ku hii oto sëmbë dee dë a tii kaa. Biga te u begi sö nöö sonte de o tii u bunu, nöö u sa abi wan kötökötö libi pii sö fuu sa libi kumafa Gadu kë a hii futu.

³Nöö te u ta begi sö kaa, nöö a dë wan bunu soni di suti da Masa Gaangadu u Heepima. ⁴Biga fa Gadu sai dë, a kë hii sëmbë u goonliba tuu musu feni libi u teego nëen. A kë fu hii sëmbë musu ko sabi dee soni fëen, biga de nöö da tuutuu soni a mundu.

⁵Biga wan kodo Gadu tö nöö dë a mundu e, hën da Masa Gaangadu. Nöö wan kodo Sëmbë tö ta taanpu a u libisëmbë ku Gadu mindi fu seeka taki da u. Hën da Jesosi Keesitu di bi tei libisëmbë sinkii. ⁶Hën wë bi dëen seepi kuma wan paima paka puu u a hogi basu a di juu di Gadu buta. Nöö fa a du ën naandë, ku ën hii mundu sa si fa Gadu kë heepi u libisëmbë tjika.

⁷Nöö fu mi sa ta konda di soni dë hedi mbei Gadu tei mi buta tjabukama fëen e. Nöö fa mi ta fan aki, na mindi mi ta mindi soni e, womi, ma tuutuu soni mi ta taki. Nöö Gadu buta mi leima tu, fu mi ta lei dee oto sëmbë na u Isaëli dee soni u Gadu. Biga de da dee tuutuu soni fuu musu biibi. Nöö sö e.

⁸Wë nöö mi taki e womi, taa a hii kamian ka dee biibima ta ko makandi kaa, nöö mi kë dee womi sëmbë musu dë a fesi a di begi. Ma fa de ta hopo maun ta

begi naandë, nöö hati u de musu dë limbolimbo. De an musu dë ku hatiboonu ta hoi sëmbë a bëë fa de ta begi dë e.

⁹Nöö awaa mi o taki soni u di fa dee mujëë musu ta tja deseei. De an musu bisi a wan fasi u tja sen ko da de e, ma de musu bisi kumafa a fiti. Biga di gafa u de an musu dë a di fa de ta beei uwii, ta tuusi sëmëni goutu soni nasö djamati ta bisi dee gaan diidii koosu. Nönö. ¹⁰Ma a musu dë a di fa de ta libi bunu ku sëmbë. Biga di lö gafa dë hën fiti dee mujëë dee ta abi di në taa de ta dini Gadu.

¹¹Fa mujëë sai dë, de musu ta lei a wan saapi fasi ta saka de seei da dee womi. ¹²Mi seei ma ta da mujëë pasi un de ta lei sëmbë wajaa a lanti dendu ta pëë basi a womi sëmbë liba e. Nönö. Ma de musu ta hoi deseei a wan saapi fasi. ¹³Faandi mbei, womi? Biga wë a fosu Gadu mbei Adam, a baka fëen ufö a mbei Eva. ¹⁴Hën tu, di sindeki, na Adam a feni ganjan e. Ma Eva a ganjan, nöö hën a ko poi di wëti u Masa Gaangadu. ¹⁵Nöö fu di dë hedi Gadu taa te mujëë o pai, nöö pai fëen o taanga.

Wë sö a ta pasa tuu. Ma nöö töku di soni an poi. Biga ee wan mujëë sëmbë ta biibi a Gadu ta hoi go dou ta lobi sëmbë ta libi a wan gbelingbelin fasi ku saka fasi nöö hënseei sa feni heepi a Gadu tu.

Sö e, womi.

Aki ta lei fa dee hedima

u keiki musu dë.

3 Womi Timoteo, awaa mi o taki soni u di sëmbë di kë ko hedima u keiki. Mi taki e, ee wan sëmbë kë di wooko dë, nöö gaan bumbuu wooko a kë e. ²Ma fu dë hedima u keiki an dë sösö soni. Sö wan sëmbë musu dë gaan bumbuu sëmbë. Oto sëmbë an musu sa feni fasi a di libi fëen faa konda taa anbunu e. Fa a sai dë, a musu dë ku wan kodo mujëë tö. Nöö an musu dë wan sëmbë ta du sondi

ku hediwai, ma a musu sa u tii ën seei a soni. Nöo a musu dë a di fa u sëmbë sa lesipeki ën.

Sö wan sëmbë, womi, wosu fëen musu dë jabijabi da sëmbë e. Nöo a musu sabi fa u lei sëmbë soni te de fusutan. ³Sö wan sëmbë, an musu dë bebema. Nönö. An musu abi taanga hatiboonu tu ta feti ku otowan, ma a musu abi wan saapi libi. An musu dë wan sëmbë di lo' u fia soni e. Nöo an musu abi langahati u möni tu, kwetikweti.

⁴Nöo a musu dë wan sëmbë di sabi fa u tii hën wosu dendu a wan bunu fasi. A musu saanfa u kiija dee mii fëen te de ta lesipeki ën ta piki ën buka a soni. ⁵Biga wë womi, ee wan sëmbë an sabi fa u tii hën seepi wosu dendu libi, wë nöo unfä a sa tii dee sëmbë u di keiki u Masa Gaangadu?

⁶Nöo sö wan sëmbë, womi, an musu dë wan sëmbë di bi ko njunjun a di biibi e. Biga a kandë a o ko abi gaan fasi poi, nöo a o kisi di sitaafu di di didibi bi kisi fu di a ko abi gaan fasi.

⁷Söseei tu, sö wan sëmbë musu abi bunu në a dee oto sëmbë dee an dë a biibi e, ma ee nasö nöo di didibi o kisi ën a di taapu fëen. Biga sëmbë o ta lei finga nëen nöo në fëen o poi.

Nöo da sö wan hedima u keiki musu dë e, womi.

Aki ta lei fa dee basia u keiki musu dë.

⁸Nöo wan basia u keiki tu, a musu dë wan gbelingbelin sëmbë, di sëmbë sa lesipeki. Fa a sai dë, an musu dë wan sëmbë ta bia fan a buka te ja sa futoou ën a soni. Nöo an musu dë bebema tu. An musu ta suku u wini soni a wan fasi di na fiti. Kwetikweti. ⁹Nöo a musu dë ku limbohati ta hoi hënseei bunu a dee fundu soni u Gadu dee a mbei u ko sabi fa u dë aki.

¹⁰Nöo mi taki e, te de o buta wan basia faa wooko a keiki, womi, nöo be de weg

ën luku bunu ufö e. Nöo te de an feni wan fa nëen di na bunu nöo de sa butëen ko basia awaa.

¹¹Nöo söseei dee mujëe tu e. De musu dë wan letileti sëmbë di sëmbë sa lesipeki. An musu dë wan sëmbë di ta waka ta tja sëmbë ta njan a baka, ma pakisei fëen musu dë limbolimbo. Nöo sëmbë musu sa futoou ën a hii soni tu.

¹²Nöo dee womi basia, de musu abi wan kodo mujëe tö. Nöo de musu sabi fa u tii wosu dendu libi u de bunu te dou ku dee mii u de tuu.

¹³Nöo ee wan basia ta du di wooko fëen bunu, nöo i sabi andi o pasa o? A o feni bunu në a sëmbë. Nöo a o kisi futu seei a di wooko. Biga an o fëëe u konda da sëmbë dee soni u Jesosi Keesitu dee a ta biibi.

Nöo sö e, womi.

Aki ta lei dee gaan soni

u di biibi.

¹⁴⁻¹⁵Womi Timoteo, mi ta mëni u mi ko a i abiti möön e baa. Ma nöo fu di ma sabi ee soni o tapa mi fu ma sa ko, fëen mbei mi ta mbei di biifi aki u manda da i, be dee sëmbë u di famii u Masa Gaangadu musu sabi fa u de libi.

Biga u dee sëmbë u Masa Gaangadu famii, u wë da di keiki u di libilibi Gadu e. U ta mbei sëmbë si limbolimbo andi da di tuutuu lei u Gadu, nöo u ta tjubi di lei dë tu fu an musu poi kaba a sösö.

¹⁶Wë nöo dee soni u ta biibi, womi, gaan soni de dë e. A fesi de bi dë tju-bitjubi, ma fa u dë aki de ko a limbo da u fuu sabi. De da:

Gadu tei libisëmbë sinkii ko libi a goonliba aki.

Nöo di Akaa fëen bi dë ku ën tee hii mundu ko si taa a a' leti a dee soni a ta fan.

Dee basia u Masa Gaangadu köndë seei bi dë kotoigima fëen.

Dee bakama fëen tja soni fëen go konda da pepei nasiön u goonliba, nöö sömëni sëmbë ko biibi ën.

Hën seei wë Masa Gaangadu tei tja go a di waiti köndë fëen a liba ala.

De wë i si da dee soni dee u ta biibi, womi. Nöö ee wan sëmbë i ta biibi dee soni aki kaa, nöö a o heepi i fii kisi di fasi u Gadu a i libi.

Aki ta bai de a dee ganjan leima.

4 Söö. Wë womi Timoteo, mi kë bai i a wan soni aki möön. Di Akaa u Masa Gaangadu fan ku u limbolimbo kaa, taa a bakaten nöö wanlö sëmbë o bia baka disa di fa de bi ta biibi a Masa Jesosi. Biga de o ta waka a dee hogi baka dee ta ko a sëmbë liba ta ganjan sëmbë. De o ta haika dee lei u dee didibi dë, hën mbei de o disa di biibi.

² Wë nöö dee sëmbë ta lei sëmbë dee lö soni dë, nöö ganjansëmbëma de dë e. De o ta mbei kuma tuutuu soni de ta taki, ma na tuu seei. Fa dee sëmbë sai dë, de ku hogidu guwenti te a ko de sinkii kaa. Nöö hën mbei an ta toobi de te de ta ganjan sëmbë a sö wan fasi.

³ Fa dee soni o ko a sëmbë liba dë, de o ta lei sëmbë u de hoi pepei wëti dee an dë fanöudu. De o taa ee i kë dë bumbuu sëmbë a Gadu wojo, nöö womi an musu abi mujëë, mujëë an musu abi manu. Sö de o taki. De o ta buta tjina da sëmbë a soni u njan taa sö wan soni ja musu njan mën.

Wë ma womi, uu dee sëmbë dee ta biibi a Gadu aki tee u ko sabi di gbelin lei fëen kaa, nöö wa o sa hoi dee lö wëti naandë e. ⁴ Biga u sabi taa hii soni di Gadu mbei buta da u, de tuu dë bumbuu soni. Na wan u de dë u tuwë, ma de dë fuu tei ku tangi. ⁵ Wë nöö di Gadu taki taa de bunu kaa nöö hën i begi nëen liba te i kaba da Gadu tangi, wë nöö hogi an dë nëen. I sa tei ën ku piizii.

Aki ta lei fa Timoteo musu du

di wooko bunu tjika.

⁶ Dee soni mi ta taki da i aki i musu tei de ta leti dee otowan fii e, womi. Nöö joo dë wan bunu wookoma da Jesosi Keesitu. Biga sensi a njönku ten fii i bi ta jei dee tuutuu soni u Gadu kaa dee u ta biibi aki. I bi kisi bumbuu lei seei, nöö hën i tei ën, hën i ta waka nëen baka te kisi fa u dë aki.

⁷ Nöö fa i sai dë, ja musu a' bisi ku dee pepei oto dee an ta kai ku Gadu, dee de ta mindi ta taki dë e. Ma i musu ta biinga ku i seei fii libi kumafa Gadu kë a hii futu.

⁸ Ja si fa sëmbë ta biinga ta djombo ta seki sinkii u de fia kule u de wini soni a goonliba aki nö? Wë di soni dë a ta tja wan piki wini tuu. Ma di biinga seki sinkii fii musu libi kumafa Gadu kë, womi, hën ta tja hii wini ko da i. Biga te i biinga sö kaa, nöö joo feni dee bunu soni dee Gadu paamusi i a di libi u di ten u dë aki, te dou ku di oto libi di ta ko a bakaten tuu.

⁹ Söö. Wë nöö di soni i si mi taki dë, nöö gaan bumbuu soni a dë fu hii sëmbë musu piki tei ku telu. ¹⁰ Biga u sabi ambë u ta futoou. U sabi na ambë liba u ta buta di mën fuu faa tja u. A di libilibi Gadu liba wë e, womi. Hën da di Heepima fu hii sëmbë, ma möön gaanfa fuu dee sëmbë ta biibi nëen liba. Hën mbei u ta biinga seei fu sëmbë musu jei di buka fëen.

¹¹ Wë nöö di a dë sö kaa, nöö be i tei dee soni aki ta lei dee sëmbë a i ala e. Be i ta biinga ku de nöömö u de sabi de bunu.

¹² Söö. Wë baa mi taki e, fa i sai dë, ja musu mbei sëmbë dou i ku wojo fu di i njönku mbei e baa. Nönö. Ma be i libi a di fa u dee oto biibima tuu musu sa djeesi i. Di fa i ta fan, ku di fa i ta libi,

ku di fa i ta lobi sēmbē, di fa i ta biibi a Masa Gaangadu, ku di fa i ta hoi i seei limbolimbo a Gadu wojo, womi, hii dee soni dē tuu musu dē a pasi fu sēmbē sa djeesi i a de.

¹³ Nöo fa i dē ku mēni u mi taa mi o ko naandē, nöo mi o kai wanlō soni da i aki fii ta du fu te mi ko: I musu ta lesi dee wōutu u Masa Gaangadu da dee sēmbē nöömō. I musu ta konda di buka fēen da de, ta leti de finifini a dee soni u Masa Gaangadu. Sō i musu ta du fu te mi ko e, womi.

¹⁴ Mi ta mēni di daka dee tiima u keiki bi buta maun a i liba, nöo hēn di Akaa u Gadu ko a de hēn de fan soni u di wooko di a da i fii du. Di daka naandē, i bi kisi wan apaiti kōni. Nöo mi taki e, taa ja musu tuwē di kōni naandē disa e, ma i musu ta wooko ku ēn nango nöömō.

¹⁵ Dee soni mi ta fan ku i aki, womi, i musu ta du de ku hii i hati nango nöömō, nöo sēmbē o si taa i nango fesi seei. ¹⁶ Fa i sai dē, i musu ta mbei möiti nöömō be hii libi fii dē a tatai liba. Nöo di lei u Gadu di i ta lei sēmbē dē, hēnseei musu dē a tatai liba tu e. I musu kōni seei fu ja tookēn. Nöo te i ta libi sō kaa nöo joo puu i seei a hogi basu, i ku dee oto sēmbē dee ta haika i dē tuu.

Aki ta lei fa Timoteo musu libi ku sēmbēsēmbē u di keiki.

5 Wē womi Timoteo, awaa mi o taki da i fa fii musu libi ku dee peipei sēmbē e, te joo lei de soni ee nasō te joo bai de a soni.

Ee a dē wan gaan womi möön i, nöo ja musu gandji dēen e, ma i musu dēen piimisi, nöo i fan ku ēn kuma i tata.

Ee a dē wan kijoo mii kuma i seei, nöo i kai ēn fan kuma i baa womi.

² Ee a dē wan gaan mujēē, nöo i musu fan ku ēn ku lesipeki kumafa i ta fan ku i mama.

Ma nöo ee a dē wan njönku mujēē mii, nöo i musu mēni i seei fii fan ku ēn ku limbohati seei, leti kumafa i sa fan ku i sisa mujēē.

³ Nöo awaa mi o taki soni u dee gaan mujēē dee manu u de dēdē de fika a ganda. Womi, ee sō wan mujēē aan na wan kodo sēmbē seei nēen famii fu sölugu ēn möönsō, nöo i sa kai ēn nē a keiki be keiki sölugu fēen. ⁴ Ma ee wan mujēē manu dēdē a fika a ganda, ma a abi miii ee nasō miii kai ēn avo, nöo nēen i musu kai da di keiki u de sölugu e. Dee mii fēen, de musu sölugu ēn. Biga hēn da fosu soni di de musu du fu sēmbē si taa de ta waka a Masa Jesosi baka tuutuu. Leti fa dee gaan sēmbē u de bi sölugu de di de bi dē miii, nöo leti sō dee mii musu toona sölugu dee gaan sēmbē u de baka. Nöo ee de libi sō, nöo a bunu, a o suti da Gadu seei.

⁵ Wē ma nöo ee wan mujēē dē, manu fēen dēdē a fika a ganda mindi naandē, aan sēmbē möönsō u sölugu ēn, ma a hopo ēn seei da Masa Gaangadu ta begi ēn ndeti ku didia. „Nöo te i si sō wan mujēē, womi, nöo i musu kaabu i seei taa di sēmbē dē, a dē fanōudu u keiki sölugu ēn.”

⁶ Ma nöo ee i si wan mujēē manu fēen dēdē nöo hēn a dē fēen ta waka ta daama a köndē nango a piizii söndō a ta pakisei andi a ta du, nöo mi taki da i taa di soni dē an bunu. Sō wan mujēē, fa i si a dē ku libi dē seei, ma nēen akaa a dēdē e. „Nöo di lö mujēē dē, nēen de musu kai da keiki u de sölugu.”

⁷ Hii dee soni mi ta taki da i aki, womi, i musu ta tei de ta lei dee sēmbē a i ala, be de libi fu sēmbē an musu kosi de taa de an ta libi bunu. ⁸ Biga ee wan sēmbē an ta sölugu hēnseei wosu dendu ku dee famii fēen, nöo di sēmbē dē hogi möön leki dee sēmbē dee an dē a biibi. Fa a ta libi fēen dē, a dē kuma an nama ku Masa Jesosi seei.

⁹Nöö awaa mi o lei i andi ku andi i musu luku ufö joo buta wan mujëe di hën manu an dë ku libi möön faa dë wan apaiti sëmbe da di keiki. Sö wan mujëe, a musu pasa sikisiteni jaa e. Nöö an bi musu waka ku oto womi möön leki hën manu. ¹⁰Fa a sai dë, de musu ta konda fëen taa bumbuu soni wanwan nöö a bi ta du. A bi kiija dee mii fëen a wan bumbuu fasi. A bi ta hoi wakama waiwai nëen wosu. A musu dë wan mujëe di bi lo' u sölugu dee sëmbe u Masa Gaangadu ku sakafasi seei. Nöö a musu dë wan sëmbe di bi ta lobi u heepi oto sëmbe dee dë a fuka. De musu ta taki fëen taa bunu nöö a bi ta du. Nöö te wan mujëe dë sö, womi, nöö hën i sa buta faa dë wan apaiti sëmbe da di keiki.

¹¹⁻¹²Ma nöö dee njönku mujëe dee manu u de dëdë de fika a ganda naandë, nöö an dë fii buta de apaiti da di keiki e. Biga te wan pisi nöö di piizii u manu o ko a de liba. Pakisei u de o bia, nöö de o go ta suku manu möön. Nöö ee de dë sö, nöö Masa Gadu ku libisëmbe tuu o tei de fu hogi fu di de booko di buka di de bi mbei taa Jesosi, Keesitu nöö de o ta dini. De an hoi ën go dou kumafa de bi taki möön.

¹³Nöö na di dë nöö womi, ma de o ko malëngë. Nöö de o ta waka nango ta ko ta daama a dee wosuwosu ta tjökö buka a sëmbe soni ta lëgëdë ta konda soni di an dë fanöudu. ¹⁴Nöö fëen mbei mi taa dee njönku mujëe dee manu dëdë disa a ganda naandë, be de tei manu toou pai miii ta tii wosu dendu u de, be de ko abi soni u du. Nöö dee felantima fuu an o sa feni pasi u kosi u. ¹⁵Biga sëmëni mujëe kuma dee lö naandë bia baka disa Gadu kaa go ta libi u de kumafa di didibi kë, hën wë mbei mi taki sö, womi.

¹⁶Wë mi kë taki wan soni möön u dee gaan mujëe dee dë söndö manu. Ee wan mujëe dë a biibi, nöö hën a abi gaan sëmbe nëen famii di manu dëdë disa,

nöö di mujëe dë, hën musu sölugu fu dee gaan sëmbe fëen e. Biga di lö hebi naandë an musu dë u di keiki. Nöö di keiki o sa feni pasi u sölugu dee gaan sëmbe dee dë a nöutu tuutuu.

Aki a ta taki u dee hedima

u keiki möön.

¹⁷Wë awa mi o taki wan oto soni da i möön u dee sëmbe dee ta tii keiki. Dee ta du de wooko a wan bunu fasi, nöö de musu kisi möön hia hei ku paka tuu, fuu taki dee ta konda di buka da sëmbe bunu ku dee ta lei sëmbe a wan finifini fasi.

¹⁸Biga ja jei fa di Buku u Gadu taki nö? A taa:

Ja musu tai di kau buka fu an musu njan ka a ta wooko naandë.

Söseei a taa:

A fiti u wan wookoma musu feni hën paima.

¹⁹Nöö mi taki e, ee wan sëmbe tja wan kaagi u wan u dee tiima ko a i, nöö ja musu piki ën hesi e. I musu jei ën a tu nasö dii sëmbe a wan fasi fii sabi taa tuu, ufö fii piki awaa. ²⁰Ma nöö te i ko si taa a du hogi tuu, nöö i musu gandji dëen a lanti fesi e, mbei hii dee sëmbe dee sai dë musu tei köni nëen.

²¹Timoteo, fa mi ta fan ku i aki, kijoo, nöö mi kë fii sabi taa Masa Gaangadu ku Masa Jesosi Keesitu ku dee basia u Gadu köndë tuu ta jei fa mi ta fan ku i aki. Nöö fëen mbei i musu ta du hii dee soni mi ta taki da i aki tuu da hii sëmbe, ja musu koti adjabëe da na wan sëmbe.

²²Söö. Wë nöö womi, te joo buta maun a sëmbe liba faa wooko da Gadu, nöö i musu köni fu ja du ën hesi poi. Ma i musu wegë ën finifini luku ufö i du ën. Biga ee nasö, a kandë a baka nöö de o ko si taa di sëmbe dë an ta libi bunu, nöö a o dë taa i seei dë a dendu tu. Nöö fëen mbei wë mi fan sö, biga i musu hoi i seei limbolimbo a hii futu.

²³Nöö mi taki e, womi, fa i si bëë ta hati i, i ta siki hesihesi dë, nöö na wata wanwan nöö fii bebe e. Ma i musu ta bebe wan piki win tu, nöö a o heepi i.

²⁴Haika e, womi. So sëmbe di hogi di a ta du, a dë a döo kaa bifö de kai ën a kuutu. Ma so sëmbe ta du hogi a wan tjubitjubi fasi. Ma te wan daka a o ko a döo nöömö fu sëmbe sabi ën. ²⁵Nöö söseei a dë a di bunu di sëmbe ta du tu. So fëen dë a döo kaa u hii sëmbe sa si. Ma u so sëmbe ta dë tjubitjubi, ma bakaten sëmbe o ko sabi ën biga a o ko a döo nöömö.

„Kijoo, dee soni dë i musu sabi fa i si i sai dë e.”

Aki ta lei fa dee saafu musu libi ku dee masa u de.

6 Womi Timoteo, awa mi o taki da i fa wan saafu musu libi ku ën masa. Fa i si dee saafu sai dë, nöö de musu ta luku de masa u de kuma wan sëmbe di de musu lesipeki. Biga ee de libi sö, nöö sëmbe an o feni pasi u de kosi Masa Gaangadu ku di lei fëen di i si u ta lei sëmbe aki.

²A kandë wan saafu abi wan masa di ta biibi Masa Jesosi tu. Nöö hën da de dë baaa ku baaa makandi. Ma nöö di saafu an musu ta sösö di masa fëen fu di dë hedi e. Awaa seei a musu ta wooko möön taanga dëen. Biga möön a ta wooko dëen, möön di masa ta feni wini. Nöö hën da a ta heepi di fëen seei sëmbe di a lobi.

Kijoo, sö fii ta lei dee saafu e.

Aki ta lei taa di dini u Masa

ta tja hia wini ko tuu.

Nöö hii dee soni dee i si mi ta taki da i aki, womi, de tuu i musu tei ta lei dee sëmbe fii ala, nöö i ta buta ku de fu de tei de tu. ³⁻⁴Ma nöö ee wan sëmbe tja

wan oto lei ko ta lei di an ta kai ku di lei fuu Masa Jesosi Keesitu u ta lei aki, nöö gaan fasi di sëmbe dë abi e. Aan fusutan u soni. Biga an kë di bumbuu lei di sa heepi sëmbe u de libi a wan limbolimbo fasi a Masa Gadu wojo.

Fa dee lö sëmbe sai dë, de lobi u pii oto ta fan ta fia ku sëmbe. Te kaba fëen, nöö sösö haun de o bia ta haun ku deseei, ta kosi deseei, ta taki föutu u otowan ta mëni hogi u de na de. Te wan pisi de an ta futoou na wan sëmbe möön. ⁵De an o sa si de na de a wojo möönsö tu. Sö dee lö sëmbe naandë dë e, womi. A dë kuma dee hogi fasi u de puu dee tuutuu soni u Gadu a de hati fiaa. Nöö hën de ko ta mëni taa te wan sëmbe i ta dini Gadu, nöö a ta tja gaan wini ko da i fii ko gudu.

⁶Wë nöö womi, te i ta dini Gadu, nöö a ta tja gaan wini ko da i tuu e. Ma na möni wini a ta tja. Nönö. Ma te i ta libi kumafa Gadu kë ta tifiهدي ku dee soni i abi, nöö hën da wan gaan wini fii kaa. ⁷Biga di de pai u ko a goonliba aki, nöö wa bi tja na wan wojo soni ko ku u e. Nöö söseei te u dëdë, wa o tja na wan soni go tu. ⁸Nöö fëen mbei, ee u abi sondi fuu njan pasa u libi ku koosu fuu tapa u sinkii, nöö a tjika fuu dë tifiهدي.

⁹Biga wë ee wan sëmbe i ta suku fii ko gudu, nöö di soni i ta suku dë sa hai i tja go a sëmëni soni di sa puu i a di pasi u Gadu. Te kaba fëen, a dë kuma taapu kisi i, ja sa ko kumutu möön. Biga sëmëni wisiwasi soni joo ta pakisei a i hati, nöö joo kë ta waka a de baka. Te fii sabi, libi fii poi kaba a sösö fiaa.

¹⁰Biga wë di langawojo u möni, nöö a dë kuma wan lutu a i hati di sa nasi tja hii sootu pei hogi ko da i. Biga so sëmbe bi abi di lö langawojo dë kaa, nöö sapisapi de ta pusa ta kumutu tefa de disa di biibi fiaa. Nöö hën de ko fika dë ku sëmëni gaan hila fuka a de hati.

Aki Paulosu ta da Timoteo wanlō lasiti lai.

¹¹Ma nöö womi, i da sēmbē u Masa Gaangadu vō, hēn mbei i musu kule da hii dee hogilibi u taki dē, be de an dou a i. Nöö a dee lō soni aki baka fii ta kule e, womi: I musu biinga fii libi leti a Gadu wojo. I musu mbei möiti fu hii pakisei fii musu dē a Gadu. I musu ta biibi a Masa Gaangadu nöömö. I musu ta lobi sēmbē. I musu ta tai hati a hii dee fuka dee ta miti i. I musu ta libi ku saapi fasi ku sēmbē. Womi, a dee lō soni dē baka wē fii biinga e.

¹²Fa u ko ta biibi Masa Jesosi aki, nöö sōmēni soni dē ta biinga u puu u a di pasi fēēn. Nöö i musu ta fia ku dee soni dē ta feti di bunu feti go dou te nöö i feni di libi u teego. Biga fu di ten di i bi taki sō wan bumbuu soni a lanti fesi taa joo waka a Masa Jesosi baka, nöö kumutu a di ten dē a buta di libi u teego faa da i kaa.

¹³Kijoo, fa i si mi ta fan ku i aki, mi ta fan ku i a Masa Gaangadu fesi di ta da hii dee soni a goonliba aki libi. Mi ta fan ku i a Jesosi Keesitu fesi tu, di an bi fēēē u taki di tuu da sēmbē möönsō, te dou ku Gaama Pontuisi Pilati seei. ¹⁴Nöö mi taki e, taa be i go dou ku di wooko di i si Gadu buta a i maun naandē. I musu ta du ēn a wan gbelingbelin fasi sōndō föutu e, fu te dou di daka di Masa Jesosi Keesitu o toona ko. ¹⁵Biga Masa Gadu o mbei a ko nöömö a di juu di a buta.

Womi, fa Masa Gaangadu sai naandē, nēēn hii bunu dē. Hēn nöö da tiima u mundu. Biga hēn da di kaba hei Könu a hii könu liba, ku di kaba hei Masa a hii masa liba. ¹⁶Fa a sai dē, hēn wanwan tō nöö an sa dēdē a mundu möönsō. A ta libi a wan gaan limbo dendu ta koti faja

te na wan libisēmbē sa go dou ka a sai dē. Sēmbē an dē di si ēn ku wojo wan daka tu, biga libisēmbē wojo an sa kai nēēn möönsō. Fa a sai dē, di nēbai fēēn ku di kaakiti fēēn dē u nöömö teego. A tan sō.

¹⁷Wē nöö Timoteo, mi taki e, taa dee sēmbē dee dē guduma a goonliba aki, nöö i musu bai de be de disa gaan fasi, be de an buta futoou a dee gudu u de. Biga dee gudu naandē, nöö de an dē wan soni di o tan fu nöömö, u sēmbē musu ta buta mēni a de liba. Ma Masa Gaangadu wanwan nöö fii musu ta mēni e. Biga hēn ta da u hii dee soni dee u abi, fuu sa njan de ku piizii. An ta pindja soni da u.

¹⁸Nöö fa dee guduma sai naandē, na di gudu u de, de musu luku kuma gaan soni e. Ma, be de ta du bunu te a hia ta paati dee gudu u de da sēmbē ku wai hati. De an musu giii. ¹⁹Nöö te de libi sō kaa, nöö hēn da de ta lai gudu a Gadu Köndē ala te a hia fu de sa njan a di bakaten libi. Biga di libi u teego di Gadu abi u da de a bakaten, hēn wē da di tuu-tuu libi, na di u goonliba aki. Nöö nēēn baka de musu biinga.

Sō i musu ta bai dee guduma e, womi.

²⁰Womi Timoteo, gaantangi mi begi i kijoo, tjubi dee soni dee i si Masa Gadu futoou i buta a i maun naandē e, be de an poi kaba a sōsō. Nöö mi taki e, i musu kōni ku dee sēmbē dee ta fan hia ta taki dee wisiwasi soni u de dee an ta kai ku Gadu. Fa de ta fia u de dē ta mbei taa de sabi soni poi seei, ma ja musu haika de seei. ²¹Biga so sēmbē bi ta fan dee lō fan dē, hēn wē sapisapi de hai kumutu disa di biibi a Masa Jesosi. Nöö fēēn mbei baa mi ta bai i nēēn.

Womi, Masa Gaangadu musu dē ku i ku ēn bunuhati e.

Di u tu biifi di Paulosu sikifi da Timoteo

Wan wöutu a fesi.

Di biifi aki, hën da di u tu biifi di di tjabukama u Masa Jesosi de kai Paulosu sikifi da di kijoo de kai Timoteo. A dë sô taa Paulosu ta paaja di buka u Masa Jesosi da sëmbë te wan pisi, nöö hën dee felantima fëen kisi ën hën de tjëen go sôötö a dunguwosu a di köndë de kai Loomë. Nöö fa a dë a dunguwosu dë nöö a kë Timoteo musu ko nëen. Nöö hën a mbei di biifi aki manda dëen.

Nöö te i lesi di biifi aki, nöö joo sabi fa Paulosu ta fii u sëmëni soni. Biga a ta taki u di fa a lobi Timoteo tjika. A ta taki u di dëdë fëen seei di a o dëdë abiti möön. A ta taki fa sëmbësëmbë libi ku ën fa a dë a dunguwosu dë. Nöö a ta leti Timoteo a di fa a musu du di wooko fëen kuma wan wookoma u Gadu. A ta lei tu fa di lasiti ten u di goonliba o dë.

Dee soni dë tuu joo lesi a di biifi aki.

Aki Paulosu ta manda odi

da Timoteo.

1¹⁻²Söö. Wë mi Paulosu ta sikifi di pampia aki manda da Timoteo kuma misei mihi di mi lobi gaanfa. Kumafa i bi sabi kaa, kijoo, mi da wan tjabukama u Jesosi Keesitu. Masa Gaangadu seei feni ën u bunu faa kai mi ko buta a di wooko, fu mi musu ta konda da sëmbë u di libi di Gadu paamusi u taa u sa feni a Masa Jesosi Keesitu. Womi, u Tata Masa Gaangadu ku Jesosi Keesitu musu dë ku i ku de bunuhati ku de tjalihati ta da i kötöhati.

³Wë nöö mi ta da Masa Gaangadu tangi da i o, di i si mi ta dini ku limbohati söndö ganjan aki, leti kumafa dee gaan sëmbë u mi bi ta dini ën. Hii juu mi ta

begi da i a ndeti ku didia, womi. ⁴So juu mi ta mëni „fa mi ku i bi paati,„ fa wata bi pasa a i wojo, nöö mi ta hang i seei. Mi kë si i be hati u mi toona wai te dou.

Aki Paulosu ta da Timoteo hati

a di wooko.

⁵Te mi ta mëni i, womi, nöö mi ta mëni kumafa i seei ta biibi Gadu söndö ganjan tu e. A di fasi dë seei i avo Loisi ku i mama Euniki tuu bi ta biibi kaa, nöö mi sabi taa di lö biibi dë, a dë leti a i naandë tu. ⁶Fëen mbei mi kë toona mëni i möön a di fa mi bi buta maun a i liba nöö hën Gadu da i wan apaiti köni fii musu sa wooko dëen. Wë nöö di köni i si naandë, i musu böö faja dëen be an kötö möönsö. ⁷Biga wë fa Gadu da i di Akaa fëen naandë, an da i ën fii ta dë fëëfëëe e. Ma fii dë ku kaakiti ta lobi sëmbë ta tii i seei a soni.

⁸Wë nöö di a dë sô kaa, nöö ja musu ta hai baka te ja sa konda soni u Masa da sëmbë e. Nöö sen an musu ta kisi i da mi tu, te ja sa nama ku mi fu di mi dë a dunguwosu aki fu Masa Jesosi hedi. Ma Gadu musu da i kaakiti fu mi ku i sa tja dee sitaafu makandi. Biga dee sitaafu dee i si u ta tja aki, de dë fu di u ta konda di Bunu Buka u Masa Jesosi hedi.

⁹Fa Masa Gadu sai dë, womi, a kai u puu a di hogilibi fuu basu fuu musu libi wan apaiti libi dëen. Nöö an dë taa di bumbuu fuu mbei a du ën sô e. Nönö. Ma fu di bunuhati di hënseei abi, ku di pakisei a bi abi a u liba gaanduwe kaa, hën mbei. Biga bifö a mbei goonliba, a bi buta taa a o manda Jesosi Keesitu ko. Sô a bi abi bunuhati fuu tjika kaa. ¹⁰Ma nöö awaa ufö di bunuhati fëen dë ko a döö, di i si taa u Heepima Jesosi Keesitu ko tuu. Nöö fa a ko aki, a booko di kaakiti u dëdë fiaa, puu u a di fëë naandë basu. Nöö nëen ufö u ko sabi taa wan njunjun libi dë u feni, ku wan njunjun sinkii di

an o poi kaba a sösö möönsö, te u ta piki di Bunu Buka fëen.

¹¹ Wë nöö di Bunu Buka aki, hën wë i si Gadu buta mi tjabukama fëen kuma wan basia ta bai ta kondëen da sëmbë. A buta mi u mi ta lei dee sëmbë na u Isaëli ën a wan finifini fasi tu. ¹² Nöö fu di mi ta du di lö wooko dë, hën mbei mi dë a di sitaafu aki. Ma an dë taa sen ta kisi mi e. Nönö. Biga mi sabi di Sëmbë di mi ta futoou di futoou aki taa a abi kaakiti tjika faa tjubi hii soni di mi buta nëen maun, fu tee dou di gaan daka ɔ di a o kuutu hii libisëmbë.

¹³ Söö. Wë womi, mi taki e, taa dee lei dee mi bi lei i, nöö gbelingbelin soni de dë e, fii seei musu tei ta maaka ku dee lei i ta lei sëmbë dë luku ee de kai a di wan. Nöö fa joo ta lei sëmbë dë, nöö i musu dë gingi a di biibi ta lobi sëmbë ku di lobi di i si u ta feni a Jesosi Keesitu. ¹⁴ Nöö di gaan bumbuu soni di Masa Gadu futoou i te a butëen a i maun naandë, womi, i musu kõni ku ën gaanfa e. I musu ta tjubi ën ku di heepi u di Akaa u Gadu di i si ta libi a u hati aki, be an kaba a sösö.

Aki Paulosu ta taki kumafa dee oto biibima u Masa Jesosi

libi ku ën.

¹⁵ Söö. Wë womi, i seei sabi taa dee biibima fu Asia Këndë tuu go disa mi e, te dou ku Figelusi ku Hemogenesi. ¹⁶ Ma di womi de kai Onësifolu baa, mi ta begi dëen fu Masa Gaangadu musu a' tjalihati fëen ku dee sëmbë fëen wosu dendu tuu. Biga di womi dë, sen an kisi ën seei faa nama ku mi möönsö, hii fa mi dë buibui a dinguwosu aki. ¹⁷ Biga di a ko a Loomë aki, hën a ta waka ta suku mi a hii kamian teefa a si mi. ¹⁸ Nöö sëmëni pasi seei a ko a mi ko da mi degihati e. Nöö i seei sabi dee hia bunu a bi du mi tu di mi bi dë a Efeise ala. Fa a libi ku mi tjika dë, nöö Masa Gaangadu musu heepi ën

a wan apaiti fasi e, a di gaan kuutu daka fëen. A musu a' tjalihati fëen.

Aki Paulosu ta taki da Timoteo fa a musu du di wooko fëen.

2 Söö. Wë womi Timoteo, mii, i musu da Jesosi Keesitu pasi faa libi ku i ku ën bunuhati e, be a da i taanga ɔ di wooko. ² Nöö mi bi lei i ku dee otowan sëmëni soni, nöö i musu toona tei dee soni dë ta lei bumbuu sëmbë dee ta abi kõni tjika u toona lei oto sëmbë tu.

³ Nöö mi o konda wanlö soni aki da i e, fa fii musu ta du di wooko fii, kijoo. Fa i sai dë, i musu ta dë kabakaba fii tjä sitaafu da Jesosi Keesitu e, leti kumafa wan sodati dë kabakaba faa tjä sitaafu dëen kõndë. ⁴ Nöö i sabi fa wan bumbuu sodati ta dë nö, womi? An ta waka ta hulu soni a së së möönsö möön na di wooko di a sai dë. Biga a kë u di oposii musu ta wai ku ën u di fa a ta wooko.

⁵ Söseei tu, te wan sëmbë ta fia ta pëe wan pëe faa wini wan soni, nöö ee an pëe kumafa dee wëti u di pëe dë, nöö an o wini soni dë e.

⁶ Nöö söseei tu, di sëmbë di ta wooko taanga a wan goon, a fiti fu hën fosu musu feni di njanjan u di goon, na sô nô?

⁷ Womi, dee soni mi ta fan aki, nöö be i ta buta pakisei a de liba e, nöö Masa Gaangadu o mbei i sabi unfa de nama ku di fa i musu du di wooko fii.

⁸ Söö. Wë womi Timoteo, ta mëni Jesosi Keesitu nöömö taa hën da di Sëmbë di Masa Gaangadu bi weki puu a dëdë. Hën da di Bakamii u Könü Dafiti tu, di o sindo nëen kõnu sutuu fu teego. Ja musu fëekëtë dee soni dë, womi. Biga te mi ta konda di Bunu Buka, nöö de da dee soni mi ta taki nöömö.

⁹ Nöö fu di mi ta konda dee soni dë, fëen mbei i si mi dë a di sitaafu aki e, ka de bui mi buta a dinguwosu aki kuma wan sëmbë di du gaan hogi. Ma ma a' toobi e, womi. Biga mi sabi taa di wöutu

u Gadu, hën an sa dë buibui möönsö. Nönö. ¹⁰Nöö di a dë sō kaa, nöö hën mbei mi dë tifihedu u tja hii fuka. Biga mi ta mēni dee sēmbē dee Gadu tei kaa u de ko sēmbē fēen. Mi kē u de musu feni di heepi u Gadu nöömö di a abi u da de a Jesosi Keesitu, be de njan di suti u di waiti köndē fēen fu teego.

¹¹Nöö mi o taki wanlō soni aki, de dē tuu möön hii soni, womi.

Ee u ku Masa Jesosi dēdē makandi, nöö u ku ēn o libi makandi tu.

¹²Ee u hoi dou a dee sitaafu dendu, nöö u ku ēn o tii makandi a bakaten.

Ee u piki taa wa dē ku ēn, nöö hēnseei o piki taa an dē ku u tu.

¹³Ma ee wa dē u futoou a dee soni u ta du,

ma hën a o dē u futoou nöömö.

Biga di fa a dē, sō nöö a o dē u nöömö, an o sa tooka möönsö.

Aki Paulosu ta lei Timoteo fa wan woorkoma u Gadu musu dē.

¹⁴Womi o, hii dee soni mi ta taki aki, nöö i musu toona ta konda de a baka futu da dee sēmbē dee Gadu buta a i maun e, kijoo. Nöö i musu ta bai de a Gadu fesi tu taa de an musu sai dē ta fia a peipei wōutu liba. Biga dee lö fia naandē an ta tja bunu ko, ma poi nöö de ta poi dee sēmbē dee ta jei de ta kaba de a sösö.

¹⁵Nöö fa i seei sai dē, i musu ta biinga fu Gadu sa wai ku i a hii fa i ta libi. Nöö i musu wooko a wan fasi fu sen an musu kisi i a bakaten. I musu ta tei di wōutu u Gadu ta lei ēn leti kumafa a dē e, biga tuutuu soni gbelingbelin a dē.

¹⁶Nöö womi, ja musu nama ku dee sēmbē ta fan dee sösö fan dee an ta kai ku Gadu e. Biga dee sēmbē ta fan dee lö fan naandē, nöö libi u de o ta hogi nango nöömö te de ko dē kuma de an sabi Gadu seei. ¹⁷Dee lei u dee lö sēmbē dē ta poi sēmbē libi leti kuma te wan hogi siki kisi i paaja a hii i sinkii. Nöö Himēnēusi, ku

Filitusi da tu u dee sēmbē dee libi a di lö fasi naandē. ¹⁸Fa de sai dē, de kumutu disa di tuutuu lei u Gadu gaanduwe, nöö hën wē i si de go ta fan wanlō poipoi fan ta bai taa di weki baka a dēdē pasa kaa. Nöö ku dee lö fan naandē, de go ta poi sēmbē te de an saandi u de biibi möön.

¹⁹Ma dee lei u Gadu an dē sō e, womi. De, de dē gingin kuma wan goonse di an sa seki. Nöö di goonse abi tu posu. Di fosuwan hën da: “Gadu sabi ambē da dee sēmbē fēen.” Di u tu, hën da: “Hibiwan sēmbē di ta piki taa a nama ku Masa Jesosi, Keesitu, nöö a musu disa hogi du.”

²⁰Wē nöö i sabi fa a dē a wan gaan wosu dendu, womi. Sömēni pei soni dē nēen fii tei ta wooko ku de e. Goutu soni dē nēen, soofu soni dē nēen, pau soni, soni de mbei ku doti. Fa de sai dē, so u de dē fu du lagi wooko, so u de dē u du hei wooko, na sō nö?

²¹Wē nöö mi taki e, ee wan sēmbē i disa dee hogi soni di taki dē fii ta libi limbolimbo a Gadu fesi, nöö joo dē kuma wan u dee möön waiti soni u wan wosu di de sa tei du wan gaan wooko ku ēn. Biga joo dē apaiti seei da Masa, nöö joo dē kabakaba faa tei i faa du hiniwan bumbuu soni ku i.

²²Womi Timoteo o, i musu kule da dee hangi dee ta ko a un dee njönku sēmbē hati e, dee na bunu u du. Ja musu da de pasi a i libi seei. Nöö haika dee soni dee fii musu ta kule a de baka: leti libi, biibi a Gadu, lobi, ku kötöhati. A dee lö soni aki baka i musu ta kule e, kijoo, nöö de o si taa i mökisi ku dee sēmbē u Gadu dee ta begi ēn ku limbo hati.

²³So seei dee sēmbē ta fia sösö fia naandē, womi, ja musu nama ku de nēen e. Biga i seei sabi taa toobi nöö de ta tja ko. ²⁴Nöö ee wan sēmbē i dē futuboi u Masa Jesosi, nöö ja musu ta suku toobi, ma i musu ta libi a wan saapi fasi ku hii sēmbē. Fa i sai dē, i musu abi di köni

fii lei sēmbē sondi a wan bunu fasi ku pasensi.

²⁵Ee sēmbē ta fia ku i a dee soni i ta lei, nōō i musu bai de, ma ku saka fasi e. Biga wē fa de abi taangajesi dē seei, ma ja o sabi. A kandē te wan ten, nōō Gadu o mbei hati u de bia te de ko piki dee tuutuu soni fēēn. ²⁶Nōō de o kisi fusutan tjika u de sa kumutu a di kamian awaa ka di didibi bi kisi de buta fu de musu ta du andi a kē.

**Aki Paulosu ta lei fa sēmbē o
ko hogi tjika a di lasiti ten**

u goonliba.

3 Wē nōō womi Timoteo, mi kē i sabi taa a dee lasiti daka u di goonliba aki, nōō wan tumisi hogi ten o ko e. ²Biga sēmbē u di ten naandē an o lobi oto sēmbē mōōn leki de seei nōō. De o abi langahati mōōn hii soni. De o ta njan buka ta mbei deseei taa de dē gaan womi. De o ta kosi Gadu ta dēēn gaan buka. Di ten dē, de an o ta saka deseei a de mama ku de tata basu mōōnsō. De an o ta da sēmbē tangi tu, na Gadu, na libisēmbē, te de feni bunu. Na wan pisi u di libi u de o kai ku Gadu mōōnsō. ³De an o abi fii a de hati da na wan kodo sēmbē. De o ta hoi sēmbē a bēē ta mindi soni da sēmbē ta tja de ta njan a baka. Fa de sai dē, de an o ta hoi deseei a tii mōōnsō. De o dē hogi leti kuma taku mbeti.

Womi, mi taki da i taa dee lō sēmbē dē an o lobi na wan soni di dē bumbuu mōōnsō. ⁴Fa de sai dē, ja o sa futoou de, biga te fii sabi nōō de o ta tja i go sei da sēmbē. De o abi hesihati. De o ta abi gaan fasi. De o ta lobi piizii mōōn Gadu.

⁵Nōō ku di tan u de dē seei de o ta mbei taa de ta nama ku Gadu, ma ee i luku de te i kaba, nōō de an ta da di kaakiti u Gadu pasi mōōnsō a de libi. Mi taki

e, womi, taa dee lō sēmbē i si naandē, i musu bia baka da de e.

⁶Wē biga de o ta waka ta naki sēmbē tētē kuma bumbuu sēmbē fii musu kai de ko a i wosu. Nōō ee wanlō wisiwasi mujēē sai a di wosu, nōō de o ta suku u de kisi de buta a di tii u de basu. Fa dee lō mujēē sai dē, de guwenti u ta piki dee hogi kē u de hati tee nōō awaa de ko ta fii di fuka u di hogilibi u de. ⁷Nōō de o ta suku lai a hiniwan sēmbē, ma nōō de an sa fusutan dee tuutuu soni u Gadu mōōnsō e.

⁸Dee lō leima u ta taki aki, de o dē leti kuma Janēsi ku Jambesi, „dee tofuma u Falao,„ dee bi ta fia ku Mosesi. Sō dee lō sēmbē aki o tuwē gogo ta fia ku di gbelingbelin lei u Gadu. Fa de sai dē, pakisei u de poi gaanduwe kaa te de an ta mēni bumbuu soni mōōnsō. De an kē ko sabi Gadu u de biibi ēn seei.

⁹Ma nōō mi taki da i taa de an o sa ta ganjan sēmbē nōōmō e. Biga leti kumafa i si Janēsi ku Jambesi gogo bi ko a dōō wajaa da lanti, nōō leti sō nōō dee sēmbē aki gogo o ko a dōō wajaa tu, u lanti si taa sōsō de bi ta du.

**Aki Paulosu ta taki kumafa
hēnseei bi du di wooko.**

¹⁰„Wē ma Timoteo, i, i sabi kaa taa ma dē kuma dee lō sēmbē u taki dē, na sō nō?“ Biga i sabi hii fa mi ta lei sēmbē, i sabi unfu mi ta libi tu. I saandi mi kē musu pasa a bakaten fa i si mi ta wooko aki. I sabi fa mi ta biibi Gadu tjika, womi. I sabi fa mi ta hoi pasensi ku sēmbē. I sabi fa mi ta lobi Gadu ku libisēmbē tuu.

Womi, i sabi fa mi bi hoi dou a hii dee soni dee pasa ku mi. ¹¹I sabi kumafa sēmbē bi ta da mi sitaafu tjika. I sabi dee oto fuka tuu dee bi miti mi. I seei sabi fa de bi sitaafu mi na Antiokia, ku Ikonium, ku Lisita tuu. Hii dee sitaafu dē mi bi tja, ma Masa Jesosi hēn wē bi heepi mi puu mi a de tuu.

¹²Wë nöö sö a dë e, womi. Ee wan sëmbe i kē libi gbelingbelin kumafa Gadu kē, fii ta waka a Jesosi Keesitu baka, nöö i musu u feni sitaafu a libisëmbe maun nöömö. ¹³Dee takusëmbe ma ku dee sëmbe ta ganjan sëmbe taa de dë leima dë, nöö de o ta hogi nango fesi nöömö. Fa de sai dë, de o ta ganjan sëmbe nöö sëmbe seei o ta ganjan de tu.

Aki Paulosu ta taki soni

u Gadu Buku.

¹⁴Söö. Ma nöö womi Timoteo, dee lei i si i lei naandë te ko sinkii fii kaa, nöö i musu tan a de go dou e. Biga i sabi dee sëmbe dee bi lei i de, „taa i sa futoou de„. ¹⁵Fa i sai naandë, sensi di i bi dë piki mii seei, hën wë i bi lei Masa Gaangadu Buku te sabi. Nöö di Buku dë, a abi kaakiti tjika u ta da i fusutan fii sa biibi a Jesosi Keesitu fii feni heepi nëen.

¹⁶Biga di fa hii dee pisipisi u di Buku u Gadu bi sikifi dë, nöö di Akaa fëen seei wë ko a peipei sëmbe liba fu de sikifi de e. Hën mbei di Buku sa heepi i fii sabi di lei u Gadu di dë tuutuu. A sa heepi i tu, fu te ja ta libi bunu nöö a leti i buta a pasi. A sa bai i seei fii disa hogilibi. Fa di Buku sai dë, a ta leti i fii sa libi kumafa Masa Gaangadu kē a hii futu. Sö di Buku u Gadu bumbuu tjika, womi. ¹⁷Nöö ee wan sëmbe i ta dini Gadu nöö hën i sabi di Buku fëen, nöö joo dë a di kamian ka i sa du hiniwan bumbuu wooko di Gadu buta da i fii du.

Aki Paulosu ta fan ku Timoteo taanga u di fa a musu du

di wooko.

4 Söö. Wë nöö womi, mi o manda i a wanlō soni aki e. Nöö fa mi o fan, Masa Gaangadu seepi ta jei, ku ën mii Masa Jesosi Keesitu di o ko a goonliba aki wan daka nöömö u tei di Kōnu

Tii fëen. Fa a o ko dë, nöö a o kuutu hii sëmbe, dee libi wan ku dee dëdë wan tuu. Nöö a de fesi mi ta fan ku i, womi, ²taa i musu ta konda di Buka u Gadu nöömö da sëmbe e. Ee i a' peesa u kondëen, ee ja a' peesa seei, ee sëmbe kē jei ën, ee de an kē jei, ma tōku i musu dë kabakaba fii ta kondëen nöömö. Ee wan sëmbe an ta libi bunu, nöö i musu leti ën buta a pasi. I musu bai ën seei be a disa di lō libi dë. Ee wan sëmbe lasi hati, nöö i musu fan ku ën dëen hati. Hii dee soni dë tuu i musu ta du a wan finifini fasi ku gaan pasensi.

³Biga mi taki da i taa wan ten o dou, nöö libisëmbe an o kē haika di bumbuu lei möön. De o ta hai peipei leima tja ko, dee ta lei de dee soni de ta giini u de jei. ⁴Sö de o booko jesi tapa tjika da di tuutuu lei, go ta haika mindimindi oto.

⁵Ma nöö womi, hii fa soni o ta waka dë, ma i, i musu dë ku limbo pakisei nöömö e. Ja musu fëë u tja sitaafu da Masa Jesosi Keesitu. I musu ta konda di Bunu Buka fëen da sëmbe nöömö ta hai de tja ko nëen së. Hii dee soni Gadu buta da i fii du a di wooko fii, nöö de tuu i musu du. Nöö sö mi fan ku i e, womi.

Aki Paulosu ta taki soni

fëen seei.

⁶Nöö di soni mbei mi ta fan ku i sö. Biga di dëdë juu u mi ko zuntu kaa. Hii di libi u mi bi dë kuma wan wata mi bi ta tuwë da Gadu u dëen tangi, nöö awaa mi ta dou a di kaba pisi fëen. ⁷Mi bi feti di bunu feti e, womi. Nöö di pasi Gadu buta da mi u mi kule nëen, nöö mi kule nëen te mi dou a di kaba pisi fëen fa mi dë aki. Nöö hii di ten dë, nöö mi bi dë a di biibi ku telu, ma kumutu nëen möönsö.

⁸Nöö fa Masa Jesosi dë di Leti Kuutuma tjika naandë, nöö mi sabi taa a buta wan paima kabakaba da mi kaa, fu di mi bi ta libi a wan leti fasi nëen wojo. Nöö

di paima dë, a o da mi ën a di daka di a o kuutu hii libisëmbë. Ma nöö an dë taa mi nöö o feni ën e, womi, ma hii u dee sëmbë bi ta hangi Masa Jesosi faa ko, u tuu o kisi ën.

Aki Paulosu ta taki wanlö soni da Timoteo apaiti.

⁹Nöö mi taki e, womi, mi kë fii biinga fii ko a mi hesihesi e baa. ¹⁰⁻¹²Biga de go disa mi tuu. Demasi ko lobi dee soni u goonliba aki tee a disa mi go fëen a Tesalonika. Këlësënsi hën a go a Galasia, nöö Titusi go a Dalimatia. Tikikusi hën mi manda go a Efeise. Lukasi wanwan nöö dë ku mi aki a di mindi.

Nöö te joo ko, nöö be i tja Maikusi ko ku i e, biga a dë wan heepi da mi a di wooko.

¹³Nöö mi begi i baa taa te i ta ko, nöö i go a Toasi e, a Kaapusi wosu, nöö joo si di djapona naandë di mi ta tapa da kötö, ku dee buku u mi dee sai naandë. Nöö mi begi i be i tja de ko da mi e. Ma dee mbeti kakisa buku, ja musu fëëkëtë de möönsö.

¹⁴Nöö mi kë i sabi taa Alekesani di sëmbë di ta wooko ku köpö, nöö a du mi gaan hogi e. Aai. Ma nöö Gadu seei o pakëen kumafa a wooko. ¹⁵Ma i musu kõni ku ën e, womi, biga fa u bi sai naandë, nöö a bi dë gaan felantima fuu ta fia ku u, u di Buka di u ta tja hedi.

¹⁶Nöö mi kë i sabi tu taa di fosu pasi di de kai mi a kuutu fu mi piki de andi

mbei mi ta libi a di fasi aki, nöö na wan sëmbë bi sai dë fu heepi mi. De tuu go disa mi. Ma Gadu an musu hoi de a bëë.

¹⁷Ma nöö fa mi fan dë seei, ma Masa hën an disa mi e. A taanpu ku mi, nöö hën a da mi kaakiti te mi fan seei a wan limbolimbo fasi. Nöö a di fasi dë, di pasi jabi u di Buka sa feni pasi paaja seei be hii dee sëmbë na u Isaëli musu sa jei ën. Nöö sô Masa heepi mi tjika. A puu mi a lëun buka seei fu de an feni mi kii.

¹⁸Nöö hiniwan ten sô nöö a o ta heepi mi tu, ta puu mi a hogi maun nöömö, fu te mi dou bumbuu a di Köndë fëen ka a dë Könu fu nöömö. Fëen mbei fa Gadu sai naandë, womi, a musu abi hii nëbai ku hii waiti fu teego. A tan sô.

Aki Paulosu tapa di biifi.

¹⁹Wë baa o, mi o tapa di pampia aki. Nöö mi kë i da Pesila ku Akila gaan odi da mi e, ku dee sëmbë dee ta dë a Onësi-folu wosu. ²⁰Mi kë i sabi taa Elatusi fika a Kolenti, nöö Toofimusi, hën mi bi disa sikisiki a Milete ala.

²¹Nöö mi begi i baa, be i biinga seei kumafa i sa, fii ko a mi aki bifö di gaan kötö ten dou.

Jubulusi, Pudensi, Linusi, Kalaudia ku hii dee otowan fuu aki tuu ta manda gaan odi da i. ²²Masa musu dë ku i baa ku ën bunuhati ta tii di hati fii. A tan sô.

Di biifi Paulosu manda da Titusi

Wan wöutu a fesi.

Titusi bi dë wan u dee kijoo ta waka ku Paulosu ta lei di wooko u Masa Jesosi. Nöo hën Paulosu disëen a di gaan paati de kai Keeta faa seeka wanlō keiki dë. Di paati bi dë ku sëmëni köndë, nöo hiniwan u dee köndë ta abi wanlō biibima u Masa Jesosi nëen. Ma dee biibima an bi abi hedima u tja de eti, nöo hën Paulosu manda Titusi faa musu seeka dee keiki buta hedima a hiniwan u de. Hën a mbei di pampia aki manda taki dëen fa faa musu du di wooko.

Aki da seti u di biifi.

1 Mi mii Titusi, wë mi Paulosu ta manda gaan odi da i taa mi dë. Kumafa i sabi kaa womi, mi da wan futuboi u Masa Gadu e. Nöo mi da wan tjabukama u Jesosi Keesitu tu. Biga a manda mi fu mi go konda di Buka fëen, be dee sëmbe a bi tei u de ko sëmbe fëen musu ko biibi nëen liba. A manda mi tu u mi mbei de ko sabi dee tuutuu soni u Gadu, be de libi kumafa Gadu kë a hii futu. ²Nöo te de piki di Buka ko ta libi sō kaa, nöo de o dë ku di sabi taa Masa Gadu o da de di libi fëen fu teego.

Biga gaanduwe a fesi bifō a mbei goonliba, Masa Gadu bi paamusi taa sō a o da u ën. Nöo Gadu an ta lëgëdë. Di soni a taki, a o du ën nöömō. ³Nöo fa u dë aki, di juu dou fu di libi a paamusi dë ko a limbo da sëmbe. Nöo hën wë i si de ta konda da lanti fa u dë aki. Nöo a di wooko naandë Masa Gadu, di Heepima fuu, buta mi e.

⁴Nöo ku di pampia aki mi manda gaan odi da i, baa, kuma womi mii u mi. Biga fa mi heepi i te i ko ta biibi Gadu kuma misei aki, nöo hën da i ko womi mii u

mi kaa. Nöo Masa Gadu ku di Heepima fuu, Jesosi Keesitu, musu dë ku i ku de bunuhati. De musu da i böö.

Aki Paulosu ta lei kumafa wan hedima u keiki musu dë.

⁵Wë di soni mbei mi disa i a Keeta dë, womi, mi disa i fii musu seeka dee soni dee dë fanöudu u seeka eti. Nöo i musu buta tiima a hii dee keiki a dee köndëköndë dë tuu kumafa mi bi taki da i fii seeka dou.

⁶Nöo mi bi taki da i taa fa joo buta dee hedima dë, nöo hii sëmbe musu si taa dee lö sëmbe dë ta libi bunu. Na wan libi u de seepi musu toobi sëmbe möönsō. De musu dë ku wan kodo mujëe, nöo de an musu waka ku oto mujëe möönsō. Dee mii u de seei musu ta waka a Masa Jesosi baka tu. De an musu ta libi fanjanfanjan, ma de musu ta piki de tata buka a soni.

⁷Biga di hedima u di keiki hën da futuboi u Masa Gadu ta tii di keiki fëen dëen. Hën mbei a musu libi bunu fu na wan sëmbe musu sa kaagi ën.

Nöo an musu abi gaan fasi ta buta hënseei hei tumusi. Hati fëen an musu ta boonu hesihesi. Söseei an musu lo' u suku toobi ta buja ta feti ku sëmbe. An musu ta bebe daan ku win te a dööngö. An musu abi langahati u möni tumusi ta suku faa ko guduma.

⁸Ma fa a sai dë, bumbuu soni wanwan nöo a musu ta suku. A musu lobi u kisi sëmbe hoi nëen wosu. A musu abi fusutan ta tii ën seei fu an ta du soni di na fiti. A musu ta libi bunu ku sëmbe. A musu ta hoi dee wëti u Masa Gadu ta libi wan apaiti libi dëen. ⁹Nöo a musu ta dë ku di Buka u Masa Gadu nöömō kumafa a bi lei ën. An musu biëen möönsō. Ma a musu sabi ën bumbuu, faa sa lei dee oto biibima ta da de hati a di biibi. Söseei tu a musu sabi fa u leti dee sëmbe dee ta fia ku di Buka, buta de a pasi.

**Aki Paulosu bai Titusi a dee
sëmbë dee ta ganjan sëmbë**

a di kôndë.

¹⁰ „Sö dee hedima u keiki musu dë e, womi,„ biga sëmbë sai dë dee an ta kë piki sëmbë buka a soni. De ta fan sôsö ta ganjan sëmbë. Gaan së u de da dee Isaëli sëmbë dee ta kë hoi dee awoo wëti u de eti. ¹¹ Nöo di fan u de dë musu kaba e. Biga de ta ganjan sëmbë ta toobi de ku di lei u de, te de ta puu hii famii a Masa Gadu. Nöo fu möni hedi wë de ta du sô e.

¹² Wan u dee nëbai sëmbë u Keeta seei ta kosi dee sëmbë fëen seei kôndë taa: “Keeta sëmbë ta lëgëdë ta mindi soni ta ganjan sëmbë nöömö. De ta libi leti kuma mbeti u matu. De malëngë te de an ta du oto soni möön leki sindo njan nöö. Sö nöö de dë.” ¹³ Nöo fa di sëmbë taki dë, nöö leti sô dee Keeta sëmbë dë tuu. Na lëgëdë. Hën mbei baa i musu bai de taanga be de ta biibi a Masa Jesosi liba ku wan hati. ¹⁴ De an musu ta mëni dee kontu oto u dee Isaëli sëmbë möön. Sösei de an musu ta hoi dee wëti u dee sëmbë dee disa di Buka u Masa Gadu.

¹⁵ Biga ee wan sëmbë abi limbohati, nöö hii soni fëen dë limbolimbo kaa. „An dë faa hoi wëti ufö a dë limbolimbo.„ Ma ee wan sëmbë aambi limbohati, nöö na wan soni fëen o dë limbolimbo möönsö. „Ee a hoi wëti seei an o heepi,„ biga hii pakisei fëen te dou ku ën hati tuu poi. Hogi bebe ën kaa. ¹⁶ Dee lö sëmbë dë taa de sabi Masa Gadu, ma i ta si a di libi u de taa na tuu seei. Hii libi u de bita da Gadu, biga de an ta piki di buka fëen. Fa de sai u de dë, de an abi fasi u du bum- buu soni möönsö.

**Aki Paulosu lei Titusi fa faa
musu ta lei dee peipei sëmbë
dee dë a dee keiki.**

2 Ma baa o, i musu ta lei sëmbë fa u de libi kumafa Masa Gadu taki e. ² I musu lei dee gaan womi fu de ta hoi de- seei fu de an du soni di an fiti. De musu dë a di fa u sëmbë sa lesipeki de. De musu abi taihati ta biibi Masa Gadu ku wan hati. De musu lobi sëmbë. De musu ta waka a Masa Gadu baka nöömö.

³⁻⁴ Nöo i musu toona lei dee gaan mu- jëe u de libi ku lesipeki fasi kuma sëmbë u Masa Gadu. De an musu ta waka ta lëgëdë ta kosi sëmbë. De an musu ta bebe win ku daan te de ko bebesonima. Ma de musu ta lei dee wëndjë mujëe mii fa fu de libi bunu. De musu ta lei de fa fu de lobi de manu ku dee mii u de. ⁵ De musu ta lei de u de libi a wan lesipeki fasi ku bumbuu pakisei. De musu ta lei de fa fu de dë ku limbo hati. De musu ta lei de fu de ta du mujëe soni ta sölugu dee sëmbë u de ta libi bunu ku de. De musu ta lei de fu de piki dee manu u de buka, ee nasö sëmbë o ta kosi di Buka u Masa Gadu taa an ta lei sëmbë bumbuu libi.

⁶ Nöo söseei i musu lei dee kijoo mii be de a' bumbuu pakisei ta libi a wan lesipeki fasi.

⁷ Nöo i seepi tu womi, i musu ta libi bunu a hii futu u sëmbë musu sa djeesi i e. Nöo fa i ta lei sëmbë di buka u Masa Gadu dë, nöö ja musu biëen möönsö, ma i musu ta lei de a wan tuutuu fasi ku limbo hati. ⁸ Di fan fii musu bunu fu te dee felantima fuu ta jei ën nöö de an o feni soni nëen u de sa kosi u. Ee de kosi u seei, ma de sen o kisi, biga di fan fii aan soni u sëmbë feni kosi.

⁹ Nöo i musu toona lei dee saafu be de piki di masa u de buka, be de ta libi a hii futu kumafa de masa kë. De an musu ta saanti de ta da de gaan buka. ¹⁰ De an musu fufuu soni u de tu, ma de musu libi

be de masa futoou de a hii soni. Biga te de libi sö kaa nöö sëmbe o si, nöö de o gafa di buka u Masa Gadu taa di lei u di Heepima fuu a dë bumbuu soni.

¹¹Wë biga fa u dë aki, Masa Gadu du hii libisëmbe wan gaan bunu. Biga fu di a abi bunuhati fuu nöö hën a manda Masa Jesosi ko a goonliba, faa puu u a di sitaafu di u bi o kisi a didibi faja.

¹²Nöö di Buka u Gadu u kisi dë, hën ta bai u a dee libi Gadu an lobi taa u musu kaba ku de. U musu kaba ku dee soni dee sëmbe u di goonliba aki ta hangi u de feni. U musu ta hoi u seei fu wa du soni di an fiti. U musu libi lesipeki fasi kumafa Masa Gadu kë fuu libi, hii fa u ta libi a di hogi ten u dë aki.

¹³Nöö u musu dë a goonliba aki ku gaan wai a u hati seei ta mëni u Heepima Masa Jesosi faa toona ko a u. Biga di gaan makiti Gadu fuu dë o ko nöömö ku di gaan waiti fëen sinkii di ta sëndë kuma sonuwojo. ¹⁴Hën da di sëmbe di dëdë a u kamian faa puu hogi a u hati buta u ko wanlö limbohata sëmbe fëen seei apaiti, dee ta biinga u libi bunu dëen.

¹⁵Wë womi, hii dee soni mi ta taki da i aki tuu i musu tei ta konda da sëmbe e. I musu ta leti de ta biinga ku de fu de musu piki di buka u Gadu. Nöö te i ta fan ku de, nöö a musu dë a wan fasi fu de sabi taa Gadu hën manda i, nöö na wan u de o kosi i taa: “Di piki mii aki, andi a sabi?”

Aki Paulosu ta lei Titusi möön

fa faa lei dee sëmbe a di keiki.

3 Nöö womi, i musu toona mëni dee sëmbe fii dë, u de musu ta saka de-seei a dee sëmbe basu dee ta tii di köndë e. De musu ta hoi dee wëti u di köndë tu. Nöö de musu dë kabakaba u du hiniwan bumbuu wooko de kai de u de du.

²Nöö de an musu ta kosi sëmbe e. De an musu ta buja ku sëmbe tu, ma de musu a’ saapifasi ku lesipeki ta libi suti ku hii sëmbe.

³Wë biga a fesi nöö söseei u bi a’ söös pakisei tu. Wa bi kë piki na wan sëmbe buka, na u libisëmbe, na u Gadu seei. Hii pei hangi di dë a u libisëmbe hati, ku hii piizii u di goonliba aki tuu, bi ta ganjan u kisi buta a katibo. U bi ta dë nöömö ku di söös takuhati libi fuu dë, ta haun ku sëmbe ta buuse otowan, di otowan ta buuse u tu. Sö u bi dë a fesi.

⁴Ma tefa juu dou hën Masa Gadu, di Heepima fuu, heepi u fu di a lobi u. A puu u fu wa kisi di sitaafu u didibi faja.

⁵Ma na fu di u bumbuu mbei a heepi u sö e. Nönö. Ma fu di a a’ tjali fuu nöö hën a manda di Akaa fëen ko da u. Nöö hën di Akaa wasi di hati fuu puu hogi nëen. A da u wan njunjun hati, nöö hën u bia ko njunjun sëmbe kuma njunjun pai mii.

⁶Nöö fa i si a da u di Akaa fëen dë nöö an pindjëen da u e, ma a da u ën tuu ku telu fu di Jesosi Keesitu, di Heepima fuu, bi tei dëdë fuu dëdë. ⁷Nöö di soni mbei a da u di Akaa fëen sö. A da u ën ku ën bunuhati faa sa heepi u ko bunu ku ën, be u dë ku di sabi taa woo feni di libi fëen fu teego nöömö di a abi u da u.

⁸Nöö womi, fa mi ta taki dee soni da i aki, tuutuu soni wë mi ta taki da i e. Fëen mbei i musu ta lei dee sëmbe dee ta biibi Masa Gadu naandë dee soni aki nöömö, be de buta deseei ku telu fu de ta libi bunu hiniwanten. Biga dee soni mi ta taki da i aki, nöö de dë bumbuu fan di sa tja heepi ko da sëmbe.

⁹Ma ja musu sai dë kuma dee sëmbe dee ta fan söös fan. De ta kai dee fesiten sëmbe u de në ta fia u de hedi. De toona sai dë ta fia ta buja a dee wëti u de liba möön. Dee lö fan dë an bunu. De aan heepi, nöö ja musu dë nëen.

¹⁰Nöö womi, ee wan sëmbe ta konda wan oto buka te a ta puu sëmbe a di tu-

utuu lei u Gadu, nöö i musu bai ën be a disa e. Bai ën wan pasi. Di u tu pasi, ee an jei, nöö i disëen. Na hulu ën möön.

¹¹ Biga i sabi taa di lö sëmbë dë an kë waka a Gadu baka. Hogi nöö a ta du, nöö hënseei sabi sö tu.

Aki da kaba u di biifi.

¹² Wë nöö womi, mi o manda Atemasi ko da i, ee nasö mi o manda Tikikusi. Nöö te wan u de dou a i ala, nöö i musu biinga be i ko a mi a di köndë de kai Nikopolisi. Biga ala mi kë go pasa di kötö ten.

¹³ Nöö un musu mbei möiti da Apolo ku di afokati de kai Zenasi fu te de ku-

mutu a unu naandë u de go a dee oto kamian nöö de musu feni hii dee soni de abi fanöudu a di waka u de. ¹⁴ Biga dee sëmbë fuu ta dini Gadu dë musu lei u de ta heepi sëmbë ta puu de a fuka. Ee nasö, libi u de an o a' heepi möönsö.

¹⁵ Söö. Wë nöö hii dee sëmbë aki tuu ta manda gaan odi da i e. U ta manda gaan odi tu da hii dee sëmbë ala dee ta lobi u fu di u ku de tuu ta biibi a Masa Jesosi.

Nöö na soni möönsö, womi. Masa Gadu musu dë ku unu ku ën bunuhati.

Di biifi u Paulosu di a manda da hën mati Filemon

Wan wöutu a fesi.

Wë nöö a di ten u di tjabukama u Masa Jesosi de kai Paulosu, nöö de bi ta bai sëmbe a wojowojo. Nöö di sëmbe di i bai dë, nöö a o dë saafu fii ta wooko da i. Fa a sai dë, soni fii seei a dë. An sa du fa a kë, an sa waka fa a kë tu ee na i dëen pasi.

Wë nöö Paulosu bi abi wan mati fëen de kai Filemon. Nöö Filemon bi abi wan saafu fëen de kai Onësimusi. Nöö hën de dë te wan pisi, hën Onësimusi fufuu soni fëen masa Filemon, nöö hën wë a fusi go. Hën a nango tee a go dou a di köndë de kai Loomë, nöö hën a go miti ku Paulosu a dunguwosu. Nöö hën Paulosu konda di Buka u Masa Jesosi dëen, nöö hën a piki di Buka ko ta waka a Masa Jesosi baka.

Nöö hën de dë te wan daka, nöö hën Paulosu kë toona manda Onësimusi go nëen masa baka. Biga na Paulosu abi di saafu. Filemon hën abi ën, hën mbei a o mandëen go. Nöö hën Paulosu sikifi wan biifi dëen mati Filemon te a kaba, nöö hën a da Onësimusi di biifi faa tja go dëen.

Nöö di biifi Paulosu sikifi dë, hën wë disi.

1¹⁻² U lobi mati Filemon, mi Paulosu ku u baa Timoteo ta manda odi da i. Mati, fa i si i sai dë, wë nöö u ku i tuu ta wooko di wan kodo wooko da Masa Jesosi, nöö hën u ta mbei di pampia aki manda da i. Nöö ka i si mi ta mbei ën aki, nöö a dunguwosu mi dë, mati. De söötö mi aki fu di mi ta konda di buka u Masa Jesosi.

Nöö u ta manda gaan odi da i, ku u sisa Apifia, ku Akipusi di u ku ën ta biinga ku di wooko u Masa Jesosi makandi, ku hii dee sëmbe u Masa Jesosi tuu dee ta miti

makandi a i wosu naandë. De tuu u ta manda gaan odi da. ³Fa un sai dë, u Tata Masa Gaangadu ku Masa Jesosi Keesitu musu limbo fesi da unu. De musu ta da unu böö.

⁴Te mi ta fan ku Masa Gaangadu, nöö mi ta mëni i e, mati, ta dëen tangi nöömö da i. ⁵Wë biga mi ta jei fa i ta biibi Masa Jesosi ku fa i ta lobi ën tu. Nöö mi ta jei tu fa i ta lobi hii dee sëmbe fëen e. ⁶Nöö mi ta begi ën da i, taa te sëmbe si di bunuhati libi fii dë, nöö de musu ko sabi möönmöön taa sëmëni bunu soni dë u feni te u ta waka a Jesosi Keesitu baka.

⁷Wë biga mi ta jei kumafa i ta lobi dee sëmbe u Masa Gaangadu ta puu de a fuka. Nöö te mi ta jei sö, nöö mi ta wai te na soni. A ta da mi hati seei.

⁸⁻⁹Nöö hën mbei mi o begi i wan gaan soni aki, mati. Mi bi sa tei Masa Jesosi në bai i taa di soni mi o begi i aki nöö hën i musu du. Ma ma kë bai i, biga mi ku i lobi poi. Begi mi ta begi i. Fa mi dë aki, nöö mi da Paulosu. Mi dë wan gaandi-gaandi tata a dunguwosu aki fu Masa Jesosi Keesitu hedi. Nöö hën mi kë begi i a wan soni.

¹⁰Mi kë begi i da di womi mii u mi de kai Onësimusi. Di soni mbei mi kai ën miii u mi. Ka mi dë a dunguwosu aki nöö hën a ko aki, nöö hën mi konda di buka u Masa Jesosi dëen. Nöö hën a piki di buka ko sëmbe fuu, hën mbei mi ta kai ën mi mii.

¹¹Wë i saandi di në Onësimusi kë taki kaa. A kë taki “heepi”. Wë nöö a fesi nöö di womi an bi abi heepi da i, mati. Ma fa u dë aki mi ku i tuu sa feni heepi nëen, biga di poipoi pisi fëen pasa kaa.

¹²Nöö mi ta toona mandëen ko da i. Nöö fa a o kumutu a mi aki, nöö hii paki-sei u mi o dë nëen, biga a dë wan hati soni da mi. ¹³Ma bi kë mandëen ko da i möön seei. Mi bi kë hoi ën aki, be a ta heepi mi a i kamian ta sölugu mi ka mi dë buibui aki fu di buka u Masa Jesosi

hedi. ¹⁴Ma fu di di dë fëen aki an bi dë wan soni di mi ku i bi taki, nöö hën mbei ma o hoi ën. Biga ma kë musu i fii heepi mi, mati. Ma ku i bunu pakisei nöö mi sa kë fii du mi sô wan bunu.

¹⁵Nöö mi ko pakisei wan soni aki tu. Kandë di soni mbei a go disa i fu di wan pisiten dë, a go faa sa toona ko tan ku i fu teego. ¹⁶Biga di sëmbë an dë sôsô saafu möön e, mati. Fa u ku ën dë a Masa Jesosi sê makandi aki, nöö a ko dë wan hati sëmbë fuu. Mi feni ën fu mi womi mii, ma i seei feni ën a tu sê. Wë biga a bi dë saafuma fii kaa a di sê u wooko, bifö awaa a ko dë sëmbë fii a di sê u Masa Jesosi.

¹⁷Nöö ee i sabi taa mi ku i dë makandi a di wooko u Masa Jesosi tuu, nöö fa i si mi o mandëen ko da i dë, nöö mi begi i be i limbo fesi dëen leti kumafa i bi o limbo fesi da miseei. Sô mi ta begi i, mati. ¹⁸Nöö ee a bi poi wan soni fii ee nasô a fufuu i, nöö mi kë fii disëen ufö, nöö te mi ko a i ala nöö mi o paka i di paima.

¹⁹Mi Paulosu seei ta sikifi di soni aki ku miseei maun taa te mi ko nöö mi o ko paka i hiniwan paima di di womi abi a i.

Nöö na langi fu di i bi a' paima fii paka mi hedi e, mati. Na di paima dë soni u ta taki. Fa i jei di Buka a mi hën i feni di libi u teego dë, nöö hën mbei mi taa mi a' paima a i fu tee mundu kaba. Ma nëen u ta taki aki. Di u tide nöö hën nöö u ta taki. ²⁰Mi begi i, mati, fu di mi ku i tuu dë u Masa Jesosi, be i limbo fesi da di kijoo be mi wai.

²¹Fa mi ta mbei di pampia aki, nöö mi sabi kaa taa joo du ën nöömö kumafa mi begi i. Nöö joo du ën te pasa tu.

²²Nöö mi kë begi i wan oto soni möön. Mi kë hakisi i fii seeka wan kamba u di wosu fii da mi fu mi ko pasa daka ku i. Biga ka i ta begi Masa Gaangadu da mi tjika dë, nöö mi a' di biibi taa a sa puu mi a dunguwosu aki nöömö be mi ko a i ala.

²³Efafasi dë ku mi aki. Hën seei dë a dunguwosu tu fu di a konda di buka u Jesosi Keesitu hedi, nöö a ta manda gaan odi da i. ²⁴Maikusi, Alisitakusi, Demasi, ku Lukasi, dee dë ku mi makandi a di wooko u Masa Jesosi aki, nöö de tuu ta manda gaan odi da i taa de dë.

²⁵Na soni möönsö, mati. Masa Jesosi Keesitu musu limbo fesi da i. A tan sô.

Hebelejën

(Di biifi u dee Isaëli biibima)

Wan wöutu a fesi.

Di biifi aki, de sikifi ën da dee Isaëli sëmbe dee ko ta biibi a Masa Jesosi. Nöo de an sabi ambë mbei ën, biga di sëmbe di mbei ën an sikifi ën në nëën. Nöo te i lesi ën te i kaba, i ta si kuma Paulosu hën mbei ën, ma a so kamian i ta si kuma nëën mbei ën.

Nöo dee sëmbe dee di biifi aki sikifi da, a djei kuma de an dë tifiهدي ku di fa de ta dini Gadu kuma sëmbe u Masa Jesosi. De kë toona go möön a di awoo fasi de bi ta dini ën kuma Isaëli sëmbe. Biga de toona ta mëni kumafa de bi ta tja mbeti nango ta kii da Gadu kuma paima. De toona ta mëni dee begima u de kumafa de bi dë, nöo de ta kë toona go a dee awoo soni dë baka.

Nöo hën di di sëmbe di mbei di biifi aki jei sō, hën a kë u dee Isaëli biibima musu sabi taa dee soni u abi a Masa Jesosi fa u dë aki, de bunu gaanfa möön dee soni de bi abi a fesi. Biga an dë fuu paka paima u na wan soni möön. An dë fuu hoi dee peipei wëti u Isaëli möön tu. Fa Masa Jesosi dëdë da u dë, nöo hën da a paka hii paima da u kaa, nöo a puu u a dee Isaëli wëti basu. Hën nöo ko dë di Mindima fuu ku Gadu fa u dë aki, nöo a bumbuu gaanfa möön dee mindima u Isaëli dee bi dë a fesi.

Nöo sōmëni oto soni möön di sëmbe di mbei di biifi aki tei konda fuu sabi fa soni ko möön bunu da u a di ten u dë aki.

Aki di biifi seti.

1 Wë dee sëmbe, u kë taki wanlō soni da unu aki. A bi dë sō a fesi taa Masa Gadu bi ta manda dee tjabukama fëen u de musu ta fan ku dee fesiten sëmbe

fuu. Nöo sōmëni pasi de bi ta fan ku de a peipei fasi. ²Ma nöo a di lasiti ten aki, nöo hën a manda di fëen seei Mii ko fan ku u awaa.

Wë nöo di Mii u Gadu u ta taki aki, a abi kaakiti e. Biga di ten di Masa Gadu bi mbei mundu, nöo hën wë da di Sëmbe di a bi buta mbei hii dee soni tuu dëen. Nöo fa a sai dë, Gadu buta taa a o dëen hii soni faa abi de nëen maun.

³Fa joo si di Mii u Gadu dë, dee sëmbe, nöo i musu sabi taa Gadu seei wë i si dë kaa e. Biga hii fa Masa Gadu dë, ku hii waiti di a abi, nöo sō nöo di Mii fëen naandë dë tu. Nöo di fan fëen di a ta fan abi kaakiti e, ta hoi hii soni u mundu tuu a de kamian be de an ta waka fanjan-fanjan. Hën wë bi dëdë di dëdë wasi dee hogi du fuu puu a u liba da u tefa a kaba, nöo hën a go sindo fëen a di möön kaba hei kamian a di letimaun sē u Gadu a liba ala.

Di pisi aki ta konda fa Masa Jesosi hei möön dee basia

u Gadu Köndë.

⁴Nöo fa u ta fan aki, dee sëmbe, nöo nëen i sa si taa Masa Jesosi hei möön dee basia u Masa Gadu Köndë gaanfa. Wë biga di në di a kisi taa a dë di Mii u Gadu, nöo hën ta lei limbolimbo taa a hebi möön de tuu. ⁵Wë biga na un juu ten Gadu bi kai wan u dee basia fëen köndë, miii fëen? Nönö, an bi kai de sō e. Ma di Mii fëen di u ta taki aki, hën nöo a kai sō. Biga a bi taki a di Buku fëen taa: Tide mi tja i ko buta a lanti fesi e, be de si i taa ju da mi mii, mi da i tata.

Nöo hën a toona taki möön taa: Awaa de o ko sabi taa mi da i tata, nöo ju da mi mii.

⁶Nöo te Gadu o ta tja di Mii fëen ko a goonliba, nöo a di juu ten dë nöo a taa:

Be hii dee basia u mi dee dë a mi köndë
tuu

ta lesipeki ën fu di hei di a abi.

Sö Gadu taki u di Mii fëën e.

⁷Ma di soni di a buta u de sikifi u dee
basia fëën köndë, an hebi sö e. „Futuboi
u Gadu nöö de dë.” Biga di Buku sikifi
taa:

Dee basia Gadu abi,

a ta buta de fu de musu sa waka kuma
ventu.

A mbei de futuboi fëën,

kuma faja töngö sö nango ta ko kumafa
a kë.

Sö Gadu taki u dee basia.

⁸Ma te a o taki soni u di Mii fëën, „nöö
an ta mbei sipootu e. Gadu seei a kai ën.
Biga, a taa:

Di Könu bangi fii i sindo nëën dë, Gadu,
ja o kumutu nëën möönsö.

Joo dë Könu u nöömö.

Nöö di tii fii ta dë wan leti tii seei.

⁹Wë biga fa i sai dë,

nöö leti libi hën i lobi.

Ma hogilibi ja sa si a wojo seei.

Nöö fëën mbei Masa Gadu, di Gadu fii,
hopo i.

A buta i hei möön hii dee otowan fii i ku
de ta nama tuu.

Nöö fa a hopo i dë, nöö ku gaan piizii,
ku wai, a buta i a di hei dë.

Sö Gadu taki fëën mii. ¹⁰Nöö söseei a
wan oto kamian u di Buku „a kai ën
“Masa” di, a taa:

Masa, i wë seti di goonsei u di goonliba.

Dee soni dee dë a mundu ala,

nöö i wë mbei de buta sö e:

„dee teeja, libawojo, sonu, dee soni dë
tuu,„

i wë tëmbë de sö.

¹¹Ma hii fa i si de sai dë seei,
de tuu seei o kaba a söso nöömö wan
daka.

Ma i, joo tan u nöömö.

Fa i si de sai u de dë,

de tuu o ko gaandi kuma koosu.

¹²Joo doba de kumafa de ta doba awoo
koosu tja go buta a wan kamian

fii toona tei otowan.

Sö de o tooka e.

Ma i, fa i sai dë, ja o tooka möönsö.

Joo dë fu nöömö.

Sö wë Gadu taki da di Mii fëën e, dee
sëmbë. ¹³Ma na wan daka seei a taki sö
da wan u dee basia fëën e. Söseei tu na
wan ten a kai wan u de wan daka taa:

Ko sindo a mi letimaun së aki

be mi mbei dee felantima fii saka a i basu
kuma wan bangi di i ta buta futu.

¹⁴Ma nöö dee basia fëën, de dë futuboi
nöö na akaa fasi. Wa ta si de ku wojo ma
Gadu ta manda de u de musu ta wooko
da u dee sëmbë fëën, dee a buta fuu feni
hii di heepi fëën di a abi u heepi u.

Aki ta bai de taa di baka buka aki hebi möön di fosuwan.

2 Wë nöö dee sëmbë, dee soni u Gadu
u ko jei fa u dë aki, nöö u musu ta
köni nöömö be wa misi de e. ²Wë biga
di buka di Gadu mbei ku u a bakaten aki,
a dë wan hebi buka.

Wan sabi fa a bi dë di Gadu mbei di
fosu buka ku Isaëli sëmbë nö? Dee basia
u Gaangadu köndë wë bi tja di buka dë
ko, nöö a bi abi kaakiti e. Biga ee i misi
wan piki pisi fëën seei, nöö i musu fu kisi
ën sitaafu nöömö kumafa a fiti.

³Wë nöö di gaan heepi Masa Gadu
manda ko da u ku di baka buka di a mbei
ku u aki wë? Ee u kai ën söso soni, nöö na
a möön hogi nö? Wë biga di aki sö, Masa
Jesosi seei hën fosu tjëën ko konda da
sëmbë, nöö dee sëmbë dee jei ën nëën,
nöö hën de tei ën tja ko konda da u tu
fuu jei.

⁴Nöö fa de ta kondëën dë, Gadu seei
dë ku de nëën. Biga a du sëmëni foombo
soni a de liba ku sëmëni maaka u sëmbë
musu si taa dee soni de ta taki dë, de dë
tuutuu soni. Dee peipei köni u di Akaa
fëën seei a paati da de kumafa a kë fu de

musu abi, be sëmbe si taa a nama ku de a di buka de ta konda dë.

Sö di baka buka aki hebi tjika e.

**Aki ta lei fa Masa Jesosi nama
ku libisëmbë tjika.**

⁵ Un boo luku di soni di u bi ta taki naandë, dee sëmbe. Fa di goonliba o pasa, njunjun wan o ko dë, nöö na a dee basia fëen köndë maun Gadu o buta di njunjun goonliba naandë e. Nönö. „Ma a libisëmbë maun a o butëen.” ⁶ Biga wan sëmbe bi hakisi Gadu soni a wan kamian u di Buku taa:

Ambë seei da libisëmbë di i ta mën i en sö?

Ambë da wan libisëmbë mii di i a’ paki-sei fëen sö?

⁷ I bi mbei en fu wan pisiten möön lagi möön dee basia fii köndë.

Nöö hën i toona hei en dëen nëbai möön hii soni.

⁸ Hii soni i buta nëen basu.

Sö Gadu Buku taki e.

Wë di Gadu buta hii soni a u libisëmbë basu kaa, nöö na wan soni fika di dë a u liba möönsö. Ma töku wa ta si taa a dë sö eti e.

⁹ Ma wan soni u ta si tuu o, dee sëmbe, taa fa u dë aki, wan Libisëmbë dë di ko feni di hei dë. Hën da Masa Jesosi. Leti kumafa di Buku taki dë, söseei Gadu bi sakëen fu wan pisiten buta möön lagi möön dee basia fëen köndë. Biga di a ko dë a goonliba aki, a bi tja pena tefa a dëdë seei. Nöö a di dëdë fëen dë, nëen i sa si fa Masa Gaangadu abi bunuhati fuu libisëmbë tjika, dee sëmbe. Biga a mbei Masa Jesosi tei di dëdë fu hii sëmbe dëdë da u. Ma nöö baka u di dë hën a toona hopo en, hën a dëen di möön hei në a mundu.

¹⁰ Fa Masa Gaangadu mbei hii soni dë, dee sëmbe, a mbei de fu de musu dë fëen seei. Nöö a bi abi nëen pakisei gaanduwe taa a o mbei sömëni libisëmbë ko miii

fëen. Nöö fu di woo dë miii fëen, nöö a o mbei woo dë a dendu u di hei ku di waiti di hën Masa Gaangadu abi. Nöö hën mbei a manda Masa Jesosi ko kuma wan Fesima, faa mbei pasi da u fuu feni di hei dë.

Wë nöö a bi fiti u di Fesima dë musu tja fuka e. Biga a sö wan fasi nöö Gadu bi sa seekëen faa ko wan kaba bumbuu fesima fuu. Nöö di sëmbe di i si Gadu buta faa heepi u sö dë, hën da Masa Jesosi e, dee sëmbe. ¹¹ Hën wë ta mbei u ko apaiti sëmbe gbelingbelin da Gadu söndö föutu. Nöö fa a ta heepi u tjika dë, u ku en tuu ko dë di wan famii. Nöö fëen mbei sen an kisi en faa kai u sëmbe fëen.

¹² Wan sabi fa a bi taki dëen Tata a di Buku nö? A taa:

Mi o ta konda soni fii da dee baaa u mi e.

Fa de o ta ko ta miti makandi dë, mi o ta dë leti a de mindi naandë ta kanda ta kai i në ta gafa i.

„Wan si fa a kai u “baaa” nö?”

¹³ Nöö söseei „a fan kuma wan libisëmbë di,” a taki soni u Gadu a di Buku taa:

Mi o buta futoou u mi nëen liba.

Hën a toona taki möön taa:

Luku e. Luku mi aki, ku dee mii dee Gadu da mi.

Sö a nama ku u libisëmbë tjika e, dee sëmbe.

¹⁴ Wë leti kumafa i si u dee mii a taki dë abi sinkii ku gadjabia, nöö sö hënseei ko abi sinkii ku gadjabia tu, faa musu sa dëdë kuma wan libisëmbë. Nöö di dëdë fëen dë, hën kaba di sëmbe a söso di ta tja dëdë ko. Hën da di didibi. Masa Jesosi booko en kaakiti gbededee, dee sëmbe. ¹⁵ Fa u bi dë a fesi ta fëë dëdë a hii di libiten fuu dë, naandë u bi dë a katibo. Ma Masa Jesosi puu u a katibo dë mbei u ko dë fiifii. ¹⁶ Nöö dee sëmbe dee i si a heepi sö, na basia u Gaangadu köndë e,

ma u libisëmbë wë, kuma un dee böngö fu Abahamu dë.

¹⁷Nöö da sö i si taa Masa Jesosi bi musu ko dë a hii pei futu leti kuma dee “baaa” fëen e, dee sëmbë, faa sa dë wan tjalihati Mindima ta fan ku Gadu da u. Fa u dë aki, u ko abi wan futoou sëmbë ta wooko da Gadu. Hën seei bi paka da dee hogi du fuu, fuu sa ko bunu ku Gadu baka. ¹⁸Biga fu di a bi dë libisëmbë, hën mbei a ko sabi dee fuka di wan libisëmbë abi. Dee sëmëni soni ta biinga u hai u fuu du hogi, de seepi bi ta biinga u hai ën tu, tefa de dëen fuka. Nöö hën mbei a sa heepi u awaa te u dë a fuka e, dee sëmbë.

Aki ta lei fa Masa Jesosi hei möön Mosesi.

3 Wë nöö dee sëmbë fuu dë, un dë sëmbë u Gadu apaiti e, biga a kai unu fuun ko sëmbë fëen köndë. Hën mbei mi taki e, taa un musu buta pakisei fuunu gaanfa seei a Jesosi liba. Biga hën da di Tjabukama u Gadu di a manda ko, ufö hën da di Gaan Mindima fuu ku Gadu a di biibi di u dë aki.

²Wë nöö un sabi fa de ta tei wan sëmbë buta faa tii sëmëni hia sëmbë dee ta dë a wan gaan wosu dendu. Wë sö nöö Gadu bi buta Mosesi faa musu tii hii dee sëmbë fëen dëen, a di ten de bi dë a di sabana. Nöö Mosesi bi du di wooko a wan futoou fasi tuu, leti kumafa Gadu bi kë. Nöö hën a di bakaten aki, hën Gadu tei Masa Jesosi buta a di wooko dë, faa tii dee sëmbë fëen dëen, kumafa Mosesi bi ta tii de a fesi. Nöö a ta wooko di wooko a wan futoou fasi tu, kumafa Mosesi bi ta wooko.

³Ma fa i si Masa Jesosi ko a di kamian dë, nöö a hebi möön Mosesi e. Nöö a abi möön nëbai tu. Wë biga hën da di Mii u di Sëmbë di, abi di wosu, nöö di Sëmbë di abi di wosu hën hebi möön hii dee sëmbë dee dë a di wosu tuu, na sö nö?

⁴Nöö hiniwan wosu ta abi hën basi, ma di gaan basi a hii soni liba nöö hën da Masa Gaangadu.

⁵Fa Gadu bi buta Mosesi futuboi fëen dë, nöö a bi wooko bunu tuu kumafa Gadu kë, ta tii hii dee sëmbë dee dë a di wosu dendu u Gadu. Ma hii fa a bi ta du dë seei, a bi dë wan peentje nöö fu lei u dee soni dee o ko a bakaten aki.

⁶Ma „Jesosi, Keesitu, fa a ko aki, nöö na wookoma u di wosu wanwan nöö a dë e, ma hën da di Mii seepi u di Sëmbë di abi di wosu. Nöö hën abi taki a hii di wosu.

Nöö dee sëmbë dee ta dë a di wosu u Masa Gaangadu dendu dë, nöö u wë e. Nöö fa u ko sëmbë fëen aki, nöö u musu biibi go dou söndö lasi hati. U musu dë ku wai ta mëni dee soni dee Gadu paa-musi u taa woo feni. Nöö ee u dë sö kaa, nöö u sa dë sëmbë fu di wosu u Masa Gaangadu dendu seei gbelin.

Aki ta lei fa dee Isaëli sëmbë bi lasi di böö di Gadu bi o da de.

⁷Dee sëmbë, wan jei fa di Akaa u Gadu bi bai u nö? A taa:

Tide te un ko jei di töngö u Masa,

⁸nöö wan musu mbei taangajesi dëen e, kumafa dee sëmbë fuunu u fesiten bi mbei taangajesi dëen a di sabana, di ten de bi pooba Gadu luku.

De bi taanpu tuwë gogo a wan së taa de an dë a mi du.

⁹Dee gaan sëmbë fuunu wë bi pooba mi sö e,

hii fa de bi si dee gaan wooko dee mi bi du da de hii de föteni jaa longi.

¹⁰Nöö hën wë mbei hati u mi bi boonu ku dee lö sëmbë dë.

Hën mi taa:

“Fa i si de sai dë, sö nöö u de.

Hati u de an ta fika ta mëni mi möönsö. De an kë ko sabi möönsö fa mi ta libi ku de tjika.”

¹¹ Nöo fëen mbei hati u mi boonu ku de teee,
hën mi soi taa
na wan daka de o dou a di kamian
möönsö, di mi bi abi u da de,
ka de sa feni böö.
Sö Gadu taki e, dee sëmbë.

¹² Nöo hën mbei un musu mēni unu seei, dee sëmbë fuu dē, be na wan fuunu seei musu abi di lö hogihati di dee sëmbë dē bi abi. An musu dē taa wan kē biibi te un bia baka kumutu disa di libilibi Gadu.

¹³ Wan jei fa di Buku taki “tide” nö? Wë nöo un musu ta da unu seei taanga hibiwan daka u nöömö, wan musu wei, sö langa a dē tide eti. Ee nasö, nöo soni o ganjan i tja go a hogi sē tee ja o a’ bisi ku Masa Gadu möön seei. Nöo an musu pasa sö ku na wan kodo fuunu e, dee sëmbë.

¹⁴ Ma ee wan sëmbë i ta hoi taanga a di biibi kumafa i bi seti ën tee go dou, nöo hën da u ku i tuu o ta njan di suti u di libi di „Jesosi” Keesitu abi u da u.

¹⁵ Wë nöo un boo haika di soni di di Buku taki dē wan pasi möön. A taa: Tide te un ko jei di töngö u Masa, wan musu mbei taangajesi dēen e, kumafa dee sëmbë u fesiten bi mbei taangajesi dēen.

¹⁶ Wë nöo ambë seei bi da dee sëmbë bi jei fa Gadu taki ma nöo de taanpu tuwë gogo taa de an dē nëen? Na dee sëmbë dee Mosesi bi tja kumutu a Egepiti köndë nö? ¹⁷ Nöo ambë da dee sëmbë Gadu hati bi boonu ku de föteni jaa longi? Wë na dee sëmbë dee bi du hogi te de kai dēdē fika a di sabana dendu ala nö? ¹⁸ Nöo ambë da dee sëmbë dee a bi soi da taa de an o dou a di kamian fëen ka de sa feni böö möönsö? Na dee sëmbë dee an bi kē piki ën buka nö? De wë e, dee sëmbë.

¹⁹ Wë nöo hën wë u ko si taa de an feni di böö di Gadu bi kē da de möönsö, fu di de an bi kē biibi ën hedi.

Aki ta lei taa Gadu abi wan böö u da u eti.

4 Dee sëmbë o, wan jei fa Gadu bi paa-musi dee sëmbë fëen dē taa a abi wan böö u da de nö? Wë nöo di paa-musi dē, a dē eti o. An tooka möönsö. Nöo fëen hedi u musu ta köni fu na wan fuunu musu fika a baka te ja feni di böö dē. ² Wë biga de bi konda Gadu buka da u aki leti kumafa de bi kondëen da dee sëmbë u di ten ala, ma töku an bi heepi de e, fu di de bi jei ma de an bi kē biibi. ³ Ma fu di u ko ta biibi ën aki, nöo u, u ta feni di böö dē.

Fa dee oto sëmbë dē bi sai dē, nöo a kai da de leti kumafa Gadu bi taki di a taa:
Hati u mi boonu ku de teee,
nöo hën mi soi taa de an o feni di böö di mi abi u da de möönsö.

Ma fa Gadu soi da dee lö sëmbë dē seei, ma di böö u Gadu hën a bi sai dē kaa. Biga sensi a fesiten di a mbei goonliba, nöo hii dee wooko fëen tuu a bi seeka buta dē kaa, „te dou ku di böö fëen di a abi u da sëmbë”. ⁴ Nöo Gadu seepi feni di böö dē kaa. Wë biga a wan pisi u di Buku de bi sikifi fa Gadu mbei goonliba a de sëbën daka dendu. Hën de taki wan soni taa:

A di daka di fu mbei sëbën,
nöo nëen Gadu böö u hii dee wooko dee a bi wooko.

⁵ Nöo a baka u di dē ufö Gadu taki di soni u dee sëmbë dē taa:
De an o feni di böö di mi abi u da de möönsö.

⁶ Wë ma tökuseei di böö u Gadu a sai dē eti o, dee sëmbë, nöo sëmbë dē di o sa feni ën nöömö. Dee otowan dee u bi taki dē, nöo de an feni ën möönsö fu di de bi jei di buka ma de an kē piki ën. ⁷ Nöo hën Gadu toona buta wan oto ten möön fuu sa toona piki ën buka be u feni di böö fëen, nöo hën da “tide”. Biga a baka

sömëni jaa fu di dee sëmbë bi mbei taangajesi dëën, nöö hën a buta Dafiti faa fan di soni dë taa:

Tide te un ko jei di töngö u Masa, nöö wan musu mbei taangajesi dëën.

⁸ Wë nöö u sabi taa baka u di Mosesi ku dee lö sëmbë naandë dëdë, hën Josua ko nëën kamian. Nöö hën tja dee Isaëli sëmbë go dou a Kaana naandë. Biga hën bi da di köndë di Gadu da de u de böö u hii di waka de bi ta waka a di sabana dendu. Ma nöö nëën bi da di tuutuu böö u Gadu di a bi mëni u da dee sëmbë fëën eti e. Biga ee hën bi da di böö fëën kaa, nöö an bi o taki taa woo sa feni ën möön a wan oto ten.

⁹ Ma fa i si u dë aki, nöö wan böö fika eti da u dee sëmbë u Gadu. ¹⁰⁻¹¹ Nöö leti kumafa i si Gadu bi böö a di saba daka dë, nöö söseei di sëmbë di o feni di böö aki o böö tu. Nöö un boo biinga taanga e, dee sëmbë, boo feni di böö u Gadu. Biga na wan kodo fuu seei musu lasi ën fu di a dë taa piki wa kë piki ën mbei, kumafa dee sëmbë ala bi lasi ën. Un boo piki di fan u Gadu e, be u feni di böö fëën nöömö di a abi u da u.

¹² Wë biga dee Wöutu u Gadu a ta fan, nöö kaakiti ku libi dë a de e. De dë leti kuma wan ufangi di dë saapusaapu selenselen a de tu së tuu, ta koti dee mindi-mindi u kamian te dou a di bonu dendu. Nöö sö di fan u Gadu dë e. Biga te i jei ën, nöö a ta koti nango tee dou a i hati-böö kisi i akaa. A ta buta i i ta kuutu dee fasi fii ku dee soni dee dë a i hati, luku ee de bunu ee de an bunu.

¹³ Nöö u sabi taa na wan kodo u dee soni Masa Gaangadu mbei dë tjubitjubi dëën e, te dou ku libisëmbë hati seei. Hii soni tuu dë jabijabi hooo sö nëën wojo a ta si. Nöö sö wan Sëmbë wë u musu piki e, dee sëmbë, a di fa u ta libi a goonliba aki.

Aki ta lei u taa Masa Jesosi hën da di Mindima fuu ku Gadu.

¹⁴ Wë ma nöö un boo toona mëni di soni di u bi taki, dee sëmbë. U abi wan Gaan Mindima a u ku Gadu mindi ta heepi u e. Hën da Jesosi di Mii u Masa Gaangadu, nöö hën bi pasa langalanga go dou tee a Gaangadu Köndë a liba ala.

Nöö fa u ko ta biibi dee soni fëën aki, nöö be un hoi go dou e. ¹⁵ Wë biga di Gaan Mindima di u abi aki, an dë taa an ta fii ku u tee wan soni taanga da u poi fuu musu du. A ta fii ku u o. Biga dee soni dee ta pooba u puu u a di pasi u Gadu aki, nöö hii de tuu bi pooba u puu ën tu di ten a bi dë libisëmbë a goonliba aki. Ma hën an bi du hogi wan daka möönsö.

¹⁶ Nöö hën mbei an dë fuu panta, dee sëmbë. Ma un boo go nëën waiwai go begi ën ka a dë nëën könubangi dë ta tii u ku ën bunuhati. Nöö a o abi tjali fuu, nöö a o ta heepi u a soni ku ën bunuhati te u dë a wan fuka.

Aki ta lei fa wan mindima musu dë ku fa di wooko fëën

hebi tjika.

5 Wë nöö dee sëmbë, un sabi fa dee Isaëli sëmbë dee an nama ku Masa Jesosi eti ta du. De ta abi wan sëmbë di dë di Gaan Mindima u de ku Gadu, nöö di sëmbë dë a dë wan libisëmbë kuma deseei di de tei a de dendu buta a di wooko. Nöö fa a sai a di wooko naandë, nöö a ta tja peesenti go da Gadu. So juu a ta kii mbeti ta tjuma da Gadu tu kumafa di wëti taki, u paka paima da sëmbë fu dee hogi de bi du.

² Wë nöö sö wan mindima musu ta fii ku dee sëmbë dee a ta heepi dë e. Wë biga fa de ta misi di wëti u Gadu fu di de an bi fusutëën bunu ta kumutu a pasi dë, nöö söseei a sa miti ën tu. ³ Hën mbei leti kumafa i si a ta kii dee mbeti da dee

oto sëmbë ta tjuma ta paka paima da de dë, nöö söseei a musu ta kii dëen seepi tu.

⁴ Nöö sö wan sëmbë an sa tei sö wan hei wooko buta nëen seei liba e, ee na Gadu hën kai ën nëen, kumafa a bi kai di fosu mindima de kai Alon.

⁵ Wë nöö söseei „Masa Jesosi, Keesitu tu e, dee sëmbë. Fa a ko dë di Gaan Mindima fuu aki, nëen seei hei ën seei sö e, ma Masa Gaangadu hën butëen a di lö wooko dë. Biga wë un sabi di soni di Gadu bi taki dëen ala kaa taa:

Tide mi tja i ko buta a lanti fesi e,
be de sabi taa ju da mi mii, nöö mi da i tata.

⁶ Nöö a taki a wan oto kamian u di Buku taa:

Ju da wan mindima kuma Melikiseideki.

Nöö di mindima di i dë aki,

ja o kumutu nëen möönsö.

Joo dë nëen fu teego.

Sö Gadu taki e.

Aki ta konda fa Masa Jesosi

dë Mindima tjika.

⁷ Nöö di Masa Jesosi bi dë a goonliba aki „nöö a bi tja fuka e. Nöö nëen a lei u fii ku sëmbë.” Biga a go a Gadu ku gaan begi, ku bai kërë, ku wata a wojo seei, fu di a sabi taa Gadu nöö sa puu ën fu an musu dëdë di lö dëdë di a o dëdë naandë. Nöö Gadu jei di begi fëen tu, dee sëmbë. „An puu ën fu an musu dëdë, ma a dëen taanga faa tjëen,” fu di a sakëen seei nëen basu ku lesipeki.

⁸ Nöö sö u si taa hii fa hën Tata bi dëen taki fëen seei seei, ma a dee fuka dendu a lei u piki hën Tata buka a soni. ⁹ A di lö fasi dë wë a ko di möön gbelingbelin sëmbë u heepi u. Nöö fa u dë aki, hini-wan sëmbë di ta piki ën buka sa ko nëen awaa faa feni heepi nëen u teego. ¹⁰ Biga Gadu butëen Gaan Mindima fuu ku ën awaa. Nöö „an dë mindima a di fa dee

Isaëli mindima ta dë, ma, a dë mindima a di fasi u Melikiseideki.

Aki ta lei ambë da gaan sëmbë a di biibi ku ambë da piki mii.

¹¹ Wë nöö fa u ta kai Melikiseideki në aki, dee sëmbë, hia soni dë nëen fuu sa taki e, ma a o taanga da unu fuun fusutan. Wë biga un malëngë u lei soni tumisi. ¹² Wë biga fu di juu ten di un ko a biibi, a bi longi tjika fu sonte un tuu bi sa bia ko leima ta lei otowan. Ma awaa seei un sai naandë eti fu sëmbë musu toona ta lei unu hii dee goonse pisi u di woto u Masa möön, dee un bi musu sabi gaan-duwe kaa.

Fa un sai dë, un dë leti kuma wan piki mii di ta bebe bobi eti. Wan sa njan bum-buu njanjan eti. ¹³ Biga di sëmbë di ta bebe bobi, nöö hën da miii e. An ta fusutan di Buka u Gadu tjika faa sabi andi da leti libi ku andi da wogi libi a Gadu wojo. Biga piki mii nöö a dë eti.

¹⁴ Ma di gbelingbelin njanjan, nöö a dë u dee gaangaan sëmbë, dee bi ta guwenti u piki di Buka tee de ko ta sabi andi da hogi ku andi da bunu.

Aki ta kai dee fosu soni

dee wan biibima musu sabi.

6 Wë dee sëmbë o, wan boo fika ku dee fosu pisi u di lei u „Jesosi, Keesitu ta taki nango ta ko nöömö e, ma un boo go a dee möön fundu pisi awaa. Wan boo fika kuma miii, ma un boo ta lei nango te u ko gaangaan sëmbë a di biibi. Biga u bi sabi gaanduwe kaa taa u bi musu bia disa dee lö guwenti dee an heepi u fuu feni di libi u teego. U bi sabi kaa taa u musu ta biibi Gadu ta a' futoou nëen. ² U bi sabi andi ku andi dee dopu kërë taki. U bi sabi faandi mbei de ta buta maun a sëmbë mindihedi ta begi. U bi sabi taa te u dëdë, nöö woo weki baka. U bi sabi taa Masa Gaangadu hën o kuutu hii soni

buta fa de musu dë u teego. ³Dee lö soni dë tuu u bi lei sabi gaanduwe kaa, nöö ee Gadu da u pasi nöö un boo go a dee otowan awaa e.

⁴Wë biga ee wan sëmbe wojo fii bi limbo wan pasi kaa, i bi fusutan soni u Gadu nöö hën i sai dë bia baka disëen, nöö unfa dee lei dë o du heepi i möön? Biga i bi tesi di bunu di Gadu da u luku fa a suti kaa. I ku dee otowan fii bi njan di bunu u di Akaa u Gadu makandi. ⁵I bi fii di wöutu u Masa Gaangadu fa a suti tjika. I bi sabi soni u dee kaakiti dee ta dë a di libi di o ko a baka. ⁶Sö wan sëmbe ee i bia kumutu disa dee soni dë, nöö unfa de sa du toona heepi i möön fii bia libi baka toona ko a Gadu möön? De an sa heepi i e baa.

Wë biga a dë leti kuma i seei toona ta tei di Mii u Gadu tja go peka a di lakpa pau möön, buta naandë da hii lanti ta hoi a sipootu ta kosi.

⁷Biga ee wan goon dë, nöö hën tjuba ta kai nëen hiniwanten faa sa feni wata kumafa a dë fanöudu, nöö njanjan o ko bunu nëen da dee sëmbe dee bi wooko ën. Sö wan goon, Gadu wë i si dë ku ën e. ⁸Ma ee wan goon dë, nöö sösö baakamaka ku gaanwomihati nöö ta göö nëen, nöö di lö goon dë an abi na wan wojo heepi. A hogi poi. A fika u de suti faja nëen tjuma puu dë. Nöö sö di sëmbe u taki dë, sö a dë. Nöö ee an mēni ën seei nöö di siba u Gadu o kisi ën e. A o kaba a sösö.

Aki a ta gafa dee sëmbe

a di fa de ta libi bunu.

⁹Ma un dee lobi sëmbe fuu dë, hii fa u ta bai unu aki seei, ma na sö u sabi taa un dë e. Wë biga u ta abi mēni a unu liba sabi taa un ta libi wan möön bunu libi da Gadu, kumafa a fiti dee sëmbe dee feni di heepi u Gadu. ¹⁰Nöö fa Gadu sai dë, an ta kuutu könku e, ma a ta kuutu leti

a pasi. Nöö an o fëekëtë dee bunu libi fuunu dee un ta libi naandë. A ta si fa un ta lobi ën ta heepi dee oto sëmbe fëen. Sö un ta libi nöömö. ¹¹Nöö sö wë u kē tu e, dee sëmbe, fu hibiwan fuunu musu ta libi sö nango nöömö te dou. Biga te un ta libi sö kaa, nöö woon sabi gbelin taa woon kisi dee bunu u Gadu nöömö dee a abi u da u a bakaten.

¹²Fëen mbei wa kē fuun ko malëngëma e, dee sëmbe. Ma be un ta djeesi dee otowan nöömö, dee bi tai hati ta biibi tefa de feni dee soni dee Gadu bi paamusi de.

Aki ta lei taa te Gadu paamusi wan soni nöö an o bia.

¹³⁻¹⁴Wë nöö dee sëmbe, un boo toona mēni di soni Gadu bi paamusi di gaan sëmbe fuu de kai Abahamu. A taa:

Mi taki da i gbelin taa mi o dë ku i ta heepi i,

nöö mi o mbei di böngö fii ko hia seei. Sö Gadu bi taki da Abahamu. Wë nöö di ten a paamusi ën di soni dë, nöö ku soi a paamusi ën e. Nöö an dë taa a kai oto sëmbe në soi. Nönö. Ma hënseei në wë a kai soi taa a o du sö nöömö. Wë biga oto në an dë di hebi möön di fëen, faa tei soi nëen liba. ¹⁵Nöö fa Gadu fan dë, hën Abahamu dë ta hoi pasensi ta luku di soni nöömö di Gadu bi paamusi ën dë, teefa a ko feni ën.

¹⁶Wë biga sö a dë e, dee sëmbe. Te wan libisëmbe o soi, nöö a ta kai wan në di hebi möön di në fëen seei nöö a soi, fu di fan fëen musu a' gaan kaakiti. Nöö sëmbe an o sa feni soni u taki nëen liba möönsö, biga fa a taki dë, a tan sö.

¹⁷Nöö fëen mbei di Masa Gaangadu paamusi dee sëmbe fëen taa a o da de di bunu fëen, nöö a taki ën ku soi. Biga a kē u de sabi taa di soni a paamusi dë an o kaba a mundu möönsö, a o pasa sö nöömö.

¹⁸Nöo a ko dë tu soni u Gadu di an sa puu möönsö, di paamusi fëen ku di soi fëen. Nöo hën mbei hati fuu sa kötö gaanfa awaa e, dee sëmbë. Biga fa u kule go a Gadu fuu tei dee bunu a abi u da u, nöo u sabi taa an sa ganjan u. A o da u de nöömö.

¹⁹⁻²⁰Nöo di sabi u ta sabi taa Gadu o da u dee soni a paamusi u dë, hën ta hoi hati fuu leti kuma wan hanka de tuwë fu hoi wan sipi faa tan pii a wan kamian. Nöo leti kumafa wan sipi hanka musu abi wan kamian ka a sa peka gingin, söseei di biibi fuu dë gingin a Masa Jesosi. Biga hën waka a u fesi kaa. A pasa di gaan koosu di bi tapa sëmbë fu de an sa dou a Gadu, hën a waka tololoo go dë leti ka Gadu dë ala, faa sai dë ta heepi u. Hën wë i si ko dë di Gaan Mindima fuu ku Gadu fu nöömö e, nöo a dë kuma Melikiseideki.

**Aki ta konda da u ambë da
Melikiseideki ku fa hën**

ku Masa Jesosi djei.

7 Wë nöo, dee sëmbë, fa u ta taki aki taa Masa Jesosi hën ko dë wan mindima kuma Melikiseideki, nöo andi di dë kë taki? Wë Melikiseideki bi dë wan hebi sëmbë u fosuten. Hën bi dë könu ta tii di köndë de kai Salem. Nöo a bi dë wan mindima tu e, ta fan ku di möön hei Gadu u mundu da libisëmbë.

Nöo di juu ten Abahamu bi go feti ku dee könu u oto köndë wini de tefa a toona ta ko, nöo hën di Melikiseideki aki go miti ku ën a pasi. Nöo hën a begi da Abahamu te a kaba kai di bunu u Gadu faa ko nëen liba. ²Nöo hën Abahamu paati dee gudu dee a wini a di feti a teni hipi, hën a da Melikiseideki wan hipi fu di a bi dë Mindima u libisëmbë ku Gadu.

Wë nöo sô i si Melikiseideki ku Masa Jesosi djei, biga de tuu abi di wan wooko.

Nöo fa di në u Melikiseideki sai dë, un sabi andi a kë taki nö, dee sëmbë? A kë taki “Könu fu Leti Libi”. Nöo fa a bi dë könu u di köndë de kai Salem dë, nöo hën da a dë “Könu fu Kötöhati” tu, biga “Salem” hën da “kötöhati” a di tängö.

Wë nöo söseei Masa Jesosi dë di Könu u Letilibi tu, ku di Könu fu Kötöhati, biga nëen dee soni dë ta kumutu.

³Nöo fa Melikiseideki sai dë, nöo wa jei tata fëen, wa jei mama fëen. Nöo de an sikifi fëen tu ambë da gaan sëmbë fëen, ambë da bakamii fëen di a abi. De an sikifi disa da u taa a sö wan daka de pali ën ku sö wan ten a dëdë. Di mindima wooko fëen di a bi dë, hën nöo fika dëen u nöömö, leti kuma di Mii u Masa Gaangadu.

⁴Nöo luku fa di sëmbë naandë hei tjika. Biga hii fa Abahamu bi dë di möön hei gaan sëmbë fuu, ma tökuseei a da Melikiseideki hafu u dee gudu a bi wini a di feti. Sö Melikiseideki bi hei tjika e.

⁵Wë nöo sô a dë a dee Isaëli wëti taa te i abi teni soni nöo di mindima o tei wan a i da Masa Gaangadu. Ma nöo di mindima u Isaëli, a musu dë fu di lö u Leifi, biga di lö dë nöo Gadu hei te a da de di wooko dë. Aluwasi fa hii Isaëli sëmbë seei dë Abahamu böngö, ma töku sëmbë u di lö u Leifi nöo ta tei soni a dee otowan.

⁶Ma di Melikiseideki aki, hën an bi dë böngö u Leifi möönsö e, ma tökuseei a bi tei soni a Abahamu hën a kai di bunu u Gadu ko nëen liba.

Wë nöo sô u ko si taa hii fa Abahamu bi kisi dee gaan paamusi a Gadu, ma Melikiseideki bi möön hei möön hën. ⁷Wë biga di möön hei sëmbë hën ta kai di bunu u Gadu ko buta a di otowan liba, na sö nö?

⁸Wë nöo dee sëmbë, a di soni u taki aki u ko si taa de dë tu pei mindima ta tei soni a otowan: dee mindima dee dë a di lö u Leifi, ku dee dë kuma Melikiseideki. Nöo de tooka e. Biga dee u Leifi,

de ta dëdë, ma di aki sō wa jei dëdë fëen möönsō. Libi nōō fika dëen u nōömō, kuma Masa Jesosi.

⁹⁻¹⁰ Wë nōō u sa taki wan oto soni möön tu kumafa Melikiseideki hebi tjika. Biga fa hën ku Abahamu bi miti, a bi dëen dee soni dë, nōō fuu taki nōō Leifi seei wë bi dëen tu e, hii fa a bakaten hën ko ta pii soni a dee otowan. Biga di ten dë de an bi pai ën eti, ma a bi dë a di böngö u Abahamu ta ko eti.

Aki ta lei u faandi mbei di mindima musu tooka.

¹¹ Wë nōō di soni u Abahamu di u ta taki aki, nōō a baka fëen ufö Gadu ko buta di wëti taa dee sëmbë ta du di mindima wooko u Isaëli nōō de musu dë u di lö u Leifi. Nōō faandi mbei a di ten fuu aki wan oto pei mindima musu toona ko dë möön, kuma Melikiseideki baka? Andi mbei de an sa fika kuma de Alon go dou, dee dë u di lö u Leifi? Wë biga dee sootu pei mindima naandë, dee u Leifi, de an sa heepi u te u ko bumbuu sëmbë a Gadu wojo möönsō e, hën mbei di mindima musu toona tooka baka.

¹² Wë nōō ee di mindima tooka, nōō dee wëti dee nama ku ën seei musu tooka tu. ¹³ Wë nōō sō de tooka tuu e, dee sëmbë. Biga di Mindima fuu di ko a bakaten aki, hën an bi dë a di lö u Leifi möönsō kumafa di wëti bi buta. Ma hën bi dë u wan hii oto lö, nōō na wan sëmbë fu di lö dë bi ko dë mindima wan daka ta tjuma soni da Masa Gaangadu. ¹⁴ Biga wë hii u tuu sabi taa di Masa fuu an bi dë di böngö u Leifi e, ma a bi dë di böngö u Juda. Nōō fa Gadu bi da Mosesi dee wëti dë, nōō na Juda bi kisi di mindima wooko e, ma Leifi hën bi kisi ën kumafa u bi taki dë kaa. Ma töku awa wan sëmbë u Juda ko abi di wooko dë.

¹⁵ Nōō da sō u ko si gbelingbelin taa di wëti ko tooka e, dee sëmbë. Wan oto pei mindima ko awaa nōō hën an dë kuma

dee otowan. Disi toona ko dë kuma Melikiseideki baka. ¹⁶ Nōō an kisi di wooko fu di a dë a di mindima lö, ma a kisi ën fu di di libi fëen abi sō wan kaakiti tee dëdë an sa kii ën möönsō.

¹⁷ Fëen mbei Gadu bi taki fëen a di Buku taa:

I dë wan mindima kuma Melikiseideki, nōō di mindima wooko fii dë, an o kaba möönsō.

¹⁸ Nōō da awa u ko si taa dee lö wëti dë ku hii di awoo fasi fa libisëmbë bi musu ta dini Gadu, de tuu kaba awaa e. Nōō di soni mbei de kaba, fu di de an bi abi kaakiti u sa heepi u. ¹⁹ Fa di lö fasi u dini Gadu dë bi sai dë, an bi sa mbei na wan sëmbë ko bumbuu a Gadu wojo möönsō e, dee sëmbë. Ma fa Gadu ko tookëen a baka aki, hën u ko abi wan möön bunu soni fuu biibi. Biga u sabi awaa taa u sa nango dou te a Gadu nōömō awaa.

Aki ta lei u fa Masa Jesosi tooka ku dee oto mindima möön.

²⁰⁻²¹ Wë nōō, dee sëmbë, fa Jesosi ko dë u mindima aki, a tooka ku dee oto mindima a wan oto futu möön e. Biga dee otowan, na ku soi de bi ta buta de e, ma di i si aki hën ko dë mindima ku wan soi fu Gadu. Biga de bi taki fëen a di Buku taa:

Masa bi soi wan soi taa di mindima wooko fii dë an o kaba möönsō.

Nōō fa a taki ën dë, nōō an o tooka paki-sei möönsō.

Sö di Buku taki e.

²² Nōō hën mbei u ko si taa di buka di Gadu mbei ku libisëmbë a bakaten aki, a dë möön hebi möön di a bi mbei a fesi. Biga di mindima u di buka aki, hën Gadu buta ku soi faa dë nōömō. Hën da Masa Jesosi seepi.

²³ Fa dee oto mindima bi dë, nōō de bi dë te a hia e, fu di dëdë an bi ta da na wan u de pasi fu de tan a di wooko fu nōömō. Fëen mbei wë de bi ta tooka.

²⁴Ma di aki sô, Jesosi, hën a o libi u nöömö. Hën mbei di mindima wooko fëen o dë fu nöömö tu. ²⁵Fëen mbei tu, ee wan sëmbë i kë go dou a Gadu, nöö Masa Jesosi fii begi e. Biga hën sa heepi u te dou fu di a ta libi nöömö faa ta fan ku Gadu da u.

²⁶Wë nöö sô wan mindima u bi musu abi e, dee sëmbë, di dë apaiti gbelingbelin da Gadu söndö föutu. Fa a sai dë, na wan daka seei a bi du hogi kuma dee otowan e. Hën wë Gadu tja go buta te a di möön hei kamian u mundu ala. ²⁷Nöö fa a dë a di mindima wooko dë, nöö an dë faa musu ta du kumafa dee oto mindima ta du e. De, de ta kii mbeti da Gadu hiniwan daka baka na baka ta paka u dee hogi di deseei ta du te de kaba, ufö de musu kii da dee oto sëmbë tu. Ma disì, wan kodo pasi tö a bi hopo hënseei da Gadu paka paima da libisëmbë fu nöömö.

²⁸Fa u dë aki, Isaëli wëti dë sô taa wan Gaan Mindima musu dë ta fan ku Gadu da de. Nöö te de o buta di mindima dë, nöö wan libisëmbë de ta tei buta. Nöö fu di a dë wan libisëmbë, nöö an ta abi kaakiti tjika möönsö faa libi söndö föutu a Gadu wojo e. Ma di Gaan Mindima di Gadu buta ku soi a baka aki, hën da di Mii fëen seei. Nöö fu di a libi söndö föutu a goonliba aki, hën mbei a ko dë di kaba bumbuu Mindima fuu ku Gadu u nöömö.

Aki ta taki soni u di wosu u Gadu ka Masa Jesosi ta wooko

a liba ala.

8 Wë nöö dee sëmbë, di mama u di soni di u ta fan aki dë sô taa u ko abi sô wan Gaan Mindima tuu, a u ku Gadu mindi. Hën da Masa Jesosi. Nöö di bangi fëen ka a go sindo dë, a dë leti a di kaba hebima kamian a letimaun së u Masa Gaangadu ka a dë nëen könubangi a liba ala.

²Nöö fa Masa Jesosi dë di Mindima fuu dë, a ta wooko a di leti Wosu fu Gadu e, di gbelingbelin wan, nöö di wosu dë an dë kuma di de bi ta begi Gadu a di sabana ala. Biga fa dee gaan sëmbë fuunu bi hopo di wosu u Gadu a di sabana dë, nöö ku deseei maun de bi hopo ën. Ma di Wosu di u ta taki aki, Masa Gaangadu seei hopo disì.

³Fa dee mindima u Isaëli sai dë, dee sëmbë, hibiwan u de de ta buta u de musu ta tja soni go da Gadu. So juu de ta tja peesenti go dëen. So juu de ta tja mbeti fu de kii tjuma u paka paima. Nöö sô nöö a dë a di Mindima fuu a liba ala, a Masa Jesosi, tu. Fa a sai dë, sô hënseei musu abi soni fu tja go da Gadu tu.

⁴Ma nöö Masa Jesosi, ee a bi dë a goonliba aki, de an bi o dëen pasi faa dë wan mindima e. Biga dee u goonliba aki, de ta tja soni ta tjuma da Gadu kumafa dee Isaëli wëti buta. Ma di mindima wooko u Masa Jesosi, hën an nama a dee Isaëli wëti möönsö.

⁵Nöö fa dee mindima u Isaëli ta wooko a di Wosu u Gadu a goonliba aki, nëen da di tuutuu Wosu u Gadu eti e. Ma a dë kuma wan peentje u lei fa soni dë a Gadu ala. Fëen mbei wë Gadu bi bai Mosesi taanga di juu ten di a o mbei di fosu Wosu u Gadu a di sabana ala. A taa: Mëni i seei bunu ku di Wosu di joo mbei dë,

fii mbei hii soni buta leti kumafa i si mi bi lei i a di kuun liba ala.

Di soni mbei a bai ën sô, fu di a kë u hii soni musu djeesi di fa soni dë a Gadu ala.

⁶Nöö fa Masa Jesosi ta wooko di mindima wooko fëen a Gadu ala, nöö di wooko di a feni dë a bumbuu gaanfa möön di dee mindima bi ta wooko a di fesiten wosu u Gadu naandë. Wë biga di buka di Gadu mbei ku u a bakaten aki, a dë bumbuu gaanfa möön di a bi mbei ku dee sëmbë u di ten dë. Masa Jesosi seei wë tja di baka buka aki ko da u e,

dee sëmbë, nöö a paamusi u möön bumbuu soni möön dee soni di oto buka bi paamusi.

⁷Haika e, dee sëmbë. Ee di fosu buka di Gadu bi mbei ku dee gaan sëmbë fuunu a di ten u Mosesi bi a' kaakiti tjika fu sa heepi libisëmbë kumafa a dë fanöudu, nöö Gadu an bi o suku faa toona mbei wan oto buka ku u möön e. ⁸Ma hënseei si taa di buka dë an heepi dee sëmbë fu de ko bumbuu tjika. Biga a feni föutu a de di a taa:

Un haika e, woo dë te dou wan ten, nöö mi o toona mbei wan njunjun buka möön

ku dee lö u Isaëli te kisi dee lö u Juda.

⁹Ma di njunjun buka an o dë kuma di mi bi mbei ku dee gaan sëmbë u de.

Biga fa i si mi bi tjä dee gaan sëmbë u de kumutu a Egepiti köndë ala, nöö mi bi tjä de leti kumafa wan tata ta tjä hën mii a maun.

Sö mi bi tjä de tjika.

Nöö hën mi mbei wan buka ku de.

Ma de an bi hoi di buka di mi mbei ku de dë e.

Nöö hën wë mbei miseei bia baka da de tu.

Sö Gadu taki. ¹⁰Nöö hën a toona taa:

Di buka di mi o toona mbei ku Isaëli sëmbë a bakaten o dë sö taa

mi o tjä dee wëti u mi go buta a de fusutan.

Tee a de hati dendu seei de o ta fii de.

Nöö mi o ko dë Gadu u de awaa,

nöö de o ko mi sëmbë.

¹¹Nöö na wan sëmbë seei o dë ta buta ku di otowan fëen möön

taa a musu ko sabi mi.

Na wan baaa o ta buta ku ën baaa sö tu.

Biga hii de tuu o sabi mi kaa,

kumutu a dee möön gaan wan te dou a dee piki wan.

¹²Nöö fa de o ko sëmbë u mi dë,

nöö mi o a' tjali u de,

nöö ma o hoi dee hogi du u de a bëë möön.

Ma o ta mëni de möön seei.

Sö wë Gadu taki e, dee sëmbë.

¹³Wë nöö di fa a taki u di njunjun buka aki, nöö nëën u ko si taa aan toobi ku di fosu buka möön. Di ala ko gaandi kaa. Nöö di soni di i si ko gaandi, te wan pisi a o kaba fiaa. De an o dë nëën du möön seei.

Aki ta lei fa di wosu u Gadu

a di sabana bi dë.

9 Wë nöö dee sëmbë, di Gadu mbei di fosu buka ku dee gaan sëmbë fuunu a fesi dë, nöö a bi da de dee wëti fëen, ku unfä de musu ta begi ën ta dini. Nöö söseei a lei de unfä u de mbei di wosu fëen a goonliba aki.

²Nöö di Wosu u Gadu dë, a mbei ku mbeti kakisa leti kumafa de ta mbei pelawosu sö, ma a abi tu kamba. Nöö a di fosu kamba fëen, nöö naandë di gaan lampu bi ta dë ta tuwë limbo a di wosu, ku di tafa di de ta buta bëëë apaiti da Masa Gaangadu. Nöö di kamba dë, hën de bi ta kai di Hebi Kamian u Gadu.

³Ma nöö a baka fu di kamba dë, nöö wan oto kamba bi dë tu, nöö a paati ku di fosuwan ku wan gaan degi koosu, hebi wan. Nöö di baka kamba dë, hën de kai di Kaba Hebi Kamian fu Gadu. ⁴Nöö hën abi di goutu tafa de ta buta dee sumëë suti soni de ta tjuma da Masa Gaangadu, ku di kädë di de ta kai di Kädë u di Buka.

Nöö fa di Kädë u di Buka bi sai naandë, nöö de tapëen ku goutu te lontu dou. Nöö a di Kädë dendu i abi di goutu paniki di de bi buta so u di bëë di kumutu a Gadu de kai "mana", ku di kokoti fu Alon di bi nasi folo, ku dee paatapaata sitonu di de bi sikifi dee wëti u di Buka. Dee lö soni dë bi dë a di Kädë dendu.

⁵Nöö a di Kädë liba i abi wanlö soni de mbei kuma dee libilibi soni dee ta dë

a Gadu Köndë ala ku hanza, nöö de ta lei di waiti u Gadu fa a dë. Nöö dee hanza u de ta tuwë kötö a di Këdë tampa liba ka libisëmbë ta feni paadon a Gadu. Ma nöö dee soni dë tuu, wa sa taki de finifini nöönöu kumafa de bi dë e.

Aki ta lei fa de bi ta du a di fosu Wosu u Gadu.

⁶Wë nöö di de seeka dee soni buta sö kaa, nöö dee begima nango hiniwan juu a di fosu kamba dë, fu de ta dë a di wooko ta dini Masa Gaangadu kumafa a dë fanöudu. ⁷Ma nöö a di u mbei tu kamba dendu, naandë di Gaan Mindima nango hën wanwan tö wan pasi nöö a wan jaa dendu. Nöö fa a nango dë, na söndö buuu e. Biga a musu kii mbeti tei buuu lëmbë di Këdë faa paka da hënseei te a kaba, bifö a musu toona tei lëmbë paka da dee oto sëmbë fu dee soni de bi misi söndö de sabi. Sö di wëti bi dë kaa.

⁸Wë nöö ku dee soni naandë di Akaa u Gaangadu bi ta lei limbolimbo taa sö langa di fosu wosu sai dë ku di gaan koosu di paati de tu kamba, nöö hën da di pasi an jabi eti fu sëmbë sa go dou a di Kaba Hebi Kamian ka Gadu dë.

⁹Nöö fa u dë aki u ko fusutan wan oto soni tu. Hën da, fa sëmbë bi ta tja dee peesenti ko da Gadu dë ta kii mbeti dëen seei, ma dee soni dë an bi a' kaakiti tjika u seeka di sëmbë di ko begi Gadu a di fasi dë e, te hati fëen an ta latja möön u dee hogi a bi du. Na seei. ¹⁰Biga dee lö soni dë, dee njanjan soni sö, soni u bebe, bamba sëmëni pei fasi u wasi, de bi dë döösë soni nöö fu sëmbë ta du kumafa dee wëti taki. Ma töku wan ten bi o ko nöömö di hii dee soni dë tuu o kaba, njunjun wan o ko.

¹¹Wë nöö fa u dë aki, di ten ko kaa e, dee sëmbë. Biga „Jesosi” Keesitu hën tja di njunjun fasi ko fu dini Gadu, nöö bumbuu soni seei dë nëen dendu. Nöö

Masa Jesosi seei da di Gaan Mindima u disi.

Aki ta lei fa de soni u tide djei dee bi dë a fesi, ku fa de

tooku ku deseei.

Fa Masa Jesosi ko dë Gaan Mindima fuu aki, dee sëmbë, hën an bi denda go a wan wosu di libisëmbë maun mbei e. Ma a go a wan möön bumbuu kamian, hebi wan, di an dë soni u goonliba basu aki. ¹²Nöö fa a go naandë, an tja mbeti buuu, kuma dee kaabita sö ku dee kau mii dee dee mindima u goonliba aki ta kii ta tja buuu. Nönö. Fëen seei buuu wë a tja e. Nöö a waka seei langalanga go tee go dou a di Kaba Hebi Kamian ka Gadu dë a liba ala. Naandë sö a go e, di wan kodo pasi dë tö.

Nöö di soni di Masa Jesosi du dë, dee sëmbë, an o dë faa du ën a bakafutu möön kumafa dee oto mindima ta du. Wë biga di buuu fëen di kai a goon di wan pasi dë, hën paka di paima fu nöömö fu hii dee hogi du fuu libisëmbë.

¹³Wë un sabi fa dee mindima u Isaëli ta du kaa. De ta tei di buuu u kaabita, ku dee womi kau, ku di sindja u dee njönku mujëë kau dee de bi tjuma, nöö de ta lëmbë sëmbë ta puu sundju a de fu de musu sa ko limbo. Ma hii fa de ta du dë seei, ma di buuu dë an ta limbo de hati dendu e. Nönö. Döösë soni nöö de ta du dë.

¹⁴Ma nöö di buuu u „Masa Jesosi” Keesitu di a paka da u wë? An bumbuu gaanfa möön di buuu u dee lö soni dë nö? Biga hën ta limbo u hati ta puu dee hogi a u hati dee bi ta paati u ku Gadu, fu wa mëni de möön seei. Hën mbei u sa dini di libilibi Gadu waiwai awaa.

„Nöö i abi wan oto fasi di di buuu u Masa Jesosi tooku ku di u dee mbeti de ta kii da Gadu dë. Dee mbeti ta paka de buuu söndö de sabi.” Ma Masa Jesosi, ku

ën seei kë wë a hopo ën seei paka da u. Fa a du dë, di Akaa u Masa Gaangadu di dë u nöömö, hën wë heepi ën faa du sö e.

1 Nöo leti kumafa dee mbeti de ta kii dë musu dë telutelu söndö föutu, nöo sö nöo, Masa Jesosi bi dë söndö föutu tu. Biga an du hogi wan daka.

15 Fa Masa Jesosi Keesitu du da u dë, dee sëmbë, hën mbei Gadu sa toona mbei wan hii njunjun buka ku u libisëmbë. Biga Masa Jesosi dëdë paka puu u fu wan musu kisi sitaafu u hii dee hogi u bi du di ten u bi dë a di fosu buka basu. Nöo awaa u dee sëmbë dee a kai fu ko nama ku ën a di njunjun buka aki, u sa feni hii dee bunu tuu awaa dee a bi paamusi faa da u. Nöo dee bunu naandë, de an o kaba a mundu möönsö.

Aki ta lei u fa di buuu u Masa Jesosi abi kaakiti tjika.

16-17 Wë nöo dee sëmbë, dee Buka u Gadu u ta taki aki, de dë leti kuma te wan sëmbë o mbei buka ku i taa te a dëdë nöo joo feni dee gudu fëen. Ma di sëmbë dë, de musu sabi bunu taa a dëdë tuu ufö joo feni dee gudu fëen e. Biga ee an dëdë, nöo di buka di a mbei dë aan kaakiti eti.

18 Nöo söseei di buka bi dë tu, di Gadu bi mbei ku dee gaan sëmbë fuunu a fesí. An bi sa abi kaakiti ee na wan soni bi dëdë tuwë buuu a goon. 19 Biga di Mosesi konda hii di buka pisipisi da dee sëmbë te a kaba kumafa dee wëti taki, nöo hën de tei kau mii buuu ku kaabita buuu hën de mökisi ku wata. Nöo hën de tei di uwii de kai “hisopu”, ku sikafu puuma di de bi bë, nöo hën de ta nama a di buuu ta lëmbë di buku di de bi sikifi di buka, ku hii dee sëmbë dee bi sai dë tuu te de kaba.

20 Nöo hën Mosesi fan ku de taa: Di buuu aki sö, nöo hën sitampu di buka di Gadu mbei ku unu aki e, fuun musu hoi ën.

21 Nöo söseei de lëmbë di Wosu u Gadu tu. Hii dee soni dee dë a di wosu dendu dee de ta wooko ku de apaiti, de tuu de lëmbë ku di buuu e. Ee nasö, de an bi o dë limbolimbo a Gadu wojo möönsö.

22 Nöo a fika piki möön, nöo hii soni tuu musu limbo ku buuu. Biga sö di wëti taki kaa. Wë biga ee buuu an kai a goon, nöo Gadu an bi o sa puu sëmbë a bëë u di hogi de du, fu de an kisi sitaafu.

23 Wë nöo a bi dë fanöudu fu de ta kii dee mbeti dë e, dee sëmbë, ta tei di buuu ta seeka soni faa musu ko dë limbolimbo. Ma nöo hii fa de ta du dë seei, ma a dë kuma wan peentje nöo fii fusutan fa dee soni u Masa Gadu Köndë dë. Ma a Gadu Köndë ala wan möön bumbuu soni, hebi wan, bi musu dëdë paka fu de tei buuu fëen lëmbë soni. Ee nasö soni an sa seeka limbo tjika faa sa dë ka Gadu dë.

24 Nöo di wosu ka de nango ta begi Gadu a goonliba aki, nöo hën seei dë wan peentje fuu lei soni nëen tu. Biga hën ta lei u taa a sö wan gaan hebi kamian Gadu ta dë a liba ala. Nöo na a di wosu di libisëmbë maun mbei aki Masa Jesosi Keesitu go e, dee sëmbë. Nönö. Ma a go te a liba ala ka Masa Gaangadu seei ta dë. Nöo fa a go dë, fu u libisëmbë hedi wë e.

25 Nöo Masa Jesosi ku dee Gaan Mindima u goonliba aki, de tooka a sëmëni soni. Biga dee disi, na de seei buuu de ta tja go paka e, ma hën a paka ku fëen seei buuu. Hën tu, an dë fanöudu fu Masa Jesosi musu nango ta ko hiniwan jaa, kumafa dee disi nango a di Kaba Hebi Kamian u Gadu ta ko. Nönö. 26 Biga ee sö, nöo fu sensi di ten di Masa Gaangadu mbei goonliba, nöo a bi o ta tja pena ta dëdë sëmëni pasi kaa, tee kisi fa u dë aki. Ma nöo an dë sö e. Wë biga a di mama u hii ten, nëen a ko di wan kodo pasi tö, hën a hopo ën seei da Gadu kuma wan paima, paka puu hogi du a u liba.

²⁷ Dee sëmbë o, Masa Gadu buta taa hibiwan libisëmbë musu dëdë wan kodo pasi tō, nōō a baka fëen a o kai i a kuutu. ²⁸ Nōō sōseei wë „Jesosi„ Keesitu dëdë wan kodo pasi tō. Nōō fa a dëdë dë, naandë Gadu kuutu ën da sitaafu, fu sōmëni sëmbë sa kumutu a di sitaafu de bi o kisi u dee hogi du u de. Nōō hën wë a toona go ka a bi kumutu, ma a o toona ko di u tu pasi e. „Ma nōō fa a o ko dë, na fa a dëdë paka da sëmbë u hogi du möön e, dee sëmbë. Nōnō.“ Ma a o ko faa puu u dee sëmbë dee ta luku ën tja go ka hogilibi an dë möön.

**Aki ta lei faandi mbei Masa
Jesosi ko a goonliba.**

10 Wë nōō dee sëmbë, „leti kumafa u taki dë,„ dee soni dee dë a dee wëti u Isaëli bi dë soni u luku ku wojo nōō, fu sëmbë sa sabi fa dee möön bunu soni dee bi o ko a bakaten aki o dë. Ma de an bi dë dee tuutuu wan u dee soni eti e. Fëen mbei dee mbeti de ta tja ko ta kii hiniwan jaa baka na baka nōömō naandë, de an sa heepi dee sëmbë dee ta ko ta begi Gadu a di fasi dë möönsō u de sa ko dë gbelingbelin sëmbë sōndō föutu a Gadu wojo. ² Biga ee de bi sa heepi, nōō dee sëmbë bi o ko dë limbolimbo a Gadu wojo di wan pasi. An bi o dë fu de musu ta tja mbeti nango ta kii baka na baka nōömō. Hën tu, ee dee soni bi a' kaakiti tjika, nōō hati u dee sëmbë an bi o ta latja sō te de misi a wan soni, biga a bi paka kaa.

³ Ma an bi dë sō e. Fa dee sëmbë ta paka hiniwan jaa baka na baka dë seei, ma an ta puu dee hogi du u de a de liba möönsō. Ma a ta toona ta da de mēni nōömō fu dee awoo hogi dee de bi du. An ta kaba a de hati möönsō. ⁴ Wë biga di buuu u dee lö soni dë, dee womi kau, de kaabita sō, an tjika u sa puu hogi a sëmbë liba e, kwetikweti.

⁵ Nōō fëen mbei a di ten di Masa Jesosi ta ko a goonliba, hën a fan ku Gadu taa: Dee soni dee de ta tja ko kii ta paka i dë, na de wë i bi kē e.

Ma i seeka wan libisëmbë sinkii da mi, „fu mi sa go du di soni di i kē awaa.“

⁶ Biga dee soni de ta kii ta tjuma ta da i tangi,

ku dee de ta tjuma ta paka paima u hogi du,

ja a' piizii ku de seei.

⁷ Nōō hën mbei mi taa:

“Wë luku, mi ko e, Gadu,

fu mi ko du di soni di i kē awaa.

Sō de bi sikifi u mi buta a di buku kaa.”

Sō Masa Jesosi taki e.

⁸ Wë ja jei fa a taki dë nō? Hii fa di Isaëli wëti buta da de taa de musu ta tja dee soni dë ko da Gadu seei, ma töku Masa Jesosi taa: “Dee mbeti dee de ta tja ko ta kii ta da i dë, ku dee peesenti dee de ta da i, ku dee de ta tjuma ta paka paima u hogi du, na de i bi kē. Ja a' piizii ku de.” ⁹ Nōō hën a toona taki taa: “Wë luku, mi ko fu mi ko du di soni di i kē awaa.”

Wë nōō sō i si taa Jesosi Keesitu puu dee awoo soni dee bi dë, buta di Gadu kē. ¹⁰ Nōō hën a ko e, hën a dëdë paka dee hogi du fuu da u ku ën seei sinkii di wan pasi dë fu nōömō. Hën wë da di soni Gadu bi kē e, dee sëmbë. Nōō hën mbei u sa ko dë gbelingbelin a Gadu wojo sōndō föutu awaa.

**Aki ta lei fa di paima di Masa
Jesosi paka hebi tjika.**

¹¹ Dee sëmbë o, fa dee mindima u Isaëli dee ta taanpu ta du di wooko u de sai dë, nōō di wan paima nōō wë de ta tja ko hiniwan daka baka na baka naandë e. Ma an ta heepi möönsō u puu hogi du a sëmbë liba.

¹² Ma di oto Mindima u ta taki aki, wan kodo pasi tō a tja wan paima go paka, nōō hën tjika fu nōömō fu paka dee

hogi du fu hii u libisëmbë tuu. Nöo di a paka te a kaba, nöo hën a go sindo fëen a di kaba hebima kamian a di letimaun sê u Gadu. ¹³Nöo kumutu a di ten dë, hën a sai dë ta luku fu Gadu musu booko dee felantima fëen saka buta nëen basu, kuma wan piki bangi i ta buta futu. ¹⁴Fa a sai dë, an dë fa a hopo paka oto paima möön e. Biga di wan kodo paima dë, hën tjika kaa faa seeka hii u dee sëmbë dee dë apaiti da Gadu tuu. Fa a paka da u dë, nöo u ko seei gbelingbelin sëmbë a Gadu wojo kaa, nöo sô nöo woo dë fu nöömö.

¹⁵Nöo di soni naandë wë di Akaa u Gadu bi taki a fesi e, di a taa:

¹⁶Sô wan buka mi o mbei ku de a bakaten.

Mi o tja dee wëti u mi go buta a de fusutan.

Tee a de hati dendu seei de o ta fii de.

Nöo hën a toona taki möön, a taa:

¹⁷Dee awoo hogi du u de, kumafa de bi booko dee wëti u mi, ma o mënî dee soni dë möön seei. Sô a taki e.

¹⁸Wë nöo ka Gadu an ta hoi dee hogi du u sëmbë a bëë möön, nöo an o dë u paka paima möön tu e, dee sëmbë. Kaba u di soni di dë.

Aki ta lei fa Masa Jesosi

heepi de tjika.

¹⁹Dee sëmbë u mi o, fa Masa Jesosi tuwë di buuu fëen a goon da u dë, hën wë jabi di pasi da u fuu sa waka fuu seei waiwai go dou leti a di Kaba Apaiti Kamian ka Gadu dë. ²⁰Biga di gaan koosu di bi tapa di pasi da u, hën an dë möön. Di sinkii u Masa Jesosi di de sitaafu tefa de kii ën dë, hën wë da di gaan koosu di tënë jabi da u fuu sa go dou a Gadu awaa.

²¹Nöo fu di di pasi jabi da u sô kaa, u ko abi sô wan bumbuu Gaan Mindima ta tii u dee sëmbë dee dë a di wosudendu u Gadu, nöo an dë fuu panta e, dee sëmbë.

²²Ma un boo nango a Gadu ta begi ën ku limbohatai söndö ganjan. Un boo go nëen ku bumbuu biibi seei sabi taa an o jaka u. Wë biga di hati fuu lëmbë ku di buuu fu Masa Jesosi kaa. Fa u dë aki, an ta latja möön u dee hogi u bi du. Nöo di sinkii fuu seei, hënseei wasi ku wan limbolimbo wata, „biga u waka a Masa Jesosi baka te u tei dopu„.

²³Nöo fa u ta piki sëmbë taa woo feni bunu a Gadu a bakaten dë, dee sëmbë, nöo wan boo disa u biibi sô e. Ma un boo hoi gingin nëen. Wë biga di sëmbë di paamusi u di bunu dë, a dë wan sëmbë di u sa abi futoou nëen liba. An o ganjan u möönsö.

²⁴Nöo di u sabi sô kaa, nöo un boo buta mënî a di fa u sa du heepi u seei fuu libi bunu ta lobi u seei makandi. ²⁵Wan boo disa u ta miti makandi e, kumafa so sëmbë ta disa. Ma un boo ta ko makandi ta da u seei taanga nöömö. Di soni dë, a dë gaan fanöudu soni da unu e, fa un ko ta si taa di daka ta zuntu di Masa Jesosi o toona ko aki.

Aki ta bai de a wan gaan soni.

²⁶Nöo mi kë bai unu a wan soni möön e, dee sëmbë. Ee wan sëmbë i bi ko sabi dee soni u Masa Gaangadu, gbelingbelin wan kaa, nöo hën i ta du hogi ku sabi nango nöömö, nöo paima an fika da i möön e, di sa paka puu i fu ja kisi sitaafu a Gadu. ²⁷Fa i sai dë, nöo ku panta nöo joo ta dë ta luku di kuutu u Gadu di a o kuutu i, ku di gaan faja di i si o tjuma dee felantima fëen.

²⁸Wan sabi fa a bi dë a fesi nö, dee sëmbë? Ee wan Isaëli sëmbë i sösö dee wëti dee Gadu da Mosesi taa ja dë nëen, nöo i musu dëdë. Ee tu dii sëmbë si i, hën de konda taa sô wan soni i bi du tuu, nöo sëmbë an bi dë u sa puu i möönsö fu ja dëdë e.

²⁹Wë nöo unfä i mënî? Ee a dë sô taa di sëmbë di misi dee lö wëti naandë sa

kisi sô wan gaan sitaafu, nöö ee wan sêmbê ta makisa di Mii u Masa Gaan-gadu aki ku basufutu wê? Na wan möön gaan sitaafu a o kisi ô? Biga a ta sôsô di buuu di bi sitampu di Buka di Gadu mbei ku u aki, di buuu di bi limbo ên kaa. A ta sôsô di Akaa u Gadu di ta libi ku u ku sô wan bunuhati. Nöö sô wan pei sêmbê i musu kisi wan gaan sitaafu. ³⁰Nöö di sitaafu di i si joo kisi dë, na libisêmbê o da i ên e. Biga u sabi ambê bi taki di soni dë taa:

Mi a fika da, fu mi toona paka dee sêmbê dee ta du hogi.

Gadu wê taki sô e, dee sêmbê. Nöö a dë sikifisikifi a wan oto kamian u di Buku möön taa:

Masa, hên o kuutu dee sêmbê fêên.

³¹Nöö a dë wan gaan soni u panta da tuutuu, fii musu ko kai a di libilibi Gadu maun fu hên musu sitaafu i.

Aki ta bai de fu de an musu

disa di biibi.

³²Dee sêmbê o, fa i si mi ta fan ku unu aki, un musu toona mênî di ten wojo fu-unu bi ko limbo njunjun. De bi ta toobi unu seei ta fuka unu, ma tókuseei wan bi hai baka disa möönsô. ³³So juu de bi ta buta unu a lanti fesi ta da sen ta sitaafu. So juu oto sêmbê bi kisi dee lô sitaafu dë, nöö hên un taanpu ku de. ³⁴Un bi ta kusumi makandi ku dee otowan fuunu dee de bi tuwê a dunguwosu. Di ten di de bi tei dee gudu fuunu, wan bi kai ên gaan soni möönsô, ma un bi dë ku wai seei fu di un sabi taa un abi wan möön bumbuu gudu a Gadu ala di an o kaba a sôsô möönsô. ³⁵Fa un bi dë fuunu ku kötôhati ku wai dë, nöö wan musu bia möönsô e, dee sêmbê. Sô nöö un musu ta dë nöömô, nöö woon feni gaan paima seei a Gadu.

³⁶Fêên mbei wan musu lasi hati e, ma be un tai hati go dou. Be un ta du ku-

mafa Masa Gadu kë fuun ta du nöömô, nöö woon kisi dee soni dee a bi paamusi unu. ³⁷Wê biga fa u dë aki an o dë longi möön, nöö di soni de bi sikifi a Gadu Buku o ko pasa taa:

Di sêmbê di bi taa a o ko, nöö a o ko tuu e,

a di leti ten fêên.

An o lati.

³⁸Nöö di sêmbê di biibi te a ko gbelingbelin a mi wojo,

hên o feni libi.

Ma ee i ta hai baka disa nöö ma o a' piizii ku i e.

Sô Gadu taki e, dee sêmbê.

³⁹Ma fa u taki ên dë seei, ma wa dë a dee sêmbê dë dendu e, dee ta hai baka fu de go kaba a sôsô. Ma u dë a dendu u dee sêmbê ta biibi ên, dee a heepi te u feni libi nëên kaa.

Aki ta lei andi da biibi.

11 Wê dee sêmbê o, di soni de kai biibi, andi dëên? Wê biibi hên da wan soni dë a i hati i ta mênî nöö i sabi gbelingbelin taa joo feni ên nöömô. Söseei tu, a dë wanlô soni ja ta si ma i sabi gbelingbelin taa de dë tuu. Hên wê da biibi e. ²Nöö di biibi dë dee gaan sêmbê u Isaëli bi abi, hên mbei de bi feni gafa.

³Nöö u seei tu, fa u ta biibi aki, nöö hên mbei u ko sabi taa dee wôutu u Gadu wê mbei goon ku liba ku hii soni tuu. An dë taa a tei dee soni libisêmbê wojo sa si nöö hên a mbei de e, ma fan nöö a fan, nöö hên dee soni ko.

Aki ta taki soni u di biibi u Abeli.

⁴Wê nöö un boo toona mênî fa so u dee fesiten sêmbê u Isaëli bi ta biibi Gadu.

Fa Abeli bi sai dë, nöö a biibi Gadu e, hên wê a tja wan paima go tjuma da Gadu di bumbuu möön di fêên baaa Kain. Nöö di fa a biibi dë mbei Gadu

tei ën fu wan bumbuu sëmbë te hënseei gafëen taa a tja wanlō bumbuu paima ko dëen. Nöo hii fa Abeli dëdë gaanduwe kaa, ma töku di biibi di a bi ta biibi dë mbei u ta lei soni nëen eti.

Aki ta taki soni u di biibi u Enöku.

⁵Nöo söseei Enöku bi ta biibi Gadu, hën mbei Gadu puu ën a goonliba aki söndö dëdë kii ën. De suku ën te de wei, de an si ën möönsö, biga Gadu bi tei ën puu tja go faa. Ma nöo de bi ta taki sö fëen kaa bifö di soni dë pasa taa Gadu bi abi piizii ku ën te tjika.

⁶Nöo sö e, dee sëmbë. An dë taa Gadu sa a' piizii möönsö ku wan sëmbë di an ta biibi e. Kwetikweti. Biga te wan sëmbë joo ko nëen, nöo i musu biibi taa a dë. Nöo söseei tu i musu biibi taa a ta paka dee sëmbë dee ta suku ën ku wan hati.

Aki ta taki soni u di biibi u Noa.

⁷Nöo Noa bi ta biibi Gadu tu e. Hën mbei Gadu bi wasiköi ën fu dee soni dee o ko ma de an bi dë u si eti. Nöo hën Noa kisi lesipeki u Gadu, hën a mbei di gaan sipi faa tjubi dee sëmbë fëen wosu dendu fu de an dëdë a di wata. Nöo di fa Noa biibi Gadu dë, nöo hën puu gogo u dee otowan a döo taa de, de an bi kē biibi möönsö. Fëen mbei de kaba a sösö. Ma Noa hën a fika ku libi e, nöo hën Gadu kondëen a dendu u dee sëmbë dee a ta tei u bumbuu sëmbë fu di de ta biibi ën hedi.

Aki ta taki soni u di biibi u Abahamu.

⁸Nöo söseei Abahamu bi ta biibi Gadu tu. Hën mbei di Gadu kai ën faa musu kumutu a di köndë fëen go a wan oto köndë di a o kisi a bakaten, nöo hën a piki e. Nöo hën a tei pasi, hën a nango söndö faa sabi naasë a nango.

⁹Nöo di fa a ta biibi Gadu dë, hën mbei tu aan toobi faa libi kuma wan wakama a di köndë di Gadu bi paamusi ën dë.

Biga na a wan bëtë wosu a ta libi e, ma a ta libi fëen a wanlō mbeti kakisa wosu kuma pelawosu sö, hën ku dee böngö fëen, dee Isaki ku Jakopu. Biga de tuu abi dee paamusi u Gadu makandi. ¹⁰Fa Abahamu bi ta sai fëen dë, nöo a ta mēni wan köndë eti di o ko, nöo di köndë dë o dë seei fu nöömö, kuma wan wosu de mbei ku bumbuu sitonu posu. Nöo di Sëmbë di buta fa di köndë dë musu mbei, ku di Sëmbë ta mbei di köndë seei, hën da Masa Gaangadu.

¹¹Fa Abahamu biibi Gadu tjika dë, hën wë mbei a kisi kaakiti faa sa pali wan mii, hii fa di jaa fëen faa pali bi pasa gaanduwe kaa nöo di mujëe fëen Sala seei tu an bi sa pali. Ma tökuseei de pali e. Wë biga fa Gadu paamusi Abahamu wan mii dë, nöo Abahamu futoou ën fu di a sabi taa a dë wan sëmbë di i sa a' futoou nëen liba, nöo di soni a taki o ko pasa nöömö. ¹²Nöo hii fa i si taa a di sē u pali miii, nöo a bi dë kuma wan dëdëdëdë sëmbë di na sa pali möönsö, ma töku a pali e. Nöo hën di wan kodo sëmbë dë hën ko abi bakamii te a hia kuma dee teeja a liba ala ku dee sandu sii dee dë a ze di na wan sëmbë sa konda.

¹³Fa u ta taki soni u dee sëmbë aki sö, nöo de tuu dëdë bifö de feni hii dee soni Gadu bi paamusi de. Ma tökuseei te dou a di dëdë ten u de seei, de ta biibi Gadu eti. A dë kuma de bi ta si dee soni te a longi ala, nöo de ta wai da de seei. Hii fa de ta libi a goonliba aki seei, ma de ta piki kodo taa de an dë u goonliba aki. Wakama nöo de dë. ¹⁴Nöo ee wan sëmbë i taki sö kaa, nöo hën da i ta mēni wan oto köndë eti, di dë fii seei.

¹⁵Ma nöo fa i si dee sëmbë bi ta mēni wan oto köndë dë, nëen da di köndë ka de bi kumutu e. Wë biga ee hën de bi ta mēni nöo de bi sa toona go nëen baka. Ma an bi dë sö. ¹⁶Ma di köndë di de ta hangi fu de go naandë, nöo a dë wan möön bumbuu köndë di dë a Gadu ala.

Nöo fëen mbei sen an kisi Masa Gaan-gadu faa taa a dë Gadu u de, biga a bi seeka di köndë dë da de kaa.

¹⁷⁻¹⁸ Nöo Abahamu fa a sai dë, a bi ta biibi Gadu tuu o. Biga di ten di Gadu poobëen luku, nöo a piki. An niinga u tja di wan kodo womi mii fëen dë go faa tjuma da Gadu kuma wan paima kumafa Gadu mandëen. Hii fa Gadu bi ta paa-musi ën taa Isaki, di mii fëen naandë, hën o pai mbei böngö dëen, ma nöo an hoi di mii a baka möönsö. Ma a go u go du di soni di Gadu taki dëen. ¹⁹ Wë biga a kuutu ku ën hati taa ee a kii di mii seei, ma Gadu abi taanga tjika faa sa toona weki ën baka. Nöo ee fuu taki, nöo sö a pasa tu e. Biga Abahamu toona feni hën mii, Gadu puu ën a dëdë „buka” tuu.

Aki ta taki soni u di biibi

u Isaki ku Jakopu.

²⁰ Wë nöo söseei Isaki biibi Gadu tu. Nöo fëen mbei di a o dëdë hën a fan ku dee mii fëen, Jakopu ku Esau, te a kaba konda fa soni o waka ku de a bakaten. Hën a hopo maun a de liba fu Gadu musu limbo fesi da de.

²¹ Nöo Jakopu, sö a bi ta biibi tu. Hën mbei di a o dëdë, hën a hopo maun a dee mii u Josëfu liba tu, fu Gadu musu limbo fesi da de. Fa a bi gaandi dë seei te a ta hëngi a di kokoti fëen, ma töku a ta begi Gadu ta gafëen eti.

Aki ta taki soni u di biibi

u Josëfu.

²² Nöo söseei Josëfu biibi Gadu tu. Fëen mbei di a bi sabi taa a o dëdë, nöo hën a fan ku dee sëmbë fëen manda de taa te a dëdë nöo de musu tjubi dee dëdëbonu fëen, fu te de o toona go a de köndë nöo de tja de go ku de go bei. „Wë biga a bi ta biibi taa te wan daka Masa Gadu o puu dee Isaëli sëmbë fëen

a Egepiti köndë nöömö kumafa a bi paa-musi de, toona tja de go a de köndë Kaana baka.”

Aki ta taki soni u di biibi u Mosesi ku dee sëmbë fëen.

²³ Söseei di tata u Mosesi ku ën mama biibi Gadu tu e. Hën mbei wë di de pai ën, de tjubi ën dii liba a wosu dendu naandë. Hii fa di könu u Egepiti bi buta di wëti dë taa de musu kii hii dee njun-jun pai womi mii u Isaëli sëmbë, ma de an fëëë u de booko di wëti dë. Biga de si taa di mii aki sö dë wan apaiti mii, nöo an musu dëdë.

²⁴ Nöo di juu ten di Mosesi ko bigi tjika, nöo hënseei ta biibi tu e. Hën mbei an kë fika a Egepiti köndë dë ta tja di në taa a dë miii u di mujëë mii u könu Falao möön. ²⁵ Ma a ta kuutu ku ën hati taa a möön bunu dëen faa saka go tja sitaafu ku dee sëmbë u Gadu makandi, möön leki fa a sai ku dee sëmbë u Egepiti köndë ta njan dee piizii u de, dee an ta kai ku Gadu. Fa dee lö piizii sai naandë, a wan ten nöo de o kaba nöömö, „ma dee u Gadu an o kaba möönsö”.

²⁶ Nöo hën a sakëen seei tja sen e, fu di Heepima di o ko hedi. Biga a si taa di nama a o nama ku dee sëmbë u Gadu dë, nöo a möön bunu dëen möön dee hia gudu fu Egepiti köndë. Biga a o kisi wan möön bumbuu paima a Gadu a bakaten. ²⁷ Di fa a biibi Gadu tjika dë, nöo hën mbei wë a kumutu fëen a Egepiti köndë. Aan toobi seei ee könu hati boonu ku ën, ma a go fëen fiaa. Nöo hën a hoi go dou leti kuma hënseei wojo ta si Gadu nëen fesi dë, di libisëmbë wojo an sa si. Biibi nöo a biibi taanga sö.

²⁸ Nöo baka u di dë, nöo fu di a ta biibi Gadu, hën mbei a buta dee Isaëli sëmbë fëen u de njan di daka de ta kai Pasika. A di daka dë, de bi kii mbeti tei nongö lëmbë dee wosu dööbuka u de, fu di basia u Masa Gadu Köndë an musu kii

dee fosu womi mii u de ƭkumafa a o kii dee fosu womi mii u dee Egepiti köndë sëmbe.»,

Aki ta taki soni u di biibi

u dee Isaëli sëmbe.

²⁹Nöö söseei tu, dee Isaëli sëmbe u di ten ala bi ta biibi tu e. Nöö fëen mbei de waka a di Bë Ze dendu pasa go dou a di oto së tela ala, leti kuma de dë a wan dëedëë goon ta waka. Ma di dee Egepiti sëmbe bi go u go waka a de baka, nöo hën de dëdë kaba a sösö fiaa a di wata.

³⁰Nöö dee sëmbe u Isaëli dee ko a baka, nöo deseei biibi Gadu tu. Fëen mbei di de waka lomboto di köndë de kai Jelikou sëbën daka, nöo hën dee sitonu peni ta tapa di köndë dë booko holou kai a goon, hën de waka go tei di köndë.

Aki ta taki u di biibi u Lakabu.

³¹Nöö söseei di jajo mujëë de kai Lakabu di bi ta libi a di köndë de kai Jelikou bi ta biibi Gadu tu e. Hën mbei di dee sëmbe u Isaëli puu sëmbe u go luku di köndë ee unfa de sa booko ën, nöo hën di mujëë dë kisi dee sëmbe hoi tjubi nëen wosu. Hën mbei di de booko di köndë, nöo de an kii ën kumafa de kii dee otowan dee an bi kë piki Gadu buka.

Aki ta lei fa sëmëni soni bi pasa fu di sëmbe bi ta biibi.

³²Wë andi seei dë u mi musu taki möön, dee sëmbe? Wë biga di ten ko sati da mi kaa u mi musu konda da unu fa Gidion bi ta biibi, fa Baaki bi ta biibi, fa Simison bi ta biibi, fa Jefita bi ta biibi, fa Dafiti bi ta biibi, fa Samueli ku dee oto fesiten tjabukama u Gadu bi ta biibi. ³³Biibi nöo de bi biibi Gadu sö, nöo so u de wini köndë, so u de ko hedima ta tii köndë a wan leti fasi. So u de ta biibi tefa de kisi dee paamusi u Gadu dee a bi da. So u de biibi te de tapa di mbeti de

kai lëun buka seei fu an njan de kii. ³⁴So u de biibi te Gadu booko di kaakiti u faja saka da de, an tjuma de kii möönsö. So u de, a fika piki de kii de ku sëufangi, ma di biibi de biibi Gadu nöo hën puu de. So u de an bi taanga, ma di biibi di de biibi Gadu mbei de ko taanga. So u de bi kisi gaan kaakiti a feti dendu seei fu de feti go dou, hën de fon dee gaan hia sodati u oto köndë tuu fiaa jaka de puu tuwë go. ³⁵So u dee mujëë, dee sëmbe u de bi dëdë nöo de toona feni de baka e. Di biibi u de wë mbei de toona weki baka.

Aki ta lei taa na hii biibima

ta kumutu a sitaafu.

„Ma fa i si u ta taki ën aki seei, ma na hii dee biibima tuu kumutu a sitaafu e.» Biga so u de, dee hogihatima da de gaan sitaafu kii. De bi sa disa di biibi kumutu a di sitaafu, ma de an kë. Wë biga de sabi taa ee de dëdë seei, ma te de toona weki nöo de o feni wan möön bumbuu libi.

³⁶So u de bi dë tifihedu a hii fasi, ee de ta mbei de fa, ee de ta kosi de, ee de ta fon de, ma de bi dë u de nöo. So u de, de tai ku bui tja go söötö a dunguwosu. ³⁷So u de, de vinde sitonu naki de kii pii. So u de, de san koti puu a mindi. So u de, de kii ku sëufangi. So u de bi dë a sitaafu te de ko fika de wanwan tö ta bisi sikapu kakisa ku kaabita kakisa fu koosu u de. Pena nöo de bi pena sö.

Sö wë libisëmbe bi ta sitaafu dee sëmbe bi ta biibi dë tjika e, ta du pepei hogi ku de. ³⁸So u de an bi a' tan kamian hën de go ta waka ta lontu a dee sabana kamian, a dee kununu liba, ta libi a dee sitonu baaku ku dee doti baaku. Fa i si dee sëmbe dë bi ta biibi Gadu ta tja sitaafu tjika dë, nöo dee oto sëmbe u goonliba aki an bi waiti tjika e, fu de ku sö wanlô bumbuu sëmbe musu nama seei.

³⁹Wë nöö dee sëmbë u taki aki, nöö de tuu kisi gafa fu di de bi ta biibi Gadu hedi, dee sëmbë. Ma di soni di Gadu paa-musi de, hën nöö de an bi feni eti a di libiten u de. ⁴⁰Biga Gadu bi ta mēni wan möön bumbuu sondi faa du da u a di ten fuu aki. Nöö di a du ěn kaa, nöö u ku dee sëmbë u taki dë tuu makandi sa ko bumbuu sëmbë gbelingbelin a Gadu wojo awaa söndö föutu.

Aki ta lei u fa fuu ta kule

a di pasi u Gadu.

12 Wë nöö dee sëmbë, fa u bi taki u dee hia sëmbë gidjii dë, nöö u musu tei hati a de e. Biga de da ko-toigima ₁ta lei u taa Gadu dë wan Gadu di u sa a' futoou nēen liba.

Boo taa di libi fuu a goonliba aki, u dë kuma te wan sëmbë ta fia kule faa wini wan paima. Sö u musu kule bunu a di pasi di Gadu buta da u. Dee soni dee ta hebi u fu wa sa kule bunu, nöö u musu puu de a u sinkii tuwë. Söseei tu, dee soni dee lo' u kisi u a di libi fuu ma de an ta kai ku Gadu, nöö u musu lusu de puu mbei de an kisi u tuwë. Nöö un boo tai hati e, dee sëmbë, ta kule a di pasi liba nöömö di Gadu maaka buta da u fuu kule nēen.

²Ja sabi fa a dë te wan sëmbë ta fia kule nö? A abi wan maaka tee nēen fesi ala di a ta luku nöömö faa kule tololoo go dou nēen. Wë sö nöö u seei abi wan maaka tu e. Hën da Masa Jesosi. Nöö wa musu puu wojo nēen möönsö e. Biga hën da di Sëmbë di waka a u fesi kaa ta lei u fa fuu musu biibi, nöö hën da di Sëmbë ta seeka di biibi fuu tu, faa musu dë gbelingbelin a Gadu wojo.

Nöö di Masa Jesosi bi dë a goonliba aki, hënseei bi abi wan maaka nēen fesi tu di a bi ta biinga u dou nēen. Hën da di wai di a o wai a bakaten. Nöö fēen mbei aluwasi fa di sitaafu u di lakpa pau

bi hebi dēen u tjai, ma tökuseei a tjēen e, dee sëmbë. An bi a' toobi ku di sen di de dēen naandë. Nöö hën a tjä di sitaafu dë te a kaba, nöö hën a go sindo fēen a di kaba hebi kamian a di letimaun sē u Gadu ala.

³Wë nöö hën wë fuun ta mēni e, dee sëmbë, fa a bi tjä sö wan gaan sitaafu a dee takuhati sëmbë maun. De bi ta biinga seei u booko ěn saka ta fon mēen ku buka, ma nöö an piki. Nöö ee un dë ta mēni fa a tjä di sitaafu dë tjika, nöö wan o lasi hati a dee fuka fuunu. ⁴Wë biga fa un ta biinga dë ku dee soni dee an ta kai ku Gadu fu de an wini unu, nöö wan biinga ₂kuma Masa Jesosi eti e. Biga na wan daka buuu kumutu a unu sinkii eti.

Aki ta lei fa u de musu luku

dee sitaafu dee de ta kisi.

⁵Dee sëmbë o, fa un ta tjä sitaafu dë, a sa kē un fēekëtë di fan Gadu bi fan ku unu fu da unu hati ö? A kai unu miii fēen taa:

Mii o, di kiija Masa ta kiija i aki ta da i sitaafu,

ja musu tei ěn kuma wan sösö soni e.

Ja musu lasi hati te a ta gandji da i.

⁶Wë biga di sëmbë di a lobi, hën wë a ta kiija.

Söseei di sëmbë di a tei ko miii fēen,

hën a ta sitaafu te a du hogi.

Sö Gadu taki e.

⁷Hën mbei te un ta tjä sitaafu, nöö un musu ta luku ěn kuma Gadu hën ta kiija unu kuma wan tuutuu mii fēen. Wë biga unsë un sabi wan mii di hën tata an ta kiija ta gandji da so juu? ⁸Ma ee ja ta kisi kiija kumafa dee oto mii u Gadu ta kisi, nöö hën da ja dë wan leti mii fēen e, ma i dë oto tata mii.

⁹Wë un sabi fa a dë a goonliba aki, dee sëmbë. U ta abi tata aki di ta kiija u, nöö u ta lesipeki de, na sö nö? Wë nöö di kiija fuu Tata a liba wë? Na u musu

saka möön gaanfa dëen möön dee tata fuu u goonliba aki nō? Biga Gadu hën ta kiija di akaa fuu, fuu feni libi u teego.

¹⁰Nöo fa dee tata fuu u goonliba aki sai dë, de ta kiija u fu wan pisiten nöo, ku wan kiija di de ta mēni taa sonte hën sa bunu da u. Ma Gadu hën ta kiija ku wan gbelingbelin kiija seei. Biga a sabi taa sō wan kiija o heepi u fuu ko dë bumbuu kuma hēseei, söndö föutu a u libi.

¹¹Nöo a dë sō tuu taa te i ta kisi sitaafu a di kiija liba nöo ja ta si ēn kuma wan bumbuu soni da i, biga a ta hati i. Ma ee i tai hati tei di sitaafu dë, nöo a bakaten nöo joo si taa a mbei i ko ta libi a wan leti fasi a Gadu wojo, ku wan bööböo hati seei.

¹²Nöo sō e, dee sēmbë. Fa i si un ta tja sitaafu dë, nöo wan sindo dë gudjuu möön e. Ma un hopo taanpu be dee suwakisuwaki maun fuunu ku dee suwakisuwaki kini fuunu ko taanga baka. ¹³Un musu ta waka tololoo a di pasi u Masa Jesosi e, ta koti ēn ku sinkii tee a ko gbegedee. Nöo te dee sēmbë dee an bi sa waka taanga ta ko, nöo de o feni ēn limbolimbo fu de waka, nöo de o ta waka a di pasi te de ko kisi deseei.

Aki ta lei u fa wan biibima

musu libi.

¹⁴Nöo awaa woo taki wantu soni u di fa un musu libi kuma biibima. Fa un sai dë, dee sēmbë, un musu mbei möiti be un ta libi fiifii ku hii sēmbë e. Un musu dë seei gbelingbelin sēmbë apaiti da Masa Gaangadu. Biga ee wan sēmbë ja dë sō, nöo ja o si Masa. ¹⁵Nöo un musu kōni tu, fu na wan fuunu musu lasi di bunu di Gadu kē da u ku ēn bunuhati.

Nöo ee wan hogi soni bi pasa ku i, nöo ja musu hoi ēn a hati faa fika dë mbei lutu e. Biga te fii sabi a sa ko wan gaan toobi soni da i ta poi sōmēni sēmbë libi.

¹⁶Nöo be un kōni tu e, mbei na wan fuunu musu libi a wan fanafiti fasi a di sē u manu ku mujëe.

Nöo wan musu dë kuma di womi de kai Esau e, dee sēmbë. Biga Esau an bi a' toobi ku Gadu, nöo hën a du sōsō te a lasi di leti a bi o abi kuma di fosu mii fēen tata. Hii dee gaan bunu dë tuu a sei fu wan kodo paabi baafu hedi. ¹⁷Nöo un sabi taa a bakaten a bi toona kē ēn, ma an bi sa feni ēn möön. Hii fa a toona ta suku ēn ku wata wojo ku kēe seei, ma de an dëen möön. Biga a poi kaa.

Aki ta lei u möön fa di fesi buka ku di baka buka tooka.

¹⁸Dee sēmbë o, fa un ko a Gadu aki, nöo an dë kumafa a bi dë a fesi e, di ten Gadu da Isaëli sēmbë dee wēti. „A di ten ala de bi dou a wan gaan kununu u goonliba aki. Nöo di kununu ta kisi faja, kamian ko baaka dungudungu pii, gaan-gadu ta koti faja ta bai, hii mundu bi dë ku panta tee na soni. ¹⁹De jei wan tutu ta piki, wan tōngö ta piki a di kununu dë liba, ta fan ku de. Gadu wë ko ta fan ku de sō e. Nöo de fēëe seei tee na soni. Hën de begi Mosesi taa be di tōngö dë an musu fan ku de möön, biga de an sa tjēen. ²⁰Sōseei tu de fēëe di wēti taa na nama seei de musu go nama a di kununu dë. Ee wan mbeti seei go nama nēen, nöo de musu tei sitonu naki ēn kii wante. ²¹Hii dee soni dë bi dë wan gaan panta soni te Mosesi seei taa: “Mi ko fēëe tee sinkii u mi ta tēēmë.” A sō wan fasi Gadu bi da de di fosu buka e, dee sēmbë.

²²Ma fa un ko a Gadu a bakaten aki, nöo an dë sō möön e. Biga na a di kununu ala un ko. „Ma un ko dou a di kununu de kai Sion di dë a Jelusalen dendu, nöo di Jelusalen dë, an dë u goonliba aki. Ma hën da di köndë u di libilibi Gadu di dë a liba ala. Un ko dou a dee gaan hila basia u Masa Gaangadu köndë dusudusu wan, ka de dë makandi ta wai tee na

soni. ²³ Un ko mökisi a di keiki u Gadu, nöö hii u dee sëmbe dee de a di keiki aki tuu de kuma wan fosupai mii di o kisi di bunu fëen Tata a bakaten. Biga në fuu tuu de sikifisikifi a liba ala kaa. Un ko dou a Masa Gaangadu seei, di Kuutuma di ta kuutu ku leti a hii sëmbe liba. Un ko mökisi ku dee akaa u dee sëmbe dee Gadu bi tei fu bumbuu sëmbe di de bi de a goonliba aki, nöö fa u de aki de ko de sündö föutu tuutuu awaa. ²⁴ Un ko dou a Masa Jesosi tu e, dee sëmbe, di tja di njunjun buka ko, di Gadu mbei ku u aki. Nöö un ko dou tu a wan buuu di ta taki wan möön suti soni da u möön leki di u Abeli di bi ta bai ta hakisi paima. Biga di buuu i si de, ku en de lëmbë u puu dee hogi du fuu a u liba mbei u ko limbo.

²⁵ Nöö fa Masa ta fan ku unu fa u de aki, nöö wan musu mbei taangajesi deen, dee sëmbe. Biga di a bi fan ku dee sëmbe ala ta bai de a soni, nöö a wan kununu u goonliba a bi de ta fan ku de. Nöö ee de bi niingëen, nöö aan fa u de bi sa du te nöö de an bi o kisi sitaafu e.

Wë nöö ee sö a bi pasa di a fan ku de a di goonliba aki, nöö di ka a de a Gadu Köndë ala ta fan ku u wë? An de möön hebi nö? Nöö ee u bia baka deen, nöö woo kisi wan möön gaan sitaafu seei.

²⁶ Di Gadu bi fan ku dee sëmbe a di ten ala, nöö di fan fëen bi seki di goonliba. Ma nöö fa u de aki a ko paamusi wan soni taa:

Mi o ko seki goonliba wan pasi möön e, ma na goonliba wanwan mi o seki.

Goon ku liba tuu mi o seki.

Sö Gadu taki e.

²⁷ Nöö fa a taki “di wan pasi möön” de, a de sö taa hii dee soni dee de u seki tuu o puu kai kaba a sösö di wan pasi de wante, dee soni Gadu mbei buta a liba ala ku dee a mbei buta a basu aki tuu. Nöö di soni mbei a o pasa sö, fu dee soni dee an sa seki kaba a sösö nöö musu fika.

²⁸ Ma uu de sëmbe u wan köndë di an o seki kaba a sösö möönsö, nöö Gadu hën da di Könu u di köndë de. Nöö di u sabi sö kaa, nöö un boo ta da Gadu tangi ta lesipeki en gaanfa a wan leti fasi di fiti en. ²⁹ Wan boo de felantima fëen e. Wë biga di Gadu di u ta begi aki, a abi kaak-iti tjika kuma faja faa tjuma hii poipoi soni kaba a sösö fiaa.

Aki ta lei fa u musu libi.

13 Dee sëmbe o, un musu ta lobi unu seei makandi nöömö kuma baa ku baa e, leti kumafa un ta du de kaa.

² Nöö wan musu fëekëtë u kisi oto sëmbe hoi a unu wosu e. Wë biga sö wanlö sëmbe bi du kaa, nöö hën de bi tei basia u Masa Gadu Köndë gbolo sündö de sabi.

³ Nöö un musu ta mënì dee otowan fu-unu dee de a dunguwosu, leti kuma unu seei de makandi ku de a dunguwosu de tu. Söseei tu, ee so fuunu ta kisi sitaafu, nöö a musu de da un dee otowan leti kuma unu seepi ta kisi di lö sitaafu de tu.

⁴ Nöö di fa manu ku mujëe ta libi, a musu de wan gaan lesipeki soni da hii sëmbe e. Wan womi an musu waka ku wan oto mujëe di an de mujëe fëen a wosu, nöö söseei tu wan mujëe an musu waka ku wan oto womi di an de manu fëen. Ee wan sëmbe i booko di wëti de, nöö Gadu o kuutu i da i sitaafu e. Biga a o kuutu hiniwan sëmbe di ta libi a wan fasi di na fiti di fasi di a buta fu manu ku mujëe musu libi.

⁵ Fa un sai de, dee sëmbe, wan musu lobi möni te a kisi unu buta nëen basu e, ma un musu ta tifiهدي ku dee soni un abi kaa. Biga Gadu bi taki taa:

Ma o disì i seepi, kwetikweti.

Na wan juu mi o disa i wanwan möönsö.

⁶ Nöö hën mbei u sa taki seei sündö panta a u hati taa:

Masa hën da mi Heepima. Ma o fëëe.

Andi seei wan sösö libisëmbë sa du ku mi?

⁷Nöo dee sëmbë o, un musu ta mëni dee fesima fuunu e, dee bi tja di buka u Gadu ko konda da unu. Un musu luku un wini de wini a di libi u de, nöo un ta djeesi de a di fa de ta biibi.

⁸Jesosi Keesitu, fa a sai dë, an ta tooka e. Di fa a bi dë jeside ku tide, sô nöo a o dë u nöömö teego.

Aki ta bai de a wanlô njunjun lei sëmbë ta tja ta lei.

⁹Nöo mi taki e, dee sëmbë, wan musu ta bia nango ta ko a dee sômëni njunjun lei de ta tja ko ta lei unu naandë e. Biga de ta toona buta wëti a unu liba möön, kuma sô wan soni un musu njan mën a sô wan fasi. Nöo ee i hoi dee lö wëti dë seei, un heepi de abi da i? Döösë soni nöo de dë, ma de an sa tooka di hati fii möönsö. Ma di bunuhati u Gadu di a abi ta heepi u, hën nöo sa da u taanga fuu ko kumafa a kë.

¹⁰Wë biga wan kamian dë ka de paka dee hogi du fuu da u kaa e, hën da di lakpa pau. Nöo di sëmbë di paka de da u, hën da Masa Jesosi. Nöo di paka dë an nama seei a soni u njan a wëti fasi e. Nöo dee sëmbë dee ta suku heepi nöömö a dee awoo döösë wëti u Isaëli, de aan leti u de mökisi ku u a di kamian aki.

¹¹Fa i si di Gaan Mindima u Isaëli bi ta tja di buuu u dee mbeti go paka a di Kaba Hebi Kamian naandë seei, ma tökuseei a döösë u di kampu ala de bi ta tja di mbeti sinkii go tjuma. ¹²Nöo söseei a bi pasa ku Masa Jesosi tu. A döösë u di köndë a go tja di sitaafu. Naandë a tuwë di buuu fëen paka di paima da u fuu ko limbo a Gadu wojo. ¹³Fëen mbei, dee sëmbë, ee de ta luku u kuma wan döösë sëmbë fu di u ta biibi a Masa Jesosi liba hedi, nöo an musu bigi da u. Ma un boo go nëen ala a döösë u di köndë nöo, go tja sen ku ën makandi. ¹⁴Biga u sabi taa dee köndë

ka u ta libi a goonliba aki, de an o dë fu nöömö e, ma u ta luku wan oto köndë a Gadu ala di o ko, nöo hën o dë u nöömö.

Aki ta lei fa u musu libi möön.

¹⁵Fa Jesosi paka di paima da u dë, dee sëmbë, nöo a dë fuu ta gafa Gadu nöömö. Biga te u du sô, nöo a o dë kuma wan suti peesenti u ta tja ko dëen ta dëen tangi. Nöo di lö peesenti dë, a fiti wi dee sëmbë dee ta piki taa u ku ën nama.

¹⁶Nöo wan musu fëekëtë u ta libi bunu ku sëmbë e, ta paati dee bunu dee un abi da unu na unu. Biga Gadu ta tei dee lö libi dë tu kuma wanlô peesenti un ta tja ko dëen, nöo a ta wai ku de seei.

¹⁷Dee sëmbë o, un musu ta saka unu seei a dee fesima fuunu dee ta heepi unu a di biibi e. Te de taki wan soni da unu, nöo be un ta piki de buka. Wë biga de da dee sëmbë dee ta luku unu fu hati fuunu dë a Gadu nöömö, nöo te wan daka de o piki Gadu soni fëen. Hën mbei un musu ta piki de buka a soni, be de sa dë waiwai a di wooko u de. Wan musu mbei de dë fukafuka, biga ee nasö nöo an o tja bunu ko da unu tu.

¹⁸Fa u dë aki, dee sëmbë, u si kuma u abi wan limbo hati, an ta toobi u a soni möön, nöo u kë fuun ta begi da u be u ta libi a sô wan leti fasi nango nöömö.

¹⁹Nöo mi kë fuun begi da mi apaiti baa taa abiti möön mi o sa toona ko a unu baka. Sô mi kë fuun begi da mi e, dee sëmbë.

Aki di biifi ta tapa.

²⁰⁻²¹Wë dee sëmbë o, Masa Gadu di nëen hii kötöhati ta kumutu musu dë ku unu e. A musu da unu hii dee soni un abi fanöudu fuun libi kumafa a kë. Biga fa a weki Masa Jesosi a dëdë dë, hën da a tei di buuu fëen kuma paima hën a sitampu di njunjun Buka a mbei ku u libisëmbë fu nöömö. Nöo hën a butëen faa kiija u

kumafa wan Bumbuu Sikafuma ta kiija dee sikapu fëen.

Fa Gadu sai dë, nöö a musu ta seeka di libi fuu e, dee sëmbë. A musu mbei Jesosi Keesitu ta heepi u nöömö fuu libi fa a kë. Fa a sai dë, hën abi hii gafa ku hii nëbai fu nöömö teego. A tan sö gbelin.

²² Nöö dee sëmbë u mi dë, mi ta hakisi unu piimisi e, fu dee fan mi fan aki kuma wan lai sö fu da unu taanga. Di fan u mi sati, ma be un tei ën sö nöö kumafa mi sikifi ën dë.

²³ Nöö mi kë fuun sabi taa de puu u mati Timoteo „a dunguwosu e„. Nöö ee a ko a mi a di ten aki, nöö mi ku ën o ko haika unu ala makandi.

²⁴ Un da dee fesima fuunu ku dee oto sëmbë u Gadu ala tuu gaan odi da mi taa mi dë. Dee otowan fuu dee ta biibi Masa a Italia köndë, de seei ta manda gaan odi da unu tu e.

²⁵ Masa Gadu musu tja unu tuu ku ën bunuhati. A tan sö.

Di biifi u Jakobosi

Wan wöutu a fesi.

Wë dee sëmbë, un haika e. Di biifi aki, nöö wan sëmbë de kai Jakobosi hën siki-ifi ën, nöö de si kuma a dë wan baaa u Masa Jesosi. Nöö hën an bi dë wan u dee Gaan Tjabukama u Masa Jesosi de ta kai apösutu, ma a bi dë hedima u keiki a Jelusalen. Nöö a mbei di pampia aki da dee biibima u Masa Jesosi dee paaja libi a dee kamiankamian. A konda da de taa di biibi a Masa Jesosi an dë wan soni faa dë a i hati i ta konda ku buka nöö a kaba, ma a musu dë u si a di libi fii.

Aki di biifi seti.

1 Ku di pampia aki mi, Jakobosi, ta manda gaan odi da un dee sëmbë u dee tuwalufu lö u Isaëli dee paaja libi a dee kamiankamian u goonliba, dee tei di biibi a Masa Jesosi. Fa mi ta fan ku unu aki, nöö mi da wan u dee futuboi u Masa Gadu ku ën mii Masa Jesosi Keesitu.

Aki Jakobosi ta konda da dee sëmbë fa u de libi te soni miti de.

² Wë nöö dee sëmbë, te soni miti unu a peipei futu nöö an musu bigi da unu poi e, ma wai un musu ta wai. ³ Biga hën da Masa Gadu ta tesi unu ta luku ee woon biibi ën go dou. Nöö te bakaten nöö joo si bunu fëen nöömö, biga ee ja disa di biibi i ta biibi nëen, nöö joo ko a' degi-hati fii hoi go dou. ⁴ Nöö di fa joo ta hoi pasensi ta tja dee sitaafu dë, nöö hën o puu föutu a i buta i ko wan gbelingbelin sëmbë a Gadu wojo.

⁵ Dee sëmbë o, ee wan sëmbë i si taa ja a' fusutan tjika a soni, nöö i musu begi Gadu faa da i fusutan e, nöö a o da i ën. An o tei i u hogi biga a lo' u da sëmbë bumbuu soni. ⁶ Ma nöö te joo begi, nöö i musu a' di biibi a Gadu taa a o da i di

soni i ta begi ën naandë nöömö. Ma ee i ta panta kuma an sa da i ën, nöö i dë kuma sekiwata nango ta ko. Tide i biibi disi, amajan i biibi di dë. ⁷ Nöö sô wan sëmbë ja musu a' di mëni taa ee i begi Gadu soni nöö a o da i ën. ⁸ Biga i dë ku tu hati, ja ta fika a wan kamian.

⁹ Nöö un dee pooti sëmbë dë a unu dendu dë, un musu ta wai e. Biga un bi dë möfina sëmbë, ma fa u dë aki un ko dë nëbai sëmbë a Gadu wojo.

¹⁰⁻¹¹ Söseei tu, un dee guduma musu ta wai tu, fu di un saka unu seei te wan dë a dee gudu fuunu basu möön.

Biga ee i gudu seei, i dë kuma wan folo ta jabi a mamate a hanse tee na soni, ma te di sonu jabi te sapate nöö di waiti fëen kaba kaa. Te wan pisi a puu kai a goon, a pondi. Nöö sô ta pasa ku dee guduma dee ta dë a gudu baka. De ta mbei möiti ta booko hedi ta wooko, tee wan pisi de dëdë go fiaa. Ja jei soni u de möön.

¹² Haika e, dee sëmbë. Ee wan sëmbë nöutu ko miti i a di biibi ma nöö i tai hati te di nöutu dë ko pasa, nöö di sëmbë dë i naki gaan kölöku e. ¹³ Biga Masa Gadu abi wan paima nëen köndë faa da i, hën da di libi u teego di a paamusi dee sëmbë dee lobi ën.

Ma nöö ee wan sëmbë hati fii ta manda i fii du hogi, nöö ja musu taa Masa Gadu hën manda i e. Biga leti kumafa Masa Gadu seei an ta pakisei faa du hogi, nöö söseei an o manda i fii du hogi tu. ¹⁴ Ma te i si wan soni ta manda i fii du hogi, nöö i musu sabi taa dee taku hangi dee dë leti a i hati dë, de wë ta hai i fii du di hogi e. ¹⁵ Nöö di taku hangi dë, te a göö ko bigi kaa nöö a ko toon hogi du, nöö hogi du hën ta tja dëdë. „Biga hën ta paati sëmbë ku Gadu.”

¹⁶ Wë nöö dee lobi sëmbë u mi dë, na mbei sëmbë ganjan unu e. ¹⁷ Fa hii soni ta ko a u a di goonliba aki, nöö dee bum-buu wan dee ta tja heepi ko, nöö de nöö Masa Gadu ta manda da u. Hën wë mbei

di sonu ku di libawojo ku dee teeja tuu dee ta tja limbo ko. Ma hii fa dee soni dë ta tooka nango ta ko, ma hënseei an ta tooka möönsö. Fa i si a sai dë, nöö sö a ta dë nöömö. „Hën mbei ja musu pena mēni ēn a hogi du, biga di bumbuu fasi fēen an ta tooka möönsö.”

¹⁸Nöö Gadu abi bunuhati fuu tuu e, dee sēmbë. Biga a bi abi di pakisei nöömö faa heepi u ko sēmbë fēen, fuu feni wan njunjun libi. Nöö hën a manda di buka fēen ko da u di ta lei u soni gbelin kumafa a dë a Gadu. Nöö fa u ko sēmbë fēen aki, hën mbei fa u dë aki u ko dë a fesi u hii dee soni dee a mbei.

Aki Jakobosi taki da de taa de an musu haika di Buka nöö,

ma de musu du fa a taki tu.

¹⁹Nöö wan soni un musu sabi, dee lobi sēmbë u mi dë. Hën da wan musu hesi u taki soni tumisi e, ma un musu hesi u jei soni. Söseei hati fuunu an musu lo' u boonu hesi tu. ²⁰Biga di hatiboonu u wan libisēmbë an ta heepi i fii libi di leti libi di Gadu kē e.

²¹Nöö ee un kē libi kumafa Gadu kē, nöö un musu disa hii dee peipei fanafiti libi. Un musu kaba ku dee hogihati libi u di ten u dë aki, nöö un bia ko a' sakafasi ta mēni di Wöutu u Masa Gadu di a bi paandi a unu hati. Biga di Wöutu fēen abi kaakiti tjika u puu unu a hii dee lö hogilibi dë.

²²Nöö un haika, dee sēmbë, wan mbei hati fuunu ganjan unu. Wan musu ta haika Gadu Wöutu nöö a kaba e, ma un musu ta du dee soni dee di Wöutu ta manda u fuu du. ²³Biga ee wan sēmbë i ta haika Gadu Wöutu nöö ma ja ta du dee soni a ta taki da i fii du, nöö i dë leti kuma wan sēmbë di luku ēn fesi a sipei te a kaba hën a hopo go fēen. ²⁴Nöö fa a go dë, hën a fēekētë fiaa fa ēn fesi bi dë.

²⁵Ma ee wan sēmbë i ta jei di Wöutu nöö i toona ta pakisei dee soni i jei dë nöömö te nöö i hopo go du kumafa i jei ēn dë, nöö dee soni i ta du dë tuu o tja i a bunu liba. Biga dee wöutu u Masa Gadu dë gbelingbelin söndö föutu, nöö de ta puu u a hogilibi basu fuu feni böö.

²⁶Nöö ee wan sēmbë i taa i ta dini Gadu, ma ja sa hoi i buka fu ja taki soni di an fiti, nöö di sēmbë dë, ganjan i ta ganjan i seei e. Na Gadu i ta dini. Sösö i ta du. ²⁷Biga di leti fasi fii dini Gadu u Tata, nöö hën da disi: i musu ta heepi dee sēmbë dee dë fanöudu fii heepi, kuma dee mii dee na a' gaan sēmbë u sölugu de, ku dee mujëe manu dëdë disa de. Nöö i musu hoi i seei fu ja mökisi ku dee soni u di goonliba aki de na bunu a Gadu wojo. Nöö ee i libi sö, hën da i ta dini Gadu a wan gbelingbelin fasi e, dee sēmbë.

Aki Jakobosi ta bai de taa de an musu hei sēmbë möön sēmbë.

2 Wë dee sēmbë o, un haika e. Unu da biibima u Masa Jesosi Keesitu, di gaan nēbai Masa u mundu. Nöö wan musu hei wan sēmbë möön wan. ²Biga ee tu sēmbë ko a di keiki fuunu, nöö hën wan u de bisi fiafia koosu buta goutu andelu a finga nöö di otowan bisi tēnētēnē koosu, ³nöö hën un fan ku di guduma ku lesipeki taa: “Mati luku, go sindo a di möön hei kamian ala,” nöö hën un taki da di pootima taa: “Womi, ko sindo leti a mi fesi a goon aki,” ⁴nöö andi un du dë? Nēen da un hei wan sēmbë möön wan fu di a dë guduma nö? Nöö hën da pakisei fuunu an bunu, kwetikweti. ⁵Nöö na sö Masa Gadu hën a ta libi e! Biga hën ta tei dee pootima u di goonliba aki u de musu ko biibi a Masa Jesosi Keesitu, fu de feni dee gaan waiti gudu nēen kōndë dee a bi paamusi dee sēmbë dee lobi ēn. ⁶Ma unu, wan ta libi sö e. Un ta da dee pootima sen.

Dee sēmbē o, un pakisei di soni bunu e! Dee guduma un ta hei dē, na de da dee sēmbē ta ganjan unu njan ta tja go a kuutu nō? ⁷ Nōō deseei wē ta kosi Masa Jesosi ta poi di bumbuu nē fēēn di unu ta tja taa un dē sēmbē fēēn. Nōō fa un ta hei sō wan sēmbē, hēn da un ta du bunu nō? Na seei.

⁸ Ma te i ta hoi di gaan bumbuu wēti dē taa i ta lobi sēmbē kumafa i lobi i seei, nōō hēn da i ta du bunu. Biga sō a dē a Gadu Buku. ⁹ Ma ee i ta luku taa di ala hei nōō di otowan möfina, nōō na Gadu soni i ta du möön e. Hēn da i ta libi hogi ta booko Gadu wēti.

¹⁰ Wē nōō, dee sēmbē, wan musu hoi dee wēti u Gadu hafuhafu e, ma un musu hoi de tuu ku telu. Biga ee wan sēmbē i ta poi ee wan kodo seei, nōō hēn da i pasa Gadu buka kaa. ¹¹ Biga di wan seei Gadu di taa ja musu tei oto sēmbē mujēē, ja musu tei oto sēmbē manu, hēnseei taa ja musu kii sēmbē. Wē nōō ee ja tei oto sēmbē mujēē, ja tei oto sēmbē manu, ma i kii sēmbē, nōō hēn da i booko Gadu wēti kaa e.

¹² Hēn mbei hiniwan soni di joo taki ku hiniwan soni di joo du, nōō i musu dē ku di mēni nōōmō taa wan daka Masa Gadu o kuutu i a de. Biga te a dou di juu, nōō a o luku ee u bi ta hoi dee wēti dee a bi da u fu puu u a wogi du basu buta ko fii. ¹³ Nōō fa a o kuutu u dē, nōō ee wan sēmbē ja bi a' tjalihati u sēmbē nōō sōseei Gadu an o a' tjalihati fii tu. Ma ee i bi ta a' tjalihati u sēmbē, nōō ja o fēēē te Gadu o kuutu i. Biga a o a' tjalihati fii baka.

Aki Jakobosi ta lei de taa di biibi a Gadu ku buka nōō

aan heepi.

¹⁴ Wē nōō dee sēmbē, ee wan sēmbē i taa i a' biibi a Gadu ma ja ta libi a di fasi, nōō di biibi fii dē o heepi i nō? A sa puu

i a didibi faja nō? Nōnō, an sa puu i e.

¹⁵ Biga ee wan oto biibima kuma i ko a i, hēn a taa aan koosu faa bisi ee nasō aan soni u njan, ¹⁶ nōō hēn i taki dēēn taa: “Masa Gadu musu dē ku i e, mati. Go kēndē faja nōō i njan be bēē fii fuu,” ma fa i taki dē seei ja dēēn wan wojo soni, nōō hēn da i heepi ēn nō? Nōnō.

¹⁷ Sōseei ee wan sēmbē taa a ta biibi a Gadu ma an ta libi a di fasi u sēmbē sa si taa a ta biibi, nōō di biibi dē, a dē wan sōsō biibi dēēn. Aan heepi.

¹⁸ A kandē fa mi ta taki aki, sēmbē dē a unu dendu dē di o sa kē fia ku mi taa: “Wē i sabi nō? I, i ta hoi Gadu wēti ta du soni kumafa Gadu kē, ma mi, ma dē sō. Mii ta biibi a mi hati nōō a kaba.”

Ma nōō ee wan sēmbē taki sō da mi, nōō i sabi fa mi o piki ēn nō? Mi o piki ēn taa: “Wē, i sabi nō? Fa mi dē aki, ee sēmbē luku mi libi te de kaba nōō de o si taa mi ta libi a di fasi. Mi ta biibi a Gadu tuu. Ma, fa ii sai dē, ee de luku libi fii te de kaba, nōō de o si taa ja ta libi a di fa. Nōō unfa de o du sabi taa i ta biibi a Gadu?”

¹⁹ Wē nōō sōseei kandē i taa i ta biibi taa Masa Gadu hēn wanwan nōō da di Gadu u mundu fuu begi, oto gadu an dē möönsō. Wē nōō fa i taki dē nōō a bunu, ma di dē seei an tjika e. Biga dee didibi seei ta biibi sō tu, hēn mbei de ta dēdē ku panta sō.

²⁰ Un dee wisiwasima dē, unfa mi sa du te nōō un ko fusutan taa ee i taa i a' biibi a Gadu ma ja ta libi a di fa, nōō di biibi fii dē wan sōsō soni, aan heepi da i.

²¹ Biga luku di fesiten sēmbē fuu de kai Abahamu. Fa a bi sai dē, di libi a bi libi [kumafa di biibi fēēn bi dē a Gadu], hēn wē mbei a ko dē wan bumbuu sēmbē a Gadu wojo e. Wē biga a bi tei di wan kodo womi mii fēēn tō di a bi abi tja go faa tjuma da Gadu kumafa a mandēēn. ²² Ja si nō? Sō Abahamu bi ta biibi Gadu tjika. Fa Gadu ko fan ku ēn dē, hēn a piki.

Nöö hën a go u go du di soni Gadu taki dëen. Nöö fa a du dë, nöö di biibi fëen ko dë wan gbelingbelin biibi awaa.

²³Nöö sö i si a pasa kumafa de sikifi ën a di Buku u Gadu taa fu di Abahamu biibi Gadu, hën mbei a ko wan bumbuu sëmbe a Gadu wojo. Nöö hën de kai ën Gadu mati. ²⁴Nöö sö u si taa di libi di wan sëmbe ta libi kumafa Gadu kë, hën ta buta i i ko dë söndö föutu a Gadu wojo e, dee sëmbe. Na te i ta biibi ku buka wanwan.

²⁵Nöö sösee a bi pasa ku di jajo mujëe de ta kai Lakabu. A bi ta dë a di köndë de kai Jelikou „ma a bi ta fëëë Gadu. Nöö hën a tjubi dee sëmbe u Masa Gadu nëen wosu, dee bi ko luku di köndë a wan tjubi fasi, hën a lei de oto pasi u de musu toona go. Nöö fu di a bi libi a sö wan fasi, nöö hën mbei a ko dë wan bumbuu sëmbe a Gadu wojo e.

²⁶Biga leti kumafa u sabi taa wan sinkii söndö akaa aan libi, nöö sösee biibi ku buka söndö du aan wan wojo heepi tu.

Aki Jakobosi ta lei fa sëmbe buka hogi tjika.

3 Wë nöö mi kë fan ku un dee sëmbe ta suku fuun ko leima a dee soni u Gadu. Mi taki e, un musu mëni unu seei o. Biga fa un ta lei sëmbe soni u Gadu dë, nöö ee wan sëmbe ja ta libi a di fasi i ta lei dë, nöö Gadu o sitaafu i möön dee otowan tuu.

²Nöö fa u ta taki aki, nöö hii u tuu ta mbei föutu ta misi Gadu. „Nöö fa woon ta fan ta lei sëmbe dë, nöö un musu köni ku dee soni un ta taki ku unu buka e. Biga sëmbe buka hogi. A taanga u tii. Ma ee i ta biinga ku ën te i ko ta tii ën tololo, nöö dee oto kamian fii sinkii o dë söso soni da i fii tii. Biga di sëmbe di an ta taki söso ku ën buku, nöö hën dë söndö föutu.

³Nöö sëmbe buka piki, hën sinkii bigi, ma luku dee gaangaan hasi. I ta buta wan piki tii sö a de buka, nöö ku ën i ta tii ën tjika go ka i kë. Di tii piki, di hasi bigi, ma tökusee di tii dë hën ta tjika di hasi. ⁴Sösee wan gaan sipi, aluwasi fa a bigi ku aluwasi fa di ventu di ta tuusi ën ta a' kaakiti tu, ma wan piki pada nöö ta tii ën ta tjëen go ka di sëmbe abi ën kë faa go.

⁵Nöö sösee sëmbe buka dë tu e, dee sëmbe. A dë wan piki soni a u sinkii, ma a ta du gaan wooko ta taki gaangaan soni. ⁶Leti kumafa wan piki faja sa tjuma wan gaan matu, nöö sö di buka fuu sa du gaan hogi e. Biga hii dee hogi u goonliba aki tuu, a sëmbe buka de ta kumutu ta paaja ta kaba hii libi fuu a söso. Biga di didibi seei, hën ta buta sëmbe u de ta suti faja a soni ku de buka.

⁷Nöö hii dee libi soni u di goonliba aki dë a libisëmbe basu kaa, de sa tii de kumafa de kë: mbeti, ku fou, ku sin-deki, ku dee soni ta libi a wata tuu. ⁸Ma na wan sëmbe dë tjika u tii ën seei te nöö an mbei föutu ta taki söso soni ku ën buka e. Biga hiniwanten sëmbe buka ta dë kabakaba ku bita u poi sëmbe libi kaba a söso. ⁹Ku ën u ta gafa Masa Gadu u Tata, nöö ku ën seei u toona ta siba libisëmbe di Gadu bi mbei faa dë kuma ën seei. ¹⁰Bunu ku hogi tuu ta kumutu a di wan seei buka. Nönö, dee sëmbe, di dë an fiti sö e. Na sö di mundu mbei. ¹¹Biga suti wata ku bita wata an ta kumutu a di wan seei baaku. ¹²Nöö manjan an sa pai apeesina, kökönötö an sa pai awaa. Sösee tu, di peti di ta puu suti wata an sa puu bita wata möön.

Aki ta taki u tu pei fusutan.

¹³Wë un haika e, dee sëmbe. Ee wan sëmbe dë a unu mindi dë, nöö hën a mëni taa a a' bumbuu pakisei ku fusutan, nöö a musu dë u si a di libi fëen e. Sëmbe musu si dee bumbuu du fëen de a

ta du, ku sakafasi ku fusutan. ¹⁴Ma ee i ta haun da otowan ta suku bunu fii wanwan, ja a' toobi ku di otowan fii möönsö, nöö an bunu e. Nöö ee sö i ta libi, nöö ja musu ta waka ta mindi soni ta njan buka taa i abi fusutan. ¹⁵Biga di lö fusutan de na a Gadu a ta kumutu e, ma goonliba fusutan di de. Didibi fusutan seei a de, nöö di Akaa u Masa Gadu an de a dendu seei. ¹⁶Biga ka sëmbe ta haun ku deseei ta suku bunu u de wanwan, nöö naandë buuja ku hii pei hogilibi de.

¹⁷Ma di sëmbe di Gadu da fusutan, nöö a o de u si nëen libi e. Biga hati fëen o de limbolimbo, nöö a o ta libi fiifii ku sëmbe. A o ta lesipeki sëmbe. An o a' taangajesi. A o ta a' tjalihati u sëmbe. Hiniwanten a o ta mbei möiti faa heepi sëmbe a soni. An o ta luku taa wan sëmbe hei möön di otowan. An o ta ganjan sëmbe a soni tu. Sö dee sëmbe o libi e, dee abi di fusutan u Gadu.

¹⁸Nöö dee sëmbe dee lo' u libi fiifii ku sëmbe ta heepi otowan u de libi fiifii ku de na de tu, nöö dee lö sëmbe de o ta tja di bunu libi u Gadu ko a sëmbe dendu te a hia e.

Aki Jakobosi ta lei de taa de musu saka deseei a Gadu basu.

4 Wë dee sëmbe o, faandi mbei un lo' u kisi toobi ku unu seei sö? Na dee taku pakisei fuunu hati ta manda unu fuun libi dee lö libi de nö? ²Biga dee soni un ta kë wan ta feni de, nöö hën mbei hati fuunu ta boonu ku unu seei tee un ta mëni fuun kii otowan. Un ta haun ta biinga fuun musu abi wan soni, ma wan ta feni ën möönsö. Nöö hën un ta buja ta feti ta du soni ku unu na unu. Ma di soni mbei wan ta feni ën, hën da fu di wan ta begi Gadu faa da i ën. ³Nöö ee un ta begi ën wan soni seei, ma wan ta feni ën, fu di wan ta begi kumafa a fiti tu. Biga te un ta begi nöö un ta suku soni fuunu seei musu kisi piizii, nöö a kaba.

⁴Dee sëmbe o, un de leti kuma wan mujëe di disa di manu fëen go ta lobi oto womi. Biga un disa Masa Gadu, nöö hën un go ta lobi dee soni u di goonliba aki dee Gadu an lobi. Wë nöö ee wan sëmbe i ta lobi dee soni de, nöö ja sabi taa i ku Gadu de felantima nö?

⁵Wë unfä un mëni? Un ninga taa u sösö de bi sikifi a di Buku u Gadu taa: Di Akaa u Masa Gadu di a buta a u hati aki,

a ta haun o.

Biga an kë oto soni musu ko a u hati möönsö.

Ma a ta biinga ku u fuu musu de fëen wanwan vö.

⁶Sö Masa Gadu a' toobi ku u tjika e, dee sëmbe, „hën mbei a ta heepi u ku ën bunuhati. Nöö di heepi a ta heepi aki, a taanga möön dee taku mëni fuu hati e.

Wan sabi fa a sikifi a Gadu Buku nö? A taa:

Gadu ta saka dee sëmbe dee a' gaan fasi, ma dee sëmbe dee ta saka deseei dëen nöö de a ta heepi ku ën bunuhati.

⁷Nöö hën mbei un musu saka unu seei a di tii u Gadu basu. Un musu feti ku di didibi fu an ko a i hati, nöö a o kule go disa i. ⁸Pusa go a Gadu e, nöö Gadu seei o pusa ko a i tu.

Un dee sëmbe dee de ku tu hati, un disa dee hogilibi fuunu e. Un puu dee taku pakisei a unu hati. ⁹Dee hogi du un bi ta du musu ta hati unu e. Wan musu go sai de ta lafu, ma un musu ta kai wolo da dee hogi libi fuunu. Wan musu de ta wai, ma këe fuun musu ta këe. ¹⁰Un saka unu seei da Masa Gadu e, dee sëmbe, be a hopo unu.

Aki Jakobosi ta taki da de taa de an musu ta kosi otowan ta kuutu soni u de.

¹¹Nöö dee sëmbe u mi o, fa un ta kosi unu seei ta guunjan unu na unu a baka de, nöö un musu disa e. Biga te i ta kosi

di otowan fii ta si hogi pisi fëen hiniwan juu, nöö hën da i ta sösö di wëti u Masa Gadu seei taa an bunu. „Biga Gadu bi da u di wëti taa u musu lobi di otowan fuu.” Wë nöö dee wëti u Gadu, na wan sëmbe sa taki ee de bunu ee de an bunu, ma i musu piki de nöö.

¹² Wë biga Masa Gadu hën nöö ta buta dee wëti, nöö hën nöö sa kuutu soni fuu paati adjabëë ku leti da u. Hën nöö sa buta u a sitaafu u dee hogi du fuu, nöö hënseei nöö sa puu u a sitaafu tu. Wë nöö ambë da ju fii ko dë ta kuutu soni u di otowan fii?

Aki Jakobosi ta bai de fu de mēni Gadu a dee soni

de ta du.

¹³ Wë un dee sëmbe dee ta fan dee lö fan aki taa: “Amanjan woo go a sö wan köndë, nöö woo go tan dë wan jaa ta wooko ta bai soni ta sei, nöö woo feni wan gaan hia möni,” ¹⁴ nöö un sootu fan un ta fan dë? Un sabi ee amanjan woon dë ku libi nö? Naa unfa un ta pakisei u di libi fuunu? Biga di libi fuu dë kuma wan sumuku fii si pala sö, nöö ja si ën möön.

¹⁵ Nöö ka fuun fan a di fasi dë, nöö un musu taa: “Ee Gadu kë, nöö sö wan soni mi o du.” ¹⁶ Wan si ö? Di gaan fasi un abi, hën ta mbei un ta njan buka ta konda sëmëni soni a buka. Nöö dee lö pei fan dë an bunu.

¹⁷ Wë nöö sö e, dee sëmbe. Ee wan sëmbe i sabi unfa fii libi bunu ma ja ta libi sö, nöö hën da i du hogi kaa.

Aki Jakobosi ta bai dee

guduma möön.

5 Un dee guduma, un musu bai këë taa un kaba a sösö awaa. Biga di sitaafu juu fuunu ta ko e. ² Dee gudu fuunu kaba a sösö. Kopikopi njan dee koosu fuunu tuu fiaa. ³ Di möni fuunu seei an dë wan

wojo soni möön, un butëen dë te a poi. Nöö di poi fëen dë, hën o kuutu unu taa wan bi wooko bunu ku ën.

Nöö fa di gudu fuunu kaba a sösö dë, nöö sö unu seei kaba a sösö tu e. Biga di giii hati fuunu dë mbei un kisi wan sitaafu kuma te faja ta tjuma i.

Nöö fa un lai dee gudu fuunu a wosu dë, dee sëmbe, wan sabi taa di goonliba aki o kaba djunsu nö? ⁴ Dee sëmbe bi wooko da unu seei un njan dee möni u de tuu fiaa, nöö awaa di këë u de dou a Masa Gadu jesi awaa. Di sëmbe di abi taki a hii mundu liba jei.

⁵ Fa un sai dë, un bi ta libi kumafa un kë a di goonliba aki e. Un bi ta njan ta bebe fuunu, nöö un ko fatu kuma wan fatu kau di de ta kiija ta seeka, fu te juu dou de tjëen go kii. ⁶ Biga dee bumbuu sëmbe u di köndë seei un bi ta buta u de musu kii puu, nöö de an bi mbei möiti möönsö fu de puu deseei a unu maun. „Nöö fa u dë aki nöö Gadu seepi o seeka unu awaa e. Söö.”

Aki Jakobosi ta fan ku dee biibima u de tai hati.

⁷ Ma nöö un dee biibima dë, un musu tai hati fu tefa Masa Jesosi ko puu unu a dee sitaafu fuunu basu e. Wan si fa dee sëmbe ta paandi goon ta hoi pasensi nö? Te de paandi goon te de kaba, nöö de ta tai hati ta luku di tjuba faa kai nasi di alisi, te juu dou a göö ko lepi u de koti. ⁸ Nöö söseei un musu dë tu e. Wan musu lasi hati, ma un musu ta hoi dou, biga abiti möön Masa Jesosi o toona ko.

⁹ Nöö hën mbei wan musu dë ta kai unu seei në ta guunjan unu na unu e. Ee un du sö nöö woon kisi gaan sitaafu, biga fa mi taki aki, di Gaan Kuutuma seei dë leti a dööbuka kaa ta ko.

¹⁰ Dee sëmbe u mi o, un luku dee fes-iten tjabukama dee Gadu bi manda, kumafa de bi ta tai hati ta tja sitaafu, be unu seei ta djeesi de a dee sitaafu ta miti

unu tu. ¹¹Dee sēmbē dē bi tai hati go dou, nōō hēn u taa de naki kōlōku. Masa Gadu tja de a bunu liba.

Nōō un luku di sēmbē de kai Jopu tu, fa a bi hoi degihati a dee soni dee bi miti ēn dē. An bi disa Masa Gadu mōōnsō. Nōō baka fēēn, hēn Gadu toona dēēn soni te a hia pasa maaka. Biga Gadu abi tjalihati u sēmbē e.

**Aki Jakobosi ta lei de peipei
soni u de musu du.**

¹²Wē nōō dee sēmbē, wan soni mi kē un musu sabi, hēn da wan musu tei soni ta soi nēēn liba e. Na dee soni u goonliba aki, na dee soni u liba ala, na wan sootu soni seei un musu ta tei ta soi nēēn liba mōōnsō. Ma te un taki aai, a musu tan aai. Te un taa nōnō, a musu tan nōnō fu Masa Gadu an musu sitaafu unu.

¹³Nōō ee wan sēmbē fuunu dē ku fuka, nōō be a begi Masa Gadu e. Ee wan sēmbē hati dē ku wai, nōō be a ta kanda ta gafa Gadu.

¹⁴Ee wan sēmbē dē a unu mindi sikisiki nōō be a kai dee tiima u keiki e, be de ko nēēn ko begi dēēn nōō de lobi fatu nēēn sinkii a Masa nē. ¹⁵Nōō fa de o begi ku biibi dē, nōō di sikima o ko bunu. Biga Gadu o hopo ēn. Nōō ee a bi du hogi, nōō Gadu o puu ēn a bēē.

¹⁶Hēn mbei mi taki da unu taa un musu fan ku unu seei ta konda dee hogi dee un ta du ku unu na unu, nōō un ta begi da unu seei. Nōō Gadu o kula unu. Biga te wan sēmbē ta libi bunu kumafa Gadu kē, nōō di begi fēēn a ta begi Masa Gadu nōō a ta wooko gaan wooko e.

¹⁷Wē biga luku di fesiten tjabukama u Gadu de kai Elia. A bi dē wan libisēmbē leti kuma u tu. Ma nōō hēn a begi wan begi u tjuba an musu kai. Hēn a tan dii jaa ku sikisi liba longi, tjuba seei an kai mōōnsō. ¹⁸Nōō hēn a baka fēēn hēn a toona begi u tjuba musu kai, nōō hēn tjuba toona kai a goonliba, hii soni toona nasi baka. «Hēn mbei mi taki da unu taa un musu ta begi e, dee sēmbē.»

¹⁹Wē dee sēmbē u mi o, ee wan fuunu bi ta waka a di tuutuu lei u Gadu baka te nōō hēn a disa go ta libi takulibi, nōō hēn wan otowan go tei ēn toona tja ko da Gadu baka, ²⁰nōō di sēmbē di heepi ēn dē musu sabi taa a puu wan sēmbē a di sitaafu u didibi faja e, di a bi o kisi. Biga a heepi ēn u Gadu an musu hoi dee hogilibi fēēn a bēē mōōn.

Da sō a dē e, dee sēmbē.

«Wē nōō mi o tapa di biifi aki. Jakobosi ta manda gaan odi da unu. A tan sō.»

Di fosu biifi u Petuisi

Wan wöutu a fesi.

Di tjabukama de kai Petuisi bi dē wan u dee tuwalufu bakama u Masa Jesosi, dee bi ta waka ta lontu ku ɛn. Nöo hën sikifi di biifi aki. Nöo a sikifi ɛn da dee biibima u Masa Jesosi dee dē wakama a oto köndē, faa da de degihati a dee sitaafu dee ta miti de. A taa de musu mēni dee soni Gadu buta da de u de feni a bakaten, nöo de hoi go dou a di biibi. Nöo a taki sōmēni soni da de tu unfā sēmbē u Masa Jesosi musu libi.

Aki Petuisi ta manda odi da de.

1 Dee sēmbē o, mi, Petuisi, ta mbei di pampia aki. Mi da wan u dee Tjabukama u Jesosi Keesitu, nöo mi ta manda di biifi aki da un dee sēmbē u Masa Gaangadu dee dē paajapaaja kuma wakama a dee peipei köndē u goonliba, kuma Pontusi, Galasia, Kapadosia, ku Asia, te kisi Bitinia. ²Fa un sai dē, unu da sēmbē dee u Tata Masa Gaangadu bi sabi gaanduwe a fesi kaa taa woon ko sēmbē fēen. Nöo hën a pii unu tei fuun musu piki di buka u Jesosi Keesitu, be di buuu fēen puu dee hogi du fuunu a unu liba. Fa u dē aki, un ko dē bumbuu sēmbē gbelingbelin a Masa Gaangadu wojo, nöo di Akaa fēen wē heepi unu te un ko sō e, dee sēmbē.

Masa Gaangadu musu dē ku unu e, ta heepi unu gaanfa ku ɛn bunuhati. A musu da unu kötōhati seei.

Aki Petuisi ta gafa Gadu fu dee soni dee u sabi taa woo feni a bakaten fu di u ta biibi.

³Un boo ta gafa Masa Gaangadu e, dee sēmbē. Hën da di Tata fuu Masa Jesosi Keesitu ku ɛn Gadu tu, nöo u musu hopo ɛn nē. Biga a bi abi gaan tjalihati fuu,

nöo hën a tooka u hati mbei u ko wan hii njunjun sēmbē kuma tide pai mii. Fa a weki Jesosi Keesitu baka a dēdē dē, a mbei u ko ta abi wan gaan biibi a u hati di an ta kaba möönsō, taa woo feni libi a Gadu nöömō a bakaten.

⁴Nöo u sabi tu taa woo feni hii dee soni dee Gadu abi u da u, fu di u dē sēmbē fēen. Nöo dee soni dee woon feni dē, de an dē kuma soni u goonliba aki e. Biga na wan daka seei de o sa poi kaba a sōsō möönsō. De an o lasi di waiti u de möönsō tu, fu wa kai de soni möön. Nöo de dē leti a Masa Gaangadu köndē ala, ka Gadu seei ta tjubi de da u fuu feni de a bakaten.

⁵Nöo fu di un ta biibi ɛn hedi, dee sēmbē, nöo a ta tjubi unu ku ɛn kaakiti fu te di lasiti daka dou. Nöo di juu dē, hii di heepi fēen di a bi abi kabakaba kaa faa heepi u, hën tuu o ko a limbo awaa u sēmbē si.

⁶Nöo te un ta mēni dee soni dē nöo un musu ta wai e, hii fa un ta tja sōmēni pei sitaafu ku fuka a di mindi aki. ⁷Wē biga dee sitaafu dee un ta tja naandē, de dē kuma wan soni ta pooba unu luku nöo, u sēmbē sa si taa di biibi un ta biibi Masa Jesosi dē wan tuutuu soni. Na sipootu un ta mbei.

Dee sēmbē o, un sabi fa dee sitaafu dē da unu nö? De dē kuma te de ta jō goutu puu kaka, fii sa puu di gbelingbelin goutu tei. Sō wē dee sitaafu ta heepi di biibi fuunu faa musu ko gbelingbelin. Ma di biibi fuunu dē, a bumbuu pasa goutu gaanfa e. Biga hën an dē wan soni o poi kaba a sōsō möönsō, kumafa goutu ta kaba a sōsō. Nöo ee un ta biibi go dou, nöo woon feni gafa ku nēbai di juu ten Masa Jesosi Keesitu o ko a limbo u sēmbē si di kaakiti fēen di a abi.

⁸Fa Masa Jesosi sai dē, dee sēmbē, hën da di Sēmbē di wan bi si wan daka, ma tōkuseei un ta lobi ɛn. Hii fa wan ta si ɛn fa u dē aki seei, ma un ta biibi nēen

liba, nöö hën Gadu buta wan gaan wai a unu hati te wan sa kondëen da sëmbë fa a dë. ⁹Nöö di soni mbei un ta wai sō, fu di Gadu ta heepi unu ta seeka di hati fuunu fu an musu kaba a sösō. Hën wë da di soni di un bi suku a Masa Jesosi di un ko biibi ën e.

¹⁰⁻¹¹Wë nöö di heepi Gadu ko ta heepi u a di ten aki, nöö hën wë dee fesiten tjabukama fëen bi ta biinga seei fu de fusutan e, ma de an bi sa fusutëen möönsō. Biga di ten de bi dë a goonliba aki, nöö di Akaa u di Keesitu bi ta ko a de liba, nöö de bi ta konda fa Gadu o heepi u a bakaten aki ku ën bunuhati. De bi ta konda seei fa di Paamusi Könu o ko a goonliba ko tja pena, te bakaten nöö a o kisi sōmëni nēbai. Nöö fa de ta fan dee lö soni dë, nöö de bi kē sabi ee na un ten de o pasa, ku andi ku andi musu pasa bifō di lö ten dë o dou.

Ma hii fa de ta suku fini a dee soni dë, ma de an ko sabi de möönsō. ¹²Nöö hën de ko fusutan taa na soni u de de dë, ma de dë fu wi dee sëmbë dee o ko a bakaten aki.

Nöö hën u dë tee di ten aki, „nöö hën wë i si Masa Jesosi ko e„. Nöö hën dee tjabukama fëen ko konda di Buka fëen da unu te de kaba. Nöö di Buka dë, hën wë da di wan seei soni di dee fesiten tjabukama bi ta taki. Nöö fa dee sëmbë konda di buka da unu dë, nöö ku di kaakiti u di Akaa u Gadu di a manda kumutu a liba ala ko da u, ku ën wë de kondëen.

Nöö, dee sëmbë, dee soni u ta taki aki, gaan soni de dë e. Biga dee basia u Masa Gaangadu dee ta dë a Gadu Köndë ala seei ta bendi ta luku ee deseei sa sabi soni u de tu.

Aki ta lei u fa u musu libi

di njunjun libi.

¹³Nöö hën mbei un musu buta ku unu seei, dee sëmbë, fu wan fika gudjuu dë.

Un musu tai hati ta buta mëni gaanfa a dee bunu Gadu o da unu ku ën bunuhati a di ten di a o tja Jesosi Keesitu ko a limbo.

¹⁴Nöö leti kumafa wan mii ta piki ën tata buka a soni, nöö sōseei un musu ta piki Gadu buka a soni tu. Wan musu ta nama ku dee lö hogi dee di hati fuunu bi lobi u du di ten wan bi sabi Gadu e.

¹⁵Wë biga di Sëmbë di kai unu fuun ko nëen aki, a dë wan limbolimbo Sëmbë sōndō föutu, nöö sō un musu dë tu e, dee sëmbë. Libi fuunu musu dë gbelingbelin a hii futu. ¹⁶Biga Gadu bi taki a di Buku taa:

Mi dë limbolimbo sōndō föutu,
nöö sōseei un musu dë tu.

¹⁷Dee sëmbë o, fa un ko ta kai Gadu unu Tata aki, hën ta kuutu hii sëmbë makandi a di fa i ta libi. Nöö fëen mbei un musu ta mëni ën nöömō ta lesipeki ën gaanfa, hii di ten un ta libi kuma wakama a goonliba aki. ¹⁸Wë biga an dë taa wan soni di sa poi kaba a sösō kuma möni sō a tei paka puu unu a di sösō libi di un bi lei a dee gaan sëmbë fuunu e. ¹⁹Ma di buuu u „Jesosi„ Keesitu di dii möön hii soni, hën wë paka puu unu. Fa de kii ën dë, nöö a bi dë kuma dee sikafu mii de bi ta kii ta paka paima u hogi du nöömō naandë. Nöö leti kumafa dee sikafu mii bi musu dë gbelingbelin sōndō föutu, nöö sōseei Masa Jesosi bi dë tu.

²⁰Wë nöö gaanduwe kaa bifō goonliba mbei, Masa Gaangadu bi buta taa sō a o manda Masa Jesosi ko paka di paima dë da u. Ma tefa di bakaten aki bifō di soni dë ko a limbo fuun sa feni heepi nëen awaa.

²¹Nöö di nama un ko nama ku Masa Jesosi dë, dee sëmbë, hën heepi unu fuun ko biibi Gadu e. Biga un ko sabi fa a weki Masa Jesosi a dëdë te a tjëen go te a di möön hei kamian a liba ala. Hën mbei un ko ta buta mëni nëen gaanfa taa hii dee

soni a bi paamusi unu tuu, woon feni de nöömö.

²² Dee sēmbē o, un bi jei di tuutuu lei u Gadu kaa, nöö hēn wē i si un ta piki ēn tefa hati fuunu ko dē limbolimbo, un ko ta lobi unu na unu sōndō ganjan. Ma nöö un musu ta lobi unu seei möön taanga eti e, ku hii unu hati. ²³ Biga un ko feni wan hii njunjun libi awaa kuma wan njunjun mii di de pai. Ma di lö böngö di i si pai unu dē, na libisēmbē böngö e, di sa kaba a sösö, ma di wōutu fu Gadu wē. Hēn da di böngö di mbei un feni di njunjun libi dē.

Nöö fa di wōutu u Gadu sai dē, dee sēmbē, a dē kuma wan libilibi soni ta wooko a u hati dendu ta seekēen, nöö an o kaba a sösö möönsö. ²⁴ Biga un sabi di soni di Gadu bi taki. A taa: Hii libisēmbē tuu dē kuma ahun ta lenguwa jööö sō.

Nöö hii nēbai fu wan libisēmbē dē kuma wan folo ta dē a sabana, te fii sabi a dē puu kai kaba a sösö.

²⁵ Ma di wōutu u Masa, hēn a ta dē fu nöömö.

Nöö hēn wē da di wōutu i si de bi tja ko konda da unu e, dee sēmbē.

2 Wē di un ko jei dee soni dē kaa, nöö un musu disa dee hogi fasi dee un bi abi e, dee takuhati fasi sō, bödjēē fasi, ganjan sēmbē fasi, haun, ku waka njan sēmbē a baka. Un musu puu dee soni dē tuu fiaa a unu libi.

²⁻³ Nöö fa i si i bi tesi luku fa Masa abi bunuhati tjika dē, nöö i musu ta dē nēen baka nöömö leti kuma wan tide pai mii ta hangi di bobiwata fēen mama. Sō un musu ta abi hangi da di wōutu u Gadu fuun musu ta sabi soni fēen. Nöö ee un dē sō, nöö woon nango a fesi seei, te un ko gaangaan sēmbē a di biibi.

Aki ta taki soni u di wosu u Gadu ku di mama sitonu

u di wosu.

⁴ Dee sēmbē, un boo toona mēni di soni di bi dē sikifisikifi a Gadu Buku e. De bi tuwē wan sitonu a kapēē, ma Gadu si ēn kuma wan gaan bumbuu soni. Nöö hēn a tei ēn buta ko di mama sitonu u di wosu fēen. Ma nöö di Sitonu i si dē, libilibi soni a dē e, dee sēmbē. Biga Masa Jesosi hēn wē da di sitonu dē. Ku ēn Gadu seti di wosu fēen.

⁵ Nöö fa un ko ta biibi ēn dē, nöö unu seei ko kuma wanlō libilibi sitonu tu, di Gadu ta tei ta nama ku Masa Jesosi makandi faa mbei hēn wosu. Ma nöö di wosu u ta taki aki, na soni u si ku wojo e. Akaa soni a dē.

Nöö na di wosu nöö Gadu tei unu mbei e, dee sēmbē, ma a tei unu tu fuun ko dē wanlō apaiti sēmbē fēen kuma mindima ta tja peesenti go dēen. Nöö dee peesenti un ta tja go dēen dē, deseei an dē u si ku wojo tu. Soni na akaa fasi deseei dē tu e, nöö de ta suti da Gadu seei, fu di unu ku Jesosi Keesitu nama.

⁶ Nöö di soni u bi taki dē, de bi sikifi ēn buta a di Buku u Gadu taa: Un luku, mi tja wan sitonu go buta a Sion dē.

Ku ēn mi o seti di wosu u mi.

Nöö di sitonu dē, a dii möön hii soni.

A dē wan gaan bumbuu sitonu di mi tei apaiti.

Nöö ee wan sēmbē i abi biibi nēen liba, nöö ja o lasi möönsö fii tja sen a bakaten. Sō Gadu taki e, dee sēmbē.

⁷ Wē nöö di Sitonu i si de taki dē, gaan bumbuu soni seei a dē tuu da u dee sēmbē ta biibi ēn. Ma dee sēmbē dee an kē biibi, nöö „an dē wan wojo soni da de„. De dē kuma dee sēmbē dee di Buku bi taki ta mbei wosu. A taa:

Di sitonu di dee sëmbe dee ta mbei wosu
an bi kē seei

te de tuwë a kapëë,

hën ko dë di mama sitonu u di wosu.

⁸Ma di Buku taki wan oto soni u di
Sitonu dë tu taa:

A dë wan sitonu di sëmbe ta naki futu
nëen ta kai.

Hën ta tuwë sëmbe.

Wë da sō i si taa a buta kaa taa dee sëmbe
dee an ta kē piki di buka u Masa Jesosi,
nöö sō de o kaba a sösō.

⁹Ma unu, wan dë sō e, dee sëmbe. Fa
un ko ta biibi Masa Jesosi dë, nöö un ko
dë wanlō apaiti sëmbe dee Gadu tei ko
fëen seei. Un ko dë a dendu u wan könu
famii ta tja peesenti go da Gadu. Un ko
dë wan föluku u Gadu di dë fëen vō, fuun
musu ta konda da sëmbe kumafa a bum-
buu tjika, ta gafëen.

Biga a kai unu puu a dungu tja ko a di
waiti limbo fëen. ¹⁰Wan bi dë wan wojo
soni a wan ten ala e, dee sëmbe, ma fa
u dë aki un ko dë wan apaiti sëmbe fu
Gadu gbolo. A di ten ala wan bi si fa
Gadu abi tjalihati, ma awa un ko si ën
awaa.

Aki ta lei fa u musu libi wan bunu libi ku saka fasi.

¹¹Un dee lobi mati u mi o, fa u dë aki
wan dë goon mii u di goonliba aki möön
e, ma un dë wakama nöö. Döösë sëmbe
seei un dë. Nöö fëen mbei mi begi unu
baa taa dee hogi soni dee libisëmbe ta
hangì u du, wan musu ta da de pasi a
unu libi möönsō. Biga de ta biinga u poi
di hati fuunu kaba a sösō.

¹²Ma unu musu ta libi bunu a dee
sëmbe dee na ta biibi naandë wojo e.
Nöö fa de o ta kosi unu taa un ta du hogi
dë seei, ma de o ko si gbelin taa bumbuu
soni nöö un ta du. Nöö bakaten de o ko
ta gafa Masa Gadu fuunu hedi a di daka
di a buta faa ko a u.

¹³Fa un ko nama ku Masa dë, nöö un
musu ta saka da hii dee tii dee lanti buta
e. Un musu ta saka da di könu biga hën
da di möön hei wan. ¹⁴Nöö un musu ta
saka da dee takima tu, dee a pii tei buta a
kamiankamian. Biga di soni mbei a buta
de, fu de musu ta sitaafu dee sëmbe ta du
hogi, nöö de gafa dee sëmbe ta du bunu.

¹⁵Gadu kē fuun ta libi bunu e, dee
sëmbe. Biga te un ta libi sō, nöö dee
sëmbe dee ta fan söndō fusutan ta kosi
unu dë, nöö de o ko dë pii. Biga de o ko
si taa sösō soni de ta taki.

¹⁶Fa Masa Gadu puu unu a dee peipei
wëti basu buta ko fii dë, nöö un musu
libi kuma fiima tuu. Ma ja musu dë ta
du hogi fu di i kumutu a wëti basu hedi,
kwetikweti. Ma be i toona ta saka i seei
da Gadu kuma wan saafuma fëen.

¹⁷Nöö i musu ta libi a wan lesipeki fasi
ku hii sëmbe. I musu ta lobi dee otowan
dee ta biibi Masa Jesosi kuma i. Nöö i
musu ta fëëë Masa Gaangadu tu e, fu
wan du na wan soni di an kai ku ën. I
musu ta lesipeki könu ta luku ën fu wan
hei sëmbe tu.

¹⁸Nöö mi kē taki wan soni da un dee
saafuma dee ta wooko da wan goonliba
masa. Mi taki e, un musu ta lesipeki dee
masa fuunu gaanfa e, dee sëmbe. Un
musu ta saka a de basu. Nöö fa mi fan
dë, na dee ta libi bunu ta abi pakisei a
unu liba nöö e, ma dee ta libi hogi ku
unu tu.

¹⁹Wë biga ee wan sëmbe i ta kisi
sitaafu di ja bi musu kisi ma i ta tjëen ku
pasensi fu di i ta mēni Gadu hedi, nöö
hën da i ta libi seei kumafa Gadu kē.

²⁰Ma ee i bi du hogi nöö hën de fon i
fëen hedi, nöö i tjëen ku pasensi fu di i
sabi taa hogi i bi du tuu, nöö di dë an dë
gaan soni e. Biga i seei suku ën. Ma ee
bunu nöö i ta du nöö i kisi sitaafu fëen,
nöö hën i tjëen söndō guunjan, hën da
i libi kumafa Gadu kē. ²¹Biga fa Gadu
kai unu fuun ko sëmbe fëen dë, nöö a

fiti fuun tja sitaafu ku pasensi e, dee sëmbe. Biga „Masa Jesosi” Keesitu seei bi tja sitaafu fuu hedi söndö guunjan, nöö fëen mbei u musu ta tjëen sö tu. Nöö te u du sö, hën da u ta waka nëen baka a di lö futu dë tu.

²² Fa Masa Jesosi sai dë, a libi leti kumafa di Buku bi taki fëen e, taa: Hën an bi du hogi wan daka.

Na wan ten seei a taki ganjanganjan soni.

²³ Biga di dee sëmbe bi ta kosi ën ta dëen gaan buka ku gaan sen dë, nöö an jabi buka kosi de möönsö e. Di de du hogi-hogi ku ën, an bë wojo da de möönsö tu, ma a disa de da di Sëmbe di ta kuutu a wan leti fasi.

²⁴ Nöö fa i si a tja dee hogi du fuu nëen sinkii a di lakpa pau dë, nöö wa dë a de basu möön e. U dëdë da de, fuu sa toona libi wan bunu libi awaa.

Dee sëmbe o, dee maaka dee Masa Jesosi kisi nëen sinkii dë, de wë kula unu e, mbei un ko bunu. ²⁵ Fa un bi sai dë, un bi dë leti kuma wanlö sikapu na abi tiima. Sö un bi ta waka fanjanfanjan tjika. Ma fa u dë aki un ko feni di leti sëmbe di fu tii unu. Nöö di Sëmbe dë, hën ta luku di hati fuunu be a dë tololoo a pasi.

Aki ta lei fa manu ku mujëe musu libi ku deseei.

3 Nöö awaa mi kë fan ku un dee mujëe dë ku manu taa be un ta saka unu seei a dee manu fuunu basu e. Nöö ee wan fuunu sai dë hën manu an piki di buka u Gadu eti, nöö a o bia piki ën söndö i fan ku ën. ² Biga a o si taa i ta libi wan gbelingbelin libi ku lesipeki u Gadu.

³ Nöö fa i si un ta beei di uwii fuunu a dee pepei fasi dë, so juu un ta bisi gaan waiti koosu, ee nasö goutu soni a unu sinkii, nöö na a dee lö soni dë un musu suku gafa e, dee mujëe. ⁴ Ma di gafa fuunu musu dë a di fa i hati dë. Te i ta libi

a wan saapi fasi, pii fasi sö, hën da di soni Gadu ta kai gaan waiti soni e. Nöö di waiti dë an o saka möönsö.

⁵ Sö wan waiti dee mujëe u fesiten bi abi kaa, dee bi dë apaiti da Gadu ta mënien fu de feni wini nëen a bakaten. Fa de bi sai dë, nöö de bi ta saka da dee manu u de. ⁶ Biga luku fa Sala bi ta saka dëen manu Abahamu ta kai ën “Masa”. Nöö ee un ta libi a sö wan leti fasi sö nöö woon ko ta djeesi Sala kuma unu da mii fëen. Nöö an o dë fuun ta dë fëëfëë.

⁷ Nöö un dee womi dee dë ku mujëe, un musu ta fii da dee mujëe fuunu e. Un musu ta lesipeki de fu di de da di möön suwaki wan. Wë biga fa un sai dë, unu ku de tuu o feni di libi u Gadu makandi di a o da unu ku ën bunuhati fu di un dë sëmbe fëen. Nöö te un ta libi bunu ku dee mujëe fuunu, nöö Gadu o piki dee begi fuunu tu.

Aki ta lei taa a möön bunu fii tja sitaafu fu wan soni di ja du, möön leki i tjëen fu di i du hogi.

⁸ Nöö awaa mi o fan ku hii unu tuu taa be un ta libi makandi ku wan hati e. Un musu ta fii ku dee otowan fuunu ta lobi unu seei kuma baaa ku baaa. Un musu ta abi tjalihati da unu na unu, ta libi ku sakafasi. ⁹ Ee wan sëmbe du hogi ku i, ja musu du hogi ku ën baka e. Ee wan sëmbe kosi i, disëen. Na toona kosi ën baka, ma begi Gadu dëen be a feni bunu. Biga sö Gadu bi kai i fii libi, dee sëmbe, nöö joo feni bunu nëen.

¹⁰ Biga wë haika fa di Buku taki. A taa: Ee wan sëmbe i kë abi piizii ku di libi fii, nöö i musu ta duwengi i seei fu ja fan taku fan.

Ee i kë u di libi suti da i, nöö i musu köni fu ja ganjan sëmbe ku buka.

¹¹ I musu kaba ku hogi du, nöö i bia ta du bunu.

I musu ta suku fii dë fiifii ku hii sëmbe.

A di dē baka fii ta biinga nōömō.

¹² Biga Gadu ta luku dee sēmbē ta libi
bunu nēen wojo

faa heepi de,

nōō a dē setiseti jesi faa jei dee begi u
de.

Ma di sēmbē di ta du hogi,

hēn a o bia baka da.

Sō di Buku taki e.

¹³ Wē be mi hakisi unu wan soni, dee
sēmbē. Ee i ta biinga nōömō fii ta du
bunu wanwan, nōō ambē da di sēmbē
di o du hogi ku i? ¹⁴ Ma etiseei ee i kisi
sitaafu fu wan bunu soni di i du hedi,
nōō hēn da Gadu naki i kōlōku e.

Ja jei fa di Buku taki nō? A taa:

Na fēēē libisēmbē te de ta bē wojo da i
e.

Na panta da de seei.

¹⁵ Ma Masa Jesosi Keesitu hēn nōō fuun
ta mēni a wan apaiti fasi a unu hati, dee
sēmbē, biga hēn da di Masa fuu. Hēn da
Gadu seei.

Nōō i musu ta dē kabakaba hiniwan-
ten fu ee wan sēmbē hakisi i taa: “Unfa
i du ta pakisei taa joo feni wini a
bakaten?” nōō i musu sabi fa u piki ēn.
Ma ja musu piki ēn ku gaan fasi e, ma
ku saapi fasi, ku lesipeki. ¹⁶ Biga hati fii
musu ta dē limbolimbo nōömō a hii futu.

Fa i ku „Jesosi„ Keesitu ko di wan
dē, dee sēmbē, nōō i musu ta libi bunu
nōömō e. Nōō te i libi sō, nōō sen musu u
kisi dee sēmbē dee bi ta suku u poi unu
nē fu takuhati fasi dē. Biga de o si taa
sōsō de bi ta du.

¹⁷ Dee sēmbē o, ee Gadu si taa a fiti fii
tja sitaafu, nōō a möön bunu i tjēen fu
wan bunu soni di i du hedi, möön leki
fu wan hogi soni di i du. ¹⁸ Biga „Jesosi„
Keesitu seei bi tja sitaafu tee fa de kii
ēn dē, hii fa an bi du hogi wan daka.
Fa a dēdē dē, nōō dee hogilibi fuunu wē
a paka di wan pasi dē fu nōömō e. Di
Bunulibima dē hēn tja sitaafu a u dee

takulibima aki kamian, faa sa tja u ko
a Gadu.

Fa de kii Masa Jesosi dē, dee sēmbē, a
dēdē tuu, ma di akaa fēen hēn a fika ku
libi. ^{19–20} Nōō hēn a go konda di buka u
Gadu da dee akaa u dee sēmbē bi dēdē a
di ten u Noa, ka de bi go dē a di kamian
ka de an sa kumutu möön. Dee sēmbē
dē, de an bi kē piki di buka u Gadu a di
ten di Noa bi ta mbei di gaan boto. Hii fa
Gadu bi ta wasikōi de ta hoi pasensi da
de seei, ma nōō de an bi kē piki möönsō.
Fēen mbei aiti sēmbē nōō bi fika ku libi,
dee na dēdē a wata a di ten dē.

²¹ Nōō hēn di wata dē, hēn da wan soni
ta lei u fu di dopu di u ta dopu fa u dē
aki. An dē taa sundju a ta puu a u sinkii
e, ma a ta lei sēmbē taa u mbei buka
ku Gadu ku wan limbolimbo hati, fuu sa
feni heepi nēen. Nōō di heepi dē, u sa
feni ēn fu di Jesosi Keesitu bi toona weki
baka a dēdē. ²² Nōō di a weki baka, hēn
a subi go tee a liba ala e, nōō awa a dē
a di kaba heima kamian a letimaun sē u
Gadu. Nōō hii dee basia u Masa Gaan-
gadu kōndē tuu, ku hii takima, te kisi ku
hii dee kaakiti u mundu tuu fiaa dē nēen
basu fa u dē aki. Hēn abi taki a de liba.

Aki ta lei fa wan njunjun libi

dē fanōudu tjika.

4 Sōō. Wē dee sēmbē, kumafa u taki
dē, „Jesosi„ Keesitu hēn tja sitaafu
nēen sinkii. Nōō sō nōō unu seei musu
dē kabakaba u tja sitaafu tu e. Wē biga
te i ta tjēen sōndō guunjan fu di i ta mēni
Masa Jesosi hedi, nōō a o ta seeka di hati
fii te nōō joo ko kaba seei ku hogi du.
² Nōō dee taku hangi ta ko a u libisēmbē
hati, ja o dē a de leiki möön, ma joo ta
dē a Masa Gaangadu leiki fu hii di lib-
iten fii di fika da i a goonliba aki. Fa a
kē fii du, nōō sō joo du.

³ Biga un bi ta libi te tjika kaa kumafa
dee sēmbē an sabi Gadu ta libi e. Un bi ta

du fanafiti soni a di sê u manu ku mujëë. Un bi ta miti makandi ta bebe ta dööngö ta bai ta kai olo ta booko Gadu wëti tee, ta begi dee soni dee an dë fanöudu fuun begi. Dee lö libi dë wë un bi ta libi.

⁴Ma fa u dë aki, wan ta libi sö möön. Nöö a ko bigi seei da dee sëmbe unu ku de bi ta libi dee lö libi dë makandi. A ko fika de ta luku unu kuma wan hii oto sëmbe fu di wan ta kule go mökisi ku de möön a dee peipei hogi de ta du. De ko ta kosi unu seei. ⁵Ma de musu fu piki di Sëmbe nöömö e, di dë kabakaba fu kuutu hii sëmbe, dee dëdë wan ku dee libi wan tuu.

⁶Fëen mbei di buka u Masa Jesosi bi konda da dee sëmbe dee dëdë kaa e, fu aluwasi fa de bi kisi sitaafu dëdë a libisëmbe fasi seei, ma nöö di akaa u de sa feni libi a Gadu.

Aki ta lei fa i musu wooko

ku dee köni Gadu da i.

⁷Dee sëmbe o, fa u dë aki di ten ko zuntu u hii soni musu kaba, nöö un musu dë ku fusutan e, fuun sa begi Gadu a wan bumbuu fasi. ⁸Ma di gaan soni, hën da un musu ta lobi unu na unu makandi gaanfa. Biga ee i lobi wan sëmbe, nöö ee a ta du sômëni soni seei dee an ta kai, ma nöö ja o si de biga i lobi ën.

⁹Nöö un musu ta kisi unu seei ta hoi a wosu ku piizii e, söndö guunjan, dee sëmbe.

¹⁰Nöö fa Masa Gaangadu paati dee köni fëen da unu dë, hiniwan fuunu musu ta wooko ku di fëen a wan fasi di ta heepi otowan e. Biga a da unu de peipei ku ën bunuhati, nöö un musu ta wooko ku de a wan futoou fasi. ¹¹Kuma ee wan sëmbe i abi di köni fii ta konda Gadu wöutu da sëmbe, nöö i musu fan gbelingbelin be de sabi taa Gadu wöutu seei di dë. Ee wan sëmbe i ta heepi sëmbe a soni, nöö ja musu du ën ku i seei kaakiti.

Ma i musu du ën ku di kaakiti u Gadu. A hii dee lö soni dë tuu, Masa Gaangadu hën nöö musu kisi gafa e. Biga hën wë ta da u dee köni fu di u nama ku Jesosi Keesitu. Fa a sai dë, hën nöö musu feni hii nëbai ku hii kaakiti fu nöömö teego. A tan sö.

Aki ta taki soni u sitaafu möön.

¹²Wë un dee lobi sëmbe u mi dë, wan musu tei di sitaafu un ta tja naandë u wan gaan soni e, hii fa a hebi seei. Wan musu luku ën kuma wan soni di an bi musu miti unu. ¹³Ma be un ta wai seepi. Biga un ko ta fii makandi ku [Masa Jesosi], Keesitu a dee sitaafu dee a bi tja. Nöö tee di juu ten dou faa ko a limbo fu hii sëmbe musu si di gaan waiti fëen di a abi, nöö woon ko ta wai gaanfa seei awaa.

¹⁴Ee sëmbe kosi unu fu di un nama ku Masa Jesosi Keesitu hedi, nöö hën da Gaangadu naki unu kölöku e, dee sëmbe. Wë biga di nëbai Akaa fëen seei, hën wë dë a unu liba dë.

¹⁵Ma nöö dee sitaafu dee un ta tja dë, de an musu dë fu di i bi kii sëmbe e, ee nasö fu di i bi fufuu. An musu dë tu fu di i ta hulu sëmbe soni hedi, ee nasö fu hiniwan sootu pei hogi i sa du. Na fu dee lö soni hedi un musu kisi sitaafu e, dee sëmbe. ¹⁶Ma ee fu di un nama ku Masa Jesosi Keesitu hën abi di sitaafu de ta sitaafu unu dë, nöö sen an musu kisi unu fu di dë hedi e. Ma be i ta gafa Gadu nöö fu di a si taa i waiti tjika u ta tja di në taa i nama ku Masa Jesosi.

¹⁷Fa u dë aki, nöö di ten kisi fu di kuutu u Gadu musu seti. Nöö ku u dee sëmbe fëen wosu dendu fosu wë a o seti ën. Wë nöö ee u dee sëmbe fëen seei a ta sitaafu fa u dë aki, nöö dee sëmbe dee an kë piki ën buka wë? Na di u de o möön hebi nö? ¹⁸A dë leti kumafa de bi sikifi a di Buku taa:

Ee dee sēmbē Gadu ta luku nēen wojo fu
bumbuu sēmbē,
ee de musu tja sō wan gaan sitaafu
ufō Gadu sa heepi de ʼpuu hogi a de hati,ʼ
nōō dee oto sēmbē wē, dee an dē a Gadu
soni seei,
ku dee hogilibima.

Di u de an o mōōn hebi u tja nō?

¹⁹Nōō da sō e, dee sēmbē. Ee Masa
Gadu kē fuun musu ta tja sitaafu ufō, nōō
un disa unu seei nēen maun nōō e, be un
ta du bunu nango nōōmō. Biga hēn mbei
unu, nōō a dē wan Sēmbē di i sa abi fu-
toou nēen liba nōōmō.

Aki ta taki soni u dee sikapu u Gadu ku dee tiima u de.

5 Awa mi kē fan ku unu dee sēmbē dee
ta dē tiima fu otowan. Fa mi dē aki,
miseei dē wan tiima tu e, hēn mbei mi
sa feni pasi u fan ku unu sō. Biga mis-
eei bi si ku miseei wojo fa ʼMasa Jesosi,ʼ
Keesitu bi tja sitaafu di a bi dē a goonliba
aki. Nōō te di juu kisi fu di waiti fēēn di
a abi musu ko a limbo u hii mundu si,
nōō miseei o dē a dendu ta njan di piizii
dē tu.

²Nōō mi taki e, taa un musu ta luku
dee sēmbē u Gadu bunu, dee dē a unu
maun dē. Un musu dē da de kuma wan
sēmbē ta luku sikapu ta tja de buta a pasi
tololoo fu de an kaba a sōsō. Sō un musu
ta dini de tjika. Nōō wan musu ta du ēn
a wan duwengi fasi e, ma be un ta du ēn
ku piizii, ku wai hati seei. Biga sō Gadu
kē. Nōō wan musu du ēn tu fu di un giij
u mōni hedi, ma fu di un abi wan gaan
hang i a unu hati fu heepi sēmbē.

³Fa Gadu buta dee sēmbē a unu maun
fuun ta luku de dēēn dē, nōō wan musu
ta pēē basi a de liba e, ma be un ta libi
ku de a wan suti fasi fu de sa djeesi unu.

⁴Nōō te di Mōōn Gaan Sikafuma ko a
limbo u hii sēmbē si ēn, nōō woon kisi
wan gaan paima nēen.

ʼDee sēmbē o, wan sabi fa de ta du te
wan sēmbē wini a wan fia kule nō? De
ta bisi ēn wan uwii kaapusa ta wai ku ēn
fu di hēn da di winima. Sō wan paima
di sēmbē dē ta kisi.ʼ Ma di paima fuunu
di woon kisi a bakaten, a o mōōn waiti
gaanfa mōōn di uwii kaapusa u di win-
ima dē e, biga di fuunu an o dēē kaba a
sōsō mōōnsō.

⁵Nōō awaa mi o taki wan soni da un
dee kijoo mii tu taa un mēni dee sēmbē
dee dē gaan wan fuunu e, fuun saka unu
seei a de basu. Nōō hiniwan daka un
musu ta abi saka fasi da unu na unu,
kuma wan koosu di i loʼ u ta bisi hini-
wan daka, an ta kumutu a i sinkii. Sō di
sakafasi musu dē gaan soni da unu tjika.
Wē biga a dē a di Buku taa:

Gadu dē felantima u dee sēmbē dee abi
gaan fasi,
ma dee sakafasi sēmbē a ta heepi ku ēn
bunuhati.

⁶Nōō fēēn mbei i musu saka i seei a Masa
Gaangadu basu, be a tii i ku ēn kaakiti
maun. Nōō te di juu kisi nōō hēnseei o
hopo i.

⁷Nōō be i tuwē hii dee fuka fii tuu da
Gadu e, dee sēmbē, biga a aʼ toobi ku i.

⁸Nōō mi taki e, un musu dē setiseti ku
wojo limbo. Biga di gaan felantima fu-
unu de kai di didibi ta waka zuuu sō ta
lontu leti kuma hogimbeti ta suku ambē
a sa feni faa tēnē pisipisi njan. ⁹Nōō i
musu abi biibi a Gadu fii sa taanpu tuwē
gogo dēēn e, be an feni i kisi.

Fa un ta tja sitaafu dē fu di un ta biibi
ēn hedi, nōō na unu nōō ta tja dee sitaafu
dē e, dee sēmbē. Sō nōō dee otowan fu-
unu dee ta biibi Masa a kamiankamian a
di goonliba aki ta tja de tu.

¹⁰Nōō di Gadu fuu di abi hii bunuhati
o dē ku unu e. Hēn bi kai unu fuun ko
feni di waiti fēēn di ta dē u nōōmō, fu di
un ko nama ku Jesosi Keesitu. Nōō dee
sitaafu an o dē u nōōmō e, dee sēmbē,
ma de o dē u wan pisiten nōō. Nōō baka

fëën, nöö Gadu o da unu böö. A o mbei un ko taanga gingin a di biibi, kuma wan sitonu posu di an sa hön kai. ¹¹ Fa Gadu sai dë, hën nöö da di Gadu di abi kaakiti fu nöömö e. A tan sö.

Aki Petuisi ta tapa di biifi.

¹² Fa mi ta mbei di biifi da unu aki, dee sëmbë, nöö Silifani di mi ta si u wan futoou sëmbë fuu, hën wë heepi mi sikifi ën. Nöö mi mbei ën a wan sati fasi sö fuun feni degihati nëën. Biga dee soni mi sikifi aki, de ta lei unu di bunuhati u

Gadu fa a dë tuutuu soni tjika, nöö un musu taanpu nëën gingin e, dee sëmbë.

¹³ Nöö dee biibima u Masa Jesosi dee ta ko makandi a Babilon, dee Gadu bi pii tei leti kumafa a tei unu, nöö de ta manda gaan odi da unu e, ku Maikusi di mi ta si kuma mi seei miii.

¹⁴ Nöö un da unu na unu gaan odi e, ta baasa unu seei makandi a wan lobi fasi.

Nöö sö e, dee sëmbë. Un musu dë ku kötöhati, hii un dee sëmbë tuu dee ko nama ku Jesosi Keesitu. A tan sö.

Di u tu biifi u Petuusi

Wan wöutu a fesi.

A di biifi aki, Petuusi bai dee biibima u Masa Jesosi a dee peipei lei sëmbe ta tja ko ta ganjan de dë. Biga so sëmbe ta lei de taa Masa Jesosi an o toona ko möön, nöö de sa libi u de kumafa de kë.

Ma Petuusi taa ee de libi hogilibi, nöö de o kisi sitaafu fëen nöömö te di kuutu daka u Gadu dou. Hën mbei de musu biinga u de libi kumafa Gadu kë.

Aki di biifi seti.

1 Söö. Wë dee sëmbe, mi Simon Petuusi ta mbei di pampia aki. Fa mi dë aki, mi dë wan futuboi fu Jesosi Keesitu, biga mi da Tjabukama fëen. Nöö mi ta mbei di biifi aki da un dee sëmbe dee ko ta biibi Masa Jesosi. Nöö mi sabi taa di biibi fuunu dë, a dë wan gaan bumbuu soni seei da unu, leti kumafa a dë da u tu.

Nöö di soni mbei u ko ta biibi, dee sëmbe, fu di di Gadu fuu di u ta dini aki ku di Heepima fuu, Jesosi Keesitu, ta wooko ku leti. „De an ta luku taa wan sëmbe bunu möön otowan,» nöö hën wë mbei u ku unu tuu ko ta biibi ën makandi.

² Wë nöö fa un ko sabi Masa Gadu ku Masa Jesosi dë kaa, nöö un musu ko sabi de möönmöön eti e. Biga möön un ko sabi de, nöö möön de o dë ku unu ku de bunuhati ta da unu böö.

Aki ta lei fa u musu libi fu di Gadu kai u ko sëmbe fëen.

³ Nöö mi taki e, dee sëmbe, di fa Masa Gadu abi kaakiti tjika dë, nöö a da u hii soni u abi fanöudu fuu sa abi libi fu teego, hën tu fuu sa libi a wan leti fasi nëen wojo a goonliba aki. Nöö fu di u ko sabi ën, hën mbei a da u dee soni dë.

Biga hën kai u fuu sa kisi di waiti fasi di hënseei abi, nöö a kai u tu fuu ko bumbuu sëmbe a hii fasi leti kumafa hënseei dë.

⁴ Wë nöö di u dë a dendu u dee soni dë kaa, nöö Gadu paamusi u sëmëni gaan bumbuu soni e. Nöö ee u tei dee soni a paamusi u naandë ta libi ku de, nöö woo ko kisi di fasi u Gadu a u libi. Nöö dee poipoi libi u goonliba aki an o feni u kisi möönsö, biga wa o ta mëni de seei fuu kë de.

⁵ Dee sëmbe, fa i si un ko ta biibi Masa Jesosi dë, nöö an tjika eti e. Ma i musu biinga fii libi bunu a hii futu. Nöö na di dë nöö, ma i musu biinga tu fii sabi soni „u Gadu,» möön fini. ⁶ Nöö na di dë nöö, ma i musu biinga fii tii i seei a soni tu. Nöö na di dë nöö, ma i musu biinga fii ta abi taihati a soni go dou. Nöö na di dë nöö, ma i musu biinga fii ta mëni Gadu a hii soni di i ta du. ⁷ Nöö na di dë nöö, ma i musu biinga fii libi ku dee otowan fii kuma baaa ku baaa. Nöö na di dë nöö, ma i musu biinga fii lobi di otowan fii te dou söndö ganjan e.

⁸ Biga ee dee lö soni u kai dë ta göö ta ko möönmöön a di libi fii, nöö di fa i ko sabi Masa Jesosi Keesitu dë, nöö an o dë u sösö. Ma a o tja gaan wini ko da Gadu. ⁹ Ma ee dee lö soni dë an dë u sëmbe si a i libi, nöö hën da ja a' fusutan. I dë kuma bookowojoma, ja sabi naasë i nango, kuma i fëekëtë taa Gadu bi wasi dee hogi du fii puu a i liba.

¹⁰ Dee sëmbe, wan si taa Masa Gaan-gadu kai unu tei fuun ko sëmbe fëen nöö? Wë nöö un musu biinga be a dë sö tuu a unu libi fu sëmbe si e. Biga te un biinga ku dee soni u taki dë, nöö wan o kai kumutu a di pasi u Gadu möönsö. ¹¹ Nöö te di juu dou, nöö de o tei unu ku gaan wai seei a di köndë ka di Heepima fuu Masa Jesosi Keesitu dë könu ta tii fu nöömö.

¹² Ma fa mi ta fan aki seei, dee sëmbe, ma mi sabi taa un sabi dee soni dë kaa

e. Biga un ta hoi gingin a dee tuutuu sondi u Gadu dee un bi kisi. Ma tökuseei mi o toona ta taki de da unu a bakafutu nöömö. ¹³Nöo a bunu tu fu mi toona ta mēni unu a dee soni de fu sō langa libi dē a mi sinkii eti. ¹⁴Biga wē mi sabi taa abiti möön nöo di sinkii u mi aki o go fika a wan sē ala. Sō Masa Jesosi Keesitu lei mi limbolimbo kaa. ¹⁵Nöo fēen mbei mi o ta biinga seei fu te di ten mi go, nöo dee soni aki musu fika da unu, un ta mēni nöömö.

Aki Petuisi ta taki fa a bi si

di hei u Masa Jesosi.

¹⁶Dee sēmbē o, wan sabi fa u bi konda da unu kumafa Masa Keesitu Jesosi abi kaakiti tjika nö, ku fa a o toona ko a di goonliba aki? Wē nöo dee soni naandē, na mindimindi soni u bi taki da unu e. Nöo na libisēmbē köni u bi tei taki de da unu tu, kwetikweti. Ma u seei bi si di hei fēen ku di könufasi fēen di a abi ku u seei wojo. ¹⁷⁻¹⁸Biga di a bi dē a goonliba aki, nöo u ku en bi dē makandi a di kuun liba naandē. U seei jesi bi jei limbolimbo kumafa di tōngö bi kumutu a liba ala fan ku u. Di juu dē, hēn Tata, di da di gaan nēbai Gadu fu mundu, bi dēen gaan hei di a taa: “Wan si di lobi Womi Mii u mi aki nö? Libi fēen ta kai ku mi tee.”

Sō wan tōngö kumutu a di kaba hebi kamian ala e, nöo u bi dē leti dē di di soni pasa.

¹⁹Wē nöo fa u si di soni dē, dee sēmbē, nöo dee soni dee tjabukama bi sikifi a fesi, de tuu ko dē möön limbo da u awaa. Nöo a o bunu da unu tu ee unu seei tei dee soni dee tjabukama bi sikifi ta paki-sei. Biga de o dē da unu kuma wan faja ta sēndē a dungu ta lei unu di pasi, fu tee di daka Masa Jesosi toona ko. Nöo a di daka dē, nöo hii fusutan fuunu tuu o ko limbo seei gbegedee, kuma di gaan teeja di ta tja didia ko.

²⁰⁻²¹Nöo wan soni un musu sabi gbel-ingbelin, dee sēmbē, taa dee soni dee tjabukama u Gadu bi sikifi buta a Gadu Buku, nöo na wan u de de bi sikifi ku deseei köni e. Nönö. Ma fu di dee tjabukama bi dē apaiti sēmbē u Gadu, nöo hēn di Akaa fēen ko a de liba hēn de sikifi de. Nöo sō.

Aki ta lei taa te i du hogi,

nöo joo kisi sitaafu fēen.

Jud. 3-13

2Ma nöo dee sēmbē, fa i si u bi taki u dee fesiten tjabukama u Gadu dē, nöo ganjansēmbēma bi dē leti a de dendu dē e, ta mbei taa de ta tja Gadu buka tu. Nöo leti sō nöo ganjan leima o dē a unu mindi dē tu, nöo sapisapi de o ta tja dee lei u de ta ko fu de kaba sēmbē a sösö puu a Gadu pasi.

Ma fa dee lö leima o sai dē, libi u de o ta lei taa Masa Jesosi an bi puu de a hogilibi basu eti e. Nöo fēen mbei hesi-hesi seei de o hai di sitaafu u Gadu ko a de liba. ²Biga sōmēni sēmbē o bia ko ta waka a de baka ta libi di wan seei poipoi libi, sensen wan, di de ta libi naandē. Nöo a di fasi dē, de o ta mbei sēmbē ko ta kosi dee bumbuu lei u Gadu dee a buta da u aki.

³Fa i si dee lö leima sai dē, langahati tö nöo de abi sō, nöo de o ta mindi sōmēni soni ta taki fu de sa feni soni a unu njan. Ma nöo mi taki da unu taa di sitaafu di de o kisi a Gadu, a bi dē gaanduwe a de liba zēngē dē kaa, kuma lakpē. Nöo soni an o tapēen fu an kai a de liba.

⁴Biga na dee basia fēen köndē seei Gadu bi disa sōndö da sitaafu e, di de bi booko hēn wēti. A tuwē de go a di gaan sitaafu kamian a wan dungudungu baaku dendu tapa buta dē, fu te di daka dou, nöo a kuutu de da sitaafu.

⁵Nöö söseei tu, a di ten u Noa Gadu an bi disa dee sēmbē dee bi libi hōgi nēen wojo. A bi sitaafu de e. Biga a singi hii di goonliba tuu pii, kaba dee hōgi sēmbē naandē fiaa puu. Noa ku dee sēbēn sēmbē fēen wanwan nōō bi fika. Nōō di soni mbei Gadu tjubi de, biga Noa hēn bi ta konda da dee sēmbē u di ten dē fa u de musu libi bunu a Gadu wojo.

⁶Sōseei tu, Gadu an bi disa de tu kōndē de kai Sodom ku Gomola sōndō da de sitaafu e. A tjuma de seei gililili fia te a fika sōsō sindja, fu dee hōgi sēmbē u dee kōndē dē hedi. Nōō a di fasi dē a buta wan maaka da dee oto sēmbē dee o ko a baka, be de tei kōni a de taa ee deseei ta poi Gadu wēti nōō söseei a o sitaafu de tu.

⁷Di juu dē, nōō Lotu wanwan tō nōō a bi puu, biga hēn bi ta libi a wan leti fasi a Gadu wojo. Fa a bi dē a dee sēmbē mindi dee bi ta libi sōndō wēti naandē, nōō a bi dē fukafuka a hati seei fu dee gaan hōgi sensen libi de bi ta libi dē hedi. ⁸Biga hēnseei bi ta si ku ēn wojo, a ta jei ku ēn jesi daka na daka dee soni de ta du, nōō dee poipoi libi u de naandē bi ta da di bumbuu sēmbē dē gaan fuka seei nēen hati. Nōō hēn Gadu puu ēn fu an musu kisi sitaafu mōkisi ku dee hogilibi sēmbē naandē.

⁹Nōō sō i ta si taa Gadu sabi fa faa puu dee sēmbē dee ta libi bunu nēen wojo fu de an kisi sitaafu. Ma nōō a sabi tu, fa faa hoi dee sēmbē dee ta libi hōgi nēen wojo, buta de fu tee di daka dou faa kuutu de da de di sitaafu di de bi musu kisi awaa.

¹⁰Ma nōō dee sēmbē dee o kisi di mōon gaan sitaafu, nōō de da dee sēmbē dee ta hopo deseei ta tuwē fu de piki dee gaan poipoi soni de hati ta kē du. Nōō di soni mbei de o kisi sitaafu sō, fu di de an ta kē dē a tii basu mōōnsō.

Aki ta taki soni u dee ganjansēmbēma.

Nōō dee poipoi leima u ta taki aki, un be mi konda soni u de da unu. Fa de sai dē, nōō de abi degihati e. Gaanfasima seei de dē. De an ta fēēē na wan wojo soni seei. Biga dee gaan hei tiima u goonliba aki te kisi dee u mundu ala tuu de ta kosi. Sō de abi degihati tjika.

¹¹Ma nōō dee basia u Gadu Kōndē, hii fa de abi kaakiti ku taki mōon dee sēmbē u ta taki aki, ma de an o kosi dee lō hebi tiima dē e. Na wan daka de o kaagi de da Gadu. [Biga de sabi di kaakiti u de.]

¹²Ma dee taku leima mi ta taki aki, de, de aan toobi. De ta sōsō hii soni te dou ku dee soni dee de an ta fusutan tuu.

Fa dee leima sai naandē, de dē leti kuma hōgi mbeti e, biga de an ta du soni ku pakisei. De ta du di soni de kē du nōō a kaba. Nōō fa de ta du hōgi ku sēmbē ta poi de libi kaba a sōsō tjika dē, nōō a fiti u de kisi de kii tu, kumafa de ta kii takumbeti. ¹³Nōō mi taki da unu, taa te wan daka Masa Gadu o kaba de a sōsō tu e. A o paka de di paima u di hōgi di i si de ta du dē.

Biga fa dee leima u ta taki aki sai dē, hiniwan hōgi pakisei di ko a de hati, nōō de ta du ēn seei wajaa a lanti a ndeti ku didia sōndō sen. Hēn da piizii u de kaa. Fa de sai dē, de dē leti kuma sumuku udu a otowan dendu, fii puu tuwē go a wan sē ala. Biga hii fa i si de dē ku unu a tafa sindosindo ta njan ku unu makandi naandē, piizii u deseei tō nōō de ta suku. ¹⁴De ta tuwē wojo ta luku dee mujēē u de kisi tja go booko Gadu wēti. De an ta kaba seei u du hōgi mōōnsō. Sō dee sēmbē naandē dē e.

Fa de sai dē, de ta suku u hai dee sēmbē dee an dē sō taanga a di biibi tja go a de, fu de libi hogilibi kuma de. Nōō di langa bēē u mōni di de abi, hēn buta de de lei fa u de wini mōni a sēmbē tee

de ko basi fëen. Mi taki da unu taa di siba u Gadu dë a dee lö sëmbë dë liba e.

¹⁵ Nöo dee sëmbë u ta taki aki, de kumutu a Gadu pasi gaanduwe kaa. De lasi go ta libi kumafa di mii u Beoli de kai Biliam bi ta libi e. Biga Biliam bi lobi möni tefa an bi a' toobi u du hogi faa feni ën. ¹⁶ Ma wan bi jei di soni bi pasa ku ën nö? Di mbeti de kai buliki a ta waka nëen liba dë, hën musu bia fan ku ën a libisëmbë tóngö. Nöo sö i si taa di gaan tjabukama u Gadu naandë, nöo wan buliki hën Gadu bi musu tei bai ën puu a di wisiwasi fasi fëen di a ta waka dë, ufö a sa jei.

¹⁷ Wë nöo dee lö poipoi leima dee mi ta taki aki, be mi konda soni u de da unu möön kumafa de dë. De dë kuma wan kiki ka i nango ta ba wata fii bebe, nöo hën i naki te i go dou, a dëë koti kalalaa. Ja feni wata nëen fii bebe möönsö. Sö dee lö sëmbë dë dë e. De dë kuma te tjuba baaka faa kai fii feni wata, te wan pisi wan gaan ventu ko böö ën vuuu tjëen pasa fiaa, ja feni wata möönsö. Sö dee sëmbë i si naandë dë. Hën mbei Gadu seeka wan gaan dungu kamian faa tuwë de go.

¹⁸ Dee lö sëmbë dë, de ta waka ta poolo ta taki sösö ta njan buka. Nöo fu di de sabi taa hogi pakisei ta dë a libisëmbë hati kaa, hën de ta taki soni nöömö fu de weki dee hogi pakisei dë. Biga de ta suku dee sëmbë dee bi kumutu djunsudjunsu a hogilibi basu, u de toona tja de go ta du hogi möön. Sö dee sëmbë aki hogi tjika e. ¹⁹ De ta paamusi de taa ee de ko nama ku de, nöo de o dë fiifii, de aan fu hoi wëti möön. Ma hii fa i ta jei naandë, de-seei an dë fiifii e. Hogilibi wini de buta nëen basu gaanduwe. Biga di soni di ja sa kumutu nëen basu, nöo i da saafu fëen kaa.

²⁰ Wë nöo mi taki e, so u dee sëmbë aki bi kumutu a dee poipoi libi u di goonliba aki basu te de kaba. Biga de bi ko sabi

Jesosi Keesitu di dë u Masa ku u Heepima. Hën de toona sai dë ta du sösö teefa hogilibi toona wini de möön, de ko möön hogi möön leki fa de bi dë a fesi.

²¹ Wë mi taki e, a bi sa möön bëtë ee de an bi sabi fa u de libi bunu a Gadu wojo wan daka, möön leki de ko sabi ën te de kaba hën de bia toona go a dee awoo libi u de go ta booko Gadu wëti möön. Di dë hogi poi e, dee sëmbë. ²² Sö wan sëmbë, i sa maakëen leti kumafa de ta koti wan nongö taa, di soni dagu balaki, hën seei a toona go njan. Söseei de taa i wasi hagu a wata te i kaba, hën a toona go logoda a pötöpötö dendu möön.

Dee sëmbë i si u ta taki aki, nöo sö de dë e.

Aki ta taki taa sëmbë o mbei

de fa, fu di de ta biibi taa

Masa Jesosi o toona ko.

3 Sö wë un haika, dee lobi mati u mi naandë, disi mbei di u tu pampia di mi ta sikifi da unu kaa. Nöo a hii de tu pampia tuu mi ta konda soni a bakafutu da unu, be pakisei fuunu musu dë limbolimbo. ² Nöo mi kë fuun toona mëni dee soni dee fesiten tjabukama u Masa Gadu bi taki, ku dee soni Masa Jesosi u Heepima bi taki tu, dee un bi jei a u dee Tjabukama fëen seei buka.

³ A di fosu kamian nöo mi kë fuun sabi taa a di kaba ten nöo wanlö mbeisëmbëfama o ko, nöo de o ta waka a dee taku kë u de hati baka. Nöo de o ta mbei un dee sëmbë u Gadu fa seei. ⁴ De o taa: "Wë di Jesosi bi paamusi taa a o toona ko a di goonliba aki, nöo naasë a dë? Dee gaan sëmbë fuu bi dëdë gaanduwe kaa ma soni an tooka möönsö. „De an weki baka möönsö u Gadu musu kuutu de, kumafa un ta taki.“ Biga sensi Gadu mbei goonliba tee kisi di ten aki, nöo hii soni

dë di wan seei fasi eti.” Sö de o ta taki ta tuwë da unu.

⁵Ma nöö fa de o ta fan dë, kë seei wë de an kë sabi fa soni tooka tjika kaa e. „Nöö de an kë sabi tu fa di fan u Gadu abi kaakiti tjika u te a taki wan soni nöö a ta pasa.” Biga di Gadu mbei goonliba, nöö hën a fan. Hën wë di fan fëen paati di wata buta hafu a liba, hafu a basu, di goonliba fuu aki ku dee teeja ku dee oto soni u ta si a liba ala tuu fika a mindi. ⁶Nöö a baka fëen hën Gadu si taa libisëmbë ta libi hogi poi, hën a tei dee wata dë hën a singi hii di goonliba kaba a sösö piiii, be an fika kumafa a bi dë. „Nöö fa dee sëmbë ta fan taa soni an tooka möönsö dë, nöö de an sabi taa sö dee lö soni dë bi pasa nö?”

⁷Nöö hën a bakaten, hën Gadu toona fan möön. A taa di goonliba fuu aki ku dee teeja te dou ku dee oto soni tuu dë a liba ala, de tuu o tjuma kaba wan daka nöömö. Sö a taki buta dë kaa e. Ma nöö fa u dë aki, a ta tjubi dee soni dë eti, be di gaan kuutu daka dou ufö. Biga te wan daka, nöö Gadu o kuutu dee sëmbë dee an bi a’ bisi ku di fan fëen te a kaba, nöö a o manda de go kaba a sösö. Nöö di juu dë, dee soni u taki dë tuu o tjuma kaba a sösö. Sö Gadu taki buta e, dee sëmbë. ⁸„Hën mbei wan musu piki dee sëmbë ta mbei sëmbë fa dë e.

Nöö wa musu pakisei tu taa kumafa libisëmbë ta konda daka aki, nöö sö Gadu hën a ta konda. Nönö.” Biga a Masa Gadu wojo a dë sö taa wan daka dë kuma wan dusu jaa, wan dusu jaa dë kuma wan daka. Nöö sö e, dee sëmbë.

⁹Söseei wan musu pakisei kuma de taa fa Masa Jesosi taa a o toona ko dë, nöö a ta buuja poi. Nönö, kwetikweti. Ma pasensi nöö a ta hoi da libisëmbë sö. Fa i si a sai dë, an kë fu na wan kodo sëmbë musu lasi kaba a sösö. Ma a kë u hii sëmbë musu bia de libi ko nëen, fu de sa kumutu a di sitaafu di u taki dë basu.

Aki ta lei andi o pasa te

Masa Jesosi toona ko.

¹⁰Söö. Wë dee sëmbë, un musu sabi taa te Masa Jesosi o toona ko nöö a o ko kuma wan fufuuma. Biga na wan sëmbë o sabi di daka. Nöö te a ko, nöö hii dee soni dee dë a liba ala tuu o bai gbou sö paaja go fiaa, de an o dë u si möön seei. Di juu dë, nöö di goonliba aki ku hii dee soni tuu dë nëen dendu o tjuma gbegedee kaba fiaa.

¹¹Nöö dee sëmbë, di i si dee soni dë o pasa sö, nöö an fiti fuu libi limbolimbo da Gadu nö? ¹²Fa u ta luku di daka dë, nöö un boo ta watji ën seei ku wai ta biinga ta du soni fu di daka musu ko möön hesi. Biga hii fa i si dee soni u di mundu aki o jö kaba a sösö ku di gaan kendi dë, ¹³ma nöö wan oto paamusi dë eti e, dee sëmbë. Masa Gadu paamusi u taa wan njunjun goonliba ku wan njunjun mundu o ko a dee di dë kamian. Nöö di njunjun goonliba di o ko dë, nöö hogilibi an o dë nëen fu poi ën möönsö e. Nönö. Ma leti libi wanwan nöö o dë nëen. Sö wë Masa Gadu paamusi u e.

¹⁴Wë di un ta luku sö wan soni ku wai sö kaa, dee sëmbë, nöö un musu biinga seei fu te Masa Jesosi toona ko, nöö woon dë limbolimbo söndö föutu ku kötöhati nëen fesi. ¹⁵Nöö un musu abi ën a unu pakisei taa fa Masa Jesosi an ko aki eti nöö pasensi a ta hoi da libisëmbë. Biga a kë da de pasi u de kumutu a dee hogilibi u de basu, hën mbei an ko eti.

„Nöö fa mi ta fan aki taa Gadu o sitaafu hogilibi,” nöö sö nöö u lobi baaa Paulosu ta sikifi tu, ku di gaan fusutan di Masa Gadu dëen. ¹⁶Biga hiniwan biifi di a ta sikifi te a dou a dee lö soni aki, nöö sö nöö a ta taki tu. „Hii fa a taki taa Gadu puu u a dee wëti u Isaëli basu, ma hënseei tu ta lei taa wa musu libi hogi libi möön e.”

Fa dee biifi u Paulosu sai naandë, dee sëmbë, soni dë a de dendu di ja sa fusutan wantewante e. Nöo fëen mbei dee sëmbë dee an sabi soni tjika ku dee sëmbë dee an dë gingin a di biibi, nöo de ta tei dee fan fëen tja go a sösö së. Nöo sö de ta du ku hii dee oto pisi u Gadu Buku tuu. Ma nöo fa i si de ta du ën naandë, nöo de seei wë de ta kaba a sösö e.

¹⁷Wë dee sëmbë, di i si un sabi dee soni aki a fesi kaa, nöo un musu kõni

seei ku dee fasifasi lei u dee sëmbë ta libi söndö wëti naandë. Wan be de kisi unu tja go ku de e, fuun kai kumutu a di bumbuu kamian un sai naandë. ¹⁸Ma nöo un musu ta da Gadu pasi be a sa lei unu hën bunuhati möönmöön. Un musu ko sabi Jesosi Keesitu di Heepima fuu möönmöön tu. Biga hën da u Masa, nöo hën wanwan tö abi nëbai a mundu fa u dë aki te kisi fu teego. A tan sö.

Di fosu biifi u Johanisi

Wan wöutu a fesi.

Di sêmbê de kai Johanisi, a bi dē wan u dee tuwalufu bakama u Masa Jesosi dee bi ta waka ta lontu ku ɛn. (Bakaten de ko ta kai de Tjabukama.) Nöō hēn mbei di pampia aki manda da wanlō biibima u Masa Jesosi a dee kamiankamian. A mbei ɛn da de fu di wanlō ganjansêmbêma bi ko a de ko ta mbei taa Gadu manda de. Ma na Gadu manda de e, ma de ko u ko ganjan dee biibima. Biga de ko ta lei de wanlō poipoi soni ta mindi soni da Masa Jesosi. Hēn de toona lei de taa an dē fii hoi Gadu wēti, i sa libi fii kumafa i kē. Hēn mbei Johanisi mbei di pampia aki, fa a leti de buta a pasi.

Aki Johanisi ta lei ambê

da Masa Jesosi.

1¹⁻² Wē dee sêmbê, fa mi o fan ku unu aki, nöō mi o seti di fan ku wanlō soni u ɽdi Sêmbê de ta kai, di Wöutu u Gadu. ɽHēn seei da Masa Jesosi.ɽ

Nöō a bigi u mundu Masa Jesosi bi dē kaa. ɽA bi dē ku Masa Gadu a liba ala teefa juu fēēn dou, hēn a saka ko a goonliba aki fuu sa si di libi u Gadu tuutuu. Nöō hēn di a ko,ɽ u ku dee otowan fuu bi jei di fan fēēn. U bi si ɛn ku u seei wojo. U panjēēn ku u seei maun. Nöō hēn u toona ta konda da unu taa di Sêmbê dē, nēēn di Libi u Teego dē di Masa Gadu manda da u aki.

³ Nöō dee soni u bi jei dē ku dee u seei wojo bi si, deseei u toona ta konda da unu aki, fuun musu sa feni di suti libi di u ku Masa Gadu ku ɛn Mii Jesosi Keesitu ta libi ku u seei. ⁴ Nöō hēn i si u ta mbei di pampia aki da unu fuun musu dē waiwai te dou.

Aki Johanisi ta lei de taa ee wan sêmbê dē u Gadu nöō a musu

ta libi limbolimbo.

⁵ Söō. Nöō di Buka di Masa Jesosi bi da u fuu musu toona konda da unu, nöō hēn nöō i si u ta konda da unu aki taa Masa Gadu aan na wan piki hogi nēēn hati möönsö. A dē limbolimbo te dou. Na wan piki dungu seei dē nēēn. ⁶ Nöō ee wan sêmbê i ta libi hogilibi ma i ta mbei taa i ta libi ku Gadu, nöō hēn da i ta mindi soni e. Hēn da a di sē u dungu i dē, biga ja ta libi a wan tuutuu fasi. ⁷ Ma ee u ta libi a di sē u limbo kumafa Masa Gadu ta libi limbolimbo, nöō woo ta libi suti ku u seei. Nöō woo dē limbolimbo tu. Biga fu di Jesosi Keesitu, di Mii u Gadu, lasi ɛn buuu fuu hedi kaa, nöō Masa Gadu ta puu dee hogilibi fuu tuu a u hati fuu ta dē limbolimbo.

⁸ Ma ee u ta mbei taa wa du hogi wan daka, wē nöō u seei u ta ganjan. Nöō hēn da wa ta taki di tuu, biga wē u ta du hogi.

⁹ Ma ee u piki taki aai u du hogi tuu, nöō Masa Gadu an o hoi dee hogi du fuu nēēn bēē möön. A o ta puu dee hogilibi tuu a u hati nöömö kumafa a bi taki. Wē biga an ta ganjan sêmbê möönsö.

¹⁰ Ma ee u piki taki nönö wa du hogi wan daka, nöō hēn da u ta fia ku Masa Gadu taa a mindi soni da u. Nöō hēn da di buka fēēn an dē a u hati.

2 Wē dee lobi mii u mi dē, di pampia i si mi ta mbei da unu aki sō, mi ta mbei ɛn fu wan musu du hogi. Ma ee a ko dē taa un du hogi, nöō un musu sabi taa i abi wan Sêmbê dē a Masa Gadu bandja di ta begi ɛn da u. Hēn da Jesosi Keesitu, di Sêmbê di an du hogi wan daka. ² Nöō hēnseei paka di paima da u. Nöō di paima di a paka da u dē, hēn da di dēdē a dēdē fuu hedi, fu Masa Gadu an hoi dee hogi du fuu nēēn bēē möön.

Ma na u wanwan a dëdë paka di paima da e, ma a dëdë pakëën da hii mundu.

³Nöö ee u ta piki Masa Gadu buka ta libi kumafa a kë, nöö woo sabi tuutuu taa u ku ën dë. ⁴Ma ee wan sëmbe i ta mbei taa i sabi Masa Gadu ma töku ja ta piki ën buka ta libi kumafa a kë, nöö hën da ja sabi ën. Soni i ta mindi. Di buka u Masa Gadu an dë a i hati. ⁵⁻⁶Ma ee wan sëmbe i ta piki ën buka nöö hën da i lobi ën tuutuu ku wan hati.

Nöö ee i kë sabi taa i ku Gadu dë, nöö i musu ta luku i libi ee i ta libi bunu. Biga di sëmbe di ku Gadu dë, nöö hën ta libi kumafa Masa Jesosi bi ta libi ɔdi a bi dë a di goonliba aki.

Aki Johanisi da de

wan njunjun wëti.

⁷Nöö un dee lobi mati u mi dë, mi ta manda wan wëti da unu aki ɔtaa un musu lobi unu seei. Nöö an dë wan njunjun wëti e. A dë di awoo wëti di de bi tja ko konda da unu a fesi. ⁸Ma töku a ko dë kuma wan njunjun wëti aluwasi fa a bi dë a fesiten seei. Biga te un ta piki di wëti aki ta lobi sëmbe kumafa Masa Jesosi ta lobi sëmbe, nöö sëmbe ta si andi da tuutuu lobi awaa. Nöö di dungu u bi dë ta pasa, limbo ta ko kaa.

⁹Ma ee wan sëmbe ja lobi dee oto biibima kuma i seepi nöö ja sa konda taa i dë a limbo e. A dungu i dë. ¹⁰Ma ee wan sëmbe i lobi dee oto biibima kuma i seei, nöö hën da i dë a limbo. Soni an dë u bia i hati te nöö i go du hogi. Söseei ja o ganjan di otowan fii faa lasi pasi tu. ¹¹Ma ee wan sëmbe i ta buuse di otowan fii, nöö a dë kuma i ta waka a dungu söndö faja, ja ta si soni. Ja sa' naasë i nango.

Aki ta lei ambë Johanisi

sikifi di biifi da.

¹²Wë un dee mii, mi ta mbei di pampia aki da unu biga Masa Jesosi paka da unu kaa, nöö Gadu an ta hoi dee hogi du fu-unu nëën bëë möön.

¹³Wë nöö un dee gaan womi, mi ta mbei di pampia aki da unu tu, biga un sabi di Sëmbe di bi dë a seti u mundu.

Wë söseei un dee kijoo, mi ta mbei di pampia aki da unu tu, biga un wini di didibi kaa.

Nöö un dee piki mii dë, mi ta mbei di pampia aki da unu tu, biga un sabi u Tata a liba kaa.

¹⁴Nöö un dee gaan womi, mi ta mbei di pampia aki da unu, biga un sabi di Sëmbe di bi dë a seti u mundu.

Dee kijoo mii, mi ta mbei di pampia aki da unu biga un ta biibi taanga a Masa Gadu. Di buka fëen ta dë a unu hati nöömö. Un wini di didibi kaa.

¹⁵Dee mii o, wan musu lobi dee soni u di goonliba aki e, dee an ta kai ku Gadu. Biga ee i ta lobi de, nöö hën da ja ta lobi u Tata Masa Gadu. ¹⁶Biga dee taku kë u libisëmbe hati ku langawojo ku gaan fasi, nöö dee lö soni dë dë soni u goonliba. De an dë fuu Tata Masa Gadu.

¹⁷Nöö a a' wan daka di goonliba aki o kaba ku hii dee lö libi dë tuu fia. Ma dee sëmbe dee ta piki Masa Gadu buka, de, de an o kaba möönsö, ma de o dë u teego.

Aki Johanisi ta bai de taa de musu mëni deseei ku dee buusema u Masa Jesosi.

¹⁸Dee mii o, di kaba ten u goonliba dou kaa e. Biga de bi taki da unu kaa taa te wan ten wan Gaan Buusema u Masa Jesosi Keesitu o ko a goonliba. Nöö fa u dë aki, u musu sabi taa di kaba juu ta zuntu, biga di fasi u di sëmbe dë dë a sömëni sëmbe hati ta wooko kaa. ¹⁹De

bi dë ku u a fesi ma de kumutu go u de, biga u ku de an dë di wan. Biga ee u ku de bi dë di wan, nöö de an bi o go. Ma de kumutu go, hën mbei hii mundu si taa u ku de an dë di wan.

²⁰Ma unu, wan dë sö e. Biga Masa Gadu tuwë di Akaa fëen a unu liba kaa. Nöö hën ta mbei un ko sabi fuun wegi dee buka luku undi da ganjan wan ku undi da tuutuu wan.

²¹Wë nöö fa i si mi ta mbei di pampia da unu aki, na fu di wan sabi dee tuutuu soni u Masa Gadu mbei e, ma fu di un sabi de. Nöö un sabi taa di Buka u Masa Gadu ku di buka u dee ganjansëmbëma an dë di wan. ²²Biga di sëmbë di o ko ta fia taa Masa Jesosi nëen da di Paamusi Könu Masa Gadu manda ko da u aki fuu ta biibi ën, nöö di sëmbë di ko taki sö, hën da wan ganjansëmbëma. A dë bu-usema seei u Masa Jesosi. An kë u Tata Masa Gadu, nöö an kë di Womi Mii fëen tu.

²³Nöö ee wan sëmbë ko ta fia taa Masa Jesosi an dë di Womi Mii u Gadu, nöö Masa Gadu hën Tata an o dë ku di sëmbë dë seei. Ma ee wan sëmbë i ta piki taa: “Aai, Masa Jesosi Keesitu hën da di Womi Mii u Masa Gadu tuu,” nöö hën Tata o dë ku i.

²⁴Nöö dee mii, di Buka de bi taki da unu a fesi, hën un musu ta hoi a unu hati ta biibi nöömö e. Nöö te un du sö kaa, nöö unu ku di Womi Mii u Masa Gadu ku ën Tata tuu o nama ko dë di wan fu nöömö. ²⁵Nöö Masa Gadu o da unu di soni di a paamusi u, hën da di njunjun libi fëen di a o da u fuu ta libi nöömö u teego.

²⁶Fa mi ta mbei di pampia aki, nöö mi ta mbei ën fu dee ganjansëmbëma hedi e, fu di de ta biinga u ganjan unu. ²⁷Ma unu, fa un sai dë, Masa Gadu tuwë di Akaa fëen a unu liba kaa, nöö hën ta dë a unu hati nöömö. Wan a’ fanöudu fu sëmbë lei unu möön biga di Akaa ta

lei unu hii soni. Nöö fa a ta lei unu soni dë, a ta lei unu tuutuu soni e. An ta ganjan unu. Nöö fëen mbei un musu ta dë a Masa Jesosi leiki nöömö, kumafa a taki da unu. Wan musu bia toona disëen möönsö.

²⁸Aai, sö a dë tuu, dee mii. Fa unu ku Masa Jesosi ko di wan dë, nöö wan musu disëen möönsö e. Biga a a’ wan daka nöö a o toona ko a goonliba aki. Nöö te a ko, nöö ee u bi tan nëen leiki nöö wa o dë pantapanta. Sen an o kisi u fuu waka go nëen fesi.

²⁹Wë nöö di un sabi taa Masa Gadu hën an ta du hogi möönsö, bunu wanwan nöö a ta du, nöö un musu sabi taa dee sëmbë dee ta libi bunu nöö de da miii fëen gbelingbelin.

Aki Johanisi ta lei de u de libi kuma de da miii u Gadu.

3 Dee sëmbë o, de ta kai u Masa Gadu mii e. Nöö sö a dë. U da mii fëen tuu. Wë nöö ee u ta tja di në taa u da Gadu mii, nöö nëen da Masa Gadu lobi u te na soni nö? Ma nöö dee sëmbë dee an sabi Masa Gadu, de an sa sabi soni fuu. Biga ee ja sabi soni fu wan tata, nöö ja o sabi soni fëen mii tu.

²Wë dee lobi mati u mi dë, fa u dë aki u da miii u Masa Gadu tuu. Nöö wa sabi fa woo dë eti e. Ma u sabi nöö taa te a o ko nöö u seei wojo o si ën kumafa a dë, nöö woo tooka ko kuma hën seei. ³Nöö ee u dë ku di mëni aki, nöö woo ta biinga u hogi musu kumutu a u hati, fuu ko dë limbolimbo kumafa Masa Jesosi seei dë limbolimbo. ⁴Biga di sëmbë di ta du hogi, nöö hën ta booko dee wëti u Masa Gadu. Biga hogilibi hën ta booko wëti. ⁵Ma nöö u sabi taa Masa Jesosi bi ko a di goonliba aki u ko paka puu hogi a u liba da u.

Fa Masa Jesosi sai dë, dee mii, na wan piki sundju seei dë nëen hati e. Hii ën hati tuu dë limbolimbo, biga an du hogi

wan daka. ⁶Fëen mbei ee i ku Masa Jesosi nama ko di wan, nöö ja o sa ta libi hogilibi nöömö. Biga di sëmbe di ta libi sö an sabi Masa Jesosi. An ta fusutan soni fëen möönsö.

⁷Wë nöö un dee mii dë, un haika e. Wan mbei sëmbe ganjan unu. Biga di sëmbe di ta libi leti kumafa Masa Gadu kë, hën da bumbuu sëmbe kuma Masa Jesosi Keesitu. ⁸Ma ee wan sëmbe libi an ta kai ku Gadu wëti, nöö sëmbe u di didibi di dë e. Biga di didibi bi ta libi hogi nöömö, sensi a fesiten tee kisi tide. An disa möönsö. Hën mbei di Womi Mii u Masa Gadu ko a di goonliba aki faa poi dee wooko u di didibi.

⁹Fëen mbei ee wan sëmbe dë miii u Gadu nöö an sa ta libi a wan fasi nöömö di an ta kai ku Gadu. Biga Gadu dëen wan hati kuma di fëen seei di a abi, hën mbei an sa ta libi hogi libi nöömö biga Masa Gadu hën dëen Tata. ¹⁰Nöö ee i kë sabi ambë da dee mii u Gadu ku ambë da dee mii u didibi, nöö i luku a di libi u de nöö joo sabi. Biga di sëmbe di an ta libi bunu, nöö hën an sa dë mii u Gadu e. Söseei ee wan sëmbe ja ta lobi di otowan fii, nöö ja dë Masa Gadu mii tu. ¹¹Wë biga di awoo buka di un bi ta jei a fesi te kisi tide, nöö hën da disi: u musu ta lobi di otowan fuu.

¹²Nöö wan musu abi hogihati kuma Kain. Kain bi dë sëmbe u didibi, hën mbei a a' hogihati tefa a kii ën baaa. Nöö faandi mbei a kii ën? A kii ën fu di hën baaa bi ta libi bunu, hën mbei a haun ku ën tefa a kii ën.

¹³Wë nöö dee sëmbe, fëen mbei te u si wan sëmbe ta buuse u, nöö an musu bigi da u. Biga dee sëmbe dee an dë a di së u Masa Gadu, nöö de an o lobi u möönsö.

¹⁴Ma u, u feni wan njunjun libi a Gadu. A fesi u bi dë kuma dëdë sëmbe ma u bi ta böö nöö. Ma fa u ko dë aki, u sabi taa u feni wan njunjun libi biga u ko ta lobi dee sëmbe u Masa Jesosi.

Ma di sëmbe di ta buuse di otowan fëen, nöö hën an kumutu a di së u dëdë ko a libi eti e. ¹⁵Biga ee wan sëmbe i buuse di otowan fii, nöö hën da wisihat-iböö i abi. Nöö un sabi taa ee wan sëmbe i a' wisihatiböö, nöö ja abi di teego libi u Masa Gadu möönsö.

¹⁶Dee mii o, ee u kë saandi da lobi, nöö u musu luku a Masa Jesosi Keesitu, fa a bi tei di dëdë fuu dëdë paka di paima fuu da u. Hën wë da lobi e. Nöö söseei u seei tu, u musu dë kabakaba fuu sa dëdë da di otowan fuu. ¹⁷Ma ee wan sëmbe i dë nöö i a' dee soni u goonliba aki, nöö hën i si otowan fii ta pena fu di aambi soni ma ja dëen soni möönsö, nöö di sëmbe dë ja lobi Masa Gadu e.

¹⁸Wë nöö dee mii u mi dë, wan musu ta lobi sëmbe ku buka wanwan e, ma a musu dë u si a i libi tuutuu. ¹⁹Nöö te u ta lobi sëmbe ta libi bunu ku de, nöö u sabi gbelin taa u dë a di së u Masa Gadu, nöö wa o fëë ën fuu go nëen fesi. ²⁰Ma aluwasi u seei hati taki da u taa wa libi bunu, ma töku Gadu hei möön libisëmbe hati e. A sabi hii soni.

²¹Ma nöö ee hati fuu taki da u taa u ta libi bunu, nöö woo sa waka waiwai go a Masa Gadu fesi. ²²Nöö woo feni dee soni u ta hakisi, biga a si taa u ta piki ën buka ta libi kumafa a kë.

²³Nöö di buka fëen di u musu piki nöö a dë tu fasi. Di fosu wan dë taa u musu bi-ibi taa Jesosi Keesitu hën da di Womi Mii u Masa Gadu. Hën da di Paamusi Könu di a manda da u. Nöö di u tu dë taa u musu lobi u seei makandi kumafa a bi taki da u kaa. ²⁴Nöö di sëmbe di ta piki Masa Gadu buka, nöö hën ku Gadu dë di wan. A ta libi ku Gadu, nöö Gadu ta libi ku ën. Nöö u sabi taa sö a dë tuu, biga di Akaa u Masa Gadu di a da u aki, hën dë a u hati ta piki u taa sö a dë.

**Aki Johanisi ta lei de fa fu de
musu wegi dee buka luku**

ee naasë de kumutu.

4 Wë nõõ dee lobi mati u mi dë, un haika e. Sömëni sëmbe o ta tja buka ko da unu taa di Akaa u Masa Gadu hën manda de ko. Ma nõõ wan musu piki ku de wante e. Ma i musu wegi ën luku ee naasë di lõ buka dë kumutu, ee Gadu buka, ee didibi buka. Biga fa u dë aki, wanlõ hia ganjansëmbëma ta waka ta lontu a hii goonliba ta ganjan sëmbe taa de dë tjabukama u Masa Gadu, ma na tuu seei.

²Nõõ ee wan sëmbe da i wan buka taa sõ wan soni di Akaa u Masa Gadu taki, nõõ hën i kë sabi ee tuu ee ganjan, nõõ i musu luku ee unfä a o taki u Jesosi Keesitu. Ee a taa a kumutu a Masa Gadu Këndë ko libisëmbë a goonliba aki, nõõ i musu sabi taa a dë Gadu buka tuu. ³Ma ee a fia taa nõnõ, Jesosi Keesitu na a Gadu a kumutu, nõõ i musu sabi taa na buka u Gadu di dë. Hën da wan buka u di buusema u Masa Jesosi Keesitu. Biga de bi taki da unu kaa taa a' wan daka di Gaan Buusema u Masa Jesosi o ko a goonliba. Nõõ fa u dë aki, di fasi fëen dë a sëmëni sëmbe hati ta wooko kaa.

⁴Nõõ dee sëmbe u mi dë, un haika e. Unu da sëmbe u Masa Gadu, nõõ dee ganjansëmbëma dë an sa feni unu ganjan. Dee lõ sëmbe dë an dë a di së u Masa Gadu, de dë a dee soni u di goonliba aki nõõ. De ku di didibi tuwë gogo a wan së. Ma un wini de. Wë biga di Akaa u Gadu a unu hati dë abi kaakiti möön leki didibi.

⁵Ma nõõ te dee ganjansëmbëma ta fan nõõ dee sëmbe dee an dë ku Masa Gadu ta piki de buka, biga di fan u de ta kai ku de.

⁶Ma u, wa dë sõ e. U da sëmbe u Gadu. Nõõ dee sëmbe dee sabi Gadu, nõõ de ta

haika u. Ma dee sëmbe dee an sabi Gadu nõõ de an ta haika u möönsõ.

Nõõ sõ u ta paati dee buka ta luku fuu sabi undi u de dë u di Akaa u Masa Gadu, ku undi u de dë u di Buusema fëen.

⁷Wë nõõ un dee lobi mati u mi dë, un boo lobi u seei e. Biga Masa Gadu hën abi lobi. Nõõ di sëmbe di ta lobi di otowan fëen, hën da miii u Gadu. Hën sabi Masa Gadu. ⁸Ma di sëmbe di an ta lobi di otowan fëen hën an sabi Gadu e. Biga Masa Gadu, hën hatiböö da lobi. ⁹Nõõ u si taa Masa Gadu lobi u tuu. Biga a tei di wan kodo Womi Mii fëen tõ di a abi, manda ko a di goonliba aki fuu sa feni di teego libi u Masa Gadu.

¹⁰Dee sëmbe o, ee i kë saandi da lobi, nõõ ja musu luku a di fa u lobi Gadu e, ma i musu luku a di fa Gadu lobi u. Biga a tei di wan kodo Womi Mii fëen manda ko a di goonliba aki ko tei di dëdë fuu dëdë fu an hoi dee hogidu fuu nëen bëë möön. ¹¹Wë nõõ, un dee lobi mati u mi dë, di Masa Gadu lobi u sõ kaa, nõõ an fiti fuu lobi u seei tu nõ?

¹²Na wan libisëmbë si Masa Gadu wan daka e. Ma te u ta lobi u seei makandi, nõõ hën da Masa Gadu ta dë a u hati. Nõõ fa i si u ta lobi u seei dë, nõõ di lobi u Gadu di u abi a u hati o ko dë telutelu.

¹³Biga wë Masa Gadu tuwë di Akaa fëen a u liba kaa, nõõ fëen mbei u sabi taa u ku ën dë. U ku ën ko di wan. ¹⁴Nõõ u seei bi si Masa Jesosi tuu di a ko. Nõõ fa u si ën dë, nõõ hën u toona tei ta konda da lanti taa u Tata Masa Gadu manda di Womi Mii fëen ko a di goonliba aki tuu, faa ko dë di Heepima u hii mundu. ¹⁵Nõõ di sëmbe di piki a lanti taa Masa Jesosi hën da di Womi Mii u Gadu tuu, nõõ di sëmbe dë, hën ku Gadu ta libi makandi. De ko di wan.

¹⁶Wë fa u ta taki aki, nõõ hën mbei u ko sabi tuutuu taa Gadu lobi u. Biga Gadu, hën abi lobi. Nõõ di sëmbe di ta lobi di otowan fëen, hën ku Masa Gadu

ko di wan kaa. ¹⁷Nöo fa u ku ën ko di wan aki, di lobi di u lobi ën, möönmöön a o ta göö ta ko tee a ko dë ku telu. Nöo te u ku Masa Jesosi ko miti fesi ku fesi a di Gaan Kuutu Daka, nöo wa o dë fëëfëë. Biga fa u dë a goonliba aki seei, ma libi fuu djeesi di fëen kaa.

¹⁸Haika e, dee sëmbë. Di soni de ta kai lobi, hën ku fëë an ta koti e. Biga ee wan sëmbë lobi i ku hii ën hati kumafa Gadu kë, nöo ja o fëë ën. Ma te i si i fëë wan sëmbë, nöo di soni mbei i ta fëë ën, i pakisei taa a sa du i wan hogi. Nöo fa i si i ta fëë ën dë, nöo hën da di lobi makei.

¹⁹Wë nöo dee sëmbë, Masa Gadu hën fosu lobi u, nöo hën mbei u seei sa toona lobi otowan tu. ²⁰Nöo ee wan sëmbë i dë nöo ja ta lobi dee otowan fii ma i ta mbei taa i lobi Gadu, nöo hën da soni i ta mindi. Biga di sëmbë i ta si ku i wojo mii dë hën ja lobi, nöo unfa i sa lobi Gadu di ja si ku wojo wan daka? ²¹Biga Masa Jesosi seei da u di wëti aki taa: “Ee i lobi Masa Gadu, nöo söseei i musu u lobi di otowan fii tu.”

5 Wë nöo ee wan sëmbë i ta biibi taa Masa Jesosi hën da di Paamusi Könu di Masa Gadu manda da u aki tuu, nöo hën da i dë wan mii u Gadu. [Hën da i Tata.]

Wë nöo ee i lobi wan tata, nöo joo lobi dee mii fëen tu. ²Nöo ee u lobi Masa Gadu ta piki ën buka, nöo hën da u ta lobi dee oto mii fëen kaa. ³Biga ee u lobi Masa Gadu tuu, nöo woo hoi dee wëti fëen dee a da u fuu hoi. Nöo dee wëti fëen an hebi da u poi. ⁴Biga hii u dee mii u Gadu feni di kaakiti kaa fuu tai hati disa di hogi libi di sëmbë ta libi a di goonliba aki. Biga di biibi di u dee mii u Gadu ta biibi a Masa Jesosi, hën ta wini hogi du. ⁵Nöo dee sëmbë dee ta biibi taa Masa Jesosi hën da di Womi Mii u Gadu, nöo de nöo sa abi taihati u de disa dee hogi du u di goonliba aki.

Aki Johanisi konda soni u de

dii kotoigi u Masa Jesosi

⁶Wë nöo dee mii, Jesosi Keesitu hën da di Sëmbë di ko a goonliba tuu. Nöo ee i kë fia, nöo i luku fa soni waka a di wata dopu fëen, ku di dëdë fëen di a dëdë lasi ën buuu fuu hedi. Nöo te i luku ën te i kaba nöo joo si taa hën da di Womi Mii u Masa Gadu di ko a goonliba tuu. Nöo na di dopu fëen wanwan nöo fii musu mëni e, ma i musu mëni di dëdë fëen ku di dopu fëen tuu. Biga di wan soni nöo di Akaa fëen ta taki ku de, taa Masa Jesosi hën da di Womi Mii u Masa Gadu tuutu. Nöo di Akaa an ta mindi soni, tuutu soni nöo a ta taki. ⁷⁻⁸Söö. Nöo a dë sö taki taa di dopu fu Masa Jesosi, ku di dëdë fëen di a dëdë lasi ën buuu fuu hedi, ku di Akaa fëen, de dii soni dë tuu dë kotoigi ta taki da u gbelingbelin taa Masa Jesosi hën da di Womi Mii u Gadu tuu.

⁹Wë nöo ee i guwenti u piki te libisëmbë taki soni da i, nöo te Masa Gadu taki soni da i wë? Na i musu piki ën möön eti nö? Biga Gadu buka hebi möön libisëmbë buka. Nöo di soni di a ko taki da u aki, hën da Masa Jesosi da di Womi Mii fëen. ¹⁰Nöo di sëmbë di ta biibi a Masa Jesosi liba, a sabi te dou nëen hati dendu taa tuu, Masa Jesosi da di Womi Mii u Gadu.

Ma di sëmbë di an ta biibi a Masa Gadu, nöo hën ta sösö ën. Biga a ta mbei taa Gadu mindi soni fu di a taa Masa Jesosi hën da di Womi Mii fëen.

¹¹Nöo Masa Gadu taki tu taa a da u wan njunjun libi kaa fuu libi u teego. Nöo di libi dë, a di Mii fëen nöo u sa feni ën. ¹²Nöo ee wan sëmbë i nama ku di Womi Mii u Gadu dë, nöo ii feni di njunjun libi dë kaa e. Ma ee ja nama ku ën, nöo ja abi di libi dë möönsö.

Aki Johanisi tapa di biifi.

¹³ Wë dee mii o, mi mbei di pampia aki sô manda da un dee sêmbê ta biibi a di Womi Mii u Masa Gadu liba, fuun musu sabi taa di njunjun libi u teego u ta taki aki, nôö un abi ên kaa. ¹⁴ Nôö u sabi tu taa te u begi ên wan soni, nôö ee di begi kai ku di pakisei fêen, nôö a o jei. ¹⁵ Nôö te u sabi taa a jei u kaa, nôö woo dë ku di sabi nôömö taa a o da u di soni di u begi ên dë.

¹⁶ Nôö ee i si taa di otowan fii ta du hogi, ma nôö di hogi di a ta du dë an bigi poi fu Masa Gadu musu sitaafu ên kii, nôö i musu begi Gadu dëen be a toona dëen libi. Ma a a' di hogi fii du di musu mbei Gadu kii i puu, nôö nêen u ta taki. Ma ee a sa mbei a fika ku libi, nôö i musu begi dëen. ¹⁷ Te i pasa Masa Gadu buka hên wë da i du hogi kaa e. Ma a a' di hogi

fii du an bigi poi fu Masa Gadu musu kii i fêen hedi.

¹⁸ Nôö u sabi taa wan mii u Gadu an sa ta libi hogilibi nango nôömö, biga Masa Jesosi seei ta tjubi ên u di didibi an sa feni ên du hogi.

¹⁹ Wë nôö dee mii, u sabi taa u dë sêmbê u Masa Gadu, nôö hii dee oto sêmbê u di goonliba aki tuu dë a didibi basu. ²⁰ Nôö sôseei u sabi tu taa di Womi Mii u Masa Gadu ko kaa, faa da u fusu-tan fuu sa sabi di tuutuu Gadu. Nôö fa u dë aki, u ku di tuutuu Gadu ko di wan kaa. Biga u ku di Womi Mii fêen, Jesosi Keesitu, ko dë di wan. Nôö di tuutuu Gadu dë, hên wë abi di libi u teego faa da u.

²¹ Sôö. Wë dee mii u mi dë, „na soni möönsö möön leki, un mênî unu seei, fu wan waka a dee ganjanganjan gadu u goonliba aki baka e. A tan sô.

Di u tu biifi u Johanisi

Wan wöutu a fesi.

Disi da di u tu biifi u di Tjabukama u Masa Jesosi de kai Johanisi. Nöo a di biifi aki a ta kai ën seei Gaan Sëmbë u keiki. Nöo a mbei di biifi manda da wan mujëë. Ma fa a taa mujëë dë, nöo wa sabi ee mujëë tuu, ee keiki a ta kai sô.

Nöo di biifi aki ku di fosuwan di Johanisi sikifi, di wan soni nöo de tuu taki.

1 Wë di pampia aki, di Gaan Sëmbë fu keiki hën ta mbei ën manda gaan odi da wan mujëë di Masa Gadu tei u ko sëmbë fëen. Mi ta mbei ën dëen ku dee mii fëen tuu, taa mi dë.

Wë nöo dee sëmbë, fa mi ku unu dë a di biibi aki, nöo mi lobi unu tuutuu e. Ma na mi wanwan, ma mi ku hii dee sëmbë dee sabi di tuutuu lei u Gadu, mi ku de tuu lobi unu. ² Biga di lei u Gadu u ta taki aki, nöo hën ta dë a u hati nöömö, an o kumutu möönsö.

³ Nöo mi ta manda gaan odi da unu taa fa u ta waka a dee lei dë baka ta lobi dee otowan fuu makandi, nöo u Tata Masa Gadu ku Masa Jesosi Keesitu, di Womi Mii fëen, tuu o libi ku u ku de bunuhati. De o a' tjalihati fuu, nöo de o da u böö.

⁴ Nöo di mi ko aki, nöo hën mi ko si wanlô mii fii, nöo de ta libi a dee tuutuu lei u Gadu leti kumafa u Tata Masa Gadu manda u fuu libi. Nöo di mi si sô, nöo mi wai seei.

⁵ Söö. Wë Mujëë, haika e. Mi kë da i wan wëti aki, ma na njunjun soni a dë e. Di awoo wëti fuu di de bi konda da u a

fesi, nöo hën nöo. Hën da u musu lobi u seei. ⁶ Nöo di lobi u ta taki aki, nöo hën da u musu ta piki di buka u Masa Gadu ta libi kumafa dee wëti fëen ta taki. Nöo u musu lobi dee otowan fuu ta libi bunu ku u seei. Hën da di wëti kaa e.

⁷ Nöo di soni mbei mi taki sô, fu di wanlô hia sëmbë ta waka ta lontu ta mindi soni taa Jesosi Keesitu an bi ko dë libisëmbë a goonliba aki. Nöo dee sëmbë dë, de da ganjansëmbëma e. De da buusema u di Paamusi Kõnu Masa Gadu manda ko da u. ⁸ Nöo un mëni unu seei ku de e, fu wan musu lasi di bunu un ta suku a Masa Gadu dë. Un musu ta mbei möiti fuun feni dee paima fuunu tuu ku telu.

⁹ Nöo ee wan sëmbë i disa dee soni dee „Masa Jesosi, Keesitu bi lei i nöo hën i go tei wanlô oto soni ta biibi, nöo Masa Gadu an o dë a soni fii möön e. Ma di sëmbë di ta biibi di tuutuu lei nango nöömö, nöo Masa Gadu ku di Womi Mii fëen tuu o dë ku i.

¹⁰ Nöo fëen mbei ee wan sëmbë tja wan oto buka ko a unu di an ta kai ku di buka u Masa Jesosi, nöo di sëmbë dë wan musu tei ën buta a unu wosu seei.

¹¹ Biga te i ta kisi ën ku wai, nöo a o dë taa i ku ën tuu ta du di hogi makandi.

¹² Söö. Wë nöo mi abi sëmëni soni a mi hati fu mi taki da unu eti, ma ma kë sikifi de e. Mi seei kë ko a unu, be mi ku unu miti fan fesi ku fesi, nöo woo dë waiwai te dou.

¹³ Söö. Wë na soni möönsö möön leki dee mii u di lobi sisa fii, di Gadu tei ko sëmbë fëen tu, manda gaan odi da i taa de dë bumbuu.

Di u dii biifi u Johanisi

Wan wöutu a fesi.

Disi mbei di u dii biifi u di Tjabukama u Masa Jesosi de kai Johanisi. Nöo a di biifi aki a toona ta kai ën seei di Gaan Sëmbë u keiki möön, nöo a mbei ën manda da wan womi de ta kai Gajusi. Nöo a ta taki soni u dee sëmbë dee ta tja di Buka ta paaja, ufö a ta taki u wanlö oto sëmbë möön.

1 Wë di pampia aki, di Gaan Sëmbë u keiki hën ta mbei ën manda gaan odi da di lobi mati fëen de kai Gajusi, taa a dë. Fa mi ku i dë a di biibi aki, nöo mi lobi i tuutuu seei, mati. ²Nöo i musu dë bumbuu e, leti kumafa mi sabi taa di akaa fii dë bumbuu kaa. Hii soni fii tuu musu dë tololo a pasi.

³Nöo fa mi dë aki, mi dë waiwai ku i o. Biga dee sëmbë fuu ta ko ta gafa i da mi aki taa i ta libi bunu, i ta waka a di pasi ta piki di lei u Masa Gadu ku hii i hati.

⁴Wë nöo te mi ta jei sö taa dee mii u mi ta piki di lei u Masa Gadu, nöo mi ta wai te na soni. Soni seei an dë a goonliba di ta da mi wai kuma di dë.

⁵Wë mati Gajusi, di bunu di i ta du dee bakama u Masa Jesosi dë, nöo a dë wan gaan bumbuu wooko seei e. Biga dee awoo sabima fii ku dee njunjun sëmbë dee ja sabi tuu i ta sölugu. ⁶Nöo dee sëmbë i ta heepi dë, nöo de ta ko ta konda da u dee biibima aki taa sö i ta libi bunu ku de. Nöo sö Gadu kë fii libi tu e, mati. Ja musu disa möönsö, biga sö de ta waka ta lontu a di wooko liba. ⁷Fa de dë a pasi nango dë, nöo fu Masa Jesosi hedi wë e. Nöo de an ta suku heepi a dee sëmbë dee an ta biibi. ⁸Hën mbei

u dee sëmbë u Masa Jesosi musu heepi de e. Nöo hën da u ku de tuu ta dë a di wooko u Masa Gadu makandi ta tja di lei fëen ta paaja.

⁹Söö. Wë nöo haika e. Mi bi mbei wan pampia manda da un dee sëmbë u Masa Gadu dë kaa. Ma di sëmbë de kai Dio-teefesi aan toobi ku u. A kë hënseei musu dë fesima a di keiki, nöo an kë piki taa mi a' taki a unu liba möönsö. ¹⁰Nöo te mi ko a unu ala, nöo woo kuutu di soni naandë. Biga a ta kosi mi a baka ta mindi soni da mi. Nöo an tjikëen eti e. Hën a toona ta du hogihogi ku dee sëmbë ta waka ta paaja di buka u Masa Jesosi, dee ta ko a unu dë. Biga te de ko dë, nöo an ta kë ta hoi de. Nöo te dee otowan kë heepi de, nöo a ta tapa de tu. A di keiki seei a ta jaka de ta puu, fu di de kë heepi dee wakama.

¹¹Nöo mati, fa i si i dë a goonliba aki, na djeesi dee lö sëmbë dee ta du hogi naandë e. Ma i musu djeesi dee sëmbë dee ta du bunu. Biga di sëmbë di ta libi bunu ku sëmbë, nöo hën da sëmbë u Masa Gadu. Ma di sëmbë di ta libi hogi ku sëmbë nöo an sabi Gadu e.

¹²Nöo di womi de kai Dëmëtusi, fa a sai dë, nöo hii sëmbë ta gafëen taa a dë bumbuu sëmbë. Wë nöo sö a dë tuu, biga libi fëen ta kai ku di lei u Masa Gadu. Mi seei si ën sö tu hën mi taki ën da i, nöo i sabi taa ma o ganjan i.

¹³Wë nöo mi a' wanlö hia soni a mi hati u mi taki da i eti, ma ma kë sikifi de a pampia manda da i. ¹⁴Mi seepi kë ko a i hesihesi, be mi ku i sa fan fesi ku fesi.

¹⁵Söö. Wë na soni möönsö e, mati, möön leki hati fii musu ta dë bööböö. Nöo dee mati fuunu aki manda gaan odi da i ku hii dee mati fuu dee dë a i ala tuu, hiniwan sëmbë ku fëen odi.

Di biifi u Judasi

Wan wöutu a fesi.

Di biifi aki sö, wan biibima de kai Judasi hën sikifi ën, nöö de si kuma a bi dë wan u dee baaa u Masa Jesosi.

Nöö di soni mbei a mbei di pampia aki. A ko sabi taa wanlō leima ko a wanlō biibima u Masa Jesosi ko ta taki taa fa Masa Jesosi bi dëdë paka dee hogi du da de, nöö an dë u de ta hoi wëti möön. De sa libi hogilibi kumafa de kë. Sö dee leima ta lei dee biibi sëmbe. Nöö hën Judasi ta bai de taa de an musu piki di soni dë, biga an dë sö. Nöö hën a hai sëmëni oto u fesiten konda da de kumafa Gadu bi sitaafu wanlō sëmbe dee bi du hogi.

Nöö ee Gadu bi sitaafu dee sëmbe u fesiten ala, nöö hën da ee sëmbe du hogi pasëen buka fa u dë aki, nöö sö a o sitaafu de tu. Sö Judasi ta bai dee sëmbe. Nöö a ta konda da de fa dee leima naandë hogi tjika tu, de an dë soni u futouu.

Nöö di a ko faa tapa di biifi, hën a taki da dee biibima taa be de libi kumafa a fiti. Nöö hën a gafa Masa Gadu dëen tangi.

Nöö hën da di biifi aki.

Aki di biifi seti.

1 Sö. Wë dee sëmbe, mi Judasi wë ta sikifi di pampia aki manda da un dee sëmbe dee u Tata Masa Gadu kai ko dë sëmbe fëen apaiti. Fa mi dë aki, mi dë wan futuboi u Jesosi Keesitu, nöö mi da wan baaa u Jakobosi tu.

Dee sëmbe, Gadu lobi unu e, nöö a ta tjubi unu a Masa Jesosi. ²Nöö a musu dë ku unu te tjika, ku ën lobi, ku ën tjalihati, ta da unu böö.

Aki Judasi ta taki soni u dee ganjansëmbëma.

2 Pet. 2:1-17

³Wë dee sëmbe, mi bi dë kabakaba këë seei u mi sikifi soni da unu möön fini u di fa Gadu ta puu u ku unu makandi a hogi basu ta heepi u a hii soni, ma nöö mi ko si taa a möön bunu mi sikifi wan hii oto soni da unu.

Mi taki e, dee sëmbe, un musu biinga seei da di Buka u Gadu di a buta a u dee sëmbe fëen maun fuu biibi aki. Fa a da u di buka di wan pasi dë sö kaa, nöö u musu hoi ën sö e. Wan musu mbei sëmbe tookëen da u möönsö.

⁴Nöö di soni mbei mi taki sö. Mi jei taa wanlō sëmbe fusi saapi ko dë leti a unu dendu dë söndö un sabi, nöö dee lö sëmbe dë an dë ku Gadu a wan së möönsö. Biga di fa Gadu libi ku u ku ën bunuhati fuu kumutu a wëti basu aki, nöö hën de ta tei tjika go a söso së. De taa Gadu puu u a wëti basu kaa, nöö u sa du hii hogi fa u kë. Biga wëti an dë u sitaafu u möön. Sö dee sëmbe dë ta taki, nöö sö de ta libi tu. De an ta kë piki möönsö taa Jesosi Keesitu hën nöö da Takima a hii sëmbe liba. Hën nöö da u Masa.

Wë nöö mi taki da unu seei gbelin, taa fa de ta libi dee lö libi dë, nöö Gadu o kuutu de da sitaafu nöömö. Sö a bi sikifi gaanduwe kaa.

Aki a ta toona mëni de a wanlō sëmbe Gadu bi sitaafu.

⁵Dee sëmbe, mi kë toona mëmbë unu a wanlō soni bi pasa, hii fa mi sabi taa un sabi de kaa.

Wan bi jei fa Gadu bi puu dee Isaëli sëmbe fëen a dee Egepiti sëmbe basu mbei de ko fii nö? Ma nöö bakaten, sëmëni u de an bi kë biibi ën möön, nöö hën a manda dëdë go kii de wante.

⁶Nöö un bi jei tu taki taa so u dee basia u Masa Gadu Köndë an bi kë tan a

dee kamian ka Gadu bi buta de, hën de kumutu go ta du di soni de kë. Nöo hën wë Gadu kisi de buta a wan gaan dungu kamian tai de ku këti gingin te de an sa kumutu. Nöo a dë ta luku te di gaan kuutudaka dou bifö a o kuutu de da de sitaafu awaa.

⁷Nöo un bi jei tu fa dee sëmbë u Sodom ku Gomola ku dee oto köndë sëmbë a de bandja naandë bi ta libi. Hiniwan hogi hangi bi ta ko a de hati de ta tei waiwai, te de poi hii dee wëti dee Gadu buta u fa womi ku mujëë musu libi. „Te dou di juu nöo hën Gadu an sa tjëen möön, hën a tjuma dee köndë dë gililili puu gbegedee.” Fa u dë aki, dee köndë dë fika kuma wan maaka da hiniwan sëmbë di ta libi dee lö libi naandë taa ee i libi sö nöo söseei Gadu o sitaafu i tu ku di faja di ta kisi nöömö söndö tapa.

Sö wë Gadu bi sitaafu dee peipei sëmbë dë tjika e, fu di de an libi bunu.

Aki a ta taki soni u

dee ganjansëmbëma möön.

⁸Ma nöo dee sëmbë u ta taki aki, de-seei ta libi a di wan seei fasi dë tu. Fa de sai dë, a dë leti kuma sunjan de ta sunjan. Biga de an ta mëni möönsö taa a bakaten de sa kisi sitaafu u di libi de ta libi dë. Fa de ta libi dë, sundju nöo de ta sundju deseei sö, biga de an ta kë dë a tii basu möönsö. Nöo na wan makiti u mundu seei de ta fëëë möönsö tu, te dou ku dee hebi tiima dee ta dë a mundu seei de ta kosi ta da gaan buka.

⁹Ma dee basia u Gadu Köndë an dë sö. Biga hii fa di hedibasia u de de kai Mikaëli hebi tjika dë seei, ma hënseei an o da dee lö makiti u mundu dë gaan buka e. Biga di hën ku didibi bi ta fia u di dëdë sinkii u Mosesi seei, ma an puu na wan kodo kosi nëen buka kosi di didibi. Ma a taki dëen nöo taa: “Masa hën o du ku i.”

¹⁰Ma nöo dee oto sëmbë u ta taki aki, fa i si de sai dë, nöo de ta da gaan buka nango nöo, ta kosi hii soni te dou ku dee soni de an sabi seei. De dë leti kuma mbeti. De ta du go dë nöo a kaba ta libi söndö fusutan. Nöo mi taki da unu taa fa i si de ta du dë, poi nöo wë de ta poi deseei kaba a söso sö.

¹¹Nöo mi taki e, dee lö sëmbë i si naandë, di siba u Gadu kisi de kaa. Biga de abi taangajesi leti kumafa Kain bi abi taangajesi da Gadu tefa a bi hopo du gaan hogi.

Nöo di langabëë u möni di dee sëmbë abi te kaba, hën wë buta de de kule go ta libi di fasifasi libi di Biliam bi libi, fu di hën seei bi abi langabëë u möni tu.

Fa de sai dë, nöo de ta mbei taangajesi da Gadu kumafa Koola bi mbei teefa a dëdë wan gaan hogi dëdë leti a di sabana dendu naandë. Nöo söseei dee sëmbë u ta taki aki o kaba a söso kuma Koola tu e.

¹²Fa de sai a unu dendu naandë, de dë leti kuma sumuku udu a otowan dendu. Te un ko sindo fuun njan makandi fu di un lobi unu seei, nöo de aan toobi u de hai ko sindo njan ku unu makandi ta mbei kuma unu ku de dë di wan.

Fa de sai dë, de dë leti kuma wanlö sëmbë ta kiija sikapu ma de an ta da dee sikapu soni u njan. De seei nöo de ta sölugu te de ko fatu.

De dë kuma te tjuba baaka i ta mëni taa a o kai fii feni wata, te wan pisi wan gaan ventu ko böö ën tja go fiaa. Sö dee lö sëmbë naandë dë, fa i si de sai dë. Ee i ta langi a de, nöo ja o feni heepi möönsö.

Fa i si i ta si de dë, nöo de dë leti kuma wan fuuta pau di an ta pai möönsö, te wan pisi a dëë tjakaa fika naandë u de go hön puu tuwë. Mi taki da unu taa sö Gadu o du ku dee lö sëmbë dë tu e.

¹³Fa de sai naandë, de dë leti kuma pököpökö u sekiwata ta ko ku ën kaakiti, ma sundju nöo a ta tja ko buta a bandja

së. Sö dee sëmbë dë ta ko ku kaakiti ma sensen soni nöö de ta tja ko ta puu disa dë.

De dë kuma teeja ta kumutu a tii ko ta waka fanjanfanjan te de kaba a sösö fiaa a mundu. Sö dee sëmbë naandë ta waka söndö tii e. Ma mi taki da unu taa Gadu seeka wan gaan dungudungu kamian buta dë ka a o tuwë de go u teego.

¹⁴ Dee sëmbë o, un haika fa di bumbuu sëmbë u fesiten de kai Enöku bi taki kaa u dee lö pei sëmbë aki. Enöku hën mbei di u sëbën u dee bakamii u Adam. Nöö a wan juu dë, Masa Gadu bi dëen wan buka, nöö hën a taa:

Masa ta ko ku wanlö dusudusu sëmbë dee dë fëen seei vö,

¹⁵ nöö a o kuutu a hii sëmbë tuu liba.

Nöö dee sëmbë dee na bi a' bisi ku ën, de tuu a o sitaafu.

Fa dee sëmbë sai dë, de ta du sömëni pei hogi dee na ta kai ku Gadu.

De ta fan sömëni gaangaan fan ta kosi ën.

Hii dee soni dë tuu mbei a o kuutu de da sitaafu e.

Hën di buka dë Masa Gadu da Enöku fa a taki.

¹⁶ Wë dee sëmbë dee Enöku bi taki dë, na de da dee sëmbë u ta taki aki nö? Fa de dë a unu dendu dë, waka nöö de ta waka ta konda soni a buka ta suku föutu a sëmbë u de feni tja go ta konda. Fa de sai dë, ku dee taku kë u de hati nöö de ta biinga. De ta waka ta njan buka ta taki gaangaan taki. De ta ganjan sëmbë ta naki tëtë u de feni wini a de. Dee lö sëmbë naandë, sö de dë fa i si de sai naandë.

Aki Judasi ta lei de fa

de musu libi.

¹⁷ Wë nöö dee sëmbë u mi dë, mi kë mëmbë unu a wan soni. Wan jei fa dee

tjabukama u Jesosi Keesitu bi bai unu nö? ¹⁸ De bi taki taa a di kaba lasiti ten u goonliba aki, nöö wanlö mbeisëmbëfama o hopo ko ta sösö di buka u Gadu. Fa de o ko dë, nöö a dee taku kë u de hati nöö de o ta waka.

¹⁹ Wë dee sëmbë dee tjabukama bi taki dë, na de u ta taki aki ö, dee ta tja paati ko a unu dendu naandë? Biga fa de sai dë, nöö di Akaa u Gadu an ta tii libi u de seei. A dee taku kë u de hati baka wanwan tö nöö de ta waka nöö a kaba.

²⁰ Ma nöö un dee sëmbë u mi naandë, un wan musu dë sö e. Biga di un piki di buka kaa, nöö hën da un feni wan apaiti biibi seei di dë u Gadu. Nöö un musu heepi unu seei makandi be di biibi fu-unu musu ta göö möönmöön u sëmbë si ën a unu libi.

Nöö un musu ta begi nöömö tu, ku di kaakiti u di Akaa u Gadu. ²¹ Un musu ta hoi unu seei a wan fasi ka di lobi u Gadu sa dou a unu, nöö a di lobi dë seei dendu un musu dë ta watji di ko fuu Masa Jesosi Keesitu. Biga wan daka a o ko nöömö, nöö woo feni di libi u teego di a bi buta da u kaa fu di a abi tjalihati fuu.

²² Nöö unu seei musu abi tjalihati tu e, dee sëmbë. Un musu saa dee sëmbë dee an dë taanga a di biibi eti. ²³ Nöö dee sëmbë dee ta kumutu a di pasi u Gadu, un musu toona kisi de hai puu tja ko buta baka, leti kumafa i ta hai sëmbë puu a faja.

Nöö dee sëmbë dee kumutu a pasi kaa, un musu abi tjalihati u de e. Ma fa i si de ta waka ta piki dee hogi pakisei u de hati naandë, nöö un musu fëëë fu de an hai unu tja go a dee du u de. Dee koosu de ta bisi a de sinkii seei u de du dee soni dë, de musu dë wan nasinasi soni da unu tee wan kë nama a de.

Aki a ta tapa di biifi.

²⁴⁻²⁵ Wë dee sëmbë, u ta buta unu a Masa Gadu maun e. Biga hën da di Heep-ima fuu di mbei Jesosi Keesitu u Masa ko dëdë faa puu u a dee hogilibi fuu basu. Hën wanwan tö nöö abi kaakiti tjika u tjubi u fu wa musu kai kumutu a di pasi. A abi kaakiti tu u puu föutu a u te u ko

dë gbelingbelin, faa sa tja u go ka a ta dë ku di gaan waiti fëën. Nöö ku gaan piizii seei a o du ën.

Fa a sai dë, hën wanwan tö nöö da Gadu. Hën da könu u mundu, nöö a abi hii waiti ku hii makiti ku hii taki. Sö a bi dë kaa ufö mundu mbei, nöö sö a o dë fu teego. A tan sö.

Akoalimbo

*(Dee soni dee Masa Jesosi
tja ko a limbo da Johanisi)*

Wan wöutu a fesi

Söö dee sëmbë, wë di lasiti pisi u di Gadu Buku aki, nöö Johanisi hën sikifi ën di a ko gaan sëmbë. Nöö kumafa u bi taki a dee oto pisi u di Buku aki kaa, Johanisi bi dë wan u dee tuwalufu sëmbë dee Masa Jesosi bi pii tei a oto sëmbë dendu fu de waka nëën baka, nöö hën de ko dee gaan tjabukama u Masa Jesosi de kai Apösutu. Nöö di ten Johanisi mbei di pampia aki nöö a bi dë a wan paati a ze mindi. De bi tjëën go disa ala faa tja sitaafu fu di a ta waka ta paaja di buka u Masa Jesosi hedi.

Nöö di pampia aki ta taki u wanlö soni Masa Jesosi bi tja ko a limbo da Johanisi a di ten di a bi dë a di paati. Dee soni aki bi dë tjubitjubi soni da libisëmbë, ma Johanisi ko si de ku ën seei wojo kuma sunjan ma na sunjan. Biga tuutuu soni de dë, nöö de ta taki u wanlö soni bi pasa kaa, ku dee ta pasa a di ten u Johanisi dë, ku dee o ko pasa a bakaten. Ma nöö so u de taki a wödu fasi.

Nöö dee soni Johanisi konda aki, a konda de da dee sëmbë u Masa Jesosi dee bi ta miti makandi a sëbën köndë a di ten dë, faa da de kötöhati ku degihati u de musu hoi go dou. Biga sëmbë bi ta sitaafu de gaanfa seei fu di de ta biibi a Masa Jesosi liba.

Nöö te joo lesi di pisi u Gadu Buku aki, nöö joo si sëmëni soni nëën di o taanga u fusutan. Ma te i lesi ën te i kaba nöö joo ko si gbede dee taa Masa Gaangadu ku di Miii fëën di de ta kai di Sikafu Mii a di pampia aki, nöö de da kaba Winima a mundu u teego. Nöö te i nama ku de, nöö i seei o dë winima tu.

Aki di pampia seti.

1 Wë dee sëmbë, mi Johanisi ta sikifi di pampia aki da unu e. Nöö dee soni mi o sikifi aki, nöö de dë wanlö soni dee Jesosi Keesitu tja ko a limbo da u dee sëmbë ta dini ën. Masa Gaangadu seei da Masa Jesosi de, faa musu mbei u ko sabi de. Nöö fa woo taki de aki, nöö abiti möön nöö de o ko pasa e.

Nöö a di fasi aki Masa Jesosi mbei u ko sabi de. A manda wan basia fëën köndë ko a mi Johanisi ko lei mi de, fu di mi dë futuboi fëën. ²Nöö fa mi ta sikifi dee soni aki, nöö de tuu mi jei ku miseei jesi, mi si de ku miseei wojo. A Gadu seei de kumutu, nöö de ta lei u soni u Jesosi Keesitu. ³Nöö fëën mbei ee hën wan sëmbë i tei dee fan u Gadu aki ta lesi, nöö Masa Gadu o mbei i feni bunu e. Söseei tu, ee wan sëmbë i ta haika de te i tei de buta a i hati ta libi ku de, nöö Gadu o mbei i feni bunu tu. Biga abiti möön nöö de o ko pasa.

Aki Johanisi ta manda odi da dee sëmbë u Masa Jesosi dee dë a sëbën köndë u Asia.

⁴Söö. Wë mi Johanisi ta sikifi di pampia aki manda da dee sëmbë u Masa Jesosi dee ta miti makandi a sëbën köndë u Asia.

Dee sëmbë o, fa Masa Gadu sai dë, nöö a bi dë kaa te kisi di ten di u dë aki, nöö a o dë u nöömö tu. Nöö hën wë musu dë ku unu ku ën bunuhati. A musu mbei un feni böö, hën ku di Akaa fëën tuu. Fa di Akaa u Masa Gadu sai dë, a dë telutelu a hii fasi e, soni seei an makei ën. Nöö a dë leti a Gadu fesi dë ka a dë sindosindo a di könubangi fëën. Nöö a musu dë ku unu tu, ⁵hën ku Jesosi Keesitu di bi konda dee soni u Gadu gbelingbelin da u.

Fa i si Masa Jesosi sai naandë, dee sëmbë, hën wë da di fosu sëmbë di dëdë weki fu an dëdë möön. Hën da di Sëmbë

di abi taki a hii dee kõnu dee dë a goonliba aki tuu. Nöö hën wë lobi u sō tee a dëdë tuwëen buuu a goon paka puu u a hogi du basu. ⁶ A mbei u ko dë sëmbe a di kõnu tii fëen dendu, nöö hën a buta u ko mindima fuu sa ta tja libisëmbe ko a Gadu fesi. A buta u fuu sa ta dini Masa Gadu di da hën Tata ku di Gadu fëen tu. Wë nöö dee sëmbe, a musu kisi gafa ku hii kaakiti hiniwanten fu teego. A tan sō. ⁷ Nöö un luku ala e.

A dë a dee bundji dendu a liba ala ta saka ta ko.

Nöö hii sëmbe wojo tuu o si ën, te dou ku dee sëmbe dee bi manda sëmbe u de pekëen ku peegu a di lakpa pau. De tuu o si ën.

Nöö fa de o si ën dë, nöö hii dee nasiön sëmbe u goonliba tuu o ta bai ta kë fëen hedi.

Leti fa u taki ën dë, nöö sō a o dë e.

⁸ Masa Gadu hën taki sō, dee sëmbe. Hën a taa: “Mi da di kaba fosu wan ku di kaba lasiti wan u hii soni. Mi bi dë kaa nöö mi dë fa u dë aki nöö mi o dë u nöömō tu. A mi hii kaakiti u mundu dë.” Sō Masa Gadu taki.

Aki Masa Jesosi tjëen seei

ko lei Johanisi.

⁹ Wë nöö kumafa mi bi taki kaa, nöö mi Johanisi ta sikifi di pampia aki. Nöö mi dë wan sëmbe u Masa Jesosi leti kuma unu seei. Mi ta tja gaan sitaafu fëen hedi, leti kumafa unu seei ta tja tu. Nöö mi dë leti a di Njunjun Tii u Gadu dendu kuma unu tu, nöö Gadu ta da mi degihati fu mi hoi go dou leti kumafa i si a ta da unu ën tu.

Nöö dee soni i si mi o taki aki, nöö mi si de a di paati de ta kai Patimosi di dë a ze mindi. De tja mi ko tjökō a di paati aki fu di de an kë u mi musu ta konda dee wōutu Masa Gadu da sëmbe nöö de an kë u mi taki dee soni u Masa Jesosi

dee mi sabi. Hën mbei de tja mi ko tuwë disa aki.

¹⁰ Nöö di daka di mi si dee soni aki, nöö a bi dë di daka u Masa Gadu. Di juu dë, nöö di Akaa u Gadu bi dë a mi liba hebi, nöö te fu mi mëni, hën mi jei wan tōngō leti kuma afematutu ta piki seei limbolimbo. ¹¹ A taki da mi taa: “Dee soni dee joo si aki, nöö de tuu i musu sikifi buta a pampia e, nöö i musu manda di pampia go da dee sëmbe u mi dee ta miti makandi a mi në a sëbën köndë u Asia. Nöö dee disi da dee köndë: Efeise, Similina, Peegamu, Tiatila, ku Saadisi, Filadelifia, ku Laodisea. A dee köndë dë tuu i musu manda di pampia go e.”

¹² Wë nöö fa mi jei di fan naandë, hën mi bia luku ee ambë da di sëmbe ta fan ku mi naandë. Nöö hën mi si sëbën soni kuma goutu tamundu faja, ¹³ nöö leti a de mindi dë mi si wan Sëmbe kuma libisëmbe ma a tooka. Nöö a bisi wan gaan langa djapona sō ta kai nëen futu u goon ala zëë. Nöö a dë ku wan goutu banti nëen hati. Nöö sō wan Sëmbe mi si dë e, dee sëmbe. ¹⁴ Fa mi si ën dë, di uwii fëen hedi dë wetiweti faan sō kuma maaun, nöö wojo fëen ta sëndë kuma te faja ta kisi gililili sō. ¹⁵ Nöö futu fëen dë limbolimbo gbegedee kuma köpō di de bi buta a faja jō puu hii sundju te a fika di köpō wanwan njënjën.

Nöö fa a ta fan dë, nöö tōngō fëen ta giinta leti kuma wan gaan dan. ¹⁶ Nöö di mi luku nëen leti maun së, nöö hën mi si sëbën teeja nëen maun. Nöö wan saapusaapu ufangi di de maa a de tu së tuu ta kumutu nëen buka. Nöö fesi fëen ta koti faja leti kuma tuwalufu juu sonu, sō a ta sëndë tjika.

Sō wan Sëmbe mi si a dee goutu tamundu mindi e, dee sëmbe.

¹⁷ Nöö fa mi si ën dë, hën mi tombi kai gbolou a goon nëen fesi dë, leti kuma mi dëdë. Fëëë nöö mi fëëë sō. Ma nöö hën a tëndë di leti së maun fëen ko buta a

mi liba, hën a taa: “Na fëë sò e. Mi wë da di seti ku di kaba u hii soni. ¹⁸Fa i si mi dë aki, nöö mi da di Sëmbë di o libi fu teego. Biga mi bi dëdë tuu, ma luku, mi toona weki baka. Nöö hën mbei mi abi dee sötö u dëdë ku dëdë köndë tuu. ¹⁹Nöö dee soni joo si aki, nöö de tuu i musu sikifi e, dee ta pasa a di ten aki, ku dee o pasa a bakaten tuu.

²⁰“Nöö haika e, andi dee goutu tamundu ku dee teeja a mi leti së maun aki kē taki. Dee sëbën teeja aki, nöö de da dee tiima fu dee sëmbë u mi dee ta miti makandi a dee sëbën köndë u Asia mi kai dë. Nöö dee goutu tamundu aki, de da dee sëmbë u mi seei dee ta miti makandi a dee lö köndë dë.”

Sö wë di Sëmbë di mi si dë taki da mi e.

Aki Masa Jesosi ta fan ku dee sëmbë fëen a Efeise.

2 Hën di Sëmbë toona fan ku mi möön, a taa: “Söö. Awaa mi kē fan ku di sëmbë di ta tii dee sëmbë u mi a di köndë de kai Efeise. Mi kē fii sikifi dëen taa:

Mi di Sëmbë di ta fan aki, Mi wë ta hoi dee sëbën teeja a mi leti maun. Mi da di Sëmbë ta waka ta lomboto a dee sëbën goutu tamundu faja mindi [ta wegi soni ta luku]. Nöö miseei wë ta fan di fan aki.

²Nöö mi taki e, taa mi ta si hii dee bunu sondi dee un ta du, kumafa un ta biinga tjika dë. Nöö mi si taa un ta hoi go dou söndö lasi hati. Mi sabi taa wan ta kē ta si takulibima a wojo seei. Nöö mi si taa un wegi dee sëmbë luku dee ta ko a unu kuma tjabukama u mi, nöö un ko si taa de dë ganjansëmbëma. ³Nöö mi si fa un ta hoi pasensi go dou a dee fuka ta miti unu fu di un nama ku mi hedi. Wan ta hai baka disa mi möönsö. Hii dee bunu soni dë tuu mi ta si e.

⁴Ma nöö mi si wan föutu a unu eti di an bunu da mi seei. Hën da wan ta lobi mi kumafa un bi lobi mi a fesi möön. Di lobi fuunu ko booko saka. ⁵Wë nöö un wegi luku fa un bi dë fajafaja a fesi, ku fa un ko dë fa u dë aki. Nöö mi taki e, un bia unu libi, be un toona libi kumafa un bi ta libi a fesi. Biga ee nasö, nöö mi o ko puu di goutu tamundu fuunu nëen kamian e.

⁶Ma fa mi taki aki seei, ma wan oto bunu pisi dë a di libi fuunu möön. Hën da un ta buuse dee soni dee sëmbë u di feleniki de kai Nikolaiti ta du, leti kumafa miseei ta buuse de tu.

⁷Söö. Wë nöö di sëmbë di abi jesi nëen bandjajesi u jei soni, nöö be a jei andi di Akaa u Gadu ta taki da dee sëmbë u mi a dee köndëköndë. Nöö ee wan sëmbë i wini dee soni ta tapa pasi da i fii du fa Gadu kē, nöö di sëmbë dë i dë bunu e. Biga mi o da i pasi fii njan di fuuta u di pau di de ta kai di Pau u di Libi u Teego. Nöö di pau i si dë, a dë leti a di waiti kamian u Gadu dendu de kai Paladëisi.

Hën di soni dë wë mi bi kē taki da dee sëmbë u mi a Efeise e.”

Aki Masa Jesosi ta fan ku dee sëmbë fëen a Similina.

⁸“Söö. Nöö awaa mi kē fan ku di sëmbë di ta tii dee sëmbë u mi a di köndë de kai Similina. I musu sikifi dëen taa:

Mi, di Sëmbë i si ta fan aki, nöö mi da di fosu wan ku di lasiti wan u mundu. Mi bi dëdë tuu, ma nöö mi toona weki baka, nöö mi ta fan di fan aki.

⁹Wë nöö mi taki e, taa mi sabi dee gaan fuka dee un ta abi, ku dee sitaafu dee un ta tja. Mi sabi fa un ta pena tjika a di goonliba aki, ma a

Gadu ala nöö un abi gudu te a hia e. Nöö mi sabi fa dee Dju sëmbë ta kosi unu ta tja unu në ta poi a köndë. Fa de ta du dë, de ta mbei deseei taa de da dee sëmbë u Gadu apaiti, ma nöö wan piki e. Sëmbë u di didibi seei de dë.

¹⁰Nöö mi taki e, taa wan musu fëëë dee sitaafu dee o ko a unu. Biga di didibi sa buta so fuunu un go a dunguwosu faa pooba unu luku unfu un dë ku mi tjika, nöö woon kisi sitaafu fu wan sati ten sō. Nöö a o hebi da unu fuun tjai tuu, ma nöö un musu ta a' futoou a mi nöömō. Ee a dë fii dëdë seei, ma be un tei ën nöö, nöö woon wini wan gaan paima a mi, hën da di libi u teego. Nöö sō mi taki da unu e, dee sëmbë.

¹¹Nöö di sëmbë di abi jesi nëen bandjajesi u jei soni, nöö be a jei andi di Akaa u Gadu ta taki da dee sëmbë u mi a dee köndëköndë. Nöö ee wan sëmbë i wini dee soni ta tapa pasi da i fii du fa Gadu kë, nöö di sëmbë dë i dë bunu e. Biga ja o dëdë di dëdë di ta paati libisëmbë ku Gadu fu teego.

Hën di soni dë wë mi bi kë taki da dee sëmbë u mi a Similina.”

Aki Masa Jesosi ta fan ku dee sëmbë fëen a Peegamu.

¹²“Söo. Awaa mi o fan ku di tiima u dee sëmbë u mi a di köndë de kai Peegamu. I musu sikifi dëen taa:

Mi, di Sëmbë ta fan aki, mi da di Sëmbë te mi ta fan nöö a dë kuma wan ufangi di dë maamaa a de tu së buka fëen tuu, sō dee wōutu u mi abi kaakiti tjika. Nöö mi wë ta fan di fan aki.

¹³Nöö mi taki e, taa mi ta si di köndë ka un ta libi naandë taa di didibi seei hën ta libi leti dë tu ta tii ën. Ma fa a dë fëen sindosindo nëen

könubangi dë seei, ma un dë gingin a mi së eti. Biga di de kii Antipasi, di sëmbë di bi ta konda sondi u mi a sō wan futoou fasi dë, nöö un si ma wan disa mi u biibi möönsō.

¹⁴Ma nöö mi si wanlō föutu a unu e, di na bunu da mi seei. Biga sëmbë dë leti a unu mindi dë ta tei di hogi lei u di fesiten lukuma de kai Biliam. Fa Biliam bi sai dë, hën bi da Könu Balaki hogi lai unfu a sa du kisi dee Isaëli sëmbë u mi poi kaba a sösō. Biga a taki dëen taa te dee sëmbë u Balaki o tuwë njanjan da dee gadu u de, nöö de musu kai dee Isaëli sëmbë tja ko a de dendu be de njan ku de makandi. Nöö naandë de o kisi de puu a dee wëti u Gadu te dou a di së u manu ku mujëë soni tuu. Sō wan hogi lai Biliam da Könu Balaki. Nöö sëmbë dë leti a unu dendu naandë ta da dee lö lai dë eti e.

¹⁵Nöö söseei tu, sëmbë dë leti a unu dendu dë ta lei sëmbë dee poipoi lei u dee Nikolaiti sëmbë ta puu de a Gadu së. ¹⁶Wë nöö mi taki e, taa un musu bia kumutu a dee sondi naandë. Ma ee nasō, abiti möön mi o ko a unu ko feti ku dee sëmbë dë ku di ufangi di dë a mi buka aki.

¹⁷Söo. Wë nöö di sëmbë di abi jesi nëen bandjajesi u jei soni, nöö be a jei andi di Akaa u Gadu ta taki da dee sëmbë u mi a dee köndëköndë e. Nöö ee wan sëmbë i wini dee sondi ta tapa pasi da i fii du fa Gadu kë, nöö di sëmbë dë mi o da di njanjan u Gadu de kai ‘mana’ di dë tju-bitjubi da oto sëmbë. Nöö mi o da di sëmbë dë wan wetiweti sitonu faan tu, ku wan njunjun në sikifisikifi nëen. Nöö di sëmbë di o kisi ën dë, hën nöö o sabi andi di në dë kë taki.

Hën di soni dë wë mi bi kē taki da dee sēmbë u mi a Peegamu.”

**Aki Masa Jesosi ta fan ku
dee sēmbë fēën a Tiatila.**

¹⁸“Söö. Wë nöö awaa mi kē fan ku di tiima u dee sēmbë u mi a di köndë de kai Tiatila naandë. I musu sikifi dēën taa:

Mi di sēmbë ta fan aki, mi da di Mii u Gadu seei di abi wojo kuma faja ta kisi gilili. Mi wë da di sēmbë abi di futu ta sēndë kuma köpö felu njēinjēin, nöö mi wë ta manda di buka aki da unu.

¹⁹Nöö mi taki e, mi sabi hii dee bunu dee un ta du a Tiatila ala. Mi sabi di gaan lobi fuunu tu. Mi sabi fa un ta biibi Gadu tjika. Mi sabi fa un ta dini oto sēmbë ta heepi de. Nöö mi sabi fa un ta tai hati ta biibi Gadu tu. Wan hai baka möönsö. Mi sabi taa un ta du bumbuu soni gaanfa möön leki fa un bi du a fesi. Dee soni naandë tuu mi sabi e.

²⁰Ma nöö fa mi fan dë seei, ma un abi wan föutu a mi eti. Hën da un ta disa pasi da di hogi mujëë de kai Isebeli faa musu ta kai mi nē taa mi dēën buka faa tjä ko da unu. Un ta disēën faa musu go dou ku dee poipoi lei fēën. Nöö a ta hai dee futuboi u mi baka u de libi sōmēni fanafiti libi a di sē u manu ku mujëë. A ta buta unu fuun njan di njanjan de ta tuwë da dee gadu u de dë. Sö wanlō hogi di mujëë dë ta du e.

²¹Wë nöö fa i si a ta du ën dë, nöö mi dēën ten longi tjika faa bi musu bia disa di jajo libi fēën naandë, ma an kē jei möönsö. ²²Wë nöö „fu di a bi lobi u dë a bedi kaa, nöö” mi o manda wan hebi siki ko nēën, be a fika a bedi u koo. Nöö dee sēmbë ku ën bi ta libi dee lö libi dë, nöö mi o mbei de kisi gaan hebi sitaafu te tjika de, ee de an bia disa dee

hogilibi u de naandë. ²³Dee sēmbë dee abi di wan hati kuma hën, de tuu mi o kii puu naandë e.

Nöö te mi du sö kaa, nöö hii dee oto sēmbë u mi dee ta miti a dee köndëköndë tuu o ko sabi taa mi da di Sēmbë di ta wegi libisēmbë hati-böo ku de pakisei tuu ta luku. Nöö mi o paka hiniwan sēmbë leti kumafa i bi libi. Nöö sö mi taki e.

²⁴Ma nöö mi abi wan oto buka fii da dee otowan u mi dë, dee an ta piki di poipoi lei u di mujëë naandë möönsö. Fa un sai dë, dee sēmbë, nöö un dë bunu e. Biga wan go lei dee lö köni u Saatan dë möönsö, dee de ta gafa ta kai gaan tjubijtjubi köni. Nöö fēën mbei ma o buta na wan oto hebi a unu liba möönsö, ²⁵möön leki fuun hoi unu seei a dee soni un abi naandë kaa go dou nöömö, u te mi toona ko.

²⁶Nöö mi taki e, taa ee wan sēmbë wini dee soni dee ta tapa pasi dēën nöö a ta hoi go dou ku dee soni dee mi ta mandēën faa du, nöö di sēmbë naandë hën mi o da taki a dee nasiönnasiön u goonliba palalaa te dou. ²⁷Nöö leti kumafa mi Tata da mi taki, nöö söseei mi o toona da di sēmbë dë taki tu. Biga di Buku bi taki taa:

A o ta ko a de liba ku gaan kaakiti seei, kuma te i naki wan doti paabi ku felu

kodjo gboo booko pisipisi.

Sö di Buku taki e. Nöö sö wan kaakiti mi o da dee lö sēmbë dë tu. ²⁸Nöö di paima di mi o da de, a o dë wan gaan waiti soni limbolimbo kuma di gaan mamate teeja di ta tjä didia ko.

²⁹Söö. Wë nöö di sēmbë di abi jesi nēën bandjajesi u jei soni, nöö be a jei andi di Akaa u Gadu ta taki da dee sēmbë u mi a dee köndëköndë e.

Sö wë mi bi kē taki da dee sēmbē u mi a Tiatila.” So Masa Jesosi fan ku mi.

**Aki Masa Jesosi ta fan ku
dee sēmbē fēen a Saadisi.**

3 Hēn Masa Jesosi fan möön, a taa: “Wë nöö awaa mi o fan ku di sēmbē ta tii dee sēmbē u mi dee ta miti makandi a di kōndē de kai Saadisi. I musu sikifi dēen taa:

Mi di sēmbē ta fan aki, mi abi di Akaa u Gadu di dē telutelu sōndō föutu a hii fasi fēen. Mi wë ta hoi dee sēbēn teeja a mi maun dendu, nöö mi ta fan ku unu aki.

Nöö mi taki e, taa mi sabi dee soni dee un ta du ala, nöö mi si fa un abi nē a hii dee kōndēkōndē taa un dē seei kendikendi a di sē u Masa Gadu soni. Sö nē fuunu paaja. Ma mii sa piki unu taa wan dē sō seei e!

²Nöö un musu weki hopo seeka di bumbuu libi fuunu pikiwan di fika da unu dē eti, bifō a kaba a sösō. Biga ma si di libi fuunu seei taa a dē ku telu a Gadu fesi e, kwetikweti. ³Un musu toona pakisei dee soni de bi konda da unu a fesi, nöö un bia toona piki de baka. Ma ee nasō, mi o ko a unu leti kuma wan fufuuma ta ko a wan juu di wan o mēni, ˌnöö mi o kuutu unu seeiˌ.

⁴Ma nöö fa i si mi taki dē seei, ma mi sabi taa un abi wantu sēmbē a unu dendu eti, libi u de dē seei gbel-ingbelin. Nöö dee lö pei sēmbē dē, mi ku de o ta waka makandi ku weti koosu a sinkii faan. Biga sō de libi fiti.

⁵Nöö ee wan sēmbē i wini dee soni ta tapa pasi da i fii du fa Gadu kē, nöö di sēmbē dē i seei o ko feni di lö bisi dē tu. Nöö ma o kaabu i nē puu möönsō a di Buku ka dee sēmbē nē dē sikifisikifi dee o feni di libi u teego e. Ma mi o kai di sēmbē dē nē

a mi Tata ku dee basia fēen kōndē tuu fesi, taa mi ku ˌen nama.

⁶Söö. Wë nöö di sēmbē di abi jesi nēen bandjajesi u jei soni, nöö be a haika andi di Akaa u Gadu ta konda da dee sēmbē u mi dee dē a dee kōndēkōndē e.

Sö wë mi bi kē taki da dee sēmbē u mi a Saadisi.”

**Aki Masa Jesosi ta fan ku dee
sēmbē fēen a Filadelifia.**

⁷Hēn Masa Jesosi toona fan möön, a taa: “Wë nöö awaa mi o fan ku di sēmbē ta tii dee sēmbē u mi a Filadelifia. I musu sikifi dēen taa:

Mi di Sēmbē ta fan aki, mi dē apaiti da Gadu tuutuu nöö na wan piki ganjan seei dē a mi. Nöö mi wë abi di sōötō a mi maun fu mi sa jabi di döō go sindo a di könubangi u Könu Dafiti. Nöö te i si mi jabi wan döō, nöö na wan sēmbē o sa tapēen e, nöö te mi tapa wan döō na wan sēmbē o sa jabi ˌen tu. Nöö mi wë ta fan di fan aki.

⁸Nöö mi taki e, taa mi sabi di libi fuunu fa un ta libi naandē. Nöö mi jabi wan döō a unu fesi di na wan sēmbē sa tapa e. Biga mi sabi taa a libisēmbē wojo, nöö wan abi wan bētē kaakiti, ma mi ta wai ku unu. Biga dee soni u mi un bi jei, nöö un ta hoi de nöömö. Na wan daka un hai baka disa mi möönsō.

⁹Nöö fa dee Dju sēmbē dē a unu ala ta sösō unu ta mbei de seei kuma de da dee bumbuu sēmbē u Gadu apaiti dē, ma nöö na sō de dē a Gadu wojo e. Fa i si de sai dē, mindison-ima de dē, didibi seei de dē. Nöö mi o mbei de ko saka kai a goon a unu fesi wan daka nöömö piki taa unu wë mi bi lobi ˌtei ko sēmbē u mi apaitiˌ.

¹⁰Nöö fu di un bi hoi dou ku pasensi kumafa mi bi manda unu, nöö fëen mbei mi o tjubi unu fu di sitaafu di o ko a hii goonliba an musu kisi unu. Mi o tjubi unu da di lö tesi dë.

¹¹Nöö un haika e, dee sëmbë. Abiti möön mi o ko. Nöö be un hoi go dou a dee soni dee un ta piki naandë kaa, be na wan sëmbë musu ganjan unu kisi te un lasi di hei di dë fuun kisi a bakaten.

¹²Nöö ee wan sëmbë i wini dee sondi ta tapa pasi da i fii du fa Gadu kë, nöö di sëmbë dë mi o tei buta kuma posu a di Wosu u Masa Gadu, di dë di Gadu u mi tu. Sö a o dë ginging tjika, te na wan daka seei de o sa puu ën dë möönsö. Nöö mi o sikifi dii në buta nëen. Wan u dee në o dë di në u Masa Gadu. Wan u de o dë di njunjun në u miseei. Wan u de o dë di në u di köndë u mi di o kumutu a Gadu a liba ala bazia ko a goon, hën da di Njunjun Jelusalen. De dii në dë tuu mi o sikifi a dee lö sëmbë dë, [be sëmbë sabi taa de da sëmbë u mi tuutuu].

¹³Söö. Wë nöö di sëmbë di abi jesi nëen bandjajesi u jei soni, nöö be a jei andi di Akaa u Gadu ta konda da dee sëmbë u mi a dee köndëköndë e.

Nöö sö mi bi kë taki da dee sëmbë u mi a Filadelfia.”

Aki Masa Jesosi ta fan ku dee sëmbë fëen a Laodisea.

¹⁴“Nöö awaa mi o fan ku di sëmbë ta ti dee sëmbë u mi a di köndë de kai Laodisea. I musu sikifi manda dëen taa:

Mi di Sëmbë ta fan aki, Mi da di Sëmbë ta konda dee soni u Gadu gbelingbelin söndö misi. Te mi ta fan, nöö sö nöö a dë kaa. Nöö hii dee soni dee Gadu mbei tuu fiaa, nöö a

mi wanwan de kumutu. Nöö mi wë ta fan di fan aki.

¹⁵Wë mi taki e, mi sabi hii dee libi dee un ta libi ala taa wan dë kötökötö a di së u Masa Gadu soni e. Ma nöö wan dë kendikendi tu. A bi o möön bunu da mi ee un bi dë kötökötö ee nasö un dë kendikendi. ¹⁶Ma di un dë gbölöö sö kuma wan wata di na bunu u bebe, nöö fëen mbei mi o fula unu puu a mi buka tuwë abiti möön. ¹⁷Biga fa un sai dë, nöö un ta mbei unu seei taa un dë guduma, un dë fa un kë, un abi hii sondi kaa. Sö un ta mëni. Ma hii fu di dë, un dë seei gaan hogihedisëmbë, penama, makisamakisa sëmbë un dë. Un dë pënëpënë söndö koosu a sinkii, un dë bookowojoma u sëmbë musu ko këë pena ku unu. Ma wan sabi sö möönsö.

¹⁸Nöö mi o da unu wan lai aki e. Un ko a mi, ko bai tuutuu goutu di de jö a faja puu sundju te a ko gbededee, nöö woon dë tuutuu guduma awaa. Un ko a mi ko bai limbo koosu faan fuun bisi, be wan waka pënëpënë möön. Un ko bai wojo deesi a mi fuun tuwë a wojo, nöö wojo fuunu o ko limbo fuun si sondi bunu awaa.

¹⁹Nöö mi taki e, di sëmbë di mi lobi nöö hën mi ta gandji da ta ki-ijëen ku sitaafu faa musu ko bum-buu sëmbë. Nöö un biinga e, be un bia disa dee hogilibi fuunu dee un abi dë.

²⁰Fa i si mi dë aki, mi dë taanputaanpu leti a unu dööbuka ta naki di döö fuunu nöömö. Nöö ee wan sëmbë i jei mi tögö nöö hën i jabi döö da mi, nöö mi o ko a dendu nöö mi ku i o ta njan makandi.

²¹Nöö di sëmbë di wini dee soni dee ta tapa pasi dëen, nöö hën mi o da pasi fu mi ku ën sa sindo makandi

a di könubangi u mi, leti kumafa mi bi wini dee soni bi ta tapa pasi da mi, nöö hën mi ku mi Tata ko sindo makandi a di könubangi fëen.

²² Söö. Wë nöö di sëmbë di abi jesi nëen bandjajesi u jei soni, nöö be a jei andi di Akaa u Gadu ta konda da dee sëmbë u mi a dee köndëköndë e.

Sö wë mi bi kē taki e, da dee sëmbë u mi a Laodisea.”

Sö wanlō buka Masa Jesosi manda da dee sëmbë fëen dee dë a dee köndëköndë.

Aki Johanisi si fa de ta begi Gadu a Gadu Köndë.

4 Nöö hën a baka di Masa Jesosi da mi dee buka sö kaa, hën mi hopo wojo luku liba, hën mi si wan döo te ala jabi-jabi hoo sö. Nöö hën mi jei di wan seei tōngö di bi ta fan ku mi a fesi ta piki limbolimbo kuma te de ta böö afematutu. A kai mi taa: “Ko a liba aki, nöö mi o mbei i ko sabi dee soni ku dee soni o pasa a bakaten.”

²⁻³ Nöö hën di Akaa u Gadu ko a mi liba wante. Nöö hën mi si wan könubangi dë ku wan Sëmbë nëen sindosindo ta koti faja seei kuma dee gaan dii djamati sitonu de ta kai jasipisi ku koonaleini. Sö di Sëmbë dë waiti tjika. Nöö mi si wan mutjama lontu di könubangi, a waiti möön hii soni, hënseei dë kuma di djamati sitonu de kai samalagida.

⁴ Nöö hën mi luku möön, hën mi toona si tuwenti-a-fö könubangi möön, de lontu di fosuwan dë buta a mindi. Nöö tuwenti-a-fö tiima dë sindosindo a dee könubangi dë. Nöö fa mi si dee tiima dë, nöö de tuu dë ku weti koosu limbolimbo faan, ku goutu kaapusa a de hedi kuma könu kaapusa. ⁵ Nöö mi ta si di gaan könubangi a mindi dë ta koti faja seei kuma te gaangadu ta koti faja,

liba ta bai, sömëni gaangaan giinta mi ta jei ta kumutu a di könubangi naandë. Nöö hën mi luku a di könubangi fesi, hën mi si sëbën tamundu faja dë sëndësëndë ta kisi. Hën di Akaa u Gadu wë di dë telutelu a hii fasi, hën wë i si da dee faja dë e.

⁶ Nöö hën mi tuwë wojo luku möön hën mi si wan ze, gaan limbo soni gbegedee kuma gaasi, ma a möön waiti möön gaasi. Hën seei dë a di gaan könubangi u mindi dë fesi tu.

Nöö di mi toona luku di könubangi möön, nöö hën mi si fö gaan soni, libilibi wan, lontu ën. Fa mi si de dë, nöö hii de sinkii dë ku wojo djaaa te dou, baka ku fesi tuu. ⁷ Nöö di fosuwan u dee libilibi soni ta djei lëun. Di u tu ta djei womi kau. Di u dii, fesi fëen dë kuma libisëmbë. Di u fö ta djei wan gbanini ta buwa. ⁸ Nöö hibiwan u de abi sikisi hanza, nöö kumafa u taki dë, wojo u de dë djalalaa hii de sinkii te dou a de hanza basu. Nöö fa de sai naandë, de an ta wei u gafa Masa Gaangadu möönsö. Ndeti ku didia de ta gafëen ta taki taa:

Ke Masa Gadu oo, i wanwan tö nöö dë limbolimbo söndö föutu.

Masa Gadu, i wanwan tö abi hii kaakiti a mundu.

I bi dë kaa, nöö i dë fa u dë aki eti, nöö i o dë u nöömö tu.

Sö de ta taki.

⁹ Nöö fa dee fö libilibi soni sai dë, nöö sö de ta gafa Masa Gadu nöömö di dë a di könubangi dë, ta hei ën ta dëen tangi. Biga hën nöö da di Gadu u teego di an o dëdë möönsö.

¹⁰ Nöö de tuwenti-a-fö tiima dee bi dë sindosindo a dee könubangi naandë, nöö deseei ta tjökö kini ku fesi a goon a Masa Gadu fesi ta puu dee könu kaapusa u de a de hedi ta tuwë a goon nëen fesi naandë. Nöö de ta gafëen ta bigi ën, biga hën da di Gadu ta libi u nöömö. De ta taki taa:

¹¹ Ke Masa Gadu o, i bigi.

I nöö waiti tjika fii kisi gafa e.
 I wanwan fiti fii kisi hei, ku makiti a
 mundu o.
 Biga fa i sai naandë,
 nöö i wë mbei hii soni u mundu tuu.
 Nöö fu di i bi kë sö,
 nöö hën mbei i mbei de buta fa i si de sai
 dë.
 Sö de ta gafëen ta taki.

**Aki ta taki u wan pampia di
 hebi te na wan libisëmbë**

a' hati u jabi ën.

5 Nöö di mi toona luku möön, hën mi
 si taa di Sëmbë di dë sindosindo a
 di könubangi, a abi wan pampia nëen
 leti maun panjanpanjan. Di pampia dë
 lolulolu, nöö a sikifi a dendusë ku döösë
 tuu. Nöö fa mi si di pampia dë, a dë
 palakipalaki gingin ku sëbën sitampu fu
 sëmbë an musu jabi ën.

²Nöö hën mi si wan gaan hebi basia
 u Masa Gadu Köndë ta bai basia taanga
 seei taa: “Ambë dë bumbuu tjika fu sa
 booko dee sitampu a di lolulolu pampia
 aki jabi ën?”

³Ma fa di basia bai dë seei, de an feni
 na wan sëmbë möönsö di bumbuu tjika
 u jabi di pampia dë, an dë a liba ala, an
 dë a goonliba aki, an dë a goonbasu seei
 tu u de feni. ⁴Nöö a bigi da mi tee ma
 saanfa u du, nöö hën mi këë te a bigi,
 fu di a dë taa na wan sëmbë fiti u sa
 jabi di pampia luku andi dë nëen dendu
 möönsö.

⁵Ma nöö hën wan u dee tuwenti-a-fö
 tiima taki da mi taa: “Mati, na këë möön
 e. Kabuka. Sëmbë dë di bumbuu tjika u
 booko dee sëbën sitampu jabi di pampia
 lolu e. Hën de kai di Lëun fu di lö u Juda.
 Hën da di bakamii u Könu Dafiti di Gadu
 bi taki taa a o manda ko fu tii goonliba,
 nöö hën nöö sa du di soni naandë. Biga
 hën wini hii soni a mundu tuu kaa. Nöö
 kabuka e. Na këë möön.”

⁶Nöö fa a taki dë, hën mi toona luku
 di kamian möön, ka de fö libilibi soni
 ku de tuwenti-a-fö tiima dë. Nöö hën mi
 si wan Sikafumii, a dë taanputaanpu leti
 mindi a di könubangi liba dë. Nöö fa mi
 si ën dë, nöö a djei da mi kuma de bi
 kii ën wan daka. Nöö a abi sëbën tutu
 nëen mindi hedi, ku sëbën wojo sii. Sö
 mi ta si ën. Nöö dee tutu ku dee wojo
 dë, de kë taki u di Akaa u Masa Gadu di
 dë telutelu a hii fasi, di Gadu ta manda
 go a hii goonliba palalaaa te dou.

⁷Söö. Nöö hën wë di Sikafumii tei di
 pampia lolu di dë a di letisë maun u
 di Sëmbë di dë sindosindo a di gaan
 könubangi. ⁸Nöö fa a tei ën dë kaa, hën
 dee fö libilibi soni u bi taki dë ku de
 tuwenti-a-fö tiima, hën de tuwë deseei a
 goon nëen fesi. Nöö dee tiima naandë,
 de tuu seei dë ku wan pei gitali a maun
 ta pëë, de dë ku goutu komitji a de maun
 tu. Nöö wan sumëë suti soni dë a dee
 komitji dendu di de ta tjuma da Gadu.
 Nöö fa i ta si di sumuku fëen ta puu
 nango a liba dë, nöö a ta da i mëni u
 dee hia begi dee sëmëni sëmbë u Gadu
 bi ta begi ën nöömö.

⁹Nöö hën de ta kanda wan njunjun
 kanda da di Sikapumii taa:

I wë bumbuu tjika u tei di pampia lolu
 booko dee sitampu fëen e.

Biga i wë de bi kii.

Ku di buuu fii i paka di paima bai li-
 bisëmbë da Gadu

kumutu a hii pei nasiön,

ku hii pei lö,

ku hii pei föluku,

ta fan hii dee peipei töngö u goonliba
 tuu.

¹⁰Nöö hën i tja de ko buta a di Könu Tii
 fii basu.

I mbei de ko dë mindima ta tja libisëmbë
 ko a Gadu fesi.

Nöö de wë o tii di goonliba e.

Hën di kanda dë dee tiima ta kanda.

¹¹Nöö di juu ten dë, hën mi ko ta jei sômëni basia u Gadu Këndë, dusudusu milionmilion, de hai ko gidjii dë leti ka dee könubangi sai dë ku dee fö libilibi sondi, ku de tuwenti-a-fö tiima. Nöö hën de ta wai ta piizii tee. ¹²De ta kanda ta bai ta taki taa:

I wë, di Sikapu Mii de bi kii,
I wanwan tö nöö abi di waiti tjika
fii fendi hii kaakiti u mundu,
ku hii gudu,
ku hii kõni,
ku hii taanga,
ku hii nëbai,
ku hii lesipeki,
ku hii gafa.

Sö wë i bumbuu tjika e.

Di Sikafu Mii wë de ta bigi sö e.

¹³Nöö hën mi toona jei hii sondi dee dë ku libi a liba ala ku dee u goonliba aki, te kisi ku dee u ze ku dee dë a goonbasu tuu. Hii de tuu ta kanda seei ta taki taa:

I di Sëmbë di dë sindosindo a di könubangi dë,
ku di Sikapumii,
un musu kisi gafa e,
ku waiti
ku nëbai
ku kaakiti fu teego.

¹⁴Nöö fa de ta kanda dë, nöö dee fö libilibi sondi dë ta piki taki: “Aai, leti sö a dë tuu.” Nöö de tuwenti-a-fö tiima ta tuwë deseei a goon ta hei Masa Gadu di dë sindosindo a di könubangi naandë.

„Sö wan gaan soni mi si e, dee sëmbë.”

Aki de booko sikisi u dee sitampu.

6 Nöö hën wë mi toona luku möön, hën mi si di Sikafumii booko di fosuwan u dee sitampu u di pampia. Nöö hën mi jei wan u dee fö libilibi sondi bai a wan taanga töngö leti kuma te liba ta bai, a taa: “Ko o! Ko!”

²Nöö fa a bai dë, hën mi si wan weti hasi leti a mi fesi dë, ku wan sëmbë nëen

liba. Nöö di sëmbë dë ku wan bö setiseti nëen maun. Nöö hën de dëen wan winima kaapusa faa buta a hedi, nöö a nango kuma wan gaan winima faa go wini feti.

Nöö sö wë di fosuwan u dee sitampu, sö hën a bi dë.

³Nöö hën di Sikafumii booko wan otowan u dee sitampu möön. Nöö hën mi jei wan otowan u dee libilibi sondi naandë bai taa: “Ko o! Ko!”

⁴Nöö hën mi bia luku hën mi si wan bë hasi hëii ta ko ku wan sëmbë nëen liba sindosindo. Nöö hën di sëmbë ko dou, hën de dëen wan gaan së ufangi, nöö de dëen makiti tu faa musu go puu fii a goonliba, be sëmbë ku sëmbë musu ta feti ku deseei ta kii de na de.

Nöö sö di u tu sitampu, sö soni fëen dë.

⁵Nöö hën di Sikapumii toona booko di u dii sitampu. Nöö hën mi jei di u dii u dee libilibi soni ta bai taa: “Ko o! Ko!”

Nöö hën mi si wan baaka hasi piöö sö, ku wan sëmbë sindosindo nëen liba ku wan wegii nëen maun. ⁶Nöö hën mi jei kuma wan töngö ta piki kumutu a de fö libilibi sondi naandë dendu, a taa: “Wan pontu boon, wan daka wooko möni. Dii pontu alisi, wan daka wooko möni. Nöö un kõni ku fatu ku win e!”

Nöö sö di u dii sitampu, sö soni fëen dë.

⁷Nöö hën di Sikafumii toona booko di u fö u dee sitampu. Nöö hën mi jei di u fö u dee libilibi sondi bai taa: “Ko o! Ko!”

⁸Nöö hën mi bia luku, hën mi si wan oto hasi, a dë seei fökiii sö. Nöö Dëdë dë nëen liba sindosindo, nöö Dëdëkëndë seei ta waka nëen baka ta ko. Nöö hën de da Dëdë taki taa a musu kaba wan hii pisi u dee libisëmbë u goonliba ku feti, ku hangii, ku siki, ku hogimbeti.

Nöö sö wë di u fö sitampu, sö soni fëen dë.

⁹Nöö hën mi si di Sikafumii toona booko di u feifi u dee sitampu.

Nöö hën mi bia luku hën mi si wan begi tafa ka de ta tjuma soni da Gadu. Nöö hën mi luku a di tafa basu, nöö hën mi si wanlö hia akaa u dee sëmbë dee de bi kii, fu di de bi ta konda di buka u Gadu ta taki soni fëen da sëmbë.

¹⁰Nöö hën dee akaa bai taanga taa: “Ke Masa oo, i di Makiti Gadu a liba, i wanwan tö nöö dë limbolimbo apaiti söndö föutu. I ta hoi di taki fii nango nöömö söndö puu buka. Wë nöö un longi joo tan möön ufö joo kuutu dee sëmbë dee bi kii u aki, da de sitaafu?” Sö de hakisi Gadu.

¹¹Nöö hën de da de weti koosu faan u de musu bisi. Hën de taki da de taa: “Tan ufö e. Biga wanlö oto futuboi u Gadu dë fu de musu kii fu Masa Jesosi hedi eti, kumafa de bi kii unu.” Nöö sö de piki de.

Sö wë di u feifi sitampu, sö soni fëen dë.

¹²Nöö hën wë mi si di Sikafumii booko di u sikisi sitampu. Nöö hën goonliba ko ta seki gaanfa, di sonuwojo ko dungu kankan ma a dë kasakasa kuma anakitapu. Nöö hën di libawojo ko bë hëii sö, kuma buuu. ¹³Nöö dee teeja a gadu ala ta puu ta kai a goon gililii sö, kuma te wan gaan ventu ko ta sakwi figa ta puu njanjan ta tuwë, leti sö de ta puu ta kai. ¹⁴Nöö mundu ala jabi seei wajaa, kuma wan soni bi tapëen hën de lola ën puu, di kamian fika hoo jabijabi.

Nöö di juu ten dë, hii dee gaan kununu a dee kamiankamian ku dee paati dee dë a di ze dendu, de tuu go kumutu ka de bi dë, de an dë u si möön seei. ¹⁵Nöö hii sëmbë u goonliba ta kule nango tjubi a baaku ee nasö a dee sitonu basu a dee kununu mindi. Fëëë nöö de fëëë sö. Dee könu u goonliba, ku dee hebi tiima, dee sodati hedima, ku dee guduma, dee sëmbë bi abi makiti a goonliba, dee sëmbë bi dë fiifii te kisi dee saafuma tuu, sö de tuu ta kule seei gililii

nango suku kamian u de tjubi. ¹⁶Hën de ta bai ta kai wolo ta begi dee kununu ku dee gaan sitonu fu de musu kai a de liba tapa de. Biga de an kë fu di wojo u di Sëmbë di dë sindosindo a di könubangi a liba ala musu kai a de sinkii. Söseei de an kë u di hatiboonu u di Sikafumii musu kai a de liba tu. ¹⁷Biga di gaan kutudaka u Gadu faa puu hatiboonu a libisëmbë liba, nöö hën wë dou dë e, nöö ambë sa tja di soni dë?

Nöö sö wë di u sikisi sitampu, sö soni fëen dë e, dee sëmbë.

Aki ta taki soni u 144.000 sëmbë dee kisi di sitampu

u Gadu a de mindifesi.

7 Nöö a baka fëen möön, nöö hën mi si fö basia u Masa Gaangadu köndë, de dë taanputaanpu a dee fö huku u di goonliba. Fa de sai naandë, nöö de ta tapa de fö ventu fu de an musu böö ko a di goonliba möön. De an musu böö ko a tela, de an musu böö go a ze, de an musu böö a dee pau hedi möön tu.

²Nöö hën mi toona luku a di së u sonu kumutu ala, hën mi si wan oto basia u Gadu Köndë ta subi ta ko zuuu sö, kuma te sonu ta booko ta ko. Nöö fa mi si di basia ta ko dë, nöö a dë ku wan soni nëen maun faa maaka sëmbë buta di sitampu u di libilibi Gadu a de.

Nöö hën a bai da dee oto fö basia dee bi kisi di makiti u de sa tapa di ventu ta poi di goonliba ku di ze. ³A taki da de taa: “Un tan ufö e! Wan du hogi a di goonliba eti, na a tela, na a di ze, na a dee pau hedi tu. Biga u musu naki sitampu a dee futuboi u Gadu mindifesi ufö.”

⁴Nöö hën de naki di sitampu da de te de kaba. Nöö dee sëmbë dee kisi di sitampu naandë, nöö mi jei un mëni de dë. De dë 144.000 sëmbë kumutu a dee tuwalufu lö u Isaëli:

⁵a di lö u Juda, 12.000

a di lö u Lubëni, 12.000

a di lö u Gati, 12.000

⁶a di lö u Asë, 12.000

a di lö u Nafutali, 12.000

a di lö u Manase, 12.000

⁷a di lö u Simion, 12.000

a di lö u Leifi, 12.000

a di lö u Isakali, 12.000

⁸a di lö u Zebulon, 12.000

a di lö u Josëfu, 12.000

a di lö u Benjamin, 12.000.

Dee sëmbë dee kisi di sitampu naandë,
nöö sö de hia tjika.

Aki Johanisi ko si wanlö

gaan hia sëmbë möön.

⁹Nöö hën mi bia luku a di së ka di
könubangi dë möön, hën mi si wanlö
gaan hia sëmbë dë taanputaanpu a di
Sikafumii fesi. De hia tee sëmbë an tjika
u konda de. Nöö de dë sëmbë dee ku-
mutu a hii pei nasiön, ku hii pei lö, ku hii
pei föluku, ta fan hii dee pepei töngö u
goonliba tuu. Nöö de dë bisibisi ku weti
djapona faan, nöö de dë ku palo maun a
de maun ta wai da di Sikafu Mii.

¹⁰Nöö hën wë de bai taanga, taa:

Aai o, Masa Gaangadu,

i wë da di Gadu fuu,

di dë sindosindo a di könubangi,

nöö a ju ku di Sikafumii wë

hii heepi ta kumutu ta ko a u libisëmbë
aki e!

Nöö sö de bai.

¹¹Nöö hën mi si dee basia u Masa
Gadu Köndë, de dë taanputaanpu gbitii
lontu hii di kamian dë ko kai, ka dee
tiima ku dee fö libilibi soni ku di
könubangi sai dë. Nöö de ta tuwë deseei
a di könubangi fesi ka Masa Gadu dë sin-
dosindo. De ta kai ku fesi a goon ta bigi
Gadu ta lesipeki ën taa:

¹²“Aai Masa Gadu,

i wanwan tö nöö musu feni gafa,

ku nëbai,

ku köni,

ku tangi,

ku lesipeki,

ku makiti ku hii kaakiti a mundu.

I wanwan nöö abi de fu teego nöömö.

A tan sö.”

¹³Nöö hën wan u de tuwenti-a-fö ti-
ima naandë hakisi mi taa: “Wë dee
sëmbë dee dë ku weti koosu faan a sinkii
dë, ambë da de, mati? Unsë de kumutu
ko aki?”

¹⁴Nöö hën mi piki ën taa: “Wë nöön
mati, ma sabi soni u de. Ma a kandë i, i
sa sabi.”

Hën a piki mi taa: “Söö. Wë mati, dee
sëmbë i si naandë, de pasa di gaan hogi
sitaafu söndö bia baka disa Gadu. De wë
da dee sëmbë bi tei di paima di di Sika-
fumii bi paka da de, di a dëdë tuwëen
buuu a goon. Hën wë mbei i si de ko dë
limbolimbo faan sö.

¹⁵“Nöö hën mbei tu de sa taanpu a di
könubangi u Masa Gaangadu fesi dë ta
dini ën ndeti ku didia, leti ka i si a dë a
di Wosu fëen naandë. Nöö hënseei wë o
tjubi de e, fu soni an musu du de möön.

¹⁶Hangi seei an o kisi de möön, dëwata
an o kisi de möön tu, sonu an o tjuma de.
Na wan taanga kendi seei de o fii möön a
mundu. ¹⁷Biga di Sikafumii di i ta si a di
könubangi dë, nöö hën o kiija de ta tjä
de kumafa wan bumbuu sëmbë ta kiija
sikafu. Nöö a o ta tjä de go ka de sa bebe
di wata di ta da libi u teego. Nöö Masa
Gadu seei o feki di wojowata puu a de
wojo fu de an musu këë möön a mundu.”

Nöö sö wë di tiima dë fan ku mi e.

Aki de booko di u sëbën sitampu.

8 Nöö hën di Sikafumii booko di u
sëbën sitampu fu di pampia lolu
awaa. Nöö hën mundu ko dë piiu sö wan
hii hafu juu langa. Na wan soni seei i ta
jei di ten dë möön.

²Nöö hën mi bia luku, nöö hën mi
si sëbën basia u Masa Gadu Köndë, dee

hebiwan seei dee ta taanpu a Gadu fesi. Nöo hën de da de sēbēn tutu, hiniwan ku fēen.

³Hën mi luku, hën mi si wan oto basia möön ku wan goutu paabi nēen maun, nöo a di lö paabi dē de ta tjuma sumēē suti soni da Gadu.

Hën di basia waka go a di goutu tafa ka de ta tjuma soni da Gadu a di könubangi fesi dē. Nöo di a go dou, hën de dēen wanlō hia sumēē suti soni faa musu tjuma a di tafa liba da Gadu, mökisi ku dee begi u dee sēmbē u Gadu. ⁴Nöo dee begi ku di sumuku u dee sumēē suti soni ta mökisi makandi ta subi nango te a Masa Gadu fesi a liba ala.

⁵Nöo hën di basia dē tei faja a di begitafa hën a lai ēn a di goutu paabi te a fuu, nöo hën a vindēen tuwē go a goonliba. Nöo di juu dē, liba ta koti faja hwaihwai, kamian ta bai gbalalala ta giinta gililili, goonliba ta seki.

Aki fö u dee basia u Gadu böö dee tutu u de.

⁶Nöo hën de sēbēn basia ta seeka fu de böö dee tutu u de.

⁷Nöo hën wan u de böö di fēen tutu. Nöo hën mi si ēisi logologo kuma tjumbu mökisi ku faja ku nōngō, ta kumutu a liba ta kai. A dē kuma sēmbē ta hiti de ta ko a goonliba. Nöo hën wan hii pisi u goonliba ku pau fēen ku uwii fēen tuu tjuma kaba a sösō fiaa.

Nöo sō wē a pasa di de böö di fosu tutu.

⁸Nöo hën baka u di dē, hën di u tu basia böö di fēen tutu. Nöo hën mi si wan gaan gindi soni kuma gaan kununu sō ta kisi faja gililili. Hën de tei ēn hiti go a ze dendu djuvuu, nöo hën wan hii pisi u di ze bia ko buuu hēii sō. ⁹Nöo wan hii sē u dee soni dee ta libi a di ze dēdē kaba a sösō fiaa, sōseei sōmēni u dee sipi bi dē a di ze kaba a sösō tu.

Nöo sō wē a pasa di de böö di u tu tutu.

¹⁰Nöo hën di u dii basia böö di fēen tutu. Nöo hën mi si wan gaan teeja kumutu a liba, ta kisi faja gililili sō ta ko. Hën a kai go a wan hii pisi u dee lio te kisi ku dee kiikihedi. ¹¹Nöo di teeja naandē hën wē de ta kai Bita. Nöo fa a kai dē, nöo wan hii sē u dee wata u goonliba ko bita tee, nöo sōmēni hia sēmbē dēdē fu di de bebe di wata dē hedi.

Nöo sō wē a pasa di de böö di u dii tutu.

¹²Nöo hën di u fö basia böö di fēen tutu. Nöo hën wan soni pasa ku di sonu te wan hii pisi fēen ko dungu kankan, an ta sēndē möön. Sōseei wan hii pisi u di libawojo ku wanlō hia teeja ko dungu pii. Nöo dee soni dē wē mbei wan hii pisi u didia ku wan hii pisi u ndeti an abi na wan piki limbo möön seei.

¹³Nöo fa mi ta luku dē, nöo hën mi si wan gbanini ta buwa ta lontu, mi jei a bai kai dii buka olo taa: “Mi bai helu oo, mi bai helu! Mi bai helu da dee sēmbē ta libi a di goonliba aki, fu de dii tutu dee fika dee dee basia musu böö eti. Biga dee soni dee o pasa dē, nöo de hogi poi.” Nöo sō mi jei di gbanini bai.

Aki Johanisi si wanlō hogi atiti.

9 Nöo hën di u feifi basia böö ēn tutu, nöo hën mi si wan teeja di bi kumutu a liba kai a goonliba. Nöo di teeja naandē, de dēen di sōötō di ta jabi di döo u di baaku di na abi goon. ²Nöo di a jabi ēn, nöo hën mi si sumuku ta kumutu nēen gbitii sō kuma te soni ta tjuma a wan gaan onfu dendu. Nöo fa a ta puu sumuku dē, nöo te i hopo wojo luku liba ja sa si sonuwojo möön, na gaangadu seei i sa si. Sō di sumuku degi tjika.

³Nöo hën mi si wanlō soni kuma gaan atiti ta kumutu gililili a di sumuku dendu naandē ta buwa ta paaja a goonliba. Nöo hën de da dee atiti poosian leti kuma kukutulabu. ⁴Nöo de bai de taa de an musu njan dee ahun u goon, de an musu

kai a pau hedi njan dee pau wiwii, de an musu njan na wan kuwakuwa uwii u goonliba. Ma dee sēmbē dee an abi di maaka u Gadu a de mindifesi, nōō de de musu njan. ⁵Ma nōō fa de o go njan de dē, nōō de an musu njan de kii, ma de musu sitaafu de nōō. Biga te de njaan i gbalau sō, nōō a o ta hati i seei leti kuma te kukutulabu njaan i. Nōō feifi liba longi de o sitaafu libisēmbē a di lō fasi dē. ⁶Nōō di juu dē, sēmbē o ta kai dēdē ta suku ēn te de wei, dēdē o kule go tjubi da de.

⁷Nōō fa mi si dee atiti dē, de djei hasi dee dē kabakaba kēēē u go a feti. Nōō de dē ku wan goutu kaapusa a de hedi kuma kōnu kaapusa, nōō fesimindi u de dē kuma libisēmbē. ⁸Nōō di uwii u de a de hedi, nōō a dē leti kuma mujēē uwii ma tanda u de dē kuma di mbeti de kai lēun tanda. ⁹Nōō hatimindi u de dē ku felu djakiti. Nōō te de ta buwa, nōō dee hanza u de ta giinta kuma wanlō gaan hia hasi ku dee wagi u de ta kule nango a feti. ¹⁰Nōō labu u de dē kuma di u kuku-tulabu, nōō nēen di poosian u de dē. Ku ēn de ta suti sēmbē ta sitaafu de feifi liba longi.

¹¹Nōō fa dee atiti sai naandē, nōō de abi wan kōnu. Hēn da di basia u di baaku di na abi goon naandē. Nōō hēn abi taki a de liba. Nōō di kōnu abi wan nē, a Dju tōngō de ta kai ēn Abadon, ma nōō a Gi-iki tōngō de ta kai ēn Apolion. „Dee nē kē taki “Di sēmbē di ta poi soni ta kaba a sōsō”.„

¹²Sōō. Nōō di fosu wan u dee helu di di gwanini bi bai hēn di dē, nōō a fika tu helu eti u ko.

Aki di u sikisi basia böō ēn tutu.

¹³Nōō hēn di u sikisi basia böō hēn tutu, nōō hēn mi jei wan tōngō kumutu a dee fō huku u di goutu tafa a Masa Gadu fesi naandē, ka de ta tjuma sumēē suti soni dēen. ¹⁴A ta fan ku di basia di böō

di tutu naandē taa: “Dee fō basia dee dē taitai a di gaan lio de kai Efaata, nōō fii lusu de e.”

¹⁵Nōō hēn de lusu dee basia. Nōō fa de lusu de dē, nōō de bi dē kabakaba kēē kaa ta luku di jaa ku di liba ku di wiki ku di daka ku di juu faa dou, be de hopo go kii wan hii gaan pisi u dee sēmbē u goonliba. ¹⁶Nōō mi jei fa dee sodati u de hia tjika e. De dē tuhōndō-miliōn sodati.

¹⁷Nōō fa mi ta si dee soni aki sō, nōō mi si di bisi u dee sodati ku di bisi u dee hasi u de. De tuu ta bisi felu djakiti bē, ku baau, ku kooko. Nōō dee hasi hedi dē leti kuma lēun, nōō faja ku sumuku ku wan gaan tingitingi soni de kai zuwalufu ta kumutu a de buka dendu. ¹⁸Nōō dee soni ta kumutu a de buka dē, hōgi soni fu mundu de dē e. Biga di faja ku di sumuku ku di zuwalufu siki wan hii gaan pisi u goonliba sēmbē kii pii.

¹⁹Nōō di poosian u dee hasi an dē a de buka nōō e, ma a dē a de labu tu. Biga di labu u de abi buka leti kuma sindeki nōō ku ēn de ta njan sēmbē.

²⁰Ma nōō fa i si dee hōgi dē ta kii sēmbē seei, ma dee sēmbē dee fika an ta disa dee soni de ta dini mōōnsō. Dee soni dee ta ko a sēmbē liba, ku dee pindigadu dee de ta mbei ku goutu, soofu, kōpō, sitonu, nasō pau, de tuu de ta begi eti. Fa dee soni de ta begi sai dē, de an sa si soni, de an sa fan ku de buka, de an sa jei soni ku de jesi, de an sa waka ku de futu, ma eti seei dee sēmbē sai dē ta begi de nango nōōmō. De an ta disa mōōnsō. ²¹Sōseei de an ta disa sēmbē u kii mōōnsō tu, de ta du dee tofu wooko u de nango nōōmō, de an ta disa di puta libi u de mōōnsō, de an ta disa soni u fufuu. Sō dee lō sēmbē dē abi taangajesi tjika.

Aki wan hebi basia u Gadu ko ku wan piki pampia.

10 Nōō hēn mi si wan oto basia, gaan makiti wan, kumutu a Masa

Gadu Köndë ta bazia zalalala ta ko a goon. Fa a ko dou naandë, nöö a bisi wan soni kuma bundji sö, nöö wan mutjama dë nëen hedi. Nöö fesi fëen ta koti faja kuma sonuwojo, nöö panteja fëen dë hëii sö kuma faja posu. ²Nöö a dë ku wan piki pampia nëen maun jabijabi. Nöö fa a saka ko dou dë, hën a taanpu djam sö, letisë futu fëen dë te a ze, töötösë futu fëen dë te a tela liba. ³Nöö hën a bai taanga, leti kuma te lëun ta bai. Nöö fa a bai dë, nöö hën dee sëbën bai fu liba ala tuu ta giinta ta piki.

⁴Nöö di mi jei dee soni dee sëbën bai ta taki, nöö mi bi kë sikifi de. Ma nöö hën mi jei wan töngö a liba fan ku mi taa: “Nönö womi, na sikifi dee soni dë e. De musu fika tjubitjubi a i dë.”

⁵Nöö di basia di mi si dë, di bi taanpu ku wan së futu a ze ku wan së futu a tela, nöö hën wë a hopo leti maun fëen a liba a Masa Gadu fesi. ⁶Di Gadu di ta libi u teego di mbei liba ku goon ku di ze ku hii dee soni dee dë a de tuu, nëen fesi a hopo maun. Nöö hën a kai Masa Gadu në djula taa: “Di juu dou! ⁷Te di u sëbën basia böö di fëen tutu, nöö di tjubitjubi soni di Masa Gadu bi konda da dee futuboi fëen a fesi, dee tjabukama, nöö hën wë o ko pasa ku telu awaa.” Sö di basia taki.

⁸Nöö hën mi toona jei di töngö di bi kumutu a liba ala möön. A taki da mi taa: “Haika e. Ja si di piki pampia di dë jabijabi a di basia maun dë nö? Go tei ën nëen.”

⁹Nöö hën mi waka go taanpu a di basia fesi, hën mi hakisi ën faa da mi di pampia.

Hën a taki da mi taa: “Antoobi. Tei ën, nöö i njan mën e. Nöö te i njan mën, nöö a o suti a i buka kuma höniwata, ma te i guli ën go a i bëë, nöö a o ko bita da i.”

¹⁰Nöö hën mi tei di pampia nöö hën mi njan mën. Nöö a pasa leti kumafa di basia bi taki da mi tuu. Biga fa mi njan mën dë, nöö a suti seei a mi buka kuma

höniwata, ma di mi guli ën go a mi bëë nöö a ko bita.

¹¹Nöö hën di basia fan ku mi möön taa: “Haika e. Masa Gadu o lei i sëmëni soni eti dee o pasa ku dee könükönu, ku dee nasiönnasiön, ku hii pei sëmë dee ta fan dee töngötöngö u goonliba. Nöö te a lei i dee soni, nöö joo ta konda de tuu da sëmë e.” Nöö sö di basia fan ku mi te a kaba.

Aki ta taki u tu sëmë Gadu o manda ko fu taki soni dëen.

11 Sö. Nöö hën de da mi wan langa soni kuma baluma sö u maaka soni. Nöö hën de taki da mi taa be mi maaka di Wosu u Masa Gadu ku di köpö begitafa di de ta tjuma soni da Gadu tu. Nöö hii dee sëmë dee dë a di Wosu ta begi, mi musu konda de te mi kaba un mën de dë. ²Ma an dë u mi pena maaka di djai dendu ka di Wosu dë, biga di dë o dë u dee sëmë dee an dë u Gadu ufö. Nöö fa de o da de di kamian dë, nöö de o sai dë a di köndë u Gadu ta du hogi soni te dou föteni-ku-tu liba longi. Sö de taki da mi.

³Ma nöö hën de toona taki da mi taa tu sëmë o ko naandë bisibisi ku djodjo a de sinkii, [nöö di bisi u de, hën ta lei fa dee hogilibi u dee sëmë u goonliba ta tjika de. Nöö fa de o ko naandë, Gadu o da de kaakiti u de kisi fan nëen ta konda da sëmë hii dee föteni-ku-tu liba dë. „Hën da dii jaa ku hafu.” Sö de taki da mi.

⁴Wë de tu sëmë ta konda soni u Gadu dë, nöö de wë da de tu oleifi pau e, [di di fesiten tjabukama u Gadu de kai Sakaliasi bi taki. Nöö de da de tu tamundu faja tu, dee ta dë taanputaanpu a Masa Gaangadu fesi nöömö, di Gadu di abi di goonliba aki. ⁵Nöö fa dee sëmë o ko ta konda soni u Gadu dë, nöö ee wan sëmë i kë du de hogi nöö wantewante faja o kumutu a de buka dendu ko tjuma

i kii puu dē. Hiniwan sēmbē kaa di o kē pooba fu du hogi ku de, nōō a di wan seei fasi dē nōō de o dēdē.

⁶Nōō fa de tu sēmbē u Masa Gadu o ko dē, de o ko ku gaan makiti e, „kuma dee fesiten tjabukama u Gadu. Biga de o sa tapa tjuba be an musu kai hii di ten di de ta kisi fan a Gadu ta konda soni da sēmbē naandē. Nōō de o abi makiti tu u mbei hii wata bia ko gadjabia. De o abi makiti u de mbei hii sootu pei hogi paaja go a sēmbēsēmbē so hesi kumafa de kē.

⁷Ma nōō a baka u di de o kaba dee fan u de dē, nōō wan gaan taku mbeti, hogi wan, o kumutu a di baaku di na abi goon naandē dendu, nōō a o ko feti ku de te a wini de, nōō a o kii de. ⁸Nōō fa a o kii de dē, nōō dee dēdē sinkii u de o fika a sitaati gindigindi dē, leti a di gaan kōndē naandē ka i si de bi manda di Masa u de go kii a lakpa pau. Fa dee sēmbē u Jelusalen sai dē, de hogi tee sēmbē ta kai di kōndē u de Sodom ee nasō Egepiti kōndē, sō de hogi tjika.

⁹Nōō fa i si di mbeti o ko kii de tu sēmbē u Gadu dē, nōō hii dee nasiōn-nasiōn sēmbē u goonliba tuu o ta si de dēdēdēdē a goon naandē. Hii dii daka ku hafu longi sinkii u de o dē a goon. Na wan sēmbē o da pasi u de bei de puu naandē mōōnsō. ¹⁰Nōō di juu ten dē, dee sēmbē u goonliba o ta wai te na soni u di dēdē dee sēmbē naandē dēdē. De o ta mbei piizii ta manda soni da de na de a dee kamiankamian. Sō de o ta wai tjika e, biga de tu tjabukama u Gadu dee bi ta da de sitaafu sō, nōō de dēdē.

¹¹Ma nōō a baka u de dii daka ku hafu dē, nōō Masa Gaangadu o da de böō ku libi baka e, nōō de o hopo taanpu a pē. Nōō hii dee sēmbē dee bi si de taa de bi dēdē, nōō hati u de o latja.

¹²Nōō di juu dē, de o jei wan taanga bai kumutu a liba ala kai de taa: “Un subi ko a liba aki.” Nōō de o ta hopo nango zaaa a wan bundji dendu te de

go pii. Nōō hii dee felantima u de tuu o ta luku de diin, fa de ta hopo nango a liba dē. ¹³Nōō di juu naandē, goonliba o ta seki gidigidi tee nōō wan hii pisi u di kōndē o booko kai holou. Nōō sēbēn dusu sēmbē o dēdē u di seki di goonliba o seki naandē.

Nōō dee sēmbē dee fika dee di seki u di goonliba an kii, nōō de o ko fēēē gaanfa seei, nōō de o bia ta hopo Masa Gadu nē awaa, di Gadu di ta dē te a hei ala.

¹⁴Sōō. Wē nōō di u tu helu hēn di dē e, nōō di u dii ta ko awaa.

Aki di u sēbēn basia u Gadu

bōō hēn tutu.

¹⁵Nōō hēn di u sēbēn basia u Masa Gaangadu kōndē böō di fēēn tutu awaa. Nōō hēn mi ta jei sōmēni tōngō ta piki taanga a liba ala. De taa:

Aai o, awa ufō goonliba kumutu a dee kōnu u goonliba maun e, nōō hēn a ko a di Tii u Masa Gadu, ku di Kōnu fēēn de kai di Keesitu di a bi paamusi u.

Hēn o dē Kōnu fu nōōmō, Di Tii fēēn an o kaba mōōnsō a mundu.

¹⁶Sō de ta bai. Nōō de tuwenti-a-fō tiima dee bi dē sindosindo a dee kōnubangi lontu di gaan kōnubangi u Masa Gaangadu naandē, nōō de ta tuwē deseei a goon ta tapa fesi ta bai Masa Gaangadu nē ¹⁷taa:

Aai Masa Gaangadu, i wē da di Gadu di abi hii makiti. I bi dē kaa, nōō i dē te kisi fa u dē aki eti. Aai.

Nōō u da i tangi o, Biga awaa i ko ku di gaan kaakiti fii, fii tii goonliba ku telu awaa. Awaa joo seti di kōnutii fii.

¹⁸Dee peipei nasiōn u goonliba, hati u de bi ta boonu ku i. Ma awaa ufō i seei hati o ko boonu ku de awaa.

Biga di juu fii kisi
 fii musu kuutu dee dëdë sëmbë.
 Di juu kisi fii paka dee futuboi fii,
 dee tjabukama ku dee sëmbë fii dee bi ta
 hopo i në,
 lagiwan ku heiwan tuu.
 De tuu o kisi di paima u de awaa.
 Dee sëmbë dee bi poi di goonliba fii kaba
 a sösö,
 nöö awaa juu fii kisi fii poi de kaba a
 sösö tu.

Sö de tuwenti-a-fö tiima ta taki.

¹⁹Nöö fa u mbei dë, nöö hën di Wosu
 u Masa Gaangadu a liba ala jabi hooö,
 nöö nëën dendu i sa si di Këdë di bi dë
 a di Wosu u Gadu a goonliba aki. „Nëën
 dendu de bi ta hoi di buka di Gadu bi
 mbei ku libisëmbë, di de bi ta booko
 nöömö. Di juu dë, nöö gaangadu ta koti
 faja hwaihwai, goonbasu ta giinta, liba
 ta bai, goonliba ta seki ta jabi. Nöö ëisi
 pisi logologo ta kumutu a liba ta kai a
 goon gulululu.

Nöö sö mi si e, dee sëmbë.

Aki ta taki u wan mujëë

ku wan hogi kaima.

12 Wë nöö hën baka u di dë hën mi
 si wan maaka, gaan foombo wan,
 a liba ala. Mi si wan mujëë bisibisi ku
 sonu a sinkii, nöö di libawojo dë nëën
 basufutu. Nöö a dë ku wan kõnu kaa-
 pusa nëën hedi, nöö di kaapusa dë ku
 tuwalufu teeja. ²Nöö fa mi si di mujëë
 naandë, a dë ku bëë. Nöö juu fëen kisi
 faa pai, bëë ta njan mën te a ta kai olo
 seei.

³Ma nöö hën mi toona si wan oto soni
 a liba dë möön kuma maaka. Mi si wan
 gaan gindi kaima bë hëii sö. A dë ku
 sëbën hedi ku teni tutu. Nöö hiniwan u
 dee hedi fëen dë bisibisi ku kõnu kaa-
 pusa. ⁴Nöö ku di labu fëen a feki wan
 hii pisi u dee teeja a liba ala puu tuwë
 ko a goonliba. Nöö fa di kaima sai dë, a

dë leti a di mujëë fesi dë, setiseti pii ta
 watji ën fu te a pai di mii tuwë a goon,
 nöö a feni ën njan puu dë.

⁵Nöö te wan pisi hën di mujëë pai di
 mii tuu. A dë wan womi mii. Ma nöö di
 a pai ën tuwë a goon, nöö hën de kisi di
 mii tei wante tja go da Masa Gadu ka a
 dë nëën kõnubangi ala sindosindo. Biga
 di Mii naandë, hën o tii hii goonliba ku
 wan gaan kaakiti, leti kuma te wan felu
 ta naki doti paabi booko pispisi. Sö di
 tii fëen o hebi tjika.

⁶Ma nöö di mujëë, hën a kule go
 te a wan sabana kamian di Gadu
 bi seeka dëen faa musu ta tjubi ta
 kisi sölugu wan-dusu-ku-tu-höndö-ku-
 sikisiteni-daka longi. „Hën da dii jaa ku
 hafu.”

⁷Nöö hën mi luku a Masa Gadu Këndë
 ala möön, nöö hën mi si wan gaan feti
 hopo ala. „Di gaan hedibasia u Masa
 Gadu Këndë de kai, Mikaëli ku dee basia
 fëen go feti ku di gaan kaima. Nöö hën
 di gaan kaima ku dee basia fëen ta feti
 baka. ⁸Nöö hën de ta feti teee, ma nöö
 di gaan kaima an wini, biga an taanga
 tjika. Nöö di hën ku dee basia fëen lasi
 kaa, nöö de an da de pasi u de tan a Gadu
 Këndë ala möön e. ⁹Biga de kisi de vinde
 puu ala tuwë go a goon.

Wë nöö di gaan bë kaima i si dë, hën
 wë da di didibi e, Saatan seei, di ta gan-
 jan sëmbë a hii di goonliba. Hën wë de
 wini sö e. De hiti ën ku dee basia fëen
 tuu tuwë go a goonliba gbolo.

¹⁰Nöö hën mi jei wan taanga tòngö sö
 kumutu a Gadu Këndë taa:

Aai, u böö e.

Awa u si di heepi u di Gadu fuu
 fa a bigi tjika.

U ko si di gaan kaakiti fëen di a abi. Aai.
 Awa di Tii fëen o paaja a mundu awaa.
 Nöö woo ko si di Kõnu fëen di a bi paa-
 musi faa da u,
 fa a abi taki tjika.

Biga di kõnkuma an dë a liba aki möön e.

Fa a bi dë aki, a bi ta sei dee otowan fuu da Gadu ndeti ku didia, nõö awa de vindëen puu aki tuwë go a goon.

¹¹ Nõö ku dii soni wë dee sëmbë u Gadu wini di kõnkuma dë e.

De wini ën ku di buuu u di Sikafumii di a bi dëdë tuwë da de.

Nõö de wini ën fu di de bi ta piki nõömö taa de ku di Sikafumii nama.

Nõö de wini ën tu fu di de an bi ta fëëë u de dëdë fu di Sikafumii hedi.

Ku de dii soni dë wë de wini di kõnkuma.

¹² Wë nõö Gadu Këndë, ku un dee sëmbë dë nëen tuu, un wai e!

Aai, un piizii seei.

Biga u böö u di hogi dë.

Ma helu u di goonliba ku di ze, biga di didibi saka ko a unu awaa.

Nõö fa a saka ko dë, a ko ku taanga hatiboonu,

biga a sabi taa ten fëen ko sati.

Sõ mi jei di tòngö bai taki.

¹³ Nõö hën di di gaan kaima ko si sõ taa de hiti ën puu a liba ala, nõö hën a seti kule ku di mujëë di bi pai di mii.

¹⁴⁻¹⁶ Ma nõö di juu ten dë, hën Gadu da di mujëë hanza kuma wan gaan gbanini sõ, faa sa buwa go tjubi a di sabana kamian di Gadu bi seeka dëen.

Nõö di di kaima si taa di mujëë nango, nõö hën a ta puu wan gaan hia wata nëen buka ta tuwë nango nëen baka djululu kuma wan lio ta kule faa musu kisi ën kii kaba a sösö. Ma nõö goonliba heepi di mujëë. Biga a jabi hoo bebe di wata fiaa, an kisi di mujëë möönsö.

Nõö hën di mujëë buwa go te a di sabana dendu, nõö ala a go fika hii de dii jaa ku hafu longi, ka di kaima an sa dou nëen.

¹⁷ Nõö hën di di kaima si taa wë nõnö, an sa kisi di mujëë möönsö, nõö hati fëen boonu te na soni. Hën a taa: “Mi o go

buta ku dee oto mii fëen awaa.” Nõö dee oto mii fëen, de da dee sëmbë dee ta piki Gadu buka ta hoi a dee lei u Jesosi dee a bi konda da de.

¹⁸ Nõö hën wë di bë kaima go dë a di gaan ze bandja ala pii ufö.

Aki ta taki u wan mbeti di kumutu a ze.

13 Söö. Nõö hën wë mi toona si wan oto mbeti möön kumutu a ze, hënseei dë ku sëbën hedi ku teni tutu tu [kuma di kaima möön]. Nõö dee tutu fëen tuu dë ku kõnu kaapusa, nõö hiniwan u dee hedi fëen dë ku gaan hogi në sikifisikifi ta kosi Masa Gaangadu ta sösö ën. ² Nõö di mbeti aki, fa mi si ën dë, sinkii fëen dë pëndëpëndë kuma takumbeti, ma futu fëen degi kuma di hogi mbeti de kai “beer”. Nõö buka fëen djei lëun. Nõö sõ di mbeti naandë dë e.

Nõö di gaan kaima u bi taki soni fëen dë, a da di mbeti aki gaan kaakiti e. Biga a dëen di kõnubangi fëen faa musu sindo, hën a dëen gaan taki a sëmbë liba.

³ Nõö fa mi si di mbeti dë, nõö a bi kisi wan gaan makei a wan u dee hedi fëen. A bi fika piki nõö a dëdë, ma fa u dë aki sõ nõö a toona ko bunu gbelingbelin baka. Nõö di soni dë bigi seei da hii sëmbë u goonliba, fu di a dë taa di mbeti dë kisi sõ wan makei ma a kula ko bunu. Hën de tuu ko ta waka nëen baka. ⁴ Nõö de tei hën ku di gaan kaima tuu kuma gadu u de de ta begi, biga di kaima hën bi da di mbeti naandë taki. De taa: “Ambë seei dë a goonliba kuma di mbeti aki? Jee? Ambë seei sa hopo taa i nango feti ku ën?” Sõ de ta taki ta gafa di mbeti.

⁵ Nõö fa di mbeti dë sai dë, nõö hii föteni-ku-tu liba longi a feni pasi faa ta njan buka ta taki gaangaan taki ta sösö Masa Gaangadu. Hii de dii jaa ku hafu dë a abi taki a sëmbë liba tu ta tii de. ⁶ Nõö a ta jabi buka ta fan takutaku fan ta tuwë ta kosi Masa Gadu ku di kamian

ka a sai dë, te dou ku hii dee sëmbë dee ta dë nëën köndë tuu a ta kosi. Sö a ta du nöömö.

⁷Nöo a ta feni pasi tu faa feti ku dee sëmbë u Gadu wini de. Fa a sai dë, nöo a feni taki a hii sëmbë u goonliba liba, a hii pei nasiön, ku hii pei lö, ku hii pei föluku dee ta fan dee peipei tòngö u goonliba, de tuu ko dë nëën basu. ⁸Nöo hii de tuu tei ën kuma gadu u de de ta begi, ma boiti dee sëmbë dee në dë sikifisikifi a di Buku u di Libi u Teego. Nöo di Buku dë, di Sikafumii di bi dë u de kii fu sensi Gadu mbei goonliba, hën abi ën.

⁹Wë nöo ee wan sëmbë i abi jesi u jei soni, nöo be i haika e. ¹⁰Ee wan sëmbë de kisi i buta a sitaafu fu di ja begi di mbeti naandë hedi, nöo ja a' köni fëën, be de du sö nöo. Ee a kai da i fu de musu kii i ku së ufangi fu di ja begi di mbeti, nöo be de kii i nöo. Nöo fa u ta fan aki, nöo a dë fanöudu u dee sëmbë u Gadu musu abi taihati ku gaan futoou a Masa Gadu liba nöömö.

Aki ta taki u wan mbeti di kumutu a goonbasu.

¹¹Söö. Nöo hën mi toona si wan oto mbeti möön, ma disi, a goonbasu hën a kumutu. Nöo a abi tu tutu kuma wan sikafu mii, ma a ta fan leti kuma di hogi kaima. ¹²Nöo fa disi ko aki, nöo a ko ku hii di taki di di oto mbeti u bi taki dë abi. Biga a ta wooko dëën. Nöo hën wë a buta ku hii sëmbë tuu taa de musu ta begi di fosu mbeti nöömö, di bi kisi makei nëën hedi dë.

¹³Nöo di njunjun mbeti aki, nöo a ta du sëmëni foondofoondo soni e. A ta kai faja kumutu a liba ta puu ta kai a goon a hii lanti fesi.

¹⁴Nöo fa a ta heepi di fosu mbeti ta du dee foondo wooko naandë, nöo ku de a ta ganjan sëmbë u goonliba. Biga a buta de u de mbei wan pindi te de kaba da di fosu mbeti di bi abi di makei nëën hedi.

¹⁵Hën a kisi wan gaan kaakiti faa musu da di pindi böö faa sa ta böö, nöo di a du sö, nöo hën di pindi ko ta fan.

Nöo hën di mbeti ta duwengi hii sëmbë taa de musu ta gafa di pindi ta begi ën kuma gadu. Ee wan sëmbë ja kë du sö, nöo de o kii i. ¹⁶Hën a buta taki taa hii sëmbë, gaan sëmbë ku piki mii, guduma ku penama, fiima ku saafuma tuu musu kisi wan sitampu a de leti maun nasö a de mindifesi. ¹⁷Ee wan sëmbë ja abi di lö sitampu naandë, nöo ja o sa bai soni möön, ja o sa sei soni da sëmbë tu.

Söö. Wë nöo di sitampu u taki aki, a dë di nöbu u di mbeti ku di në fëën e. Hën wë dee sëmbë musu ta tja ufö de sa bai soni, ee nasö ufö de sa sei soni da sëmbë. ¹⁸Wë nöo aki i ta si taa fusutan dë fanöudu e, fii wegi di nöbu naandë luku ee andi a kë taki. Biga a dë di nöbu u libisëmbë. Hën da sikisi-höndö-ku-sikisiteni-ku-sikisi.

Aki Johanisi toona si di Sikapu Mii möön ku wanlö hia

sëmbë fëën.

14 Nöo di mi bia luku möön, nöo hën mi si di Sikapu Mii taanputaanpu te a di kununu de kai Sion liba, nöo a dë ku 144.000 sëmbë nëën bandja. Nöo hii dee sëmbë dë tuu ta tja di në fëën ku di në fëën Tata sikifisikifi a de mindifesi.

²Nöo hën mi haika, hën mi jei wan gaan bai ta piki a liba ala. A ta piki kuma te gaan dan ta giinta gililili sö, kuma te gaangadu ta bai, kuma te sëmëni sëmbë ta pëë wan pei soni kuma gitali. Hii dee peipei soni dë tuu mi ta jei a di bai dë dendu.

³Nöo hën wë dee hia sëmbë naandë, de tuu ta kanda wan njunjun kanda di sëmbë an jei wan daka. De ta kandëën leti ka de dë a di könubangi u Gadu

fesi naandë, nöö de fö libilibi soni ku de tuwenti-a-fö tiima tuu sai naandë tu. Nöö di kanda di de ta kanda naandë, nöö dee sëmbë wanwan nöö sa lei ën. Oto sëmbë an sa sabi ën boiti de 144.000 sëmbë naandë, dee Masa Jesosi paka tei a dee oto sëmbë dendu ko fëen dju. ⁴Fa i si de sai naandë, nöö de an poi dee wëti u Gadu möönsö a di së u manu ku mujëë, de dë u de limbolimbo gbelingbelin a Masa Gadu wojo. Nöö hiniwan kamian ka di Sikapu Mii ta waka nango, nöö deseei ta waka nëen baka nango tu. Dee sëmbë de wë di Sikafu Mii paka tei a libisëmbë dendu, nöö de da dee fosu sëmbë dee dë kuma wan paima da Masa Gadu ku di Sikafu Mii. ⁵Fa de sai naandë, nöö na wan sëmbë o jei ganjan ku mindisoni woto a de buka, biga de dë söndö föutu tee dou.

Nöö de wë da dee sëmbë dee dë ku di Sikafu Mii taanputaanpu naandë.

Aki Johanisi si dii basia u Gadu Köndë oto a oto baka ta ko.

⁶Nöö hën mi bia luku möön, hën mi si wan oto basia u Masa Gadu Köndë ta buwa a liba, nöö hën abi di Bunu Buka di dë u teego faa musu konda da dee peipei sëmbë u goonliba. Hii pei nasiön sëmbë, ku hii pei lö, ku hii pei föluku dee ta fan hii dee peipei töngö u goonliba, de tuu a musu konda di buka da.

⁷Nöö hën wë a bai basia taa: “Heei! Heei! Lanti, un haika! Un musu saka unu seei da Masa Gadu e! Un musu hopo ën në. Biga di juu kisi faa musu kuutu a libisëmbë liba. Un musu begi Masa Gaan-gadu ta gafëen, di mbei liba ku goonliba ku ze ku hii dee baaku ka wata ta kumutu ta ko.” Nöö sö di basia bai taki.

⁸Nöö hën mi bia luku möön, hën mi si wan oto basia u Gadu Köndë möön ta buwa ta ko a di otowan baka, nöö hënseei ta bai basia tu taa: “Heei, dee

sëmbë, un haika ooo, un haika e! Di gaan köndë de kai Babilon, a kai e! A booko kai seei. Di köndë dë, hën bi buta hii nasiön sëmbë u goonliba u de musu ta du peipei hogi ta libi fanafiti libi a di së u manu ku mujëë, nöö awa ufö de o tja di sitaafu u di hatiboonu u Gadu a de liba awaa. Nöö sö mi taki da unu e!”

⁹Nöö hën mi toona si wan oto basia u Masa Gadu Köndë, di u mbei dii, ta buwa ta ko a di naandë baka. Nöö hën seei ta bai basia tu taa: “Ee wan sëmbë i begi di mbeti ku di pindi fëen, ee nasö i tei di nöbu fëen a i mindifesi ee nasö a i maun, ¹⁰nöö sö wan sëmbë Gadu hati o boonu ku i e. Nöö di gaan sitaafu di a abi u da i, an o puu ën hafu da i seei. A o da i ën tuu ku telu. Nöö joo go dë a di hogi faja di o ta tingi zuwalufu da i, ta tja sitaafu. Nöö dee basia u Masa Gadu Köndë ku di Sikapu Mii tuu o sai leti dë ta si taa sö wan soni ta pasa ku i. ¹¹Nöö di faja dë, an o tapa möönsö e. Di sumuku fëen o ta puu nöömö nango a liba. Sö wan sitaafu wë dee lö sëmbë dë o ta tja u nöömö, ndeti ku didia. De an o feni böö möönsö. Nöö sö mi taki da unu e, dee sëmbë.” Sö di basia ko naandë bai taki.

¹²Nöö fa u jei dë, fëen mbei mi taki da un dee sëmbë u Gadu dee ta hoi dee wëti fëen ta biibi Masa Jesosi dë taa wan musu disa möönsö e. Be un tai hati hoi go dou nöömö.

¹³Nöö hën mi toona jei wan oto töngö a liba möön. A taa: “Söö. Wë nöö i musu sikifi taa bigi u tide nöö dee sëmbë dee nama ku Masa Jesosi, nöö de naki kölöku ee de dëdë.”

Nöö hën di Akaa u Gadu piki taa: “Aai, sö a dë tuu. Gaan kölöku seei de o abi. Biga de o böö fu hii dee taanga wooko de bi ta wooko. Fa i si de sai dë, nöö di libi de bi ta libi a pasi nöö paima fëen o faaka de e.” Sö di Akaa taki.

Aki di goonliba lepi tjika u koti.

¹⁴Nöö hën mi bia luku, hën mi si wan bundji wetiweti faan sô a mi fesi dë, nöö nëën liba mi si wan sëmbë sindosindo kuma libisëmbë sô, ma a tooka. Nöö fa mi si ën dë, a dë ku wan goutu kõnu kaapusa nëën hedi, nöö wan gaan saapu ufangi selenselen sô dë nëën maun.

¹⁵Nöö hën mi si wan basia u Gadu kumutu a di Wosu u Masa Gadu. Nöö hën a bai taanga da di sëmbë dë sindosindo a di bundji liba taa: “Söö. Wë di koti ten dou e. Di goonliba lepi tjika u koti buta a suwa awaa. Nöö fii koti oo, koti!” Sô a bai.

¹⁶Nöö hën wë di soni aan soni. Hën di sëmbë di dë a di bundji liba ku di ufangi a maun, nöö hën a koti a hii di goonliba te dou.

¹⁷Nöö hën mi bia luku möön, hën mi si wan oto basia u Masa Gadu Këndë kumutu a di Wosu u Gadu a liba ala möön. Nöö hën seei dë ku wan gaan saapu ufangi nëën maun selenselen.

¹⁸Hën wan oto basia u Gadu di ta wooko a di Wosu u Gadu dë ta seeka di faja ka de ta tjuma soni da Gadu, a kumutu ka a ta wooko ala. Nöö hën a bai taki da di oto basia naandë di dë ku di ufangi nëën maun taa: “Söö. Koti dee doloifi bondji e, puu a dee doloifi pau u goonliba. Biga de lepi tjika.”

¹⁹Nöö hën wë di basia naandë hai ufangi tja ko, nöö hën a ta koti dee doloifi bondji a goonliba ta hai ta tja ko te a kaba. Nöö hën a tei de tuwë go a di hatiboonu baki u Masa Gadu dendu, ²⁰di dë a döösë u di këndë u Gadu a wan së buka. Nöö hën de makisa dee doloifi nëën. Nöö fa de ta makisa de, nöö mi ta si gaan hila buuu ta kule ta kumutu a di baki djulululu sô, kuma wan lio di langa dii höndö kilomëti, a sa fundu kuma wan feifi futu sô. Sô di buuu ta kumutu a di baki dë dendu hia tjika.

Aki Johanisi si sëbën basia ku sëbën sitaafu u Gadu.

15 Nöö hën mi si wan oto gaan foondo maaka a liba ala möön. Mi si sëbën basia u Masa Gadu Këndë, nöö de dë ku sëbën sitaafu möön. Nöö de da dee kaba lasiti sitaafu u Gadu, biga te de pasa kaa nöö di hatiboonu u Gadu seei o kaba tu.

²Nöö hën mi toona si wan oto sondi möön kuma ze, ma a dë kuma gaasi ku faja mökisimökisi. Nöö fa mi si ën dë, nöö wanlô sëmbë dë nëën bandja taanputaanpu. Dee lö sëmbë dë, nöö de bi wini di mbeti ku di pindi fëen tuu. Nöö de an bi da sëmbë pasi möönsö u de sitampu di nöbu u di mbeti a de mindifesi.

Nöö dee sëmbë naandë, de tuu Gadu da wan soni kuma gitali a de maun de ta pëë, ³nöö de ta kanda wan kanda. Nöö a dë kuma di kanda di Mosesi di gaan futuboi u Gadu di bi dë a fesiten bi ta kanda ta gafa Gadu. Sô de ta kandëen ta gafa di Sikafu Mii. De ta kanda ta taki taa:

Ke Masa Gadu ooo, di makiti Gadu u mundu,

dee soni dee i ta du, de bigi e.

Aai. De foondo tu.

Fa i sai dë, nöö i dë di kõnu ta tii fu nöömö.

Hii dee fasi fii seei dee i abi,

de tuu dë gbelingbelin söndö ganjan,

nöö i a leti a dee soni i ta du.

⁴Masa Gadu o, ambë seei dë a mundu

di an sa saka hën seepi da i

ta hopo i në ta konda kumafa i dë?

Biga i wanwan tö seei dë a mundu limbolimbo söndö föutu.

Nöö hii pei nasiön sëmbë u goonliba tuu o ko tjökö kini a i fesi

ta hopo i në, Masa Gadu.

Biga fa u dë aki, nöö a ko a döö wajaa, taa dee du fii dë letileti söndö föutu.

Nöö sô di kanda ta taki.

⁵Nöö hën a baka u di dë, hën mi luku a liba ala möön, hën mi si di Wosu u Masa Gadu döo dë jabijabi hooo, te dou a di kamian ka Masa Gadu seei ta dë. ⁶Nöö hën mi si dee sēbēn basia u bi taki dë, de ta kumutu a di Wosu u Gadu ko a döo, nöö de abi dee sēbēn lasiti sitaafu u Gadu. Fa mi si de dë, nöö de bisi gaan limbo koosu a de sinkii ta koti faja te na soni, nöö de banti de hatimindi ku goutu banti.

⁷Nöö hën wan u de fö libilibi soni u ta taki nöömö aki, hën a da hiniwan u dee basia wan goutu komitji fuufuu ku di hatiboonu u Masa Gadu di ta libi nöömö fu teego. ⁸Nöö di juu dë, sumuku ta puu a di Wosu u Gadu dendu te di Wosu dendu tapa ku sumuku gbitii. Nöö di sumuku i si dë, a Gadu wë a ta kumutu e, nöö hën ta lei di hei ku di kaakiti fëen di a abi.

Nöö fa i si u mbei dë, nöö na wan sēmbē seei sa denda go a di Wosu dendu möön e, solanga dee sitaafu de sēbēn basia abi naandë an pasa.

**Aki ta taki u dee sitaafu di
dee basia u Gadu ta kandi**

ta tuwë a goonliba.

16 Nöö hën mi haika, hën mi jei wan tōngö kumutu a di Wosu u Masa Gadu a liba ala möön. A bai fan ku de sēbēn basia u Masa Gadu Köndë u bi taki dë taa: “Söö. Wë di soni na a’ soni. Un musu go kandi de sēbēn komitji dee dë fuufuu ku di hatiboonu u Gadu dë, tuwë a goonliba.”

²Nöö hën di fosu basia kandi di komitji fëen tuwë go a goon. Nöö hii dee sēmbē dee dë ku di sitampu u di mbeti a de fesimindi ta begi di pindi fëen, hën wë kasikaasi kisi de kpatii hii de sinkii ta kii de ku njan.

³Nöö hën di u tu basia kandi di fëen komitji tuwë a di ze. Nöö hën di ze wata

bia ko buuu kuma dëdë sēmbē buuu. Nöö hën hii dee soni dee dë ku libi a di ze dendu tuu dëdë kaba a sösö djee.

⁴Nöö hën di u dii basia hën a kandi di fëen komitji tuwë a dee liolio ku dee baaku ka wata ta kumutu ta ko, hën hii wata u de bia ko nōngö.

⁵Nöö hën mi jei di basia di abi taki a dee wata liba bai taki taa: Aai, Masa Gadu, i dë apaiti sōndö föutu. I bi dë kaa, nöö joo dë u nöömö.

Dee kuutu dee i ta kuutu aki nöö i a’ leti nēen.

⁶Biga dee sēmbē bi kii dee apaiti sēmbē fii ku dee tjabukama fii, tuwë buuu u de a goon u sösö, nöö awa i toona ta da de buuu u de bebe. Aai oo, i a’ leti e. Biga sö di paima u de fiti. Nöö sö de taki.

⁷Nöö hën mi jei wan tōngö kumutu a di begitafa naandë taki taa: Aai oo, Masa Gadu, i wë abi hii makiti u mundu e.

Dee kuutu dee i ta kuutu, i ta a’ leti a de, nöö i ta du de a wan leti fasi tu. Sö mi jei a taki.

⁸Nöö hën di u fö basia kandi di fëen komitji tuwë a di sonuwojo, nöö hën di sonu ko kendi taanga tee ta tjuma sēmbē u goonliba. ⁹Nöö fa a ta tjuma de naandë, nöö de ta tja sitaafu seei, ma ka u de disa di hogilibi u de bia suku Masa Gadu fu hopo ën nē, nöö hën de sai naandë ta kosi ën nöömö ta taki taku fëen a peipei futu. Hii fa Gadu abi makiti a dee sitaafu naandë liba seei, ma dee lö sēmbē dë an kē saka deseei dëen möönsö.

¹⁰Nöö hën di u feifi basia kandi di fëen komitji tuwë go a di könubangi u di mbeti liba, ka a ta sindo ta tii libisēmbē, hën wan gaan dungu ko tapa hii dee köndë ka a ta tii dou kankan. Nöö dee sēmbē dee sai naandë, de ta fuka te na soni. De ta bai ta kai wolo ta njan tanda.

Hogi nöö di sitaafu hogi sö. ¹¹Ma nöö hii fa i si de ta tja pena ku fuka dë, dee kasikaasi ta kii de ku njan seei, ma de an ta bia disa dee hogilibi u de möönsö. Hën de sai naandë ta kosi Masa Gadu ta taki taku fëen tee ka a dë a liba ala.

¹²Nöö hën di u sikisi basia, hën a kandi di fëen komitji tuwë a di gaan lio de kai Efaata, nöö hën di lio dëë seei fika pasi a mindi da dee kõnu u sonukumutu ku dee sodati u de fu de waka.

¹³Nöö hën mi toona si di bë kaima möön, ku di fosu mbeti hogiwan, ku di oto mbeti di ta tja buka da di fosu mbeti ta ganjan sëmbë, nöö hën mi si dii soni kuma tödö kumutu a de buka dendu. ¹⁴Nöö dee tödö dë, nöö dee akaa u dee didibi wë de dë e. Nöö de ta du sëmëni gaan foondofoondo soni ta ganjan sëmbë ta hai tja ko a de. De ta waka a dee kõndëkõndë u goonliba tuu te dou nango ta hai dee kõnu tja ko makandi u de feti di gaan feti a di Daka di di Gadu di abi hii makiti u mundu buta.

¹⁵Nöö hën mi jei wan tòngö taa:

Un haika e.

Mi o ko a unu a wan kõni fasi

kumafa wan fufuuma ta ko a ndeti.

Nöö ee wan sëmbë i dë ku wojo ku koosu

bisibisi a i sinkii,

nöö i naki bunuhedi e.

Biga sëmbë an musu ko si i pënëpënë u sen musu kisi i.

Nöö sö di tòngö taki.

¹⁶Nöö hën de dii akaa u dee didibi hën de waka a hii goonliba pii dee kõnu u dee kõndëkõndë tuu te de kaba, nöö hën de tuu hai ko makandi a di kamian di dee Dju ta kai Amagedon fu de go a di feti.

¹⁷Nöö hën di u sëbën basia ko kandi di fëen komitji, lasiti wan, tuwë go a di ventu dendu.

Nöö hën mi jei wan gaan tòngö kumutu te a di kõnu sutuu u Masa Gaangadu a di Wosu dendu dë. A taa: “Söö. Kaba fëen disa e!”

¹⁸Nöö di juu dë, liba ta koti faja hwai-hwai, gaangadu ta bai gbalam gbalam, gaan giinta ta piki gililili, goonliba ta seki ta latja ta jabi. Nöö di seki di goonliba seki dë, nöö fu kumutu a di ten di Masa Gaangadu mbei goonliba buta sëmbë nëen u te dou di ten aki, nöö goonliba an bi seki sö wan daka. ¹⁹Nöö fa a seki naandë, hën di gaan kõndë de kai Babilon booko a dii pisi. Nöö hii dee oto kõndë u dee nasiönnasiön tuu kai booko pispisi tu.

Wë nöö a di fa dë sö Gadu mëni di gaan kõndë de kai Babilon e, kumafa a hogi tjika. Nöö hën a tei wan gaan kan lai di hatiboonu fëen nëen te a fuu pöö, hën a duwengi ën faa bebenë. ²⁰Nöö hii dee paati a dee ze dendu tuu go tee na wan u de dë u si möön. Hii dee gaangaan kununu an dë u feni möön tu, goonliba ko dë palalaa te kamian an dë u tjubi möön. ²¹Nöö hën ëisi ta kumutu a liba ala dombodombo ta kai gbii gbii ta naki sëmbë ta kii. Dee ëisi dombo naandë, wan u de ta hebi kuma feifiteni kilo sö.

Nöö fa dee soni pasa dë seei, ma dee sëmbë fika a goonliba ta kosi Masa Gaangadu eti ta taki taku fëen fu di gaan sitaafu de ta tja naandë hedi.

Aki Johanisi si wan mötjö mujëë.

17 Nöö hën wan u dee sëbën basia dee bi abi dee sëbën komitji ko a mi. Hën a taki da mi taa: “Ko go ku mi, nöö mi o lei i di sitaafu di di gaan mötjö mujëë di dë sindosindo a dee sëmëni wata mindi o kisi. ²Fa a sai naandë, hii dee kõnu u goonliba ku dee sösö sinkii sëmbë tuu a butëen seei da de u de libi mötjö libi ku ën tee a döögö de. Leti kuma te win döögö wan sëmbë, nöö sö a döögö de poi pakisei u de tjika.”

³Nöö fa di basia fan dë, hën a tja mi go te a wan sabana dendu. Ma na mi sinkii go e, mi akaa. Nöö hën mi go si wan mujëë, a dë sindosindo a wan mbeti liba.

Nöö di mbeti dë, sinkii fëen bë hëii sô, nöö a abi sëbën hedi, ku teni tutu a dee hedi fëen. Nöö hii ën sinkii tuu dë sikifisikifi ku wanlô hogi në ta sôsô Masa Gadu.

⁴Nöö di môtjô mujëë di i si a di mbeti liba sindosindo naandë, a dë bisibisi ku gaan dii soni nëen sinkii te a hia. Biga a bisi baau ku bë koosu, nöö a bisi sômëni djamati sitonu ku goutu soni, ku diidii konda ta koti faja njëngënjëngë te na soni. Nöö a dë ku wan goutu kan nëen maun. Nöö di kan dë fuufuu pöö ku sôsô hogi, ku poipoi soni, sensen wan. Nöö dee soni dë wë ta lei unfa di môtjô libi fëen hogi tjika.

⁵Nöö wan wödu dë sikifisikifi a di mujëë mindifesi taa:

DISI DA DI GAAN BABILON,
DI GAAN MÔTJÔ MAMA U MUNDU.
HËN TA PAAJA MÔTJÔ
LIBI A GOONLIBA
TA LEI SËMBË HII POIPOI LIBI,
SENSEN WAN DI NA FITI LIBISËMBË
U DU A GOONLIBA.

Sô wan hogi mujëë mi si dë e.

⁶Nöö fa mi ta luku di môtjô naandë, nöö mi si taa a dë döngödöngö ku di buuu u dee sëmbë u Gadu, dee de bi kii fu di de bi ta piki gbelin taa de nama ku Masa Jesosi.

Nöö a bigi da mi seei fa mi si di mujëë naandë.

⁷Nöö hën di basia hakisi mi taa: “Mati, faandi mbei di soni dë bigi da i sô? Wë haika e. Mi o puu dee tjubitjubi soni da i. Di mujëë, ku di mbeti di a dë nëen liba dë di abi dee sëbën hedi ku dee teni tutu, de tuu mi o puu da i be i sabi andi de kë taki.

⁸“Fa i ta si di mbeti naandë, nöö a bi dë kaa e, ma fa u dë aki an dë möön. Ma te wan pisi, nöö a o kumutu a di baaku di na abi goon toona ko baka. Ma nöö fa a o ko dë, nöö a o ko faa kaba a sôsô go u kooo awaa.

“Nöö te a o toona ko, nöö a o foondo dee sëmbë dee në u de an dë sikifisikifi a di Buku u Libi fu sensi Masa Gadu mbei goonliba. Te dee lö sëmbë dë si di mbeti a o bigi da de seei. Biga di mbeti dë an bi dë möön. A bi go ma nöö te u de kë si hën a toona ko baka.” Sô di basia taki da mi.

⁹Nöö hën a toona fan ku mi möön, taa: “Mati, fa mi o fan ku i aki sô, nöö i musu abi fusutan ku kõni e, ufô i sa sabi dee soni mi o taki aki.”

Nöö hën a taa: “Haika e. Dee sëbën hedi u di mbeti naandë, de kë taki u dee sëbën kununu ka di môtjô mujëë dë a de liba. Söseei tu de kë taki u sëbën kõnu. ¹⁰Nöö feifi u dee kõnu tii pasa go kaa e, nöö di u mbei sikisi nöö hën dë ta tii eti. Nöö di u mbei sëbën nöö hën an dou eti e. Nöö fa i si a o hopo ko dë, nöö a musu u ko ma fu wan sati ten sô nöö, nöö soni fëen o kaba.

¹¹“Söö. Wë nöö di mbeti di i si an bi dë möön naandë ma te wan pisi a toona ko, nöö hën kë taki taa wan oto kõnu, di fu mbei aiti, o ko. Ma fa a o ko naandë, nöö a bi dë wan u dee sëbën dee bi tii kaa. A bi tii te a go, nöö hën a toona ko a tii möön. Sô di mbeti dë kë taki. Ma fa a o ko dë, nöö te wan pisi, nöö a o go kaba a sôsô fu nöömö.

¹²“Nöö de teni tutu a di mbeti hedi i ta si naandë, nöö de seei da kõnu tu e, ma de an ko a tii eti. Nöö te juu u de dou, nöö de o kisi makiti u de ku di mbeti tuu sa tii makandi, ma fu wan sati pisiten nöö. ¹³Nöö fa i si dee teni kõnu o tii dë, nöö de tuu o wooko ku di wan kodo pakisei. Biga hii makiti u de ku hii taki u de tuu o dë a di mbeti maun.

¹⁴“Nöö de o hopo go feti ku di Sikafu Mii, ma di Sikafu Mii o wini de e. Biga hën da di Masa a hii masa liba, hënseei da di Kõnu a hii kõnu liba. Nöö fa a o wini de dë, a o abi wanlô hia sëmbë nëen së dee a bi pii tei buta ko sëmbë

fëen apaiti. De tuu o ta waka nëen baka ku di wan kodo hati, nöö hën ku de tuu makandi o wini dee könu e.”

¹⁵Nöö hën di basia fan ku mi möön taa: “Dee wata dee i si di mujëë dë a de mindi sindosindo naandë, nöö de wë da dee gaan hia sëmbë u mundu e, dee peipei nasiön sëmbë, ku dee peipei lö, ku dee peipei föluku ta fan dee peipei töngö u goonliba.

¹⁶“Nöö di mbeti di u taki dë, ku dee teni tutu fëen tuu, o ta buuse di mötjö mujëë te de an sa si ën a wojo seei. Nöö de o puu hii soni nëen di a abi, te a fika pënëpënë ku maun tjululuu. De o njan mën te de kaba, nöö di fëen di o fika de o tjuma a faja fiaa puu dë. ¹⁷Ma nöö fa i si de o ta du ën dë, nöö Masa Gadu wë butëen a de hati u de du sö e. Nöö a o buta de teni könu fu de saka hii di tii u de ku telu da di mbeti, faa musu pasa a bakaten leti kumafa Gadu bi buta.

¹⁸“Wë nöö di mujëë dë, nöö hën wë da di gaan köndë de kai Babilon e, di ta buta hii dee könu u di goonliba aki tuu nëen basu.”

Nöö sö di basia taki da mi e.

Aki di gaan köndë de kai Babilon kai.

18 Nöö a baka u di dë, hën mi si wan oto basia u Masa Gaangadu köndë kumutu a liba ta bazia ta ko a goon. Nöö fa a ko dë, nöö a abi gaan makiti, nöö di waiti fëen sinkii di a abi ta limbo hii goonliba. Sö a abi poosian tjika.

²Nöö hën wë a bai basia taa: “Heei, un haika ooo, lanti un haika e. Di gaan köndë de kai Babilon nöö a booko ooo, a booko kai holou seei. Fa i si u dë aki, a ko fika wan kamian ka dee didibi nöö ta libi.

Mi taki e, a ko dë wan kamian seei ka dee soni bi ta mbei deseei gadu ta daama nango ta ko.

Na ala dee tingi fou ku hii dee taku fou u goonliba tuu na bunu wan hai go fika ta libi.

³Fa di köndë bi sai naandë, nöö hii dee nasiön nasiön sëmbë u goonliba tuu

njan di poipoi libi fëen kaa tefa de dööngö. Aai.

Dee könu u goonliba seei njan di fanafiti libi fëen naandë ku ën makandi.

Nöö di langahati sëmbë bi abi u dee soni fëen,

hën mbei dee wënkëma ko gaan guduma seei.

Ma nöö fa u dë aki a booko kai o, a kai kaba a sösö gbegedee!” Sö di basia bai taki.

⁴Nöö hën wë mi jei wan töngö piki a liba ala möön, a taa:

“Un kumutu a di köndë naandë e, un dee sëmbë dee dë u mi. Wan musu nama ku ën a dee hogi du fëen a ta du,

fu dee sitaafu a o tja an musu kisi unu.

⁵Biga fa a sai dë, nöö dee hogi du fëen lai oto a oto liba tee dou a Masa Gadu Köndë aki.

Sö de hila tjika.

Nöö Gadu an fëëkëtë de e.

⁶Nöö mi taki e, a musu kisi paima fu dee hogi dee a bi ta du naandë.

Aai.

De musu sitaafu ën tu toon möön hebi möön fa a bi sitaafu otowan.

Di kan di a bi lai da sëmbë u de bebe, nöö de musu lai ën tu pasi fuufuu dëen, be a bebëen tuu.

Sö de musu dëen gaan sitaafu tjika.

⁷Fa a bi ta libi hebi tjika dë kuma guduma

ta njan buka a hii soni, leti sö nöö de musu toona penëen dëen fuka e. Aai.

Biga fa a sai naandë,
a bi ta sindo ta taki nëën hati taa:
‘Fa mi dë aki,
könu mi dë e.

Ma dë kuma dee mujëë manu u de dëdë,
de fika a ganda.

Nöön. Di soni de kai kusumi,
na wan ten seei mi o sabi ën a mundu
möönsö.’

Sö a bi ta taki nëën hati.

⁸Nöo fëen mbei wë a o kisi dee lö sitaafu
dë e.

A di wan kodo daka de o ko nëën liba
seei gililii sö ku telu.

Aai.

Ee fuu taki ën,

nöo kusumi, ku hangi ku dëdë tuu o ko
nëën a di wan kodo daka.

Faja o ko tjumëen kaba a sösö djee.

Biga di Kuutuma fëen da Masa Gaangadu
seei

di abi hii kaakiti u mundu.”

Sö di fan di kumutu a liba ala, nöo sö a
taki e.

⁹Nöo fa di köndë o ta tjuma, sumuku
fëen o ta hopo nango a liba naandë, nöo
dee könu u goonliba dee bi ta libi di
poipoi libi hogi wan ku ën makandi, nöo
de o si di sitaafu fëen di a kisi, nöo de
o ta bai ta këë ta kusumi seei te a bigi.

¹⁰Ma de an o sa go zuntu ku ën e, biga
de o fëëë poi. De o panta seei ta tëëmë.
Nöo de o taanpu te a longi ala ta bai taa:
“Ee, aai oo maingë, a tjali!

Babilon, di gaan gindi nëbai köndë
naandë,

hën kisi sitaafu sö hesi nö?

Aai, wë a bigi!”

Sö de o ta këë pena ta konda soni a buka.

¹¹Nöo dee sëmbe dee bi ta bai soni a
dee kamiankamian u goonliba ta tjä go
ta sei a Babilon dë, nöo deseei o ta këë
ta kusumi tu. Biga dee sipi u de dë lailai
ku hii pei gudu, ma sëmbe an dë u bai de
möön. ¹²Dee goutu soni, soofu soni, dja-
mati sitonu, dee gaan diidii konda, dee

peipei koosu gaan dii wan, baaubaa,
ku bë, ku dee linzo koosu, dee lasua
sö, hii peipei dii pau dee ta sumëë suti,
dee tëmbe de ta tëmbe ku zaun tanda,
pau, köpö, ku dee de ta tëmbe ku hanse
sitonu, ¹³dee peipei soni de ta tuwë a
njanjan faa ko suti, dee peipei soni de ta
tjuma a dee begitafa da dee gadu u de,
dee gaan dii sumëësuti fatu, peipei win
u bebe, fatu u lobi a sinkii, boon u jasa
soni, dee alisi fania sö, kau, sikafu, hasi,
dee gaan dii wagi dee hasi ta tjä, dee li-
bisëmbë dee de ta tjä ko sei u saafu, te
kisi dee de ta sei buta da fanafiti libi ta
poi pakisei u de, dee lö soni dë tuu seei
sëmbë an o dë u bai de möön.

¹⁴Nöo dee sëmbe bi ta tjä de ta sei dë,
nöo de o këë pena da di köndë taa:

“A tjali baa.

Hii dee soni dee i bi ta giii u de,
na wan u de fika da i möön e.

Hii dee gudu fii ku di nëbai i bi abi,
de an dë u si möön.

De tuu kaba fiaa.

Aan fa joo du te joo sa feni de möön a
mundu oo.”

Nöo sö de o ta bai ta taki.

¹⁵Nöo dee wënkëma dee bi ta sei soni
da dee sëmbe u Babilon tefa de ko gaan
guduma dë, nöo deseei o si fa di köndë
ta pena, nöo de o panta tee. De o tuwë
gogo te a wan së ala ta konda soni a buka
taa:

¹⁶“Ee, aai oo maingë,

di soni aki a tjali.

A bigi da u.

Di gaan nëbai köndë naandë,

hën kaba a sösö sö. Aai.

Di köndë dë,

hën wë bi abi hii dee gaan diidii koosu
sö,

bë ku baau.

Hën bi abi dee peipei goutu soni ku dee
djamati,

ku dee diidii konda dee ta koti faja
njëngënjëngë.

¹⁷Nöö hën sô hesi hii dee gudu dë kaba
a sôsô tuu fiaa!

A bigi a mundu e baa!” Sô de o ta bai ta
këë ta taki.

Nöö dee kabiteni u dee sipi, ku dee
matoosi, ku dee sëmbe dee ta waka a dee
sipi, ku hii dee sëmbe kaa dee ta wooko
a dee sipi u de feni soni u njan, hii dee
lô sëmbe dë tuu o taanpu a longi tu, ta
luku fa di kôndë ta tjuma ta kaba a sôsô.

¹⁸Nöö fa de o ta si di sumuku ta puu
gbitii nango a liba naandë, nöö de o bai
taa:

“Ee aai oo, maingë,
di nëbai foto hën ko sô nö?

Biga na wan kôndë seei bi dë a mundu
aki

di i bi sa tei maaka ku ën.

Aai maingë, wë a bigi.”

¹⁹Nöö de o ta ba gudugudu ta hiti a de
hedi ta bai ta këë ta konda soni a buka
ta kusumi taa:

“U kai wolo da i oo,

u kai wolo da i e,

i di gaan kôndë naandë.

Di soni aki bigi da u poi.

Biga dee sëmbe dee bi ta waka a di ze ta
sei soni

i wë bi mbei de ko gaan guduma.

Ma nöö fa u dë aki,

nöö hën i poi kaba a sôsô wantewante sô
nö?

Aai, wë a bigi.”

Sô de o ta këë pena ta taki.

²⁰“Wë ma nöö un dee sëmbe u Masa
Gadu Kôndë,

un musu wai e.

Un wai seei,

un dee tjabukama u Masa Jesosi

ku un dee fesiten tjabukama u Gadu.

Un wai oo,

hii un dee sëmbe u Gadu tuu.

Biga Masa Gadu paka di kôndë dë baka

u dee hogi dee a bi du unu e.”

²¹Nöö hën wan gaan makiti basia u
Masa Gaangadu kôndë hopo wan gaan

gindi sitonu kuma di de ta lala soni, nöö
hën a tuwëen a di ze dendu dubuu pii.

Nöö hën a taa:

“Sô de o hiti i tu e,

ju di gaan kôndë de kai Babilon dë.

Sô joo kai hebi tjika.

Nöö fa de o tuwë i dë,

nöö ja o dë u si ku wojo möön a mundu
e, kwetikweti.

²²Dee gitalima fii,

ku dee kandama,

ku dee sëmbe bi ta böö foloiti ku tutu,

na wan kodo u de o dë u jei a i möön.

Dee tëmbëma dee bi ta mbei dee soni a
i dë,

na wan u de o dë a i möön e.

Na wan kodo u dee mbii giinta seei o dë
u jei a i möön.

²³Faja an o dë ta sëndë a i möön tu.

Nöö fa wan womi ku ën njunjun mujëë

bi ta fan suti ku deseei dë,

ma di fan dë an o dë u jei a i möön e.

Fa i bi sai dë,

nöö dee sëmbe dee bi ta sei soni a i,

de bi dë gaan hebi sëmbe u goonliba.

Hii nasiön sëmbe u goonliba tuu

i bi ta dööngö ta hai ta tja ko a i dë

ku dee gaan tofu fii,

ku dee ganjan fii,

ta poi de ta kaba a sôsô.

²⁴Fa i si i sai dë,

a di doti fii dë

nëen wë de feni di buuu u dee tjabukama
u Gadu

ku hii dee oto sëmbe fëen dee de bi kii a
goonliba aki.

Hën wë mbei joo kisi sô wan gaan hogi
sitaafu e.”

Nöö sô mi jei di basia bai taki.

Aki dee sëmbe u Gadu ta wai

fu di Babilon kai.

19 Nöö hën a baka u di dë, hën mi
jei soni ta giinta a liba ala kuma
wanlô gaan hia sëmbe ta bai taa:

Aai oo, dee sɛmbɛ,
 un boo ta gafa di Gadu fuu e!
 Biga hɛn abi hii heepi a mundu.
 Fa a sai dɛ, a waiti e,
 nɔɔ a a' nɛbai tu.
 Hɛn abi hii makiti u mundu.

²Dee kuutu dee a ta kuutu, a ta a' leti a
 de,
 nɔɔ a ta kuutu a wan leti fasi tu.
 Biga a kuutu di gaan mɔtjɔ mujɛɛ
 di bi poi hii goonliba ku di fanafiti libi
 fɛɛn.

A dɛɛn di sitaafu di fiti ɛn.
 Biga nɛɛn maun de feni di buuu u dee
 futuboi u Gadu dee de bi kii.
 Hɛn wɛ mbei Gadu dɛɛn di sitaafu dɛ sɔ
 e.

³Nɔɔ hɛn mi jei de bai wan pasi mɔɔn
 taa:
 Aai oo, un gafa Masa Gadu e.
 Biga fa a tjuma di gaan kɔndɛ dɛ,
 nɔɔ sumuku fɛɛn ta puu nango a liba ala
 fu nɔɔmɔ.

⁴Nɔɔ hɛn de tuwenti-a-fɔ tiima ku dee
 fɔ libilibi soni, hebi wan dɛ, nɔɔ hɛn de
 kai ku fesi a goon a Masa Gaangadu fesi
 dɛ ta gafɛɛn ka a dɛ a di kɔnubangi sin-
 dosindo naandɛ.

Nɔɔ hɛn de taa:

Sɔ a dɛ. Un boo gafa Gadu e!

⁵Nɔɔ hɛn mi jei wan oto tɔngɔ ku-
 mutu leti ka di kɔnubangi sai naandɛ. A
 taa:

Aai, tuu, un gafa di Gadu fuu.
 Hii un dee sɛmbɛ dee ta dini ɛn ta
 lesipeki ɛn,
 pikiwan ku gaanwan tuu,
 un gafɛɛn e!

⁶Nɔɔ hɛn mi toona jei wan giinta fu
 wanlɔ gaan hia sɛmbɛ ta piki kuma wan
 gaan dan ta mbei woou, kuma liba ta bai
 gbalamgbalam sɔ. De ta bai taa:

Aai, dee sɛmbɛ, un gafa Gadu e.

Hɛn da Masa fuu.

Hɛn wɛ abi hii makiti.

Fa a sai dɛ,

nɔɔ hɛn da kɔnu u mundu ta tii hii soni.

⁷Un piizii ku ɛn.

Un boo wai ku ɛn ta bai ɛn nɛ.

Biga di juu di di Sikafu Mii musu toou
 ku di mujɛɛ fɛɛn,

nɔɔ a dou e.

Fa i si u dɛ aki,

di mujɛɛ seekɛɛn seei te a kaba kaa.

⁸Nɔɔ fa i si a bisi dɛ,

a dɛ ku gaan limbo koosu gbelingbelin,
 waiti wan seei ta koti faja njɛɛnjɛɛn.

Sɔ wan koosu wɛ de dɛɛn faa bisi e.

(Wɛ nɔɔ di koosu naandɛ, dee sɛmbɛ,
 hɛn wɛ ta lei kumafa dee sɛmbɛ u Gadu
 ta libi limbolimbo nɛɛn wojo tjika e.)

⁹Nɔɔ hɛn di basia di ta lei mi dee soni
 taki da mi taa: "Sɔɔ. Wɛ sikifi sɔ e, mati,
 taa: 'Dee sɛmbɛ Gadu kai fu de ko a di
 toouwosu u di Sikafu Mii ko njan di pi-
 izii, nɔɔ de a' kɔlɔku e.'"

Hɛn a taki da mi taa: "Dee soni dee
 i si mi ta tei ta konda da i aki, nɔɔ de
 dɛ tuutuu soni, gbelingbelin wan. Biga a
 Gadu seei wɛ de kumutu."

¹⁰Nɔɔ di mi jei a taki sɔ, hɛn wɛ mi kai
 a di basia dɛ futu ku fesi a goon naandɛ,
 u mi musu begi ɛn. Ma nɔɔ hɛn a bai mi
 taa: "Nɔnɔ e, mati, na du sɔ e. Biga fa
 i si mi dɛ aki, nɔɔ mi dɛ wan futuboi u
 Gadu leti kuma i seei ku dee otowan fii
 dee i si tei dee soni dee Masa Jesosi bi
 konda. Sɔ nɔɔ u tuu dɛ e. Gadu wanwan
 fii musu begi. Biga hɛn nɔɔ Masa Jesosi
 bi mbei sɛmbɛ ko sabi di a bi dɛ a goon-
 liba aki, nɔɔ hɛn nɔɔ di Akaa bi ta buta
 a dee tjabukama hati tu u de ta konda
 soni fɛɛn da sɛmbɛ. Nɔɔ hɛn mbei hɛn
 nɔɔ i musu begi."

**Aki Masa Jesosi ku dee sodati u Gadu
 Kɔndɛ miti feti ku dee felantima fɛɛn.**

¹¹Nɔɔ hɛn mi bia luku, hɛn mi si liba
 ala jabi hoo. Hɛn mi si wan weti hasi
 ku wan Sɛmbɛ nɛɛn liba sindosindo. Nɔɔ
 di Sɛmbɛ dɛ, hɛn de kai Futoou ku Leti.
 Biga i sa futoou ɛn a hii soni dee a ta

du, nöö dee soni a ta taki, de tuu dë gbel-ingbelin soni.」 Hën ta kuutu ku leti, nöö söseei a ta feti ku leti tu. ¹² Fa a sai dë, nöö wojo fëen ta sëndë kuma faja, 「ku ën a ta si hii soni tuu tee dou,」 nöö a dë ku sômëni könu kaapusa nëen hedi. Nöö wan në dë sikifisikifi nëen di oto sëmbë an sa sabi möönsö, boiti hën wanwan tö nöö sabi ën.

¹³ Nöö a ta bisi wan gaan langa djapona nëen sinkii, nöö di djapona dë kuma de tuusi ën a buuu toona puu. Nöö di oto në fëen, hën da di Wöutu u Gadu.

¹⁴ Nöö fa a dë a di hasi liba ta waka ta ko dë, nöö dee sodati u Masa Gaangadu köndë tuu dë nëen baka sililii ta ko, nöö de tuu dë a weti hasi liba tu, ku gaan limbo koosu faan a de sinkii. ¹⁵ Nöö wan së ufangi saapusaapu selenselen a de tu së ta kumutu a di Fesima dë buka dendu. Ku ën a o feti ku dee felantima fëen u hii dee nasiön tuu te a wini de. A o ta tii de ku gaan kaakiti seei, leti kuma te wan felu kai a wan doti paabi liba booko ën pisipisi. Nöö fa i si a o ta ko dë, nöö hën o makisa hii dee doloifi njanjan dee dë a di hatiboonu baki u Masa Gaangadu dendu, di abi hii makiti u mundu.

¹⁶ Nöö wan në dë a di djapona fëen ku ën asakpaa tuu taa:

DISI DA DI KÖNU A HII KÖNU LIBA,
KU DI MASA A HII MASA LIBA.

Aki wan basia ta bai da fou

u de jei.

¹⁷ Nöö hën mi bia luku leti a di sonu-wojo ala, hën mi si wan basia u Gadu taanputaanpu. A ta bai da hii dee tingi-fou ta buwa a liba ala taa:

Un hai ko ooo!

Un hai ko e!

Un ko njan di gaan njan di Masa Gaangadu ta seeka da unu.

¹⁸ Biga hia gbamba o dë u njan e! — dee könu,

ku dee sodati hedima,

ku dee gaan hebima u mundu,

ku hasi,

ku dee sëmbë bi ta waka a dee hasi liba, sö di gbamba hia tjika e!

Un hai ko njan dee sinkii u hii pei li-bisëmbë dee dë a goonliba e:

fiima ku saafuma,

lagima ku hebima,

pikiwan ku gaanwan tuu.

Un tuu ko njan e!

Sö di basia bai da dee fou.

¹⁹ Wë nöö fa a bai dë, hën mi si di mbeti ku dee könu u goonliba ku hii dee sodati u de, ka de bi hai go zunta ta seeka fu de go feti ku di Sëmbë di dë a di weti hasi liba ku dee sodati fëen.

²⁰ Nöö hën wë aan soni. Hën di Fesima dë ku dee sodati fëen hën de kisi di mbeti gbolo, ku di ganjan tjabukama fëen di bi ta du dee foondofoondo wooko da di mbeti. Di ganjan tjabukama dë, hën bi ganjan hii dee sëmbë dee dë ku di nöbu u di mbeti a de mindifesi tuu, dee ta begi di pindi fëen. Hën ku di mbeti seei tuu de kisi ku libi vinde vioo tuwë go a di gaan faja kuma ze di ta kisi ku zuwalufu fu nöömö. ²¹ Nöö hën de toona kii dee bakama u di mbeti tuu puu ku di sëufangi di dë a di Fesima buka dë.

Nöö hën wë dee fou kai de na de e, nöö hën de go ta njan dee dëdëdëdë sëmbë a goon naandë teefa bëë u de fuu.

Sö wan soni mi si e, dee sëmbë.

**Aki ta taki u di dusu jaa tii
u Masa Jesosi ku fa de du**

ku di didibi.

20 Nöö hën a baka u di dë, hën mi si wan basia u Masa Gadu Köndë möön kumutu a liba ala ta bazia ta ko. Nöö fa a ta ko dë, nöö a dë ku wan söötö mii nëen maun. Nöö di söötö mii dë, hën ta jabi di baaku di na a' goon. Nöö a dë ku wan gaan këti nëen maun tu.

²⁻³Nöö hën a kisi di gaan bē kaima gbaa, di oto nē fēen da di awoo sindeki, hën da di didibi Saatan seei. Nöö hën wē a bui ēn ku di kēti te a kaba, vinde vi-iin go a di baaku di na abi goon naandē dendu. Nöö fa a vindēen tuwē go dē, nöö a o sai dē wan dusu jaa longi bifō de o toona lusu ēn baka.

Nöö hën di basia sōötō di baaku buka te a kaba naki sitampu nēen gbai be di kaima tan a di kamian dē. An musu kumutu faa go ta ganjan dee nasiōnnasiōn sēmbē u goonliba mōön, hii dee dusu jaa longi naandē. Ma nöö a baka u di dē, nöö de musu toona lusu ēn fu wan sati pisiten sō.

⁴Nöö di mi toona luku mōön, nöö hën mi si wanlō sēmbē sindosindo a wanlō kōnubangi dē. Dee sēmbē naandē, de Gadu da taki fu de musu dē kuutuma.

Nöö hën mi toona si dee akaa u dee sēmbē dee de bi koti hedi kii fu di de bi nama ku Masa Jesosi ta konda di buka u Gadu. Dee lō sēmbē naandē, de an saka deseei da di mbeti ku di pindi fēen wan daka mōönsō, de an tei di maaka fēen a de mindifesi nöö de an tei ēn a de mauntu. Nöö de wē toona weki ko dē ku libi e, nöö de ku Masa Jesosi tuu ta tii makandi a de dusu jaa longi dē.

⁵Nöö fa dee sēmbē toona weki dē, hën wē o dē di fosu wekibaka u dēdē sēmbē. Ma dee oto sēmbē an o weki baka eti e. Te dee dusu jaa pasa ufō de o weki. ⁶Fa dee fosu sēmbē weki dē, nöö de dē apaiti sēmbē u Gadu, nöö de dē bunu. Biga di u tu dēdē _{di} ta paati libisēmbē ku Gadu fu nōömō, an o kisi de mōönsō. Nöö fa de sai naandē, de o abi di mindima wooko ta tja sēmbē go a Gadu ku Masa Jesosi di Keesitu, nöö de ku ēn o ta tii di tii makandi di wan dusu jaa longi dē.

Aki ta lei fa di didibi kaba a sösō.

⁷Nöö a baka u de dusu jaa dē nöö de o lusu di didibi puu a di baaku dendu

ka de bi tuwēen go. ⁸Nöö a o ta waka a hii kamian u goonliba ta lontu ta kai dee nasiōnnasiōn sēmbē u de musu hai ko fu de feti ku Gadu. Nöö dee sēmbē a o ganjan hai tja ko dē, nöö de o ta kai de Gögi ku Magögi, nöö de o hia teee kuma dee sandu sii dee dē a di ze bandja di na wan sēmbē sa konda.

⁹Nöö fa dee hia sēmbē o kumutu a hii kōndē u goonliba dē, nöö de o booko ku baai gililili hai ko lontu dee sēmbē u Gadu, ka de dē a di kōndē di a lobi dē. Hën da Jelusalen. Nöö de o paaja lontu di kōndē buta a djegi u de feti ku ēn. Ma nöö di juu dē, wan gaan soni o pasa. Faja o kumutu a liba ala kai a de liba tjuma de kii tuu fiaa puu dē.

¹⁰Nöö de o kisi di didibi di bi ganjan dee hia sēmbē di gaan ganjan naandē, nöö de o tuwēen go a di gaan faja di ta kisi u nōömō ta tingi zuwalufu, ka de bi hiti di mbeti ku di ganjan tjabukama tuwē go kaa. Nöö naandē wē de o fika ta tja gaan sitaafu fu teego. De an o kumutu dē mōönsō.

Aki ta lei di kaba lasiti kuutu

u Gadu.

¹¹Nöö hën mi bia luku, hën mi si wan gaan kōnubangi wetiweti faan sō, ku wan Sēmbē nēen sindosindo. Nöö fa u mbei dē, hën mundu ku goon go kumutu a di Sēmbē naandē fesi te de an dē u si mōön seei, kwetikweti. _{„Sō wē di kaakiti u Gadu bi hebi a di kamian dē e.”}

¹²Nöö hën mi si dee dēdē sēmbē, heiwan ku lagiwan tuu, taanputaanpu a di Sēmbē di dē a di kōnubangi fesi.

Nöö aan soni, hën de jabi dee buku. Nöö hën de tei wan oto buku bi sai dē mōön de kai di Buku u Libi, nöö hën de jabi ēn tu. _{„Nöö a di buku naandē, dee sēmbē dee kisi di libi u teego nē dē sikifisikifi.”} Nöö hën de kuutu dee dēdē sēmbē dee dē taanputaanpu dē te dou

kumafa de bi libi a goonliba. Biga hii fa de bi libi a goonliba tuu dē sikifisikifi a dee buku de jabi naandē dendu.

¹³Nöo fa de du dē, nöo di ze seei puu hii dee dēdē sēmbē dee bi dē nēen dendu tuu tja ko, nöo dēdē ku dēdēkōndē seei puu dee sēmbē u de tja ko tu. Nöo hēn di Sēmbē di dē a di kōnubangi kuutu hiniwan u dee lö sēmbē dē te dou kumafa de bi libi.

¹⁴Nöo hēn de tei dēdē ku dēdē kōndē tuu tuwē ku telu go a di gaan faja dendu. Nöo di faja dē, hēn wē da di u tu dēdē e. Naandē dee sēmbē dee o paati ku Gadu o go dē fu nöömö. ¹⁵Nöo hiniwan sēmbē di nē an dē sikifisikifi a di Buku u Libi, nöo de o hiti ēn tuwē go a di gaan faja kuma ze dē dendu.

Sö wan gaan soni mi si möön e, dee sēmbē.

Aki ta taki u di njunjun mundu ku di njunjun goonliba di o ko.

21 Nöo hēn mi bia luku möön, hēn mi si wan njunjun mundu ku wan njunjun goonliba, biga di fosu mundu ku di fosu goonliba an dē möön. Nöo di ze seei an dē u si möön tu. De tuu pasa go faa.

²Nöo hēn mi si di apaiti kōndē u Masa Gaangadu, hēn de kai di Njunjun Jelusalen, ta kumutu a Gadu ala ta saka ta ko. Nöo fa a ta ko dē, nöo a hanse leti kuma wan mujēē de seeka bisi te de kaba kēē da wan womi faa tööu ku ēn. Sö di kōndē waiti tjika.

³Nöo hēn mi jei wan töngö piki leti a di kōnubangi naandē. A bai taanga taa: “Fa u dē aki, nöo di tan kamian u Masa Gaangadu ko dē a libisēmbē dendu e. Aai. Masa Gadu o ta libi ku libisēmbē awaa. De o dē sēmbē fēēn, nöo hēnseei o dē Gadu u de tu. ⁴Nöo fa de o ko sēmbē fēēn dē, nöo a o feki hiniwan u de wōjowata puu. Kēē an o ta kisi de möön. Dēdē ku tjali ku kusumi an o dē a de

dendu möön tu. Söseēi sinkii hati an o dē möön seei, kwetikweti, biga dee awoo soni dee bi dē tuu pasa go kaa.”

⁵Nöo hēn di Sēmbē dē sindosindo a di kōnubangi naandē taki taa: “Wan si ö? Mi ta tooka hii soni buta ko njunjun.”

Nöo hēn a taki da mi taa: “Dee soni i si mi ta konda da i aki, nöo i musu de tuu sikifi e. Biga bumbuu soni seei de dē fii sa a’ futoou a de liba, nöo de tuu seei o ko pasa.”

⁶Nöo hēn a taki da mi möön taa: “Wē a kaba. Mi wē da di seti u hii soni ku di kaba fēēn. Nöo ee wan sēmbē dēēwata kisi i nöo be i ko a mi e, nöo mi o tja i go ka di wata fu di libi u teego ta kumutu. Nöo di wata dē an o dē fii paka ufö mi da i ēn.

⁷“Nöo hii dee suti soni u ta taki aki tuu dē u di sēmbē di wini dee soni dee bi ta tapa pasi dēēn faa du fa Gadu kē. Dee lö sēmbē dē o dē miii u mi e, nöo mi o dē Gadu u de.

⁸“Ma nöo dee sēmbē ta fēēē sēmbē te de an sa nama ku mi, ku dee sēmbē dee an kē biibi a mi liba, ku dee sēmbē dee ta du dee soni ma sa si a wojo, dee kiisēmbēma, dee sēmbē ta libi fanafiti libi a di sē u manu ku mujēē, ku dee tofuma, dee wisima, dee sēmbē ta begi oto gadu, dee mindisonima, mi taki da i taa di kamian u dee lö sēmbē dē, nöo hēn o dē di gaan faja ze di ta kisi gililili dē ta tingi zuwalufu. Nēēn dendu dee lö sēmbē dē o dē e. Hēn wē da di u tu dēdē.” Sö di Sēmbē sindosindo a di kōnubangi dē taki da mi.

Aki ta taki fa di Njunjun Jelusalen o hanse tjika.

⁹Nöo hēn wan u dee sēbēn basia u Gadu Kōndē di bi abi dee sēbēn komitji ku dee lasiti sitaafu u Gadu, nöo hēn wē a ko a mi. Hēn a taa: “Ko boo go. Be mi tja i go lei di tööu mujēē u di Sikafu Mii.”

¹⁰ Nöo hën a tei mi na akaa fasi tja go tee a wan gaan kuun liba, hei wan, nöo hën a mbei mi si di köndë u Masa Gaan-gadu, di njunjun Jelusalen di ta kumutu a Gadu ala ta bazia ta ko. ¹¹ Nöo fa a ta ko naandë, nöo a ta sëndë seei. Nöo di sëndë fëen, hën di waiti u Gadu di a abi, hën i ta si dë e. Nöo a hanse teee, i ta si ën kuma di djamati sitonu de kai jasipisi, sö a ta koti faja tjika. Nöo a dë limbolimbo gbegedee tu, kuma gaasi.

¹² Nöo de mbei wan gaan hei peni lontu di köndë, nöo di peni abi tuwalufu dööbuka fii denda go a di köndë dendu. Nöo hiniwan u dee dööbuka naandë ta abi wan u dee në u de tuwalufu lö u Isaëli sikifisikifi nëen liba, nöo a abi wan basia u Masa Gadu ta watji ën. ¹³ Nöo dee dööbuka dë a de fö së kanti u di peni. Dii u de dë a di së u sonukumutu, dii dë a di së u sonugo, dii dë a di së u basusë, dii dë a di së u libasë.

¹⁴ Nöo fa di peni u di köndë sai dë, a mbei a tuwalufu gaan sitonu liba. De da goonsei fu di peni. Nöo hiniwan u dee sitonu abi di në u wan u de tuwalufu tjabukama u di Sikafu Mii sikifisikifi.

¹⁵ Wë nöo fa di basia ta fan ku mi naandë, nöo a dë ku wan goutu pau nëen maun, faa maaka di köndë ku dee dööbuka fëen ku di peni fëen tuu, luku unfa de langa tjika. ¹⁶ Nöo di köndë mbei fökanti e, langa fëen ku baai fëen dë makandi.

Nöo hën di basia maaka di köndë te a kaba ku di pau dë nëen maun naandë, nöo a langa kuma tu-dusu-ku-fö-höndö kilomëti sö. Nöo di baai fëen ku di hei fëen dë tu-dusu-ku-tu-höndö kilomëti sö tu. ¹⁷ Nöo hën a maaka di degi u di peni te a kaba tu, nöo a dë kuma 60 mëti sö. Nöo hii fa wan basia u Gadu hën maakëen seei, ma a maakëen ku di wan seei maaka di libisëmbë ta maaka soni.

¹⁸ Nöo fa di peni sai dë, ku di djamati sitonu de kai jasipisi de mbei ën e, nöo

a dë gaan hanse soni. Nöo di köndë seei mbei ku goutu wanwan tö, nöo di goutu dë dë limbolimbo gbegedee kuma gaasi sö, ta koti faja njëngënjëngë. Sö a limbo tjika.

¹⁹⁻²⁰ Nöo de tuwalufu sitonu u taki dë, dee dë di goonsei u di peni, nöo deseei dë bisibisi ku gaan hanse djamati sitonu, hiniwan sitonu ku hën pei djamati:

Di fosuwan de bisi ën ku di djamati sitonu de kai jasipisi.

Di u tu de bisi ën ku di djamati sitonu de kai safila.

Di u dii de bisi ën ku di de kai agaati.

Di u fö de bisi ën ku di de kai samalagida.

Di u feifi de bisi ën ku di de kai saadonisi.

Di u sikisi de bisi ën ku di de kai koonaleini.

Di u sëbën de bisi ën ku di de kai kiisoliti.

Di u aiti de bisi ën ku di de kai belileesi.

Di u nëigi de bisi ën ku di de kai tapasiön.

Di u teni de bisi ën ku di de kai kiisopasi.

Di u ëlufu de bisi ën ku di de kai hiasin.

Di u tuwalufu hën de bisi ku di djamati sitonu de kai ametisi.

„Nöo fa u kai dee peipei sitonu dë, nöo so u de dë bë, so u de dë guuunguun, so u de dë kuma jaififolo sö, so u de dë kuma baau, so u de dë kookokooko. Fa de sai dë, de dë gaan hanse soni e, ta koti faja njëinjëin.“ Nöo sö de mbei di goonsei u di peni hanse tjika.

²¹ Söö. Nöo de tuwalufu döo u di peni mbei ku wan hanse soni tu, kuma di weti konda faan sö de kai paaleli. Hiniwan döo mbei ku wan sii fëen.

Nöo di gaan pasi u di köndë naandë mbei ku goutu wanwan limbolimbo gbegedee te dou. Nöo fa di goutu sai dë, i sa si pasa nëen te dou a goon kuma gaasi, sö a limbo tjika.

Nöo sö wë di köndë waiti e, dee sëmbë.

²² Nöo fa mi si di köndë naandë, nöo Wosu u Gadu an dë nëen dendu e. An dë fanöudu, biga Masa Gaangadu di abi hii

makiti, ku di Sikafu Mii, nöö de dë a hii di köndë kaa. „An dë fii go a kamian u go begi de möön.”

²³ Nöö sonu ku libawojo an dë fanöudu u tuwë limbo da di köndë tu. Biga di waiti u Gadu ku di limbo u di Sikafu Mii ta tuwë limbo da hii di köndë kaa.

²⁴ Nöö ka di köndë o limbo tjika dë, nöö hii sëmbe u goonliba o dë a di limbo dë dendu ta libi. Nöö hii dee könu u di goonliba tuu o tjika hii nëbai u de ko a di köndë kaa. ²⁵ Nöö dee döo u di köndë an o ta tapa möönsö. Jabijabi nöö de o ta dë hii daka, biga ndeti an o dë möön. ²⁶ Nöö di nëbai ku di hei fu hii nasiön o dë a di köndë naandë dendu.

²⁷ Ma nöö fa u taki aki, ee wan soni an dë limbolimbo, nöö an o sa ko a di köndë e. Dee sëmbe ta du fanafiti soni, sen soni, ganjan, mindi soni, de an o ko dë. Ma dee sëmbe dee në dë sikifisikifi a di Buku u di Sikafu Mii, nöö de nöö o sa pasa ko a di köndë dendu u de feni di libi u teego.

Aki Johanisi ta tapa di pampia.

22 Nöö hën wë di basia lei mi di lio di abi di wata u di libi u teego. Fa mi si di lio dë, nöö a dë seei limbolimbo gbegedee ta koti faja njëngënjëngë sô, nöö a kumutu leti ka di könubangi u Masa Gadu ku di Sikafu Mii dë. ² Nöö di lio ta kule seei langalanga leti a mindi u di gaan pasi u di köndë, nöö a de tu sê bandja tela fu di lio, nöö i abi di pau de ta kai Di Pau u di Libi u Teego. Nöö tuwalufu pasi di pau i si dë ta pai a wan jaa dendu, hiniwan liba a ta pai wan pasi. Nöö di uwii fëen ta kula hii nasiön u goonliba.

³ Nöö di juu ten dë, na wan soni o dë möön di siba dë nëen liba e. Nöö di könubangi u Masa Gadu ku di Sikafu Mii o dë leti a di köndë ganda mindi. Nöö naandë dee futuboi fëen o ta dini ën. ⁴⁻⁵ De o ta si ën fesi hiniwan juu, nöö di

në fëen o dë a de mindifesi. Nöö sô hën ku de o ta tii makandi fu nöömö teego.

Nöö di juu ten dë, ndeti an o dë möön e. Nöö de an o abi lampufaja fanöudu möön u limbo kamian. Sonu seei an o dë fanöudu möön faa tuwë limbo ko a di köndë, biga di waiti Masa Gaangadu abi, hënseei da di limbo u di köndë kaa.

⁶ Nöö hën di basia taki da mi taa: “Söö. Wë haika e. Dee soni dee i si ku dee i jei aki, nöö tuutuu soni de dë e. Nöö i sa a’ futoou a de liba biga a Masa Gadu seei de kumutu. Fa i si a bi ta manda di Akaa fëen ko a dee tjabukama fëen liba a fesiten u de ta konda soni dëen, nöö söseei a manda di basia fëen ko konda dee soni dee o pasa abiti möön da i tu. Biga a kë fu dee futuboi fëen musu sabi de.” Nöö sô di basia taki da mi.

⁷ Nöö Masa Jesosi seei fan tu. A taa: “Mi ta ko djunsu e. Nöö di sëmbe di o ta piki dee soni dee dë a di Buku aki u dee soni o ko a bakaten, nöö di sëmbe dë hën o feni bunu a Gadu.”

Sô wë Masa Jesosi taki.

⁸ Wë nöö mi Johanisi, miseei piki tu taa miseei si dee soni aki ku miseei wojo, mi jei de ku miseei jesi. Nöö de bigi da mi tee mi kai a di basia di ta lei mi de dë fesi, fu mi begi ën. ⁹ Ma a taki da mi taa: “Nönö mati, na du sô e. Biga mi dë wan futuboi u Masa Gadu leti kuma i seei ku hii dee otowan fii, dee tjabukama u Gadu ku hii dee sëmbe dee ta piki dee soni dee dë sikifisikifi a di Buku aki. Nöö ja musu begi mi e. Masa Gaangadu hën wanwan nöö i musu begi.”

¹⁰ Nöö hën a toona taki da mi taa: “Haika e. Dee soni dee dë a di Buku aki, de ta taki u dee soni o pasa a bakaten, nöö ja musu hoi de buta kuma wan tju-bitjubi soni. Biga di ten ta zuntu u de pasa. ¹¹ Nöö di sëmbe di ta du hogi, nöö be a ta du hogi nango nöömö, nöö a o si. Di sëmbe di ta libi fanafiti libi, nöö be a ta libi sô go dou, nöö a o si. Ma nöö di

sëmbë di ta libi bunu a Gadu wojo, nöö be hënseei libi sö go dou tu e. Di sëmbë di dë apaiti da Gadu, nöö be a dë sö go dou.” Sö a taki da mi tefa a kaba.

¹² Nöö haika fa Masa Jesosi taki möön. A taa: “Mi o ko hesihesi e. Nöö te mi ko, nöö mi o tja paima ko paka hiniwan sëmbë kumafa i bi libi a goonliba.

¹³ “Mi wë da di A ku di Z, di fosuwan ku di lasiti wan. Mi da di bigi ku di kaba u hii soni.

¹⁴ “Nöö mi taki e, kölöku u di sëmbë di ta wasi ën koosu fa a ta dë limbolimbo. Biga joo feni pasi u denda go a di köndë dendu fii go njan di fuuta u di pau u di libi u teego.

¹⁵ “Ma nöö dee sëmbë dee ta libi doti libi kuma dagu, ku dee sëmbë dee ta du tofu wooko ta wisi otowan, ku dee ta booko Gadu wëti a di së u manu ku mujëe, dee sëmbë dee ta kii sëmbë, ku dee ta biibi oto gadu, ku dee mindisonima, ku dee lëgëdëma, nöö dee lö sëmbë dë, de an o sa denda go a di köndë möönsö e.

¹⁶ “Nöö mi Jesosi, miseei manda di basia u mi faa konda hii dee soni aki da un dee sëmbë dee ta miti makandi a mi në, be un sabi de. Nöö mi wë da di Böngö u Könu Dafiti, di bakamii fëen di di Buku bi taki taa o ko könu. Mi da di gaan waiti teeja di ta tja didia ko.” Sö Masa Jesosi taki.

¹⁷ Nöö fa a fan dë, hën di Akaa fëen ku di mujëe u di Sikafu Mii tuu ta piki taa: “Aai, Masa, ko e!” Nöö di sëmbë di ta jei di kai dë, nöö hënseei tu musu piki taa: “Aai, ko o, Masa!” Nöö ee wan sëmbë dëewata kisi i, nöö be i ko e. Hiniwan sëmbë di kë kaa, nöö be i ko tei di wata u di libi u teego u ta taki aki. Biga di wata dë, a dë u feni söndö i paka fëen.

¹⁸ Wë nöö un dee sëmbë dee ta jei dee soni dee dë sikifisikifi a di Buku aki fu ko pasa a bakaten, mi kë bai unu a soni e. Mi taki e, taa ja musu sikifi wan soni buta a liba möön leki dee soni dee dë sikifisikifi aki kaa. Biga ee i du sö, nöö Gadu o tja dee sitaafu dee dë sikifisikifi a di Buku aki ko buta a i liba tu.

¹⁹ Nöö ja musu puu soni a dee soni dee dë sikifisikifi aki tu. Biga ee i du sö, nöö Gadu o puu i tu, fu ja feni dee suti soni dee di Buku aki ta taki. Sö wan sëmbë ja o sa ko a di köndë fëen dendu möönsö, nöö ja o sa feni di fuuta u di pau u di libi u teego njan möönsö tu.

²⁰ Wë nöö di Sëmbë di taanpu kuma kotoigima taa dee soni aki dë sö tuu, nöö hënseei taa: “Aai, mi o ko hesihesi tuu.”

Soni antoobi, Masa Jesosi. Ko fii nöö!

²¹ Söö. Wë dee sëmbë, u tapa aki e. Masa Jesosi Keesitu musu dë ku unu ku ën bunuhati. A tan sö.